image not available

DE CHRISTIANA PERFECTIONE IN STATIBVS CONTINENTIAE ET RELIGIONIS, ET CVSTODIA CONSILIORVM Euangelicorum,

AVCTORE R. P. LVDOVICO DE PONTE,
E SOCIETATE IESV;

TOMVS III.

R. P. MELCHIOR TREVINNIVS, EIVSDEM Societatis, Latinè reddidit.

COLONIAE AGRIPPINAE,
Apud IOANNEM KINCHIVM sub Monocerote.
ANNO M. DC. XVII.

Permissu super. & cum grat. ac priuil. S. Cæs. Maiest. speciali.

ADMODVM

REVERENDO
PATRI IN CHRISTO,
P. NOSTRO MVTIO VITELLESCO,
SOCIETATIS IESV

PRAEPOSITO GENERALI.

EDICATA Tibi, Pater Admodum R.de, à me superiore anno vita Patris Balthassaris Aluarez, viri è Societate nostra sanctissimi, Exemplum quodammodo explicasse videbatur eorum, quæ continentur in hoc absolutissimo, eius Christianæ Perfectionis, quæ Religiosorum est, Exemplari; quod Tibi nunc libentissimè venio dedicatum. Debere me quodammodo hoc post illud Tibi potissimùm existimabam: quia vt in re fere non dissimili, Sancti loqui consueuerũt: cui poma dedissem, nec pomum negandam esse persuadebar. Et verò Tibi ampliùs, qui Perfectionem eam totam, ita conaris facere tuam, vt etsi dignam te & eo gradu, in quem te Diuina Prouidentia extulit, sis consecutus tamen non arbitraris te comprehendisse, sed obliuiscens ea quæ retro sunt, ad ea, quæ priora sunt, teipsum extendis: quod ipsum vt Societas nostra, Te Duce, velit & possit, efficis; quà pulcherrimis exemplis; quà Sanctissimis monitis; & adhuc industria singulari ac prope Diuina: quam iam didicimus admirari & amare. Iam verò quicquid Religiosarum virtutum est vsquam, quicquid Diuinorum animi ornamentorum laudatur vspiam, quicquid absolutissimæ Perfectionis Christianæ, quæ in istorum acquisitione & possessione sita est, à quocunq; expetitur: in hoc Exemplari ita est expressum: vt, si id aliquis velit aspicere, fere hoc ipso etiam, quod ei monstratum est, possit facere: & tum in se, tum in alijs exprimere.

Non enim pulcherrima hæc decora ita tantùm hic exponuntur, vt venalia cum adſcriptis titulis pretiorum; ſed ita eorundem exhibetur præſtãtia, vt indicetur etiam ſine auro & argento eadem comparandi facilis via. Intendat hic aliquis oculum & animum, vt cætera taceam, in vnam Obedientiam: efficiet facilè, vt ad omnes virtutes breue compendium ſe inueniſſe intelligat; & obediens, victorias loqui poſsit. Quod ſi etiam ad opulentiſſimam Religioſorum Paupertatem aduertat: diſcet extemplò, ea omnia, quę mundus iactat, tanquam retrimenta contemnere; vt Chriſtum lucrifaciat; & eam hæreditatem, quæ ſpiritu pauperibus eſt deſtinata, conſequatur. Aſpicies igitur, Pater Admodum Reuerende, hoc Exemplar ijs oculis, quibus auidiſſimè ſoles ea perluſtrare, à quibus vel tuum ardens Chriſtianæ Perfectionis deſiderium expleri poſſe autumas; vel alienum ceſſans ac languidum ad alacritatem & feruorem excitari. Deus Opt. Max. Te tuorum deſideriorum faciat abundantiſſimè compotem; & vbi per Te Societatem ad maximam Chriſtianam Perfectionem erexerit, & diu toti orbi terrarum commodauerit: ad brauium ſupernæ vocationis Te deducat. Pragæ 20. Februarij 1617.

Adm. P.de P. tuæ

Minimus in Chriſto ſeruus

MELCHIOR TREVINNIVS.

PRAEPOSITI PROVINCIALIS FACVLTAS.

GASPAR DE VEGAS, *Prouinciæ Castellanæ Societ.* IESV *Præpositus Prouincialis, ex particulari admodum R. P.* CLAVDII AQVAVIVA *Præpositi nostri Generalis commissione mihi concessa, facultatem concedo: vt, præmissa Catholici Regis Domini nostri licentia, typis euulgetur Tomus tertius de* Perfectione hominis Christiani in Statibus Continentiæ & Religionis, & obseruatione consiliorum Euangelicorum, *à P. Ludouico de Ponte compositus, & grauium Theologorum eiusdem Societatis iudicio examinatus, & approbatus. In cuius rei fidem has literas manu nostra subscriptas, sigilloq; Officij nostri munitas dedimus. Vallis-oleti primo die Febr. anni 1613.*

GASPAR DE VEGAS Prouincialis.

APPROBATIO R. P. PRIORIS S. AVGVSTINI.

EX mandato vestræ Maiestatis perlegi tertium Tomum à P. Ludouico de Ponte Societ. IESV compositum, cui titulus: De *Perfectione hominis Christiani in Statibus Continentiæ & Religionis, & obseruatione cōsiliorum Euangelicorum.* Qui meo iudicio, fungitur officio Ducis adeò tuti ac periti, vt qui eum iuxta sui Statûs qualitatem sequantur per varias semitas quas ostendit; per compendia periculorum, & minori labore ad culmen possent Perfectionis peruenire. Quam liber hic admirabili adeò dispositione & ordine tradit, cùm doctrina adeò solida, subtilitate spiritûs, pietate adeò graui & prudenti, aptaque Sanctorum & Scripturæ sacræ Authoritate: vt res digna sit suo Authore, qui magnam suam eruditionem, ingenium, & Sanctitatem satis ostendit. Quare iudico dandam sibi, quam petit, facultatem, vt libro in lucem edito, crescat ingens illa boni spiritûs lux, quam in omnibus materijs, & nationibus hactenus prætulit, in alijs etiam libris, quos edidit; & iam in varias linguas sunt versi. Datum in nostro S. Augustini Conuentu Pompeiopoli 18. Septembr. Anni 1616.

Fr. Didacus Martiniz.

AVCTOR CHRISTIANO ET PIO LECTORI.

VAMVIS CHRISTIANA RESPVBLICA tam Secularis, quàm Ecclesiastica, & Religiosa perfectioné, quam Christus Dominus noster in sancto suo Euangelio docuit, profiteatur, eum in modum, quo primo Tomo huius operis dictum est: particulari tamen excellentia complectitur Status aliquos ad eandem sectandam dicatos, per media quædam præclariora (quæ vocamus consilia Euangelica:) in quibus præcipuè eminet Religiosa Respublica, cuius id est studium: vt ex Instituto peculiaribus votis sese obstringat, ad amplectenda & seruanda tria insigniora consilia; PAVPERTATIS, CASTITATIS, & OBEDIENTIAE, aliaque multa in eius Constitutionibus ac Regulis contenta: quibus eadem exornat magis, & corroborat, ex quo prodeunt varia felicis huius Statûs Instituta. Sed quoniam etiam in Republica Seculari, & Ecclesiastica seruantur aliqua horum consiliorum: instituemus hic particulares Tractatus, qui omnibus vsui esse possint: præmisso Introductionis loco, breui TRACTATV GENERALIS DOCTRINAE horum consiliorum, & speciatim eorum, quæ Supremus noster Magister in solenni illo sermone docuit, quem ad suos discipulos in Monte habuit; cum omnibus excellentijs, & commodis, quæ illa adferunt. Supra quod fundamentum sex alios Tractatus construemus. Ideoque SECVNDVS erit de Statibus VIRGINITATIS, & CONTINENTIAE: quæ ad omnes tres Respublicas sese extendunt. In quo Tractatu varios explicabimus gradus ac præeminentias; fortia certamina, tentationes; & modum ac viam eas vincendi ac superandi. Virtutes etiam insigniores; quæ varios illos gradus comitantur: quales sunt Humilitas, Fiducia in Deum, Prudentia, & Fortitudo, studiosa Verecundia, & Modestia, Temperantia, & Abstinentia. TERTIVS TRACTATVS erit de Statu RELIGIOSO cum rebus omnibus substantialibus, quas ille complectitur: qualis est eius Institutio, celsitudo, varij fines in diuersis Institutis, eius vota & Regulæ; & præclara præmia, quæ Dominus noster eis promisit; & quodam modo connexuit, pro hac & futura vita: vt ita pluris fiat: ac proinde plus diligatur. Quoniam autem Status hic adeo est excellens, arduus, ac difficilis, vt vires nostras naturales excedat: addemus statim TRACTATVM QVARTVM de specialibus Dei VOCATIONIBVS, ad eum amplectendum; de varijs ac stupendis medijs, quibus eas dirigit: varijs vijs manifestans miserias, ac pericula huius mũdi; excellentias verò & vtilitates vitæ Religiosæ. Et quoniam varia itinera in ea conficiuntur, succedet

QVIN-

QVINTVS TRACTATVS, in quo de omnibus illis rebus agetur, quæ tum à prima vocatione vſque ad ipſum Religionis ingreſſum (quaſi ad PROBATIONEM, ſicut ſolent ingredi Tyrones) euenire ſolent: tum de ijs, quæ in ipſo Tyrocinio practicantur, vſque ad VOTORVM OBLATIONEM ſiue PROFESSIONEM; quibus plenè efficiuntur Religioſi, manentque in Statu PERFECTIONIS. In quo etiam proponemus varias Probationes, adhibendas, ad dignoſcendam veritatem, & ſtabilitatem vocationis; Tentationes Dæmonis peculiares, quibus eam impugnat; modumque & rationem eas vincendi; exercitia Perfectionis, quibus, dum in Tyrocinio verſantur, occupari debent vſque ad ipſam oblationem; ſpiritum etiam & feruorem, quo eam ſunt edituri. SEXTVS TRACTATVS erit de perfecta trium votorum PAVPERTATIS, CASTITATIS, & OBEDIENTIAE obſeruatione, iuxta proprias cuiuſque Religionis Regulas: & in particulari exponemus, quod excellentiſsimum & perfectiſsimum eſt ſingulorum votorum: in quo Religioſi omnes meritò deberent eminere. VLTIMVS deniq; TRACTATVS explicabit SVMMAM PERFECTIONEM, ad quam omnes in perfecta Regularũ ſuarum obſeruantia adſpirare debent: explicatis excelſioribus, magiſque heroicis Regulis, in quibus glorioſi huius Status præſtantia magis reſplendet. Hæc omnia ſunt tam virorum, quàm mulierum Religionibus communia. Quamuis virorum, prout nunc res eſt in praxi, ſoleant etiam exercere miniſteria ad Hierarchiam, & Rempublicam Eccleſiaſticam ſpectantia: qualia ſunt Sacerdotum, Confeſſariorum, literarum ſtudijs attendentium, Magiſtrorum, Doctorum, Concionatorum, ac Prælatorum, & præterea officium Diuinum priuatim dicendi, aut canendi: quod etiam eſt commune Monialibus; & aſsiſtendi eidem Officio, & Sanctiſsimo Miſſæ ſacrificio, quod etiam eſt commune omnibus Secularibus. De quibus omnibus diuerſum Tomum conficiemus: qui totius operis QVARTVS erit, & vltimus: ne tertius hic prolixior ſit, quàm par eſſet: quod reuera eueniſſet, ſi hæc omnia ei acceſsiſſent: quemadmodum in primo totius operis prologo futurum inſinuauimus.

TERTII HVIVS TOMI
ARGVMENTVM IN SEPTEM TRACTATVS DISTRIBVITVR.

PRIMVS *continet quasi fundamentum præcipuorum* PERFECTIONIS CONSILIORVM,*omnibus Reipubl.Christianæ statibus communium.*

II. *De statibus* CONTINENTIAE *&* VIRGINITATIS, *& virtutibus illarum Comitibus.*

III. *De statu* RELIGIOSO *quoad eius substantialia, & ingentibus præmijs eidem promissis.*

IV. *De specialibus ad Religiosum Statum amplectendum Vocationibus, & supplendis medijs quibus Deus eas dirigit.*

V. *De ingressu in Religionem, Tyronum educatione, eorum tentationibus, ac Probationibus, & modo ac ratione Vota & Professionem emittendi,*

VI. *De perfecta trium Votorum,* PAVPERTATIS, CASTITATIS, *&* OBEDIENTIAE, *iuxta Regulas, obseruatione.*

VII. *De suprema Religiosi perfectione in custodia* CONSTITVTIONVM, *&* REGVLARVM *suæ Religionis.*

INDEX

INDEX
CAPITVM TRACTATVS PRIMI, TOMI TERTII.

INDEX CAPITVM TRACTATVS SECVNDI.

** munis,

§. 3. Immo-

INDEX CAPITVM TRACTATVS TERTII.

INDEX CAPITVM TRACTATVS QVARTI.

INDEX CAPITVM TRACTATVS QVINTI.

INDEX CAPITVM TRACTATVS SEXTI.

CAP.

INDEX CAPITVM TRACTATVS SEPTIMI.

FINIS.

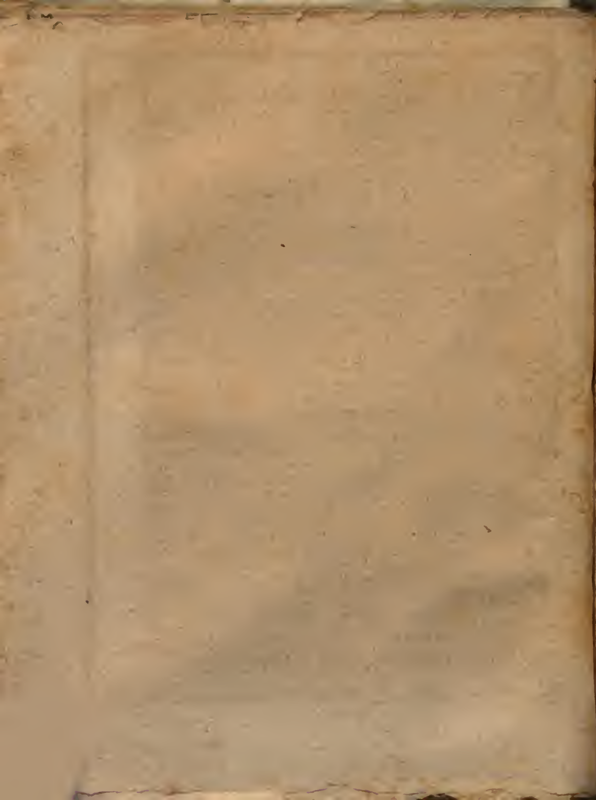
INDEX

LOCORVM S. SCRIPTVRÆ QVÆ HOC TERTIO TOMO FVSIVS EXPLICANTVR.

FINIS.

ERRATA HAEC, BENEVOLE LECTOR, ET SI forte alia quædam leuia occurrant, sic restitue.

PAG. 7 lin. 19 beneuolæ p 14. l. 17. exquirere. p. 17. l 4 Iustus. p. 17. l. 5. pœnis. p. 21. l. 22 placeat. p 5[illegible] .18. mor bus. p 67 l. 12 quoddam p. 73. l 1 vos. p. 76. l 12. iucundo. p. 81. l. 37. memento p. 82. l. 12. adul-terium turpissimum p. 82. l. 30 abominandam. p. 84. l. 10. peruenerit. p. 156 l 6. ruminando. p. 160 l. 27 immodicæ p. 183 l. 4. nec. ibid. 31. zelo. p 102 l 27. præstantior. p 2[illegible]6. l. 27. nemini p 229. l. 24. emissio. p. 254 l. 15. studendis. p. 243 l. 30. spiritualem. p. 282. l. 17. eam deferendam. ibid l 23. eum. p 298. l. 39 præbens. p. 309. l 22. [illegible]iam. p 346 l. 16. tremore p. 356. l. 25 paruas. p. 3[illegible]4. l. 7. multos esse. p. 441 l 31. filum. p 5[illegible]9 l [illegible]3. obedientiam. p. 519 l. 37. lege Religiosus publicè, priuatim. p. 528. l. 14 exulant. p. 53[illegible] l. 9. qui.

R. P.

LVDOVICI DE PONTE, SOCIETATIS IESV THEOLOGI,

DE PERFECTIONE CHRISTIANA IN STATIBUS Continentiæ & Religionis, & Consiliorum Euangelicorum Custodia.

TRACTATVS PRIMVS,

ET QVASI FVNDAMENTVM PRÆCIPVORVM PERFECTIONIS CONSILIORVM, OMNIBVS Reipub. Christianæ Statibus communium.

CAPVT PRIMVM.

VARIETAS ET EXCELLENTIA EVANGELICORVM CONsiliorum, & generales rationes ad eorum obseruationem inducentes.

ERFECTIONIS Consilia, quæ vocamus Euangelica, sunt opera quædam virtutis excellentioris, quæ Christus D. N. in sacro suo Euangelio docuit, vt nomen impleret, quod prædixit Isaias, cùm dixit: a *& vocabitur nomen eius Consiliarius, & magni consilij Angelus:* nullus enim vnquam Magister fuit, aut erit, qui excelsioris perfectionis consilia doceat, atq; ipse docuit. Quæ (Sancto Thoma teste) sunt duplicia: quædam valde heroica, quę ab ipsa radice euellunt maxima charitatis & Christianæ perfectionis impedimenta, b *concupiscentiam* scilicet *carnis*, *concupiscentiam oculorum*, *& superbiam vitæ*; hoc est, cupiditatem sensualium voluptatũ, diuitiarum, ac libertatis & honoris sæculi: hęc enim impedimẽta iugulantur ac extinguũtur

Matth. 5.

a *Isaiæ 9. 6 iuxta LXX*

1. 2 q 108 a 4.

b. 1 *Ioan* 2 6.

castitate perpetuâ, paupertate, ac rerum omnium renunciatione, & integrâ obedientiâ, & subiectione, quæ Prælatis præstatur: & hæc consilia magnum ex votis specialibus, varijsque perfectionis legibus, quę in religiosis Institutis præscribuntur, robur accipiunt. Alia sunt consilia etiam Euangelica, quę omnibus Christianis, cuiuscunq; sint status, possunt esse communia, eò quod partem aliquam trium prædictorum accipiát, qualis est castitas ad certum tempus: renuntiatio aliquarum rerum, vt Eleemosynæ fieri possint; & obedientia, quæ confessarijs, & spiritus Patribus præstatur in ijs, quæ spectant ad animam. Eiusdem etiam generis sunt consilia semper ambulandi in præsentia Dei, eundem laudandi, gratiasq; continuè in omni loco & tempore agendi; crescendi siue proficiendi semper in virtute. Multa item opera pœnitentiæ, mortificationis, liberalitatis, & misericordiæ, orationis vocalis, aut mentalis, frequentiæ Sacramentorum, & alia innumera in materia omnium virtutum, de quibus in duobus tomis præcedentibus, & alijs etiam nostris libris est actum. Inter quæ præcipuè eminent consilia, quæ Saluator noster in præclaro illo sermone, quem habuit in monte, proposuit. In quo aperiens Sanctissimum os suum ad legis præcepta declaranda, & specialibus Euangelij sui consilijs stabilienda, octo beatitudines, quasi fundamentum iecit, complectentes octo consilia excellentissimæ perfectionis, ex quibus reliqua oriuntur: quorum breuem hîc summam colligemus, præcipua tantum adnotantes veluti fundamenta, ac præludia eorũ statuum, qui peculiari obligatione eadem profitentur. Ne autem excellenti adeò perfectione, quâ illa continent, quispiam deterreatur: attendat: propterea consilia appellari, quod noluerit Seruator noster ad eorũ obseruationẽ nos obstringere, vt ad cælum perueniamus; nec supplicij minas in ea non amplectentes adhibuisse: sed nostræ libertati ea reliquisse, ad eorum exercitationem nos exhortãs ob sanctitatem, quam in se cõtinent, & ob alios præstantes fines, paulò inferius indicandos: quemadmodum ipsemet Seruator expresse dixit c *principi* cuidã adolescenti, *interroganti, quid boni faciens, vitam æternam possideret*: respondit enim: *si vis ad vitam ingredi, serua mandata Et cum adolescens diceret: omnia hæc custodiui à iuuentute mea: quid adhuc mihi deest?* adiecit ipse Dominus; *si vis perfectus esse, vade, vende quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurũ in cælo, Et veni & sequere me.* Quibus verbis apertè satis significat: cõsilium hoc, ac proinde reliqua huic similia, non esse ad vitam æternã consequendã necessaria; sed aptiora tantũ, vt eis seruatis perfectus quis euadat, & ampliorẽ in cælo thesaurũ obtineat, ipsumq; exactius sequatur. Ex quo S. Aug. deducit discrimen inter præceptum & consilium, de hoc enim idem Dominus dixit: d *qui potest capere, capiat*; de illo autem: e *omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur & in ignem mittetur.* Quare qui consilium amplectetur, maiorem quidem gloriam obtinebit; qui autem præceptum fuerit transgressus, nisi

c Matt. 19. 6. Luca. 18 18

Serm. 61 de Temp

d Matt 19. 12.

e Matt. 3. 10

facti pœniteat, grauissimam incurret pœnam. Quod S. Ambrosius amplius explicat dicens: præceptum subditis imponi; consilium, amicis dari. Vbi est præceptum; esse legem; vbi autem consilium esse gratiam. Et legẽ deterrere à culpa ob timorem pœnæ; gratiam verò impellere virtutis amore, & promissione præmij. Et concludit, duplex ergo est forma mandati, vna præceptiua, altera voluntaria. Prima obligat & obstringit, secunda tantum exhortatur. Vocatur autem etiam hæc forma mandatum, eò quòd consilium Euãgelicum indicium sit voluntatis ac desiderij ipsius Domini consulentis, vt quod ipse consulit fiat: & qui illud amplectitur, dicitur etiam obedire, eò quòd perfectus obediens non solùm exequitur, quod expressâ, ac præcipiente voluntate Superior iubet; sed etiam quod insinuat aliquo iudicio, id sibi placiturum, si fiat, quamuis nolit ad id præstandum obligare: ideoq; quod nostræ libertati id relinquat, facit, vt maiori cum iucunditate id faciamus: Et, vt idem S. Augustinus dixit: eò intelligantur esse gratiora, quò magis ostenduntur indebita, & minus obstringunt: quod enim quisque facit sponte sua, & non coactè; eò, faciendo magis delectatur; cumque non ex necessitate, sed ex amicitia & charitate id oriatur, facilius est ac iucundius, eo quod amor delectationem in labore augeat.

Lib. de Vidua. » » » »

S Tho. 2. 2. q. 104. a. 5. ad 4.

Lib. 1. de adulterin. cõiugijs c. 4

§ I.

SED vt ad hęc consilia amplectenda afficiamur, subijciemus hic summam rationum omnium & causarum, quæ possint nos ad id permouere ac prouocare: eas autem reducemus ad tres ordines siue capita, quę scilicet desumuntur ex parte Dei D.N. & ex parte Christi nostri Seruatoris, ac deniq; ex nostra spirituali, temporali, & æterna vtilitate.

PRIMVM, quòd Deus sit talis, qualis est, inuitat nos, vt omnes vires nostras in eius obsequium intendamus, ita vt in eius gratiam quidquid nobis erit possibile faciamus: siquidem quidquid illud est, modicum & quasi nihil est reputandum, si cum eo conferatur, quod infinita eius bonitas promeretur, iuxta illud Ecclesiastici: f *glorificate Dominum quantumcunquè potueritis, superualebit enim adhuc:* quia multo plura illi debentur. Et in præcepto diligendi Deum dicitur: g *diliges Dominum Deum tuum ex omnibus viribus tuis*, eò quòd omnes illę exiguæ sunt ad eum diligendum, qui est amore infinito dignus. Aequum igitur est, non existimare satis tibi esse, vt tantum præcepta obserues: siquidem vires tuæ plura præstare possunt, & amplecti etiam consilia, quæ ipse inspirat; & ad ea explenda gratiæ suæ auxilium non negabit, & sic amorem tuum erga eum ostende, dicens cum sponsa: h *Omnia poma noua & vetera, dilecte mi, seruaui tibi:* poma vetera fructusque antiqui censentur illa opera, ad quæ lex naturalis suis præceptis, quæ in lege antiqua scripta

I.

f *Eccl. 43. 32.*

g *Luc. 10. 27.*

h *Cant. 7. 13* *Ita Philo apud Mart. Del Rio.*

sunt, inclinat: noua autem poma sunt opera, ad quæ lex Euangelica recentibus suis præceptis & consilijs impellit. Qui autem Deum perfectè diligit, instar est horti multarum arborum, facultatum scilicet, ac virtutum animæ, quæ alia & alia opera proferunt: præfert tamen noua, quę apud illum maioris sunt æstimationis ac pretij. Et quoniam exiguum reputat amorem, antiqua tantùm poma, vtpote minus pretiosa, offerre: vult omnia tradere, vt in omnibus ipse Deus glorificetur, cuius omnia illa potius sunt, quàm nostra.

2. HINC secunda oritur ratio, eò quòd magnus hic Dominus Deus ad imaginem & similitudinem suam nos condiderit: imaginem quidem tribuens cum ipsa natura; extollens verò nos ad præcellentem suam similitudinem ob adoptionem filiorum per suam gratiam. Idque totum eum in finem fecit, vt ipsi cum omnibus, quæ nobis dedit, obsequium præstaremus: non spiritu seruorum, qui quasi coacti agunt; sed spiritu filiorum patri suo valde similium, ingenuè omnia agentium, quæ ad ipsius obsequiū spectant. Nam mancipiorum est proprium ea tantùm facere, quæ Domini imperant; eò quòd timeant eorum iram & supplicia, nisi iussa exequantur: filij autem vlteriùs progrediuntur, & omnia ea faciunt, quæ parenti suo, etiam non imperanti, grata esse intelligunt. Qui præcepta tantùm & mandata seruant, possunt, ac debent fateri, quod Saluator ipse suos discipulos monuit, dicens: i *cùm feceritis omnia, quæ præcepta sunt vobis, dicite: serui inutiles sumus: quod debuimus facere, fecimus.* At Virgo, (ait S. Ambrosius) & qui omnibus, quæ possidet, renunciat propter Christum, plus præstat, quàm iubeatur: & hoc nomine iam non erit seruus inutilis; quamuis alio nomine omnes inutiles censeantur, eò quòd suis operibus nullum DEO nostro emolumentum adferant, quibus ille nonditescit. Qui autem plura præstant, quàm iubeantur, nō sunt inutiles serui, sed filij dilectissimi dicendi, qui quidquid possunt in sui parentis obsequium faciunt: & hac ratione imaginem & similitudinem à Deo acceptam perficiunt, vt præcellentem illam ingenuitatem assequantur, ad quam vnigenitus filius nos est exhortatus, postquam multa perfectionis consilia proposuisset, dicens: k *estote perfecti, sicut Pater vester cœlestis perfectus est.* Quasi dixerit, intuemini cælestis vestri Patris perfectionem, tamquam vestræ perfectionis exemplar, qui etsi non teneatur alijs benefacere, vult tamen benefacere omnibus.

i Luc. 17. 10.

k Matt. 5. 48.

3. EX HAC ratione oritur tertia, eaque valde efficax: quoniam Pater hic cœlestis semper fuit, & nunc est adeo liberalis erga nos, vt non solùm ea bona nobis dederit, quæ ad vitæ nostræ conseruationem erant necessaria, sed innumera alia superaddiderit ad nostram recreationem, & indulgentiam, quo ad alimenta, vestes, aliasque sensuum delicias: hac ratione nos impellens, vt lege gratitudinis, contenti non simus, eorum executione, quæ necessaria

ſunt,vt in cœlum perueniamus;ſed multa alia opera obſequij eius cauſa addamus,eo ſolo nomine, vt magis ipſi placeamus, dicentes cum Dauide: l *quid retribuam Domino pro omnibus,quæ retribuit mihi? vota mea Domino reddam in conſpectu omnis populi eius*,quaſi dixerit,non ſolùm quę mihi præcepit exequar,ſed nouas oblationes & vota ei offeram,dans ei,quod à me ex obligatione non exigit,in ſignum gratitudinis ob ea,quæ ipſe nullo titulo obligatus,aut obſtrictus mihi largitur. Et quemadmodum ipſe Dominus hanc ſuam liberalitatem quotidie erga nos exhibet: ita æquum eſt, quotidie nos ea liberalitate reſpondere, quâ prolixa adeò & munifica beneficia ſunt digna:præcipuè cùm,quidquid ei offeramus, verè ſit eius, & m *quæ de manu eius accipimus* (vt dixit Dauid) *ei demus*, maiuſque ipſe nobis confert beneficium cùm acceptat,quod offerimus;quàm noſtrum ſit obſequium, cùm aliquid ei damus.Et hoc ipſum extimulare nos meritò debet, vt in eius obſequium ſimus effuſiores. Hanc rationem cum prima coniunxit S. Baſilius, dicens: meditationem amplitudinis Dei, eiuſque beneficiorum memoriã, excitare in nobis ingens quoddam,vehemens, conſtans, & inſatiabile deſiderium ei placendi. Quod ſi eſt inſatiabile, non erit contentum, ſi tantùm præcepta obſeruet; ſed, illis expletis, adhuc eſuriet ipſa, ſitietque conſilia.

l Pſal.115.3.
m 1. Paral. 29.14.

QVID verò dicemus de præcelſo illo Incarnationis beneficio, in quo omnes ſuæ potentiæ vires videtur intendiſſe,cùm optimum, & aptiſſimum noſtræ redemptionis medium,quod adhiberi poterat,elegit? n *Sic*, inquit, *Deus dilexit mundum. vt filium ſuum vnigenitum daret*,non enim illum dedit ex debito,ſed ex gratia & amore, ſuam in magnitudine huius doni charitatem oſtendens.Et ipſemet filius homo factus,non ſatis ſibi exiſtimauit, quod ad noſtram reparationem erat neceſſarium, ad eam ſiquidem vel vnica pretioſiſſimi eius ſanguinis gutta ſuffeciſſet; ſed voluit, (vt dixit Dauid) valde o *copioſam apud ſe noſtram eſſe redemptionem*: fecit enim ac perpeſſus eſt innumera alia, quibus amorem ſuũ magis manifeſtans,obſtringeret nos ad præſtandum in eius obſequium plus,quàm ad noſtram ſalutem tantùm conſequendam ſufficeret. 4.

n Ioã 3.16.
o Pſ.129 7

ET hinc eſt,quòd quoniam Magiſtri excellentia,& exemplum valde impellit ad exequendum & præſtandum, quod ipſe dicit ac facit; voluerit ipſemet eſſe Magiſter huiuſmodi conſiliorum, &, qui prius aperuit ora Prophetarum,vt res minores doceret; nunc p *ſuum aperire*, vt præſtantiora ac ſublimiora doceret, q *ſeruans vinum optimum*, charitatis & perfectionis Euangelicæ ad vltimum locum.Quam propterea (ait S. Auguſtinus) prædicauit ſuper excelſum quendam montem; vt ex loci altitudine, Magiſtri, ipſiuſque doctrinæ excellentiam indicaret. Et quoniam exemplum, vehementius, quàm verba, mouet: voluit ipſemet cum ſumma perfectione ea 5.

p Matt.5 2
q Ioã 2 10
Lib.1.de Serm Dom. in Mont.

consilia seruare, quæ suis proponebat discipulis, seipsum constituens exemplar, quod illi imitarentur, quemadmodum in nocte vltimæ cœnæ, post insigne illud opus, quo discipulorum pedes lauit, expresse ostendit, dicens:
r Ioan. 13. 15. r *exemplum dedi vobis, vt quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis*, lauantes inuicem pedes cum humilitate, & charitate, ceteraque consilia mea amplectantes: hæc enim verba non referuntur ad hoc tantū opus; sed reliqua omnia complectuntur, quæ Dominus hic à die suæ in tugurio Bethlehemico natiuitatis, ad vsque expirationem in cruce, eis præbuit: cuius vita fuit verè continuata quædam ac perfectissima præceptorum, omniumq; Euangelicorum consiliorum obseruatio. & cum homines ad se sequendum vocabat; cupiebat vt ipsum in omnium eorum obseruatione imitarentur. Et hunc spiritum Apostolis ac discipulis suis impertiuit; & nunc impertit continuè omnibus perfecti esse cupientibus.

6. s 4. Reg. 2. 9. 15. Hoc ipsum s *Duplex* ille feruentis *Eliæ Spiritus* refert; quem, cùm, ipse in Cœlum raperetur, concessit Eliseo, relicto ei pallio, quo se cooperiebat. Spiritus duplex est amor Dei & proximi; opera præcepti & consilij, quæ ab vtroq; proueniunt: in quibus Elias præluxit; & per eum discipulus eius Eliseus: vterq; enim cōsilio Castitatis, Paupertatis, Pœnitentiæ zeliq; animarum custodiuit. Multo tamen ampliùs duplex hic spiritus in ipso Christo D. N. toto vitæ eius decursu enituit. & cum ad cœlos ascendisset, eundem suis discipulis est largitus, cum spiritu Sancto eos repleuit: cuius plenitudo vtrumque horum operum genus complectitur cum perfecta DEO & proximi dilectione. In cuius pignus pallium suum, protectionem scilicet suam & auxilium nobis hîc reliquit, quo illum imitaremur, induens nos propria
t Prou. 31. 21 sua veste, imitatione scilicet præclaræ vitæ suæ in vtrisque hisce operibus. Ac propterea de muliere forti, quæ Ecclesiam significat dicitur: t *non timebit domui suæ à frigoribus niuis, omnes enim domestici eius vestiti sunt duplicibus.* Nec mirum si frigus & glacies valde premat eos, qui veste simplici induuntur: hæc enim, etsi decenter quidem corpus operiat, foueatq; nonnihil, non tamen ita frigus repellit, atque duplex: & qui intra ipsam Ecclesiam satis sibi esse existimaret, quòd præcepta custodiret: seruaret is quidem calorem charitatis; sed pateretur interim sæpè frigora, ac tepiditates: Satis siquidem magna tepiditas est, quòd simplici tantum illa veste velit esse contentus, cùm possit illam consiliorum custodiā duplicare, quæ charitatis ipsius feruorē fouens, ab illa tepiditatis malacia tueretur, & à capite ad pedes ipsomet
u Ephes. 4. 24. Christo perfectaque eius perfectione cooperiret, iuxta illud Apostoli: u *induite nouum hominem, qui secundum Deum creatus est in Iustitia & sanctitate veritatis.*

7. SED multò excelsior præstantiorque redditur gloriosa hæc, in v-

trisque

trisque operibus imitatio, ex stupendis præmijs, quæ CHRISTVS ipse D. N. ea exercentibus promisit, quemadmodum præclarè ostendit in Parabola illa x *Samaritani, qui faciens iter, venit secus* miserum illum hominem, *qui inciderat in latrones, qui illum despoliauerant, & plagis impositis abierant semiuiuo relicto, ipse verò Samaritanus videns eum, misericordiâ motus est, & appropians alligauit vulnera eius, infundens oleum & vinum, & imponens illum in iumentum suum duxit in stabulum, & curam eius egit, & altera die protulit duos denarios, & dedit stabulario, & ait: curam illius habe: & quodcunque supererogaueris, ego cùm rediero reddam tibi.* Satis hic apparet, pium hunc Samaritanum pro vulnerato illo multo plura præstitisse, quàm facere tenebatur; suoque exemplo stabularium inuitasse, suaque promissione exstimulasse, vt & ille multo plus faceret, quàm ipse præcepisset. Quamobrem iure optimo Sancti Patres, Samaritanum hunc (quod nomen Custodem significat) indicare ac referre aiunt CHRISTVM Dominum Nostrum, omnium hominum custodem: qui eos videns in hoc mundo despoliatos, & semiuiuos, misericordiâ motus, è cælo descendens appropinquauit nobis per sanctissimam suam incarnationem vniens naturam nostram humanam diuinæ suæ personæ: & quamdiu mortalem hanc vitam duxit, aliud non fecit, quàm salutari doctrinâ suâ peccatoribus mederi; nunc suauis beneuoleque doctrinæ oleo; nunc vino reprehensionis & correctionis asperioris, alligando & reprimendo fluxum vitiorum; imponens humeris sanctissimæ suæ humanitatis onus omnium peccatorum, vt pœnam, quam suis ipsi peccatis erant promeriti, ipse lueret ac persolueret; Et pro omnibus (vt ait S. Ioannes) moriens, y *vt filios DEI, qui erant dispersi, congregaret in vnum*: in Ecclesiam scilicet Catholicam, quæ domus & hospitium est Dei, ad homines excipiendos & continendos. Et cum res hæc toto vitæ suæ tempore fuisset illi curæ vsque ad ipsam mortem, altero die, hoc est post suam resurrectionem, protulit duos denarios, duo Scilicet, (vt S. Augustinus ait) præcepta charitatis, duasque promissiones præsentis ac futuræ vitæ: quos denarios ijs tradidit, quos loco sui in mundo relinquebat eos obligans & obstringens ad custodiam horum præceptorum erga DEVM & proximos: simul tamen monuit: si aliquid sponte adijcerent, exercentes opera, quæ tantum essent consilij, qualia multa ipse fecerat, se illis, cum ad iudicandum veniret, redditurum; præmiumque adeo fore copiosum, vt omnem suam operam laboremque impensum benè collocatum existimarent. Qui enim adeò fuit in ipsum ægrotantem liberalis? quomodo non erit talis erga ipsum infirmatum, qui præter ea, quæ sibi essent iniuncta, nouas curas ac labores ob ipsius iniungétis amoré adhibuisset: z *date* (inquit) *& dabitur vobis: mensurã bonam & confertã, & coagitatã,*

x Luc. 10. 33

y Ioã. 11. 52.

Lib. 2. q. 19. Euangelicorum cap. 9.

z Luc. 6. 38.

& super-

& supereffluentem dabunt in sinum vestrum. Eadem quippe mensura, qua mensi fueritis, remetietur vobis. Si mensura vestra erit parua, eò quod contenti sitis custodiâ præceptorum, eadem ratione vobis remetietur: si autem vestra mensura adeò erit plena, vt superefluat, eò quòd etiam consilia sequamini, dabitur vobis copiosissima, & superefluens gloriæ mensura. Laxa itaque tuorum operum mensuram: & laxabit Deus mensuram suorum præmiorum.
a Eccl. 4. 36 a *Non* sit (ait Ecclesiasticus) *porrecta manus tua ad accipiendum, & ad dandum collecta:* si enim tu manum comprimas, ne Deo tradas, quod ij se cõsulit, cõtrahet ille suam, in reddendo præmio, quod tibi offerebat: quod si manum tuam extenderis, vt, vltra ea, quę tibi præcipit, ei offeras; aperiet & ille suam, vt æternâ suâ valdeque copiosa benedictione te repleat.

8. NE autem existimes, mensuram hanc mercedis & præmij totam differri in vitam futuram, etiam venit dulcissimus hic Samaritanus ad visitandos eos, qui duos denarios ab ipso acceperant, quos si videat ad sequenda ipsius consilia excitatos, etiam hîc, paratâ, vt dicitur, pecuniâ, copiosa largitur præmia, reddens eis centuplum. Id quod expressè ac prolixè se facturum protestatur, ac promittit, vt ex ijs quæ dicenda sunt, apparebit, cùm agemus de consilijs Castitatis, Paupertatis, ac Religionis. Vt enim S. Hieronymus ait, (Epist. 22. ad Eustochiũ.) maioris est mercedis, quod non cogitur & offertur: maior, inquam, merces debetur offerenti quod non iubetur offerre; eò quòd in ipsa oblatione maiorem ostendat erga eum, cui illud offert, amorem ac dilectionem. Quamobrem cùm CHRISTVS D. N. actus illos octo, gradusque perfectionis prædicauit, in quibus multa continentur ex solo consilio: præclarissima eis coniunxit præmia; compellans primùm beatos eos, qui ea consilia amplecterentur; & specialia singulis assignans præmia: quæ (vt S. Ambrosius ait) plenè reddentur in gloria; & (vt ait S. Augustinus) etiam dantur in hac vita, vt homines ad perseuerandum animentur, & ad progrediendum in exercendis operibus, per quæ illa obtinentur. Gratias tibi ago, liberalissime redemptor, ob admiranda, & præclarissima consilia nobis data: vt occasionem & opportunitatem habeam plurima lucrandi, & nihil amittendi: cùm liceat illa absque punitione omittere; quæ tamen si præstem, ingentia obtineam præmia.

(Matth. 5. — Lib. 5. in Luc. c. 6. — Lib. 1. de Serm Dom. in Monte. — S. Tho. 1. 2. q. 6. a. 2.)

(∵)

CAPVT II.

EVANGELICORVM CONSILIORVM CVSTODIAM MAGNAS ad nostram perfectionem spirituales vtilitates adferre.

ALIA B etiam rationes prædictis non minus efficaces nos ad Euangelicorum consiliorum custodiam inuitant, ex eo capite, quod propriã nostram perfectionem concernit, ad quam ipsa natura benè constituta & ordinata, ipséque hominis Christiani status valde inclinat.

Nemo enim est, qui non sibi honori ducat, quod sit in suo statu, & officio perfectus. Et (vt Cassianus ait) miserum est, cuiuslibet artis ac studij disciplinam quempiam profiteri, & ad perfectionem eius minimè peruenire. Ac proinde miserum quoque esset, quòd homines magnifaciant, quòd sint perfecti in officijs Reipublicæ, quæ ipsis incumbunt: & Iudex, & Aduocatus, Aurifaber, & Pictor, honorem sibi tribuant, quòd in suo officio & arte excellant: solus verò Christianus non tribuat sibi honori, quòd sit Christianus perfectus. Speciatim autem tenetur, vt talis sit studere, & contendere, vt suo loco diximus; qui tamen, nisi aliqua Euangelica consilia custodiat, talis non poterit euadere. Pro cuius explicatione est aduertendum: substantialem vitæ Christianæ perfectionem (vt Angelicus doctor docet) consistere in charitate, ac duobus eius præceptis, dilectionis Dei & proximi: reliqua autem præcepta & cõsilia esse quasi instrumenta & media, ad conseruandam & augendam ipsam charitatem, quam Sanctus Apostolus dicit esse a *finem præcepti*, omnium scilicet præceptorum: ideoque omnes ad hanc perfectionem tendunt, quamuis diuersis modis ac rationibus. Reliqua enim pręcepta sunt veluti media ad remouenda impedimenta charitati contraria, cum quibus illa non possit conseruari. Quare omnia in vniuersum peccata rectà tendunt contra aliquod præceptum. Et cum materia est grauis, peccatum est lethale, quod prorsus destruit charitatem; quando autem materia leuis est, aut qui peccat parum attendit, quid faciat, culpa est venialis: quæ charitatem non extinguit quidem, sed maculat, ac defædat, donec remittatur. Consilia autem sunt media ad remouenda impedimenta feruoris ipsius charitatis; & præstantium eius exercitiorum, etiamsi ipsi charitati aliàs non aduersentur. Nam castitas perpetua obicem remouet, quem adfert matrimonium, ne quis plenè diuino seruitio se mancipet; quamuis enim ipsa matrimonij actio non sit culpa quâ fædetur charitas: est tamen imperfectio impediens maiorem eius puritatem & feruorem. Quam ob rem etiam ipsis coniugatis est consilium perfectionis, b *abstinere ad tempus, vt vacent orationi*; aut conatum aliquem maiorem adhibere in seruitio diuino. Ex quo prouenit, vt quamuis Deus D.N. vtpote valde liberalis, omnia Iustorũ opera remuneret,

Margin notes: I. Collat. 19. cap. 5. — Tom. 1. Tract. 2. cap. 5. & 6. 2. 2. q. 184. a. 3. — a 1. Ti 1. 5 — b 1. Cor 7. 5

siue præcepta, siue tantùm ex consilio; ac proinde omnia sint illis vtilia, si quidem per omnia illa vitam æternam promerentur: nihilominus tamen hoc dicimus: opera, quæ sunt ex consilio maioris esse vtilitatis & meriti, quatenus etiam includunt ea, quæ sunt ex præcepto, & aliquam illis excellentiam addunt. Qui enim facit quod Deus suadet: præstabit sine dubio melius, quod id iubet, propterea enim, quod ille suadet, hic præstat: vt benè faciat quod iubet.

2. Hinc igitur alia oritur ratio, quæ valde exstimulat ad Euangelicorum consiliorum custodiam, eò quod valde sint efficacia media ad ipsa præcepta melius custodienda, & securiorem reddendam nostram saluationem. In eum enim finẽ Christus D. N. ea proposuit, ac docuit: ita muniens & fortificans ciuitatem Ecclesiæ suæ apponens illi (vt ait Isaias) c *murum* præceptorum, *& ante murale* consiliorum, ac propterea in canticis de ea dixit sponsus: d *si murus est, ædificemus super eum propugnacula argentea*: quasi super ipsa præcepta erigatur celsitudo consiliorum Euangelicorum; quæ simul & propugnent ciuitatem, & venustiorem ac pulchriorem reddant. Ecclesiæ muras est præceptum: v.g. non iurandi per nomen Dei in vanum: sed ad maiorem eius custodiæ securitatem additur ante-murale, siue propugnaculum argenteum consilij e *non iurandi omnino sed vt sermo noster sit: est, est; non, non.* Qui enim assuescit & afficitur ad non iurandum, remotior erit à periurio; & securiorem reddet suum in cælum ingressum eo quod, procul recedat à culpa illum impediente. Et, vt paulo post videbimus, ipsamet præcepta quasdam secum circumstantias adferunt: quæ, nisi aliquid de consilio addatur, seruari non possunt: quo tamen addito, facilius custodiuntur.

c Isaia 26.

d Cant 8.9.

e Matt. 5. 34 37.

3. His accedit, quod ipsemet virtutes suspirant, valdeque optant, hæc ipsa consiliorum opera, ad proprium ornatum & perfectionem; & ne ociosè maneant, *sed* f *nouos & antiquos* fructus proferant. Quamuis enim verum sit; præcepta, quæ negatiua vocantur, obligare semper & vbiq; ; ac propterea necesse sit, virtutes semper vigilare, nequid, quod illis aduersetur; aut culpam vllam admittent: affirmatiua tamen non semper, sed certis temporibus, & raris quibusdam casibus obligant: ideoque virtutes reliquo tempore, alijsque occasionibus, quibus ipsa præcepta non obligant, essent quodammodo otiosæ; nisi ea, quæ sunt consilij, præstarent. Si enim præceptum Eleemosynæ faciendæ solùm obligat in extremis aut grauibus eorum, quibus facienda est, necessitatibus: cum hæ rarò admodum eueniant, diu esset misericordiæ virtus otiosa: nisi consilium sequeretur, Eleemosynam dandi, etiam cùm necessitates sunt leuiores. Et si præceptum Confessionis, & Communionis semel tantum in anno obliget: quam esset Religionis virtus otiosa, quæ in diuturno adeo tempore vel vnico solo actu esset

f Cant. 7.13

conten-

contenta? cùm igitur virtutes tantam possint operum & actionum varietatem efficere; rectum est, huic earum propensioni annuere, vt copiosiores fructus proferant; sintque tanquam g *arbores paradisi* recentes semper *fructus* bonorum operum *offerentes*, quamuis præceptum ad ea semper non obliget; non decet, itaque Christianum, virtutes habere in eo sterilitatis gradu, quo erant, cùm dixit Isaias: h *apprehendent septem mulieres virum vnum in die illa, dicentes: aufer opprobrium nostrum*. quod S. Hieronymus explicat, quasi gratiæ & virtutes ante Messiæ aduentum essent ferè infames & contemptæ, & viduarum instar non gignentium filios operum feruentium; ideoque optantium Saluatoris ipsius aduentum, qui faceret eas votorum suorum compotes; & notam illam, opprobriumque sterilitatis remoueret. Ideo quæ cum ipse verè, omnes simul se in eo coniunxerunt, vt idem Isaias dixit: in quo fuerunt omnes venerandæ, & fœcundæ, producentes clarissima opera: viamque sternentes, vt in omnibus eius discipulis eundem honorem ac fœcunditatem haberent: quod optabat Apostolus Colossensibus, cùm illis dixit: k *vt ambuletis digne Deo per omnia placentes, in omni opere bono fructificantes, & crescentes in scientia Dei*. O Domine Deus virtutum, gratias tibi, quod ita illas honoraueris, ac fœcundaueris in dilecte filij Dei humanitate! Cum igitur ille sit vitis, & nos palmites, adiuua nos, vt fructus tali vita dignos; & ijs, quos ipse protulit, valde similes proferamus: amputa, quæ in nobis superflua sunt, & l *omnem, qui fert fructum* in obseruatione præceptorum, *purga, vt fructum plus afferat*, etiam in obseruatione consiliorum.

g. *Apocal.* 22.2.
h. *Isai.* 4.1.
ibidem,
i. *Isaia.* 11 2.
k. *Colos.* 1. 10.
l. *Ioan* 15. 2

4. Hic fuit semper Spiritus Sanctorum, qui diuinæ huius vitis palmites fuerunt, in omnibus ætatibus & sæculis præteritis, & ipsis Dei præceptis alia semper multa sponte sua addiderunt, ex ingenti eidem seruiendi studio, ac desiderio. Neq; in suis officijs contenti erant, quod id tantū facerēt, ad quod ex Iustitia tenebantur; sed multa ex gratia & sponte sua præstabāt, vt exactius ac perfectius facerent, quod officij ratio postulabat. Imò propterea Deus noster noluit eos ad omnia illa præcepto suo obligare: vt liceret ipsis, amorem & affectum ad virtutem prodere, exercentes tales actiones, ipsius tantùm Dei intuitu & gratia. Nam (vt S. Augustinus ait) ea sunt in nostris officijs gratiora, quæ cùm liceret nobis etiam non impendere, tamen caussâ dilectionis impendimus. Hæc laus est, & gloria, de qua Sanctus Apostolus gloriabatur, cùm parùm sibi esse existimabat, quod Euangelium prædicaret, sicut alij Apostoli, qui sustentationem accipiebant ab ijs, quibus prædicabant: sed ipse proprijs manibus laborans, quæ sibi & alijs suis socijs necessaria erant comparabat: vt cum maiori libertate Euangelium prædicaret. m *Ego, inquit, nullo horum vsus sum: bonū est enim mihi magis mori, quàm vt gloriā meā, quis euacuet*, ex eo proue-

Lib. 1 de adulterinis coniugijs.
m 1 *Corin* 9.15.

siue præcepta, siue tantùm ex consilio; ac proinde omnia sint illis vtilia, si quidem per omnia illa vitam æternam promerentur: nihilominus tamen hoc dicimus: opera, quæ sunt ex consilio maioris esse vtilitatis & meriti, quatenus etiam includunt ea, quæ sunt ex præcepto, & aliquam illis excellentiam addunt. Qui enim facit quod Deus suadet: præstabit fine dubio melius, quod id iubet, propterea enim, quod ille suadet, hic præstat: vt benè faciat quod iubet.

2. HINC igitur alia oritur ratio, quæ valde exstimulat ad Euangelicorum consiliorum custodiam, eò quod valde sint efficacia media ad ipsa præcepta melius custodienda, & securiorem reddendam nostram saluationem. In eum enim finé Christus D. N. ea proposuit, ac docuit: ita muniens & fortificans ciuitatem Ecclesiæ suæ apponens illi (vt ait Isaias) c *murum* præceptorum, *& ante murale* consiliorum, ac propterea in canticis de ea dixit sponsus: d *si murus est, ædificemus super eum propugnacula argentea*: quasi super ipsa præcepta erigatur celsitudo consiliorum Euangelicorum; quæ simul & propugnent ciuitatem, & venustiorem ac pulchriorem reddant. Ecclesiæ muras est præceptum: v.g. non iurandi per nomen Dei in vanum: sed ad maiorem eius custodiæ securitatem additur ante-murale, siue propugnaculum argenteum consilij e *non iurandi omnino sed vt sermo noster sit: est, est; non, non.* Qui enim assuescit & afficitur ad non iurandum, remotior erit à periurio; & securiorem reddet suum incælum ingressum eo quod, procul recedat à culpa illum impediente. Et, vt paulo post videbimus, ipsamet præcepta quasdam secum circumstantias adferunt: quæ, nisi aliquid de consilio addatur, seruari non possunt: quo tamen addito, facilius custodiuntur.

c Isaia 26. 1.
d Cant 8.9.
e Matt. 5. 34 37.

3. HIS accedit, quod ipsemet virtutes suspirant, valdeque optant, hæc ipsa consiliorum opera, ad proprium ornatum & perfectionem; & ne ociosè maneant, *sed* f *nouos & antiquos* fructus proferant. Quamuis enim verum sit; præcepta, quæ negatiua vocantur, obligare semper & vbiq;; ac propterea necesse sit, virtutes semper vigilare, nequid, quod illis aduersetur; aut culpam vllam admittent: affirmatiua tamen non semper, sed certis temporibus, & raris quibusdam casibus obligant: ideoque virtutes reliquo tempore, alijsque occasionibus, quibus ipsa præcepta non obligant, essent quodammodo otiosæ; nisi ea, quæ sunt consilij, præstarent. Si enim præceptum Eleemosynæ faciendæ solùm obligat in extremis aut grauibus eorum, quibus facienda est, necessitatibus: cum hæ rarò admodum eueniant, diu esset misericordiæ virtus otiosa: nisi consilium sequeretur, Eleemosynam dandi, etiam cùm necessitates sunt leuiores. Et si præceptum Confessionis, & Communionis semel tantum in anno obliget: quam esset Religionis virtus otiosa, quæ in diuturno adeo tempore vel vnico solo actu esset

f Cant. 7. 13

conten-

contenta? cùm igitur virtutes tantam possint operum & actionum varietatem efficere; rectum est, huic earum propensioni annuere, vt copiosos fructus proferant; sintque tanquam g *arbores paradisi* recentes semper *fructus* bonorum operum *offerentes*, quamuis præceptum ad ea semper non obliget; non decet, itaque Christianum, virtutes habere in eo sterilitatis gradu, quo erant, cùm dixit Isaias: h *apprehendent septem mulieres virum vnum in die illa, dicentes: aufer opprobrium nostrum.* quod S. Hieronymus explicat, quasi gratiæ & virtutes ante Messiæ aduentum essent ferè infames & contemptæ, & viduarum instar non gignentium filios operum feruentium; ideoque optantium Saluatoris ipsius aduentum, qui faceret eas votorum suorum compotes; & notam illam, opprobriumque sterilitatis remoueret. Ideoque cum ipse verè, omnes simul se in eo coniunxerunt, vt idem Isaias dixit: i in quo fuerunt omnes venerandæ, & fœcundæ, producentes clarissima opera: viamque sternentes, vt in omnibus eius discipulis eundem honorem ac fœcunditatem haberent: quod optabat Apostolus Colossensibus, cùm illis dixit: k *vt ambuletis digne Deo per omnia placentes; in omni opere bono fructificantes, & crescentes in scientia Dei.* O Domine Deus virtutum, gratias tibi, quod ita illas honoraueris, ac fœcundaueris in dilecte filij Dei humanitate! Cum igitur ille sit vitis, & nos palmites, adiuua nos, vt fructus tali vita dignos; & ijs, quos ipse protulit, valde similes proferamus: amputa, quæ in nobis superflua sunt, & l *omnem, qui fert fructum* in obseruatione præceptorum, *purga, vt fructum plus afferat*, etiam in obseruatione consiliorum.

g. *Apocal.* 22.2.
h. *Isai.* 4.1.
ibidem,
i. *Isaia* 11.2.
k. *Coloss.* 1. 10.
l. *Ioan* 15. 2

4 HIC fuit semper Spiritus Sanctorum, qui diuinæ huius vitis palmites fuerunt, in omnibus ætatibus & sæculis præteritis, & ipsis Dei præceptis alia semper multa sponte sua addiderunt, ex ingenti eidem seruiendi studio, ac desiderio. Neq; in suis officijs contenti erant, quod id tantū facerēt, ad quod ex Iustitia tenebantur; sed multa ex gratia & sponte sua præstabāt, vt exactius ac perfectius facerent, quod officij ratio postulabat. Imò propterea Deus noster noluit eos ad omnia illa præcepto suo obligare: vt liceret ipsis, amorem & affectum ad virtutem prodere, exercentes tales actiones, ipsius tantùm Dei intuitu & gratia. Nam (vt S. Augustinus ait) ea sunt in nostris officijs gratiora, quæ cùm liceret nobis etiam non impendere, tamen caussâ dilectionis impendimus. Hæc laus est, & gloria, de qua Sanctus Apostolus gloriabatur, cùm pœrùm sibi esse existimabat, quod Euangelium prædicaret, sicut alij Apostoli, qui sustentationem accipiebant ab ijs, quibus prædicabant: sed ipse proprijs manibus laborans, quæ sibi & alijs suis socijs necessaria erant comparabat: vt cum maiori libertate Euangelium prædicaret. m *Ego, inquit, nullo horum vsus sum: bonū est enim mihi magis mori, quàm vt gloriā meā, quis euacuet*, ex eo proue-

Lib. 1 de adulterinis coniugijs.
m. 1 *Corin.* 9.15.

mentem, quod gratis ego & sponte ac liberè laborem. *Nam etsi Euangelizauero, non est mihi gloria: necessitas enim mihi incumbit: væ enim mihi est, si non Euangelizauero.* Quod si prædicarem sicut cæteri, non promererer specialem hanc gloriam & præmium, quod mihi nunc comparo; quia, quòd prædicem est mihi præceptum; & væ mihi, nisi faciam: sed non accepta sustentatione idem puriùs & præstantiùs facio; ac propterea maiorem gloriam & mercedem habebo.

5. Hæc dicens S. Apostolus, præclaram aliam rationem insinuat, quæ nos meritò ad hæc consilij opera exercenda permouere debeat; quia scilicet maioris sunt ædificationis toti Ecclesiæ, & populo Christiano; ac proinde maior ex eis Dei gloria accrescit. Quamuis enim magnæ sit ædificationis, quod omnes in suis statibus & officijs id faciant, ad quod tenentur; multò tamen amplius ædificant, cùm aliquid vltra id, ad quod tenentur, præstant; quod absque culpa & Nota aliqua omittere possent: sed faciunt tamen illa ex feruore & zelo, quem habent, quemadmodum aqua, dum feruet, vltra id, quod eius natura requirit, eleuatur. Valde hoc ipsum confirmat insigne illud opus Magdalenæ, quod non ex præcepto, sed ex feruore spiritus, n *accepit alabastrũ vnguenti preciosi, quod effudit super caput* ipsius Saluatoris: qui egregium illud opus approbans, dixit: *vbicunque prædicatum fuerit Euangelium in toto mundo*, tanquam insigne opus fore laudandum. Et quemadmodum o *domus tota impleta est tunc ex odore illius vnguenti*: ita Ecclesia tota repletur odore suauissimo operum, quæ fiunt ex consilio, & procedunt ex adeò feruenti amore.

n Matt. 26. 7

o Ioã. 12. 3.

6. DENIQVE, quoniam omnis nostra fœlicitas in eo consistit, vt voluntatem ipsius Dei cum perfecta obedientia exequamur: in nulla re alia adeo illam manifestamus, atq; in consiliorum eius obseruatione: iuxta illud, quod Apostolus scripsit Philemoni: p *confidens in obedientia tua scripsi tibi, sciens quoniam & super id, quod dico, facies.* Hunc obedientiæ modum voluit Christus D. N. nobis esse commendatum: cùm præcepta & consilia hæc proponens, toties verbum illud repetebat: q *ego autem dico vobis*, quibus insinuabat causas & motiua; ipsi in omnibus, quæ dicebat, obediendi. Et quoniam ipse simul erat Deus & homo; conditor, & Redemptor hominum: vtrumq; complectitur verbum illud EGO, quasi diceret: EGO Deus vester, & cõditor vester, hoc dico vobis creaturis meis: EGO vester Dominus, & Pater vester dico vobis, qui mei estis serui; & quos filios habere cupio; EGO redemptor vester vobis, quos mei sanguinis precio redemi; EGO Magister & protector vester, qui horum exemplum vobis dedi; sumque omnipotens, ad vos iuuandos in eorum executione; EGO vester benefactor infinitus, vester remunerator, & ipsum æternum præmium, qui vos innumeris beneficijs deuinctos & obstrictos habeo, & immensa vobis præmia offero: EGO,

p Ad Philem. vers. 21

q Matt. 5. 23 & alijs.

ego hæc vobis mando & consulo; non mei, sed vestri commodi causa; ob quietem vestram, & perfectionem; & vt vestram fœlicitatem in hac & futura vita consequamini: quamobrem, agite, amplectimini, quæ vobis dico, & ipsa experientia discetis, verum esse, quod offero.

AVDI igitur, mi frater, quę tibi hic dicit Saluator: &, vt ea opere exequaris, stude, magnoq; conatu contende, eas virtutes exercere, in quibus magis eminent opera consiliorum supra præcepta: quas cùm Propheta possumus ad septem præcipuas reuocare. *Prima* est *Charitas*: quæ omnium est Regina, & quà talis est, iubet eas omnes suas vires intendere in proprijs suis actionibus. Nam amor, & dilectio Dei non scit continere se; & terminos ac limites sibi constituere in agendis & perferendis, quæ potest dilecti sui causâ; & æquè exequi optat, quod ei maximè placet: etiamsi id ille nō iubeat, atq; si expressè iuberet. Et cùm fecit, quidquid potuit, modicum id, & quasi nihilum reputat; et, si plura potuisset, plura etiam pręstitisset. Charitatem sequitur virtus *Religionis* ac pietatis, cuius est debitum Deo honorem & cultum promptissimè reddere; nec satiatur vnquam eum honorando, quocumque modo potest, varijs orationibus, hymnis, psalmis; assistendo sacro Missæ, ac diuinis officijs; aut mysteria diuina meditando, affectibus Reuerentiæ, & profundæ humilitatis valde feruentibus. *Tertia* virtus est *Gratitudo*, cuius munus est, Deo & hominibus, ob accepta ab eis beneficia, gratias agere. Nec vt S. Thomas perpendit, satis habet, quod tantundem reddat, quantum accepit; id enim est quasi ex Iustitia debitum; sed studet, si possit, multo plura reddere ob gratitudinem de accepto beneficio. Quare, cùm id, quod à Deo accipit, sit infinitum; nunquam defatigatur, neq; desistit, facere quidquid potest vltrà id, quod præcipitur; vt gratitudinis legibus plenius satisfaciat. *Quartum* locum tenet *misericordia*, quæ omnium hominum miserijs compatitur. Et, quando illa perfecta est, nullum aliud exspectat præceptum, quam proximi necessitatem, & propriam facultatem. nam statim atq; proximi occurrit necessitas siue corporis, siue animæ, tenerescit, & ad illam reparandā pro viribus suis se accingit. Sed vlterius aliquanto progreditur *liberalitas* & magnificentia, quę valde delectatur benefaciēdo omnibus, etiam qui aliqua necessitate non premuntur: r *beatius* existimans *dare, quàm accipere*: ideoque cùm aliquid habet, statim, atque opportunitatē videt, gratificatur suis proximis; donaque offert Deo ac seruis eius. *Sexta* virtus est, *pœnitentia*, cuius perfectio nō se cōtinet inter opera obligatoria, quibus pro suis peccatis plenè satisfaciat; sed, licet sciret, omnia sibi esse dimissa, & pro eis se reddidisse, quod debebat; addit tamen alias multas, vt in se vlciscatur iniurias Deo illatas; & sic domet carnem suam, & spiritui subijciat, & hac ratione à recidiua se se præseruet; & ita vigilijs, abstinentijs, disciplinis, alijsque varijs mortificationibus studet, se quotidie magis locupletare. *Vltima* virtus est *obedientiæ*,

Margin: 1. (Charitas); 2. (Religionis); 3. (Gratitudo); 22. q. 106. a. 6. (S. Thomas); 4. (misericordia); 5. (liberalitas); r Actuum 20. 35. (beatius dare); 6. (pœnitentia); 7. (obedientiæ)

quæ cæteras virtutes mente inserit, eam impellens ad obediendum in quacumque materia, non solùm quando expressum adest Domini præceptum; sed etiam cùm eiusdem voluntatis aliquod habet indicium: talia autem indicia sunt consilia, quæ ipse proposuit, & oculta Spiritus Sancti inspirationes, quibus electos suos permouet, & excitat, vt quotidie crescant de virtute in virtutem, donec in omnibus perfecti euadant. Quod si talis esse desideras, magno honori tibi tribues, quod adeò sis Deo tuo obediens, vt illam eius voluntatem semper facias, quam Sanctus Apostolus vocat, non solum
f Rom. 12. 2 f *bonam*, sed etiam *benè placentem & perfectam*, quæ id quod melius ac perfectus est, respicit: adeoque appetes huius Deo tuo exhibendæ Obedientiæ cibum, vt multo plura semper facias, quàm ille iubeat; & cum consilij opera tibi inspirauerit, eam inspirationem amplecteris, eò quòd indicium sit diuinæ eius voluntatis, quæ quodammodo rogat & precatur, quod potuisset iubere; vt tuæ obedientiæ perfectionem, id præstādo, magis manifestes; maiorque tibi sequatur gloria ex eo, quod ita feceris. Attende autem, licèt verum
t. Eccli. 23. 17. sit, quod Ecclesiasticus dixit: t *nihil dulcius esse, quàm respicere in mandatis Domini*, & ea exquiesce tamen etiam verissimum, quod Salomon dixit: u
u. Prou. 27. 9. *Sicut vnguento & varijs odoribus delectatur cor, ita bonis amici consilijs animam dulcorari*. Cùm autem nullus sit melior amicus, quàm Deus; nec vllus plura amicitæ indicia & opera nobis exhibeat, quàm Christus: ideò nulla consilia animam nostram magis afficiunt ac dulcorant, quàm ipsius: quæ, si custodieris, delibabis huiusmodi dulcedinem, quæ non erit exigua obedientiæ tuæ merces.

CAPVT III.

CONSILIA PERFECTIONIS, QVAE AD MODVM PRAECEPTA *seruandi spectant meliorem semper preferendo.*

ANHELANTE & aspirante iā corde ad Euāgelica cōsilia amplectēda, ab ijs incipiamus, quæ annexa omnino sunt custodiæ ipsorum præceptorum. Hæc enim duo semper complectuntur: alterum, quod est ipsius præcepti, substantia, & ad integram eius custodiam obligat: quam qui transgreditur, culpâ maculatur, ac debitæ pœnæ subijcitur, quàm lex ipsa minatur; alterum pertinet ad modū & rationem eius custodiæ: in qua varij gradus esse possunt, alij alijs præstantiores; quamuis autem nullus teneatur ad optimum eligendum; cupidus tamen perfectionis illum merito diligere deberet: ita vt simul & quod præcipitur, & quod consulitur facias, a *æmulando* semper (vt ait Apostolus) *charismata meliora*, & excellentiorē tenendo viam, & studendo (vt ait Ecclesiasticus) b *in omnibus operibus tuis praecellens esse*. Hoc autem obtinebis, si subiectas regulas & consilia obseruaueris.
a. 1. Cor. 12. 31.
b. Eccli. 33. 3.

Et quidem primum tanquam reliquorum fundamentum esto, vt studeas, quoad poteris, præcepta in eo gradu ac dispositione custodire, vt finem

ob-

obtinere possis, ad quem illa diriguntur; tam vltimum, qui est salus & vita æterna; quàm huius vitæ, qui est Sanctitas, & charitas, & vnio cum Deo. Si enim lethali peccato sis obnoxius: licebit quidem, (vt ait S. Thomas) præcepta implere audiendi Sacrum, ieiunandi, honorandi parentes, & alia similia: sed propter huiusmodi custodiam præceptorum non promereris vitam æternam; nec talia opera sufficientes dispositiones sunt ad obtinendā charitatem. Optimum ergo consilium, ad eadem præcepta perfectè implenda, erit, detestari lethale peccatum, in quo hæres; illudque aliquo perfectæ contritionis dolore abolere: dirigendo ipsam præcepti obseruantiam ad ipsiusmet charitatis finem, iuxta illud Apostoli: c *omnia vestra in charitate fiant*: In statu scilicet charitatis, & in finem eiusdem: & (quod adhuc excellentius est) etiam actuali charitate, ita vt ipsa præcepta comiteris actibus dilectionis Dei. Et ob eam causam, ait idem Sanctus Thomas, duo illa dilectionis Dei, & proximi præcepta, non esse in decem Decalogi præceptis numerata: vt intelligantur, ita in reliquis contineri, vt eorum sint quasi principium & finis. Meritò enim omnia à radice amoris nasci & eundem conseruare, & augere, & tanquam finem suum respicere debent; imò & cum amore seruanda & implenda sunt: & tunc bene custodientur iuxta S. Augustini sententiam dicentis: breue tibi datur amoris præceptum: *dilige, & fac quod vis*: modò omnia cum amore facias.

1. 2. q. 100. art. 10.

c 1 Cor. 16. 14.

22 q. 44. ar. 1 ad 3 & 1. 2. q. 100. art 3 ad. 1. Tract 7 in Epist. Ioā. 2.

Ex hoc consilio oritur *Secundum*, hoc est præcepta cum ea diligentia esse implenda, vt, quoad fieri possit, similis & conformis sis exemplari ac regulæ in eis positæ, quæ exprimitur verbo illo: *Sicut*, quæ in Sacro Euangelio frequens est valdè. Quare si cupias perfectè explere præceptum diligendi proximos: in duo eiusdem exemplaria oculos conijcere debes: Alterum est legis naturalis, iubentis proximos diligere sicut te ipsum; alterum Euangelicæ, præcipientis eosdem diligere, sicut Christus eos dilexit: ita vt duplicem hanc dilectionem tanquam regulam & amussim tuæ dilectionis adhibeas cum ea perfectione, quam inferiùs Cap. 5. ponemus. Quod si coniugati velint suas obligationes excellenter explere: debent exemplar sequi ab Apostolo propositum, dicente: d *viri diligite vxores vestras, sicut & Christus dilexit Ecclesiam; & mulieres subiectæ sint viris suis in omnibus, sicut Ecclesia subiecta est Christo*. cum in modum, quem tomo secundo proposuimus. Feruentes autē, altissimæ perfectionis cupidi ad tria eius exemplaria respicere debent, quæ Sanctum Euangelium indicat, vt scilicet ante e *perfecti, & f misericordes esse, quemadmodum est Pater noster cœlestis*; g *voluntatem Dei in terra facere, sicut fit in cœlo*; & coniunctionem h *vnionemq́*, mutuam cum alijs habere, *sicut Pater æternus & filius eius vniti sunt inter se*. Quamuis autem ad tantam perfectionem cum æqualitate peruenire sit impossibile, vult tamen ipse D. N. electos suos aspirare ad maximā similitudinē, quæ illis erit possibilis, absq;

d. Ephes. 5 24. Tract 5. c. 4

e. Matt. 5. 48 f. Luc. 6 36. g Matt 16 0 h Ioan. 17. 21.

ſunt, inclinat: noua autem poma ſunt opera, ad quæ lex Euangelica recentibus ſuis præceptis & conſilijs impellit. Qui autem Deum perfectè diligit, inſtar eſt horti multarum arborum, facultatum ſcilicet, ac virtutum animæ, quæ alia & alia opera proferunt: præfert tamen noua, quę apud illum maioris ſunt æſtimationis ac pretij. Et quoniam exiguum reputat amorem, antiqua tantùm poma, vtpote minus pretioſa, offerre: vult omnia tradere, vt in omnibus ipſe Deus glorificetur, cuius omnia illa potius ſunt, quàm noſtra.

2. HINC ſecunda oritur ratio, eò quòd magnus hic Dominus Deus ad imaginem & ſimilitudinem ſuam nos condiderit: imaginem quidem tribuens cum ipſa natura; extollens verò nos ad præcellentem ſuam ſimilitudinem ob adoptionem filiorum per ſuam gratiam. Idque totum eum in finem fecit, vt ipſi cum omnibus, quæ nobis dedit, obſequium præſtaremus: non ſpiritu ſeruorum, qui quaſi coacti agunt; ſed ſpiritu filiorum patri ſuo valde ſimilium, ingenuè omnia agentium, quæ ad ipſius obſequiũ ſpectant. Nam mancipiorum eſt proprium ea tantùm facere, quæ Domini imperant; eò quòd timeant eorum iram & ſupplicia, niſi iuſſa exequantur: filij autem vlteriùs progrediuntur, & omnia ea faciunt, quæ parenti ſuo, etiam non imperanti, grata eſſe intelligunt. Qui præcepta tantùm & mandata ſeruant, poſſunt, ac debent fateri, quod Saluator ipſe ſuos diſcipulos monuit, dicens: i *cùm feceritis omnia, quæ præcepta ſunt vobis, dicite: ſerui inutiles ſumus: quod debuimus facere, fecimus.* At Virgo, (ait S. Ambroſius) & qui omnibus, quæ poſſidet, renunciat propter Chriſtum, plus præſtat, quàm iubeatur: & hoc nomine iam non erit ſeruus inutilis; quamuis alio nomine omnes inutiles cēſeantur, eò quòd ſuis operibus nullum DEO noſtro emolumentum adferant, quibus ille non creſcit. Qui autem plura præſtant, quàm iubeantur, nō ſunt inutiles ſerui, ſed filij dilectiſſimi dicendi, qui quidquid poſſunt in ſui parentis obſequium faciunt: & hac ratione imaginem & ſimilitudinem à Deo acceptam perficiunt, vt præcellentem illam ingenuitatem aſſequantur, ad quam vnigenitus filius nos eſt exhortatus, poſtquam multa perfectionis conſilia propoſuiſſet, dicens: k *eſtote perfecti, ſicut Pater veſter cæleſtis perfectus eſt.* Quaſi dixerit, intuemini cæleſtis veſtri Patris perfectionem, tamquam veſtræ perfectionis exemplar, qui etſi non teneatur alijs benefacere, vult tamen benefacere omnibus.

i Luc. 17. 10.

k Matt. 5. 48.

3. EX HAC ratione oritur tertia, eaque valde efficax: quoniam Pater hic cęleſtis ſemper fuit, & nunc eſt adeo liberalis erga nos, vt non ſolùm ea bona nobis dederit, quæ ad vitæ noſtræ conſeruationem erant neceſſaria, ſed innumera alia ſuperaddiderit ad noſtram recreationem, & indulgentiam, quo ad alimenta, veſtes, aliaſque ſenſuum delicias: hac ratione nos impellens, vt lege gratitudinis, contenti non ſimus, eorum executione, quæ neceſſaria

ſunt,

funt,vt in cœlum perueniamus;fed multa alia opera obfequij eius caufa addamus,eo folo nomine, vt magis ipfi placeamus, dicentes cum Dauide: l *quid retribuam Domino pro omnibus,quæ retribuit mihi? vota mea Domino reddam in conſpectu omnis populi eius*,quafi dixerit,non folùm quę mihi præcepit exequar,fed nouas oblationes & vota ei offeram,dans ei,quod à me ex obligatione non exigit,in fignum gratitudinis ob ea,quæ ipfe nullo titulo obligatus,aut obſtrictus mihi largitur. Et quemadmodum ipfe Dominus hanc fuam liberalitatem quotidie erga nos exhibet: ita æquum eſt, quotidie nos ea liberalitate reſpondere, quâ prolixa adeò & munifica beneficia funt digna: præcipuè cùm,quidquid ei offeramus, verè fit eius, & m *quæ de manu eius accipimus* (vt dixit Dauid) *ei demus*, maiuſque ipfe nobis confert beneficium cùm acceptat,quod offerimus;quàm noſtrum fit obfequium, cùm aliquid ei damus.Et hoc ipfum extimulare nos meritò debet, vt in eius obfequium fimus effufiores. Hanc rationem cum prima coniunxit S. Bafilius, dicens: meditationem amplitudinis Dei, eiufque beneficiorum memoriã, excitare in nobis ingens quoddam,vehemens, conſtans, & infatiabile defiderium ei placendi. Quod fi eſt infatiabile, non erit contentum, fi tantùm præcepta obferuet; fed, illis expletis, adhuc efuriet ipfa, fitietque confilia. l Pfal.115.3. m 1. Paral. 29.14.

4. QVID verò dicemus de præcelfo illo Incarnationis beneficio, in quo omnes fuæ potentiæ vires videtur intendiffe,cùm optimum, & aptiffimum noſtræ redemptionis medium,quod adhiberi poterat,elegit? n *Sic*, inquit, *Deus dilexit mundum. vt filium ſuum vnigenitum daret*,non enim illum dedit ex debito,fed ex gratia & amore, fuam in magnitudine huius doni charitatem oſtendens. Et ipfemet filius homo factus,non fatis fibi exiſtimauit, quod ad noſtram reparationem erat neceffarium, ad eam fiquidem vel vnica pretiofiffimi eius fanguinis gutta fuffeciffet; fed voluit, (vt dixit Dauid) valde o *copioſam apud ſe noſtram eſſe redemptionem*: fecit enim ac perpeffus eſt innumera alia, quibus amorem fuũ magis manifeſtans,obſtringeret nos ad præſtandum in eius obfequium plus,quàm ad noſtram falutem tantùm confequendam fufficeret. n Ioã 3.16. o Pſ.129 7

5. ET hinc eſt,quòd quoniam Magiſtri excellentia,& exemplum valde impellit ad exequendum & præſtandum, quod ipfe dicit ac facit; voluerit ipfemet effe Magifter huiufmodi confiliorum, &, qui prius aperuit ora Prophetarum,vt res minores doceret; nunc p *ſuum aperire*, vt præſtantiora ac fublimiora doceret, q *ſeruans vinum optimum*, charitatis & perfectionis Euangelicæ ad vltimum locum.Quam propterea (ait S. Auguſtinus) prædicauit fuper excelfum quendam montem; vt ex loci altitudine, Magiſtri, ipfiufque doctrinæ excellentiam indicaret. Et quoniam exemplum, vehementius, quàm verba, mouet: voluit ipfemet cum fumma perfectione ea p Matt.5 2 q Ioã 2 10 Lib. 1. de Serm Dom. in Mont.

consilia seruare, quæ suis proponebat discipulis, seipsum constituens exemplar, quod illi imitarentur, quemadmodum in nocte vltimæ cœnæ, post insigne illud opus, quo discipulorum pedes lauit, expresse ostendit, dicens: r *exemplum dedi vobis, vt quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis*, lauantes inuicem pedes cum humilitate, & charitate, ceteraque consilia mea amplectantes: hæc enim verba non referuntur ad hoc tantũ opus; sed reliqua omnia complectuntur, quæ Dominus hic à die suæ in tugurio Bethlehemico natiuitatis, ad vsque expirationem in cruce, eis prębuit: cuius vita fuit verè continuata quædam ac perfectissima præceptorum, omniumq; Euangelicorum consiliorum obseruatio. & cum homines ad se sequendum vocabat; cupiebat vt ipsum in omnium eorum obseruatione imitarentur. Et hunc spiritum Apostolis ac discipulis suis impertiuit; & nunc impertit continuè omnibus perfecti esse cupientibus.

r Ioan. 13. 15.

6. Hoc ipsum s *Duplex* ille feruentis *Eliæ Spiritus* refert; quem, cùm, ipse in Cœlum raperetur, concessit Eliseo, relicto ei pallio, quo se cooperiebat. Spiritus duplex est amor Dei & proximi; opera præcepti & consilij, quæ ab vtroq; proueniunt: in quibus Elias præluxit; & per eum discipulus eius Eliseus: vterq; enim cõsilio Castitatis, Paupertatis, Pœnitentiæ zeliq; animarum custodiuit. Multo tamen ampliùs duplex hic spiritus in ipso Christo D. N. toto vitæ eius decursu enituit. & cum ad cœlos ascendisset, eundem suis discipulis est largitus, cum spiritu Sancto eos repleuit: cuius plenitudo vtrumque horum operum genus complectitur cum perfecta Deo & proximi dilectione. In cuius pignus pallium suum, protectionem scilicet suam & auxilium nobis hîc reliquit, quo illum imitaremur, induens nos propria sua veste, imitatione scilicet præclaræ vitæ suæ in vtrisque hisce operibus. Ac propterea de muliere forti, quæ Ecclesiam significat dicitur: t *non timebit domui suæ à frigoribus niuis, omnes enim domestici eius vestiti sunt duplicibus.* Nec mirum si frigus & glacies valde premat eos, qui veste simplici induuntur: hæc enim, etsi decenter quidem corpus operiat, foueatq; nonnihil, non tamen ita frigus repellit, atque duplex: & qui intra ipsam Ecclesiam satis sibi esse existimaret, quòd præcepta custodiret: seruaret is quidem calorem charitatis; sed pateretur interim sæpè frigora, ac tepiditates: Satis siquidem magna tepiditas est, quòd simplici tantum illa veste velit esse contentus, cùm possit illam consiliorum custodiã duplicare, quæ charitatis ipsius feruorẽ fouens, ab illa tepiditatis malacia tueretur, & à capite ad pedes ipsomet Christo perfectaque eius perfectione cooperiret, iuxta illud Apostoli: u *induite nouum hominem, qui secundum Deum creatus est in Iustitia & sanctitate veritatis.*

s 4. Reg. 2. 9. 15.

t Prou. 31. 21

u Ephes. 4. 24.

7. SED multò excelsior præstantiorque redditur gloriosa hæc, in vtrisque

trisque operibus imitatio, ex stupendis præmijs, quæ CHRISTVS ipse D.N. ea exercentibus promisit, quemadmodum præclarè ostendit in Parabola illa x *Samaritani, qui faciens iter, venit secus* miserum illum hominem, *qui inciderat in latrones, qui illum despoliauerant, & plagis impositis abierant semiuiuo relicto, ipse verò Samaritanus videns eum, misericordiâ motus est, & appropians alligauit vulnera eius, infundens oleum & vinum, & imponens illum in iumentum suum duxit in stabulum, & curam eius egit, & altera die protulit duos denarios, & dedit stabulario, & ait: curam illius habe. & quodcunque supererogaueris, ego cùm rediero reddam tibi.* Satis hic apparet, pium hunc Samaritanum pro vulnerato illo multo plura præstitisse, quàm facere tenebatur; suoque exemplo stabularium inuitasse, suaque promissione exstimulasse, vt & ille multo plus faceret, quàm ipse præcepisset. Quamobrem iure optimo Sancti Patres, Samaritanum hunc (quod nomen Custodem significat) indicare ac referre aiunt CHRISTVM Dominum Nostrum, omnium hominum custodem: qui eos videns in hoc mundo despoliatos, & semiuiuos, misericordiâ motus, è cælo descendens appropinquauit nobis per sanctissimam suam incarnationem vniens naturam nostram humanam diuinæ suæ personæ: & quamdiu mortalem hanc vitam duxit, aliud non fecit, quàm salutari doctrinâ suâ peccatoribus mederi; nunc suauis beneuoleque doctrinæ oleo; nunc vino reprehensionis & correctionis asperioris, alligando & reprimendo fluxum vitiorum; imponens humeris sanctissimæ suæ humanitatis onus omnium peccatorum, vt pœnam, quam suis ipsi peccatis erant promeriti, ipse lueret ac persolueret; Et pro omnibus (vt ait S. Ioannes) moriens, y *vt filios DEI, qui erant dispersi, congregaret in vnum:* in Ecclesiam scilicet Catholicam, quæ domus & hospitium est Dei, ad homines excipiendos & continendos. Et cum res hæc toto vitæ suæ tempore fuisset illi curæ vsque ad ipsam mortem, altero die, hoc est post suam resurrectionem, protulit duos denarios, duo Scilicet, (vt S. Augustinus ait) præcepta charitatis, duasque promissiones præsentis ac futuræ vitæ: quos denarios ijs tradidit, quos loco sui in mundo relinquebat eos obligans & obstringens ad custodiam horum præceptorum erga DEVM & proximos; simul tamen monuit: si aliquid sponte adijcerent, exercentes opera, quæ tantum essent consilij, qualia multa ipse fecerat, se illis, cum ad iudicandum veniret, redditurum; præmiumque adeo fore copiosum, vt omnem suam operam laboremque impensum benè collocatum existimarent. Qui enim adeò fuit in ipsum ægrotantem liberalis? quomodo non erit talis erga ipsum infirmatum, qui præter ea, quæ sibi essent iniuncta, nouas curas ac labores ob ipsius iniungētis amorē adhibuisset: z *date* (inquit) *& dabitur vobis: mensurā bonam & confertā, & coagitatā,*

x Luc. 10. 33

y Ioā. 11. 52

Lib. 2. q. Euangelicarum cap. 9.

z Luc. 6. 38.

& super-

& supereffluentem dabunt in sinum vestrum. Eadem quippe mensura, qua mensi fueritis, remetietur vobis. Si mensura vestra erit parua, eò quod contenti sitis custodiâ præceptorum, eadem ratione vobis remetietur: si autem vestra mensura adeò erit plena, vt superefluat, eò quòd etiam consilia sequamini, dabitur vobis copiosissima, & superefluens gloriæ mensura. Laxa itaque tuorum operum mensuram: & laxabit Deus mensuram suorum præmiorum.

a Eccl. 4. 36. a *Non* sit (ait Ecclesiasticus) *porrecta manus tua ad accipiendum, & ad dandum collecta*: si enim tu manum comprimas, ne Deo tradas, quod ipse cõtulit, cõtrahet ille suam, in reddendo præmio, quod tibi offerebat: quod si manum tuam extenderis, vt, vltra ea, quę tibi præcipit, ei offeras; aperiet & ille suam, vt æternâ suâ valdeque copiosa benedictione te repleat.

8. NE autem existimes, mensuram hanc mercedis & præmij totam differri in vitam futuram, etiam venit dulcissimus hic Samaritanus ad visitandos eos, qui duos denarios ab ipso acceperant, quos si videat ad sequenda ipsius consilia excitatos, etiam hîc, paratâ, vt dicitur, pecuniâ, copiosa largitur præmia, reddens eis centuplum. Id quod expresse ac prolixè se facturum protestatur, ac promittit, vt ex ijs quæ dicenda sunt, apparebit, cùm agemus de consilijs Castitatis, Pauperratis, ac Religionis. Vt enim S. Hieronymus ait, maioris est mercedis, quod non cogitur & offertur: maior, inquam, merces debetur offerenti quod non iubetur offerre; eò quòd in ipsa oblatione maiorem ostendat erga eum, cui illud offert, amorem ac dilectionem. Quamobrem cùm CHRISTVS D. N. actus illos octo, gradusque perfectionis prædicauit, in quibus multa continentur ex solo consilio: præclarissima eis coniunxit præmia; compellans primùm beatos eos, qui ea consilia amplecterentur; & specialia singulis assignans præmia: quæ (vt S. Ambrosius ait) plenè reddentur in gloria; & (vt ait S. Augustinus) etiam dantur in hac vita, vt homines ad perseuerandum animentur, & ad progrediendum in exercendis operibus, per quæ illa obtinentur. Gratias tibi ago, liberalissime redemptor, ob admiranda, & præclarissima consilia nobis data: vt occasionem & opportunitatem habeam plurima lucrandi, & nihil amittendi: cùm liceat illa absque punitione omittere; quæ tamen si præstem, ingentia obtineam præmia.

Epist. 22. ad Eustochiũ. Matth. 5. Lib. 5. in Luc. c. 6. Lib. 1. de Serm. Dom. in Monte. S. Tho. 1. 2. q. 6. a. 2.

(∴)

CAPVT II.

EVANGELICORVM CONSILIORVM CVSTODIAM MAGNAS ad nostram perfectionem spirituales vtilitates adferre.

ALIAE etiam rationes prædictis non minus efficaces nos ad Euangelicorum consiliorum custodiam inuitant, ex eo capite, quod propriã nostram perfectionem concernit, ad quam ipsa natura benè constituta & ordinata, ipseque hominis Christiani status valde inclinat.

Nemo enim est, qui non sibi honori ducat, quod sit in suo statu, & officio perfectus. Et (vt Cassianus ait) miserum est, cuiuslibet artis ac studij disciplinam quempiam profiteri, & ad perfectionem eius minimè peruenire. Ac proinde miserum quoque esset, quòd homines magnifaciant, quòd sint perfecti in officijs Reipublicæ, quæ ipsis incumbunt: & Iudex, & Aduocatus, Aurifaber, & Pictor, honorem sibi tribuant, quòd in suo officio & arte excellant: solus verò Christianus non tribuat sibi honori, quòd sit Christianus perfectus. Speciatim autem tenetur, vt talis sit studere, & contendere, vt suo loco diximus; qui tamen, nisi aliqua Euangelica consilia custodiat, talis non poterit euadere. Pro cuius explicatione est aduertendum: substantialem vitæ Christianæ perfectionem (vt Angelicus doctor docet) consistere in charitate, ac duobus eius præceptis, dilectionis Dei & proximi: reliqua autem præcepta & cõsilia esse quasi instrumenta & media, ad conseruandam & augendam ipsam charitatem, quam Sanctus Apostolus dicit esse a *finem præcepti*, omnium scilicet præceptorum: ideoque omnes ad hanc perfectionem tendunt, quamuis diuersis modis ac rationibus. Reliqua enim pręcepta sunt veluti media ad remouenda impedimenta charitati contraria, cum quibus illa non possit conseruari. Quare omnia in vniuersum peccata rectà tendunt contra aliquod præceptum. Et cum materia est grauis, peccatum est lethale, quod prorsus destruit charitatem; quando autem materia leuis est, aut qui peccat parum attendit, quid faciat, culpa est venialis: quæ charitatem non extinguit quidem, sed maculat, ac defædat, donec remittatur. Consilia autem sunt media ad remouenda impedimenta feruoris ipsius charitatis; & præstantium eius exercitiorum, etiamsi ipsi charitati aliàs non aduersentur. Nam castitas perpetua obicem remouet, quem adfert matrimonium, ne quis plenè diuino seruitio se mancipet; quamuis enim ipsa matrimonij actio non sit culpa quâ fædetur charitas: est tamen imperfectio impediens maiorem eius puritatem & feruorem. Quam ob rem etiam ipsis coniugatis est consilium perfectionis, b *abstinere ad tempus, vt vacent orationi*; aut conatum aliquem maiorem adhibere in seruitio diuino. Ex quo prouenit, vt quamuis Deus D.N. vtpote valde liberalis, omnia Iustorũ opera remuneret,

I. Cassian. 19. cap. 5.

Tom. 1. Tract. 2. cap. 5. & 6.

2. 2. q. 184. a 3.

a 1. Ti 1. 5

b 1. Cor 7. 5

contenta? cùm igitur virtutes tantam possint operum & actionum varietatem efficere; rectum est, huic earum propensioni annuere, vt copiosiores fructus proferant; sintque tanquam g *arbores paradisi* recentes semper *fructus* bonorum operum *efferentes*, quamuis præceptum ad ea semper non obliget; non decet, itaque Christianum, virtutes habere in eo sterilitatis gradu, quo erant, cùm dixit Isaias: h *apprehendent septem mulieres virum vnum in die illa, dicentes: aufer opprobrium nostrum*. quod S. Hieronymus explicat, quasi gratiæ & virtutes ante Messiæ aduentum essent ferè infames & contemptæ, & viduarum instar non gignentium filios operum feruentium; ideoque optantium Saluatoris ipsius aduentum, qui faceret eas votorum suorum compotes; & notam illam, opprobriumque sterilitatis remoueret. Ideoque cum ipse verè, omnes simul se in eo coniunxerunt, vt idem Isaias dixit: in quo fuerunt omnes venerandæ, & fœcundæ, producentes clarissima opera: viamque sternentes, vt in omnibus eius discipulis eundem honorem ac fœcunditatem haberent: quod optabat Apostolus Colossensibus, cùm illis dixit: k *vt ambuletis dignè Deo per omnia placentes, in omni opere bono fructificantes, & crescentes in scientia Dei*. O Domine Deus virtutum, gratias tibi, quod ita illas honoraueris, ac fœcundaueris in dilectè filij Dei humanitate! Cum igitur ille sit vitis, & nos palmites, adiuua nos, vt fructus tali vita dignos; & ijs, quos ipse protulit, valde similes proferamus: amputa, quæ in nobis superflua sunt, & l *omnem, qui fert fructum* in obseruatione præceptorum, *purga, vt fructum plus afferat*, etiam in obseruatione consiliorum.

g. Apocal. 22.2.

h. Isai. 4.1.

ibidem,

i. Isaia. 11 2.

k. Colos. 1. 10.

l. Ioan 15. 2

4.

HIC fuit semper Spiritus Sanctorum, qui diuinæ huius vitis palmites fuerunt, in omnibus ætatibus & sæculis præteritis, & ipsis Dei præceptis alia semper multa sponte sua addiderunt, ex ingenti eidem seruiendi studio, ac desiderio. Neq; in suis officijs contenti erant, quod id tantū facerēt, ad quod ex Iustitia tenebantur; sed multa ex gratia & sponte sua præstabāt, vt exactius ac perfectius facerent, quod officij ratio postulabat. Imò propterea Deus noster noluit eos ad omnia illa præcepto suo obligare; vt liceret ipsis, amorem & affectum ad virtutem prodere, exercentes tales actiones, ipsius tantùm Dei intuitu & gratia. Nam (vt S. Augustinus ait) ea sunt in nostris officijs gratiora, quæ cùm liceret nobis etiam non impendere, tamen caussâ dilectionis impendimus. Hæc laus est, & gloria, de qua Sanctus Apostolus gloriabatur, cùm parùm sibi esse existimabat, quod Euangelium prædicaret, sicut alij Apostoli, qui sustentationem accipiebant ab ijs, quibus prædicabant: sed ipse proprijs manibus laborans, quæ sibi & alijs suis socijs necessaria erant comparabat: vt cum maiori libertate Euangelium prædicaret. m *Ego*, inquit, *nullo horum vsus sum: bonū est enim mihi magis mori, quàm vt gloriā meā, quis euacuet*, ex eo prouenien-

Lib. 1 de Adulterinis coniugijs.

m 1 Corin 9.15.

ego hæc vobis mando & consulo; non mei, sed vestri commodi causa; ob quietem vestram, & perfectionem; & vt vestram fœlicitatem in hac & futura vita consequamini: quamobrem, agite, amplectimini, quæ vobis dico, & ipsa experientia discetis, verum esse, quod offero.

Avdi igitur, mi frater, quę tibi hic dicit Saluator: &, vt ea opere exequaris, stude, magnoq; conatu contende, eas virtutes exercere, in quibus magis eminent opera consiliorum supra præcepta: quas cùm Propheta possumus ad septem præcipuas reuocare. *Prima* est *Charitas*: quæ omnium est Regina, 1.
& quâ talis est, iubet eas omnes suas vires intendere in proprijs suis actionibus. Nam amor, & dilectio Dei non scit continere se; & terminos ac limites sibi constituere in agendis & perferendis, quæ potest dilecti sui causâ; & æquè exequi optat, quod ei maximè placet: etiamsi id ille nô iubeat, atq; si expresè iuberet. Et cùm fecit, quidquid potuit, modicum id, & quasi nihilum reputat; et, si plura potuisset, plura etiam pręstitisset. Charitatem sequitur virtus *Religionis* ac pietatis, cuius est debitum Deo honorem & cultum promptissimè reddere; nec satiatur vnquam eum honorando, quocumque modo potest, varijs orationibus, hymnis, psalmis; assistendo sacro Missæ, ac diuinis officijs; aut mysteria diuina meditando, affectibus Reuerentiæ, & profundæ humilitatis valde feruentibus. *Tertia* virtus est *Gratitudo*, cuius munus est, Deo & hominibus, ob accepta ab eis beneficia, gratias agere. Nec vt S. Thomas perpendit, satis habet, quod tantundem reddat, quantum accepit; id enim est quasi ex Iustitia debitum; sed studet, si possit, multo plura reddere ob gratitudinem de accepto beneficio. Quare cum id, quod à Deo accipit, sit infinitum; nunquam defatigatur, neq; desistit, facere quidquid potest vltrà id, quod præcipitur; vt gratitudinis legibus plenius satisfaciat. *Quartum* locum tenet *misericordia*, quæ omnium hominum miserijs compatitur. Et, quando illa perfecta est, nullum aliud exspectat præceptum, quam proximi necessitatem, & propriam facultatem. nam statim atq; proximi occurrit necessitas siue corporis, siue animæ, tenerescit, & ad illam reparandâ pro viribus suis se accingit. Sed vlterius aliquanto progreditur *liberalitas* & magnificentia, quę valde delectatur benefaciêdo omnibus, etiam qui aliqua necessitate non premuntur: r *beatius* existimans *dare, quam accipere*: ideoque cùm aliquid habet, statim, atque opportunitatê videt, gratificatur suis proximis; donaque offert Deo ac seruis eius. *Sexta* virtus est, *pœnitentia*, cuius perfectio nô se côtinet inter opera obligatoria, quibus pro suis peccatis plenè satisfaciat; sed, licet sciret, omnia sibi esse dimissa, & pro eis se reddidisse, quod debebat; addit tamen alias multas, vt in se vlciscatur iniurias Deo illatas; & sic domet carnem suam, & spiritui subijciat, & hac ratione à recidiua se se præseruet; & ita vigilijs, abstinentijs, disciplinis, alijsque varijs mortificationibus studet, se quotidie magis locupletare. *Vltima* virtus est *obedientia*,

[Margin notes: 2. — 3. — 12. q. 106. a. 6. — 4. — 5. — r Actuum 20. 35. — 6. — 7.]

quæ cæteras virtutes mente inferit, eam impellens ad obediendum in quacumque materia, non solùm quando expressum adest Domini præceptum; sed etiam cùm eiusdem voluntatis aliquod habet indicium: talia autem indicia sunt consilia, quæ ipse proposuit, & oculta Spiritus Sancti inspirationes, quibus electos suos permouet, & excitat, vt quotidie crescant de virtute in virtutem, donec in omnibus perfecti euadant. Quod si talis esse desideras, magno honori tibi tribues, quod adeò sis Deo tuo obediens, vt illam eius voluntatem semper facias, quam Sanctus Apostolus vocat, non solum s *bonam*, sed etiam *benè placentem & perfectam*, quæ id quod melius ac perfectus est, respicit: adeoque appetes huius Deo tuo exhibendæ Obedientiæ cibum, vt multo plura semper facias, quàm ille iubeat; & cum consilij opera tibi inspirauerit, eam inspirationem amplecteris, eò quòd indicium sit diuinę eius voluntatis, quæ quodammodo rogat & precatur, quod potuisset iubere; vt tuæ obedientiæ perfectionem, id præstādo, magis manifestes; maiorque tibi sequatur gloria ex eo, quod ita feceris. Attende autem, licèt verum sit, quod Ecclesiasticus dixit: t *nihil dulcius esse, quàm respicere in mandatis Domini*, & ea exquiesce tamen etiam verissimum, quod Salomon dixit: u *Sicut vnguento & varijs odoribus delectatur cor, ita bonis amici consilijs animam dulcorari*. Cùm autem nullus sit melior amicus, quàm Deus; nec vllus plura amicitæ indicia & opera nobis exhibeat, quàm Christus: ideò nulla consilia animam nostram magis afficiunt ac dulcorant, quàm ipsius: quæ, si custodieris, delibabis huiusmodi dulcedinem, quæ non erit exigua obedientiæ tuæ merces.

s Rom. 12. 2.

t. Eccli. 23. 17.

u. Prou. 27. 9.

CAPVT III.

CONSILIA PERFECTIONIS, QVAE AD MODVM PRAECEPTA seruandi spectant meliorem semper præferendo.

Anhelante & aspirante iā corde ad Euāgelica cōsilia amplectēda, ab ijs incipiamus, quæ annexa omnino sunt custodiæ ipsorum præceptorum. Hæc enim duo semper complectuntur: alterum, quod est ipsius præcepti, substantia, & ad integram eius custodiam obligat: quam qui transgreditur, culpâ maculatur, ac debitæ pœnæ subijcitur, quàm lex ipsa minatur; alterum pertinet ad modū & rationem eius custodiæ: in qua varij gradus esse possunt, alij alijs præstantiores; quamuis autem nullus teneatur ad optimum eligendum; cupidus tamen perfectionis illum merito diligere deberet: ita vt simul & quod præcipitur, & quod consulitur facias, a *æmulando* semper (vt ait Apostolus) *charismata meliora*, & excellentiorē tenendo viam, & studendo (vt ait Ecclesiasticus) b *in omnibus operibus tuis præcellens esse*. Hoc autem obtinebis, si subiectas regulas & consilia seruaueris.

a. 1. Cor. 12. 31.

b. Eccli. 33. 3.

Et quidem primum tanquam reliquorum fundamentum esto, vt studeas, quo ad poteris, præcepta in eo gradu ac dispositione custodire, vt finem

obtinere possis, ad quem illa diriguntur; tam vltimum, qui est salus & vita æterna; quàm huius vitæ, qui est Sanctitas, & charitas, & vnio cum Deo. Si enim lethali peccato sis obnoxius: licebit quidem, (vt ait S. Thomas) præcepta implere audiendi Sacrum, ieiunandi, honorandi parentes, & alia similia: sed propter huiusmodi custodiam præceptorum non promereris vitam 1. 2. q. 100. æternam; nec talia opera sufficientes dispositiones sunt ad obtinendã charitatem. art. 10. Optimum ergo consilium, ad eadem præcepta perfectè implenda, erit, detestari lethale peccatum, in quo hæres; illudque aliquo perfectæ contritionis dolore abolere: dirigendo ipsam præcepti obseruantiam ad ipsiusmet charitatis finem, iuxta illud Apostoli: c *omnia vestra in charitate fiant*: In statu scilicet charitatis, & in finem eiusdem: & (quod adhuc excellentius est) c 1. Cor. 16. etiam actuali charitate, ita vt ipsa præcepta comiteris actibus dilectionis 14. Dei. Et ob eam causam, ait idem Sanctus Thomas, duo illa dilectionis Dei, & proximi præcepta, non esse in decem Decalogi præceptis numerata: vt intelligantur, ita in reliquis contineri, vt eorum sint quasi principium & finis. Meritò enim omnia à radice amoris nasci & eundem conseruare, & augere, & tanquam finem suum respicere debent; imò & cum amore seruanda & implenda sunt: & tunc benè custodientur iuxta S. Augustini sententiam dicentis: breue tibi datur amoris præceptum: *dilige, & fac quod vis*: modò omnia cum amore facias. 22. q. 44. ar. 1 ad 3. 1. 2. q. 100. art 3 ad. 1. Tract 7. in Epist. 1oã. 2.

Ex hoc consilio oritur *Secundum*, hoc est præcepta cum ea diligentia esse implenda, vt, quoad fieri possit, similis & conformis sis exemplari ac regulæ in eis positæ, quæ exprimitur verbo illo: *Sicut*, quæ in Sacro Euangelio frequens est valdè. Quare si cupias perfectè explere præceptum diligendi proximos: in duo eiusdem exemplaria oculos conijcere debes: Alterum est legis naturalis, iubentis proximos diligere sicut te ipsum; alterum Euangelicæ, præcipientis eosdem diligere, sicut Christus eos dilexit: ita vt duplicem hanc dilectionem tanquam regulam & amussim tuæ dilectionis adhibeas cum ea perfectione, quam inferiùs Cap. 5. ponemus. Quod si coniugati velint suas obligationes excellenter explere: debent exemplar sequi ab Apostolo propositum, dicente: d *viri diligite vxores vestras, sicut & Christus dilexit Ecclesiam; & mulieres subiectæ sint viris suis in omnibus, sicut Ecclesia subiecta est* d. Ephes. 5 *Christo*. cum in modum, quem tomo secundo proposuimus. Feruentes autẽ, 24. altissimæ perfectionis cupidi ad tria eius exemplaria respicere debent, quæ Tract 5. c. 4 Sanctum Euangelium indicat, vt sitis ante *perfecti, & f misericordes esse, quemadmodum est Pater noster cælestis*; g *voluntatem Dei in terra facere, sicut* e. Matt. 5. 48 *fit in cælo*: & coniunctionem h *vnionemq́; mutuam* cum alijs habere, *sicut* f Luc. 6. *Pater æternus & filius* eius vniti sunt inter se. Quamuis autem ad tantam per- g Matt 16 fectionem cum æqualitate peruenire sit impossibile, vult tamen ipse D. N. 10. electos suos aspirare ad maximã similitudinẽ, quæ illis erit possibilis, absq; h Ioan. 7. 21.

2.2. q. 184. a 3. vllo limite, aut mensura; quæ (teste Sancto Thoma) nunquam in ipso fine; sed in medijs adhiberi debet. Et quemadmodum medicus intendere debet perfectissimam, quam poterit infirmo sanitatem: licet terminū & mensuram ponat in pharmacis & antidotis iuxta proportionem sanitatis, quam intendit: ita nullum limitem præscribere tibi debes perfectionis, quam intendis; siquidem nullum talem voluit, vt tibi proponas, qui te, ad imitandū exemplar infinitè perfectum, exstimulat: licet medijs ad eam perueniendi moderatio hæc & mensura adhiberi possit, iuxta cuiusque capacitatem & talenta. Ex quo fit, vt modus excellentissimus implendi præcepta complectatur affectum, ac desiderium interius imcomparabiliter superans ipsum opus: nam faciens illud cum omni, quâ possis perfectione, desiderare debes multo perfectius illud facere, quàm re ipsa possis. quasi diceres: ô si possem opus hoc hic in terra perficere, sicut Angeli illud in cœlo fecerunt. Et hoc est, quod Christus Dominus dixit, i *esurire & sitire iustitiam*: ita vt quemadmodum Ecclesiasticus dixit: k *edens, adhuc esurias; & bibens, adhuc sitias*: sitque eiusmodi sitis, vt Sanctus Basilius dixit, affectus quidam ac desiderium insatiabile, quod quemadmodum l *ignis nunquam dicit: sufficit*.

i. Matt. 5. 6. k Eccl. 24. 29. l Prou. 30. 16.

3. Sed quoniam hoc consilium valde est generale, applicemus nunc illud ad alia particularia, quæ ab eo oriuntur, sit igitur *tertium*: vt præceptum impleas cum actuali intentione gloriæ & honoris ipsius Dei, in eo quod facis: ita vt non facias, quod iuberis, aliquo fine malo: hoc enim esset præcepto vni parere, cum alterius trāsgressione. Nam, si sacrum audias, aut ieiunes, vt laudes humanas quæras; licet præceptum Ecclesiæ impleas: humilitatis tamen, rectæque intentionis in actione tua habendæ præceptum transgrederis: nec esse debes contentus qualicunque intentionis bonitate, sed optima & excellentissima, qualem Sanctus Apostolus expressit, cum dixit: m *siue manducatis, siue bibitis, siue quid aliud facitis: omnia in gloriam Dei facite*; & vt illi maximè placeatis & pareatis: nam etiam intentio ipsiusmet obedientiæ est altissima, cùm scilicet aliquid fit, vt voluntati diuinæ obediatur. Nam (vt ait S. Thomas) reliquarum virtutum opera, etiam ipsum Martyrium, eo plus apud Deum promerentur, quo magis fiunt ad implendam diuinam voluntatem, quæ suprema est regula omnium voluntatum & operum liberorum. Sed cum hæc Dei voluntas præcepta & consilia complectatur, non erit suprema intentio, prçceptis, quâ talia sunt, obtemperare; sed maius erit amoris indicium, ea cum spiritus libertate implere, atque si tantum fuissent consilia, hoc est, cum hac cordis dispositione, quòd licèt non præcepta, sed consilia tantum fuissent, ea voluisses implere, hoc solo nomine, vt ipsi Deo placeres, & idem glorificaretur; dicens ex toto corde tuo: quamuis non adesset præceptum Castitatis & patientiæ, ego hæc magnā animi mei voluptate

m 1. Cor. 10 31. 2. 2. q. 103. art 3.

ſeruarem, vt Deus glorificaretur,& illi placerem, ſciens hoc ipſi gratum & acceptum eſſe. Et hic ſenſus eſt illius Apoſtoli ſententiæ, n. *Lex Iuſto non eſt poſita*: eò quod Iuſto ipſa Dei gloria, & quod intelligit eius eſſe voluntatis, ſit tanquam lex: nam etiam non iuſſus, id feciſſet:Et quamuis proprium ſit præcepti & legis minis & pœni vrgere exequutionem. Iuſtus non indiget huiuſmodi legibus eò quòd ſponte, & promptè faciet, quod illæ præteribunt. Et quamuis hæc videatur excellens perfectio: eſt tamen multis Iuſtis valde frequens, ieiunant enim, & Sacris interſunt diebus,quibus ex præcepto tenentur,cum ea diſpoſitione,quod etiam ſi præceptum non fuiſſet,æquè eadem ipſi præſtitiſſent. Et hanc ob cauſam(vt poſtea dicetur) licet illis, iuramentis & votis ſe obſtringere,ad præcepta Dei cuſtodienda, cum eo animi decreto,quod licèt non fuiſſent præcepta,obſtrinxiſſent ſe ad ea explenda: eò quod recta adeò eſſent,ac iuſta.

n 1. Timot. 1. 9.
S. Thomas. 22 q 96. art. 5.
Tractatu 2 cap. 5.

4. QVARTVM conſilium eſt, vt quando præcepti materia aliquam habet latitudinem, eligas ſemper partem meliorem, nunquam verò deteriorem, quemadmodum o *Abel oblaturus* Deo Sacrificium,elegit *ex grege*,quod optimum erat; cum contrà, *Cain* Frater eius *obtulerit* deteriores *fructus terræ.* & hunc imitabantur illi, de quibus Deus conquerebatur, quod habentes in gregibus ſuis ſanas & ſcabioſas oues,offerebant ei ſcabioſas, & ſanas ſibi retinebant;& p *habentes in grege ſuo maſculum,& votum Deo facientes, immolabāt debile*. Imitare igitur Iuſtum Abel,& cùm Deo ſunt decimæ offerendæ,optimum offeras,quod habes;ſi Eleemoſynam facere velis,ne dederis, quod deterius eſt;&,ſi multum dare poteris,noli manum contrahens parum dare;Si ieiunandum eſt,poſſiſque præceptum implere piſcibus tantum veſcens:noli priuilegio vti vt ouis veſcaris;nam illud eſt exactius,& perfectius ieiunium, in quo à carnibus & lacticinijs abſtinetur. Et qui pro te ipſo libentius accipis,quod melius & vtilius eſt tuo honori;aut vt principi tuo illud offeras;æquius omnino eſt,vt optimum ſemper eligas,quò eius præcepto & voluntati ſatisfacias.Iure optimo Scriptura Sacra laudat populi Hebræi pietatē, qui petenti Moyſi,vt offerrent,quidquid neceſſarium eſſet ad tabernaculum, & cultum Deo exhibendū, q *obtulit mente promptiſſima, atq; deuota, quidquid ad faciendum opus tabernaculi,& ad cultum,ac veſtes Sanctas neceſſarium erat,aurum, argentum,lapides & gemmas precioſas Hyacinthum purpuram,biſſum*, & alias magni valoris telas;& in omnibus obtulit precioſiſsima, quæ habebat. Et magnus certè fuiſſet pudor,quod idem populus,qui promptè attulerat r *inaures aureas*,quas Aron petiuerat ad *fabricandum vitulum conflatilem*: non adferret poſtea ad Moyſen precioſiſsima,quæ haberet in obſequium veri Dei. Rectū enim erat,vt qui in obſequium mundi,ac Dæmonis tradiderat, quod precioſum erat: traderet,quod optimum,in obſequium ipſius Dei.

o Geneſ. 4. 4.
p Mal. 1. 14
q Exod. 35. 21.
r Exod 32 2.

Ad idem conſilium ſpectat alterum à Caſsiano indicatum; vt non ſatis

Collat. 14 cap 11

reputes parere præcepto in eo tantum,quod in cortice, & secundum literã, vt dicitur,præcipit;sed addas præterea,quod illud continet in spiritu, & aliquam cum eo similitudinem habet.Et hac ratione rectè impletur præceptum honorandi parentes, si non solum honor carnalibus exhibeatur; sed etiam spiritualibus, senioribus,prælatis, & principibus, &omnibus proximis,quatenus eos,ex humilitate superiores tibi reputas.

5. QVINTVM consilium est,vt quando præceptum latitudinem habet in tempore, eligas tibi optimum,& quod maximè expedit ad illud implendũ; studendo potius præuenire horam, quam permittere,vt illa elabatur. Iuste enim est(vt ait Scriptura) ſ *fructum suum dare in tempore suo*, t *& in omnibus suis operibus esse velocem*: vt non ex pigritia differat de hora in horam, quod posset opportuno tempore facere: cuius contrarium facit piger, reijciens auditionem Missæ vsque ad meridiem;& Primæ,& Sextæ horarum recitationem vsque ad noctem. Ad idem consilium spectat sufficiens tempus tribuere implendo præcepto: ne nimium festinetur,&, vt alteri alicui rei attendatur,præceptum opus proculcetur. Sunt enim, qui, quasi tempus malè collocetur, quod Missæ audiendæ,& officio recitando tribuitur: ideoque vellent, sacrum breuiter expediri;& officium properando dici,cùm tamen meritò existimare deberent, nusquam tempus meliùs collocari, quàm in diuinis præceptis explendis:quare licèt quadrans horæ sufficeret, vt præcepto,secundum eius rigorem, satisfieret: æquum tamen est,salubre hoc consilium amplecti, vt etiam semihoram, si opus est,expendas,vt actio tua sit rectior.

ſ Psal.1.3.
t Eccle. 31. 27.

6. AD hoc ipsum confert aliud consilium,exercendi scilicet virtutem imperatam eo modo, qui in dilectionis Dei præcepto exprimitur,in quo iubetur v *diligi Deus ex toto corde, anima, mente, virtute, & fortitudine*:qui modus seruandus etiam est in cæteris virtutibus iuxta cuiusque exigentiam: ita vt animum adijcias ad eas cum quatuor his conditionibus exercendas: cũ omni scilicet cordis tui affectu;cum omni intentione,continuatione, firmitate ac perseuerantia: quæ ad earum perfectionem requiritur,ita vt nihil admittas, quo ab exacta talis præcepti exequutione retarderis. Quod licèt (teste Sancto Thoma)non obliget ad bonum opus præstandum cum proprio ipsius virtutis modo, cum firmitate scilicet,promptitudine,hilaritate, & facilitate:(quo modo illi operantur,qui habitum iam acquisiuerunt, & consuetudinem operandi)est tamen rationi consentaneum,eum procurare: nec difficile id obtinebitur,modò dilectio Dei maneat in corde. Nam(vt Sanctus Augustinus ait)amor facilem ac iucundum reddit laborem, qui in implenda voluntate Dei,quem diligit,collocatur; datque firmitatem & constantiam in eo: est enim x *fortis vt mors dilectio; & dura sicut infernus*, siue sepulchrum,*æmulatio*. Horum omnium multa præclara adducemus exempla in decursu horum Tractatuum.

v Deut.6.5. Matt.22. 30. Luc.10.27
1.2. q 100. art.9.
x Cant.8.6

CA-

CAPVT IV.

CONSILIA CIRCA OCCASIONES TRANSGREDIENDI PRAEcepta remouendas, etiamsi aliàs licita sint, & iniuriæ aliquæ ferendæ.

VT Qvae hactenus dicta sunt in effectum deducantur, vlteriùs adhuc est progrediendũ, aliaq; cõsilia seruãda, ad remouẽdas occasiones impingendi ac deficiendi in explendis præceptis. Eò enim tendunt quatuor insignia documẽta, quæ Christus D N. in sermone habito in monte tradidit Præcipuè solemnissimum illud, cùm dixit: a *si oculus tuus dexter scandalizet te, erue eum; & si dextra manus tua scandalizet te, abscide eam, & proyce abs te, expedit enim tibi, vt pereat vnum membrorum tuorum: quàm totum corpus tuum eat in gehennam.* Quamuis autem hoc dixerit contra occasiones & pericula amittendæ castitatis, vtpotè frequentiores, magisque horrẽdas: (vt suo loco videbimus) postea tamen vniuersim loquutus est, & ad rem quamlibet idem documentum extendit ; quæ peccandi adfert occasionem. Aduertit autem Sanctus Petrus Apostolus (vt refert S. Clemens) non dixisse Saluatorem nostrum: si oculus aut manus tua scandalizauit te; sed, si scandalizat, & prouocat ad peccandum; quia non vult, te exspectare donec cecideris, & transgressus fueris præceptum; sed, vt tempestiuè, & quando periculum imminet, aut apparet tẽtatio, eam remoueas: ne desis in eo, ad quod teneris. Nec meminit oculi, aut manus sinistræ, sed expressit dexteram, quæ magis est necessaria, & pluris æstimatur; vt intelligas, quamcumque personã, aut rem aliam, etiamsi valde necessaria videatur, aut valde sit preciosa, esse rei jciendã: si occasionem adferat, præceptum aliquod transgrediendi. Simul etiam monere voluit, duplex esse occasionum, nos scandalizantium genus: quasdam per oculum & sinistram manum significatas, eo quod apertè sint prauæ, & obliquæ, quæ nos rectà & manifestè ad peccatum impellunt: quarum non fuit opus meminisse: cum idem ipsum præceptum, prohibens peccatum, iubeat remoueri manifestũ eius periculũ, prę sensque ac proximũ ad illud perpetrandum impellens discrimen: & hoc nomine fallus amicus, consiliarius, siue magister, qui prauam aliquam doctrinam consiliumúe ob sensuales aliquos terrenos, & inanes fines tradit, sinister oculus appellatur: quia prauis huiusmodi rebus sinister prauæ intentionis oculus alitur & fouetur. De quo Saluator dixit: b *Si oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tuum tenebrosum erit:* quem nisi planè eruas, omnino peribis. Manus sinistra, censetur peccati complexi; aut ad illud perpetrãdũ auxiliũ præbẽs, aut inducẽs,

1. a Mat. 5. 29. & c. 18 8. Tract 2. c. 9

Lib. 7. recognitio. prope finem

b Mat. 6. 23.

aut proximam præbens occasionem, eò quòd vehementer tibi adhærescat: quam nisi abscindas, & à te repellas, peribis cum illa, iuxta illud Prophetæ: c *Sicut spinæ se inuicem complectuntur, sic conuiuium pariter potantium, consumentur, quasi stipula ariditate plena.*

c Nahum. 1. 10.

Aliæ sunt occasiones per oculum manumque dextram indicatæ, quatenus speciem quandam præferunt veræ necessitatis, vtilitatis, pietatis, sanæue intentionis, & quasi expediat eas non prætermittere: quæ tamen reuera sunt periculosæ: quia sub tali prætextu & boni colore damnum non leue latet. & licèt interdum bonæ sint; eiusmodi tamen circumstantijs irretiantur, quæ iustis quasi muscipula sint, & scandalum adferant: De quibus dixit Apostolus: d *Omnia mihi licent: sed non omnia expediunt* e *Omnia mihi licent: sed non omnia ædificant.* Quicquid enim nō est lege prohibitum, hoc quidem nomine est licitum: sed non propterea statim ad animæ bonum, & pacem expedit, aut ad proximorū ædificationē. ideoque potius quod huiusmodi est, expedit eruere & eijcere, etiāsi oculus, sit aut manus dextera: ne in ea damna incidamus, quæ sequi possunt, si ea seruare velimus. Huic doctrinæ innituntur tria Euangelica Religionis consilia: Nam licitum quidem est matrimonium, diuitiarum possessio, suique ipsius, ac rerum suarum gubernatio; sed multis hæc non conueniunt: nam magna potius ex eis percipiūt incommoda. quam ob rem ex Dei inspiratione, omnibus huiusmodi rebus licitis sponte renunciantes, quæ meliora & tutiora sunt amplectuntur, in statu Castitatis, Paupertatis, & obedientiæ, vt postea apparebit. Eidem doctrinæ innitantur necesse est desideria & electiones reliquorum statuum & officiorum, & vitæ generum. Vt enim Ecclesiasticus dixit: f *non omnia*, etiam si bona aliàs sint, *omnibus expediunt: nec omni animæ omne genus placet.* Quare meritò officio & occupationi renunciant, quæ adiunctas habent peccandi occasiones; eligunt verò eam, quæ tutior est, & à lapsibus expeditior, iuxta ea quæ superius sunt adustata.

d 1. Cor. 6. 12.
e Cor. 6. 10. 22.
f Eccli. 37. 31.
Tomo. 2. Tract. 1. c. 5

§ I.

Eidem doctrinæ innituntur etiam tria præclara illa consilia, quæ Christus D. N. in eodem monte proposuit, ad ferendas iniurias; & iustitiam, charitatem, & pacem cum proximis conseruandam. Primum fuit; a *audistis, quia dictum est antiquis, oculum pro oculo, dentem pro dente? Ego autem dico vobis, non resistere malo: Sed si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam, præbe illi & alteram* Pro cuius declaratione est aduertendum: quamuis non liceat iniuriam etiam valde ignominiosam, aut valde grauem dolorem inferentem propria authoritate vlcisci: licitum tamen esse potest, vindictam eius à legitimo iudice, publicam ad id authoritatem habentem, petere: modò id fiat absque ira, & odio in eum, qui intulit iniuriam; sed eo tantùm fine, vt illatum damnum reparetur. In eum siquidem finem, (vt S. Thomas ait) est

I.
a Matt. 5. 38.
2. 2. q. 108. art. 1. & 2.

virtus

virtus quædam moralis, cuius est munus ordinem in vindictis sumendis constituere, vt illæ iustè fiant: sæpè tamen neque hoc est, quod maximè expedit, eò quòd graues ex eo occasiones sequi possint, ad excitandas inimicitias, iras, querelas, ac dissensiones inter ipsos litigantes; & pericula, grauia peccata admittendi. Quamobrem Christus D. N. suadet, in huiusmodi occasionibus multò melius esse, non resistere malo, quod adfert iniuria idque non solùm, non sumpta vindicta, authoritate propria; sed neque à Iudice petita; & omnino eâ condonatâ, nullo iniurianti illato incommodo. Et quod adhuc est præclarum magis & heroicum, vt, qui iniuria est affectus, paratũ se potius ostendat, si ita opus esset, ad alias adhuc iniurias sustinendas: hoc enim significat, *alteram maxillam prabere ei, qui dextram percußit.* Quod *si oculus tuus dexter manusúe dextera te tunc scandalizet*, cognati scilicet tui, & amici accedentes, & suadentes, vt vindictâ sumas, tuumque defendas honorem: reijce malum tale consilium, etiamsi pietatis, nomenque bonum conseruandi pallio tegatur: *melius* enim *tibi est ad cælum ire* cum tali dolore, & iniuria; quàm ad infernum descendere sine illa, eò quòd vltus eam fueris, & peccata admiscueris, vindictam iure petendo. Est enim maioris prudentiæ, ex duobus malis minus eligere, hoc est manere cum ignominia; quàm, vt eam remoueas, in maiora alia incidere, qualia sunt culpa, & æterna pœna. Maximè quod Christiano homini non ignominia censenda sit, sed honor, (vt Sãctus Petrus dixit) quòd iniurias illatas non vlciscatur, sed imitetur Christũ, eiusque b *paßionibus communicans gaudeat*, vt placeas Deo, gratiamque in eius oculis inueniat. Imò, (vt S. Augustinus perpendit) etiam inter gentes benè moratas tribuitur ingenuitati, & magnanimitati, iniurias non vlcisci. Et Cicero laudat Iulium Cæsarem, quod nullius rei obliuisceretur, nisi acceptarum iniuriarum: quod si non iudicasset honorificum, nec ipse Cæsar id fecisset, neque Cicero eum propterea laudasset. Et Aristoteles dixit, viri magnanimi esse, iniuriarum obliuisci. Quod si interdum necessarium esset, huiusmodi vindictam petere ob commune Reipublicæ, aut ipsius familiæ bonum: id fieri debet quasi coactè, conseruando in corde propensionem ac promptitudinem ad condonandum, si id ad maiorem Dei gloriam expediret, vt dictum est.

b 1. Petri 4. 14.
Epist. 5 ad Marce llinũ
4. Ethic. c. 3.

2. Secundum consilium est, c *Ei, qui vult tecum iudicio contendere, & tunicam tuum tollere: dimitte & ei pallium.* Certum etiam hic est, posse licitas esse lites, seruatis illis conditionibus in secundo tomo positis: imò interdum etiã esse necessarias ad fortunas tuendas, quæ sunt ad vitam ducendam & familiam alendam necessariæ: sed aliquando non expedit, illas excitare: eò quòd graues discordias excitent; & alia peccata secum adferant: vt ibidem est dictum. & tunc consulit Christus Dominus, vt non solum iuri nostro cedamus, permittentes, auferri nobis, quod reuera nostrum est; sed etiam animi

c Matt. 5. 40
Luc. 6. 29.
Tract. 3. ca 14.

promptitudinem oſtendamus, ad reliqua tradenda, quæ nobis remanent; & rebus omnibus renunciandum, & omnibus temporalibus nos exſpoliãdos, vt ſpiritualia conſeruemus. Et ad hoc propoſitum vſus eſt Apoſtolus apud Corinthios ſententiã, quã ſuperius retulimus, d *omnia mihi licent, ſed non omnia expediunt:* eo quod valde implicarentur litibus, & contentionibus cum parua ædificatione, & pace mutua, & idem confirmat ipſe Saluator, addito tertio conſilio, e *quicunq; te angariauerit mille paſſus: vade cum illo & alia duo.* quaſi dixerit: ſi quis tuam libertatem iniuſtè opprimens, te coegerit, vt alicuius ſui negotij cauſa aliquò te conferas, non te vlciſcaris, neque contra eum iraſcaris; ſed fac ex neceſſitate virtutem, vim & violentiam illam adeò generoſo corde ferens, vt plus etiam facias, quàm ipſe requirit; offerens te, ſi opus erit, ad progrediendum vlterius, aut certè in corde tuo, ad id præſtandum, eſto paratus. Hæc omnia conſilia amplectenda præcipuè ſunt eo nomine, quòd ad ſpirituale noſtrum bonum conferant, eadem tamen operã, eadem amplectimur ad impediendum proximi detrimẽtum ſpirituale, quod ex noſtra reſiſtentia augeretur. Et quamuis certo tibi conſtaret, poſſe te abſque vllo peccato reſiſtere iniurianti in tribus prædictis rebus: cõſilium eſſet altiſſimæ perfectionis, eidem non reſiſtere; ſi hoc eſſet medium, quo maius proximi damnum vitaretur.

d 1. Cor. 6. 11. 12. 3.
e Matt. 5. 41.

AD hoc ipſum direxit Chriſtus D.N. quod fecit, ac dixit Sancto Petro, cùm tributum ab ipſo exigere vellent: dixit enim, f *quid tibi videtur, Simon? Reges terræ à quibus accipiunt tributum vel cenſum, à filijs ſuis, vel ab alienis? & ille dixit: ab alienis. Dixit illi Ieſus: ergo liberi ſunt filij. Vt autem non ſcandalizemus eos, vade ad mare, & mitte hamum: & eum piſcem, qui primus aſcenderit, tolle, & aperto ore eius, inuenies ſtaterem, illum da eis:* voluit enim hoc dicere: quãuis ex rigore iuſtitiæ tributum ego hoc non debeã, cùm Dei ſim filius, & vniuerſæ creaturæ Dominus, ac ex regio Dauidis genere: volo tamen huic meo iuri cedere, & tributum ſoluere; ne cum illud exigentibus contendam; & occaſionem præbeam ſcandali & turbationis contra nos. Et ſic nos docuit: multa, quæ ex ſe eſſent licita, eſſe omittenda, ne turbentur & offendantur debiles; rectiusque conſilium eſſe, omittere interdum honoris ac nobilitatis puncta, & fortunarum commoda aliqua, & lucra, quàm contendere eadem conſeruare, cum notabili proximorum turbatione, & ad idem propoſitum Apoſtolus dixit Corinthijs: quamuis licitum ſit g *omne, quod in macello venit, & quicquid apud infideles proponitur, manducare:* cauendum tamẽ, h *ne hæc licentia offendiculum fiat infirmis. Si enim aliquis, ita liberè veſcentem moneret, hoc immolatum eſſe idolis:* ait: *nolite manducare, propter illum, qui indicauit, & propter conſcientiam: non tuam ſed alterius quapropter ſi eſca ſcandalizat fratrem meum: non manducabo carnem in æternum, ne fratrem meum ſcandalizem:* non

f Matt. 17. 24.
g 1. Cor. 10. 25.
h c. 8. 9. 13.

enim quisque debet quærere, quod sibi soli est vtile; sed attēdere etiam debet ad aliorum vtilitatem, vt quod lapsus causa, & scandali siue temporalis, siue spiritualis esse possit, remoueat; modò non sit ipsi necessarium, & ex obligatione incumbat. Sed hoc teste S. Thoma, aliquando cadet sub præceptum, aliquando tantùm erit ex consilio. Exempli causa, qui in quadragesima carnibus vesceretur propter necessitatē, cùm alioquin species & color faciei necessitatem talem non prodat: si is iter faceret, velletque in hospitio carnibus vesci: tenetur ex obligatione manifestare alijs suam necessitatem, & facultatem, quam ad id habet: ne videntes vescentem scandalizet. Si autē sibi persuaderet: aliquos non adhibituros fidē, quamuis id ipse dicat; ac propterea scandalum passuros, quod passiuū appellant, ex propria illorum malitia, quamuis, inquam, tūc, postquam de sua necessitate & facultate monuisset, liceret ei carnibus vesci: esset tamen tunc salubriùs consilium, eo die abstinere: ne talem occasionem, etiam absque propria culpa, illis præberet. Ita, enim S. Apostolus non accipiebat à fidelibus, in quorum gratiam laborabat, alimenta, quæ alij Apostoli accipiebant; *ne offendiculum*, inquit, *demus Euangelio Christi*: ne scilicet aliqui in id impingerent, & occasionem acciperent suspicandi; Euangelij prædicationem ex concupiscentia potiùs, quàm ex zelo & charitate proficisci. 1. Cor. 9. 12

CAPVT V.

CONSILIA PERFECTIONIS, QVO AD MODVM DILIGENDI proximos sicut nos ipsos; & sicut Christus eos dilexit.

EX DICTIS Capite proximo satis liquet, quàm cupiat Christus D. N eminere in suis discipulis mutuam dilectionē & amicitiam; siquidē talia præbuit consilia ad eius offendicula remouēda; sed nunc magis in particulari ostendemus admiranda perfectionis consilia, quæ in ijs modis continentur, quos ipse expressit ad præceptum dilectionis proximorum implendum. Proposuit enim nobis ob oculos præclarissima duo exemplaria, quæ supra indicauimus, ex quibus excellentiam deducamus dilectionis, quam illis debemus. Cap 3.

§I.

Qua ratione dilectio sui ipsius regula sit dilectionis proximi.

a Leuit. 19. 18. Mat. 22. 39 Luc. 10. 27. Rom 13. 9. Gal. 5. 14. b Matt. 7. 12.

PRIMVM Exemplar, & modus proximos diligendi, exprimitur in præcepto legis naturalis: quæ habet: a *diliges proximum tuum sicut teipsum*: quod & renouatum; & approbatum, ac explicatum est in Euangelica lege; cuius sensus est. In dilectione proximi pro exemplari & amussi dilectionis eius, eam accipe, quam erga te ipsum habes; vt idem proximo velis, quod vis tibi ipsi; & vt Christus dixit: b *omnia quæ vultis, vt faciant vobis homines; & vos facite illis*. Et quemadmodum tu tibi ipsi non tantum vis ea, quæ sunt ad tuam conseruationem necessaria; sed multa alia ad solatium, commoditatem, ac delitias tuas; nec velles, alios nihil aliud præstare, quàm quod ex præcepto & obligatione tenentur; sed cuperes aliqua alia ab eis addi, quæ tantùm sunt ex consilio in tuum commodum: ita meritò velle ac facere idipsum debes erga tuum proximum: tunc enim eum, sicut te ipsum diliges. Sed quoniam in hac regula aliqua potest contingere deceptio: vt ea euitetur, supponendum est, quod S. Augustinus circa eam monet, dicens prius vide, si iam nosti diligere te ipsum; & tunc committo tibi proximum, quem diligas, sicut te ipsum. Si autem nondum nosti diligere te: timeo ne decipias proximum sicut te. Nam (vt S. Thomas, Aristotelis doctrinam sequens, ait) amor sui ipsius est duplex. Alter inordinatus & malus, qui proprius est peccatorum, diligentium in se ipsis, quod ipsi pluris faciunt; exteriorem scilicet hominem & carnem suam, quam habent cum bestijs communem; & quam interiori homini, & animæ, quâ Angelis assimilantur, præferunt. Et hic (ait S. Augustinus) non verus, sed falsus est amor, verum autem odium, iuxta illud Dauidis, c *qui diligit iniquitatem, odit animam suam*. Non odisse, est velle malè ei, quem odit: qui autem diligit iniquitatem, vult animæ suæ maximum malum, & miseriam; inimicitiam scilicet cum Deo, & pœnam ipsam æternam. Ac proinde huiusmodi amor non potest esse exemplar eius, quo proximus est diligendus: sic enim eum diligere, esset, verè odisse. Alius est amor sui ipsius ordinatus, & studiosus; proprius bonorum & piorum, amantium in seipsis, quod ipsi plurimi faciunt, excellentiam scilicet interioris hominis, vitam suam iuxta rationis dictamen ducentes: in qua re homines superant bestias; suntque beatitudinis, ad quam fuerunt conditi, capaces. Et huiusmodi amor debet esse regula amoris erga proximum; nec ab eo est distinctus, quem ille erga se ipsum habere debet. Omnes enim probi, quâ tales sunt, eodem modo sancto quodam amore seipsos diligunt.

Serm. 43. de verbis Domi. 2.2 q 25. art. 7 & 1. 2. q 19. a. 4. 9. Ethi. c. 4.

Vbi suprà. c Psal. 10 6.

quare idem erit, proximum diligere, ficut me ipfum diligo; & ipfum diligere, ficut fe ipfe diligit: hoc eft, ficut ipfe, meritò debet fe ipfum amare; & vt decet, æquumque eft, vt ego me ipfum diligam. Hæc omnia confirmat explicatque Angelicus Doctor adductis quinque circumftantijs, quas Philofophus veræ amicitiæ tribuit, quarum multæ funt ex folo confilio, vt perfectio dilectionis excelfior fit, ac præftantior.

PRIMA circumftantia eft, quod velit fibi, fuifque amicis ipfum effe & vitam: collocando fpiritualem animæ vitam in primo loco; corporis verò in fecundo, quatenus hæc conducit etiam ad vitam fpiritus. Cùm enim anima fit immortalis, corpus verò mortale, ratio ipfa docet, animæ bonum corporis bono effe præferendum. Ex quo fit, vt verus amor, fibi ipfi fuifque proximis ea bona velit, quæ ad vitæ conferuationem & perfectionem conferunt. Præcipuè autem vult ipfas virtutes, quæ funt vera animæ bona, quibus æterna vita comparatur; & etiam temporalia in eo gradu, quo expedit, abfque detrimento virtutum. Sed quoniam verus amor non fiftit in bonis affectibus ac defiderijs: fed peruenit etiam ad ipfa opera: ideò & fibi, & fuis amicis hæc bona procurat per media, ad ea obtinenda proportionata. Et quemadmodum amor, quem quis habet ad fe ipfum, folicitum illum reddit, vt proprium bonum acquirat; impediat verò & reparet quoduis malũ: ita amor proximi eundem impellit, ad procurandum proximi commodum, & auertendum eius damnum; &, cùm adeft, opportunè reparandum. Ac propterea S. Auguftinus dixit: eum, qui alterum diligit, & corpori & animæ eius benè facere. Corpori enim applicat medicinam, animæ verò difciplinam: quafi clarius diceret: corporis eius necefsitates reparat, exhibitis corporalibus mifericordiæ operibus, animæ verò, exhibitis operibus fpiritualibus: tribuens illi modò hæc, modò illa bona: eò quòd huiufmodi beneficijs amicitia conferuetur, & perficiatur. Operibus ipfis quarta circumftantia & indicium additur iucunda & grata conuerfatio, quam dilectio efficit erga proximum dilectum. Iuftus (ait S. Thomas) feipfum, vt oportet diligens, libenter fecum ipfe verfatur, intra cor fuum ingreffus, vbi bonas cogitationes inuenit bonorum præfentium, memoriam præteritorum, & fpem futurorum: in quibus cum magna animi voluptate perfiftit. Et eodem modo delectatur, certis tẽporibus, agere cũ fuis amicis; de huiufmodi rebus agens, quę animarum pręcipuè bonum promoueant; & in ijs, quę ad corpus fpectant, fubleuentur. Denique verus amor magnam adfert fecum & cum fuis proximis concordiam. Sanctus enim fui ipfius amor nullam intra fe ipfum difcordiam admittit, vt aliqua velit inuicem contraria, aut repugnantia; fed totam fuam animam ad folam rem vnam deducit, hoc eft, quam ratio dictat, & ipfe Deus præcipit: & eodem modo amor proximorum concordiam efficit cum illis in rebus licitis & honeftis; ita vt eorum affectibus

1.

2.

3.

Lib. de Moribus Eccles. cap. 27.

4.

5.

d Rom.12.15 ac desiderijs sese accommodet, d *flens cum flentibus, & gaudens cum gaudentibus.*

2.2.q.29.a.1.& 3. QVARE Angelicus Doctor ait: perfectam pacem duas complecti vniones, alteram inter ipsius hominis appetitus, ita vt qui sunt carnis, in quibus passiones eius existunt cum superiore spiritûs voluntate componantur: non quòd nō supersit aliqua inter eos dissensio; sed quod re ipsa inferioris appetitus affectus cum superiore concordet, & hic cum Deo. Et hæc vnio effectus est veri amoris sui ipsius. Nam qui serio se ipsum amat, diligenter studet, vt caro spiritui; passiones verò rationi; & omnia simul Deo subijciantur. Et hinc secunda oritur vnio, quam generali nomine concordiam appellamus, quando scilicet vniuscuiusque voluntas cum aliorum voluntatibus in rebus licitis concordat, suntque quasi vnus in hoc, vt eadem bona omnibus velint. Et tam diu secunda hæc vnio perdurat, quam diu prima. Ordinariè enim nemo vnionem cum suo proximo abscindit, nisi prius eandem secum ipse, & cum Deo absciderit: quare, si hæc, integra & indiuisa permanserit, altera non abscindetur. Ac propterea Christus D.N. bis Apostolis suis dixit: e *pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis:* & iterum post resurre-(e Ioan.14.27.& c.20.19.)ctionem bis eosdem salutans dixit: *pax vobis*, sic ostendens, quàm cuperet, eos habere duplicem hanc vnionem, in qua pax integra amorque perfectus consistit. Hæc omnia complectitur regula & lex proximum diligendi, sicut te ipsum: quam summo studio obseruare debes, ita vt in duabus illis rebus, quas hoc præceptum complectitur, excellere studeas. *Primum*, vt te ipsum vero illo amore diligas, quo Deus vult; & ad quem ipsa charitas te impellit, procurando pacem & vnionem cum te ipso; & passiones mortificando, quæ eam lacerant; & bellum indicendo vitioso tui ipsius amori, quem proprium appellamus; ex quo dissensiones oriuntur interiores, quæ postea exteriores efficiunt.

Tract.6.c.10 fusius hæc tradentur. Cap 4. DEINDE studere debes, vt excellas, in reliquis, sicut teipsum, diligendis. ita vt summam cum eis vnionem, pacem, & concordiam colas; sublatis omnibus discordiæ occasionibus, etiam cum aliqua tui iuris iactura, vt suprà est dictum: & fouens, quod in te erit, amicitiam & vnionem cum eis, verbis & rationibus iucundis; beneficijs, donisque gratuitis; & operibus misericordiæ corporalibus & spiritualibus; & orationibus ac suffragijs Deo pro eisdem oblatis. Quatuor enim hæc sunt ligna, quibus amoris ignis fouetur; & oleum, quo lampadum eius flammæ aluntur, & bitumen, corda ligans & astringens: & eisdem ad perfectionis culmen peruenies: nam (vt Apostolus dixit) omnia præcepta, imò & consilia, legisque documenta, quæ ad proximorum bonum diriguntur, in hoc verbo instaurantur: f *Diliges proximum tuum sicut te ipsum. plenitudo ergo legis est dilectio.* (f Rom. 13.9.)

§. 2. *Ratio diligendi proximos, sicut Christus eos dilexit.*

QVAE hactenus diximus multò melius intelligentur, si exemplar secũdum multò præstantius inspiciamus, eius dilectionis, quã Christus D. N. in Euangelica sua lege proposuit, dicens suis discipulis: a *mandatũ nouũ do vobis: vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos.* quasi dixerit, respicite diligenter amorem meũ erga vos, eumq; tanquã exemplar & amussim eius accipite, quo vestros proximos diligere debeatis. Cõsistit aũt hoc præcipuè in alijs quinq; circumstantijs, quas iure optimo sancti Patres cõmendant. *Primũ* quem admodũ Christus discipulos suos, nõ ob eorũ merita, sed ex sola bonitate sua prius eos dilexit, quã id ipsi essent promeriti: ita (ait S. Chrysost.) proximos tuos diligere debes, nõ innitendo præcipuè eorũ meritis, sed eos amore tuo præueniendo, quamuis talem amorem nõ promereantur: amandi siquidem sunt, eò quòd sint opus Dei, filijque eius precioso sanguine redempti: cui valde placet, vt ita illos diligas; & ipse hoc promeretur, vt etiam eos diligamus, qui per se ipsos eo amore digni non sunt. Deinde quemadmodum Saluator noster discipulos suos dilexit, cupiens eis præcipuè cœlorum regnum; suæque gratiæ bona, & perfectionem Euangelicam: quæ posita est in perfectissimæ eius vitæ imitatione. ita ait S. Augustinus, debes eos diligere, cupiens omnibus præcipuè bona gratiæ & gloriæ. Quod si sis religiosus, aut ad maiorem perfectionem contendas: optare debes fratribus tuis eorundem bonorum excellentiam: vt similiores euadant cœlesti suo Magistro, qui suum amorem etiam in eo ostendit, quod ob suorum discipulorum vtilitatem & commodum, obtulerit se ad iacturam faciendam bonorum fortunæ, honoris, solatij, ac vitæ ipsius: ad cuius imitationem, ait S. Cyrillus, offerenda esse bona fortunæ, honorum, ac delitiarum; imò & ipsa vita, si opus erit, propter spirituale proximorum bonum: quos pluris quisque facere debet, quam propria temporalia commoda. Et hæc est suprema dilectionis perfectio, ad quam viri religiosi ac perfecti aspirare & contendere debent. Nam (vt S. Chrysostomus perpendit) agens Christus D. N. cum sæculari quodam homine de perfectione, ei dixit: b *si vis perfectus esse, vende omnia, quæ habes, & da pauperibus*: agens autem de eadem perfectione cum Apostolis, qui iam erant in ipso perfectionis statu, dixit: c *hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos: maiorem hac dilectionem nemo habet, vt animam suam ponat quis pro amicis suis.* Atq; si dixisset: in hoc supremum amorem ostendetis, quem inuicem habere possitis, si nõ solũ fortunas, sed ipsam quoq; vitã pro vestris fratribus obtuleritis, sicut ego meã pro eisdẽ offero.

HINC quarta circumstantia, aut similitudo oritur, quod quemadmodũ Christus D. N. discipulorũ suorũ miserias, ac debita peccatorũ in se ipsum suscepit, vt eos exoneraret, & ab omnibus debitis liberaret, iuxta illud Scripturæ S. d *verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit: & posuit*

a Ioan. 13. 34. & cap. 15. 12.
Vide Toletũ in c. 13. S. Io.
1.
Homil. 71. in Ioan.
2.
Tract. 83. in Ioan.
3.
Lib. 9. in Io. c. 23.
Homil. 32. in 1. ad Cor.
b Mat. 19. 21.
c Ioan. 15. 12.
4.
d Isa. 53. 4.

c 1. Pet. 2. 24. *Dominus in eo iniquitatem omnium nostrum:* c *& peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum:* ita & nos proximorum nostrorum onera tollamus, vt eos subleuemus; & sic amorem nostrum erga eos ostendamus, secuti regulam, & documentum Apostoli dicentis: f *alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi,* iubentis, vt vos inuicem diligatis, sicut ipse dilexit vos, & onera vestrorum proximorum tollatis, sicut ipse vestra tulit.

f Gal. 6. 2.

Et quoniam hæc onera valde sunt varia, & quædam spectant ad corpus, alia ad animam; quædam ad ingenium & mores proximi, alia ad statum & officium eius: perfectus amor impellit, vt quisque aliorum onera portet eo modo, quo potest, vt illi subleuentur: visitando, & ministrando ægrotis; consolando, & adiuuando eos, qui sunt in aliqua tribulatione, ac debiles; & sustinendo patienter irascentes, & immorigeros; corrigendo beneuolè peccantes, porrigendo manum lapsis, vt è peccatis resurgant: quamuis ad hæc præstanda necesse sit, multas pœnas & labores subire, vt illi subleuentur, & exonerentur. Aduertit tamen S. Basilius vocabulum illud grecum *Bastazin,* quo S. Apostolus in ea sententia vsus est, interdum significare, portare alterius onera, imponendo illa sibi; interdum verò exonerare & auferre illa; vt, qui premebatur, exoneretur; onera igitur peccatorum secundo hoc modo sunt portanda, agendo scil. per correptionem, admonitionem, consilium bonum, & exhortationem: vt ea deponant, & vitam suam emendent, nunquam tamen alienas culpas in nos suscipere debemus, nisi summum, vt pro eis satis faciamus ieiunijs, & alijs operibus, quæ pœnam nobis aliquam adferant. Et quò maior est facultas se inuicem diligentium: eò charitas impellit magis, vt alter alterius onera portet, vt idem Apostolus dixit: g *debemus autem nos firmiores, imbecillitates infirmorum sustinere, & non nobis placere. Vnusquisque vestrum proximo suo placeat in bonum ad ædificationem. Etenim Christus non sibi placuit, sed sicut scriptum est: Improperia improperantium tibi ceciderunt super me.* Supponit autem Apostolus in hac sententia, esse in Ecclesia alios alijs fortiores, tam in corporalibus, quã in spiritualibus; & euenire posse, vt, qui hodie sanus est, cras infirmetur; &, qui hodie spiritu est fortis, alio die deprehendat se imbecillem; & qui nunc est quietus & pacatus, postea turbetur ac tentetur. Exigit ergo lex charitatis, vt qui sani & robusti sunt, compatiantur infirmis & debilibus; iuuentque onera portare, quibus premuntur, ne omnino succumbant: cogitantes, se cras forte in aliqua necessitate futuros, & opus habituros, ab alijs adiuuari. Vt autem ingentis adeò boni impedimentum ex ipsa radice euellatur, ait Apostolus, *ne nobis placeamus:* quasi semper quærentes, quæ nos delectent ac recreent; sed assuescamus etiam aliquid ferre, quod nostro appetitui displiceat, ac repugnet; & studeamus fratribus nostris placere, duplici seruata conditione: altera, vt placeamus *in bonum,* ita vt materia sit bona, decens, eiusque status cõditioni conformis, non

Regul. 177. & 178 ex breuior.

g ad Rom. 15. 1.

pro-

proculcata lege Dei, aut æquitatis regula, quò illis placeamus: hoc enim non charitatis, sed carnalitatis opus esset. Altera, vt sit *in ædificationem*, eius scilicet ac nostræ; ita vt iuuentur in ijs rebus, quæ illis adferent vtilitatem; & eo modo, vt & illi, & omnes ex nostra charitate ædificentur, nosque ex bono opere proficiamus, ob sanctum finem, quem in eo præstando respicimus. Id enim discimus ex amore ipsius Christi D. N. *qui non sibi placuit*, nec quod palato suo arridebat quæsiuit; sed quod suis fratribus bonum erat, & expediens: imponens humeris suis illorũ mala, à quibus eos liberaret, iuxta illud Dauidis: h *opprobria exprobrantium tibi ceciderũt super me.* vtitur aũt verbo *opprobrij*, eò quòd non censeatur aliquid magni esse, quod aliorum onera quis portet, cùm ex eo aliquem honoré acquirit; sed illud præclarius, quod etiam cum proprio contemptu & opprobrio illa portet: ostendens in hoc propriam humilitatem, & patientiam, quæ sunt humeri charitatis, ad huiusmodi onera portanda. Ad quod exhortatur idem Apostolus, dicens: i *cum omni humilitate, & mansuetudine, cum patientia supportate inuicem in charitate, soliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis.* h Ps. 68.10. i Ephes. 4.2.

Nec tamen existimare debemus, charitatem impellere nos ad onera proximorum portanda, vt & ipsi nostra portent: hoc enim esset non sinceri, sed quæ sua sunt quærentis: quod non benè conuenit cum perfectione charitatis, nec cum amore Christi D.N. qui omnium onera portauit, nullo ipsum ad sua propria portanda adiuuante, nam ipse dixit: k *torcular calcaui solus, & de gentibus non est vir mecum, circumspexi & non erat auxiliator, quæsiui, & non fuit, qui adiuuaret.* l *sustinui, qui simul contristaretur, & non fuit, & qui consolaretur, & non inueni*; vt ita intelligatur, perfectum amatorem paratum esse ad aliorum onera portanda, etiam illis non adiuuantibus in portandis proprijs; quare, quod in se est, Christi quidem legem ipse implet, quamuis alij non impleant. k Isa. 63.3. l Ps. 68.21.

Obsignemvs tandem amoris Christi erga nos excellentiam cum eo, quod S. Ioannes dixit: quòd suos dilexerit m *in finem*, vitæ scilicet suæ, cum summa instantia ac perseuerantia, maiora semper amoris sui præbens indicia: & in cœnaculo, vbi vltimus fuit eorum conuentus, maximè illum ostẽdit, cum quatuor illis circumstantijs paulò ante indicatis: operibus scilicet, donis, rationibus, & orationibus, quæ omnia amoris & vnionis erant plena. Ibi enim; valde familiariter & blandè eorum pedes lauit; dedit maximum, quod potuit, donum, seipsum scilicet sub specie cibi, ad insinuandam intimam, quam cum eis habere cupiebat vnionem, loquutus est tenerrimè; grauesque adduxit rationes, ad eos consolandos, animandos, & persuadendam mutuam inter se vnionem; & pro eisdem orauit instantissimè, eandem pro eis petens vnionem, vt postea videbimus. Et omnia hæc complectitur insignis illa eius sententia: n *exemplũ dedi vobis, vt quemadmodũ ego feci vobis, ita &* m Ioa. 13.1 n Ioa. 13 15.

vos faciatis. quasi illis dixerit: à me discite amorem, quo vos inuicem diligatis; quem ostendatis in operibus exhibendis, in largiendis donis, in bonis verbis proferendis, & in orationibus instanter fundendis; & amplectendis reliquis consilijs, quæ vobis proposui. Hæc celsissima est perfectio, ad quam Catholicæ Ecclesiæ filij meritò debent aspirare. illa enim est amoris schola, domusque vnionis, quemadmodum fuit sacrum illud cœnaculum, in quo Christus D. N. cum suis Apostolis erat. Verum quidem est, etiam Iudam proditorem ibi fuisse, qui tamen non erat alijs vnitus, redemptore id ipsum permittente, vt sic magis amoris sui summa præstantia manifestaretur, cùm proprium hostem adeò dilexit, & familiariter ac blandè tractauit: nobisque daret exemplum eius, quod erga nostros agere debeamus: quemadmodum in proximo capite fusius explicabitur.

CAPVT VI.

CONSILIA PERFECTIONIS *circa modum inimicos diligendi.*

VM Saluator noster vocari voluit *magni consilij Angelus*, visus est aspexisse ad consilium, quod dedit, diligendi inimicos; quod per excellentiam meretur *magni consilij* nomen: in eo enim splendet præ alijs feruor charitatis. Reliqua consilia homines faciunt Angelos, hoc autem facit Seraphinos, hoc est ardentes: adeò enim amoris igne ardent, vt supra naturam suam volent a *sex alis*, sicut *Seraphini*, quos vidit Isaias: sex scilicet feruentibus charitatis actibus, quos noster Saluator nobis commendat, non solum erga amicos; sed etiam erga inimicos: quod expressiùs adhuc apud Sanctum Lucam declarauit, dicens: b *vobis dico, qui auditis, diligite inimicos vestros*, non solum hoc dico Apostolis ac discipulis meis, sed omnibus etiam, qui audire & recipere volunt doctrinam meam, c *diligite inimicos vestros.* Et paulo post eandem sententiam repetit, desiderans, amorem hunc profundius in anima radicari: vt intelligatur, non debere esse amorem d *verbo aut lingua* tantùm, aut solum interiorem; sed etiam exteriorem, qui ostendatur *in opere, & veritate* absque fictione vlla; & nominatim in hisce sex operibus, quæ sunt tanquam sex consilia excellentissimæ perfectionis. *Primum est* pro eis ORARE: vt Dominus noster det illis bonum illud, quod eis expedit, e *orate*, inquit, *pro persequentibus & calumniantibus vos.* Nec dixit solùm, pro ijs, qui vos sunt persequuti, sed pro ijs, qui nunc persequuntur, &

a *Isai.* 6. 2.
b *Luc.* 6. 27.
c *Mat.* 5. 44.
d 1. *Ioa.* 3. 18.
1. *S. Tho* 2. 2. q. 25 a. 8. & 9. & q. 83. a 8.
e *Mat.* 5. 44.

calumnian-

calumniantur, ita vt preces vestras cum illorum persequutionibus coniungatis: vt eo magis sint heroicæ, & gratæ ipsi Domino, sicut ipsemet f *orauit* pro ijs, qui ipsum *crucifigebant*, & S. g *Stephanus* pro ijs, qui ipsum *lapidabant*. *Secundus* actus est Bene de eisdem Loqvi: h *benedicite* (inquit) *maledicentibus vobis*. Et quando illi maledicta in vos congerent vos contrà, congerite benedicta; & quando mali quippiam de vobis rebusque vestris effutiuerint cum iniurijs & murmurationibus: vos loquimini bene de eis, rebusque eorũ; laudantes, quod fuerit in eis laude dignum; eosq; defendentes, si quis cõtra eos loquatur. Multũ quidem est in tali occasione tacere, nec vlcisci, quod fecit Dauid, cum ei i *malediceret Semei*: & aliàs dixit: k *posui ori meo custodiam, cùm consisteret peccator aduersum me*: sed multò amplius est, os aperire, ad replendum benedictione maledicentem nobis, quod faciebat Apostolus dicens: l *maledicimur, & benedicimus*. Neq; difficilè hoc est ijs, qui in imprecationibus & iniurijs, quibus à suis hostibus afficiuntur, agnoscunt supremam Dei prouidentiam, eas permittentis in bonum ipsorum; & interdum etiam inutilitatem aliorum. (quemadmodum fecerunt Patriarcha Ioseph, & Rex Dauid) ideoque laudant, & benedicunt ipsi Domino, quòd ea via tantum ipsis bonum largiatur. Nec volunt (vt S. Iacobus Apostolus monet) eadem lingua m *Deum benedicere, maledicere verò hominem*; sed vtrumque benedicere: aspicientes maledicentem inimicum, tanquam instrumentum, quo Deus vtitur in ipsorum vtilitatem. Et hac ratione faciunt quod S. Petrus monuit, dicens: n *ne reddideritis malum pro malo, nec maledictum pro maledicto, sed econtrario benedicite: quia in hoc vocati estis, vt benedictionem hereditate possideatis*: hæc autem est ad eam consequendam via certior & expeditior. *Tertius* actus est eosdem cum nobis occurrunt Salvtare, etiamsi nos ipsi non salutent: vt & Salutatione, & ordinarijs alijs amoris & amicitiæ indicijs eos præuenia mus, offerentes eis ex toto corde, quod in nobis est, pacem; ideo enim Saluator noster iussit, suos discipulos ea salutatione vti: pax vobis, & o *pax huic domui*: vt hoc signo ostenderent cum nullo se habere pugnam, aut inimicitiam.

f *Luc* 23.34.
g *Act*. 7.60
2.
h *Luc* 6.2.
1. *Reg*. 16.
7
k *Psal*. 38.2.
l 1. *Co*. 4.12.
Gen 45.5.
2. *Reg*. 16.10
m *Iac*. 3.9.
n 1. *Pet*. 3.9.
3.
o *Mat*. 10.12
Luc. 10.5.

Qvartvs actus est in omnibus rebus quibus poterimus Bene eis Facere, tam in anima, quàm in corpore: vt duplici beneficiorum spiritualiũ & corporalium genere eos demulciamus, ac deuinciamus. p *Nam si benè feceritis his, qui vobis benè faciunt* (dixit idem Saluator) *quæ vobis est gratia: siquidè & peccatores hoc faciunt*: & quasi ex iustitia debitũ est, benè vobis facientibus beneficium rependere: si autẽ gratiam apud Deum quæritis, & familiaritatem eius obtinere: benefacite ei, qui duriter vobiscum agit, vestrisq; beneficijs eũ vincite. q *Noli vinci à malo*; (ait Apostolus) *sed vince in bono malum*. Si enim malè facias & vlciscaris: quamuis hac ratione videaris illum vincere, reuera tamen potius te ille vincit: vt qui te post se trahat, vt æque sis prauus,

4.
p *Luc*. 6.33.
q *Ad Rom*. 12.

atque

rorfaciatis. quasi illis dixerit: à me discite amorem, quo vos inuicem diligatis; quem ostendatis in operibus exhibendis, in largiendis donis, in bonis verbis proferendis, & in orationibus instanter fundendis; & amplectendis reliquis consilijs, quæ vobis proposui. Hæc celsissima est perfectio, ad quam Catholicæ Ecclesiæ filij meritò debent aspirare. illa enim est amoris schola, domusque vnionis, quemadmodum fuit sacrum illud cœnaculum, in quo Christus D. N. cum suis Apostolis erat. Verum quidem est, etiam Iudam proditorem ibi fuisse, qui tamen non erat alijs vnitus, redemptore id ipsum permittente, vt sic magis amoris sui summa præstantia manifestaretur, cùm proprium hostem adeò dilexit, & familiariter ac blande tractauit: nobisque daret exemplum eius, quod erga nostros agere debeamus: quemadmodum in proximo capite fusius explicabitur.

CAPVT VI.

CONSILIA PERFECTIONIS *circa modum inimicos diligendi.*

VM Saluator noster vocari voluit *magni consilij Angelus*, visus est aspexisse ad consilium, quod dedit, diligendi inimicos; quod per excellentiam meretur *magni consilij* nomen: in eo enim splendet præ alijs feruor charitatis. Reliqua consilia homines faciunt Angelos, hoc autem facit Seraphinos, hoc est ardentes: adeò enim amoris igne ardent, vt supra naturam suam volent a *sex alis*, sicut *Seraphini*, quos vidit Isaias: sex scilicet feruentibus charitatis actibus, quos noster Saluator nobis commendat, non solum erga amicos; sed etiam erga inimicos: quod expressiùs adhuc apud Sanctum Lucam declarauit, dicens: b *vobis dico, qui auditis, diligite inimicos vestros*, non solum hoc dico Apostolis ac discipulis meis, sed omnibus etiam, qui audire & recipere volunt doctrinam meam, c *diligite inimicos vestros*. Et paulo post eandem sententiam repetit, desiderans, amorem hunc profundius in anima radicari: vt intelligatur, non debere esse amorem d *verbo aut lingua* tantùm, aut solum interiorem; sed etiam exteriorem, qui ostendatur *in opere, & veritate* absque fictione vlla; & nominatim in hisce sex operibus, quæ sunt tanquam sex consilia excellentissimæ perfectionis. *Primum est* pro eis ORARE: vt Dominus noster det illis bonum illud, quod eis expedit, e *orate*, inquit, *pro persequentibus & calumniantibus vos*. Nec dixit solùm, pro ijs, qui vos sunt persequuti, sed pro ijs, qui nunc persequuntur, &

a *Isai.6.2.*
b *Luc.6.27.*
c *Mat.5.44.*
d *1.Ioa.3.18.*
1.
S.Tho 2.2. q.25 a.8.& 9.& q.83. a.8.
e *Mat.5.44*

calumniantur, ita vt preces vestras cum illorum persequutionibus coniungatis: vt eo magis sint heroicæ, & gratæ ipsi Domino, sicut ipsemet f orauit pro ijs, qui ipsum *crucifigebant*, & S. g *Stephanus* pro ijs, qui ipsum *lapidabant*. f Luc 23.34. g Act. 7.60
Secundus actus est Bene de eisdem Loqvi: h *benedicite* (inquit) *maledicentibus vobis*. Et quando illi maledicta in vos congerent vos contrà, congerite benedicta; & quando mali quippiam de vobis rebusque vestris effutiuerint cum iniurijs & murmurationibus: vos loquimini bene de eis, rebusque eorũ; laudantes, quod fuerit in eis laude dignum; eosq; defendentes, siquis cõtra eos loquatur. Multũ quidem est in tali occasione tacere, nec vlcisci, quod fecit Dauid, cum ei i *malediceret Semei*: & aliàs dixit: k *posui ori meo custodiam, cùm consisteret peccator aduersum me*: sed multò amplius est, os aperire, ad replendum benedictione maledicentem nobis, quod faciebat Apostolus dicens: l *maledicimur, & benedicimus*. Neq; difficilè hoc est ijs, qui in imprecationibus & iniurijs, quibus à suis hostibus afficiuntur, agnoscunt supremam Dei prouidentiam, eas permittentis in bonum ipsorum; & interdum etiam vtilitatem aliorum. (quemadmodum fecerunt Patriarcha Ioseph, & Rex Dauid) ideoque laudant, & benedicunt ipsi Domino, quòd ea via tantum ipsis bonum largiatur. Nec volunt (vt S. Iacobus Apostolus monet) eadem lingua m *Deum benedicere, maledicere verò hominem*; sed vtrumque benedicere: aspicientes maledicentem inimicum, tanquam instrumentum, quo Deus vtitur in ipsorum vtilitatem. Et hac ratione faciunt quod S. Petrus monuit, dicens: n *ne reddideritis malum pro malo, nec maledictum pro maledicto, sed econtrario benedicite: quia in hoc vocati estis, vt benedictionem hæreditate possideatis*: hæc autem est ad eam consequendam via certior & expeditior. 2. h Luc 6.2. i 2. Reg. 16.7 k Psal. 38.2. l 1. Co. 4.12. Gen 45.5. 2. Reg. 16.10 m Iaco. 3.9. n 1. Pet. 3.9.
Tertius actus est eosdem cum nobis occurrunt. Salvtare, etiamsi nos ipsi non salutent: vt & Salutatione, & ordinarijs alijs amoris & amicitiæ indicijs eos præueniamus, offerentes eis ex toto corde, quod in nobis est, pacem; ideo enim Saluator noster iussit, suos discipulos ea salutatione vti: pax vobis, & o *pax huic domui*: vt hoc signo ostenderent cum nullo se habere pugnam, aut inimicitiam. 3. o Mat. 10.12 Luc. 10.5.

Qvartvs actus est in omnibus rebus quibus poterimus Bene eis Facere, tam in anima, quàm in corpore: vt duplici beneficiorum spiritualiũ & corporalium genere eos demulciamus, ac deuinciamus. p *Nam si benè feceritis his, qui vobis benè faciunt* (dixit idem Saluator) *quæ vobis est gratia: siquidè & peccatores hoc faciunt*: & quasi ex iustitia debitũ est, benè vobis facientibus beneficium rependere: si autẽ gratiam apud Deum quæritis, & familiaritatem eius obtinere: benefacite ei, qui duriter vobiscum agit, vestrisq; beneficijs eũ vincite. q *Noli vinci à malo*; (ait Apostolus) *sed vince in bono malum*. Si enim malè facias & vlciscaris: quamuis hac ratione videaris illum vincere, reuera tamen potius te ille vincit: vt qui te post se trahat, vt æque sis prauus, 4. p Luc. 6.33. q Ad Rom. 12.2.

atque

atque ipsi; ideoque à peccato victus eique subiectus maneas. Vincas igitur eum, benè ei faciendo; sic enim efficies, vt diligat te, cesſetque malè tibi facere; aut saltem, viceris te ipsum & peccatum: quæ victoria est multò gloriosior.

5. QVINTVS actus est, MVTVVM DARE petentibus. r *Diligite*, inquit, *inimicos vestros, benefacite, & mutuum date, nihil inde sperantes. Nam si mutuum dederitis ys, à quibus speratis recipere: quæ gratia est vobis, nam & peccatores peccatoribus fenerantur, vt recipiant æqualia*, non dico nomine lucri præter ipsum mutuum: hoc enim esset graue vsuræ peccatum; sed neque nomine gratitudinis, quam à solo Deo sperare debetis, & sic præmium erit multo maius.

r Luc. 6. 35. S. Basil. in id Psal. 14. Qui pecuniā suam non dedit ad vsuram.

6. SED quoniam mutuum petens, eo ipso quod petat, sese humiliat ac subijcit, SEXTVS actus erit GRATIS etiam illis, & Eleemosynæ nomine id eis DARE, quo indigent, vt eorum miseria subleuetur, etiamsi id non petant. Sic enim, inquit, *eritis filij altissimi: quia ipse benignus est super ingratos & malos*; & ex sola misericordia nostris miserijs prospicit; & etiam non petentibus remedium sponte offert, & ſ *solem suum oriri facit super bonos & malos; & pluit super iustos & iniustos*. Et quoniam suprema misericordia est, acceptas iniurias condonare; animasque à peccato & inferni periculo eripere: in hoc perfecti excellunt, adeò ex corde omnia condonando, vt iniuriarum omnium obliuiscantur, exercentes prædictos sex actus, vt eorum inimici conuertantur, Deusque eorum misereatur. & quamuis Iusti omnes per gratiam sint filij Dei: quando tamen ad eam perfectionem perueniunt, vt prædicto modo inimicis suis benefaciant, dicuntur & ipsi Filij altissimi, eò quòd altissima illum perfectione imitentur, ac diuinæ ipsius bonitatis participes fiant: & ita concludit: t *estote ergo misericordes, sicut & pater vester misericors est*: u *& estote perfecti, sicut & pater vester cœlestis perfectus est*. imitantes eum in hac misericordia, & dilectione inimicorum: quæ (teste Sancto Augustino) propria est perfectorum filiorum Dei: & eam exercentes perueniunt ad culmen perfectionis, vincentes innumeras difficultates & impedimenta, quæ in hac via occurrunt.

ſ Mat. 5. 45. t Luc. 6. 36. u Mat. 5. 48. In Enchiri. c. 73. tom 3. S. Tho. 2. 2. q. 27. ar. 7.

AD hæc omnia plurimum conferet benè perpendere vim illorum verborum, quæ Christus D. N. hoc loco repetit, cùm dicit: x EGO *autem dico vobis diligite inimicos vestros*. EGO, qui, qua Deus sum, statim atque primi parentes peccauerunt, dilexi meos inimicos; & obtuli rem pretiosissimam, quam habebam, hoc est, quòd, vt illos repararem, homo fieri vellem: EGO, qui factus iam homo, hanc meam charitatem ostendere volui, y *ponens animam*, hoc est, vitam *meam*, non *pro amicis* tantùm, sed etiam pro ipsismet inimicis, & z *peccatoribus*. EGO, qui *vos*, cùm inimici mei essetis,

x Mat. 5. 43. y Ioan. 15. 13. z Rom. 5. 8.

dilexi,

dilexi, vocaui, & ad meum seruitiū deduxi, magna vobis conferens beneficia, vt meos facerem amicos. Ego inquam sum, qui vobis dico, exemploque meo prouoco, vt inimicos vestros diligatis. Quod si dixeritis: non apparere in eis causam & motiua, cur sint diligendi: attendite, quæ mihi fuerint motiua, vt eos diligerem, & propter eadem vos eosdem diligite. Ego illos dilexi, eò quod essent meæ creaturæ, ad imaginem & similitudinem meam conditæ, sanguine meo redemptæ, & quod bonitas & benignitas mea ad eos diligendos, beneque eis faciendum inclinat: eisdem igitur nominibus, & easdem ob causas vos illos diligite: mea siquidem bonitas satis vobis esse debet, vt opus manuum mearum diligatis; & sufficere, quod ego iubeam, aut velim: vt propterea ita fiat. Nam hac ratione diligentes inimicos vestros me ipsum diligitis, qui vester sum amicus, & in me recipio amorem, quem illis ostenditis, eumque copiosa mercede remunerabo. Dic igitur, Christiane, quam excusationem adferre potes, ne tale sequaris exemplum, præceptum obserues, & quod in eo est consilij amplectaris? si dicas, diligere odientem te, esse contra naturæ propensionem. attende, quod gratia Dei illam superat, iuuatque exequi, quod illi repugnat. Dices: non promeretur inimicus meus, vt illi ego parcam; nec ille ignosci sibi petere vult: at Christus id bene est promeritus; & ipse id petit: imò, vt ignoscas, præcipit. Irridebunt me, si id fecero, irrideant priùs ipsum Christum, qui & fecit ipse, & idem ab alijs fieri consuluit, ac iussit. Quòd si nemo audebit Christum ipsum irridere: nihili tu facias, quod te irrideant. Quod si replices nihil ille proficiet, etiamsi ei remittam; sed adhuc amplius contra me insolescet: at vt minimum tibi ipsi commodabis; & forte tua ista humanitate illum permutabis; Deumque ipsum obstringes, vt tuam tueatur causam. At grauem mihi intulit iniuriam, & hucusque eius signa, & reliquiæ durant. sed & Christus omne genus iniuriarum sustinuit, & in hodiernum diem signa retinet infamium vulnerum, quæ sustinuit: quod si honori tibi ducis in hoc opere Christū imitari: ipse te in æterna vita magnis afficiet honoribus. Quod si denique dixeris: præceptum & consilium hoc solum dirigi ad viros perfectos: valde deciperis, quia reuera loquitur cum omnibus Christianis, quos lex Euangelica, vt perfecti euadant, exstimulat. Quamobrem stude, sex prædictas Seraphinorum alas induere; eisque super totum mundum, eiusque errantia dictamina te eleuare; intentionis tuæ oculos conijciens in creatorem ac redemptorem tuum, qui finis esse debet, motiuum, & causa talis dilectionis. Quare quemadmodum aa *Seraphini duabus alis velabant faciem Dei, & alijs duabus velabant pedes eius, & duas* alias extentas habebant, & *volabant*, ita debes tu duabus alis beneficiorū corporaliū & spiritualium, inimici tui caput velare: vt in tuum amorem eum accendas; id enim est, quod Sapiens suggessit: bb *Si esurierit inimicus tuus, ciba il-*

aa *Isai. 6.2.*

bb *Prou 25. 21.* *Rom 12. 20.*

lum; si sitierit, da ei aquam bibere, prunas enim congregabis super caput eius, & Dominus reddet tibi, remunerans corporalem Eleemosynam, quam ei largiris; cum qua simul etiam spiritualem aliam valde magnam ei præbes, frigiditatem inimicitiæ, & odij remouens, quam aduersum te habebat: ac proinde duplicabitur tibi merces & præmium. Sed præterea debes caput eius velare, eum protegens ac in eius periculis defendens, vitamq; conseruans: etiãsi nõ desint, qui auferre illam moliantur. quemadmodũ Dauid liberauit Semei, & Saulem: cùm milites, qui cum ipso erant, optarent, vt se de eis vlcisceretur: quare orationibus tuis debes eos protegere: ne ira Dei veniat super caput eorum.

1 Reg. 14 7. 2. Reg. 16. 11.

RELIQVAE duæ alæ charitatis, sunt, gaudere de prosperitate inimici, quem diligis; & eiusdem aduersitati compati: quibus duabus cooperies eius pedes, accommodando te eius affectibus, & gressibus quos tenet: vt Sancti Apostoli regulam & documentum sequaris, qua dixit: cc *flendum esse cum flentibus, & gaudendum cum gaudentibus*: quando scilicet inimicus tuus, ob aduersos casus fletu, tu etiam cum eo fleas, cupiens ipsum à miseria liberare; quod si moriatur, id etiam grauiter ferre, eiusque mortem deflere debes, sicut Dauid Saulis & Absalonis, à quibus graues persequutiones sustinuerat, mortes defleuit. Quando autem ille ex prosperis suis rebus gaudet, debes ei congaudere & gratulari; & iuuare, vt eius prosperitas sumat incrementa. Debes quoque eius pedes velare, hoc est, defectus tegere, non manifestans inimicitias eius, prauosq; gressus cõtra te; sed eos dissimulare, & optimo quo poteris modo excusare, quemadmodum ipse Christus eos excusauit, à quibus fuerat cruci affixus, dicẽs, eos dd *non scire, quid facerent:* charitatis enim proprium est, (vt scriptura ait) ee *vniuersa delicta*, vel (vt S. Petrus dixit) ff *multitudinem peccatorum operire*.

cc Rõ. 12. 15. 2. Reg. 1 17. & ca. 18. 33. dd Luc. 23 34. ee Pr. 10. 12. ff 1 Pet. 4. 8

DENIQVE duas alias alas charitas habet semper expansas, quasi parata, apertis vlnis excipere suos inimicos, eisque ex corde condonare; magnaque promptitudine illos quærere, vt benè illis faciat: non se parcum ostendens, nec brachia sua, aut alas complicans, cùm inimicus sponte ad ipsum accedit, quemadmodum fecit Dauid cum *Semei*; cùm ille culpam suam deprecaretur, & peccatum simul agnosceret ob iniurias ipsi Dauidi illatas, Nam cum Dauidis ipsius Duces impedire vellent, ne ei ignosceret, opposuit se illis Dauid, & liberaliter iniurias illi omnes condonauit. Sed multò melius rem hanc Seruator noster exposuit S. Petro interroganti: gg *Domine, quoties peccabit in me frater meus, & dimittam ei? vsque septies?* respondit enim IESVS: *non dico tibi vsque septies; sed vsque septuagies septies.* Existimabat enim Apostolus, satis fortè esse, si alas suas expansas, & apertas vlnas haberet ad eum septies recipiendum, à quo fuisset offensus; quod si vlterius offendendo pergeret, expedire, vlnas suas complicare, & veniam offensori negare. Sed

2. Reg. 19. 23 gg Matt. 18. 21.

mundi

mundi Saluator non approbat terminos, & limites in remittenda culpa offensoris, sicut neque ipse Deus D.N. terminum aliquem ponit, vt qui millies hostem suum in gratiam recipiat, si millies ille ad veniam & gratiam suscipiendam se disponat: propterea enim varijs inspirationibus eum vrget, ac monet, vt conuertatur: quia ipse cupit ei ignoscere; milleque beneficia in eum confert, vt odio, & inimicitia depositis, fideliter ei seruire velit, qui tot in ipsum bona confert: & cum à suis inimicis cruci esset affixus, voluit manus suas extensas esse, lignoque affixas, sic ostendens, quod in se esset, nunquam se prætermissurum excipere & complecti, culpam suam deprecantem.

CAPVT VII.

Consilia circa puritatem intentionis *in actionibus nostris, & nominatim in Eleemosynis, Ieiunijs; & Orationibus: sublatis inanis gloriæ occasionibus.*

Admirandvs est noster magni consilij Angelus, quòd velit consilijs suis propositis efficere seruos suos tanquam Angelos in modo faciendi opera sua, atque si non degerent inter homines, nec ab illis aspicerentur. Vult enim, remoueri occasiones, quæ hinc oriri possunt amittendi præmium, quod propter talia opera promerentur. Et quoniam magis ordinaria & honorifica opera inter Christianos sunt Eleemosynæ, & misericordiæ erga egenos; orationis & cultus ipsius Dei; pœnitentiæ, & mortificationis externæ, quæ nos ipsos in officio aliàs continent: in his, inquam tribus actionium generibus, consilia dare voluit magnæ perfectionis, vt intentionis puritas in eis seruaretur: quæ intentio, quòd in huiusmodi operibus non lædatur ordinariè, ex eo quòd voluptates, aut diuitiæ; sed inanes honores quærantur: suadet ipse, secretum in eis faciendis seruandum, & à communi, & publico conspectu recedendũ, vt inanis gloria vitetur: obiter tamen multa alia præbet consilia ac documẽta circa trium harum virtutũ perfectionem. De quibus, quòd in præcedentibus tomis fusius est actum, ea nunc solũ adferemus, quæ ipse Christus D.N. hic nos docet: a *attẽdite*, inquit, *ne iustitiã vestrã faciatis corã hominibus, vt videamini ab eis: alioquin mercedẽ non habebitis apud Patrẽ vestrũ, qui in cœlis est. Cũ ergo facis Eleemosynã, noli tuba canere ante te, sicut Hypocritæ faciũt in synagogis, & in vicis, vt honorificẽtur ab hominib. Te aũt faciẽte Eleemosynã, nesciat sinistra tua qd faciat dextera tua: vt sit Eleemosyna tua in abscõdito, & Pater* a Mat. 6. 1.

 tuus,

tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi. Et cum oratis non eritis sicut Hypocritæ, qui amant in synagogis, & in angulis platearum stantes orare, vt videantur ab hominibus. Tu autem cùm oraueris, intra in cubiculum tuum, & clauso ostio ora Patrem tuum in abscondito. Cum autem ieiunatis, nolite fieri sicut Hypocritæ tristes. Exterminant enim facies suas, vt appareant hominibus ieiunantes. Tu autem cum ieiunas, vnge caput tuum, & faciem tuam laua, ne videaris hominibus ieiunans, sed patri tuo, qui est in abscondito. Hæc omnia sunt verba nostri Saluatoris, in quibus aliqua sunt præcepta, & aliqua consilia. Præceptum est, ne opus faciamus, & præcepta Dei seruemus, vt vanè inde ab hominibus laudemur, & honoremur. Hoc enim est laborare inaniter, & absque vllo commodo, aut alio præmio, quàm ipsius humanæ laudis. Consilium verò est, vt huius inanis gloriæ occasionem fugiamus, quando aliquod eius periculum imminet. Nam alioquin huiusmodi bona opera, publicè & coram hominibus facere non est ex se malum: potiùs personæ publicæ, & perfectæ possunt, ac meritò debent, ea opera publicè facere: non vt ab hominibus honorentur; sed vt b *videntes* (quemadmodum Christus dixit) *opera vestra bona, glorificent Patrem vestrum, qui in cœlis est*; eoque exemplo ad similia facienda animentur. In qua re (ait Sanctus Augustinus) non debent huiusmodi viri esse pusillanimes ac timidi: nam si times spectatores, non habebis imitatores. debes ergo videri: sed ad hoc debes facere, vt videaris. Et tūc opus quidem tuum erit publicum, sed intētio manebit secreta. Tyrones autem, & qui adhuc debilem habent virtutem, & sentiunt vanitatis tentationes; seque periculo exponi locum ei dandi: hi, inquam, sequi debent Saluatoris consilium, vt sonat litera; & studere, quantum in ipsis erit, vt ad opera, quæ ex se non exigunt locum publicum, eligant secretum: non quod non liceat in publico facere; sed quòd, attenta facientis debilitate, ei non expediat, in quam rem magno vsui sunt tria insignia documenta, quæ hic Saluator insinuauit.

b *Mat. 5. 16.*

Tract. 8. in Epi. Ioan. tomo 9.

1. PRIMVM est, vt omnes, siue perfecti sint, siue imperfecti, animæ oculos, & ipsam intētionem in Dei viui præsentiam, in omni loco publico & secreto existentis, rectà conijciant, optantes, ita opus facere, vt soli illi placeat, quasi solus esset in toto mundo. Perfecti autem, quamuis in medio foro & multis hominibus circumdati versentur, non tamen propterea præpediuntur, quo minùs rectà Deum suum respiciāt. quod si inanis gloriæ cogitationes occurrant, facilè eas repellunt: ideoque securi sunt, etiam cū publicè bona opera faciunt. At imperfecti, & Tyrones, cùm attēdunt se ab hominibus aspici, facilè præsentiæ Dei obliti, illos sequuntur. Quare & facilius & tutius in abscōdito Deum inueniunt, quàm in publico. ideoque illis expedit, occasiones fugere puritatem suæ intentionis maculandi.

2. AD EOSDEM dirigitur *secundum* documentum: ne indicia, aut singu-

laria

laria externa ligna dent bonorum operum, quæ faciunt. Quamuis enim alijs liceat:ipsis tamen non expedit.quia occasio est,& periculum labendi in Hypocrisim. Illa enim singularitas, instar tubæ alicuius est, vocantis alios vt ipsos aspiciant, & laudent; aut vt vanitatis tentatio oriatur. quamobrem Christus D.N.dixit: *cùm facis eleemosynam, noli tuba canere ante te.* significat enim, (vt aduertit S.Petrus Chrysologus) eleemosynam, in qua huiusmodi instrumentum inflatur,non esse pacis,sed belli; non pietatis,sed turbationis:prouocat enim contra se hostes, qui ipsum expugnent, & eleemosynæ eius fructum deprædentur. Et, si exactè res examinetur, depræhendetur,non facere verè misericordiam;sed eam vendere pro precio laudum oblatarum. Et eandem ob causam dicit idem Dominus:*quando ieiunas*, aut alia facis opera pœnitentiæ ex speciali tua deuotione, ne singularia aliqua eius indicia præbeas in facie,aut in corpore; nec talis tua sit pœnitentia in publico, vt reliquis aspicientibus adferat admirationem: quia id totum est vanitatis tuba.Potius igitur in alterum extremum inclinare stude, signa edens hilaritatis, vngens & lauans faciem tuam,& affabilem illam præbens. Vt autem exterior hæc species (ait S.Basilius) non sit ficta,sed reuera ex interiori affectu & intentione nascatur: vnge spiritum tuum oleo deuotionis;tuamque conscientiam à culpis ablue,vt vera sit cordis lætitia.Et quamuis caro naturaliter sentiat ieiunium, ac disciplina tristetur: dissimulanda tamen tristitia illa est, & spiritus lætitia vincenda: aut certè (vt S.Chrysostomus ait) si ieiunium aliquibus signis seipsum prodit:ne tu ipsius ieiunij signa edas, nec tamen propterea tristitiæ signa prohibentur,quæ approbat Ecclesia in ieiunijs à se institutis. Hæc enim,quod omnibus sint communia, non ita vanitatis occasionem adferunt, sed potius humiliationem nutriunt.

Homil. 1. de Ieiunio.

Homil. 13. imperf. in Matth.

Sed vlterius progreditur Saluatoris nostri documentum,cùm ait: *cùm facis eleemosynam,* (& idem est de quocunque alio bono opere) *nesciat sinistra tua, quid faciat dextera tua*; quasi dixerit:non sit tibi satis, quod publicum fugias locum;& tua opera hominibus occultes:sed etiam cum es in occulto,& ab eis remotus, stude te ipsum etiam fugere,ac tui operis obliuisci, ne tibi ipsi complaceas,& ex ipso opere euanescas:sed vigila, (vt ait S.Augustinus) ne rectæ Deo placendi intentioni minus rectus alius finis admisceatur inanis complacentiæ. Quare necesse est, vt manus tua dextra superior scilicet spiritus portio nouerit opera, quæ agis, eaque dirigat ad vltimum suum finem,qui est Deus.Ne tamen huius rei certiorem facias portionem tuam inferiorem,hoc est,carnem ad malum propensam;nec cum ea conferas, quid tibi sit agendum: certo enim malè tibi consulet, milleque repugnantijs & contradictionibus te replebit;aut rationes cōmiscebit terrenas: vt te ipsum potiùs quæras,quàm Deum.Ita igitur opus tuum perfice,quasi illa omnino non esset conscia;sed solum attendas ad id,quod Deus vult. Adhæc:studere 3.

Lib. 2. de ser. Dom. in Mon. cap. 5.

ne manus tua sinistra sciat, quid faciat dextera, hoc significat: ne multum labores in aspiciendis bonis operibus tuis cum periculo alicuius propriæ ex eis complacentiæ; sed potius exemplo Apostoli, c *quæ retro sunt*, hoc est, quæ hactenus fecisti, *obliuiscēs: ad ea, quæ sunt priora*, & recentiora *te ipsum extendas:* Satis enim est, Deum nosse, quæ tu facis, vt eius dextra manus te adiuuet ac remuneret. Quotidie igitur cum Dauide dicendum tibi est; d *nunc cœpi* Deo seruire: nec præteritorum rationem habeo, nec eorum recordor: *sed hæc est mutatio dexteræ excelsi*, hæc inquam cordis mei mutatio, & recens ad perfectionem assequendam anhelatio, non mea est; sed dexteræ Dei, quæ ad eam concipiendam, & procurandam me impellit, & confortat.

c Philip 3.13.
d Psal.76.11

CAPVT VII.

CONSILIVM NON IVRANDI IN COMMVNI *hominum conuersatione; & reuerentia sanctissimo Dei nomini exhibenda.*

LIVD MAGNI momenti documentum dedit suis discipulis Supremus noster Magister, ne Scribarum & Pharisæorum deceptionem sequerētur, qui gloriabantur, quod passim iuramentis vterentur, existimantes, hac ratione se magis Dei nomen honorare, si frequentissimè illud ore suo proferrent. a *Audistis*, (inquit) *quia dictum est antiquis: non periurabis: reddes autem Domino iuramenta tua. Ego autem dico vobis non iurare omnino, neque per cœlum: quia thronus Dei est; neque per terram: quia scabellum est pedum eius; neque per Ierosolymam: quia ciuitas est magni Regis; neque per caput tuum iuraueris: quia non potes vnum capillum, album facere, aut nigrum. Sit autem sermo vester, est, est: non, non: quod autem his abundantius est, à malo est.* In his Christi Domini verbis aliquid proponitur ex præcepto, aliquid ex consilio seruandū. Nam iuramentum interdum est illicitum, interdum autem potest esse licitum: sed non expedit, illud adhibere; interdum autem & licitum est, & expedit illo vti: est autem non modicæ prudentiæ, & scientiæ, nosse medium tenere in re adeò varia & perplexa.

a Mat. 5.34. Iacobi 5.12.

1\. PRIMVM negari non potest, aliquando licitum esse, ac sanctum iuramētum adhibere: cùm ipsemet Deus b *per semetipsum iurauerit*, & c *Angeli*, antiqui d *Patriarchæ*, sancti e *Apostoli*, etiam iurarunt, & in lege Veteri in aliquibus casibus permittebatur iuramentum; & Catholica Ecclesia idem approbat, imò etiam in aliquibus iubet, præcipuè cum hæreticos pœnitentes recipit ac reconciliat. Sed vt iuramentum sit licitum & conueniens, adesse debent tres illi socij, quos Ieremias f *Veritatem, Iustitiam, & Iudicium* appellat. VERITAS tunc adesse censetur, cùm iurans, verum esse existimat id, quod iurat: IVSTITIA, cùm non promittitur aliquid mali, nec causa, cur iuratur,

b Gen.22 16. Psa.131.11. c Apo 1 .6. d Gen.14.22 e Rom.1.9. De Hæreticis c Excommunicamus. In Synod. Ephesin. f Ierem.4 2 S.Thom 2.2. q.83 a 3.

est in-

est iniusta: IVDICIVM, quod est virtus prudentiæ, tria alia complectitur, *Necessitatem, Reuerentiam, & Considerationem*. NECESSITAS tunc adesse censetur, cùm id, quod iuratur, non potest alio modo sufficienter probari: cùm tamen ad proprium iurantis, aut ad proximi bonum, multum referat, vt probetur: quare iurandi causa aut charitas esse debet, aut Iustitia, aut misericordia: erit autem securius, si etiam obedientia accedat: vt scilicet, qui potest iuridicè imperare, aut petere iuramentum, id faciet. REVERENTIA in eo est posita, vt sanctum Dei nomen cum ea decentia, quá tantus Dominus dignus est, nominetur. Nam iuramentum (ait S. Thomas) est actus virtutis Religionis, quo Deus honoratur; & confitemur, ipsum esse veritatem infallibilem, testemque supremum: quem ad nostra dicta, & promissa cōfirmanda, & vera esse ostendenda, adducere possumus, cùm igitur vilis vermiculus, tanti Dei authoritatem adhibet, non debet nomen illud ore suo, nisi summa cum Reuerentia proferre: essetque rationi omnino consentaneum, vt, cùm illud profert, caput suum aperiat; aut etiam genu flectat. vt & animâ purâ, & ore mundo tantum nomen proferat. Ac propterea (ait S. Hieronymus) prohibuit Deus Israelitis g *iurare: viuit Dominus*: quod linguas suas haberent fœdatas vsu, & consuetudine iurandi per idola. exiguæ enim reuerentiæ esset, nomen adeò purum & sanctum linguis adeò sordidis proferri. CONSIDERATIO in eo adhibenda est, vt iuramentum non præcipitanter ex alicuius passionis impetu, aut cœcè, aut inaduertenter proferatur; sed tranquillè, & animo pacato; & præmisso examine, an omnia prædicta adsint: vt iuramētum rectè fiat. nam, quauis illorū circumstantia deficiente, erit illicitū, & malè iurabitur. peccatū aūt eò erit grauius, quò cōditio, aut circūstantia, quæ deest, maioris erit momenti. Et quoniā adeò est difficile, omnia seruare, vt oportet, dixit Saluator: *nolite iurare omnino*. In quo duo præscribit, in omni genere iuramenti seruanda, siue per ipsius Dei nomē, siue per creaturas fiat. Et primū quidē cōstituit, sub præcepto prohiberi (vt S. August. explicat, quem sequitur S. Thomas) facile, & frequenter iurare: eò quod ex se id sit malum cōtra reuerentiā nomini diuino debitā; & periculosum, præbēs occasionem periuriorū, & iniustitiarū, & grauiū aliorū peccatorū. Vtrāq; causā côiunxit Ecclesiasticus, dicēs: h *iurationi nō assuescat os tuū. multi enim casus in illa. nominatio vero Dei non sit assidua in ore tuo. & nominibus Sanctorū*, rerūq; sacrarū, *nō admiscearis. quoniā nō eris immunis ab eis. Sicut n. seruus interrogatus*, & verberibus *assiduè* exceptus, *à liuore non minuitur: sic omnis iurans & nominans, in toto à peccato nō purgabitur. Vir multū iurās implebitur iniquitate, & nō discedet à domo eius plaga*. Damnat itaq; Ecclesiasticus exiguam reuerentiā, in Dei nomine cum iuramento, aut sine illo vsurpando frequenter ac temere. Et alibi aliam addit rationem scandali & horroris, quam adfert dicens: i *loquela multum iurans horripilationem capiti statuet: & irreuerentia ipsius obduratio aurium*. verè

g *Ose*. 4. 15.

2.

Lib. de Mendacio c. 15. & de ser. Dom. in mont. c.

Tom. 4. 2. 2. q. 89. a. 2. ad 1. & a. 5.

h *Eccli* 23. 9.

i *Eccle* 27. 15

enim capilli capitis viri iusti eriguntur ipseque tremit, cùm huiusmodi iuramenta audit; ideoque aures etiam suas obturat, ne audiat.

ALTERVM, quod Saluator noster commendat, est per modum consilij: (vt S. Bernardus aduertit) vt scilicet discipuli eius, qui meritò debent perfectionem profiteri, quod in ipsis est, nullo modo iurent, nec ad id propendeant, nisi vrgente aliquâ necessitate, cui sint obstricti, cogantur. Tum quòd iuramentum (teste S. Thoma) debet esse instar medicinæ, quæ non sumitur, nisi ad morbum depellendum, & cùm aliter fieri non possit: tum quòd meritò debeant vitam suam excellenti adeò sanctitate instituere, vt vel simplici eorum verbo fides meritò adhibeatur. Quare nusquam legitur, quod ipse Saluator iurauerit: nam verbum illud, Amen, Amen, quo interdum vtebatur, non erat iuramentum, sed (vt ait S. Hieronymus) idem significat, quod verè, verè dico vobis. Ideoque dixit: k *Sit sermo vester est, est: non, non: & quod abundantius est, à malo est.* quasi dixerit: (vt explicat Sanctus Augustinus) nihil vos addere debetis, si autem addendum aliquid fuerit, id proueniet ex miseria, aut malitia proximi, ad id vos vrgentis: eò quòd non velit aliàs dictis vestris fidē adhibere. Ratio huius est, eò quòd Christus D. N. adeò perfectos velit nos esse, vt firmo decreto apud nos constituerimus, nunquam mentiri, aut alios decipere, alicuius commodi etiam totius mundi intuitu; nec timeamus, aut suspicemur, reliquos Euangelij ipsius sectatores velle mentiri, aut nos decipere. Et hac ingenua dispositione, & opinione habita, non est opus iuramento: quare, qui in communi conuersatione & familiaritate iuramentum ab alio exigit, ostendit, se de eo tam bonam opinionem non habere; nec certum esse, quod alter non velit ipsum decipere, nisi adhibito iuramento. Quando autem ex hoc nullum aliud damnum sequuturum timeretur, quam, quod ipsius dictis fides non adhiberetur; aut ipsum damnum esset eius proprium, à quo exigitur iuramentum: est multo melius, vt vir grauis & spiritualis iuramentum non adhibeat; sed Saluatoris consilium, vt litera sonat, sequatur: nam, si omnes, quibuscum ille agit, sciant, & aduertant, ipsum in communi sua conuersatione & colloquijs nunquā iurare: facilius fidē ei adhibebunt, nec iuramentum exigēt. Ex quo cum S. Augustino concludo: Iuratio falsa, perniciosa; vera periculosa: nulla, secura; modo iam explicato. Ac propterea S. Iacobus adeò rem exaggerauit, vt dixerit, l *ante omnia, fratres mei, nolite iurare, quodcunque iuramentum, vt non sub iudicio decidatis.* ne scilicet ab vno iuramento in aliud labentes, ad perniciosum aliquod perueniatis, & in Dei iudicio damnemini. Quàm autem sit iudicium illud tremendum, & horrendus casus ille, ostendit Deus Zachariæ Prophetæ, in m *quodam volumine volante*, instar membranæ, in quo scripta erant peccata peierantium & eorum supplicia, *quod venit ad domum iurantis in nomine Dei mendaciter, & consumpsit eam, & ligna eius, & lapides eius.* Vt fusius

Serm. 65. in Cant.

Supra art. 5.

De nominib. Hebraicis.

S. August. Tract. 4 in Ioan.

k *Mat. 5. 37.*

Lib. 1. de ser. Dom. in mōt. c. 30. To. 4.

Apud S. Thom in Iacob. 5.

l *Iacob. 5. 12.*

S Aug epist. 154. ad Pub.

m *Zach 5. 1.*

diximus tomo secundo tractatu quarto, capite vndecimo.

NEC sine mysterio, cum Christus D.N. iuramentum prohibuit, non fecit mentionem iuramenti, quod fit expressè per nomen Dei; sed expressit, quod fit per creaturas, & quidē nominatim per quatuor, per quas Iudæi iurare consueuerant. sed huius rei causa fuit: quia, qui verbum iurandi exprimit, in eo includit nomen Dei: idem est enim IVRO quod Deum in testem adduco. Sed expressit Christus iuramenta, quæ fiunt per creaturas, ne iurantes, parui illa facerent: declarauit enim etiam in illis includi authoritatem & maiestatem Dei, per quem præcipuè iuratur. Nam iurare per cœlum, aut per terram, est iurare per creatorem, qui in cœlo est, tanquam in throno suo; & in terra, tanquam in strato vel scabello; & iurare per templū, aut ciuitatem sanctam, est, iurare per Regem æternum, eidem assistentem; & iurare per caput tuum, est, iurare per supremum eius gubernatorem, à quo illud suum recipit esse; & capilli eius, quod sint albi, aut nigri: quod si malè iures, descendet super caput tuum malum, quod facis. Obiter autem docuit nos etiam, non esse iurandum per creaturas, quâ tales sunt: id enim esset genus quoddam idololatriæ, quasi poneretur in eis aliquid diuinitatis. siquidem (vt Apostolus dixit) n *homines per maiorem sui iurant*: vt eius testimonio confirment, quod ipsi proprio suo non possunt. Quare Deus D. N. iurat per seipsum: eò quòd se maiorem non habeat, per quem iuret. dum autem per creaturas iuramus, vt legitime id fiat, respicere debemus ad aliquid nobis maius, quod in eis elucet. Ideoq; grauissimū peccatum est iurare per dæmonem, Antichristum, aut Mahometem: eò quòd tunc videamur protestari, esse in eis altius quiddam, & quasi diuinitatem. Ac propterea Deus prohibuit Hebræis o *per nomen externorum Deorum iurare, vt neque audiretur ex ore eorum.*

3. S. Tho 2.2. q.89.a.6. n Heb.6.16. o Exo.23.13.

CAPVT IX.

CONSILIVM DE VOVENDO DEO D. N. *& ratio id cum perfectione faciendi.*

ALIVD CONSILIVM Euangelicum excelsæ perfectionis promissionum & votorum, quæ Deo D.N. offeruntur: quæ etiam sunt actus virtutis Religionis, sicut ipsum iuramentum: quamuis intersit, quod Religio non inclinat ad iurandum, nisi in casu grauis necessitatis, vt iuranti fides adhibeatur, vt hactenus diximus: ad Votum autem inclinat propter ipsummet. Nam (vt ait S. Thomas) ex se ipso est actus sanctus valdeque laudabilis promittere Deo aliquid, quo reuerentia & honor illi exhibetur: 2.2 q.88.ar.5 & 6.

quilibet enim honor, adoratio, & cultus illi in primis debetur ob infinitam eius excellentiam. Ex quo duplex Voti excellens proprietas oritur. *Altera*
1. est, quod opus alioqui bonum eleuet ad maiorem bonitatem & meritum, quàm sine voto ex se ipso habuisset. Idque ob præstantiam finis, quem virtus religionis addit: quæ cæteris moralibus virtutibus excellentior est.
2. Quare quodcumque opus bonum ex voto factum, vt idem sanctus ait, est
2 2 q. 81 art. 6. & q. 88. art. 6. magis meritorium: quàm si fieret absque voto. *Altera* proprietas est, quod virtuti, ac reliquis Euangelicis consilijs firmitatem addat. Etsi enim votum sit materia consilij, illudque edere, aut non edere liberum sit: at vbi iam est editum, quod alias erat sub consilio, transit in præceptum, magnamque addit obligationem, vt obseruetur. Quare votum simul continet in se bonum consiliorum & præceptorum. A consilijs habet liberalitatem & ingenuitatem animi; qua offert se, cùm posset se non offerre; & sponte se obstringit, ad id præstandum, ad quod Deus ipsum non obstringebat. A præceptis habet stabilitatem & firmitatem: ne retrocedatur, aut, quod promissum est, negligatur: nisi enim votum fuisset additum: facilè fuisset omissum. Quare non rarò vota etiam iuramentis confirmantur, ad maiorem ipsorum firmitatem.
S. Thom. 2 2 q. 89. art. 5. Si enim iuramento firmantur, quæ hominibus promittuntur; vt certi sint, nos impleturos, quod promittimus; cur non liceat eandem firmitatem ijs addere, quæ Deo promittimus: vt in eis exequendis firmiores simus, & constantiores? idque duplici nomine: tum ob fidelitatem, quam Deo D.N. debemus, cuius amplitudo & maiestas promeretur; vt, quod ei promisimus, impleamus: tum ob reuerentiam sanctißimo eius nomini debitam, quod in testem adduximus, quòd promissum nostrum essemus impleturi.

3. HINC *tertia* oritur votorum excellentia, quod ab Spiritus sancti inspiratione dictentur, qui quòd suadeat, & ad melius impellat, inspirare solet, vt huiusmodi promissa sibi fiant, offerenti gratiam & auxilium suum ad ea
a Psal. 75. 12. implenda. Et Scriptura sacra sæpè nos ad id exhortatur, dicens: a *Vouete, & reddite Domino Deo vestro.* Et in antiqua lege fuerunt vota in magno vsu: erantque singularia monita ac documenta de eis: in Euangelica autem, quæ lex est perfectionis, sunt adhuc frequentiora iuxta Isaiæ prophetiam, di-
b Isa. 19. 21. centis: b *in die illa colent Dominum in hostijs & muneribus: & vota vouebunt Domino, & soluent.* Vt autem honor hic præstantior sit: non solùm vota fient de rebus facilioribus & ordinarijs, qualia multi sæculares edunt; sed etiam de rebus amplißimis & altißimæ perfectionis, quales sunt castitas, & paupertas voluntaria, & aliæ similes: ad quas idem Euangeliū exhortatur, vt ostē-
Tract. 2. c. 4. detur in sequentibus Tractatibus, in quibus fusiùs explicabuntur excellen-
Tract. 3. c. 5. tiæ oblationis huiusmodi votorum.
Tract. 5. c. 11. & 12. NVNC in genere tantum conditiones insinuabimus, quibus fieri debēt: ne tantæ perfectionis consilium in nostram vertatur perniciem, non rectè

& vt

& vt oportet exequutioni mandatum.

HAE conditiones ad eas reduci possunt, quas posuimus de iuramentis: ad veritatem scilicet intentionis standi promissis; ad iustitiam rei, quæ promittitur; causam & motiuum promittendi; & iudicium prudentemque considerationem eius, quod promittitur. Quod totum complexus est Ecclesiastes grauissimis his verbis: c *ne temerè quid loquaris, neque cor tuum sit velox ad proferendum sermonem coram Deo: Deus enim in cœlo, & tu super terram. idcirco sint pauci sermones tui. si quid vouisti Deo, ne moreris reddere: displicet enim ei infidelis & stulta promissio. Sed quodcumque voueris redde: multoq; melius est non vouere, quàm post votum, promissa non reddere. Ne dederis os tuum, vt peccare facias carnem tuam, neque dicas coram Angelo: non est prouidentia: ne fortè iratus Deus contra sermones tuos, dissipet cuncta opera manuum tuarum.* Hoc totum quod Ecclesiastes dixit, potest (vt ait S. Hieronymus) applicari ad verba, quibus aliquid Deo promittitur: quę ait, quinq; has circũstantias habere debere: ne temerè proferãtur, ne præcipitata sint, ne nimia, ne infidelia, neq; stulta. Stulta appellantur, quæ sunt de rebus malis, aut inutilibus, aut impossibilibus; aut quæ maius aliud bonum, quod est de consilio, magisque Deo acceptum, impediant. Et eadẽ sunt infidelia, quia non possunt, nec debent impleri: eò quòd Spiritui S. cui offerũtur, aduersentur. Is enim semper inspirat, quod bonum est, quod vtile, & quod fieri potest. Et quamuis non semper omnibus inspiret, quod melius est: vult tamen non poni obicem suæ bonitati, si forte id inspirare voluerit. Ideoque non impellit quemquam ad ea vota edenda, quæ maioris nostri profectûs viam obstruunt: qualia essent, ineundi matrimonium; non amplecti statum religiosum, non facere eleemosynam: & similia.

c Eccles. 5.1

In eundem locum.

ETIAM censetur stulta promissio, quæ fit confusè, cùm in particulari nõ scitur, quid erit bonũ, aut quid erit malũ: eũ in modũ, quo Herodes d *cũ iuramento pollicitus est filiæ Herodiadis dare ei quodcunq; postulasset ab eo:* quæ tamen petijt *caput Ioannis Baptistæ.* Et Iephte, e *qui votum vouit Domino holocaustum offerre, quod primum reuertenti occurreret ex domo sua: occurrit autem ei prima vnigenita eius filia.* Huiusmodi autẽ promissa meritò appellantur infidelia, eò ꝙ impleri non debeant: quare vterq; prædictorũ peccauit implens, quod promisit: quãuis magis adhuc propriè infidelia dicentur, quæ sunt de rebus bonis absq; animo ea implendi; aut re ipsa suo tempore non implentur; aut ita fiunt, vt in ipsa expletione fit defectus. Aliquãdo quidẽ, eò quòd promissio fiat propere, & tumultuarie, absq; debita cõsideratione: ita vt vouẽs impetu quodam nõ à Deo, sed à proprio spiritu, aut aliqua passione, sese præcipitet ad vouendum. Aliquando autem temerè ex nimia arrogantia & occulta superbia offerendo sese ad plura, quam iuxta vires suas possit implere. Aliquando denique eò quòd tam multis votis sese quis oneret: vt prudenter agendo, non possit omnibus satisfacere. Hæc omnia complexus est Salomon

d Mat. 14.7.

e Iud. 11.30.

 dicens:

f Pro.20.25. dicé: f *ruina est homini deuorare, vel deuotare sanctos & post vota retractare*: quasi dixerit, sicut qui deuorat, aut deglutit cibum festinanter, ei non prodest, & sæpè etiam euomit: ita qui propere facit, aut deglutit multa vota sanctis (quod faciunt aliqui scrupulosi, aut indiscreti, siue imprudentes) ei non prosunt, sed potius occasioni sunt ruinæ maioris: statim enim eos pœnitet, & vota retractant, nec implent. Hoc amplius adhuc explicat translatio Septuaginta Interpretum, dicens: *Muscipula est viro, celeriter aliquid suorum consecrare: nam post votum contingit pœnitere*, & ex zelo maioris perfectionis, in laqueum incidit sacrilegij, quem dæmon supposuit ad maiorem talis vouentis ruinam. nam, postquam votum edidit, tenebatur illud implere. Ac propterea g Eccles.5.5. superius dixit Ecclesiastes: g *ne dederis os tuum, vt peccare facias carnem tuam*: hoc enim dicere voluit: si agnoscis carnis tuæ imbecillitatem, ne præcipitanter os tuum aperias; vt, quod implere non possis, promittas. Quare, si cernis, te non posse castitatem seruare, ieiunium aut pœnitentiam; ne cæcè & absque consideratione proijcias te ad ea promittenda. Considera primùm: te degere in terra, magnis periculis ac tentationibus subiecta, Deumque cui voues, in cœlo esse tanquam testem & iudicem voti tui: neque existimes ei non esse prouidentiam omnium, quæ tu dicis ac facis: Deus enim h Baru.6.34 noster non est sicut Dij gentium, de quibus ait Propheta Baruch: h *si quis illis votum vouerit, & non reddiderit: id non requirunt*, aut propterea puniunt: Deus autē noster seuerissime illud exigit, vt protestatus est Moyses dicens popu- i Deut 23.21 lo: i *cum votum voueris Domino Deo tuo, non tardabis reddere: quia requiret illud Dominus Deus tuus. Et, si moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum.* Cùm igitur Deum decipere non possis, noli quærere excusationes, aut prætextus votum tuum non implendi, aut moras trahendi, aut sine causa sufficiente dispensationem petendi: omnium enim horum rationem exiget ipse Deus. Grauia Lib. 9. in Luc. circa caput eius 20 vincula (ait S. Ambrosius) esse, promittere Deo aliquid, nec implere: strictiorem enim esse contractum fidelitatis, contractu pecuniario. Redde igitur quod promisisti, antequam veniat exactor, teque in carcerem conijciat ob non solutum. Si autem vota tua cum prædictis conditionibus edideris ac reddideris: ipsa te extollent ad altissimam perfectionem in terra; & obtinebis splendidissimam in cœlo coronam.

Serm 3 de Natiu. qui est septimus de tempore. CONCLVDAMVS hunc tractatum consilio illo S. Augustini: nos dulciter & confidenter voueamus: ille dabit possibilitatem, vt reddere possimus: nam quidquid illi promittimus, de illo speremus. & fortasse interrogatis me, quid debeatis hodie vouere, & reddere? sunt enim multi, qui vouent, " alius oleum, alius ceram ad luminaria noctis, alius vt vinum non bibat per " aliquot annos: alius vt ieiunia certo tempore faciat, alius vt carnes non co- " medat: non est illud votum optimum, nec perfectum. Adhuc melius volo, " hoc est, animam tuam, quam Christus hodie redemit. Et si interroges me, "

quomo-

quomodo animam meam,quam ipse habet in potestate,ei offeram?Ego respondebo tibi,quomodo:moribus Sanctis,cogitationibus castis, operibus fructuosis. Auertendo à malo,& conuertendo ad bonum; damnando vitiū, amando Deum,diligendo proximum, impendendo misericordiam miseris,quia & nosipsi miseri fuimus,antequam redimeremur; dimittendo illis, qui in nobis peccant,quia & nos omnes sub peccato fuimus;Superbiam calcando, quia per superbiam primus homo deiectus est;abijciendo inuidiam, quia per inuidiam decepit Diabolus genus humanum. Quæ cum ita sint, erigite animos vestros,& nullus sit siue liber, siue seruus, siue ingenuus, qui non hodie Deo votum offerat,simul & reddat: quia nimis miserum est, vt Deo aliquid non offeramus de nostro,qui animam suam pro nobis posuit. Nunc itaque quicunque iram contra alterum tenet, tantum propter amorē Dei dimittat:& bonum obtulit votum.si quis consueuit iam longa diuturnitate in luxuria volutari,resipiscat aliquando, & excutiat sordes suas per compunctionem,& clamet in corde suo in oratione secretius ad Dominum: pijssime Domine,misericordissime Deus,sufficiat mihi, quòd huc vsque peccaui,quod contempsi,quod fætoribus carnis meæ satisfeci, iam nunc te inspirante voueo,me à nequitia mea conuersurum; si quis fortè detrahere semper consueuit,& aliorū actiones obloqui,nec suas respicere: voueat hodiè Deo in corde suo,& dicat:huculque de alijs dixi,me non inspexi: ego etiam miserior,& alios miseros existimabam,& ideo nunc sufficit:quod peccauit lingua mea,amodò emēdare delibero.Si quis crudelem se sentit, misericordiam animi voueat Deo; si quis superbum, voueat humilitatem; si quis vino nimio est deditus,sobrietatem voueat. Et cùm omnia hæc feceritis,charissimi,offertis votum Deo placitum. Et posthæc veniet vobis benedictio;& vota vestra offerentur ante tribunal Christi.Putamus,quàm dulce est,quando vota nostra talia qualia diximus, Angeli,qui custodes vitæ nostræ sunt,ante conspectum diuinæ maiestatis obtulerint. Si aliquid offerimus homini terreno,& morituro:& tamen speramus, nos ab illo multum recepturos,& adiuuandos:si Deo autem aliquid de nostris moribus offeramus,quantùm recipiemus!Hæc omnia S.Augustinus.Et quamuis in aliquibus loquatur de oblationibus,quæ non sunt promissa,aut vota,sed proposita,& firma animi decreta:est nihilominus salubre consiliū,voto se ad certū aliquod tempus obstringere ad aliqua ex his operibus exercenda, vt sic reformentur mores,mortificentur vitia,& affectiones prauæ,quæ sunt in nobis infixæ valde & radicatæ:consulendo præcipuè rem, cum prudenti aliquo Confessario, eiusque consilium sequendo;& reliqua documenta amplectendo, quæ in sequentibus tractatibus proponentur, in quibus in particulari agetur,de reliquis consilijs Euangelicis.

TRACTATVS SECVNDVS.

DE STATIBVS CONTINENTIAE ET VIRGInitatis, & virtutibus illarum comitibus.

CAPVT I.

REFERVNTVR STATVS CONTINENTIAM PROFITENTES; *eorum gradus, vocationes, & pugna.*

PRAECELLENS illa virtus, quæ communi nomine
Continentia siue Castitas appellatur, varios com-
S. Tho. 155. art. 1. Ex Apostol. Gal. 5. n. 3. plectitur status, quos sub eius vexillo in tribus
Christianis Rebus-publicis Ecclesiastica, Religio-
sa, & sæculari militantes, ad sex præcipuos licet reuo-
care.

1. PRIMVS status est RELIGIOSORVM, qui
ad eam perpetuo seruandam voto se obstringunt: ita
vt non solùm maneant inhabiles ad matrimonium sine peccato contrahen-
dum; sed, si de facto contrahere attentent, matrimonium nihil valeat. *Se-*
2. *cundum* locum tenet status ECCLESIASTICORVM ordine Sacro initiato-
rum: quibus eadem est obligatio coniuncta. Et quoniam Castitas hæc, v-
triusque huius status est pars quædam; vocatio ad eam per eadem media di-
rigitur, per quæ ipsa vocatio ad statum religiosum, vel ad Sacerdotium: de
quibus proprij instituentur inferiùs Tractatus. In hoc autem ea adfere-
Li. de Disc. & de dono Pudicitiæ. mus, quæ omnibus sunt communia: Nam etiam respublica sæcularis (teste
Sancto Cypriano) complectitur tria genera personarum, eandem virtu-
tem profitentium: quarum præcipuæ sunt VIRGINES, quæ ab ineunte æ-
3. tate ad perpetuam castitatem seruandam sese obtulerunt, renunciantes li-
citis alioquin matrimonij voluptatibus, antequam eas experirētur: quarum
multæ eam mentem speciali voto confirmant, vt in eo proposito seruando
solidiores ac securiores fiant. Et quamuis flos hic iucundissimus Virgini-
tatis nascatur & crescere incipiat in Re-publica sæculari: eadem tamen ra-
Cant. 4. 12. tione ad Ecclesiasticam, & religiosam transfertur, vt re ipsa in *concluso* re-
ligionis *horto* securior seruetur. Et quamuis eadem in antiqua lege esset
rarissima: nunc tamen in Ecclesiæ viridario est frequentissima. Cùm e-
nim eius sator Virgo fuerit, & ex matre Virgine natus: voluit innumeras

in eo Virgines ferere. *Quartum* locum obtinet status Vidvarvm: quæ 4.
primarum nuptiarum voluptates expertæ, ita secundis renunciant, vt statuant reliquo vitæ suæ tempore continentiam seruare. Quæ miro quodam modo, dum aliquam iacturam faciunt, multum lucrantur. Nam matrimonij statum per coniugis mortem amittentes, statum continentium acquirunt, qui multo est præstantior. in quem etsi non spontè sua ingrediantur, vt circa finem tomi præcedentis est dictum: pergunt in eo tamen conseruando cum magna animi sui voluptate, vt Deo suo magis placeant. Qui status in omni lege magni fiebat, vt apparet ex laudibus illis & benedictionibus, quibus Israelitæ sanctam illam Iudith sunt prosequuti, dicentes: a *tu* a Iud. 15. 10.
gloria Hierusalem, tu lætitia Israel, tu honorificentia populi nostri: eò quòd castitatem amaueris, & post virum tuum, alterum nescieris: ideò & manus Domini confortauit te, & ideo eris benedicta in æternum. *Quintum* locum obtinent personæ 5.
Liberae, quæ cogitant quidem inire matrimonium, sed simul statuunt continentiam, donec illud ineant, seruare; & hic infimus est castitatis gradus: ad quem seruandum ex ipsa Dei lege omnes tenentur, & ad omne genus fornicationis euitandum. Vltimum locum demus Conivgatis non 6.
solum propter obligationem, qua tenentur Castitatem coniugalem seruare, (de qua etiam in secundo tomo egimus:) sed etiam, quòd vocatio diuina illorum statum ad maiorem perfectionem duabus vijs extollit. *Altera* est, quòd postquam filium aliquem, aut filios genuerunt, vt matrimonij sui finem consequerentur, & familiæ suæ successionem seruarent: solet Deus perpetuam postea continentiam illis inspirare, quam communi consensu vterque complectitur, vt Domini Dei sui obsequijs amplius se dedant. quod (vt perpendit Eusebius Cæsariensis) eluxit in multis antiquis Patribus. Nam b *Noe* (inquit) *genuit tres filios: & postea inuenit gratiam corā Domino.* cum quibus & eorum vxoribus ingressus in arcam, non legitur plures filios postea genuisse. c *Isaac*, postquam ei *Rebecca* duos filios, vno partu enixa est: non amplius ad eam accessit. Castus d *Ioseph*, cum in Aegypto *duos filios* genuisset, antiquam sibique familiarem castitatem coluit. e *Moyses* & Aaron, quamuis duxissent vxores, filiosque genuissent, antequam Deus illis appareret; postquam tamen familiariùs cum Deo agere cœperunt, non inuenitur, eos plures filios genuisse. Hæc & alia exēpla adfert prædictus Doctor. Quidquid tamen de ijs exemplis fuerit: gloriosa valde est Castitas in coniugibus, postquam sui matrimonij finem consequuti ad excelsiorem statum cupiunt ascendere. Sed præstantior ac gloriosior est *altera* via, qua Devs eundem statum euehit ad maiorem perfectionem. Flos enim Virginitatis adeo est preciosus, & fragrans, vt voluerit Devs eum in omnes status transferre; eodemque ipsum matrimonium honorare, iuxta Isaiæ prophetiam, dicentis de tempore Messiæ: f *habitabit iuuenis*

a Lib. 1 demonst. Euan. c. 9.
b Gen. 6.
c ea. 25. 25
d ea. 41. 50
e Exod. 2. 22.
f Isai. 62. 5.

cum

cum Virgine, custodiente vtroque Virginitatem; in cuius rei exemplum adfert Glossa Iosephū & Mariam, atque Crisanthum & Dariam. Voluit enim Christus Seruator noster, matrimonium & virginitatem honorare nascens ex matre coniugata & Virgine, vt coniuges intelligerent, se non excludi, quin possint preciosissimum Virginitatis florem conseruare: quamuis res hæc sit rarissima; & quæ absque vocatione, valdeque singulari gratia, non possit obtineri.

g *Cant. 2.2.* Hi sunt sex continentiæ status in Catholica Ecclesia florentes, quorum causa de sua sponsa dixit sponsus; g *sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias.* vocat autem spinas, multitudinem coniugum, quæ verè punguntur, & affliguntur oneribus matrimonij, educatione scilicet filiorum, & reliquis curis, quas status ille adfert. Eas vero, quæ continentiam profitentur, appellat lilia, ob earum candorem, & castitatis pulchritudinem, & suauissimi odoris fragrantiam, quam in totam Ecclesiam emittunt. vt sic status hic tantum excellat alterum, quantum lilium *excellit* spinas. Nec vacat mysterio (vt in alio loco perpendimus:) quòd lilium sex habeat candidissima, & mollissima folia, totidemque virgulas aureas, & instar ignis inflammatas, quæ intra ipsa folia continentur, ad significandum sex genera castarum personarum prædicta: ex quibus ipsa Ecclesia constituitur ex ea parte, qua est congregatio purarum animarum, immaculati agni sponsarum; sex item gradus, actusve perfectæ castitatis, in operibus scilicet & actibus; in verbis tam proferendis, quam audiendis; in aspectu & reliquis sensibus; in cogitationibus, ac desiderijs internis; in euitandis omnibus occasionibus; ac denique in intentione, qua hæc omnia fiunt; non coactè aut ex necessitate, aut ob inanem aliquem & terrenum finem; sed amore ipsiusmet Castitatis, ac voluntate placendi ipsi Deo. Quare hi sex actus communes esse debent omnibus sex generibus personarum, adhibito studio, ne puritas corporis & animæ vlla re parua aut magna *ex ijs*, quas insinuauimus inficiatur, sed consilio Sapientis fiat satis, qui ait h *omni tempore sint vestimenta tua candida, & oleum de capite tuo non deficiat.* Corpus (ait Sanctus Gregorius) cum omnibus eius partibus est animæ vestis: quod mundum & candidum seruatur, cùm ab omni genere turpitudinis & maculæ recedit: opus tamen est, vt superior spiritus pars, quod est caput, oleo deuotionis & charitatis vngatur: vt ipsam castitatem comitetur. Id autem significant sex illæ virgulæ, quæ intra sex lilij folia continentur: vnusquisque enim Castitatis gradus habere debet proprium amoris & Zeli affectum, à quo dirigatur, exornetur, exstimuletur, magnumque feruorem accipiat, vt anima casta, i *Sancta sit*, (vt dixit Apostolus) *corpore & spiritu*, interiùs scilicet, & exteriùs; sitque k *cincta auro obrizo*, non solum ad *renes*, sicut Angelus ille,

Bonauent. in Deit. Sal. tit. 4. c. 4. Medit. 20. Part. 1.

h *Eccle. 9. 8.*
Lib. 9. Mor. c. 19.

i *1. Cor. 7. 34*
k *Dan. 10. 5.*

quem

quem vidit Daniel; ſed etiam ad l *mamillas*, ſicut alter ille Angelus, quem vidit Sanctus Ioannes: ad ſignificandum, (vt ait idem Sanctus Gregorius) caſtitatem Euangelicam non ſolùm cingere & conſtringere opera; ſed affectus etiam ac deſideria: mortificando carnis propenſiones, ſenſualitatis paſſiones, phantaſiæ imagines; & omnia inordinata cordis deſideria. Sicut autem ſex ſunt Caſtitatis gradus: ita ſunt ſex actus mortificationis, illis reſpondentes. Mortificatur enim ſenſus tactus, ne tangat illicita; lingua, ne turpia loquatur; aſpectus, ne inordinatè aſpiciat, quod non licet deſiderare; potentiæ interiores, ne prauas cogitationes & affectus producant: quod ſi aliqui oriantur, ſtatim ſuffocentur, nullo adhibito eis conſenſu. Denique abſque mortificatione hæc omnia ſtrictè præcingente, non poteſt caſtitas eſſe ſtabilis: quæ, vt conſeruetur, eo firmo animi decreto opus habet, vt potius velit ſanguinem fundere, quàm puritatem maculare. Ac propterea Scriptura diuina dicit: m *ferculum Salomonis ex libani lignis* fabricatum, habuiſſe *aſcenſum purpureum*, qui color eſt ſanguinis. Quæ autem ſedes ſiue ferculum hoc eſt, niſi caſta & pura anima, cuius caſtitas ſignificatur per ligna, & cedros montis libani, quæ alba erant, fortia & quaſi incorruptibilia. Gradus autem, quibus ad eam aſcendebatur, cooperti erant purpura: non enim ad eam puritatem anima perueniet, in qua verus Salomon Chriſtus D.N. ſedeat, ac requieſcat, niſi exercitia adſint mortificationis, quæ actus caſtitatis comitentur.

l *Apoc.* 1. 13
Lib. 21. *mor. c.* 2.
m *Cant.* 3. 9.

Magna præterea animi fortitudo pectuſque inuictum neceſſarium eſt, ad pugnandum cum hoſtibus eam impugnantibus: agmini enim paſſionum in carne noſtra exiſtentium, duo alia accedunt: alterum ex ipſo inferno, plurimas habens Dæmonum ſuggeſtiones, ipſas paſſiones ſtimulantes; alterum ex mundo, plurima offerens exempla praua, & occaſiones carnalium, ipſas paſſiones noſtras irritantium. Acceſſit quoque hæreticorum agmen, qui eius virtutis ſplendore, quaſi excæcati, cùm non audeant eam aggredi, vt aſſequantur, & colant: eandem perſequuntur & contemnunt: quare, niſi adſit magna animi fortitudo, non obtinebimus victoriam. Non tamen deerit prouidentia diuina in proſpiciendo Caſtitati de tali comite, vt victrix ex pugna euadat: quemadmodum eſt præclarè delineatum ac depictum in decantato illo & ſolenni n *Salomonis throno, ex ebore confecto, & auro fuluo nimis veſtito, cuius ſedile tenebant duæ manus hinc atque inde, & duo leones ſtabant iuxta ſingulas manus. Et ad ſex gradus* quibus ad thronum aſcendebatur *erant duodecim leunculi*, bini ad ſingulos, alter ad vnum latus, alter ad alterum. Ille, inquam, thronus (teſte Sancto Bonauentura) figura fuit caſtitatis, vel animæ caſtæ, cuius ſymbolum eſt ebur, os ſcilicet Elephantis candidum, politum, ſolidum, & incorruptibile: & ipſe Elephas eſt animal caſtum. Ac

n 3. *Reg.* 10. 18.
2 *Par.* 9. 17.
Vbi ſuprà.
Vide Gloſ. ibi.

o Cant. 14. propterea in libro Canticorum dicitur: o *venter sponsi eburneus, distinctus Saphyris*, qui sunt lapides pretiosi, coloris cœlestis, virtutem habentes ad fouendam castitatem; ideoque significant castitatem & puritatem sanctissimæ eius humanitatis, varijs virtutibus, & affectibus cœlestibus exornatæ, quæ illam ob eius pulchritudinem ac perfectionem comitantur. Ex hoc ebore conficitur sponsi diuini thronus, anima scilicet casta, munda & incorrupta, vestita & exornata auro purissimo Charitatis; sine qua castitas non habet pulchritudinem suam completam. Ad eundem thronum ascẽditur per sex gradus eburneos, sex scilicet gradus ac genera continentiæ prędicta. Sed quoniam magni sunt hostes ascensum prohibentes, prospexit Deus duos leunculos, qui singulos gradus custodiant, virtutem scilicet fortitudinis, cum duobus suis egregijs actibus, quos S. Thomas appellat *aggredi* & *sustinere*: Aggrediẽdo scilic. magno animo hostes, cũ opus est os illis ostẽdere; sustinendo autem labores ac difficultates: ita vt eorum causa, virtus nõ flectatur, aut cedat. Alter etiam leonum stat ad latus dextrum, alter ad sinistrum: quia fortitudo ostendenda est, resistendo rebus delectabilibus, quæ luxuriam prouocant; amplectendo verò asperas, quæ ad castitatem conseruandam conferunt. Quæ cum ad maximam suam perfectionem peruenerit, est sicut sedile eburneum, in quo Rex Salomon sedebat, quod duæ hominum manus, duoque magni leones sustentabant. Suprema enim castitas secum habet manentem, & quasi assidentem ipsum Deum sponsum suum: qui sua præsentia honorem ei, solatium, magnasque diuitias præbet. Sed ad suam conseruationem duabus indiget manibus, nostris scilicet operibus, & industrijs; & nominatim (vt Glossa ibi habet) operibus duplicis vitæ, Actiuæ & Contemplatiuæ: quibus conseruatur, & alitur. Quæ manus non leonis sed hominis erant, ad significandum iudicium, quietem, discretionem & prudentiam, quæ necessaria sunt ad Sathanæ astutias deprehendendas, & arte potius ac dexteritate, quàm violentia expugnandas. Quamuis prope ipsas manus sunt duo magni leones, hoc est, duæ insignes virtutes, quas vocamus cordis *Magnanimitatem* ad egregia cœpta; & *Fiduciam* de omnipotentia diuina, vt eadem obtineamus; & in magnis ac periculosis pugnis victores euadamus, scriptum est enim:
p Pro 28.1. p *Iustus quasi Leo confidens absque terrore erit*, neminem timens. Benè conscius, quòd qui ipsum vocat ad continentiam, potens sit ad præstandum auxilium, vt illam seruet in eo gradu, quo ille iubet, aut inspirat: non enim omnes ad eundem vocat, sed altissima potius prouidentia vocationes distribuit fidelibus Ecclesiæ membris, alios vocans & inuitans ad hunc statum & continentiæ gradum, alios ad alium: singulis offerens necessarium auxilium & fauorem ad gradum sibi inspiratum seruandum: quem magna animi promptitudine, cordisque lætitia ample-

Vide Maldonatum Delrio ibi.

2.2 q. 123. a 6.

&i deberet, ipsum Dominum glorificans; qui vocare dignatur. Quemadmodum suadet Ecclesiasticus, exhortans ad huius cellissimæ virtutis exercitia, suauissimis hisce verbis: q *florete flores, quasi lilium; & date odorem, & frondete in gratiam, & collaudate canticum, & benedicite Dominum in operibus suis.* Quasi distinctius dixerit: qui serio Deo vestro placere cupitis: cogitate, de eo scriptum esse; r *quod pascatur inter lilia*: eo quòd familiaris eius consuetudo sit cum animabus castis. quare producite sicut lilium folia candida, & flores seu virgulas aureas: amplectentes excellenter omnia opera & affectus castitatis; suauemque boni vestri exempli odorem diffundentes, ad gloriam eiusdem Domini: quem meritò laudare ac magnificare debetis, eò quòd vos iuuet gloriosa adeò castitate florere, ne timeatis per eius gradus ad supremum vsque ascendere, si talem ascensum ipse Dominus inspirauerit: nam in vestram defensionem duodecim constituit leones; & duos alios multo adhuc maiores & fortiores: qui hostes vestros terrebunt. In auxilium vestrum venient Apostoli, qui Castitatem prædicarūt; Angeli, qui à natura sua illam possident, suntque ad eius custodiam destinati: quorum opera instar leonum erunt, ad eam in vobis tuendam: & leo de tribu Iuda eandem quoque habet sub protectione sua, qui ad f *lectuli sui custodiam sexaginta fortes ex fortissimis Israel, omnes tenentes gladios & ad bella doctissimos* constituit, qui dæmones omnes terrebunt. Constituite tanquam vestræ Castitatis exemplar eum Dominum, qui se ipsum t *lilium conuallium* appellauit: eò quòd de cœlo descenderit, vt castitatis & humilitatis esset Magister, ad solatium & consolationem humilium: in quorum cordibus flos hic adeò preciosus inuenitur. quare florete sicut lilium hoc, purissimam eius castitatem imitantes. O castitas suprema! si mortalibus innotesceres: quàm ab illis diligereris! quis laudes tuas nouerit recensere? aut quis tuas excellentias explicare? tu es flos legis Euangelicæ, corona Religiosorum, gloria Sacerdotum, honor Virginum, viduarum protectio, liberorum consolatio, & vnio quæ ligatos & coniugatos perficit. Tu es *lilium inter spinas*, & quidem tantæ pulchritudinis: vt nec Salomon, cum omni gloria sua, tecum possit conferri. Te induit Agnus Dei, ex te natus est in terra, in te pascitur, & te vult habere comitem. Folia tua ipsæ stellæ mirantur; flores tui cœlos ipsos lætificant; & odor suauissimus Iustos omnes confortat. Tu es diuini sponsi lectulus, ac thronus: in quo suam ostendit maiestatem & amplitudinem; tu es ferculum, in quo ille cū totius mundi stupore portatur; charitas te exornat; fortitudo comitatur; & preciosæ virtutū gemmæ iucunde tibi associantur; & tanquam zona aurea magnam omnibus tribuis elegātiam. Te prædicant Apostoli, Angeli custodiunt, & Iusti omnes venerantur: Sacri tui: u *Nazarei sunt niue candidiores, nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, Saphyro pulchriores.* Chorus tuarum Virginum instar est niuis de

q Eccl. 39. 19.
r Cant. 2. 16.
S Greg. ibi.
S. Hier. Epi. ad Demetr.
f Cant 3 7.
t Cant. 2. 1.
u Thr 4 7

cœlo cum ſummo candore deſcendentis: nam ab ipſa natiuitate integritatem retinet virginalem, in qua per totam vitam cum magna excellentia perſeuerant; viduarum chorus eſt tanquam lac, quod primùm fuit ſanguis, pectoris autem calore albeſcit: primùm enim ſequutæ ſunt opera carnis in matrimonio, quas tamen poſtea diuinus Chriſti amor, eiusque pectoris dulcedo puritate tua dealbauit. Chorus Sacerdotum eſt tanquam ebur antiquum: quod ex antiquitate fit ex albo rubrum. nam veneranda ſacri eorum Sacerdotij canities charitate eos & fortitudine induit, vt puritatem tuam pulchriorem reddat, ac defendat. At chorus Religioſorum eſt ſicut x *Saphyrus, & quaſi cœlum cùm ſerenum eſt:* eo quod à mundi tempeſtatibus & tumultibus fugientes, ad ſtellatum Religionis cœlum confugiunt, vt cum maiori quiete, ac ſecuritate tota ſua vita illud poſſideant. ô Sacra y *Sulamitis*, pacifica, veri Salomonis ſponſa, quid in te videbimus, *niſi choros Caſtrorum*, innumerabilium ſcilicet militum virorum ac mulierum, z *ſequentium agnum quocunque ierit*, cum inſtrumentis muſicis in manibus ſuis cantantium, pulſantium, pugnantium ac ſine intermiſſione vincentium? Pugnant contra hoſtem tuam luxuriam, vincunt carnem ſuam, referunt de Dæmone triumphum, orant abſque impedimento, concinunt diuinas laudes, & ex tuis victorijs gloriam Deo ipſi tribuunt: Beati, qui ſub tuo vexillo perſeuerantes militant vſque ad mortem. Per te ſiquidem æternæ gloriæ coronam obtinebunt. Hæc in genere ſumma eſt rerum omnium, quæ ſpectant ad Profeſſores continentiæ in varijs ſtatibus, de quibus fuſius, magiſque in particulari agetur in capitibus ſequentibus. Aduertant autem omnes: cùm conferemus excellentiam horum ſtatuum, vnum alteri præferentes: id præcipuè eſſe intelligendum de vnius ſtatus cum altero collatione; non deſcendentes ad particulares perſonas, qui in eis ſtatibus verſantur. Nam, vt certum eſt, Continentium ſtatum præcellere ſtatum Coniugatorum; & Religioſorum excellere ſæcularium: ita certum eſt, aliquem in ſtatu coniugali excellere poſſe in Sanctitate aliquem continentem; & ſæcularem aliquem, etiam religioſum. Excellentia tamen ipſius ſtatus plurimum iuuat eius profeſſorem ad Sanctitatem eius cum maiori ſuauitate, facilitate, ac perfectione conſequendam, vt ex dicendis in ſingulis ſtatibus apparebit.

*

x Exod. 24. 10.

y Cant. 7. 1.

z Apo. 14. 4.

CAPVT

CAPVT II.

Qua ratione Lvxvria, Castitatem *omnibus Christianis communem oppugnet, hæc vero illam vincat.*

Perpetvae Continentiae status præsupponit tanquam fundamentum gradum illum castitatis, qui ita est omnibus Christianis communis, vt sine eo non liceat ad regnum cœlorum peruenire: cuius munus st, omnes cogitationes, desideria, verba, & opera coërcere, quę in sexto & nono diuinæ legis præceptis sunt prohibita; ita vt omnibus vitijs ac peccatis sub luxuriæ vexillo militantibus (quæ est inordinata sensuum voluptatum appetitio) exactè resistatur. Ad hanc castitatem vocat Christus D.N & inuitat omnes Christianos, offerens eis sufficientia auxilia ad eam, si velint, obseruandam: nam neque liberum eis deest arbitrium, vt velint; nec posibilitas, & facultas deerit, vt eam re ipsa obtineant. Nam quãuis naturales vires ad id non sufficiant: ipse tamen Dominus noster semper est paratus, ad ferendũ auxilium, & gratiâ suâ diuinâ supplendum, quod liberi nostri arbitrij imbecillitati deest: ac proinde frequenter mittit cœlestes suas inspirationes, & illustrationes: aperiens seruis suis cœlesti lumine vilitatem & fœditatem luxuriæ, vt eam detestentur; & præstantiam ac pulchritudinem castitatis, vt eam ament, & complectantur: muniens eos potentibus armis, vt eius hosti resistere posint, quæ satis etiam munita, & ad pugnam præparata ipsos aggreditur. Nam (vt ait S. Augustinus) *Serm. 250. de tempor.* inter omnia Christianorum certamina sola duriora sunt prælia Castitatis: vbi quotidiana est pugna, & rara victoria: grauem enim Castitas sortita est inimicum: qui quotidie vincitur, & timetur: nam etsi semel vincatur, non tamen omnino extinguitur; imo eadem, & interdum maiori vehementia, & impetu, quàm priùs redire solet: hic hostis est quem S. Ioannes a *carnis concupiscentiam* appellat: *1. Ioan. 2. 16* (cuius feritatem ostendimus tractatu secundo tomi secundi) quæ vsui est satanæ ad impugnandum omne genus personarum, siue Ecclesiasticæ illæ sint, siue sæculares, religiosæ, coniugatæ, virgines, aut viduæ: varias eis suggerens tentationes: quasdam apertas, alias occultas, & quasi laruatas, iuxta cuiusque tentati dispositionem. Aliquando enim vehementius impugnantur, qui huiusmodi voluptates non sunt experti: quia fingitur illis multò maior iucunditas quàm reipsa sit: aliquando etiam tentantur grauiter, qui eas aliquando degustarunt ab earundem memoria: vt ad easdem reuertantur. Licet interdum ijdem non ita vehementem sentiant

tentationem: eò quòd ipsa experientia opinionem illam minuat; & contemptum quendam ipsarum voluptatum adferat. Sed omissis nunc pugnis & prælijs occultis, de manifestis dicamus, quæ omnibus sunt communia; ac de modo, quo potest castitas de eisdem triumphare.

§. 1. *Pugna Luxuriæ.*

QVONIAM Luxuria vnum est septem vitiorum, quæ Capitalia vocantur, innumeros sub suo vexillo milites habet sibi adhærentes: omnes scilicet inordinatos rerum delectabilium huius vitæ appetitus. Quæ res globos & sagittas suas ad quinque sensus iaculantur, ad excitandum fœdas in phantasia imagines; & alliciendum, ad easdem cócupiscendas, vt turpibus voluptatibus potiantur. Duæ sunt horum militum classes: quidam enim sunt filij & progenies improbæ huius matris, & maledictæ huius arboris fructus; alij sunt varia vitia, quæ accedunt, vt illam iuuent in suis votis explendis. Ex quo licet eius fœditatem ac feritatem deprehendere. Adeò enim illa est turpis, tantumque adfert horrorem: vt oculi casti nec videre illam possint, nisi laruatam, & honestis aliquibus tectam formis, quæ absq;
a Ephe. 5. 12. tali horrore & offensione illam prodant. Siquidem, vt Apostolus dixit: a *quæ in occulto fiunt ab ipsis, turpe est & dicere.* ibi enim idolum ex sua faciunt voluptate: ponentes illud in templo Dei, hoc est, in suis corporibus, quæ magna cum ignominia prophanant, & se ipsos dedecore afficiunt: eò quòd sese in bestias transforment, dum verè bestiales suos appetitus sequuntur. Cùm igitur arbor ex suis fructib⁹ agnoscatur, qualis illa erit, cuius fructus (vt aiût S. Gregorius & S. Isidorus) sunt cęcitas mentis, pręcipitatio consilij, incóstantia in iudicio, exsolutio linguæ, & sensuum effrenatio, desiderium rerum præsentium, diffidentia de futuris obtinendis, tædium rerum spiritualium; inordinatus sui ipsius, suarumque propensionum amor; odium verò Dei, ea ipsis prohibentis. Decem hi fructus adeò perniciosi sufficere possent ad arborem, quæ illos profert, detestandam: quibus illa vtitur, vt suorum desideriorum compos euadat. Sed audiamus alios decem, qui militum instar illis seruiunt ad castitatem impugnandam, quos præclarè sanctus Bernardus delineauit, declarans in sensu mystico currus illos, in quibus Pharao persequutus est populum Israel: quorũ, vnus, inquit, est currus luxuriæ, qui quadriga voluitur vitiorum, ingluuie videlicet ventris, libidine coitus, mollicie vestium, & otij soporisque resolutione. Trahitur autem currus iste equis duobus, prosperitate vitæ, & rerum abundantia: & qui his præsident, & aurigæ, qui eos gubernant, etiam sunt duo: ignauiæ torpor; & infida, ac cæca securitas. Hi calcaria minimè habent; neque flagella, vel aliquid huiusmodi; sed pro his vtuntur paruulo papilione siue conopeo ad faciẽdam vmbram,

Lib. 31. Mor. c. 31.
Lib. 2. de Sum. bon. c. 39.
S. Tho. 2. 2. q. 153. a. 4.
Serm 39 in Cantica.

& fla-

& flabello ad citandum ventum: hoc est, dissimulatione, & obliuione curarum importunarum; ac delectatione inanis adulationis. Hic est præcipuus Pharaonis currus in figura dæmonis, quo is grauiter homines oppugnat, & horrendam edidit in mundo stragem per hæc decem vitia, quæ S. Bernardus hic insinuat, ad eos Tyrannidi suæ subijciendos. Nam si rem altiùs repetamus: in hunc currum tempore Noe sunt ingressi omnes homines eius sæculi, non solum, qui erant de genere Cain, & retinebant improbi parentis fætorem; sed etiam qui originem à Seth trahebant, quos Scriptura b *filios Dei* appellat, sed à sua nobilitate degenerarunt, vt fierent luxuriæ mancipia. Tantaque fuit morum corruptio, vt ad huius vitij incendium extinguendum, diluuium venerit, quod mundum submerserit, c *& consumpta est omnis caro, vniuersi homines, &c. cuncta, in quibus spiraculum vitæ erat in terra, mortua sunt.* In eodem curru vectę sunt adhuc magis effrenatè Sodoma & eius sociæ, côiungentes improbitatem hanc suam, (vt dixit Ezechiel) d *cum superbia, saturitate panis, & abundantia, & otio, nec manum egeno & pauperi porrigentes.* & hac ratione castitatem à suis finibus repulerunt. Et in hodiernum diem horrendus hic currus trahitur per virides, latosque mundi huius campos, per plateas & ampla sæculi huius fora, recipiens in se eos omnes, qui latam perditionis viam tenent, qui sunt innumeri. Maximam verò stragem edit in potentibus ac diuitibus: quorum vitæ facillimè vertuntur super quatuor eius rotis, ducentes vitam more Epulonis illius auari, in comessationibus, & conuiuijs lautissimis, in vestibus mollibus & preciosis; sunt otij studiosi, & laboris hostes; delectantur diutius in mollibus lectulis dormitare, turpes suas quærentes voluptates, abutentes ad id omne temporalium bonorum prosperitate, & abundantiâ, qua effrenes post suas voluptates feruntur, non indigentes calcari, ad eas persequendas impellenti. Nam, vt dixit Ieremias, e *Equi amatores & emissarij facti sunt, vnusquisque ad vxorem proximi sui hinniebat:* ex quo prouenit eis summus torpor, & ignauia ad res omnes salutis, ac simul falsa eius securitas: persuadentes sibi, diu se victuros, multumque temporis superesse, ad animæ negotia tractanda, ac propterea semper secum gestant conopeum aliquod, vt ab æstu, & rebus omnibus, quæ molestiam aliquam adferre possunt, sese tueantur: quærentes rationes & prætextus, quibus vitia sua colore aliquo honesto tegant: vt cum minori conscientiæ remorsu peccent. Flabello quoque vtuntur, socijs scilicet adulatorijs, qui illos recreent; & quæ malè faciunt, approbent, atque adeò propterea ipsos beatificent. hi sunt infelices illi, apud Sapientẽ dicẽtes: f *Venite, & fruamur bonis, quæ sunt, & vtamur creatura tãquam in iuuentute celeriter, vino precioso & vnguẽtis nos impleamus: & non prætereat nos flos temporis: coronemus nos rosis, antequam marcescant; nullum pratum sit, quod non pertranseat luxuria nostra; vbiq; relinquamus signa lætitiæ, quoniam hæc est pars nostra, & sors nostra.*

b Gen. 6. 2.
c Gen. 7. 21.
d Ezech. 16. 49.
e Iere. 5. 8.
f Sapie. 2. 6.

QVOD si distinctiùs adhuc nosse desideres feritatem, & crudelia currûs huius machinamenta; impudentiamque eorum, qui in eo vehuntur: audi quid S. Ioannes referat, in visione, quam habuit de quadam magna meretrice, quæ in sensu morali est ipsa luxuria: de qua primùm dicit, quod g *sedebat super aquas multas.* & postea addit; & *vidi mulierem sedentem super bestiam coccineam, plenam nominibus blasphemiæ, habentem capita septem, & cornua decem. Et mulier erat circundata purpura, & coccino, & inaurato auro, & lapide precioso & margaritis, habens poculum aureum in manu sua, plenum abominatione, & immunditia fornicationis eius: & in fronte eius nomen scriptum: mysterium: Babylon magna, mater fornicationum, & abominationum terræ.* Quæ pictura magis propria esse potuit luxuriæ, quàm hæc sit mulier? & quod nomen aptius illi accomodari potest: quàm *mater fornicationum*? non ait, fornicationis, sed fornicationum: quia duo sunt genera earum: quædam enim sunt carnales, quæ carne exercentur; aliæ spirituales, quæ fiunt spiritu: cùm inordinatè adhæretur creaturis, bonisque terrenis, cum iniuria creatoris: vt cum proprio gustu, quasi in pellicatu maneat. Idque nomen in ipsa fronte scriptum gerit: luxuria enim, cùm crescit, induit h *frontem meretricis*: nec solùm nō erubescit ob sua peccata; sed potius i *quasi Sodoma illa prædicat.* Vestis quoque ostendit eius carnalitatem: circumdat enim se purpurâ, auro, & lapide precioso; vt hominum corda deprædetur. In manu quoque dextra, quasi prosperitatem & abundatiam promittens, poculum habet aureum, in quo vinum propinat abominandum fornicationum suarum, inuitans eos, vt vsque ad satietatem ex eo hauriant: quia poculum est magnum, &, quamuis multum bibant: multum adhuc supererit hauriendum. Et quoniam carnalium hominum sitis nunquam satiatur: postquam, hausto hoc vino inebriantur: k *quando euigilabimus*, inquiunt, *& rursus vina reperiemus.* Tot verò sunt, qui ad hauriendum ex eo poculo accedunt, vt numerari non possint: ac propterea S. Ioannes dixit: mulierem sedere *super aquas multas*: quæ significant l *populos multos.* Meritò autem, aquæ appellantur populi, qui luxuriæ subijciuntur: eò quòd instar aquarum fluant, ac pereant; ipsamque, m *iniquitatem bibant tanquam aquam.* Luxuria enim est vinum: quatenus sensum lætificat, & inebriat; iudiciumque peruertit; & aqua: qua facit spiritum frigere, & charitatis feruorem destruit. Est tamen etiam ignis, quasi bituminis Babylonici, quod etiam in aqua ardet; & vix est, qui possit extinguere: quia nunquam dæmon cessat sflare, vt non extinguatur. Ac propterea S. Ioannes dixit: mulierem illam *sedisse super bestiam coccineam*: hoc est, dæmonem, qui est illi instar currus & nauis, quâ vehitur per regiones hominum carnalium; & per aquas multas sensualium: quos instigat ad hauriendum vinum, ab execranda muliere in suo poculo oblatum. Septem capita significant multitudinem tentationū, quibus impellit ad septem luxuriæ species; quas S. Thomas appellat *fornica-*

g *Apo. 17. 1. 3*
h *Ierem. 3. 3.*
i *Isai. 3. 9.*
k *Pro. 23. 35.*
l *Apoc. 17. 15*
m *Iob 15. 16*
2. 2. q. 154. art. 1.

tionem

tionem simplicem, Adulterium, Incestum, Stuprum, Sacrilegium, Molliciem, Sodomiam, siue *bestialitatem*. Decem cornua sunt decem vitia prædicta: quæ tanquam instrumenta sunt, quibus animos hominum impugnat, vt illos ad sua vota pertrahat. Et quod huius meretricis impietatem, & nequitiam explet, illud est, quòd cum tanta securitate bestiæ illi insideat; & cum tanta rerum aliarum incuria, vt dicat in corde suo: n *Sedeo regina: & vidua non sum: & luctum non videbo.* Quasi dixerit nunquam mihi deerunt subditi, quibus imperem; nunquam videbo viduitatem meam, vt turpibus meis voluptatibus priuer; nec planctum experiar, aut tristitiam & amaritudinem. n *Apo.18.7.*

§. 2. *Vocatio ad fugam Luxuriæ.*

HINC INCIPIT vocatio diuina, opusque suum aggreditur cœlesti illa voce, quam idem S. Ioannes audiuit: a *exite à Societate improbæ illius mulieris, popule meus, vt ne participes sitis delictorum eius, & de plagis eius non accipiatis. quoniam peruenerunt peccata eius vsque ad cœlum, & recordatus est Dominus iniquitatum, quantum glorificauit se, & in delicijs fuit, tantum accipiet tormentum, & luctum: ideò in vna die venient plagæ eius, mors, & luctus, & fames*; idque repentè cum illa in flore suæ prosperitatis existens, id minimè cogitabit: scriptum est enim: b *prosperitas stultorum perdet illos, &* c *cùm dixerint, pax, & securitas, tunc repentinus eis superueniet interitus* corporis & animæ. Et d *Angelus Domini mittet* meretricem illam *in mare* tanto impetu, quanto *magnus lapis molaris* ex altissimo loco ruit ad profundum; & pomposus eius currus e *descendet in profundum quasi lapis*, sicut currus Pharaonis, & exercitus eius. f *Tenent* (ait Iob) *tympanum & cytharam* in manibus suis, *& gaudent ad sonitum organi. Ducũt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendũt*; eo quod non aduertentes miseriam suam, sensim cadunt, donec se in ea immersos inueniant. & quoniam quasi repente ab vno extremo ad alterum transeunt, hoc est, à magnis delitijs ad grauissimos cruciatus: multò grauiùs ferent repentinam adeò mutationem. Rotæ lasciuientis currûs ibi mutabuntur in rotas dolorum æternorum, rotantes ab his ad illos absq; vlla requie. Voracitati succedet esuries perpetua, & rabida sitis: ita vt neque g *aquæ gutta* eis detur, quâ *linguam suam refrigerent.* Pro veste splendida, & molli lecto h *sternetur eis* (vt ait Isaias) *tinea; & operimentum eorum erũt vermes*; ardor turpium voluptatum conuertetur in sempiternas flammarum ardores; otio & somnolentiæ, vigiliæ respondebunt sempiternæ & grauissimæ. Non inuenietur ibi conopeum vmbram faciens contra æstus intentissimos; nec flabellum frigidum excitans ventum: purè enim ac merè patientur, absque vllo vllius leuaminis temperamento. Quod si ita est, cur non refugis talem currum conscendere: cuius terminus & finis est cruciatus ęternus? quòd si, quę tua est miseria & infelicitas, iam illum conscendisti: cur non exilire contendis, confractis

a *Apoc.18.4.*
I.
b *Prou.1.33.*
c *1.Tess 5 3.*
d *Apo.18.21.*
e *Exod.15.5.*
f *Iob.21.12.*
g *Luc.16 24*
h *Isai.14 11.*

etiam eius rotis, vt tot miserias euadas? quod si non valeas, omnes quatuor vno ictu confringere: incipe saltem ab vna: nam rotæ currus cum pares & integræ sunt, alliæ alias iuuant; sed vel vna confracta, reliquæ non ita benè vertuntur. Ita igitur si coniungantur gula & mollities, sensualitas & otiositas, currus luxuriæ volat: at si mortificationis malleo gulæ impetum confringas; aut nimias delitias, aut otiositatem occupatione ac diligentia
2. excutias, currus ipse dissoluetur. Quid igitur dicam de *matre ipsa fornicationum*, quæ bestiæ illi insidet? Si enim bestia illa est ipse dæmon: quo tandem illam nisi ad Inferni cauernas deducet; & si bestia est crudelis, & cruenta: quas crudelitates non exercebit in eam, quam tota vita aluit, vt in morte
i Apoc. 18. 8. cruciaret. i *In vno die* (ait S. Ioannes) *venient plagæ eius, mors, & luctus, & fames: & igne comburetur: quia fortis est Deus, qui iudicabit illam*, nec erit qui eius potentiæ possit resistere. Poculum, quod illa voluptatum vino plenum habebat, Deus implebit vino iræ suæ: cogetque vt totum illud exhauriat vsque
k Mar. 9. 45 ad feces, quæ vermibus scatent. De quo dixit ipse Saluator: k *in gehenna nec vermem eorum*, qui ibi sunt, *mori, neque ignem extingui*: sed potius semper ardere, & semper cruciare; nec satiari vnquam; sed, cùm semper pugnant: nunquã tamen interficere; suisque morsibus tales inferre dolores; talesque clamores, & gemitus excitare: vt duriores ac peiores illi sint ipsa morte, quæ iucundissima ijs accideret, quos crudelissimus ille vermis mordet, vt tales cruciatus possent euitare. Quod si quæras quisnam iste sit vermis? respõdeo esse continuam miseriæ suę memoriam: quã recordantur, & quasi vident, ob breuissimas & exiguas valdè voluptates se comparasse æterna & immensa tormẽta; & voluptates ipsas iam esse transactas, sed ipsa tormenta permanere. Neque est possibile contractum illum dissoluere, eò quòd facta sit ipsa rerum traditio, & commutatio, & tempus pœnitentiæ sit omninò finitum. ac pro-
l Iob. 24. 20 pterea Iob dixit, impudicorum l *dulcedinem esse vermes*, eò quòd omnes eo-
m Apoc. 17. 16. rum voluptates conuertantur in vermes crudelissimos. *Decem cornua bestiæ odient fornicariam, & desolatam facient illam, & nudam; & carnes eius manducabunt, & ipsam igni cõcremabunt*. ipsamet enim vitia, & res, quæ fuerunt instrumenta libidinum eius, carnifices erunt hominum impurorum. Vir detestabitur fæminam, quam antea deperijt; & fæmina similiter virum: & vterque furiosa quadam rabie proprias carnes mordebunt: & quidquid in hac vita illis attulit solatium, erit tunc fomentum cruciatuum.

3. QVOD si oculos conuertas ad ea, quæ in hoc mundo geruntur: deprehẽdes etiam, verissimum esse, quod carnalium dulcedo sit vermes. Nam & ipsi, & quod amant vt suis desiderijs satisfaciant, conuertentur in vermes,
Lib. 26. Moral. c. 29. quemadmodum S. Gregorius præclarè his verbis expendit, Luxuriosi cuiuslibet, atque carnis voluptatibus dediti quanta sit cæcitas demonstratur,
" cum dicitur: *dulcedo illius vermis*. quid namque caro, nisi putredo ac vermis

etis &

est? & quisquis carnalibus desiderijs anhelat, quid aliud, quam vermem amat? quæ enim sit carnis substantia, testantur sepulchra: quis parentū, quis amicorum fidelium sui quantumlibet dilecti carnem scaturientem vermibus tangere potest? caro itaque cùm concupiscitur, pensetur, quid sit exanimis: & intelligetur, quid amatur. Nihil quippe sic ad edomandum carnaliū desideriorum appetitum valet, quàm vt vnusquisque hoc quod viuum diligit, quale sit mortuum penset. Considerata etenim corruptione carnali, citiùs, agnoscitur, quia cum illicitè caro concupiscitur, tabes desideratur. Hęc S. Gregorius. Est enim summi momenti, ad resistendum tentationibus sensualibus, ex aspectu, & memoria personarum & rerum delectabilium exurgentibus, conijcere statim oculos in vermes, in quos conuertentur. Vt scribitur in Vitis Patrum de quodam monacho, cùm grauiter tentaretur ex memoria pulchræ cuiusdam fœminæ, quam viderat in ciuitate; & postea audiuisset, illam obijsse: accessit ad eius sepulchrum, ex quo partē terræ vermibus plenæ in quodam linteo accepit, quod, cùm tentatio ipsum vexaret, naribus applicabat: & putredinis corporalis fœtore repellebat à se spiritualem luxuriæ fœtorem; & simul tentantem dæmonem vincebat.

SED neque opus est, ipsam mortem expectare, vt verè cognoscatur, carnalium dulcediné esse vermes. Nam etiam in hac vita sensualis voluptas cõuerti, solet in vermem rodentem, mordentem, cruciantē, ac dilaniantem; & ipsas fortunas instar tineæ inaduertenter consumentem: rodit enim ille famam & honorem tanquam caries quædam; consumit sanitatem & vires tanquam eruca; affligit miseram animam multis turbationibus & anxietatibus; pungit eam timoribus ac tremoribus, & conscientiæ remorsibus; ac iudicij seueri, quod expectat, terroribus: ita vt verè eius dulcedines in amaritudines conuertantur: vt propterea benè illis competat, quod vulgò dicitur: bonum bolum magnus sequitur clamor: nam etsi, cùm sumitur, delectat, & placet: multò ampliùs torquet, postquam est sumptus. n *Panis* est luxuria, *qui in vtero* sumentis *vertitur in fel aspidum*: o *vinum* est, quod dum bibitur, *ingreditur blande: sed in nouissimo mordet vt coluber, & sicut regulus venena diffundit.* p *fauus distillans* (ait Salomon) *labia meretricis: nouissima autem illius amara quasi absynthium, & acuta quasi gladius biceps. Pedes eius descendunt in mortē, & ad inferos gressus eius penetrant.* Et alibi ait: q *inueni amariorem morte mulierem*, cuius aspectus *est laqueus venatorū, & sagena cor eius, vincula sunt manus eius. qui placet Deo, effugiet illā: qui aūt peccator est, capietur ab illa.* Nā propter escā voluptatis in laqueū incidit culpæ, & in rete angustiarū, & in catenas, & carceres suarū passionū furentiū: ideoq; finis eius erūt cõpedes & custodiæ æternæ. Si aūt Deo placere cupias, animamque tuam saluam facere: audi vocationem diuinam inspirantem, teque exhortantem, ad hoc detestandum vitium fugiendum ob innumera mala & miserias, quas in se continet.

4.

n *Iob.* 20. 14
o *Pro* 23. 31.
p *cap.* 5. 3.
q *Eccl.* 7. 27

§. 3. Castitatis pulchritudo.

5. HINC ASCENDERE licet ad contemplandam pulchritudinem & amplitudinem Castitatis, triumphantis de hoste adeò potenti: quam tamen non debemus ex ijs, quæ exterius apparent iudicare, sed ad ea, quæ intus habet, respiciẽdum: clamat enim & apud omnes protestatur: a *nigra sum, sed formosa filiæ Hierusalem, sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis. nolite me considerare, quod fusca sim, quia decolorauit me Sol.* Voluit enim filiabus Hierusalem dicere: quæ cupitis esse castæ, meamque felicem possessionem pacifice obtinere: attendite, me quidem exterius, & in ijs quæ ab hominibus videntur, esse nigram; interius autem, & in ijs, quæ Deus eiusque Angeli vident, pulchrã esse & formosam; nigra sum in initijs, cùm valdè oppugnor: formosa tamen in fine, cùm victrix euado. Nigra sum ob tristitias & afflictiones, quas in congressibus sustineo; sed formosa ob delitias & solatia, quibus fruor in victorijs: sum nigra sicut tabernacula aspera Cedar, siue Arabum: qui deserta incolunt: eò quòd meam carnẽ castigem ieiunijs, cilicijs, & corporis asperitatibus: sed sum tamen formosa sicut pelles, & candidissimæ cortinæ lecti Salomonis, ob cãdorem, & mollitiem, quam hac via in spiritu meo consequor. Caro mea est tanquam tabernaculum Arabum, in quo non alij habitant, quàm tortores, qui me persequuntur. Spiritus autem meus est tanquam Regis Salomonis lectus, in quo sponsus Iesus Christus requiescit. Nolite in eo hærere, quòd in exterioribus sum nigra: id enim prouenit ex ardoribus tentationum, ac tribulationum accendentium in corpore meo fomitem, & incentiuum peccati, in quo fui concepta; id permittente Sole Iustitiæ, vt nitidior, & candidior euadam. Hæc ait Castitas, vt homines vocet ac inuitet ad ipsam sequendam & amplectendam, & tanquam solicita & strenua bellatrix suum etiam currum munit cõtra currum Luxuriæ ad eam oppugnandam ac deijciendam. Apponit autem in eo quatuor suas rotas abstinentiam scilicet, ab aliquibus escis, & vino; asperitatem in vestibus; odium rerum, quæ sensus delectant; & amorem laboris, & continuæ occupationis, ne vnquam sit otiosa. Equi currum trahentes, sunt Amor Dei, & ipsiusmet virtutis; & spes præmiorum huius & alterius vitæ. Aurigæ sunt Prudentia & Prouidentia in attendendo, & prospiciendo, quæ necessaria sunt ad fugiendas occasiones; & meditatio veritatum, quæ in diuinis scripturis continentur. Et quoniam caro sæpè rebellat, adhibent calcaria & flagella, quibus oportunè vtuntur: timorem scilicet iudicij diuini, & inferni; & zelum suæ salutis, & honoris cum timore infamiæ. Non adhibet conopeum, nec flabellum: nam intrepidum potius ostendit os suum Soli, & tentationum ac tribulationum ardoribus. Ac propterea ait: se denigratam esse & laboribus benè assuetam; & in eisdem sustinendis valde fortem ac

a Cant. 1. 5.

constantem. Non exornat sese, sicut fornicaria illa Apocalypsis, vestibus sericeis, & preciosis gemmis: quia non quærit hominibus placere, sed ipsi Deo: cui huiusmodi ornamenta non arrident. Quod si quando ea admittat ob status decentiam: solet sub eis asperum induere cilicium exemplo gloriosæ illius Virginis ac Martyris Ceciliæ, quæ et si vestibus, auro intextis vteretur exterius; tenerum tamen corpus cilicio domabat. Hic est preciosus Castitatis currus, qui Carni timorem incutit, ob rerum, quas continet, asperitatem. Ac propterea sponsa dicebat: b *anima mea conturbauit me propter quadrigas*, & currus *Aminadab*: qui sunt virtutes Euangelicæ: & vocantur Aminadab, quod significat spontaneum populi mei, siue dilectum, aut qui magna voluntate populum meum diligit, qui est Christus D. N. cuius hæ sunt virtutes, & cuius amore, Spiritus cum magna oblectatione Castitatem amplectitur, etiam carne tremente. Cum tanto igitur apparatu Castitas bellum gerit contra luxuriam, eius currum confringit, equos eneruat, iugulat aurigas, & de omnibus suis hostibus triumphat. Vt autem maiorem resumat animum ad progressum in victoria, dat illi statim eius sponsus stupenda præmia. Loquens enim cum quodam Episcopo, qui in sua Ecclesia tolerabat quosdam impudicos, sequentes doctrinam Balaam, qui dicebat Balac mittere scandalum, mulieres scilicet Moabitas, coram filijs Israel, quæ illos ad fornicandum allicerent: Episcopum, inquam, ipsum exhortatur ad pugnandum contra eos, & vt zelator esset Castitatis, additque: c *Vincenti* in hac pugna *dabo manna absconditum, & dabo illi calculum candidum, & in calculo nomen nouum scriptum, quod nemo scit, nisi qui accipit*, quasi illi dixerit: pugna viriliter aduersus carnalitatem omnesque eius fautores: si enim victoriam retuleris, remunerabo te manna quodam summæ dulcedinis recondito intra spiritum tuum, etiamsi caro eo non delectetur: sed in se erit adeò sapidum, vt nullus id possit agnoscere, nisi qui post ipsam victoriam illud delibat: magnus enim Deus noster nostræ imbecillitatis benè conscius, nouit (vt Sanctus Gregorius perpendit) neminem posse vitam suam absque delectatione, aut terrena, aut cœlesti transigere: cùm igitur eius causa & amore tu renuncies carnis voluptatibus: prospicere tibi vult, remunerare voluptatibus cœlestibus; quæ multò sunt carnalibus præstantiores. Nam (vt sponsa dixit) d *meliora sunt eius vbera vino*, hoc est, suauius multo est lac diuinarum consolationum, quàm sit vinum carnalium delitiarum. Et quantum cœlum distat à terra, & spiritus à carne, & numerus centenarius superat vnitatem; tantùm delitiæ Dei eas excellunt, quas adferunt creaturæ. Ac propterea Cassianus dixit: delectationes perfectæ Castitatis adeò esse ingentes, vt qui eas non gustauerit, non possit agnoscere; qui autem delibauerit, non habebit verba, quibus illas explicet. Tanta enim est eius excellentia, vt e *neque oculus viderit, nec auris audiuerit, nec in cor hominis*

b *Cant.* 6. 11. *S. Greg. ib. & S. Hiero. li* 1. *ad verf. Iouinian.*

c *Apo.* 2. 17.

*Lib.*18. *Mor. c.*8. *in id. Iob.*27. *Aut poterit in Omnipotenti delectari.*

d *Cant.*1.

Collatio 12. *c.*12. & 13.

e 1. *Cor.* 2. 9.

minis ascenderit, quæ præparauit Deus ijs qui cum puritate *diligunt illum.* Aptè autem dicit, *non ascendere in cor hominis*:nam plus quàm homo sit necesse est,qui eas sit gustaturus:excedet enim se ipsum in eo; quod suam carnem omnino sibi subijciat. Ad hæc in præmium tantæ victoriæ dat ei Deus calculum candidum cum illis excellentijs, quas à primi tomi tractatu quarto posuimus.Sed quis calculus magis preciosus, aut candidus, quam ipsamet castitas & puritas à Dei protectione confirmata, & sponsæ nomine exornata? cuius amplitudo adeò est excelsa, vt nullus eam nouerit, nisi sponsa ipsa,quæ illam recipit.de quibus in subiectis capitibus differemus.

CAPVT III.

STATVS PERPETVAE CONTINENTIAE *cœlibibus,Virginibus, & viduis communis, eiusq; supra matrimonij statum excellentia.*

STATVS perpetuæ Continentiæ duo genera personarum complectitur:primum est eorum, quæ eam ita ab infantia sunt professæ,vt statuerint per totam vitam illam seruare, nec experiri vllam carnis voluptatem illicitam, aut licitam,qualis est in matrimonio:& hæ sunt,quas Virgines appellamus:secundum est earum, quæ post amissam Virginitatis integritatem: (siue id ex culpa euenerit, siue absque ea)statuerunt,perpetuò in posterum eam seruare: & vtrunque genus continetur sub generali nomine continentiæ,quam Latini cœlibatum appellant: quem horum temporum sectarij summè horrent, ac detestantur: contra quos Sacrum Tridentinum consilium tale decretum edidit: si quis dixerit, statum coniugalem anteponendum esse statui virginitatis,vel cœlibatus; & non esse melius ac beatiùs manere in virginitate,aut cœlibatu, quàm iungi matrimonio,anathema sit. Hæc veritas, quæ huius materiæ est fundamentum, confirmabitur in hoc capite rationibus ab Apostolo adductis, dum tres status inter se confert, & matrimonium in vltimo semper loco ponit. a *De Virginibus*,inquit,*præceptum Domini non habeo.consilium autem do tanquam misericordiam consequutus à Domino,vt sim fidelis: existimo ergo, bonum esse homini sic esse*, hoc est,non ducere vxorem.*Qui matrimonio iungit Virginem suam, benè facit;sed qui non iungit,melius facit. Mulier alligata est legi,quanto tempore vir eius viuit. quod si dormierit vir eius,liberata est:cui vult nubat,tantum in Domino. Beatior autem erit si sic permanserit secundum meum consilium: puto autem quòd & ego spiritum Dei habeam.* In quibus verbis duo Sanctus Apostolus infert,

Sess.24. Can.10.

a 1.Cor.7. 25.38.

quæ

quæ illa reddunt iucundiora & amabiliora. Alterum eſt, quod (vt Sanctus Hieronymus aduertit) cùm annuit, vt nubere poſſit: non addit, ſe Spiritum Dei habere; ſed id hominis prudentiæ relinquit: quando autem ad continentiam exhortatur: ait conſilium illud non ab humano ſpiritu, ſed à diuino procedere: vt tanquam cœleſte accipiatur & æſtimetur. vt autem intelligeremus, eum non ſolùm verbis continentiam laudare & extollere; ſed ſe quoque exemplo præcedere, accipientem ſibi ipſi conſilium, quod dabat alijs: manifeſtat, ſe, propterea quod illud fuiſſet amplexus, magnam à Deo *conſequutum miſericordiam*. Sed maiori adhuc ſpiritus feruore doctrinam aggreditur Virginitatis dicens: b *volo, omnes* homines *eſſe ſicut me ipſum*, perpetuò ſcilicet caſtos: & vtinam omnes meam imitarentur continentiam: vt ego ipſius Christi continentiam imitor. Sed ô Apoſtole Sancte: ſi omnes homines caſti eſſent, ſicut tu es caſtus: quomodo mundus conſeruaretur? Nam abſque matrimonio non conſeruaretur licitè. ſed ſpiritus inebriatus Chriſtianæ perfectionis amore, non tam reſpicit inferioris mundi huius conſeruationem, quàm ſuperioris augmentum: & pluris facit centum perſonas perfectas, quàm mille millium imperfectarum ſucceſſionem & amplificationem. b 1.Cor.7.7.

Praecipve quod propagatio humani generis non ceſſabit propterea quòd laudetur, adeoque ſerio conſeruetur virginitas. Nam (vt aptiſſimè Sanctus Hieronymus Iouiniano hæretico reſpondit) difficilis res eſt virginitas; & ideò rara, quia difficilis: quare pauci ſunt, qui animum habeant ad illam amplectendam. Eſt enim c *lilium inter ſpinas*: à quibus ne pungantur, ipſum lilium relinquunt. Lilium eſt ſuper epiſtyllia ſiue d *capitella columnarum templi*: & pauci ſunt, qui animum habeant ad conſcendendum, vt eius pulchritudine fruantur. Spectat quoque ad prouidentiam diuinam, hominum propenſiones & vocationes ad omnes Eccleſiæ ſtatus diſtribuere; & ad hunc nominatim: nam ſine eius ſpeciali vocatione nemo poterit illum amplecti, vt poſtea videbimus. c Can.2.1. d 3.Reg.7.16.

§. *1.*

Hoc Iacto fundamento, aſtruit Apoſtolus Virginitatis & Continentiæ ſupra Matrimonium præſtantiam & excellentiam: idq; tribus efficacibus & pulcherrimis rationibus, quas S. Thomas deducit, & quarum hæc eſt ſumma. Quod ille ſtatus ſit excellentior, qui magis eſt expeditus, iuuatque ad plus amandum, & maiori cum feruore ſeruiendum Creatori noſtro: qui finis eſt, in quem omnes conditi fuimus: finis autem debet eſſe mediorum regula: quemadmodum illud medica- 1 Cor 7.32. S Tho.ibi. Lect. 7 & 2.2.q.152. a.4.

mentum censetur melius, quod ad sanitatem obtinendam, ad quam dirigitur, magis confert. Hinc igitur *prima* ratio oritur: nam quies & tranquillitas in puro DEI amore, & in rebus omnibus ad obsequium ipsius pertinentibus, meritò præferri debet anxietati & solicitudini circa res huius mundi. Cùm igitur continentium status sit ex se quietus & tranquillus, diuiuoque seruitio totus dedicatus: præferri meritò debet statui coniugatorum, qui ex se inquietus & tumultuarius, ac in varias curas & solicitudines diuisus est. a *Volo*, inquit, *vos sine solicitudine esse. Qui sine vxore est, solicitus est quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo.* Huic soli rei attendit, suasque intentiones ac desideria in eam dirigit: nec habet impedimenta coniugum: qui soliciti sunt, quæ sunt mundi, quo modo sibi inuicem placeant. Et quoniam tam viris quàm vxoribus difficilè satis fit: hæc cogitatio & solicitudo valde grauis est & anxia cum tamen studium & solicitudo placendi Deo, quieta sit, & iucunda, b *omnes* enim alias cogitationes, curas & *solicitudines proycit in* ipsum *Deum*, qui earum *curam* in se recipit: est enim eius prouidentia valde attenta in bonum, & vtilitatem eius, qui de ipsius seruitio est solicitus. Felix, ait Sanctus Thomas, cuius votum est: vxorem fugere; cuius solicitudo est, Domino seruire; cuius intentio est, Deo placere. Nam in hac ipsa vita incipiet quiete frui, quam in altera æternum est habiturus. Cumque sit gloriosum, diuitijs renunciare, vt soli DEO vacetur: gloriosius multo erit matrimonij voluptatibus renunciare, vt quis totum se tradat ac mancipet æternis bonis conquirendis. Hinc *secunda* deducitur Apostoli ratio: ille enim status excellentior est censendus, qui ad altiores sanctitatis gradus hominem extollit: hoc autem facit continentia. *Nam mulier,* inquit, *innupta & virgo cogitat, quæ Domini sunt, vt sit sancta corpore & spiritu.* Nam huiusmodi status quietus, & ab huius mundi occupationibus expeditus, eam impellit, vt meditationibus & rerum cœlestium cogitationibus sese dedat; & cogitet, quomodo placeat Domino, quem in sponsum accepit. Conuertit enim omnem illam, quam habuisset, terreno sponso placendi solicitudinem, in eam, qua studet placere cœlesti, vt ita sit *sancta corpore & spiritu*: in operibus scilicet corporalibus, actiuæ vitæ; & in spiritualibus, contemplatiuæ: sancta in illis virtutibus, quæ corpus contra vitia carnalia; & quæ spiritum contra spiritualia armant & ornant: sancta in Virginitate, & incorruptibilitate carnis; & multò ampliùs spiritus, tanquam c *Virgo prudens habens lampadem suam,* non solum integram & mundam exteriùs; sed intus etiam *oleo* charitatis *plenam*, quo ardet, accenso igne diuini amoris; & splendet lumine vitæ exemplaris: Denique vt sit sancta, Deoque consecrata in omnibus, quæ habet, siue in corpore, siue in anima, tamquam vera sponsa; non

Marginalia: 1. (beside "tur, magis confert") — a 1. Cor. 7. 32. — b 1. Pet. 5. 7. — Ib. & 2. 2. q. 125. art. 1. — 2. (beside "cipet æternis bonis") — c Mat. 25. 4. — Ser. in illud: cù consummasset Iesus hos serm.

iam sua, sed tota diuini sui sponsi. Mulier nupta (ait Sanctus Gregorius Nazianzenus) est CHRISTI ex parte: at virgo tota CHRISTI fit. Illa non se totam dicat mundo: hæc autem nullo modo se ei accommodat. Quod est pars quædam in nupta: est totum in Virgine. Quæ igitur Angelorum vitam elegisti, & in eorum choris connumeraris: ita puritatem serua, vt nunquam descendas ad vitam carnis. Non existimes: (ait Sanctus Hieronymus) paruam esse Virginis amplitudinem & excellentiam, quod dicatur de illa, quod *cogitet quæ Dei sunt: vt sit sancta corpore & spiritu:* nam etsi nullam aliam mercedem haberet, sufficeret ei hæc sola prælatio, *cogitare quæ Domini sunt:* huius fructus est sanctitas carnis & spiritus. Nā Virginitas illa est hostia valde grata Christo: cùm neque cogitatio spiritum, nec luxuria carnem inficit, aut maculat. *Li.1. aduers. Iouinianum.*

SED, ne hoc videatur onus intolerabile, addit idem Apostolus *tertiam* rationem, dicens: *porrò hoc ad vtilitatem vestram dico: non, vt laqueum vobis iniciam; sed ad id, quod honestum est, & quod facultatem præbeat sine impedimento Dominum obsecrandi.* quasi distinctiùs illis dixerit, quod vos ad Virginitatem & continentiam exhorter, non id facio, vt vos illaqueare aut affligere velim: sed quòd id sit animæ vestræ magis vtile; & à laqueis, & lapsibus magis expeditum; magis honestum, & sanctum, ac ab occupationibus liberum: vt sic possitis ampliùs orare & familiariùs cum Deo agere. Nam (vt ait Sanctus Augustinus) extinctus hostis, non tibi poterit nocere; & caro mortificata, non turbat animam: & quamuis matrimonium honestum sit, & sanctum: adeò tamen Virginitas illud excellit, vt Apostolus per excellentiam, *honestam* appellet & *sanctam*. Ac propterea Ecclesiasticus dixit: d *omnis ponderatio non est digna continentis animæ*: quia plura promeretur, quàm pro dignitate de illa dici possint. e *O quàm pulchra est*, ait Sapiens, *casta generatio cum claritate virtutis: immortalis enim est memoria illius: quoniam & apud Deum nota est & apud homines.* f *felix est incoinquinata, quæ nesciuit thorum in delicto: habebit fructum in respectione animarum sanctarum.* quando scilicet DEVS illas visitauerit: & *spado* siue continens, *qui non cogitauit aduersus Deum nequissima: dabitur enim illi fidei donum electum, & sors in templo DEI acceptissima.* 3. *refert S. Thom. ibi.* d *Eccl.26.20.* e *Sap.4.1.* f *Sap.3.13.*

INTER alia tamen dona, quæ DEVS illi daturus est: illud est excellens valdè, ac gloriosum, quod Apostolus vocat: g *facultatem sine impedimento Dominum obsecrandi.* Quid autem excellentius ac splendidius esse potest, quàm aditum habere ad cœlestem Regem absque vllo impedimento? quod si Oratio mater est omnium bonorum, & omnium gratiarum fons; & quæ re ipsa omnes impetrat virtutes: quanta erit illa virtus, cui facultas illa promittitur, *sine impedimento Dominum obsecrandi*? ô felix continentia perfecta, g *1.Co.7.35.*

quæ orationis impedimenta mortificat, ac repellit! ó beata Virginitas, quæ aditum patefacit ad agendum familiariter cum Deo! Sed quid mirum, quod hoc præstet continentia, quæ animam ipsam (vt paulò inferiùs videbimus) ad sponsæ Dei eleuat dignitatem? cui propterea nulla est occlusa porta, quandocunque velit cum suo sponso conuersari; & cum b *Spiritus* b Ro.8 26. sanctus existat in omnibus iustis, qui sunt eius templum, excitans illos ad orandum clamoribus *& gemitibus inenarrabilibus*: potiori iure erit in Virginibus & continentibus, quæ sese in viuum eius templum consecrarunt: illisque orationis donum inspirabit, qua castitatis suæ ornamentum impetrent, & protectionem: cùm enim ea adeò grauiter oppugnetur: non poterit absque orationis armis protegi, ac defendi.

§. 2.

PRAEDICTAS continentiæ excellentias vltrà modum extulit Isaias Propheta ad consolationem continentium, quos vocat *Eunuchos*, ob eos defectus, quos pati videntur: eò quòd nuptijs renunciauerint. Qui defectus, vt plurimum sunt tres, *Solitudo* scilicet: eò quòd societate viri aut vxoris careant, qui subsidio & auxilio ipsis sint in aduersis; *sterilitas*, eò quòd prolibus careant, quæ ipsos exhilarent, & in quibus ipsorum memoria permaneat: ex qua sequitur *tertius*, quòd scilicet familiæ successio finiatur; & nomen, quod in terra habere poterant, pereat. Sed quid a Isai. 56.3. Deus dicit per Prophetam. a *ne dicat Eunuchus: ecce ego lignum aridum. quia hæc dicit Dominus Eunuchis: qui custodierint Sabbatha mea, & elegerint quæ ego volui, & tenuerint fœdus meum: dabo eis in domo mea, & in muris meis locum, & nomen melius à filijs & filiabus: nomen sempiternum dabo eis, quod non peribit.* Hoc enim dicere voluit: noli tristari anima, quæ perpetuā colis castitatē, quasi frustra in mundo maneas tanquam arbor arida, & absque vllo fructu. Si enim tuæ Castitati custodiam addideris legis meæ, & reliquas virtutes: ego te faciam arborem viridem, ad aquarum fluenta plantatam; feresque fructus dulciores, magisque gloriosos, quàm si filiorum multitudinem haberes. nam collocabo te intra domum meam: vbi nunquam tibi iucunda mea S. Greg 3 p. Past. admonit. 29. societas desit; & intra muros Ecclesiæ meæ militantis ac triumphantis locū dabo eminentiorem, quàm coniugatis, qui fructū proferunt multorū filiorum; & *nomen*, famamque valde gloriosam, quæ non finietur tempore, sicut illa finitur, quæ per matrimonium & proles obtinetur: erit enim nomen æternum, quo in cœlo meo semper frueris.

in Isa. 56. & Epist. ad Philemon. Hoc genus Continentium (ait Sanctus Hieronymus) videtur sterile; sed re ipsa non sterile, sed valdè fœcundum est: expugnat enim regnum cœlorum, illudque violenter rapit: hoc festa semper custodit, nunquam attendens ad carnalium nuptiarum opera. Idem eligit quod Deus vult; plus

præ-

præstans, quàm iubeatur. Nam etiam consilia amplectitur. idem custodit pactum sempiternum: quia non solùm ad tempus abstinet, vt orationi se dedat; sed semper abstinet: quia eidē orationi semper se addicit. Et ita eminentem valde locum in templo, hoc est, in eius Ecclesia, occupat. Hoc intra muros domus Dei stationem habebit valde celebrem: erit enim quasi turris fortissima, & gradu Sacerdotali dignus, ad plurimos spirituales filios, loco carnalium, generandos. Hæc (ait Sanctus Augustinus) excellentia illa est, quam Isaias NOMEN appellat: nam quemadmodum homines, & agnoscuntur, & distinguuntur suis nominibus: ita continentes distinguuntur quodam nomine ab alijs, non temporali, sed æterno: quod nunquam perit; nec est alijs commune, sed ipsorum proprium, cum singulari aliqua eminentia. & quondam hoc erit nomen, nisi (vt ait Sanctus Basilius) nomen quoddam Angelicum, quod pro humano recipiet? vocabuntur Angeli in terra, & filij Dei per excellentiam. sponsæ diuini verbi, electa spiritus sancti templa, parentes spirituales multorum filiorum, quos diuino suo sponso generabunt. Hęc sunt b *noua nomina*, non inania, sed plena sanctitate; quā significant: quę (vt ait Isaias) ipsiusmet *Domini os nominauit*, & c *scripta* sunt (vt ait S. Ioannes) *in calculo candido* castitatis: vt sic eam remuneret, & honore afficiat ob præclaram eius victoriam.

Li. de S. Virgin. c. 25.

Lib. de vera virginitate.

b *Isai.* 62. 2.

c *Apoc* 2. 17.

NON itaque existimet continens: se *lignum esse aridum* & inutile: non enim est tale, sed arbor viridis, valdeque frugifera. cuius fructus multum superant eos, quos alij proferunt status. Coniugati (ait Sanctus Hieronymus) d *dant fructum trigesimum*, viduæ *sexagesimum*: duplicatum scilicet, propter suam continentiā: at virgines dant *fructum centesimum*, qui perfectionis valde excellentis est fructus. Quod si dixerimus cum alijs sanctis Patribus: fructū sexagesimum virginibus attribui; centesimum autem martyribus, vtpote eminentioribus: respondebit diuinus Ambrosius, laudans Virginitatem non eo solo nomine, quod in Martyribus inueniatur; sed quòd ipsa, inquit, Martyres faciat. Et Sanctus Hieronymus: Castitatem bene custoditam, ait, suum proprium habere martyrium ex pœnitentijs & afflictionibus voluntarij, quæ carnem cruciant: vt sit spiritui subiecta. Eadem facit etiam Martyres martyrio sanguinis: quia multæ Virgines sese offerunt ad sanguinem fundendum, vt puritatem & integritatem suam conseruent. &, quod amplius est, multi illustrissimi Sancti sanguinem proprium fuderunt, vt alienam defenderent castitatem. Neque exiguum est indicium, quanti Deus illam faciat: quòd voluerit, Apostolum & Euangelistam Sanctum Matthæum crudele sustinuisse Martyrium ob defensionem virginitatis Sanctæ Iphigeniæ. ô Virginitas gloriosa, quæ tribus summæ gloriæ laureolis coronatur: vna, propria ob eius integritatem; & duabus alijs propter excellentias, quę illam solent comitari: Docet enim tanquam Magistra,

Li. cont. Iou. d *Matt.* 13. 8.

S. Aug. lib. 1. de qq. Euang. c. 9. & S. Hieron. in Apol. pro li. cōtr. Ioui. S. Tho. 2. 2. q. 152. ar. 5 ad 2. Ambr. li. 1 de Virginibus.

veritatem filios,quos generat: quam ne amittat,ſanguinem ſuum, tanquam Martyr profundit. Sed quoniam perpetua puritas per ſe ipſam eſt ſummæ amplitudinis & gloriæ:par erit fuſiùs explicare ſpeciales, quibus illa exornatur,excellentias.

CAPVT IV.

SPECIALES STATVS VIRGINITATIS *excellentiæ*.

TOT SVNT, adeoque admirandæ Angelici Virginitatis ſtatus excellentiæ,vt inſigniores Eccleſiæ tam Latinæ, quàm Græcæ Sancti atque Doctores, Cyprianus, Hieronymus, Ambroſius,Auguſtinus,Baſilius,Chryſoſtomus, & alij ſimiles attentius inuigilauerint in conſcribendis de ea libris: quamuis,vt ipſe S.Ambroſius dixit, omnes fuerint valde parci in eius laudibus referendis, eò quòd multò ſint excelſiores,quàm humana ratio aſſequatur. Honori ſibi tribuebant,dum viuerent, eandem apud vniuerſum populum prædicare:oſtendentes exẽplo ſuo, quod illi commendabant;vt fideles audientes, & videntes: ad eandem afficerentur,& in ſponſam accipere delectarentur:& parum ſibi eſſe exiſtimantes,quòd eſſent diuinæ huius vocationis inſtrumenta ad eos vocandos, qui tunc viuebant,& aderant;ſcripſerunt etiam libros,quibus idem officium apud abſentes præſtarent,etiam in ſæculis futuris vſque ad finem mundi. Ex his igitur fontibus breuem quandam ſummam deducemus ſingularium ſupremæ huius virtutis amplitudinum:vt,qui eam poſſident, ex corde gaudeant;&ad eandem conſeruandam magis animentur. Ita tamen eius priuilegia referemus,vt non excludamus alia valde ſimilia, quæ Caſtitatis perpetuæ profeſſionem comitantur,licèt non habeât ſibi coniunctam Virginitatis integritatem.

Li.2 de Virgin.in initio.

1\. *Epi.81 ad Siricum.* PRIMVM:ſi felicis virginitatis ſtatus antiquitatem aſpiciamus, dicet nobis S.Ambroſius,nullum eſſe hoc ſtatu antiquiorem,& omnium eſſe primũ. Nam prius,inquit,eſt,quod nati ſumus,quàm quòd effecti, electione ſcilicet noſtræ voluntatis:natiuitas enim facit Virgines;electio coniugatos. Nõ contemno(inquit S.Hieronymus)nuptias tanquam malas;ſed tanquam minus bonas:& eas potiùs laudo;ſed eo nomine,quòd mihi Virgines generant: ideoque ex ſpinis colligo roſas;ex terra aurum;ex conchilia gemmam;& ita ex matrimonio virginitatem.

Epi.22.ad. Euſtochium de Cuſt.Vir.

2\. *Lib.1.ad aduerſ.Iouin.* IN ſtatu innocentiæ inſtituit Deus matrimonium:ſed priùs florebat virginitas, eaque durauit toto tempore felicis illius ſtatus. Adam enim & Eua,teſte hoc ſancto Doctore, ante peccatum, & quam diu fuerunt in

Paradi-

Paradiso, Virgines erant: post peccatum autem, & extra a radisum vsus cœpit matrimonij: nuptiæ enim terram, virginitas cœlum condit. Necessarium quidem fuit matrimonium ad humani generis propagationem: & hoc nomine antiqui Patres illud elegerunt, quamuis non defuerint aliqui raræ perfectionis, qui Virginitatem amplecterentur.

IN LEGE enim naturæ vixit Melchisedech Sacerdos Dei altissimi, quem Abraham fuit veneratus, & S. Ignatius Martyr eum recenset inter professores Virginitatis. Prætereo hic opinionem, & æstimationem, quam gentes, ipso lumine naturali ductæ de Virginibus habuerunt, tanquam de ijs, qui propriam suam naturam vincerent: quibus ipsemet Deus ita fauebat, vt stupenda quædam per eas ederet, & prophetiæ donum illis largiretur, vt apparet in Sibyllis. 3. *Epist. ad Philadel.* *Vide S. Hieronym. contra Iouinian.*

EADEM OPINIO & æstimatio Virginitatis fuit in lege scripta, in qua non defuerunt viri illustrissimi, qui eam amplecterentur. Inter quos idem S. Ignatius, & alij Patres numerant Iosue, Eliam, & Elisæum, Danielem, & eius tres socios; & quos Scriptura filios Prophetarum appellat, quibus etiam Deus singulariter fauebat, vt ostenderet, placere sibi eorum castitatem. Quis (ait S. Ioannes Damascenus) in antiqua lege cœlos clausit & aperuit? quis mortuos suscitauit, quis Iordanem diuisit? quis raptus est in paradisum? *nonne Virgo Elias*? & successor eius Elisæus, eò quòd ipsum in castitate imitabatur, a *duplicem eius spiritum accepit*. an non tres illi pueri, Castitatis cultores in ardentem fornacem missi, flammas illas per eam vicerunt? & ipse Daniel, an non Virginitate confortatus, leonum dentibus restitit? an non cum Deus voluit sese Israelitis ostendere iussit illos sese continere? & cum Sacerdotes in templum se conferrent ad offerenda sacrificia: an non Deus iubebat castos accedere? magni igitur DEVS semper fecit castitatem. 4. *Lib 4. Fide Orthod. c. 25* a 4 *Re. 2. 15* *Danie. 3. 50. & cap. 6 22. Exod. 19. 15.*

QVID autem dicemus de lege gratiæ? si Moyses, (ait S. Hieronymus) qui legem antiquam significat, vxorem habuit: eius successor Iosue nullam habuit: vt significaretur: post antiquam legem, virginitatem in lege noua pulchros flores edituram. Ex Zacharia & Elisabetha sanctis coniugibus ortus est Baptista, qui fuit semper virgo: nam ex coniugio oritur virginitas, & ex lege Euangelium: vt vnus Propheta & præcursor virgo baptizaret in Iordane Christum Virginem: qui præcipuus fuit excelsi huius status Institutor in Ecclesiæ suæ paradiso, magnos fauores exhibens eum suscipientibus, cum priuilegijs valdè singularibus. Voluit enim nasci ex matre semper Virgine: vt esset illa Virgo virginum, & omnium earum Dux ac Regina. Eiusdem sponsum voluit esse Virginem; suum præcursorem virginem; ac discipulum dilectissimum etiam virginem, cui ob eius virginitatis priuilegium, potestatem fecit, in vltima cœna recumbendi in sinu *Lib 1. contra Iouini.* *S. Hieronymus ibidem. & cap. 56. Isai.*

ſuo: cui etiam in cruce pendens matrem ſuam commendauit: neque enim matrem Virginem alteri, quàm diſcipulo Virgini commendare decebat.

EANDEM caſtitatem profeſsi ſunt Sancti, Andreas, Iacobus maior, & minor, Lucas, & alij ſcholæ eius diſcipuli: quamuis etiam elegerit S. Petrum coniugem, vt ſic oſtenderet ſe non damnare matrimonium. Et ob eandem cauſam in monte Thabor adduxit Moyſen, & Eliam ſuæ Transfigurationis teſtes, in Moyſe matrimonium, & in Elia virginitatem honorans: ex tribus tamen diſcipulis, quos ſecum in montem tunc aſcendere voluit, vnus fuit coniugatus, duo autem virgines. Nam ad excellum perfectionis montem celerius aſcenditur per viam virginitatis, quàm coniugij. Et huius transfigurationis adeò groriosæ cupidi, ſtatim puritatem amplectuntur. Et quemadmodum (ait ſanctus Baſilius) qui perfectè ſunt caſti, ſæpè ad tertium vſque cœlum rapiuntur, vt euenit S. Paulo, qui etiam fuit virgo; &, antequam Chriſtum agnoſceret, honori ſibi ducebat ipſam caſtitatem. Et Elias (ait S. Ambroſius) fuit etiam in curru igneo ad cœlum tranſlatus: patria enim virginitatem colentium non terra eſt, ſed paradiſus. Hic habet corpus, ibi verò ſpiritu habitat: inde enim venit Adamus cœleſtis, qui hoc virgultum in terra plantauit, vt aliqua in ea eſſet ipſius cœli participatio.

Lib. de Virginit.

Lib. 1. de Virgin.

§. 1. *Similitudo eius cum Angelis, cum Deo, & cum Chriſto.*

EX HIS licet aliam virginitatis, & perpetuæ Caſtitatis excellentiam deducere: nam manentes adhuc in terra efficit nos Angelis cœli ſimiles, habentes puritatem ex gratia, quam illi habent per naturam; & incipientes ex hac mortali vita excellentiam participare glorioſæ reſurrectionis: in qua (vt ipſemet Saluator dixit) non erunt nuptiæ, ſed omnes iuſti a *erunt ſicut Angeli Dei in cœlo.* Aſpice igitur diſtantiam cœli à terra; & Angelorum à mortalibus: & inde agnoſces quantum caſtitas præſter matrimonio. Nam (vt ait ſanctus Ioannes Damaſcenus) quanto Angelus hominibus ſuperior, tanto virginitas nuptijs honorabilior. Per eam (ait ſanctus Cyprianus) virgines incipiunt eſſe ſtatim, quod nos futuri ſumus poſtea: habent in hoc ſæculo gloriam reſurrectionis; tranſeunt per hunc mundum abſque eiuſdem mundi contagio: & quamdiu virgines perſeuerant, ſunt Angelis ſimiles. His addit ſanctus Baſilius: non eſſe quoſcumque Angelos, ſed illuſtriores: qui mortalium vitam honorant, ac tuentur: quaſi dixerit eos eſſe humani generis honorem, & hominum cuſtodiam ac tutelam. Nam propter ipſos, & in eorum gratiam Deus homines cuſtodit, multaque beneficia eis confert. Sanctus Iſidorus plus adhuc

a Mat. 22. 30

Lib 4. Fide c 15.

Tract de Diſciplin. & Habitu Virginum.

Lib de vera Virgin.

Lib 2. de ſummo bo no. c 40.

addit: quòd virginitas non solum facit homines Angelis similes; sed etiam æquales. Id quod est conforme sententæ ipsius Saluatoris, dicentis apud S. Lucam: in cœlo, vbi nuptiæ non sunt, fore homines b *æquales Angelis*, & *filios Dei. cùm sint filij resurrectionis*, translati in aliud esse gloriosum. Et quamuis omnes Iusti sint hic filij Dei: at casti singulariter excellunt: eò quòd filio eius vnigenito Iesu Christo D.N. magis assimilentur.

b *Luc.* 20.36

Sed amplius adhuc hoc exaggerat sanctus Chrysostomus, dicens: virginitatem facere homines, ipsis Angelis quodammodo superiores. Hi enim (ait) quòd nō nubant, id fit, quòd neque carnem habeant, neque sanguinem; nec habitent in terra tot miserijs referta; nec sint cupiditatibus & sensuum voluptatibus subiecti; nec opus eis sit comedere, & bibere; nec eos possit dulcis sonus, & suauis musica, aut speciosa aliqua pulchritudo emollire: At homo castus, his omnibus subiectus, & Angelis in viribus & fortitudine inferior: studet violentiam sibi inferre, & ipsos Angelos in puritate imitari.

Lib. de virgin c. 11. 12. 78. & 79.

In quo existimas fuisse discrimē Angelorū ab Elia, Elisæo, & magno Baptista habitantibus in desertis absq; vlla cum hominibus communicatione & familiaritate? minores quidem illi erant ipsis Angelis: eò quòd mortale corpus gestarent: sed in eo maiores erant, quòd in corpore adeò mortali ac patibili vitam ducebant, quasi impatibilem ob suæ Virginitatis puritatem. Idem confirmat sanctus Bernardus, dicens: castitatem & perfectionem hominum magis esse admirandam, quàm Angelorum: quatenus in fragili carnis vase, tot pugnis ac periculis subiecto prælucet. Sicut mirum non erat, quod c *Angelus* in fornace Babylonica cum tribus pueris manens, non combureretur horrendo illo incendio: quia non habebat corpus verum, sed tantum apparens: quod autem tres pueri, veram habentes carnem, non comburerentur illis flammis, magnum erat Dei omnipotentis prodigium, vt postea videbimus. Denique communis est Sanctorum Patrum vox, quâ perfectam castitatem virtutem vocant Angelicam: eâ enim homo excedit se ipsum; & ita in carne viuit, quasi purus esset spiritus, iuxta Apostoli regulā dicentis: d *in carne ambulantes, nō secundùm carnem militamus*: nullum enim à carne, in qua viuimus, stipendium habemus; nec vitam nostram legibus & placitis carnis, sed spiritûs instituimus & gubernamus.

Serm. super id: Hæc est generatio quærentium Dominum.

c *Dan.* 3. 49.

S. Martial. epist. ad Tolosanos. S. Hieron. epist. 12. *de virgin. & lib de virg. S. Aug. lib. de Sanct. virg c.* 13.

d 2 *Cor* 10. 3

Ex his infert S. Basilius (vt à pluribus rationibus adducendis abstineamus, & omnia simul & breuiter dicamus:) virginitatem facere hominem simillimum incorruptibili Deo: eò quòd puritas corporis & animæ, quasi duæ alæ illum eleuent, vt diuinam similitudinem in se recipiat, ad instar limpidissimi cuiusdam speculi, diuinitatis radijs illustrati. Quamobrem dixit Sapiens: e *incorruptio facit esse proximum Deo.* cùm enim homo Deo

e *Sap.* 6. 20.

coniun-

coniungitur, efficitur vnus spiritus cum ipso diuino.

SED quoniam similitudo cum diuinitate valde ostenditur ex ea, quæ habetur cum purissima eius humanitate; & is est propior Deo, qui & ipsi Christo: audiamus, quæ S. Ioannes refert ad hoc propositum de ijs, qui colunt virginitatem: f *& vidi*, inquit, *& ecce agnus stabat supra montem Sion, & cum eo centum quadraginta quatuor millia, habentes nomen eius, & nomen Patris eius scriptum in frontibus suis. Et audiui vocem de cœlo, tanquam vocem aquarum multarum, & tanquam vocem tonitrui magni: & vocem quam audiui sicut citharœdorum citharizantium in citharis suis. Et cantabant quasi canticum nouum ante sedem, & ante quatuor animalia, & seniores: & nemo poterat dicere canticum, nisi illa centum quadraginta quatuor millia, qui empti sunt de terra. Hi sunt, qui cum mulieribus non sunt coinquinati: Virgines enim sunt. Hi sequuntur agnum quocunque ierit.* O felices & beatos qui in adeò perfecto & selecto numero computantur, profitentes virginitatem, cui Agnus Dei sex illos fauores exhibet, qui hic recensentur. Et quamuis S. Ioannes viros tantum nominet: sub eodem tamen numero (vt S. Cyprianus aduertit) computantur etiam fæminæ, quas virginitas reddit Viragines. Felices sunt, eò quòd cum ipso agno conscendant præcelsum montem Sion: quia sese erigunt ad heroicas eius virtutes imitandas; amplectentes cum magno feruore perfectionem, quam ipse docuit: & eidem sese coniungentes per contemplationem & amorem. Sunt etiam felices, eò quòd in frontibus suis scriptum gestent nomen eiusdem agni IESV, patrisque eius cœlestis: protestantes, se iam non suos esse, sed ipsius Dei, & Christi Domini in ipsis habitantis; honori sibi ducentes, quòd operibus suæ Castitatis fidem sui Redemptoris profiteantur; & gloriantes, quòd nomen habeant filiorum Dei, & fratrum Iesu Christi. Sunt item felices, ob suarum vocum sonum, quo tanquam tonitru dæmones, cum quibus pugnant, terrent; Angelos verò cum quibus conuersantur suarum virtutū melodia recreāt. Et quoniā ipsorum corpora tanquam citharæ sunt multarum chordarum siccarum extensarum, & consonantium, eò quòd cōtinuis suis mortificationibus suauissimam edāt harmoniam. Sunt felices, eò quòd soli dicere possint *canticum* illud *nouum*, & participes esse specialium gaudiorum, quæ virginitatem seruantibus promittuntur. Reliqui Iusti (ait S. Gregorius) canticum illud audire quidem possunt, sed non proferre: charitas enim facit eos gaudere de amplitudine Castorum: ad quam tamen peruenire non possunt. Sunt etiā felices, eò quòd precioso agni sanguine sint redempti: quē ita illis applicat, vt singulari puritate, & pulchritudine eas abluat; & ex cōmuni hominum gradu seligat ad tantæ amplitudinis participationē. Sunt deniq; felices ex eò quòd *sequantur agnum quocunq; ille ierit*: nam, cùm sint virgines, nulla virtus superest, in qua non possunt illum imitari. Pergite (inquit sanctus Augustinus) ô Virgines constanter vsque ad itineris

f *Apoc.* 14. 1.

Vide Viegas.

Lib. de Disciр. & habitu Virgin.

Tertia parte Pastoralis: Admonitio. 29.

[Li]b. de San[ct]a Virgin.

vestri

vestri terminum, nos enim ad nuptias, agni canticum adfertis nouum, quod citharis vestris, hoc est, vestris cordibus, diuinis laudibus dedicatis, cantabitis. Non erit g *canticum nouum*, quale dixit Dauid, vt *cantet omnis terra*, sed tale, quod soli vos cantare possitis. Pergite sequentes agnum, sed quò peruenturum eum speratis, vt sistat? vbi sunt ingentia gaudia, non sicut huius mundi inania, aut gaudia communia reliquorum Sanctorum in cœlo; sed magis singularia & propria Virginum, quæ sunt de ipso Christo, in Christo, & cum Christo, post Christum, & pro Christo, & ipsimet Christo. Reliqui Iusti habent sua gaudia de Christo; sed non qualia hæc sunt. Sequantur Agnum, non quocumque ierit; sed quò ipsi possunt peruenire: possunt quidem in loco omni eum sequi; non tamen, quando ille cum Virginitatis pulchritudine progreditur. Hæc S. Augustinus, quibus speciale præmium explicat, quod *laureolam virginitatis* appellamus. Sed audiamus, quæ S. Athanasius ad eadem confirmanda addit. Si quæ in hoc mundo nubunt, ait, relinquunt patrem, & matrem, suam, & adhærent viro suo: quanto felicior est Virgo quæ terrena omnia deserit, & adhæret, & coniungitur Deo suo, semperque sequitur eius agnum? O Virginitas! corona quæ nunquam marcescit, templum Dei, Sacrarium Spiritus sancti, gemma pretiosissima, vulgo hominū abscondita, à paucis inuenta, à multis odio habita, à solis dignis optata. O continentia, mortem destruens, possidens verò immortalitatem. Tu es gaudium Prophetarum, gloria Apostolorum, vita Angelorum, & corona Sanctorum. Beatus qui te obtinet, & constanter retinet, modicum enim pro te laborabit, & plurimùm in te ipsa gaudebit.

Lib de Sancta Virgin. c. 27. & sequent.

g *Psal. 95* 1

Lib de Virgin. fine de Meditat.

§. II.

Nuptiæ Cum Christo.

EX HAC SANCTI Athanasij similitudine aliam possumus deducere Virginitatis excellentiam, desponsationem scilicet perfectissimam, quam celebrat cum Deo suo: de qua Apostolus: a *despondi vos vni viro virginem castam exhibere Christo.* Quasi dicat ego fui internuncius, & mediator, vt vestram virginem castam tradatis vni viro, qui est Christus. Quæ virgo propter hanc desponsationem *sequitur agnum quocunq; ierit.* Quemadmodum enim vxor tenetur speciali quadam ratione virum suū sequi, quocunque ille iuerit; & ad vitam suam simul cum eo ducendam, ita vt non sit inter ipsos loci disiunctio, nec habitationis, etiam intimi recessus, ad quem non pateat illi aditus: ita casta & Sancta anima, eò quòd Christo sit desponsata, eum sequitur, quocumque ierit, tanquam eius comes indiuiduus, exercens se Sanctis meditationibus; & in eius præsentia semper ambulans, in feruenti oratione: quam sponsus in b *sua introducit cellaria*, & in ipsam c *cel-*

a 2. *Cor.* 11. 2

b *Cant* 1. 4.
c *Cant.* 2. 4.

lam vinariam precioforum vinorum , & d *abfcondit in abfcondito faciei fua* : quò non accedit ftrepitus hominum. Quod fi dicas: dignitatem fponfarum communem effe omnibus animabus in gratia Dei exiftentibus, vt primo tomo dictum eft. Refpondebo: in domo diuini Salomonis varios effe mulierum ordines, nam e *Sexaginta* (inquit) *funt Reginæ, & octoginta concubinæ, & adolefcentularum non eft numerus. Vna tamen eft columba mea, perfecta mea.* Nam in fpiritualibus hifce nuptijs varij funt fponfarum gradus. Locum vnum illæ tenent, quæ, cum in ipfam caftitatem aliquando deliquerint, poftea per pœnitentiam furrexerunt; has fequuntur Coniugatæ, & poftea viduæ: at virgines funt tanquam Reginæ, excelfiores magifque dilectæ: eò quòd cùm tanta dexteritate fe gerere ac gubernare nouerint, vt puritatem in omni fua perfectione feruauerint: fequẽtes VirginumReginã, Virginem fcilicet facratiffimam, quæ per excellentiam eft *vnica columba*, & omnino *perfecta*. Pulcherrime hoc totum proponitur in pfalmo 44. in quo agitur de nuptijs filij Dei cum Ecclefia, cui titulus eft: *Pro ijs, qui commutabuntur filijs Core, Canticum pro dilecto*: quem tamen titulum SanctusHieronymus, fequutus hebraicam lectionem, vertit: *victori pro filijs liliorum &c.* qui, vt fuprà eft dictum, funt illi, qui virginitatem profitentur, & colunt, fignificatam per lilium: in quibus Chriftus, vincit, & ex hominibus Angelos facit. Et in ipfius pfalmi progreffu, cùm dixiffet: f *aftitit Regina à dextris tuis*, eáq; præclarè laudaffet, addit: *adducentur Regi Virgines poft eam, proximæ eius afferentur tibi. Afferentur in lætitia & exultatione, adducentur in templum Regis.* Quod ita S. Bafilius explicat: adducentur ad confpectum cœleftis Regis virgines, quæ ipfam Reginam fequuntur; & quæ proximè, per maiorem fcilicet imitationem, ad illam accedunt, coram te comparebunt. Omnes cum lætitia & exultatione venient, & in Regis æterni templum ingredientur: eo quod non ex neceffitate, aut coactè, fed fponte, & magna cum animi voluptate virginitatem funt complexæ. Ac propterea nunquam difcedunt, à precipua ipfa Regina, & Chrifti fponfa, ipfa fcilicet Ecclefia; fed in ea fequunturReginam Virginum, quæ eft fanctiffima eius mater: & perueniunt vfque ad fancta fanctorum: quò non ingrediuntur pedes culpa aliqua maculati. Hæ funt virgines prudentes, quæ habentes accenfas lampades, & rebus neceffarijs ad eas conferuandas, benè præparatæ, g *exeunt obuiam fponfo, & fponfæ, & intrant cum eis ad nuptias.* non quafi domefticæ famulæ; fed tanquam præcipuæ partes myftici corporis Ecclefiæ, quæ eft fponfa agni, ac propterea & ipfæ tanquam fponfæ cum eo celebrant fpirituales fuas nuptias cum ingenti lætitia, in præmium, quòd carnales refpuerint. Præclarè hoc declarauit ipfamet fponfa in libro Canticorum, dicens: h *dilectus meus defcendit in hortum*

fuum

d Pf. 30. 21 Tract. 1. c. 16.
e Cant. 6. 7.
Pfal. 44.
ibi.
f Pfal. 44. 10. 15. Homil. in eundem Pfalmum.
g Mat. 25. 10.
h Cant. 6. 1

suum ad areolam aromatum, vt pascatur in hortis, & lilia colligat. Ego dilecto meo, & dilectus mihi, qui pascitur inter lilia, & sensus est: descendit maiestas Dei ad visitandum conclusum Ecclesiæ suæ hortum, in quo variæ sunt areolæ florum fragrantium, diuersi scilicet status & gradus Iustorum; vt odore, & sapore sanctarum eorum vitarum sese recreet: Sed præcipuè afficitur pulchritudine & odore liliorum, hoc est virginum, quas sibi ipsi colligit: eum in modum, quo quis decerpit pulchrum aliquem florem ex viridario, vt secum gestet, eiusque odore recreetur. Neque his contentus, more & ingenio cerui (de quo dicitur quòd pascatur lilijs, eoque pastu plus quàm alio delectetur, & in viscera sua immittit) pascitur & ipse huiusmodi lilijs, quæ intimi amoris vnione sibi tanquam suas sponsas coniungit: ex quo prouenit, vt tenerrimè sibi dicant: *dilectus meus mihi, & ego illi.* hoc est totus ille meus est, & ego tota illius: ille mecum vnitus est, & ego cum eo: eò quòd vterque simus vnus spiritus: & ille vult quod ego volo, quia ego non volo, nisi quod ipse vult: omnes meæ res sunt ipsius; sicut etiam res eius sunt meæ. Mea est eius omnipotentia, ad defensionem meæ puritatis; mea est Sapientia, ad astutias Sathanæ deprehendendas; mea est prudentia, ad meam lampadem ornandam; & meæ sunt eius virtutes, quibus ego diter, & gloriosas obtineam victorias. ô virtus gloriosissima, quis tuos aperiet thesauros, quos in te contines! Continentia (ait S. Cyprianus) est honor corporum, ornamentum morum, sanctitas sexuum, vinculum pudoris, fons castitatis, pax domus, concordiæ caput. Pudicitia solicita non est, cui placeat, nisi sibi; pudicitia semper verecunda, dum innocentiæ mater est: pudicitia semper ornatur solo pudore, benè sibi conscia de pulchritudine, si improbis displicet: pudicitia nihil ornamentorum quærit, decus suum ipsa est.

Vide Mart. del Rio. ibi.

Lib. de disc. ipli. & Bono pudicit.

Hæc nos commendat Domino, connectit Christo, hæc expugnat omnia de membris illicita desideriorum prælia, pacem nostris corporibus inducit: beata ipsa, & beatos efficiens, apud quoscunque habitare dignatur, & infrà: Virginitas æquat se Angelis, si verò exquiramus, etiam excedit, dum in carne luctata, victoriam, & contra naturam refert, quam non habent Angeli. Virginitas quid aliud est, quàm futuræ vitæ gloriosa meditatio? Virginitas neutri sexus est: virginitas est perseuerans infantia: virginitas est voluptatum triumphus: virginitas filios non habet, sed quod plus est, filiorum contemptum habet; non habet fœcunditatem, sed non habet orbitatem: fœlix, quòd est extra partus dolorem; felicior aũt quod est extra funerum filiorum calamitatẽ. Et infrà. Nihil animũ fidelẽ sic delectat, quàm integra, immaculata pudoris consciẽtia: Voluptatem vicisse, voluptas est maxima; nec vlla maior est victoria, quã ea quæ à cupiditatibus

" referetur. Qui hostem vicit, fortior fuit altero: qui libidinem repressit, se ipso
" fortior fuit: qui inimicum prostrauit, externum hostem percussit: qui cupi-
" ditatem depressit, hostem domesticum superauit. Malum omne faciliùs vincitur, quàm voluptas: quia illud quicquid est, horridum est; hoc blandũ est. Hæc Sãctus Cyprianus, quã ob rẽ anima castitati affecta, iure optimo cãtare poterit canticum illud Ecclesię primæuæ: i *gaudens gaudebo in Domino, & exultabit anima mea in Deo meo: quia induit me vestimẽtu salutis: & indumẽto Iustitiæ circumdedit me, quasi sponsũ decoratũ corona, & quasi sponsã ornatã monilibus suis.* Nõ satis sibi esse existimauit, quòd se Dei sui sponsã appellaret; sed nouo etiã alio nomine *sponsum* nũcupauit: vt nouam aliã desponsationẽ spiritualem cũ ipsamet castitate insinuaret; firmum cum ea pactum inrũdo, quod eam diligere vellet ac tueri; eique fidelis esse omnibus diebus vitæ suæ: Eum in modum quo dixit Salomon, se constituisse, k *assumere sapientiam sibi in sponsam amator factus formæ illius.* Et in Vitis aliquorum Sanctorum legitur: apparuisse ipsis Sapientiam & Castitatem in habitu virginum pulcherrimarum, sese in sponsas offerentium; & ad semper illis conuiuendum & cohabitandum. Vocat autem se sponsum *decoratum corona*: eò quòd ad hanc adeò firmam, & iucundam desponsationem non peruenitur, nisi post strenuam cum castitatis hostibus pugnam; & obtentam coronam, quam promeretur eius victoria. Et quemadmodum sponsus debet sponsam suam splendidis vestibus & preciosissimis monilibus ornare: ita debet castitatem ipsam, quam accipit in sponsam ornamentis reliquarum virtutum, & gemmis præclarorũ operum exornare. Quamuis enim ipsa per se adeò sit pulchra & elegans, vt diximus: si tamen nuda sit, nec his ornamentis induatur, non placebit sponso cælesti: qui regnum cælorum simile dixit esse decem Virginibus, quarum l *quinque fuerunt fatuæ*, eò quòd lampades suas oleo non exornassent. Et meritò (ait S. Chrysostomus) eas appellat *fatuas*, quæ cùm grauiores conflictus superassent: in leuioribus succubuerunt; & custodientes corporis integritatem, per lampadem significatam: eam non exornarunt oleo charitatis & misericordiæ, quæ tempore rationis reddendæ suam agnoscent stultitiam, cùm se in tenebris esse videbunt, lampadibus extinctis: & illudentur, sicut is m *qui cœpit turrem* perfectionis *ædificare, quam non consummauit*; & iactis cum magnis expensis adeò præclaris fundamentis, non erexit super ea muros ædificij. Virgines autem prudentes, suas lampades exornant, & replent oleo Sanctorum operum deuotionis ac misericordiæ, quibus ignis charitatis fouetur & alitur: quo Virginitatis lampas mirũ in modum resplendet. Nec sunt contẽtæ, quod corpora sint n *præcincta*, sed gestant quoque *lucernas ardentes in manibus*, sic ornantes cingulum Castitatis splendore Sanctorum operum, vt ad cælestes nuptias admittãtur. Sed quoniam spiritualis hæc desponsatio multò excellentior obtinetur in statu religioso: cùm de eo agemus, proponemus ea, quæ ad eius amplitudinem pertinent.

i Isaiæ 61. 10.
k Sapi. 8. 2.
l Matt 25. 1
Homil. 79. in Matt.
m Luc. 14. 30.
n Luc. 12. 35

CAPVT V.

VOTVM PERPETVAE CASTITATIS, EIVS EXCELLENTIAE, & commoda.

QVAMVIS Virginitatis, & Continentiæ tot sint excellentiæ ac prærogatiuæ, vt hactenus dictum est: eædem tamen multò amplius extolluntur, si voto confirmentur, quo quis se obstringit Deo D. N. ad perpetuò illam conseruandam, quisque in suo gradu. Nam (vt S. Augustinus aduertit) votum potest addi & comitari sex Castitatis gradus, in primo capite indicatos Splendet autem vehementer in Euangelica lege, postquam verbum diuinum, exiens ex sinu Patris, a *descendit sicut pluuia in vellus*, viscera penetrans Sanctissimæ matris suæ in conceptione & natiuitate, absque vlla integritatis ac puritatis Virginalis læsione; eum in modum, quo b *ros* è cælo descedens receptus est *in solo vellere* Gedeonis*: quo expresso absque* vlla eius læsione, *concha fuit rose impleta*. Sed magnum est mysterium, quòd illud vellus non dicatur fuisse ouis aut agni carni coniunctum, sed ab ea extractum: tale enim erat illud Gedeonis, ad significandam supremam Virginitatis excellentiam. Castitas enim absque voto, est sicut vellus carni adhærens, à qua pati potest mutationes & varietates; suique iacturam etiam absque peccato, seruiendo operibus carnis in matrimonio: at Virginitas & castitas cum voto perpetuo, est tanquam vellus à carne separatum absque vlla spe iterum se eidem coniungendi. Votum enim inhabilem illam facit, ne carnis operibus ampliùs seruiat: quasi esset Angelus sine carne viuens. Huic simile vellus fuit Virgo Sacratissima Domina nostra: quæ non fuit contenta proposito perpetuæ Virginitatis conseruandæ, sed votum adiecit expressum eam perpetuò seruandi; quia Dominus noster gloriosa adeo promissione illam præparabat ac disponebat, vt digna esset eius mater. Nec diu distulit, eam promissionem facere, nam statim atque diuinum hoc vellus separari cœpit à carne, & sanguine, deserens paternam domum, & cognatorum Societatem, cùm ætatis esset trium annorum, & in Dei templo præsentata: statim constituit, hanc secessionem suam non fore sicut aliarum virginum, quæ ad aliquot tantùm dies ibi manentes; posteà nubebant: sed ipsa, spiritu sancto illustrata, votum edidit, nunquam virum cognoscendi, suamque perpetuam virginita em eidem consecrauit, accipiens eum in vnicum & perpetuum suum sponsum. Et quamuis Dominus noster iustissimis ex causis iusserit, eam nubere S. Iosepho: erat tamen (vt S. Aug. & S. Greg. Nissenus dicũt) certa, ex eiusdem Dei reuelatione, quòd ille sponsus adiuturus illam esset votum suum seruare: in quo permansit semper cum summa fir-

In Psal. 75.

a *Psal. 71. 6 & Ecclesia ait: sicut pluuia in vellus descendisti.*
b *Iudicum 6. 37.*

1.

Vide Suarez. tom. 2. Disput. 6. in 3. P. S. Tho. 3 P q. 28. a 4.

Lib de sãct virgin c. 4. Homil. de Natiuit.

 mitate,

mita:e,vt omnes Patres deducunt ex ipſius virginis ſanctiſſimæ reſponſo, quod dedit Gabrieli Archãgelo dicenti ſibi, quod eſſet conceptura filium Dei. Dixit enim: c *quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco.* quia ſcilicet obſtricta ſum, eum non cognoſcere; nec mihi licet vel agere, vt ea via mater fiam. Et (vt S. Auguſtinus perpendit) diſpoſuit Dominus noſter, vt virgo ſanctiſſima virginitatem ſuam prius Deo conſecraret, quàm ſciret, quid eſſet conceptura. Nam naſciturus de matre Virgine, voluit potiùs ſanctam Virginitatem oblatam approbare, quàm eam imperare. Vt ſponte potius ac libere ſemper aſſumeretur, quàm ex aliqua neceſſitate. Et etiam, vt hinc appareret (quod S. Bernardus ait) inſignis opinio amorque Virginis ſanctiſſimæ ad ipſam Virginitatem: quæ, etiam promiſſione adeo excellenti ſibi propoſita, quod eſſet mater Dei futura, indicium dedit excuſationis, propter promiſſionem, quâ ſe obſtrinxerat, non cognoſcendi virum.

c Luca 1. 34. vide Bellarmi. tom. 1. lib. de Mon. c. 22. Suarez ſupra. Lib. de San. Virgin. Serm 4. ſuper Miſſus eſt, & in illud: ſignum magnum.

2. AD HAEC ipſemet Chriſtus, omnis perfectionis Magiſter, non ſolum Caſtitatem conſuluit; ſed eius etiam ſeruandæ votum: quod Sancti Patres deducunt ex illa parabula, in qua dixit: quemadmodum d *aliqui ſunt Eunuchi*, hoc eſt impotentes ad matrimonium, & filiorum generationem, vel *quòd de matris vtero ſic nati ſunt*; vel quòd in eandem iniuriâ vel operâ *hominum* inciderint: ita eſſe alios, *qui ſe ipſos caſtrauerunt*, & impotentes reddiderunt, *propter regnum cælorum.* Non enim impotens appellatur, qui ſpontè & liberè non vult matrimonium inire; ſed qui voto ſe obſtrinxit, quo ſe impotentem reddidit, ad illud ineundum ſine peccato. Ex quo licet colligere: quemadmodum Chriſtus D. N. in rebus omnibus exemplo ſuo præceſſit: ita cum Virginitatem conſuluit, & cuſtodiuit, eſſe veriſimile, & credendum, ipſum etiam ſe voto obſtrinxiſſe, ſiquidem illud conſuluit. nam in omnibus virtutibus elegit optimum, & excellentiſſimo modo, quo exerceri illæ poſſent. Cum igitur Virginitas voto conſecrata, ſit excellentiſſima: cur ſuam non conſecraret? Quamuis enim ipſe, vtpote Dei filius, & beatus, non opus haberet, ſe ipſum votis ligare, vt in ſuis virtutibus firmus eſſet & conſtans: nobis tamen opus erat eius exemplo, quod imitaremur, ad nos ipſos obſtringendos, vt poſtea videbimus.

d Matt. 19. 12. Vide Bellarmi c. 24.

3. 3. *Minimum* autem eſt certum: Apoſtolos (in quibus lex Euãgelica erat in omni perfectione expreſſa) voto ſe hoc obſtrinxiſſe; reliquoſque fideles idem docuiſſe, & conſuluiſſe: cùm conſtet, Apoſtolum repræhendiſſe quaſdam e *viduas volentes nubere*: quas dicebat *habere damnationem, quia primam fidem*, quam Chriſto D. N. dederant, voto quo ſe ad continentiam ſeruandam obſtrinxerant, *irritam facerent.* ita enim multa concilia, & Sancti patres locum illum interpretantur. Ex hiſtorijs etiam Eccleſiaſticis conſtat S. Matthæum Apoſtolum perſuaſiſſe S. Iphigeniæ, vt ſe hoc voto virginitatis obſtringeret; & S. Paulum, Teclæ; S. Martialem, S. Valeriæ;

e 1. Tim. 5. 12. Cartagin. 4 c 104. Vide Bellarm. c 24. & 27. De Eccleſi. Hierar. c. 6.

S. Cle-

S. Clementem Flauiæ Domitillæ: & S. Dyonisius Ariopagitta ait, professores vitæ monasticæ consueuisse promittere renunciationem vitæ diuisæ, qualis est coniugum. Et eodem Spiritu Sancti Ecclesiæ Doctores Basilius, Ambrosius & Augustinus, hoc votum tanto cum fructu prædicabant ac persuadebant: vt innumeræ personæ illo se obstringerent. quemadmodum etiam in hoc sæculo sunt innumeræ, quæ trita antiquorum vestigia tenent, & sequuntur.

§. I.

SED quis non plurimùm delectetur hac oblatione cum voto facienda, si perpendat quanti referat esse cum Deo liberalem, qui dona sua & fauores eâ mensurâ metiri solet, quâ nos metimur nostra seruitia, ita vt se valde liberalem erga liberales ostendat: non item erga parcos. quis autem dubitet, eum esse liberaliorem erga Deum, qui aliquod ei obsequium ex voto præstat, quàm qui idem facit absque voto? nam cum voto (ait S. Anselmus) non solum arboris fructum Deo offers; sed ipsammet arborem, ex qua fructus ille prouenit: tradis enim Deo libertatem tuam, quæ res est omnium, quas possides, preciosissima: & eius amore renuncias iuri, quod habebas ad contrahendum matrimonium, & faciendum absque vlla culpa, quod alias Deus tibi non prohibuerat. Ecclesia antiqua Deo Domino nostro dicebat: *Omnia poma, noua & vetera, dilecte mi, seruaui tibi:* At recens Ecclesia non solùm poma, sed ipsas quoque pomos, antiquas & nouas, earumque fructus offert: promittit enim multa legis naturalis propria; & alia propria legis gratiæ: quædam, quæ sunt de præcepto, quædam de solo consilio: & in ijs, quæ sunt de præcepto addit etiam votum adeò generoso & liberali animo: vt, quamuis illud præceptum non fuisset, voto nihilominus idē obtulisset, vt magis ipsi Domino placeret: quale esset, si quis voto se obstringeret, sacrū Missæ in dieb us festis audiendi; aut non furandi, non adulterādi, etiāsi de huiusmodi, præceptum nullū esset: sic enim fieri debet præcellens Castitatis votum: in quo Deo D. N. offertur continētia præcepti naturalis, vt abstineatur ab illicitis voluptatibus; & continētia Euangelici cōsilij, vt etiam licitis renuncietur: quia tunc datur Deò etiam arbor liberi arbitrij, ex qua fructus huiusmodi proueniūt. Et hac ratione ostēdit creatura summū liberalitatis gradū, quē erga suum creatorem ostendere potest: dū scilicet in re adeò graui ac difficili multò plus præstat, quàm ille iubeat. Rustici & tributarij (ait S. Dorotheus) reddūt suis Dominis tributa & vectigalia, quæ illis ex Iustitia debent: quæ nisi reddant, conijciuntur in custodiam, ac iure puniuntur; ingenui tamen ac nobiles principibus suis dona & munera magni precij offerunt nomine tantùm gratitudinis, & vt fide-

4.

Lib. 1. de Similitud. c. 84.

a Cant. 7. 13

Tract. 1. c. 3.

Serm. 2.

litatem & amorem suum erga illos hac ratione profiteantur. Hunc in modum vulgares ac tepidi Christiani satis sibi esse putant, si Deo reddant Præceptorum tributa: nisi enim ea seruent, seuerissimè punientur: feruentes autem, & qui animos gerunt nobiliores, vota offerunt & promissa in multis rebus heroicis, ad quas præcepto non tenebantur; sed liberales se ostendũt Creatori suo in gratiarum actionem, ob accepta ab eius manu beneficia; & in recognitionem fidelitatis, & amoris erga ipsum. Et hoc spiritu dicebat Dauid: b *vouete & reddite Domino Deo vestro omnes, qui in circuitu eius affertis munera*: quasi dixerit: donis & muneribus, quæ sponte Deo offertis, adiũgite etiam vota, vt pluris ab eo fiant; eò quod simul cum munere cor vestrum offeretis, & libertatem, quam simul traditis. Cum enim Deus sit liberalissimus sit in remunerando, quod sibi offertur: copiosiùs oblationem illã remunerabit, cui votum adiungitur. Quemadmodum remunerauit votum ipsius Dauidis, quo c *iurauit Domino, & votum vouit Deo Iacob*: se non sũpturum *requiem, donec inueniret locum Domino, & tabernaculum* erigeret *Deo Iacob*. illud, inquam, votum remunerauit Deus excellẽtissima quadam promissione, ingentium bonorum ipsi & eius successoribus; & venturi ex eius semine ac domo Messiæ, qui d *regnaturus esset in eius domo in æternum*.

b Psal. 75. 12.

c Psal. 131. 2

d 2 Regum 7. 12.

5. MAGNVM etiam aliud bonum nobis accedit ex voto castitatis, firmitas scilicet, & Constantia in ea seruanda: ex quo stabilitas oritur eius, quem propriè statum Virginitatis aut Continentiæ vocamus. Cùm enim voluntas nostra naturâ suâ sit instabilis in suis decretis & propositis: non est medium aptius ad eam mutabilitatem stabiliendam, ne retrocedat: quàm si voto alligetur, quod teste S. Thoma magnam adfert decretis firmitatem: nam hoc modo, ait, nos imitari constantiam beatorum in cælo. Nam, vt suprà insinuauimus, reuerentia debita infinitæ Dei maiestati, cui votum & permissio fit, inuitat, imò obligat, vt ne promissioni nostræ desimus. Si enim est ingens inciuilitas, non stare verbis & promissis factis Regibus & principibus; ac propterea diligentissimè curant homines, exactè & ad nutum ea explere, quæ illis promiserunt: quanto maior censenda erit inurbanitas, si quis promissioni ac voto desit, quod Regi cælesti obtulit, in cuius manibus spiritus & vita est posita omnium Principum terræ. Ac propterea propheta ille Rex dixit: qui e *vouetis, Domino reddite: est enim terribilis, & aufert spiritum Principum: & est terribilis apud Reges terræ*. id volens significare: eum, cui vota fiunt, talem esse, vt qui vouent, etiamsi Principes sint aut Reges, nisi steterint promissis, ostendet se eis terribilem, & auferet spiritum, & vitam gratiæ; & fortè etiam corporum.

1. 2. q. 88. a. 4. ad 1. Tract. 1. c. 9

e Ps. 75. 13.

ALIA quoque ratio firmitatis & stabilitatis voti est, quòd vouens conuertat id, quod liberum ac voluntarium illi erat, in debitum & necessarium: obligat enim se vouens, ad id præstandum sub ea pœna, vt à Dei amicitia, &

iure ad cælum perueniendi excidat; incurrat verò in æternas inferni pœnas: nisi promissum reddiderit. Ne autem in huiusmodi damna incidat: exstimulat sese ad firmitatem, & stabilitatem in reddendo quod promisit. quare conijcienti se in has angustias, vt constantior sit: copiosiorem Deus præbet gratiam, ne suæ firmitati desit. Ne doleas (ait S. Augustinus) quod voto te obstrinxeris; sed gaude potiùs: quod non liceat tibi nunc facere, quod antea cum tuo damno faciebas: potius te ipsum excita ad standum promissis: Deus enim, qui tuum votum acceptauit, iuuerit, vt explere possis. Felix necessitas, quæ meliorem affert exitum.

Epist 45. ad Armentarium.

Hinc etiam alia excellentia oritur magis propria voti Virginitatis, & Castitatis: quòd scilicet spirituale cum Christo connubium perficiat ac stabiliat. 6.
Quemadmodum enim in carnali coniugio necessaria est aliqua promissio & obligatio, cui illud innitatur: ita perfecta spiritualis cum Christo despósatio nó fit solo proposito Castitatis, quod potest sine peccato mutari; sed opus est voto, quod obligationem imponit fidelitatis seruandæ diuino sponso. Ac propterea Castitatis votum est de essentia status religiosi: quòd talis desponsatio fit multò perfectior. Et hoc ipsum nouam adfert firmitatem ne fidelitas cœlesti sponso debita, lædatur. Sicut sponsa, aut vxor maiorem habet in castitate firmitatem ob specialem obligationem, qua tenetur esse fidelis suo sponso & viro, etiam absenti.

Accedit, quod votum etiam addit firmitatem ex ea parte, quòd lasciui, & impudici magis cauent tentare, & solicitare eas virgines, quæ suam 7.
Castitatem Deo consecrarunt: timentes, vt merito debent, ne Deus iram suam in eos ostendat, sicut homines solent contra eos qui ipsorum vxores aggredi audent. Hoc præclare perpendit S. Ambrosius contra quendam, qui ausus fuerat tale delictum committere cum quadam Virgine, quæ vocabatur Susanna. Quid (inquit) dicam de te, filio serpentis, ministro Diaboli, templi Dei violatore; qui in vno delicto duo atrocissima coniunxisti, adulterium & sacrilegium, dum temerè corpus prophanasti Christo oblatum, & consecratum? Caue (ait S. Hieronymus) ne f *Phinees arrepto pugione perfodiat* te fornicantem *cum Madianita*? Attende: peccatum tuum fœdius esse peccato g *Amon*, qui *oppreßit Thamar sororem* suam Virginem: virgo enim consecrata plus est quam soror. Contra te clamat sanguis h *Naboth*, *& vinea Iezrael*, quæ cùm sata esset Dei semente: tu eam in turpium voluptatum tuarum hortum conuertisti. Aduersus te mittetur alter Elias, qui cruciatus & mortem tibi minetur, nisi tempestiuè surgas à tuo peccato per pœnitentiam. Momento, (ait alibi S. Ambrosius) quid magnus Baptista dixerit Herodi: i *non licet tibi habere vxorem fratris tui* viuentis: quamuis quòd libere hoc peccatum repræhendisset, martyrio fuerit affectus. quanto igitur æquius est, temeritatem repræhendere eorum, qui suas Christo sponsas rapiunt,

Lib. de ob iurgatione contra Susannam lapsam c.9 ab aliquibus tribuitur. S. Hieronymo Epist. contra Sabinianum Diacon
f *Num. 25* 8
g *2 Reg 13* 14
h *3. Reg 21*
Lib. de Virgin. ad sororem.
i *Marci 6* 18.

cùm sit ipse frater natu maior, viuens & æternus. Gratias, inquit, diuinitati, quod hic nullus sit Herodes: vtinam nulla Herodias. Tantus enim est zelus emissi voti seruandi, vt virgines paratæ sint martyrium potius subire, quàm suæ integritatis iacturam facere; & viri, mori potius eligant, quàm in Regẽ suum ac Dominum peccare: dicentes cum castissimo Ioseph, k *quomodo possum malum hoc facere & peccare contra* Christum *Dominum meum*, vel tangens te eius sponsam?

k Genes 39. 9.

§. II.

8. EX his deducere licet vltimam rationem, eo quod plurima Sancti dicant exaggerantes peccatum, votum hoc violantium: appellant enim illud turpissimum sacrilegium, adulterium iustissimum, valdeque abominandum contra Deum infidelitatem. Quamobrem dixit Apostolus: a *viduas* post votum castitatis *nubere volentes, habere damnationem*. Perpendit autem Sanctus Isidorus: non dixisse Apostolum, viduas quæ nubunt; sed quæ volunt nubere: nam aliquæ id non facient, siue quòd cogantur, re ipsa nõ facere; siue ex pudore abstineant: quæ tamẽ, si vel corde id desiderent, damnationem ipsam promerentur. Quãto igitur magis (ait S. Epiphanius) hanc pœnam promerentur virgines, hoc votum violantes, postquam ipsum Christum in sponsum acceperunt? Mulieri (ait S. Basilius) si nupsit, non permittitur, primo marito superstite, virum alium accipere. Cum igitur Christus Virginum sponsus nunquam moriatur: nunquam eis licebit sponsum alium, absque grauissimo adulterij crimine, accipere. Quod si tantũ est crimen thalamum violare viri terreni: quantò censebitur grauius violare thalamum regis cœlestis? Vxor (ait S. Chrysostomus) non habet potestatem sui corporis, sed vir; & qui voto se Christo consecrauit, non habet potestatẽ sui corporis, sed Christus: cui facit iniuriã, si alteri alicui illud tradat. Lapsus (ait S. Aug.) castitatis excelsioris peiores sunt adulterijs. Si enim Christo iniuriam facit quæcumque vxor proprio viro suo fidelis non est: quanto maior censenda est iniuria eiusdem Christi, quòd quæ ipsius est sponsa, fidelitatem ipsi non seruet? Et cum viri adeò zelent honestatem vxorum, & infideles sibi seuerissimè puniant: quomodo zelabit Deus sponsarum suarum castitatem, punietque lapsum sibi infidelium, vt hac ratione reliquas frenet, & cautiores faciat? eum in modum ait idem Sanctus, quo vxor Loth, cùm Deus illam ex Sodomis eduxisset, & ex illis incendijs erui ssset, in ipso itinere b *respiciens post se, versa est in statuam salis*: vt stulti & inconstantes hoc exemplo salïantur, & cautiores fiant, ac discant in bono cæpto perseuerare: Ita, inquam, is, quem Dominus noster per votum castitatis ab incendijs & luxuriæ flammis eripuit, si respicit post se, & votum suum transgreditur: timere potest, ne simili pœna afficiatur, vt

a 1. Tim. 5. 12.
Lib 2 de off. Eccle. c 18.
S. Aug lib. de bono Viduit. c. 9
Heresi 61.
De vera Virgin. & epi. 185 ad Virgine lapsã.
Epist. 6. ad Theodor. lapsum.
De bono viduit c. 11.
in Ps. 75 & in Tract. Psal. 83
S. Greg 3. par Past. Admon 28
b Gen. 19. 26.

maneat

maneat exemplar in cautelam aliorum. Et quemadmodum vxor Loth periit, non quòd vel vnum gressum versus Sodomam reuertisset; sed solùm quod respexerit illam: ita virgo existimare debet: contra hoc votum non solum peccari opere ipso, quod per gressus significatur; sed etiam ipso aspectu & consensu volūtatis. c *Memores estote* (ait Saluator noster) *vxoris Loth* quæ nūquam primam suam formam recepit; & exemplum accipite in alieno capite: ne æternum pereatis, instar agri d *sale* asperso sati, qui semper manet sterilis & inutilis. Si e *Ananias* & *Saphira* (ait S. Fulgentius) infelici morte perierunt, eò quòd *partem precij*, quo agrum vendiderant, quem iam Deo per votum paupertatis obtulerant, ex quadam cupiditate retinuerunt: quâ pœna non erit dignus, qui subtrahit Deo hæreditatem & margaritam Castitatis, prius ipsi oblatam? Has omnes sententias adducendas existimaui: vt clauorū instar firmiùs figant votum Castitatis, nec sit qui audeat refigere.

c *Luc. 17. 32.* d *S. Hierony. in Matthæū d Iudic. 9. 45.* e *Epist. 1.* *Actuum. 5. 3. 10.*

9. Sed *obijcere* quispiā posset: si adeo graue peccatū est, votū transgredi: expedit, illud nō facere: ne vouens, tali periculo exponatur; & intuitu gratiā augēdi ampliori merito, eò deuenire, vt gratiā excidat lapsu turpiori. Cui obiectioni valde aptè respondet S. Ambrosius: si id ita est, nullus sit miles, nullus ad pugnam exeat: ne fortè aliquando vincatur; nullus pedibus vtatur ad ambulandum: quia periculum est impingendi; neque aperiat oculos ad videndum, ob periculum labendi in concupiscentiam propter aspectum: quæ cùm non fiat prætermittenda, sed prudenter & attentè præstanda: ita non sunt omittenda vota, quæ Deo aliàs placent, & in quibus non est alias morale periculum, si prudenter fiant: eò quòd Deus auxilium præstet ad illa seruanda. Ne pigeat (ait Sanctus Augustinus) vota edere: quia non vestris viribus ea explebitis. Deficietis si vobis ipsis fidatis: si autem Deo, cui votū offertis: edite illud, & tutò incipite quod vouistis implere: nàm qui te hortatur, vt voueas, ipse adiuuat, vt reddas. Ideoque certius est ex voto lucrum, quam iactura: quòd si quis timor est iactura: is ipse magis lucrum promouet: humilis enim timor iustum reddit securiorem, vt voti sui compos euadat.

Lib. de Viduis prope finem. *in Psal. 75* *in Psal. 131.*

10. Denique vt Castitatis votum optatam habeat firmitatem, & certi lucri securitatem: plurimum refert conditiones illas adhibere, quæ capite nono primi Tractatus positæ fuerunt: quæ exactius in hoc voto sunt adhibendæ propter eius perpetuitatem ac difficultatem; & graues pugnas, quibus impetitur: quare diligenter curandum est, ne absque magna consideratione & consultatione edatur: sed diligenter regula illa nostri Saluatoris seruetur, qua dixit: f *qui vult turrim ædificare, prius sedens computat sumptus, qui necessarij sunt ad eam perficiendam*; & qui *committere vult bellum aduersus hostem potentem, sedens prius cogitat, an* sufficientem habeat exercitum, vt *ei occurrat*, & resistat. Alioquin melius est Castita-

f *Lucæ 14. 28.*

tem non vouere, quàm, post votum, illam non seruare; & in prælio contra eam insurgente succumbere. Et ideo S. Hieronymus dixit, vnusquisque consideret vires suas, vtrum possit Virginalia implere præcepta, vota scilicet Virginitatis, antequam illa edat, siquidem ad ea edenda non obligatur. Ne autem deceptio aliqua tali considerationi inferatur, aptum consilium est, experientiam aliquam prius habere facultatis, quàm quis habet ad votū in sæculo manens seruandum. Quare ordinariè loquendo tutius est, primùm facere votum ad certum aliquot tempus, ad annum v. g. vt ex eo ex perientia sumatur ad votum perpetuum edendum. Plurimum etiam refert, vt vouens ad eam ætatem præuenerit, vt intelligere possit, quantum sit onus, quod sibi per votum imponit. Cùm autem Ecclesia ad religiosam professionem edendam constituat sexdecim annos: hæc ætas pro quocumque castitatis voto edendo sufficiet: plurimum enim refert ab ipsa iuuentute firmiter illam amplecti, modò aliæ adsint conditiones discretionis, & maturitatis. Nam (vt S. Ambrosius ait) non est reijcienda ætas iuuenilis; sed animus & propositum est examinandum. Sancta enim Tecla non ex senectute, sed ex virtute fuit approbata. Et omnis ætas Deo apta, est Christo perfecta. Ne mireris, quod iuuenes profiteantur Castitatem: cùm etiam subeant martyrium. an dubitare licet, paruam ætatem posse seruare continentiam; quæ confiteri potest Fidem, etiā cum effusione sanguinis? Denique ad votū castitatis edendum, maximè attendenda est vocatio Dei, à qua præcipuè oritur virtus & facultas ad eam seruandam. Vt proximo capite apparebit.

In Matt. 19

Trident. Sess. 25, c. 15

Lib. 3. de virginit. S. Aug. de S virg. c 36. S. Hiero E pist. ad Eustoch de Virginitate.

CAPVT VI.

AD BENE ELIGENDVM STATVM CONTINENTIAE, EAMque seruandam, necessariam esse Dei vocationem: eumq; sufficientia auxilia & media omnibus præstare.

PERPETVAE Castitatis excellētiæ, & grauissimæ eius pugnæ satis persuadent: neminem proprijs viribus eligere posse, sicut oportet, excelsū adeò ac difficilem statum; neque Continentiam promittere, nec promissam seruare; nisi à Sancta Dei vocatione & inspiratione præueniatur, & adiuuetur. Quod satis expresse insinuauit Saluator noster suis Apostolis dicentibus: nisi liceret libellum repudij vxori dare, expedire non nubere, respondit enim: a *non omnes capiunt verbum istud sed quibus datum est*. In quibus verbis non voluit supremus noster Magister (vt Hæretici carnales ad suam carnalitatem excusandam fingunt) affirmare, continentiam esse donū Dei, sicut est Prophetia, & donum linguarum, & aliæ gratiæ gratis datæ, quæ non à libertate nostra, sed à sola libertate Dei, illas, cui voluerit, dantis,

a Mat. 19. 11

depen-

dependent:nam Castitas,à libero nostro arbitrio dependet; & in libertate nostra est positum, eius statum amplecti,aut non accipere: sed illud est verum:quod non à solo arbitrio nostro,sed præcipuè à vocatione & inspiratione spiritûs sancti,dependeat: qui est paranymphus,& mediator animarum,quę accepturę sunt Christũ in sponsum.Nam quemadmodum ad viros spectat,vxores eligere,quas in sponsas accipiant; ipsis tamen etiam consentientibus,ac desponsationem acceptantibus:ita Dei proprium est, virginitatem, & perpetuam castitatem inspirare;& animas eligere, quæ illam seruent,vt ipsius sint sponsæ:ipsis tamen tali inspirationi consentientibus: nã absque libero illarum consensu,non perficiuntur hæ nuptiæ; nec vlla infertur vis,nec obligatio imponitur eum statum eligendi.Ac propterea addidit ipse Saluator: *qui potest capere,capiat*:quasi dixerit:vnusquisque potest libere hunc statum capere,aut non capere.Qui autem Dei inspirationem & motionem in se sentit; & suauem impulsum,& facultates ad illum amplectendum:meritò illum acceptabit.

Ad cuius maiorem explicationem est aduertendum: duplicem esse modum vocationis ad statum perpetuæ continentiæ. *Primus* est generalis, quo Dominus noster tanquam ad rem maioris perfectionis exhortatur;& auxilia sufficientia ad eam custodiendam offert: eum in modum, quo Sanctus Apostolus dixit b *de Virginibus*,siue de Castitate *præceptum Domini non habeo: consilium autem do.* qui modus vocationis omnibus Christianis est communis;& omnes possunt eam acceptare,& Apostolicum sequi consilium:de quo S. Ambrosius Virgines alloquens dixit: quis poterit melius vobis dare cõsilium, quam ipsum vas electionis?& quem sponsum excellentiorem eligere potestis?quibus licet sponsum eligere:non licet Deum præferre? Præter hanc vocationem est alia multo magis particularis,inclinans,&interiùs impellens voluntatem cum magna suauitate & efficacitate ad Castitatis statum matrimonio relicto eligendum: sed hæc non omnibus conceditur; sed ijs,quos Dominus noster supremâ suâ prouidentiâ ad id præelegit: ipsi enim competit,inclinationes & propensiones distribuere ad omnes Ecclesiæ status,ita vt non desint,qui illos eligant,& amplectantur.Et de hac vocatione loquutus est Apostolus, cùm dixit:c *volo* & opto, *omnes vos esse* continentes *sicut me ipsum: sed vnusquisque proprium donum habet ex Deo alius quidem sic, alius verò sic*: hoc est vnus speciali vocatione amplectitur statum continentiæ,& alius matrimonij: & hanc vocationem ipse appellat proprium donum ex Deo.

b 1.Cor 7.25. In Exhort. ad Virgin. Lib.3 de Virginit.

c 1.Cor 7.7

ſuo: cui etiam in cruce pendens matrem ſuam commendauit:neque enim matrem Virginem alteri, quàm diſcipulo Virgini commendare decebat.

EANDEM caſtitatem profeſsi ſunt Sancti, Andreas, Iacobus maior, & minor, Lucas, & alij ſcholæ eius diſcipuli: quamuis etiam elegerit S. Petrum coniugem, vt ſic oſtenderet ſe non damnare matrimonium. Et ob eandem cauſam in monte Thabor adduxit Moyſen, & Eliam ſuæ Transfigurationis teſtes, in Moyſe matrimonium, & in Elia virginitatem honorans: ex tribus tamen diſcipulis, quos ſecum in montem tunc aſcendere voluit, vnus fuit coniugatus, duo autem virgines. Nam ad excelſum perfectionis montem celerius aſcenditur per viam virginitatis, quàm coniugij. Et huius transfigurationis adeò groriosæ cupidi, ſtatim puritatem amplectuntur. Et quemadmodum (ait ſanctus Baſilius) qui perfectè ſunt caſti, ſæpè ad tertium vſque cœlum rapiuntur, vt euenit S. Paulo, qui etiam fuit virgo; &, antequam Chriſtum agnoſceret, honori ſibi ducebat ipſam caſtitatem. Et Elias (ait S. Ambroſius) fuit etiam in curru igneo ad cœlum tranſlatus: patria enim virginitatem colentium non terra eſt, ſed paradiſus. Hic habet corpus, ibi verò ſpiritu habitat: inde enim venit Adamus cœleſtis, qui hoc virgultum in terra plantauit, vt aliqua in ea eſſet ipſius cœli participatio.

Lib. de Virginit.

Lib. 1. de Virgin.

§. 1. *Similitudo eius cum Angelis, cum Deo, & cum Christo.*

EX HIS licet aliam virginitatis, & perpetuæ Caſtitatis excellentiam deducere: nam manentes adhuc in terra efficit nos Angelis cœli ſimiles, habentes puritatem ex gratia, quam illi habent per naturam; & incipientes ex hac mortali vita excellentiam participare glorioſæ reſurrectionis: in qua (vt ipſemet Saluator dixit) non erunt nuptiæ, ſed omnes [illegible] a *erunt ſicut Angeli Dei in cœlo.* Aſpice igitur diſtantiam cœli à terra; & Angelorum à mortalibus: & inde agnoſces quantum caſtitas præſtet matrimonio. Nam (vt ait ſanctus Ioannes Damaſcenus) quanto Angelus hominibus ſuperior, tanto virginitas nuptijs honorabilior. Per eam (ait ſanctus Cyprianus) virgines incipiunt eſſe ſtatim, quod nos futuri ſumus poſtea: habent in hoc ſæculo gloriam reſurrectionis; tranſeunt per hunc mundum abſque eiuſdem mundi contagio: & quamdiu virgines perſeuerant, ſunt Angelis ſimiles. His addit ſanctus Baſilius: non eſſe quoſcumque Angelos, ſed illuſtriores: qui mortalium vitam honorant, ac tuentur: quaſi dixerit eos eſſe humani generis honorem, & hominum cuſtodiam ac tutelam. Nam propter ipſos, & in eorum gratiam Deus homines cuſtodit, multaque beneficia eis confert. Sanctus Iſidorus plus adhuc

a Matt. 22. 30

Lib. 4. Fide c. 15.

Tract. de Diſciplin. & Habitu Virginum.

Lib. de vera Virgin.

Lib. 2. de ſummo bono. c. 40.

addit

addit: quòd virginitas non solum facit homines Angelis similes; sed etiam æquales. Id quod est conforme sententæ ipsius Saluatoris, dicentis apud S. Lucam: in cœlo, vbi nuptiæ non sunt, fore homines b *æquales Angelis, & filios Dei. cùm sint filij resurrectionis*, translati in aliud esse gloriosum. Et quamuis omnes Iusti sint hic filij Dei: at casti singulariter excellunt: eò quòd filio eius vnigenito Iesu Christo D.N. magis assimilentur.

b *Luc. 20. 36*

SED amplius adhuc hoc exaggerat sanctus Chrysostomus, dicens: virginitatem facere homines, ipsis Angelis quodammodo superiores. Hi enim (ait) quòd nō nubant, id fit, quòd neque carnem habeant, neque sanguinem; nec habitent in terra tot miserijs referta; nec sint cupiditatibus & sensuum voluptatibus subiecti; nec opus eis sit comedere, & bibere; nec eos possit dulcis sonus, & suauis musica, aut speciosa aliqua pulchritudo emollire: At homo castus, his omnibus subiectus, & Angelis in viribus & fortitudine inferior: studet violentiam sibi inferre, & ipsos Angelos in puritate imitari.

Lib. de virgin. c. 11. 12. 78. & 79.

In quo existimas fuisse discrimē Angelorū ab Elia, Elisæo, & magno Baptista habitantibus in desertis absq; vlla cum hominibus communicatione & familiaritate? minores quidem illi erant ipsis Angelis: eò quòd mortale corpus gestarent: sed in eo maiores erant, quòd in corpore adeò mortali ac patibili vitam ducebant, quasi impatibilem ob suæ Virginitatis puritatem. Idem confirmat sanctus Bernardus, dicens: castitatem & perfectionem hominum magis esse admirandam, quàm Angelorum: quatenus in fragili carnis vase, tot pugnis ac periculis subiecto prælucet. Sicut mirum non erat, quod c *Angelus* in fornace Babylonica cum tribus pueris manens, non combureretur horrendo illo incendio: quia non habebat corpus verum, sed tantum apparens: quod autem tres pueri, veram habentes carnem, non comburerentur illis flammis, magnum erat DEI omnipotentis prodigium, vt postea videbimus. Denique communis est Sanctorum Patrum vox, quâ perfectam castitatem virtutem vocant Angelicam: eâ enim homo excedit se ipsum; & ita in carne viuit, quasi purus esset spiritus, iuxta Apostoli regulā dicentis: d *in carne ambulantes, nō secundùm carnem militamus*: nullum enim à carne, in qua viuimus, stipendium habemus; nec vitam nostram legibus & placitis carnis, sed spiritûs instituimus & gubernamus.

Serm. super id: Hæc est generatio quærentium Dominum.
c *Dan. 3. 49.*

S. Martial. epist. ad Tolosanos. S. Hieron. epist. 12. de virgin. & lib. de virg. S. Aug. lib. de Sanct. virg c. 13.
d *2 Cor 10. 3*

Ex his infert S. Basilius (vt à pluribus rationibus adducendis abstineamus, & omnia simul & breuiter dicamus:) virginitatem facere hominem simillimum incorruptibili Deo: eò quòd puritas corporis & animæ, quasi duæ alæ illum eleuent, vt diuinam similitudinem in se recipiat, ad instar limpidissimi cuiusdam speculi, diuinitatis radijs illustrati. Quamobrem dixit Sapiens: e *incorruptio facit esse proximum Deo.* cùm enim homo DEO

e *Sap. 6. 20.*

coniun-

coniungitur, efficitur vnus spiritus cum ipso diuino.

SED quoniam similitudo cum diuinitate valde ostenditur ex ea, quæ habetur cum purissima eius humanitate; & is est propior Deo, qui & ipsi Christo: audiamus, quæ S. Ioannes refert ad hoc propositum de ijs, qui colunt virginitatem: f *Et vidi*, inquit, *& ecce agnus stabat supra montem Sion, & cum eo centum quadraginta quatuor millia, habentes nomen eius, & nomen Patris eius scriptum in frontibus suis. Et audiui vocem de cælo, tanquam vocem aquarum multarum, & tanquam vocem tonitrui magni: & vocem quam audiui sicut citharœdorum citharizantium in citharis suis. Et cantabant quasi canticum nouum ante sedem, & ante quatuor animalia, & seniores: & nemo poterat dicere canticum, nisi illa centum quadraginta quatuor millia, qui empti sunt de terra. Hi sunt, qui cum mulieribus non sunt coinquinati: Virgines enim sunt. Hi sequuntur agnum quocunque ierit.* O felices & beatos qui in adeò perfecto & selecto numero computantur, profitentes virginitatem, cui Agnus Dei sex illos fauores exhibet, qui hic recensentur. Et quamuis S. Ioannes viros tantum nominet: sub eodem tamen numero (vt S. Cyprianus aduertit) computantur etiam fæminæ, quas virginitas reddit Viragines. Felices sunt, eò quòd cum ipso agno conscendant præcelsum montem Sion: quia sese erigunt ad heroicas eius virtutes imitandas; amplectentes cum magno feruore perfectionem, quam ipse docuit: & eidem sese coniungentes per contemplationem & amorem. Sunt etiam felices, eò quòd in frontibus suis scriptum gestent nomen eiusdem agni IESV, patrisque eius cœlestis: protestantes, se iam non suos esse, sed ipsius Dei, & Christi Domini in ipsis habitantis; honori sibi ducentes, quòd operibus suæ Castitatis fidem sui Redemptoris profiteantur; & gloriantes, quòd nomen habeant filiorum Dei, & fratrum Iesu Christi. Sunt item felices, ob suarum vocum sonum, quo tanquam tonitru dęmones, cum quibus pugnant, terrent; Angelos verò cum quibus conuersantur suarum virtutũ melodia recreãt. Et quoniã ipsorum corpora tanquam citharæ sunt multarum chordarum siccarum extensarum, & consonantium, eò quòd cõtinuis suis mortificationibus suauissimam edãt harmoniam. Sunt felices, eò quòd soli dicere possint *canticum* illud *nouum*, & participes esse specialium gaudiorum, quæ virginitatem seruantibus promittuntur. Reliqui Iusti (ait S. Gregorius) canticum illud audire quidem possunt, sed non proferre: charitas enim facit eos gaudere de amplitudine Castorum: ad quam tamen peruenire non possunt. Sunt etiã felices, eò quòd precioso agni sanguine sint redempti: quẽ ita illis applicat, vt singulari puritate, & pulchritudine eas abluat; & ex cõmuni hominum gradu seligat ad tantæ amplitudinis participationẽ. Sunt deniq; felices ex eò quòd *sequantur agnum quocunq; ille ierit*: nam, cùm sint virgines, nulla virtus superest, in qua non possunt illum imitari. Pergite (inquit sanctus Augustinus) ô Virgines constanter vsque ad itineris

f *Apoc. 14. 1.*

Vide Viegas.

Lib. de Discip. & habitu Virgin.

Tertia parte Pastoralis: Admonitio. 29.

[illegible]. de Sancta Virgin.

vestri

vestri terminum, nos enim ad nuptias, agni canticum adfertis nouum, quod citharis vestris, hoc est, vestris cordibus, diuinis laudibus dedicatis, cantabitis. Non erit g *canticum nouum*, quale dixit Dauid, vt *cantet omnis terra*, sed tale, quod soli vos cantare possitis. Pergite sequentes agnum, sed quò peruenturum eum speratis, vt sistat? vbi sunt ingentia gaudia, non sicut huius mundi inania, aut gaudia communia reliquorum Sanctorum in cœlo; sed magis singularia & propria Virginum, quæ sunt de ipso Christo, in Christo, & cum Christo, post Christum, & pro Christo, & ipsimet Christo. Reliqui Iusti habent sua gaudia de Christo; sed non qualia hæc sunt. Sequantur Agnum, non quocumque ierit; sed quò ipsi possunt peruenire: possunt quidem in loco omni eum sequi; non tamen, quando ille cum Virginitatis pulchritudine progreditur. Hæc S. Augustinus, quibus speciale præmium explicat, quod *laureolam virginitatis* appellamus. Sed audiamus, quæ S. Athanasius ad eadem confirmanda addit. Si quæ in hoc mundo nubunt, ait, relinquunt patrem, & matrem, suam, & adhærent viro suo: quanto felicior est Virgo quæ terrena omnia deserit, & adhæret, & coniungitur Deo suo, semperque sequitur eius agnum? O Virginitas! corona quæ nunquam marcescit, templum Dei, Sacrarium Spiritus sancti, gemma pretiosissima, vulgo hominũ abscondita, à paucis inuenta, à multis odio habita, à solis dignis optata. O continentia, mortem destruens, possidens verò immortalitatem. Tu es gaudium Prophetarum, gloria Apostolorum, vita Angelorum, & corona Sanctorum. Beatus qui te obtinet, & constanter retinet, modicum enim pro te laborabit, & plurimùm in te ipsa gaudebit.

Lib de Sancta Virgin. c. 27. & sequent.
g *Psal. 95 1*
Lib de Virgin fine de Meditat.

§. II.

Nuptiæ Cum Christo.

EX Hac Sancti Athanasij similitudine aliam possumus deducere Virginitatis excellentiam, desponsationem scilicet perfectissimam, quam celebrat cum Deo suo: de qua Apostolus: a *despondi vos vni viro virginem castam exhibere Christo.* Quasi dicat ego fui internuncius, & mediator, vt vestram virginem castam tradatis vni viro, qui est Christus. Quæ virgo propter hanc desponsationem *sequitur agnum quocunq; ierit.* Quemadmodum enim vxor tenetur speciali quadam ratione virum suũ sequi, quocunque ille iuerit; & ad vitam suam simul cum eo ducendam, ita vt non sit inter ipsos loci disiunctio, nec habitationis, etiam intimi recessus, ad quem non pateat illi aditus: ita casta & Sancta anima, eò quòd Christo sit desponsata, eum sequitur, quocumque ierit, tanquam eius comes indiuiduus, exercens se Sanctis meditationibus; & in eius præsentia semper ambulans, in feruenti oratione: quam sponsus in b *sua introducit cellaria*, & in ipsam c *cel-*

a *2. Cor. 11. 2*
b *Cant 1. 4.*
c *Cant. 2. 4.*

suum ad areolam aromatum, vt pascatur in hortis, & lilia colligat. Ego dilecto meo, & dilectus mihi, qui pascitur inter lilia, & sensus est: descendit maiestas Dei ad visitandum conclusum Ecclesiæ suæ hortum, in quo variæ sunt areolæ florum fragrantium, diuersi scilicet status & gradus Iustorum; vt odore, & sapore sanctarum eorum vitarum sese recreet: Sed præcipuè afficitur pulchritudine & odore liliorum, hoc est virginum, quas sibi ipsi colligit: eum in modum, quo quis decerpit pulchrum aliquem florem ex viridario, vt secum gestet, eiusque odore recreetur. Neque his contentus, more & ingenio cerui (de quo dicitur quòd pascatur lilijs, eoque pastu plus quàm alio delectetur, & in viscera sua immittit) pascitur & ipse huiusmodi lilijs, quæ intimi amoris vnione sibi tanquam suas sponsas coniungit: ex quo prouenit, vt tenerrimè sibi dicant: *dilectus meus mihi, & ego illi.* hoc est totus ille meus est, & ego tota illius: ille mecum vnitus est, & ego cum eo: eò quòd vterque simus vnus spiritus: & ille vult quod ego volo, quia ego non volo, nisi quod ipse vult: omnes meæ res sunt ipsius; sicut etiam res eius sunt meæ. Mea est eius omnipotentia, ad defensionem meæ puritatis; mea est Sapientia, ad astutias Sathanæ deprehendendas; mea est prudentia, ad meam lampadem ornandam; & meæ sunt eius virtutes, quibus ego diter, & gloriosas obtineam victorias. ô virtus gloriosissima, quis tuos aperiet thesauros, quos in te contines! Continentia (ait S. Cyprianus) est honor corporum, ornamentum morum, sanctitas sexuum, vinculum pudoris, fons castitatis, pax domus, concordiæ caput. Pudicitia solicita non est, cui placeat, nisi sibi; pudicitia semper verecunda, dum innocentiæ mater est: pudicitia semper ornatur solo pudore, benè sibi conscia de pulchritudine, si improbis displicet: pudicitia nihil ornamentorum quærit, decus suum ipsa est.

Vide Mart. del, Rio. ibi.

Lib. de disc. ipli. & Bono pudicit.

Hæc nos commendat Domino, connectit Christo, hæc expugnat omnia de membris illicita desideriorum prælia, pacem nostris corporibus inducit: beata ipsa, & beatos efficiens, apud quoscunque habitare dignatur, & infrà: Virginitas æquat se Angelis, si verò exquiramus, etiam excedit, dum in carne luctata, victoriam, & contra naturam refert, quam non habent Angeli. Virginitas quid aliud est, quàm futuræ vitæ gloriosa meditatio? Virginitas neutri sexus est: virginitas est perseuerans infantia: virginitas est voluptatum triumphus: virginitas filios non habet, sed quod plus est, filiorum contemptum habet; non habet fœcunditatem, sed non habet orbitatem: fœlix, quòd est extra partus dolorem; felicior aũt quod est extra funerum filiorum calamitatẽ. Et infrà. Nihil animũ fidelẽ sic delectat, quàm integra, immaculata pudoris consciẽtia: Voluptatem vicisse, voluptas est maxima; nec vlla maior est victoria, quã ea quæ à cupiditatibus

 refer-

" refertur. Qui hostem vicit, fortior fuit altero: qui libidinem repressit, se ipso
" fortior fuit: qui inimicum prostrauit, externum hostem percussit: qui cupi-
" ditatem depressit, hostem domesticum superauit. Malum omne faciliùs vincitur, quàm voluptas: quia illud quicquid est, horridum est; hoc blandũ est. Hæc Sãctus Cyprianus, quã ob rẽ anima castitati affecta, iure optimo cãtare poterit canticum illud Ecclesię primæuæ: i *gaudens gaudebo in Domino, & exultabit anima mea in Deo meo: quia induit me vestimẽtu salutis: & indumẽto Iustitiæ circumdedit me, quasi sponsũ decoratũ corona, & quasi sponsã ornatã monilibus suis.* Nõ satis sibi esse existimauit, quòd se Dei sui sponsã appellaret; sed nouo etiã alio nomine *sponsum* nũcupauit: vt nouam aliã desponsationẽ spiritualem cũ ipsamet castitate insinuaret; firmum cum ea pactum inrũdo, quod eam diligere vellet ac tueri; eique fidelis esse omnibus diebus vitæ suæ: Eum in modum quo dixit Salomon, se constituisse, k *assumere sapientiam sibi in sponsam amator factus formæ illius.* Et in Vitis aliquorum Sanctorum legitur: apparuisse ipsis Sapientiam & Castitatem in habitu virginum pulcherrimarum, sese in sponsas offerentium; & ad semper illis conuiuendum & cohabitandum. Vocat autem se sponsum *decoratum corona*: eò quòd ad hanc adeò firmam, & iucundam desponsationem non peruenitur, nisi post strenuam cum castitatis hostibus pugnam; & obtentam coronam, quam promeretur eius victoria. Et quemadmodum sponsus debet sponsam suam splendidis vestibus & preciosissimis monilibus ornare: ita debet castitatem ipsam, quam accipit in sponsam ornamentis reliquarum virtutum, & gemmis præclarorũ operum exornare. Quamuis enim ipsa per se adeò sit pulchra & elegans, vt diximus: si tamen nuda sit, nec his ornamentis induatur, non placebit sponso cælesti: qui regnum cælorum simile dixit esse decem Virginibus, quarum l *quinque fuerunt fatuæ*, eò quòd lampades suas oleo non exornassent Et meritò (ait S. Chrysostomus) eas appellat *fatuas*, quæ cùm grauiores conflictus superassent: in leuioribus succubuerunt; & custodientes corporis integritatem, per lampadem significatam: eam non exornarunt oleo charitatis & misericordiæ, quæ tempore rationis reddendæ suam agnoscent stultitiam, cùm se in tenebris esse videbunt, lampadibus extinctis: & illudentur, sicut is m *qui capit turrem* perfectionis *ædificare, quam non consummauit*; & iactis cum magnis expensis adeò præclaris fundamentis, non erexit super ea muros ædificij. Virgines autem prudentes, suas lampades exornant, & replent oleo Sanctorum operum deuotionis ac misericordiæ, quibus ignis charitatis fouetur & alitur: quo Virginitatis lampas mirũ in modum resplendet. Nec sunt contẽtæ, quod corpora sint n *præcincta*, sed gestant quoque *lucernas ardentes in manibus*, sic ornantes cingulum Castitatis splendore Sanctorum operum, vt ad cælestes nuptias admittãtur. Sed quoniam spiritualis hæc desponsatio multò excellentior obtinetur in statu religioso: cùm de eo agemus, proponemus ea, quæ ad eius amplitudinem pertinent.

i Isaiæ 61. 10.

k Sapi. 8. 2

l Matt 25. 1 Homil. 79 in Matt.

m Luc. 14. 30.

n Luc. 12. 35

CAPVT

CAPVT V.

VOTVM PERPETVAE CASTITATIS, EIVS EXCELLENTIAE, & commoda.

QVAMVIS Virginitatis, & Continentiæ tot ſint excellentiæ ac prærogatiuæ, vt hactenus dictum eſt: eædem tamen multò amplius extolluntur, ſi voto confirmentur, quo quis ſe obſtringit Deo D. N. ad perpetuò illam conſeruandam, quiſque in ſuo gradu. Nam (vt S. Auguſtinus aduertit) votum poteſt addi & comitari ſex Caſtitatis gradus, in primo capite indicatos Splendet autem vehementer in Euangelica lege, poſtquam verbum diuinum, exiens ex ſinu Patris, a *deſcendit ſicut pluuia in vellus*, viſcera penetrans Sanctiſſimæ matris ſuæ in conceptione & natiuitate, abſque vlla integritatis ac puritatis Virginalis læſione; eum in modum, quo b *ros* è cælo deſcedens receptus eſt *in ſolo vellere* Gedeonis*: quo expreſſo abſque* vlla eius læſione, *concha fuit roſe impleta*. Sed magnum eſt myſterium, quòd illud vellus non dicatur fuiſſe ouis aut agni carni coniunctum, ſed ab ea extractum: tale enim erat illud Gedeonis, ad ſignificandam ſupremam Virginitatis excellentiam. Caſtitas enim absque voto, eſt ſicut vellus carni adhærens, à qua pati poteſt mutationes & varietates; ſuique iacturam etiam absque peccato, ſeruiendo operibus carnis in matrimonio: at Virginitas & caſtitas cum voto perpetuo, eſt tanquam vellus à carne ſeparatum absque vlla ſpe iterum ſe eidem coniungendi. Votum enim inhabilem illam facit, ne carnis operibus ampliùs ſeruiat: quaſi eſſet Angelus ſine carne viuens. Huic ſimile vellus fuit Virgo Sacratiſſima Domina noſtra: quæ non fuit contenta propoſito perpetuæ Virginitatis conſeruandæ, ſed votum adiecit expreſſum eam perpetuò ſeruandi: quia Dominus noſter glorioſa adeo promiſſione illam præparabat ac diſponebat, vt digna eſſet eius mater. Nec diu diſtulit, eam promiſſionem facere, nam ſtatim atque diuinum hoc vellus ſeparari cœpit à carne, & ſanguine, deſerens paternam domum, & cognatorum Societatem, cùm ætatis eſſet trium annorum, & in Dei templo præſentata: ſtatim conſtituit, hanc ſeceſsionem ſuam non fore ſicut aliarum virginum, quæ ad aliquot tantùm dies ibi manentes; poſteà nubebant: ſed ipſa, ſpiritu ſancto illuſtrata, votum edidit, nunquam virum cognoſcendi, ſuamque perpetuam virginitatem eidem conſecrauit, accipiens eum in vnicum & perpetuum ſuum ſponſum. Et quamuis Dominus noſter iuſtiſſimis ex cauſis iuſſerit, eam nubere S. Ioſepho: erat tamen (vt S. Aug. & S. Greg. Niſſenus dicũt) certa, ex eiuſdem Dei reuelatione, quòd ille ſponſus adiuturus illam eſſet votum ſuum ſeruare: in quo permanſit ſemper cum ſumma fir-

In Pſal. 75.

a *Pſal. 71. 6 & Eccleſia ait: ſicut pluuia in vellus deſcendiſti.*

b *Iudicum 6. 37.*

I.

Vide Suarez. tom. 2. Diſput. 6. in 3. P S. Tho. 3 P q. 28. a 4.

Lib de ſãct virgin c. 4. Homil. de Natiuit.

mita:e, vt omnes Patres deducunt ex ipsius virginis sanctissimæ responso, quod dedit Gabrieli Archãgelo dicenti sibi, quod esset conceptura filium Dei. Dixit enim: c *quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco*. quia scilicet obstricta sum, eum non cognoscere; nec mihi licet vel agere, vt ea via mater fiam. Et (vt S. Augustinus perpendit) disposuit Dominus noster, vt virgo sanctissima virginitatem suam prius Deo consecraret, quàm sciret, quid esset conceptura. Nam nasciturus de matre Virgine, voluit potiùs sanctam Virginitatem oblatam approbare, quàm eam imperare. Vt sponte potius ac libere semper assumeretur, quàm ex aliqua necessitate. Et etiam, vt hinc appareret (quod S. Bernardus ait) insignis opinio amorque Virginis sanctissimæ ad ipsam Virginitatem: quæ, etiam promissione adeo excellenti sibi proposita, quod esset mater Dei futura, indicium dedit excusationis, propter promissionem, quâ se obstrinxerat, non cognoscendi virum.

c Lucæ 1. 34. vide Bellarmi. tom. 1. lib. de Mon c. 21. In... rex supra Lib. de San Virgin. Serm 4. super Missus est, & in, illud: signum magnum.

2. AD HAEC ipsemet Christus, omnis perfectionis Magister, non solum Castitatem consuluit; sed eius etiam seruandæ votum: quod Sancti Patres deducunt ex illa parabula, in qua dixit: quemadmodum d *aliqui sunt Eunuchi*, hoc est impotentes ad matrimonium, & filiorum generationem, vel *quòd de matris vtero sic nati sunt*; vel quòd in eandem iniuriâ vel operâ *hominum* inciderint: ita esse alios, *qui se ipsos castrauerunt*, & impotentes reddiderunt, *propter regnum cælorum*. Non enim impotens appellatur, qui spontè & liberè non vult matrimonium inire; sed qui voto se obstrinxit, quo se impotentem reddidit, ad illud ineundum sine peccato. Ex quo licet colligere: quemadmodum Christus D. N. in rebus omnibus exemplo suo præcessit: ita cum Virginitatem consuluit, & custodiuit, esse verisimile, & credendum, ipsum etiam se voto obstrinxisse, siquidem illud consuluit. nam in omnibus virtutibus elegit optimum, & excellentissimo modo, quo exerceri illæ possent. Cum igitur Virginitas voto consecrata, sit excellentissima: cur suam non consecraret? Quamuis enim ipse, vtpote Dei filius, & beatus, non opus haberet, se ipsum votis ligare, vt in suis virtutibus firmus esset & constans: nobis tamen opus erat eius exemplo, quod imitaremur, ad nos ipsos obstringendos, vt postea videbimus.

d Matt. 19. 12. Vide Bellarmi. c. 24.

3. 3. *Minimum* autem est certum: Apostolos (in quibus lex Euãgelica erat in omni perfectione expressa) voto se hoc obstrinxisse; reliquosque fideles idem docuisse, & consuluisse: cùm constet. Apostolum repræhendisse quasdam e *viduas volentes nubere*: quas dicebat *habere damnationem, quia primam fidem*, quam Christo D. N. dederant, voto quo se ad continentiam seruandam obstrinxerant, *irritam facerent*. ita enim multa concilia, & Sancti patres locum illum interpretantur. Ex historijs etiam Ecclesiasticis constat S. Matthæum Apostolum persuasisse S. Iphigeniæ, vt se hoc voto virginitatis obstringeret; & S. Paulum, Teclæ; S. Martialem, S. Valeriæ;

e 1. Tim. 5. 12. Cartagin. 4 c. 104. Vide Bellarm. c. 24. & 27. De Ecclesi. Hierar. c. 6.

S.Clementem Flauiæ Domitillæ : & S.Dyonisius Ariopagitta ait, profeſſores vitæ monaſticæ conſueuiſſe promittere renunciationem vitæ diuiſæ, qualis eſt coniugum. Et eodem Spiritu Sancti Eccleſiæ Doctores Baſilius, Ambroſius & Auguſtinus, hoc votum tanto cum fructu prædicabant ac perſuadebant; vt innumeræ perſonæ illo ſe obſtringerent. quemadmodum etiam in hoc ſæculo ſunt innumeræ, quæ trita antiquorum veſtigia tenent, & ſequuntur.

§. I.

SED quis non plurimùm delectetur hac oblatione cum voto facienda, ſi perpendat quanti referat eſſe cum Deo liberalem, qui dona ſua & fauores eâ menſurâ metiri ſolet, quâ nos metimur noſtra ſeruitia, ita vt ſe valde liberalem erga liberales oſtendat: non item erga parcos. quis autem dubitet, eum eſſe liberaliorem erga Deum, qui aliquod ei obſequium ex voto præſtat, quàm qui idem facit abſque voto? nam cum voto (ait S. Anſelmus) non ſolum arboris fructum Deo offers; ſed ipſammet arborem, ex qua fructus ille prouenit: tradis enim Deo libertatem tuam, quæ res eſt omnium, quas poſſides, precioſiſſima: & eius amore renuncias iuri, quod habebas ad contrahendum matrimonium, & faciendum abſque vlla culpa, quod alias Deus tibi non prohibuerat. Eccleſia antiqua Deo Domino noſtro dicebat: a *Omnia poma, noua & vetera, dilecte mi, ſeruaui tibi:* At recens Eccleſia non ſolùm poma, ſed ipſas quoque pomos, antiquas & nouas, earumque fructus offert: promittit enim multa legis naturalis propria; & alia propria legis gratiæ: quædam, quæ ſunt de præcepto, quædam de ſolo conſilio: & in ijs, quæ ſunt de præcepto addit etiam votum adeò generoſo & liberali animo: vt, quamuis illud præceptum non fuiſſet, voto nihilominus idē obtuliſſet, vt magis ipſi Domino placeret: quale eſſet, ſi quis voto ſe obſtringeret, ſacrū Miſſæ in dieb us feſtis audiendi; aut non furandi, non adulterādi, etiāſi de huiuſmodi, præceptum nullū eſſet: ſic enim fieri debet præcellens Caſtitatis votum: in quo Deo D. N. offertur continētia præcepti naturalis, vt abſtineatur ab illicitis voluptatibus; & continētia Euangelici cōſilij, vt etiam licitis renuncietur: quia tunc datur Deo etiam arbor liberi arbitrij, ex qua fructus huiuſmodi proueniūt. Et hac ratione oſtēdit creatura ſummū liberalitatis gradū, quē erga ſuum creatorem oſtendere poteſt: dū ſcilicet in re adeò graui ac difficili multò plus præſtat, quàm ille iubeat. Ruſtici & tributarij (ait S. Dorotheus) reddūt ſuis Dominis tributa & vectigalia, quæ illis ex Iuſtitia debent: quæ niſi reddant, conijciuntur in cuſtodiam, ac iure puniuntur: ingenui tamen ac nobiles principibus ſuis dona & munera magni precij offerunt nomine tantùm gratitudinis, & vt fide-

4.
Lib. 1. de Similiud. c. 84.
a Cant. 7. 13
Tract. 1. c. 3.
Sermo. 2.

litatem

litatem & amorem suum erga illos hac ratione profiteantur. Hunc in modum vulgares ac tepidi Christiani satis sibi esse putant, si Deo reddant Præceptorum tributa: nisi enim ea seruent, seuerissimè punientur: feruentes autem, & qui animos gerunt nobiliores, vota offerunt & promissa in multis rebus heroicis, ad quas præcepto non tenebantur; sed liberales se ostendũt Creatori suo in gratiarum actionem, ob accepta ab eius manu beneficia; & in recognitionem fidelitatis, & amoris erga ipsum. Et hoc spiritu dicebat

b Psal.75. 12. Dauid: b *vouete & reddite Domino Deo vestro omnes, qui in circuitu eius affertis munera*: quasi dixerit: donis & muneribus, quæ sponte Deo offertis, adiũgite etiam vota, vt pluris ab eo fiant; eò quod simul cum munere cor vestrum offeretis, & libertatem, quam simul traditis. Cum enim Deus sit liberalissimus sit in remunerando, quod sibi offertur: copiosiùs oblationem illã remunerabit, cui votum adiungitur. Quemadmodum remunerauit vo-

c Psal.131.2 tum ipsius Dauidis, quo c *iurauit Domino, & votum vouit Deo Iacob*: se non sũpturum *requiem, donec inueniret locum Domino, & tabernaculum* erigeret *Deo Iacob*. illud, inquam, votum remunerauit Deus excellẽtissima quadam promissione, ingentium bonorum ipsi & eius successoribus; & venturi ex eius

d 2 Regum 7.12. semine ac domo Messiæ, qui d *regnaturus esset in eius domo in æternum*.

5. MAGNVM etiam aliud bonum nobis accedit ex voto castitatis, firmitas scilicet, & Constantia in ea seruanda: ex quo stabilitas oritur eius, quem propriè statum Virginitatis aut Continentiæ vocamus. Cùm enim voluntas nostra naturâ suâ sit instabilis in suis decretis & propositis: non est medium aptius ad eam mutabilitatem stabiliendam, ne retrocedat: quàm si voto al-

2.2.q.88.a.4. ad 1. Tract.1.c.9 ligetur, quod teste S. Thoma magnam adfert decretis firmitatem: nam hoc modo, ait, nos imitari constantiam beatorum in cælo. Nam, vt suprà insinuauimus, reuerentia debita infinitæ Dei maiestati, cui votum & permissio fit, inuitat, imò obligat, vt ne promissioni nostræ desimus. Si enim est ingens inciuilitas, non stare verbis & promissis factis Regibus & principibus; ac propterea diligentissimè curant homines, exactè & ad nutum ea explere, quæ illis promiserunt: quanto maior censenda erit inurbanitas, si quis promissioni ac voto desit, quod Regi cælesti obtulit, in cuius manibus spiritus & vita est posita omnium Principum terræ. Ac propterea propheta

e Ps 75. 13. ille Rex dixit: qui e *vouetis, Domino reddite: est enim terribilis, & aufert spiritum Principum: & est terribilis apud Reges terræ*. id volens significare: eum, cui vota fiunt, talem esse, vt qui vouent, etiamsi Principes sint aut Reges, nisi steterint promissis, ostendet se eis terribilem, & auferet spiritum, & vitam gratiæ; & fortè etiam corporum.

ALIA quoque ratio firmitatis & stabilitatis voti est, quòd vouens conuertat id, quod liberum ac voluntarium illi erat, in debitum & necessarium: obligat enim se vouens, ad id præstandum sub ea pœna, vt à Dei amicitia, &

iure ad cælum perueniendi excidat; incurrat verò in æternas inferni pœnas:nisi promissum reddiderit.Ne autem in huiusmodi damna incidat: exstimulat sese ad firmitatem, & stabilitatem in reddendo quod promisit. quare conijcienti se in has angustias, vt constantior sit:copiosiorem Deus præbet gratiam, ne suæ firmitati desit. Ne doleas (ait S. Augustinus) quod voto te obstrinxeris; sed gaude potiùs: quod non liceat tibi nunc facere, quod antea cum tuo damno faciebas: potius te ipsum excita ad standum promissis:Deus enim,qui tuum votum acceptauit, iuuerit,vt explere possis.Felix necessitas,quæ meliorem affert exitum. „ „ *Epist 45. ad Armentarium.* „

6. Hinc etiam alia excellentia oritur magis propria voti Virginitatis, & Castitatis:quòd scilicet spirituale cum Christo connubium perficiat ac stabiliat. Quemadmodum enim in carnali coniugio necessaria est aliqua promissio & obligatio, cui illud innitatur:ita perfecta spiritualis cum Christo despósatio nó fit solo proposito Castitatis,quod potest sine peccato mutari;sed opus est voto, quod obligationem imponit fidelitatis seruandæ diuino, sponso. Ac propterea Castitatis votum est de essentia statûs religiosi: quòd talis desponsatio sit multò perfectior. Et hoc ipsum nouam adfert firmitatem ne fidelitas cœlesti sponso debita, lædatur. Sicut sponsa, aut vxor maiorem habet in castitate firmitatem ob specialem obligationem, qua tenetur esse fidelis suo sponso & viro, etiam absenti.

7. Accedit,quod votum etiam addit firmitatem ex ea parte,quòd lasciui, & impudici magis cauent tentare, & solicitare eas virgines, quæ suam Castitatem Deo consecrarunt: timentes,vt merito debent, ne Deus iram suam in eos ostendat,sicut homines solent contra eos qui ipsorum vxores aggredi audent. Hoc præclare perpendit S. Ambrosius contra quendam, qui ausus fuerat tale delictum committere cum quadam Virgine, quæ vocabatur Susanna. Quid(inquit) dicam de te, filio serpentis, ministro Diaboli, templi Dei violatore; qui in vno delicto duo atrocissima coniunxisti, adulterium & sacrilegium, dum temerè corpus prophanasti Christo oblatum, & consecratum? Caue(ait S. Hieronymus) ne f *Phinees arrepto pugione perfodiat* te fornicantem *cum Madianita*? Attende: peccatum tuum fœdius esse peccato g *Amon*, qui *oppressit Thamar sororem* suam Virginem: virgo enim consecrata plus est quam soror. Contra te clamat sanguis h *Naboth, & vinea Iezrael*, quæ cùm sata esset Dei semente: tu eam in turpium voluptatum tuarum hortum conuertisti. Aduersus te mittetur alter Elias, qui cruciatus & mortem tibi minetur, nisi tempestiuè surgas à tuo peccato per pœnitentiam. Momento,(ait alibi S. Ambrosius) quid magnus Baptista dixerit Herodi: i *non licet tibi habere vxorem fratris tui* viuentis: quamuis quòd libere hoc peccatum repræhendisset, martyrio fuerit affectus. quanto igitur æquius est, temeritatem repræhendere eorum, qui suas Christo sponsas rapiunt.

Lib. de obiurgatione contra Susannam lapsam c.9 ab aliquibus tribuitur. S. Hieronymo Epist. contra Sauinianum Diacon f *Num.25* 8 g *2 Reg 13* 4 h *3. Reg 21* *Lib. de Virgin. ad sororem.* i *Marci 6* 18.

cùm ſit ipſe frater natu maior, viuens & æternus. Gratias, inquit, diuinitati, quod hic nullus ſit Herodes: vtinam nulla Herodias. Tantus enim eſt zelus emiſſi voti ſeruandi, vt virgines paratæ ſint martyrium potius ſubire, quàm ſuæ integritatis iacturam facere; & viri, mori potius eligant, quàm in Regẽ ſuum ac Dominum peccare: dicentes cum caſtiſſimo Ioſeph, k *quomodo poſſum malum hoc facere & peccare contra* Chriſtum *Dominum meum*, vel tangens te eius ſponſam?

k Geneſ 39 9.

§. II.

8. EX his deducere licet vltimam rationem, eo quod plurima Sancti dicant exaggerantes peccatum, votum hoc violantium: appellant enim illud turpiſſimum ſacrilegium, adulterium iuſtiſſimum, valdeque abominandum contra Deum infidelitatem. Quamobrem dixit Apoſtolus: a *viduas* poſt votum caſtitatis *nubere volentes, habere damnationem*. Perpendit autem Sanctus Iſidorus: non dixiſſe Apoſtolum, viduas quæ nubunt; ſed quæ volunt nubere: nam aliquæ id non facient, ſiue quòd cogantur, re ipſa nõ facere; ſiue ex pudore abſtineant: quæ tamẽ, ſi vel corde id deſiderent, damnationem ipſam promerentur. Quãto igitur magis (ait S. Epiphanius) hanc pœnam promerentur virgines, hoc votum violantes, poſtquam ipſum Chriſtum in ſponſum acceperunt? Mulieri, (ait S. Baſilius) ſi nupſit, non permittitur, primo marito ſuperſtite, virum alium accipere. Cum igitur Chriſtus Virginum ſponſus nunquam moriatur: nunquam eis licebit ſponſum alium, abſque grauiſſimo adulterij crimine, accipere. Quod ſi tantũ eſt crimen thalamum violare viri terreni: quantò cenſebitur grauius violare thalamum regis cœleſtis? Vxor (ait S. Chryſoſtomus) non habet poteſtatem ſui corporis, ſed vir; & qui voto ſe Chriſto conſecrauit, non habet poteſtatẽ ſui corporis, ſed Chriſtus: cui facit iniuriã, ſi alteri alicui illud tradat. Lapſus (ait S. Aug.) caſtitatis excelſioris peiores ſunt adulterijs. Si enim Chriſto iniuriam facit quæcumque vxor proprio viro ſuo fidelis non eſt: quanto maior cenſenda eſt iniuria eiuſdem Chriſti, quòd quæ ipſius eſt ſponſa, fidelitatem ipſi non ſeruet? Et cum viri adeò zelent honeſtatem vxorum, & infideles ſibi ſeueriſſimè puniant: quomodo zelabit Deus ſponſarum ſuarum caſtitatem, punietque lapſum ſibi infidelium, vt hac ratione reliquas frenet, & cautiores faciat? eum in modum ait idem Sanctus, quo vxor Loth, cùm Deus illam ex Sodomis eduxiſſet, & ex illis incendijs eruiſſet, in ipſo itinere b *reſpiciens poſt ſe, verſa eſt in ſtatuam ſalis*: vt ſtulti & inconſtantes hoc exemplo ſalliantur, & cautiores fiant, ac diſcant in bono cœpto perſeuerare: Ita, inquam, is, quem Dominus noſter per votum caſtitatis ab incendijs & luxuriæ flammis eripuit, ſi reſpicit poſt ſe, & votum ſuum tranſgreditur: timere poteſt, ne ſimili pœna afficiatur, vt

a 1. Tim. 5. 12.
Lib 2 de officiis Eccle. c 18.
S. Aug lib. de bono Viduita c. 9
Hereſi 61.
De vera Virgin & epi. 185 ad Virgin. lapſã.
Epiſt. 6. ad Theodor. lapſum.
De bono viduit c. 11.
in Pſ. 75 & in Tract. Pſal. 83
S. Greg. 3. par Paſto Admon. 28
b Gen. 19. 26.

maneat exẽplar in cautelam aliorum. Et quemadmodum vxor Loth perijt, non quòd vel vnum gressum versus Sodomam reuertisset; sed solùm quod respexerit illam: ita virgo existimare debet: contra hoc votum non solum peccari opere ipso, quod per gressus significatur; sed etiam ipso aspectu & consensu volũtatis. c *Memores estote* (ait Saluator noster) *vxoris Loth* quæ nũquam primam suam formam recepit; & exemplum accipite in alieno capite: ne æternum pereatis, instar agri d *sale* asperso sati, qui semper manet sterilis & inutilis. Si e *Ananias* & *Saphira* (ait S. Fulgentius) infelici morte perierunt, eò quòd *partem precij*, quo agrum vendiderant, quem iam Deo per votum paupertatis obtulerant, ex quadam cupiditate retinuerunt: quâ pœna non erit dignus, qui subtrahit Deo hæreditatem & margaritam Castitatis, prius ipsi oblatam? Has omnes sententias adducendas existimaui: vt clauorũ instar firmiùs figant votum Castitatis, nec sit qui audeat refigere.

c Luc. 17. 32. S. Hieronym. in Matthei. d Iudic. 9. 45. Epist. 1. e Actuum. 5. 3. 10.

9. Sed obijcere quispiã posset: si adeo graue peccatũ est, votũ transgredi: expedit, illud nõ facere: ne vouens, tali periculo exponatur; & intuitu gratiã augẽdi ampliori merito, eò deuenire, vt gratiã excidat lapsu turpiori. Cui obiectioni valde aptè respondet S. Ambrosius: si id ita est, nullus sit miles, nullus ad pugnam exeat: ne fortè aliquando vincatur; nullus pedibus vtatur ad ambulandum: quia periculum est impingendi; neque aperiat oculos ad videndum, ob periculum labendi in concupiscentiam propter aspectum: quæ cùm non fiant prætermittenda, sed prudenter & attentè præstanda: ita non sunt omittenda vota, quæ Deo aliàs placent, & in quibus non est alias morale periculum, si prudenter fiant: eò quòd Deus auxilium præstet ad illa seruanda. Ne pigeat (ait Sanctus Augustinus) vota edere: quia non vestris viribus ea explebitis. Deficietis si vobis ipsis fidatis: si autem Deo, cui votũ offertis: edite illud, & tutò incipite quod vouistis implere: nàm qui te hortatur, vt voueas, ipse adiuuat, vt reddas. Ideoque certius est ex voto lucrum, quam iactura: quòd si quis timor est iactura: is ipse magis lucrum promouet: humilis enim timor iustum reddit securiorem, vt voti sui compos euadat.

Lib. de Viduis prope finem. in Psal. 75 „ in Psal. 131. „ „ „

10. Denique vt Castitatis votum optatam habeat firmitatem, & certi lucri securitatem: plurimum refert conditiones illas adhibere, quæ capite nono primi Tractatus positæ fuerunt: quæ exactius in hoc voto sunt adhibendæ propter eius perpetuitatem ac difficultatem; & graues pugnas, quibus impetitur: quare diligenter curandum est, ne absque magna conside ratione & consultatione edatur: sed diligenter regula illa nostri Saluatoris seruetur, qua dixit: f *qui vult turrim ædificare, prius sedens computat sumptus, qui necessarij sunt ad eam perficiendam*; & qui *committere vult bellum aduersus hostem potentem, sedens prius cogitat, an* sufficientem habet exercitum, vt *ei occurrat*, & resistat. Alioquin melius est Castita-

f Lucæ 14 28.

tem non vouere, quàm, post votum, illam non seruare; & in prælio contra eam insurgente succumbere. Et ideo S. Hieronymus dixit, vnusquisque consideret vires suas, vtrum possit Virginalia implere præcepta, vota scilicet Virginitatis, antequam illa edat, siquidem ad ea edenda non obligatur. Ne autem deceptio aliqua tali considerationi inferatur, aptum consilium est, experientiam aliquam prius habere facultatis, quàm quis habet ad votū in sæculo manens seruandum. Quare ordinariè loquendo tutius est, primùm facere votum ad certum aliquot tempus, ad annum v. g. vt ex eo ex perientia sumatur ad votum perpetuum edendum. Plurimum etiam refert, vt vouens ad eam ætatem præuenerit, vt intelligere possit, quantum sit onus, quod sibi per votum imponit. Cùm autem Ecclesia ad religiosam professionem edendam constituat sexdecim annos: hæc ætas pro quocumque castitatis voto edendo sufficiet: plurimum enim refert ab ipsa iuuentute firmiter illam amplecti, modò aliæ adsint conditiones discretionis, & maturitatis. Nam (vt S. Ambrosius ait) non est reijcienda ætas iuuenilis; sed animus & propositum est examinandum. Sancta enim Tecla non ex senectute, sed ex virtute fuit approbata. Et omnis ætas Deo apta, est Christo perfecta. Ne mireris, quod iuuenes profiteantur Castitatem: cùm etiam subeant martyrium. an dubitare licet, paruam ætatem posse seruare continentiam; quæ confiteri potest Fidem, etiā cum effusione sanguinis? Denique ad votū castitatis edendum, maximè attendenda est vocatio Dei, à qua præcipuè oritur virtus & facultas ad eam seruandam. Vt proximo capite apparebit.

In Matt. 19

Trident. Sess. 25. c. 15

Lib. 3. de virginit. S. Aug. de S virg. c 36. S. Hiero 8 epist. ad Eustoch de Virginitate.

CAPVT VI.

AD BENE ELIGENDVM STATVM CONTINENTIAE, EAMque seruandam, necessariam esse Dei vocationem: eumq; sufficientia auxilia & media omnibus præstare.

PERPETVAE Castitatis excellētiæ, & grauissimæ eius pugnæ satis persuadent: neminem proprijs viribus eligere posse, sicut oportet, excelsū adeò ac difficilem statum; neque Continentiam promittere, nec promissam seruare: nisi à Sancta Dei vocatione & inspiratione præueniatur, & adiuuetur. Quod satis expresse insinuauit Saluator noster suis Apostolis dicentibus: nisi liceret libellum repudij vxori dare, expedire non nubere, respondit enim: a *non omnes capiunt verbum istud sed quibus datum est.* In quibus verbis non voluit supremus noster Magister (vt Hæretici carnales ad suam carnalitatem excusandam fingunt) affirmare, continentiam esse donū Dei, sicut est Prophetia, & donum linguarum, & aliæ gratiæ gratis datæ, quæ non à libertate nostra, sed à sola libertate Dei, illas, cui voluerit, dantis,

a Mat. 19. 11

depen-

dependent:nam Castitas,à libero nostro arbitrio dependet; & in libertate nostra est positum, eius statum amplecti,aut non accipere: sed illud est verum:quod non à solo arbitrio nostro,sed præcipuè à vocatione & inspiratione spiritûs sancti,dependea: qui est paranymphus,& mediator animarum,quę accepturę sunt Christú in sponsum.Nam quemadmodum ad viros spectat,vxores eligere,quas in sponsas accipiant; ipsis tamen etiam consentientibus,ac desponsationem acceptantibus:ita Dei proprium est, virginitatem, & perpetuam castitatem inspirare;& animas eligere, quæ illam seruent,vt ipsius sint sponsæ:ipsis tamen tali inspirationi consentientibus: nã absque libero illarum consensu,non perficiuntur hæ nuptiæ; nec vlla infertur vis,nec obligatio imponitur eum statum eligendi.Ac propterea addidit ipse Saluator: *qui potest capere,capiat*:quasi dixerit:vnusquisque potest libere hunc statum capere,aut non capere.Qui autem Dei inspirationem & motionem in se sentit; &suauem impulsum,& facultates ad illum amplectendum:meritò illum acceptabit.

Ad cuius maiorem explicationem est aduertendum: duplicem esse modum vocationis ad statum perpetuæ continentiæ. *Primus* est generalis, quo Dominus noster tanquam ad rem maioris perfectionis exhortatur;& auxilia sufficientia ad eam custodiendam offert:eum in modum, quo Sanctus Apostolus dixit b *de Virginibus*,siue de Castitate *præceptum Domini non habeo: consilium autem do.* qui modus vocationis omnibus Christianis est communis;& omnes possunt eam acceptare,&Apostolicum sequi consilium:de quo S.Ambrosius Virgines alloquens dixit: quis poterit melius vobis dare cõsilium, quam ipsum vas electionis?& quem sponsum excellentiorem eligere potestis?quibus licet sponsum eligere:non licet Deum præferre? Præter hanc vocationem est alia multo magis particularis,inclinans,&interiùs impellens voluntatem cum magna suauitate & efficacitate ad Castitatis statum matrimonio relicto eligendum: sed hæc non omnibus conceditur; sed ijs,quos Dominus noster supremâ suâ prouidentiâ ad id prælegit: ipsi enim competit,inclinationes & propensiones distribuere ad omnes Ecclesiæ status,ita vt non desint,qui illos eligant,& amplectantur.Et de hac vocatione loquutus est Apostolus, cùm dixit:c *volo* & opto, *omnes vos esse continentes sicut me ipsum: sed vnusquisque proprium donum habet ex Deo alius quidem sic, alius verò sic:* hoc est vnus speciali vocatione amplectitur statum continentiæ,& alius matrimonij: & hanc vocationem ipse appellat proprium donum ex Deo.

b 1.Cor 7. 25.
In Exhort. ad Virgin. Lib.3 de Virginit.
c 1.Cor 7.7

§. I.

ERIT AVTEM opere precium, admirandos modos & vias explicare, quibus Deus D. N. specialem huiusmodi vocationem dirigit: vehementes tribuens impulsus ac desideria huius status: illustrans diuina sua luce intellectum ad virginitatis & Castitatis excellentias agnoscendas; & ad magnum eius affectum concipiendum; onera verò, & molestias matrimonij ad horrorem ex eo sentiendum.

1. ALIQVANDO id facit Dominus noster per se ipsum solum absque alio medio: sicut beatissimæ Virgini inspirauit votum virginitatis; nec cessat quotidie idem facere cum ijs, qui se dedunt orationi, & lectioni piorum librorum, & alijs pijs exercitijs: in quibus huiusmodi inspirationes sunt frequentiores.
2. *Aliquando* adhibet medium concionum, exhortationum, & rationum per concionatores & Magistros spirituales, qui Castitatem persuadeant, sicut retulimus suprà, aliquos Apostolos, ac Doctores eam aliquibus sanctis persuasisse.
3. *Aliquando* etiam prodigiosis aliquibus vtitur medijs ad instantiam, & preces Angelorum Custodum, qui multò libentius statum hunc inspirant, ob maiorem similitudinem, quam habet cum suo. In qua re admirabilem se præbuit Prouidentia diuina erga Sanctam Cæciliam, eiusque sponsum Valerianum, & affinem Tiburtium. Eius enim Virginis rationes adeò fuerunt ex Dei virtute efficaces: vt suum sponsum diuitem, nobilem, & iuuenem ita vincerent ac subijcerent: vt furiosæ eius sensualitatis impetus reprimeretur; amplecteretur verò ipsam castitatem: descendente de cælo Angelo cum duobus sertis ex lilijs & floribus paradisi confectis: quorum odore valde ambo recreabantur, & ad suam Castitatem seruandam

4. excitabantur. Et iucundissimus ac prodigiosus eorum odor permouit S. Tiburtium ad eos ipsos imitandos. Suauissima quoque virtutis huius fragrantia, quæ prælucet in ijs personis, quæ illam excellenter colunt: multos ad se trahit; vt eam amplectantur. Propterea enim Dauid dixit: d *adducentur Regi virgines* sequentes ipsam Reginam. Interdum etiam eandem vocationem proponit per media magis humana, vt scilicet eligat aliquis statum continentiæ potius ex necessitate, quam voluntate: sed ipsam necessitatem conuertit in materiam virtutis. quod faciunt multæ Virgines nobiles, quæ si commoditatem haberent, nuberent; sed quia eam non habent, statuunt viuere in perpetua Castitate. Sed solet Dominus noster hanc earum intentionem tanta gratiæ suæ abundantia extollere, vt quod alias quodammodo coactum erat: conuertat in iucundum & gratum: ita vt dolerent, si eum non elegissent. Et id totum signum est & indicium Dei vocationis, qui prouidentiâ suâ impossibilitatem, aut difficultatem contrahendi matrimonij eò direxit, vt Virgines eas seruaret. Et ob eandem rationem, qui ratione suæ con-

d Psal. 44. 15.

stitu-

ſtitutionis corporalis, aut continui alicuius morbi apti non ſunt ad matrimonium: poſſunt hoc ipſum tanquam indicium accipere voluntatis Dei, & ſuæ ad perpetuam caſtitatem vocationis, vt talem ſtatum eligant, adeoque libenter acceptent; atque ſi liberum ipſis fuiſſet, illum amplecti aut reijcere. Nam, ſi huiuſmodi homines poſſunt vel ipſo deſiderio lethaliter peccare, licet ad ipſum opus peruenire non poſſint, (quemadmodum dixit Eccleſiaſticus e *concupiſcentia ſpadonis deuirginauit iuuenculam*): ita è contra ijdem plurimum promereri poſſunt, efficaci continendi voluntate renunciando ipſi operi; etiamſi ad illud perpetrandum apti fuiſſent. Et in hoc ait S. Hieronymus eduxiſſe Danielem cum tribus ſuis ſocijs, quos Scriptura Sacra videtur f *Eunuchos* appellare, eo quod Caſtitatem naturalem in virtutem glorioſiſſimam conuerterint. Quamuis alij Doctores valde graues aſſerant: hoc nomine illos appellari, non ob naturalem defectum, quem habuerunt, ſed ob puritatem caſtitatis animæ eorum quaſi innatæ.

e *Eccli. 20. 2.*

Lib. 1. cõtra Iouinia. Ioſephus lib. 10 Antiq. f *Daniel. 1. 7. S. Doroth. in ſynopſi* g *Epiph. in vita Danielis. Lyra. vide Pereira in Daniel. 1.*

Quare diuina vocatio & electio pro indicio ſuo præferre ſolet fundamẽtũ bonæ naturalis Conſtitutionis, quietè ac ſuauiter ad continentiã propendentis abſq; vehementia paſſionum. Vult enim Deus D.N. naturæ fundamẽta iacere, apta & conformia ædificio, quod ſua gratia erigere molitur. Et quẽ admodum vehementer pro penſis; & paſſionum, quibus quodammodo vrũtur, vehemẽtia impugnatis, ſuadere ſolemus, vt matrimonĩũ ineant; eò quòd magnũ videatur indicium, Deum illos velle ſtatum illũ aſſumere: ita meritò conſuli ac ſuaderi poteſt perpetua caſtitas ijs, qui proportionatam inclinationẽ & complexionẽ ad eam ſeruandam habent: illud enim ſignum eſt diuinę ad eam amplectendã vocationis. Quamuis hoc ſignũ ſolum, non ſit verè ſufficiens, ſicut neq; eius defectus eſt certũ indiciũ, quod vocatio diuina deſit. Multi enim reuera vocati à Deo ad egregiũ hoc ceptũ, graues patiuntur pugnas: ſupplẽte ſcilicet gratia Vocationis, quod natura nõ conceſſit. Quare potius conijciendi ſunt oculi in vehementiã inſpirationũ, & impulſum internorũ; & in affectũ ipſius voluntatis ad eam amplectendã: ſiue ad id impellatur à cœleſtibus illuſtrationibus; ſiue à rationibus, quæ per ratiocinationem oſtendunt, huius ſtatus conuenientiam, contrarij verò adferunt horrorem quendam. Obſeruandæ tamen ſunt regulæ & monita, quæ ad eligendum ſtatum poſita fuerunt in primo tractatu ſecundi Tomi.

§. II.

NE tamen quis deterreatur ab Electione celſiſsimi huius ſtatũs timore ſuæ imbecillitatis; aut, ſi iã illũ accepit, animo deficiat, quaſi nõ poſſit ſeruare quod obtulit aut promiſit: eſt diligẽter aduertẽdũ: gratiã diuinæ vocationis ad ſtatũ Caſtitatis, adferre ſecũ auxilia ſufficiẽtia, vt per totã vitã caſtè viuere poſſimus, niſi nobis ipſis deſimus. Deus. n. nunquã vocat, niſi ad id, quod eſt poſſibile; neq; cõſulit, niſi quod ſit factibile. Et quis dicat nemi-

nem

nem posse esse castum, a *nisi cui id sit* è cælo *datum*: simul tamen, cùm inspirat castitatem, ex parte sua offert auxilia ad eam seruandam. Hæc autem sunt præcipuè illustrationes, inspirationes, & impulsus permouētes ad exequutionem mediorum, quibus illa custoditur. Sed necesse est hominem libere ijs consentire; & ex parte sua facere quod potest ac debet, nec reijcere omnia in solum Deum. Non existimes (ait S. Chrysostomus) continentiam casu dari, aut sorte, aut necessitate: datur enim potius eam sponte sua eligentibus, & ab ipso Domino petentibus. Sed dicitur Deus illam daturus, vt intelligatur, quàm sit nobis necessarium auxilium cæleste ad eam obtinendam; & simul appareat eius excellentia, ac in custodienda difficultas. Idem confirmat S. Gregorius Nazianzenus alia ratione valde efficaci: Ne decipiaris, inquit, existimans, sicut solent hæretici: aliquos homines habere naturam destinatam ad castitatem & virtutem; alios verò ad luxuriam & vitium; alios autem cum quadam ad vtrunque indifferentia. Quamuis enim verum sit: alios maiorem habere inclinationem & aptitudinem ad Castitatem & virtutem, quàm alij: non tamen sola illa sufficit, nisi Deus, & ratio eam excitet, & impellat, vt exeat in opus. Quemadmodum silex nunquā scintillas emittet nisi excussorio ferro percutiatur. Quando autem audis eos esse continentes, quibus datum est: necesse est addere: ijs datum esse, qui accipere voluerint. Ac propterea dixit Apostolus, b *non esse volentis neque currentis, sed miserentis Dei*: hoc enim voluit dicere: quod velle, non sit solius hominis volentis; neque currere, solius currentis: sed etiam ipsius Dei inspirantis, ipsum velle & currere: & ipsa electio, qua homo hunc eligit statum, est diuinum beneficium. Ad eam enim faciendam simul concurrunt humana voluntas eligens, & gratia diuina electionem ipsam inspirans, & præueniens, ac excitans, vt fiat. Et quoniam ab eius misericordia prouenit inspiratio ad eligendam continentiam: ab eadem etiam auxilium proueniet ad custodiendam.

Homil. 63. in Mat 19. & Et S. Hieronymus ibidem.

In dictum illud: cùm consumasset IESVS hos Sermones.

b *Rom. 9. 16*

HAEC distinctiùs explicuit Christus D.N. similitudine Eunuchorum, cuius superiùs fecimus mentionem. Non enim minus potens debet esse gratia, quàm ipsa natura; nec amor regni cælorum minus efficax, quàm ars, & industria hominum. Cùm igitur aliqui Castitatem seruent ex naturali cōplexione, aut humana industria, quæ illos ad matrimoniū fecit ineptos: etiā erit valde possibile, & iucūdū alijs, idē præstare ex diuina gratia, & propter amorē æterni pręmij. Sed addidit statim Dominus, c *qui potest capere capiat*, vt hac ratione (ait S. Chrysostomus) exstimularet nos ad excelsum adeo, ac difficilem statum aggrediendum: submonens interim nos magnā diligentiā ac fortitudine opus esse ad illum obtinendum: non tamen esse impossibilem. Quare quemadmodū Christus D.N. cùm in suis concionibus auditoribus dicebat, d *qui habet aures audiendi audiat*: vehementer optabat, omnes audire doctrinam suam; &, quod in se erat, sufficientia prębebat auxilia,

c Matt. 9 11

Homil. 6. in Matt.

d Mat. 13. 9

vt interiorem auditum haberent ad eam audiendam: & omnes poterant libere eam audire, acceptare, si volebant: ita etiam, dum castitatem consulés, dicit: *qui potest capere capiat*, ostendit desiderium suum, vt omnes, quibus ille ipsam inspiret, eam amplectantur; offertque auxilia, ad eam obtinendam: quam re ipsa obtinebunt: si, quod in ipsis est, media adhibuerint, quæ ipse Saluator ad ea proposuit, & quæ etiam nunc, inspirat cuiuis: quæ in genere ad quatuor reuocantur.

Primum est *Oratio*, qua solicitè agatur, vt illa auxilia eorumque efficacitas impetretur. Nemo (ait Origines) à custodia castitatis se excuset, eo quod Redemptor noster dixerit, eos tantùm eam seruare, *quibus datum est*: nam ipse Saluator dixit etiam: e *petite & dabitur vobis; & omnis qui petit accipit*. Potat igitur cum fide & fiducia Continentiam, & dabitur illi. Et si non dabitur, *eò quod sit amicus: dabitur tamen propter improbitatem* & importunitatem petendi. Memor esto, quod f *Iacob luctabatur* cum Angelo tota *nocte vsque mane*: & eius lucta erant orationes & lacrymæ, vt insinuat Oseas, cùm dixit: g *fleuit, & rogauit eum*, ac denique impetrauit, vt *ipsi benediceret, qui tetigit neruum femoris eius, & statim emarcuit & nomen Iacob*, quod luctatorem significat, mutauit ei in nomen *Israel*, quod significat *fortem contra Deum*, aut *videntem Deum*. vt ex hoc intelligas, orationibus, lacrymis, prolixis vigilijs, & importunis precibus obtineri cælestem benedictionem & victoriam de sensualitate significata per fæmoris neruum: quem Deus exsiccauit, dum eam gratiæ suæ abundantia mortificauit, concedens etiam fortitudinis donum, quo posset victoriam prosequi; donumque contemplationis ijs promissæ, h qui *mundo sunt corde*. Hoc medio sæpius vtebatur S. Augustinus orans Deum Dominum nostrum pijssimis hisce verbis: O amor qui semper ardes, & nunquam extingueris? Deus meus charitas infinita, accende me. Continentiam iubes, da quod iubes, & iube quod vis. Tota spes mea non nititur nisi in magna valde misericordia tua. Da quod iubes, & iube quod vis.

f. Tractat. 7. in cap 19. Matt.
e Luc. n. 9.
f Genes. 32. 25. 26.
g Osea. 12 4.
h Mat. 5. 8.
Lib. 10. de Ciuit. c. 29.

2. Orationi coniungenda est prompta & ad nutum *obedientia* in rebus omnibus, quas Deus iubet, & inspirat; speciatim in ijs, quæ sunt media ad seruandam castitatem: ita vt statuas certò, te velle valde exactè spiritui diuino parere: vt sic caro tua sit obediens, tuoque spiritui subiecta. Nam quemadmodum Adami inobedientia effrenem fecit sensualitatem, laxauitq; habenas turpibus luxuriæ motibus: (nam statim atq; diuinum præceptum Adamus & Eua transgressi sunt, valde erubuerunt, quod se nudos aspicerent, fædosq; adeò motus in se experientur) Et, vt S. Augustinus ait, inobedientia carnis rebellis promulgabat spiritûs inobedientiā: ita è contra Obedientia spiritûs erga Deum efficiet, vt caro aduersus spiritum non ita rebellet: vt cō tra eum præualeat. Ac propterea forte S. Petrus dixit: i *animas vestras castificate in obedientia charitatis*. quasi dixerit: si animas vestras vultis habere ca

Lib. 4 de Ciuit. c. 17. & lib. 11. de Genesi ad literam c. 31
i 1. Petri 1. 22.

ſtas, amplectimini obedientiam perfectam, innitentem charitati: ex obedientia enim & charitate procedet Caſtitas.

3. His addendum eſt tertium efficaciſſimum medium, frequentiæ ſacræ *Communionis*. Valde enim ſingulari prouidentia Chriſtus D. N. cum in lege Euangelica ſtatū hunc Virginitatis & Caſtitatis perpetuæ inſtitueret; & coniugale Caſtitatē multo plus, quàm aliàs conſtringeret: inſtituit etiam ſanctiſſimū Altaris Sacramentum, in quo caſtiſſimam ſuā carnem, & precioſiſſimū ſanguinem panis & vini accidentibus tecta nobis tradidit: vt Caro eius noſtram tangens caſtam efficiat; & emarceſcat in nobis neruus ſenſualis amoris in ea viuentis: ideoque Sanctus Cyrillus ait: communionem ſacram temperare rebellem membrorum noſtrorum Legem; & extinguere tentationes ac turbationes animarum noſtrarum. Sed expreſſiùs adhuc Zacharias Propheta diuinum hoc Sacramentum appellauit, k *vinum germinans virgines:* ita prouidente Domino noſtro, vt l *vinum*, quod eſſe ſolet inſtrumentum *luxuriæ*, medium eſſet efficaciſſimum ad generandam & conſeruandā Virginitatem, virtute ſanguinis, ſub ipſius accidentibus latentis. Fuit quoque eiuſdem Domini mens, & conſilium, vt quemadmodum ex prohibiti fructus comeſtione luxuria fuit in mundum ingreſſa: ita per ſumptionem huius panis vitæ illa repellatur. Comeſtio illa frænum abſtulit carni; hæc efficacius illi frænum imponit: & ita ſententia illa Eccleſiæ impletur, quę dicit: *Guſtus ſauciauit, & guſtus ſanauit*. Cum igitur Dominus noſter (vt dixit Dauid) m *menſam* hanc *parauerit aduerſus omnes* tentationes, & eos, *qui tribulant nos*; eamque ſtrauerit in *conſpectu meo*, vt omnibus eſſet ſpectabilis, & liceret diuinum hūc panem ex ea ſumere, quoties tentationes experiremur, ne eis ſuccumberemus: ſibi ipſi tribuat, qui illum non ſumens ſicut oportet, deficiat in tentationibus luxuriæ, & iacturam faciat Caſtitatis.

Lib. 4. in Ioan cap. 17.

k Zach. 9. 17.

l Eph. 5. 18.

m Pſal. 22. 5.

4. QVARTVM medium, quod ſecundo eſt valde affine & omnium trium fructus valde inſignis, eſt ſtrenua, valdeque attenta motuum ſenſualium, rerumque omnium internarum, & externarum, quibus illi fouētur & relaxātur, *mortificatio*. Inter has mortificationes valde eminent Cilicia, Diſciplinæ, ſiue flagella; Ieiunia, Vigiliæ, & aſperitates aliæ corporales, de quarum vtilitatibus fuſiùs actum eſt in Tractatu de Pœnitentia: ſuntque valde efficaces ad carnis impetus continendos & frænandos. Hoc ſignificare voluit naturalis ille inſtinctus, ſiue boni ſpiritus impulſus, quo Adamus, & Eua ſtatim atq; turpes in ſe motus aduerterunt, n *conſuerunt folia, ficus, & fecerunt ſibi perizomata*, quibus ſe tegerent: quæ folia, (vt aduertit Ireneus circa hanc materiam) quando carni applicantur inſtar cilicij, valde eam pungunt, & moleſtiam adferunt. Quia actione quodammodo proteſtatus eſt Adamus: antitodum ſui vulneris eſſe pœnitentiam, mortificationem, & caſtigationem carnis: & quaſi verbis diceret, *cognoſco, quod ſim dignus tali tegumento, quod delecta-*

Tomo 1. Tract. 5.

n Geneſ. 3. 7.

Lib. 3. aduerſus hæreſes. cap. 37.

tionem quidem nullam praestat;mordet autem & pungit corpus:vt sic discat spiritui esse subiectum,remoueatque ab aspectu,auditu,& gustatu,quidquid potest, habenas illi laxare.Et quoniam hęc mortificatio multa complectitur ad nostrum hoc institutum spectantia,de illis agemus in subiectis capitibus.

CAPVT VII.

HVMILITAS CONFERT AD CVSTODIAM CASTITATIS: quae ob occultam superbiam facilè perit. Adferuntur aliqua documenta ad vtramq; virtutem coniungendam.

PRIMA eorum,qui Castitatem sartam tectam custodire volunt, cura, & solicitudo esse debet,vt profūdas in humilitate, propriaeq; imbecillitatis cognitione radices iaciant,& à Dei protectione dependeant: absque cuius auxilio ac fauore nō poterit illa illaesa custodiri.ita enim Salomon dixit:a *Sciui,quoniam aliter non possem esse continens,nisi Deus det: & hoc ipsum erat Sapientia,scire cuius esset hoc donum.* In quibus verbis duplex continetur cognitio:altera Fidei,quae omnibus Christianis est communis,qua credunt, & fatentur,continentiam esse donum Dei,& sine eius auxilio,se non posse horrendis continuisq; tentationibus resistere,quibus illa oppugnatur:& sunt nihilominus aliqui,qui ex occulta superbia,obliti eius,quod fide credunt, nimium suis viribus fidūt,maximamque fiduciam in sua industria ponunt: ac securos reputant, existimantes,quamuis tententur,se non vincendos:& gloriantur inaniter in suis actionibus;delectantur,quòd magni ab alijs fiant, & propter sua facta laudentur. Humiles autem supra fidei cognitionem aliam adhuc iaciunt profundiorem,à dono Sapientiae prouenientem:qua interius sentiunt,& manibus quasi palpant Nihilum, quod ex se ipsis habent; ac dependentiam, quam in omni re bona,& praecipuè in Castitate,quae adeò est ardua, à Deo habent;suis viribus planè diffidunt, totamque fiduciam suam in gratia diuina collocant.Semper b *timent*, nunquam se reputant securos, nolunt ex suis victorijs honorem aut gloriam; sed soli Deo eam tribuunt. Ex quo prouenit, vt Dominus noster,cuius est proprium(vt ait Scriptura) c *superbis resistere,humilibus autem dare gratiam*,complacens sibi, in hac humilitate,copiosa valde eis auxilia largiatur ad Castitatem conseruandam; quae denegat superbis praesumentibus, & confidentibus sibi ipsis:quos permittit turpiter labi,vt experientia discant exiguas vires,quibus pollent.

a *Sap.* 8. 21.

b *Iob.* 4. 6.

c 1. *Petri.* 5.

§. I.

PRAECLARÈ hoc explicat S.Gregorius in illa verba Iob:a *qui docet nos super iumenta terrae:& super volucres caeli erudit nos*:certum,inquit,est,spiritus humilitatē,& carnis castitatē mutuò se cōseruare.Et superbia solet esse luxuriae seminarium;D.N.permittēte,vt qui tāq́ aues per aëra sese extollunt, decidāt in carnalitates instar iumētorū terrae.quēadmodū euenit Gētibus,de quib᷑ ait Apostolus,quod,ꝓpter eorū superbiā,b *tradidit illos Deus in desideria,*

§. I.

a *Iob* 35. 11. *Lib* 6 *mo ra.* cap. 13.

b *Rom.* 1. 24

cordis eorum,in immunditiam, & in passiones ignominiæ. Et de Israelitis dixit Oseas,quod c *spiritus fornicationis erat in medio eorum,vt eis dominaretur:& arrogantia Israel apparebit in facie eius*: hoc insinuans,quòd occulta superbia eorũ se se prodiderit in publica fornicatione: quia interior animæ tumor prodijt ad faciem eorum.Quare nullus eorum,qui sanctè vixerunt, & tandem dedidit se vitio carnis,existimet, se tũc superatũ , quando manifesto aliquo peccato superbia apparuit;sed potiùs sibi persuadeat, quòd tunc vicit caro, quando spiritus latenter intumuit. Quòd si repente Castitas,ad senectam vsq; conseruata,perit:id euenit,propterea quod humilitas,quæ in iuuentute illam custodiebat,euanuit. Hæc S.Gregorius,quod iucunda quadam similitudine confirmat ex eo,quod S.Iob Deo dixit:d *propter superbiam quasi leænã capies me*, in aliquibus,inquit, regionibus capitur leæna hoc modo:foditur magna fouea in via,qua illa est transitura,ex parte superiori lata,ex inferiori angusta:in ea ponunt ouem aliquam, vt leæna transiens deijciat se in foueam,vt ouem deuoret,vnde postea non potest exire. Ita Dominus noster aliquos in specie sanctos ob superbiam & arrogantiam permittit occurre illis occasionem aliquam,in qua impetu carnalis suæ passionis sese præcipitent,& in ea hæsitent,ita vt re ipsa experiantur , nec vires se habere, vt ex illo luto emergant;nec vnquam habuisse,vt non laberentur:nisi Deus illis eas dedisset. Quemadmodum euenit Dauidi Regi:quem, ob occultam aliquam superbiam,permisit in huiusmodi foueam cadere,occurrente illa occasione,quã vidit,d *Bethsabee*:& in ea immersus mansit vltra decem menses, eo euentu veritatem comprobans illius sententiæ spiritus sancti:e *fouea profunda est meretrix,& puteus angustus,aliena:cui iratus est Dominus,incidet in eam.* quæ sententia hoc significat,quod qui in hanc foueam incidit, aliquid fecerit,Deum ad iram prouocans: in cuius pœnam talem lapsum permittit. Et hoc est peccatum superbiæ, & arrogantiæ,ob quam idem Sanctus ait,solere Deum f *baltheum Regum dissoluere*, generosum scilicet cingulum , quod est Castitatis donum,*& præcingere fune* culpæ carnalis : donec suam miseriam& imbecillitatem agnoscant. Dicitur autem Deus huiusmodi baltheum dissoluere,non quòd deneget auxilia ad vincẽdam tentationem sufficientia; sed copiosiora & efficaciora,quæ,cũ humiles & grati essẽt,eis largiebatur.

2. EX HIS Sanctus Gregorius educit duo genera luxuriæ:alteram carnis, quæ castitatem corrumpit; alteram cordis,quæ de ipsamet Castitate gloriatur : & ideo amittitur.Quare,vt Castitas integrè conseruetur , aduersus vtranque luxuriam est decertandum:& mortificandus etiam affectus inanis gloriæ,qui oriri solet ex eo,quòd carnis luxuriam quis mortificauerit, iuxta illud Moysis:g *circumcidite præputium cordis vestri.* voluit enim dicere, qui iam circũcidistis præputia carnis,eius vitia mortificãtes: circumcidite nunc etiam præputia cordis,mortificantes superbas & arrogãtes cogitationes;h *succingentes* (vt ait S.Petrus)non solum corpus vestrum,sed etiam *lumbos mentis*,cingulo humilis Castitatis.

Hoc

c Osea 5. 4.
d Iob. 10.16
d 2. Reg. 11. 3.
e Prou. 22. 14. & c. 23. 27.
f Iob. 12. 18.
g Deut. 10. 6.
h 1. Petri. 1. 13.

3. Hoc ipsum confirmat S. Augustinus dicens primam pugnam eorum, qui desiderant Continentiam, esse debere contra Dæmonis suggestiones, instigantis ad multum sibi ipsis tri[illegible]endum & fidendum: nam tunc certam imminere ruinam, & lapsum in illam imprecationem Ieremiæ dicentis: i *maledictus homo, qui confidit in homine*: qui enim in se ipso confidit, in homine cōfidit; ideoque erit maledictus: quia permittet Deus, turpiter labi, vt planè perspiciat, quàm parùm possit: siquidem quantumuis sint excellentes, vt vocari possint k *Dij, & filij, excelsi*: si tamen Deus eos deserat, interibūt, quasi miserrimi; & cadent, sicut Angeli mali. Bene id nouit, qui in abundantia sua dixit: l *nō mouebor in æternum*: sed mox aduertit, *voluntatem Dei præstare virtutem decori* & sanctitati, quam in se videbat: nam statim atque Deus *faciem suam ab eo auertit factus est conturbatus*, & mutatus. Per medicinalem Prouidentiam (ait S. Aug.) paululum desertus est à Rectore; vt per exitialem superbiā desereret ipse Rectorem: agnoscens ex lapsu suo, se non posse solùm sanctitatem seruare, quam habebat. Ex quo infert Cassianus: apertum indicium proxime obtinendi donū Castitatis esse, non sperare illud ex sua sola industria; & singularem esse de luxuria victoriam, non fidere proprijs viribus ad eam vincendam, sed eam à diuina misericordia sperare, & recurrere continuis suis orationibus ad Dominum qui potest illam dare. Et quamuis hæc fides (ait ipse) videatur facilis; non tamen est Tyronibus minus difficilis, quam ipsamet castitas. Nā statim atq; aliquā in se ipsis puritatis particulam, aut tentationum victoriam aduertunt, erumpunt insultus aliqui superbiæ, quasi existimantes, ob suas diligentias se illam obtinuisse. Nam (vt S. Gregorius ait) difficile est homini non credere esse à se, quod videt & experitur in se. quam tamen difficultatem, si viceris viuacitate fidei illustratæ, meditatione ac luce cælesti, & experientia lapsum alienorum: liberabit te Dominus à lapsibus proprijs; & magna experieris auxilia, quæ tibi ad optatam puritatem consequendam dabit.

Lib. de Contin. cap. 4. | i Ierem. 17. 5. | k Psal. 81. 6. | l Psal. 29. 7 | Lib. de Continen. c. 14. | Collat. 12. c. 15. & 16.

4. DENIQVE quantumuis preciosa sit Virginitas non inueniet coram Deo gratiam, nisi coniunctam habeat humilitatem: vtriusque enim coniunctione beatissima Virgo Domina nostra adeo copiosam inuenit, vt in eiusdem Dei matrem propterea fuerit electa. Vt perpendit S. Bernardus grauibus hisce, & vtilibus verbis, quibus vtramque virtutē inter se confert. Pulchra, inquit, permixtio virginitatis & humilitatis: nec mediocriter placet Deo illa anima: in qua & humilitas cōmendat Virginitatē; & virginitas exornat humilitatem. Audis Virginem: audis humilem. Si non potes Virginitatem humilis; imitare humilitatem Virginis. laudabilis virtus virginitas: sed magis necessaria humilitas. illa consulitur, ista præcipitur. De illa dicitur: *qui potest capere capiat*; de ista dicitur: m *nisi quis efficiatur sicut paruulus iste, non intrabit in regunm cælorum*. Potes deniq; sine Virginitate saluari: sine humilitate nō potes;

Homil. 1 super Missus est. | m Matt. 18. 3.

m *sine* vlt 2. tes; potest, inquam placere humilitas, quæ Virginitatem deplorat amissam: sine humilitate autem audeo dicere: nec virginitas Mariæ placuisset m *super quem*, inquit, *requiescet spiritus meus nisi super humilem, & quietum?* super humilem dixit; non super Virginem. Si igitur Maria humilis non esset, super eã spiritus sanctus non requieuisset: neque eius virtute concepisset. Respexit, inquit, humilitatem ancillæ suæ Deus, potius, quàm Virginitaté. Et si placuit ex Virginitate, tamen ex humilitate concepit, vnde constat, quia etiam, vt placeret virginitas, humilitas procul dubio fecit. Quid dicis Virgo superbe? Maria Virginem se oblita, gloriatur de humilitate: & tu neglecta humilitate, blandiris tibi de virginitate. Quanto honorabilior es ex singulari munere Castimoniæ: tanto tibi maiorem iniuriam facis, quòd eius in te decorem fœdas permixtione superbiæ. Alioquin expedit tibi virginem non esse: quàm de Virginitate insolescere. Non omnium quidem est Virginitas: multò tamen pauciorum est, cum Virginitate humilitas. Si igitur Virginitatem in Maria non potes nisi mirari: stude humilitatem imitari: & sufficit tibi. Quod si & virgo & humilis es; quisquis es, magnus es. Hæc S. Bernardus, in quibus præstantiam ostendit permixtionis vtriusque huius virtutis, quæ ora occludunt duarum filiarum n *sanguisugæ, dicentium semper: affer, affer.* Nam vt idem Sanctus dixit, nec anima vanitate; neque caro voluptate satiatur. At humilitas intercipit insatiabilem vanitatis appetitum; & virginitas & castitas reprimit insatiabile voluptatum desiderium. Quare vtraque animam disponit atque exornat, vt Rex cælestis eam dignetur in sponsam acceptare.

n Prou 30. 15.

§. II.

1. HVMILITAS hæc præcipuè seruanda & ostendenda est in aliquibus, quæ tutum valde faciunt thesaurum Castitatis. *Primum* est, vt summo secreto ita tibi soli serues castitatem: vt nullo verbo, quod vanitatem aliquam aut iactantiam sapiat, aut inane desiderium ostendat, quod propterea in honore haberi velis, illam prodas. Thesaurus enim adeò preciosus, vt tutus sit, occultus esse debet: quare inaniter illum ostentans, occasionem præbet Dæmonibus, eũ deprædandi. Mirabilẽ casum refert S. Greg. Turonensis de duobus coniugibus, qui vóto se obstrinxerant perpetuæ Virginitatis. Vxore autem mortua, vir corã multis dixit: gratias tibi ago Domine, quod quemadmodũ Virginem hanc mihi in vxorem dedisti: etiam Virginem reddo. Et tunc vxor defuncta oculos aperuit, dixitque subridens: vir Dei, ne prodas nostrum secretũ, cũ te nullus interroget. Voluit .n. illi dicere: attende, quod occulta aliàs virtus, non sit absque necessitate manifestanda, vt conseruari possit. Memor esto, te virũ esse; tuãq; Castitaté in medijs innumeris periculis versari, à quibus non poteris illæsam eã seruare, nisi humilitate tectam. Sed rarius adhuc & admirabilius fuit exẽplũ, quod Cassianus refert, de quodã rustico, qui

Lib. de Gloria Confess. c. 32.

Collat. 14. c. 17.

dũ veheret ſuorũ frumentorũ Primitias ad Sanctũ quendã Abbatẽ, cui nomẽ erat Ioannes, inuenit ibi quendã obſeſſum à Dæmone, valde ferum : per cuius os loquebatur Dæmon, contẽnens exorciſmos, & mandata ſancti illius Abbatis, & proteſtans: ſe propter illa non exiturum ex corpore, in quo erat. Sed eodẽ momento, quo ruſticus ille acceſſit, ſolo eius aſpectu territus Dæmon, & ſumma cũ reuerentia eũ nominans, exiuit ex corpore, quaſi dicens: hic eſt qui me eijcit, nec ego poſſum in eius præſentia amplius hic manere. Stupefactus ex hoc euentu S. Abbas Ioannes, inſtanter petijt ab homine illo, quam vitæ rationem haberet? ſed cùm ille eſſet valde humilis, ſolum reſpõdit: ſe eſſe ſæcularem quẽdam coniugatũ. Sed S. Abbas ad huc inſtitit, vt bona opera, quibus occuparetur, aperiret. Is vt obediret reſpondet: ſe eſſe pauperẽ quendã ruſticũ, qui laborẽ manuũ victũ ſuũ quæreret; nec ſe meminiſſe alterius rei bonæ, niſi quòd cùm mane ad laborandũ exiret, & cùm veſperi domũ rediret ſemper ingrederetur templũ, gratias Deo agẽs ob accepta ab eo beneficia. Et in hunc modũ quædã alia retulit, quæ & ſi bona erãt nõ tamẽ adeò excellentia, vt viderentur ſufficere ad terrorem dæmonibus inferendum. quare Sanctus Abbas adhuc tertiò illũ obſtrinxit, vt aperiret quod tantopere occultare nitebatur : & tandem ſic conſtrictus reſpondit valde demiſsè: ſe magnum habuiſſe deſiderium, vt monachus fieret; ſed à parentibus fuiſſe coactũ vxorẽ ducere, & elapſos eſſe iam vndecim annos: in quo toto tempore ſe habuiſſe vxorem non aliter quàm ſororẽ, ſeruante vtroque virginitatẽ, nullo alio eius rei conſcio. Quo audito Abbas ita obſtupuit, vt ingenti clamore publicè dixerit: non ſine cauſa dæmon, qui nihili me faciebat, fugit à conſpectu huius, cuius virtutem non potuit expugnare, non ſolùm ardore iuuentutis, ſed neque tempore coniugij. Sed ego addo: quamuis huius viri Caſtitas fuerit rara: non tamẽ minus rarã fuiſſe eius humilitatẽ. & quoniam Dæmon adeò eſt ſuperbus, non tam fuit territus, quòd videret hominẽ caſtũ, quàm quod ſimul videret adeò humilẽ. Cui ſi defuiſſet humilitas; non ipſum dæmonem terruiſſet caſtitas. Coniũgamus itaque ſemper has duas ſorores: & fugient à nobis dæmones. Et quoniam ſuperbia valdè eſt aſtuta, impellitque ad manifeſtandas virtutes ſub eo prætextu, vt gratiæ Deo agãtur, aut propter illas glorificetur, vt in primo vidimus exẽplo: diſcamus ex ſecũdo, nõ adhibere illi fidẽ leuiter, ſed eas occultare ſtudeamus, donec obedientia, & Charitas vrgeat nos, ad eas manifeſtandas: & tunc gloria Deo tribuetur; quando ex tali occaſione gratia, quam ipſe dedit, manifeſtabitur. Et cum ipſe ſemper exaltet eos, qui ſe humiliant: noſtri muneris eſt, eius dona cum humilitate occultare, vt tutiora ſic maneant: ipſius autem prouidentiæ erit, viam & rationem præbere, qua illa manifeſtentur: quando ipſe vult ex eis glorificari ad aliorum vtilitatem.

Secundum, in quo humilitas elucere debet, illud eſt, vt ne quis inaniter 2.

In Pſalm. 99. prope finem.
Lib. de Sancta virginitate. cap. 51.
Epiſt. 42.

glorietur de excellētia & perfectione ſui ſtatus, alios verò contēnat, qui ſtatum habent minus perfectum. Vera enim excellentia, eſt amplitudo coram Deo nō in alio cōſiſtit, quā in ſanctitate cordis, quæ ſtatûs ſanctitatē explet. Nam vt S. Auguſtinus dixit: melius eſt humile coniugium, quàm ſuperba virginitas, ſi .n. nuberet nō haberet nomē, vnde extolleretur, & haberet fræ nū quo regeretur. Humilitas ſtatū ex ſe vilem nobilitat; ſuperbia etiā ex ſe altiſſimum reddit abiectum. Ac propterea apud Deum altior eſt coniunx humilis Virgine ſuperba; & magis ei placet humilis ſæcularis, quàm ſuperbus religioſus. Quod ſi tamen humilitas vilem alioquin ſtatum adeò extollet; quāto eadē amplius extollet ſtatū ex ſe excelsū? triūphat .n. tūc de hoſte potentiori, vnde S. Bern. in alto poſito nō altū ſapere difficile eſt, & omnino inuſitatū; ſed quanto inuſitatius tanto glorioſius. Qui igitur ſtatū ac donum Caſtitatis accepit: gloriam ſuam non in honore & laudibus hominum ponat; ſed in vero earum contemptu: optans Deum ſolum honorari & glorificari ex ſuis donis; & ſtudens, ne ob aliquam ſuperbiam, eorum ſe reddat indignum.

a 2. Cor. 10. 17.
b & Cap. 11. 2.

EODEM dirigitur epiſtola illa, quam canit Eccleſia in feſtis Virginum, attribuens illis memorāda illa Apoſtoli verba: a *qui gloriatur, in Domino glorietur. non enim qui ſeipſum commendat, ille probatus eſt: ſed quem Deus commendat.* b *Vtinā ſuſtineretis modicū quid inſipientiæ meæ: æmulor .n. vos Dei æmulatione. Deſpōdi .n. vos vni viro virginē caſtā exhibere Chriſto. Timeo aūt, ne ſicut ſerpēs Euā ſeduxit aſtutia ſua, ita corrūpantur ſenſus veſtri, & excidant à ſimplicitate, quæ eſt in Chriſto.*

Quibus verbis Sanctus Apoſtolus magno zelo optans: virgines & omnes Continentes Chriſti Domini ſponſas ſeruare illi fidelitatem, & non amittere bonum quod acceperunt, duo magni momenti documenta illis tradit. *Alterum* eſt, vt in Domino tantum glorientur, hoc eſt, Deum ipſum agnoſcant verum Dominum, patrem, & ſponſum; nolentes ſibi ipſis gloriam ex Caſtitate & reliquis bonis quæ habent: cùm verè non ipſorum ſint; ſed eam totam ſoli Deo tribuentes à quo illa acceperunt. Ne illos reprehendens, eis dicat: c *quid habes, quod non accepiſti? Alterum* documentum eſt: vt quamuis magna habeant dona, & exiſtiment ſe magna & præclara præſtare: non tamen ſeipſos propterea approbent & commendent: cum facilè poſſint decipi. Et d *quis* (ait Salomon) *poteſt dicere: mundum eſt cor meum, purus ſum à peccato?* & e *quis gloriabitur ſe caſtum habere cor?* quamuis enim ipſe non inueniat in ſe culpam: fieri poteſt, vt Deus, qui eſt ipſum iudicaturus, aliquam inueniat; & quamuis caſtitatem habeat corporis: fieri poteſt, vt ſpiritus puritas aliquam habeat maculam.

c 1. Cor. 4. 7
d Prou. 20. 9.
e ibidem iuxta LXX.

EX his licet cū eodē Apoſtolo *tertiū* documētū deducere: vt viuamus ſcilicet in perpetuo timore noſtræ debilitatis, memores, quod Eua, cū eſſet Virgo, decepta fuerit à ſerpēte: cuius deceptio initiū habuit à ſuperbia, quæ fuit

primum eius peccatum, ex quo orta sunt inordinata ad sensuales voluptates desideria. Qui autem fundamentum iacit humilitatis, illa ipsum à laqueis, & astutijs serpentis eripiet, vt mox videbimus.

IMPONAMVS igitur finem allatis alijs documentis ex S. Augustino, qui in libro de sancta virginitate, postquam eius magnalia retulit, sermonem ex professo instituit de humilitate, tanquam medio, ad eam custodiendam, necessario: exhortans virgines, ne se præferant coniugatis, sed Ecclesiastici consilium amplectantur: f *quanto magnus es, humilia te in omnibus, & coram Deo inuenies gratiam*, qui solet humiles honorare. 4. A cap. 31. f Eccli. 3. 20.

ET post multas alias rationes sic ait: venite ô virgines, agite virgines Dei, hoc agite: sequimini agnum quocunque ierit; sed ne superbia tumentes accedite: quia tunc non poteritis eum sequi, cum per angustam deducet semitam: prius igitur ad eum, quam sequamini, venite, & discite: f *quoniam mitis est & humilis corde*. Humiliter ad humilem venite, si amatis; & ne discedatis ab illo, ne cadatis. Pergite viam sublimitatis ipsius virginitatis, pede humilitatis. Dona eius illi seruanda committite. Quidquid mali, quod contra puritatem non facitis, tanquam eius gratiâ concessum deputate. de viribus vestris expertis cauete: ne, quia ferre aliquid potestis, inflemini: de inexpertis autem orate, g *ne suprà quàm potestis ferre, tentemini*. Existimate aliquos in occulto superiores; quibus estis in manifesto meliores. multi enim coniuges, & sæculares, qui sunt in statu inferiores, sunt fortè in occulto vobis meliores, quamuis vos in publico videamini esse meliores: cùm aliorum bona, fortè ignota vobis, benignè credũtur à vobis: at vestra, etiamsi nota, nõ propterea minuitis, quòd alienis minora existimetis; sed charitate potius eadẽ augetis. Et quę fortè adhuc vobis desunt, tãtò dabũtur facilius, quantò desiderabuntur humilius. Perseuerantes inter vos in puritate, prębeãt vobis exemplũ, vt in ea crescatis: cadentes aũt, augeant timorẽ vestrũ; ne sicut illi, & vos cadatis. Illud amate, vt imitemini; hoc lugete, ne inflemini. Inspicite pulchritudinem amatoris vestri: cogitate æqualem patri, subditum & matri; in cœlis dominantem, & in terris seruientem; creantem omnia, creatum inter omnia, hoc est, tãquam creatum se gerentem. Illud ipsum quod in ipso derident superbi, inspicite, quàm pulchrum sit. Totus vobis figatur in corde, qui pro vobis totus fixus est in cruce: totũ teneat in animo vestro, quidquid noluistis occupari connubio. Sic amantibus mitem & humilem corde, nulla prævalebit superbia. Hæc omnia Augustinus ad preciosam virginitatis margaritam tutiùs cum humilitatis ornamento custodiendam: quę ne in alterum inclinet pusilanimitatis extremum, coniungi etiam debet fiduciæ in Deum: de qua iam iam agetur. ca. 52. & 58. f Matt. 11. 29. g 1. Co. 10. 13. cap. 54. cap 55.

CAPVT VIII.

FIDVCIA OBTINENDI DONVM CASTITATIS: *in cuius conseruatione in medijs tentationibus, Omnipotentia diuina mirificè splendet; sicut & in ingenti pace ac tranquillitate post eas deuictas.*

ERFECTA CASTITAS, quam Sancti puritatem Angelicam vocant, est prodigiosa quædam virtus, ac diuinæ omnipotentiæ miraculum, ad gloriã Redemptionis Christi; & ad manifestandam gratiæ eius efficacitatem. Nam, si, teste S. Bernardo, ingens prodigium est, quod Deus diuinam fidem coniunxerit cum humano intellectu, valdè aliàs propenso, ad inuestigandam rationem omnium, de quibus velit iudicare: non erit minus mirum Angelicam castitatem cum carne, adeò ad sensuum voluptates propensa coniungere; ita vt ab huiusmodi flammis non vratur. Verè (ait Cassianus) illud est mirabile opus: hominem carneum carnales affectus in carne politum respuisse; & (vt Apostolus dixit) a *in carne ambulantes, non secundùm carnem militare.* Quod miraculum ait esse ei simile, quod vidit Moyses in rubo; quæ ex omni parte igne circũdata, etsi ardebat, nõ tamẽ vrebatur, nec cõsumebatur. Quod ipse admirans, b *vadã*, inquit, *& videbo visionem hanc magnã, quare non cõburatur rubus?* Si esset adamas, aut ferrũ, non mirarer; sed quod sit rubus arida, & quæ facilè comburi possit; nec tamen consumatur: hoc me rapit in admirationem. Nõ igitur minus rapit in admirationem, quòd caro iusti & casti hominis igne carnalium concupiscentiarum circundata, & quæ adeò facilè ab his flammis comburi possit: non tamen comburatur; sed suam seruet integritatem, & splendorem, atque si inter flores & rosas versaretur. Sed cessat admiratio, si attendamus, quòd quemadmodum Deus D.N. cuius omnipotentiæ res omnes obediunt, erat in medio rubi conseruans illam à læsione ignis: ita etiam idem Dominus sit in anima casta, ita eius puritatem conseruans, vt in medio tentationum igne non comburatur, nec pereat aliquo in eas consensu. Euenit etiam castis, quod tribus illis pueris in fornacem Babylonicam iniectis, c *quos non tetigit omnino ignis, nec quicquam molestiæ* eis *intulit*, cùm tamen erumpens, *incenderit, quos reperit iuxta fornacem de Chaldæis: descenderat enim Angelus Domini*, cum illis pueris, aut (vt ipse Nabuchodonosor dixit) quidam *similis filio Dei*, qui eos ab illo incendio liberauit.

Serm. 3 de de vigil. Natiuitat.

Collat. 12. de Castitat. c. 13. 1.

a 2. *Cor.* 10. 3

b *Exod.* 3. 3.

c *Dan.* 3. 48. 50. 92.

HAC igitur ratione existunt casti in carne, quæ instar est fornacis Babylonicæ, flammis concupiscentiarum, ac tentationum carnalium plenæ, quas dæmones fouent. Et quamuis hic ignis filios huius sæculi comburit, qui sponte sua, sicut illi Chaldæi, ad ipsum accedunt, & proprio periculo delectantur: non tamen castos comburit, nec vllam eis molestiam infert: eò quòd inuiti inter flammas existentes, earum ardoribus strenuè resistant. Quod tamen non prouenit ex virtute ipsius carnis: quæ eadem est in omnibus; & easdem habet in eis propensiones; sed à virtute omnipotentiæ Dei, mittentis Angelū suum in protectionem Castorum: & ipsemet filius Dei eisdem assistit, vt tueatur; & gratiæ suæ efficacitatem in eis absque periculo, in medijs flammis, conseruandis ostendit.

HAEC est insignis illa promissio Dei, quam refert Isaias his verbis: d *hæc dicit Dominus creans te Iacob, & formans te Israel: noli timere, quia redemi te. & vocaui te nomine tuo: meus es tu. Cùm transieris per aquas tecum ero, & flumina non operient te, cùm ambulaueris in igne non combureris, & flamma non ardebit in te, quia ego Dominus Deus tuus, Sanctus Israel, Saluator tuus.* O verba amore plenissima! ô promissiones dulcissimæ! ô tutissima nostræ puritatis, & Castitatis pignora! quis adeò erit pusillanimis, qui huiusmodi promissis animum non erigat? & quis adeò diffidens, vt talibus pignoribus non excitetur? d *Isai.* 43

NOLI timere, ô homo, ait qui te creauit & formauit, ego animam tuam ex nihilo creaui; & corpus tuum in matris tuæ visceribus formaui: ad me itaque spectat, vtrumque in puritate sibi necessaria conseruare, qua ad finem peruenire possint, ad quem vtrumque condidi. *Ego te* etiam *redemi* precio sanguinis mei; & ab inferni igne, quem eras promeritus eripui: cupioque à tentationibus, quibus impugnaris, liberare: ego enim auxilia tibi sum promeritus, quibus victoriam de eis referas. Ego te proprio *tuo nomine vocaui*: quia noui te, amo te; & elegi, vt mihi in Castitate, & Sanctitate perfecta seruires. *meus es tu*, idque multis nominibus: es enim factura mea, seruus meus, & per Baptismum factus es filius meus, & bonorum meorum hæres; & es in meum obsequium destinatus. meum est corpus tuum, & anima tua cum omnibus facultatibus & sensibus. Ad me spectat, ea conseruare, tueri, ac perficere: quia mea potiùs sunt, quàm tua. Quis est homo, qui domus suæ rationem non habeat; qui si videat, eam aqua aut igne circumdari, non statim accurrat, ad damnum præcauendum ac reparandum. Quamobrem *noli timere*, sed certus esto, quòd *si transieris per aquas* ingentium tribulationum ac tentationum, *tecum ero*, vt non submergaris: sed potius virtutem tribuam, qua possis sicut fluctus 1. 2. 3. 4.

c Mat.14.29. Petrus c *super aquas ambulare*, & omnibus tribulationibus superior esse. *Cum ambulaueris in igne, non combureris*: nam etsi maior esset ac vehementior fornace Babylonica, *ego tecum ero*; efficiamque, ne sensualium tentationum flammæ te comburant. Non enim flamma illa ardebit in te: nam etsi pars animæ inferior arserit; superior non ardebit, nec eam aliqua culpa inficiet: ego enim te gratiâ meâ præseruabo.

NE DIFFIDAS, *quia ego Dominus Deus tuus* omnipotens, voloque tuum remedium: sum enim *sanctus*, & cupio omnes tales esse; & ex officio mihi incumbit id procurare; sum etiam *Saluator tuus*, & volo efficacitatem gratiæ meæ in eo ostendere, vt à tot periculis te eruam; & absque læsione in tantis ignibus conseruem. Si igitur quando illi te circumdederint, confide mihi, magnaque cum fide dic: *tuus sum ego: saluum me fac*: & ego statim accurram, vt saluem; quia tu es meus, & sub mea te habeo protectione.

HAEC sunt magni Dei nostri promissa, quinque pignoribus innitentia, quæ nobis tradit; quòd Omnipotentiâ suâ sit nobis auxilium præstiturus, ne in luxuriæ flammis pereamus.

§. 1. *Diuinæ Omnipotentiæ prodigia in fauorem Castitatis.*

VT AVTEM ab ipso fundamento & radice intelligatur, quàm præclarè ac admirabiliter, quæ hactenus diximus, gerantur: aduertendum est: virginitatem (vt ait Cassianus quem sequitur S. Thomas) duos habere gradus: *alterum* imperfectum, & proprium Tyronum & pugnantium: quem Aristoteles proprio nomine continentiam appellauit: eò quòd contineant se illi ac frenent, resistentes impotenti passionum suarum impulsui: *alterum* perfectum, proprium hominum iam consummatorum, & quasi triumphum agentium: qui, pugnâ absolutâ, magna pace fruuntur, & hæc pleno ore Castitas appellatur, & puritas Angelica. Primi significantur per Iacob luctatorem; alij per Israelem videntem Deum, quibus facta sunt promissa, proximè insinuata: In primis inchoantur prodigia omnipotentiæ diuinæ in fauorem Castitatis; in alijs eadem perficiuntur. vt facilè apparebit in solennibus illis duobus prodigijs à DEO factis in tribus illis pueris fornacis Babylonicæ. *Primum* fuit statim in initio, cùm a *missi sunt in medium fornacis vincti cum braccis suis, & tiaris, & calceamentis, & vestibus*. Et tunc licet ignis adeò esset propè, vt vincula ipsa combureret: reliquas tamen vestes & corpora non adussit. Quod in tantam admirationẽ induxit Nabuchodonosorem, vt, quasi extra se positus, dixerit: *Nonne tres viros misimus in medium ignis compeditos, & quomodo ego video quatuor viros solutos, & ambulantes in medio ignis?* ô magnum prodigium (ait S. Hieronymus:)

[Margin: Coll.12.c.10 & 12. S. Th. 2.2.q.155.a.1. ex Arist. 7. Ethic. — 1. — a Dan.3.21.19. — In eum loc.]

ardent

ardent vinculá, quibus ligati sunt; & vinctorum corpora timens flamma non tangit: comburitur funiculus, quo pedes erant ligati, vt solutis liceret inter flammas liberè deambulare: & tamen nec corpus, nec reliqua vestimenta comburuntur, *nec quicquam molestiæ illis intulit* ignis. ô rem stupendam (ait S. Chrysostomus) *vinctos soluit flamma, & ipsa à vinclis victa est: mutauit enimuero naturam adolescentulorum Religio: imò quod mirabilius est, non naturam mutauit, sed permanentis naturæ vim repressit*: & corpus indutum, quod alias erat ignis fomentum & esca, ipsum ignem repressit. Hoc fecit omnipotentia Dei, b *cuius vox intercidit flammam ignis*, ne faciat quidquid potest; sed solùm quod prouidentia diuina permittit: ita vt luceat, sed non comburat. & vt ait S. Gregorius: *vno eodemque tempore in obsequio iustorum, & haberet flamma virtutem ad solatium, & non haberet ad tormentum*: combussit enim, quod impediebat; non combussit, quod tegebat. — *Homil. 4. ad Popul.* — b *Psal. 28. 7.* — *Li. 3. Dial. c. 18.*

Hoc igitur prodigium facit Deus spiritualiter cum candidatis Castitatis, qui in suis initijs sunt veluti immersi in fornacem ignis tentationum vehementium. Sed ex virtute Dei fit, vt hic ignis ardeat quidem, quasi in suburbijs, & areis siue vestibulis carnis: sed non attingit partem animæ superiorem, cruciat, sed non occidit; pœnam infligit, sed non adfert culpam; carni est molestus, sed spiritui est vtilis: eò quòd illustret doceatque Deo fidere, sibi autem diffidere; & purificat quasi aurum in conflatorio; &, nacta occasione, comburit ipsa ligamina, dum passiones & inordinatas propēsiones mortificat illa violentia, quæ adhibetur, dum tentationibus resistitur; & si quid erat superbiæ, aut fiduciæ propriæ, id ipsum etiam comburit, & consumit, cum tam fœlici exitu, vt quod Diabolus ad eius perniciem adhibebat, conuertatur in eius commodum: ita vt dicere possit cum Dauide: c *dirupisti Domine vincula mea: tibi sacrificabo hostiam laudis, & nomen Domini inuocabo*. & tunc impletur quod superius dicebamus: d *cum ambulaueris in igne, non combureris, & flamma non ardebit in te*. etsi enim ardebit in carne tua: non tamen in spiritu, qui est optima pars tui: gratiasque Deo ages cum Ecclesiastico verbis illis: Quæ Ecclesia applicat Virginibus. e *Confitebor tibi Domine Rex, & collaudabo te Deum Saluatorem meum, quia liberasti me à pressura flammæ, quæ circumdedit me: & in medio ignis sum æstuatus*: nam spiritus meus erat liber; & illæsus mansit, etiamsi flammæ tentationum carnem meam vexarent. — c *Psal. 115. 17.* — d *Isai. 43. 2.* — e *Eccl. 51. 1. & 6.*

SED magnum latet mysterium in eo, quòd scriptura ipsa diuina perpenderit, cùm nullum vestimentorum prædictorum trium puerorum fuisset combustum, nominatim addiderit: f *& Sarabala eorum non fuisse immutata*, cū enim Sarabala sint caligæ, significare voluit: ignem tentationū, ob Dei virtutem in eis manentem, non solùm corporis & animæ munditiem non inficere; sed neque verecundam nuditatem aperire; nec propositi prioris — f *Dan. 3. 94.*

firmitatem mutare: sed cum totius mundi admiratione recentissimum illud seruare.

2. ALTERVM prodigium, quod fecit Deus cum tribus pueris, fuit; quod g *Angelus Domini descenderit cum illis in fornacem, & excusserit flammam ignis de fornace, & fecerit medium fornacis quasi ventum roris flantem, ita vt non tetigerit eos omnino ignis, neque cõtristauerit, nec quidquã molestiæ intulerit*, h *nec odor ignis trãsierit per eos*. Vult enim Deus omnipotentiam suã manifestare, dans prodigiosam quandã pacem post pugnã adeò crudelem; & magnã serenitatẽ, post tempestatem adeò horrendam: remouens ipsum ignem, & adeò procul illũ excutiens, vt ab ipsa quoque carne recedat: ita vt, & ipsæ tentationes cessent; fœdæ imaginationes euanescant; & voluptatũ sensualium motus procul recedant: maneatque totus homo in magna quiete: nec tristitiam aliquam habeat, nec molestiã. Et tunc accedit è cœlo *ventus roris* diuinarum inspirationum *flans*, qui passionũ ardorem extinguit: simulque descendit ros deuotionis, & cœleste solatiũ, cor exhilarans, & omnẽ expellens tristitiã præcedentẽ. Tunc lætitiæ cantica renouantur, oẽs creaturæ conuocantur, & inuitantur ad benedicendũ Domino ob collata sibi tot beneficia; & se ipsos mutuo exhortantur, vt millies ipsi benedicant: dicentes cũ tribus illis pueris: i *benedicite Anania, Azaria, & Misael Domino: laudate & superexaltate eũ in sæcula. quia eruit nos de inferno, & saluos fecit de manu mortis & liberauit nos de medio ardentis flammæ, & de medio ignis eruit nos*. Tunc incipiunt dulcia cũ Angelis misceri colloquia: quia quisque delectatur conuersari cũ sibi simili; & ipsi Angeli accedunt, seque faciunt eorũ socios: & ipsemet filius Dei, lubens descendit ad ipsam fornacẽ, & arctã cum eis init familiaritatẽ. Hic (ait Cassianus) re ipsa impletur, quod dixit Dauid: k *ecce quàm bonum, & quàm iucundum habitare fratres in vnum*. Nã caro & spiritus sunt ã sibi conformes, & consentientes: ita vt spiritus non vexetur, aut molestetur à carne. Et ipse Christus implet illis, quod promisit dicens: l *si duo vel tres ex vobis consenserint super terram, de omni re, quamcunque petierint, fiet illis à Patre meo, quia ego in medio eorum sum*. Valde enim ipse delectatur habitare in animabus habentibus pacem: iuxta illud Dauidis: m *notus in Iudæa Deus: & in Israel magnum nomẽ eius. & factus est in pace locus eius; & habitatio eius in Sion. Ibi confregit potẽtias arcuũ, scutũ, gladium & bellum*. Hoc enim significat: quòd quãuis Deus notus sit & veneratione habeatur apud animas per Iudæam significatas, quæ humili suorum peccatorum confessione sese affligunt, & in lacrymis versantur: in illis tamen, quæ per Israel significantur; & quiete gaudent, quã ex victoria hostium suorum sunt assequutæ: non solũ notus est, sed etiã magnificatus, & vehementer exaltatus: delectatur enim habitare in eis, quæ strenuè pugnarunt, & ipsius gratia hostiũ arma confregerunt; & victoriã, ac pacem, quæ eius est fructus, obtinuerunt. Et quãuis n *Dominus diligat tabernacula Iacob, super omnia tamen illa* (vt

g Vers. 49.
h Vers. 94.
i Vers. 88.
Coll. 12. c. 11.
k Psal. 132. 1.
l Mat. 18. 19.
m Psal. 75. 1.
n Psal. 86. 2.

idem Dauid ait) *diligit portas Sion.* Hoc est licet valde diligat luctatores & pugnaces, continuũ gerentes bellum cum passionibus: multò tamen ampliùs eas diligit, quæ suas passiones iam vicerunt, & optata fruuntur pace.

Ex quo fit, vt perfectior gratiorq; sit Deo Castitas pacifica, quàm continentia pugnax: quando scilicet pax in legitima pugna est obtenta. Quod Sanctus Thomas approbat ac declarat dicens: non semper esse melius, quod est difficilius, & maiorem adfert dolorem; nec semper esse minus bonum, quod suauius est, ac facilius: sed respiciendã potius esse originem, & causam, vnde id prouenit. Quod si causa sit naturalis, aut merè exterior: facilitas ex ea orta imminuit meritum. quare cõplexione frigidus; & ipsa natura horrẽs eiusmodi voluptates; & vbi non adsunt earũ occasiones: minus meretur quòd sit continens; quã qui valde calida est cõplexione; & ad huiusmodi voluptates propensa; & vbi sunt eis potiendi occasiones: quibus tamen omnibus ipse resistit, vt castus euadat. Quòd si omniũ horũ causa sit spiritualis, pia, & laude digna: facilitas ex eo prouenieus auget meritũ. Quare qui magno spiritus feruore, aut charitatis magnitudine, aut insigni fortitudine (quã in pugnando adhibuit, sibiq; vim intulit) eò deuenit, vt non sentiat difficultatẽ in actionibus virtutis; sed potiùs dulcedine quadã afficiatur, magnaq; pace, ac tranquillitate in castitate potiatur: multò ampliùs meretur, Deoque placet, quàm, qui magnas sentit repugnantias ob ignauiam suã in pugnando contra eas. Neque par fuisset, feruentem, ob suauitatem, quam sibi tanquam sui laboris præmiũ comparauit, aliquam iacturam facere; neque obtenta victoria causa debet esse, cur lucrum imminuatur; sed potiùs, vt augeatur. *2.2.q.155. art.4 ad 2.*

§. 2. *Facile esse Deo, luxuriosos ac tentatos in castos, & tranquillos ac pacificos commutare.*

QVAMVIS vera sint quæ diximus: non desũt tamen multi, non solum inter gentiles & hæreticos, sed etiã inter Christianos, adeò vitio luxuriæ dediti, & qui toties propriarũ concupiscentiarũ flãmis vrantur, vt impossibile sibi iudicent, diu consistere, quin hoc igne comburantur, & in aliquod graue peccatũ labantur. Alij etiã sunt, nec pauci adeo his tẽtationibus vexati, vt non possint sibi persuadere, se posse eò peruenire. vt ab eis liberẽtur, & castitate pacifica, & Angelica puritate potiantur. Et quãuis ad vtrosq; omni incendos sufficiebant, quæ diximus, de omnipotẽtia Dei: cui (vt S. Berard. patruo suo valde incredulo dixit) facillimũ est facere, quod hominib. est difficillimũ credere; tamẽ vt omnino sese victos dedãt, vtilissimã quandã doctrinã hic ponemus à Cassiano insinuatã, præmittẽdo: de possibilitate, & excellẽtia virtutũ nõ debere vitiosos & imperfectos homines iudiciũ ferre ex eo, quod ipsi in seipsis experiũtur; aut quod propriũ iudiciũ ex ratiocinationib. *Coll.12 ca.S.*

pro-

propriæ imbecillitati innitentibus dictat;sed ex eo,quod perfecti & experti sentiunt.quorum iudicio meritò subijcere se debent,cùm audiunt: possibile & facile esse,quod ipsi impossibile, aut difficillimum reputabant.Cuius rei multa sunt exempla in ipsa natura.si enim rustico alicui diceretur:varijs artis mutationibus, ex quadam herba fieri linum album, & ex rudioris telæ frustulis chartam confici subtilem; & ex quadam massa terrea splendidum vitrũ,si nihil huiusmodi prius audiuisset,& proprio tantũ iudicio vteretur, diceret hæc omnia esse impossibilia, & quasi deliria:sed si multi viri graues ei dicerent:se proprijs oculis talia fieri vidisse, non posset is fidem non adhibere: alioquin inurbanus,& stultus iudicaretur. Quod si ad locum illum duceretur,in quo illa fiunt;proprijsque oculis ea videret : ex vna parte obstupesceret,videns adeò extraordinarias mutationes posse ab arte fieri; ex altera autem parte propriam ignorantiam incusaret, ac disceret similia imposterum credere.Hunc igitur in modum rudes in schola virtutum credere meritò debent, diu in eisdem versatis & exercitatis:cùm ex propria experientia testantur: non esse vllum hominem adeò carnalem & lasciuum: qui non possit fieri castus;neque vllum adeò tentatum, & oppugnatum: vt non possit ad quietem & pacem peruenire. Nam,si ex quadam terrea massa potest ars vel ex vnico flatu conficere vas vitreum adeò pulchrum & purum:quanto faciliùs diuina omnipotentia poterit diuini sui spiritus habitu,& inspirationis efficacitate carnalem hominem in spiritualem, & terrenum in cœlestem commutare;& Angelicam castitatem, non habenti communicare?lustra oculis Religiosorum monasteria:inter quos, multos inuenies castissimos, quos gratia diuina per totam vitam à culpa graui præseruat,etiamsi grauem sustineant pugnam ; & alios multos, qui fruuntur iam suæ victoriæ pace,cum maiori multo animi lætitia,quod sensuales voluptates repellant,ac reijciant;quàm homines sæculares habere possint in eisdem procurandis.

Li.8. Confess.c.11. ESTO memor, quid euenerit S. Augustino dubitanti,an posset seruare castitatem:cui Dominus noster illam ostendit serenam,& non dissolutè hilarem.quæ honestè(inquit)blandiebatur,vt venirem, neque dubitarem.& extendens ad me suscipiendum,& amplectendum pias manus plenas gregibus bonorum exemplorum.Ibi tot pueri,& puellæ;ibi iuuentus multa,& omnis ætas,& graues viduæ,& virgines anus;& in omnibus ipsa continentia nequaquam sterilis, sed fœcunda mater filiorum gaudiorum de marito te Domine.Et irridebat me irrisione exhortatoria,quasi diceret:tu non poteris quod isti & istæ! An vero isti,& istæ in semetipsis possunt ac non in Domino Deo suo?Dominus Deus eorum me dedit eis, Quid in te stas, & non stas?proijce te securus in eum,noli metuere:non se subtrahet,vt cadas.Proijce te securus,excipiet te,& sanabit te. Accipe, inquam,hoc consilium, sicut

illud

illud accepit S. Augustinus, & virile concipe propositū, magno feruore incipiendi pugnare contra tuas tentationes, confidens in Dei Omnipotentia, quæ ad eam te pugnam inuitat, ad maiorem ipsius gloriam. & fortè experieris mox cordis tui mutationem, quemadmodum dixit S. Dauid, intra se ipsum; a *nūc cœpi*: seruire scilicet Deo. Et statim ita mutatū se sensit, vt adieceerit: *hæc mutatio dexteræ excelsi*: & ob similes mutationes, quas in se experiebatur exclamauit alia vice, dicens: b *mirabilia sunt opera tua, & anima mea cognoscit nimis*. Quis (ait Cassianus) in se opera Domini non miretur, cū insatiabilem ventris ingluuiem, & sumptuosam gulæ perniciosamq́; luxuriam, ita in se viderit fuisse compressam, vt vix ipsum exiguū ac vilissimum cibum rarò, inuitusq́; percipiat? Quis non obstupescat opera Dei, qui illū ignem libidinis, quem naturalem antea, & velut inextinguibilem esse credebat, ita refriguisse præsenserit, vt ne simplici quidem se corporis motu sentiat incitari? Quomodo non virtutem Domini contremiscat, quisque, cum homines quondam diros, atque truculentos, qui ad summū iracundiæ furorem et à blandissimis subditorū irritabantur obsequijs, ad tantā transisse viderit lenitatem, vt non solū nullis iā commoueantur iniurijs, sed etiā, cū illatæ fuerint, summa magnanimitate congaudeant? Quis plane non miretur opera Dei, ac toto proclamet affectu, c *quia ego cognoui, quod magnus est Dominus*. cū vel se, vel alium quempiā ex rapacissimo liberalē; ex prodigo, continentem; ex superbo, humilē; ex delicato ac tenero, squalidū hirsutumq́; perspexerit; & egestatē atq; angustiā præsentiū rerū etiā voluntariè perferentē? Ista sunt profectò, mira opera Dei, quæ peculiariter anima Prophetæ similiumque eius mirifice contēplationis intuitu stupefacta cognoscit. Ista sunt prodigia, quæ posuit super terrā: quæ idē Propheta considerans ad admirationē eorū cunctos populos aduocat, dicens: d *Venite & videte opera Dei, quæ posuit prodigia super terrā, auferens bella vsq; ad finē terræ, arcum conteret, & confringet arma, & scuta cōburet igni*. Quod .n. maius potest esse prodigiū, quam sub momento breuissimo: ex rapacissimis publicanis, Apostolos fieri; ex persequutoribus truculentis, prædicatores Euangelij patientissimos reddi: ita vt eā, quam persequebantur fidem, et ā effusione sui sanguinis propagarent? Ista sunt opera Dei, quæ se quotidie vna cū Patre operari filius protestatur, dicēs; e *Pater meus vsq; hodie operatur, & ego operor*. De istis operibus Dei beatus Dauid in spiritu canens: f *Benedictus*, inquit, *Dominus Deus Israel, qui facit mirabilia magna solus*. De istis & Amos Propheta: g *Qui facit*, inquit, *omnia, & conuertit ea, & transmutat in matutinam vmbrā mortis*. Hæc omnia Cassianus, aut Abbas potius Chæremon, cuius illa est de Castitate collatio, qui de mirabilibus hisce mutationibus loquebatur tanquam expertus in se & in alijs. Tunc enim erant adeò frequentes, vt ipse dixerit: sex mensibus obtineri posse perfectam Castitatem à Deo, qui eius ibi tradita documenta seruaret. Sed non est, cur Deo

a *Psa. 76.11.*
b *Psa. 138.14.*
Coll. 12. c. 12.
c *Psa. 134.5.*
d *Psa. 45.9.*
e *Ioan. 5.17.*
f *Psa. 71.18.*
g *Amos 5.8. iuxta LXX.*
c. p. 5.

tempus præscribamus, sed quisque faciens suas diligẽtias, perfectã mutationem expectet, quando Deo ita placebit. Nam h *facilè* (inquit Ecclesiasticus) *est in oculis Dei subito honestare pauperem.* Quod si moram fecerit, non est à pugna discedendum, sed cum Sancto Iob dicendum: i *Cunctis diebus, quibus nunc milito expecto, donec veniat immutatio mea.*

h *Ecc. 11. 23.*
i *Iob 14. 14.*

Cvm igitur de lege ordinaria perfecta Castitas sensim obtineatur attẽde, qua ratione, & modo sancti sunt illam consequuti. Quod si eorũ exẽplis vsus fueris, faciens quod illi fecerunt, obtinebis puritatẽ, quam illi sunt cõsecuti. Canditati Castitatis, similes esse debent apibus, de quibus S. Ambrosius ait, quod sint symbolum Virginitatis. Nam rore, inquit, pascitur apis, nescit concubitus, mella componit &c. sic ergo spiritu volandũ tibi est per fragrantes sanctorum ac sanctarum flores, qui in hac virtute resplenduerũt; & aspiciendum in singulis, quid fecerint ad eam conseruandam; illudq; tibi ipsi colligendum tanquã cœlestẽ rorẽ, quo tuas cupiditates mortifices; tuũq; cor sanctis affectibus dulcores. Attende, quid S. Benedictus fecerit, quid S. Franciscus, S. Thomas Aquinas, S. Agnes. S. Lucia, & aliæ clarissimæ Virgines, ac sanctæ: quorum gesta, & supra retulimus, & in posterum referemus. Præ omnibus autẽ aspiciẽdus est flos excellentissimus sacratissimæ Virginis Dominæ nostræ, summaq; opinio & æstimatio eius de ipsa virginitate. Sed multò ampliùs ipsemet Dominus, qui se ipsum appellat, k *florẽ campi, & liliũ conuallium:* & perpendes singula verba, quæ in huius virtutis cõmendationem dixit. Accipe igitur ô virgo (ait S. Ambrosius) alas quasi apis, non corporis, sed spiritus: vt supra vitia carnisq; passiones auoles; eoq; peruenias, vt Christo cõiungaris, qui habitat in excelsis, & humilia respicit, cuius pulchritudo est tanquã cedrus mõtis Libani; & tantæ celsitatis, vt cũ radices iaciat in terrã, culmine ipso pertingit ad cęlũ. Inuenies etiã hũc florẽ in profũdis humilitatis vallibus: si cũ cordis humilitate illũ quæsiueris; & in hortis conclusis recollectionis, & continentiæ: si te exercueris in oratione & mortificatione tuorũ desideriorũ. Attẽde, quòd Apis ore suo colligat mel, & eodẽ ore fauũ cõponat: verba .n. virginis pura esse debẽt, syncera, grauia, & modestè composita: cuius operũ fructus alieni omnino esse debẽt ab omni amaritudine; pleni verò omni dulcedine: vt sint multis vtiles; siquidẽ nõ tibi soli laborabis, sed in cõmune multorum bonũ. Hæc S. Ambrosius; qui in alio loco addit, quod quẽadmodum Apes dũ vehementioribus ventis flantibus volant, lapillos quosdam pedibus apprehẽdunt, qui sunt illis tanquam saburra, ne à tempestate huc illucq; pellantur: ita ne castitas tua à tẽtationum ventis periclitetur, saburrare te oportet cognitione eius, quod ex te ipso habes: cõsiderata, vt dictum est, tua imbecillitate & mutabilitate; arripiendo pedibus tuorum affectum lapidẽ viuum Christum D. N. cuius virtute fortitudinem induent & constantiam in castitate, quam ad eius gloriam intendis.

Li. 1. de Virginibus. ad Sororem.
k *Cant. 2. 1.*
Li. 3. de Vir.

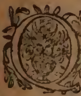
Con-

CONFIRMEMVS prædicta admirabili quodam casu, qui euenit S. Bernardo cum quodam Gallo Nobili adeò luxuriæ vitio dedito, vt ne vel vnicum diẽ cõtinere se posset. cumq; omnibus, quas ei sanctus adferebat rationibus, respõderet: se non posse. Tandẽ die quadam sanctus dixit ei: Si nõ vis facere pacem cum Deo, saltem treugas trium dierum facias, tanto tẽpore à tuo peccato pro Dei amore abstinendo. Quod ipse annuit, & cõpleuit. Quibus cõpletis, ait ad eum iterũ Sanctus: alijs tribus diebus iterum abstine, pro amore B. Mariæ, quod & fecit. Et hoc facto dixit ei sanctus tertiò: Alijs tribus diebus abstine, pro amore omnium Sanctorũ. quibus cõtinenter transcursis, venit ille ad sanctum, dicens: Nolo tantummodo treugam cũ Deo facere; sed & pacem perennem. Cõuersus igitur ex toto corde ad Deum, reliquum vitæ suæ tempus benè & castè peregit. Ex quo apparet non debere te fiduciam abijcere vincendi prauam tuam consuetudinem etiam inueteratam, valdeq; radicatam. Si enim feceris, quod in te est; etiamsi modicum illud sit: omnipotentia Dei commutabit cor tuum, euellet prauam consuetudinem, pacemque tribuet perpetuam cum insigni victoria.

S. Bernardus in speculo magno exẽplo. verbo consuetudo: exemplo. 4.

CAPVT IX.

PRVDENTIA IN DIGNOSCENDIS VINCENDISQVE *occultis tentationibus contra castitatem; & cautela in agendo cum viris & fœminis; & in moderandis affectibus.*

QVAMVIS in omnibus animæ negotijs tractandis debeat Christiani (iuxta monitum Saluatoris) esse a *prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ*, sicut in præcedenti tomo est explicatum: in procuranda tamen castitate idem monitum est maioris momenti: anima enim casta, & pura ac simplex sicut columba, nisi prudentiam simul & astutiam habeat serpentis, facilè decipietur ab ipso serpente infernali: qui etsi in tentationibus omnis generis vitiorum, & contra omnes virtutes valde sit astutus: in ijs tamen, quibus oppugnat castitatem est astutissimus, mille enim artibus & laruis tegit luxuriæ fœditatem, vt Castitas insensibiliter, & imperceptibiliter lædatur ac destruatur. Quamobrem Apostolus, cùm Corinthijs dixisset: b *despondi vos vni viro Virginẽ castam exhibere Christo*: statim subiecit verba, quæ superius retulimus: *Timeo autem, ne sicut serpens Heuam seduxit astutia sua, ita corrumpantur sensus vestri, & excidant à simplicitate, quæ est in Christo.* Atque si dixisset: ne existimetis, vos omnino esse securos, ob sponsalia inter animas vestras & Christum celebrata: Sathanas enim, qui Heuam Virginẽ in paradiso seduxit, facilè poterit vos etiam Virgines, & in Ecclesiæ paradiso existentes, decipere. Nam sicut tunc loquutus est

a Mat. 10. 16. Tract. 3. c. 7.

Cap. 7. b 2. Cor. 11. 2.

per os vnius serpentis: ita nunc loquitur per ora virorum & mulierum serpentinarũ,& carnaliũ,vt simplicibus imponat: eos prouocans ad praua sua desideria explenda. Et hoc est quod S. Ioannes insinuauit,cũ dixit:statim atque puteus Abyssi apertus fuit,c *ascẽdit fumus putei sicut fumus fornacis magnæ, & obscuratus est Sol,& aer de fumo putei: & de fumo putei exierunt locustæ in terrã, & super capita earum tanquam coronæ similes auro:& facies earum tanquam facies hominum. Et habebant capillos,sicut capillos mulierum, & dentes earum, sicut dentes leonum erant. Et habebant caudas similes scorpionum.* Et quis hic fumus fornacis est,nisi intellectus cęcitas, quæ luxuriæ ignem comitatur; seducitque homines,vt,proprium damnum non aduertentes,decipiantur? Hoc faciunt carnis concupiscentiæ,per locustas significatæ: quarum esca & nutrimentum est viride terræ fœnum; carnis scilicet voluptates. Et interdum, vt melius decipiant,accipiunt facies hominis,adferentes rationes apparentes; interdum verò capillos induunt mulierum, blanditias scilicet, ac delicias fœminarum;interdum etiam ostendunt dentes leonum,vt metum, ac terrorem incutiant,nisi ipsorum votis detur assensus: ac denique occultè & furtim cauda feriunt tanquam scorpiones,effundentes venena, cum miser homo minimè attendit. Et hac ratione innumeras obtinent victorias; quæ per coronas similes auro,quas in capitibus gestant,significantur.

c *Apo.* 9. 2. 9

Sensus moralis.

§. I.

SI CVPIS quandam ex his locustis valde ad viuum depictam cernere: audi quid Salomon dicat de inhonesta, quadam muliere. a *De fenestra,* inquit,*domus meæ per cancellos prospexi,& vidi* oculis fidei, quomodo illa *vecordem iuuenem* deciperet. *Occurrit.n.illi mulier ornatu meritricio, præparata ad capiendas animas,& apprehensum deosculatur iuuenẽ,& procaci vultu blãditur,* ingẽtes promittens delicias & voluptates,eumq; ab incõmodis, quæ imminere sibiq; timere poterat,securum faciens valde, piã ac religiosam sese ostendẽs, ac dicens: *victimas pro tua salute voui,& hodie reddidi vota mea: idcirco egressa sum in occursum tuum,desiderans te videre.* Ac talia denique ei dixit, vt *irretiuerit eũ multis sermonibus, & blanditijs labiorũ pertraxerit illũ. Et statim* miser *eam sequitur quasi bos ductus ad victimam,& quasi agnus lasciuiens, & ignorans quod ad vincula stultus trahatur, donec transfigat sagitta iecur eius: velut si auis festinet ad laqueum, & nescit,quod de periculo animæ eius agitur.* Hoc dixit Salomon, admirabili exornans artificio vecordis illius iuuenis deceptionem. Nam primùm cum confert *cum boue*, qui ducitur ad victimam tardo gressu,quasi præuidens se prætextu futuri sacrificij,duci ad macellum:& simul confert illum cum *agno lasciuiente*,exiliente,& currente cum multis lætitiæ indicijs,qui tamen ad idem macellũ festinat. Ac denique dicit esse tanquam *auem* quæ volando *festinat*, vt escã accipiat;& capitur laqueo à venatore, qui illũ præparauerat,

a *Prou.* 7. 6.

vt ipſam capiẽs occidat, eaque poſtea nutriatur. Eoſdẽ igitur greſſus tenent miſeri homines, quos decipit luxuria. Nam initio bouino ſequuntur greſſu, interdum ſed raro in peccatum cadentes; & occaſionem, ſpecie quadam bona & ſancta quærentes. Cumque deceptionem ſuam deprehendunt, adhuc remanet affectus ad voluptatem: ad quam percipiendam magis quàm antea feſtinant, quamuis conſcientiæ remorſus non deſint, illos retrahentes: ſed tandem feſtinant & volant abſque difficultate, & potius cum magno deſiderio eſcam illam ſumendi ſenſualium delitiarum, in quibus inferni venator latentem poſuit laqueum incorrigibilitatis, quo illos omninò capit, ac deuorat. Et maledicta locuſta, quæ priùs hominis faciem, & mulieris capillos oſtenderat, finem imponit induens caudam ſcorpionis: quæ ſuo veneno occidit abſque vllo remedio. Tantamque edit ſtragem, vt Salomon addat: b *fortiſſimos quoſq; interfectos ab ea*, ſcilicet luxuriâ. Tanta enim eſt aſtutia eius ac feritas, vt niſi lux & fauor cœleſtis adſit illam reprimens: non ſit ſapientia vlla humana, quam ipſa non decipiat; neque fortitudo, quam non vincat; neque ſanctitas, quam non proijciat in terram. Quis ſapientior ipſo Salomone hanc parabolam proponente? & quis Sampſone fortior? aut quis ſanctior Dauide, ſuo tempore? hos autem tres (ait S. Hieronymus) proſtrauit luxuria: vt lapſus virorum adeò inſignium in ſcientia, fortitudine, & ſanctitate, admonitio ſit reliquorum, vt periculum fugiant: niſi cum tanto ſuo incommodo perire velint.

b *Pro.7.26.*

In Regulis Monach c. de Caſtitate.

Qvod ſi huiuſmodi viros aperta facie aggreſſa ita proſtrauit: quam ſtragem edet ſi tecto vultu, & quaſi laruato ne agnoſcatur, aliquos inuadat? maledictus enim c *Leuithan*, cùm de hoc vitio tentat & aggreditur aliquos ex electioribus, qui ſunt d *cibus eius electus*, vultum ſuum aliqua ex quatuor laruis tegere ſolet, vt familiaritatem virorum & fœminarum faciat, in qua ſuos laqueos occultet. *Prima* eſt titulus & prętextus *religionis*, quo impellit ad familiariter agendum cum perſonis, quæ præferunt ſanctitatem: ſiue id fiat in earum, ſiue in noſtram vtilitatẽ: nam illis non attendentibus, ſpiritualem amorem conuertit in carnalem: ita vt e *qui ſpiritu inceperunt, carne conſumantur*. *Secunda* larua eſt prætextus & titulus *neceſſitatis* aut *pietatis*: fingit enim obligationes rerum piarum & vrgentium: vt ex conuerſatione neceſſaria tranſeatur ad prophanam; & pallio neceſsitatis tegatur carnalitas. *Tertia* eſt titulus *cognationis*: perſuadet enim non ſubeſſe periculum, vbi ipſa natura oſtium occluſit vitio: & cognatio adeò propinqua remouet ſuſpitionem, pugnamque efficit ſecuram. *Quarta* eſt, qua fingit falſam ſecuritatem, quaſi ob *ſenectutem* aut *longam caſtitatu experientiam*, aut ob generis nobilitatem, & officij authoritatem non ſit periculum lapsûs in luxuriam; aut ob ſimiles alias cauſas quæ tanquam vmbræ quædam ſunt apparentis virtutis, quæ vmbram ſuffulciunt aſtuti Behemoth: de quo dicitur: f *ſub vmbra dormit in ſecreto calami*

c *Iob.3.8.*
d *Hab.1.16.*

e *Galat.3.3.*

f *Iob.40.16.*

lami, & in locis humentibus: requiescit enim in animabus delicioſis, & ſenſualibus delitijs deditis: quas vmbris tegit virtutum ſimulatarum; eaſque ſpoliat vero lumine, quo fuiſſent ampliùs manifeſtandæ.

Ad Haec omnia incommoda præuenienda, nullum aliud medium Sapiens efficacius adinuenit, quàm aſſociari ſibi diuinam ſapientiam, & nunquam à latere ſuo repellere veram prudentiam, g *ſed ſapientia dicere: ſoror mea es: & prudentiam vocare amicam* fideliſsimam. Hæc eſt quæ larũam remouet Leuiatham, vt eius fœditas appareat. Hæc Behemoth vmbras illuſtrat, à quibus cautiſſimè fugit. Hęc viros ſanctos efficit h *prudẽtes ſicut ſerpẽtes*: qui æquè aſtuti ſunt ad fraudes dæmonum detegendas: atque ipſi ſunt ad eas obtrudendas, iuxta illud Dauidis: i *ſuper inimicos meos prudentem me feciſti vt cuſtodiam mandata tua*. ſtatim autem ac tales fraudes deprehendunt: eas fugiunt non paſſu bouino, nec ſaltationibus agnorum, aut ceruorum: ſed celeritate plus quam auium. k *Eorum enim oculi ſunt quaſi columbarum ſuper riuulos aquarum*, diuinarum ſcilicet Scripturarum: in quibus vmbras vident auium rapacium, à quibus celerrimè fugiunt: nam in hoc genere vitiorum, fugere, eſt vincere: quod inſinuauit S. Apoſtolus, dicens: l *fugite fornicationem*. Ex hac cœleſti prudentia orta ſunt documenta illa & conſilia ſaluberrima, quæ ſancti ſunt amplexi ad ſuam conſeruandam caſtitatem: quæ & ſcripta reliquerunt ad noſtram inſtructionem. Quorum hic ſummam quandam faciemus pro ijs, qui perfectiùs eam colunt, ſiue ſæculares, ſiue Eccleſiaſtici, & Religioſi: vt quiſque illud ſibi ſumat, quod iuxta ſuum ſtatũ ad ſe ſpectabit.

g Prou. 7. 4.
h Mat. 10. 16
i Pſ. 118. 94.
k Can. 5. 12.
l 1. Cor. 6. 18.

§. 2.

1. Primvm documentum eſt, non habitare in eadem domo cum fœmina, cum qua ſit occaſio aliquid contra honeſtatem admittendi, quocunque exiſtente titulo ex prætextu ex quatuor prædictis. Memento (ait S. Hieronymus) quòd vna fæmina ex paradiſo expulerit eum, quem Deus in ipſo collocauerat: quare meritò timere potes: ſi tali ſociæ incautè cohabites, ne tibi ſit occaſioni diſcedendi ex paradiſo Religionis, & ipſius Eccleſię: ac proinde gloriæ paradiſum amittendi. Quamobrem ſeuero ſancti Gregorij Papæ decreto prohibitum eſt Sacerdotibus, cum fæminis habitare, niſi cum ijs, quas antiqui Nicæni concilij Canones permittunt: quales ſunt mater, amita, germana ſoror. cum quibus nec malæ ſuſpiciones, nec tentationum pericula eſſe poſſunt. Melius tamen, inquit, facient, ſi etiam à talium ſe cohabitatione contineant. Nam legitur, quod beatus Auguſtinus nec cum ſorore habitare conſenſerit, dicens: quæ cum ſorore mea ſunt, ſorores meæ non ſunt. Docti ergo viri cautela, magna nobis debet eſſe inſtructio. Nam incautæ præſumptionis eſt, quod fortis pauet, minus validum non timere. Sapienter enim illicita ſuperat, qui didicerit etiam non vti conceſsis. Et de

In Reg. c. de Caſtitate.
c. oportet. d. 81.
Lib. 7. ep. 39.
refertur c. Legitur. d. 81

quodam

quodam alio ſancto viro ſcribitur, quod à proprijs ſororibus cibum per quandam rotam acipiens; dicere ſoleret: quòd quemadmodum id facere poterat, illas non videns: ita ſe libentiùs habiturum, ſi neque audiret. Et cócilium Mogontinum idem conſilium amplectitur, & approbat; quia, inquit, inſtigante Diabolo, & in illis ſcelus perpetratum reperitur; aut etiam in pediſſequis earundem. Quis tutus erit, qui attendet, filias Loth proprium m *parentem inebriaſſe*, vt cum ipſis dormiret: ſub eo prætextu, *quòd nullus virorum remanſiſſet in terra*, poſtquam Sodoma, Gomorra, & vniuerſa terra regionis illius ſubuerſa fuerat: ac propterea nullum ſupereſſe medium, ad generis humani propagationem, niſi vt proprius parens ebrius cum ipſis *dormiret*? n *Thamar* nurus Iudæ ſocerum ſuum decepit, vt ſecum coiret: Ammon decepit, & n *vi oppreſſit ſororem ſuam Thamar*. o *Filij Heli* Summi Sacerdotis, etiamſi & ipſi Sacerdotes eſſent, *dormiebant cum pauperculis mulieribus*, quæ ex deuotione *obſeruabant ad oſtium tabernaculi*. Denique quemadmodum non eſt tutum in eadem ſpelunca cum ſcorpionibus & baſiliſcis habitare: quia vel nunc, vel poſteà, citò aut tardè veneno ſuo inficiunt & occidunt prope ſe manentes: ita ait S. Hieronymus non eſt tutum in eadem domo cum ſuſpectis mulieribus habitare: quarum oculi ſunt quaſi Baſiliſci, qui dum vident, aut etiam videntur, occidunt: quarum labia mel diſtillant, aſpidum veneno commixtum; quarum manus tanquam ſcorpionum ſunt, qui ſtatim atque tangunt corpus, illud pungunt; cor verò veneno inficiunt. Quare maius prodigium eſt, cum illis abſque culpa habitare: quā cum ſerpentibus abſque læſione. Nec ſufficiunt vlla ſanctitatis præſeruatiua, vbi continua eſt cum illis communicatio, & familiaritas. Quemadmodum euenit cuidam ſancto Epiſcopo, qui vocabatur Andreas, de quo ſanctus Gregorius refert: quòd haberet in domo ſua ſanctimonialem quandam fæminam, perſuadens ſibi, nullum imminere periculum ob diuturnam, valdeque probatam vtriuſque caſtitatem. Sed breui, imminere periculum deprehendiſſet eius amittendæ; niſi Deus ſuâ miſericordia ipſum monuiſſet. Quod ſtatim atque aduertit, illam ex domo ſua cum reliquis dimiſit: hoc ſuo exemplo nos monens; maioris eſſe prudentiæ, occaſionem fugere: quàm cum ſpe victoriæ, eam admittere. Primum enim eſt facile: ſecundum valde difficile: qui autem tantum animi & virium non habet, vt vincat quod minus eſt: quomodo habebit ad vincendum quod eſt maius? cùm igitur periculum aliquod apparet, amplectendum eſt ipſius Saluatoris documentum dicentis: p *ſi oculus tuus, manus, aut pes ſcandalizat te, abſcinde eum & proijce abs te: bonum enim tibi eſt ad vitam ingredi*, abſque aliquo horum, quàm illis retentis, *mitti in ignem æternum*. volens aperte dicere: ſi pater tuus, mater, ſoror, aut quæuis alia perſona tibi adeò chara atque eſt lumen oculorum; aut ſi famulus, ancilla, amicus, aut alia perſona tibi tam neceſſaria, atque tui

c. *Inhibendū de cohabit. Cler. & mulierum.*

m Gen. 19. 33.

n Gen. 38. 18. n 2. Reg. 13. 14. o 1. Reg. 2. 22.

Lib. 3. Dial. c. 7.

p Matt. 18. 8.

pedes & manus; tibi fuerit occaſioni impingendi contra Caſtitatem: fuge illas, aut à te remoue: præſtat enim ad cœlum peruenire ſolum, quàm ad infernum deſcendere tam male comitatum.

2. SECVNDVM documentum eſt, non viſitare fæminas ſuſpectas; nec permittere, ſe, quo ad fieri poterit, ab ijſdem viſitari: (idem autem intelligo de ipſis fæminis reſpectu virorum) nam æquè noxium eſt frequenter illas viſitare, atque cum eiſdem habitare. Hoc ſuadet S. Ambroſius omnibus Eccleſiaſticis, & continentiæ cultoribus, multis rationibus: quarum præcipua eſt, ne in peccata labantur; imò etiam, ne occaſio præbeatur murmurationibus, & ſuſpicionibus: quæ bonum ipſorum nomen deforment. O quanti, inquit, non dederunt locum errori, & dederunt ſuſpicioni! nam ſi aliqua imbecillitas huiuſmodi fæminis eueniat; facile ſuſpicio cadet in eas frequenter viſitantem, etiam illius culpæ innocentem. Tertio eò quòd, vt plurimum, conſumatur multum temporis in huiuſmodi viſitationibus, quod ſubtrahitur orationi, lectioni, & ſtudijs. Cur (inquit idem Sanctus) tempus, quod tibi ſuper eſt, non expendes in lectione & Oratione? cur non viſitabis Chriſtum? cur non cum eo colloqueris? cur non ipſum audis? ſiquidem cum eo loqueris, cùm oras: & eundem audis, cùm res diuinas legis. Ad hæc, non decet huiuſmodi frequentiam viſitationum, opinionem aliquam, & authoritatem ex hoc tuo exemplo acquirere: vt alij in eiſdẽ ſint liberiores. Idem confirmat S. Hieronymus, cuius ſententia refertur in Decreto: hoſpitiolum tuum, inquit, aut raro, aut nunquam mulierum pedes terant: quia non poteſt toto corde cum Deo habitare, qui fæminarum acceſsibus copulatur. Nunquam de mulierum formis diſputes, Fæminæ nomen tuum neſciant. Fæminam, quam benè videris conuerſantem, mente dilige; non corporali frequentia.

Lib. 1 officio. c. 20. — *c. Hoſpitiolũ. d 32.*

IDEM conſilium præbet S. Baſilius ſuis religioſis, & quidem adhuc multo ſeuerius. Fugiendæ, inquit, inprimis cum mulieribus nobis congreſsiones ſunt, collocutioneſque; neque ad eas vnquam accedendum, niſi cùm nos grauiſsima aliqua ad eas neceſsitas impellat, & aliter facere non poſsimus. Atque ipſa etiam vbi nos neceſsitas adegerit, quàm ociſsimè, ſine mora ab ipſis extricemus. Idem ſæculares viri etiam ſenes & valdè alioquin graues facere merito debent. Et fæminæ valdè honeſtæ exemplum accipiant in duobus illis ſenibus populi Iſrael Iudicibus, qui quòd frequentarẽt domum Ioakim, ibique viderent ſanctam eius vxorem *Suſannam*, eius carnali amore exarſerunt, & omni pudore depoſito, ad turpitudinem ſolicitarunt.

De Conſtitu. Monaſt. c. 4. — *Dan. 13. 21*

3. TERTIVM documentum eſt, vt nullo prætextu, & nulla occaſione, niſi illa valdè eſſet violenta, nec euitari poſſet, ſolus cum ſola maneat; nec niſi coram teſtibus eam alloquatur, qui minimum ipſos videant; etiamſi verba non audiant, cùm de ijs agetur, quæ occulta eſſe oportet. Id ſeueriſsimè

ſeruabat

seruabat S. Augustinus, vt refert Posidonius in eius vita. Et idem S. Ambrosius suadebat, dicens: in necessarijs & vrgentibus feminarum visitationibus semper iuniores habeant adiunctos socios seniores. Et in septima Synodo generali hoc seuerissimè cautum est omnibus Clericis: Certè, inquit, solum ad solam accedere nulla Religionis ratio permittit. Melius est enim, duos esse simul, quàm vnum. Simul enim & fidelius, & tutius res geritur. Væ enim vni, quia si ceciderit, non est qui erigat eum. Et in octaua Synodo idem est constitutum Religiosis, cùm necessitas vrgeret aliquam feminam etiã religiosam visitare. Vult enim in eo casu colloquiũ Monachi cũ Monacha fieri in præsentia Abbatissæ aut alterius vetulæ monachæ, & breui ab ea discedere. Et vniuersim in omnibus Religionibus obseruantibus & Zelantibus est receptũ, vt nullus Religiosus ad domos fæminarũ eat solus. Nam (vt ait S. Thomas) religiosus solus est dæmoniũ solitariũ: eò quòd non habens custodem Angelum visibilem, qui ipsum coerceat, & retrahat ab his quæ appetit, sibi ipsi est dæmon. Nam dæmon videns solum cum sola statim accurrit tanquam tertius ad illos solicitandos, ac denique illos prosternit. nam semiuicti cẽsentur, qui absque necessitate in tale periculum se conijciunt: neque arrogantes excusat exemplum Christi D. N. *quòd cum muliere Samaritana* solus *loqueretur*. Id enim fuit quasi occursus quidam in medio campi, per quem multi transibant: &, cùm colloquium protraheretur, iussit ille, qui virum suum vocaret. Adeoque rarò id contingebat, vt *venientes discipuli mirarentur, quòd cum muliere loqueretur*. Perpendite (ait S. Cyprianus:) quàm procul essent Apostoli ab huiusmodi colloquijs priuatim cum fæminis habendis: cum hic mirati fuerint, Magistrum suum cum ea colloquentem. Quamuis ob reuerentiam nullus illorum nec male de eo suspicatus est; neque ab eo quæsiuit, quid cum ea loqueretur. Est autem magnum testimonium insignis cautelæ, quâ Christus D. N. in suis actionibus se gerebat: siquidem ipsimet eius inimici, qui eius actiones diligenter obseruabant ac de eius cibo & potu, & conuersatione cum publicanis & peccatoribus murmurabant: nunquam tamen vel minimum mussitarunt in materia honestatis: quia nunquam aduertere potuerunt, vel minimum indicium talis calumniæ. Imò S. Epiphanius aduertit: Christum D. N. cum post resurrectionem soli Mariæ Magdalenæ apparere‹t›; & illa ad eius pedes se proijciens, eos vellet osculari, tunc id non permisisse: vt ostenderet, inquit, perfectam castitatem & sanctimoniam, dicit Mariæ: r *noli me tangere*: quamuis postea cum reliquis eius sociabus apparuit, facultatem eis fecit f *accedendi, & tenendi pedes eius & ipsum adorandi*.

cap. 16. *Vbi suprà.* *c. In omnib. d. 8. & c. Clerici ex Conci. Africano & c. Clericus ex Lucio Papa. ibidem. 18. q. 2. c. Definimus.* *Castillo lib. 3. bist. c. 37.* q *Ioan. 4. 27.* *Lib. de singu. Clerico.* *Heresi 26.* r *Ioa. 20. 17.* f *Matt. 28. 9.*

4\. Ex His *quartum* sumitur documentum, nec tangendi scilicet, nec permittendi se tangi ab aliqua fæmina etiam prætextu pietatis: præcipuè si soli sint: nisi ingentis necessitatis, & certæ securitatis casus occurreret. Nam vt

Vbi suprà ca. Hospitiolum. sanctus Hieronymus disputat: si sanctus Apostolus dicit, *bonum est homini mulierem non tangere:* malum igitur erit eam tangere, aut certe periculosum. *t Prou. 6 27.* Nam, vt Sapiens ait, t *Sicut non potest homo abscondere ignem in sinu suo, vt vestimenta illius non ardeant; aut ambulare super prunas, vt non comburantur plantæ eius, sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui, non erit mundus, cùm tetigerit eam.* Talis enim tactus est quasi tactus ignis, qui solet cor inflammare, & comburere. Quamobrem viri sancti in hoc erant cautissimi. Qualis fuit magnus *Lib. 4 Dial. c. 11. Refertur c. Presbyter d 32.* ille vir Vrsinus, de quo sanctus Gregorius refert, quòd summam cautelam adhibuerit, ne pateretur, se ab vlla fæmina tangi; &, cùm iam esset in agone, & fæmina, quę illi ministrabat, aurem suam ad ægrotantis nares applicaret, vt deprehenderet an adhuc respiraret: Sanctus vir, vires, quas potuit, ex debilitate sua exerens, in feruore spiritûs vocem extulit, dicens: recede à me mulier, adhuc igniculus viuit: paleam tolle. Volens significare, quòd quemadmodum ignis stramen aut stupam tangens, statim accendit; ita cùm fæmina tangitur, concupiscentiæ ignis accenditur: nec tutos se reputant sancti, eò quòd ignis ob senium aut præsentem morbum valdè sit mortificatus. Vel vna siquidem scintilla, quæ superfit, sufficit, vt stupam accendat, magnamque excitet flammam. quemadmodum euenit seni cuidam monacho, qui transiens per quoddam monasterium, incidit in morbum. Ne autem monasterio grauis esset, contendit apud Abbatem, vt permitteretur ire ad domum piarum quarundam fæminarum, quæ suam operam ad eius curationem offerebãt. Resistenti autem Abbati ob periculum, quod euenire poterat, Monachus responderat: non esse, cur timeret: nam se iam habere corpus mortuum. Cui Abbas replicauit: corpus tuum mortuum est; sed nõ est mortuus diabolus tentator, qui videns te in occasione positum, aggredietur ac prosternet: sicut re ipsa euenit, & animæ suę iacturam fecit. Denique vt appareat zelus Dei Domini nostri in hanc cautelam, dicam quod in vita S Mariæ de Egnies refertur: quòd colloquente ipsa cum viro quodã spirituali, ipse tetigit eius manum: ipsa autem adeò colloquio immersa id non aduertebat: sed Deus D.N. defectum illum suppleuit, & audita est hæc vox de cælo: *noli me tangere.* quam cùm illa non intelligeret, vtpote Latini sermonis ignara, quæsiuit ab ipso viro, quid vox illa sibi vellet? sed is vocem intelligens, manum retraxit, factusque est cautus, ne vnquam ampliùs mulierem tangeret.

§. 3.

VENIAMVS ad quintum documentum, quod medicamentum adhibet ægritudinis radici, vigilans cura, summa diligentia, in reprimẽda & mortificanda quacunque affectione in corde exsurgente ad quamcunque personam, ex qua possit castitas periclitari, etiamsi valdè sit sanguine

iuncta

iuncta,& videatur sancta, valdeque illa nostro,aut nos eius auxilio, & opera indigere. Nam (vt ait S. Basilius) proxima & veluti contiguis ianuis sunt quædam vitia virtutibus. nam quælibet virtutis ianua simillimam in vitia ferentem vtrinque speciem aperit; vt qui ad virtutem ingredi nititur,eius primùm ianuæ adsistens,dum hac se pulsare arbitratur, aperta sibi hinc aut inde altera ex vitiorum ianuis, deceptus maxima similitudine, ingrediatur veluti virtutis domum:cunctis eius errorem irridentibus, quod in tali habitet hospitio.Hoc modo valde sunt prope domus & ostia zeli,& iræ;liberalitatis,& prodigalitatis, & similium aliorum. Et huius generis, ait Sanctus Basilius, esse spiritualem amorem & sensualem; charitatem veram & falsam, quæ est carnalitas. Et sæpè eueniet, aliquem existimare, se pulsare, & ingredi domum veræ charitatis, dum amat consanguineam, aut cognatam, aut confessarium bono & spirituali amore: cum reuera non ita sit. eò quòd domum sit ingressus falsæ charitatis, siue carnalitatis: quia eos amat amore sensuali, & propter carnis voluptatem. Id quod intra breue tempus detegitur, erumpentibus aliquibus verbulis, leporibus,& tactibus; & rebus alijs valdè à vera charitate remotis. Sancta enim charitas (vt ipse ait) carnis non tangitur vitijs & cætera; neque affectiones sensuales admisceri sibi patitur; neque decet, vt, nomen sequentes falsæ charitatis, dignitatem & meritum veræ amittamus. & vt S. Hieronymus dixit,crebra munuscula,& dulces literas,& sudariola, & prægustatos cibos sanctus amor non habet:hæc enim omnia carnem sapiunt,& procul sunt ab amore casto.

Lib. de vera virginitate circa mediũ.

Ex His S.Basilius infert prudentiam & zelum, quo amor cordis sit dignoscendus ac moderandus,ne castitas periclitetur. prudenter, inquit,se ipsum libret,pro merito singulis quod est sui iuris impartiens. Deum propter se ipsum sine termino aut limite diligat; sed Dei ministros non propter se ipsos,sed quod eam iuuent, vt Deo coniungatur, serioque ei seruiat. Probas ac deuotas personas diligat (præcipuè si sint fæminæ) purè propter Deum,& ipsi Deo, eo solo fine, vt obligationi suæ satisfaciens earum animas saluas faciat; Quodcumque exiguæ huius amoris puritatis erumpens indicium statim mortificans.Et intelligat:(ait idem Sanctus)vultum & vocem mulieris esse instar Magnetis lapidis, qui ferrum ad se trahit, si sit in certa distantia.Et quamuis valde sis senex & sanctus; tibique videaris instar ferri insensibilis:ne tamen tibi ipsi fidas,neque affectu prope accedas ad fęminã:trahet enim te magnes,sibiq; faciet adhærere amore sensuali. De quo dixit S.Hier. inter illecebras voluptatũ etiam ferreas mentes libido domat.

Vide S. Bonauent. de Gradib. virtutũ c.4.

Epistola ad Eustochium de Custo. virginit.

Sed ad hunc sensualem amorem moderandum ac frænandum nullum est efficacius medium vero ac feruenti Dei amore,cuius rationem præclarè adfert S. Hieronymus dicens: valdè difficile esse animam non amare rem

" aliquam: quamobrem amorem carnis, spiritûs amore esse vincendum; & " vnius desiderium, alterius desiderio mortificandum: vt quantùm ex altero " minuitur, tantùm alterum crescat. Fœlix conscientia & beata Virginitas; " in cuius corde nullius alterius amor, quàm ipsius Christi inuenitur. Quod " si alicuius personæ recordatur, non suspirat propter eam, nec videre desiderat, quem visum non vellet deserere. Hoc enim vult significare: cùm sine aliquo amore viuere non possis: vt carnalem repellas, amplectere spiritualem: & vince turpem creaturarum amorem, diligendo multum earum creatorem: nam quemadmodum clauus clauo pellitur, ita purus Christi amor pellet ex corde omnium rerum terrenarum amorem. Et hoc est, quod suadet Apostolus, cùm dicit: a *Et nolite inebriari vino in quo est luxuria: sed implemini Spiritu sancto, loquentes vobismetipsis in psalmis, & hymnis, & canticis spiritualibus, cantantes, & psallentes in cordibus vestris Domino gratias agentes semper pro omnibus in nomine Domini nostri Iesu Christi, Deo, & Patri.*

a Ephes. 5. 18.

In qua sententia opponit Apostolus effectus & fructus amoris carnalis, significati per vinum, in quo est luxuria; effectibus amoris diuini ab Spiritu sancto prouenientis: qui nos exhortatur, vt carnalis vini amorem, diuini Spiritûs amore vincamus. Vinum enim luxuriæ alienat homines à se ipsis, inebriatos voluptatibus rerum externarum: at vinum charitatis, colligit homines intra se ipsos inebriatos delitijs bonorum internorum: illud vinum facit homines garrulos, loquaces in plateis, & foris huius mundi; hoc verò facit eos colloqui secum ipsis intra propria sua corda: illud excitat ad prophanas & minus honestas cantilenas decantandas; hoc verò ad cantandos psalmos, hymnos, & cantica spiritualia ac pia: illud adfert Dei obliuionem & ingratitudinem in vsu creaturarum, in quibus suas quærit delitias ac voluptates; hoc autem efficit perpetam Dei memoriam, & gratiarum actionem propter res quascunque, quibus vtitur ad gloriam ipsius dantis: illud expellit ex corde nomen Iesu Christi, nec ore illud profert, vt laudet; neque in opere, vt eum imitetur; hoc verò nomen illud sanctissimum ita visceribus imprimit, vt semper desiderent de eo, & cum eo colloqui; illumque in omnibus eius actionibus imitari. Denique veræ Charitatis dulcedo adeò excellit: vt fastidium adferat dulcedinis vini sensualis. Quia b *meliora sunt* diuini sponsi *vbera vino* vniuersæ terræ: ac propterea c *Zona aurea*, hoc est, charitate *præcingit vsque ad mamillas*, mortificans cæteros amores.

b Cant. 1. 1.
c Apoc. 1. 13.

Ex efficacitate huius diuini amoris, qui castificat cor, prouenit, vt sensus etiam ipsi, & reliquæ hominis facultates castificentur: cor enim perfectè castum castos efficit oculos, castas aures, odoratum, gustatum, & tactum castos; castam linguã, castas manus in ipsis operationibus. Init enim firmissimum

ſimum cum omnibus his facultatibus pactum: quod nunquam admittent aliquid illicitum contra caſtitatem; ſed potius à multis licitis abſtinebunt, ne occaſionem præbeant in illicitis impingendi. Cùm igitur ſenſualis voluptas (vt ait S. Baſilius) ſit, inſtar alicuius fontis plura habentis epiſtomia, qui aquam fundit per ſenſus & potentias carnis; & inſtar ſerpentis multorum capitum, per quæ omnia inficit veneno: diligentem operam dare oportet, vt purus Dei amor adeò creſcat, vt illum fontem, ſeptemque eius riuulos exſiccet: vt impleatur quod dixit Iſaias quod d *deſolabit Dominus & leuabit manum ſuam ſuper flumen Aegypti, & in fortitudine ſpiritus ſui* ita illud *percutiet*, vt *in ſeptem riuos* diſtribuat, vt *tranſeant per eum* etiam *calceati*. Quem eundem effectum (ait S. Baſilius) prouenire ab interno caſtitatis amore: qui ignis inſtar hunc fontem exſiccat; & ſerpētis huius capita ita adurit, vt non renaſcātur. Danda eſt tibi opera, ait Caſſianus) vt adeò magno caſtitatis amore accendaris, qualem homo valde auarus habet ad pecuniam; aut ambitioſus ad honorem; vt libidinoſus ad perſonam ſibi valde dilectam. nam ex feruenti huiuſmodi deſiderio fiet, vt, quò eam obtinere poſſis, dulcem ac ſuauem cibum horreas & ipſum potum neceſſarium; & vt ſomnum naturæ aliàs debitum, ſuſpectum habeas, aut certe cum timore & magna cautela illum admittas: eò quòd ſit induſtrius deceptor, & æmulus valde aduerſarius caſtitati. Horrebis etiam otioſitatem, quæ eſt carnalitatis eſca, vt affirmant Sancti Patres dicentes: Dauidem fuiſſe ab ea ſuperatum: nam e *eo tempore, quo ſolent Reges ad bella procedere, manſit ipſe in Hieruſalem* otioſus, quod otium fecit illum *ſurgere de ſtrato ſuo poſt meridiem, & deambulare in ſolario domus regiæ*, & oculos eleuare vt eam aſpiceret, quæ eius caſtitatem eſt deprædata. Ac propterea Poeta ille dixit: *otia ſi tollas, periêre cupidinis arcus: cedit amor rebus, res age, tutus eris*: quare ſi caſtitatem diligas: eius amor faciet te horrere otiū, quo illa valde læditur; & occupationes bonas amare, & quæcunque alia, quibus illa fouetur & conſeruatur.

d *Iſai. 11. 15.*

Coll. 12. c. 4.

S. Aug. ſer. 17. ad Frat. S. Iſid. l. 3. de ſummo bono c. 20.

e *2. Reg. 11. 1*

Ouid. li. 1. de remedio Amoris.

DENIQVE anima caſta eſſe debet f *Hortus concluſus, & fons* ſigillo vnici ſui ſponſi *ſignatus*, qui dicit ei: g *pone me vt ſignaculum ſuper cor tuum, vt ſignaculum ſuper brachium tuum*. vt intelligat, quidquid fecerit, cogitauerit, aut amauerit: debere eſſe ſigillo IESV Chriſti ſponſi eius obſignatum; In ſolo eo totum ſuum amorē collocare debere; neque rem vllam amare, niſi in ipſo, & propter ipſum: & ſic eò deueniet, vt habeat h *dilectionem fortem ſicut mortē*; ſicut mortem ſcilicet vitiorum, & vitam omnium virtutum. Sed de hac concluſione & ſigillo fuſiùs inferiùs agemus, cùm ſermo erit de caſtitate Religioſa, in qua id magis eminet.

f *Cant. 4. 12.*
g *Cap. 8. 6.*

h *cap. 8. 6.*

Tract. 6. ca. 10. & 11.

IMPONAMVS his documentis finem addito alio: quod ſcilicet, quæcunque de moderandis affectionibus & cautelis adhibendis in agendo cum fœminis dicta ſunt, ſint etiam intelligenda modo ſuo in agendo cū perſo-

nis paruæ ætatis. Est enim verissima illa sententia communis, quod in mulieribus taxit sexus, in pueris facit ætas. Adferunt enim cogitationes & affectiones inordinatas quæ maiorum peccatorum sunt sementis. ad cuius rei remedium prædicta documenta sufficiunt.

CAPVT X.

PRVDENTIA ET FORTITVDO IN TENTATIONIBVS, *& occasionibus repentè & seorsim occurrentibus, siue in vigilia, siue in somno; & præparatio ad eas vincendas adhibenda.*

QVANTVMVIS humana prudentia & zelus castitatis vigilent ac peruigilent in fugiendis occasionibus eius amittendæ, aut inficiendæ: certum est aliquas, & fortè multas adeò repente occursuras, vt præueniri non possint: eò quòd Dæmon valde astute illas offerat: vt imparatos nos videns, & solos absque alijs testibus, facilè nos prosternat. Quas occasiones & tentationes permittit Dominus N. vt arrogantium, tutosque se iudicantium superbia retundatur, & humilietur: splendeat verò magis prudentia & fortitudo perfectorum; adeò strenuè eas vincentium, atque si eas præuidêtes sese muniuissent. Historiæ sunt plenæ stupendis ad hoc propositum exemplis. Patriarcham Ioseph omnino
a Gen. 39.11. repentè & solum inuasit eius Domina: & a *apprehensa lacinia vestimenti eius*, ad peccandum inuitauit. *Qui tamen relicto in manu eius pallio, fugit; & egressus est*
b Dan. 13.24 *foras*, vt castitatem suam illæsam conseruaret. b Sancta Susanna omnino erat imparata, cùm improbi illi senes eam inuaserunt, quæ *tamen exclamans voce magna*, eorum improbitatem euasit.

IN vitis Sanctorum legimus, sæpe Dæmonem huiusmodi occasiones illis obtulisse: aliquando in hospitijs, dum iter facerent: vt euenit S. Bernardo. Aliquando dum visitarent ægrotantes, siue ad Confessiones excipiendas, siue ad eas consolandas: vt accidit S. Vincentio Ferrerio. Aliquando dum in suis ædiculis in Eremo manerent, fœminas in eas inducebat: vt euenit S. Martiniano, quem adeò vehementer his occasionibus persequebatur, vt fecerit eum per mundum vagari ab vno in alterum locum, vt eas fugeret: donec se recepit ad quandam insulam paruam inhabitatam in medio maris. Sed neque ibi quiescere permisit: nam die quodam repentè eò impulerunt fluctus maris quandam Virginem quæ fuerat naufragium passa: quam, ne permitteret submergi, coactus est in Insulam illam admittere. Sed cum

ipse

ipse non iudicaret se tutum esse, si cum illa maneret: post quædam documenta ei tradita, ipse sese proiecit in mare, potius eligens cum fluctibus congredi, quàm cum huiusmodi occasionibus. Sed non defuit prouidentia Dei tam fideli seruo suo: misit enim illi duos Delphinos, qui supra dorsum eum saluum deduxerunt ad portum. Denique quando Dæmon tales occasiones non inuenit, solet repente eiusmodi phantasias & repræsentationes excitare, vt mag[n]o periculo exponatur ipsa Castitas. idque aliquando facit dormientibus: vt, cùm euigilauerint, consentiant; aut rebus turpibus, de quibus somniarunt, delectentur. Aliquando etiam vigilantibus, & quidem maiori vehementia easdem phantasias obijcit: vt euenit Sanctis Benedicto, & Francisco: qui strenuè contra eas decertarunt. nam alter inter spinas nudo corpore se reuoluit; alter verò etiam nudum super magnos niuium globos se proiecit, vt sic de suo hoste triumpharent. Sed quoniam aliqua ex his medijs fuerunt extraordinaria; & alia, absque Dei speciali impulsu, non fuissent licita: subijciamus iam aliqua imbecillitati nostræ magis accommoda. præmittentes: strenuum militem (vt primo tomo dictum est) non debere differre, de aptis armis sibi prospicere, donec iam pulsetur ad arma; sed valde tempestiuè, beneque præparatus esse debet. *Tra.2.ca.4.*

§. I. *Tres inuisibiles socij ad custodiam Castitatis.*

INTER Alia remedia ad custodiam Castitatis valde efficacia sunt illa quæ Sanctus Basilius insinuat, dicens: securitatem castitatis non esse reijciendam in id solum, vt quis semper sit benè associatus talibus socijs, qui illum custodiant, eiusque curam gerant: nam id nec semper esse possibile, nec sufficiens: quamuis, vt tales habeat socios, meritò debent procurare. quare multum, inquit, refert semper & in omni loco associare sibi testes, hominibus quidem inuisibiles, sed dæmonibus terribiles: quorum societas & aspectus, hinc animum nobis addat ad resistendum tentatoribus: inde verò frænet, contineatque, ne aut facere, aut dicere, aut cogitare audeamus aliquid indecens coram illis. Hos testes ait esse tres. *Lib. de vera Virginitate.*

1\. Primvs est propria nostra conscientia: quam meritò timere, magnamque eius rationem ducere debebis, vbicunque fueris. Se ipsum, inquit, primùm, conscientiamque suam reuerebitur, etiamsi planè sit solus, ne scilicet aliquid inhonestum admittat. Conscientia enim est inuisibilis quidã pædagogus, comesq; fidelissimus à Christo D.N. adhibitus: vt semper te comitetur; & suggerat quod bonum est; deterreat vero à malo; ac reprehendat, & remordeat, si aliquid tale admiseris. Hoc autem sufficere debet: ne in eius præsentia facias, quod coram pædagogo, aut socio visibili non fecisses. Nam *S Th.1.part. q 79 a 1. Adducit Origenem & alios.*

Li 3. de Offic. c.4. & 5. (vt fusè S. Ambrosius perpendit) nulla est pœna grauior interiori vulnere conscientiæ; nec seuerius iudicium, quàm ipsum domesticum. Ac propterea » Iustus fugit peccatum, etiam cùm solus est, & à nullo videtur: non enim tā- » tum reputat pudorem, quòd eius culpa alijs innotescat; quantus oritur ex » remorsu conscientiæ suæ. Et quamuis annulum illum Gigis haberet, qui il- » lum redderet inuisibilem: peccatum tamen non admitteret. nam eius oc- » cultatio non innititur spei, quòd non detegetur; sed propriæ conscientiæ. » Hæc S. Ambrosius, quæ varijs confirmat exemplis: sed ad nostrum institutum sufficit illud Patriarchæ Ioseph, cuius conscientia ipsum detinuit, ne cum sua domina peccaret: quāuis peccare potuisset & non deprehendi. Statim enim conscientia propria memorādum illam sententiam ipsi dictauit: a Gen. 39.9. a *Ecce, Dominus meus omnia mihi tradidit, quæ in domo eius sunt, præter te, quæ vxor eius es: quomodo ergo possum hoc malum facere & peccare in Dominum meum?* infige igitur conscientiæ tuæ fidelitatem, quam Deo tuo debes, ob innumera beneficia in te collata; & illa ad protectionem tuam prodibit, cùm te inuadet luxuriæ tentatio.

2. SECVNDVS socius & comes noster est Angelus custos. Deinde (ait S. Basilius) reuerebitur adstantem sibi Angelum; cuius præsentia te permouebit, ne quid fœdum, aut turpe facias: erubescens, quòd purissimus ille spiritus tale quid videat. b 1.Co 11.10. Si enim Apostolus dicit: b *mulierem suum debere caput velare propter Angelos*, propter decentiam scilicet ac reuerentiam debitam Angelis ipsis assistentibus; magis est rationi consentaneum, vt omnes honestissimè viuant, ob reuerentiam custodibus suis Angelis debitam: nec solum, ait S. Basilius, hanc reuerentiam debes custodi tuo Angelo; sed innumeræ multitudini Angelorum, & gloriosissimis spiritibus Sanctorum Patrum è cœlo aspicientium quæ in terra geruntur; quorum oculos quiduis, quod inhonestum sit, offendit. Li.1. de Vir. ad sororem. Hoc ipsum confirmat, & fusiùs deducit S. Ambrosius, dicens: studentes altiori castitati, copiosiorem habere Angelorum custodiam. c Can.3.7. Quod insinuauit spiritus Sanctus, dicens in Canticis canticorum: c *lectulum Salomonis ambire sexaginta fortes ex fortissimis Israel*; animam scilicet castam: & d Ca.8.[illegible] postea addit: d *mille tui pacifici, & ducenti custodiunt fructus vineæ*, congregationis scilicet animarum castarum, sed fœcundarum multorum bonorum operum. Quia creuit, inquit, numerus, vbi creuit & fructus; & quò sanctior quisque eò munitior, à pluribus scilicet Angelis, vt videre licet in Elisęo casto & Sancto, quem custodiebant exercitus innumerabiliū Angelorum: quia e mōs, e 4.Reg.6.17. in quo ipse erat, *plenus fuit equorum & curruum igneorum in circuitu eius*. Quæ consideratio sufficere debet, ad exactius conseruandam Virginitatem, ne discedere à se cogat Custodes Angelos: nam quemadmodum fumus apes abigit, & fugere facit, ac fauum suum deserere: ita carnalitas fugere facit Angelos; datque locum dæmonibus, vt accedant: nam f *omnis homo simili sui socia-* f Eccl.13.20.

tur.

tur. Et, vt sanctus hic Doctor ait, castitas Angelum facit: qui eam seruauit, Angelus est, qui perdidit, Diabolus; & illi eueniet maledictio, quam Sanctus Iob imprecatus est, dicens: g *habitent in tabernaculo illius socij eius, qui non est; aspergatur in tabernaculo eius sulphur.* Et quis (inquit S. Gregorius) vocatur: *qui non est*, nisi peccatum: cuius socij sunt Dęmones, qui peccatoris latus circumdant, nec desistunt, donec tabernaculum eius aspergatur sulphure carnalitatis, quæ esca erit ignis æterni? cogita igitur, cùm solus es, ac tentaris habere te ad vnum latus Dęmonem tentantem; ad alterum verò Angelum custodientem. & hoc ad pugnandum te animabit: ne hostem tuum exhilares, nec contristes tuum amicum & custodem. cum tali enim socio viuere poteris consolatus, quemadmodum S. Agnes, S. Cecilia, & plures aliæ sanctæ, quæ Angelorum suorum custodum opera vsæ sunt, vt à similibus periculis eriperentur. g *Iob* 18. 15. *Lib.* 14. *Moral.* c. 10.

Sed multò potentior est tertius comes ac testis. de quo idem Basilius dicit: præ cunctis autem ipsum sponsum suum reuerebitur, sibi vbique assistentem; ipsiusque patrem ac Spiritum sanctum, in quorum præsentia nihil faciet Virgo, quod purissimos eorum oculos offendat. Ingens enim Deo irrogatur iniuria: si in eius conspectu facias, quod in conspectu hominum non auderes. Indicium enim est, te pluris facere bonam apud homines habere opinionem: quã apud Deum. Quod si vxor valde compositã & cautam se ostendit, cum est in præsentia viri sui, aut patris, aut cognatorũ: quantò erit magis rationi consentaneum, vt anima casta, composita semper sit, & cauta: quæ semper est in præsentia cœlestis sui sponsi Iesu Christi, & æterni eius Patris, ac spiritus sancti: qui sunt magni castitatis zelatores? hoc medio vsa est S. Susanna, cùm se vidit solam inter duos illos carnales senes, eligens potiùs mori, h *quàm peccare in conspectu Domini.* nam qui eius præsentiã veneratur, mox sentit eius auxilium: ita enim Ecclesiastes: i *cognoui*, inquit, *quod erit bonum timentibus eum, qui verentur faciem eius.* Time (ait S. Augustinus) eum, cui cura est attendere, & aspicere semper quid facias: & hic timor te faciet castum; aut si peccare vis, quære vbi te non videat: & fac quod vis. Cum autem nullus sit talis locus: noli peccare. 3. h *Dan.* 13. 23. i *Eccle.* 8. 12 *Ser.* 46. *de Ver. Domin.* " " "

Qvod si tot sociorum ac testium præsentia non sufficiet ad te reprimẽdum: conijce oculos (ait S. Basilius) ad innumeros testes tuorum operum futuros eorum conscios in nouissimo vniuersalis Iudicij die: cùm diuina maiestas notos faciet omnibus hominibus omnes carnalium hominum lapsus ad maiorem eorum pudorem & confusionem: quãuis eos fecerint in occulto, & studuerint alijs hominibus occultare. Eueniet, inquit, illis, quod pictoribus. qui quamdiu suas imagines pingunt, eas tegunt, ne videantur; sed opere absoluto, retrahunt vela, quibus imagines tegebantur: & absolutas imagines omnibus ostendũt. Ita homines in hac vita conscientias suas varijs fi- 4.

guris depingunt operum bonorum aut prauorum ; honestorum aut turpiũ: quas corporis sui velo,& anguli, in quo se abscondunt, studiosè tegunt:in die autem Iudicij velum illud retrahetur,& omnibus patebit, quid quisque depinxerit.quod si pictura tua fuerit peccatorum carnalium : erubesces coram toto mundo;tantoque erit maior tunc ignominia, quanto maior fuerit hic de te opinio: nam omnibus exspectantibus videre in anima tua imagines magnæ pulchritudinis,videbunt eas fœdas esse ac turpissimas : caue igitur nunc aliquid occultè facere,quod te in publico afficiat ignominia.Nam
k Matt.10. 26. ipsius Dei verbum est:k *nihil est opertum,quod non reuelabitur:& occultum quod*
l Luc 8. 7. *non scietur:* l *& in palam veniet.* m *& dies Domini illuminabit abscondita tenebra-*
m 1 Co. 4.5. *rum,& manifestabit* occulta *consilia cordium.*Eueniet quoque iisdem quod leprosis,& habentibus corpora vlceribus ac fœditatibus plena,qui tamen vestibus induũtur preciosis:propter quas valde elegantes videntur,& placent. qui si vestibus exuerentur,vt ab omnibus videri possent: ab omnibus irriderentur,& condemnarentur: ita (inquit S. Basilius) multi sunt homines & fœminæ,quarum animæ sunt leprosæ,& carnalium culparum vlceribus defœdatæ:sed quia eleganti quodam corpore sunt indutæ,earum fœditas non notatur:in die autem iudicij, exuentur ab illis ornamentis, quibus lepra tegebatur: ideoque valde erubescent,& æternum confundentur : neque solatium vllum habebunt ex honore, quo in hac vita afficiebantur: iuxta illud
n Eccl.11.29 Ecclesiastici:n *malitia hora obliuionem facit luxuriæ magnæ, & in fine hominis denudatio operum ipsius.* cuius sententiæ hic sensus est, quòd cruciatus & afflictio,quæ in hora mortis & rationis reddendæ sustinebitur,tanta erit:vt præcedentium voluptatum penitus obliuiscatur,etiamsi plurimæ & plurimorum annorum fuerint:quia tunc opera turpia,quæ induta speciem habebant virtutum,aut humanæ authoritatis larua aliqua tegebantur: exuentur omnino & omne tegumentum remouebitur ita, vt omnibus pateant ad pudorem ac dedecus ipsius peccatoris.

Ex his omnibus considerationibus agnoscere poteris viam & modum vitam tuam ordinandi etiam cum es solus.Præuenire enim ac præparare eisdem documentis te oportet ad quoscunque repentinos casus occurrentes,
o 1 Co. 4.9. dicens tibi ipsi illud Apostoli:o *spectaculum factus sum* Deo, *Angelis & hominibus:*nolo itaque aliquid admittere,quod hoc spectaculum reddat deforme, & coram eius erubescam.

§. 2. *Contra nocturnas illusiones.*

NON SVNT minus periculosæ tentationes repentinæ, quæ oriuntur ex somniis,aut statim,cùm euigilatur,occurrunt:quare magna attentione ac vigilantia opus est,vt quis se ab eis expediat.Neque enim gratis dicitur de sexaginta illis fortibus viris,qui lectulum Salomonis ambiũt,quod
a Cant.3.8. a *vniuscuiusque ensis esset super femur suum propter timores nocturnos* : quasi armati

mati essent cōtra luxuriā: vt insultibus, quos noctu, & cū homo minimè attendit, excitare illa solet, resisterent: tunc. n. maximè innotescit, quis perfectè sit castus. quemadmodum accidit venerabili Booz, cū dormiens semel in area sua, euigilans *b media nocte inuenit ad pedes suos iacentem mulierem* bene ornatam, quam tamen, nec tangere voluit, vt suo loco perpendimus. b *Rut.* 3. 8. *Tom.* 2. *Tract.* 5. *c.* 3.

SED aperiamus Dæmonum astutias in spargenda semente turpis cogitationis, & alterationis sensualis in somno, vt culpam aliquam, statim atque homo euigilat, ab eo extorqueat. Mouet enim memoriā eius, quod in somno euenit, vt voluptatem aliquam, aut sensualem complacentiam, aut culpabilem aliquā morā, aut turpē consensum eliciat. Et facilè solet ipse fieri voti compos, si nos in vigilia aliquam dedimus occasionem ad eiusmodi sementem spargendā. Hoc facilè explicabitur ex ijs, quæ Samsoni euenerunt, agēti cū quadam nequā muliere nomine Dalila: cui vt placeret, multas dedit occasiones, vt *c dormientē varijs vinculis alligaret*. quæ ita ligatū excitabat, accurrentibus eius hostibus Philistæis, vt ipsum comprehenderent. Et quāuis excitatus, ter ruperit vincula, & hostiū impetum euaserit: quartò tandem dormienti *tonsor rasit septem crines eius*: ex quo totam suam fortitudinem amisit, ita vt excitatus non potuerit se ipsum soluere: ideoque facilè à Philistæis captus fuit: qui *statim eruerunt oculos eius*, & in mola Asinaria *molere fecerunt*. Idem euenire solet hominibus liberioribus & promptis ad agendum cū personis carnalibus, aut proprijs corporibus indulgendum cibis delicatis, & vinis præstantibus; aut ad sensus suos oblectandos rebus delectabilibus; aut in sua imaginatione huiusmodi rerum imaginibus & cogitationibus occupanda. Nam cuiusuis horum occasione in die data, ipsamet caro impulsa & alterata à Dæmone producit in somnijs turpes repræsentationes, & impuros motus, quibus dormientes ligat & illaqueat, vehementē inprimens imaginationem, & appetitū ac delectationem sensualium voluptatū. Homine verò euigilante, statim accurrunt Philistæi infernales, vt animam capiant, sollicitè procurantes, liberū aliquem cōsensum, aut complacentiam eius, quod somniauit, elicere. Et quamuis verū sit, quòd aliqui, in quibus locum adhuc habet timor Dei, & spiritus fortitudo, soleant citò sese expedire, diabolicis suggestionibus resistentes: accidit tamē eos interdum adeò negligentes, & incurios interdiu fuisse, vt in pœnam Deus illos nocte deserat, permittens Dæmonem tanta vi eos in somnijs ligare, vt euigilantes non sciant sese soluere, ideoque voluptate in somno repræsentata inescati, eam liberè acceptant: ac proinde ab hostibus capiuntur, qui ingenti furia eorum castra ē deprædantur; & eruentes eis prudentiæ oculos, molere faciūt in mola luxuriæ: ab vna in alteram culpam, cum magna eorum pernicie, eos trahentes. O quot animæ à carne sua sunt deceptæ, sicut Sāson à Dalila! ô quot victorias infernales Philistæi obtinēt, astutè aggredientes in somnijs, quē vigilantem

c *Iudic.* 16. 7. 19.

aggredi ausi nõ fuisset: & quot noxia semina interdiu spargunt, quæ postea fouentur & crescunt in somno, post quem, fructum proferunt ipsum peccatũ: & sæpè in ipso somno percipitur damnum, quod in vigilia præcesserat. Nam carnalis pollutionis nouacula radunt, aut ostendunt, rasa esse septẽ spiritus Sancti dona, quæ Spiritum ipsum exornabant; & contra carnis tentationes roborabant: eò quòd ante ipsum somnum, culpabilem valde occasionẽ præbuerint ad ea, quæ in somno geruntur. Quare si castitatem conseruare desideras, studere omnino debes, quantũ in te erit, occasiones euitare turpium huiusmodi somniorum, & motuum: abscindendo illecebras nimias in cœna, lecto, & colloquijs, quibus tales occasiones admiscentur: te ipsum verò muniendo sanctis cogitationibus, cùm vadis cubitũ: vt si aliquod somniũ forte eueniet, talem habeat materiam. Nominatim verò memoriam renouabis præsentiæ Dei, & Angelorum eius: confidens eorum protectioni, qua circa eius custodiam vigilabunt, qui non potest non dormire. cùm incubis, dices Angelo tuo Custodi: Angele Sancte, quemadmodũ Dæmon, me dormiente, vigilat in meã perniciem; & tu quoq; vigila, quæso, in meum cómodum: siquidem non minus tibi curæ est bonũ meum, quàm illi incommodũ meũ: Et cùm ego non possim nunc vigilare, vt me ab eo defendam: tu, quæso, pro me vigila, vt ab eius insultibus me defendas. Sed nominatim & præ-
d Ps. 120. 4. cipuè confidere debes illi Domino, de quo dixit Dauid: d *non dormitabit neq; dormiet qui custodit Israel*: si .n. interdiu fueris, sicut Israel vigilans, & contéplans Deũ omnia videntẽ, ipse vigilabit pro te de nocte, ac defendet ab his
e Psa. 90. 5 illusionibus ac e *timoribus nocturnis*, & à *negotijs* quæ *perambulant in tenebris*. pro-
f Can 5. 2. pterea enim dixit sponsa: f *Ego dormio, & cor meum vigilat*: hoc est Deus qui amor est cordis mei, & vita mea, vigilat pro me; & attendit protectioni ac de-
g Ier. 1. 11. fensioni meæ, dũ ego dormio. Deniq; semper & vbiq; memor esto g *Virgæ illius vigilantis*, quã vidit Ieremias: quæ est ipsa diuinitas, nũquam dormiens, & semper vigilans ac contemplans quidquid facias: vt vel præmium reddat, vel supplicium pro meritis tuorum operũ. Ac propterea Aegyptij eam depingebant virga quadã recta, oculũ in summitate habente: vt significarent, Deum omnia videre oculis valde acutis; mundumque gubernare, Iustitię & rectitudinis virga, non solum in ijs, quæ exterius apparent; sed sicut reuera sunt. Nihil siquidem etiam occultissimum, eius oculos effugit; vigilatq; semper, vt opere impleat, quæcunque Sanctis promisit, & minatus est luxuriosis. Quamobrem postquam Ieremias virgam illam vidit: *ollam* quoque vidit *succensam*: quæ in sensu morali luxuriam significabat, contra quam seuera diuinæ Iustitiæ punitio dirigebatur. Habeas itaque semper in tua memoria hanc virgam vigilantem, vt faciat te semper vigilare in discernendis occultis astutijs Dæmonis & carnis tuæ; & pugnare contra eas medijs suprà positis.

Ex dictis licet colligere summam perfectionem, ad quam potest Castitas in hac vita peruenire. Quod breuiter explicauit Cassianus hisce, non minus honestis, quàm grauibus verbis ac sententijs: tum demum, ait, homo perfectè censebitur castus, cùm ad illum statum peruenerit, vt talis inueniatur in nocte, qualis in die; talis in lecto, qualis in oratione; talis in somno, qualis in vigilia; talis solus, qualis turbis hominum circumseptus. Postremò, vt nunquam se talem secretus aspiciat, qualis videri ab hominibus erubescit: nec in eo tale aliquid incuitabilis ille oculus deprehendat, quod ab humanis aspectibus velit esse cœlatum: vt dicere cum Propheta possit: h *Et nox illuminatio mea in delicijs meis.* hoc est, non ego delitias accipio, quas solent peccatores de nocte, & in tenebris: quia pudet illis vti in die clara; sed delitiç meç sunt puræ & sanctæ in oculis Dei videntis quidquid agatur in tenebris; & cui ipsa nox æquè est clara, atque dies: ideoque in eius conspectu nihil tale faciam, quod non deceat. Vt autem insinuet, à quo beneficium hoc accipiat: subiungit, dicens: *quia tu possedisti renes meos*: id est, quia tu mortificasti omnes carnis meæ motus impuros; & ita appetitus omnes eius possedisti, vt imperio rationis, tuæque sanctissimæ voluntati, cum qua ego cupio meam esse conformem, subieceris.

Collat. 12. 8.

h Ps. 138. 11.

CAPVT XI.

STATVM CASTITATIS *suscipientes, nec eam seruantes, in horrendas incidere miserias; & grauissimis affici pœnis ad aliorum cautelam.*

A DEO EST hominis natura inconstans, & ad continendum adeò fragilis, vt qui stat, magnis opus habeat fulcimentis, ne cadat & prosternatur. Quò autem in continentiæ professione altius quis progressus est, (quales sunt Sacerdotes & Religiosi) eò casus eius est miserior, & maiorem adfert commiserationem. Cùm enim ex loco valdè excelso cadant, & ad ipsum casum impellantur simul à superbia & luxuria: non prius consistunt, quàm ad summam eius profunditatem perueniant. Et cùm etiam malo suo exemplo grauius adferant damnum, trahentes post se alios, qui illos imitentur, magis irritant iram Dei, vt grauiori pœna illos afficiat; atque hoc exemplum alios coerceat ac frænet, qui peccatum illud viderunt. Hoc insinuauit Scriptura diuina exaggerando hominum corruptionem & effrænationem in luxuriam: dicit enim, eo vsque eos peruenisse, vt a *filij Dei*

a Gen 6. 2.

Lib de Noe & Arca.c.4. Lib. 15. de Ciuitat. c.23. vide Pererium ibid.

videntes filias hominum, quod essent pulchræ, acciperent sibi eas in vxores. Vocat autem *filios Dei* (vt aiunt SS. Ambrosius & Augustinus) successores Seth, qui & Sapientiâ & sanctitate tunc præcellebant: ac propterea tenebantur esse magis casti, & creatori suo grati: & tamen cùm cœperunt laxare sibi habenas, fuerunt multò peiores; & prauis suis exemplis infecerunt successores Cain: & ita magis corruperunt mundum, & horrendum diluuij supplicium accelerarunt. Aliqui Doctores dixerunt: malos Angelos siue Dæmones hic appellari *filios Dei*; eosq; induisse hominum corpora, vt possent cum fæminis coniungi: sicut etiam fæminarum corpora induunt, vt se viris coniungant. Non quod illi sentiant sensuum voluptates, quarum sunt incapaces eò quòd sint puri spiritus: sed quod delectentur perditione virorum simul & mulierum: quos decipiūt ac deprauant huiusmodi voluptatibus. Sed quamuis hoc interdum eueniat, sitq; magnum indicium, quòd luxuriæ peccatum sit valde detestandum: si quidem ipsi dæmones tot adhibent artificia, vt homines ad eam prouocent: sed non loquitur de eis Scriptura diuina: neque opus est vt dæmones corpora induant & formas personarum sanctarum ad huiusmodi fraudes exercendas: nam peruersæ carnis inclinationes, dæmonum funguntur officio; & filiæ hominum sunt quasi dæmones, ad filios Dei deturbandos; & filiæ Dei vrgentur, ac deprauantur à filijs hominum, qui erga ipsas sunt tanquam dæmones, concurrente Sathana inuisibiliter maledictis suis suggestionibus, vt & filij, & filiæ Dei ex præcelsa dignitate, quam possident, ruant, & puritatem amittant, quam profitentur.

S. Augustin Abulensis in caput 6 Gen. q.6.

§. I.

MODVS & ratio, qua in has miserias deuenitur, explicari potest tremenda illa similitudine, quam Deus proposuit Prophetæ Ieremiæ, dicēs ei: a *posside*, siue compara *tibi lumbare*, siue cingulum lineum, & *pones illud super lumbos tuos, & in aquam non inferes illud.* & cum id Propheta fecisset, *iussit Deus secundò, vt tolleret lumbare, & iret ad Euphratem, & absconderet illud ibi in foramine petræ,* quod etiam Propheta præstitit, *& post dies plurimos dixit Dominus ei tertiò, vt rediret ad Euphratem, & tolleret inde lumbare, quod ibi absconderat, quod cum faceret Propheta, ecce computruerat lumbare ita, vt nulli vsui aptum esset.* Et tunc Dominus cœpit suam Parabolam explicare *dicens: lumbare* illud lineum significare electum populum suum Israel & Ierusalem, qui quamuis ex se ipso rudior esset & crassior: magna tamen sua misericordia illum elegit, vt eius esset possessio, & arcto amore ipsi coniungeretur. *Sicut enim,* inquit, *adheret lumbare ad lumbos viri, sic agglutinaui mihi omnem domum Israel, & omnem domum Iudæ: vt essent mihi in populum, & in nomen, & in laudem, & in gloriam.* Sed multò ampliùs (ait S. Hieronymus) viri perfecti sunt Christi Domini lumbare, siue cingulum, eò quòd ipsi adhæreant per intimam

a Iere.13.1.

charitatem: & quidem adhuc magis speciatim continentes, & Religiosi,& omnes Professores & cultores perfectæ Castitatis; quos in secundo tomo diximus significari b *Zona aurea*, quâ Christus Dominus *ad mamillas præcingebatur*. Nã etsi illi ex se-ipsis sint rudis & cruda tela linea:ex gratia tamẽ eiusdem Saluatoris exaltantur, vt sint aurum valde splendidum, puram Castitatem cum charitate inflammata coniungentes: & ratione vtriusque huius virtutis honoratur, valdeq; gloriatur benignissimus noster Pater: quòd illos habeat sibi ita coniunctos & adhærentes, sicut cingulũ adhæret ei, quem cingit. diligit.n. eos, semperq; præsentes habet, eorumq; curam gerit. Sed nõ eos præcingit per mediũ corp', sicut dixerat Ieremiæ de populo Hebræo; sed ad ipsas mamillas: vt teneriorẽ ostendat amorem, quo populũ Christianum prosequitur, & virginitatis ac Euangelicæ Castitatis cultores: collocãs eos in altiori loco, ad suum sc. pectus, & in medio cordis sui. eò quòd & ipsi multò excelsiorẽ & heroicã perfectionẽ profiteantur. Sed, ô miseriã & inconstantiã humanã! & quã pauci sunt, qui felicẽ suã fortẽ nouerint, vitamq; agant celsitudine eius status dignã: sed potius ab vnione, quam cum Christo habebãt, miserè recedunt. nisi enim ipsi prius eum desererent, tanta eius est bonitas, vt nunquã eos prior ipse reijceret, nec à iucũdissimo, quẽ in pectore eius habẽt loco, repelleret. Verum, quò nam discedũt, & vbi tandẽ sistunt, relicto loco & statione, quam habebant? lumbare hoc siue cingulum lineũ nobis ad viuum valde detegit. Nam primũ eò fuit præcinctum corpus Prophetæ; deinde illud soluit, & in manibus retinuit; & postea ad Euphratem portauit, vbi illud abscondit, ibiq; cõputruit: ac deniq; omnino abiecit, eò quòd nulli vsui aptũ esset. Eisdem igitur gradibus cadit iustus, quo Christus D.N. est præcinct', cui per votũ Castitatis adhæsit. Et quò ille feruẽtior est, eò magis cõstringit. Sed vbi incipit tepescere, etiã incipit laxari. & hic primus est eius ruinæ casus: quia dilabitur in multa peccata venialia, & tepiditatẽ, cõtra ipsam Castitatẽ eiusq; perfectionẽ, quã profitetur. Et hi defectus maculant & obfuscant ipsum cingulũ; laxant & aliquid remittunt de stricta illa vnione, quã cum cœlesti suo sponso habebant. Et quemadmodũ cingulũ valde laxatũ, prope est vt cadat, ac dissoluatur: ita qui sponte admittũt hoc genus peccatorũ, prope sunt, vt charitatis & amicitiæ cum Deo iacturã faciãt, incidentes in aliquod lethale peccatũ. Culpa enim, quæ in alijs valde fuisset leuis, in ipsis est multo grauior, ob maiorẽ obligationẽ, quã tenebantur ad eam spontè nõ admittendã: cum Deus eos tantis misericordijs præuenisset; & quod macula etiam paruula, si in vestem incidat valdè preciosam, turpior fit, magisq; perniciosa. Ac propterea Nazareos, qui tantã puritatem & sanctitatem profitebantur, sicut vidimus: non solum iussit Deus c *abstinere à vino*, quod inebriat, sed *etiam ab vuis, siue recentibus siue siccis, & passis, vsq; ad acinum*. nam Deo dedicati & cõsecrati, etsi non possint omnes leues

Cap. 2.
b Apoc. 1. 13.

I.

c 11. Tract 6.
c Num. 6 3.

culpas,

culpas quæ ex inaduertentia, aut paſsione turbata procedunt, euitare: poſſunt tamen ac meritò debent eas ſponte, & aduertentes nõ admittere. Quod
2. ſi in hoc ſint negligentes, facilè incident in ſecundam miſeriam culpæ lethalis. quæ etſi non deſtruat omninò cingulum: ſoluit tamen illud, ac ſeparat ab ipſo Chriſti pectore. Quamuis enim non omninò deſtruat & labefactet ſtatum Chriſtiani hominis aut religioſi, nec ipſum ſtatum & votum Continentiæ: Deſtruit tamen Charitatem; animamque ſeparat ab vnione & amicitia quam cum Deo ſuo habebat. Nam (vt ait Apoſtolus) non poſ-
d 1.Cor.6.15 ſunt ſimul exiſtere, quod quis ſit d *vnum corpus cum meretrice*, & ſimul *vnus ſpiritus cum Chriſto*: & qui carnalem vnionem adeò turpem amplectitur; ſtatim diſſoluit ſpiritualem adeò glorioſam; & indignum ſe reddit gratiarum & fauorum, quas à diuina miſericordia accipere ſolebat. Ad cuius confir-
Lib 3. Dialo. c 23. mationem refert S. Gregorius, quòd cum Rex VVandalorum Arianus iuſſiſſet abſcindi linguas ſeptem Epiſcopis Catholicis, eò quòd non conſentirent ipſius errori: illi tamẽ etiam ſine linguis miraculosè loquebantur optimè. Et cum poſt aliquot annos vnus eorum laberetur in peccatum inhoneſtum: ſtatim priuatus eſt illa gratia loquendi ſine lingua. Peccatum enim adeò turpe hominis, cui Deus adeò benignè fauebat, ſtatim debuit meritò in faciem ipſam prodire, vt ſuam miſeriam agnoſcens, per pœnitentiam re-
3. ſurgeret. Eius enim generis eſt hoc vitium, vt niſi feruenti pœnitentia intercipiatur, multa alia ſui generis poſt ſe trahat; & miſer peccator laxatis habenis currat ad flumen Euphraten, e *turbidamq; bibat aquam* ſordidarum
e Iere.2.18. ſuarum voluptatum, quemadmodum ipſi gentiles bibunt. Hæc fuit miſeria Filij prodigi; qui, dum eſſet in magno honore in domo paterna, eam deſe-
f Luc.15.13. 30. rens, f *abijt in regionem longinquam, vbi diſsipauit ſubſtantiam ſuam viuendo luxurioſe*. & tandem incepit egere, & *miſſus eſt in villam, vt paſceret porcos*, turpes ſcilicet ſuos ſenſus voluptatibus ſenſualibus: cuius tamen tanta erat fames, vt non poſſet ſaturari, nec vllus erat, qui illi daret, vnde ſaturaretur. Tanta tamen eſt diuina miſericordia, vt non deſiſtat huiuſmodi peccatorum cor pulſare, vt pœnitentiam agant, & ſuarum turpitudinum fluxum contineant, quemadmodum pulſauit & vere mutauit filium hunc prodigum. Eo-
g Iere.c.2.18 h cap.31.22 dem ſpectant eiuſdem Prophetæ verba dicentis: g *quid tibi vis* anima *in via Ægypti: vt bibas aquam turbidã ex flumine* Nilo? *& quid tibi cum via Aſſyriorũ vt bibas aquã fluminis* Euphrates? h *vſquequo delitijs diſſolueris filia vaga?* memor eſto ſublimis loci, quem in pectore meo habebas: age pœnitentiam, propterea
i cap.2.32. quod illum reliqueris; & ego te in eodem reponam. i *Nunquid obliuiſcetur virgo ornamenti ſui, aut ſponſa faſciæ pectoralis ſuæ?* cur igitur tu mei obliuiſceris, qui cupio te tanquam cingulum & faſciam pectoralem, & *zonam auream* pectori meo applicari?

4. SED quoniam ſæpe huiuſmodi vocationes, & pulſus nihil efficiunt in ta-

libus

libus peccatoribus, eò quòd sint ebrij furioso vino suarum voluptatum, iuxta illud Oseæ: k *fornicatio, & vinũ, & ebrietas auferunt cor*: permittit Deus, eos incidere in *quartam* miseriam: vt scilicet *abscondatur lumbare* lineum in profunda aliqua fossa; in qua tamdiu maneat, donec *computrescat, & nulli vsui sit aptum*: Hoc est, vt huic vitio ex deliberato animo se totos dedant, & incidãt in infamem, turpemq; concubinatum cum execranda illa fæmina, quam Salomon, l *foueam profundam appellat, & puteum angustum*, m *in quem* miser & infelix *homo incidit cui iratus est Dominus*: Deus enim iram suã ostendet, permittens, eum in eadẽ fouea immergi in miserias innumeras, & computrescere cum suis carnalitatibus, & amittere spiritum, honorem & bonam opinionem: & manere inutilem, vt quasi impossibile illi sit, ad priora exercitia & ministeria redire. Hoc etiam dixit Propheta Ioel verbis illis: n *cõputruerunt iumenta in stercore suo* quæ autem sunt hæc iumenta, nisi homines: qui o *cùm essent*, inquit Dauid, *in* magno *honore* tanquam lumbare ipsius Dei, *comparati sunt* in suis moribus *iumentis insipientibus*: & computruerunt in stercore suarum luxuriarum, eis omninò immersi? eosdem deflet Ieremias cùm dicit: p *filij Sion inclyti, & amicti auro primo, & qui nutriebãtur* tanquam infantes *in croceu, amplexati sunt stercora*: amittentes nobilitatem & ingenuitatem, quam habebant, & commutantes lac deliciarum spiritualium in stercora sensualium; & viuentes instar iumentorum in stabulo suo; nec inde prodeũtes ad subeundum laborem in re aliqua vtili. Et paulò inferiùs deplorat casum Nazareorum, (quorum candorem & pulchritudinem suprà retulimus) dicens de illis: *denigrata super carbones facies eorum.* Et propter miram proprietatem eos comparat carbonibus, qui primum fuerunt prunæ splendentes igne; & postea in fossas aliquas proiectæ, & terra coopertę, postquam aliquo tempore sepultæ ibi manserunt, fiunt carbones nigri ac turpes, inficientes & maculantes omnes, à quibus tanguntur. Spirituales enim hi Nazarei, qui prius abstinentes erant, & virtutibus adeò heroicis splendebant, eò sensim deuenerunt, vt superbirent, multum sibi in sua pulchritudine complacentes. Qui in pœnam tantæ præsumptionis à Deo deserti, inciderunt in profundam carnalitatis foueam, in qua sensim nigredinem tanquam carbones contraxerunt, prauisque suis exemplis omnes aspicientes, & cum ipsis agentes inficiebant, ac maculabant. Et quoniam proprium colorem amiserunt, *non sunt cogniti in plateis.* significat enim, quòd cùm illi castitatis pulchritudine florerent, erant collecti in domibus suis, aut in suis monasterijs; agebantque valdè cautè, incedentes per angustam perfectionis semitam, suamque vitam consilijs Euangelicis conformantes: sed postquam ambulare cœperunt per latas perditionis plateas, relaxantes sensus suos, sicut reliqui peccatores, valdè improbi, & prophani: propterea iam non sunt cogniti in plateis: quia nullum est inter ipsos & illos discrimen. Quemadmodum margarita aliqua

k *Ose.* 4. 11.

l *Pro.* 23. 27.
m c 22 14.

n *Ioel.* 1. 17.
o *Psa* 48 13
S. Gregorius Homi. . o. *in Ezechiel.*

p *Thren.* 4. 5.

vers. 8.

preciosa facilè dignoscitur inter carbones: quæ tamen si etiam in carbonem conuertatur, quis eam inter reliquos carbones dignoscet? & præterquam quod sunt nigri, adeoq; deformes; etiã adeò sunt aridi, vt adhęserit cutis eorum ossibus, tota carne consumpta: amiserunt enim omnem teneritudinem, & solitam deuotionem; & aruerunt, & facti sunt quasi lignum, hoc est, valdè inepti ad ea, quæ sunt Dei, & ad bonum proximorum, atque si nunquam de rebus huiusmodi egissent.

§. 2.

5. NEQVE est hæc vltima miseria: nam suprema & maxima ad quã peruenire possunt omnes huius vitę miseriæ, est tremenda Dei desertio, permittentis illos absq; fræno sequi sua desideria: donec in eis moriantur. hoc (ait S. Grego.) est, *cõputrescere iumenta in stercore suo*, hoc est, carnales homines in fętore luxuriæ vitam finire. nam interdum obseruatũ est, in ipsis stercoris amplexibus, quod adeò dilexerũt, & tanti in sua vita fecerũt, mortem obijsse; & ex lecto libidinis ad infernũ descẽdisse. Hæc illa miseria est, quã Ecclesiasticus extollit, cùm ait: a *Vinũ & mulieres apostatare faciunt sapientes, & arguẽt sensatos. Et qui iungit se fornicarijs mulieribus erit nequã: putredo & vermes hæreditabũt illũ, & extolletur in exemplũ maius; & tolletur de numero viuẽtium anima eius*. Et sensus est: quòd qui fuerunt sapientes & prudentes & excelsum locum in Ecclesia, & in cõspectu Dei habuerunt: si cõiungantur fornicarijs mulieribus, & inebrientur vino turpiũ suarũ voluptatũ, eò deuenient, vt apostatent à Deo, deserendo eius amorẽ & seruitiũ. Adeoq; hæc eorum miseria interdum crescit, vt queadmodum lineum illud lumbare portatum fuit ex terra promissionis ad Assyrios, vbi omnino cõputruit: ita isti tanquã Apostatæ recedũt à religione, quã professi erãt, & redeunt ad sæculum; & quod horribilius est ab ipsa Catholica fide & Ecclesia sancta recedũt, ac transeunt ad partes & factiones hæreticorũ, vt turpibus suis facultatibus liberiùs potiantur. Ibi *putredo & vermes* sunt eorum hæredes: misera.n.cõscientia putrescit in suis vitijs, & mordetur ab horrẽdis vermibus, illã qui pũgunt, & torquẽt: imò & ipsa infęlix caro pœnã luit suarum voluptatũ, morbo infecta fœtido, quo putrescunt & cõsumuntur eius ossa; & replet vermibus, eius viscera vorantibus: disponente Deo, vt violẽta aliqua, & horrenda morte ante tempus moriatur, vt *fit in exemplũ maius*, & inusitatum, vt alij cautiores fiant; & æterna hominum adeò egregiorum ac Sanctorum damnatio, metum alijs incutiat, ne audeant illos imitari. Caueat (ait S. Hiero.) qui potest cum Dauide dicere: b *mihi adhærere Deo bonum est*: ne ei ex sua negligentia & incuria eueniat, vt dissoluatur & separetur à Deo suo; qui permittat, eum transferri ad flumen Euphratẽ, & potestatem inimicorũ: & qui debuit se abscondere in foraminibus petræ firmissimæ, quæ Christus est: absconda tur &

Homilia 10. in Euangel.

a Eccli. 19. 2.

In Ierem. 13.

b Psa. 72. 28.

sepeliatur in foraminibus corruptæ & putrefactæ petræ, cadendo in vitia & errores hæreticorum, & sæcularium, & in eam deueniat putredinē, vt non posſit amplius aptari, vt iterū ipsius Domini corp⁹ cingat, nec in eius domo vsui esse posſit. Hæc S. Hier. ad cautelam eorum, qui spiritus delitias aliquādo degustarunt, & c *abſcondi* cōsueuerant *cū Christo in Deo*, contēplantes eius magnalia; & ex occulta postea superbia hæc exercitia deserunt, vitā suā relaxant, delitias quærunt & solatia: quos monet, nisi ad se ipsos redeant, sensim deuenturos ad profundā fornicationis foueā, in qua adeò computrescāt, vt vsui esse nō posſint. d *Sic putreſcere faciā* (ait Dominus) *ſuperbiam Iudæ, & ſuperbiā Ieruſalē multā.* Superbia.n. tanquā radix peccatorū est ignominiosa adeò putredine puniēda est, vt oēs obturent suas nares, ne fætorē eius percipiāt. Idem cōfirmat Scriptura diuina referens horrenda aliqua supplicia in huiusmodi peccatores, ad alios continendos & deterrendos: e *Ecce ego* (ait Dominus ad Samuelem) *facio verbum in Iſrael, quod quicunque audierit, tinnient ambæ aures eius.* fuit autem illud, infœlix mors Sacerdotum filiorum Heli ob scelera, quæ perpetrabant cum mulieribus, quæ *obſeruabant ad oſtium tabernaculi.* permisit enim Deus, arcam testamenti tanquam captiuam transferri ad Philistæos, ne eam videret in manibus Sacerdotum adeò carnaliū. Et quamuis Deus in antiqua lege, Sacerdotes permittebat habere vxores, tantum tamen horrorem carnalitatis ostendebat, vt lege constituerit: f *ſi Sacerdotis filia deprehenſa fuerit in ſtupro, flammis exureretur, quia nomen Patris ſui violaſſet.* Quam igitur pœnam promerebitur illa, quæ cùm esset filia Dei, cui se voto Castitatis consecrauit, huiusmodi culpâ cœlestis sui Patris nomen violaret? exiguę & leues censebuntur flammæ Sodomæ ad eam puniendam. Sed audiamus quam pœnam sumpserit Deus de Hebræis cum mulieribus Madianitis fornicantibus. Non enim contentus, quod viginti quatuor millia de plebe iugulasset, iussit Moysen g *tollere cunctos principes populi, & ſuſpendere eos contra Solem in patibulis:* & *cùm quidam ex filijs Iſrael intraſſet ad ſcortum Madianitidem, vidente Moyſe & omni turba filiorum Iſrael,* inspirauit Deus Phinees filio Eleazari Sacerdotis, vt *arrepto pugione ingrederetur poſt virum Iſraelitem in lupanar, & perfoderet ambos ſimul:* minus malum existimans, statim eos descendere in infernum, quam vt multi alij detestando eorum exemplo perirent. Prætereo notas & exemplares punitiones Nazarei Sampsonis, Prophetæ Dauidis, & aliorum, quæ in præcedentibus capitibus sunt insinuatæ. Solum addam exemplum Ruben, qui fuit primogenitus Patriarchæ Iacob. cuius turpitudinem pater eius, imminente morte, tremenda quadam maledictione puniuit, dicens: h *Ruben primogenitus meus*, qui esse debuisses initium gaudij mei, & honor domus meæ, *prior in donis & maior in imperio*, ac proptereа omnibus tuis fratribus præferri debuisses. Sed quia *effuſus es ſicut aqua*, permittens, te absque freno à carnali tua

c Col. 3. 3.
d Iere. 13. 9
e 1. Reg. 3. 11.
f Leuit. 21. 9.
g Nu. 25. 4.
h Gen. 49. 3.

concupiscentia duci; teq; ipsum in profundũ luxuriæ præcipitans, ficut effusa aqua, quæ mergitur in terram: *non crescas*; nec ea præeminentia fruaris, quæ inter fratres tuos tibi debebatur, nec familia tua cresc et, & propagabitur sicut illorum: *quia ascendisti cubile patris tui, & maculasti stratum eius.* Quæ pœna, vt ei esset magis ignominiosa, transtulit pater eius priuilegia & i *primogenita ad* castum *Ioseph*, omnium ferè minimum; & qui ob insignem castitatem meritus est nomen Nazarei, & sancti, inter suos fratres: & adeò crescendo profecit, vt fuerit caput k *duarum tribuum in Israel*; ac propterea eius pater eum appellauit: l *filius accresc. ẽs Ioseph, filius accrescens*: quasi dicat, semper crescit, vt totus mundus intelligat, quod Dei maiestas humiliet superbos luxuriosos; & quamuis sedem suam habeant inter stellas, eos inde deturbet, & abijciat vsque ad abyssum, spolians eos gratijs & priuilegijs, quæ prius concesserat: ita vt nunquam crescant, nec proficiant, neque honorem verum obtineant. siquidem ipsi effundi voluerunt sicut aqua, & immergi in profundam luxuriæ foueam. Qui tamen contrà, m *exaltat* castos *humiles, erigens eos de puluere* terræ, *vt collocet cum principibus* Ecclesiæ suæ.

Deu. 33. 6. *sit Ruben paruus in numero.* i 1 Para. 5. 1. k Gen. 48. 5. l cap. 49. 22. m Psalm.

SED quoniam in hac vita existenti nunquam remissionis ianua occluditur, si veram faciat pœnitentiam: nemo debet fiduciam abijcere, etiamsi videat se tanquam aquam effusum, & sicut lumbare, quod diu fuit sepultum, computruisse. Nam qui filium prodigum impudicũ admisit; & ipsum recipiet iterũ in domũ suam, & lumbaris putridi damna reparabit, vt possit ad pristinũ officiũ redire. Quod expressè insinuat per eundẽ Ieremiã dicens: n *Vulgo dicitur: si dimiserit vir vxorem suam, & recedens ab eo, duxerit virum alterũ: nunquid reuertetur ad eam vltra? tu autẽ fornicata es cum amatoribus multis: tamen reuertere ad me, dicit Dominus, & ego suscipiã te*; & iterum præcingam mecum, sicut prius præcingebaris. Maior est misericordia mea, quàm tua miseria; plus ego dimittere possum, quàm tu peccare: defleas tua peccata; pete confidenter eorum veniam, & ego o *preces tuas exaudiens, educam te de lacu miseriæ, & de luto fecis*, in quo hærebas, *& statuam super petram* firmam *pedes tuos, & dirigam gressus tuos* in meo obsequio, *& immittam in os tuum canticum* lætitiæ *nouum, vt quicunq;* tuam mutationem *videbunt* lætentur & exultent, & *discant sperare* in misericordia mea magna. Exeas igitur, mi frater, ex fouea ista execranda, in qua hęsitas, computrescens in tuis carnalitatibus: quòd si cupis te abscondere, p *ingredere* (vt ait Isaias) *in petram & abscondere in fossa humo*, &, vt sponsus dixit sponsæ, q *in foramina petræ, & in cauernã maceriæ*: ingrediẽs (vt ait S. Hier.) p meditationẽ vulnera Christi crucifixi, & in corde tuo ruminans tanquã gemens columba dolores Saluatoris, & grauitatem tuorũ peccatorũ, quæ illorũ fuerũt causa, hæc enim r *petra* est vnicũ *refugium herinacijs*, vt spinas excutiãt, quibus transfigũtur. Ingredere etiã cõsideratione foueã sepulchri, tibi, cũ mortuus fueris, aperiendi & excauandi; & stude

n Iere. 3. 1. o Psal. 39. 3. p Isai. 2. 10. 21. q Cant. 2. 14. r Ps. 103. 18.

nũc te præparare ad rationẽ,quæ tũc exigetur,reddendã. Maneas deliberato animo diutius in duobus his locis abſconditis:& confide in diuina omnipotentia,quòd licet in ea ingrediaris tanquã putridũ lũbare,proditurus ſis per pœnitentiam integer & renouatus. Si verò adhuc pertinaciter pergere velis in ſordidis tuis voluptatibus;præpara te ad pœnã ſuſcipiendã,quæ inopinãtem inuadet,cũ horrendis cruciatibus, vt videre potuiſti in exẽplis diuinæ ſcripturæ,quæ recenſuimus:& alia innumera potuiſſemus adferre ex hiſtorijs Eccleſiaſticis,ex quibus tamen vnicũ ſolum proſeram, quod narrat Petrus Cluniacenſis,& refert Cæſar Baronius in ſuis annalibus ad initiũ tomi duodecimi,de Sacerdote quodam, qui excelſæ ſuæ dignitatis oblitus in hoc peccatũ fuit lapſus,& per multos annos præceps in illud ruit:nec tamẽ propterea à ſacro Miſſæ faciẽdo abſtinebat. Habebat familiaritatẽ cũ monachis monaſterij Bonæ-Vallis,à quibus frequenter,de vitæ emẽdatione monebatur:isq; bonis verbis ſpem illis faciebat,ſed in ſuo malo ſtatu perſiſtebat. Sed minimè cogitantem grauis morbus inuaſit:quem prior monaſterij viſitauit: & periculum aduertens, manſit cum illo per noctem.cumq; ſoli eſſent, cępit ægrotus magnis clamoribus Patri priori dicere: adiuua me, adiuua me: duo enim ferociſſimi leones hic ſunt,qui faucibus apertis inhiãt,vt me diſcerpant:ora quæſo Deum,vt me ab eis liberet. Quod cùm diceret totus tremebat,& quaſi furioſus ſeſe agitabat,vt leones illos fugeret. Tremens itaque Prior tradidit ſe orationi pro miſero illo ægrotante. qui paulo poſt dixit: iã propter tuas orationes feræ illæ abiuerunt,nec ampliùs comparent. Sed oblitus conuerti ad Deũ,cæpit alios ſermones de varijs rebus cum Priore miſcere. Sed poſt vnam horam,alio clamore multo adhuc maiore dixit: heu, video fluuium igneum de cœlo deſcendentem rectà ſuper hunc lectum, vt me comburat:ora,quæſo,Deum,vt me ab eo liberet:à quo vt ſe defenderet, ſtragula eleuabat,quibus totum ſe cooperiret: Orauit Prior pro eo adhuc feruentius,donec ille dixit,deſiſte ab Oratione: quia iam Deus ab illo igne me liberauit, interpoſito linteo quodam inter me,& ignem,quod nõ potuit penetrare. Cæpit Prior illum conſolari & exhortari:cumque mutuò colloquerẽtur raptus infirmus in Ectaſim: Et poſt mediã noctẽ redijt ad ſe,dicẽs: horrẽdis ac tremendis gemitibus: væ mihi,væ mihi:qui ductus ad iudicium Dei dãnatus in eo ſum ad mortem æternã, & horrendis carnificibus traditus, qui trahant me ad æternum ignẽ cum Satana, & malis eius Angelis. Et hic habent ſartaginem quandam ignitã pinguedine plenam, in quo me frixant. Cumq; Prior inciperet pro illo orare,dixit infœlix: deſine orare: quia non exaudieris. Fortẽ cogitas me delirare? non deliro: ſed valde mihi præſens hæc dico. Et accipiens Priorem ex cucullo dixit:ſicut hoc eſt cucullum, ita quod video eſt ignea ſartago:quo dicto exilijt gutta vna liquoris ex ſartagine ad ipſius manum, quam,ſpectante ipſo Priore,totam combuſſit, pel-

lem, carnem, & ipsamet ossa: & horrendo quodam gemitu dixit: hoc est experimentum eius, quod iam dixi. & quemadmodum gutta hæc manum meā consumpsit: ita ignis hic comburet & consumet me totum. Iam tortores sartaginem appropiant, vt me in eam proijciant: & sic infelix exspirauit, tradēs miseram animam eam exspectantibus. Hanc visionem ostendit Deus infelici illi sacerdoti: non ob eius vtilitatem, vt ait S. Gregorius, sed ob nostrā, vt experimentum capiamus in alieno capite; & ne conculcemus castitatē, ad quam diligenter colendam & seruandam excelsus noster status nos obligat.

CAPVT XII.

LAVDABILIS VERECVNDIAE AFFECTVS, *eius præstantia, & proprietates; & quam illa iuuentuti sit necessaria, & speciatim ad castitatem tuendam.*

AD CASTITATIS custodiam & ornamentum multum conferunt in particulari tres aliæ virtutes cum heroicis suis exercitijs, quorum primū valde illi simile & affine, est laudabilis quidam affectus, quem Sancti, *verecundiam, erubescentiam*, vel *pudorem* nominant. Qui affectus (vt ait S. Thomas sequens S. Gregorium Nazianzenum, & S. Ioannem Damascenum) est timor quidam cuiusuis rei turpis, aut indecentis; & magnus quidā horror infamiæ & confusionis, quam ob suam turpitudinem & indecentiā coniunctam secum adducit: quam hoc nomine & motiuo fugit, iuxta regulas rationis & moderationis, quam illa præscribit. Studiosus hic affectus solet interdum prodi externis aliquibus signis in vultu: proprius enim passionis timoris effectus est, sanguinē alterare & spiritus vitales, qui corpori adferunt calorem & colorem: licèt non semper eodem modo, vt idem Angelicus Doctor dixit. Timor enim mortis rerumq; terribilium trahit sanguinem ad interiora; & vultum ipsum relinquit decolorem, & quasi exanimem: timor autem verecūdus vultum accendit, roseumq; reddit, & quodammodo depingit genas rubrarum rosarum coloribus. Quamobrem spiritus Sanctus in Canticis ait: *a sicut fragmen mali punici ita gena tua*; comparans sponsæ genas malo punico secto, cuius grana splendent gratissimi huius coloris pulchritudine. Quamuis addat: *absque eo quod intrinsecus latet*, ad significandum: quamuis exterior huius verecundiæ pulchritudo valde sit iucunda, & grata: multò tamen maiorē esse internam, quæ sub illa latet. Boni huius affectus radices inseuit naturæ author in hominibus ob duplicē finem. Tum scilicet, vt peccati turpitudinem ac vilitatem fugerent, vel eo nomine, quod sit infame & contemptibile: tum, vt si fortè aliquando in illud laberētur, erubescerent ac pudore propterea afficerentur, excitantes se ipsos ad cul-

pam

Marginalia: 2.2. q. 144. a. 2. — 1.2. q. 44. a. 1. ad 3. — a Can. 4. 3. — S. Tho 1 2 q. 24 a 4. & q. 41 a. 4.

pam suam emendandam vel eo nomine, vt eius confusionem euaderent. Et hinc oritur, quòd studiosa verecundia non solum vitia fugiat, sed (vt idē S. Thomas dicit) eorum etiam signa, & quidquid speciem habet aliquam peccati, iuxta Apostoli consilium, dicentis: b *ab omni specie mala abstinete vos*: nam non solum vera culpa, sed quæ talis videtur, infamiam adfert & confusionē inter homines: quam vult Deus, quod in nobis erit, solicite fugere. Suadet etiam Sapiens: c *curam habere de bono nomine. hoc enim* (inquit) *magis permanebit tibi, quàm mille thesauri preciosi*. qua tamen sententia non id intendit, vt præcipua nostra cura sit, procurare bonum nomen & famam: hæc enim esset vanitas & ambitio humana; sed vt procuremus studiosè viuere coram Deo & hominibus: ex hoc enim sequitur bonum nomen; detestemur autem vitam turpem, quæ obscurat ac defœdat bonam famam. Hanc curam in se recipit virtus sanctę VERECVNDIAE: cuius excellentias breuiter insinuabimus, acceptas ex ijs, quæ de ea dicunt SS. Ambrosius & Bernardus, in quibus ea valdè eminuit.

2 2. q. 144. a 4. & 2.

b 1. Thess. 5. 22.

c Eccl. 41. 15.

Lib. 1. Offic. 17. 18. & 19.

§. I.

SANCTVS hic Christianæ verecundiæ affectus (vt ait S. Ambrosius) est primum fundamētum temperantiæ, & omnium virtutum illam comitantium. Quare qui nouā vitam incipere meditatur, statim debet verecundiæ fundamēta aperire. quæ est familiaris amica animę tranquillæ, fugit cōtentionem, detestatur leuitatē, diligit moderationē, seruat honestatē, & studet verā pulchritudinē obtinere. Cuius ratio est, quod qui erubescit de omni, quod est aut videtur turpe, facilè extrahit ex corde suo terram & arenam vitiorum; & aperit fundamenta, in quibus possit virtutum saxa collocare; & quæ iam collocata sunt, facilè conseruat, horrore & timore turpitudinis & fœditatis illa destruentis. Et quoniam maiorē horrorē & pudorem habet de turpitudine luxuriosa: ita est fidelior custos Castitatis, qua comite hæc virtus est securior, vt apparet in a *Ioseph*, & b *Susanna*, qui nō habuerunt potentiorem suæ puritatis custodiā, quam sanctam eius comitē Verecundiā: quia plus timebant veram infamiam ex admissa culpa sequuturam; quàm quæ eis superuenit ex eo, quod ipsis imponeretur, illam admisisse. Studiosa enim verecundia non tanti facit detrimentum infamiæ, quanti culpam eam promerentem: eò quòd nihil adeò ignominiosum reputet, atque ipsum peccatum: cuius ignominiam, vt fugiat, spōtè offert iacturam pallij, libertatis, & vitæ ipsius: tolerando paupertatē infamem, diuturnū carcerem, & mortem ignominiosam, ne verecūdiam amittat, aut eius instinctū calcet. Ex quo apparet, quàm excellens & potens sit laudabilis huius affectus vis, & quam tremendū culpæ horrorem inprimat. siquidem sufficit horror ipse ad timores rerum valde terribilium, quas mundus tantopere timet, superandos; conculcando illos omnes, vt culpæ turpitudinem euadat.

I. Ca. 4. 3.

a Gen. 37. b Dan 13. Cap. 8.

2. SED vlterius adhuc progreditur laudabilis huius affectus excellentia, eò quòd nō solū sit fundamentū virtutum, sed etiam earundem reparator. Nā si ex nostra debilitate in culpas aliquas labimur: sancta verecundia viā nobis aperit ad pœnitentiā, vt de admissis doleamus; datque orationi vim & efficacitatē, vt earū veniam à Deo impetremus: ac proinde, vt gratiam nobis restituat cum virtutibus illis, quas per peccata destruxeramus. c *Publicanus* (ait S. Ambrosius) cum tanta verecundia *orabat, vt oculos nollet leuare ad cœlū*, quem verecundia exaltabat plus quàm Pharisæum: cū hunc præsumptio & arrogantia abijceret. Oratio enim peccatoris ob suas culpas erubescētis, quò plus habet verecundiæ, eò plus obtinet gratiæ. Neque minùs potentem & efficacē in hoc se ostendit hæc virtus, quā in prædictis: tantum enim adfert culparū admissarum horrorem, vt quo eas per pœnitentiā deleat, nullā timeat infamiā. quod S. Gregorius in d *Magdalena* valde perpēdit, dicēs: quod flere, & inter epulas non erubuit: nam quia semetipsam grauiter erubescebat intus, nihil esse credidit, quod verecundaret foris. Quod ipsum etiā aduertimus in multis feruentibus pœnitentibus; qui, quòd valde illos pudeat ob turpitudinem suarum culparum: vt ab eis liberentur, nullā timent infamiam, quæ euenire illis possit ex earum confessione; non solum quæ fit occultè, sed si opus esset, etiam publicè. nullam enim infamiam maiorem iudicant, quàm quod coram Deo eam promereantur.

c Luc. 18. 13.

Hom. 33 in Euangel.

d Luc. 7. 38.

3. Ex quo etiam alia oritur Christianæ verecundiæ præstantia: quòd statim indicijs se ipsam prodat, dū reprehendimur de aliquibus vitijs ac defectibus, quæ in nobis notātur. manifestat enim interiorē erubescentiā coloribus ad genas prodeuntibus: qui multò ampliùs spiritum exornāt, quā corpus; eumq; reddūt Deo & hominibus gratū. Quod benè confirmat id, quod euenit sponsæ, cū ab spōso suo reprehēderetur ob audaciā, dixit enim: e *si ignoras te ô pulcherrima inter mulieres, egredere, & abi post vestigia gregū, & pasce hædos tuos iuxta tabernacula Pastorū.* qua reprehēsione adeò timida & verecunda mālit, vt, teste S. Bernardo, rubicūda euaserit valde, faciesq; tota accēsa: qui color adeò fuit eius dilecto grat⁹, vt statim eā laudauerit, dicēs: f *pulchræ sunt genæ tuæ, sicut turturis.* volēs insinuare, quod quemadmodū turtur, priori socio amisso, sola permanet, gemitu ostēdens pœnā, qua ex eius absentia afficitur: Ita anima, quæ ob reprehensionē suæ culpæ, timet absētiā, & iram Dei sui: verecūdia, & coloribus genarū suarū confusionē & pœnā manifestat, qua ppterea afficitur: & hac ratione pulchrior euadit in oculis diuini sui sponsi: cui sūmè placet; quòd, qui reprehēditur, respōdeat māsuetè, acquiescat verecūdè, obediat modestè, & cōfiteatur humiliter, vt in alio loco exposuim⁹.

e Cant. 1. 8.

Serm. 40. in Cant.

f Cant. 1. 10.

S. Bern. 45. in Cantic. Tom. Tract. 3 c. 9.

4. SED non adeo mirum est, quod verecundia colores ad faciē educat, cū Iustus de suis defectibus reprehenditur: sed illud magis mirū, quòd idē faciat, cū laudatur ob suas virtutes. Quia nō multū est, quod erubescat audiens suas

culpas, quæ secum adferunt infamiam; sed magnum quid procul dubio est, quòd erubescat auditis suis virtutibus, quæ sunt honore dignæ. Sed id facit humilitas, quæ ad vtrunque vtitur filia sua verecundia: ideoq; non solũ confunditur ob culpã, quam audit, & agnoscit; sed etiã erubescit, cùm suas audit laudes: quia timet periculũ ac damnũ, quod ex eis sibi potest prouenire. Et præterea ipse non inuenit intra se rẽ aliquã propriã laude dignã, sed potius cõfusionẽ: nam bonũ, quod in se sentit, Deo totũ tribuit; sibi autẽ soli, quod est malũ. Ac propterea in eodẽ libro Canticorũ, vt suprà dicebamus, cũ spõsus laudaret sponsam, inter alias eius laudes hanc inserit: g *sicut fragmen mali punici, ita gena tua absque eo, quod intrinsecus latet.* volẽs significare, sponsam nõ ostendere verecundiam exteriùs, quòd interiùs, & in corde vacua esset virtutibus: nam potiùs plenam esse, sicut malum punicum plenum est granis cum stupendo ordine & pulchritudine: sed quod omnes exornaret humilitate interna; & verecundia externa eas conseruaret. Eum in modum quo Ruth cum suas laudes à Booz audiuit, h *cecidit in faciem suam,* dicens: *vnde mihi hoc, vt inuenirem gratiam ante oculos tuos.* quasi erubesceret, quòd laudaretur, nihil in se aduertens laude dignum.

g *Cant.* 4. 3.

h *Rut.* 2. 10. *Vide Rich. super Canti.* c. 40.

5. Ex quo etiam fit, vt humilis verecundia vereatur virtutes suas in publicũ producere, acceptare dignitates, & videre se in occasionibus authoritatis & amplitudinis alicuius cõstitutam. Quamuis quò illa magis laborat sicut malũ punicum, pulcherrima virtutũ & gratiarũ suarum grana occultare: eò Deus magis illa manifestat. & ideò nõ dixit, esse similẽ integro malo punico, sed secto: quod partẽ aliquam ostendit eius, quod intus habet. Tales fuerunt i *Moyses* & k *Ieremias*, quos cùm Deus elegisset ad gubernandum populum Israel, diuinumq; ipsius verbum ei prædicandum; se humiliter excusabant: erubescentes sancto quodam timore aggrediendi egregia adeò facinora: quamuis diuina gratia ea poterant benè præstare: sed hic ipse illorum timor ad tanta officia & dignitates, aperuit eos esse dignos officio & munere, quod illis Deus iniungebat.

i *Exod.* 3. 11. & c. 4. 10.
k 1. 6.

6. ET vt semel summam huius virtutis præstantiam referamus. eam (ait S. Ambrosius) aperuisse: Virginem Sacratissimam cum summa congruentia promeritam fuisse supremam matris Dei dignitatem, quam illi Angelus annunciabat. In cuius præsentia sancto quodam pauore turbata est, videns prope se solam virum quendam tantæ elegantiæ & pulchritudinis. Quæ etsi humilis esset, ob pudorem tamen virginalem nec resalutauit salutantem, nec aliquod responsum dedit: donec necesse fuit, eum interrogare, quomodo mater fieri posset, cùm promisisset se mansuram semper virginem. Quãobrem eminentissime potuit spiritus Sanctus de ea dicere, quod *eius genæ* essent sicut *fragmen mali punici absque eo quod intrinsecus latet*: fuit enim stupẽda virginalis eius verecundia; sed multo adhuc magis prodigiosa fuit inte-

rior virtutum omnium plenitudo: ob quas promeruit ab ipso Angelo vocari plena gratia; ita insinuans, eam instar *mali punici* ita plenam esse cęlestibus illis granis, vt nihil intra eam esset vacuũ, sed omnem plenitudinẽ haberet, quam suprema dignitas, ad quam Deus eã elegerat, postulabat; à qua plenitudine splendores humilitatis, modestiæ, verecundiæ, & castitatis prodibant.

§. 2.

Serm. vlt. in Cantica a *Can. 3.1.* SED iucundum erit audire quæ de hac virtute dicit S. Bernardus, quasi compendio referens quæ hactenus diximus, circa illa sponsæ verba: a *in lectulo per noctes quæsiui quem diligit anima mea*: aduerte, inquit, sponsæ verecundiam: qua nescio an quicquam gratius aduerti in moribus hominum queat. Hinc primũ omnium libet quodammodo in manibus sumere: & quasi speciosum quendam florem decerpere loco, nostrisq; apponere adolescẽtibus. Non quia non sit & in prouectiori ætate omni studio retinenda; quæ est certe omnium ornatus ætatum: sed quæ teneræ gratia verecundiæ in teneriori ætate ampliùs pulchriusq; eniteat. Quid amabilius verecundo adolescente? quam pulchra hæc, & quam splendida gemma morum in vita & vultu adolescentis? quam vera & minimè dubia bonæ nuntia spei, bonæ indolis index? Virga disciplinæ est illi, quæ pudendis affectibus imminens, lubricæ ætatis motus actusq; leues coerceat: comprimat insolentes: quia soror continentiæ est. Nullum æquè manifestum indicium columbinæ simplicitatis: & ideo etiam testis innocentiæ. Lampas est pudicæ mentis iugiter lucens; vt nil in ea turpe vel indecorum residere attentet, quod nõ illa illicò prodat. Ita expunctrix malorum: & propugnatrix puritatis innatæ: specialis gloria conscientiæ: & famæ custos, vitæ decus, virtutis sedes, virtutum primitiæ, naturæ laus: & insigne totius honesti. Rubor ipse genarum, quem fortè inuexerit pudor, quantum gratiæ & decoris suffuso afferre vultui solet? Vsque adeò genuinum animi bonum verecundia est: vt & qui male agere non verentur: videri tamen verecundentur, dicente Domino. b *Omnis, qui male agit, odit lucem.* Sed & qui dormiunt, nocte dormiunt: & qui ebrij sunt, nocte ebrij sunt: opera nimirum tenebrarum & digna latebris, tenebris occultantes. Interest tamen, quòd occulta dedecoris, quæ verecundia horum non habere, sed prodere erubescit: sponsæ verecundia omnino non operit; sed exspuit; sed propellit. Idcircò ait Sapiens: c *est confusio adducens peccatum, & est confusio adducens gloriam & gratiam.* Quærit sponsa verbum verecundè quidem: quia in lectulo: quia per noctes: sed hæc verecundia habet gloriam; non peccatum. Quærit hoc ad purificationem conscientiæ: quærit ad testimonium, vt possit dicere: d *Gloria mea hæc est: testimonium conscientiæ meæ.* e *In lectulo meo per noctes quæsiui quem diligit anima mea.* Verecũdia tibi, si aduertis, & loco signatur & tẽpore. Quid tam amicum verecũdo animo, quàm secretum? Porrò secretũ, & nox & lectulus habet. Deniq; orare volẽtes, iubemur

b *Ioa. 13.20.*
c *Eccl. 4.25.*
d *2. Cor. 1.12.*
e *Cant. 3.1.*

intrare cubiculū: vtiq; secreti gratia. Id quidē ad cautelā, ne corā orātib. laus humana orationis furetur fructū, frustretur effectū. Sed doceris nihilominus verecundiā sententia hac. Quid tā propriū verecūdiæ, quā proprias vitare laudes: vitare iactantiā. Patet quòd signanter & ad verecundiam, orantibus, petere secretū indixerit pudoris filius & minister. Quid tā indecorum maximè adolescēti, quā ostētatio sanctitatis. Bona commendatio sequuturæ orationis, si præmittas verecundiā, dicēs: *Adolescētulus sum ego & contemptus: iustificationes tuas nō sum oblitus.* oratio enim verecundo colorata robore valde grata est, & serena ac splendens in oculis Dei: quæ propterea facilè, quod petit, obtinebit. Hæc omnia S. Bernardus. " " " " " " Ps. 118. 141. " "

INTER eius autē sentētias præcipuè consideratione digna est illa quæ ait: verecundiā etsi omnibus necessariā in quacunq; ætate, tēpore, & loco, multo tamē amplius pertinere ad adolescētes & Virgines, & paruæ ætatis personas. Quod etiā prius docuerat S. Ambrosius, addēs: quemadmodū natura senes ornauit grauitate, & viros fortitudine: ita adolescētes dotauit verecundia: tenera .n. ætas valdè lubrica est ad peccata speciatim carnalia: ideoq; maximè opus habet fræno verecūdiæ, quæ luxuriā reprimit. Ac propterea fortè dixit idē Sāctus: verecūdiā maximè eminere in personis elegātioribus nō quod virtutē in corporali elegantia collocemus; sed quod artifex peritus in materia aptiori melius sculpit figuram; & natura prouida pulchritudinē verecūdia frenat: eò quòd maiorē præbeat occasionē offuscandi, & inficiendi castitatem culpæ fœditate. vt etiā dictum est, cùm egimus de matrimonio. Li 1 Offi. c. 17. & 19.

IVVENES præterea, & qui viam virtutis auspicantur, opus habent correptione in multis rebus, in quibus necesse esset alias impingere. Vt autē correptio illis sit vtilis, plurimū iuuat, eos esse verecundos: sicut etiā efficit verecundia, ne ante tempus ostentare se velint, aut in publicum cum iactantiæ & inanis gloriæ periculo prodire; & vt silentium seruare nouerint, & modesti, compositiq; sint in suis moribus. Id enim totum efficit Christiana verecundia: quæ vehementius occupat tyrones in virtute: vt sic eos ita intra limites contineat, ne ad vnum aut alterum latus declinent. Tom 2. Tract. 5 c. 6.

Ex his deducitur, (vt S. Thomas perpendit) laudabilē hunc affectū, præcipuū suū locū habere in ijs, qui mediocriter sunt boni, aut mediocriter mali. Hi .n. aliquem habent virtutis amorē, & opinionem, simul cum vitij aliquo contēptu & parua æstimatione. Sed quoniā ex imbecillitate aut vehementi passione, vitio aliquādo succūbūt, incedūt verecundia & cōfusione pleni: tū ob admissā turpitudinē, tū ob eā, quā timēt, se admissuros. Ex hoc ꝓuenit (codē sacro Doct. teste) eūdē affectū, neq; in valde ꝓbis, neq; in valde improbis locū aliquē, & aditū habere: quāuis ob rationes cōtrarias. Nā valde ꝓbi, & in virtute diu exercitati, ꝓcul valde sūt à re aliqua turpi admittenda, ex qua cōfusio qdā, aut dedec⁹ ipsis oriatur: ac ꝓinde valde ꝓcul sūt ab aliquo vere 2. 2. q. 144. a. 4.

 cundiæ

cund æ exercitio:quamuis ita sint dispositi, vt si quid admitterent, quod nō deceret, valde propterea erubescerent. Contra tamen valde improbi, omnino abiecerunt verecundiam ex peccato: quia non reputant ignominiam, illud admittere; sed potiùs de eo gloriantur, sicut infelix Ierusalem, cui dixit Deus: g *frons meretricis facta est tibi, noluisti erubescere.* Quando autem peccator ad miserū adeo statū peruenit: valde propè est, vt in æternum pereat. Quia neque reprehensiones timet, nec monita & consilia ei prosunt; neque se ipsum cohibet, cogitans, quid alij de ipso sentient aut loquentur: potius quasi effrænis equus sequitur vitia absq; vllo Dei, aut hominū timore: eò quòd apud oēs verecundiam deposuerit: & ita incidit in peccatū impœnitentiæ & obstinationis, h *obturans quasi aspis surdæ aures suas*, ad voces Dei, eiusq; ministrorū; suumq; ita obdurans cor, vt nec signū in eo inprimant, iuxta illud quod Ezechieli dixit Deus de populo suo: i *domus Israel nolunt audire te: quia nolunt audire me.* & vtriusq; causā est: *quia omnis dom⁹ Israel attrita frōte est, & duro corde.* Attritā frontē habere, est nō tegi vultū verecūdia, cū malè agit; nec opus habere frōte; vt sanguinē & colorē auertat, quē efficit verecūdia. Ita .n. eā à se abiecit, vt nec signū quidē eius reliquerit, aut sentiat: quod propriū est hominum impudentiū: qui ob suam impudentiam perueniūt (vt ait S Gregorius) ad tantam cordis duritiē, vt nō plus sentiāt, quàm lapis, vocē reprehendentis, aut manum punietis: quæ signa sunt certæ futuræ perditionis. Ex quo apparet quàm sit noxia ac perniciosa preciosi huius affectus iactura: qua ostiū occluditur conuersioni & iustificationi; aperitur verò obstinationi & impœnitentiæ: ac proinde æternæ damnationi.

g *Ier. 3. 3.*
h *Psal. 57. 7*
i *Ezech. 3. 7.*
Homi. 10 in Ezec. & sup. primum Ps. Peniten. ad finem.

§. 3. *Moderatio eiusdem affectus.*

CVM DETRIMENTA hactenus ostenderimus, quæ ex verecundiæ defectu oriuntur: operæ precium erit etiam illa insinuare, quæ ex nimia verecundia proueniunt: si enim illa erit nimia, etiam erit vitiosa; & nisi ad modum aptum & conuenientem deducatur: quod natura nobis dedit ad vtilitatem, conuertetur in nostrum detrimentū. Id autem in tribus casibus euenire potest. *Primum est,* quando verecundia oriretur ex defectu aliquo naturali, aut violento, in quo nulla admiscetur culpa: quale esset, si quis erubesceret, eò quod esset strabo aut luscus, blesus, pauper, ignobilis, aut mechanicus, aut similem ob causam. Hæc verecūdia, vt plurimum prodit defectum humilitatis, & animum superbum: ex quo oritur vt erubescat, & pudore afficiatur ex eo, quòd in hominum ore est contemptibile, quamuis in oculis Dei non sit tale. quare huiusmodi verecundia in viris tantum imperfectis locum habet: nam perfecti gaudere potiùs solent, quòd contemnantur, & careant multis rebus, quas homines magnifaciunt. Et ob eandem rationem imperfecti erubescunt ob culpas falsò sibi impositas; eò quòd aliquid ipsorum honori detrahatur: perfecti autem (teste Sancto Thoma) cō-

2. 2. q 144. a 4. ad 2.

tem

temnunt huiusmodi infamiam, quasi rem parum ad se pertinentem: ideoque non multum propterea erubescunt; quamuis non desinant motus aliquos pudoris sentire, rationem ipsam & libertatem præuenientes: quibus tamen strenue resistunt, animumque resumunt ad gaudendum, quod sine culpa sua iniurias patiantur.

Secvndvs casus priori deterior est: cùm quis erubescit de actionibus virtutum, quas huius sæculi homines contemnunt: quale esset pauperibus ministrare; iniuriæ à se alteri illatæ veniam petere; eorum defectus & vitia reprehendere, qui ipsius curæ & directioni sunt commissi; euangelicam veritatem, & alias profiteri & prædicare. quod si verecundia hæc adeò cresceret, vt ab huiusmodi operibus nos retraheret: valde esset vitiosa. Cõtra quã Christus D.N. tremendam illam protulit sententiã: a *qui me erubuerit, & meos sermones: hũc filius hominis erubescet, cum venerit in maiestate sua, & Patris, & sanctorum Angelorum.* Hoc .n. voluit significare: qui ex pudore omiserit credere doctrinam meam, meisque sermonibus obedire: & ego in die nouissimo ita me cum ipso habebo, atque si de rebus eius erubescerem, nec dignarer illum apud me habere; sed à mea societate & comitatu repellerem. Et vniuersim (ait idem Angelicus Doctor) ex imperfectione Virtutis oriri pudorem, ob cõtemptus, & opprobria ex operibus virtutum prouenĩẽtia: Nam quò quis magis est virtutis studiosus, eò minus curat bona hæc aut mala externa. Ad hanc autem perfectionem exhortatur nos Dominus noster per Isaiam Prophetã, dicens: b *nolite timere opprobriũ hominũ; & blasphemias eorũ ne metuatis:* sed potius c *gaudete & exultate* (ait Christus) *cũ maledixerint vobis homines, & dixerint omne malũ aduersus vos mentiẽtes, propter me; quoniã merces vestra copiosa est in cœlis.* Quare Apostoli, qui tẽpore quo Christus patiebatur, erubuerunt ipsũ confiteri: post aduentum Spiritus sancti, ex cuius plenitudine euaserant ipsi perfecti, non solum non erubescebant Christum confiteri, sed d *exibant è Pharisæorum consilio gaudentes, eò quòd digni habiti essent, pro nomine Iesu contumeliã pati.* Ad hoc autem, institutum fuit Confirmationis Sacramentum, vt suo loco declarauimus.

2.

a *Luc. 9.26.*

Art 2 ad.1.

b *Isai. 51.7.*
c *Mat. 5.11.*

d *Act. 5. 41.*
Tom 1. Tra. 3. c. 5.

Tertivs casus est: cùm quis commissã culpã cõfiteri erubescit, timens contemptũ inde sibi oriturũ: eum in modũ, quo Adam & Eua erubuerũt ob culpã, & nuditatẽ ex ea ortã: quãuis tanta ea fuerit, vt eã cõfiteri erubuerint; & potius conati sint eam excusare. Sed de hoc casu fusius actum est, cùm egimus de cõfeßione, ad quẽ locũ nunc remittimus lectorẽ. Solùm nunc addo: ad humilitatis virtutẽ spectare, nimiã hãc verecundiam moderari in tribus prædictis casibus. Perfecta enim humilitas erubescit culpas admittere; non verò admissas cõfiteri; Erubescit, cùm audit suas virtutes laudari; sed nunquam, eas exercere: Et vniuersim nõ timet infamiã propter se ipsam, sed ob eius causam. Quod si causa est culpabilis, erubescit propter eam, & studet re-

3.

Tom. 1. Tra. 3. c. 5.

mouere: si autem talis non est, potiùs gaudet, quòd contemnatur: nam infamia absq; culpa viro humili, est quasi bolus sine osse, & mel absque felle illud amaricante. Nam, vt S. Petrus dixit, hac ratione e *communicat Christi passionibus*: & idem est, atq; si f *persecutionem pateretur propter iustitiam*, & gloriam nominis Christiani, qui gloriatur de contēptibus, in quibus culpā nō habet.

e 1. Pet 4.13
f Matt. 5.10.

CAPVT XIII.

VIRTVTEM MODESTIAE, ORNAMENTVM ESSE *ac protectionem Castitatis: & multiplicem esse eius præstantiam & vtilitatem; damna quoque immodestiæ.*

DEO eminet apud homines virtus modestiæ, vt (teste S. Thoma) cōmune omnibus virtutibus nomē, ei quasi proprium attribuerint: non quòd ipsa oē. præcellat; sed quòd earum sit indicium, modumq; valde iucundum in rebus omnibus ponat. Cuius sphæra (vt idē Angelicus Doctor ait) valdè protenditur: complectitur enim quatuor partes valde insignes, tanquam quatuor flumina terrestris huius paradisi, Deo & hominibus adeò placentis.

2.2.q.160. a.1. ad 1.
ar.2. ex Cic. lib.2. de Inuent.

1. PRIMA Modestiæ species est, quæ motus omnes elatos, inanes, & arrogantes Superbiæ moderatur. & hæc insignis est virtus humilitatis, quam (teste Origene) Philosophi propterea Modestiam appellarunt, quod in rebus omnibus sese metiatur ac moderetur iuxta propriam paruitatem; elatos & inflatos reprimens spiritus, quos effrenis nostra natura producit. Ac propterea etiam ipsa Scriptura sacra eodem nomine illam vocat; & vocabulum hebræum, illam significans, significat propriè Modestiam.

S. Tho. 2.2. q 161. a 1.
Homil. 8. in Luc.
vide Iansf. Pro. 22. ver. 4.

2. SECVNDA species est, quæ nimia sciendi desideria, ad quæ curiositas inclinat, moderatur: ne a *plus sapere* velit, *quàm oporteat sapere, sed sapere ad sobrietatem*, vt dixit Apostolus. Et hæc est virtus illa, quę vocatur studiositas, quæ studia sua metitur ac moderatur iuxta humanam capacitatem; nec limitem transgreditur naturalis luminis, & fidei, à quibus dirigitur.

2.2 q 166. a. 2.
a Rom. 12. 3.

3. TERTIA species Modestiæ est, quæ externos oēs corporis motus moderatur ac gubernat iuxta qualitatem personæ, negotiorum, locorum, ac temporum: ita vt nihil indecens faciat, quod à recta ratione degeneret. Modestia enim & vitæ pulchritudo (vt ait S. Ambrosius) consistit in eo, vt cuiq; personæ detur quod ei competit; & cuiq; negotio proprium ornamentum. Hæc ipsa modestia extendit se etiam ad ludos & solatia, quæ necessaria sunt, ad conseruandam vitam, & perseuerandum in serijs grauibusque virtutum exercitijs; adhibita in eis mediocritate ac moderatione, vt iuuare possint, non verò nocere fini ipsi virtutis, ad quem diriguntur.

2.2 q. 168. a 1 & 2.
1. lib Offic. c. 19.

4. DENIQVE quarta species Modestiæ moderatur vestitum, & ornatum corpo-

corporis, omnemq; pompã & apparatũ externũ: præscindẽdo nimietatem, quæ spirat vanitatẽ, sensualitatẽ, curiositatẽ, aut singularitatẽ aliquã: accommodat se aũt cõmuni prudentũ cõsuetudini, & moribus, iuxta qualitatẽ suæ personæ, status, & officij. Eum in modum, quo S. Petrus dixit: vt mulieres tẽperarent sibi à nimio b *cultu vestimentorũ*, & seruirent Deo *Spiritu* quodã *quieto & modesto, qui est in cõspectu Dei locuples.* Hic enim spiritus qui prædictas quatuor partes amplectitur, animã replet ingentibus spiritualibus diuitijs: iuxta illud Salomonis: c *finis Modestiæ timor Domini, diuitiæ, gloria & vita.* Quibus verbis quatuor ingentia Modestiæ bona insinuauit, quæ præcipuè quidẽ in cęlo, sed in hoc etiã mũdo dantur. Timor Dei scil. castus, qui æternũ permanet; virtutũ diuitiæ; gloria, & honor in conspectu Dei, Angelorũ, & hominum; & vita beata pacifica, & quieta: eo modo quo paulatim iuxta nostrũ Institutum explicabitur: ijs præmissis, quæ de matrimonij statu sunt dicta.

2.2.q.169.
b 1 Pet. 3. 4.
c Pro. 22. 4.
Tom. 2. Tra. 5. c. 6.

§. 1.

1. Modestia in omnibus suis speciebus, nominatim autem in duabus vltimis, quæ huius virtutis nomen retinuerunt, est fidissima comes & socia Virginitatis & Castitatis, quemadmodum S. Apostolus insinuat in eo ordine, quo refert duodecim fructus Spiritus S. tres n. vltimos ponit a *Modestiã, Continentiã, Castitatẽ.* Spiritus. n. sanctus, vt in Iustis proferat fructus Cõtinentiæ, quæ sensuales passiones reprimit; & fructus Castitatis, quæ easdẽ iam sibi subiectas habet, inspirat fructus Modestiæ: quæ simul est ornamentũ & pulchritudo spiritualis animarũ castarum propria; & protectio ac defensio suijpsius contra hostiũ impugnationes. Et queadmodum perfecta corporis pulchritudo ex eo oritur, quod oẽs eius partes propriã habeant pulchritudinẽ, & proportionẽ cuiq; conuenientẽ, & cuiuscunq; illarum turpitudo siue defectus, in causa est, cur corpus ipsum nõ sit plene pulchrum ac perfectũ: ita spiritualis pulchritudo Modestię oritur ex eo, quod oẽs corporis partes, & oẽs sensuũ actiones, & reliqui motus hominis exterioris suũ seruent modum ac decentiã, statui suo, iuxta prudentiæ regulas, conuenientem. Ita vt oculi propriam habeant modestiam, dum aperiuntur, dum clauduntur, ac dum adspiciunt; lingua, dũ tacet, dũ loquitur, & in modo verba proferendi, suaque sensa manifestandi; caput, manus, brachia, & pedes suam quoq; seruent modestiã in omnibus corporis motibus. Eandẽ quoq; cõpositionem ac decentiã seruent in vestibus, calceis, & reliquo ornatu, qui competit cuiq; corporis parti. Hæc est pulchritudo, de qua cęlestis sponsus laudat sponsam in duobus capitibus libri Canticorũ, discurrens p singulas eius partes. Et in altero eorum ita incipit: b *quàm pulchra es amica mea, quàm pulchra es! oculi tui columbarum absque eo, quod intrinsecus latet.* In altero ita ait, c *quàm pulchri sunt gressus tui in calceamentis, filia Principis.* quasi dixerit: admiror, & obstupesco pulchritudinem & compositionem, quam in o-

a Gal. 5. 23.
b Cant 4. 1.
c Cant 7. 1.

mnibus tui corporis partibus habes, à pedib⁹ vſq; ad caput. Pedes tui, decēter ſunt cooperti, ſuoſq; greſſus quietè, grauiter, & pulchrè dirigunt: oculi tui tanquā ſimplicis colūbæ ſunt, modeſti, verecundi. Et quāuis multū in his omnibus exterius cernatur: multo tamē plus eſt, ꝙ intrinſecus latet. Quāuis .n. exterior corporis modeſtia magni ſit faciēda: multò .n. excellior ac præſtantior eſt interior ſpiritus modeſtiæ: quæ, vt ſuperius dicebamus, d *eſt in cōſpectu Dei locuples.* & quomodo locuples non erit, quæ ſecū adfert ordinē & rectitudinē internarū omnium animæ facultatum, in omnibus cogitationibus, & affectibus? hoc .n. non obtinetur, niſi perfecta virtutū omniū côiunctione. Ac propterea S. Thom. dixit, exteriorē modeſtiā procedere ex interioris hominis bona cōſtitutione & cōpoſitione; nec ſine ea poſſe cōſeruari.

d 1.Petr 3.4.

2.2.q.168. a.1.ad 3.

Modeſtia rectè eſt ſicut ſanitas, quæ prouenit ex recto ordine & proportione humorū. Nam, quando illi bene ſunt cōpoſiti, ſalus eſt perfecta: cuius indicia prodeūt ad ipſam faciē; & ex omnibus corporis affectionibus facilè cognoſcitur: ſi aūt illi perturbentur, vel ſolus vnus nō ſeruet ſuā proportionē: ille ſufficit, vt ſanitas deficiat. Cuius etiā externa indicia id produnt: ita igitur quando omnes animæ paſsiones benè ſunt mortificatæ, & virtutū præſentiâ cōtinentur: ſtatim apparet ac prælucet exterior modeſtia tanquā earū fructus: ſed ſtatim atq; interior illa compoſitio perturbatur: apparent quoq; ei⁹ ſigna exteriùs. Ac ꝓpterea dixit Eccl. e *ex riſu cognoſcitur vir; & ab occurſu faciei cognoſcitur ſenſatus, amict⁹ corporis, & riſus dentiū, & ingreſſus hominis enunciant de illo.* Nam ſi hæc omnia externa ordinem & rectitudinē ſuam in omni loco, occaſione, & tempore tenent: optima ſunt ſigna, quod interiora bene ſint ordinata & compoſita: ſi autem hæc ipſa externa turbantur, & non rectè incedunt, indicium etiam ſunt interioris animi perturbationis: nam f *qualis eſt arbor tales producit fructus, & ex illis illa cognoſcitur.*

e Eccl.19.26

f Matt 7.17.

SED vlteriùs adhuc excellens hæc virtus progreditur: nā non ſolū eſt bonorū operū fructus; ſed ſimul eſt eorundē cuſtos, & protectrix; nominatim verò caſtitatis: quam inſtar thoracis cuiuſdam ferrei, fortis, pulchri, valdeq; ſplendentis, ex omni parte protegit, ne hoſtium ictus, & globi eam deijciāt. Illa pactum exequitur & g *fœdus,* quod *pepigit* Iuſtus *cum oculus ſuis,* vt ne cogitet quidē de virgine; h *ſepit ſpinis aures ſuas,* oſtendēs, ſe pungi, cū audit turpia verba; ori adhibet frænum, ne ſimilia colloquia exeānt; & linguæ fidele quoddā adhibet pōdus, vt quidquid loquetur, benè prius perpēdatur, & pōderetur; cōpedes adhibet pedibus, ne in prauis greſsib⁹ labatur; manicas manibus inijcit, ne ad prauos tactus extendantur. Denique ita exteriorem hominem moderatur, & mortificat: vt interiori non adferat occaſionem ſeſe effundendi, & inficiendi; & ita veſtitum, & corporis ornatum componit: vt ſua nimietate, aut curioſitate, neque geſtanti, neque aſpicienti detrimentum adferat. Quare Modeſtia eſt quiddam pulchritudinis correctiuum:

g Iob.31.1.

h Eccl.28. 28.

ſolet-

ſoletque Deus vtramque in ſuis ſponſis coniungere:non ſolùm vt illæ non impingant; ſed etiam, ne alij labantur, aut illas interturbare audeant. Nam ſi pulchritudo permouet cor eam aſpicientis: rara perſonæ pulchræ Modeſtia illud cohibet ac reprimit: ne dicere audeat, aut facere aliquid, quod offendat eam; quæ tantam puritatem, & Modeſtiam præ ſe fert. Vtrumq; fuit in Sacratiſſima Virgine Domina noſtra cum ſingulari eminentia. nam (vt S. Thomas & alij Doctores aſſerunt) cùm eſſet pulcherrima: adeò tamen raram eius Modeſtiam & compoſitionem fuiſſe: vt ex ipſo eius aſpectu homines permouerentur, & afficerentur ad Caſtitatem; & ſiquas aliàs habebant tentationes; ipſo eius aſpectu conquieſcebant & componebantur: quemadmodum S. Ambroſius piè perpendit, dicens: tanta erat eius gratia, vt non ſolum in ſe Virginitatem ſeruaret; ſed etiam ſi quos viſeret, integritatis inſigne conferret. Et ita exiſtimo illam facere conſueuiſſe, quoties cum ſuo ſponſo Ioſepho agebat; cuius caſtitas creſcebat magis, & profundius in eo radicabatur: cùm illam aut aſpiceret, aut alloqueretur. Eandem excellētiam cum maiori adhuc exceſſu habuit Christus D.N. qui, cùm admirabilis eſſet pulchritudinis, adeò tamen erat ſingularis & præcellens eius modeſtia, & ſplendor ſanctitatis, ac diuinitatis, qui diuinam eius faciem ſuffundebat, vt à nemine vnquam inordinatè concupiſceretur, ſed honeſtatem potius infunderet omnibus, ipſum aſpicientibus. Quamuis autem modeſtiæ virtus per ſe ipſam ſolam non ſufficiat, (vt ait idem S. Thomas) ad rem adeo inſignem & excellentem præſtandam absque alio ſpeciali dono ipſam comitante; non tamen ipſa parū ad id cōducit. Ac propterea digna eſt quæ magno ſtudio procuretur.

in 3 D. 3. q. 1. a. 1. q. 1. ad 4. Vide Suarez in 3. P. tom. 2. disp. 2. ſectio. 2. Lib. de Inſtit. Virgi. c. 7. *Supra.*

§. II.

I. Ex Duabus his Modeſtiæ excellentijs, quibus adeò ornatum & conſeruationē Caſtitatis iuuat ac promouet, ſequūtur aliæ nō minoris momenti, ad perfectionem noſtram, & bonum proximorum.

1. Nam inprimis, Modeſtia magnam adfert authoritatē & opinionē ei, qui illa præditus eſt: & propter eam diligitur, & in honore omniū eſt, ac veneratione, eò quòd indicium ſit egregiarum ipſius virtutum. Iuxta illud quod S. Iob de ſe ipſo dixit: a *ſi quando ridebam ad eos, non credebant: & lux vultus mei non cadebat in terram.* voluit enim ſignificare: ſe in tanta veneratione fuiſſe apud omnes, ob Modeſtiam & grauitatem ſuam; vt etiam ſi quando corā eis rideret, non tamen aliquid de reuerentia, & veneratione dimminuerent; nec id leuitati alicui, ſed potiùs prudentiæ & grauitati tribuerent; aut occulto alicui myſterio, quod ipſi non aſſequerentur. Quod verò dicit: *lux vultus mei non cadebat in terram*, propterea addidit: quod nihil ipſe vnquam faceret, propter quod nō poſſet abſq; verecūdia oculos ſuos in cælū eleuare; aut modeſte eos aſpicere, quibus cū agebat. *Lucē vultus* ſui appellat ipſam vultus modeſtiā lætam, & grauem: quæ in omni loco, & tempore, & in omnibus

a Iob 29. 24.

negotijs, & occupationibus ita splendebat, vt nihil vnquam faceret, quod lucē illā obscuraret, aut turbaret; aut aliquo pudore vultum ipsum contegeret, quasi ipsius personā indignum. Talis fuit summi Sacerdotis Oniæ

b 2. Mach. 15.12. modestia: quam diuina Scriptura b *verecundum visu, modestum moribus, & eloquio decorum* appellat. Quamobrem adeò omnibus erat charus, vt in eius

c cap. 4.37. morte etiam ipse c *Rex Antiochus contristatus fuerit, & lacrymas fuderit, recordatus defuncti sobrietatem & modestiam.*

2. HINC oritur, quod Modestia plurimum ædificet Ecclesiam, suauéq; afflet odorē per totā Ciuitatē & familiā. Estq; quasi mutus concionator: qui (vt S. Petrus dixit) sine verbo sanctitatem eam habentis manifestat; & promouet fidei, ac veræ religionis eam docentis, opinionem & æstimationem; confundit dæmones; peccatores conuertit; Iustis spiritum & animum addit; omnesque impellit ad virtutem diligendam; Deumque à quo illa procedit, glorificandum. Nam quemadmodum Reges & Principes egregia Deo templa aut palatia ad suam habitationem ædificantes, valde delectantur, quod eorum frontispicia sumptuosa valde sint, & spectabilia, vt spectatores rapiant in admirationem, & ad interiora lustranda alliciant & inuitant. ita

Lib. 2. de Virgin. (inquit S. Ambrosius loquens de sanctissimæ Virginis D. nostræ modestia) Virgines, & animæ castæ ac sanctæ, quæ templa sunt viua spiritus sancti, & habitationes ac palatia in quibus habitat ipse Deus; habere debent splendida quidē ac præclara frontispicia cum diuina quadam modestia & grauitate, quæ mundum totum rapiat in admirationem; sitque testimonium in æstimabilium diuitiarum, quæ interiùs recondita manent. Ac propterea sacrarum Religionum Fundatores maximâ curâ studuerunt ditissimum huiusmodi frontispicium collocare in viuis domibus, quas erigebant; congregationibus scilicet suorū Religiosorum ac Religiosarum, vt sæculares eos aspicientes ædificarentur & admirarentur: conijcientes ex ipso frontispicio, interni ædificij amplitudinem, & ita allicerentur, & afficerentur ad ingrediendum, & possidendum præclarum adeo ædificium. Admirabile fuit in

In eius vita Lib. 2. c. 1. circa finem. hoc genere exemplum S. Bernardi ac primorum eius Monachorū in Claravalle, quò ingressus fuit Summus Pontifex Innocētius II. cum multis Cardinalibus, Episcopis, & alijs Galliarum Magnatibus. Et cùm Monachi (qui plures sexcentis erant) obuiam Pontifici exirent, summam omnes grauitatem, modestiam & externam compositionem ostenderunt, oculis omnium humo defixis, nec vagabunda curiositate circumductis, sed complosis palbebris, ipsi quidem neminem viderent, ab omnibus tamen viderentur, sponte abstinentes ab externæ illius pompæ aspectu, quam sæculares homines, quasi fascinati, libentissimæ aspiciunt. Cumque Pontifex cæterique Principes tale spectaculū Religiosorū viderent, admirati ac ædificati, non poterant lacrymas continere: videntes quantum interesset inter modestiam religiosā, & ea quæ mundus magni facit. Eandem viam tenuerunt. S. Dominicus, S.

Fran-

Franciscus,& Pater noster S.Ignatius,primique harũReligionũ Professores: qui omnes adeò fuerunt Modestiæ studiosi, vt si in illis initijs simile quid occurrisset,quod in Clara-valle,eandem præsetulissent modestiã.Nec prætermittã hic insinuare,quanti Pater noster S.Ignatius virtutem hanc fecerit; siquidem speciales de ea regulas instituit,summaq; diligentia earũ promulgationẽ commẽdauit:ipseq; Dominus noster(vt in eius vita refertur)indicia dedit, quòd sibi in eis complaceret.Et inter alias causas,cur nõ præscriberet propriũ aliquẽ habitũ suis Religiosis,vna fuit:vt hac ratione obstringeret illos ac impelleret, vt rara sua Modestia, & Religiosa grauitas illis esset instar Habitus,quo dignoscerentur, æstimarentur, ac discernerentur à reliquis Sacerdotibus & sæcularibus.

Hinc tertia oritur veræ Modestiæ præstantia:qua Christianus,Religiosus,&Virgo ambulant in veritate,iuxta id quod professio & status proprius exigit.Nam(vt S.Thomas inquit)ad veritatem spectat, corporis motus dirigere;talem se exteriùs exhibendo,qualis reuera intus est; & exteriora sua cum eo, quod interior professio requirit, conformando:iuxta regulam S. Augustini,quę habet:In omnibus motibus vestris nihil sit,quod cuiusquam offendat aspectum;sed quòd vestram deceat sanctitatem.Nam quemadmodũ Principes & Magnates grauitatem & Modestiam seruant ad suam dignitatem pertinentem:ita decet,filios Dei,& magnæ perfectionis cultores Modestiam illam custodire,quam eorum dignitas exigit.Et vt S.Bernardus dixit:professionis propriæ memoria quasi Pædagogus & excitator esse debet, qui eius moderationis eos moneat,quã in omnibus suis reb' seruare debeãt. 3. 2.2.q.168 a.1.ad.3.& 4. Reg 3.

His accedit,quod Modestia etiam reddit hominẽ aptiorem ad agendum cum Deo; & ad familiaritatem illam arctam,quam cum animabus,sponsis suis habere solet: quemadmodum Apostolus insinuauit,cùm postquã dixisset:d *modestia vestra nota sit omnibus hominibus*,adiecit:*petitiones nostras innotescere apud Deum*.Modestia enim multum confert ad cordis tranquillitatem, qua possit rerum æternarum meditationi meliùs attendere. e *sapientia* item, *quæ de sursum est*,(vt ait S.Iacobus)*primùm quidem pudica, deinde pacifica,& modesta est*;habitatque f *in spiritu quieto & modesto,qui est in conspectu Dei locuples*: quem ad suam præsentiam admittere valde delectatur Deus. Et quemadmodum templum bene purgatum & exornatum,inuitat homines ad libenter in eo manendum,& pietatis opera exercenda:ita spiritus *quietus & modestus* excitat sese ad orationem: & ipse Dominus libenter ac diu cum ipso cõuersatur.Et cum huiusmodi amicitiam contrahere cũ aliquo vult,talẽ priùs Mõdestię modũ ei inspirat.Ad cuius confirmationẽ refert S.Greg.de quadã Virgine nomine Musa:cui per visionẽ sancta Dei genetrix Virgo Maria apparuit cũ multis puellis eius coæuis,cui Musæ optanti,se reliquis coniũgere, dixit ipsa Virgo sanctissima:vt nihil vltrà leue & puellare ageret,& à risu,& à iocis abstineret, sciens quod inter easdem Virgines quas viderat, ad 4. d Phil.4.5 e Iacobi. 3 17. f 1.Petr.3.4 Lib.4. Dialog.c.17.

 eius

„ eius obsequium die trigesimo veniret. Quibus vilis in cunctis suis moribus
„ ita puella mutata est, vt omnem leuitatem puellaris vitæ magna grauitate
„ detergeret: omnibus, qui eam videbant, stupentibus. Reuelatio verò, quam habuit de sua morte, ita ad punctum exequutioni est demandata, quemadmodum ipsa consilium sequuta est, quod acceperat.

5. DENIQVE hæc Modestia, donũ est Domini nostri, de quo dicitur apud Iob, quod f *fecerit ventis pondus*: Hominibus enim ex se vagis, & inconstãtibus pondus adhibet & grauitatem Modestia, vt eâ decentiâ & tranquillitate moueantur, quâ decet; aut (vt S. Gregorius interpretatur) viris contemplatiuis pondus tribuit, & grauitatem spiritûs; vt carnis leuitatem, & mutabilitatem reprimant. Hoc autem pondus & Modestia, vt vera sit ac solida inniti debet reuerenti Dei timori. cuius meminit Sapiens, cùm dixit: g *finis Modestiæ, timor Domini*; & actuali memoriæ Dei præsentiæ & assistentiæ in omni loco & tempore cuius meminit S. Apostolus, cùm dixit: h *modestia vestra nota sit omnibus hominibus: Dominus enim prope est*. quasi moneret, quis Modestia debet esse publica: intentio tamẽ esse debet occulta. Modestia vestra omnibus hominibus debet esse conspicua: sed non propterea, vt illis; sed vt Deo placeatis: qui magis prope est, quàm illi. Quod si præsentia Regum ac Principum famulos ac subditos reddit modestos: quantò est magis rationi cõsentaneum vt Creatoris præsentia modestas & compositas reddat creaturas? Tunc enim modestia erit continua, & perseuerans, publicè, & occultè, coram alijs, & seorsim ab illis; in rebus magnis, & paruis: nihil enim quod non deceat, fieri debet coram Deo, cui infinita debetur reuerentia.

f Iob 28. 25
Lib. 19. Moral. c. 4.
g Prou. 22. 4.
h Phil. 4. 5.
Ex Cassiano Collat. 12. c. 8.

§. III.

Immodestiæ detrimenta.

1. PRAEDICTAE Excellentiæ Modestiæ adhuc melius intelligẽtur, si dãna referam Immodestię, quæ ei aduersatur: hæc. n. est deformitas quædã, & morbus, aut exterior hominis dissolutio, quæ ex ægritudine, ac deordinatione Passionum interiori oritur: nominatim autem à superbia, & vanitate; aut ira, & impatientia; aut curiositate, & leuitate animi; aut à nimia sensualitate, siue excessu in gaudio, aut tristitia. Omnes enim passiones, quasi agmine facto, conantur Modestiam destruere, edentes externa signa inordinationis & perturbationis, quã ipsæ habẽt. Eũ in modũ quo lepra est morbus, exteriorem carnis partẽ deturpans varijs maculis, & vlceribus, ex corrupto intus latente humore prouenientibus: ita Immodestia est vitium deturpans, ac deformans corpus, eò quod talis sit spiritus, qui latet. Et quemadmodum olim iubebat Deus, a *vt quicunque maculatus esset lepra haberet vestimenta*

a Leuit. 13. 45.

menta diffuta, caput nudum: vt omnes possent lepram videre, & *os veste contectum*; ne corrupto suo habitu alios inficeret, & propter eandem causam, *omni tempore quo leprosus esset, solus habitaret extra castra*: ita igitur Immodesti, vestimenta animæ Iustæ, hoc est Modestiam, habent diffuta, & inordinata, permittente Deo huiusmodi indicia, vt ex eis interior lepra dignoscatur, qua talis anima est infecta. Eum etiam in modum, quo Salomon de homine Apostata, qui à seruitio diuino recedit, dixit: b *homo Apostata vir inutilis, graditur ore peruerso, annuit oculis, terit pede, digito loquitur prauo corde machinatur malum, & omni tempore iurgia seminat*: & ex huiusmodi signis, talis esse dignoscitur. Quemadmodum euenit Iuliano Apostatæ: de quo scribitur, quod cum Athenis studeret, adeò esset leuis, in omnibus & corporis motibus immodestus, vt videns eum Gregorius Nanzianzenus, dixerit. O quam horrendum monstrum sibi ipsi nutrit Respublica Romana! b Prou. 6 [illegible] Inuectiua 2 in Iulian.

2\. Qvamobrem homines immodesti meritò deberent tanquã leprosi separari à Congregationibus Religiosorum, & Societate Iustorum: ne illos perturbarent, aut malorum exemplorum fœtore inficerent. Ita S. Ambrosius se habuit erga quendam clericum, qui ipsum aliàs domo exeuntem comitari solebat. Qui, (ait) adeo erat Immodestus, vt inordinato suo incedẽdi modo, tanquam flagello quodam, meos oculos verberaret: ac propterea eũ ex meo comitatu dimisi. Et propter eandem causam noluit alterum ad sacros ordines admittere, etiam magnâ instantiâ id petentem. Et de vtroque dicit, infelicem exitum habuisse. Lib. 1. offic. c. 17.

3\. Nam turpe illud, & quasi exæsum frontispicium satis magnum erat indicium perturbationis internæ domûs eius animæ; & quòd non multum à ruina abesset interius illud ædificiũ. Ex quo efficitur, vt quò altiorẽ aut perfectiorem statũ homo habet, & profitetur: eò sit immodestia perniciosior. Sicut etiam in veste pretiosiori maculæ maiorem adferunt fœditatem; & vt S. Hieronymus ait: nugæ & ioci in ore sæcularium, sunt tantum nugæ: at in ore Sacerdotum sunt quasi sacrilegia & blasphemiæ: eò quòd celsitati & puritati status eorum plurimum aduersentur. Ita dicere liceret Immodestias in laicis & sæcularibus hominibus tales censeri: at in religiosis & Ecclesiasticis esse quasi sacrilegia: quatenus sanctitatem, quam statu suo profitentur, deturpant, & iniuriâ afficiunt. Ac proinde cedunt etiam in totius Communitatis detrimentum: cuius opinionem suis Immodestijs valde apud alios imminuunt; animumque & affectum alijs auferunt ingrediendi in domum illius Religionis, quæ aditum & frontispicium adeo incompositum & turpe habet. In Epitaphio ad Eustochium Virginem.

4\. Praeterea sua Immodestia hostibus aditum præbent, ad Castitatem & reliquas virtutes deprædandas: ipsa enim illos incitat ac permouet ad huius detrimenti occasiones quærendas: quemadmodum immodesta illa

c Prou. 7. 11 mulier, de qua Salomon ait, quod esset c *garrula & vaga, quietis impatiens, nec valens in domo consistere pedibus suis, nunc foris, nunc in plateis, nunc iuxta angulos insidians*, suarumque voluptatum occasionem & escam quærens. Et quoniam Dæmon non dormit, statim illis occasiones immittit, & obtrudit per portas adeo patentes.

5. ACCEDIT, quod Immodestia, inhabilem reddit hominem ad Orationẽ & Exercitia spiritualia: quia negat Dominus noster deuotionis fructum spiritui, per tot riuos, & partes diffluẽti. Quod si Propheta d *Elisæus* noluit exire, vt videret & alloqueretur *Nahaman* leprosum, priusquam *Septies lauaret in Iordane & à lepra mundaretur*; & tunc locutus est, & valde familiariter cum eo egit: quid mirum, quod Dominus noster nolit faciem suam iucũdam ostendere, nec familiariter cũ immodestis hisce leprosis agere, donec per pœnitentiam & mortificationem lauent, omnemque suam lepram purificent? & ob eam causam Sancti seuerè in se ipsis puniebant quamuis Immodestiam, ob quam tanto bono priuarentur. De quodam sancto nomine Eusebio refert Theodoretus, quod ambulans per campum legens Euangelia, leuauit oculos, vt aspiceret quosdam rusticos suis bobus arantes agrum: in cuius Immodestiæ pœnam circulum ferreum collo suo apposuerit, ferreaque catena alligauerit alteri, quem gestabat ad cingulum: ita vt cogeretur semper caput inclinatum portare, puniens dura adeo hac pœnitẽtia, spatio quadraginta annorum Immodestiam vnius diei. Et S. Catharina Senensis per multos dies fleuit amare Immodestiam, in Oratione admissam, quâ vertit caput, vt fratrem suum videret.

d 4. Reg. 5. 10.

6. SED nequis intemeraria iudicia dilabatur, aut propter apparentes aliquas immodestias aliquem contemnat, operæ-precium est aduertere: aliquas deprehensas esse in viris aliquibus valde sanctis, varijs de causis. *Aliquando* ex inaduertentia sicut legitur de magno illo Arsenio, in quo summa modestia & grauitas elucebat: & nihilominus ex inaduertẽtia coram toto illo cõuentu femur vnũ super alterũ collocabat, nõ sine offẽsione reliquorũ Religiosorũ: donec die quodã Abbas magna dexteritate & prudẽtiã iussit quẽdã alium Monachũ eodẽ modo se collocare corã ipso Arsenio: quẽ ipse Abbas monuit immodestiæ illius: & tunc Arsenius propriam suã primò aduertit, & inposterum emendauit. *Aliquando* prouenit etiam ex aliqua naturali passione corpus inordinatè permouente, ita vt reprimi non possit. Sicut S. Gregorius refert de quodã sancto, qui vocabatur Isaac, qui, cùm inculpabilis esset ac prodigiosæ vitæ, non poterat aliquando immodesti risus impetum, & effusam lætitiam cohibere: sicut etiam alij non possunt linguam continere, vt cum ea quietè, & tarditate quã oportet loquatur: permittente Deo D. N. hanc in rebus paruis debilitatem, ne in maioribus arroganter euanescant. Interdum etiam fecerunt aliqua sancti, quæ immodesta videbantur, vt hac

In vitis Patrum.

Lib. 3. Dial. c. 14.

ratione

ratione se coram hominibus humiliarent,& honoré fugerent,quem illis offerre volebant; aut ob alios fines gloriæ Dei,speciali instinctu id eis inspiratis:vt apparet ex Historijs Simeonis Sale S.Francisci,& aliorum Sanctorum; & Isaias Propheta iubéte Deo,d *ambulauit nudus & discalciatus*; & Dauid,vt mortem euaderet,quam timebat,fecit coram Rege Achis aliquot motus & indicia immodesta,& e *fluebāt saliua eius in barbam*, & saliebat in Aula & *impingebat in ostia portæ,quasi insanus*, aut stultus. Ad huiusmodi tamen casus opus est prudentiā plus quàm humana,& motione diuina;sine qua non est faciendum,quod in se indecens est & malum,etiamsi in finem bonū dirigatur.

d Isai.20 3

e 1.Reg. 21. 13.

CAPVT XIV.

TEMPERANTIAM ET ABSTINENTIAM CONFERRE AD custodiam Castitatis, & victoriam de luxuria reportandam.

TEMPERANTIA, quæ inordinatum voluptatum gustatûs appetitum moderatur,& alio nomine Abstinētia dicitur,(quatenus ab ijs cibis & potibus abstinet:quæ huiusmodi voluptatum sunt materia)hostē habet vitium gulæ & ebrietatis,matrem,scilicet Luxuriæ.quod insinuat Ecclesiasticus dicens:a *duo genera abundaut in peccatis,& tertium adducit iram:& perditionem. Anima calida quasi ignis ardens,non extinguetur donec aliquid glutiat:& homo nequam in ore carnis suæ non desinet,donec incendat ignem. Homini fornicario omnis panis dulcis,non fatigabitur transgrediens vsque ad finem &c* quibus verbis monet,hominem deditum gulæ,quam vocat *os carnis*,non sistere,donec luxuriæ ignem accendat; & comedentem ac bibentem nimium cibos & vina delicata, eò deuenire,vt fornicationis & adulterij panem dulcem,& iucundum sibi reputet;& vt in hæc vitia,tanquam effrænis præcipitetur. Sed quoniam de hoc puncto fusiùs actum est in secundo tomo: solùm hic adferemus,quæ ad nostrum pertinent institutum; supponentes,eos, qui velint compotes euadere castitatis,& præclarorum aliorum Christianæ vitæ facinorum,debere sese munire virtute abstinentiæ; carnique subtrahere omnē excessum in cibo & potu,qui esse potest esca luxuriæ,& aliorum vitiorū;neque esse contentos,quod illicitis & prohibitis abstineant(illis enim vti, esset intemperantiæ);sed interdum etiam à delicatis & preciosis, quamuis eis vti liceret:vt hac ratione subiectum magis ac obtemperantem habeant hostem domesticum,carnem scilicet; & vt castitatis thesaurum tutiùs conseruent; maioresque vires à Deo obtineant,quibus graues pugnas vincant, & gloriosos triumphos reportent.

Ex S.Tho.2 2.q.146 & 149 a. 2 ad 1.

a Eccli. 23. 21.

Tract.2, c.7.

Eum in modū,quo Daniel cum socijs suis initiū dederūt clarissimis victorijs b *proponentes* firmiter *in corde suo, ne pollueventur de mensa Regis, neque de vino potus eius*: sed contenti essent leguminibus ad vescendum, &

b Dan. 1. 8

aqua

» aqua ad bibendum. Quod præclarè S. Basilius expendit his verbis : Daniel
» quod gulæ libidinem compresserit, regno potitur Chaldæorum, simulacra
» demolitur, draconẽ interimit, & Leonum pædagogus efficitur; idoneusque
» habetur , qui Deum humana se forma induturum prænunciat, & abstrusa
» mysteria palam interpretetur. Quid autẽ de eius socijs dicam, nam facti gu-
» la superiores, regiam iram pro nihilo duxere; & statuam eius auream contẽ-
» psere. & quamuis in horrificam illam fornacem, Nabuchodonosoris Regis
» iussu succensam, fuerint proiecti: nihil tamen læsionis acceperunt; sed hila-
» res potiùs valdeque iucundi laudes Deo canentes, in ea perstiterunt. Vere
» enim tibi dico: si gulam in officio continueris, paradisum habitabis: sin mi-
» nus; hoc tibi persuade, pabulum te mortis futurum, & ignis æterni. Hæc S.
» Basilius. Ex quibus apparet: abstinentes vincere quinque hostium valde hor rendorum genera: flammas scilicet, leones, dracones, idola siue falsos Deos & crudelissimos tyrannos.. Vincunt enim luxuriæ flammas in fornace tentationum; in qua non comburuntur, sed ignem à se repellunt. Abstinentiâ enim escam illi auferunt: scriptum est enim: c *cum defecerint ligna, extinguetur ignis*, & ipsæ prunæ. Subijciunt sibi vim & fortitudinem leonum, passionum scilicet bestialium, & nominatim Iræ: quæ etiam est luxuriæ incentiuum; quia Deus omnipotentiâ suâ d *conclusit ora Leonum*, & omnium harum ferarum: eò quòd ipsi abstinentiâ suâ obturarunt ora propria. Et quid mirum, quòd non deuorentur à famelicis leonibus, qui non aperiunt ora sua, vt gustent cibos delicatos? e *Interficiunt* quoque *dracones*, serpentes scilicet infernales, obstruentes ora maledictarum eorum suggestionum, ne in posterum audeant ipsas perturbare, & molestare: abstinentiâ enim abstrahunt illis occasiones, quibus serpentum astutia innititur. Contemnunt f *Statuas aureas*, & carnis idola, nam paucis contenti, calcant idolum auaritiæ; falsumque ventris Deum, per Bel significatum, de quo Rex Babylonis dixit ad Danialem g *non videtur tibi Bel esse viuens Deus? annon vides, quanta comedat, & bibat quotidie*? quia per suos voratores Sacerdotes vorabat quæcunque in eius templo ponebantur. Denique triumphant de Tyrannis, qui, sicut ille Nabuchodonosor, temperantes & castos persequuntur; nihili facientes leges & iura huiusmodi, vt Christi crucem amplectantur.

c Prou. 26. 20.

d Dan. 6. 22.

e Cap. 14. 25

f Cap. 3. 18.

g Cap. 14. 5

SED præstantius adhuc, magisque gloriosum bonum communicat illis Dominus noster per abstinentiam, aperiens illis arcana sua, sicut fecit Danieli, admittens eos ad suam familiaritatem, & extollens ad rerum cœlestiũ contemplationem, iuxta illud quod dixit Isaias, quod Dominus h *docebit scientiam, & intelligere faciet* arcana sua, *ablactatos à lacte, & auulsos ab vberibus.* Et quoniam familiaritas cum Deo D.N. adeò est suauis, & consolationibus cœlestibus plena, fit, vt (teste S. Bernardo) abstinentes, non priuentur delitijs & voluptatibus suis, sed eas in præstantiores commutent: deserunt enim car-

h Isaie. 28. 9.

Ad Fratr. de Monte Dei.

nales,& transeunt ad spirituales; reformant enim spiritũ iucũdo sapore spirituali; & ipsa caro reformatur in desiderio & cupiditate saporis sui carnalis. Nã (vt dixit S. Ioannes Climachus) tũc perfectè gula vincitur, cùm spiritûs suauitas degustatur, quæ carnis gustũ reddit insipidũ, imò & ipsa caro proficit abstinentiã: quia i *non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo, quod egreditur de ore Dei.* & leguminibus tantùm vescentibus, & aquam tantùm bibentibus, tantã dedit pulchritudinẽ & corpulẽtiã Danieli & socijs eius: vt k *apparerent vultus eorũ meliores & corpulentiores præ omnibus pueris, qui vescebantur cibo regio.* Et certo quodam modo abstinentia gustũ auget, & saporẽ ciborũ; & communi prouerbio apud nos dicitur: esurienti nullus panis est malus. Et Salomon dixit: l *anima saturata calcabit fauum: & anima esuriens etiam amarum pro dulci sumet.* Quamobrẽ dixit S. Ambrosius; cõdimẽtũ cibi, ieiuniũ est: quãto auidior appetentia, tãto esca iucundior. verè enim ieiuniũ saporẽ addit in cõuiuijs. certũ est enim, cibos post famẽ dulciores esse ac sapidiores.

i Deuter. 8. 3.
k Dan. 1. 15
l Prou. 27. 7
Lib. de Elia, & ieiunio.

§. I.

Interna Abstinentiæ perfectio.

PRAECELLENS hæc Abstinentiæ virtus tanquã Regina quædã valde prudẽs sedẽs in throno cordis humani omnia regit ac moderatur, ipsius iurisdictioni subiecta, quæ innumera sunt: & fungẽs ibi, recti, iustiq; iudicis munere, duplex valde perfectum iudicium exercet. Alterum interius, vniforme & cõmune omnibus hominibus, diuitibus & pauperibus; sanis & infirmis; sæcularibus, Ecclesiasticis, ac religiosis: alterũ exterius, idq; valde varium: accommodatum scilicet circumstantijs personarum, locorum, & temporum: quæ plurimùm variantur.

I. PRIMVM Regina hæc subijcit sibi appetitũ, qui dicitur concupiscibilis, omnesq; eius propensiones & actus: frænans & gubernans omnes iuxtà rationis regulas. Quare semper iubet, homines siue diuites, sibiq; indulgẽtes; siue infirmos & valetudinarios, subiectũ habere huncappetitum: ita vt nullũ cibũ siue preciosum, siue vilem; necessariũ aut non necessariũ ad vitæ sustentationẽ, inordinatè appetant. Nam, teste S. Gregorio, *non cibus, sed appetitus in vitio est.* Nam Elias etsi a *bis in die carnibus vesceretur*, temperans tamen & abstinens censebatur: Esau autem iudicatus est intemperans, eò quòd vehementi appetitu comederit b *lentis edulium*: & Israelitæ fuerunt etiam intemperantes: cùm concupiscerent c *cucumeres, cepas, & allia.* & quoniam dæmon benè hoc nouit, non tãti facit cibum externum, quanti internam eius appetitionem; & ita secundum Adamum tentauit, incitans illum, vt d *lapides* non in carnem, sed *in panem* conuerteret; sicut etiam nõ vicit primum Adamũ, offerendo illi carnẽ; sed pomũ. Quã ob rẽ præcipua tẽperantiæ siue Abstinentię gubernatio consistit in frænanda & coercenda interioris huius appetitus nimietate, iuxta illud Apostoli: e *carnis curam ne feceritis in desiderijs:*

Lib. 3. Moral. c. 13.
a 3. Reg 17. 6.
b Gen. 25. 34.
c Num. 11. 5
d Matt. 4. 3
e Rom. 13. 14.

quasi dixerit:non prohibeo curam carnis vestræ;sed nimia desideria ei prospiciendi. Ex quo infert Cassianus:infirmos & indigentes cibis delicatioribus,posse esse temperantiores ijs,qui multum ieiunant: si desideria,inquit, quæ fragilitas carnis exigit, mentis vigore castigent. Et,qui multum ieiunant,si volunt esse perfecti,debent etiam mortificare hæc desideria, etiam escarum vilium & crassarum;Eum in modum(ait S Bernardus)quo f *David noluit bibere aquam* sibi allatam *ex cisterna,quæ erat, in Bethlehem*, eò quòd nimio quodam appetitu eam desiderasset.Et,qui g *curuatis genibus aquam biberant*, reiecti sunt à Domino, tanquam inhabiles ad bellum:illa enim ratio bibendi indicabat nimiam internam cupiditatem:qui verò obiter *aquam sumebant*,manu eam ad os proijcientes,fuerunt approbati:quia indicium id erat,eos cupiditatem suam frænatam habere. Vt intelligatur, quòd hæc magna Regina modo illo Ducis Gedeonis probet suos milites in ratione bibêdi aquam,& escas ordinarias sumendi:admittens ad vexillum &obsequium suum,eos,qui sua desideria continent,& coërcent; reprobans verò,qui suis desiderijs fræna laxant: eò quòd plus desideria ipsa onerent, & inhabiles ad pugnam reddant,quàm ipsi cibi.Et propterea Christus D.N.dixit:h *attêdite vobis, ne fortè grauentur corda vestra in crapula & ebrietate.* Dixit autem corda,& non corpora:nam onus cordis est, quo homo torpescit:ex quo etiam onus & torpor corporis prouenit.

Lib.5.c.8. — Apolog. ad Guilhel. — f 2 Reg. 23. 15. — g Iudicum 7.7. — h Luc. 21. 34.

2. Ex quo intelligitur, quòd abstinentia siue Temperantia mortificet præcipuè finem gulæ,hoc est voluptatē;temperantia enim nūquā propterea solū comedit,vt delectetur;(delectatio enim condimentū tantū esse debet comestionis)sed ob alios excelsiores magisq; gloriosos fines virtutis.Quod vt magis declaretur,aduertendum est:Abstinentiam multos fines habere posse, quosdam malos, alios bonos,alios perfectos:& hac ratione S. Bonauentura distinguit quinq; modos temperantiæ. Primus est, Auaritiæ; secundus Hypocrisis;tertius Paupertatis;quartus medicamēti;quintus Religionis & Perfectionis.Nam Auari solēt esse tēperantes,ne expensas faciant,de quibus Ecclesiasticus dixit:quod i *nō satiētur pane;& super mensam suam sint in tristitia & fame.* Hypocritæ etiam temperantes sunt & abstinentes, vt honorentur & laudentur ab hominibus: & *quando ieiunant incedunt tristes, vt appareant hominibus ieiunantes.* Et de vtrisque dicere licere quod k *receperint mercedem suam*:in hac enim vita,quæsitū præmiū fortunarū,quas seruant; aut honoris, quem acquirunt,recipiunt:sed æternum tamen amittunt,imò pro suo labore pœnam potiùs promerentur Sed secunda hæc Hypocrisis,& inanis gloriæ abstinentia solet aliquos religiosos prosternere:cuius rei tria sunt indicia.*Primum*,cum Abstinentia est singularis,& inusitata:cùm tamē in rebus alijs non sunt illi bono exēplo, sicut in hac. *Secundū*,si publice sint abstinētes & tēperati;occultè tamen;&,cùm ab alijs videri & obseruari non possunt, sunt intemperantes:nam in his casibus siue comedant,siue non comedant,v-

Processu 6. Relig. cap. 32. — i Eccli. 14. 10. — k Matt. 6. 6. — Ex Cassiano Lib.2.c.23.

trum

trumque ab eadem radice, amore scilicet proprio oritur. contra quos dixit Deus per Zachariam: l *cum ieiunaretis & plangeretis: nunquid ieiunium ieiunastis mihi? & cum comedistis & bibistis, nunquid non vobis comedistis, & vobismetipsis bibistis?* quasi eis dixerit: in ieiunio nō meum honorem, sed vestrum quærebatis; in cibo autem & potu quærebatis potius, quod vestro palato arridebat, quàm quod meo. *Tertium* signum est, si in modo suæ abstinentiæ valde sint pertinaces, etiamsi nec superiores, nec Confessarij illū approbent. Quale fuit ieiunium illorum, quibus dixit Deus per Isaiam, se non admittere illud, eò quòd in eo m *ieiunio inueniretur voluntas eorum, & ad lites & contentiones ieiunarent*, perturbantes pacem, prætextu ieiunij sui.

l Zacha. 7. 5.

m Isaie. 58. 3.

ALIAE duæ Abstinentiæ Paupertatis & ægritudinis habent fines ex se indifferentes, ita vt & ma'i esse possint, & boni ex circumstantia, quæ adiūgetur. Si enim pauper propterea solùm est temperans, quòd non habeat plus quod comedat: eius abstinentia est coacta, & vitiosa, si cupiditas aliàs sit inordinata. Sed licet ei facere ex necessitate virtutem, gaudendo, se non habere quod comedat, vt occasionem inde habeat exercendæ temperantiæ: nam, si haberet, fortè esset vorator, sicut diues ille auarus & Epulo. Et hac ratione pauper ille Lazarus fuit temperans, qui n *cupiebat saturari de micis, quæ cadebant de mensa diuitis: & nemo illi dabat.* Et eadem ratione, si infirmi & valetudinarij abstinent ab aliquibus cibis ad euitandum incommodum ex eis prouenturum: talis abstinentia erit medicinalis; sed parui aliàs pretij: imò interdum neq; virtus erit; si doleant ob infirmitatem, quatenus propter eam priuantur talibus delicijs & voluptatibus. At Christiana, religiosa, ac perfecta abstinentia gloriosum illum finem respicit, de quo dixit Apostolus: o *siue manducatis, siue bibitis, siue aliud quid facitis omnia in gloriam Dei facite*, addentes excelsum hunc finem ei, quem huiusmodi opera ex natura sua respiciūt: conseruationē scilicet sanitatis, & vitæ; quatenus est rationi conformis: sed nobilius quid est, exuere se & abnegare quidquid est proprium, & purè comedere propterea quod Deus velit, & iubeat vt comedas, aspiciens tuū corpus sicut aspiceres alicuius pauperis, cū ei dares aliquid ad comedendū: eò q̄ sit seruus Dei, & vt vires habeat, fortisq; sit ad laborādū pro eius obsequio, iuxta illud eiusdē Apostoli: p *qui manducat, Domino mãducat, & gratias agit Deo.*

n Lucæ 16. 21.

o 1. Cor. 10. 31.

p Rom. 14. 6.

3.

AD perfectam interiorem Temperantiā pertinet tertia alia Excellentia, quæ in eo cōsistit, vt spiritus nō se se effundat totū in opus, quod facit corpus: iuxta Regulā Ecclesiastici dicētis: q *noli auidus esse in omni Epulatione, & nō te effundas super omnem escā.* Quod S. Bernardus sic declarauit: cùm manducas, ne totus mãduces; sed corpore suā refectionē procurãte, mens suā nō negligat. Tūc autē aliquis dicitur totus mãducare, cū ita se occupat in comedēdo, vt & mens ipsa, & imaginatio, & omnes appetitus in ipsis cibis occupētur, & quodãmodo absorbeãtur in ipsa voluptate, qua afficiūtur: quod planè dedecet christianū hominē: decet aūt, vt dū corp° cibo corporali reficitur spiri-

q Eccli. 37. 32.

Ad Fratres de Monte Dei.

tus suam spiritualem refectionem sumat, cum in modum, quo Angelus dixit Tobiæ: r *videbar quidem vobiscum manducare, & bibere; sed cibo inuisibili, & potu, qui ab hominibus videri non potest, vtor.* Sumat igitur caro escas suas visibiles; sed ita tamen, vt simul spiritus inuisibilem suum cibum sumat: siue id fiat attendendo alicui lectioni, quæ tempore mensæ habetur, vt moris est apud religiosos; siue considerando & ruminando mysterium aliquod fidei nostræ; siue affectus exercendo per varios actus amoris & laudis Dei, per actus gratitudinis ac deuotionis; per petitiones variarum virtutum: accipiendo pro materia talium actuum aliquid, quod legitur, aut ipsosmet cibos, qui apponuntur: conferendo, eos nunc cum ijs, qui proponentur in cælesti gloria; nūc cum fele & aceto Christi Domini in cruce; nunc cum defectu eorū, qui erāt in inferno. Aliquando etiam suspirando & optando cibum Angelorum; & erubescendo, quod bestiarum cibis vescaris. Aliquando iudicando, te ob tua peccata indignum eo, quod comedis; Deum verò laudando, quòd illud immerenti largiatur; & virtutes petendo, quas ipsi cibi significant, cùm illis vesceris: qualis est vina gratiæ aqua, vinum diuini amoris, ac zeli, panis fortitudinis, teneritudo cordis carnei; miscendo frequenter (vt ait Apostolus) gratiarum actionem pro his donis: cibus enim, qui sumitur, s *sanctificatur per verbum Dei & orationem,* quæ, dum ille sumitur, inseritur: quia sumitur in præsentia ipsiusmet Dei, rebus omnibus assistentis: vt huiusmodi præsentia frenet appetitum; & rectè disponat omnia exteriora, quæ ab eo proueniūt. propterea enim dixit Dauid: t *Iusti epulentur, & exultent in conspectu Dei:* & *Moyses, & omnes seniores Israel inuitarunt Iethro, vt comederent omnes panem cum eo coram Deo:* in cuius conspectu nihil fieri debet immensâ eius puritate indignum.

r Tobiæ 12. 9.

De hac consuetudine vide Cassian lib. 4. c. 7. Turrecre. Tract. 02. in Reg. S. Benedic.

s 1. Tim. 4. 5

t Psal. 67. 12.

§. II.

Abstinentia exterior, & virtutes quæ illam iuuant.

EX Hoc iudicio ac interiori Abstinentiæ directione prouenit omnis exterior rectitudo: quamuis sit difficilior, eò quòd non possit eiusdē esse rationis, ac eadem pro omnibus. Cuius perfectio in quatuor his rebus moderandis consistit: quantitate scilicet, & qualitate ciborum; tempore, loco, & modo eos sumendi. attendendo in omnibus dispositionem, complexionem ac necessitatem sumentis, cæterasque circumstantias illam comitantes; sed speciatim respicit tres virtutes, à quibus plurimùm iuuatur.

I. PRIMA est virtus Obedientiæ debitæ Deo, eius Ecclesiæ, & legibus ac præscriptis Maiorum, suique Statûs si sit religiosus: & hæc esse debet præcipuus Dux, & instar Poli, quo dirigatur. Quicunq; enim cibus cōtra Dei legē & voluntatē sumatur erit instar boli illius Adami; & sumptio cum inobedientia est animæ venenum. Quando igitur gula ad talem comestionem te impulerit, respondendū tibi est quod Rechabitæ respondebant inuitāti eos

ad bibendum vinum. dicebant enim: a *non bibemus vinum vnquam: quia Ionodab Pater noster præcepit nobis, ne biberemus vinum in sempiternum.* & ita dices: non gustabo rem talem, neq; tali tempore, aut loco: quia pater meus cœlestis ita iubet: sufficit autem mihi quod ipse iubeat, vt ego ad nutum exequar. Quam ob rē sanctus B. silius suis Religiosis suadebat, vt ad temperantiæ thesaurum rectè custodiendum, clauem eius traderent Patri suo spirituali: ex cuius directione os suū aperiāt, vt comedāt; aut claudāt, ne comedāt; eiusq; verbum & ordinē sequantur, non dantes locū consilio, & suggestioni serpētis, qui Euā seduxit: vtitur enim illo falsa claue, licet rectæ formā præferēte, vt faciat nos aperire os, cùm Deus iubet illud claudi: vt statim mors ingrediatur. Quemadmodum euênit magno cuidam viro decepto à quodā falso Propheta, suadente illi, b *vt comederet in loco, in quo præceperat ei Deus, ne comederet:* is enim violenta morte *à leone* illata, culpam luit suæ inobedientiæ.

a Ierem. 35. 6.

Serm. de Abdicat. rerum.

b 3. Reg. 13. 22.

2. HVIC Obedientiæ valde affinis est fraterna charitas: cui valde attendēdum est, ne quid comedatur aut bibatur cum scandalo & offensione proximorum, iuxta illud Apostoli: c *Noli propter escam destruere opus Dei;* & proximum illum *perdere, pro quo Christus mortuus est. Nam omnia quidem sunt munda; sed malum est homini, qui per offendiculum manducat. Et bonum est non manducare carnem, & non bibere vinum, neq; in quo frater tuus offenditur, aut scandalizatur, aut infirmatur.* Ac de seipso dicebat: d *si esca scandalizat fratrem meum, non mānducabo carnem in æternum.* Quēadmodū insignis ille & strenuus Martyr Eleazarus, qui non solum e *voluntariè præibat ad supplicium, ne carnem porcinam manducaret,* contra legis antiquæ præceptum, cuius se obseruatorem profitebatur: sed maiori adhuc animi constantia reiecit illorum persuasionē, qui tū hortabantur, vt *simularet se* carnem illam *manducare, vt Regis præcepto parere videretur;* & sic mortem euaderet: quibus ipse *respondit citò, dicens: præmitti se velle in Infernum, ne multi adolescentium arbitrantes Eleazarum tales carnes comedere, propter eam simulationem deciperentur.* Cuius exemplum sequuti e *septem fratres* Machabæi gloriosum subierunt martyrium, vt idem præceptum seruarent, & alij similiter Machabæi f *secesserunt in desertum locum, & fæni cibo vescebantur, ne prohibitum cibum manducarent.*

c Rom. 14. 20.

d 1. Corin. 8. 13.

e 2. Mach. 6. 19. 23.

e 2. Mach. 7. 1.

f 5. 27.

3. TERTIA virtus, quam Abstinentia respicit & in quam tendit, est Castitas: cuius conseruatio incumbit ipsi, iuxta illud S. Hieronymi: in omnibus exhibete sobrium, vt te sobrietas exhibeat purum & castum: quare oculos in hanc puritatem, & castitatem conijciens, quatuor prædicta ita moderabis, vt nihil omnino cū eius detrimento admittas. Denique eadem Abstinentia respicere debet virtutem Pœnitentiæ, quæ, ad satisfaciendum Deo pro peccatis, præcipuè carnalibus, sæpius adhibet ieiunia, & seueras abstinentias: in prædictis quatuor rebus obseruans semper Obedientiæ præscriptum; eaq; documenta, quæ in proximo capite ponentur.

Ex Turrecr. Tract. 31 in Regu. S. Benedic.

CAPVT XV.

OMNES GRADVS AC MODI PARTICVLARES TEMPERantiæ & Abstinentiæ perfectæ; & qua ratione ijdem conferant ad custodiam Castitatis.

TEMPERANTIAE virtus auxilio Prudentiæ, quę in rebus omnibus medium adhibet, moderatur inprimis cibi potusque quantitatem iuxta sumentis necessitatem, vires, complexionem, & occupationem corporalem, multam aut exiguam; leuem aut laboriosam. vt enim aduertit Cassianus, nó possunt omnes eandem omnino regulam in hoc seruare, nam alij indigent maiori quantitate, quàm alij: ita vt aliquis censeatur temperans, integrum sumens panem; alter verò intemperans vel medium sumat. & hac ratione prę ueniuntur duo vitia valde perniciosa: si iudices scilicet temerè, multum comedentem; & si inaniter extollas teipsum parciùs comedentem: vtrumque enim Apostolus damnat cum ait: a *qui manducat, non manducantem non spernat; & qui non manducat, manducantem non iudicet*. externa enim cibi sumptio non est certa regula virtutis internæ. Hæc enim in eo consistit, vt vitentur duo extrema vitiosa: ne scilicet plus aut minus sumatur, quàm sit necessarium, & conueniens ad vitam ipsam sustentandam, & satis faciendum obligationibus & oneribus proprij status; siue multum aliàs sit, siue modicú, quod ad id sufficiat. Gubernandum enim esse corpus ait S. Bonauentura, eú in modum, quo Deus mundum hunc gubernat: ita vt nihil ex necessarijs illi desit; nec tamen habeat superflua. Præclarè hoc declarauit S. Basilius dicens: sicut in gulæ intemperantiam declinare, graue ac periculosum est: ita per nimiam abstinentiam corpus atterere, ac per infirmitatem inutile reddere, omni profectò ratione caret. AEque igitur periculosum est vtrumque in ieiunio extremum: nam æquè impedire possunt exercitia virtutum. Quemadmodum si equum adeò pinguem & lasciuientem enutrires, vt non posses illum in cursu retinere, sed impetu suo te præcipitaret; aut si macerando ita debilitares vt in medio cursu deficeret, nec posset vlteriùs progredi; vtrumque hoc esset perniciosum. Necesse igitur est extrema vitiosa ita vitare, vt neque ad dexteram inclines, neque ad sinistram; neque ob nimium cibum caro se præcipitet in vitia carnalia; neque ob defectum cibi necessarij deficiat in Exercitijs virtutum. Cùm enim corpus sit animæ instrumentum ad eas exercendas; neque Deus illud condidit, vt esset otiosum; sed vt operaretur, & laboraret; necesse est dare ei sustentationem ad id præstandum necessariam, dicendo cum Dauide: b *fortitudinem meam ad te custodiam*, vt ea scilicet tibi seruiam.

Lib. 5. Cap. 5 & Colla. 2. cap. 22.

a Rō. 14. 3.

Processu 6. Religio. Cap 12. Lib de vera Virgi & de Constit. monast. c. 5. & Reg. 128 ex breuio. & ex Fusi.

b Psal. 58. 10.

Quod si quæras, vtrum ex his duobus extremis sit perniciosius, & maiori studio euitandũ? respondeo duabus regulis, quas adferunt sancti. *Prima* est, quod sani & robusti, & qui constitutionis sunt calidioris, tutiùs (vt S. Bonauentura docet) possint ad extremum seueritatis inclinare; subtrahendo corpori aliqua necessaria, quò spiritui ipsi magis subjciatur. Quòd si priùs nimium sibi indulsisset; non debet ad alterum extremum vno quasi saltu trãsire; sed paulatim; sicut fecit S. Dorotheus cum discipulo suo Dositheo, cui assueto comedere quotidie sex libras panis, subtrahebat interdum vnã vnciam: & hac ratione eò deuenit, vt vel octo vncijs in die esset contentus. *Altera* Regula est: quòd qui debilis sunt complexionis, ac laboribus debilitati, studiorum præcipuè & meditationum; debeant magis recedere (vt ait Gerson) ab extremo subtrahendi sibi necessaria: eò quòd hoc illis esset perniciosius, ac detrimentum minus reparabile. Quamobrem dixit Abbas Moyses: (vt refert Cassianus) perniciosius continentiam immoderatam, quàm saturitatem remissam supplantare: excessus enim in vna sumptione cibi admissus, statim reparari potest, si in proxima sumptione aliquid de necessarijs subtrahatur: nimia autem continentia, ac debilitas difficilè reparatur; nisi cum detrimento spiritûs, & scandalo, & contra proximi ædificationem, habenæ laxentur; & redeatur ad saturitatem & illecebras antiquas, quas semel reiecerat. c *Sit igitur*, (vt ait Apostolus) *corporum nostrorum hostia & obsequiũ rationabile:* hoc est cum ea moderatione, quam ratio dictat; vt castitas conseruetur, & reliquæ virtutes non fraudentur auxilio, quo ad suas actiones opus habent; & coniũgatur (vt dixit S. Petrus) d *virtuti cum sciẽtia & abstinentia*, quæ se tanquam piæ sorores inuicem iuuent.

De Inform. Nouitio. pa 1. c. 9.

In eius vita.

3 p. Tract. de Myst. Theol. pract. consid 10.

Coll. 2. c. 17

S. Bonau. suprà.

S. Bern ad Fratr de Monte Dei.

c Rom. 12. 1.

d 2 Petri. 1. 5.

§. I.

Escarum qualitas.

Secvndo loco moderatur Abstinentia qualitatẽ ciborũ, coercens inordinatũ preciosorũ, ac delicatorũ ciborũ, & exquisitè præparatorũ desideriũ: quos aliàs gula appetit, ob delectationẽ, qua eos sumẽdo afficitur: eum in modũ, quo Israelithæ in deserto appetiuerunt carnes, aliosq; cibos palato suo magis gratos, nausea quadam affecti, a *quod nihil aliud respicerent nisi Man*, cibum alioquin ex se valde iucundum: nam gula eum solum existimat meliorem, qui palato & appetitui magis placet. Sed neque de hac qualitate certa aliqua regula pro omnibus constitui potest. diuitibus enim ac potentibus delicatioribus escis vti licet, quàm pauperibus & plebeis; & sæcularibus, quàm religiosis; valetudinarijs, quàm sanis: accommodanda enim est ciborum qualitas necessitati & complexioni; celsitati, & vilitati status.

a Num. 11. 5.

TRIPLEX autem excessus vitandus est sæcularibus in hac materia. *Primus* est Prodigalitatis:ne in huiusmodi delitijs multum expendant;*Secundus* Ambitionis & Iactantiæ: ne eis vtantur ob mundanam vanitatem. *Tertius* est sensualitatis:ne eis tanquam gulæ irritamento vtantur. At Religiosi, & quo maiorem perfectionem sectantur,Cassiani regulam meritò seruare debent: vt cibus sit ad parandum facilis;& quem ad comedendum oportuniorem vilioris precij compendium præstet;quique sit conuersationi fratrum vsuique communis Idem confirmat S. Bernardus dicens:omnes Religiosos meritò vti debere cibis totius Communitatis; nisi manifesta adsit necessitas. Attendendum verò esse,ne ficta sit necessitas,aut à palati appetitu excogitata:dum nimium volunt Galeni esse discipuli,qui potius Christi esse deberent;turbantque& Nota singularitatis Communitatem ipsam scãdalizãt. Quamuis ægroti(vt ait S.Bonauentura) non astringuntur hac Regula: nam eorum vera & nota necessitas exigit potius,vt eis cum charitate indulgeatur.Ipsi autem,quod in se est,documenta illa sequi debẽt,quæ proposuimus, cùm de morbis ageremus:studentes horrere, & euitare quamcunque nimietatem;ferre verò patienter,cùm deerant delitiæ,aut cibus apponetur insipidus;memores omnes eius,quod ait S. Augustinus in sua Regula:illos scilicet feliciores esse, qui paucioribus possunt transigere vitam.

Lib.5.c.23. — *Ad Frat. de Monte Dei.* — *Sermo.30. in Cantica.* — *Processu 6. cap.31. Tom.1. Tract.5. Cap 5.* — *In reg. cap. 17.*

AD hunc Abstinentiæ gradum spectat,à condimentis abstinere,quæ non aliud prestant,quàm gulam irritare,& voluptatem percipere. Sufficit(ait S. Bernardus),vt cibi sint comestibiles,non quæsitis condimentis,vt fiant magis concupiscibiles, vel delectabiles.sufficit enim concupiscentiæ malitia sua:si enim voluptati,quam illa in cibo sumendo percipit, addantur irritamenta ex ipsis cibis:fient duo contra vnum.& sic spiritus succumbet. Et vt benè Cassianus ad hoc propositum perpendit:quisquis degustatione immo dice suauitatis offensus,ne ad momentum quidem delitias gutturis sui valuerit castigare:is nullatenus poterit vel occulta,vel maiora corporis deside ria refrænare.Multi Sancti pani admiscuerunt cineres, & cibo rem aliquã amaram: vt hac ratione gulam mortificarent;& b *agnus Paschalis edebatur cũ lactucis agrestibus*:ne in cibo illo sacro locus daretur sensualitati. Et si memor fueris c *fellis*,d *vinique myrrhati*, quod obtulerunt Christo Domino in cruce pendenti: erubesces,si condimenta quæras,quæ delectent,tuasque irritent voluptates. Sed accuratiùs adhuc(ait S. Basilius)reijcienda esse illa condimenta,quæ Luxuriæ motus excitant,quale ait esse,nimium sal,ob rationes paulò inferiùs adferendas.

2. *Ad Frat. de Monte Dei.* — *Collat.5. cap 11.* — b *Exod. 12. 8.* — c *Matt.27. 34.* — d *Marci.15. 23.* — *Lib. de vera Virginitate.*

§. II.

§. II.

De Abstinentia à Vino.

IN eodem Abstinentiæ gradu fuit etiam valde celebris inter sanctos illa, quæ à carnibus & vino abstinebat. Nam in veteri testamento Daniel dicit de se ipso: trium hebdomadarum diebus a *caro & vinum non introierunt in os meum*: sed orabat Dominum Deum pro populo suo. Et S. Hieronymus ex Iosepho refert de Edessenis, quod seruarent perpetuam castitatem, abstinentes semper à carne, & vino. Sed multò adhuc amplius eadẽ Abstinentiæ ratio floruit in nouo Testamento. Nam (vt idem Sanctus ait, & Sanctus Isidorus) ante diluuium nec carnes comedebãtur, nec bibebatur vinum; sed post diluuium cœpit vtriusque rei vsus. Veniens autem Christus Dominus in mundum, reduxit res ad sua principia: suadens quod perfectius esset, iuxta sententiam Apostoli dicentis: b *bonum est non manducare carnem, & non bibere vinum* Quare Ecclesia Sancta, ex inspiratione spiritus sancti, constituit Abstinentiam à carnibus duobus diebus singulis hebdomadis, vigilijs aliquorũ sanctorum, Quatuor anni Temporibus, & tota Quadragesima. Et S. Clemens in Constitutionibus Apostolicis ait, quòd in septimana sancta abstinebatur etiam à vino; nec alius cibus sumebatur, quàm panis, & aliqua olera; nec bibebatur aliud, quàm aqua.

a Daniel. 10.3. Lib. 2 in Iouini. Lib. 1. de Off. Eccle sia 44. b Rom. 14. 21. Lib. 5. cap 19.

Haec Abstinentia à vino valde fuit magni æstimata. Nam (vt S. Thomas aduertit) adeò est difficilis huius rei moderatio, vt illam solã respiciat specialis illa virtus, quæ vocatur *Sobrietas*: cuius contrarium est vitium *Ebrietatis*: cuius propria malitia in eo consistit, vt in tanta copia bibatur, vt rationis iudicium turbetur: ex quo tot oriuntur incommoda, vt S. Chrysostomus vitium illud appellet diabolicum, matremque omnium vitiorum.

2.2.q.144 & 150. Homil. 71. ad pop D 35 e Ante omnia.

Nam primùm, destruit Castitatem. iuxta illud Salomonis: c *luxuriosa res est vinum, & tumultuosa ebrietas: quicunq; his delectatur non erit sapiens*: & Apostolus ait: d *nolite inebriari vino, in quo est luxuria*: quam ob rem S. Basilius custoribus castitatis suadet, abstinere à vino; præcipuè verò iuuenibus, & ita ait: *vinum addu iuuentuti? actum est de castitate.* Et S. Hieronymus, Virgini sponsæ Christi suadet fugere vinum, tanquam venenum.

1. c Pro 20 1 d Eph 5. 18 Lib de vera Virgin. & Reg.10. Fus si. Et de Cõstitu. mona st c.21. Epistol. ad Eustochiũ

Hvc accedit, quòd excessus in potu vini destruat charitatem fraternam. Et vt dixit Ecclesiasticus: e *vinum multum potatum irritationem, & iram, & ruinas multas facit. amaritudo animæ vinum multum potatum.* Nam quemadmodum *ignis probat ferrum durum*: sic nimium *vinum corda superborum arguet*: nam cor inflammat irã; emollit luxuriã, & ad omne peccatum exstimulat.

2. Eccli 31. 3 & 39. Prou 23 29

Speciatim autẽ laxat linguã, & impellit ad loquendũ imprudenter; & ad infidelitatem in custodiendo secreto, ac propterea spiritus Sanctus suadet

3.

f Prou 31. 4. suadet: f *noli Regibus dare vinum: quia nullum est secretum vbi regnat ebrietas, & obliuiscuntur iudiciorum* Iustorum, & obligationum officij sui.

4. IDEM vini excessus reddit hominem ineptum & inhabilem ad sapientiæ diuinæ illustrationes; & ad veræ deuotionis affectus. nam (vt dixit Oseas Propheta): g *fornicatio, & vinum, & ebrietas auferunt cor*, & h *suffundunt oculos*, non solum corporis, sed multo magis animi. ac propterea dixit Ecclesiastes: i *cogitaui in corde meo abstrahere à vino carnem meam, vt animum meum trāsferrem ad Sapientiam, deuitaremq; Stultitiam.* Qua sententia insinuat: se propterea Luxuriæ tradidisse, quòd fræna potationi laxasset. Quare ad se reuersus decreuit, à vino abstinere, vt posset esse verè Sapiens.

g Oseæ 4. 11. h Prou. 23. 29. i Eccles. 2. 3.

5. IDEM etiam vitium facit hominem incōstantē in omni bono, nam (vt ait Ecclesiasticus:) k *vinum & mulieres apostatare faciunt sapientes, & arguent sēsatos.* Nec mirum est, eos succumbere tentationibus: siquidem (vt Salomon dixit) sunt l *quasi sopitus gubernator in medio mari, amisso* rationis *clauo.*

k Eccli. 19. 2. l Prou. 23. 34.

6. DENIQVE preciosissima quæque humanæ naturæ bona corrumpit, qualia sunt salus, vita, honor, fama, libertas, iudicium & ratio, quæ hominis sunt propria, quibus distinguitur à bestijs. quare concludit Sapiens: *cui væ? cuius patri væ? cui rixæ? cui fouea? cui sine causa vulnera? cui suffusio oculorum? nonne hi qui commorantur in vino, & student calicibus epotandis? ne intuearis vinum quando flauescit, cùm splenduerit in vitro color eius: ingreditur blandè. sed in nouissimo mordebit, vt coluber, & sicut regulus venena diffundet. Oculi tui videbunt & concupiscent extraneas, & cor tuum loquetur peruersa.* Hæc Salomon: quæ pulchrè confirmat S. Augustinus, dicens: O dolorosa Ebrietas, omnium malorum mater, omnis luxuriæ soror, omnis superbiæ pater! O Ebrietas, tu mentem excæcas, iudicio recto cares, consilium nullum habes, blandus dæmon es, venenum dulce es, peccatū suaue est! insania volūtaria, ignominiosus languor, mentis sanæ debilitatio, turpitudo morū, dedecus vitæ, honestatis infamia, animæ corruptela. O Ebrietas, discāt te diligētes agnoscere, discāt te deuitare, discant te velut mortem effugere: quoniā qui te dilexerit, Regnū Dei non consequatur. Ebrietas (ait S. Ambrosius) est carnalitatis esca, stultitiæ incentivum, sapientiæ venenum. Quid est homo ebrius nisi superflua Creatura? Cuius vita somnus, & cuius somnus est ipse mors. Ne temerè de tua fortitudine præsumas: quia neque fortior es, quam Loth; neque continentior, quàm Noë. Hic m *inebriatus est*, & turpiter *nudatus*; ille autem n *inebriatus*, & per filiarum fraudem incestum cum eis admisit.

Prou. 23. 29.

Sermo. ad Fratres in Heremo. c. 3. vbi hortandum adduci: exemplum Serm. de sobrietate & castitate.

Lib. de Elia & ieiunio.

m Lib. 1 de Abraham. Gen 9. 21. n c 19 32.

PROPTER omnes has rationes fuit hoc vitium valde seuerè prohibitū Ecclesiasticis, & multò adhuc seueriùs Religiosis, & virginibus: eò quòd valde aduersetur Castitati, coniunctioni mutuæ, orationi, silentio, & Perfectioni, quam profitentur. Et quamuis moderatus vini vsus non sit illicitus: abstinentia tamē eius vel omnino, vel ad tempus semper fuit valde commē-

S. Thomas 2. 2 q 149. a 3

data,

data,& laudata in scriptura sacra. Et o *Aaroni eiusq; filijs Sacerdotibus dixit Dominus: Vinum,& omne quod inebriare potest non bibetis, quando intratis in tabernaculum testimonij, ne moriamini.* Et lex Nazareorum, qui p *votum faciebant, vt sanctificarentur, seq, Domino consecrarent*, erat, vt *à vino,& omni, quod inebriare posset, abstinerent* Quod confirmauit Angelus Gabriel, cum de Sancto Ioanne Baptista, Euangelicæ legis Præcursore, dixit: q *erit magnus coram Domino; vinum, & siceram non bibet; & spiritu sancto replebitur adhuc ex vtero matris suæ*: vt statim appareret, quàm esset gloriosus modus hic Abstinentiæ, qui tantā eius excellentiam comitabatur. quasi fundamenta iacturi ad designandam Legem Nouam. Quamuis autem S Apostolus suaserit Timotheo discipulo suo, vt r *modico vino vteretur*, tamen paulo ante dixit: *teipsum castum custodi*, & tunc causam subiunxit, cur suaderet modico vti vino: *propter stomachum*, inquit, *tuum,& frequentes infirmitates tuas*: & quoniam opus erat maioribus viribus ad grauiores sustinendos labores. Magnumque indicium est sanctæ cō suetudinis Timothei, quam mutare noluit, nisi à suo Magistro impulsus; cuius consilio securior est facultas, illam mutandi. Et vt S. Bernardus ait, qui talis fuerit, qualis erat Timotheus, benè licebit ei ea facultate vti.

o Leu. 10 9.
Ezech. 4 4 21.
p Num 6. 2
q Luc. 1 15
r 1 Tim. 5. 23.
Apolog. ad Guilhel & Serm 30 in Cant.

§. III.

Tempus & modus cibum sumendi.

Tertio loco præscribit Temperantia tempus & horam sumendi cibū; & quoties, & in quo loco sit sumendus obseruatis in omnibus Prudentiæ Regulis, & attenta necessitate sumētis, & cōsuetudine Patriæ, statutisq; Religionis, ita vt præscripta hora cōueniēs nō præueniatur prætextu alicuius sensualitatis: ne talis in illud væ incidat, de quo dixit Ecclesiasticus: a *Væ terra, cuius principes mane comedunt: beata verò terra, cuius principes vescuntur in tempore suo ad reficiendum, & non ad luxuriam.* Idem autem intelligit *comedere mane*, & comedere extra tempus, & propter voluptatem. Aptè autē vtrumque coniunxit: qui enim ob sensualitatem suam comedit; nec horam seruat, nec tempus; qui autem comedit ad refectionē & sustentationē naturæ, non præuenit tēpus ad id aptum. Estq; signū exiguæ valdeque infantilis virtutis, quod quis huic gulæ modo se dedat. Nam (vt Cassianus aduertit), qui non exspectat patiēter horā præscriptam, nec se ipsum superat, ne extra præscriptum tempus comedat: is difficilè poterit seipsum vincere in rebus maioris momenti. In solo vno casu (ait ipse) Patres Eremitæ horam præueniebant, aut sæpius, quàm solerent, comedebant: quando scilicet opus erat charitatem & societatem hospitibus exhibere. Sed nec tunc præscriptam sibi quantitatem ciborum excedebant: imo aliqui medietatem

a Ecclesi. 10. 16.
Lib. 5. cap. 20 24. & 25.
Collat. 2. ca. 26.
Lib 5. cap. 9. & coll. 2. c. 23.

tantùm suo tempore sumebant; reijcientes aliam medietatem ad horam, qua hospes illo die esset venturus. Et vniuersim suadebant, magis expedire, quotidie semel aut bis moderatum cibum sumere; quàm diu abstinere; & postea sese saturare & replere. Et S. Hieronymus ait: melius esse, quotidie parum; quàm raro satis sumere: quemadmodum terræ, vtilior est pluuia sensim descendens: quam nimbus magno cum impetu cadens. nimius enim cibus impedit bona Exercitia: magis igitur expedit, ita illum sumere, vt statim possis illa continuare.

Epist. ad Eustoch & in Regul cap de Abstinentia.

DENIQVE Temperantia ordinẽ & rectitudinẽ præscribit modo sumẽdi cibũ: vt decentia, qualitati sumẽtis, & circumstantium ædificationi debita seruetur; multoque magis illa, quæ Deo D.N. placeat: in cuius præsentia, vt suprà dicebamus, cibus sumendus est, vt excitemur ad id faciendum cum ea, qua par est, decentia interiori & exteriori, quemadmodum qui comederet coram Principe & Rege terræ, grauitatem & totius hominis compositionẽ magnam seruaret in mensa. Quare in comestione (ait S. Basilius) seruandum esse documentum illud Apostoli, dicentis: b *omnia vestra honestè, & secundum ordinem fiant*. Sed duo præcipuè extrema sunt vitanda: *alterum*, comedendi valdè festinanter, magnosq; bolos sumendi: id enim est magnum inordinati valde interioris appetitus indicium; & sanitati, bonæque digestioni contrarium; & nominatim grauitati ac modestiæ Religiosæ. quod fusiùs prosequitur S. Bonauentura sequutus S. Bernardum. *Alterum* extremum est, nimis tardè comedere, diu cibum aut potum in ore retinendo, vt iucundo & grato illo sapore diutiùs delectetur. Hunc gulæ modum S. Dorotheus Lemargiá, id est insanam palati siue gutturis voluptatem appellat: qualis erat illorum, de quibus dixit Oseas: quod d *super triticum & vinum ruminarent*, cũ in more sũ, quo solent animalia ruminantia; vt, dum comedunt & bibunt, maiorem percipiant voluptatem. De vtroque hoc extremo admonet Ecclesiasticus dicẽs: e *vtere quasi homo frugi his, quæ tibi apponuntur; ne, cum manducas multũ, odio habearis. Et si in medio multorum sedisti, prior illis ne extendas manum tuam. nec prior posc.s bibere. Cessa prior causa disciplinæ, & noli nimius esse*, & tardior, *ne forte offendas.*

Regul. 72. ex Fusis.

b 1 Cor. 14. 40.

Process. 6. c 31. ad Fratres de Mo te

Serm. 18.

d Osee. 7. 4.

e Eccli. 31. 19.

SED altiùs adhuc hæc monita ac documenta tradit Salomon, dicens: f *quãdo sederis, vt comedas cum principe, diligenter attende, quæ apposita sunt ante faciẽ tuam: & statue cultrũ in gutture tuo. si tamen habes in potestate animam tuam: ne desideres de cibis eius, in quo est panis mendacij.* In qua sententia quinque magni momenti documenta tradit, seruanda præcipuè in conuiuijs, de quibus S. Gregorius ait, vix fieri posse absque aliquibus peccatis. Ac propterea S. Ambrosius perfectionis cultoribus suadebat, illa fugere: eò quòd multum temporis in eis expendatur, multaque verba prophana & noxia proferantur, quibus non possis aures tuas occludere; quod si impedire illa tentes, habe-

f Prou. 23. 1.

Lib. 1. Moral. c. 4.

Lib. 1. offic. c. 20.

beris superbus,& inurbanus.Cogent etiam nolentem comedere, & bibere præter tuam consuetudinem;& quolibet excessu,& inordinatione accidente maculaberis, eò quòd præsentia tua censeberis omnes approbasse. Quoniam autem non possunt interdum huiusmodi conuiuia euitari, seruanda tibi sunt prædicta Salomonis documenta. *Primum* est, vt *diligenter attendens quæ apponuntur*,non te effundas ad vescendum de omnibus; sed priùs consideres,quòd magis tibi expediat. *Secundum*,vt *statuas cultrum* discretionis *in gutture tuo*,perpendens periculum cui expositus es,gulæ succumbendi,si nimius cibus per tuum guttur ingrediatur. *Tertium* est, vt *non desideres de cibis eius*;sed cultro mortificationis iugules desiderium & appetitum ciborum,& vinorum delectabilium & pretiosorum,quæ sunt verè *panis mendacij*,hoc est fallaces & mendaces cibi,qui te decipiunt alliciendo, & impellēdo ad plus sumendum,quàm opus habeas. *Quartum* est, vt cultrum quoque statuas in gutture tuo,mortificando linguam,ne ad loquendum laxetur: nam etiam imminet periculum succumbendi & moriendi propter sermonem. *Quintū* est,vt comedas,loquaris,totumq́ne illud opus facias, quasi cultrum in gutture tuo haberes:qui in memoriam reuocet, moriendū tibi esse; fieriq; posse,vt ex ipsa mensa deducaris in sepulchrum. Hisce quinq; documentis satis munitus eris contra gulæ spicula:quamuis victoria adeò sit rara, vt Sapiens idem adiecerit:*si tamen habes in potestate animam tuam*:quasi dixerit: hæc omnia,quæ tibi dixi,facito,si tantam habes virtutem,vt animam tuam frenare, & intra certos limites in huiusmodi occasionibus continere possis. Nam grauiter & prudēter S.Chrysostomus dixit:quis est vincēs tam facile inimicos, vt prandens trophæum erigat?S. Augustinus etiam cum multum in sanctitate profecisset, Deo D. N.dicebat:quotidie contra appetitum comedendi & bibendi pugno:& quis est Domine,qui non aliquando metā & necessitatis limites egreditur?quicunq; is est,magnus certe vir est:debetq́ue meritò sanctum nomen tuum magnificare:ego autem non sum talis,sed homo peccator. Et quamuis aliqui sint(vt ait Cassianus), qui facilè conuiuia euitent, cibosque delicatos sibi non procurent:pauci tamen sunt,qui moderatè vtātur sibi permissus;sciantq́ue se ipsos mortificare, cùm illos habent coram se positos. Quare aptum illud est consilium, vt aliqua semper mortificatio fiat dum cibus sumitur,aliquid relinquendo eorum,quæ meliùs sapiunt, & palatum delectant,tam vincendæ gulæ causa, quàm Christo D. N.in eius pauperibus aliquid tribuendi. Nam si qui valde se mutuò diligunt, cùm simul comedunt alter alteri offert bolū aliquem iucundioris cibi, aut etiā mittit extra mensā,si prope sit:non censebitur magnum quid facere,qui Christum Dominū verè ex corde diligit:si aliquid comedere omittat,quo aliàs recreabatur,vt ad ipsum Dominū mittat in suis pauperibus existentem, & id exspectanté. Aduertit enim S.Greg.semper expedire,vt misericordia cum ab-

Hom.59.ad Popu.

Lib.10. Cōfess.c.31.

Lib.5.c.7.

3.p. Pastoralis. admoni.11.

ſtinctia coniũgatur, in diebus præcipuè ieiunij; ita vt demus egẽtibus, quod nobis ſupereſt, aut ex cibis ſubtrahimus.

§. III. *ratio & Gratiarum actio.*

DENIQVE, cùm pugna cibis præſentibus adeò ſit continua: Prudentiæ fuerit; vt quiſque ſe oratione præmuniat, qua poſſit victoriam de eis reportare. Quare quisq; deberet breuẽ aliquã piãq; orationẽ in prõptu habere, qua ſe præmuniret, qualis hæc eſſe poſſet. *Domine Ieſu Chriſte, fili Dei viui, qui in paſſione tua ſitiens, felle & aceto potatus es, da mihi veram temperantiæ virtutem, vt in hac hora, ita mea neceſſitati ad gloriam tuam purè ſatisfaciam, vt nullo modo voluptati deſeruiam, qui viuis & regnas in ſecula ſeculorum Amen.*

AD idem dirigitur Benedictio menſæ cũ orationibus, quibus Eccleſia vtitur, facto ſigno crucis ſuper cibum & potum, vt Dæmones fugiãt, qui ſapores ipſos acuunt, vt hominem ad ſe delectandum alliciant: imò interdum ingrediuntur ipſos cibos refert enim S. Gregorius de quadam Moniali, quę in horto Monaſterij lactucã quãdã comedit, q̃ ſibi videretur ad delectationẽ apta, & ſtatim fuit à Dęmone obſeſſa; qui poſtea faſſus eſt, ſe in ipſa lactuca fuiſſe, & in ea etiã ingreſſũ eſſe; eò quòd ipſa Monialis non ſignaſſet illã cruce.

Lib. 1. Dialog. c. 4.

POST menſam officiũ ſuum negligere non debet virtus gratitudinis; ſed gratias Deo agere propter accepta dona, quæ qui ſumpſit nõ erat promeritus. Dicet autẽ aliquẽ diuinarũ laudũ hymnũ, quẽadmodũ Saluator ipſe, vltima cœna finita, dixit; imò quoties cibũ ſumpſiſſet, hymnum de more dicebat. Ex quo Eccleſia modũ cõſtituit ad huiuſmodi gratiarũ actiones, pręſcribens pſalmos valdeq; pias orationes. S. Chryſoſtomus quendã indicat modũ valde celebrẽ apud antiquos Patres, quẽ minutim explicat, quaſi ſingulis verbis vtpote valde pijs, ac teneris ſeſe oblectaret: ita autem ſe habet.

Mat. 26. 30

Homil. 57. ad Populũ.

Benedictus Deus qui paſcis me à iuuentute mea. Qui das eſcam omni carni: imple gaudio & lætitia corda noſtra, a vt ſemper omnem ſufficientiam habentes, abundemus in omne opus bonum in Chriſto Ieſu Domino noſtro: cum quo tibi honor & gloria & imperium cum ſancto ſpiritu in ſecula. Amen.

a 2. Cor. 9. 8

Gloria tibi Domine, gloria tibi ſancte gloria tibi Rex, quoniam dediſti nobis cibos in lætitia, imple nos ſpiritu ſancto, vt inueniamur in conſpectu tuo beneplacentes, non erubeſcentes, quando reddes vnicuiq; ſecundum opera ſua. Idem orationis & gratitudinis modus ſeruandus eſt etiam, dum ipſe cibus ſumitur, iuxta Apoſtoli conſilium in proximo capite indicatum. Sed nominatim poſt cibũ ſumptũ ſeruandus eſt: quando Dominus noſter auxilium nobis præſtiterit ad triumphũ de gula reportandũ. Et vniuerſim in omnibus victorijs, quas ab horrendis hoſtibus, caſtitatẽ oppugnantibus, obtinebimus, meritò debemus gratiſſimos nos oſtendere ei, qui ex ingenti ſua miſericordia, & per filij ſui merita eas nobis donauit. Dicemusq; frequẽter, animoq; valde demiſſo & grato breuia illa piaq; Apoſtoli verba: b *gratias Deo, qui dedit nobis victoriã per Dominũ noſtrũ Ieſum Chriſtũ*: cui ſit honor, lauſq; perpetua, & gloria in æternum Amen.

b 1. Cor. 15. 57.

TRACTA-

TRACTATVS III.

DE STATV RELIGIOSO QVOAD EIVS SVBSTANTIALIA; ET INGENTIBVS PREMIIS EIDEM PROMISSIS.

CAPVT I.

QVID SIT STATVS RELIGIOSVS, ET CHRISTVM D. N. eum in lege noua constituisse; eiusq; aliquid in antiqua præcessisse.

INTER eos Status, qui sub Continentiæ vexillo militant, prælucet quasi Sol inter sydera sacer Status Religionis. Quod Religionis nomē attribuit sibi, quamuis aliàs proprium sit nobilissimæ cuiusdā virtutis, cuius est reddere Deo supremum cultum & honorē ei debitum, ob infinitam eius præstantiam & excellentiam: cuius actus sunt Adoratio, quàm Latriam appellamus, Deuotio, Oratio, Sacrificia, Oblationes, & Vota, & alij similes: quibus omnes Christiani Deum ipsum honorāt ac venerantur; sed eosdē tamē multo perfectius exercent cultores & Professores huius statûs, quē per excellentiā Religionē appellamus. Quæ non aliud est, quam Congregatio hominūCreatoris ac Redemptoris sui obsequio perpetuo dedicatorum, & obstrictorum cū ea perfectione, quā Sacrum Euangeliū docet: ad quem statum tribus illis peruulgatis votis, Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ se se obstringunt, iuxta aliquā formulam, modumq; viuendi ab Ecclesia Sancta approbatum. Tria enim sunt necessaria ad propriam status Religiosi perfectionem. *Primum* est, firmum animi decretum seruandi perpetuam Castitatem, Paupertatem, & Obedientiam, ita vt nunquam retrocedat, aut aliquid ex ijs resumat, quibus per huiusmodi virtutes sponte se spoliauit, ac renūciauit. quod tamen non sufficit, nisi addatur *Secundum*: vt idem animi decretum voto confirmetur. Ad rationem enim statûs spectat, (vt supra est dictum) vt stabilis sit ac firmus. Hanc autem firmitatem non habet, nisi ex vi voti, quo promittitur Deo D.N. id, quod ipse Status ex suo Instituto profitetur. Sed neq; sufficit tria illa vota priuatim & ex ꝓpria deuotione edi: (quod facere posset etiā qui in sæculo manere vellet) sed necesse est secundū eam formā & rationem id fieri, quam Ecclesia præscripsit: licèt enim vota illa in se ipsis sancta sint,

Quid sit Religio. S. Tho. 2 2 q 186. a. 6.

cta sint, eaque Deus approbet & acceptet à quocunque legitimè ea offerente: sed, cùm diuersæ sint rationes, fines, ac media, ea custodiendi: comisit Deus Ecclesiæ suæ, suoque vicario Pontifici Romano, solennitatem, conditiones & media præscribere, quibus ea sint edenda, vt vere sint vota religiosa. & hac ratione Ecclesia, & eius nomine cæteri Prælati ea acceptant, vt constituant Statum Religionis.

Vide S. Thom. 2. 2. q. 81. a. 1. in Amos. 9. Lib. de vera Relig. a Ecclef. 4. 12.

OPTIMO autem iure nomen hoc Religionis ei statui tanquam propriū assignatur: ducitur enim, (vt ait S. Hieronymus, & S. Augustinus) à verbo Religare, hoc est rursus ligare. Nam omnes homines, naturalis quidem legis vinculo, diuino sese obsequio mancipant: at Christiani secundò Euangelicę legis vinculo in Baptismo se ligant: quibus duobus vinculis tertium addunt Religiosi, obstringentes se tribus prædictis votis, tanquam a *funiculo triplici*, de quo Ecclesiastes ait, *quòd difficilè rumpatur*. Postquam enim Religiosi spōte se ipsos obstrinxerunt: non possunt se ipsos dissoluere: eò quòd in perpetuum ligati, diuinoque seruitio dedicati maneant. S. Isidorus dicit: nomen Religionis venire à verbo Relegere: eò quòd tales dedicent se se ad semper cogitandas res diuini cultûs; legentes, & repetentes semel & sæpius lectionē & occupationem earum rerum, quæ ad sui statûs obligationem spectant: cuius excellentiæ nulla via meliùs intelligi possunt, quam si explicetur: quid ipse status sit, & quas res complectatur. Cui cùm tanquam proprium tribuatur nomen Religionis, quod omnibus Ecclesiæ statibus est commune: licebit eidem tanquam proprium attribuere, quod spiritus sanctus per Salomonem de tota illa dixit. nam sæpe euenit, vt magni alicuius palatij delineatio, magno artificio fit in alio minori, quod in ipso maiori continetur, compendio quodam expressa. Ait itaque Sapiens: b *Sapientia ædificauit sibi domum, excidit columnas septem. Immolauit victimas suas, miscuit vinum, & proposuit mensam suam. Misit ancillas suas, vt vocarent ad arcem, & ad mœnia ciuitatis. Si quis est paruulus, veniat ad me. Et insipientibus loquuta est: venite comedite panem meum, & bibite vinum, quod miscui vobis. Relinquite infantiam, & viuite, & ambulate per vias prudentiæ.* In qua sententia quæcunque diximus de ipsa Ecclesia in primo Tomo, videbimus satis clarè depicta, eaque pertinere ad statum Religiosum; qui huius & sequentis Tractatus est materia & argumentum: authorem scilicet eius, antiquitatem, firmitatem, & finis eius præstantiam; Institutorum eius varietatem, votorum oblationes, legum pastum & refectionem; modum vocationis ad tot bonis fruendum; personas quæ vocantur; ac media, quibus Christus D.N. vtitur, ad talem vocationem. Simul etiā insinuantur excellentiæ, magnæque huius statûs vtilitates.

Lib. 10. Etymol. verbo: Religio.

b Prou. 9. 1

§. I

§. I.

Author Status Religiosi.

A PRIMO igitur præcipuoque Status Religiosi authore inchoãtes: dubium non est, quin Sapientia diuina incarnata, quæ ingentem Ecclesiæ domum fundauit & exstruxit, etiam in eadem ædificauerit sacram domum Religionis, cum rebus illis præcipuis, quæ ad eius essentiam & firmitatem spectant. Quæ quemadmodum veniens in mundum, tradidit se in mortem, permittens a *latus suum lancea aperiri, & ex eo sanguinem & aquam exire*: b *vt exhiberet* (vt ait Apostolus) *ipse sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam aut rugã, aut aliquid huiusmodi, sed vt sit sancta & immaculata*: ita dicere licet, quod venerit in hunc mundum magis in particulari, vt intra ipsã Ecclesiam, Religionem exstrueret: in qua excellentius adhuc Ecclesiæ pulchritudo & nitor splenderet: præuidens hanc Euangelicæ perfectionis præstantiam in multitudine omnium Christianorum haud conseruandam: multitudo siquidem semper sequitur quod laxius est; & quod preciosum, est rarum, & in paucis inuenitur. Pro his igitur paucis ædificare voluit angustam Religiosæ vitæ domum. Quemadmodum insinuauit ipse, cùm adolescenti dicenti, se omnia mandata custodiuisse à iuuentute sua, dixit: c *si vis perfectus esse, vade, vende quæ habes, & da pauperibus: & veni, & sequere me.* quibus verbis (vt ait S. Augustinus) manifestauit felicis huius Status fundationem: qui supra præceptorum obseruantiam, addit etiam consiliorum Euangelicorum, in Paupertate, Castitate, & Obedientia religiosa; Paupertatem indicauit, cùm dixit: *vende quæ habes*, earumq; proprietati renuncia, *dando ea pauperibus*; Castitatem, cùm dixit: *veni sequere me*, seruando scilicet Castitatem, quam ipse seruabat: de qua iam dixerat d *esse quosdam Eunuchos, qui se ipsos castrauerunt propter Regnum cælorum*, quod ipse prædicabat; similiter insinuauit obedientiam eodem illo verbo, *sequere me*: nam propterea sequi debebat, vt obediret, & vitam perfectam, quã ipse ducebat, ac docebat, amplecteretur. Hoc ipsum attentiùs adhuc deducitur ex eo quod, nolente adolescente illo Statum tantæ perfectionis amplecti, statim S. Petrus Apostolus, reliquorum Apostolorum nomine, dixit ipsi Christo: *ecce nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te: Quid ergo erit nobis?* qui S. Petrus nomine rerum omnium, quas reliquerant, non solùm facultates & possessiones intellexit, quas reliquissent, vt paupertatem amplecterentur: sed vxorem quoque, propriamque libertaté, cultores & Professores facti continentiæ, & subiectionis erga suum Magistrum Ita enim S Hieronymus deducit ex ipsius Saluatoris ad S. Petrum responsione, qua dixit: e *Omnis, qui reliquerit domũ vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut vxorem, aut filios, aut agros propter nomẽ meum, centuplum*

Sapientia ædificauit sibi domum.

a Ioan. 19. 34.
b Ephes. 5. 26.

c Matt. 19. 21.
Epist. 89. q. 4.

d Matt. 19. 12.

Lib. 1. cont. Iouinia.
e Matt. 10. 29.
Luc. 18. 29.

accipiet, & vitam æternam poßidebit. Satis enim apertè his verbis Christus insinuauit: omnia illa deseruisse Apostolos, vt ipsum sequerentur; quibus propterea centuplum etiam promittebat. Et quoniam ipsi futuri erant fundamentalia Euangelicæ perfectionis saxa, quos reliqui fideles sequuturi erāt: certissimum est, (vt ait S. Augustinus quem S. Thomas, eiusque schola tota sequitur) S Petrum & reliquos Apostolos, eâ ratione rebus suis omnibus, vt Christum sequerentur, renunciasse, vt tribus ad id editis votis sese obstrinxerint: inspirante eis eorum Magistro hunc perfectionis modum, quem postea essent prædicaturi, & in Ecclesia ipsa constituturi.

Lib. 17. de Ciuit. c 4. 2. 2. q. 88. a. 4 ad. 3.

QVEMADMODVM autem supremus hic Magister omnibus præibat semper exemplo, & priùs opere exequebatur, quod verbo docebat: credibile est, quod quemadmodum perfectissimè seruauit Paupertatem, Castitatem & Obedientiam patri suo: ita etiam votum ediderit earundem trium virtutū, vt qui semper faceret, quod erat optimum, & perfectissimum: nam, vt supra dictum est, præstantius est opus virtutis, quod fit cum voto, quàm sine illo. Ac propterea in Psalmo, in quo de eius passione agitur, cùm ea referuntur, quæ ipse erat facturus, ait: f *vota mea reddam in conspectu timentium te. Vota* (inquit, S. Basilius) appellat ea quæ promiserat se facturum; aut (vt S. Augustinus ait) sacrificia, quæ pro salute mundi obtulit; nominatim autem passionis ac mortis sacrificium. Nam credendum est, ipsum voto se obtulisse æterno Patri, cùm ingressus in mundum ei dixit: g quia *corpus aptasti mihi* vt sacrificari posset, *ecce venio, vt faciam Deus voluntatem tuam: Deus meus* id *volui & legem tuam in medio cordis mei.* Et ea vota impleuit in conspectu timentium Deum, vt exemplo suo eos exstimularet ad ipsius imitationem.

Vide Suarez in 3. P. tom. 2 Disput. 28 Sect 2.
Tract. 1 c. 9
f Psal. 21. 26.
Ibidem.
Ibidem in 2. expositione.
& S. Hieronym
g Psal 39. 7
Hebre. 10. 5

1\. PRIMA igitur Status Religiosi excellentia oritur, ex præstantia primi eius fundatoris Christi D. N. qui est Sapientia æterna, & modo quodam valde eminenti, & superiori quàm nostro; dignatus est esse primus legis Euangelicæ Religiosus, ac petra fundamentalis huius ædificij; adiungēs sibi discipulos religiosos, qui ipsum imitarentur, & h *accederent* (vt S. Petrus dixit) *ad lapidem hunc viuum,* super quem & *ipsi superædificarentur tanquam lapides viui,* & efficeretur *domus* quædam *spiritualis,* ipsa scilicet sacra Religio.

h 1. Petri. 2. 4.

2\. Ex quo etiam constat secunda eiusdem Status excellentia, eius scilicet antiquitas: siquidem orta est in mundo cum ipsomet eiusdem mundi Saluatore, qui in ipso instanti, quo cœpit esse homo, obtulit Patri suo proposita & vota perfectionis Religiosæ. Quid enim fuit porticus illa Bethlehem, in qua ipse Saluator erat cum matre sua & Iosepho; nisi viua quædam Religionis domus? nam omnes tres erant Virgines Deo consecrati; omnes tres pauperes in summa paupertate: clamante infantulo exemplo suo, quod postea erat etiā verbo prædicaturus. Quare statim atq; cœpit Ecclesiam suā fundare, cœpit quoq; Religionem intra eam disponere ac erigere. Quemadmodum S.

Bernar-

Bernardus memorandis his verbis declarat: ordo, inquit, Religiosus fuit primus in Ecclesia, imo ab eo cæpit Ecclesia. quo nullus in terra similior Angelicis ordinibus; nullus vicinior ei, quæ in cælis est Ierusalem mater nostra; siue ob decorem castitatis, siue propter charitatis ardorem; cuius Apostoli Institutores, cuius hi, quos Paulus tam sæpe i *Sanctos* appellat, inchoatores extiterunt. nam inter illos nihil, quod suum esset, quispiã retinebat; sed k *diuidebatur*(vt scriptum est) *singulis prout cuiq; opus erat*: idque tanta concordia morum, & animorum cohærentia, vt l *multitudinis credentium esset cor vnum & anima vna.* Nam, cùm spiritus sanctus venit super Apostolos, ac discipulos, vt quæ Christus D.N. prædicauerat ac docuerat, in eis confirmaret, & stabiliret: statim cæpit hunc viuendi modum dilatare & confirmare, inspirans plurimis viris ac fœminis, vt non contenti obseruantia Præceptorum, consilia quoq; amplecterẽtur Castitatis, Paupertatis, & Obedientiæ; votis editis ad eum vitæ modum sese obligantes: vt sic essent in omnibus perfectiores. Vnde Cassianus ait, vitam Religiosorum in cœnobijs communiter viuentiũ sub Obedientia vnius Abbatis incepisse ab ipsis Apostolis: ad quorum pedes ponebant Fideles precia agrorum ac domorũ, quas vendebant, in signũ Paupertatis, & Subiectionis ad Apostolos, voto se ad id faciendum obligãtes. Cuius indicium est tremenda illa punitio, quâ S. Petrus puniuit Ananiam & Saphiram eius vxorem, eò quòd m *fraudassent de pretio agri, & partem tantum quandam ad pedes Apostolorum posuissent*: nam ita facientes, *mentiti essent spiritui sancto*, transgredientes votum, quod ediderant, voluntariæ paupertatis: quemadmodum communiter S. Patres interpretantur. Denique adeò excreuit, & inualuit Religiosus Status in primitiua illa Ecclesia, vt S. Dionysius S. Pauli discipulus ita de eo loquatur, quasi de re valde nota & confirmata; eiusque Professores vocabantur *Cultores*: eò quòd cultui & honori Dei omnino se manciparent, & animarum suarum profectui, & in omni virtutum genere perfectioni ex instituto studerent. Appellabantur quoque *Monachi*, eò quòd ad solitudinem se reciperent, vt seorsim ab alijs cum Deo agerent. Et in signum, quòd à vita communi, & apud fideles ordinaria se segregarent, induebant peculiarem habitum à reliquis distinctum: vt hoc ipsum eos ad maiorem perfectionem prouocaret.

Apologia ad Guilhelmũ columna 9. i *Rom. 15. 25.* *1. Cor. 16. 1.* k *Actor. 2. 44.* l *c. 4. 32.* *Vide Bellar. lib. 2. de Monach. c. 5. tom. 1* *Lib. 2. c. 5. & collat. 18. c. 15.* m *Actor. 5. 2.* *S. Aug. Ser. 27 de verb. Apost.* *S. Chrys. Homil. 12 in Acta. Vide Bellar. sup. c. 20.* *Lib. de Eccle. Hierar. c. 6.*

§. II

Religiones in Antiqua lege.

SED adhuc maior est Religiosi Status antiquitas. Nam diuina Sapientia multò ante quàm humanam carnem indueret, & cùm antiquæ Ecclesiæ domum ædificauit in populo Hebræo, fundauit intra eam domum aliam Religiosam: licet non adeò perfectam, atque in lege noua. Hæc fuit Religio Nazaræorum, qui (vt ait S. Thomas) tunc aspirabant ad supremã

2. 2. q. 186. a. 6. in argum. sed contra.

perfectionem, obligantes se voto ad ea, quæ diuini essent obsequij: quamuis votum illud non perpetuum esset, sed ad certum aliquod tempus. a *Quo tempore abstinebant à vino, & omni, quod inebriare posset: nec comedebant quid quid ex vinea esse posset, ab vua passa vsque ad acinum: nec nouacula transibat per caput eorū*, sed permittere debebant crescere *Cæsariem capitis sui; nec contingere* aliquem *mortuum*, etiam *Patrem aut matrem*: vt sic intelligeretur, perfectam sanctitatem consistere in plena sui ipsorum mortificatione; speciatim autem in tribus. *Primum*, vt abstineant à rebus delectabilibus, & occasionibus in eas incidendi, quantumuis paruis ac leuibus. *Secundum*, vt huius vitæ onera patiēter ferant; neque delectationis aut indulgendi sibi causa, illa à se excutiant. *Tertium*, vt omnem amorem parentum, fratrum, & cognatorum omnino exuant ac deponant, b *dimittentes mortuos sepelire mortuos suos*; vt perfectioni consequendæ studeant, quam profitentur. Et hac via multi ad tantam peruenerunt sanctitatem, vt Ieremias de eis dixerit, c *candidiores Nazarei eius niue, nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, Saphyro pulchriores*. Quę omnes qualitates eminentius competunt nostris Religiosis, quos propterea S. Gregor. Nazianzenus Nazareos appellat: de quibus meritò dicere licet, quod sint rubicundiores ebore antiquo, quod est os Elephantis, in initio quidem valde candidum; sed propter antiquitatem efficitur rubicundum & multo pulchrius: quod vt suprà diximus figura est Castitatis, charitate exornatæ, & reliquis virtutibus eam comitantibus condecoratæ. Quid igitur est, quod dicimus Euangelicos Nazareos esse rubicundiores ebore antiquo: nisi quod Religiosi nostri plurimum excedāt antiquos in Castitatis puritate, in paupertate spiritus, in feruore charitatis, & in omnium virtutum excellentia? Eo quod tanquam exemplar & Magistrum habeant Dominum illum, de quo dixerunt Prophetæ (vt refert S. Matthæus) d *quoniam Nazareus vocabitur*, sanctus scilicet & consecratus Domino, nouorum Nazareorum exemplar, cuius nonnullum vestigium fuerunt antiqui; quos noui ita præcellunt, sicut veritas figuram, & corpus verum suam vmbram excedit.

a Num. 6. 1.
b Mat. 8. 22.
c Thren. 4. 7.
Oratio in laudem S. Basi 4.
d Mat. 2. 23.

Erat etiam in antiqua lege modus alius Religionis eorum, quos scriptura *filios Prophetarum* appellat, qui custodiebant Castitatem; & à communi aliorum hominum conuersatione abstinebāt; seque in diuinis laudibus occupabant. De tempore Samuelis dicitur, quod e *grex Prophetarum descendebat de excelso, quos præcedebat Psalterium & tympanum, & tibia, & cythara*, ipsi autē *prophetarent ac laudarent Dominum*. Meritò autem appellatur locus in quo illi erant *Collis Dei*: eò quòd dedicatus esset ad laudandum & glorificandum Deum à Sanctis illis viris, huic tantum rei intentis. Postea floruerunt valde tempore Eliæ, ac discipuli eius Elisæi, quos S. Hieronymus & S. Isidorus Eremiticæ ac Religiosæ vitæ principes appellant: eo quod Virginitatem coluerint, & in paupertate vixerint seorsim in solitudine, quos f *filij Prophetarum*

e 1. Reg. 10. 5.
Epist. 4. ad Rustic. & 13 ad Paul.
Lib. 1 de of fic. Eccle. c. 12.
f 4. Reg. 2. 5. 15.

tarum habitantes in Ierieho, tanquam Magistros suos habuerunt, obedientes eis, eorumque consilia amplectentes. Ad quorum imitationem continuata fuit hæc vitæ ratio in secta Edessenorum: de quibus Iosephus refert, quod renunciarent nuptijs, ac diuitijs; haberentque omnia inter se communia; & alias consuetudines adeò legibus nostrorum Religiosorum similes, vt aliqui Doctores affirment Edessenos illos fuisse hebræos, ad Christianismum cōuersos: de quibus idem refert Philo Iudæus, laudans (vt refert Eusebius Cæsariensis) celsitudinem Religionis quam S. Marcus Alexandriæ plantauerat inter hebræos, amplectentes fidem Euangelicam.

Lib 10 Antiquit. c. 2. & lib. 2. de Bello c. 7. Canisius de Conf. Euang. § 5 Bellar. supra c. 5. S. Hiero. Epist. ad Eust. de seruanda virgin. Lib. 2. histo. c. 15.

QVICQVID tamen de hoc sit, semper Deus operam dedit, vt in antiqua lege duplex ille Religionis modus prædictus conseruaretur: iuxta illud, quod ipse dixit per Amos Prophetam: g *ego sum qui ascendere vos feci de terra Ægypti: Et suscitaui de filijs vestris in Prophetas, & de iuuenibus vestris Nazareos:* quos in paruo licet numero ex multitudine plebis elegit, vt maiori spiritu, ipsius seruitio se mancipare̅t. Quam ob rem in sanctissimo Ioanne Baptista, qui finis fuit antiquæ legis, & præcursor nouæ, vterque hic gradus Religionis fuit simul: nam h *ab ipso vtero matris suæ fuit* Nazareus, *spiritu sancto repletus*; & Propheta & filius Prophetarum; & secessit in loca deserta, vixitque in perpetua Virginitate & paupertate, aperiens hoc modo fundamenta Eremiticæ ac Religiosæ vitæ in Euangelica lege. ideoque S. Gregorius Nanzianzenus, & S. Hieronymus ducem illum faciunt vitæ Religiosæ. Quamuis Christus D. N. eam constituerit in ea perfectione, quam habet, tanquam supremus omnium Magister, cuius causâ Religiosi nostri, quodammodo promerentur insigne nomen Prophetarum: eò quòd (vt ait S. Bernardus) castitate, paupertate, suaque adeo exacta Obedientia prophetizant, post hanc temporalem & visibilem vitam, aliam super esse æternam & inuisibilem: ad quam suspirant contemnentes quæcunque sunt in hac vita.

g Amos. 2. 10. h Luce 1. 15 Oratio in S. Basil. epist. ad Eusto. Chrysost. hom. 1. in Ma. Cass. a col. 8. cap. 16. Serm. in id Psalm. 23. Hæc est generatio quærentiū Dominum

CAPVT II.

PRÆCELSVS RELIGIONIS FINIS EST VT RELIGIOSI non sibi sed soli Deo viuant.

EX DICTIS proximo capite deducere licet celsissimum finem, quem diuina sapientia respexit, dum Religionis a *domum ædificauit sibi.* Nam etsi b *vniuersa propter semetipsum operatus sit Dominus*, & propter gloriā suam; sed præcipue tamen domum hanc sibi ædificauit multis de causis, vt scilicet esset locus dedicatus ad quærendam gloriam Dei; in quo ipse laudaretur, & glorificaretur à suis electis: quorum opera ita in mundo prælucerent; vt omnes, ea videntes, excitarentur ad cœlestem ipsius Patrem glorificā dum; deinde, vt inæstimabiles gratiæ suæ diuitias & redemptionis efficacita-

a Prou. 9. 1. b cap. 16. 4

tem manifestaret: faciens eos, qui in mundo viuerent, ipso mundo superiores; & in carne viuentes, nô viuere secundum carnem. Itém hanc domum ædificauit, vt sibi esset solatij ac recreationis domus: in qua desiderij sui compos fieret, quo desiderat conuersari cum filijs hominum, agêdo familiariter cum ipsis Religiosis: qui, vt ipsi soli attenderent, omnia reliquerunt; ac denique, vt in eadem domo, infinitæ suæ sapientiæ thesauros aperiret, docens electos suos scientiam propriam sanctorum, & occulta mysticæ scientiæ spiritûs. Quamobrem Religionem licet appellare c *domum sanctitatis*, d *domum Orationis*, & e *domum disciplinæ*; & domum propriam Dei ædificatam per ipsum & pro ipso, potius quàm pro nobis. nam, etsi verum sit, quod eam pro nobis ædificauerit, & in bonum commodumque nostrum: eo quod innumera bona per eam nobis eueniant, vt postea videbimus: noluit tamen dicere quod nobis sed *sibi* eam ædificasset. Vt Religiosi intelligant: se non suos esse, sed Dei; nec sibi ipsis sed Deo viuere debere: iuxta illud Psalmistæ: f *anima mea illi viuet*: quia eam non suam reputabat, sed Dei. Est enim eius creatura, à quo totum esse accepit, quod habet: æquum igitur est, vt Creatori suo viuat: & vt opus artificis ipsi seruiat, qui ad hoc illud fecit, vt eius operâ vteretur. Est eius ancilla; eius sanguine redempta, qui vitam suam pro eius redêptione exposuit. Ego (ait Dominus) g *redemi te, & vocaui te nomine tuo: meus es tu*. Hoc volo esse imposterum proprium nomen tuum: *qui est Dei*. Cum igitur sis totus Dei, sicut mancipium totum est Domini, qui illud emit: æquum est, te viuere non tibi ipsi, sed ei Domino, qui te redemit: ita enim Apostolus dixit: h *pro omnibus mortuus est Christus: vt, qui viuunt, iam non sibi viuant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est, & resurrexit*. Speciali gratia elegit te ipse, vt esses pars Ecclesiæ suæ; speciali vocatione te vocauit, vt esses membrum Religionis ipsius; fecit te viuum lapidem huius domus; quam in suum vsum & obsequium ædificauit: æquum igitur est, te totum in hoc ipso occupare; & vt quidquid cogitaueris, loquutus fueris, & feceris: id non tibi, sed ei Domino fiat, cuius tu es. Vt re ipsa impleas quod idem Apostolus dixit: i *qui sapit, Domino sapit; & qui manducat Domino manducat: nemo enim nostrum sibi viuit, & nemo sibi moritur. Siue enim viuimus, Domino viuimus: siue morimur Domino morimur. Siue ergo viuimus siue morimur, Domini sumus* quòd si Dei es: cui, nisi Deo, viuere debes? Tecum loquitur Isaias dicens: k *iste dicet: Domini ego sum: & hic scribet manu sua: Domino*: seu: Dei sum ego: cùm enim eius vocationi præbui côsensû: me ipsû obstrinxi, vt illi soli viuerê. Quod si, cùm Deus sit absolutus Dominus, nec suis creaturis opus habeat, exit à se ipso per amorê; videturq; animæ illi viuere, q̃ amat; dû adeò attentè, & cû tanta cura, eius cômodis cô-sulit, vt suorum amicorum bonû, propriû reputet; Idemq; sit, ædificare sibi domum, & eandê illis ædificare: quanto magis erit rationi consentaneû, vt

c Psal. 92. 5
d Isaiæ. 56. 7.
e Eccli. 51. 31.
f Psal. 21. 31 2.
g Isai. 43. 1. 2.
h 2. Cor. 5. 15.
3.
i Roma. 14. 6.
4.
k Isaia 44. 5.

anima illa à se ipsa omnino exeat, soliq; Deo viuat, totā se occupās in eo quod ei placet; & implens quidquid ille præcipit, ac consulit? hoc est quod sponsa dicebat: l *dilectus meus mihi, & ego illi*; & iterum, m *ego dilecto meo, & dilectus meus mihi*. ille, inquit, viuit mihi, & ego illi viuo; sed interest: quod ille attendit commodo meo: ego autem eius seruitio; ille cōsulit honori meo, ego autem studeo honori eius; ille per amorem est totus meus, & ego per amorem sum tota eius: Hæc ille facit, quia bonus est, & complacet sibi, dum creaturis suis benefacit; ego idem facio, quia ipse est vltimus finis meus, vnicū bonū meū: teneorque illi ex toto corde meo seruire: & væ mihi, nisi id fecero. nam (vt S. Bernardus ait) dignus est morte, dulcissime Iesu, qui vult sibi viuere & nō tibi; & qui tibi non sapit, desipit. propter temetipsum fecisti omnia: & qui vult esse sibi, & non tibi: nihil esse incipit inter omnia.

l Cant. 2. 16 m c. 6. 2.

Serm. 20 in Cant. in init.

Hoc ipsum clamant tria Religionis vota. Nam vir Vxori suæ viuit; vxor viro suo: vterque enim attendit, n *quomodo placeat alteri*. Anima autē, quę voto Castitatis se obstrinxit, viuit spōso suo Christo; & *cogitat, quomodo placeat Deo*. Diuites huius sæculi sibi viuunt: ac propterea diuitias quærunt, quibus sibi ipsis indulgeant: pauper verò spiritu, qui eas omnes reliquit, ostendit, se non sibi viuere; sed Deo, à quo sperat alimenta, qui gloriantur de sua libertate, viuunt sibi accipientes tanquam regulam ducendæ vitæ suæ, proprium iudicium & voluntatem propriam: at Religiosus, per votum obediētiæ, propriam libertatem exuit; ac desinit esse suus: tradit verò suum iudicium, voluntatem, & libertatē Deo, suisque Prælatis. Quare si definire velimus: quid sit Religio, licebit cum S. Bernardo dicere: esse generationem hominum nō quærentium se ipsos, sed Deum; & profitentium viuere, non sibi ipsis; sed Deo suo. Sunt enim domus illa, quam Sapientia diuina ædificauit *sibi*: vt scilicet in ea viueret, & habitaret: ita vt cum Apostolo dicere possent: o *viuo iam non ego, sed viuit in me Christus*. Qui nam quæso maior honor, quæ maiores diuitiæ, aut lætitia maior haberi potest, quàm quod sis domus Dei: in qua diuina habitet Sapientia? stude (ait S. Augustinus) Deum possidere, vt ipse te possideat, & sic eris hæreditas, ac domus eius. Nam, si ipse possidet, aut possidetur: vtrunque est in tuum commodum. Felices Religiosi, qui sunt domus, in qua Deus habitat: nam talem hospitē, & habitatorem habent: his, nihil deesse poterit. Felices quoque illi, quòd non sibi viuant, sed ipsi Deo: siquidem Deo viuentes, multò meliùs sibi viuunt: quia in Deo inuenient quidquid desiderare possunt, si in eius perseuerent obsequio. p *Christus* enim (ait Apostolus) *tanquam filius est in domo* patris sui, quæ est etiam *ipsius propria*: *quæ domus sumus nos si fiduciam, & gloriam spei vsque ad finem firmam retineamus*, viuentes ad gloriam eius, qui habitat in nobis; & construxit nos, vt simus eius domus & habitatio.

5. n 1. Cor. 7. 33.

Serm. in id Psal. 23. Hæc est generatio

o Gal. 2. 20.

p Hebr 3. 6

f Prou 31. 4. suadet: f *noli Regibus dare vinum: quia nullum est secretum vbi regnat ebrietas, & obliuiscuntur iudiciorum* Iustorum, & obligationum officij sui.

4. IDEM vini excessus reddit hominem ineptum & inhabilem ad sapientiæ diuinæ illustrationes; & ad veræ deuotionis affectus. nam (vt dixit Oseas

g Osee 4. 11 Propheta): g *fornicatio, & vinum, & ebrietas auferunt cor*, & h *suffundunt oculos*,
h Prou. 23. 29. non solum corporis, sed multo magis animi. ac propterea dixit Ecclesiastes: i *cogitaui in corde meo abstrahere à vino carnem meam, vt animum meum trāsferrem ad Sapientiam, deuitaremq; Stultitiam.* Qua sententia insinuat: se propterea Luxuriæ tradidisse, quòd fræna potationi laxasset. Quare ad se reuersus decreuit, à vino abstinere, vt posset esse verè Sapiens.

i Eccles. 2. 3.

5. IDEM etiam vitium facit hominem incōstantē in omni bono, nam (vt ait
k Eccli. 19. 2. Ecclesiasticus:) k *vinum & mulieres apostatare faciunt sapientes, & arguent sēsatos.* Nec mirum est, eos succumbere tentationibus: siquidem (vt Salomon di-
l Prou. 23. 34. xit) sunt l *quasi sopitus gubernator in medio mari, amisso* rationis *clauo.*

6. DENIQVE preciosissima quæque humanæ naturæ bona corrumpit, qualia sunt salus, vita, honor, fama, libertas, iudicium & ratio, quæ hominis sunt
Versu 29. propria, quibus distinguitur à bestijs. quare concludit Sapiens: *cui va? cuius patri va? cui rixa? cui fouea? cui sine causa vulnera? cui suffusio oculorum? nonne hu qui commorantur in vino, & student calicibus epotandis? ne intuearis vinum quando flauescit, cùm splenduerit in vitro color eius: ingreditur blandè. sed in nouissimo mordebit, vt coluber, & sicut regulus venena diffundet. Oculi tui videbunt & concupiscent extraneas, & cor tuum loquetur peruersa.* Hæc Salomon: quæ pulchrè confirmat S. Augustinus, dicens: O dolorosa Ebrietas, omnium malorum mater, omnis luxuriæ soror, omnis superbiæ pater! O Ebrietas, tu mentem excæcas, iudicio recto cares, consilium nullum habes, blandus dæmon es, venenum dulce es, peccatū suaue est! insania volūtaria, ignominiosus languor, mentis sanæ debilitatio, turpitudo morū, dedecus vitæ, honestatis infamia, animæ corruptela. O Ebrietas, discāt te diligētes agnoscere, discāt te deuitare, discant te velut mortem effugere: quoniā qui te dilexerit, Regnū Dei non consequatur. Ebrietas (ait S. Ambrosius) est carnalitatis esca, stultitiæ incentivum, sapientiæ venenum. Quid est homo ebrius nisi superflua Creatura? Cuius vita somnus, & cuius somnus est ipse mors. Ne temerè de tua fortitudine præsumas: quia neque fortior es, quam Loth; neque continentior, quàm Noë. Hic m *inebriatus est*, & turpiter *nudatus*; ille autem n *inebriatus*, & per filiarum fraudem incestum cum eis admisit.

Sermo. ad Fratres in Heremo. 6. 3 v'ſ her rendum adduci: exemp'um Serm. de sobrietate & castitate.
Lib. de Elia & Ieiunio.
m Lib. 1 de Abraham. Gen. 9. 21.
n c. 19. 32.
S. Thomas 2. 2. q. 149. a. 3.

PROPTER omnes has rationes fuit hoc vitium valde seuerè prohibitū Ecclesiasticis, & multò adhuc seueriùs Religiosis, & virginibus: eò quòd valde aduersetur Castitati, coniunctioni mutuæ, orationi, silentio, & Perfectioni, quam profitentur. Et quamuis moderatus vini vsus non sit illicitus: abstinentia tamē eius vel omnino, vel ad tempus semper fuit valde commē-

data,

data,& laudata in scriptura sacra. Et o *Aaroni eiusq; filijs Sacerdotibus dixit Dominus: Vinum, & omne quod inebriare potest non bibetis, quando intratis in tabernaculum testimonij, ne moriamini.* Et lex Nazareorum, qui p *votum faciebant, vt sanctificarentur, seq; Domino consecrarent*, erat, vt *à vino, & omni, quod inebriare posset, abstinerent* Quod confirmauit Angelus Gabriel, cum de Sancto Ioanne Baptista, Euangelicæ legis Præcursore, dixit: q *erit magnus coram Domino; vinum, & siceram non bibet; & spiritu sancto replebitur adhuc ex vtero matris suæ*: vt statim appareret, quàm esset gloriosus modus hic Abstinentiæ, qui tantã eius excellentiam comitabatur. quasi fundamenta iacturi ad designandam Legem Nouam. Quamuis autem S Apostolus suaserit Timotheo discipulo suo, vt r *modico vino vteretur*, tamen paulo ante dixit: *teipsum castum custodi*, & tunc causam subiunxit, cur suaderet modico vti vino: *propter stomachum*, inquit, *tuum, & frequentes infirmitates tuas*: & quoniam opus erat maioribus viribus ad grauiores sustinendos labores. Magnumque indicium est sanctæ cõsuetudinis Timothei, quam mutare noluit, nisi à suo Magistro impulsus; cuius consilio securior est facultas, illam mutandi. Et vt S. Bernardus ait, qui talis fuerit, qualis erat Timotheus, benè licebit ei ea facultate vti.

o Leu. 10. 9. Ezech. 4. 21. p Num 6. 2 q Luc. 1 15 r 1 Tim. 5. 23. Apolog. ad Guilhel. & Serm 30 in Cant.

§. III.

Tempus & modus cibum sumendi.

TERTIO loco præscribit Temperantia tempus & horam sumendi cibũ; & quoties, & in quo loco sit sumendus obseruatis in omnibus Prudentiæ Regulis, & attenta necessitate sumẽtis, & cõsuetudine Patriæ, stat utisq; Religionis, ita vt præscripta hora cõueniẽs nõ præueniatur prætextu alicuius sensualitatis: ne talis in illud væ incidat, de quo dixit Ecclesiasticus: a *Væ terra, cuius principes mane comedunt: beata verò terra, cuius principes vescuntur in tempore suo ad reficiendum, & non ad luxuriam.* Idem autem intelligit *comedere mane*, & comedere extra tempus, & propter voluptatem. Aptè autẽ vtrumque coniunxit: qui enim ob sensualitatem suam comedit; nec horam seruat, nec tempus; qui autem comedit ad refectionẽ & sustentationẽ naturæ, non præuenit tẽpus ad id aptum. Estq; signũ exiguæ valdeque infantilis virtutis, quod quis huic gulæ modo se dedat. Nam (vt Cassianus aduertit), qui non exspectat patiẽter horã præscriptam, nec se ipsum superat, ne extra præscriptum tempus comedat: is difficilè poterit seipsum vincere in rebus maioris momenti. In solo vno casu (ait ipse) Patres Eremitæ horam præueniebant, aut sæpius, quàm solerent, comedebant: quando scilicet opus erat charitatem & societatem hospitibus exhibere. Sed nec tunc præscriptam sibi quantitatem ciborum excedebant: imo aliqui medietatem

a Eccles. 10. 16. Lib. 5. cap. 20 24. & 25. Collat. 2 c. 26. Lib 5. cap. 9. & coll. 2. c. 23.

 tantùm

tantùm suo tempore sumebant;reijcientes aliam medietatem ad horam,qua hospes illo die esset venturus. Et vniuersim suadebant,magis expedire,quotidie semel aut bis moderatum cibum sumere;quàm diu abstinere;& postea sese saturare & replere. Et S. Hieronymus ait:melius esse,quotidie parum; quàm rarò satis sumere:quemadmodum terræ,vtilior est pluuia sensim descendens;quam nimbus magno cum impetu cadens. nimius enim cibus impedit bona Exercitia:magis igitur expedit,ita illum sumere, vt statim possis illa continuare.

Epist. ad Eustoch. & in Regul. cap. de Abstinentia.

DENIQVE Temperantia ordinē & rectitudinē præscribit modo sumēdi cibū;vt decentia,qualitati sumētis,& circumstantium ædificationi debita seruetur;multoque magis illa,quæ Deo D.N. placeat:in cuius præsentia, vt suprà dicebamus,cibus sumendus est,vt excitemur ad id faciendum cum ea, qua par est,decentia interiori & exteriori, quemadmodum qui comederet coram Principe & Rege terræ, grauitatem & totius hominis compositionē magnam seruaret in mensa. Quare in comestione (ait S. Basilius) seruandum esse documentum illud Apostoli,dicentis: b *omnia vestra honestè, & secundum ordinem fiant.* Sed duo præcipuè extrema sunt vitanda: *alterum*, comedendi valdè festinanter,magnosq; bolos sumendi:id enim est magnum inordinati valde interioris appetitus indicium;& sanitati,bonæque digestioni contrarium; & nominatim grauitati ac modestiæ Religiosæ. quod fusiùs prosequitur S. Bonauentura sequutus S. Bernardum. *Alterum* extremum est,nimis tardè comedere, diu cibum aut potum in ore retinendo, vt iucundo & grato illo sapore diutiùs delectetur. Hunc gulæ modum S. Dorotheus Lemargiā, id est insanam palati siue gutturis voluptatem appellat:qualis erat illorum, de quibus dixit Oseas:quod d *super triticum & vinum ruminarent*,cū in modū, quo solent animalia ruminantia;vt,dum comedunt & bibunt,maiorem percipiant voluptatem. De vtroque hoc extremo admonet Ecclesiasticus dicēs: e *vtere quasi homo frugi his, quæ tibi apponuntur,ne,cum manducas multū,odio habearis. Et si in medio multorum sedisti, prior illis ne extendas manum tuam nec prior poscas bibere. Cessa prior causa disciplinæ,& noli nimius esse*,& tardior, *ne forte offendas.*

Regul. 72. ex Fusis.
b 1 Cor. 14. 40.
Processu 6. c 31.
Ad Fratres de Monte
Serm. 18.
d Osea. 7. 4.
e Eccli. 31. 19.

SED altiùs adhuc hæc monita ac documenta tradit Salomon,dicens: f *quādo sederis, vt comedas cum principe,diligenter attende,quæ apposita sunt ante faciē tuam: & statue cultrū in gutture tuo. si tamen habes in potestate animam tuam: ne desideres de cibis eius,in quo est panis mendacij.* In qua sententia quinque magni momenti documenta tradit,seruanda præcipuè in conuiuijs, de quibus S. Gregorius ait,vix fieri posse absque aliquibus peccatis. Ac propterea S. Ambrosius perfectionis cultoribus suadebat,illa fugere: eò quòd multum temporis in eis expendatur, multaque verba prophana & noxia proferantur, quibus non possis aures tuas occludere;quod si impedire illa tentes, habe-

f Prou. 23. 1.
Lib. 1. Moral. c. 4.
Lib. 1. offic. c. 20.

beris superbus, & inurbanus. Cogent etiam nolentem comedere, & bibere præter tuam consuetudinem; & quolibet excessu, & inordinatione accidente maculaberis, eò quòd præsentia tua censeberis omnes approbasse. Quoniam autem non possunt interdum huiusmodi conuiuia euitari, seruanda tibi sunt prædicta Salomonis documenta. *Primum* est, vt *diligenter attendens quæ apponuntur*, non te effundas ad vescendum de omnibus; sed prius consideres, quòd magis tibi expediat. *Secundum*, vt *statuas cultrum* discretionis *in gutture tuo*, perpendens periculum cui expositus es, gulæ succumbendi, si nimius cibus per tuum guttur ingrediatur. *Tertium* est, vt *non desideres de cibis eius*; sed cultro mortificationis iugules desiderium & appetitum ciborum, & vinorum delectabilium & pretiosorum, quæ sunt verè *panis mendacij*, hoc est fallaces & mendaces cibi, qui te decipiunt alliciendo, & impellẽdo ad plus sumendum, quàm opus habeas. *Quartum* est, vt cultrum quoque statuas in gutture tuo, mortificando linguam, ne ad loquendum laxetur: nam etiam imminet periculum succumbendi & moriendi propter sermonem. *Quintũ* est, vt comedas, loquaris, totumque illud opus facias, quasi cultrum in gutture tuo haberes: qui in memoriam reuocet, moriendũ tibi esse; fieriq; posse, vt ex ipsa mensa deducaris in sepulchrum. Hisce quinq; documentis satis munitus eris contra gulæ spicula: quamuis victoria adeò sit rara, vt Sapiens idem adiecerit: *si tamen habes in potestate animam tuam*: quasi dixerit: hæc omnia, quæ tibi dixi, facito, si tantam habes virtutem, vt animam tuam frenare, & intra certos limites in huiusmodi occasionibus continere possis. Nam grauiter & prudẽter S. Chrysostomus dixit: quis est vincẽs tam facile inimicos, vt prandens trophæum erigat? *Hom. 59. ad Popu.* S. Augustinus etiam cum multum in sanctitate profecisset, Deo D. N. dicebat: quotidie contra appetitum cõmedendi *Lib. 10. Cõfess. c. 31.* & bibendi pugno: & quis est Domine, qui non aliquando metã & necessitatis limites egrediatur? quicunq; is est, magnus certe vir est: dicetque meritò sanctum nomen tuum magnificare: ego autem non sum talis, sed homo peccator. Et quamuis aliqui sint (vt ait Cassianus), qui facilè conuiuia euitent, cibosque delicatos sibi non procurent: pauci tamen sunt, qui moderatè vtãtur sibi permissus; sciantque se ipsos mortificare, cùm illos habent coram se positos. *Lib. 5. c. 7.* Quare aptum illud est consilium, vt aliqua semper mortificatio fiat dum cibus sumitur, aliquid relinquendo eorum, quæ meliùs sapiunt, & palatum delectant, tam vincendæ gulæ causa, quàm Christo D. N. in eius pauperibus aliquid tribuendi. Nam si qui valde se mutuò diligunt, cùm simul comedunt alter alteri offert bolũ aliquem iucundioris cibi, aut etiã mittit extra mensã, si prope sit: non censebitur magnum quid facere, qui Christum Dominũ verè ex corde diligit: si aliquid comedere omittat, quo aliàs recrearbatur, vt ad ipsum Dominũ mittat in suis pauperibus existentem, & id expectantẽ. Aduertit enim S. Greg. semper expedire, vt misericordia cum ab- *3. p. Pastoralis. admoni. 11.*

TRACTATVS III.

DE STATV RELIGIOSO QVOAD EIVS SVBSTANTIALIA; ET INGENTIBVS PREMIIS EIDEM PROMISSIS.

CAPVT I.

QVID SIT STATVS RELIGIOSVS, ET CHRISTVM D. N. eum in lege noua constituisse; eiusq; aliquid in antiqua præcessisse.

INTER eos Status, qui sub Continentiæ vexillo militant, prælucet quasi Sol inter sydera facer Status Religionis. Quod Religionis nomē attribuit sibi, quamuis aliàs proprium sit nobilissimæ cuiusdā virtutis, cuius est reddere Deo supremum cultum & honorē ei debitum, ob infinitam eius præstantiam & excellentiam: cuius actus sunt Adoratio, quàm Latriam appellamus, Deuotio, Oratio, Sacrificia, Oblationes, & Vota, & alij similes: quibus omnes Christiani Deum ipsum honorāt ac venerantur; sed eosdē tamē multo perfectius exercent cultores & Professores huius status, quē per excellentiā Religionē appellamus. Quæ non aliud est, quam Congregatio hominū Creatoris ac Redemptoris sui obsequio perpetuo dedicatorum, & obstrictorum cū ea perfectione, quā Sacrum Euangeliū docet: ad quem statum tribus illis peruulgatis votis, Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ se se obstringunt, iuxta aliquā formulam, modumq; viuendi ab Ecclesia Sancta approbatum. Tria enim sunt necessaria ad propriam statūs Religiosi perfectionem. *Primum* est, firmum animi decretum seruandi perpetuam Castitatem, Paupertatem, & Obedientiam, ita vt nunquam retrocedat, aut aliquid ex ijs resumat, quibus per huiusmodi virtutes sponte se spoliauit, ac renūciauit. quod tamen non sufficit, nisi addatur *Secundum*: vt idem animi decretum voto confirmetur. Ad rationem enim statūs spectat, (vt supra est dictum) vt stabilis sit ac firmus. Hanc autem firmitatem non habet, nisi ex vi voti, quo promittitur Deo D. N. id, quod ipse Status ex suo Instituto profitetur. Sed neq; sufficit tria illa vota priuatim & ex ꝓpria deuotione edi: (quod facere posset etiā qui in sæculo manere vellet) sed necesse est secundū eam formā & rationem id fieri, quam Ecclesia præscripsit: licèt enim vota illa in se ipsis sancta sint,

Quid sit Religio. S. Tho. 22 q 186, a. 6.

cta sint, eaque Deus approbet & acceptet à quocunque legitimè ea offerente: sed, cùm diuersæ sint rationes, fines, ac media, ea custodiendi: comisit Deus Ecclesiæ suæ, suoque vicario Pontifici Romano, solennitatem, conditiones & media præscribere, quibus ea sint edenda, vt vere sint vota religiosa. & hac ratione Ecclesia, & eius nomine cæteri Prælati ea acceptant, vt constituant Statum Religionis.

Vide S. Thom. 2. 2. q. 81. a. 1. In Amos. 9. Lib. de vera Relig. a Eccles. 4. 12.

OPTIMO autem iure nomen hoc Religionis ei statui tanquam propriû assignatur: ducitur enim, (vt ait S. Hieronymus, & S. Augustinus) à verbo Religare, hoc est rursus ligare. Nam omnes homines, naturalis quidem legis vinculo, diuino sese obsequio mancipant: at Christiani secundò Euangelicę legis vinculo in Baptismo se ligant: quibus duobus vinculis tertium addunt Religiosi, obstringentes se tribus prædictis votis, tanquam a *funiculo triplici,* de quo Ecclesiastes ait, *quòd difficilè rumpatur.* Postquam enim Religiosi spôte se ipsos obstrinxerunt: non possunt se ipsos dissoluere: eò quòd in perpetuum ligati, diuinoque seruitio dedicati maneant. S. Isidorus dicit: nomen Religionis venire à verbo Relegere: eò quòd tales dedicent sese ad semper cogitandas res diuini cultûs; legentes, & repetentes semel & sæpius lectionẽ & occupationem earum rerum, quæ ad sui statûs obligationem spectant: cuius excellentiæ nulla via meliùs intelligi possunt, quam si explicetur: quid ipse status sit, & quas res complectatur. Cui cùm tanquam proprium tribuatur nomen Religionis, quod omnibus Ecclesiæ statibus est commune: licebit eidem tanquam proprium attribuere, quod spiritus sanctus per Salomonem de tota illa dixit. nam sæpe euenit, vt magni alicuius palatij delineatio, magno artificio fit in alio minori, quod in ipso maiori continetur, compendio quodam expressa. Ait itaque Sapiens: b *Sapientia ædificauit sibi domum, excidit columnas septem. Immolauit victimas suas, miscuit vinum, & proposuit mensam suam. Misit ancillas suas, vt vocarent ad arcem, & ad mœnia ciuitatis. Si quis est paruulus, veniat ad me. Et insipientibus loquuta est: venite comedite panem meum, & bibite vinum, quod miscui vobis. Relinquite infantiam, & viuite, & ambulate per vias prudentiæ.* In qua sententia quæcunque diximus de ipsa Ecclesia in primo Tomo, videbimus satis clarè depicta, eaque pertinere ad statum Religiosum: qui huius & sequentis Tractatus est materia & argumentum: authorem scilicet eius, antiquitatem, firmitatem, & finis eius præstantiam; Institutorum eius varietatem, votorum oblationes, legum pastum & refectionem; modum vocationis ad tot bonis fruendum; personas quæ vocantur; ac media, quibus Christus D.N. vtitur, ad talem vocationem. Simul etiã insinuantur excellentiæ, magnæque huius statûs vtilitates.

Lib. 10. Etimol. verbo: Religio.

b Prou. 9. 1

§. I.

Author Status Religiosi.

A PRIMO igitur præcipuoque Status Religiosi authore inchoãtes: dubium non est, quin Sapientia diuina incarnata, quæ ingentem Ecclesiæ domum fundauit & exstruxit, etiam in eadem ædificauerit sacram domum Religionis, cum rebus illis præcipuis, quæ ad eius essentiam & firmitatem spectant. Quæ quemadmodum veniens in mundum, tradidit se in mortem, permittens a *latus suum lancea aperiri, & ex eo sanguinem & aquam exire*: b *vt exhiberet* (vt ait Apostolus) *ipse sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam aut rugã, aut aliquid huiusmodi, sed vt sit sancta & immaculata*: ita dicere licet, quod venerit in hunc mundum magis in particulari, vt intra ipsã Ecclesiam, Religionem exstrueret: in qua excellentius adhuc Ecclesiæ pulchritudo & nitor splenderet: præuidens hanc Euangelicæ perfectionis præstantiam in multitudine omnium Christianorum haud conseruandam: multitudo siquidem semper sequitur quod laxius est; & quod preciosum, est rarum, & in paucis inuenitur. Pro his igitur paucis ædificare voluit angustam Religiosæ vitæ domum. Quemadmodum insinuauit ipse, cùm adolescenti dicenti, se omnia mandata custodiuisse à iuuentute sua, dixit: c *si vis perfectus esse, vade, vende quæ habes, & da pauperibus: & veni, & sequere me.* quibus verbis (vt ait S. Augustinus) manifestauit felicis huius Statûs fundationem: qui supra præceptorum obseruantiam, addit etiam consiliorum Euangelicorum, in Paupertate, Castitate, & Obedientia religiosa; Paupertatem indicauit, cùm dixit: *vende quæ habes*, earumq; proprietati renuncia, *dando ea pauperibus*; Castitatem, cùm dixit: *veni sequere me*, seruando scilicet Castitatem, quam ipse seruabat: de qua iam dixerat d *esse quosdam Eunuchos, qui se ipsos castrauerunt propter Regnum cœlorum*, quod ipse prædicabat; similiter insinuauit obedientiam eodem illo verbo, *sequere me*: nam propterea sequi debebat, vt obediret, & vitam perfectam, quã ipse ducebat, ac docebat, amplecteretur. Hoc ipsum attentiùs adhuc deducitur ex eo quod, nolente adolescente illo Statum tantæ perfectionis amplecti, statim S. Petrus Apostolus, reliquorum Apostolorum nomine, dixit ipsi Christo: *ecce nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te: Quid ergo erit nobis?* qui S. Petrus nomine rerum omnium, quas reliquerant, non solùm facultates & possessiones intellexit, quas reliquissent, vt paupertatem amplecterentur: sed vxorem quoque, propriamque libertatẽ, cultores & Professores facti continentiæ, & subiectionis erga suum Magistrum Ita enim S Hieronymus deducit ex ipsius Saluatoris ad S. Petrum responsione, qua dixit: e *Omnis, qui reliquerit domũ vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut vxorem, aut filios, aut agros propter nomẽ meum, centuplum*

Sapientia ædificauit sibi domum.

a Ioan. 19. 34.

b Ephes. 5. 26.

c Matt. 19. 21.

Epist. 89 q. 4.

d Matt. 19. 12.

Lib. 1. cont. Iouinia.

e Matt. 10 29.

Luc. 18. 29.

accipiet, & vitam æternam poßidebit. Satis enim apertè his verbis Christus insinuauit: omnia illa deseruisse Apostolos, vt ipsum sequerentur; quibus propterea centuplum etiam promittebat. Et quoniam ipsi futuri erant fundamentalia Euangelicæ perfectionis saxa, quos reliqui fideles sequuturi erãt: certissimum est, (vt ait S. Augustinus quem S. Thomas, eiusque schola tota sequitur) S Petrum & reliquos Apostolos, eâ ratione rebus suis omnibus, vt Christum sequerentur, renunciasse; vt tribus ad id editis votis sese obstrinxerint: inspirante eis eorum Magistro hunc perfectionis modum, quem postea essent prædicaturi, & in Ecclesia ipsa constituturi.

Lib. 17. de Ciuit c. 4. 2. 2. q. 88. a. 4 ad. 3.

QVEMADMODVM autem supremus hic Magister omnibus præibat semper exemplo, & priùs opere exequebatur, quod verbo docebat: credibile est, quod quemadmodum perfectissimè seruauit Paupertatem, Castitatem & Obedientiam patri suo: ita etiam votum ediderit earundem trium virtutũ, vt qui semper faceret, quod erat optimum, & perfectissimum: nam, vt supra dictum est, præstantius est opus virtutis, quod fit cum voto, quàm sine illo. Ac propterea in Psalmo, in quo de eius passione agitur, cùm ea referuntur, quæ ipse erat facturus, ait: f *vota mea reddam in conspectu timentium te. Vota* (inquit, S. Basilius) appellat ea quæ promiserat se facturum; aut (vt S. Augustinus ait) sacrificia, quæ pro salute mundi obtulit; nominatim autem passionis ac mortis sacrificium. Nam credendum est, ipsum voto se obtulisse æterno Patri, cùm ingressus in mundum ei dixit: g quia *corpus aptasti mihi* vt sacrificari posset, *ecce venio, vt faciam Deus voluntatem tuam: Deus meus* id *volui & legem tuam in medio cordis mei.* Et ea vota impleuit in conspectu timentium Deum, vt exemplo suo eos exstimularet ad ipsius imitationem.

Vide Suarez in 3. P. tom 2 Disput. 28 Sect 2.
Tract. 1 c. 9 f Psal. 21. 26. Ibidem. Ibidem in 2. expositione. & S. Hieron. g Psal 39. 7 Hebræ 10. 5

1. PRIMA igitur Status Religiosi excellentia oritur, ex præstantia primi eius fundatoris Christi D. N. qui est Sapientia æterna, & modo quodam valde eminenti, & superiori quàm nostro; dignatus est esse primus legis Euangelicæ Religiosus, ac petra fundamentalis huius ædificij; adiungẽs sibi discipulos religiosos, qui ipsum imitarentur, & h *accederent* (vt S. Petrus dixit) *ad lapidem hunc viuum*, super quem & *ipsi superædificarentur tanquam lapides viui*, & efficeretur *domus* quædam *spiritualis*, ipsa scilicet sacra Religio.

h 1. Petri. 2. 4.

2. Ex quo etiam constat secunda eiusdem Status excellentia, eius scilicet antiquitas: siquidem orta est in mundo cum ipsomet eiusdem mundi Saluatore, qui in ipso instanti, quo cæpit esse homo, obtulit Patri suo proposita & vota perfectionis Religiosæ. Quid enim fuit porticus illa Bethlehem, in qua ipse Saluator erat cum matre sua & Iosepho; nisi viua quædam Religionis domus? nam omnes tres erant Virgines Deo consecrati; omnes tres pauperes in summa paupertate: clamante infantulo exemplo suo, quod postea erat etiã verbo prædicaturus. Quare statim atq; cæpit Ecclesiam suã fundare, cæpit quoq; Religionem intra eam disponere ac erigere. Quemadmodum S

Bernar-

Bernardus memorandis his verbis declarat: ordo, inquit, Religiosus fuit primus in Ecclesia, imo ab eo cœpit Ecclesia. quo nullus in terra similior Angelicis ordinibus; nullus vicinior ei, quæ in cælis est Ierusalem mater nostra; siue ob decorem castitatis, siue propter charitatis ardorem; cuius Apostoli Institutores, cuius hi, quos Paulus tam sæpe i *Sanctos* appellat, inchoatores extiterunt. nam inter illos nihil, quod suum esset, quispiã retinebat; sed k *diuidebatur*(vt scriptum est) *singulis prout cuiq; opus erat*: idque tanta concordia morum, & animorum cohærentia, vt l *multitudinis credentium esset cor vnum & anima vna*. Nam, cùm spiritus sanctus venit super Apostolos, ac discipulos, vt quæ Christus D.N. prædicauerat ac docuerat, in eis confirmaret, & stabiliret: statim cœpit hunc viuendi modum dilatare & confirmare, inspirans plurimis viris ac fœminis, vt non contenti obseruantia Præceptorum, consilia quoq; amplecterẽtur Castitatis, Paupertatis, & Obedientiæ; votis editis ad eum vitæ modum sese obligantes: vt sic essent in omnibus perfectiores. Vnde Cassianus ait, vitam Religiosorum in cœnobijs communiter viuentiũ sub Obedientia vnius Abbatis incepisse ab ipsis Apostolis: ad quorum pedes ponebant Fideles precia agrorum ac domorũ, quas vendebant, in signũ Paupertatis, & Subiectionis ad Apostolos, voto se ad id faciendum obligãtes. Cuius indicium est tremenda illa punitio, quâ S. Petrus puniuit Ananiam & Saphiram eius vxorem, eò quòd m *fraudassent de pretio agri, & partem tantum quandam ad pedes Apostolorum posuissent*: nam ita facientes, *mentiti essent Spiritui sancto*, transgredientes votum, quod ediderant, voluntariæ paupertatis: quemadmodum communiter S. Patres interpretantur. Denique adeò excreuit, & inualuit Religiosus Status in primitiua illa Ecclesia, vt S. Dionysius S. Pauli discipulus ita de eo loquatur, quasi de re valde nota & confirmata; eiusque Professores vocabantur *Cultores*: eò quòd cultui & honori Dei omnino se manciparent, & animarum suarum profectui, & in omni virtutum genere perfectioni ex instituto studerent. Appellabantur quoque *Monachi*, eò quòd ad solitudinem se reciperent, vt seorsim ab alijs cum Deo agerent. Et in signum, quòd à vita communi, & apud fideles ordinaria se segregarent, induebant peculiarem habitum à reliquis distinctum: vt hoc ipsum eos ad maiorem perfectionem prouocaret.

Apolog. ad Guilhelmũ columna 9. *i Rom. 15. 25* *1. Cor. 16. 1.* *k Actor. 2. 44.* *l c. 4. 32.* *Vide Bellar. lib. 2. de Monach. c. 5. tom 2* *Lib 2. c. 5. & collat. 18. c. 15.* *m Actor. 5. 2.* *S. Aug. Ser. 27 de verb Apost.* *S. Chrys. Homil. 12. in Acta. Vide Bellar. sup c. 20.* *Lib de Eccle. Hierar. c. 6.*

§. II

Religiones in Antiqua lege.

SED adhuc maior est Religiosi Status antiquitas. Nam diuina Sapientia multò ante quàm humanam carnem indueret, & cùm antiquæ Ecclesiæ domum ædificauit in populo Hebræo, fundauit intra eam domum aliam Religiosam: licet non adeò perfectam, atque in lege noua. Hæc fuit Religio Nazareorum, qui (vt ait S. Thomas) tunc aspirabant ad supremã

2. 2. q. 186. a. 6. ad 2. argum sed contra.

perfectionem, obligantes se voto ad ea, quæ diuini essent obsequij: quamuis
a Num. 6. 1. votum illud non perpetuum esset, sed ad certum aliquod tempus. a *Quo tempore abstinebant à vino, & omni, quod inebriare posset: nec comedebant quid quid ex vinea esse posset, ab vua passa vsque ad acinum: nec nouacula transibat per caput eorũ,* sed permittere debebant crescere *Cæsariem capitis sui; nec contingere* aliquem *mortuum,* etiam *Patrem aut matrem:* vt sic intelligeretur, perfectam sanctitatem consistere in plena sui ipsorum mortificatione; speciatim autem in tribus. *Primum*, vt abstineant à rebus delectabilibus, & occasionibus in eas incidendi, quantumuis paruis ac leuibus. *Secundum*, vt huius vitæ onera patienter ferant; neque delectationis aut indulgendi sibi causa, illa à se excutiant. *Tertium*, vt omnem amorem parentum, fratrum, & cognatorum omnino exuant ac deponant, b *dimittentes mortuos sepelire mortuos suos*; vt perfectioni consequendæ studeant, quam profitentur. Et hac via multi ad tantam peruenerunt sanctitatem, vt Ieremias de eis dixerit, c *candidiores Nazarei eius niue, nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, Saphyro pulchriores.* Quæ omnes qualitates eminentius competunt nostris Religiosis, quos propterea S. Gregor. Nazianzenus Nazareos appellat: de quibus meritò dicere licet, quod sint rubicundiores ebore antiquo, quod est os Elephantis, in initio quidem valde candidum; sed propter antiquitatem efficitur rubicundum & multo pulchrius: quod vt suprà diximus figura est Castitatis, charitate exornatæ, & reliquis virtutibus eam comitantibus condecoratæ. Quid igitur est, quod dicimus Euangelicos Nazareos esse rubicundiores ebore antiquo: nisi quod Religiosi nostri plurimum excedât antiquos in Castitatis puritate, in paupertate spiritus, in feruore charitatis, & in omnium virtutum excellentia? Eo quod tanquam exemplar & Magistrum habeant Dominum illum, de quo dixerunt Prophetæ (vt refert S. Matthæus (d *quoniam Nazareus vocabitur*, sanctus scilicet & consecratus Domino, nouorum Nazareorum exemplar, cuius nonnullum vestigium fuerunt antiqui; quos noui ita præcellunt, sicut veritas figuram, & corpus verum suam vmbram excedit.

b Mat. 8. 22.
c Thren 4. 7.
Oratio in laudem S. Basi. 4.
d Mat. 2. 23.

Erat etiam in antiqua lege modus alius Religionis eorum, quos scriptura *filios Prophetarum* appellat, qui custodiebant Castitatem; & à communi aliorum hominum conuersatione abstinebât; seque in diuinis laudibus occupabant. De tempore Samuelis dicitur, quod e *grex Prophetarum descendebat de excelso, quos præcedebat Psalterium & tympanum, & tibia & cythara,* ipsi autẽ *prophetarent ac laudarent Dominum.* Meritò autem appellatur locus in quo illi erant *Collis Dei:* eò quòd dedicatus esset ad laudandum & glorificandum Deum à Sanctis illis viris, huic tantum rei intentis. Postea floruerunt valde tempore Eliæ, ac discipuli eius Elisæi, quos S. Hieronymus & S. Isidorus Eremiticæ ac Religiosæ vitæ principes appellant: eo quod Virginitatem coluerint, & in paupertate vixerint seorsim in solitudine, quos f *filij Prophetarum*

e 1. Reg. 10. 5.
Epist. 4 ad Rustic. & 13 ad Paul.
Lib. 1 de of fic. Eccle. c. 12.
f 4. Reg. 2. 5. 15.

tarum habitantes in Iericho, tanquam Magistros suos habuerunt, obedientes eis, eorumque consilia amplectentes. Ad quorum imitationem continuata fuit hæc vitæ ratio in secta Edessenorum: de quibus Iosephus refert, quod renunciarent nuptijs, ac diuitijs; haberentque omnia inter se communia; & alias consuetudines adeò legibus nostrorum Religiosorum similes, vt aliqui Doctores affirment Edessenos illos fuisse hebræos, ad Christianismum cōuersos: de quibus idem refert Philo Iudæus, laudans (vt refert Eusebius Cæsariensis) celsitudinem Religionis quam S. Marcus Alexandriæ plantauerat inter hebræos, amplectentes fidem Euangelicam.

Lib 10 Antiquit. c. 2. & lib. 2. de Bello. c. 7. Canisius de Conf. Euang. §. 5 Bellar. supra c. 5. S. Hiero B epist. ad Eust. de seruanda virgin. Lib. 2. histo. c. 15.

QVICQVID tamen de hoc sit, semper Deus operam dedit, vt in antiqua lege duplex ille Religionis modus prædictus conseruaretur: iuxta illud, quod ipse dixit per Amos Prophetam: g *ego sum qui ascendere vos feci de terra Ægypti: Et suscitaui de filijs vestris in Prophetas, & de iuuenibus vestris Nazareos*: quos in paruo licet numero ex multitudine plebis elegit, vt maiori spiritu, ipsius seruitio se manciparet. Quam ob rem in sanctissimo Ioanne Baptista, qui finis fuit antiquæ legis, & præcursor nouæ, vterque hic gradus Religionis fuit simul: nam h *ab ipso vtero matris suæ fuit* Nazareus, *spiritu sancto repletus*; & Propheta & filius Prophetarum; & secessit in loca deserta, vixitque in perpetua Virginitate & paupertate, aperiens hoc modo fundamenta Eremiticæ ac Religiosæ vitæ in Euangelica lege. ideoque S. Gregorius Nanzianzenus, & S. Hieronymus ducem illum faciunt vitæ Religiosæ. Quamuis Christus D. N. eam constituerit in ea perfectione, quam habet, tanquam supremus omnium Magister, cuius causâ Religiosi nostri, quodammodo promerentur insigne nomen Prophetarum: eò quòd (vt ait S. Bernardus) castitate, paupertate, suaque adeo exacta Obedientia prophetizant, post hanc temporalem & visibilem vitam, aliam super esse æternam & inuisibilem: ad quam suspirant contemnentes quæcunque sunt in hac vita.

g Amos. 2. 10.

h Lucæ 1. 15 Oratio in S. Basil. epist. ad Eusto. Chrysost hom. 1. in Mat Cass a col. 8. cap. 16. Serm in id Psalmi 23. Hæc est generatio quærentium Dominum.

CAPVT II.

PRÆCELSVS RELIGIONIS FINIS EST VT RELIGIOSI non sibi sed soli Deo viuant.

EX DICTIS proximo capite deducere licet celsissimum finem, quem diuina sapientia respexit, dum Religionis a *domum ædificauit sibi.* Nam etsi b *vniuersa propter semetipsum operatus sit Dominus*, & propter gloriā suam; sed præcipue tamen domum hanc sibi ædificauit multis de causis, vt scilicet esset locus dedicatus ad quærendam gloriam Dei; in quo ipse laudaretur, & glorificaretur à suis electis: quorum opera ita in mundo prælucerent; vt omnes, ea videntes, excitarentur ad cœlestem ipsius Patrem glorificādum; deinde, vt inæstimabiles gratiæ suæ diuitias & redemptionis efficacita-

a Prou. 9. 1. b cap. 16. 4

rem manifestaret: faciens eos,qui in mundo viuerent, ipso mundo superio-
res;& in carne viuentes,nō viuere secundum carnem. Itém hanc domum æ-
dificauit,vt sibi esset solatij ac recreationis domus: in qua desiderij sui com-
pos fieret,quo desiderat conuersari cum filijs hominum,agēdo familiariter
cum ipsis Religiosis:qui,vt ipsi soli attenderent, omnia reliquerunt;ac de-
nique,vt in eadem domo, infinitæ suæ sapientiæ thesauros aperiret ,docens
electos suos scientiam propriam sanctorum , & occulta mysticæ scientiæ
c Psal.92.5 spiritus.Quamobrem Religionem licet appellare c *domum sanctitatis*, d *do-*
d Isaiæ.56. *mum Orationis*,& e *domum disciplinæ*;&domum propriam Dei ædificatam per
7. ipsum & pro ipso,potius quàm pro nobis.nam,etsi verum sit,quod eam pro
e Eccli. 51. nobis ædificauerit,& in bonum commodumque nostrum:eo quod innume-
31. ra bona per eam nobis eueniant,vt postea videbimus: noluit tamen dicere
f Psal.21.31 quod nobis sed *sibi* eam ædificasset. Vt Religiosi intelligant:se non suos esse,
2. sed Dei ; nec sibi ipsis sed Deo viuere debere:iuxta illud Psalmistæ: f *anima*
mea illi viuet: quia eam non suam reputabat,sed Dei.Est enim eius creatura,
à quo totum esse accepit,quod habet:æquum igitur est,vt Creatori suo,vi-
uat:&vt opus artificis ipsi seruiat,qui ad hoc illud fecit,vt eius operâ vtere-
tur.Est eius ancilla; eius sanguine redempta,qui vitam suam pro eius redē-
g Isai.43.1. ptione exposuit.Ego(ait Dominus)g *redemi te , & vocaui te nomine tuo:meus*
2. *es tu*.Hoc volo esse imposterum proprium nomen tuum:*qui est Dei*. Cum i-
gitur sis totus Dei, sicut mancipium totum est Domini, qui illud emit : æ-
quum est,te viuere non tibi ipsi, sed ei Domino,qui te redemit:ita enim A-
h 2.Cor.5. postolus dixit: h *pro omnibus mortuus est Christus: vt,qui viuunt,iam non sibi vi-*
15. *uant,sed ei,qui pro ipsis mortuus est,& resurrexit*.Speciali gratia elegit te ipse,vt
3. esses pars Ecclesiæ suæ;speciali vocatione te vocauit,vt esses membrum Re-
ligionis ipsius;fecit te viuum lapidem huius domus ; quam in suum vsum &
obsequium ædificauit:æquum igitur est,te totum in hoc ipso occupare;& vt
quidquid cogitaueris,loquutus fueris,& feceris:id non tibi,sed ei Domino
fiat,cuius tu es.Vt re ipsa impleas quod idem Apostolus dixit:i *qui sapit,Do-*
i Roma.14. *mino sapit:& qui manducat Domino manducat:nemo enim nostrum sibi viuit,& ne-*
6. *mo sibi moritur . Siue enim viuimus,Domino viuimus:siue morimur Domino mori*
mur. Siue ergo viuimus,siue morimur,Domini sumus quòd si Dei es:cui,nisi Deo,
4. viuere debes?Tecum loquitur Isaias dicens:k *iste dicet: Domini ego sum:& hic*
k Isaia 44. *scribet manu sua. Domino* : seu:Dei sum ego:cùm enim eius vocationi præbui
5. cōsensū:me ipsū obstrinxi,vt illi soli viuerē.Quod si,cùmDeus sit absolutus
Dominus,nec suis creaturis opus habeat , exit à se ipso per amorē;videturq;
animæ illi viuere,q̄ amat;dū adeò attentè,&cū tanta cura,eius cōmodis cō-
sulit,vt suorum amicorum bonū,propriū reputet;Idemq; fit,ædificare sibi
domum,& eandē illis ædificare: quanto magis erit rationi consentaneū, vt

animam

anima illa à se ipsa omnino exeat, soliq; Deo viuat, totā se occupās in eo quod ei placet; & implens quidquid ille præcipit, ac consulit? hoc est quod sponsa dicebat: l *dilectus meus mihi, & ego illi*; & iterum, m *ego dilecto meo, & dilectus meus mihi*. ille, inquit, viuit mihi, & ego illi viuo; sed interest: quod ille attendit commodo meo: ego autem eius seruitio; ille cōsulit honori meo, ego autem studeo honori eius; ille per amorem est totus meus, & ego per amorem sum tota eius. Hæc ille facit, quia bonus est, & complacet sibi, dum creaturis suis benefacit; ego idem facio, quia ipse est vltimus finis meus, vnicū bonū meū: teneorque illi ex toto corde meo seruire: & væ mihi, nisi id fecero. nam (vt S. Bernardus ait) dignus est morte, dulcissime Iesu, qui vult sibi viuere & nō tibi; & qui tibi non sapit, desipit. propter temetipsum fecisti omnia: & qui vult esse sibi, & non tibi: nihil esse incipit inter omnia.

l Cant. 2. 16 m c. 6. 2.

Serm. 20 in Cant. in initio.

Hoc ipsum clamant tria Religionis vota. Nam vir Vxori suæ viuit; vxor viro suo; vterque enim attendit, n *quomodo placeat alteri*. Anima autē, quę. voto Castitatis se obstrinxit, viuit spōso suo Christo; & *cogitat, quomodo placeat Deo*. Diuites huius sæculi sibi viuunt: ac propterea diuitias quærunt, quibus sibi ipsis indulgeant: pauper verò spiritu, qui eas omnes reliquit, ostendit, se non sibi viuere; sed Deo, à quo sperat alimenta, qui. gloriantur de sua libertate, viuunt sibi accipientes tanquam regulam ducendæ vitæ suæ, proprium iudicium & voluntatem propriam: at Religiosus, per votum obediētiæ, propriam libertatem exuit; ac desinit esse suus: tradit verò suum iudicium, voluntatem, & libertatē Deo, suisque prælatis. Quare si definire velimus: quid sit Religio, licebit cum S. Bernardo dicere: esse generationem hominum nō quærentium se ipsos, sed Deum; & profitentium viuere, non sibi ipsis; sed Deo suo. Sunt enim domus illa, quam Sapientia diuina ædificauit *sibi*: vt scilicet in ea viueret, & habitaret: ita vt cum Apostolo dicere possent: o *viuo iam non ego, sed viuit in me Christus*. Qui nam quæso maior honor, quæ maiores diuitiæ, aut lætitia maior haberi potest, quàm quod sis domus Dei: in qua diuina habitet Sapientia? stude (ait S. Augustinus) Deum possidere, vt ipse te possideat, & sic eris hæreditas, ac domus eius. Nam, si ipse possidet, aut possidetur: vtrunque est in tuum commodum. Felices Religiosi, qui sunt domus, in qua Deus habitat: nam talem hospitē, & habitatorem habent bus, nihil deesse poterit. Felices quoque illi, quòd non sibi viuant, sed ipsi Deo: siquidem Deo viuentes, multò meliùs sibi viuunt: quia in Deo inueniēnt quidquid desiderare possunt, si in eius perseuerent obsequio. p *Christus* enim (ait Apostolus) *tanquam filius est in domo* patris sui, quæ est etiam *ipsius propria*: *quæ domus sumus nos si fiduciam, & gloriam spei vsque ad finem. firmam retineamus*, viuentes ad gloriam eius, qui habitat in nobis; & construxit nos, vt simus eius domus & habitatio.

5. n 1. Cor. 7. 33.

Serm. in id Psal. 23. Hæc est generatio

o Gal. 2. 20.

p Hebr 3. 6

ATTEN-

ATTENDE igitur, Religiose, ne ab excelso illo fine degeneres, quem in statu tuo quærere profiteris: ne te ipsum abijcias ac deprimas, vt in posterũ viuas mundo, hosti tuo; nec carni, ancillæ tuæ; nec tibi ipsi, qui iam non es tuus; nec solatium inuenire potes in abiecto adeò fine, qualis tu ipse es. Et
q Threu. 3. 28. cum iam q te ipsum *leuaueris supra te*, vt eâ Deo tuo te coniũgeres, ac ligares:
r Galat. 2. 20. viue ipsi Deo tuo; & cum eius Apostolo dic: r *ego per legem, legi mortuus sum, vt Deo viuam. Christo confixus cruci*. Per legem spiritûs, & perfectionis mortuus sum, legi carnis, legibus mũdi, & amoris proprij: vt soli Deo viuam: pro cuius amore clauis trium votorum confixus sum cruci mei Redemptoris, vt ipse viuat in me, & ego in eo, in æternum. Amen.

CAPVT III.

FVNDATIO PARTICVLARIVM RELIGIONVM IVXTA DIuersos earum fines, qui ad septem præcipuos reducuntur.

PRIMVM, quod Sapientia diuina in hac Religionis domo, quam sibi ædificauit, ad eius pulchritudinem & firmitatem fecit, illud fuit, quod *exciderit columnas septem*, quibus totum ædificium inniteretur, & sustentaretur: quæ (iuxta id quod S. Gregorius de Ecclesia dicit) sunt particularium Religionum multitudo, quæ diuersis suis Institutis Statum hunc sustentant; & multitudo virorum Apostolicorum, qui vitâ & doctrinâ suâ cum auxilio diuino, eas fundarunt & conseruant in perfectione, quam profitentur.

1. CVM enim diuina Sapientia multas & varias habeat vias & rationes nos ad perfectionem ducendi; nec sit possibile, eosdem homines, omnes illas vias tenere: ita rem disposuit ac direxit, vt essent variæ Religiones, variaque Instituta, quæ possent varijs personarum generibus accommodari: ostendẽs ex vna parte inæstimabiles gratiæ suæ thesauros, & pulchritudinem Christianæ perfectionis, quæ vna cùm sit quo ad interiora, habet tamen quo ad
1 2. q. 184. a. 1. exteriora admirandam varietatem. Nam vna eademque charitas & amor Dei, & proximi (in quo, teste S. Thoma, substantialis Christianæ vitæ ac Religionis perfectio consistit) producit multitudinem actuum & Exercitiorũ
a Psal. 44. 10. virtuosorum, quibus ipsa Religio, quasi a *Regina sedens à dextris æterni Regis*, est mirificè exornata; *& omnis gloria eius interior apparet in fimbrijs aureis*, exterius *circumamicta varietatibus*, cum tanta Regularum, Constitutionum, Ceremoniarum, Vestimentorum, Exercitiorum ac Ministeriorum varieta-
b 3. Reg. 10. 5. te: vt qui hæc omnia perpendat, magis obstupescat, quàm b *Regina Sabba, cùm vidit ordinem rerum & seruorum in domo Regis Salomonis.*

Ex altera etiam parte, per hanc veritatem prospicit sapientia diuina ea, quæ ad ipsorummet hominũ bonum expediunt. quorum cùm sint varia ingenia,& naturales propensiones, ac vires inæquales: alij amant solitudinem; alij cupiunt inter plures habitare; alii propendent ad contemplatiuam MARIAE vitam; alij ad actiuam Marthæ; alij amant magnam in pœnitentijs seueritatem; alij in eisdem sumendis sunt molliores. Vt autem omnes perfectionem Religiosam obtinere possent: constituit Religionum varietatẽ,vt essent propensionibus, ac facultatibus;& viribus omniũ fidelium accommodatæ. Ad hæc ex temporum varietate oriuntur in Ecclesia variæ necessitates,aliæ spirituales,aliæ temporales; nunc ob hæreticorum persequutiones, nunc ob ignauiam & incuriam Catholicorum: ad quas necessitates reparandas diuina sapientia recentes erigit Religiones, cũ accommodatis Institutis ad subueniendũ Ecclesię in his angustijs ac pressuris. Denique tanta est humana miseria: vt eædem Religiones, quæ magno feruore in vitijs ad perfectionem contendebant, sensim tepescant, & in spiritu inueterascant, quibus interdum euenit, quod in illa Nabuchodonosoris c *statua* fuit delineatum, *cuius caput quidem erat ex auro optimo, pectus autem & brachia de argento, venter & femora ex ære, tibiæ ferreæ, pedum quædam pars erat ferrea, quædam autem fictilis.* Ita in Religionibus sæpè descenditur per suos gradus, à feruore perfectæ charitatis vsque ad tepiditatem vitæ terrenæ. Quamobrem diuina prouidentia nunc excitat viros Apostolicos, qui eas reforment; &, rebus aliquibus recentibus additis, in pristinum feruorem restituant: nunc nouas erigit Religiones, quæ nouo feruore suum cursum auspicentur. Et cùm omnia noua placeant, adferantque admirationem: plures homines illæ ad se trahunt; qui sequantur perfectionem, quam DEVS noster in domo sua statuerat renouare. Quæ omnia clarius intelligentur ex particulari horum Institutorum varietatis declaratione.

2. 3. 4. c *Dan. 2.31.*

§. I.

QVAMVIS septem columnarum numerus (vt ait S. Gregorius) non significet multitudinem determinatam, sed perfectionem in ea, hoc est, necessariam multitudinem ad domus Dei conseruationem: licet nihilominus Religionum varietatem ad septem ordines reducere: eò quòd septem sint præcipui fines, ad quos illæ, varijs actionibus & operibus triplices vitæ, Contemplatiuæ, Actiuæ, & ex vtraque Compositæ tendunt. aliquæ enim magis eminent in operibus amoris & cultus Dei; aliæ in operibus pœnitentiæ & abnegationis sui ipsorum; aliæ in operibus misericordię erga proximos.

Lib. 17. mor. cap. 17. *Ex Cassian. col 14. c. 4. D. Thom 2. 2. q. 188.*

PRIMVS Ordo est Anachoretarum siue Eremitarum, qui tamquam finem sui Instituti, respiciunt contemplationem, secedentes ad loca secreta & fugientes hominum consortia: vt orare, & liberius cum Deo suo agere I.

posſint. In qua re imitantur ſeceſsionem Eliæ, & S. Ioãnis Baptiſt ; imò etiã ipſius Sapientiæ incarnatæ, quę ſtatim poſt Baptiſmum ſeceſsit a *in deſertũ*, per ſpatium *quadraginta dierum* exercens vitam contemplatiuam : quãm poſtea ſequuti ſunt, qui huiuſmodi vitæ fuerunt columnæ, ſancti ſcilicet Paulus, Antonius, Hilarion, Macarius, Simeon, & alij multi: quorum aliqui in ſepulchris ſeſe abdebant; alij ſtabant ſuper columnas; alij in montibus; alij in ſpeluncis deſertis habitabant. quam viuendi rationem Deus approbabat, magniſq; miraculis & ſingularibus fauoribus ita commendabat; vt eis tamquam illicijs permoti multi eos imitarentur. Ex quo factum eſt, vt Ægypti, Syriæq; deſerta magna huiuſmodi Religioſorum multitudine conderentur. Et ita quodammodo implebatur, quod dixit Iſaias: b *lætabitur deſerta & inuia, & exultabit ſolitudo, & florebit quaſi lilium.* Germinabit enim infinitam Virginum & Continentium multitudinem habitantium in deſertis, contemplantium *gloriam Domini, & decorem Dei noſtri*. Sed cùm hæc ſolitudinis ratio ſucceſſu temporum euaderet periculoſa: nã quamuis ibi eſſet tuta Caſtitas, & contemplatio magis quieta: at (vt quidã S. Abbas benè expertus dixit) votum Paupertatis aliquid de ſuo ſplendore amittebat, ob curam & ſolicitudinem ciborũ, veſtium, & reliquarum rerũ, quæ erant ad vitã ducendam neceſſariæ; & ipſum votum Obediẽtiæ, quod eſt inter reliqua præcipuum, non habebat occaſionem, qua exerceretur; ſed potius erat occaſio, vt proprium Iudicium propriaque voluntas præualerent, cum magno periculo in ſuperbiæ abyſſum incidendi.

a Matt 4. 1.

b Iſa. 35. 1.

Apud Caſſ. coll. 19 cap 3

2. QVARE diuina Sapientia *ſecundum* Religionis ordinem conſtituit Monachorum ſcilicet Cœnobitarũ, qui in cõmunitate ſub vnius Prælati obediẽtia viuerent: cuius finis (vt refert ipſe Caſſ.) erat propriã voluntatẽ mortificare, nimiamq; ſuijpſorum ſolicitudinẽ deponere : diſponentes ſe ad cõtemplationem per continua exercitia obedientiæ, ac fiduciæ de gubernatione & prouidentia Dei per ipſos Prælatos, ad imitationem ipſiuſmet Domini : qui cùm eſſet æterni Patris Sapientia, c *ſubiecit* tamen *ſeſe hominibus*; d *deſcenditq; de cœlo, non vt faceret voluntatem ſuam ſed eius, qui miſerat eum.* Hic ordo habet in ſe quod bonum eſt Anachoretarum : Contemplationẽ ſcilicet tanquã finem, abſq; eo, quod erat apud illos periculoſum: hic enim habet magna ſubſidia ex Societate aliorum Religioſorum eiuſdem Profeſſionis; & ex directione Superiorum; quare tãquam magis tutum eum fundauit & conſtituit in Oriente S. Baſilius: reducens (vt ait de eo S. Gregorius Nazianzenus) Monachos per deſerta ſeparatos ad cœnobia; præſcribens eis Regulas & Conſtitutiones fini & votis ipſorum accommodatas. In Occidente autem eundem ordinem inſtituit S. Benedictus; ex cuius familia multæ aliæ Religiones, quas Monaſticas vocamus, prodierunt : inter quas valde prælucet Religio Carthuſianorum, cuius S. Brunus fuit fundator: eò

Supra cap. 8.

c Luc. 2. 51.
d Ioan. 6. 38.

Oratio. in laudem S. Baſilij.

quod

quod habeat plus de solitudine,& minus de conuersatione, etiam inter ipsos Religiosos.

3. Hvic affinis est *tertius* Ordo: cuius finis est propria perfectio, ita vt ex ipso Instituto nihil agant cum proximis. Perfectioni autem suæ varijs vijs attendunt, nam aliqui excellunt in exercitijs diuini cultus, orationis vocalis honorantes Deum canticis & choris prolixioribus; celebrantes magna solemnitate officia diuina, implentes ea ratione quod valde proprium est domus Dei, vt sit c *Domus Orationis.* Alij excellunt in seueris exercitijs pœnitentiarum & asperitatum externarum, induentes se pannis crassis & cilicijs, & nudis pedibus incedentes, abstinentes à carnibus, imò etiam aliqui à lacticinijs; & alias laudabiles suscipientes mortificationes, vt carnem suam spiritui subijciant, f *semper mortificationem Iesu in corpore suo circumferentes;* & g *stigmata Domini Iesu,* (vt ait Apostolus) *in corpore suo portantes*, vt eum imitentur.

c *Isa.56.7.*
f *2 Cor 4.10*
g *Gal 6.17.*

4. Qvartvs Ordo est Religionum habentium finem proprium opera misericordiæ corporalia in bonum proximorum; siue gerendo curam infirmorum in Xenodochijs, siue peregrinos hospitio excipiendo; captiuos redimendo; aut laborando in quærendis eleemosynis pro indigentibus; aut varia Marthæ officia exercendo in Bethania, quod interpretatur domus obedientiæ: eò quòd in his omnibus operibus ab ea dirigantur, ministrantes sicut Martha corporaliter ipsi Christo in eius pauperibus, eorumque necessitatibus subueniendo: quæ necessitates motiua quædam fuerunt, vt viri aliqui sancti talium Religionum professionem inuenirent ex inspiratione Sapientiæ diuinæ, quæ vniuersalis est omnium prospectrix.

5. Hinc etiam ortus est quintus Ordo Religionum, quas Militares appellamus, quarum finis est armis Ecclesiam à visibilibus eius hostibus propugnare, vt in pace, & absque aliquo impedimento attendere possit ad res spirituales; & subsidio esse Christianis oppressis ab infidelibus: eò quod hoc sit opus misericordiæ valde placentis Deo, qui dixit: h *eripite pauperem, & egenum de manu peccatoris liberate.* Neque parua censenda est charitas, quam hic & proximè præcedens ordo profitetur: siquidem tales Religiosi vitam propriam offerunt pro vniuersali Ecclesiæ bono, aut pro seruitio alicuius infirmi peste infecti, aut pro redemptione in captiuitate detenti; exponentes etiam periculo propriam libertatem: vt alij eam recipiant & non pereant.

S.Thom. 2.2.q 188.a 3.
h *Psal.81.4.*

6. Sextvs Ordo est Religionum profitentium vitã mistam, contemplatiuam scilicet & actiuam in suis optimis operibus: qualia sunt misericordiæ spiritualia in bonum animarum, confessiones excipiendo, concionando, docendo, & consilium præbendo. Quam ob causam occupantur & ipsi in

ſtud js ſcientiarum humanarum ac diuinarũ: quæ ad huiuſmodi miniſteria præſtanda ſunt neceſſaria: dãt tamen ſuum tempus orationi, & contemplationi, vt hauriant quod alios doceant, ad imitationẽ Saluatoris, qui vltimis vitæ ſuæ annis nocte vacabat orationi, die verò prædicationi ad commodũ proximorum. Et quoniam hic finis excellior eſt; eò quòd amplectatur vtrumq; actum charitatis, amoris ſcilicet Dei, & proximi circa bona animæ, quæ præſtant corporis bonis: ideò hoc Inſtitutum, ex hac parte (vt ait S. Thom.) eſt cæteris præſtantius: quod profitentur multæ Religiones mendicantes, ſpiritualibus hiſce armis aſsiſtentes Eccleſiæ: vt eam ab hæreticis tueantur, & conſeruent; Catholicorum verò ſpiritum ad maiorem pietatẽ exſtimulent. Quam ob rem, cùm Eccleſia eſſet in huiuſmodi anguſtijs, excitauit D.N. inſignes duas Religiones Mendicantes, ſub ſanctis Dominico, & Franciſco: quemadmodum ipſe reuelauit ſummo Pontifici, qui tunc Eccleſiæ præſidebat, oſtendens dormienti, Eccleſiam S. Ioannis Lateranenſis minari ruinam, quam duo illi Sancti humeris appoſitis ſuſtinebant. Quare meritò & illi, & ipſorum Religiones dicuntur Eccleſiæ columnæ; & inter eas ſexta, quæ ſuſtentat domum & ſtatum Religioſum.

2.2.q.188.a.6.

7. EIDEM eſt valde ſimilis *ſeptimus* Ordo Religionum, quæ dicuntur Clericales, Religioſorum ſcilicet Clericorum, eundem habentes finem, quem proximè præcedentes, non ſolum perfectioni propriæ attendentes, ſed etiam perfectioni proximorum: adiuuantes ſuis miniſterijs Prælatos & Epiſcopos in rebus aliquibus, officiorum eorũ proprijs. & hic ordo fuit primus in Eccleſia inſtitutus ab ipſiſmet Apoſtolis, quemadmodum aſſeruit Pius IV. Pontifex in Bulla quadam Canonicorum Regularium, quam adfert Nauarrus. Nã in ipſis Eccleſiæ initijs oẽs Clerici obſtringebant ſe votis Caſtitatis, Paupertatis, & Obedientiæ: nihil proprij habentes, ſed ex bonis cõmunitatis, in qua degebãt, ſe ſuſtẽtantes. Sed, cũ ſenſim feruor ille, ac ſeueritas intepeſceret, S. Aug. eũ in ſua Diœceſi renouauit: cuſtodiẽs vt ipſe ait hanc Clericalis ſtatus perfectionẽ; & omnibus ſuis viribus alios exhortans, vt imitarentur. Ex quo diſciplina illa ad alias etiam multas Diœceſes tranſijt & nunc etiã durat in multis Cathedralibus Chriſtianitatis Eccleſijs.

Vide Platũ lib.2. de bo. ſtat. relig. c. 23.

In c. ſtatuimus, 10. q. 3. num. 6. & 8.

SED noſtris hiſce temporibus voluit Sapientia diuina ſeptimæ huic columnæ addere, tamquam eius partem, Societatem IESV: quam Tridentinũ Concilium Religionem appellat Clericorum. Videns enim, quã grauiter premeretur Eccleſia propter hæreſes, quæ in Regionibus ſeptentrionalib⁹ recens erant exortæ; & propter Catholicorũ relaxationem & frigiditatẽ circa vſum Sacramentorum, & bonam filiorum educationem, inſpirauit Patri noſtro S. Ignatio fundationẽ ſuę Religionis; & miniſteria, quibus opus erat ad tot neceſſitates reparandas. & vt ſpeciali voto ſeſe obligarent, ad obediendum Pontifici, vt irent ad loca hæreticorum, & gentilium: vt Ca-

Seſſ. 25. c. Decreto de Regular. c. 16

tholicam fidem vel defenderent ab hæreticis, vel plantarent inter gentiles: suisque concionibus & exhortationibus homines permouerent, ad exercitia orationis & frequentiam Sacramentorum, Cōfessionis, & Cōmunionis magna cura illa administrando; & præterea doctrinam Christianam pueros & rudem plebem docendo, & in omni bonorum morum genere eos instruendo. instituit quoque scholas, vt docerent iuuentutem legere, & scribere, litteras humaniores, & scientias naturales, sacramque Theologiam; diligētem dando operam, vt simul cum litteris virtutes imbiberent. Quæ ministeria adeò sunt Religiosorum propria, vt Iosephus Iudæus loquens de Edesseni (siue illi essent Religiosi suæ legis, siue qui ad Christianismū conuertebantur, vt supra est dictum) dicat: quod cùm illi castitatem seruarent, nec proprias haberent proles: suscipiebant alienas in ætate tenera, vt eas docerent, suosque pios mores illis instillarent. Quod si Religiones Monasticæ, quæ à cōmuni consortio magis sunt separatæ, hoc munus exercuerunt, vt constat ex S. Basilio, & S. Benedicto: quanto aptius id præstare poterunt Clerici? ideoque vtrisque præscripsit sexta Synodus, vt Presbyteri & Monachi in suis Monasterijs & Ecclesijs scholas haberent, in quibus fidelium liberi benè instituerentur.

Lib. 2. de bell. Iud c. 7.

Regul. 292. fusi c. 4. & 5.

CAPVT IV.

EXCELLENTIAE SEPTEM HORVM ORDINVM *Religiosorum, & eorum firmitas in persequutionibus.*

SEPTEM illæ status Religiosi columnæ in proximo capite positæ, tanta varietate exercitiorum & muniorum sunt expolitæ, & tot scientiarum ac virtutum splendore & elegantia exornatæ, vt facile prodant infinitam artificis, qui easad gloriam suam expoliuit sapientiam. Primum enim, quemadmodum Ecclesia ipsa Catholica in omnibus statibus iustorum, quos habet, innititur septem columnis septem virtutum, quas Cardinales & Theologicas appellamus, Fidei scilicet, Spei, & Charitati; Prudentiæ, Iustitiæ, Fortitudini, ac Temperantiæ, cum septem Sancti Spiritus donis, quæ illas adiuuant, & in earum actionibus extollunt, ad conseruationem & perfectionem iustorū. Ita etiam Dominus noster fundauit domum Religionis cum omnibus suis Ordinibus & Institutis supra septem speciales virtutes, quæ actionibus suis valdè perfectis, columnarum instar, eam sustentant: Castitatem scilicet perpetuam, Paupertatem voluntariam, Obedientiam & Subiectionem proprijs suis Prælatis; & Religionem siue deuotionem, ex qua vota procedunt, quibus illas confirmat; Charitatem fraternam cum multorum coniunctione & vnione in eadem vitæ ratione; fugam sæculi, qua Pa- 1.

ter, mater, fratres, & cōſanguinei relinquuntur; & quidquid ad leges, & iura ſæcularium hominum, & huius mundi pertinet; imitationem deniq; Chriſti Domini, in bona & recta intentione, ſpiritu, feruore, & modo, quo ille hęc omnia fecit, accipiendo illum tanquam harum omnium virtutum exēplar. Quæ omnes virtutes expolitæ etiam ſunt admiranda exercitiorum cuiuſq; earum propriorum varietate, vt ſuis locis dicemus. Per eaſdem a *lucent* ſeptem ſtatus & ordines Religionum, *ſicut luminaria in mundo, in medio nationis prauæ & peruerſæ* huius mundi, & tamquam ſtellæ firmamenti in nocte huius ſæculi. nā b *diuinæ ſapientiæ deliciæ* ſunt, *eſſe*, & habitare *cum* huiuſmodi *filijs hominū*, quæ præclararū adeò virtutū eorū aſpectu admodū delectatur.

a Philip 2.15
b Prou 8.31.

2. QVAM ob rem meritò dicere licebit, ſeptem hos Ordines eſſe inſtar c *ſeptem candelabrorum aureorum, in quorum medio S. Ioannes vidit Ieſum Chriſtum* D. N. *habentem in dextera ſua ſtellas ſeptem*: qui cum vult ſuos electos tanquā faces ſplendere & ardere in Eccleſia, ſingulari ſua doctrina, & exemplari vita: d *non ponit eos ſub modio* e *vel ſub lecto*, non ſub oneribus grauiſsimis matrimonij, nec ſub moleſtis fortunarū curis: ſed ſupra vnum horum candelabrorum aureorum, euehēs eos ad ſtatum excelſæ perfectionis, fundatū in accēſo Dei & proximi amore. Cuius ſignū eſt, ꝙ præter glorioſos Martyres, maxima Sanctorum pars, quos Eccleſia canonizauit, & ordinariè canonizat, arſerunt & præluxerunt in his candelabris, ex quo ad tātam ſanctitatem peruenerunt, vt Eccleſia ipſa nobis illos proponat tanquā exemplaria virtutum, & aduocatos atq; adiutores ad eam conſequendam.

c Apo. 1.12, 16
d Matt. 5.15.
e Marc. 4.21.

3. IIDEM ſunt *ſtellæ in manu dextera* ipſius *Chriſti*. Fundatores. n. ſacrarū Religionum; ac cæteri, qui in cuſtodia & obſeruātia ſuorū Inſtitutorum eminent, ſplendent tanquā ſtellæ cum inſignibus illis proprietatibus, quas Spiritus S. per Baruch Proph. de eis indicat: f *Stellæ*, inquit, *dederunt lumen in cuſtodijs ſuis, & lætatæ ſunt, vocatæ ſunt, & dixerunt: adſumus: & luxerunt ei cū iucunditate, qui fecit illas*. Hi. n. Sancti Religioſi lucēt in ſuis ſtationibus, cuſtodientes ſinguli Inſtitutum & locum, in quo Deus eos collocauit, tanquā ſtrenuos milites, paratos vitam potius amittere, quā ſtationē ſuam deſerere; ſuumq; officium conſtanter, ac firmiter præſtantes: ne à Deo audiāt, quod ipſe cuidā Epiſcopo dixit in Apoc. g *mouebo candelabrum tuū de loco ſuo*, niſi in obſequium meum feceris ꝙ debes. Quare magno ſibi ducunt honori, ꝙ ſint valde prōpti ad obediendum Deo: quia ſunt ſtellæ, quæ vocatæ, dicūt: adſumus, paratæ ſc. ad obtēperandū tuis iuſsis abſq; mora aut repugnantia; ſuaq; officia præſtanda nō cum tædio, aut triſtitia; ſed cū lætitia & gaudio, *lucentes ei, qui fecit illas*, ad gloriā ſcilicet eius, qui illas creauit, vocauit, & in eo ſtatu collocauit. Nā, vt ſupra dicebamus: non ſibi, ſed Deo & Saluatori ſuo viuunt: qui honorē ab eis accipit, iuxta illud Eccleſ. h *ſpecies* ſiue pulchritudo *cæli gloria ſtellarum*, per quas *mundum illuminat in excelſis Dominus*.

f Baruc. 3.34
g Apoc. 2.5
h Eccl. 43.10

In verbis Sãctiſtabũt, paratæ *ad* acceptandũ & ſequendũ eius *iudiciũ*, & dictamẽ; *& nõ deficient in vigilijs ſuis*. Sẽper. n. ſunt ĩ *præcincti* & vigilãtes, *exſpectãtes Dominũ ſuum*, parati facere ad nutum, ꝙ ipſe præſcripſerit; non dormitãtes, ne deficientes in ſuis vigilijs, quibus potius recreã*tur. Vnde aũt tantum bonum his ſtellis: niſi ꝙ k *Chriſtus Dominus illas habeat in dextera ſua*, eas adiuuans ac dirigens in omnibus, quæ faciunt, & proſperum ac felicẽ præbẽs exitũ in omnibus, quæ aggrediuntur proſpiciẽs eis tanquã rebus proprijs? i *Luc.* 12. 36. k *Apoc.* 1. 16.

4. Hoc aũt inſinuauit S. Ioan. cùm dixit, Chriſtum D. N. eſſe l *in medio ſeptẽ candelabrorum aureorum*, propter aſsiſtentiam ſcilicet, qua conſeruat augetque Religiones, iuxta illud ꝙ ipſemet dixit: m *vbi ſunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum*, & ꝙ promiſit populo ſuo dicens: n *ponam tabernaculum meum in medio veſtri. Ambulabo inter vos, & ero Deus veſter, voſq; eritis populus meus*. Sed quid mirum, quod Dominus habitet in eis? cum dictum ſit, ipſam diuinam Sapientiam ædificaſſe SIBI hanc domũ, in qua habitaret. Vt queadmodum homo ambulat per ſuam domũ, & attendit, curamq; gerit eorũ, quæ in ea habet: ita Sapiẽtia diuina proſpicit domui ſuæ Religionis, & attẽdit ad oẽs ſeptem columnas eius: quas, vt ſupremus ac peritiſsimus artifex, ſemper magis ac magis polit ac perficit: eò quod non ſimul ac ſemel omnem ornatum & perfectionem, quam habent, accipiant. l *Verſ.* 13. m *Mat.* 18. 20. n *Leu.* 25. 11 2. *Corint.* 6. 16.

ET hoc indicat verbũ illud EXCIDIT, ꝙ ſignificat ſecare, polire, & ſculpere o *lapidem*, lignum, aut aliud quoduis metallũ aut ductile. Non dicit tamen hic Scriptura, ſicut alias, an hæ columnæ eſſent lapideæ, aut argenteæ, aut æreæ, aut cedrinæ: vt intelligatur, diuinam Sapientiam gratia ſuæ cæleſtis vocationis eligere omne genus hominum ad hunc ſtatum, excindendo illos ex huiuſmodi fodina, & ſæculi huius ſylua; ac mineris miſeræ huius terræ, vt columnas erigat Religionis. quamuis harum columnarum materia non tanti fiat, atq; ipſa figura, & elaboratum earum artificium: quemadmodum in rebus artificialibus imago eleganter depicta, aut in tabula, aut in lapide ſculpta pluris omninò fit, quà imago eſt, quàm quæ minus benè eſt depicta, etiamſi in auro & argento. Quare diuina Sapientia magnam attentionẽ & operam ponit in his columnis elaborandis: nam malleo & cælo mortificationis eas perpolit, auferens omnem exceſſum & nimietatem, tam rerum terrenarum, quas poſsident; quàm affectionum & propenſionum ad eas: donec in ipſorum cordibus impreſſa omninò & expreſſa ſit imago Euangelicæ perfectionis, & figura Chriſti crucifixi, qui exemplar eſt omnium huiuſmodi ornamentorum: quem Pater eius æternus p *lapidem* appellauit. *ſuper quem ſunt ſeptem oculi, cuius ſculpturam ipſemet vellet cælare*: multa in eo faciens foramina, flagellis, ſpinis, & clauis; vt ad ea tamquam ad nidos ſuos electi ſe recipiant: vt qui pueri ſint, & quaſi columbæ ſimplices. o *Exod.* 4 3. p *Zach.* 3. 9 *LXX fodio foueam. Hebraica: aperiam a pertionem eius. Vide Riber. in eum locũ.*

5. SVPER hunc lapidem sunt septem oculi, qui etiam dicuntur q *septem*
q *Apoc.* 5. 6. *Agni oculi, qui sunt septem spiritus Dei, missi in omnem terram.* Qui autem sunt hi oculi: nisi quos stellas septem appellamus? oculi sunt: eò quòd habeant magnam sanctitatis celsitudinem, lucem magnam, & in doctrina splendorem; magnam coniunctionem & inter seipsos conformitatem; & sunt Spiritus, & Angeli, quos in vita imitantur; & mittuntur à Deo in vniuersam terram, vt suis ministerijs foueant eos, qui in ea habitant. Hi oculi collocantur super lapidem, qui est Christus: quia illi innixi, firmitatem & fortitudinem à Deo accipiunt, ne acceptum ab eo splendorem amittant. O fortunata domus: cuius columnæ adeò sunt elegantes, pulchreque elaboratæ! cuius candelabra adeò sunt preciosa! cuius habitatores, stellæ sunt adeò splendentes! in quarum medio ipsemet Saluator existit, manu eos sustentans, suaque gubernatione dirigens; eorumque opera vtens, quasi oculis ad multos alios dirigendos & gubernandos.

§. 2.

EX DICTIS intelligitur firmitas, ac stabilitas status Religiosi, cum statutorum eius varietate: propterea enim appellantur columnæ, & quidem septem: vt significetur earum firmitas & robur ad sanctæ huius domus structuram sustentandam, accedente Sapientia diuina ad eas cor-
a *Psal.* 74. 4 roborandas, cum in modum, quo de ipsa terra dixit: a *Ego confirmaui columnas eius* tanta firmitate, vt nullus possit eas deijcere. Ego habeo in ma-
b *Ioa.* 10. 28. nu mea septem stellas, b *quas*, contra firmum meum decretum, *non poterit quisquam rapere de manu mea.* Ego posui septem oculos supra firmam petram: & quis adeò potens erit, vt illos ab ea abstrahere possit? Nam quemadmodum Ecclesia fundata est supra firmam petram, quæ est Christus; & portæ inferi non præualebunt aduersus eam: ita, quamdiu Ecclesia durauerit, perdurabit status Religiosus. Est enim fundatus super eamdem petram, scilicet Christum: qui basis est columnarum eius. Ipse Saluator est
c *Matt.* 7. 25. sapientissimus, imò ipsa Sapientia: qui prudens in c *domum* Religionis *descensuras pluuias, ventura flumina, & flaturos ventos*, noluit illam *ædificare super arenam, sed supra firmam petram*: ne, adeò grauiter appetita, & impugnata rueret. Quis enumerare poterit pugnas & conflictus, quibus sancta hæc domus patet? non dico hic quos particulares Religiosi sustinent, de quibus suo loco dicetur; sed quos ipsemet status, eiusque columnæ sustinent. Tria militum agmina Dæmones habent, quibus domum hanc persequuntur. Vnum est hæreticorum; qui, quod apostatauerint ab Ecclesia, in qua fuerunt regenerati, seque contra eam opposuerunt: ideo multi illorum, iustis Dei iudicijs in pœnam suæ superbiæ eò deuenerunt, vt Religionem desererent, quam fuerant professi; & tamquam homines verè carnales,

impro-

improbant & condemnant votum Castitatis; tanquam auari & cupidi, detestantur votum paupertatis;& tanquam suę voluntatis amantes,eique subiecti,horrent votum Obedientiæ:audentque sacrilegum os in omnia perfectionis statuta mouere.Huic agmini adiunxit Dæmon alterum,Principum Tyrannorum: qui hunc statum sunt persequuti; alij quidem hæresi adhærentes,cui Religiosi strenuè se opponebant; alij rationibus politicis suæ gubernationis innitentes: iudicantes, per Religiones imminui aut sæcularem militiæ, aut Reipublicæ suæ propagationem.His accesserunt alij, qui prætextu Eruditionis, persequuti sunt Religiones mendicantes calumnijs, & fallis, aut apparentibus tantum rationibus, vt ipsas Religiones in suis initijs quodammodo suffocarent. Nisi S.Thomas, & S. Bonauentura ad eas propugnandas prodijssent. Sed tertium agmen non minus infestum & crudele exurgere solet à filijs ipsiusmet Religionis, tentatis & turbatis propterea quod non possint superborum suorum votorum compotes fieri: ideoque conuertunt se contra matrem suam; & quæ in ea piè sunt constituta, alterare & transgredi constituunt: ideoque improba sua vita eam persequuntur. de quibus intelligitur quod dixit sponsa: d *filij matris meæ pugnauerunt contra me*. Benè autem illos appellat filios matris suæ, & non patris: tales enim sunt quasi semifratres,eò quòd sint filij ipsius Religionis propter professionem & vota in ea edita; non tamen sunt filij Patris cœlestis,& Iesu Christi Saluatoris, cuius vestem lacerant schismate & diuisione, quam in Religione efficiunt. d *Cant.1.6.*

Sed omnes hæ persequutiones non valebunt domum diuinæ Sapientiæ deijcere, aut columnas eius infringere. Cùm enim suâ omnipotentiâ eam ædificauerit: eâdem illa conseruabit ac defendet, sicut ipsam Ecclesiam eodem modo oppugnatam tuetur ac protegit: ex ipsismet persecutionibus occasionem accipiens ad eam augendam & propagandam; & illustrandam, vt magis innotescat, plurisque ab hominibus fiat. Quare licebit Religioni applicare,quod S. Ambrosius dixit de Ecclesia, explicans sententiam illam Salomonis: e *difficile mihi est* cognoscere *viam nauis in medio mari*. Quæ (ait) hęc est nauis, nisi ipsa Ecclesia (talis autem est etiam ipsa nauicula Religionis) quæ, quamuis frequentissimè oppugnetur à fluctibus, & tempestatibus: nunquam tamen naufragium faciet, aut ad portum aduersum appellet. Nam super ipsum malum stat ipse Christus; in puppi residet Pater; Spiritus autem sanctus in prora: qui autem eam dirigunt, tanquam Magistri & gubernatores, sunt Apostoli & Prophetæ. cùm igitur hæc nauis attentè adeò & exactè gubernetur: impossibile est, eam perire. Cum f *nauicula*, in qua erant Apostoli, *operiretur fluctibus*, vt pene mergeretur, quia ipse dormierat: excitatus ab eis, solo verbo imperauit ventis & mari; & facta est tranquillitas magna; cum tanta eorum, qui viderant, *Lib de Salomon.c.4.* e *Pro. 30 19* f *Mat. 8,24.*

admiratione; vt dicerent: *qualis est hic, quia venti & mare obediunt ei?* cùm igitur idem ipse Dominus maneat in naui Religionis, quam tanquam gubernator ac Dominus eius gubernat: omni procul dubio etiam conseruabit ac proteget. Quod si quando permiserit, ventos & mare huius mundi commoueri, & exurgere contra eam, id faciet, vt fluctus illi eam sicut g *arcam* Noe *eleuent in sublime à terra*, hoc est, ad summam perfectionem, quam eius Institutum requirit. Nam (vt sanctus Augustinus ait) si corporales calamitates eam affligunt, eius patientiam exercent, & augent; si erroribus & falsitatibus: exercent & ex acuunt eius sapientiam; si odijs & rancoribus: exercent & augent eius charitatem, vt extendat te ad diligendos inimicos, à quibus ipsa odio habetur. Et hac ratione magnas ex ipsis persequutionibus haurit vtilitates: nam h *diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum* animarum suarum.

g *Gen.7.17.* *Lib 18 de Ciuit. cap. 51.*

h *Rom.8.28.*

Hoc esse debet præcipuum fulcrum fiduciæ Religiosorum, quòd nec eorum Status deficiet, nec ipsæ columnæ eum sustinentes. Ita sentiebat noster Pater sanctus Ignatius, qui Procemium Constitutionum ,, ita inchoauit: summa Sapientia, & bonitas Dei Creatoris nostri ac ,, Domini est, quæ conseruatura est, gubernatura atque promotura in suo ,, sancto seruitio hanc minimam Societatem IESV, vt eam dignata est ,, inchoare, atque si dixisset: i *Dei perfecta sunt opera*; & vt Apostolus dixit: k *qui cœpit opus bonum*, idem illud *perficit*. Cùm igitur infinita eius Sapientia & bonitas ædificium hoc erexerit, idem perget, illud conseruare: quod si morte aliqui deficient, qui eius erant columnæ: ipse tempori eliget alias similes, iuxta illud Dauidis de Ecclesia dicentis: l *pro patribus tuis nati sunt tibi filij: quos constitues principes super omnem terram*. Nam loco primorum fundatorum, succedunt eis alij eiusdem spiritus, qui promouent quod illi cœperunt. Quod si qui lapides huius ædificij culpâ suâ decident: aptabit DEVS alios, qui eorum locum impleant. Nam & si ex Collegio Apostolico Iudas Apostatauit: non defuit vnus m *Matthias* qui eius locum impleret, & *annumeraretur cum vndecim Apostolis*, & quamuis n *multi & innumerabiles* deficiant, & à DEO *conterantur*, vt legitur in Iob, *stare faciet alios pro eis*. quemadmodum enim ipse eos vocauit, qui ipsum deseruerunt; ita potest alios vocare, qui perseuerent: quemadmodum ipse Dominus noster sancto Francisco dolenti, & lugenti ob disciplinæ relaxationem, quæ sensim in aliquos eius Religiosos intrabat, dixit: ne turberis, inquit, neque angaris, quod aliquis deserat Religionem, aut scandalo alijs in ea fit. Nam, quis, nisi ego, illam plantauit? quis alius, quàm ego homines vocat ad pœnitentiam? & postquam vocati sunt, quis dat eis perseuerantiam? ego eos adduxi, ego eos detinebo & custodiam; &

i *Deut.32.4.*
k *Philip.1.6.*
l *Psa.44.16.*
m *Act.1.26.*
n *Iob.34.24.*
Platus lib.1. cap 3.

si aliqui abiuerint, alios ego in eorum locum adducam. Et quemadmodum sanctus Gregorius dixit, omnia conuertuntur in bonum electorum: nam aliquorum ruina reprimit superborum arrogantiam; vt sese humilient, nec decidant ex loco suo, quem tenent: & vocatio aliorum, fouet humilium confidentiam: ne videntes tot cadere, & ipsi animum deijciant, & cadant, quia vident, Deum ruinas illas multis alijs vocatis reparare. Denique quamuis in ipsa Religione multi sint mali; & qui boni sunt, impingant interdum in aliqua peccata: non tamen propterea Status ipse deficiet; aut ipsa domus ruet, quam Sapientia diuina ædificauit. Nam improbi malitia, ipsi soli nocebit; non autem communitati resistenti & improbanti: aut Deus illum conuertet, vt redeat ad vitam, quam eius Status exigit: iuxta promissionem ipsius Dauidi factam, quâ dixit: *o Si filius tuus iniquè aliquid gesserit, arguam eum: misericordiam autem meam non auferam ab eo, sicut abstuli à Saul, quem amoui à facie mea. Et fidelis erit domus tua; & regnum tuum vsque in æternum* perdurabit. Eundem in modum licet intelligere, similem promissionem fundatoribus Religionum factam, quòd eorum domus & familia futura sit perpetua, si eorum filij Statuta earum seruare studuerint; & quamuis aliqui eorum peccent, eorum tamen peccatum non futurum sicut fuit Saulis inobedientis, ac pertinacis, qui totam suam familiam destruxit & regnum amisit: sed erit sicut peccatum Salomonis, qui non destruxit familiam suam & regnum; aut sicut peccatum ipsius Dauidis, qui, factâ pœnitentiâ, ab eo surrexit; & vniuersum damnum, quod intulerat, reparauit. Et hoc est, quod prædixit Zacharias Propheta loquens de tempore legis gratiæ: *p In die illa* (inquit) *proteget Dominus habitatores Ierusalem, & erit qui offenderit ex eis in die illa, quasi Dauid: & domus Dauid, quasi Dei, sicut Angelus Domini in conspectu eorum.* Quæ promissio, licet facta sit toti Ecclesiæ per Ierusalem ædificatæ: potest iure optimo præcipuæ eius parti, quæ est Religio, applicari, cuius habitatorum singularem Deus protectionem gerit, eos præseruans à lapsibus, & peccatis grauioribus. Sed quoniam humanæ fragilitatis est impingere & cadere aliquando, ostendit Deus suam protectionem, faciens vt illi surgant, sicut Dauid, per pœnitentiam: ita vt eius causa non faciat iacturam domus Dei. Quamobrem familia & domus Dauid, quæ Religionem refert, est *quasi domus Dei*, domus Regia, perpetua, excelsa, & sancta; dignaque, in qua Deus cum Religiosis habitet, qui quasi Angeli sunt, si cum reliquis fidelibus conferantur. Non negamus tamen euenire posse, vt quemadmodum familia Dauid progressu temporum amisit regnum, eò quòd Regum peccata & populorum scelera adeò creuerunt, vt hac ratione puniri promeruerint & permiserit Devs Dominus noster, captiuos

Lib. 25 Moral. cap. 8.

o 2. *Reg. 10. 14.*
Psal. 88. 31.

p *Zach. 12. 8.*

eos duci: ita etiam poteſt Prælatorum negligentia, & Religioſorum diſciplinæ relaxatio in maiori familiæ parte ita excreſcere, vt Dominus eam extinguat, ſicut Eccleſia ſancta aliquas Religiones extinxit. At Sapientia diuina nouit loco earum alias erigere, quæ numerum impleant ſeptem eius columnarum; & ſtatum Religioſum cum varietate, quam diximus, conſeruent. Quamuis rariſsimè relaxatio ad tale extremum deueniat: nam vt plurimum Dominus noſter excitat aliquos viros exemplares, qui inſtar columnarum, minantem ruinam domum ſuſtineant; reformentq́; illam Religionem, & ad primum ſuum feruorem reducant. In quo locum habet,
q Iſai.5.7. quod dixit Oſeas Propheta de q *domo Iſrael, quæ eſt vinea Domini*: r *dabo*, in-
r Oſe.2.15. quit, *ei vinitores eius ex eodem loco*, qui eam colant; & ponam eam *in valle Achor*, hoc eſt, tribulationis & pœnitentiæ, *ad aperiendam* ſiue concipiendam *ſpem* ſuæ reparationis, *& canet ibi* laudes meas, *iuxta dies iuuentutis ſuæ, & iuxta dies Aſcenſionis ſuæ de terra AEgypti*, reſumendo Religioſa ſua Exercitia cum eo feruore quem in ſuis habuit initijs.

CAPVT V.

TRIBVS VOTIS, PAVPERTATIS, CASTITATIS, *& Obedientiæ, in quibus Religionis Eſſentia conſiſtit, holocauſtum Deo offerri.*

VONIAM Status Religioſus, vt vidimus, vnus eſt, & multi: vnus quo ad ſubſtantiam trium votorum; multi, quo ad varios fines & media, quæ habet in diuerſis Inſtitutis: operæ precium erit, vtrumque hoc generatim explicare, vt ex vtroque appareat excellentia & perfectio pro-
s 2.2.q.186.a. pria huius ſtatûs. Cuius Eſſentia (teſte S. Thoma) conſiſtit
6.& 7. in votis Caſtitatis, Paupertatis, & Obedientiæ, tanquam in præcipuis inſtrumentis & medijs aſcendendi ad Chriſtianæ perfectionis celſitudinem, conſiſtentis in inflammato ac perfecto amore Dei ſuper omnia. Quod probat idem Doctor Angelicus tribus præclariſsimis rationibus, innitentibus tribus illis rebus, quas Religioſi in Statu ſuo obtinere contendunt. *Prima* res eſt, velociter & abſque impedimento currere in via, ſtudioque perfectionis Euangelicæ: cuius magna impedimenta ſunt Amor proprius, & inordinata rerum huius vitæ cupiditas: qua mortificata, expedita eſt via
Lib.83.qq.q. aſcendendi cum facilitate ad culmen Sanctitatis: nam (vt ſanctus Auguſtinus
26.

ait) cupiditatis imminutio eſt charitatis augmentum: cuius perfectio eſt carere omni cupiditate: pari enim paſſu amor proprius debilitatur, & corroboratur diuinus: qui tunc perfectus erit, cùm proprius omnino erit extinctus. Ex hac praua radice oriuntur tria illa impedimenta, quæ S. Ioannes vocat a *concupiſcentiam carnis, concupiſcentiam oculorum, & ſuperbiam vitæ*, & alijs nominibus eadem appellamus inordinatum amorem voluptatum ſenſualium, diuitiarum, & inanium honorum, ac propriæ libertatis: in quibus homines ſplendorem & amplitudinem ſuam collocant. Ex huiuſmodi cupiditatibus retia texuntur, ac tenduntur laquei, quibus Sathanas irretit & illaqueat filios huius ſæculi, ne Chriſtum ſequantur. Hæc inuitatos ad cœnã illam magnam, venire impediuerunt, adferentes ea vt ſe, à veniendo ad conuiuium, excuſarent; & qui inuitati fuerunt ad nuptias, vocationem ſuam contempſerunt, vt eiſdem impedimentis vacarent. Et multi non ingrediuntur Sapientiæ diuinæ donum, eò quòd compedibus, ſuarumque cupiditatum catenis vincti teneantur: quæ etiamſi aureæ, aut argenteæ ſint; non minus premunt ac detinent, quàm ſi eſſent ferreæ: potius maius adferunt impedimentum ob delectationem maiorem, quam vincto adferunt.

a 1. *Ioa.* 2. 16

§. 1.

Haec Tria impedimenta remouentur per tria Religionis vota: votum enim *Caſtitatis*, repellit & mortificat ſenſuum voluptates, & concupiſcentias carnis; *Paupertatis*, mortificat cupiditatem diuitiarum, quas oculi ſequuntur; ac proinde mortificat etiam ſæculares pompas, diuitiarum ſocias & comites; *Obedientiæ*, abnegat ac diſſoluit omnem inordinationem prauæ noſtræ libertatis, eiuſque proprij iudicij, & voluntatis: qui ſunt capitales Charitatis & Perfectionis hoſtes: & ſic certaminis campus manet expeditus, & via facilis ad eam procurandam & obtinendam. Et ita re ipſâ locum habet in Religioſis, quod S. Paulus dixit, apparuiſſe gratiam Dei Saluatoris noſtri, vt abnegantes impietatem & ſæcularia deſideria, a *ſobriè*, & *iuſtè*, & *piè viuamus in hoc ſæculo*. *Primum* enim faciunt per votum Caſtitatis, quod temperantiam & moderationem adfert circa res delectabiles. *Secundum* præſtãt per votũ Paupertatis, quæ ſeruat Iuſtitiã, nulla alicui illata iniuria. *Tertiũ* faciunt per votum Obedientiæ, quæ pietatem Deo & Prælatis debitum ſeruat, in quibus omnibus virtutibus plus præſtant, quàm alias tenerentur. quamobrem licèt etiam illis (vt ſtatim ſubijcit Apoſtolus) *exſpectare beatam ſpem, & aduentum gloriæ magni Dei & Saluatoris noſtri* Iesv *Chriſti, qui dedit ſemetipſum pro nobis, vt nos redimeret ab omni iniquitate, & mundaret ſibi populum acceptabilem, ſectatorem bonorum operum.* Quis autem eſt hic populus, niſi Chriſtianus, cuius pars eſt populus Religioſorum? populus per excellentiam ac-

a *Tit.* 2. 12.

ceptabilis Deo:cuius finis est,quæ optima sunt in bonis actionibus amplecti,vt ampliùs Deum eisdem honoret.

2 Hinc secunda oritur ratio,ex eo,quod simul intendunt Religiosi;fugere scilicet sæculum,& anxiam solicitudinem,quam illud secum adfert, quæ turbat & inquietum reddit cor;& quasi vinctum tenet:ne vitia fugiat, nec familiaritati cum Deo, & virtutibus exercendis cum tranquillitate attendat. Sæcularis hæc solicitudo tribus rebus potissimum fouetur: quæ trium votorum vi & efficacitate facilè remouentur. Votum enim Castitatis, anxiam expellit solicitudinem,quam adfert status matrimonij,in gubernatione vxoris,filiorum & familiæ. quamobrem dixit Apostolus: b *volo vos sine solicitudine esse, vir autem & vxor soliciti sunt, quomodo* inuicem sibi *placeant*: qui autem sine vxore sunt & castitatem custodiunt,ea tantùm curant, quæ ad Deum spectant, vt ei placeant. Nimiæ etiam curæ, quas adferunt secum diuitiæ, earumque distributio, inquietum hominem reddunt. quod insinuauit ipse Saluator, cùm dixit: eam c *solicitudinem & diuitias esse spinas, quæ sementem Verbi Dei suffocant, ne fructum referat*. At votum Paupertatis has spinas, ab ipsa radice euellit; purgatamque relinquit cordis terram,& aptam ad fructum copiosum ferendum, quem Deus inspirat: vt ita impleant, quod Dominus ipse exhortando dixit: d *Attendite vobis,ne fortè grauentur corda vestra in crapula & ebrietate, & curis huius vitæ;& superueniat in vos repentina dies illa* Iudicij: *tanquam laqueus enim superueniet in omnes, qui sedent super faciem omnis terræ*.Sed maximè anxia solicitudo illa solet esse, quā quisque habet in gubernatione sui ipsius,Actionum,& exercitiorum suorū. Nā ad res proprias constituendas homo plenus est ignorantijs, ex proprijs passionibus ortis;ita vt vix medium attingat,quod adhibere in eis debeat.Hęc autem solicitudo,etiamsi maxima,deponitur per votum Obedientiæ, quo Religiosus omnē gubernationē sui ipsius tradit suis Prælatis;cōfidens diuinæ Prouidentiæ,quod per eos sit ipsum gubernatura.Quare tribus prędictis votis explet & amplectitur S.Petri consilium,dicentis: e *omnem solicitudinem vestram proijcite in Deum,quoniam ipsi cura est de vobis*, recipienti in se omnem vestram solicitudinem,& curas: eò quòd vos, vt eidem cum maiori perfectione seruiatis,sponte eas deponitis ac mortificatis.

3. Veniamvs nunc ad tertiam rationem valde præclaram & præcipuam,in eo fundatā,quòd status Religiosus (vt idē S.Doctor ait) sit quoddam holocaustum,per quod aliquis totaliter se & sua offert Deo, de quo holocausto dixit Salomon: f *diuinam Sapientiam*, cùm domum sibi ædificasset,& columnas septem excidisset:*immolasse victimas suas*, aut (vt habet textus græcus) *victimā suā* Nā quemadmodū in antiqua Ecclesia templū extruxit, & erexit altare,in quo varia sacrificia, & animaliū holocausta offerebātur: ita in domo Religionis pręstātissima sacrificia & holocausta tribus hisce vo-

b 1.Cor.7.32.
c Luc.8.14.
d cap.21.34.
e 1.Pet.5.7.
f Prou.9.2.

tis ei offerũtur; iuxta Prophet. & Psalmistæ dicẽtis: g *Introibo in domum tuã, vt in ea reddam tibi vota mea: & holocausta medullata offeram tibi, cũ incẽso arietum: offerã tibi boues cum hircis.* Pro cuius explicatione obseruandum est: holocaustum fuisse excellentissimum sacrificium, quod in antiqua lege Deo offerebatur; & ab omni (vt Philo ait) proprietate & cupiditate expeditum: eò quòd qui illud offerebat, exueret se omnino Dominio ac vsu eius, quod offerebatur, ita vt nullam eius partem sibi retineret. hoc enim intererat inter illud & reliqua communia sacrificia. Nam illa in duas tresue partes distribuebantur: vna dabatur Sacerdoti; altera offerenti; tertia igne consumebatur ad honorem diuinæ maiestatis: holocaustum autem, totum & integrum cremabatur, id enim significat nomen holocausti, totum scilicet combustum. Hoc sacrificij genere, offerebantur Deo tria terrestrium animalium genera, quorum meminit Dauid in hoc Psalmo: *arietes*, scilicet, *vituli*, siue *boues*, & *hirci*: eo quod AEgyptij & gentiles magni hæc animalia facerent, & tanquam Deos adorarent. In cuius execrandæ Idololatriæ detestationem voluit Deus D. N. ea mactari, sibique in holocaustum offerri, ad honorem veræ suæ diuinitatis ac maiestatis. Ideoque Moyses dixit Pharaoni, filios Israel non posse sacrificium offerre Deo in Aegypto, h *nam si mactauerimus*, inquit, *ea quæ colunt Aegyptij coram eis, lapidibus nos obruent.* Hoc igitur quod populus hebræus carnaliter faciebat, facit Christianus populus spiritualiter: cum i *offert* Deo (vt ait Sanctus Petrus) *hostias spirituales*, in quibus iugulat, & sacrificat tria illa, quæ mundus amat & adorat: voluptates scilicet, diuitias, libertatem, siue splendorem, & magnificentiam, quæ per hircos, arietes, & armenta maiora vaccarum & vitulorum significantur: quamuis aliter ea sæculares, & aliter Religiosi viri offerant. Nam sæculares (vt perpendit Sanctus Gregorius) offerunt trium rerum istarum sacrificium commune; reseruantes sibi partem vnam; alteram tantùm Deo dantes. Voluptatum enim sensualium talem faciunt diuisionem, vt illicitas iugulent, firmo animi decreto, nunquam eas admittendi: retinent tamen licitas, quæ sunt in matrimonio: ideoque vt suprà dicebamus, coniugati sunt diuisi: dum partem vnam cogitationum ac desideriorum suorum ponunt in studio placendi Deo; sed alteram in mutuo desiderio sibi placendi. facultates etiam diuidunt: nam partem vnam tribuunt Deo, erogantes pauperibus Eleemosynam; sed partem alteram, quæ semper maior est, sibi reseruant, ad expensas in suam familiam. Libertatem etiam & propriam voluntatem diuidunt: negantes illam, ne faciant aliquid contra præceptum; sed eandem retinent circa ea, quæ sunt tantum ex consilio: in his enim faciunt quod sibi videtur.

g *Ps. 65.13*

Lib de Victimis.

Vide Riber. li. 4. de Sac. c. 1. & seq.

h *Exo. 8. 26.*

i *Pet. 2. 5.*

Hom. 12. & 20. In Ezec. D. Tho. supr.

2\. Hoc Est sacrificium commune, quod Iusti in sæculo offerunt; & suf-

ficit,

ficit, vt aditus eis in cœlum pateat: at Religiosi non sunt eo contenti; sed holocaustum offerunt ab omni proprietate & cupiditate liberum: dant enim Deo per tria illa vota tres prædictas res, nihil earum sibi reseruantes. Nam votum Castitatis est quasi quoddam holocaustum, quo omnes sensuum voluptates iugulantur, tã illicitæ, q̃ã licitæ, quæ sunt in matrimonio, absq; vlla spe redeundi ad potiendum eis: nam nec matrimonium potest esse licitũ, nec post tale votum esset validum. Votum Paupertatis est alterum holocaustum, quo offerunt Deo omnes diuitias, nulla earum parte retenta: sed vsu rerum, quæ à Prælatis conceduntur, ad vitam sustentandam, contenti sunt. Et qui cum vitiosa proprietate aliquam partem sibi reseruaret, sicut Ananias & Saphira: is non offerret Deo verum holocaustum: quemadmodum grauiter S. Basilius dixit cuidam Senatori, qui dum Religionem ingrederetur, partem aliquam suarum facultatum in proprios vsus reseruauit: Senator, inquit, esse desijsti; & Monachum non fecisti. Qui enim non renunciat omnibus, quæ possidet, non potest esse Christi discipulus in schola Religionis. Votum Obedientiæ est aliud holocaustum, in quo offeruntur Deo dictamina propriæ voluntatis & proprij Iudicij, propriæque libertatis exercitium: quia iugulatur, (vt ait S. Gregorius) & negatur in rebus omnibus, quæ Dei voluntati & superiorum, qui loco eius præsunt, aduersantur; aut sunt contra perfectionem, quam Institutum & Regulæ præscribunt. Quare S. Basilius dixit: eum, qui contra voluntatem Superioris vsurpat sibi aliquid eorum, quibus renunciauerat, iudicari latronem & Sacrilegum. & hoc holocaustum est, omnium trium perfectissimum: in eo enim offertur res preciosissima, quam homo habet; iuxta id quod dixit Pontifex Ioannes XXII. magna quidem est Paupertas, sed maior integritas, sed maxima est Obediẽtia. Nam prima offert res externas; secunda ipsum corpus; tertia spiritum & animam: quæ præstantius est cæteris duobus: quare ex his tribus fit integrũ & perfectissimum holocaustum, quo Religiosus offert Deo se ipsum totũ, nihil sibi reseruans; sed totum diuino seruitio seconsecrans: iuxta ea quæ dixit S. Gregorius: tunc censeri holocaustũ, quãdo quis omnipotenti Deo offert, quæcunque habet; & quod viuit, & quod nouit: omnia igne comburens ad honorem sui creatoris.

Li. 34. Mor. cap 10.
Serm. de Abdic. rerũ.
In extrau. de verb. signif.
S. Tho 2 2. q. 186. a. 7.
In Eze. supr.

5. SED quo ea igne combureret? neque enim absque mysterio in lege veteri iubebatur, nullũ sacrificiũ comburi, nisi igne sanctuarij, qui ardebat super altare Dei. Et quoniam k *Nadab & Abiu filij Aaron* alium *ignem acceperunt*, quem scriptura *alienum* appellat. *Egressus ignis à Domino deuorauit eos, & mortui sunt:* vt sic cæteri monerentur, aliquam inde prunam accipere, vt ignem accenderent ad sacrificium cremandum. Et quando holocaustum fiebat ex maioribus animalibus, qualia erant tria prædicta, magnus ignis erat necessarius, quamuis ad reliqua sacrificia minor sufficeret. Quis autem est ignis cõ-

k Leui 6. 12. & c. 10. 1.

burens

burens holocaustum votorum, nisi ignis spiritus Sancti, & Amor ab ipso procedens? de quo igne dixit Christus D.N. l *ignem veni mittere in terram; & quid volo, nisi vt accendatur?* hunc ignem accendit spiritus Sanctus in cordibus Iustorum: sed in aliquibus adeò est exiguus ob imperfectionẽ subiecti, vt non sufficiat, ad consumendum holocaustũ: vt apparet in sæcularibus, non habentibus tantum animi, vt omnia sua pro Christo relinquant; in alijs autẽ adeò est magnus, vt omnia comburat, efficiatq; vt nudi nudum Iesvm sequãtur, oblatis his tribus votis: quæ propterea Dauid vocauit *holocausta medullata.* Medulla (ait S. Augustinus) est intima pars animalis, nam pellis operit carnem; caro ossa; os autem continet in se medullam. Ignis igitur holocausti omnia hæc consumit. Hunc ergo in modũ tribus prędictis votis offeruntur Deo non solum facultates, voluptas, & voluntas propria; sed intima quoq; cordis, cogitationes, affectus, & intentiones: quia omnia hæc comburit diuinus amor: vt homo nec cogitet, nec velit, aut quærat finem aliquem terrenum in hac oblatione; sed solum & purè Deum, dicens cum pijssimo Augustino: totum consumat ignis tuus, nihil mei remaneat mihi, totum sit tibi, facultates meæ sint tibi, corpus meum, voluntas mea tibi, omnes intentiones meæ sint tibi, ad gloriam, & honorem tuum; & tantum, vt tibi placeam: cui offero cum sponsa m *omnia poma noua & vetera*, hoc est omnes fructus potentiarum mearum, antiquos & recentes; naturales, & supernaturales: vt in eis omnibus tu glorificeris. Hæc intentio pura, quæ instar medullæ est bonorum omnium operũ, est preciosissima pars holocausti. Si enim offeras Deo omnia, quæ tria vota complectũtur; non autem puram adhibeas intentionem ipsi soli in his, quæ agis, placendi: talis oblatio non erit holocaustum, eò quòd Deo tradas tantum exteriora, reseruans tibi interiora: ac proinde eum, non vt debes, honoras. siquidem (vt idem S. Augustinus ait) quisquis in superficie colit Deum, magis placere vult hominibus, ideoque suum holocaustum offert non *igne sanctuarij*, sed *alieno*, hoc est igne inanis & mundani amoris, vt laudetur & honoretur ab hominibus: qui ignis omnia bona opera destruit, & proprijs meritis priuat, & inuadit ipsum offerentem, vt pereat, sicut Nadab, & Abiu. Sed cùm oblatio hæc adeò sit excellens, tantique expensis fiat: raro euenit, vt non sit perfectum holocaustum propter ignem, quo spiritus Sanctus illud accendit per gratiam vocationis, vt postea videbimus.

l *Luc.* 12. 49

Super Ps 65.

m *Cant.* 7. 13.

CAPVT VI.

VARIA SACRIFICIA, ET VOTA *offerri Deo in Religionibus.*

LTERIVS adhuc progreditur excellentia vitæ Religiosæ in suis votis & sacrificijs: nam tota illa est perpetuum quoddam & continuum holocaustum, quo Religiosus se ipsum offert quotidie vsque ad mortem. Quemadmodum enim in lege veteri iubebat Deus noster, offerri sibi quoddā
a Num. 28. 3 6. a *holocaustum*, quod *sempiternum & iuge dicebatur, duos* scilicet *agnos anniculos immaculatos quotidie*: ita dicere licet; feruentes Religiosos cōtinuè offerre Deo D.N. duo holocausta: vnum sui corporis, alterum animæ, cum omnibus quę ab eis fiunt actionibus. Nam (vt optimè S. Augustinus ad
» hoc propositum dixit) verum sacrificiū est omne opus quod agitur, vt san-
» cta societate inhæreamus Deo, relatum ad illum finem boni, quo veraciter
» beati esse possimus. Et ipsemet Iustus Deo consecratus est, inquit, sacrificiū,
» quatenus moritur mundo, vt viuat Deo: Et eius corpus est sacrificium,
» quatenus castigatur, vt aptum sit instrumentum diuini seruitij: ac proinde
» multò maius erit sacrificium animæ, quatenus tota diuini amoris igne ac-
» cenditur, vt à sæculari vita exuta, reformetur spirituali ad imaginem ho-
» minis noui, & vt vno verbo omnia dicantur: nullum est sacrificij spiritua-
» lis genus, quod non excellenter inueniatur in vita Religiosa.

1. b Ps 50. 19. NAM in ea offertur *primùm* sacrificium, quod Dauid appellat, c *cor contritum & humiliatum:* quia amaris valde gemitibus deflentur admissa peccata, & præsens ipse torpor; pro quibus quotidie applicantur opera satisfactoria. Quo nomine, status Religiosus (vt ait S. Thomas) adeò singularē habet excellentiam: vt nullum sit in hac vita pœnitētiæ genus illi par. Cuius signū est, quod propter nulla peccata etiam grauissima, possit aliquis ad eum statū suscipiendum obligari: cùm tamen obligari possit ad alia quæque seuera iuxta peccatorum grauitatem.

Opusc de spirituali Perf. c.10. & 2 2. q 189. a.3. ad 3.

3. c Rom. 12 1. EX QVO fit, vt in Religione offeratur etiam *alterum* Sacrificium corporum, quod Apostolus appellat: c *Hostiam viuentem, sanctam, Deo placentem, & rationale obsequium* Deo: in ea enim exercentur multæ asperitates, quæ premunt, & cruciant carnem, vt spiritui sit subiecta: extirpando quemcunque
d Matth. 16. 24. vitæ carnalis saporem, vt spiritualis solus floreat: & hoc modo impletur eminenter, quod dixit Christus D. N. d *qui sequitur me, abneget semetipsum, &*
e Gal. 5. 24. *tollat crucem suam*; & illud Apostoli; e *qui sunt Christi, carnem suā crucifixerunt cū*
Hom 36. ad Populum. *vitijs & concupiscentijs.* Et ob hāc causam S. Chrysostom. Religiosos appellat

cruci-

crucifixos: eò quòd sint Christi crucifixi viuę imagines. Floret quoq; in Religione *tertium* sacrificiũ, de quo dixit Deus in Psalmo: f *immola Deo sacrificiũ laudis: & redde altißimo vota tua. Sacrificium laudis honorificabit me, & illic iter, quo ostēdam illi salutare Dei*, siue Saluatorem Deum: Quia non est aliud Religio, quã continuum quoddã sacrificium laudum Dei: est enim dedicata ad eum glorificandum hymnis, & canticis, iugiq; expletione votorum, ad ipsum honorandum editorũ. Ideoq; Religio est via, qua Deus nobis manifestat Saluatorem, & salutem, quæ per eum nobis prouenit, cuius nos copiosè participes facit. Ex quo fit, vt etiã in Religione floreat *quartum* sacrificiũ g *Incensi*, hoc est *orationis*: eleuantur enim corda, linguæ, & manus in cœlum; quia nullo die sanctum hoc exercitium intermittitur, eò quòd Deus placetur hoc sacrificio, quod Oseas appellat h *vitulos labiorum nostrorum*; in quo iugulantur distractiones, ac tepiditates, quæ orationis feruorem retundunt. His accedit *quintum* sacrificium, quod Dauid i *sacrificium Iustitiæ*, & sanctitatis vocat: quo plene satisfit obligationibus votorum & regularum: quia datur Deo, quod Dei est; & proximo, quod est eius; sibi autem ipsi, quod propriũ est status eius. Et ita satis fit sententiæ illi Ecclesiastici: k *sacrificium salutare est attendere mandatis, & discedere ab omni iniquitate*. Hæc omnia pulchrè complexus est Sanctus Ioannes Climachus, varias proponens sancti huius status definitiones. Monachus, inquit, est ordo quidam & status Angelicus in corpore materiali & fragili: Monachus est, qui spiritu suo attendens soli Deo, orat in omni loco, tempore, & negotio: Monachus est perpetua quædam naturæ violētia, & sensuum vigilantissima custodia: Monachus est corpus castũ, os purificatum, & animus diuinæ lucis radijs illustratus: Monachus est, animus quidam afflictus & gemens, qui continua mortis memoria, siue vigilet siue dormiat, semper sese exercet. Hæc S. Ioannes Climachus, quasi referens proprietates eorum, qui spiritum illum habent, quem Monachi nomen significat.

f Psal. 49. 14. 23. & Psal. 115. 17.
g Psal. 140. 2.
h Osee. 14. 3.
i Psal. 4. 6.
k Eccl. 35. 2.
Cap. 1.

3.

Praedictis omnibus accedit alia Religionis excellentia nomine & titulo votorum: solet enim in varijs Institutis specialia quædam vota, valde insignia Deo offerre, quibus tria illa substantialia, magis corroborentur, fulciãtur, ac perficiantur. Nã aliquæ Religiones vouent perpetuam clausuram, quales sunt fœminarum, ad securiorem voti Castitatis custodiam: aliæ vouent perpetuam abstinentiam à carnibus; aliæ etiam à lacticinijs: aliæ redimendi captiuos, qui versantur in periculo excidendi à fide: quãuis pro tali Redemptione opus sit, eum, qui id vouit, manere in captiuitate: & in nostra Societate Iesv tribus illis votis addunt Professi quartum, specialis Obedientiæ summo Pontifici ad proficiscendum, quocunque ille mittere eos velit: siue ad fideles, siue ad infideles. Quibus quatuor votis, tanquam quatuor columnis nostrum innititur Institutum. Ad quorum maiorem

firmitatem quatuor alia adduntur, vnum est, non relaxandi Paupertatē Societatis Professæ, quæ neq; in communi, neq; in particulari propriū aliquod habe`; nec vl`ū accipit stipendiū pro Missis, nec pro alijs ministerijs: alia duo eduntur non quærendi directè aut indirectè Prælaturam vllam, aut dignitatem intra aut extra Societatē: neq; extra eam acceptandi, nisi ex obedientia eius, qui potest ad id sub pęna peccati obligare: quartū denique, manifestandi superiori, si quid tale ab aliquo ex nostris quæri cognouerit. omnia hæc vota sunt spiritualia sacrificia, quibus iugulantur, quæ homines amant & magni faciunt: ex quibus omnibus holocaustum fit perfectissimum.

SED ne quis terreatur tot votis & sacrificijs, quæ & carni, & Spiritui grauia videntur: attendat, non sine causa dictum esse à spiritu sancto, eandē Sapientiam diuinam l *immolasse* in domo sua *victimas* SVAS: vult enim, vt intelligamus, ipsam esse, quæ huiusmodi victimas instituerit, approbauerit, & suaserit; & eandem illa offerre in ipsis Religiosis, & per ipsos, eosq; speciali gratia adiuuare ad eadem offerenda: vt propterea, ipsius potiùs opus censeatur, quàm nostrum; & potiorem locum in eisdem habere eius gratiam, quàm nostram industriam. Quæ gratia non solùm adiuuat; sed, quod videtur in se valde difficile & ingratum, reddit facilè & iucundum. est enim tanquam m *Sal*, quo iuxta legem antiquam *condiebatur omne sacrificium*. & quemadmodum Sal cibum reddit sapidum, qui fuisset ex se insipidus; ita gratia, quæ propria est vocationis Religiosæ, spiritualē saporem adfert his sacrificijs, redditque iucundissimos & suauissimos offerenti ea Spiritu quo diximus. Et quomodo insipidum esse potest sacrificium & victima, quam diuina Sapientia, cuius est etiam ipse sapor, SVAM appellat; nomen eius prodit & præfert eius dulcedinem; cum scientia, quæ ex tali fonte procedit, sapida fit ac iucū_da; & præmium, quod statim & in promptu datur, dulcorabit, vt postea videbimus, quidquid in hoc mundo est valde amarum? Sed non præmittam aduertere quod cum Deus iusserit Salem admisceri sacrificijs, simul prohibuerit n *quidquam mellis adoleri*: ad significandum, (vt ait S. Thomas) in eius sacrificijs nihil esse debere, quod sensuum voluptatem, & carnis illecebram sapiat; neque in eis quærendum esse, quod est tantum dulce & sapidum; sed quod vtile. Quamuis enim Sal saporem adferat & condimentū; est tamē etiam mordax, & præseruat à corruptione. Nam quod Deo placet, ita recreat, vt & hominem reddat excitatiorem, eumq; pręseruet à peccatis, & hac ratione comitatur sacrificia ipsi accepta.

l *Prou.* 9. 2.

m *Leu.* 2. 13.

Eccl. 6. 23. *Sapientia doctrinæ secundū nomē est eius.*

n *Leui.* 2. 11

1 2. q. 102. a. 3. ad. 14.

PRAEDICTIS hisce sacrificijs licet adiūgere varietatem officiorū ac ministeriorū, quæ sunt in aliquibus Religionibus: alia quidē domestica & tēporalia; alia spiritualia in bonū proximorū, excipiēdo scilicet eorū cōfessiones, cōcionādo, varias scientias docendo, proficiscendo ad hęreticos aut infideles, ad Catholicam fidem dilatandam; aut ad fideles ad eandem conser-

uandam,

uandam,& simul cum charitate excitãdam. In quibus ministerijs Religiosi offerunt Deo sacrificia Iustitiæ gratissima, cum multo sale sapientiæ ac discretionis;& per eadẽ fiunt ipsi o *Sal terræ & lux mundi*. Et interdum eo perueniunt, vt fiant holocaustum adeò perfectum, quo propriã vitam & sangüinem offerant, ad satisfaciendum statui & officio proprio. Et minimùm (vt S. Basilius ait) sunt semper parati, ne officio suo desint, etiam si certum mortis immineat periculum, vt inferius apparebit.

o *Matt.* 5.13.

Reg 8. *Fusiorum.*

CAPVT VII.

Constitvtiones Et Leges Religionvm; *& earum Præstantia, & vtilitas.*

Rdinvm & Statuum varietas, quos Religio complectitur, præcipuè consistit in Constitutionum & Legum, quas habent, diuersitate, ad vota sua magis perficienda: in quibus etiam Institutum suum declarant, positum in proprio fine & medijs ad eum consequendum. Quæ omnia scripto proponuntur, vt facilius innotescant,& frequentius repetantur, ne tradantur obliuioni. Quamobrem etiamsi a *lex naturalis* (vt ait Apostolus) *scripta sit in cordibus* hominum: voluit tamen Deus D.N. vt electus eius populus cã haberet b *in tabulis lapideis scriptã digito Dei*, vt pluris à populo fieret.& Moysi præcepit c *scribere Deuteronomium*, in quo erant omnia præcepta & ceremoniæ legis veteris. Et quamuis lex noua, quæ est gratiæ d *scribenda* & inprimenda erat in tabulis *cordis*(vt dixit Ieremias) à præsentia Spiritus sancti illam dictantis: voluit tamen Christus D.N. post suam in cœlos ascensionem, Euangelium sacrum à quatuor Euangelistis scribi, vt perpetua esset legis suæ, doctrinæ, & consiliorum apud homines memoria.

a *Rom* 2.15.
b *Exo.* 31.18.
c *Deut.* 31.9. 19.
S. Th. 3. *p.q.* 42. *a.* 4.
d *Iere* 31.33.
Hebr. 10.16.

§. I.

Ex His Accepit gloriosus Pater noster S. Ignatius diuinâ quadam prudentiâ solidam occasionem & fundamentum ad scribendas suas Constitutiones, vt ipse in earum prologo apertè asserit. Supponit enim, internam Charitatis legem, quam Spiritus sanctus scribere & in cordibus inprimere solet, esse præcipuum auxilium ad Religionis conseruationem & perfectionem: eò quòd lex illa sit verè viua, & ipsum Institutum viuum: à qua efficacitas procedit ad implendum, quæcumque leges scriptæ continent, vt postea apparebit. Statim tamen subijcit quatuor causas & motiua

In Proemio Constitutionum.

scribendi Constitutiones, omnibus Religionibus communes.

1. PRIMVM motiuum est: eò quòd Prouidentia diuina, suarum Creaturarum cooperationem exigat; & constituerit alios homines per alios iuuare, a qui sint, (vt ait Apostolus) *Dei adiutores* in opere nostræ salutis & perfectionis. Et quoniam fundatores Religionum sunt instrumenta, quibus Deus vtitur ad iuuandos Religiosos, eorum Institutum profitentes: vult ipsa diuina prouidentia, eos facere Constitutiones & leges, quæ media sint ad obtinendam perfectionem, ad quam sunt vocati. In quo sensu accipiendum est, quod Sapientia diuina dixit: b *per me legum Conditores iusta decernunt*: illi enim diuinæ Sapientiæ cooperantur, ad eas leges condendas, quas illa inspirat; & in lucem producunt, quæ DEVS ipse in æterna sua prouidentia constituta habebat, accommodantes ea fini propriæ suæ vocationis.

a 1. Cor. 3. 9.

b Prou. 8. 15.

2. SECVNDVM motiuum est, quod Vicarius Christi D. N. ita statuerit: cui diuina eius maiestas infallibilem dedit authoritatem, ad Religiones, earumque Leges & Statuta approbanda, ita vt (quemadmodum S. Thomas probat) non possit in eo quod præcipuum est earum errare, approbando, verbi gratia, votum aliquod, finem, aut medium prauum. cùm enim hæ leges & Regulæ proponantur omnibus Ecclesiæ fidelibus, vt per eas dirigi & ad perfectionem progredi possint: si Pontifex in approbanda Regula erraret, exponeret totam Ecclesiam manifesto errandi periculo; & magnum ei inferret damnum, præbens gregi suo venenatum in doctrina aut moribus pabulum. quod nulla ratione est admittendum; id enim esset contra Christi D. N. promissionem, fundanti Ecclesiam suam super sanctũ Petrum eiusque successores, ita vt c *nec portæ inferi præualere possent aduersus eam*, vt faciant eam falsam aliquam doctrinam, aut impias leges approbare in perniciem animarum. Quamobrem Summus Pontifex, cùm de Religione aliqua recens fundata agitur, exigit ab ijs, qui fundare illum cogitant, dari sibi scriptas res omnes substantiales sui Instituti: quæ sunt fere tres, vota scilicet in ea edenda; finis proprius, quem spectant; & media principalia, quæ ad eum obtinendum adhibent. Quibus omnibus benè examinatis, d *Spiritus sanctus, qui omnem docet veritatem* assistit ipsi Pontifici, ne aberret in eo quod approbat.

Opusc. contra impugnat. Religio. c. 4.

c Mat. 16. 18.

d Ioa. 16. 13.

3. TERTIVM motiuum est, exemplum priorum Sanctorum, quos DEVS constituit in Ecclesia tanquam exemplaria, quæ successores imitantur. Quibus, cùm eos induxit ad fundandas Religiones, etiam inspirauit, vt Constitutiones & Regulas præscriberent, quibus illæ gubernarentur, quod fecerunt SS. Basilius, Augustinus, Benedictus, Franciscus, & alij Religionum Patriarchæ.

4. HIS accedit *quartum* motiuum, ratio scilicet naturalis: quæ, quòd sit

lumen communicatum ab infinito e *vultu Dei lumine*, non decipitur. Hæc autem dictat ac docet: (vt benè ostendit S. Thomas) omnes Respublicas indigere legibus, quibus gubernentur: & ad homines dirigendos in via virtutis, à vitijs retrahendos; & in pace, & amicitia conseruandos. Quamuis enim superiores, qui sunt lex viua, iuuare ad id possint: multo tamen melius esse probat Aristoteles, id fieri per scriptas leges, quæ exactiùs examinantur, diutiùs durant; nec subiectæ sunt mutationibus, & passionibus, quæ sæpè turbant iudicium aliquorum Prælatorum, & Iudicum. Cùm igitur Respublica tam ciuilis, quàm Ecclesiastica proprijs legibus gubernetur: rectum quoque erit, Rempublicam Religiosam legibus gubernari, cum specialem illa perfectionem, & coniunctionem profiteatur, modo quodam vitæ ijs, qui in ea viuunt, communi.

e Psal. 4.7. 1.2.q.95.a.1.

1. Rhet c 2. D. Thomas supra ad 1.

§. 2.

Hinc licet incipere explicare particulares excellentias Constitutionum, & Regularum Religionis, ab Ecclesia approbatarum, quarum primus Author est ipsa diuina Sapientia, quæ cum hanc sibi domum ædificat, quemadmodum excidit columnas, & victimas suas immolat; ita a *proponit mensam suam & miscet vinum:* hoc est, illam instruit rebus necessarijs valdè splendidè. Nam quemadmodũ fundatâ Ecclesiâ Hebræâ, posuit in ea mẽsam Scripturę sacræ, testamẽti sc. veteris; & fundatâ Ecclesiâ Christianâ posuit in ea testamentum nouum, præcipuè sacrorũ Euangeliorum, vt suo loco dictum est, ita, cùm erigit domum sacræ Religionis, ipsamet diuina Sapientia *proponit mensam* Constitutionum & Regularum ex Scriptura sacra, & sacris Euangelijs exceptarum, vt varijs spiritualibus cibis abundet ad sustentationem & oblectationem Religiosorum; & conseruationem, augmentum, & perfectionem sanctæ vitæ, quam profitentur. In hac mensa est b *panis vitæ & intellectus*, varia consilia ac documenta, quæ illa apponit, vt sacramenta frequententur, & spiritualia Exercitia Orationis, Lectionis, & aliarum virtutum. Est quoque preciosissimi vini copia: nam omnis eius doctrina eò tendit ac peruenit, vt affectus amoris Dei, & proximi valdè inflammatos excitet. & est tanquam c *cellarium* quoque cœleste, *in quod* ipse cęli *Rex inducit* Religiosos, *vt in eis ordinet Charitatem*. Et propterea ipsa Religio vocatur Ordo: quia totum hominem interiorem & exteriorem ordinat, & componit, non coactè aut ex timore seruili, sed suauiter & ex amore filiali: exigit enim super omnes huius domus columnas vexillum Charitatis, quæ est proprium signum Religionis; & propter quam iudicatur & habetur domus Dei viui, & Schola Iesv Christi. Cuius d *discipuli dignoscuntur, si dilectionem habeant ad inuicem.* Quare huius domus habitatores nec fame, nec siti praua prementur, si deliba-

1. a Pro. 9.2.

Tom. 1. Tra. 1. c. 7.

b Eccli. 15.3.

c Cant. 2. 4.

d Ioan. 13 35.

delibare velint cibos, quos diuina Sapientia in hac sua mensa proposuit. Sed quoniam non omnes possunt eisdem cibis & eodem modo præparatis vesci: constituit Sapientia diuina, vt quemadmodum sunt septem columnæ huius domus, variæque Religiones; ita vnaquæque propriam haberet mensam præparatam cibis aptis & accommodatis ad sustentationem eorum, qui in ea degunt.

2. NON est tamen existimandum, diuinam Sapientiam has leges & Regulas constituere eo tantùm generali modo, quo (vt Salomon dixit) principiũ est omnium bonarum legum, quæ sunt in omnibus huiusmodi Rebuspublicis: quatenus scilicet naturali lumine, & scientia, & experientia, adiuta etiam lumine fidei, docet ac dirigit ipsos Reges, & Legislatores in legibus condendis, ad rectam gubernationem: non inquam hoc tantùm generali modo, sed singularem & maiorem fauorem ostendit erga fundatores Religionum, maiorem eis lucem præbens ad Regulas condendas: nam aut mittit aliquẽ Angelum, qui illos doceat, sicut misit ad S. Pachomium; aut ipsemet speciali reuelatione & interna inspiratione eas suggerit, quemadmodum inspirauit S. Francisco, reddente huius rei testimonium voce quadam cœlesti, dicente: Francisce, in hac Regula nihil est tuum: sed tota illa est mea. Et de Patre nostro S. Ignatio scimus, etiam eum per reuelationem, aut inspirationem Dei scripsisse res graues suarum Constitutionum: cùm præcederent illustrationes & fauores cœlestes in contemplatione & oratione, quam præmittebat earum scriptioni. Et vniuersim quemadmodum e Angelus quidam, referens Christum D. N. *e dedit S. Ioanni Euangelistæ librum quendam*, in quo scriptum erat, quod erat prædicaturus; & statim iussit, librum ipsum deuorare, vt statim prædicaret; ita credendum est, Christum D. N. dare Fundatori Religionis librum Regularum, quas docere debeat; & iubere, illum deuorare, & in animam suam transmittere, vt postea alijs eas prædicet: vt capite nono videbimus.

Lib. 4. eius vitæ c. 2. & lib. 5 c. 1.

e Apoc. 10. 8.

SED aliud quoque extremum est vitandum: ne scilicet existimemus, Sapientiam diuinam etiam ipsa verba dictasse, quibus Regulas ipsas scriberent; & minutissima quæque in ipsis contenta: id enim est proprium Scripturæ sacræ, & eius Scriptorum. Satis itaque est, quòd sententias & res maioris momenti reuelauerit: relinquens ipsorum bono iudicio & ratiocinationi ipsa verba, & res alias minutas, quæ cum eis miscentur. Eundem in modum quo Dominus aliquis prudenti famulo suggerit substantiam rei, quam alteri debeat significare: remittens eius prudentiæ verba & modum, eam significandi. Et hoc etiam modo eas approbat summus Pontifex, vt securæ sint, ac certæ. Nam reuelationes & inspirationes internæ, quas viri sancti nobis proponunt, apud nos non habent authoritatem & certitudinem infallibilem, donec illa approbet Ecclesia.

HINC

Hinc tertia oritur Excellentia Regulæ Religiosæ: quod sit certa ac secura via Perfectionis;quâ securè & absque periculo peruenire liceat in cęlum, nisi ad vnum aut alterum latus declinemus. Ita vt applicare liceat Religioni illud Isaiæ f *dabit vobis Dominus panem arctum, & aquam breuem: & non faciet auolare à te vltra doctorem tuum: & erunt oculi tui videntes præceptorem tuum. Et aures tuæ audient verbum post tergum monentis: hæc est via, ambulate in ea, & non declinetis, neque ad dexteram, neque ad sinistram.* Panem arctum (ait S. Hieronymus) esse doctrinam Euangelicam, manentem in mensa Ecclesiæ Catholicæ: nam hæc doctrina fundatur in arcta via crucis & mortificationis; & est abbreuiata in illo præcepto amoris Dei & proximi. Eundem hunc panem & aquam valdè eminenter dat Dominus noster Religiosis in mensis Regularum illius Religionis;& loquitur ad cor eorum, inspirãs illis vt Regulas illas obseruẽt;ac dicẽs:hæc est via cœlestis,& semita perfectionis:ambulate per eam, non deflectentes,aut declinantes ab ea propter vllam vitæ huius prosperitatem,aut aduersitatem: illa enim deducet vos ad quietem æternam.(Refert S.Gregorius)quando S. Benedictus obijt, duos Monachos vidisse eodem die in oratione viam quandam planam, rectam, & pulchrè exornatam,luminaribus valdè splendentibus refertam: quibus venerandus quidam senex dixit:hæc est via, per quam dilectus Dei benedictus ascendit in cœlum. Et S. Bernardus declaraas hanc visionem,ait: hanc viam esse Regulã,quã S. Benedictus instituit, ꝑ cuius obseruantiã sanctus ille ascendit in cęlũ; & ascẽdent cæteri,qui eandẽ seruauerint. Non.n.dubitare licet diuinâ potius inspiratione, quàm humanâ prudẽtiâ institutã fuisse Regulã,qua vir ille ad tantam peruenit sanctitatem; & in vita, & in morte tantam obtinuit gloriam. Idem autem dicere licet de quacunque alia Regula ab Ecclesia sancta approbata,quæ via est plana,recta, & præclararum virtutum,& consiliorum tapetibus exornata: & qui ambulauerit per eam,perueniet ad gloriosum finem,quem intendit.

3. | f Isa.30.20. | Ibidem. | Secundo Dialog.cap.37. | Homilia in Id. Ecce nos reliquimus omnia.

Haec Excellentia fit excelsior ex adiuncta altera valdè pręclara:in ipsis enim Regulis innotescit Religiosis sanctissima Dei g *voluntas, in qua,* vt ait Dauid, *vita* nostra consistit,& cuius exequutio est sanctitas nostra; & requies temporalis & æterna. Quod sentiebat ille Propheta, qui dixit:h *Beati sumus Israel, quia quæ Deo placent, manifesta sunt nobis.* Hoc enim dicere voluit: non sumus beati ob nobilitatem maiorum nostrorum Patriarcharum, & Prophetarum;non ob illa prodigia,quæ fecit,vt nos ex Ægypto educeret, & in hanc promissionis terram induceret; non ob diuitias & prosperitates hîc nobis oblatas: sed quod ea nouerimus,quæ superiori nostro placent,vt ea expleamus:ex hoc enim omnis nostra felicitas pendet,beneficiũ hoc tale est(ait Dauid,) vt i *non fecerit taliter omni nationi: & iudicia sua non manifestauerit eis.* erga solum Israel hac misericordia est vsus, qui est summè miseri-

4. | g Psal.29.6. | h Baru.4.4. | i Ps.147.20.

k Psal. 102.7 eor', k *Notas faciens vias suas Moysi filijs Israel voluntates suas*, & quid ab eis requireret. Potiori autem iure id licet dicere Christianis, & adhuc ampliori Religiosis: quod simus beati non ob nobilitatem, aut scientiam; non ob alias humanas amplitudines, & ornamenta; sed quod per sacrum Euangelium & Regulas nostras clarè ac distinctè nouerimus, quæ Deo sunt placita, vt ea præstantes, illi placeamus. Hic nostræ felicitatis fons est, & in quo ipsa Religio est beatitudinis quædam imago; finisque præcipuus, propter quem ad

l Psal. 26 4. illam venimus, iuxta illud Dauidis: l *vnam petij à Domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ.* & permaneam in domo Ecclesiæ militantis, & intra eam in domo sacræ Religionis; ac denique in domo Ecclesiæ triumphantis, à qua nunquam excidam: & omnem meam intentionem, & vota mea in hanc rem solam dirigam. Sed hoc, ô Rex Sancte, cur tantopere desideras? vt videam Voluptatem seu Voluntatem Domini. Quamuis enim duo hæc verba diuersa sint: eorum tamen sensus est idem: iustis enim idem est Dei voluntas, & eius voluptas. Nam explentes

m Eccl. 23. 37. Dei voluntatem, eius quoque voluptatem assequuntur. Nam in ea exequenda est vera solidaque voluptas, iuxta illud Ecclesiastici: m *nihil dulcius quàm* beneuolis oculis *respicere in mandatis Domini.*

n Psal. 147. 1. HAS Excellentias, & alias non inferiores, vitæ Religiosæ, tanquam præsentes respiciebat in spiritu idem Propheta Regius, cum diceret: n *Lauda Ierusalem Dominum: lauda Deum tuum Sion, quoniam cōfortauit seras portarum tuarum: benedixit filijs tuis in te, qui posuit fines tuos pacem, & adipe frumenti satiat te.* quæ nā ista est Ierusalē, nisi Ecclesia sancta? & quis mons, siue arx Sion, nisi Religio sacra, cuius filij sunt Religiosi: in qua posuit Deus portas, & seras solidissimis clauis affixas? Portæ sunt Eangelica Paupertatis, & Castitatis, & Obedientiæ consilia, per quæ patet aditus, & ascenditur ad perfectionem: seræ sunt ipsa vota, quibus illa confirmantur: ita vt non liceat exire ex domo illa Religionis, in quam nos induxerunt. Claui sunt ipsæ Regulæ, quæ constituuntur & adhibentur ad maiorem votorum soliditatem. Et hæc est alia insignis eius excellentia, quod confirment & corroborent Religiosos in

o Psal. 83. 8. obseruatione eius, quod promiserunt, vt suæ promissionis fructum consequantur. Ad quod certiùs obtinēdum, Supremus o *Legislator* suam impertitur *benedictionem*, adiuuans eos speciali gratia, vt *eant de virtute in virtutem*: donec ad supremum omnium culmen perueniant. Ex quo prouenit, vt omnes *eorum fines circumdet* muro pacis, & mutuæ omnium inter se concordiæ & amoris vinculo: ac proinde victoriam eis det de omnibus suis hostibus: donec eos pedibus eorum calcandos subijciat. Ne aūt ipsi deficiant, eos alit

p Psal. 147. 16. selecto doctrinæ pane, & frequentia Sacramentorum, quibus eius abundat mensa. Et quamuis non desit illis p *nix & glacies, nebula* & pruina afflictionū ac tentationum, quibus illi exercentur: ipse tamen Dominus ita eorum cu-

ram

ram gerit, vt rēpestiuè *emittat verbum suum* internæ illustrationis, & faciat, *spiritum* suum feruentis inspirationis *flare*, vt omnia illa dissoluat; & *fluant aqua*: dans eis ampliorem notitiam viarum sanctitatis & perfectionis, ita vt vere dici possit: *Non fecit taliter omni nationi*, atque fecit ipsis Religiosis, q *quorum natio* est pura *Obedientia & dilectio*: ac propterea ei tantopere fauit, indulsit, & præ alijs omnibus eam protexit. r *Lauda* itaque *Ierusalem Dominum*, qui te fecit, *lauda Deum tuum Sion*, qui te fundauit, & singulari amore cupit esse tuus, vt & tu sis ipsius. Felices qui per tuas ingrediuntur portas, tua amplectentes consilia, tuisque votis sese claudentes, & regulis corroborantes; siquidem in te benedictionem inuenerunt, pacem, saturitatem, de hostibus victoriam, & coronam gloriæ propter obtentas victorias. q *Eccli.3.1.* r *Ps.147. 12.*

CAPVT VIII.

Proprietates Constitvtionvm Ac Regvlarvm *Religiosarum, in quibus suam ostendunt præstantiam & perfectionem.*

Eniamvs nunc ad vltimam Excellentiam, quam habere solet Regula Religionis approbatæ: in qua ordinariè inueniuntur conditiones & proprietates perfectæ legis humanæ, ciuilis, aut Ecclesiasticæ, de qua dicit S. Isidorus, quod debeat esse *honesta, iusta, possibilis secundùm naturam, loco temporiq; conueniens, necessaria, vtilis, & manifesta.* *Libr.5. Ethy. c.5. & 21. S. Tho.1.2. q.95 a.3*

1. Primvm itaque Regulæ & Constitutiones Honestae sunt & sanctæ: quia fluunt ex fonte sanctitatis, hoc est, ex Euangelio sancto; & inspirātur à Sancto Sanctorum, ad communicandam suis electis sanctitatem. Eò autem sunt præstantiores, quò ordinant ac dirigunt res sanctiores, commendantes actus virtutum in gradibus excellentioribus, quales sunt purior intentio gloriæ Dei, humilitas profundior in cōtemptibus, paupertas strictior, obediētia erga Superiores promptior, & maior inter æquales cōiunctio, euellendo radicitùs oēs scopulos, & impedimēta ad has virtutes perfectiùs exercēdas.

2. Secvndo, Leges sunt Ivstae, hoc est naturali rationi, quoad fieri potest, conformes: ita vt constet de earum Iustitia, & æquitate, absque iniuria tertij: cum enim gratia fundetur in natura; & homo ratione gubernetur: grauiter fert id, quod ab ea degenerat, nisi fides diuina suppleat, quæ est super ipsā rationē humanā. Quamobrē dixit Dauid: a *Iudicia Domini vera, iustificata in semetipsa: desiderabilia super aurū & lapidē preciosū multū*, & hominib *dulciora super mel & fauū*. Tales igitur esse debēt humanæ leges, vt sint cōformes diuinis: ita vt nō fundētur in rationib. tm̄ probabilibus, sed certis. Ratio enim a *Psal.18.10. & Ps.92 5.*

quæ vni eſt tantum probabilis, alteri non eſt talis. Quoniam autem lex omnibus proponitur: neceſſe eſt inniti rationi, quæ omnibus probetur.

3. TERTIO leges eſſe debent POSSIBILES ſecundùm naturales vires hominum, ordinarijs gratiæ auxilijs præuentorum. Quare non ſunt ſicut intolerabile antiquæ legis iugum: de quo dixit S. Petrus, quod vix b *portare potuerunt*; ſed ſicut iugum ſuaue Euangelij, quod Chriſtus D. N. c *ſuaue* appellat, & *onus leue*; dans leuamen & quietem defatigatis; ac proinde non habent hæ leges tantum rigorem, vt corpus deſtruant; ſed quantum ſufficit ad illud mortificandum, & ſpiritui ſubijciendum, iuxta finem intentum. Et quamuis in hac re ſit varietas, vt plus, aut minus mortificetur: etiamſi leges valdè ſeueræ videantur: ſemper tamen ſunt poſsibiles ac faciles ijs, quos Deus vocat ad eas amplectendas: gratiâ enim vocationis addit vires ad eas ferendas. Quamobrem cum Religioſi S. Franciſci de ſeueritate eius regulæ apud ipſum conquererentur: cœleſtis vox ei dixit: vt Religioſi illam iuxta literam ſeruarent: nam ego, inquit, noui vires hominis, & quas ego ſum illi daturus.

b *Act.* 15.10.
c *Matt.* 11.30

4. QVARTO ſunt leges *conuenientes* ſecundùm circumſtantias *loci* ac *temporis* præſentis. Nam diuina Prouidentia hæc omnia attendit in Religionum inſtitutione; reſpiciẽs (vt ſuprà inſinuauimus) ad præſentes Eccleſiæ neceſsitates; ita dirigens earum Inſtituta & Regulas, vt accommodata eſſent ad illas neceſsitates reparandas; excitando eius virtutis Exercitia, quæ magis iacere, aut in tali occaſione maioris momenti eſſe videbantur. Ex quo efficitur, nõ eſſe cõtra decorũ Religionis, quod tẽporis progreſſu aliqua eius Cõſtitutio mutetur. Fieri. n. poteſt; vt, quod vno tempore expediebat nõ expediat alio: ſicut etiam in aliquo loco oportunè ſeruatur aliqua ordinatio, quæ in alio non ita expediret. Et in ipſamet Eccleſia Catholica fuerunt huiuſmodi mutationes in rebus ſatis grauibus. Nam in initio tolerabatur circumciſio, & obſeruauantia rerum aliquarum ſpectantium ad antiquam legem: quæ tamẽ poſtea ſeueriſsimè fuére interdicta. Et fundata iam ſolidè lege noua, iubebatur quodã tempore, vt fideles omnibus cibis comeſtibilibus veſcerentur, eo quod aliqui hæretici dicerent, quoſdam cibos eſſe à dæmone: poſteà, ceſſantibus iſtis hęreticorum erroribus approbata fuit abſtinentia à carnibus, certis diebus.

5. QVINTO, leges debent eſſe *neceſſariæ* & *vtiles*, vt iubeant quæ ſunt ad ſalutẽ neceſſaria, prohibeant verò, quæ ei aduerſantur: & cõfirment Euangelica de his præcepta; addant verò pœnas aliquas temporales, quæ ignauos in earum obſeruatione compeſcant. Ordinant præterea & conſtituunt, quod neceſſarium; & vtile eſt ad illius Inſtituti perfectionem: ita vt neque in his conſtituendis deficiant: neque tamen ſint nimiæ: nam etiam multitudo ſolet nocere, & adferre ſcrupulos & anxietates. Et hoc ratione impletur quod
d *Iſa.* 48.17. Deus per Iſaiam promiſit, dicens: d *Ego Dominus Deus tuus, docens te vtilia, gu-*

bernans

bernans te in via qua ambulas. Vtinam attendisses mandata mea: facta fuisset sicut flumen pax tua,& Iustitia tua sicut gurgites maris.

6. DENIQVE leges siue Regulæ debēt esse *manifestæ* & claræ: ne obscuritas, transgressionis occasionem adferat; nec quisquam se excuset ex ignorantia. propterea enim dicitur: e *Præceptum Domini lucidum, illuminans oculos*: & eius f *mandatum lucerna est,& lex lux*, illuminans & rectà deducens.

e Psal. 18.9. f Pro. 6.23.

HANC Constitutionum & Regularum proprietatem cum reliquis prædictis tanti fecit noster Pater S. Ignatius in suis constitutionibus conficiendis, vt in earum Proœmio: hæc verba posuerit: Cũ constitutionum hic finis sit, vt vniuersum corpus Societatis,& particularia eius membra, ad sui conseruationem,& incremētum ad gloriam Dei,& vniuersalis Ecclesiæ bonum iuuentur; præter quàm quod omnes, & singulæ earum per seipsas ad finem dictum accommodatæ sunt, tria alia in eis experi possunt. *Primum*, vt plenæ sint; quo omnibus, quæ incidere possint, quantum fieri potest, prouideatur. *Alterũ*, vt perspicuæ sint; quò minus scrupulis detur occasio. *Tertiũ* vt breues sint, quantum plenitudinis, ac perspicuitatis ratio patitur; vt memoria retineri possint. Quæ tria, vt in ipso contextu Constitutionum exactius seruaret, voluit addere ipsemet declarationes aliquas, quæ supplerent, quod ad plenitudinem & claritatem, propter breuitatem seruandam in eis deesset. Et in omnibus talem seruauit dispositionem, vt satis appareat, eam non ab humana sed à diuina prouidentia sic fuisse directam; & cœlestem nostrum Magistrum Iesum manum apposuisse, vt socios suos doceret & instrueret, quidquid opus habebant, vt fideles ipsi essent,& in hac Societate perfecti.

EX prædictis omnibus colligit S. Thomas, quod quamuis maior perfectio & excellentia Religionum desumatur præcipuè ex præclariori fine, ad quem tendunt: (quo nomine qui vitam contemplatiuam vt finem suum respicit, excedit eam, quæ tendit ad actiuam;&, quæ, quod vtriusque est optimum, complectitur, vtramque excedit, vt supra est dictum) Religionum tamen, quæ eundem respiciunt finem, illa perfectior censetur, quæ Constitutiones,& Regulas, aliaque media habet magis proportionata, & efficacia ad eum consequendum, quia de prædictis sex conditionibus plus participat. Cuius rei aliqua indicia licet ostendere. *Primum* est, si media illa,& efficacia sint,& simul suauia: sic enim magis conformia sunt gubernationi diuinæ Sapientiæ: de qua dicitur, quod g *omnia disponat Fortiter & suauiter*. Ita vt fortitudo temperetur suauitate, ne sit seuera;& suauitati fortitudo coniungatur, ne sit remissior. Ex quo fit, illas Regulas esse perfectiores, quæ aptiùs coniungunt Exercitia Orationis & mortificationis, inde enim prouenit efficacitas & suauitas in reliquis medijs. Nam quemadmodum ignis & malleus aptant ferrum, (nam ignis illud mollefacit: malleus autem tundit & flectit) ita Oratio & mortificatio efficaciter & suauiter aptant & accommodant

2.2.q 188. a.6.

1.

g Sap. 8.1.

2.

ipsa corda: oratio enim calore deuotionis ea emollit; mortificatio autem flectit vt inscipiant virtutum imagines. Et hoc nomine Religio assimilatur
h Cant. 4. 6. h monti myrrhæ & colli thuris, vt postea videbimus. Et quoniam Oratio mentalis efficacior ad hoc est vocali: ideo Religio illa censebitur hoc nomine
3. perfectior: quæ locũ suũ vocali Orationi tribuens, regulas etiã & documenta tradit ad mentalem Orationem aptissima, præscribens tempus in quo illa exerceatur: vt meditatio & contemplatio recollecta & attenta rerum æternarum cor emolliat, & animum addat ad amplectenda & opere exequenda reliqua suæ Professionis media. Et similiter quemadmodum mortifica-
4. tio interior proprij iudicij & voluntatis, & appetitus nostri propensionum præstantior est, & vtilior externa mortificatione, quæ corpus affligit ieiunijs, & alijs corporalibus asperitatibus: ita Religio illa inter eas, quæ eundem respiciũt finẽ, perfectior erit, cuius Regulæ magis promouẽt internã mortificationem, quæ omnibus potest esse communis, & ad omnia est vtilis; cõ-
Art. 6. ad 3. cesso tamen suo loco mortificationi externæ: quæ (vt idem Angelicus Doctor asserit) non est melior, quò est maior; sed, quò magis est fini instituti sui proportionata. Cùm enim illa non sit verè aliud, quàm instrumentum perfectionis: ratio ipsa ac discretio dictat, non plus de ea sumendum esse, quã ad principalem finem intentum sufficiat; ne, si plus sumatur, potius impediat; &, si minus, etiam non iuuet.

5. QVINTVM signum perfectionis in Regulis est, cùm ita res præcipuas Religionis attingunt, vt locum relinquãt Obedientiæ Superiorum, qui sunt lex viua & animata: si enim Regula omnia constitueret, & attingeret; velletque omnes eodem modo deducere: debiles subirent onus grauius, quã ferre possent: robustiores verò leuius, quàm opus haberent. Sed superioris discretio potest vtrumq; disponere ad omnium vtilitatem: si illi Regulæ relinquant, quid cum illis agere debeat, attenta varia dispositione & constitutione Subditorum. Quamuis nec tot res, eiusdem iudicio sint relinquendæ, vt videatur nimium. nam cùm magna sit varietas iudiciorum ac sensuum in varijs Superioribus: esset quoq; in gubernatione ipsa, & moribus cõtra vniformitatem, quam ordo Religiosus exigit; & contra finem in quem ipsæ leges & Regulæ conscribuntur.

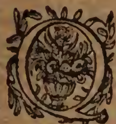
6. DENIQVE illa perfectior est Religio, quæ plura media, & quidem ex se
S. Tho. supr. præstantiora, & aptiora complectitur, ad finem, in quem tendit: nam in hoc magis assimilatur Ecclesiæ Catholicæ, complectenti omnem multitudinem operũ studiosorũ; & in vnoquoq; quod summũ est & perfectissimũ. Quare Religio illa, quæ tanquam finem propriũ habet, animas iuuare, eò erit perfectior, quò plura amplectetur ministeria, quibus illæ proficiant: docendo scilicet omne genus personarum varias facultates & scientias; concionando apud fideles; disputando contra infideles; confessiones audiendo, & sacra-

menta

menta administrando; visitando carceres, Xenodochia, & alios infirmos, iuuando eos, vt piè moriātur, & alia similia præstando. Cùm enim Religio sit corpus quoddam mysticum, varia habens mēbra, sicut corpus ipsum humanum: potest varia ministeria ita exercere, vt vnum non impediat alterum, facit enim ea per varios suos Religiosos; tribuens vnicuique Regulas præclaras, ad benè fungendum suis officijs. Ex quo fiet, vt totum corpus sit valde perfectum, cuius partes adeò sunt perfectæ in ea perfectione, quam cuiusque officium requirit. Nec propterea, qui ad aliquam Religionem vocantur, etiam minus perfectam; vocationem suam negligere debent: cùm enim D.N. omnibus Religionibus prospiciat de subiectis & personis; sciatq; quid vnicuiq; magis expediat: illa Religio cuique est eligenda, ad quam DEI vocatio deducit, vt apparebit ex ijs, quæ postea dicemus.

CAPVT IX.

MIRABILIS ET STVPENDVS MODVS *quo Deus D. N. erigit Religiones, tribuens Fundatoribus eminenter spiritum & perfectionem illam, quam in suis Regulis descripserunt; & hac ratione alios inuitans ad eosdem sequendos.*

VEMADMODVM Christus D.N. ædificauit domum & ciuitatem Ecclesiæ suæ super duodecim fundamenta, siue preciosissimos lapides fundamentales, qui (vt ait S. Ioannes) a *sunt duodecim Apostoli*, inter quos alijs præluxit S. Petrus, tanquam caput, & b *petra* præcipua fundamentalis, *super quam ipse Christus suam fundauit Ecclesiam*. Per quos omnes in virtute c *summi lapidis angularis qui est* ipsemet *Christus*, creuit (vt ait Apostolus) corpus hoc mysticum; & progressum est hoc ædificiū Conuersione innumerabilium hominum, qui eius doctrinā susceperunt: ita etiam ipse Saluator, qui præcipuus est fundator & fundamentum omnium Religionum, cùm recens vult aliquam erigere, vt plurimū eam ædificat suprà paucos aliquos viros, magni spiritus & excellentis sanctitatis: quorū vnum aliquem eligit tanquā præcipuū, & caput reliquorū. Quemadmodū fecit in Religione Carthusianorum, quā fundauit super S. Brunum, & sex eius socios; & Minorū, super S Franciscum & alios duodecim; & societatem IESV super Patrem nostrum S. Ignatium, & nouem eius socios. Cui præcipuo fundatori eminentiùs inprimit spiritum, sanctitatem, & perfectionem

a *Apo* 21.14
b *Mat.* 16.18
c *Eph.* 2. 20

propriam Instituti, quod debet profiteri: ita vt eius vita sit institutū quoddam viuum, viuaque Regula ad exemplar aliorum; cui etiam inspirat, vt ipsum Institutum eiusque constitutiones, & Regulas conscribat, & sic alios inuitet, qui ipsum sequantur, aut comitentur, sequendo ipsum Christum ad eam formam viuendi. Et hac ratione crescit Religio; adeoque altè ascendit, vt liceat de ea dicere, quod est scriptum de Esther: d *paruus fons creuit in fluuium, & in lucem solemq; conuersus est, & in aquas plurimas redundauit.* Et quis fons adeò paruus erat, atque fuit Religio S. Francisci, & S. Dominici, & Societatis IESV in suis initijs? hic tamen fonticulus breui tempore creuit sicut flumen plurimarum aquarum, rigans totum fermè orbem terrarum: nam in varijs prouincijs, & ciuitatibus plurimi Conuentus sunt conditi, cum ingenti numero Religiosorum Sanctorum ac Sapientum, qui exemplo & doctrina sua pastum & potum spiritualem præbent fidelibus; & tanquam Sol illos illuminant, & accendunt, & influentias communicant vitæ æternæ. Fons paruulus fuit vnusquisque horum Sanctorum fundatorum, quia ipsi in suis oculis se paruulos iudicabant; & in illis initijs ab alijs contemnebantur. sed postea Dominus tanta eos sapientia & sanctitate repleuit, vt singuli eorum fuerint, sint, & futuri sint fluuius, lux, & sol totius suæ Religionis. Nam Exemplari sua vita, & admirandis constitutionibus ac Regulis, quas conscripsit, (quod tamen totum copiosè à Domino nostro acceperat) irrigat, illuminat, viuificat, feruoremque suis Religiosis impertit, & suam Religionem crescere, ac per varias orbis partes dilatari facit.

d *Esth. 10. 6*

§. I.

I. MODVM, quo Deus D. N. in his omnibus progreditur, explicare licet per ea quæ Ezechiel Propheta de se ipso refert: *vidi*, inquit, & a *ecce manus missa ad me è cœlo, in qua erat innolutus liber: & expandit illū coram me, & dixit ad me: fili hominis comede volumen istud, & vadens loquere ad filios Israel. Et dixit ad me: venter tuus comedet, & viscera tua complebuntur volumine isto, quod ego do tibi: & comedi illud: & factum est in ore meo sicut mel dulce. Et dixit ad me: fili hominis, vade ad domum Israel, & loqueris verba mea ad eos.* Hunc in modum possumus intelligere, fundatorem cuiusq; Religionis esse hunc filium hominis, quem appellamus hoc nomine, vt hinc tanquam filius Adami imbecillitatem suam agnoscat: inde verò celsitudinem suæ vocationis, ad imitandum scilicet verbum diuinum incarnatum, qui se ipsum, etiamsi sit filius Dei, appellat tamen filium hominis. Manus, quæ venit è cœlo, est inspiratio & Illustratio spiritus Sancti, qui in manu sua portat librum quendā, in quo sunt Regulæ propriæ Instituti eius. Inspirat autem, eiq; explicat virtutes omnes, Exercitia & ministeria, quæ profiteri debet. Et voce efficaci

a *Ezec. 2. 9. & c. 3.*

huius-

huiusmodi vocationis, ei dicit: fili hominis, accipe de manu mea volumen illud, & comede vsque ad saturitatem: & viscera tua, omnes scilicet potentiæ interiores, memoria, intellectus, voluntas, & appetitus impleantur veritatibus & virtutibus, quæ in illo continentur, cum omni plenitudine, quam exigit professio, ad quam tendis. Comede, & immitte in cor tuum modum hunc paupertatis & obedientiæ; & reliqua Exercitia, quæ tibi ostendo. Postquam autem totum comederis, tibique vt proprium & familiare reddideris: vade per prouincias & loca Ecclesiæ meæ, & prædica eas fidelibus, & communica ijs, quos ego elegero, vt me tecum sequantur. Inspirationi & vocationi huic paruerunt Sancti Patriarchæ, & fundatores; & quisque suum comedit librum, & eminenter exsequutus est, quæ sui erant Instituti, in Exemplum totius mundi: tribuentes sibi honori, quod suum Ducem & Magistrum imitarentur, b *qui prius cœpit facere*, quàm *docere*: cuius amore volumen illud factum est in ore eorum sicut mel dulce: maxima enim sua oblectatione modum hunc vitæ sunt amplexi, dicentes cum Dauide: c *quàm dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo*: & eadem cum maxima mea iucunditate alijs prædico, vt audiendis & amplectendis delectentur. Cum hac illi animi voluptate librum conscripserunt suarum Constitutionum & Regularum, excipientes illa ex propria experientia & virtutibus, quas Deus in ipsorum cordibus scripsit. Quas cùm scriptas haberent, libro illo inuitabant habentes aptitudinem & propensionem ad ipsos sequendos, dicentes eis: filij hominis accipite volumen istud, & comedite; amplectimini hoc Institutum, & in illo pergite, d *imitatores mei estote, sicut ego* filium hominis IESVM Christum imitatus sum in hac vitæ ratione, quam ipse mihi inspirauit.

b *Act.* 1. 1.
c *Ps.* 118. 103.
d 1. *Cor.* 11. 1.

2. SED meliùs adhuc rem hanc declarabimus alia re simili, quæ euenit S. Ioanni Euangelistæ, cùm vidisset Angelum fortem descendentem de cœlo, & habentem in manu sua libellum apertum, e *Audiui*, inquit, *vocem de cœlo loquentem mecum, & dicentem: vade, & accipe librum apertum de manu Angeli. & abij ad Angelum dicens ei, vt daret mihi librum, & dixit mihi: accipe librum, & deuora illum: & faciet amaricari ventrem tuum, sed in ore tuo erit dulce tanquam mel: & dixit mihi, oportet te, prophetare gentibus, & populis, & linguis, & Regibus multis.* Referebat hic Angelus (vt ait Beda, & supra est insinuatum) Christũ Seruatorem nostrum, in cuius manu est liber Legis Euangelicæ, & perfectionis, quam profitetur quælibet Religio. Non enim solũ infinita sua Sapientia eam comprehendit; sed eminẽtissimè illam habet in sacratissima sua anima expressam, cum potestate eam cui voluerit communicandi. Sed vox cœlestis, quæ est diuina vocatio, loquitur ad cor eius, quem Deus in Fundatorem Religionis elegit; eique dicit: vade ad hunc magni consilij Angelum, & pete ab eo perfectionis librum, quem in manu sua habet, supplex orans, vt

e *Apoc.* 10. 8.
Cap. 5.

huiusmodi vocationis, ei dicit: fili hominis, accipe de manu mea volumen illud, & comede vsque ad saturitatem: & viscera tua, omnes scilicet potentiæ interiores, memoria, intellectus, voluntas, & appetitus impleantur veritatibus & virtutibus, quæ in illo continentur, cum omni plenitudine, quam exigit professio, ad quam tendis. Comede, & immitte in cor tuum modum hunc paupertatis & obedientiæ; & reliqua Exercitia, quæ tibi ostendo. Postquam autem totum comederis, tibique vt proprium & familiare reddideris: vade per prouincias & loca Ecclesiæ meæ, & prædica eas fidelibus, & communica ijs, quos ego elegero, vt me tecum sequantur. Inspirationi & vocationi huic paruerunt Sancti Patriarchæ, & fundatores; & quisque suum comedit librum, & eminenter exsequutus est, quæ sui erant Instituti, in Exemplum totius mundi: tribuentes sibi honori, quod suum Ducem & Magistrum imitarentur, b *qui* prius *cepit facere*, quàm *docere*: cuius amore volumen illud factum est in ore eorum sicut mel dulce: maxima enim sua oblectatione modum hunc vitæ sunt amplexi, dicentes cum Dauide: c *quàm dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo*: & eadem cum maxima mea iucunditate alijs prædico, vt audiendis & amplectendis delectentur. Cum hac illi animi voluptate librum conscripserunt suarum Constitutionum & Regularum, excipientes illa ex propria experientia & virtutibus, quas Deus in ipsorum cordibus scripsit. Quas cùm scriptas haberent, libro illo inuitabant habentes aptitudinem & propensionem ad ipsos sequendos, dicentes eis: filij hominis accipite volumen istud, & comedite; amplectimini hoc Institutum, & in illo pergite, d *imitatores mei estote, sicut ego* filium hominis IESVM Christum imitatus sum in hac vitæ ratione, quam ipse mihi inspirauit.

b *Act.* 1. 1.
c *Ps.* 118. 103
d 1. *Cor.* 11. 1.

2. SED meliùs adhuc rem hanc declarabimus alia re simili, quæ euenit S. Ioanni Euangelistæ, cùm vidisset Angelum fortem descendentem de cœlo, & habentem in manu sua libellum apertum, e *Audiui*, inquit, *vocem de cœlo loquentem mecum, & dicentem: vade, & accipe librum apertum de manu Angeli. & abij ad Angelum dicens ei, vt daret mihi librum, & dixit mihi: accipe librum, & deuora illum: & faciet amaricari ventrem tuum, sed in ore tuo erit dulce tanquam mel: & dixit mihi, oportet te, prophetare gentibus, & populis, & linguis, & Regibus multis.* Referebat hic Angelus (vt ait Beda, & supra est insinuatum) Christũ Seruatorem nostrum, in cuius manu est liber Legis Euangelicæ, & perfectionis, quam profitetur quælibet Religio. Non enim solũ infinita sua Sapientia eam comprehendit; sed eminẽtissimè illam habet in sacratissima sua anima expressam, cum potestate eam cui voluerit communicandi. Sed vox cœlestis, quæ est diuina vocatio, loquitur ad cor eius, quem Deus in Fundatorem Religionis elegit; eique dicit: vade ad hunc magni consilij Angelum, & pete ab eo perfectionis librum, quem in manu sua habet, supplex orans, vt

e *Apoc.* 10. 8.
Cap. 5.

eum tibi det apertum: aperiens scilicet tibi, quidquid facto opus erit, vt perfectius euadas in ea vitæ ratione, qua ipse vult, obsequium suum & gloriã per te promoueri. Et hic Dominus, qui nihil aliud cupit, respondet ei, ipso potius opere, quàm verbis: *accipe librum, & deuora illum*, & immitte intra te ipsum, vt statim incipias prophetare, & alios excitare ad hunc vitæ modum propheticum & cœlestem, communicando illum omnibus nationibus & personis, quæ acceptare voluerint. Sed attẽde, quòd, licet *in ore tuo futurum sit dulce sicut mel*; *faciet* tamen *amaricari ventrem tuum*, cùm erit digerendum. Nam licèt dulce sit ac iucundum, DEI illustrationes recipere, & veritates ac virtutes supernaturales cognoscere, ac de eisdem coram hominibus loqui, vt ad perfectionem sectandam permoueantur: omnium tamen horum exsequutio magnas secum adfert amaritudines, eò quòd multæ sint persequutiones ac tentationes Dæmonum, sæcularium, & falsorum fratrum contra eam. Non tamen propterea abijciendus est animus, siquidem liber tibi ad hoc est traditus, vt eum promulges ad gloriam Dei, & bonum Ecclesiæ eius. Hæc omnia experti sunt Sanctus Benedictus, & Sanctus Franciscus, & noster Pater Sanctus Ignatius, & alij Patriarchæ: qui in suarum Religionum fundationibus, & earum Regulis conscribendis, graues difficultates & labores sustinuerunt. Sed idem Dominus, qui illos vocauit, librũque eis dedit; auxilio eis fuit, ad eũ promulgandũ, & homines adducendos, qui illum reciperent, non obstantibus tot mundi huius contradictionibus. quod ipsi fundatores dupli ci via præstiterunt: ũ vita sua exemplari, & quodammodo prodigiosa, quæ mundum rapiebat in admirationem, & ad imitationem quodammodo impellebat: ũ efficacitate suarum rationum, concurrente ipso Domino nostro cum illorum verbis & rationibus, ad multorum hominum voluntates permouendas, & ad ipsos fundatores imitandos alliciendas.

QVAPROPTER dicere licet, Angelum illum, quem S. Ioannes vidit habentem in manu sua librum, esse nũcium & legatum ipsius Christi, & imaginem quandam quasi ad viuum cuiusque Fundatoris Religionum: in cuius manu Christus D. N. librum suarum Regularum posuit, vt omnibus traderetur, quos ipsemet Dominus ad id vocaret & eligeret, per vocem illam cœlestem, diuinam scilicet inspirationem. Non enim aliud est vocatio ad Religiosum Statum, quàm vox quædam, quæ auditur in corde hominum, & illis dicens: vade ad Angelum, & pete ab eo librum, quem habet in manu sua: hoc est, vade ad Sanctum Franciscum, aut S. Dominicũ, aut S. Ignatium, & ad eos, qui eorum locum tenent in terra, & pete ab eis, admitti te in ipsorum Religionem, darique tibi librum Regularum & Constitutionum apertum, beneque explicatum, vt eo vorato, & ad cor tuum transmisso possis in anima tua exprimere virtutes in ea perfectione, quæ in eis continetur.

netur. Et quemadmodum Sanctus Ioannes statim paruit cœlesti voci, accessitque ad Angelum, & petijt librum, & accepit: ita qui vocantur efficaci Dei vocatione, audiunt diuinum eius impulsum, & statim accedunt, vt admitti in Religionem procurent; neque à petendo desistunt, donec Regularum librum accipiant; & seriò se offerant ad eum vorandum, & in sua viscera transmittendum. Sed aduertant tamen, quòd initio, durante sensibili diuinæ vocationis feruore, dulce sit quasi mel, acceptare & amplecti quidquid Institutum illud continet, ita vt videatur ipsis suauis valde, ac iucunda obedientia, amabilis paupertas, dulcis Castitas, & valde grata ipsa subiectio, & sui ipsorum abnegatio, vt ita imitentur ipsum Seruatorem: at progressu temporis, cum manus operi admouetur, gustusque ille sensibilis deficit, qui, dum liber erat recens, feruebat; incipiunt aliquæ amaritudines sentiri, quæ interiora spiritus vexant ob resistentiam & rebellionem ipsius carnis. Qui autem strenuè & fortiter perseuerat, sentit crescere spiritus calorem & feruorem, & igne diuini amoris accendi, quo totus liber facile digeritur, eiusque amaritudo conuertitur in dulcedinem, ita vt valde sit iucundus ac suauis per reliquum vitæ tempus.

§. 2.

QVID AVTEM mirum est, tantam hominum multitudinem confluere ad quamcunque Religionem recens fundatam, cum vox Dei mittatur per Angelum quendam adeo admirabilem, qualem ipse S. Ioannes nobis depingit, cum sex stupendis proprietatibus? ait enim a *eum amictum fuisse nube, & Iridem habuisse in capite, faciem fuisse vt solem, pedes tanquam columnas ignis & vocem eius tanquam leonis rugientis, & in manu sua habuisse libellum apertum.* Quid autem hoc totū est aliud, quàm effigies quædam, valde apta status Religiosi, eiusq; Fundatoris, & cuiuscunque exemplaris viri cū profitentis; qui in vita sua est tanquam Angelus ob eiusmodi Professionis celsitudinem. Nubes enim, quâ est amictus, est ipsa puritas: quæ oritur ex renunciatione rerum omnium terrenarum. Quemadmodum enim nubes sunt vapores subtiles, è terra eleuati, & ab ea fugientes in altum ascendentes. Ita perfectus Religiosus mundum fugit; & res omnes, quas in terra possidebat, deserens, eleuat se super se, ad quærendas res cœlestes. Hæc igitur renunciatio est eius amictus, & ornatus; & eodem tegit spiritum suum, quamuis corpus appareat nudū. Cœlestis Iris tricolor, quem in capite habet, refert perfectam reconciliationē & amicitiā cū Deo, ortā ex tribus votis Castitatis, Paupertatis & Obedientię: quemadmodū enim si b *Arcus ille fuit signū pacis & fœderis*, quod Dominus inijt cū Noe, quod *nō essent futura vltra aquæ diluuij ad delendum vniuersam carnem*: Ita tria vota, signa sunt perfectæ amicitiæ & fœderis, quod iniit Domi-

3.
a *Apoc.* 10. 1.
1.
2.
b *Gen.* 9. 13.

nus noster cum Religioso, & pignus, quòd non mergetur diluuio peccatorum, & calamitatũ quibus mundus inundat, sed c *coronabitur* (vt ait Dauid) *in misericordia & miserationibus.* modo ipse edita vota, integrè seruet, collocans ea super caput suum tanquam rem maxime charam, & quam pluris faciat, quàm cætera omnia, quæ sunt in terra.

c Ps. 102. 4.

3. FACIES sicut Sol, significat splendorem sanctitatis, & feruorem in omnibus virtutibus, speciatim in eis, quæ ad contemplatiuam vitam pertinent, agendo familiariter cum Deo D. N. in oratione & contemplatione: hinc enim prouenit lumen diuinarum illustrationum, quę spiritum transformant in similitudinem diuinã. Nam quemadmodum Christus D. N. d *dum oraret, transfiguratus est, & resplenduit facies eius sicut Sol:* ita Religiosi, oratione, quam profitentur, obtinent fœlicem transfigurationem, splendentes sicut ipse heroicis vitæ suæ exemplis.

d Luc 9. 29. Mat. 17. 2.

4. HINC prouenit, vt pedes sint sicut columnæ ignis: nam gressus quibus pergunt in Exercitijs vitæ actiuæ, & in operibus misericordiæ corporalibus, & spiritualibus, sunt gressus fortes, constantes, & amore Dei, zeloq; reparandi proximorum necessitates, iuxta sua Instituta accẽsi: nec deficiẽtes in eiusmodi operib. propter labores ac defatigationes, quæ in eis tolerãtur. Et quemadmodũ idẽ Angelus *pedẽ suũ dextrũ habebat super mare, sinistrũ autẽ super terrã,* vt ostẽderet, se omnia cõplecti: ita charitas perfectorum Religiosorum, præcipuè eorum, qui vitam mixtam perfectiorem profitentur, complectitur omnes homines, cupiens omnibus benefacere, & igne diuini amoris inflammare pergentes per vniuersam terram, & nauigantes per omnia maria, vt hunc ignem proijciant in omnes peccatores; subueniẽtes maiori cura & feruore, maximè indigentibus ac desertis: ac propterea dextrum pedem ponunt super mare, quod significat peccatores magis turbatos & inquietos, qui instar furiosi maris feruent in suis passionibus & improbitatibus, cuiusmodi sunt hæretici & gentiles: ad quorum conuersionem magna velocitate ita accurrunt: vt non negligant ponere sinistrum pedem super terram; attendentes etiam adiuuandis reliquis fidelibus in solida terra existentes, hoc est fundatos & innitentes veræ fidei; sed indigentes etiam subsidio, vt charitatis igne inflammentur.

5. AC propterea vox Angeli illius est tanquam *rugitus leonis:* nam interno sensu, quo afficiuntur propter Deum offensum, & iacturam animarũ, prædicant magna vi & ingenti fortitudine incutientes hominibus timorẽ, propositis minis iræ Dei Mortis, Iudicij, & Inferni: vt peccata deserentes, recipiant se ad misericordiam diuinam, vt eorum impetrent veniam: ad quam inuitat, & allicit eos signis arcus illius, siue Iridis, quam ipsi gestant super caput suum, constituentes se ipsos sæpè tanquam exemplum, quemadmodum faciebat S. Apostolus.

Tim 1 13.

DENIQVE habent illi in manu sua *librum* continentem ea, quæ alijs proponunt, manifestant enim omnibus hominibus librum Euangelicæ legis, ita tamen vt ipsi primi manū operi admouerint, vt non solū verbo, sed exemplo etiam illos permoueant: tunc enim vox erit tanquam rugitus leonis, fortis, & vtilis: quando simul liber legis ita est in manu, vt qui loquitur, etiā operetur; & qui prædicat, etiam exequatur. Sed habent etiam in manu proprium sui Instituti librū, prædicantes illum omnibus aptis ad ipsos sequendos, vocantes & inuitantes eos, vt illum acceptent & amplectantur. 6.

QVID igitur mirum, si multi audiant & sequantur hanc vocationē, quæ non hominis est, sed Angeli nomine Dei loquentis? quis nō admiretur, permoueatur, & afficiatur ex amictu illo nubis, ex corona, pulcherrimi illius arcus cœlestis, & splendore faciei tanquam Solis, ex fortitudine pedum tanquam columnarum ignis? quem non terreat & pauere faciat vox, tanquam rugitus leonis? quem non alliciat manus tali libro exornata? & quomodo talia exempla cum verbis huiusmodi non sufficient ad commutanda corda? conijciamus oculos in historias præcipuarum Religionum Ecclesiæ, & inueniemus, eas hac via excreuisse, adferentes ingentem stuporem excellentiâ, & præstantiâ vitæ ac doctrinæ suæ, vt postea videbimus.

CAPVT X.

ADMIRANDVM CENTVPLI PRAEMIVM *Religioso Statui, ad eius conseruationem & augmentum, annexum: & quanta bona illud complectatur.*

CVM DEO D.N. nota sit hominum natura & propensio, qua valdè mouetur & allicitur ad laborem, ob mercedem & spem ingentis præmij: non satis habuit, quod Religionis domum, variosque eius ordines fundauerit cum ea amplitudine & splendore, quem diximus: Sed cupiens eius conseruationem & augmentum, & plurimos esse, qui afficerentur ad habitandum in ea, & viuendum absq; periculo ab ea recedendi: in vtrumque hunc finem fecit in suo Euangelio insignem quandam promissionem ijs omnibus, qui propter ipsum renunciarent, omnibus quæ haberent, ipsumque in Perfectione sequerentur, quemadmodum Apostoli fecerant. Ac propterea admirabili sua prouidentia sciens, renunciationem omnium personarum & rerum huius mundi, & oblationem, perpetuamq; votorum ac legum Religiosarum obseruantiam, esse verè crucem, iugum, & onus ex se valdè graue; imò additamentum grauis oneris super crucem commu-

nem vitæ Christianæ: voluit aliquid promittere, quod quasi in promptu datum, iugum ipsum multum alleuiaret: vt in omnibus statibus verum esset, quod alias dixerat; a *tollite iugum meum super vos, & inuenietis requiem animabus vestris: iugum enim meum suaue est, & onus meum leue*. Promissionem illam ita referunt tres Euangelistæ: b *amen dico vobis, nemo est, qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut vxorem, aut filios, aut agros, propter nomen meum, & propter Euangelium, qui non accipiat centies tantum, nunc in tempore hoc, & in sæculo futuro vitam æternã*. Hęc promissio est suauissima, & iucũdissima tuba, quâ Christus D.N. homines vocat ad Religionem: cuius exsequutione pacatos & contentos retinet omnes in ea habitantes. Propter hanc promissionem (ait S. Bernardus) Ecclesiam clamare ad immortalem suum sponsum, ac dicere: c *propter verba labiorum tuorum ego custodiui vias duras*. Hęc, inquam, verba sunt, quæ persuadent hominibus contemptum huius mũdi, & paupertatem voluntariam. Hęc implent claustra Religiosis, deserta Monachis, & Anachoretis, hæc Ægyptum spoliant, & preciosissima quæque monilia eius auferunt. Hoc est verbum viuum & efficax, quod conuertit animas, & ad felicem veræ sanctitatis æmulationem prouocat: quia innititur fideli promissioni tanti præmij. Quam promissionem infallibiliter implebit, qui eam fecit: quia est infinitè verax, & poten: ideoque citiùs cœlum & terra transibunt, quam vel iota vnum, aut vnus apex desit eius promissioni. In qua duplex expressè promittit præmium: alterum futurum in æterna vita; alterum præsens, quod vocat centuplum, siue pro vno centum. Cùm enim benè nouerit, plurimum nos ad laborem excitari spe præmij præsentis: non satis esse existimauit, quod promitteret nobis in vita futura præmia, nisi etiam promitteret huius vitæ. Anima enim nostra duplicem habet statum: alterum in corpore mortali, & passibili; alterum post mortem, quia ipsa est æterna. In primo arat, & seminat, laborat, pugnat, vincit; in altero colligit omnem suorum laborum fructum, & coronam recipit plenam suarum victoriarum. Sed ne spiritus & corpus in laboribus præsentibus deficeret: opus erat, aliquos etiam fructus præsentes colligere. Et cum hîc sæpius consequantur victorias: par erat etiam hîc aliquas recipere coronas & præmia, quibus animarentur ad progrediendum feliciter in istis pugnis. quamobrem in templo, quod vidit Ezechiel, depicti erant in muris d *Cherubim, habentes duas facies, faciem scilicet hominis, & faciem leonis; & palmam vnam iuxta faciem hominis & palmam alteram iuxta faciem leonis*, vt intelligeremus: tam spiritum quàm corpus recepturum duas palmas, vnam in altera vita, significatã per manum dexteram; alteram in hac, significatam per sinistram. Nam (vt Salomon dixit) e *Sapientia diuina*, vt nos ad ipsam sequendam inuitaret, *habet in sinistra diuitias & gloriam*, quas nobis distribuat; *in dextera verò* habet *longitudinem dierum* non solum temporalium, sed æterno-

a Mat. 11. 29.
b Mat. 19. 29. Marc. 10. 29. Luc. 18. 29.
In Declam. super hæc verba.
c Psal. 16. 4
d Ezech. 41. 19.
e Prou. 3. 16.

rum. Quemadmodum Apostolus expresſit, dicens ſuo diſcipulo Thimotheo: *i exerce te ipſum ad pietatem, quæ ad omnia vtilis eſt, promiſsionem habens vitæ, quæ nunc eſt, & futuræ,* dans vnicuique id, quo opus habet ad ſuam felicitatem. Quemadmodum enim Reges & magni Principes, præter magnum ſtipendium, quod ſuis Aulicis dant in fine anni; dant quoque ordinariam quotidie portionem, quâ vitam ſuſtentent; quæ iuxta famuli qualitatem aut officij dignitatem, & amplitudinem Domini, cui ille ſeruit, augetur, nam & merces & ordinaria ſuſtentatio apud Reges eſſe ſolent valdè ſplendida: ita etiam Rex cœleſtis Religioſis, qui tanquam fideles ſerui, res omnes ſuas deſeruerunt, vt expeditius illi ſeruirent, dat ingens ſtipendium in fine vitæ, hoc eſt, regnum æternum: pro ordinaria autem & quotidiana ſuſtentatione tantam largitur donorum abundantiam, vt centuplo ſit maior, quàm quod ipſi pro eius ſeruitio præſtant. *i 1. Tim. 4. 8.*

§. 1. Centuplum illud complectitur omnium bonorum plenitudinem.

Vt Hvivs præmij magnitudo meliùs intelligatur, ſupponendum eſt, Deum D.N. cùm adeò ſit diues, honori ſibi tribuere, quòd ſeruos ſuos omni bonorum genere locupletet: quorum quædam ſunt ſtabilia, alia mobilia; quædam, quæ dicuntur iuris perpetui, alia iuris tantùm ad vitam. Gratia & charitas cum reliquis virtutibus; & Spiritus ſancti dona, eorumque augmenta & merita cenſentur bona ſtabilia, iuriſque perpetui: eo enim deſiderio ea tribuit Dominus, vt verè radices mittant in ipſam animam, in qua perpetuò durent, vſque ad ipſum cœlum, vbi erunt æterna cum exceſſu incomparabili. Deuotio autem ſenſibilis, lachrymarum teneritas, alijque dulces affectus, fauores, & gratiæ gratis datæ ſunt inſtar bonorum mobilium, quæ tribuit Dominus, & aufert, quando ipſi placet, in maius Electorum ſuorum commodum. Bona etiam corporis ſunt mobilia, multiſque mutationibus ſubiecta: ac propterea cenſentur iura per vitam, quia cum ea finiuntur: quamuis ad eam cum ſolatio conſeruandam, ſint neceſſaria. Ex omnibus his bonorum generibus componitur illud centuplum Religioſis promiſſum. Numerus enim centenarius, (qui eſt numerus perfectionis) ſignificat (vt ait S. Auguſtinus) coniunctionem quandam omnium bonorum, quæ cor humanum deſiderare poteſt, vt felix ſit ac beatum, eo modo, quo hic eſſe poteſt. Et quoniam hæc bona ſunt multa: poſſemus ea facilioris memoriæ cauſa ad ſeptem præclariſsima illa reducere, quæ Chriſtus D. N. iuſsit nos petere in precatione Dominica. *Epiſ. 89. q. 4* *Matt. 6. 9.*

Primvm bonum eſt Sanctitas vitæ in ea Excellentia, vt per eam

Dei nomen ſanctificetur, cognoſcatur, laudetur, & honoretur inter homines. *Secundum* eſt REGNVM DEI, quo regnat ſolus in noſtris animabus in Iuſtitia, pace, & gaudio in Spiritu S. & cum pignore, & ſpe Regnum æternum obtinendi, & quod ſimus ex felici numero prædeſtinatorum. *Tertium* eſt Perfecta VOLVNTATIS noſtræ cum diuina CONFORMITAS, in omnibus, quæ ipſe conſtituit: eam exequentes in terra cum illa promptitudine & alacritate, qua impletur in cœlo. *Quartum* eſt PANIS, & quotidianum animæ alimentũ cum ſpirituali refectione, quẽ conferunt Sacramenta, Exercitia Orationis ac deuotionis, & conſolationes diuinæ; & PANEM etiã ordinariũ ad corporis alimentũ in eo gradu, qui ad animæ bonũ expedit. *Quintũ* eſt Plenaria REMISSIO præcedentiũ peccatorũ, & facilitas in impetrãda venia præſentiũ. *Sextũ* eſt Victoria TENTATIONVM Dæmonis, Mundi, & Carnis cum copioſis auxilijs ad triumphum de his hoſtibus reportandũ. *Septimum* eſt PRAESERVATIO malorum temporaliũ, quæ ſuffocant ſpiritum; & æternorum alterius vitæ cum certa ſpe, quòd non ſimus futuri de infelici numero damnatorum. His ſeptem præmijs ſatis benè completur illud centuplum; & perfectus Religioſus ſatis benè remuneratur.

In Matt. 19. Ex quo ante omnia deducitur, hoc præmium Centupli non fieri præcipuè in bonis temporalibus, ſed in ſpiritualibus: quæ (teſte S. Hieronymo) tantum illa excedunt, quantum numerus centenarius excedit vnitatem. Nõ enim Deus honorem ſuum reputat, quod filios ſuos vili adeò pręmio remuneret, qualia ſunt bona terrena; nec huiuſmodi ſolutio aptè reſponderet occaſioni & fini ipſius promiſsionis. Si enim Chriſtus D. N. optabat, ſuos diſcipulos deſerere omnia bona terrena, eò quòd illa magno eſſent impedimento ſibi ſeruiendi cum perfectione, quid aliud fuiſſet dare illis Centuplum, plus quàm relinquebant, niſi addere Centuplum plus impedimentorum, quàm antea haberent? *Homil. 18. in Ezechiel.* Non deſerunt Sancti (ait S. Gregorius) res terrenas, vt eaſdem in hoc mundo recipiant multiplicatas. Qui enim terram deſerit cum deſiderio terreno; non eam deſerere, ſed quęrere cenſendus eſt. Nihilominus tamen Saluator noſter in hoc ipſo ſuam liberalitatẽ erga Religioſos oſtendit: reddẽs illis pro aliquibus rebus, quas deſeruerunt centuplũ in eodẽ genere; ea tamen ratione, vt id ipſis, nõ nocere, ſed prodeſſe poſsit: *Collat. vlti. Cap. vltimo.* quemadmodũ pulchrè Caſsianus perpendit, dicẽs: Religioſũ pro vna domo, aut agro, quẽ deſerit, plus quã centũ recipere: oẽs ſiquidẽ domus, & agri totius illius Religionis ſunt ipſius; nõ quo ad Dominiũ, nã quod illud haberet exiguũ ei cõmodum adferret, poſſetq; plurimũ nocere; ſed quo ad vſum ad reparandas eius neceſsitates. Quod ſi Religio nõ habeat annuos Reditus: habet certe eleemoſynas, q̃ nõ minoris fiũt, quã ſi agros haberet, vt ſic reddat ei Dñs centuplũ, quã reliquerit. Impletur. n. in Religioſo, quod dixit Apoſtol. *a 2 Cor. 6. 10* *a nihil habẽtes & omnia poſsidẽtes*; & illud Sap. *viro fideli totus mũdus sũt eius diuitiæ.* *Prou. 13. iuxta Lxx.*

Et

Et eodem modo, qui relinquit Patrem, aut tres fratres in sæculo, inuenit in Religione multa hominum cētenaria, qui exhibēt ipsi officium Parētum, aut fratrum, multò exactius & perfectius, quàm carnales, quos reliquerat. Quod apertè significauit Saluator cùm, dicens, discipulos suos accepturos centies tantum, nunc in hoc tempore, adiecit: b *domus, & fratres, & sorores, & matres, & filios, & agros.* bMarc.10.30

Qvod si liceat (ait Cassianus) aliquid addere ijs, quæ dixit Saluator: etiam pro vno amico accipiunt Religiosi centum; & pro vno famulo etiam centum: omnes enim amici, & famuli Religionis, sunt ipsius. Immò quod pluris apud homines fit, pro paruo aliquo honore, quem reliquerunt in mundo, recipiunt centies maiorem, etiam non quærentes illum; & qui in mundo erant inferioris conditionis, eò ascendunt, vt ab ipsis Principibus in honore habeantur: nam & illos consulunt, & suspiciūt, ac reuerentur tanquam Angelos, aut sicut ipsum Christum. Quemadmodum S. Basil. perpendit, & post eū S. Ambr. qui id confirmat exemplo Moysis, qui potuit esse Rex AEgypti, & alter Pharao in eius regno: c *maiores tamen* (vt ait Apostolus) *diuitias æstimans thesauro AEgyptiorum, improperium Christi*, & contemnens terrenam potentiam, euasit multò potentior: factus non solum Rex, sed etiam d *Deus Pharaonis*, quem Pharao timeret ac reuereretur. qua ratione Deus illi maiorem attulit honorem, quàm si domi suæ mansisset. Hæc pars est mercedis, & præmij, quam Christus D.N. dat seruis suis tamquam quid adiectitium: vt deponentes Religiosi huiusmodi rerum temporalium solicitudinem, omnem suam curam ponant in quærendis æternis. *Prologo in Asceticæ serm.8. in Psal.118.* c *Heb.11 26.* d *Exod 7.1*

§. 2. *Promissum centuplum esse Regnum Dei cum Iustitia, Pace, & Gaudio in Spiritu Sancto.*

Cvm Centvplvm illud promissum sit in bonis spiritualibus cum ea plenitudine, quæ decet magnificum adeò largitorem, & pro obsequijs adeò insignibus, quæ præstant Religiosi: quid aliud illud erit, nisi a *Regnum Dei*, de quo S. Apostolus dixit, quod sit *Iustitia, & pax, & gaudium in Spiritu Sancto*? in cuius possessione beatitudo consistit huius vitæ. Nam liberalissimus Deus D. N. qui est ipsamet beatitudo per essentiam, eam promittit suis electis in vtroque sæculo: in futuro quidem in tota sua plenitudine, firmitate, & magnitudine; in præsenti autem tradit eius aliquam partem, quasi principium futuræ: cuius fiunt participes cum maiori excellentia, qui propter ipsum Deum rebus omnibus renunciant. Illis enim competit prima octo beatitudinum: b *Beati pauperes spiritu: quoniam ipsorum est Regnum cælorum.* Non dixit: Erit, sed Est vt intelligant, a *Rom.14.17* b *Matt.5.3.*

quod qui ſe propter Chriſtum pauperes faciunt, ſtatim incipiant regnum illud poſsidere; ſibique perſuadeant: cùm renuntiant rebus omnibus, ſe nõ amittere illas, ſed commutare pro eo Regno, quod valet centies, imò centies millies plus; quàm illæ valebunt: neque hanc commutationem fieri ſolum pro Regno obtinendo in altera vita; ſed pro eo, quo ſtatim incipiũt frui cum perfecta ſanctitate & iuſtitia, cum immenſa pace, & gaudio Spiritus Sancti quod illam comitatur. Sanctitas perfecta (vt Sanctus Gregorius ait) eſt prima pars huius centupli: ſementis enim verbi Dei, quæ in aliquibus c *fructum profert trigeſimum, aut ſexageſimum*: in inſignioribus ſanctis & iuſtis profert *fructum centuplum*. Et hos, ait Theophylactus, eſſe Religioſos, viuentes cum perfectione, quam ſtatus illorum exigit, ſed pax & lætitia ſpiritualis (vt ait Caſsianus & alij SS. Patres) eſt proprium munus, & pecunia, in qua fit iſta ſolutio: reddente Domino noſtro centum pro vno, hoc eſt, tantam gaudij abundantiam ob reiectas res omnes, vt excedat centies gaudium, quod ex earumdem poſſeſsione habuiſſemus; eſt enim gaudium Spiritus ſancti, in quo eminenter continentur gaudia & ſolatia rerum omnium. Quapropter iure optimo (vt ait Richardus de S. Victore) aſsimilatur d *manna abſcondito*, quod promittitur vincenti: quemadmodũ enim e *manna*, etiamſi vnicus eſſet cibus, *omne* tamen *delectamentum, & omnis ſaporu ſuauitatem in ſe habebat* iuxta palatum & voluntatem iuſtorum, qui illo veſcebantur; ita vt non habentes panem, guſtantes tamen ipſum manna, ſaporem percipiebant panis; nec habentes carnes, nec piſces, aut fructus alios: omnium tamen horum ſaporem, ſumpto manna, percipiebant. Deus enim eum ibi abſconderat cum maiori dulcedine, & ſuauitaté, quam in ipſiſmet rebus. Ita etiam Euangelica perfectio ſecum adfert ſpiritualem quamdam lætitiam, complectentem in ſe lætitiam & ſuauitatem bonorum temporalium, cum exceſſum enarrabili: ita vt non habentes diuitias, idem tamen gaudium ſentiamus, atque ſi illas poſsideremus; & reiectis honoribus ac dignitatibus ſæculi, non careamus lætitia, quam in eis habere potuiſſemus; & non habentes ſenſuales carnis voluptates, fruimur voluptatibus ſpiritus, quæ ipſammet carnem etiam afficiunt. Idque totum cum tanto exceſſu, vt (quemadmodum ait Sanctus Baſilius) centies ſimus lætiores & hilariores cum noſtra paupertate, quàm diuites cum ſuis diuitijs; & magis quieti ac pacati cum noſtra vilitate, & abiectione, quàm ſint magni & excelſi cum ſua amplitudine; & magis iucundi cum noſtra Caſtitate, quàm ſint coniugati cum ſua ſenſualitate; & magis contenti cum paupere menſa, & amictu reſecto, & cum ipſiſmet corporis doloribus, quàm ſplendidi in ſæculo manentes cum abundantia ac delitijs ſuorum ciborum ac veſtium. Et vt hac de re ſecuri eſſemus, adiecit CHRISTVS Dominus noſter, apud Sanctum Marcum: ſe

Homil 19. in Ezech

c *Matt. 3 8*

C. Iat. 24. ap. vltim.

d *Apoc. 2. 17.*

e *Sap. 16. 20*

De Inſtitutis Monaſticis cap 7.

datu-

daturum illud centuplum f *cum persequutionibus*, hoc est, in ipsis persequutionibus: in quibus tanto nos esset affecturus gaudio, vt id ipsum, quod horret caro, sit pars quædam illius centupli, quod nunc, & in tempore hoc promittitur spiritui. Quam ob rem dixit Dauid: g *meliorem esse diem vnam in atrys Dei, super* decem *millia* extra illam. Quod si dies vna valet pro millibus: qui mundum deserit pro domo Dei, non solum centum, sed mille pro vno accipiet, nec amittit (ait Sanctus Bernardus) bona, quæ deseruit, sed illa transfert ex carne ad spiritum; & commutat vnum pro centum, & centum pro multis millibus.

f *Mar.* 10.30

g *Psal* 83. 11.

Ad Fratres de Monte Dei.

Sed ampliorem excellentiam deprehendemus in hoc præmio, si respiciamus infinitam liberalitatem Regis, cuius est supremum hoc Regnum. Liceat mihi, ò Rex æterne, aliquid interrogare circa hanc promissionem, à te nobis factam. Si renuntianti ex amore tui parentibus, fratribus, & alijs suis facultatibus centuplum tribuis: quantum daturus es deserenti seipsum: cùm hoc sit summum, quod potest deserere? si tantum offers deserenti externa, quid offeres deserenti propriam voluntatem, & omnes affectus, & propensiones internas? nam si graue est & molestum possessiones suas deserere: multò grauius est deserere seipsum, cùm sit earum Dominus. & si aliquid esse censetur, quod quis abneget quod habet; multò grauius erit, abnegare quod est. Cùm igitur pauca relinquenti centuplum reddas, quid facies multa deserenti, sine quibus illa pauca paruifacis, aut contemnis? Videor mihi audire diuinum responsum, dicens: h *qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis*; & iuxta ea, quæ reliqueris, erit centuplum quod recipies. Nam cum parcis sum parcus; cum liberalibus liberalis; & cum profusis profusus: quod si mei amore teipsum deserueris: ego meipsum tibi dabo; ego ipse ero centuplum, quod reddam pro ijs quæ reliquisti. Si deserueris quidquid es, & quidquid habes, nihil quod tuum sit, tibi retinendo: ego tibi dabo quod sum, & quod habeo: ita vt nulla sit res mea, qua tu non fruaris: omnia enim mea, erunt tua. Si ex corde reliqueris patrem tuum: ego ero pater tuus; si reliqueris agros & hæreditatem tuā, ego ero hæreditas tua; si reliqueris nuptias carnales: ego ero animæ tuæ sponsus; si fratres tuos & amicos deserueris: ego frater tuus, & amicus tuus ero; si tuam voluntatem, libertatem, & quod à creaturis sperare potes, deserueris: in me solo ista omnia cum excessu infinito inuenies. Ego denique sum Rex omnipotens huius Regni, quod est Iustitia, Pax, & Gaudium in Spiritu Sancto; dabo tibi Iustitiam, augens illam semper, donec ad debitam sibi perfectionem perueniat; dabo tibi *pacem, quæ exuperat omnem sensum*. & pugnabo pro te, vt

S Greg. Hom. 38 *in Euang.*

h *Mat* 7 2.

i Phil. 4. 7. Isaiæ 45. 2

eam non amittas: i *ego ante te ibo, & gloriosos terræ* hostes tuos *humiliabo*; & aperiam tibi thesauros cœlestes, vt ex nunc delibare incipias bona, quæ tibi præparaui; dabo tibi gaudium spiritus, & manna absconditum: ex quo fiet, vt tædium tibi adferat, quidquid est in terra; & ego ipse ero tuum gaudium, tuaque lætitia; & in me solo inuenies, quidquid ad solatium tuum & saturitatem optare potes. Hoc (ait Sanctus Ambrosius) est eminenter centuplum, quod promittitur, omnia, quæ possidebat, relinquenti: in quorum loco DEVS ipse sit eius hæreditas & possessio. Quemadmodum enim DEVS præcepit filijs Aaron, & tribui Leui, dicens: k *in terra filiorum Israel nihil possidebitis, nec habebitis partem inter eos: ego pars & hæreditas tua in medio filiorum Israel*: ita etiam Religiosi relinquentes omnia, quæ possidebant in terra, accipiunt in possessionem & hæreditatem IESVM CHRISTVM ipsum, cuius amore illa reliquerunt; & ipse recipit in se, quod velit curam eorum gerere, eosque tamquam rem suam protegere: dicitque illis sicut Abrahamo: l *noli timere, ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis.* ne doleas, quod terram tuam, cognationem, & domum Patris tui reliqueris, vt ad Religionis terram, quam tibi ostendam, peruenires: nam ego te sub protectione mea accipio; & ipsemet merces tua ero. Et quemadmodum ego sum infinitè magnus: ita ero tibi merces magna nimis: m *quia neque oculus vidit, neque auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus* in hac vita & futura *ijs qui diligunt illum*, & seruiunt perfectè. O largitas immensa, ô magnificentia infinita! fateor Domine, te seruis tuis largiri non solum centum pro vno; sed infinita centenaria: siquidem das te ipsum illis, in quo omnia magnalia cum infinitis excelsibus sunt collecta. O felices Religiosi, qui talem commutationem facere didicistis, commutantes, quod terrenum est pro cœlesti, quod est temporale pro æterno; finitũ pro infinito; & creaturas pro creatore: qui erit vobis *omnia in omnibus*, si serio ei seruieritis, illa omnia contemnendo.

In Psal. 118. serm. 8.

k Num. 18. 20.

l. Gen. 15. 1.

m 1. Cor. 2. 9

IN huius veritatis confirmationem liceret tot testes adducere, quot sunt Religiosi Deo cum seruore spiritus seruientes, & familiaritatem cum ipso habentes in oratione, in qua (teste S. Ioanne Climacho) in promptu soluit centuplum, cum tam copiosis spiritualis gaudij inundationibus, vt in medijs suis tribulationibus & calamitatibus existiment sibi plene iuxta hanc promissionem satisfactum. De quodam valde illustri viro nomine Arnulpho, quem S. Bernardus conuertit, scribitur: quod cum graui quodam colicæ morbo premeretur adeò, vt extra se fieret; ad se postea reuersus cœperit subitò magno clamore dicere; vera sunt omnia, quę dixisti, ô bone Iesu; & cùm sæpè eadem verba repeteret, interrogantibus Monachis, cur talia

In lib. de viris illust. Ord. Cistert. In magno spec. exemp. verbo: Conuersio. Exempl. 12.

verba proferet, respondit: quoniam Dominus in sacro Euangelio dixit: quicumque pro eius amore renuntiauerit omnibus cognatorum suorum affectibus; recipiet centuplum in hoc sæculo, & vitam æternam in futuro. Ita enim ego experior nunc in me ipso; & fateor me nunc centuplum ipsum in hac vita recipere. Ingens enim hic dolor, quo crucior, adeò mihi est dulcis, ob spem firmam mihi datam salutis meæ, vt nollem eam pro centuplo eorum, quæ in hoc mundo reliqui, commutare. Quod si ego tantus peccator tanto in meis calamitatibus afficior solatio: quantum accipient viri perfecti, etiam tempore suæ lætitiæ? nam verè spirituale gaudium, quo afficior, centies millies superat mundanum gaudium, quo in mundo afficiebar. Hoc Sanctus ille vir motus à Spiritu sancto, qui tantam ei lætitiam largiebatur. Et in hoc ipso die non desunt multi, qui seorsim sibi ipsis dicant, & fateātur hoc ipsum, ob gaudij plenitudinem, qua afficiuntur in possessione solius Dei, dicentes illud Dauidis: n *quid mihi est in cœlo, & à te quid volui super terram? defecit caro mea, & cor meum? Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum.* Quasi dixerit: in te ipso solo habeo quidquid desidero: extra te igitur nihil volo. Quod si ignaui hoc ipsum in se non experiuntur; sibi ipsis, suæque ignauiæ in explendis suis votis, & Regulis seruandis id tribuant: quòd si id sentire cupiunt, incipiant cum nouo feruore iuxta suam vocationem viuere: promissio siquidem neminem excludit, & omnibus dicit Dauid: o *gustate & videte quoniam suauis est Dominus: Beatus vir qui sperat in eo*: cui sit gloria in æternum.

n Psal. 72. 25

o Psal. 33. 9.

CAPVT XI.

Iucundos Fructus Ex Vnione Religiosorum, *& participationem bonorum operum eorum, partem esse prædicti illius centupli.*

Necdum Est finis recensendi multitudinem & magnitudinem bonorum, quæ complectitur centuplum à Christo D.N. Religiosis promissum. Voluit enim ipse, Regiam planè suam magnificentiam manifestare, ostendens clarissimi, suis donis magnum suum erga illos studium, cuius typum habemus mirificè expressum in libro Canticorum, iucunda quadam similitudine: quæ talis est: a *Vinea fuit pacifico* Salomoni, *in ea* ciuitate, *quæ habet populos* multos, hoc est, in Ierusa-

a Cant. 8. 11.

lem: *tradidit eam custodibus* & agricolis, qui eam colerent & custodirent: *vir* quilibet *affert pro fructu eius mille argenteos.* Sed nihilominus *vinea mea coram me est*, cuius curam ego gero. *mille tui sint pacifici, & ducenti his, qui custodiunt fructus eius.* Vinea hæc est Ecclesia Catholica, ex ea præcipue parte (vt ait S. Gregorius) qua profitetur perfectionem Euangelicam & Religiosam, sicut primi Christiani profitebantur: ideoq; dicere licet, intra ciuitatem Ierusalem, quæ est Ecclesia vniuersalis, & multos populos siue nationes, & hominum status complectitur, habere Regem pacificum Christum D.N. electam vineam suæ Religionis, cum regulis, votis, ac reliquis medijs, quæ dirigunt ad obtinendam perfectionem Euangelicam. Hanc vineam tradit ipse Religiosis, quos vocatione speciali vocat, vt eam colant, & aptent; vt sic perueniant ad perfectionem; & eorum Prælatis, quibus committit eius custodiam, & attentam curam. Quamuis non propterea ipse curam suam deponat: semper enim hæc vinea est in conspectu eius, qui ob amorem, quo eam prosequitur, valde oblectatur in eius custodia & cultura. Omnes hi conductores reddunt pro vinea & fructibus eius mille argenteos, quibus intelligit S. Greg. renuntiationem omnium rerum pretiosarum, quas in mundo possidebant, significatas per numerum millenarium & ipsum argentum: quas omnes tradunt pacifico Regi Christo Domino in eius pauperibus: exuunt se enim illis, vt cum maiori perfectione, & absque aliquo impedimento, melius ipsi possint seruire. Ac propterea mille argentei dicuntur pacifici; quod in eis abijciendis; & Christo ipsi tradendis pax & quies nostra consistat; & per eosdem obtineamus pacem, & amicitiam cum sanctis, qui nos recipient in æterna sua tabernacula. Sed supremus noster Rex tradit ducentos custodibus fructuum vineæ, dans eis præmia duplicata, quæ pluris fiunt, quàm ducenta millia. Quid (ait S. Gregorius) per ducentos intelligimus, nisi duplicem retributionem; quam acquirimus, dum in hoc mundo perfectè pro Christo omnia terrena contemnimus; nam vnum centenarium nobis tradit in spiritualibus huius vitæ bonis: alterum verò multò gloriosius in bonis æternæ gloriæ. ita tamen, vt constanter custodiamus fructus huius vineæ, opera scilicet propriæ vitæ religiosæ.

Ibidem.

Ibidem.

§. I.

INTER Hos fructus, qui etiam computantur tanquam pars centupli, valde excellentia, & stupenda sunt bona, quibus Religiosi fruuntur, ob mutuam, quam colunt inter se vnionem, tanquam partes cuiusdam corporis mystici, ad imitationem corporis naturalis: cuius membra, eò quòd sint inter se vnita & coniuncta, omnia attendunt ad bonum cuiusque; & singula accipiunt aliquid boni ab omnibus; & tunc etiam bonum, quod

ab eis

ab eis accipit, est centies maius, quàm deserat. Quod si quæras: quodnam hoc bonum sit? dico esse omne genus boni, quod Philosophi honestum, vtile, ac delectabile appellant, adiuuante Domino nostro, vt bonum illud, magnum habeat augmentum & perfectionem. Quemadmodum enim in ipso cœlo multitudo & varietas præmiorum, quæ sunt in beatis, auget præmium, & gloriam accidentalem omnium: quia vnusquisque valde gaudet ac delectatur ex bono omnium, quasi esset proprium; & possidet in altero, quod non habet in seipso, eò quod vnio charitatis omnes faciat, quasi vnum: ita (ait Sanctus Basilius) in Religione, vbi vnio charitatis valde floret: numerus Religiosorum, & varietas gratiarum, donorum, & talentorum, quæ in illis sunt, auget gaudium, & vtilitatem omnium: nam cùm quisque fruitur proprio bono, & talentis à Deo sibi datis: etiam vtitur, & fruitur talentis aliorum; & quod in se aliquis non habet, id habet in suis fratribus; & quod per se ipsum præstare non potest, id præstat per alios. Et (vt Sanctus Augustinus ait) dum quis amat bonum, quod alij habent, amore facit illud suum. Si non potes tu ieiunare, aut vigilare: ama id in tuo fratre, & eius vigilia erit tua, & eius ieiunium tuum: & hac ratione vigilabis & ieiunabis cum eis. Adhæc Dominus noster distribuit gratias inter omnes, vt omnes benefaciant vnicuique: & ita vnusquisque fruatur omnibus. Quibusdam dedit talentum ad gubernandum, vt me gubernent; alijs dedit gratiam discretionis vt mihi benè consulant; alijs donum scientiæ, vt me doceant; alijs donum linguarum, vt mihi ad cor loquantur. Inter alios distribuit excellentiam virtutum: vt hic exemplo suo me doceat humilitatem; ille modestiam; alius patientiam: ita vt tamquam carbones accensi alij alios accendant. Nec sine causa Dominus noster (vt explicat Sanctus Bernardus, & fusius postea dicemus) a *eos dicit esse similes gregi tonsarum*, scilicet ouium, quæ facilè sibi inuicem adhærescût, vt mutuò incalescant: & simul dixit, esse *sicut dentes*, qui se mutuo valde ordinate iuuant, ad cibum masticandum in vtilitatem omnium. nam singuli cum aliorum auxilio faciunt, quod nullus solus facere potuisset, vt propterea dicere liceat, vnum valere & posse, quantum centum: nam centum adiuuant vnum; & hac ratione Deus remunerat in centuplum, obsequium, quod quisque illi præstat. Ex his igitur corporalibus deprehendere possumus, quid in spiritualibus geratur: nam officia, quæ sunt omnibus distributa, adferunt singulis subsidium, in ipsa enim Religione habeo, qui meis morbis medeatur, qui consoletur, qui tristem visitet, qui tempore tentationum & periculorum manum mihi porrigat, qui rerum familiarium curam gerat, qui cibos coemat, coquat, & condiat, mensam sternat, me ad eam vocet: & quod Principes, magnique Domini

Lib. de Constitut Monast. c. 19.

Lib. L. Homil. 15

a *Cant 4. 2. Serm 63. p aio Tract, 7 c. 10.*

magnis expensis, magnoque labore in suis domibus habent: id in Religione habetur cum magna delectatione, propter vnionem charitatis, qua singuli alijs mutuo ministrant; eò quòd in eis Christum Dominum considerent. Et (vt Sanctus Chrysostomus ait) omnes sunt eadem nobilitate nobiles; omnes serui, eodem genere seruitutis; omnes liberi, eiusdem generis libertate; omnes eisdem diuitijs fruuntur, eodem honore, & eisdem delicijs: quia hæc omnia sunt omnibus communia: eò quòd sit quasi vna anima in multis corporibus; & vnus Spiritus Dei, in multis animabus: qui eas facit vnum secum & cum omnibus. Hæc omnia mirificè depinxit Regius Propheta dicens: b *Ecce quàm bonum, & quam iucundum habitare fratres in vnum, sicut vnguentum in capite, quod descendit in barbam, barbam Aaron. Quod descendit in oram vestimenti eius: sicut ros Hermon, qui descendit in montem Sion. Quoniam illic mandauit Dominus benedictionem, & vitam vsque in sæculum.* Hæc verba (ait S. Augustinus) esse vocem; quæ primos Christianos ad vitam simul ducendam, tamquam eiusdem familiæ fratres excitarunt; estque tanta huius rei præstantia & magnitudo, vt cùm non posset Dauid sensum suum internum ea de re verbis explicare, recurrit ad affectus, dicens: ô quam est plena & abundans omni genere bonorum vita Religiosa, in qua Religiosi viuunt tamquam fratres vno spiritu coniuncti cum ipso Christo! quæ autem lingua explicare poterit vnitiones illas, quas hæc vnitio in se complectitur? virtutes enim omnium sese coniungunt, vt vnumquemq; sanctificent; omnium delitiæ conueniunt, vt illum lætificent; & omnium vtilitates & commoda, vt illi prosint; & ipse Christus D. N. cum suis Apostolis accedunt, vt singulos iuuent; & ipsemet Deus sanctissimam suam benedictionem adeò copiosam singulis impertit, vt valeat centuplum, quàm quisque illorum reliquit. Hoc pulcherrimè explicant duæ illæ similitudines, quibus Psalmista hic est vsus.

In Apolog. vitæ monast.

b Psal. 132. 1.

Ibidem.

1. PRIMA est vnguenti preciosi, quo vngebatur caput summi Sacerdotis Aaron, fluebatque per eius maxillas & barbam vsq; ad oram vestimenti eius. Cùm enim hoc vnguentum conficeretur ex quatuor rebus valde odoriferis, *ex myrrha* scilicet *electa*, ex cinnamomo, ex casia, quæ est coloris sanguinei & ignei sicut cinnamomum, & ex calamo viridis, instar arundinis, quæ omnia oleo oliuarum miscebantur: ita (ait Glossa) perfectio Euangelica, quam vita Religiosa profitetur, complectitur coniunctionem omniũ virtutum; & conflatur ex mortificatione, non quacumque sed selecta; & ex pœnitentia & humilitate, quibus homo reputat se cinerem, quo se operit; & ex charitate accensa, & patientia vsque ad sanguinis proprij, si opus est, effusionem; & ex heroica fide & spe, quæ semper floret, crescitque influxu à Deo adueniente: quod totum miscetur oleo deuotionis, & lætitiæ spiri-

Exod 30 23.

Ibidem.

tualis

tualis in diuino officio; & cum operibus misericordiæ in bonum proximi. Harum virtutum coniunctio & Societas euellit radices discordiarum, tristitiarum ac tædiorum inter homines; adfert pacem, gaudium, magnumque spiritum; & quasi vnguentum flagrantissimum vngit caput & barbam, vsque ad oram vestimenti, nam (vt S. Augustinus ait) hoc vnguento vnxit se Christus D. N. caput totius Ecclesiæ; & ab eo descendit ad Apostolos, ipsi maximè coniunctos, & viros fortes ac imperterritos ad ipsum sequendum, & ab ijs fluit ad reliquos Religiosos, qui eos sequuti sunt, & succedent vsque ad finē mundi, in eadē Euangelica Professione; qui sunt preciosa valde vestis ipsius Christi, qua partem collo suo proximam exornat. Non enim dixit hic David, vnguentum Aaronis descendisse, vsque ad oram vestimenti, quæ terram tangebat; sed ad oram capiti proximam. Nam sæculares sunt quasi vltima huius vestimenti Christi Domini ora, quæ res terrenas contingit, propter curas & solicitudines, quas gerunt rerum temporalium: at Religiosi, qui simul & vniti viuunt, sunt (vt ait idem Sanctus) tanquam ora superior casulæ, per quam caput ingreditur, manetque ipsi proxima: Christus enim D. N. incipit induere totam Ecclesiæ suæ vestem per eos, qui fraterna charitate sunt vniti; quibus sese coniungit, eosq; valde prope se collocat, ob Excellentiam perfectionis eorum; quibus tantam preciosi huius & fragrantis vnguenti abundantiam communicat, vt impleatur tota domus Religionis; à prælatis ipsis, qui sunt caput, vsq; ad reliquos omnes, fortes ac debiles, magnos & paruos: vt omnes concordes sint, læti, pleni deuotione cum vnione Spiritus sancti. Hoc vnguenti genere non licebat in lege veteri rem vllam vngi, quæ non esset ad Sancta Sanctorum dedicata; nec vllus homo, qui non esset de Sacerdotali genere Aaron: vt intelligeretur, vitam adeò preciosam & excellentem solum conuenire Sacerdotibus spiritualibus, dedicatis & consecratis ad quærendam sanctitatem & perfectionem in supremo eius gradu. *Ita S. Augustinus & alij communiter.*

Hoc amplius declarat secunda similitudo, quam adducit David de Rore cælesti cadente super duos montes valde fœcundos & pulchros, *Hermon* & *Sion*. Quid enim montibus vtilius est aquâ, & rore cælesti, qui facit illos virescere, fructusq; in magna copia & pulchritudine proferre: sine quo rore aridi planè essent, & inutiles? & qui sunt duo illi mōtes *Hermon* & *Sion*, nisi duæ partes, quas religiosæ perfectionis celsitudo habet? altera, quæ exercet opera vitæ actiuæ ad passiones domandas; & significatur per vocem *Hermon*, quæ significat Anathema, ac destructionem: repellit enim, destruit, & à se abijcit omne genus vitiorum, imperfectiones, & prauas omnes tristitias, quæ ab eis omnibus oriuntur, vt sese cum summa puritate dedicent Deo; altera, quæ opera exercet vitæ contemplatiuæ, & significatur per *Sion* montem Ierusalem, significatque speculam, eò quòd exurgat ad res æter- 2.

nas contemplandas, suosque oculos figat in rebus cœlestibus. super vtrumque montem descendens ros cœlestis, reddit eos fœcundos sanctorum operû; quibus ditat eos, qui coniuncti habitant in sancta fraternitate, porrigentes alter alteri monti mutuas manus; & alterius opera, alterius iuuant; & qui maiori studio in alterius opera incumbunt, fouent eos, qui exercent opera alterius. Denique cùm Religio sit fratrum vnio, sacro adeò vnguento vncta; & rore adeò copioso irrorata, & tanquam mons adeò excelsus fœcundata: quid ad plenam ipsius perfectionem, bonamque fortunam superest, nisi, vt ipsemet Deus largam suam benedictionem in illam mittat, in omni genere bonorum cœlestium, quæ descendunt inde per Iesum Christum ad sanctificandum, exhilarandum, & commodandum ijs, qui adeò vniti viuunt; vt eorum vita adeò sit felix & fortunata, vt & per excellentiam vocari posset verè VITA: nam multorum, animis disiunctorum ac discordium vita, non vita censenda est, sed mors: de qua dicere meritò licet, ô quã malum, quàm amarum, & graue est, eos qui per fidem & Baptismum sunt fratres, viuere inter se discordes, absque vnione & vinculo Charitatis. Nam omnes sunt singulorum cruciatus; & eorum vita est quędam inferni imago. Nam verbum illud MEVM & TVVM, quod S. Chrysostomus *frigidum* appellat, gelauit eorum charitatem; & ita omnes contendunt, vt quisque sibi vsurpet, quod etiam alter habere vellet, in Religione autem verbum illud adeò frigidum exulat; non est *meum* neque *tuum*: quia omnia sunt cómunia, sicut inter fratres, qui necdum bonorum paternorum distributionem fecerunt: quod si qua est contentio, illam, ait S. Basilius, esse, vt quisque virtutes rapiat, & habere contendat, quas videt in suo fratre: cui tamen nullam propterea facit iniuriam: quia non illi aufert, quod possidet; sed ad suum commodum conuertit, cum vtriusque voluptate: & sancta hac æmulatione omnes rapiunt, & nemini fit iniuria; sed vtilitas & bonum commune augetur.

Oratione de Sancto Philogonio. Tom 3.

De Constit. Monast. c. 19.

§. 2.

1. CVM PRAEDICTIS bonis alia etiam coniunguntur, quæ ad idem centuplum referuntur propter Communionem Sanctorum, qui sunt in Ecclesia, & in ipsa Religione inter se ipsos; & propter communionem, quã militans Ecclesia habet cum triumphante; & Religiosa Congregatio, quæ in terra versatur, cum ea, quæ est in cælo. Totum autem hoc valde allicit & impellit ad vocationem diuinam, quæ talem vitæ rationem inspirat, audiendam. Et sic eminenter expletur quod dixit Dauid: a *particeps ego sum omnium timentium te: & custodientium mandata tua.* Particeps, inquam, sum Satisfactionum, Sacrificiorum, & Orationum, & aliorum operum bonorum, quæ reliqui faciunt: eò quòd membra sumus eiusdem corporis mystici, quod eodem Christi Domini spiritu informatur & viuit. Præterea,

a Ps. 118. 63.

quod

quod in gratiam Religionum facit Ecclesia, quæ cùm sit Iesu Christi Sponsa, cœlestem suum sponsum imitatur, prosequens Religiosos singularibus fauoribus ac priuilegijs: quemadmodum Summi Pontifices ab Spiritu sancto permoti fecerunt, concedentes eis ex communi thesauro nominatim, tot Indulgentias plenarias, tam in ipso ingressu Religionis, quàm in eiusdẽ progressu, & in ipsa hora mortis; vt volumen, in quo illa continentur, vocetur *Mare Magnum*: eò quòd immensas gratiarum aquas contineat, ad reficiendos spiritus profitentium vitam adeò perfectam, quos centuplo amplius remunerat, quàm sæculares.

Veniamvs nunc ad speciales fructus, quos Religiosi colligunt ex Cõmunione Sanctorum, eò quòd sint eiusdem Religionis membra: quamuis enim non sit communicatio in meritis gratiæ & gloriæ, quæ vnicuique datur tantum secundùm eius opera: est tamen in multis alijs rebus ista communio: nam propter merita & sanctitatẽ multorũ in ipsa Religione cõiunctorũ, benefacit Deus alijs, qui id per se ipsos non merebantur. Si.n.b *decem iusti*, qui *inuenti fuissent in Sodomis*, satis fuissẽt, vt Dominus omnium illorum misertus, illis parceret, & *totam ciuitatem non deleret*: quanto magis sufficiet Congregatio tot Iustorum & feruentium, vt benè faciat etiam tepidioribus! Deinde nulla est Religio, in qua non offerantur Deo multa sacrificia & orationes pro eiusdem bono, & augmẽto: cùm autem Cõmunitatis ipsius bonum complectatur bonum particularium: id, quod in communi fit, etiam pro particularibus fit; & orationes tot Iustorum plurimum possunt ad impetrandum pro omnibus. Propterea enim S. Iacobus Apostolus suasit, dicens: c *orate pro inuicem vt saluemini*, & ipse Christus Dominus dixit: d *se esse in medio eorum, qui in eius nomine essent congregati*, eorumque orationes auditurum. Et iniustus, qui per se non meretur exaudiri, si accedat ad orandum cum Iustis, impetrat pro se, quod illi petunt. Et quamuis Rex Ioram impius esset, ac detestandus, quia tamẽ coniunxit se Regi Iosaphat, qui erat vir sanctus, impetrauit à Propheta Elisæo quod petebat, quamuis hic ipsi Ioram dixerit: e *viuit Dominus Exercituũ, quòd si non vultũ Iosaphat Regis Iuda erubescerem, non attendissem quidem te, nec respexissem.* Ad hæc magna est satisfactionum Communio in vita & in morte: quæ liberalissimè applicantur per sacrificia & orationes. Et quoniam prolixum esset, referre, quid in omnibus Religionibus fiat, insinuabo solum, quæ in nostra Societate geruntur. datur enim nobis centies, & millies plus ex isto thesauro, quàm ordinariè habuissemus in sæculo. Nam singulis mensibus, & singulis hebdomadis, omnes Sacerdotes offerunt certum numerum Sacrorum pro Societate; & singuli fratres Coadiutores certum numerum Coronarum & Orationum: qui cùm sint plurimi, fieri non potest, quin magna pars cedat singulis. Pro defunctis etiam, omnes Sacerdotes vniuersæ

2.

b Gen. 18. 32.

c Iacob 5. 16

d Mat. 18. 19

e 4. Re. 3. 14

Societatis singulis mensibus offerunt vnum Sacrũ; Fratres verò vnã Coronam: quæ singulis septimanis erunt multa millia Sacrorum & Coronarum. Et quoniam ordinariè non moriuntur singulis septimanis nisi pauci, & interdum nulli: quam ingens thesaurus singulis obuenit vt breuissimo tempore ex purgatorio liberentur!

3. SED ex congregatione Sanctorum Religiosorum, qui versantur in terra, ascendamus ad illam, quæ est in Aula cœlesti: qui procul dubio non cessant orare pro fratribus suis, qui adhuc versantur in terra. Si enim Onias & Ieremias iam *f defuncti multum orabant pro populo hebreo:* etiam Religionum fundatores & reliqui eiusdem familiæ, qui cum ipsis in cœlo sunt: orabunt pro Religioso populo suo. Et quemadmodum Deus D. N. magna beneficia largitus est filijs Abraham, Isaac, & Iacob ipsorum parentum intuitu, ita faciet Religiosis, propter intercessionem Patrum, qui sunt iam in cœlo, securi de suo præmio, & soliciti de nostro periculo. scribitur autem de quodam illorum, quòd, imminente morte, filios valde propterea tristes, consolatus, dixit: se plus posse illos iuuare mortuum, quàm in hoc exilio viuentem: nam se eam habere fiduciam, quòd plus posset in cœlo apud Deum obtinere, quam potuisset in terra. Quod si hinc transeamus ad totam curiam Ecclesiæ triumphantis, licebit certe sperare, eam singularibus fauoribus prosequi Religiones, sicut militans prosequitur: siquidem ex huius statûs viris, magna illius pars constat, & quidem in altioribus gloriæ thronis. Quis dubitet, quia ipsi Angeli in maiori numero accurrant ad propugnandos Religiosos, in suis pugnis & angustijs, ita vt, cum magna fiducia dicere possint, quod Religiosus Elisæus dixit: *g plures nobiscum sunt, quàm contra nos:* nam contra vnum hostem nos persequentem, sunt centum propugnatores. Siquidem, vt supra ex sancto Ambrosio retulimus: Status sanctior diligentiùs ab Angelis custoditur, & *h lectulum Salominis sexaginta fortes ambiunt*, de quo lectulo S. Bernardus ait, quòd sit Religio; quemadmodum enim homo, post magnum aliquem laborem, requiescit in lecto; in mundi tumultibus defatigati, cùm accedunt ad Religionem, inueniunt requiem, & ipse Christus, cum eis requiescit: quia lectus est vtrique communis, ita enim sponsa cum eo loquens, dixit: *i lectulus noster floridus*, floribus scilicet virtutum absque spinis curarum sæcularium, ne autem quies hæc interturbetur, magnam Deus adhibet custodum multitudinem.

f 2. Machab. 15.12.
g 4. Re. 6.16.
h Cant 3 7. Serm. 46 in Cant.
i Cant. 1.16.

4. SED quid dicemus de Virgine Sacratissima, omnium Sanctorum Regina, & fidelium omnium matre? quæ singulari procul dubio studio & amore proteget Religiones, ipsius etiam obsequio dedicatas? cuius intercessio apud filium adeò est potens vt sufficiat centum pro vno deuotis suis impetrare. Memento enim, quid fecerit in nuptijs Canæ Galilææ: in

quibus ob exiguum prandium ſibi & filio exhibitum, impetrauit eis k *ſex hidrias vini* precioſiſſimi. Si igitur in domo nuptiarũ carnalium id Virgo ſanctiſſima fecit, quid faciet in Religione, in qua ſemper ſpirituales animarum cum Chriſto nuptiæ celebrantur? quibus & ipſa tanquam mater adeſt, & fauet? ſine dubio impetrabit etiam centuplum ijs, qui relinquentes omnia, ex animo ipſius obſequio ſe mancipant. k *Ioan.2.10.*

CAPVT XII.

PLENARIAM PRAETERITORVM PECCATORVM *remiſsionem, & auxilia ſtatui Religioſo annexa, & pignus, cautionemue æternæ vitæ, partem eſſe promiſsi centupli.*

TRES ALIOS fauores inſignes exhibet Deus noſter Religioni, vt centuplo promiſſo amplius illam ditet: vnum exhibet in ipſo ingreſſu: ſecundum in toto vitæ progreſſu: tertium, quaſi cautionem certiorem ſalutis, tempore mortis. Quę omnia ſunt motiua, & media ad ipſam vocationem; vt ſtatus, cui Deus adeò iucundè ac beneuolè fauet, eligatur; & vt magno ſolatio in eo viuat, qui illum, eſt aggreſſus.

PRIMVS fauor, & quidem valdè magnus, eſt: quòd ipſo die, quo Religioſi ſuam edunt profeſſionẽ, aut ſubſtantialia ſui ſtatus vota, concedat ipſis Deus plenariam omnium peccatorum remiſſionem, ita vt, ſi poſt dimiſſas culpas per pœnitentiæ Sacramentum debeant adhuc centum, aut mille annos grauiſſimarum pœnarum in purgatorio: in ipſo momento indulgetur illis liberaliſſimè & plenariè etiam pœnarum illarum remiſſionem, atque ſi eodem die, Baptiſmi Sacramentum ſumerent. Religio enim eſt ſecundus Baptiſmus ſecundum ſententiam SS. Hieronymi, Bernardi, Thomæ, & aliorum Patrum. Qui dicunt, quemadmodum in Baptiſmo, qui ianua eſt, qua intratur in Eccleſiam, conceditur integra remiſſio culparum & pœnarum, quæ propter eas debentur, eò quòd ſit quædam ſpiritualis regeneratio; ob quam homo definit eſſe quod erat, & incipit eſſe quod non erat, exuens veterem hominem, & renuncians Sathanæ, & pompis eius; vt induat hominẽ nouum, eiuſque legem profiteatur, & imitetur virtutes: ita in profeſſione, & votorum editione, quæ ianua ſunt ad ingreſſum in Religionem, vt fiat eius membrum; conſequitur Religioſus plenam remiſſionem omnium pœnarum, quarum propter ſuas culpas eſſet alias reus: nam & hæc eſt ſecunda regeneratio ſpiritualis, per quam definit ille eſſe quod erat in ſæculo: abſcin-

1.

S. Hie. Ep. 8 ad Deme & 25. de morte Baſillæ: S. Bern. li de Præcep. & Diſpenſ. S. Tho. 2. 2. q. vlt. a. 3. ad 3. & in 4. Sent. Diſt. 4 q 3 a. 3. q. 3. ad 3. S. Bon. in Apolo: Paup. patic. 3 r. reſp ad 3.

dit enim radices & occasiones peccatorum, renunciat pompis huius mundi, & operibus carnis, vt vitam inchoet nouam, sequens perfectè Christum. Cùm igitur Religiosus tunc tradat Deo quidquid dare potest, & deserat quidquid habet, & habere potest; etiam seipsum, vt ipsi Domino perfectius seruiat: credendum est, Deum ipsum remittere, quidquid ille ratione vitæ præteritæ debebat. Et qui adeò est liberalis, vt centum reddat pro vno: etiam in hoc casu remittet centum non soluenti nisi vnum; & contentus erit eo quod offertur; quamuis supponamus, non æquiualere ipsi debito; quia largitur Deus singulare hoc priuilegium Professioni Religiosæ, quæ opus est adeò præstans & heroicum; vt Religiosus expeditis omnibus suis cum Deo rationibus præteritis, nouũ incipiat librũ, & vitã nouam, tali statu dignam.

2. HINC ortum habet secundus Dei erga Religionem fauor, vt Religiosus perfectionẽ in ea assequatur, quã intendit. quẽadmodũ .n. Baptismus præter gratiã qua sanctificatur anima, tribuit aliam, specialẽ ipsius propriã, hoc est, inspirationũ & auxiliorũ internorum copiã, ad custodiendã legẽ Euangelicam, quã baptizatus in baptismo profitetur; & ad pugnandũ contra impugnantes tentationes, vt suo loco est dictũ: ita Religio ex speciali Domini nostri fauore, adfert secũ gratiã quandam, quã licet appellare vocationis propriam: quæ in eo consistit, vt Religiosis inspirationes, & interna cõsilia præbeat, quæ necessaria sunt ad vota sua implenda, ad custodiendas Regulas, & vincendos hostes, qui tentationibus eos impugnãt: ita vt cum suauitate possint perfectionem consequi, quam profitentur. Nam quò crescunt hominis obligationes ad eam procurandam: eò etiam subsidia diuina crescunt; & cũ ipsæ obligationes duplicantur, etiam subsidia veniunt duplicata. Et hæc causa fuit, & motiuum, vt Christus Dominus noster duplicata præmia Religiosis polliceretur: quia scilicet bis moriuntur mundo, cum duplici obligatione ipsum Christum sequendi, eiusque perfectionem imitandi. Vna est ipsis cum reliquis Christianis communis, quæ oritur ex Sacramento Baptismi; altera est ipsorum propria, ex Baptismo suæ professionis. Et propter vtramque possumus etiam ipsos conferre (vt scribitur in libro Canticorum) a *gregibus* ouium *tonsarum, qua ascendunt de lauacro, omnes gemellis fœtibus, & sterilis non est inter eas.* Et quid aliud sunt Religiosi, nisi greges ouiũ rationalium, audientiũ vocẽ Pastoris sui Christi Domini, vocãtis eas, vt ipsum cum perfectione sequãtur. ipsi verò amore eius spoliant se lana omniũ bonorum temporaliũ, quæ possidebant; & ex corde suo expellũt affectũ inordinatum ad omnes res huius mundi. Et quemadmodum oues tonsæ remanent valde albæ, eò quòd deposuerint superiorem lanæ partem, quæ solet esse sordida: ita Religiosi per omnium rerum renunciationem, & affectionum, quibus illis adhærebant, remanent puri, & candidi in spiritu, & intrant in secundum balneum, & baptismum Professionis & votorũ: vnde prodeũt mundissimi,

Tom. I. Tra. 2. c. 1. §. 4.

a *Cant. 4. 2.*

& li-

& liberi ab omnibus culpis & pœnis, sicut ex primo prodierant, vt dictū est. Exeuntes autē ascendunt ex lauacro, hoc est per gratiā vocationis ascendere incipiunt, & crescere ac progredi de virtute in virtutem, proferente vnoquoq; fructus duplicatos: dū exercent opera, quæ sunt de præcepto, & quæ cadunt sub consilium; opera dilectionis & cultus Dei, & amoris ac vtilitatis proximi: ita vt nullus eorum sit otiosus, *sterilis*, aut inutilis: & quemadmodum huiusmodi fructus duplicantur: ita etiam eorum præmia; & ita impletur quod scriptum est, b *in terra sua duplicia possidebunt*, ad modum primogenitorum, quibus lex iubebat dari inter fratres c *cuncta duplicia*. Et quoniam Religiosi sunt IESV Christi primogeniti, eò quòd Apostolorum & primorum Christianorum, qui fuerunt primitiæ spiritus sancti, perfectionem imitentur, ideò vult Dominus noster duplicatam illos habere hæreditatem inter reliquos Iustos. h *Isa. 61.7.* c *Deu. 21.17.*

VENIAMVS nunc ad vltimum & præstantissimum fauorem, qui mensuram implet cētupli ob speciale pignus & cautionem, quam Dominus noster dat Religiosis, quod sint æternam beatitudinem consequuturi, cum ea securitate & certitudine, quæ potest in hac vita haberi in Religione, quam sunt professi. Inter hæc pignora demus primum locum octo illis, quæ Christus D.N. d *Beatitudines* appellauit; tribuendo vnicuique duplicatum præmium nam (vt S. Augustinus ait) omnes illæ continent aliquid quod datur in hac vita, tanquam pignus eius, quod plenius dabitur in gloria: quamuis enim in genere communes illæ sint omnibus Iustis, peculiari tamen modo competunt Religiosis. Religio enim est schola, vbi exercentur eminenter octo illæ beatitudines: *Paupertas* scilicet, quæ materia est primi voti Religiosi, cuius præmium est regnum prædictum. *Munditiès* cordis cum *Castitate* corporis, & animæ, quæ materia est secundi voti, & ei promittitur Visio Dei: hic quidem per contemplationem cum obscuritate; & postea apertè facie ad faciem. *Fames* & *sitis Iustitiæ*, & illius cibi, qui materia est tertij voti, de quo dixit Saluator e *meus cibus est, vt faciam voluntatem eius, qui misit me:* Est enim tāta fames, vt non satietur, si sumat tantum Obedientiam præceptorum: sed etiam appetat & sumat Obedientiam consiliorum. *Mansuetudo*, quæ iram, & vindictam ex Superbia ortas cohibet, redditque homines humanos & affabiles, ac Dominos terræ cordium humanorum. *Luctus* & lacrymæ ob culpas & miserias proprias, & aliorum: cuius præmium est solatium, cùm datur venia, & illæ miseriæ reparantur. *Misericordia*, quæ subuenit, quantum potest, proximorum necessitatibus, quarum vnaquæque Religio aliquas suscipit reparandas. Esse *pacificum*, benefaciendo ijs, qui male ipsis faciunt: studentes pacificare omnes cum DEO, sicut ipsi sunt cum eo in pace: ob quam causam digni sunt, qui sint filij DEI. Ac denique ferre tentationes, ac *persecutiones pati propter Iustitiam*

3. d *Mat. 5.2.* *Lib. 1. de ser. Domin. in mon.* 1. 2. 3. e *Ioa. 4.34.* 4. 5. 6. 7. 8.

& per-

& perfectionem, quam profitentur. nihil de ea relaxantes propter illas: & ita præmium eorum est Regnum cœlorum. Si itaque Religio has octo beatitudines ita excellenter colit, & exercet: satis patet centuplum, quod in hac vita promittitur, complecti omnia hæc præmia, quatenus illis in hac vita frui licet, tanquam certis pignoribus, in altera consequendi, quod in illam differtur.

f Mat. 19. 29 SED EST adhuc specialis securitas, & pignus f *obtinendi vitam æternam*, quòd innititur peculiari promissioni, Christi D.N. dandi eam ijs, qui propter ipsum *renunciarent rebus omnibus*. cùm enim hæc promissio sit specialis, & sub pacto & conditione, vt renuncietur omnibus, quæ quis possidet: aliquid amplius in se complectitur, quàm generalis illa reddendi vitam æternam custodientibus eius mandata. neque hoc aliud est, quàm quòd illis det aliquod pignus magis certum, & cautionem securitatis, quod obtinebunt vitam æternam. Quod si quæras: quale pignus & cautio hæc sit? respondeo, esse quidquid hactenus diximus de centuplo, quod datur in hac vita; & gratia propria vocationis Religiosæ, cum singulari Domini nostri auxilio ad custodienda mandata, & consilia; & perseuerandum in eius gratia vsque ad mortem: remouens eis peccandi occasiones; subueniens in tentationibus; frequenter eos visitans suis inspirationibus; vocans efficaciter ad pœnitentiam, si in aliquod peccatum labantur; excitans eos ad exercendas virtutes; & peculiarem habens de rebus eorum prouidentiam, vt supra est dictum. Et hinc apparet vocationem ad statum Religionis, & perseuerantiam in ea, signum esse prædestinationis. quemadmodum S. Laurentius Iustinianus his verbis affirmat: in humanis rebus & in hac peregrinatione nihil tam efficaciter gerit in se imaginem cœlestis patriæ, quàm Monastica conuersatio, & congregatio diuino cultui dedicata. Supernis namque ciuibus vna est mansio, vna gloria, communis lætitia, concors voluntas, mutua dilectio, & sempiterna securitas: quæ æquè in Congregationibus vniformiter degentibus reperitur. ita tamen, vt quod illi tenent in re, isti habeant in spe. Religio enim est cœlestis illius ciuitatis introitus. Iste nempe est locus, de quo ait S. Iacob, g *vere non est hic aliud nisi domus Dei & porta cœli*. Securè speret post hanc peregrinationem ad illam supernam intrare Ierusalem: quicunque in hanc Iustorum Congregationem fuerit vocatus: magnum quippe Electionis indicium est, huius fraternitatis habere consortium. Hoc idem confirmat Sanctus Bernardus, dicens: Religionem (quam ipse cellam appellat) esse tanquam cœlum; nam, quod Sancti in cœlo, id Religiosi faciunt in cella; & ex hac facilè ascenditur ad cœlum, & vix aut nunquam descenditur ad Infernum: non enim in ea perseuerat, nisi qui est prædestinatus ad cœlum. Ex quo Religiosis lætitia quædam oritur, quæ non solum centies, sed millies etiam superat eam, quam habuissent in possessione totius mundi: vt appa-

[Margin: Lib. de Perf. Monast. Conuers. c. 7. — g Gen. 28. 17 — Ad Frat. de monte Dei.]

ruit

ruit in exemplo, quod capite decimo retulimus. Hæc enim sola spes sufficit adferre illis tantã cordis lætitiam: de qua dixit Christus D. N. suis discipulis: h *nolite gaudere, quia spiritus vobis subijciuntur: gaudete autem, quod nomina vestra scripta sunt in cœlis.* h *Luc.10.20*

Prædictorum Conclusio.

HAEC SVMMA est Promissionum omnium, quibus Christus D. N. homines vocat, qui ipsum in statu perfectionis sequantur: sed quamuis multa de eis dixerimus, non potest tamen verus conceptus, & opinio de earum præstantia & dulcedine haberi, donec ipsa experientia id doceat viuentes cum tanta puritate in Religione, vt eam degustare ac prælibare digni sint. Nam, vt rectè ait S. Laurentius Iustinianus: Nemo nisi expertus percipere sufficit, quàm amabilia, quàm dulcia, quamúe preciosa sint, quæ largitur Deus ijs, qui pro ipsius amore suis, sibique renunciant. Renuncia illis serio: & statim hæc experieris. Nã S. Petrus priùs dixit Magistro suo, i *nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te, quid ergo erit nobis?* & mox sequuta est promissio cẽtupli prædicti: vt intelligas te debere fidere fidei & verbo Dei, & in hac fiducia renunciare omnibus, quæ possides: tunc enim dignus eris, qui excelsum hoc præmium accipias: iuxta illud Ecclesiastici: k *homo sensatus, credit legi Dei, & lex illi fidelis*: quia stat promissis ei, qui bona fide statuit eam custodire. *De Monast. Conn. cap 2.* i *Mat 19.27* k *Eccl.33 3.*

CONCLVDAMVS tandem [illegible] ijs, quæ S. Bernardus adfert, vt tepidis, & pusillanimibus sæcularibu[illegible]m indicat, qui ex defectu fidei & confidentiæ dicunt; ostende mihi centuplum, quod promittis, & libens vniuersa relinquo. Vt quid (inquit) ostendam? fides enim non habet meritum: cui humana ratio præbet experimentum. An potiùs homini ostendenti, quàm veritati crederes promittenti? deficis scrutans scrutinio: nisi credideris, non intelliges. l *Manna absconditum est*: quod victori promittitur; & *nouum nomen est*: quod nemo scit, nisi qui accipit. m *Datum optimum* est centuplum hoc *desursum descẽdit à Patre luminum.* An non omnia possidet: cui omnia cooperantur in bonum? annon centuplum habet omnium, qui impletur spiritu Sancto? qui Christum habet in pectore? nisi quod longe plus, quàm centuplum est, visitatio Paracleti spiritus, & præsentia Christi. Hoc ergo centuplum n *adoptio filiorum Dei est*: libertas & primitiæ spiritus, deliciæ charitatis, gloria cõscientiæ, o *regnum Dei, quod intra nos est*: non vtique, p *esca* vel *potus: sed Iustitia, & pax, & gaudium in spiritu Sancto*; gaudium sanè non modò in spe gloriæ, sed etiam in tribulationibus. Hic est q *ignis, quem Christus venit mittere in terram*, & voluit vehementer *accendi*. Hæc virtus ex alto quæ Andream fecit amplecti crucem; Laurentium ridere carnificem; Stephanum pro lapidantibus flectere genua ad Orationem. hæc est pax, quæ superat l *Apo. 21.7.* m *Iac.1. 17.* n *Rom 8.15.* o *Luc.17.21.* p *Ro.14.17.* q *Luc 12.49*

" omnē sensum:sed & hic,quidquid sub sole placet, quidquid in mundo cō-
" cupiscitur,non poterit comparari.Hæc gratia deuotionis,& vnctio docens
" de omnibus:quā expertus nouit:inexpertus ignorat:quoniā nemo scit, nisi qui accipit.Hæc S.Bernardus,quæ omnia plurimū conferunt ad hoc,vt Religiosi suū statum magni faciant,vitamq; suā ita instituāt, vt copiosos hosce fructus colligant,& promissis eis præmijs statim frui incipiant. Item cū homines leuioribus promissis,minusq; certis magnos aggrediantur labores:æquum est,vt cum ad egregium hoc facinus à Deo vocantur, statim eius vocationi pareant;attendentes diligenter,per quænam media Deus illos dolocat:quæ sunt procul dubio stupenda, vt in proximo tractatu apparebit, in quo reliquas felicissimi huius status excellentias prosequemur.

TRACTATVS QVARTVS.

DE SPECIALIBVS AD RELIGIOSVM STATVM AMPLECTENDVM VOCATIONIBVS; & supplendis medijs quibus DEVS eas dirigit.

CAPVT I.

AD DEVM PROPRIE SPECTARE, VOCARE ALIQVEM AD *Statum Religionis;eiusq; vocationem necessariam esse ad eum tutò adeundum.*

FVNDATA iam domo Religionis super lapides fundamentales,& columnas suas;paratis iā sacrificiis ac votis, & strata mensa Regularum & Constitutionum, & reliquis,ad leuamen & subsidium eorū,qui in ea sunt habitaturi necessarijs ad Sapientiam diuinam,quæ eam fundauit,præcipuè pertinet(vt ait Salomon)a *vocare ad arcem*,qui in ea habitent: iam ad fundatorem & Dominum domus spectat,opus suum promouere;& operam dare ne desit,qui velit eam inhabitare.Et quemadmodum ipse Saluator dixit:vir nobilis,b *qui facit canā* aliquam *magnam,mittere* solet *seruum suū,conuiuas inuitare,&* vrgere,vt veniant,ad potiendū rebus omnibus præparatis. Et similiter c *Rex,qui facit nuptias filio suo,mittit seruos suos, vocare inuitatos ad nuptias.*Cū igitur diuina Sapientia in sua domo Religionis præparauerit solenne

a Prou.9 4.
b Luc. 14.17
c Mat. 22.2.

lenne

lenne côuiuium, vt vidimus; & in ea faciat nuptias animarum cum Christo, quæ profitêtur Castitatẽ, & vitam Religiosam: ad candẽ Sapientiã pertinet, vocare, & inuitare multos, vt accedãt ad fruendum tot bonis, quæ ipsis præparauit. Cumq; tanta sit Religiosorũ ordinum varietas: eidem Domino incumbit, vt omnibus prouideat de incolis: hos vocando ad hunc ordinẽ, illos ad illũ: vt hac ratione septẽ huius domus colũnæ conseruentur, per continuã Religiosorum in singulis earum successionẽ. Præterea tria in Statu Religioso sunt, quæ omnino exigunt vocationis diuinæ assistentiam & fauorem, nã ex vna parte, status ipse adeò est excelsus; ex altera valde arduus ac difficilis; homo autem ex se adeò debilis & miser: vt nullus habiturus esset animũ, nec vires ad illũ amplectendũ; nisi ipsemet Deus illum vocaret, suæq; inspirationis vi, & efficacitate pertraheret, iuxta illud, quod idem Christus Dominus dixit: d *nemo potest venire ad me, nisi pater meus traxerit eum*; & iterũ: e *nõ oẽs capiunt verbum istud*, doctrinam scilicet Castitatis, *sed quibus datum est*. quibus sententijs indicat, ad amplectendum hoc consilium, & reliquæ vitę Religiosæ, necessariam esse gratiam cęlestis vocationis, pręuenientẽ industriam nostram; & excitantem nostrum torporem; & adiuuantem nostram imbecillitatem; & opus esse aliquo Dei pullũ, quo nostrum cor emolliatur; aliqua illustratione spiritus sancti, quâ illustretur noster intellectus; & inspiratione aliqua, & impulsu eius, quo nostra voluntas accendatur, & eleuetur ad optãdam & procurandam rem adeò excelsam. Nam absq; tali subsidio quis tantum animi habebit, vt ex terra sua exeat, sicut Abraham; deserat suos parentes; & populi sui obliuiscatur? quis tantum pectoris robur habebit, vt renunciet diuitijs, & omni spei eas aliqua ratione acquirendi? quis reijciet carnis voluptates etiam per matrimonium licitas? & quis deniq; libertatem suam abijciet, vt Christum sequatur per viam adeò angustam: nisi Dominus ipse eum vocet; & ad eam amplectendã eligat? non enim sine causa dixit ipsemet Dominus suis Apostolis: f *non vos me elegistis, sed ego elegi vos*. nisi enim electio hæc & vocatio è cœlo venisset: non solum Matthæus, qui diues erat; sed neq; pauperes piscatores in animum induxissent, retia sua abijcere, vt possent sequi Saluatorem. Ac proinde Religiosi, quorum vita, teste S. Hieronymo, est apostolica: non poterunt hoc vitæ genus amplecti, nisi eadem ratione ad id electi & vocati: præcipuè ob ingentem difficultatem, quam secum adfert oblatio votorum, ob suam perpetuitatem. Quamobrem Sanctus Augustinus (cuius sententiam approbat Concilium Arausicanum) allegans locum ex Cantico Annæ matris Samuelis, dicentis: g *Domino dans votum vouenti*, addit: neminem posse bene vouere, nisi qui à Deo accipit potestatẽ ad vouendũ: & concilium illud sic ait: nemo quicquã rectè Domino vouerit, nisi à Domino acceperit, quod vouet. h *Ego*, ait Dominus, *sum qui ascẽdere vos feci de terra AEgypti, vt possideretis terram promissionis, & suscitaui de filijs vestris in Prophetas*,

d *Io. 6.44.*
e *Mat. 19. 11.*
f *Ioa. 15. 16.*
Ep. 8. ad Demet. & 34. ad Iulian.
S. Ber. serm. de quadrup. debito.
Lib. 17. de ciu. c. 4.
Araus. c. 1.
g *1. Reg. 2. 8. iuxta. Lxx*
h *Amo 2. ...*

phetas, & de iuuenibus vestris Nazareos. Nã Deus D.N. ex infinita sua misericordia, nullis hominum meritis, eos educit, quando vult, ex huius mundi AEgypto: quia ipsi proprijs viribus non potuissent à tali seruitute liberari: & omnipotentia sua multos eligit ad Statum Religionis, quem dicebamus esse statum Prophetarum & Nazareorum, diuino obsequio specialibus votis consecratorum. Qui nisi ab ipso excitarentur, & iuuarentur, non possent excelsæ adeò vitæ sortem eligere. i *Reperit Elias Elisæum filium Saphat arantem in duodecim iugis boum; & misit pallium suum super illum. Qui statim relictis bobus cucurrit post Eliam, & ait: osculer, oro, patrem meum, & matrem meam, & sic sequar te: dixitq; ei Elias: vade, & reuertere:* QVOD *enim* MEVM ERAT FECI TIBI: vt quemadmodum ego sum Propheta Domini: tu mihi in eodem statu succedas. & ita Elisæus, exhibito suis conciuibus cõuiuio: eis valedixit; & *secutus est Eliam, & ministrabat ei.* Hunc ergo in modum Christus D.N. significatus (vt ait Glossa) per Eliam (quod significat: Deus Dominus) vocat ad Statũ Religionis, colentes terram, & occupatos in rerum temporalium negotiationibus: vt, omnibus relictis, ipsum sequantur in Paupertate & sanctitate. Sed qua ratione eos vocat? mittens pallium suum super eos, hoc est, efficaciter illis inspirans desiderium induendi vestem ipsiusmet Christi, perfectam scilicet eius imitationem, in Excellentissimo vitæ modo, quem ille habuit; & in Paupertate, Castitate, & Obedientia, quibus ipse in hoc mundo vestitus incedebat. Statim autẽ atq; pallium illud, efficacitate cęlestis suæ vocationis illos tangit deserunt patrẽ, & matrem, & reliqua omnia; & cum ingẽti quiete, & animi delectatione sequuntur ipsum Saluatorẽ. Qui ex magna sua liberalitate eis dicit, *quod meum erat feci tibi*, eo quod velim te mihi in statu perfectionis, quem ego, dum in mundo vixi, fui professus, succedere. Et quemadmodum Elias, cùm curru igneo raperetur in cœlum, dimisit idem pallium, quod miserat super Elisæum, quando eum vocauit, vt ipsum sequeretur; & eodem k *Elisæus diuisit aquas Iordanis*, multaq; alia stupenda fecit; eodemq; indutus incedebat, ita vt (quemadmodum ait S. Chrysostomus) ex tũc Elisæus videretur alter Elias: ita etiam, cũ Christus D. N. in cœlos ascendit, reliquit Apostolis, qui fuerũt primi Religiosi, palliũ, quo eos texerat; quando ad Apostolatũ vocauit; & reliquit hæredes Euãgelicæ suę perfectionis, qua multa mirabilia in mũdo sunt operati. Et oẽs, quos ad statũ Religionis vocat, similiter facit pallij huius hæredes: vt illud perpetuò ita induãt, vt vnusquisque eorũ, ob perfectã imitationẽ, videatur alter Christus in terra. Si.n. quicunq; Christianus, ait S. Greg. Nissenus, debet esse alter Christus: quãto magis Religiosus, qui amplius profitetur, induere se spiritu & insignibus eius, & similior ei esse in vita, vt alter sit Christus conari debet? sed hoc totum est mera huius Domini gratia. Nã quemadmodũ Elisæus nullũ animũ habuisset ad ea deserẽda q̃ reliquit; nec desideriũ sequendi Eliã: nisi Deus misericordia sua

i 3 *Reg.* 19. 19.

k 4. *Reg.* 2. 14. *Hõ.* 2. *ad pop.*

Hõ de perfecta forma hominis Christiani.

cor eius ad id ꝑmouisset:ita nullus fideliũ tãtũ pectoris robur haberet, vt omnia relinqueret, quò diuinũ I[illegible] sequeretur: nisi ipsemet illũ internis pulsib. vocaret;eiusq; cor euelleret ex inordinatis affectionibus, quibus ad res eternas alligatum tenetur.

§. I.

EX DICTIS facilè deducitur: vnum ex ijs, quæ plurimum ad hoc referunt, vt aliquis Religionis statum amplectatur, illud esse, vt certus ac securus sit, se ad eum amplectendum vocari à Deo. Absque ea enim vocatione nullus debet præsumere talem statum aggredi: nam per se neque vires habebit, ad talia onera portanda; nec in eis ferendis perseuerare poterit. Magna res est (ait S. Laurentius Iustinianus) abnegare se & crucem quotidie tollere Obedientiæ Religiosæ, & sequi Christum. excedit siquidem humanas vires, atque paruitatis nostræ supereminet facultatem. Quamobrem nemo istius pugnæ ingrediatur stadium, nullusque abnegationem proprij arripere præsumat arbitrij: nisi sit præuentus à gratia, introrsus sit spiritûs sancti deuotione nutritus, sanctisque afflatus desiderijs, & constantiæ dono roboratus: ne forte cani ad vomitum redeunti efficiatur similis; &, vt olim insipiens mulier, vxor Lothi, salis vertatur in statuam; competatque illi sententia Saluatoris dicentis: a *nemo mittens manum ad aratrum, & respiciens retro, aptus est regno Dei.* Quamobrem ad hoc non vocatus certamen, propriæ conscius infirmitatis, secedat humilis, miretur, venereturque pugnantes aduersus semetipsos, tanquam contra capitales hostes, vt perfectionem consequantur. Ipse autem curet diligenter facinora commissa deflere, totisque viribus desinat lethalia perpetrare delicta; atque diuinæ legis, & mandatorum Ecclesiæ, proprijque status sit obseruatione contentus. Memineritq; pollicitationis Domini dicentis: b *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata.* & alibi: c *bonũ est tibi debilem, vel claudum ad vitam intrare, quàm duas manus, vel duos pedes habentem mitti in ignem æternum.* Quasi dixerit: præstat in statu imperfecto mandata custodientem ad cælum peruenire: quàm volentem mandata seruare; & promittentem etiam consilia sequi, omnia transgredi, ac propterea damnari. Hæc S. Laurentius Iustinianus. Propter eandem caussam dixit etiam Saluator noster: eum, d *qui velit turrim ædificare, prius sedentem computare sumptus, qui necessarij sunt ad perficiendum*: si enim, *postquam posuerit fundamentum,* cessauerit, *omnes, qui viderint, illudent ei*, dicentes, imprudenter *ipsum cœpisse quod consummare non potuit.* Talis autem est, qui non vocatus à Deo Religionem ingreditur ad perfectionis turrim ædificandam. Nam ad hoc ædificium perficiendum sumptus præbet diuina vocatio: cum qua & gratia venit, & fauor cælestis, ad huius status onera ferenda, necessarius. quod si vocatio desit, etiam sumptus deerunt; ac proinde ipsum ædificium. Et *si Rex aliquis,* qui in suo Exercitu *decem millia* tantum *habet* militum, cum quibus *non poterit* hosti *resistere*, habenti *viginti millia*; ideoque agit

Lib. de Obed. cap. 26.

a Luc. 9. 62.

b Mat 19. 17

c Cap. 18. 8.

d Luc. 14. 28

cum illo de aliqua pace & fœdere; ne, si ad congressum veniatur, ipse succumbat: etiam erit prudentiæ, vt non sentiens in se vires & robur ad resistendum tentationibus duplicatis, consurgentibus tum contra diuina præcepta, tum contra consilia Euangelica: contentus ille sit, quod resistat primis, ad quod nunquam deest sufficiens facultas: sed nō cogitet de secundis; ad quas vincendas non habet vocationem: præstat autem bonam pacem inire, quàm perire in stulta pugna. Omnia hæc respondent ijs, quæ diximus in secundo tomo, ad rectam electionem cuiusque status esse præmittenda: quamuis in electione huius adeò excelsi & perfecti, clariùs apparet & agnoscitur diuina vocatio: vt constabit, postquam retulerimus omnia motiua, quæ vocatio ad id offert.

Tract.1.c.3.

CAPVT II.

AD STATVM RELIGIOSVM VOCARI IVSTOS, *& peccatores; & personas omnium ætatum, & statuum, qui sunt in Ecclesia.*

QVAMVIS Christus D. N. vniuersè proponat omnibus fidelibus Euangelica consilia & vota Religionis, tanquam aptiora ac celsiora media ad regnum cœlorum perueniendi: vocatione tamen speciali non omnes, sed eos solum vocat, quos in æterna sua sapientia ad id elegit. Religio enim non est necessaria, vt quis perueniat in cœlum: nam etiam non Religiosi possunt in sæculo manentes saluari; & ita Religio est status perfectionis, vt etiam extra illam iusti posśint esse perfecti. sed cùm ipse Dominus prospiciat vniuersim omnibus Ecclesiæ ac Reipublicæ Christianæ statibus: altiśsimâ, & occultiśsimâ suâ prouidentiâ vocat homines ad omnes status: & interdum aliquos valde Iustos relinquit in sæculo in statu matrimonij, aut Continentiæ; tepidiores verò inde deducit ad statum Religiosum. Nam non vocauit ad Apostolatum Nathanaelem, de quo dixerat: a *ecce verè Israelita, in quo dolus non est*, Iudam tamen fecit Apostolum, qui postea fuit proditor. Et sæpè concedit gratiam Martyrij alicui homini imperfecto, quam negat perfecto. Cuius rei non potest in hac vita reddi ratio, vt suo loco est dictum: solum in genere scimus, quod dixit Salomon: diuinam Sapientiam, vocando homines ad suam arcem, dixisse: b *si quis est paruulus, veniat ad me. insipientibus autem loquutam esse: venite, comedite panem meum, & bibite vinum, quod miscui vobis: relinquite infantiam, & viuite.* In quibus verbis insinuatur varietas personarum, quæ vocantur ad Reli-

a Ioa. 1.47.
Tom.1. Tra. 1. cap 3.
b Prou 9.4.

Religionem. Verbum enim illud *paruulus* varias habet in diuina Scriptura significationes. Aliquando enim significat peccatores, qui non ætate, sed prudentia & iudicio sunt paruuli: aliquando significat, humiles in suis scilicet oculis paruulos: aliquando etiam significat ætate paruulos. Et his omnibus modis potest hoc loco accipi.

PRIMVM enim certum est, Dominum nostrum vocare interdum Iustos ad Religionem, vt magis iustificentur & proficiant in sanctitate & perfectione, amplectentes eum statum, in quo plures sunt occasiones, ad eam perueniendi; vt apparuit in eo c *Adolescente*, qui *à iuuentute sua obseruauerat omnia mandata*, atque ita erat verè Iustus, vt asserit Sanctus Chrysostomus; & deducitur ex verbis S. Marci dicentis: d *Iesus intuitus eum, dilexit eum*: quia verum dicebat; sed adiecit ei Iesus. *vnum tibi deest, si vis perfectus esse, vade, vende quæ habes, & da pauperibus.* Iucundus ille Iesu intuitus, initium fuit vocationis, qua Dominus illum ad vitam perfectiorem inuitauit, si optima illa occasione vti nouisset. 1.

c Mat 19.19. Homil. in Matt.19. d Mar.10 21

SED non solùm vocat Dominus ad Religionem viros Iustos, sed multos etiam peccatores. nam, vt bene perpendit S. Thomas, ad amplectendum hunc Statum, in quo Euangelica consilia seruantur, non est necesse, vt quis in sæculo custodierit ipsa præcepta: nam Religio non est Schola virorum iam perfectorum, sed cupientium & contendentium, vt perfecti sint: sicut Vniuersitates non sunt Schola hominum iam Eruditorum, sed studiosorum, qui dant operam, vt Eruditi euadant. Et Sapientia diuina *insipientes*, hoc est, peccatores; & *paruulos*, id est, exigui Iudicij, vocauit in domum suam, monens vt ignorantia & *infantia* deposita, discerent e *ambulare per vias prudentiæ*. Et ipse Christus D.N. non solum S. Andream & alios Iustos; sed Matthæum quoq; publicanum & peccatorem ad suam vocauit Scholam: vt misericordiæ suæ thesauros ostenderet, deducendo hominem à peccato ad statum gratiæ; & simul à sæculo ad Statum Religiosum. Illud tamen est certum, quòd licet Iusti, & Peccatores ad Religionem vocentur vocatione ad id sufficiente: non tamen re ipsa ad eam accedere, nisi paruulos, hoc est, (vt S. Gregorius ait) humiles, sibi que ipsis diffidentes: nam huius domus ianua est valde angusta, nec capit superbos, & arrogantes, vt postea videbimus. 2.

2.2.q.189.a.1. e Prou. 9.6. Lib 17. Moral. c.17.

§. 1.

EX DICTIS inuestigare licet causas, ob quas Dominus noster etiam vocat ad Religionem paruulos in ętate, in quibus innocentia, & humilitas præualet. Ad quod melius intelligendum, supponendum est, quemadmodum Paterfamilias exit cõducere operarios in vineam suam omnibus diei horis: ita Christus D.N. Pater familię Religiosæ, & electæ huius vineæ Dñs, ad eam vocat homines omniũ ætatũ: quosdã a *mane*, cùm vsus rationis 3.

a Matt.20 1.

b Sap 4.11. incipit, & in tenera sunt ætate. rapiens illos ex sæculo, b *ne malitia* huius mundi *mutet intellectum eorum; aut ne fictio*, & dolus filiorum huius sæculi *decipiat* purã *illorum animã*. Alios vocat *hora tertia*, hoc est, in adolescentia; aut hora sexta, hoc est, in media ætate: cum magna vitæ suæ parte fuerunt otiosi, & huius mundi miserias experti: vt tunc vocati, pluris faciant Religionis amplitudinem & præstantiam. Alios vocat *hora nona*, aut *vndecima*, hoc est, in ætate virili, aut senectute, hoc est, ad finem vitæ: vt sic meliùs disponontur ad quietam & tranquillam mortem, quæ sit transitus ad æternam vitam. Cuius non alia potest ratio sufficiens reddi, quã Dei voluntas, & ipsius diuinæ sapientiæ consiliũ, in ijs quæ sunt ex mera gratia, & non omnino necessaria ad ingressum in gloriam. Quamuis autem magnum sit beneficium, vocari homines ad Religionem in quacunque ætate: negari tamen non potest, multò maius esse si à tenera ætate vocentur: vt ita fruantur eo bono, c Thre. 3.27. quod Prophetauit Ieremia, cum dixit: c *bonum est viro, cùm portauerit iugum ab adolescentia sua*: iugum scilicet legis & perfectionis Euangelicæ, *sedens in silentio & solitarius* in Religione, *leuans se* super se, hoc est, ad vitam humanâ excelsiorem, qualis est Religiosa: quæ est vita Angelica. Cùm igitur non possint iugum hoc portare, nisi Deus speciali vocatione id eis inspiret, & vocet ad portandum: singularis procul dubio est fauor, quod à tenera ætate tanta eos efficacitate vocet, vt statim portare incipiant. Hoc fauore prosequitur sæpè Dominus noster eos, quos elegit, vt in magnos sanctos euaderent, tribuens illis ab ipsa tenera ætate talia perfectionis desideria. & interdum ipsis parentibus inspirat, vt illos ad huiusmodi vitæ rationem dedicet & consecrent; vt constat ex eo quod fecit d *Anna mater Samuelis, quæ* ex Dei inspiratione *votum vouit, si Deus ipsi daret sexum virilem, se eum daturam Domino omnibus diebus vitæ eius, tanquam Nazareum*: & ita postquam eum ablactauit, *ad luxit adhuc infantulum* ad templum, illumque tradidit Heli Sacerdoti: vt cunctis diebus occuparetur in seruitio Domini. Et sanctissima Virgo Domina nostra, triennis fuit à suis parentibus in templum præsentata: vbi voto virginitatis se ipsam obstrinxit; & quasi fundamenta iecit vitæ Religiosæ quam profitentur Moniales in sua clausura, admittentes sæpius paruas puellulas secum educandas. Et S. Ioannes Baptista ab Anno quinto, ex diuina inspiratione, secedens in desertum, fundamenta iecit Eremiticæ ac Religiosæ vitæ: quam ex eiusdem Dei vocatione amplexi sunt à tenera ætate sancti Paulus primus Eremita, Antonius, Hilarion, Bernardus, & alij multi. Et Sancti Hieronymus & Augustinus testantur, ipsorum temporibus cænobia fuisse repleta personis omnis ætatis, puerulis, ac puellis, qui ab ipso lacte virginitatem biberunt: ita vt nõ esset inter eos, qui dicere posset, sicut Apostolus: e *prius blasphemus fui & persecutor*. Idem asserit S. Ambrosius, dicens: omnem ætatem esse Christo perfectam: nec mirêre, inquit, in adolescentu-

d 1 Reg 1. 11. 24.

Epist. ad Eustochium de Virginit. Lib de S. Virgin c.36. e 1. Tim. 1. 13. Libr. 3 de Virgin.

lis profeſsionem: cum legeris in paruulis paſsionem. Nam qui eos in infantia eligit, vt ſint martyres; delectatur etiam eligere, vt ſint Religioſi.

FVSIVS autem hoc declarauit Sanctus Baſilius his verbis: cùm Dominus dicat: f *Sinite paruulos venire ad me, quoniam talium eſt regnum cœlorum.* & S. Paulus laudat Timotheum: g *qui ab infantia ſacras litteras nouiſſet*: idemque alio in loco præcipiat: h *educandos eſſe filios in diſciplina & correptione Domini*: prorſus ad eos, qui ad nos accedunt, admittendos, nullum non ætatis tempus idoneum eſſe iudicamus, vel ipſius adeò teneræ, atque ineuntis. Vt videlicet qui orbati parentibus ſint, eos noſtrapte ſponte ipſi aſſumamus, & exemplo Iob parentes pupillorum ſimus. Qui autem ſub parentibus ſint, eos non ſine ipſorum voluntate & conſenſu, ſed ab ipſis ad nos adductos recipiamus; vt non demus occaſionem, & notam euitemus, quaſi puerulos admittamus. Hæc S. Baſilius, & idem S. Benedictus in ipſa praxi ſeruauit. De quo refert S. Gregorius, multos nobiles Romanos ex Dei inſpiratione obtuliſſe, ſuoſque filios, vt in monaſterio educarentur, tradidiſſe: vbi multi poſtea cum inſigni vitæ exemplo permanſerunt. Et antiqua Concilia ſtatuerunt, ne ante perfectæ diſcretionis ætatem (quę in viris eſt quatuordecim annorum, in fœminis autem duodecim) admitterentur in Monaſterijs abſque parentum conſenſu & facultate: qua tamen ætate expleta liceret eos abſque huiuſmodi facultate admittere: tunc enim ſatis diſcretionis eos habere, vt diſcernerent, quid eligerent. Et nunquid (ait Sanctus Ambroſius) puella, quæ poteſt maritum eligere, non poterit Chriſtum præferre? & qui poteſt vxorem eligere, non poterit Religionem amplecti? Huc accedunt ingentes vtilitates ex eo prouenientes, quòd quis virtutem ac perfectionem à tenera ætate exercere & amplecti incipiat: quarum vtilitatum ſumma poſita eſt in primo tomo.

" " Regul. 15. " " Fuſ. " " f Mat. 19 " " 14. " " g 2. Tj. 3 " " 15. " " h Ephеſ. 6. " " 4.

In Regul. cap. 59.

Toletanum. 10 c vlt. Tibu tin. c. 24 & refertur. 20. q. 2 c. puella. Thom 2. 2 q. 88. a. 8 ad 2 & q. 189. a. 5. V. de Bella. lib. de Monach c. 36. Tract 2. c 7 Lib. de Similit. cap. 175.

DECET tamen in hac re moderationem conuenientem ſeruare, nam (vt ait S. Anſelmus) cera, vt aptè ſigilli formam recipiat, neque adeò mollis eſſe debet, atque ſi eſſet liquefacta; neque adeo dura, atque ſi eſſet lapis; ſed mollitiei mediocritatem habere debet: ita etiam ad ſigillum & perfectionis Chriſtianæ, ac Religioſæ imaginem recipiendam, non adeò eſt apta ætas eorum, qui vel valde ſunt parui, aut valde ætate adulti & ſenes. nam qui ſunt quaſi infantes, eam non agnoſcunt, nec perficiunt; valde autem ſenes difficile ſeſe ad eam accommodant: & neutri neceſſarias habent vires ad labores in vita Religioſa occurrentes ſubeundos. Ac propterea in Societate noſtra conſtitutum eſt, ne admittantur ante decimum quintum annum; neque vltra quinquageſimum. Ætas enim quindecim annorum, & totius iuuentutis eſt omnium optima, quando iudicium capax eſt & excitatum, ad apprehendendum quod intenditur; & corpus pollet

Reg. 36. Prouincial.

viribus ad ferendum laborem; nec consuetudo adeò est radicata, vt non possit mutari. Quamobrem dixit Deus populo suo, se ex eius i *iuuenibus suscitare Nazareos*, quos nunc Religiosos vocamus. & in eo respexit Concilium Tridentinum, cùm constituit, professionem in quacumque Religione tam virorum quàm mulierum non debere fieri ante decimum sextum annum expletum; &, quæ ante fieret, esset nulla. Quamuis diuina vocatio non sit his ætatibus alligata: & quando illa cum efficacitate adest, omnis ætas est bona: (seruatis interim Ecclesiæ sanctæ, ac Religionum ipsarum decretis) illa enim, puerorum intelligentiam illustrat, vt (quemadmodum dixit Dauid) k *super senes intelligant*; & senum cor emollit, vt molliores sint, magisque dociles, quàm pueri & iuuenes. Paulus magni Antonij discipulus viam perfectionis inchoauit valde senex: eò tamen peruenit, vt stupenda, & maiora, quàm eius Magister opera efficeret, Cum enim tardius viam illam ingressus esset, accelerauit gressum, vt æquè proficeret, atque qui citius peruenissent: Sancti Placidus & Maurus, alijque Sancti Benedicti discipuli in parua omninò ætate inceperunt: sed super seipsos sese eleuarunt ad senum sanctitatem. ex quo deprehenditur ignorantia & carnalitas aliquorum huius temporis hæreticorum dicentium, nullos esse admittendos ad professionem Religiosam ante annum septuagesimum aut octuagesimum, quod attuli, vt intelligatur, quod & ipsi sentiebant, statum Religiosum esse bonum, vt quis in eo moriatur: ex quo facile inferre potuissent, etiam ad vitam in eo ducendam esse bonum; esseque magnæ felicitatis in eo statu viuere, in quo optamus mori.

i *Amos* 2.11.

Sess. 25. *c.* 15

k *Psal.* 118. 100.

Vide Bella. supra cap. 35

§. 2.

VLTERIVS etiam progreditur Prouidentia diuina, ostendens, quanti faciat ipsam Religionem, dum ex reliquis omnibus Ecclesiæ statibus tam sæcularis, quàm Ecclesiasticæ Reipublicæ homines ad eam vocat ac deducit: hoc enim apertum indicium est, statum Religiosum reliquos excedere in omnibus, aut certè in aliquo, quod sit magis ad rem, vt propriam quis perfectionem & salutem consequatur. Nunquam enim Deus ex aliquo statu quemquam vocat, aut educit, nisi ad alium perfectiorem, aut securiorem. & vt à seculari Republica initium faciamus liberis & solutis omissis, ex quibus prospicitur reliquis omnibus statibus; &
1. ipsi Religioso in multo maiori numero, quàm ex alijs. Sumamus initium ab statu Coniugali: ex quo diuina vocatio aliquos deducit ad Religionem, ex quodam singulari priuilegio ei in Euangelica lege concesso. Nam & si matrimonium ex natura sua sit status perpetuus, & indissolubilis: voluit tamen Deus, dissolui posse antequam inter ipsos coniuges per

carnalem copulam consumeretur; si alter illorum Religionem ingrediatur, & professionem in ea emittat: ita vt alter liber omninò maneat: vt si velit, aliud matrimonium incat. Quod tamen priuilegium non est alicui sacro ordini etiam Sacerdotio, aut alteri statui Ecclesiæ concessum: non enim dissoluitur matrimonium ratum per vllum alium Ecclesiæ statum, nisi per Religionem: qua Religiosus moritur mundo, vt Christo soli viuat. Cum igitur mors corporalis alterius coniugis vinculum dissoluat carnale matrimonij etiam consummati: non mirum est, si matrimonij solum rati vinculum dissoluatur, spirituali ac ciuili morte, quæ fit in Professione Religiosa. Ideoque DEVS speciali vocatione multis huiusmodi coniugibus inspirauit, vt relictis suis sponsis, aut coniugibus, ante consummationem transirent ad statum Religiosum, vt in perpetua castitate illi seruirent. Ita fecerunt Sanctæ Tecla, Cæcilia, Euphrasia; Sancti Alexius, Leobardus, & duo amici Sancti Augustini, præter alios, quos referunt historiæ Sanctorum. Nec desunt Doctores qui dicant Sanctum Ioannem Euangelistam fuisse sponsum in nuptijs in Cana Galilæa, quibus CHRISTVS Dominus noster interfuit, quasi eas approbans, suaque præsentia maiorem eis afferens splendorem: Si enim illæ non fuissent licitæ, non ipse illis interfuisset. Sed vt intelligeretur, esse alium statum excelsiorem: initium dedit (vt ait Nicolaus Liranus) prædicto vitæ Religiosæ priuilegio, cùm ipsum sponsum vocauit ad perpetuam virginitatem, in Societate & schola sua seruandam. Et quamuis hæc historia non sit adeò certa; certissimum tamen est, CHRISTVM Dominum nostrum vocasse ad suum Apostolatum Sanctum Petrum, qui erat coniugatus, habebatque filios; vxore eius præbente consensum: vt sic initium daret vocationi multorum similium coniugum, quam facere cogitabat, educendo eos ad vitam Religiosam: vt carnales nuptias ex communi vtriusque consensu (sine quo non possunt se inuicem separare) in spirituales continentiam in statu Religioso profitentium commutaret. Præclarissimum fuit exemplum Paulini, viri suo tempore nobilissimi, diuitis, ac sapientis: qui cum sancta sua coniuge Tharasia perpetuam seruauit castitatem in vita Religiosa. Sed nolo fusior esse in antiquis exemplis recensendis, cum quotidie recentia videamus.

Ita definiuit Tridentinum sess. 24. Cano. 6.

Bellar supra S. Ambros. lib. 2 de virgin. S. Aug lib 8. Conf c. 16. S Greg. lib 3 Dialog c 14. Pallad in hist. flor. c 8. de Amone, refert S. Hieronymum.

S. Hieron. epist. 3. vocat Monachum.

2. VENIAMVS ad statum Principum, Regum, & Imperatorum, quem homines huius mundi tanti faciunt, & in eo constitutis inuident: eò quòd in eo simul sint opulentiæ, voluptates, ac delitiæ, honor, authoritas, & potestas, & quidquid mundani homines appetunt: & nihilominus voluit Dominus noster supernæ suæ

vocationis efficacitatem ostendere, educendo multos ex eo statu ad Religiosum, deferentes regna, imperia, & omnem amplitudinem ac diuitias, quas in eo possidebant, & amplectentes Paupertatem, Obedientiam, & Subiectionem in vita Religiosa. Pater Hieronymus Platus in præclaro illo libro; quem de bono status Religiosi edidit, magnum quendam texit catalogum harum vocationum; in quo refert septem Cæsares, & quinque Imperatrices; quatuordecim Reges, ac decem Reginas, præter innumeram multitudinem filiorum & filiarum Regum, Ducum, Comitum, Marchionum, & personarum Illustrissimarum ac ditissimarum, quæ Dei vocatione, rebus omnibus renunciantes, amplexæ sunt statum Religiosum, quas Dominus noster tanquam instrumenta quædam accepit, quibus re ipsa ostenderet rerum huius mundi vilitatem; & præstantiam, magnumque excessum, quo vita Religiosa illas excedit: quamuis hæc paupercula, despectaque videatur. Legeram (inquit Sanctus Bernardus) quod Sanctus Apostolus dixerat: a *non multos nobiles, non multos sapientes, non multos potentes elegit Deus* s at nunc præter Regulam, mira Dei potentia, talium conuertitur multitudo; vilescit gloria præsens; iuuentutis flos conculcatur; non reputatur generositas; Sapientia mundi, stultitia iudicatur; non acquiescitur carni & sanguini; parentum & charorum renunciatur affectibus; fauores & honores ac dignitates reputantur vt stercora, vt Christus lucri fiat. Quos ipsemet mundus propterea iudicat esse magnos, quod tantum animi & fortitudinis habuerint, vt res adeò magnas conculcarint. Iidem strenui viri opere ipso confirmarunt veritatem sententiæ, quam S. Ioannes Chrysostomus præclara sua eloquentia affirmat, multisque rationibus ostendit Religionem, præstantiorem esse, magisque gloriosam & amandam, quàm Regiam dignitatem: siquidem tales viri tanta animi sui voluptate Regiæ dignitati renuntiarint, vt Religionem profiterentur, in qua sunt Reges per excellentiam: vt qui seipsos regere sciant, possintque pugnare, ac vincere infensissimos hostes, suas scilicet passiones; & regio quodam animo ponút sub pedibus suis, quod mundus collocat super suum caput, & viuunt in quiete & pace absque timoribus & terroribus: quia nihil desiderant; & omnia contemnunt, quæ sunt in hac vita. Quare tragicus Seneca dixit: Rex est, qui nihil metuit: hoc sibi regnum quisque dat: nam cum cœlesti auxilio potest illud consequi: ita vt neque in vita, neque in morte timeat. Morietur enim securè, sciens, se ob contemptum temporale Regnum aliud sperare æternum & immensum, quod nunquam amittet.

Lib. 1. cap. 26 & 27.

a 1. Cor. 1. 26

Epist. 110.

Lib 2 contra impugnato Religion. & serm de cõparatio Regis & Monachi.

Vide Platum lib. 2 cap. 16.

3. TRANSEAMVS nunc ad Rempublicam Ecclesiasticam, ex qua diuina vocatio innumeros viros ad Religiosam Rempublicam condendam, & amplificandam educit. Et olim Sacerdotes & Episcopi educebantur ex

ipsis

ipsis Religionibus, in quibus iam perfecti euaserant: vt propria munia felicius exercere possent, vt supra est dictum: postquam autem hi duo status distincti fuerunt ac segregati: vt ostenderet Dominus noster Religiosi status excellētiam, multos ex Sacerdotali statu vocauit ad Religionē amplectendam, vt in ea se magis perficerent. Sacerdotalis enim dignitas, quæ Religiosæ Professioni aliàs præstat, cùm huic coniungitur, plurimum proficit, ad sua ministeria perfectiùs obeunda. Quare etiamsi Sacerdotes, Parochi sint, & animarum curam gerant: sed quoniam non se obstringunt voto illis attendendi, possunt, (vt S. Thomas probat) officium illud relinquere, & ingredi quācunque Religionem, etiam inter alias minus perfectam, vt in ea propriæ saluti & perfectioni attendant. Et ipsa Ecclesia potestatem eis ad id facit, etiam Episcopo repugnante, quando ex instinctu Spiritus Sancti ad perfectam adeò vitam adspirant. Alia tamen est ratio de ipsis Episcopis, quorum status est Religioso præstantior, vtpote virorum iam perfectorum, & qui speciali voto ad bonum animarum subditorum suorum procurandum sese obstrinxerunt. Ac propterea non licet illis absque Summi Pontificis facultate, Episcopatui renunciare, & ad Religionem transire, iuxta id quod Innocentius III. cuidam Episcopo scripsit: si pennas habes, quibus satagas in solitudinem auolare: ita tamen illæ strictæ sunt nexibus præceptorum, vt liberum non habeas absque nostra permissione volatum. Sæpè tamen Dominus noster sanctâ sua vocatione dat Episcopis huiusmodi alas, inspirans eis volatum hunc ad solitudinem status Religiosi, tanquam securioris magisque collecti: præcipue cùm adest aliquod impedimentum ad proprium officium rectè peragendum. Qua ratione Religiosam vitam hoc honore & ornamento afficit, non solum educens ex ea innumeros & excellentes Episcopos ac Pontifices ad Ecclesiæ suæ bonum & ornamentum; sed etiam eosdem reuocans, vt postquam aliquo tempore benè suo munere sunt perfuncti, illud deserant; & redeant ad quietem, quam in angulo Religionis prius habebant. Quod fecit Cælestinus V. qui eductus ex Religione ad Summum Pontificatum, intra sex menses, illum resignans ac deserens, cum totius mundi stupore ad priorem suum statum est reuersus. Et S. Gregor. Nazianz. suum etiam deseruit Episcopatum, vt ad optatam suam solitudinem se reciperet. Et multi alij idem fecerunt, occultantes Episcopalem dignitatem, vt cum maiori humilitate in Religione viuerent, alijsque seruirent; fugientes honorem, quem ipsorum dignitas merebatur.

Cap. 2.

2. 2 q. 189. a. 7.

19 q. 2 c. Duæ sunt leges. S. Thom. 2. 2. q. 185. a. 4.

C. nisi cum pridem ex. tit. de renunciatione

Vide Platū lib 2. c. 27. & 29.

4\. DENIQVE diuina Prouidentia fauere voluit parti Religionum, extendens & amplificans illas per omnes totius Christianitatis nationes ac prouincias, conuocans ex eis omnibus homines ad eas condendas, ne vlla esset Christiana natio, quæ non esset particeps domus huius, quam ad suam glo-

riam ipse erexit. Et propter eamdem causam voluit: fundatores Religionum esse nationum diuersarum. Nam SS. Benedictus, & Franciscus fuerunt natione Itali; SS. Brunus & Bernardus, Galli; SS. Dominicus & Ignatius, Hispani; & alij fuerunt aliarum nationum. Et ipsæ Religiones inceperunt etiam in diuersis Prouincijs: aliquæ in Italia; aliæ in Hispania, aut Gallia, aut Germania: vt omnes honorem hunc assequerentur illustrium adeò familiarum nobilitate & præstantia: & ita maiori inter se amore coniungerentur, dum hoc bonum aliæ ab alijs participarent.

CAPVT III.

DEVM, DOMINVM NOSTRVM SENSIM PER *conciones & exhortationes Religiosorum, & præclara exempla, feruentesque eorum Orationes, vocare multos ad statum Religiosum.*

Tract. 1. cap. 2. & 22.

OCATIO ad statum Religiosum miram illam varietatem habet, quam posuimus in primo Tomo, habere vocationem ad ingressum in Ecclesiam, aut gratiæ statum. Alia enim est interna, quam Deus efficit per seipsum & suas illustrationes & inspirationes; alia est externa, quam facit per alios homines, quos accipit tamquam instrumenta ad eam faciendam: quales sunt Concionatores, & Confessarij, alijque viri spirituales & feruentes. Quorum consilijs, bonisque exemplis (vt ait Cassianus) alios ad Religionem vocat, non minori efficacitate, quàm cum id per seipsum facit. Inter hos viros primum locum (vt supra est dictum) obtinent ipsarum Religionum fundatores; & post eos viri valde exemplares, qui quasi earumdem sunt columnæ. Nam quemadmodum Christus Dominus noster per seipsum vocauit duodecim Apostolos, & alios discipulos; sed per eos postea vocauit & conuertit reliquum mundum ad suam condendam Ecclesiam: ita etiam per seipsum vocatione speciali vocauit Religionum fundatores, addens eis numerum aliquem selectorum sociorum, quibus succedunt alij, per quos plures postea vocat ad familiam eam condendam & promouendam. Et hoc est quod Salomon dixit: a *Sapientiam* diuinam, postquam domum suam ædificasset, *misisse ancillas suas, vt*

Collat. 3. c. 4.

Tract. 3. c. 9.

a Prou. 9. 3.

multos *vocarent ad arcem, & ad mœnia ciuitatu.* quam enim prius domum appellauit, eam nunc ciuitatem appellat, arcem habentem & murôs. Quamuis enim Religio, quoad substantiam, vna sit: complectitur tamen quasi ciuitas quædam multas domos, & variorum Institutorum familias, circumdatas muris diuinæ protectionis, & votorum, & clausurarum suarum; & omnes arcem suam habent, celsitudinem scilicet Euangelicæ perfectionis, quam profitentur; ad quam conscendunt Religiosi vitæ præclarioris exempli, quos ancillas siue seruos appellat, (vt legunt Sancti Cyprianus & Augustinus) eo quod innitantur profundæ Humilitati, Obedientiæ, & Subiectioni. Et quemadmodum inter homines non omnes, qui alteri seruiunt, vocantur serui aut mancipia: sed ij tantum, qui ita sunt perpetuo seruitio obstricti, vt nec fugere possint, nec seruitutem deserere: nec seruiunt vt mercedem lucrentur; nec sibi ipsis quicquam retinent; sed quæcunque habent, sunt Dominorum ipsorum: ita perfecti Religiosi, quamuis filiorum spiritu seruiant, ob castum & purum amorem, & non ob seruilem timorem; sunt tamen serui Dei & Iesu Christi, eò quod professionis suæ votis seipsos deuinxerint perpetuo Dei seruitio, ita vt nec fugere possint; neque felicem hanc & ingenuam seruitutem deserere: nec seruiunt intuitu mercedis; sed ex obligatione, qua tenentur Domino, à quo conditi fuerunt ac redempti: & quæcunque suis laboribus lucrantur, cedunt in gloriam Domini ipsorum; & ad limites ciuitatis, ac domus Religionis, & Ecclesiæ eius terminos amplificandos. Neque in his proprio libitu aut voluntate diriguntur, sed voluntate ac directione Domini sui, illos mittentis & dirigentis. Ac propterea dicitur diuina *Sapientia* misisse ancillas suas, *vt vocarent ad arcem.* quorum verborum duplex est insignis ac præclarus sensus.

ALTER est, quod seruos suos miserit, quasi legatos & nuncios ad vocandos & inuitandos homines, non solum ad habitandum & manendum in ciuitate Ecclesiæ, sed etiam ad eius culmen conscendendum, profitentes Euangelicam perfectionem in Religione, quam illi inchoant. *Vide Iansen. in illa verba. misit ad arcem vt vocarent.*

ALTER tamen sensus est magis adhuc mysticus: quod ipsos seruos miserit, vt ipsam arcem & muros ciuitatis conscenderent, hoc est, perfectionis celsitudinem, vt inde homines vocarent, qui ad eumdem locum ascenderent, iuxta illam Isaiæ prophetiam, dicentis: b *Super montem excelsum ascende tu, qui euangelizas Sion: exalta in fortitudine vocem tuam, qui euangelizas Ierusalem:* c *quam pulchri super montes pedes annunciantis & prædicantis pacem, annunciantis bonum, prædicantis salutem.* Tale enim est Saluatoris nostri consilium, vt primum perfectionis mon-

b *Isai 40 9.*
c *Cap. 52. 7.*

tem conſcendant, qui eius inſtrumenta ſunt futuri ad eamdem prædicandam;& homines vocandos,qui eam ſequantur. Ac propterea,cùm ipſe Euangelicæ perfectionis legem voluit promulgare, d *aſcendit in montem* excelſum, qui,S.Auguſt.teſte,ſignificabat eius doctrinæ celſitudinem: & ſimul conduxit ſuos diſcipulos,futuros poſtea eiuſdem doctrinæ prædicatores. Hunc igitur in modum eum nunc cupit;antiquos Religioſos perfectionis,quam profitetur,ſublimitatem conſcendere;& alios poſtea vocare, qui in eadem ipſos imitentur.

d Matt. 5. 1.

§. 1.

2.2 q.189. EX QVO fit,vt cùm alios ad ſe vocant (vt docet S.Thomas) non ſolum non malè faciant,ſi debita prudentia & moderatione,abſque vlla violentia,aut fraude progrediantur: quin potius rem faciant Domino noſtro gratiſsimam,impulſum ſequentes Spiritus ſancti, illos ad id impellentis,iuxta verbum illud Sancti Ioannis: a *qui audit, dicat, veni*: hoc eſt, qui Dei vocem audit,oret ipſum ſupplex,vt veniat ad regnandum in hominibus per gratiam; & inuitet alios ad eamdem participandam; fruendumque bonis,quibus ipſe gaudet. Quemadmodum Sanctus Andreas, ſtatim atque Chriſtum Dominum noſtrum nouit, fratrem ſuum Petrum vocauit, & b *adduxit eum ad IESVM*: perfecta enim charitas non eſt inuidioſa, neque proprium tantùm quærit commodum; ſed multorum, & præcipuè fratrum ſuorum; & cupit,vt omnes ipſam comitentur in amando, quem ipſa amat; & amplectendum ac poſsidendum theſaurum, quem ipſa poſsidet. Et quis hominum,inueniens aurifodinam adeò copioſam,vt ſufficeret non ſolum ad ipſum,ſed etiam ad omnes ſuos cognatos & amicos ditandos,non illis eamdem ſtatim oſtenderet; vt cum ipſo venientes aurum ſimul ex ea acciperent? & nominatim,ſi in ipſius lucrum & vtilitatem cederet,quod alij quoque theſaurum ſibi ex ea compararent? Quid igitur mirum,quod qui Religionis theſaurum in campo alias abſconditum inuenit,& immenſum eius valorem agnouit, ſtatim illum amicis & notis ſuis manifeſtet; vt ad eum poſsidendum accedant: & ita ſecum multos alios ad Religionem adducat, qui theſauris in ea exiſtentibus fruantur? ita fecit Sanctus Bernardus,cum à Deo ad Ordinem Ciſtercienſium vocaretur: non enim ſatis ſibi eſſe exiſtimans,quod ſolus ingrederetur,ex cognatis & amicis triginta ſocios collegit,quos ſecum ad eum deduxit; ac ſenſim vocauit omnes fratres ſuos,& multos alios ex diuerſis prouincijs. Nam quemadmodum homines huius ſæculi optant, poſt ſe relinquere filios, qui familiam ſuam conſeruent; & ita,ſi illos relinquant, cum magna conſolatione moriuntur: nam vt dixit Eccleſiaſticus: etſi c *mortuus eſt Pater*, tamen *quaſi non eſt mortuus. Similem enim reliquit poſt ſe*,in quo viuit eius memoria:

a Apoc. 22. 17.
b Ioan. 1. 41.
c Eccl. 30. 4.

ita

ita etiam Religiosi sanctè desiderant, & student, spirituales filios post se relinquere, qui Religiosam suam familiam conseruent; & vlterius promoueant, quod ipsi inchoarunt, aut conseruarunt. Quos etiam ipse DEVS ad id faciendum impellit: quemadmodum cùm voluit Eliam ex hoc mundo transferre, iussit vocare Elisæum, qui ei in statu prophetico succederet. qui, d *cùm venisset ad Elisæum, misit pallium suum super illum*, quasi habitum Prophetæ ei traderet, dixitque ei: *quod meum erat feci tibi*, transmittens in te spiritum meum. qui Elisæus statim vocationi illi obtemperauit, & *sequutus est Eliam*, vt proximo capite retulimus. d 3.Reg 19.19

SED quoniam nec verba, nec rationes hominis etiam Sancti aliquid valent, nisi Deus cordis portam aperiat, vt eas audiat, & admittat, loquens scilicet etiam ipse sancta sua inspiratione: opus est, vt, qui alterum voluerit inducere & permouere ad sectandam perfectionem, eum in modum loquatur, quem Apostolus insinuauit, dicens: e *ex sinceritate sicut ex Deo, coram Deo, in Christo loquimur. Sinceritas* tunc aderit, si rationes cum pura gloriæ Dei & boni animarum intentione adferantur, non admixtis respectibus terrenis, vanis, aut propriorum commodorum. Hæc enim vocatio non debet inniti (vt idem Apostolus dixit) f *persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis*, sed *spiritui* & *virtuti Dei*. Quare non debet proferri sermo cum aliquo passionis impetu, aut inordinato affectu, qui solet esse cæcus, præceps ac temerarius; sed *ex Deo*, cum motione scilicet & inspiratione ipsius Dei: vt prodeat quasi à diuinæ sapientiæ instrumento; ad vocandos homines, qui in domo eius ipsi seruiant. Et quoniam inspiratio Dei, quieta est, & tranquilla, facitque vt sentiatur quod loquitur, magnam vim & efficacitatem verbis adfert. Et vt Apostolus dixit g *quinque* huiusmodi *verba* tali sensu prolata, præstant *decem millibus* alio spiritu prolatis: quia non solius hominis loquentis sunt verba; sed ipsius Dei, qui per os hominis loquitur. Ad idem confert tertia conditio siue circumstantia, quam posuit Apostolus, vt scilicet sermo sit *coram Deo*: quasi sermo ipse fiat in eius præsentia: quem supplices oremus, vt ipse loquatur, nostrosque suppleat defectus. Nam cùm aliquis cogitur de negotio aliquo cum insigni viro loqui: is studet cum humilitate & subiectione loqui, petitque ab eo dirigi; & magna illius sapientia, suum suppleri defectum. Quare loqui coram Deo, est cum timore, ac diuinæ maiestatis reuerentia loqui: orando çum magna animi demissione, vt cùm sit præsens, dignetur verba illa in cor audientis immittere. Ac denique omnes rationes, quæ proponentur, sint de Christo Domino: vt, qui eas audit, permoueatur ad eius imitationem: qui præcipuus est Religiosæ vocationis finis. non flectendo voluntatem ad particularem aliquem, ipsum imitandi modum; sed eiusdem Saluato-

e 2.Cor.2 17.

f 1.Cor.2. 4.

g 1.Cor. 14. 19.

ris prouidentiæ id relinquendo. Is enim feruentes ſuos prædicatores ita ſequitur, vt in cordibus audientium exactius repetat verba, quæ audiuerunt. Ac propterea Sapiens dixit: ipſam *diuinam Sapientiam*, cùm *miſit ancillas ſuas vt vocarent ad arcem*, etiam per ſe h *loquutam eſſe inſipientibus*, & interna ſua vocatione illos vocaſſe. Et ipſemet Saluator dixit: ſic eſſe regnum Dei: quemadmodum ſi homo i *iactat ſementem in terram*, & dormiat; *& ſemen germinet, & increſcat, dum neſcit ille.* Diuina enim prouidentia curam ſuſcipit in ſe, datque ipſum augmentum: quare vocanti incumbit tantum ſementem vocationis externo ſuo verbo iacere in corda audientium; & confidere diuinæ prouidentiæ, quod ſit reliqua suppletura. Ita fecit quidam Religioſus Ordinis Sanct Dominici, qui cùm viſitaſſet quemdam virum ſæcularem multis delitijs deditum; ei valedicens, dixit verba illa Iſaiæ: i *ſubter te ſternetur tinea, & operimentum tuum erunt vermes*, & ita diſceſsit, committens Domino noſtro, vt illi ſementi virtutem & efficacitatem daret. Quod ille fecit efficaciter: nam repetens ad cor eius viri eadem verba, adeo profunde illud penetrarunt, vt, relictis omnibus, decreuerit ingredi Religionem.

h *Prou.* 9. 4.

i *Marc.* 4. 26

In ſpec ex empl. verbo Conuerſio. exemp. 23 *Piat. lib.* 3 *c* 38

i *Iſai.* 14. 11

§. 2.

SED QVONIAM hortari verbis & rationibus ad perfectionis ſtatum amplectendum non ſemper eſt medium ſatis accommodatum & efficax ad omninò perſuadendum: eſt aliud magis vniuerſale, minuſque ſuſpectum, per exempla ſcilicet inſignis ſanctitatis, quæ ipſis oculis cernuntur, quæ (vt in primo tomo eſt dictum) ſunt Vocationis diuinæ media ad conuertendos peccatores, & iuſtos perficiendos: immò etiam ad vtroſque permouendos, vt Religioſum ſtatum amplectantur. Sunt enim (vt ait Sanctus Gregorius) viua quædam lectio, non ſolum perfectionis Euangelicæ; ſed facilitatis quoque & iucunditatis, quæ ſentitur in eius exercitatione. Videntes enim alios homines ſimiles nobis exercentes cum magna tranquillitate & iucunditate virtutes Religioſas: concipimus ſpem, quod & nos poterimus eaſdem exercere. Et tunc accedit Spiritus Sancti inſpiratio, commutans cor timidum & ignauum in animoſum; additque illi ſpiritum & animum, vt ſeſe illis coniungat ad conuiuendum. Meminerimus congregationis filiorum Prophetarum, quos ſupra diximus fuiſſe illius temporis Religioſos, qui deſcendebant a *ex colle Dei*, & ante eos præcedebant *pſalterium & tympanum, & tibia, & cithara, prophetantes & laudantes Deum* in illis inſtrumentis. quos videns Saul, cùm eſſet humilis, & paruus in oculis ſuis, *inſilijt in eum ſpiritus Domini, & prophetauit in medio eorum*, cum tanta omnium admiratione, vt *dicerent ad inuicem: quænam res accidit filio Cis? num & Saul inter Prophetas?* quid

Tract. 1. *c.* 12 *& tract.* 2. *c.* 11.

Lib. 24. *Mor. cap.* 16.

a 1. *Reg.* 10. 5 10.

In Duce ſpirit. tract 2. *c.* 9. §. 4. *aliã ob cauſam hoc fuit explicatum.*

autem

autem totum illud fuit aliud, quàm imago quædam mutationis, quam diuina vocatio efficit per boni exempli Religiosos: quorum exercitia significantur per *Psalteria* decem chordarum: & per *tympana*, quæ conficiuntur ex pellibus mortuorum animalium; & per *citharas*, quæ musicam reddunt valde suauem; & per *tibias*, quæ in exequijs inflabantur? Nam ferè omnes Religiones fundantur in diuinorum præceptorum & consiliorum obedientia, in mortificatione carnis, eiusque passionum ac sensuum; in laudibus Dei cum orationibus & canticis; & in ministerijs erga proximos, quorum miserijs illi compatiuntur. His adeò præclaris operibus, quæ multi simul cum animorum coniunctione, & magno spiritus feruore exercent, efficiunt cœlestem quamdam harmoniam, quæ homines sæculares, illam videntes, valde ædificat, ac lætificat: & sæpè euenit vt repentè spiritus Domini in eos descendat, inspiretque, vt sanctæ adeò Congregationi sese coniungant; mutans eos in viros alios, vt desinant esse quod prius erant; & incipiant esse quod non erant. Nam (vt Sanctus Gregorius perpendit, moralem huius histor æ sensum proponens) qui prius erat carnalis, incipit esse spiritualis; qui tepidus valde esse solebat, incipit esse valde feruens; qui prius effundebatur ad res externas, & negotijs sæcularibus ac prophanis totus erat immersus, repentè se videt ab eis expeditum, rebusque internis omninò intentum & addictum; temporalia omnia contemnentem & suspirantem æterna; ideoque, cùm seipsum aspicit, non agnoscit: quod videat se ita mutatum; obstupescit, cùm cogitat, quid fuerit, & quid iam sit; & quomodo possit adeò diuersus esse, quàm antea fuerit. Eodem etiam stupore tenentur, qui paulò ante eumdem viderunt adeò longè distantem ab eo, qui nunc est; dicuntque sibi mutuò, quænam res accidit huic viro, qui ab huiusmodi cogitationibus adeò remotus erat? heri inter homines sæculares versabatur, omnique vitiorum generi seruiebat; nunc autem eumdem videmus inter Prophetas, recollectum inter Religiosos, occupari in exercitijs humilibus. Quid hoc rei? quis tantam attulit mutationem? quibus medijs & rationibus ad eam faciendam est inductus? à te Deus meus, sunt huiusmodi mutationes: b *hæc* verè *mutatio dexteræ excelsi*: quæ talem suggerit inspirationem, ac perficit vocationem, quæ tamquam medio vtitur exemplari Religiosorum perfectorum vita, qua homines sæculares verè in alios viros permutat! alij enim vitam suam mutant illecti rara & excellenti obedientia, quæ in aliquibus Religionibus prælucet; alij afficiuntur magis asperitate & seueritate, quàm in alijs Religionibus vident; alii magis admirantur coniunctionem & charitatem mutuam & zelum proximorum animas iuuandi; alij trahuntur magis oratione, choro, & alijs diuini cultus

Lib. 4. Reg c. 5.

b *Psal 66.11*

operibus: quifque tamen ex Dei vocatione eam Religionem eligit, in qua magis videt elucere, quod illi adfert maiorem admirationem; magifque excitat ad fectandam deuotionem. Stupenda fuit viri cuiufdam nobiliffimi ac ditiffimi vocatio, qui accedens ad monafterium Clareuallenfe, & ingreffus Capitulum, in quo Monachi erant, vt ab eis peteret Orationes apud Deū: animaduertens ordinem, magnamq; quietem, quam ibi feruabant, & vultus eorum quafi Angelicos, repentè fenfit interius moueri, tantaq; vi fe effe mutatum, vt ftatim decreuerit & conftituerit, in fancta illa Societate permanere, nec ab ea amplius exire, nec quidem vt fuis valediceret, aut de fuis negotijs aliquid ftatueret.

SED vlterius progrediuntur ftupendæ mutationes in hoc diuinæ vocationis genere. Non enim pij tantum, bonæque confcientiæ homines, huiufmodi exemplis permouentur; fed etiam difcoli valde in fuis moribus (qui tanquam hoftes alios Religiofos perfequuntur, ficut Saulus perfequebatur Chriftianos) permutantur etiam cum eis, accedente fpiritu Domini potenti fua vocatione, ad eos permutandos. Non fuit adeò mirum, quod Saul cùm in fuis oculis effet paruulus, mutaretur videns filios Prophetarum: fed illud meritò admirationem adfert, quòd idem ipfi euenerit, cum infenfus effet Dauidi, quem crudeliter perfequebatur. Nam

c1 Reg. 19. 20. tunc (ait Scriptura diuina) c *mifit Saul lictores, vt raperent Dauid: qui cùm vidiffent cuneum Prophetarum vaticinantium, & Samuelem ftantem fuper eos, factus eft etiam fpiritus Domini in illis, & prophetare cœperunt etiam ipfi. quod cùm nunciatum effet Sauli, mifit & alios nuncios: prophetauerunt autem & illi, & rurfum mifit Saul tertios nuncios, qui & ipfi prophetauerunt. Et iratus iracundia Saul* voluit ipfemet ire ac Dauidem comprehendere, *& cùm perueniffet ad locum*, vbi erant Prophetæ laudantes Deum, *factus eft etiam fuper eum fpiritus Domini, & exfpoliauit ipfe fe veftimentis fuis, & prophetauit cum cæteris coram Samuele, & cecidit* (fiue vt alius textus habet, cecinit) *nudus tota die illa & nocte.* O diuinæ Sapientiæ altitudinem! ô diuinæ Vocationis efficacitatem! fugiens Dauid hoftes fuos, confugit ad filios Prophetarum fibi perfuadens, fe inter illos ob protectionem & curam, quam Deus illorum gerit, fore tutum; nec deceptus eft. nihil enim tutiùs, quàm ex mundo fugere, & ad Religionem fe recipere, in qua Deus nofter peculiari fua prouidentia Religiofos protegit, & ab hoftibus ac perfequutoribus tuetur. Sed quomodo eos tuetur? mittens fcilicet illis fæpè cœleftis infpirationis fuæ fpiritum, quo ex inimicis reddit amicos; & ex perfequutoribus, imitatores perfectionis, quam antea perfequebantur. Nam quamuis adeò fint duri & obftinati, ficut ipfe Saul: diuina tamen gratia eft potentior: & vel ipfo adeò fanctæ Congregationis afpectu, ita illos permutat, vt ipfimet fe prophanis fuis veftibus exuant, induant verò *Ephod*, veftem fcilicet

Reli-

Religiosam; & ita die ac nocte occupentur in laudibus Dei, cuius hæ sunt mutationes. Stupendus fuit casus, qui Sancto Bernardo euenit cum quodam homine cupiente peruertere quemdam nouitium, & multa mala de Religiosis obloquentem: cui ipse prædixit, fore vt & ipse fieret Religiosus, qui valde propter hoc verbum iratus, respondit, se in hoc aduertere Sanctum Bernardum esse falsum Prophetam, qui nunquam esset visurus, quod prædicebat. Sed præualuit gratia & misericordia Domini, quæ breui post tempore ita illum permutauit memoria & recordatione exemplorum, quæ apud ipsos Religiosos viderat: vt decreuerit & constituerit illos imitari; & sæculari habitu deposito, Religiosum induere, & professionem amplecti reliquorum Religiosorum. *Lib. 4. c. 3. vitæ eius.*

§. 3.

EX HIS licet colligere, quam teneamur, qui sumus Religiosi, exemplarem adeò vitā instituere, vt valeat peccatores cōuertere; ac tepidis, qui nobis se coniunxerint, adferre feruorē: nobis certo persuadentes, quod possimus bonis nostris exemplis, quæ sunt muti prædicatores, conuocare multos; qui, quam profitemur Religionē, promoueāt. Meminerimus, quādo in publicum prodimus, debere nos instar filiorum Prophetarum, musica sanctorum operum instituti nostri instrumenta præferre, tanta quiete ac modestia, tanto ordine & feruore spiritus, vt omnes aspicientes recreent, & alliciant; quibus tanquam tibijs vtatur Deus ad eos vocandos, quos ad nostrum Institutum prælegit. Ducamus honori quod ancillæ simus diuinæ Sapientiæ, & ascendamus ad Euangelicæ perfectionis arcem adeo perfectam, talem ducentes vitam, vt ipsamet clamet, vocetque homines, qui illam sequantur. & ita a *opera nostra coram hominibus* splendeant, vt *glorificent patrem nostrum qui in cœlis est*; & matrem nostram, ipsam scilicet Religionem. Propterea enim dixit Salomon: b *filium sapientem lætificare patrem, filium verò stultum mæstitiam esse matris suæ*. Ignaui enim Religiosi ac tepidi, à perfecta vita Religiosa degenerantes, contristant matrem suā, hoc est, Religionem; & quod in ipsis est, eius opinionem apud alios imminuūt, & afficiunt iniuria; multisque filijs eam priuant, qui eamdem potuissent exornare & amplificare: At feruentes & perfecti & ipsum Deum, & Religionem lætificant, adducentes multos ad eam amplectendam; de quorum mutatione exultant Angeli, huius familiæ custodes; & iusti, qui eiusdem sunt membra. Qui alia quoque speciali obligatione tenentur ad iuuandam & promouendam Instituti sui conseruationem & amplificationem continuis suis ac feruentibus orationibus, quibus ieiunia etiam & alias pœnitentias adiungant. Orationes enim Religiosorum, media sunt, quibus diuina prouidentia vtitur, ad vocandos homines, vt illos imiten-

a *Matt. 5. 16.*

b *Prou. 10. 1.*

tur. Neque Oratio dat solum verbis & exemplis Religiosorum efficacitatem; sed ipsa etiam sola potens est hanc apud Deum vocationem impetrare. Et quamuis ipsi in Eremo versentur, nec habeant consuetudinem cùm sæcularibus hominibus, neque ab eis videantur, (quales erant primi Monachi Cistertienses) poterunt suis Orationibus à Deo obtinere, vt pulset, tangatque multorum [illegible] corda: vt ad suam familiam augendam ac dilatandam, accedant. De Sancto Dominico scribitur, quòd, petentibus suis Monachis, orauerit Deum, vt Magistrum quemdam Reginaldum ad ipsius ordinem vocaret: &, cùm nec verbo cum eo hac de re actum esset, sequenti tamen die, hora Primæ, venit Reginaldus, & petijt Ordinis illius habitum: promissio enim illa Saluatoris non habet limitem aut terminum:

c Luc. 11. 9. c *petite & dabitur vobis. Et* d *si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti*

d Mat. 17. 19 *huic*, aut e *arbori huic: eradicare & transplantare in mare. obediet vobis.*

e Luc. 17. 6. Nam diuina Omnipotentia propter vestram Orationem, fidei adeo; feruenti fiduciæ coniunctam, ita cor hominis, etiam profundissimas radices in mundo habentis, tanget, vt ipsemet gaudens relinquat omnia, seque in ipsam Religionem transferat. Nec sine mysterio Dominus noster hanc

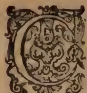
f Mat. 13. 31 f *fidem* comparat cum *grano sinapis, quod minimum est omnibus seminibus: sed cùm creuerit, maius est omnibus oleribus, & fit arbor, ita vt volucres cæli habitent in ramis eius.* Nam vnusquisque Religiosus deberet esse sicut illud granum: paruus quidem ob humilitatem; sed magnus & efficax ob spiritus feruorem: ita contendendo in perfectione crescere, vt multi sæculares ad ipsius Societatem accedant. Et cùm pro seipso orat, potest ac debet hoc titulo & nomine, inter alia petere humiliter, ita se perfectum ac feruentem fieri, vt multi alij per ipsum accedant, ad DEO magno cum perfectione seruiendum. Talis fuit sponsæ Oratio, dilecto suo di-

g Cant. 1. 3. centis: g *trahe me: post te curremus in odorem vnguentorum tuorum.* quasi distinctiùs dixerit: trahe me, DEVS meus, tanta vi & efficacitate, vt in tuo seruitio magno feruore curram: me enim sic currente, non sola te sequar; sed meis Orationibus, colloquijs, & exemplis contendam vt multi alij mecum simul currant, excitati & recreati odore præstantium donorum, quæ amplectentibus Euangelica consilia largiris.

CAPVT

CAPVT IV.

DOMINVM DEVM NOSTRVM AD RELIGIOSUM *statum vocare, manifestando vocatis diuina sua luce duplex diluuium, culparum & pœnarum, quibus mundus inundat, & naufragium facit.*

CVM DIVINA VOCATIO, de qua nunc agimus, efficere intendat mutationem quamdam spiritualem, educendo hominem ex loco periculoso, in quo versatur, ipso scilicet mundo; & transferendo ad locum tutiorem, hoc est ipsam Religionem, eum in modum quo Deus dixit Abrahamo: a *egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo Patris tui, & veni in terram, quam monstrabo tibi.* Fit vt via duplici, quod intendit, consequatur. Aliquando enim luce sua supernaturali calamitates & pericula huius mundi nobis manifestat; aut in ea incidere permittit: vt ea horreamus & euitemus; aliquando bona & excellentias Religionis ostendit, aut etiam delibandas præbet: vt illam amemus & amplectamur, quamuis semper cùm horum vnum apertè manifestat, aliquid alterius ostendit, propter connexionem, quam hæc duo inter se habent. Quoniam autem homines efficaciùs moueri solent timore malorum, quæ oculis cernunt; quàm spe bonorum, quæ tantùm fide credunt: solet etiam diuina Vocatio incipere à manifestatione ingentium malorum huius mundi, non dico mundi, quà etiam infideles complectitur; sed quà est congregatio peccatorum: qui, etsi fidem teneant, effrenes tamen sunt ad delitias, diuitias, & honores mundanos: quorum famem & miserias fusiùs indicauimus initio primi Tomi, quibus ea nunc addemus, quæ ad præsens faciunt institutum.

a Gen. 12. 1.

Tract. 1. cap. 5 & 6.

§. I.

COGITEMVS itaq; mundum hunc duplici diluuio submersum, altero culparum, altero pœnarum earundem. Quemadmodum enim in diebus Noe a *rupti sunt omnes fontes abyssi magnæ*, hoc est maris, *& cataractæ cœli*, hoc est nubes, *apertæ sunt*; factumque est diluuium magnum, quo omnes homines ob sua peccata perierunt; paucis exceptis, qui DEI inspiratione & mandato in arcam se receperunt. Ita licet existimare, fontes

a Gen. 7. 11.

& flumina amoris proprij, (hoc est, carnis propensiones, ruptas & conturbatas esse; & propter eas fuisse inferni portas apertas; vt exeuntes inde dæmones ad homines tentandos, diluuio illos submergant innumerabilium peccatorum; quod sequatur alterum pœnarum, & miseriarum innumerabilium. quarum aliquas cœlum immittet; aliæ ab ipsamet effreni carne prouenient; & aliæ, quas ipsimet homines fouent ac promouent, dum alij alios persequuntur. Propter quod Oseas Propheta gemens dixit: b *non est veritas, & non est misericordia, & non est scientia* DEI *in terra: maledictum, & mendacium, & homicidium, & furtum, & adulterium inundauerunt, & sanguis sanguinem tetigit. Propter hoc lugebit terra, & infirmabitur omnis, qui habitat in ea, in bestia agri, & in volucre cæli: sed & pisces maris congregabuntur,* & peribunt. Quibus verbis aptius exprimi potuerunt hæc diluuia, quæ fluctuum suorum multitudine adeo furiosè mundum submergunt, vt fluctus vnus peccatorum alterum assequatur; & culparum abyssus, pœnarum conuocet abyssum, ob connexionem, quam inter se inutuò habent? nam si deest in mundo veritas, totus replebitur mendacijs ac falsitatibus; & si non est fidelitas, quid erit nisi turbationes, & fraudes? si non est misericordia, quid erit, nisi fouea miseriarum? si non est scientia DEI, quæ hominum intelligentias dirigat: omnes viuent absque frœno, suosque sequentur appetitus; si mundus est diluuium murmurationum, & furtorum: quis tutam habebit suam famam, & fortunas? si est inundatio adulteriorum, & vltionum: quis tutus erit in domo sua, & in persona sua? si huius sanguinis fluctus alii alios sine intermissione sequuntur: quis eos euadet? *Propter hoc* (ait Oseas) *lugebit terra:* si enim oculos ad lugendum haberet, amarissimè lugeret damna, quæ hinc illi proueniunt. Luget ob maledictionem, quam DEVS ob Adami peccatum in eam proiecit, luget ob supplicia, quæ de cœlo propter hominum peccata descendunt; luget ob diluuia, ignes, grandines, terræmotus, tremores, ariditates & & locustas, quæ fructus eius deuorant; luget solitudinem & habitantium defectum: eò quòd pestilentiæ, bella, iræ, & vltiones, ipsis feris crudeliores ipsam desolarunt; luget denique eò quod eius habitatores sint infirmi, famelici, & exhausti; & proximi vt pereant, quorum propria vitia sanitatem lædunt, fortunas consumunt, honorem maculant, solatia diluunt, vitam breuiant, & mortis carnifici tradunt. Et inter ipsosmet cognatos, amicos, ac domesticos (vt Micheas Propheta dicebat, & in alio loco explicuimus) non est pax, nulla fidelitas, sed discordia, & contentio, eò perniciosior, quò est occultior.

b *Ose.* 4. 1.

Michea 7.1. *Tom.*1. *Tract.*1.c.5.

Quæ dicta sunt ostendit Christus D. N. S. Anselmo, proponens illi in quadam imaginaria visione ingentem fluuium, valdeque profundum, qui magno impetu fluebat, cuius aqua turbida omnino, & sordida erat, eò quòd & sordes & totius terræ cœnum in se reciperet. Adeoque vehemens erat impetus eius cursûs, vt secum raperet, quotquot ad ripam inueniebat, viros, fœminas, diuites, & pauperes, qui gaudebant se in tali aqua viuere, eaque etiam adeò sordida oblectabantur. Stupefactus hac visione vir Sanctus, cupiebat eius significationem cognoscere; accepitque responsum, quod fluuius ille esset mundus: cuius sordidis delitijs aluntur, qui illum diligunt. Nam verè nihil aliud est miser hic mundus cum suis omnibus opulentijs, honoribus, ac delitijs; nisi furiosus quidam fluuius, celerrimè fluens, cuius c *figura* (vt dixit Apostolus) celeriter *præterit*, transiens ab alijs ad alios; ita vt nullus habeat in suis bonis stabilitatem; in quo suo fluento siue fluxu colligit omnes sordes, cœnumque peccatorum, & miserias prædictas; suaque furia rapit, quotquot ad ripam inuenit: omnes enim illos trahit secum, qui affectu, ipsi approximant, & mundanorum conuersatione delectantur. Qui adeò sunt stupidi; vt, quò infaustis eius bonis potiantur, omnes etiam eius immunditias hauriant; (& vt habetur apud Iob) d *quasi aquam bibant iniquitatem*, & (vt ait Ieremias) saturantur, e *bibentes aquam turbidam* ex fluminibus *AEgypti & Syriæ*: quia eorum honoribus ac diuitijs aluntur; quamuis multis culpis & peccatis repleantur. Quod si quæras, quò tandem fluxus hic dirigatur & perueniat? respondebo: peruenire ad os & ventrem maledicti Behemoth: de quo dixit DEVS quòd f *absorbebit fluuium, & non mirabitur; & habet fiduciam, quod influat Iordanis in os eius*. Quia non solum infidelium flumen, sed etiam Iordanis improborum Christianorum influunt per os Dæmonis in maledictum eius ventrem, in quo est g *stagnum ignis & sulphuris* horrendum. meritò autem eos conferimus cum Iordane, quod significat descensum, cuius aquæ velociter fluunt in mare mortuum, vbi & nomen Iordanis, & propriam dulcedinem amittit. O infelix munde, h *inimice crucis Christi: cuius Deus venter est, & gloria* inanis, fluisque festinanter ad tuas diuitias, honores, ac voluptates. Et quamuis videaris ascendere, potius descendis: tendis enim in ipsam mortem temporalem & æternam. Et corpus descendit ad sepulchrum: anima autem ad mare mortuum, hoc est, ad infernum, vbi ita nomen tuum amittes, vt nulla tui memoria supersit, tuaque dulcedo conuertetur in amaritudinem; gloria in confusionem; & gaudium in planctum sempiternum. O arca testamenti, Christe IESV, qui ita diuisisti aquas Iordanis, vt i *aquæ descendentes starent in loco vno*, ad instar montis firmæ & *intumescentes; inferiores verò descenderent in mare*

Lib. de simi-litu. cap. 185.

c *1. Cor. 7. 31.*

d *Iob. 15. 16*
e *Iere. 2. 18.*

f *Iob. 40. 18.*

g *Apoc 20. 10*
S. Hiero de locis Hebraicis.

h *Phil 3. 19.*

i *Iosue 3. 16.*

mortuum, contine quæso, gratiaque tua comprime vitiorum nostrorum fluenta, vt constantes in tuo seruitiô maneamus; nec permittas sequi nos furentem improbi huius mundi fluxum, ne ad infelicem eius terminum perueniamus.

§. 2.

HAE SVNT MISERIAE, quæ mundum demergunt, quas Deus D.N. multis suis fidelibus manifestat, vt eas fugiant; seque ad excelsum Religionis montem recipiant, in quo tutiores viuere possint: mittit enim illis cœlestis suæ lucis quendam radium, quo ipsorum periculum eis manifestat; simulque in eorum auribus potens quædam vox insonat, modum & viam docens, quâ possint in tutum portum peruenire, & a *Isai. 52. 11.* saluari dicens, illis ad cor illud Isaiæ: a *recedite, recedite, exite inde, pollutum eius nolite tangere: mundamini qui fertis vasa Domini. Quoniam non in tumultu exibitis, neque in fuga properabitis, pracedet enim vos Dominus, & congregabit vos Deus Israel.* Ter dicit eis, vt exeant, fugiant, & recedant ex malo mundo: ad significandam illis celeritatem ac velocitatem exeundi, & recedendi, quàm poterunt remotissimè: vt euadant tres eius laqueos diuitiarum, honorum, & voluptatum; cupiditatum, vanitatum, & sensualitatum: recedendo etiam ab improbis societatibus, ne illorum culpas addiscant, ac proinde pœnarum fiant participes. Sicut vox illa de cœlo in Apocalypsi clamabat: b *exite de illa* (Babylone) b *Apoc. 18. 4.* *ne participes sitis delictorum eius, & ne de plagis eius accipiatis. Pollutum,* inquit, *nolite tangere*, quod polluat animas vestras: eò quòd elegerim vos, vt portetis vasa Domini; & in domo mea seruiatis mihi, quam decet omnis puritas & sanctitas. c *Nolite* (inquit Apostolus quasi hunc lo- c *2. Cor. 6. 14* cum declarans) *iugum ducere cum infidelibus, quæ enim participatio Iustitiæ cum iniquitate? aut quæ societas luci cum tenebris? quæ autem conuentio Christi ad Belial? qui consensus templi Dei cum idolis? vos enim estis templum Dei viui. Propter quod exite de medio eorum & separamini dicit Dominus, & immundum ne tetigeritis: & ego recipiam vos, & ero vobis in patrem, & vos eritis mihi in filios.* Si igitur desideratis esse filij lucis, amici IESV Christi, templa Dei viui: hanc vocationem diuinam audite, & filios tenebrarum fugite, amicos Sathanæ, & falsorum eius idolorum templa. Ne fugam hanc timeatis, *pracedet* enim *vos Dominus*, & recipiet, facietque vobis viam planam, & superabit itineris illius difficultates. si AEgyptij vos insequentur: ille furiam illorum reprimet; si mare rubrum, horrenda scilicet impedimenta vobis occurrent: ille medium diuidet, vt siccis pedibus possitis ad solitudinem sacræ Religionis peruenire, & mare mortuum inferni euadere. Neque existimetis vos fugere tanquam victos; sed discedere tanquam victo-

res:

res: nam mundum pro Christi amore fugere, est ipsum mundum vincere: non timiditatis hæc est fuga, sed magnæ fortitudinis indicium: ne pudeat (ait S. Ambrosius) sæculum fugere: nam peccatum fugere, vt Christum sequamini, res est insignis & gloriosa. *Lib. de Fuga sæculi ca. 4.*

VERVM quidem est, has sententias & rationes pertinere etiam ad omnes electos, quos Deus vocat, vt ita mundum fugiant, ne eius improbitatibus se immisceant: sed multo aliter mundum fugiunt, qui ad Religionem se recipiunt; quàm Iusti extra eam manentes. Hi enim ita mundum fugiunt, vt valde prope ipsos mundanos adhuc hæreant cum periculo ad eorum factionem transeundi, in qua submergantur eodem diluuio, quo illi pereunt. Nam Matrimonij onera, diuitiæ, honores, & curæ sæculi illos post se trahunt, vtament magnique faciant, quod ipse mundus magni æstimat: ex quo idolum sibi faciant cum iniuria Dei viuentis. At, qui Religionem ingrediuntur, valde procul à mundo fugiunt, & Societate ac moribus mundanorum: ideoque tutiores ab eo sunt, magisque expediti, ne eorum miseriarum participes fiant. Quemadmodum optimè perpendit sanctus Gregorius Nissenus dicens: quemadmodum ingentia flumina, quæ inundatione solent proprium alueum exire, magnam faciunt stragem in ijs, qui prope habitant; nec tamen valde procul manentes attingunt; ita miser hic mundus solum eos demergit, qui sponte ad ipsius accedunt fluenta, & prope ad ipsius fluctus perueniunt: qui vero ab eo recedunt, quieti viuunt ac securi. Quamobrem cum sæculari vitæ tanta malorum copia sit coniuncta: præstans remedium est, ab ea recedere: nam habitantes Sodomam non possunt eius flammas effugere; & qui à seruitute Pharaonis cupit liberari, exire debet ex AEgypto; & transire non mare rubrum, sed nigrum huius mundi; & cum Loth conscendere montem, & cum Israelitis ingredi solitudinem sanctæ Religionis, hæc Nissenus. *Lib. de Virgin. cap. 4.*

DISTINCTIVS tamen adhuc huius vocationis formam explicarunt Angeli, cum iusserunt Loth exire de Sodomis, ne ibi combureretur: d *ne stes*, inquiunt, *in omni circa Regione, sed in monte saluum te fac: ne & tu similiter pereas.* Rogante autem ipso Loth, vt liceret sibi manere in quadam ciuitate parua quæ vocabatur Segor, Angeli annuerunt eius imbecillitati; sed cum exiuisset ex Sodomis, & vidisset horrendum ignem, quo illæ conflagrabant: non existimauit, satis se tutum esse in Segor; & ita ascendit in illum montem, ad quem Angeli prius ascendere iusserant. Hunc igitur in modum solet vocatio diuina nos inuitare, vt procul à Sodomis, ac deprauato hoc mundo recedamus; ascendamus verò ad montem Religionis, locum scilicet multo securiorem. Sed multi non statim tantum animi habent, vt procul adeò recedant, nec ad tantam perfectionis celsitudinem conscendunt, contenti remanere in *d Gen. 19. 17.*

communi vitæ Christinæ planitie,& saluari in Segor, statu scilicet coniugali,& sæculari. At postea copiosiori cœlesti luce illustrati, periculum aduertunt, si maneant in ciuitate Segor, quæ prope Sodomam est: eò quòd multæ ignis scintillæ ex Sodoma ad illos perueniunt: cùm scilicet horrenda terrenarum cupiditatum incendia, sustineant, cum periculo in eis pereundi; propterea enim vocatur Segor: (quæ vox significat paruam ciuitatem; quia pauci sunt, qui pure in sæculo viuant, si cum ijs conferantur, qui in eodem pereunt & conflagrant:) quod periculum vt euadant, consilium mutant; nec volunt in planitie illa manere, ne Sodomis sint vicini, sed primum Angelorum consilium, ac diuinam Vocationem amplectentes, ascendunt in montem statûs Religiosi & perfectionis Euangelicæ; in quo sint magis ab igne remoti, ac de sua salute securi. Quò enim fuerimus perfectiores: eò (ait Nissenus) erimus tutiores; & quò altiores erimus in sanctitate: eò erimus Deo proximiores; & quò magis à mundo segregati: eò erimus ab iniquitate remotiores; & quo magis occasiones & communicationem cum hominibus sæcularibus vitauerimus: eò erimus puriores, & ab imitatione morum illorum remotiores. Ac propterea Sanctus ille Propheta dicebat: e *quis dabit me in solitudine diuersorium viatorum, & derelinquam populum meum, & recedam ab eis? quia omnes adulteri sunt, cætus præuaricatorum, vnusquisque se à proximo suo custodiat, & in omni fratre suo non habeat fiduciam.* Diuersoria viatorum in solitudine sunt sacræ Religiones à mundi tumultu & strepitu separatæ: in quo verè est congregatio adulterorum, & fasciculus proditorum contra DEVM, & traditorum contra proximum: quos omnes fugere debet, quicumque cupit esse perfectus, & cum S. Iob desiderat f *requiescere cum Regibus & Consulibus terræ, qui ædificant sibi solitudines.* Qui autem sunt hi Reges & Consules, nisi felicissimi huius Status fundatores? Reges enim sunt, eò quòd nouerunt seipsos regere, suasque passiones imperio rationis subijcere; & consules sunt, eò quòd optimum consilium amplexi sunt sequendi Euangelica consilia; & alijs suadent, vt eadem sequantur. Ac propterea ædificarunt domus suas in solitudine, sanctas scilicet Religiones; ad quas se recipiunt Religiosi, qui à sæculi periculis recedentes, eorum vestigia sequuntur; vt quietam vitam ducentes, certiorem sibi faciant, ac tutiorem viam cœlestem, ascendentes spiritu super ipsas nubes, ne super se descendant diluuia, quæ sæculares ac mundanos homines demergunt.

Supra.

e Iere. 9. 2.

f Iob 3. 14.

HINC fauor ille est, & studium singulare, quod promisit Dominus per Isaiam dicens: g *sustollam te super altitudines terræ:* Latet autem magnum mysterium in eo, quod non dixerit, *sustollam te* super terræ profunditates, sed *super* eius *altitudines.* Nam (vt Sanctus Gregorius aduertit) terra suas habet

g Isa. 58. 14.

Lib. 31. Mor. cap. 19.

habet fossa & profunditates, damna scilicet ac miserias temporales, super quas filij huius sæculi contendunt eleuari, ascendentes ad loca altiora, dignitates scilicet & prosperitates terrenas; Deus verò sustollit Religiosos super vtrasque: efficiens vt corda sua figant in cœlum, & bona eius æterna: ne mundi huius miseriæ ipsis noceant, aut turbent; neque eiusdem splendores & prosperitates illos alliciant, ac decipiant. Sicut tempestates ac venti inferioris Regionis aeris, non lædunt manentem in monte aliquo excelso, qui sit illis superior. Sed quis tantum nobis animi adferet, vt fugiamus, adeoque altè volemus, nisi beneuola ac iucunda vocatio huius Domini, qui id se facturum promittit, cùm luce sua cœlesti h *animam* visitat, suisque diuinis *splendoribus replet*; quibus illa agnoscit periculum profunditatum, & celsitudinum terræ: ex quo animum assumit ascendendi super vtrasque? De hac luce ait Sanctus Cyprianus, quod sibi aperuerit huius mundi miserias, quas in prolixa quadam Epistola ad amicum suum Donatum refert, ad cuius finem subijcit. Quod hæc lux faciat hominem mundo, omnibusque eius rebus superiorem; & collocet in quadam quieta & tranquilla vita, & cum æterna luce coniungat: ad quod non opus est precio pecuniario, nec Regum fauore, eò quòd sit gratuitum Domini donum; cuius liberalitas adeò est effusa & immensa; vt quemadmodum Sol suos mittit radios, & dies lucem, fons aquam, & nubes rorem: ita diuinus spiritus infundit sese in animas nostras, ad hos efficiendos effectus. Cuius auxilio agnoscentes nostrum Creatorem, efficimur Sole ipso altiores, & in omni terrena potestate excelsiores. Quamobrem instantissimè petenda ab eo est hæc lux, dicentes cum Dauide: i *illumina lucernam meam Domine: Deus meus illumina tenebras meas*, vt verè te agnoscam, &, vt par est, tibi seruiam. k *Emitte de alto lucem tuam, & veritatem tuam, quæ me deducant in montem sanctum* perfectionis, *& in tabernacula* gloriæ tuæ.

Amen.

h *Isai.* 58.11.

Lib. 2. *Epi.* 2.

i *Psal.* 17. 29.

k *Psal.* 42.3

***

CAPVT V.

QVI MISERANDA MVNDI HVIVS DILVVIA *experti non sunt, efficaciori vocatione opus habent, vt illum deserant. Et quàm excelsum sit beneficium efficax hæc vocatio, & quâ ratione gratiæ sint pro ea agenda.*

CVM CVLPARVM ac miseriarum diluuia prædicta non comprehenderunt aliquos in sæculo manentes: siue quòd paruæ adhuc sint ætatis; siue quod Deus ad breue aliquod tempus à grauioribus culpis præseruauerit; & illis prosperitatem aliquam, bonorumque temporalium copiam concesserit: si postea diuinis suis inspirationibus eos vocet, vt sæculum deserentes, vitam amplectantur Religiosam: magnam sentiunt difficultatem, huiusmodi vocationi obtemperandi: Tum enim cor habent diuitijs, alijsque bonis, quæ possident valde addictum: (quod autem quis multum diligit, difficilè deserit) tum sibi persuadent, se per totam vitam posse in ea puritate perdurare, quam breui illo tempore tenuerunt. Cuius rei sufficiens indicium est, & testimonium a *Adolescens* ille, cuius alias fecimus mentionem, *qui à iuuentute sua omnia mandata custodiuerat*, b *eratq; diues valde:* quem cũ Christus Dominus Noster ad se sequendum vocaret, *contristatus est valde*, nec aures præbuit vocationi. ex qua occasione conuersus Christus Dominus ad suos discipulos dixit: *facilius esse, camelum per foramen acus transire, quàm diuitem intrare in regnum cælorum.* Hac sententia significans, vitam Euangelicam & perfectam, quam Religiones profitentur esse instar alicuius acus: cuius cuspis valde est acuta propter asperitates, quibus pungit ipsam carnem; sed & foramen est valde angustum: nam c *porta vitæ* est valde *angusta*, quæ non capit tumentes & Superbos huius mundi; nec diuites, se de suis diuitijs iactantes, ingressum per eam inueniunt; nec nobiles, qui suæ nobilitati; nec Sapientes, qui suis scientijs multum tribuunt, & proprijs iudicijs credunt; nec qui se Iustos, & in mundi fluctibus tutos esse arbitrantur; sed qui verè sunt humiles, & in suis oculis paruuli, suisque viribus & industrijs diffidunt; timentque, ne sæculi tempestatibus iactati pereant. Ac propterea recipere se volunt in tutum Sacræ Religionis portum, obedientes Dei vocationi, dicenti: d *si quis est paruulus veniat ad me:* bene autem dicit *si quis est*: nam comparatione vocatorum, pauci sunt electi, qui diuinam sequantur vocationem: quia pauci se paruulos reputant, & animum assumunt ad sequendam Saluatoris paruitatem. Qui (vt SS. Augustinus & Gregorius explicant) hoc in loco similem se fecit Camelo, cuius natura-

a *Mat. 19. 20*

b *Luc. 18. 23.*

c *Mat. 7. 14.*

d *Prou. 9. 4.*

Lib. 2. de qq. Euan. c. 47. Lib. 35. Moral. c. 17.

lem humilitatem & ſubiectionem fuit imitatus, dum ſe humiliauit, vt per anguſtum acus foramen tranſiret, quod figura eſt eius paſſionis: in qua multis doloribus fuit punctus, opprobrijs abiectus, & tanquã vermis calcatus: Vt ſic ſuperbiam ac pertinaciã diuitum, ac potentiũ huius mundi confunderet. Ac propterea de ſe ipſo dixit: faciliùs eſſe tranſire ſe tanquã Camelum per anguſtũ acus foramen, quã aliquem Superborum, & arrogantium diuitũ intrare in regnum cœlorum, acceptando perfectionis Euangelicæ doctrinam; ſanctæq; eius vitæ paupertatem & nuditatem ſequendo. Nam ſi tres illi ad c *cœnam inuitati*, venire recuſarunt, ne ad breue tempus rerum vſu, quas poſſidebant, carerent: quanto magis reſtitiſſent vocationi, ſi dictum eis fuiſſet, vt earundem rerum Dominio in perpetuum renunciarent. c *Luc.* 14.19

§. 1.

SED NE DISCIPVLI omnino de ſalute diffiderent horum diuitũ, adiecit ſtatim: a *apud homines hoc impoßibile eſt, apud Deũ autem omnia poßibilia ſunt.* inſinuans (vt S. Greg. explicat:) eſſe opus rarũ & prodigioſum, quòd talis aliquis diues, ad ipſum perfectè ſequendũ, permoueatur: omnipotentiæ aũt Dei id eſſe perfacile. ſi enim corpus ſuũ glorioſum adeò potuit ſubtile reddere, vt in minima hoſtię cõſecratæ parte integrũ poneret, quę per foramen acus poſſet pertranſire; & idẽ poteſt de camelo facere: etiã poterit diuitum & potentiũ huius mũdi corda, ita ſubtilia reddere, & à rebus quas poſſident exuere: vt poſſint per anguſtũ vitæ Religioſæ foramẽ trãſire, exuentes ſe rebus omnibus, vt poſſint ipſi ſeruire. Quãuis aũt extraordinaria ſuæ vocationis efficacitate poſſit in momẽto hãc efficere mutationẽ in ijs quos vocat, quẽadmodũ fecit cũ S. Matthæo: ſed ordinariè hæc mirabilia facit paulatim, inſpirationes & internos cordis tactus tãta efficacitate multiplicãs, vt ſancta quadã violentia corda mutet, & ex ipſo mũdo euellat. Cuius rei iucũdam quandã imaginẽ habemus in ea ratione, quã vſus eſt ad Iuſtũ Loth è Sodomis educendũ: miſit enim duos Angelos è cęlo, qui iuberẽt, b *illũ* ſtatim *cũ vxore & duabus filiabus exire*; addẽtes, vt eos etiã moneret, quos iã in ſuos generos elegerat, vt ſimul & illi exirẽt; eò quòd cõſtituiſſet Deus, Ciuitatẽ illam deſolare. Sed *generi*, quibus *viſus eſt Loth, quaſi ludẽs loqui*, ei nõ obediuerũt. Et ipſemet valde ſentiębat exitũ illũ ex Sodomis, & ita cunctabatur exire. Quẽ tamẽ Angel[i] *cogebãt*, & vrgebãt, vt exiret; *diſſimulãte autẽ illo, apprehenderunt manus eius*, & vi quaſi *eũ eduxerũt*. magnã certè adfert admirationẽ ſancti huius viri cunctatio, ac repugnãtia in exitu è Sodomis. Quod eius generi difficiles eſſent, nõ adeò erat mirũ: cũ in ea eſsẽt nati; haberẽtq; ſuos parẽtes & amicos, bonaq; ſua ſtabilia; ac tenerẽtur ẽt proprijs voluptatibus: q verò eos monebat, ac ciuitatis deſolationẽ minabatur, erat quidã aduena: de cuius dictis, ac minis dubitare poterãt; an ex arte id faceret, vt ſic deceptos ſecũ abduceret. Sed magnũ ſtuporẽ adfert, qꝙ cũ ipſe c *Loth vir eſſet Iuſtus, & habitãs* (vt ait S.

a *Mat.* 19.26 *Luc.* 18. 27. *Lib.* 4. *Moral. c.* 22.

b *Gen.* 19.14

c 2. *Petr.* 2.8

Petrus) *apud eos, qui de die in diem animam Iustam iniquis operibus cruciabant*; & agnoscens eos, qui ipsum monebant, esse Angelos; & quod ipsos Sodomitas *cæcitate percussissent à minimo vsq, ad maximum; qui fores effringere volebant*, ita *vt nec ostium inuenire possent:* nihilominus adeò illi esset graue, ciuitatem illā deserere; opusq; esset, vt Angeli, videntes nec verba nec rationes ad illi persuadendum sufficere, *per manum eum accipere &* quasi vi, inde educere! vnde illi tanta repugnantia? tantę moræ, ac difficultas? certè non aliunde, quā quod diues esset, & potens; multosq; haberet greges, qui in illis campis pascerentur; & ipse valde esset affectus ad illius terræ pulchritudinem, & fœcunditatem, quæ erat d *sicut paradisus Domini*. Quare etsi iustus esset; quia tamen cor addictum habebat, & quodammodo alligatum illis bonis, repugnabat ac tristabatur in eis deserendis, & re ipsa nunquam ea deseruisset, nisi Angeli, vt dictum est, illum coegissent.

d Gen. 13. 10.

In ipsum igitur euenit aliquibus Iustis in sæculo manentibus, qui peccatoribus circumdati, & occasionibus ac periculis in grauia peccata labendi afflicti: etiamsi Dei inspirationes audiant, & internos pulsus habeant ad mundum deserendum, nisi perire cum ipsis mundanis velint: obsurdescunt tamen; &, quasi nihil tale audirent, dissimulant: eò quòd habentes cor suum iucundis huius vitæ bonis valde addictum, & parentes ac notos, suasque diuitias, delitiasque nimis amante: non habent animū, res adeò sibi charas deserendi. Quamobrem Deus D.N. vtens interdum occultorum suorum iudiciorum rigore, eos permittit in mundo remanere, suasque propensiones sequi: quod fecit cū illo e *Adolescente*, qui suarum diuitiarum affectu tenebatur, quem nec secundò vocauit, neq; vrsit, vt rediret: sicut etiam nec Loth generos, vt è Sodomis exirent, coegit; sed in ea perire permisit; nec tres illos inuitatos ad cęnam, iterū inuitauit; sed in sua reliquit pertinacia. Sed aliquādo tamen, licet rarò extraordinaria vtitur misericordia, cogendo nō violenter contra eorum voluntatem; sed valde suauiter & efficaciter, cū tanta illustrationum ac cęlestium inspirationū inundantia, vt illi statuant deserere prorsus, quod tantoperè amant, tantiq; faciunt: vt nudi nudum IESVM sequātur. Et fortè hoc mysteriū insinuatur in eo facto Loth, ad quem duo Angeli è cęlo venerunt, vt è Sodomis educerent, cū ad id vel vnicus suffecisset: nam ad huiusmodi homines ex tot mundi labyrinthis educendos, duplicatis cœlestibus auxilijs est opus. Et, vt S. Ioannes Climachus aduertit: non sine causa ad totum populum Israel ex Aegypto deducendum, non sunt missi Angeli, sed duo homines Moyses & Aaron: ad educendum autem vel vnicam familiam, & quidē paruam, & quatuor tantum personarum, è Sodomis venerunt Angeli: nec opus hoc solis hominibus fuit commissum. si enim spiritum vtriusq; exitus inspiciamus, difficilior secundus hic fuit, quā primus: nam populus ille Israel in Aegypto valde opprimebatur, & à Pharaone tyrannicè

e Mat. 19. 17

Gradu 1.

tracta-

tractabatur; quos ipſemet aduerſitates & incommoda impellebant, vt ex tâta miſeria exirent. At Loth eiuſq; familia abundabant, vt diximus, diuitijs & proſperitatibus: certū eſt autem, multò faciliùs deſerere mundū eos, qui in eo aduerſa & tribulationes patiuntur: quā qui proſpera in eodē vtuntur fortuna. Nō itaq; mirū eſt, ſufficere homines ad vocandū pauperem & afflictū; opus verò eſſe Angelis, ad efficaciter vocandum diuitē, ac delitijs deditū.

§. 2.

EX IIS, quæ in hoc & proximo capite ſunt dicta, ſatis apparet, quantū ſit beneficiū, quòd Deus ſuos electos ita vocet, ad mundū deſerēdum, vt vocationi pareant, prius quam ipſius mūdi diluuia eos demergāt, & flammæ comburant. Nam hæ duæ ſimilitudines valde produnt bona, quæ hoc beneficium complectitur. Quis dicet non fuiſſe inſignem Dei fauorem erga Noe, cùm volens mundum diluuio perdere, iuſſit illum arcam fabricare, in qua a *ipſe & omnis eius domus ſaluaretur?* Quamuis enim arca illa, præcipuè fuerit vniuerſalis Eccleſiæ figura, vt alio loco fuſiùs oſtendimus: poteſt tamen optimè applicari ad ſacras Religiones, quarum vnaquæque eſt quaſi vna aliqua arca, mandato & inſpiratione Dei fabricata: qui eius fundatorem elegit tanquam alterum Noe, qui *gratiam inuenit in eius oculis*, & per quem arcā conſtruxit Religionis, in qua ipſe cum tota familia ſua ſaluaretur; & à peccatorum diluuio, quod plurimos homines in ſæculo demergit, defenderet. Singulari enim prouidentia eos in eadem arca includit, & in vnione & fraterna charitate cum magna pace & concordia conſeruat; ſuſtentans eos corporalibus & ſpiritualibus cibis, quos in ipſa arca habent. Et quamuis diluuij aquæ, hoc eſt peccata & miſeriæ huius mundi eam deforis circumdent: non tamē ingrediuntur: quia b *incluſit eum Dominus deforis*, ſupplens, quod ipſe Noe facere non potuit. peculiari enim ſua protectione protegit ac tuetur intus exiſtentes: ſi volunt vti ea clauſura, votis ac Regulis, quibus in illo ſtatu circumdati ſunt & muniti. Et quemadmodum diluuij aquæ eleuauerunt arcam in ſublime à terra, ita horum peccatorum ac miſeriarum aſpectus & afflictiones, quæ Religioſis ex eis proueniunt, efficiunt, vt ipſi à terra eleuentur, & ſpiritu procul à rebus his abiectis recedant, aſcendentes ad contemplationem rerum cœleſtium ac diuinarum; & ſic ſecuriùs nauigant abſque periculo illidendi nauim, aut in rupem aliquam impingendi in ſuæ nauigationis decurſu. Quæ omnia bona illis eueniunt ex eo, quod Sapientia diuina, quæ arcam illam fabricauit, eſt eius gubernator c *per contemptibile lignum Iuſtum gubernans*, hoc eſt, per quandam vitæ rationem, quæ in hominum ſæcularium oculis contemptibilis videtur: eò quòd fundetur in paupertate, humiliatione, & aſperitate crucis: qua tamen ratione protegit ac defendit eos, qui illam amplectuntur: ne ipſius mundi miſeriæ illos demergant.

a Gen. 7. 1. In Duce ſpirit. Tra. 2. c. 12.

b Verſ. 17.

c Sap. 10. 4.

QVOD SI magnum fauorem ac studium censetur fecisse Deus Noe, quod à diluuio liberarit: quis dicet non fuisse ingentem illum fauorem, quem ostendit in ipsum Loth, ab incendio eum liberando? quamuis autem magnum fuerit beneficium, quòd eum à corporali incendio liberauit, quo Sodoma conflagrauit; multo fuit maius, quòd ab spirituali liberarit, vitiorum & carnalitatum, quibus animæ Sodomitarum, quibus ipse cohabitabat, conflagrabant. Similem etiam fauorem ostendit idem Dominus noster Abrahamo, cum ei dixit: d *Ego Dominus, qui eduxi te de Vr*, hoc est ab igne, *Chaldeorum*. Et quamuis aliqui dixerint: beneficium hoc fuisse, quod Deus miraculosè liberauerit Abrahamum ab igne, quem Chaldæi illi minabantur, nisi ignem ipsum quasi DEVM adoraret: magis tamen consonum est, quòd scriptura sacra ignem Chaldæorum appellet incentiua vitiorum, quæ instar ignis Iustum illum combussissent, nisi eum Deus inde eduxisset, cùm ei dixit; e *egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui.* cui voci magna cum voluptate ille obtemperauit: quia ex alieno periculo proprium agnouit; & videns suos conciues eo igne conflagrare, timuit, ne & ipse periret, nisi se ab eis subduceret. Conijce igitur oculos per ipsum mundum, & perpende, quot adolescentes ac Virgines, luxuriæ igne conflagrarint, quem in eis accendit persuasio, aut malum libidinosorum exemplum, quibuscum habitabant. aspice quot nobiles, quot viri Eruditi, eo quod mundi leges sunt sectati, permiserunt se ab igne iræ, aut ambitionis comburi: quem homines mundani, cum quibus ipsi versabantur, accendebant, & fouebant. Perpende item: quot diuites iam ardent in inferno, cupientes vel vnicam aquæ guttam, ad refrigerandam suam linguam: nec sit tamen qui eam illis præbeat: eò quòd non extinxerint ipsi ignem cupiditatum, qui in infelicibus eorum cordibus fuit in hac vita accensus. Quod si te Deus vocat, vt mundum fugias, accipe exemplum ex alieno damno, priusquàm illud ipse experiaris. Nescio sicut infelices illi irridentes Noe, quòd se in arcam reciperet; & Loth, quod fugeret ex Sodomis: iudicantes iocos esse, pœnas, quas illi minabantur: & paulò post viderunt, se fuisse delusos, cum aquis submergerentur, & igne conflagrarent. Si enim tu diuinæ Vocationi resistis, eosque irrides, qui suadent fugere mundum, existimans eos nimis rem exaggerare, cum id tibi dicunt, cùm minimè cogitaueris, inuenies te, sicut illi, delusum. Quod si Deus tantum in te contulit beneficium, vt ex huiusmodi periculis eruerit: gratias pro bono beneficio illi age, dicens cum Dauide: f *nisi quia Dominus erat in nobis, cum exurgerent homines in nos. forte viuos deglutissent nos: cum irasceretur furor eorum in nos, forsitan aqua absorbuisset nos. Benedictus sit Dominus, qui non dedit nos, in captionem dentibus eorum: quia anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium.* Vt autē cū magno tuo solatio in vocatio-

d Gen. 15. 7.

Vide Glo. ib.

e Gene. 12. 1.

f Psal. 123. 1.

ne tua perseuerare possis, attentius interdum perpende pericula, ex quibus te Deus eripuit, gaudẽs de securitate loci, in quo manes. Meméto quod postquã Noe ingressus est arcã, nunquã exire inde voluit durãte diluuio; sed ipse totaq; familia eius, & omnia animalia vescebantur cibis, qui erant in arca; interdũ tamen suos emittebat exploratores, vt intelligeret, quid in mundo fieret: misit autẽ g *columbã & coruũ*, inter quos hoc interfuit, quòd *colũba, cũ non inuenisset, vbi requiesceret pes eius, reuersa est ad eũ in arcã*; *coruus* aũt cum cadauera inuenisset, quibus fami suæ satisfaceret, *non est amplius ad eũ reuersus*. Hũc igitur in modũ, cũ tanto beneficio sis à Deo affectus, vt in arcã Religionis te induxerit: dãda tibi opera est, vt in ea semper maneas; (nã diluuiũ peccatorũ & miseriarũ, quæ mundũ demergũt, semper durat) & occupes te in comedẽdis spiritualibus cibis, qui sunt in ea; & nõ alijs, vt sic spiritualẽ animæ vitam cõserues, donec cõsequaris æternã. expedit tamẽ, interdũ mittere exploratores, qui videãt, quid in mundo agatur, meditationes scilic. & cõsiderationes horrẽdi diluuij vitiorũ, quę nunquã in eo cessant; ita tamẽ, vt nõ corui animo exeas ad solatia quærẽda in rebus mundanis & sensualibus; sed spiritu colũbę, eadẽ meditãdo, eo modo quo dicebat Rex Ezechias: h *meditãdo vt colũba*, animo scilicet puro, intẽtione sincera, magnis gemitibus deflẽdo perditionem tot animarũ; & periculum, in quo fuisti pereũdi cum illis. Si .n. hoc modo per meditationẽ exiueris, nõ inuenies vbi affectus tui pes requiescat, neq; in diuitijs, neq; in honoribus, nec in sensuũ voluptatibus: ideoq; magna cũ tua voluptate reuerteris in arcã, exultans ob gratiã & beneficium, quo te Deus affecit, cõstituẽdo te intra illã: dicesq; cũ Dauide: i *hæc requies mea in seculũ seculi, hic habitabo quoniã elegi eã*. Quod si dicas, k *vxorẽ Loth* perijsse, & *versam esse in statuã salis, eò quòd respexerit post se*, vt videret Sodomã conflagrantẽ: Sed respõdebo tibi, statim subiũxisse, quòd *Abrahã intuitus sit Sodomã & Gomorrã, viditq; ascendentẽ fauillã de terra, quasi fornacis fumũ*: nec tamẽ propterea punitus fuit, sed potius illo aspectu Deo placuit: nõ .n. inordinato aliquo affectu, cõtra diuinũ prę ceptũ, Sodomam aspexit; sed animo humili & timente, agnoscens rectitudinem, & rigorẽ Iustitiæ diuinæ in puniendis rebellibus peccatoribus; eiusdemq; misericordiæ magnitudinẽ in eruendis suis electis ex tali periculo: glorificans etiã ipsum, ob sibi collatũ beneficiũ, quo agnoscebat, se ab horrẽdis illis damnis fuisse præseruatum. DENIQVE ne illustre Noe exẽplũ prætereamus, audi quid S. Ambr. de Sãcto illo Patriarcha pṕẽderit: quòd cũ omnia fecisset ex mãdato ipsius Domini: fabricauit .n. arcã, ingressus est in eã, ac cessãte diluuio ex mandato Domini inde [illegible]iuit: at statim atq; exiuit, nõ iussus neque monitus, l *obtulit Deo holocausta* [illegible]ratiarũ actionẽ, ob acceptum ab eo beneficiũ, quod à tãto periculo ipsum liberasset. Animus enim generosus & gratus, nõ debet exspectare donec debitũ gratitudinis ob acceptum beneficium, ab eo exigatur. Hæc enim mora indicium est

g Gen. 8. 7.
h *Isa.* 38. 14.
i *Psa.* 131. 14.
k *Gen.* 19. 26
Li. de Noe & Arc. c. 22.
l *Gene* 8. 20.

non exiguæ ingratitudinis: sed statim, antequam gratiarum actio ab ipso petatur, debet ipse illam reddere optimo, quo poterit modo, quemadmodum fecit Noe, cuius holocaustum adeò placuit Domino eò quòd proficisceretur ex corde valde humili & grato: vt dixerit, *nequaquam vltrà maledicturum se terræ propter homines, nec percussurum vltra* diluuio *omnem animam viuentem, sicut fecerat.* Offeras igitur & tu Deo sacrificia continuarum laudũ, eò quòd à mundi diluuio te eduxerit: si enim in hac humili grataque recognitione tanti beneficij perseueraueris, iuuerit te ipse Dominus, ne vnquam ampliùs aliquo diluuio offendaris.

CAPVT VI.

VOCATIONEM ALIQVANDO EX TENTATIOnibus, *lapsibus, & miserijs temporalibus oriri; & qua ratione illa felicem interdum habeat exitum.*

ADMIRABILIS EST Sapientia diuinæ in suis consilijs, ad vocandos & conuertendos filios hominum, eos præcipuè, qui prosperè, ventoq; secundo nauigant in hac vita. Quamuis enim interdum vocationis suæ efficacitatem coniũgat cum suauitate interioris sui tactus & impulsus: interdum tamen fortes & horrendos adhibet tactus exteriores: a *sepiens* (vt ait Oseas) *viam eorum spinis*: quò puncti, & læsi, oculos aperient: & quid sibi expediat, animaduertent. Et sic sensim asperiora adhibet media, quæ aptiora sint ad eorum pertinaciam vincendam: ita vt detectionem suæ deceptionis ex proprijs incommodis aduertant: permittens eos tangi, & experiri diluuium culparum; aut rerum temporalium infortunium.

a Os. 2. 6.

1. SVNT enim inprimis aliqui ita naturali suæ constitutioni fidentes, aut Eleemosynis, & alijs pijs operibus, quæ præstant aut facturos se existimant: vt licèt Deus cœlesti luce pericula illis ostendat, quibus in mundo manentes sunt expositi, vt sic eum deserant: ipsi tamen occulta quadam Superbia tantum sibi tribuunt: vt existiment, etiamsi in sæculo permaneant, se illa pericula euasuros; dicuntque illud Sancti Petri in nocte passionis Christi: b *etiamsi omnes scandalizati fuerint: ego nunquam scandalizabor*; & quamuis multi coniugati ac sæculares damnentur, se tamen saluandos: qui etiam in medio flãmarũ ac diluuiũ huius mundi sciẽt, se præseruare. Adduntque, multò esse gloriosius cõtra tẽtationes pugnare, quã illas fugere; & maiorẽ esse honorẽ, esse cũ c Iob bonum inter malos, quã bonũ esse inter bonos: sic .n. se splẽdere inter sæculares, d *sicut liliũ inter spinas*, & e *lucere sicut luminaria in medio natio-*

b Mat. 26. 33.
c Iob. 1. 1.
d Can. 2. 2.
e Phil. 2. 15.

nis pra-

nis praua ac peruersa mūdi. Quibus apparētibus rationibus à dæmone, & proprio suo spiritu decepti resistunt diuinæ Vocationi inspiranti securum Religionis statum.

Ex quo (vt S. Thomas benè perpēdit) prouenit, vt citiùs diuinā vocationē sequātur peccatores grauiter suis peccatis læsi & vulnerati; quā Iusti suæ innocentiæ multum tribuentes. Primi enim timent se damnandos, nisi mūdum deserant; secundi autem tantum sibi arrogant, vt etiam existiment, se facilè saluandos etiamsi mundum non deserant. Quod S. Doctor probat exemplo duorum illorum diuitum, quos Christus Dominus vocauit ad se: alterum in virtutibus, alterum in vitijs exercitatos: & qui in vitijs, f *Matthæus* scilicet, statim est ipsum sequutus; alter vero g *adolescens* ille, qui præcepta à iuuentute sua custodiuerat restitit vocationi. Ideoque Pharisæis qui in se tanquam iusti confidebant, dixit: h *amen dico vobis, quia publicani & meretrices præcedent vos in Regnum Dei*, quia consilia, quæ vos contemnitis, amplectuntur.

2.2. q. 189. Art. 1. ad 1.
f Matt. 9. 9.
g cap. 19. 22.
h cap. 21. 31.

§. I.

VIDENS itaque Deus horum hominum arrogantiam, quâ ipsius Vocationi resistunt, volens illos humiliare & terrere, permittit vexari horrendis tentationibus; & interdum miserandis lapsibus: vt ipsa experientia agnoscant periculum sibi in mundo imminens, illudque celeriter fugiant. Quemadmodum de Loth dicebamus, qui securum se existimabat in a *Segor*: quando autem incendia vidit Sodomorum, fumumque percepit, & sulphuris fœtorem: mente mutata, *ascendit in montem*: ita, qui prius se tutos in sæculo existimabant, quando fumus hic fœtorque tentationum ac turbationum, ob ea quæ vident & audiunt inter ipsos sæculares, illos tangunt, mentem mutant, & vocationi diuinæ obedientes, ascendunt ad montem sacræ Religionis, dicentes cum Dauide: b *cor meum conturbatum est in me, & formido mortis cecidit super me: timor & tremor venerunt super me, & contexerunt me tenebræ: & dixi: quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo, & requiescam!* quasi quisque illorum dicat; vtinam Deus animum mihi & cordis fortitudinem daret, vt ad locum separatum ac tutum me reciperem: in quo defendat me à periculis, in quibus video me constitutum. Vix autem Dauid verba illa dixerat, cum Deus, qui periculum illud, ad bonum hoc desiderium excitandum, permiserat, dedit ei alas, quas cupiebat, vt voti fieret compos. quare statim addit: *ecce elongaui fugiens, & mansi in solitudine*. O felix volatus, qui hominem à terra eleuat! & beata fuga, quæ eundem procul à sæculo remouet; facitque *manere in solitudine* vitæ Religiosæ, vbi *saluum eum facit, à pusillanimitate spiritus*, quæ ipsum affligit; & *à tempestate* tentationum, quæ ipsum oppugnat.

a Gen. 19. 30.
b Psal. 54. 5.

b. NE TAMEN tutum te esse existimes apparentiâ rationum, quas tua tibi
" suggerit arrogantia, vt in sæculo remaneas, audi S. Hieronymi ad eas respõ-
" sionem. Nolo, inquit, in mundo certare cum spe talis victoriæ: ne pericu-
" lo exponar eam aliquando amittendi; sed fugio. Nam si mansero, aut vincã,
" aut succumbam; cur igitur, quod certum est, deseram, & eligam quod est
" dubium? si mortem euadere volumus id faciemus, aut armis pugnando, aut
" pedibus fugiendo. Tu qui in mundo pugnas: vincere potes, ac vinci: ego qui
" fugio, si in eo quod fugio non vinco: fugio tamen ne vincar. Non est tutum
" prope serpentē accũbere, ac dormire, nã etsi potest esse, ꝙ me nõ mordeat;
" potest tã esse, ꝙ aliquando mordeat; & quòd eius morsus sit lethalis. Tutius
" igitur est ab eo, fugiendo, recedere: nã hæc fuga nõ infidelitatis, aut diffidẽ-
" tiæ; sed magnæ prudẽtiæ, & cautelæ indiciũ est. Nimiũ præceps est, ait S. Cy-
Lib. de singularit Clerico. in initio. prianus, qui transire cõtendit, vbi aliũ conspexerit cecidisse; & vehementer
infrenis, cui non incutitur timor, alio pereunte: aduersa est confidentia, quæ
periculis vitam suam pro certo commendat: & lubrica spes est, quę inter fo-
" menta peccati saluari se sperat. Incerta victoria est inter hostilia arma pu-
" gnare. Et impossibilis liberatio est flammis circumdari, nec ardere. Quod
" Salomon non negat dicens: c *quis poterit abscondere in sinu suo ignem? aut ambu-*
" *lare super prunas, vt non comburantur plantæ eius.* In hac parte expedit plus be-
c Prou. 6. 27 nè timere, quàm male fidere; & vtilius est infirmum se homo agnoscat, vt
" fortis existat; quàm fortis videri velit, & infirmus emergat. Magnæ prudẽ-
" tiæ est periculis non se gratis offerre: cùm scriptum sit: d *qui amat periculum,*
d Eccl. 3. 27. *peribit in illo*: ille autem in hoc casu periculum amare censetur, qui Deo in-
spirante & speciali Vocatione, vt à mundo exeat vocante: id facere recu-
sat. Hæc enim inspiratio & vocatio indicium est, quod mundus sit ipsi pe-
riculosus, ac propterea eum vocat, vt inde exeat. Non quòd status Religio-
sus sit necessarius, vt ipse saluetur: sed, quòd multi adeò sint debiles, & pec-
candi occasiones, quas in mundo habent, adeo vehementes: vt difficillimè
saluentur, nisi diuinæ inspirationi obedientes, eas fugiant. In quo sensu ac-
Lib. 2. ep. 61. cipiendum est, quod sanctus Gregorius dixit Mauritio Cæsari, Damnans
legem ab eo latam, qua prohibebantur milites admitti ad Religionem:
quam ipse dicit esse iniustam, eo quod cœli portam multis occludat, qui
possent, nisi omnibus renuntient, salutem consequi, ob horrenda & con-
tinua pericula, quæ ex eis proueniunt. Denique esto sit gloriosum, esse bo-
num inter malos, & lilium inter spinas: (quod meritò conniti omnis debet,
qui inter eos permanere cogitur) hoc ipsum tamen est difficile, ac rarum;
& periculo expositum, ne obtineatur ab eo; qui, vt omnia deserat, à DEO
vocatur; & ex vana sua arrogantia id facere recusat. præcipuè cùm, perse
ctum esse inter Perfectos, non solum sit facilius, sed etiam gloriosius: nam
alioquin adolescenti illi, qui inter homines sæculares bonus erat, non dixis-

set

set Christus D.N. e *si vis perfectus esse, veni, sequere me.* Ex quo colligitur, valde temerarium esse, diuinæ vocationi, propter apparentes hasce rationes, resistere: cum sit certum, alterum è duobus necessariò sequuturum: aut quod Dominus Deus noster talem relinquat in periculis mundi, sicut reliquit illum adolescentem: quæ est valde horrenda punitio; aut permittat te adeò tentari, & à periculis imminentibus premi, vt ipsamet deceptionem hanc cum magno tui incommodo tibi detegant; detque vexatio intellectum, ad sequendum & amplectendum, quod antea horrebas. e Mat. 19. 21.

§. 2.

ALIA QVOQVE VIA vtitur Deus ad huius generis homines, de quibus agimus, vocandos: quam Cassianus necessitatis vocationem appellat: cùm scilicet huiusmodi rebelles suis diuinis inspirationibus, permittit affligi indigentiâ & miserijs temporalibus, quæ repentè illos adoriuntur; vt tædio quodam affecti, mundum ipsum detestentur ac deserant. In quo valde splendet ipsa Dei illos vocantis sapientia. Cùm enim eos videat adeò mundo addictos & affectos; & quòd sponte nolint illum deserere: permittit, eundem mundũ ipsos detestari, & à se repellere; ita malè eos tractando, vt ipsa necessitas eum deserendi excitet desiderium. Et accedens in tali occasione Deus inspiratione sua, facilè ab eis obtinet, quidquid vult. Cuius rei figura fuit; quod euenit a viro cuidam *AEgyptio seruo viri Amalecitæ, quem eius Dominus reliquerat in agro, eò quòd ægrotare cæpisset,* & ex itinere defatigatus, eum sequi non potuisset, quem cùm inuenisset Dauid, curauit ei cibum dari, *qui cùm comedisset, reuersus est spiritus eius, & refocillatus est.* Eum igitur Dauid accepit itineris ducem, vt Amalecitas insequeretur. Quid aliud (ait S. Greg.) puer hic AEgyptius significat, nisi huius sęculi amatores? qui diu noctuque in eius seruitio occupantur, quærentes in suis omnibus operibus quidquid ille amat, & magni facit. In qua occupatione incidunt in morbum aliquem ac defatigationem; permittente Deo Domino nostro, (vt primo tomo fusius est dictum) eos incidere in euentus valde aduersos; b *& sequentes amatores suos,* (vt dixit Oseas) *non apprehendant eos,* eorumque conatus sint irriti, donec ipsemet mundus eos deserat, & tanquam inutiles sibi, aut aduersantes, à se repellat. Et quid aliud est, permittere eos à Regum & Principum gratiâ excidere, aut dignitates & officia, quibus fungebantur, aut conabantur obtinere, illis auferre, aut eos facultatibus, honore, aut fama, quâ gaudebant spoliare: nisi quod mundus eos à se repellit, aut in medio itineris, vt dicitur, illos deserit, permittens eos in magnas deuenire calamitates; vt hac ratione fidelia illorum obsequia remuneret. Sed tunc oportunè accedit Deus noster, renouans ac recentes mittens inspirationes, quibus eos excitat, & degustandum præbens panem lacrymarum, vinumque compun-

Collat. 3. c. 5.

a 1. Re. 30. 11

Lib. 5 Mora. cap. 29.

Tract. 1. c. 3.

b Osea 2. 7.

ctionis, eos plane confortat, & re ipsa in suos adscribit socios, & militię Religiosæ, ac perfectæ vitæ milites efficit: & interdum facit eos duces ad animas expugnandas, instituens per eos bellum aduersus ipsum mundum, ex quo eos deduxit, eò quòd nouerit ipse c *suscitare de puluere egenum ac de stercore erigere pauperem, & collocare eos inter principes populi sui*, suos scilicet Apostolos, vt hac ratione insignia sint Instrumenta, ad egregia in bonum animarum facinora aggredienda.

c 1. Reg. 2. 8.

Collat. 3. c. 5. Hoc perpendit benè Cassianus, dicens: hanc vocationem, quæ ab huiusmodi aliqua necessitate ducit originem, etsi vilibus principijs innitatur, valdè tamen prosperos sępè fines habere. Nam ab ea viros aliquos incepisse, qui postea spiritu feruentissimi, & in omni virtute perfecti exstiterunt, illis consimiles, qui optimo principio aggresi Domini famulatum, reliquam quoque vitam laudabili feruore spiritûs exegerunt; sicut è contra euenit, vt qui à perfecta vocatione inceperunt, tepefacti, ad vituperabilem finem reciderint. Ac proinde sicut illis nihil obfuit, quòd non suo viderentur arbitrio, sed necessitatis impulsione conuersi, quippe quibus hanc ipsam occasionem, qua compungerētur, Domini benignitas procurauit: ita etiam istis omninò nihil profuit, sublimiora habuisse conuersionis principia: quia non studuerunt, reliquam vitam termino congruo terminare. Quid enim profuit Iudæ, Apostolatus sublimissimum gradum eodem ordine, quo Petrus cæterique Apostoli asciti sunt, voluntariè suscepisse; qui vocationis suæ pręclara principia, cupiditatis, ac Phylargiriæ pestifero fine cōsummans, vsque ad traditionem Domini crudelissimus parricida prorupit? aut quid obfuit Paulo, quod repente cæcatus ad viam salutis velut inuitus videtur attractus? qui postea Dominum tanto animi feruore sectatus, initium necessitatis, voluntaria deuotione consummans, gloriosam tantis virtutibus viam comparabili fine conclusit. Quod idem euenit Abbati Mosi: nihil enim ei defuit ad perfectæ beatitudinis meritum, quod metu mortis, quæ ei propter homicidij crimen intentabatur, impulsus, ad Monasterium se recepit: quia ita necessitatem conuersionis arripuit; vt eam in voluntatem propria animi virtute conuertens, ad perfectionis summa peruenerit. Hæc Cassianus. Quæ innumeris insignium virorum exemplis licet confirmare. qui mundum, aliqua necessitate compulsi, fugientes, eò peruenerunt, vt fierent Ecclesiæ lumina, fundantes, tanquam Christi ipsius Duces, Religiones nouas; aut nouum splendorem prius fundatis adferentes. Duo oculi siue lumina Eremiticæ vitæ fuerunt Paulus primus Eremita, & Magnus Arsenius; & vterque vitæ suæ modum cæpit fugiens persequutionem: alter quidem Decij, alter discipuli sui Arcadij. Sanctus Romualdus fundator fuit insignis Religionis, cuius tamen vocatio originem habuit, eò quòd particeps aliquo modo fuisset mortis cuiusdam hominis.

VALDE

VALDE rogabat S. Bernardus Gerardum fratrem suum, vt mundum desereret; sed nolente eo sanctas ipsius admonitiones audire, apponens vir sanctus digitum suum ad eius latus, dixit: veniet tempus, & quidem breui, quo hasta infixa in hoc latus viam aperiat; vt consilium, quod modò contemnis, ad cor tuum penetret. Et ita euenit. intra paucos enim dies captus fuit ab hostibus suis, & idem latus hasta vulneratum. Quod vulnus vbi sensit, magnis clamoribus dicebat: monachus sum, monachus sum Cisterciensis: Et statim voto se obstrinxit: si DEVS ab illa captiuitate illum liberaret, se monachum futurum. Liberatus ergo, votum suum impleuit: & adeò insignis euasit Religiosus, qualem licet videre ex sermone, quem idem S. Bernardus eius frater de felici eius vita & morte habuit. Huiusmodi exemplis abundāt historiæ sacrarum Religionum: quamuis non adeò sint necessaria humanarum historiarum exempla, cum adsit certissimum quoddam in historia diuina, vocationis sc. filij prodigi: qui cum à magna sua prosperitate cecidisset, & fugere cuperet ingentem c *famem*, qua cruciabatur, & in fame officium *pascendi porcos*, quod à mundo acceperat, rediit ad domum paternam; Et à patre suo adeò amāter est exceptus, vt maiores fauores ac beneuolentiam ipse experiretur, quàm frater eius maior, qui fideliter & constanter parenti seruierat. Vt ex hoc intelligas: quocunq; modo ad Dei domum accedas, etiā fugiēs huius vitæ carnifices: Christū Dominū tibi aditum præbiturum, quia d *descendit de cælo, vt faceret voluntatē Patris, qui misit eum*: cuius voluntas est, vt neminē excludat omnium, qui ad ipsum deducentur: etiā si catenis ferreis vincti, & à calamitatibus coacti deducantur. Nouit enim ipse gratiā suā commutare has catenas necessitatis in alias quæ sint charitatis: eleuās sic venientium intentionem à terrenis ad cælestia, & ab humanis ad diuina. Quamuis enim Christus D.N. libenter admittat venientes ad suam scholam, fugientes incōmoda & calamitates mundi: non tamē placet illi, quod veniant præcipuè ob temporales commoditates, quasi hoc in Religione quærant, vt suæ paupertati cōsulant, famē expleant, & honorificè viuant. Hoc enim nō esset mundū deserere, sed eundē secū adducere, eumq; Religionis habitu tegere ac vestire. Non est id sequi Christū nudū in cruce; sed quærere Christū quēdā diuitē, & in quodā gloriæ throno collocatū, qualē sibi finxerat scriba ille, qui ea mente & intentione dixit ipsi Christo: e *Magister, sequar te quocunq; ieris*. cui statim Christus respondit; *vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos: filius autē hominis non habet vbi caput suum reclinet*. Atque si apertius ei dixisset: si me vis sequi, existimans me futurum Regem, teque in meo comitatu diuitem futurum, ac honorandum: valde erras. Ego enim tota vita mea adeò pauper sum futurus, vt nec locum proprium habeam, in quo caput meum reclinem. Qui hoc animo ad Religionem se conferunt, non ingrediuntur per portam rectam, nisi mutent intentionem. Huius enim vitæ necessitates

In eius vita. lib. 2. c. 3.

Serm. 26. in Cantica.

c *Luc. 15. 16.*

d *Ioan 6. 38.*

e *Matt. 8. 19.*

Luc. 9. 57.

Tom. 1. Tra. 2. cap 3.

possunt quidem esse causæ, & veluti calcaria, vt quis mundum deserat, seq; ad Religionem recipiat: sed huius receptionis & ingressus finis præcipuus non debet esse, illarum necessitatum remedium quærere. Quare videns Christus D.N. multos ipsum sequi, quos pauerat in deserto: volens eorum intentionem ad excelsiorem finem dirigere, dixit: f *quæritis me, quia mãducastis ex panibus, & saturati estis: operamini non cibum, qui perit, sed qui permanet in vitam æternam, quem filius hominis dabit vobis.* Voluit enim eis Dominus dicere, non debetis me sequi ob finem adeò leuem, & abiectum, atque est cibus corporis, & quodcũq; aliud temporale bonum; nam id totum est corruptibile: anima autẽ vestra est æterna, quæ propterea opus habet cibo non corruptibili, & bonis æternis. Propter illa igitur laborate, illa quærite, & propter eadẽ me sequimini: nam ego copiosè vobis illa tradã: quamuis neq; reliqua illa temporalia bona, tanquam additamenta, tradere negligam. Deniq; ad nostrum propositũ spectat, quod Plinius dixit de gemma, quã Euangelium g *pretiosam margaritam* vocat, estq; figura vitę religiosę. Nam quẽadmodum gemma ex rore de cælo descendente generatur, recepto in concha marina: & quò ros est copiosior, eò gemma maior euadit; qui si purus sit, illa est valde candida & pulchra; si autẽ ille turbidus est ob nubes & tonitrua; illa quoque obscurior est ac diluta: ita etiã vita Religiosa generatur in anima, à cælesti diuinæ Vocationis ac inspirationis rore: quæ quò est efficacior; eò vita Religiosa solet esse perfectior. Quod si eadem vocatio pura sit, solumq; propter ipsum Deum & respectus cælestes: vita quæ incipitur, pura erit ac cælestis: si autem Vocatio ipsa sit turbata, ob admixtos fines aliquos terrenos, temporalium commoditatum; metus alicuius humani, aut impetus iræ, & choleræ: vita erit obscura & parum splendens; & interdum Religio ipsa erit inanis, & solo nomine talis: ac propterea multum refert, quòd vocatio sit cum prædicta puritate.

f Ioan. 6. 27.
Lib. 9 ca. 35
g Mat. 13. 46

CAPVT VII.

TIMOREM MORTIS, ET VLTIMAM VOCATIONEM *ad exitum ex hac mortali vita, esse medium valde efficax ad mundum hunc sine mora deserendum.*

VONIAM MORS EST omnium miseriarum temporalium terribilissima, transitusq; ad mala, aut bona æterna: ideò memoria ac timor eius, præcipuè cum à morbo præsenti, aut alterius mortis exemplo fouetur, est efficacissimum Vocationis diuinæ medium, non solum ad statum peccati deserendum, (vt in primo Tomo est dictum) sed etiam ad omninò renunciandum mundo, & statum Religiosum amplectendũ. Quare

Tract. 1. c. 14

Deus

Deus D. N. eos, qui ordinarijs & suauibus ipsius inspirationibus rebelles ac pertinaces se præbuerunt, vt plurimum solet huiusmodi terroribus deijcere, collocans eos in mortis periculo, aut cælesti sua luce ostendens eis tremenda illa, quæ in ea occurrunt. Nam, (vt S. Hieronymus dixit) facilè deserit omnia, qui certò sibi persuadet, se breui moriturum; & absque mora valedicit mundo, qui existimat se breui ad id fore cogẽdum; nec grauiter fert, à parentibus & amicis suis discedere, qui serio cogitat, cito se eos deserturũ; & qui firmiter credit, se intra paucos dies tremendam illam vocem auditurum, qua ad exeundum ex hoc mundo, & rebus omnibus visibilibus vocetur, ad rationem de suis operibus reddendam & præmium aut pœnam accipiendam, quam eisdem fuerit promeritus: gaudebit procul dubio, mortẽ ipsam præuenire, huius separationis causam; & ingredietur Religionẽ, in qua, dum quis viuit, moritur: ne horrendos mortis timores damnaq; persentiat.

Ex quo fit, vt quẽadmodum mors terrã cadaueribus mortuorum replet, suũ cuiq; sepulchrũ assignãs: ita memoria ac timor eius deserta cõdidit Eremitis. & nũc Religiones replet Religiosis: quorũ vita cũ Votis suis est perfecta quædã mortis imitatio. (vt meditatione decima primæ partis est dictũ) oẽs. n. spõte sua eligũt, mori mũdo, ac tẽpestiuè renunciare dominio, iuriq; diuitiarũ, matrimonijs, dignitatib. propriæq; libertati; prius quã ipsa mors hæc omnia illis auferat. quare se ipsos in Religione sepeliunt, vt cũ Christo viuãt, sicut ipse vixit: imitãtes in vita eũ, q futurus est eius Iudex in morte; & portãtes crucẽ, quã ipse iussit portari, & in eadẽ moriẽtes, vt per eã ad paradisũ ascẽdant. Nã (vt S. Chryso. ait) crucẽ portare, nõ est ipsũ lignũ humeris imponere; sed mortis semper meminisse, & ob oculos semper eã habere; talẽ vitam instituẽdo, quæ sit ipsius mortis imago; nec mortis cuiusuis, sed veræ mortis crucis, imitãdo eũ, qui in ea est mortuus, vt Sanctæ vitę nobis exemplum præberet: ita vt perfectè nobis aptetur, ꝙ Apost. dixit: a *mortui estis: & vita vestra est abscõdita cũ Christo in Deo.* O mortẽ felicem, (ait S. Bernar.) quæ Iustũ à culpis mundũ cõseruat, & quasi aduenã huius sæculi facit! Quare aũt mors illa est felix, nisi, quia necesse est, b *nõ viuentẽ in se* ipso, *viuere in Christo*; & quasi eius socius sit in Deo ipso abscõditus. O dulcis Societas! ô securum latibulum! quis potest esse socius iucundior ipso Christo? & ꝙ latibulũ securius ipso Deo? ô felices mortuos, quibus Christus tanquã socius cõiungitur; & Deus tanquã sepulchrum, & intimus recessus ipsos recipit! vbi autem illos excipit, & c *abscondit* eos, nisi (vt dixit Dauid) *in abscõdito faciei sua à cõturbatione hominum?* & quid dico à cõturbatione hominum? imò nec cò pertingit solicita & anxia cõturbatio mortis, iudicij, aut inferni; neque horrẽdi dæmonũ terrores: quia, dum viuerent, omnia hæc studiosè meditati sunt, ac ruminarũt; seq; ad eandẽ præpararunt, ita in Religione viuẽtes, sicut in ipsa mortis hora sunt re vera futuri. Affectu. n. reliquerunt ipsi, quod ipsa poterat

Ex S. Ambroso.

Homil 5. ad Popul.

a *Colo. 3. 3.*

Ser. 7. Quadragesimæ.

b *Gal. 2. 20.*

c *Psal. 30 21.*

illis auferre; ſeque diſpoſuerunt, vt pericula euaderent, in quæ illa potuiſſet eos conijcere. Quid autem mirum, ſi mortem illi non timeant: qui ſponte ſua quotidie moriuntur, & morientes viuunt in ſuo ſepulchro? & quoniā d *eis viuere Chriſtus eſt: mori* reputant *lucrum*, tanquā tranſitum ad regnandum cum ipſo. Ac propterea S. Chryſoſtomus dixit, *quotidie moritor, & mortem deride.* Neque enim illa nocere tibi poteſt, ſi ita quotidie viuas, quaſi dies illa eſſet vltima. Immò ridens eius triumphū, vſurpare tibi licebit illud Apoſtoli: e *vbi eſt mors victoria tua? vbi eſt mors ſtimulus tuus?* primus aculeus, qui è paradiſo nos expulit, mortiq; ſubiecit, eſt peccatū: poſt quē alij ſunt aculei, paſsiones ſcil. carnis, concupiſcentiæ rerū mundi, ac dæmonis tentationes, quæ nos ſtimulant, ac in miſerandā animæ & corporis mortem præcipitant. Continua tamen eius memoria, ſanctuſq; eius timor vincit, hebetatq; oēs hoſce aculeos; & glorioſam obtinet victoriā de ea, quæ prius nos vicerat; ac triumphat de eadē virtute diuinæ Vocationis, quæ cœleſti ſua luce ex veneno educit teriacham, & antidotum; & ex ipſo quem de hoſte reportat, triumpho, arma ſumit, ad eundē cum glorioſiori triumpho vincendum. Quemadmodum. n. f *Tobias ex piſce mortuo, & exenterato*, iuſſu Angeli *fel* accepit, quo *parenti cæco viſum reſtituit*; & *cor, quo fugauit dæmonē*: ita exercendo meditationē circa cadauera, cum diuinæ inſpirationis auxilio, hauries vtilem tibi amaritudinē, quæ deceptionē tuā tibi detegat; & animæ viſum clarificet, taleq; det affectū & cor adeo robuſtū, vt dæmones fugere cogat, triūphumq; de illis reportet.

d Phili. 1. 21.
Vbi ſuprà.
e 1. Cor. 15. 55
f Tob. 6. 8.

QVOD ſi vnum ex his triumphis videre cupis, vt pugnare diſcas ac vincere: audi quid prudenti cuidam adoleſcenti, principis cuiuſdam vnico filio acciderit, quē Deus hac via & ratione ad Religionis ſtatū perduxit. Cui cum princeps parens conaretur perſuadere, ne id faceret, cùm eſſet iuuenis, diues potens, & magnarū ditionū hæres; & quòd in ſæculo manēs poſſet, ſicut alij ipſi ſimiles fecissēt, Deo ſeruire: Sed reſpōdit, ſe libēter ipſius voluntati paritur ū, modò ipſe ſubditos ſuos à quodā tributo liberaret, quod ipſi pendebant: grauiter. n. valdeq; moleſtè ferre, eos in tam ſeuera ſubiectione teneri. Interroganti aūt parenti, quod nam illud eſſet tributū, vt illud auferret: reſpondit filius: tributū & onus illud eſſe, quòd æquè iuuenes ac ſenes morerētur; æquè diuites ac pauperes; æquè principes & nobiles, ac reliqui ciues & pagani: quod tributū ſi auferatur, dicebat, ſe in ſæculo remanſurū. Cumq; parens reſponderet: Deū ſolū illud auferre poſſe; intulit prudēs adoleſcēs: ſi nullus hominum tributū hoc poteſt remouere, nullus etiā impediet me ab eo ſtatu amplectēdo, ad quē Deus me vocat. Nam ſi ego etiā iuuenis, diues, ac potens poſſum ſtatim mori; volo ſtatim incipere ſeruire Deo, cum ea perfectione ac ſeueritate, quā deſidero; vt mors paratum me, & Dei obſequio ſtudentem inueniat. Hoc filij reſponſum adeò cor parentis penetrauit; vt non ſolùm filij ſui conſilium, animiq; decretum approbauerit; ſed ipſe quoque cœleſti

Ex Cæſario in lib. de Exemplis.

luci aditum præbens, eam veritatem adeò est benè assequutus, vt statuerit, eandem, quam filius, tenere viam.

Hi sunt diuinæ vocationis triumphi, quos ipse per mortis memoriam reportat; quæ non solùm est vox ignauos excitans, & ad fęlicem Religionis statum impellens; sed etiam est offensiuum ac defensiuum telum contra hostes, contendentes ab ea homines deterrere. Eadem etiam vox est anchora firmos eos tenens, & constantes in medijs tempestatibus, quas caro, & sanguis excitant, vt eos ad sæculum reuocent. Est etiam frenum continens furiosum cupiditatum huius mundi impetum, ne in abyssum inferni eos præcipitet. Denique est aculeus instigans eos ad currendum magno feruore post Christum: vt perfectionis celsitudinem consequantur, antequam diei lux deficiat.

Svperest nunc ostendere, quid lux cœlestis in hoc vocationis modo manifestet. ad quod illud iacimus fundamentum, quod Deus in hora mortis omnes homines vocet vocatione aliquo modo illi simili, qua vocat aliquos ad mundum deserendum, & Religionem amplectendam: quamuis cum circumstantijs ac conditionibus magis horrendis ac tremendis: dicens in seuerissimo quodam sensu verba illa, quę olim dixit Abrahamo, g *egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui; & veni in terram, quam monstrabo tibi.* In quibus verbis tria licet valde horrenda perpendere, tanquam tria puncta vtilissimæ cuiusdam meditationis. g Gen. 12. 1.

Consideratio eorum, quæ in vltima mortis vocatione geruntur.

Considera inprimis, quid Deus D.N. iubeat te deserere, & vnde iubeat exire in illa difficili mortis hora! Primū enim iubet *egredi ex terra tua*: non solū ex ea parte, in qua natus es; sed ex toto terræ orbe, ad quē nunquam ampliùs sis rediturus; nec vlla prorsus eius re ampliùs vsurus. Tibi enim non erunt ampliùs campi, nec horti, nec aulæ; nō ciuitates, nec prouinciæ: nulla res iucunda, quæ oculos recreet; nullæ musicæ, quæ aures lætificent; nulli odores, aut sapores, qui olfactum aut gustatum oblectent; nullæ res blandę, aut suaues, quæ tactui recreationem aut delectationem afferunt. Hæc, inquam, omnia deserēda sunt tibi exeunti ex terra, in qua illa reperiūtur, ita vt nihil prorsus eorum tecum possis asportare: sed sicut nudus ingressus es terram, ita nudus exibis. Punctum 1.

Deinde iubet, egredi ex *cognatione tua*, deserentem non solum eos, qui tibi sunt sanguine iuncti; sed etiā totum genus humanum, absq; vlla spe amplius in mortali hac vita agēdi; aut consuetudinē vllā habēdi cū hominibus, siue illi sint cognati, siue noti, amici, aut socij; quantumuis intimi ac dilectissimi fuerint, siue bona, siue mala amicitia: soli enim exeundum tibi est, & soli absque vllo comitatu coram tuo iudice comparendum. 2.

3. TERTIO iubet exire *ex domo Patris tui*, non solum terreni, sed cuiuscunque in hac vita, etiam patris cœlestis: exeundum enim tunc erit ex Ecclesia militanti, & ex domo Religionis, & ex omnibus eius monasterijs, siue Conuentibus: ac proinde tibi non erit amplius Sacramentorum Ecclesiæ vsus, non concionum, non librorum sacrorum, aut piorum; nec aliorum mediorum, quæ tibi in terra existenti ad salutem consequendam vsui esse poterant. Ac denique dicetur tibi: *egredere ex domo*, quam pater tuus carnalis tibi dedit, ex miserabili scilicet isto corpore, in quo anima tua per tot annos habitauit: neque diutius in ea licebit habitare: nam tota conuertetur in pulverem, ex Iudicis supremi sententia in proditorem lata, cuius domus iubetur ad terram deijci, & sal desuper seminari.

HAEC omnia deferenda tibi sunt in illa hora; & quidem cum ingenti pœna ac dolore, si amore inordinato ad malum aliquod affectus fuisti; aut ex nimia ignauia nõ fuisti vsus bono, cum potuisti. Quid igitur huic horrendi huius exitus vocationi, cũ ea, quę nunc fit, ad exitũ adeò suauẽ ac iucundum, quod si hanc cũ magno spiritu amplecti, alterã illã reddet suauissimam: cur hãc non amplecteris, & ex ea nõ exultabis? cur nõ complaceas tibi relinquẽdis, quæcunq; in hac vita poteris: vt magna tua vtilitate in hora mortis iam factũ inuenias? ô dulcis IESV, qui nudus ex hoc mũdo exijsti, nudus moriens in cruce, separa, quæso, à me in vita, quod in hora mortis vellem omnino reliquisse; vt nudus nunc crucem amplectar, & nudus in ea exspirem.

2. Punctum. SECVNDO est considerandus locus, ad quem vocaris, cùm dicit: *veni in terram, quam monstrabo tibi*. & hic perpendes triplicẽ terrã, quã Deus tibi potest in hora mortis ostendere. Prima est cœlũ: quæ terra est viuentium, & beatorum possessio; in qua faciem illis suam ostendit, repletque æterno suo gaudio, & bonis omnibus, quæ possunt desideria cordis eorum explere ac saturare. Secunda est Infernus, terra mortuorum ac damnatorum carcer; tenebris plenus, ac miserijs, in qua terra, neque ordo est, neque requies; sed ingens confusio, & intolerabiles cruciatus. Hæ duæ sunt habitationes æternæ: ex quibus nullus, qui semel ingressus est, exire potest; nec vllus est transitus ab vna ad alteram. Nam a *si ceciderit lignum ad Austrum* cœli, *aut ad Aquilonem* Inferni: *in quocunque loco ceciderit, ibi erit*. Tertia terra est purgatorium, hoc est, captiuorum ac debitorum carcer: in quo horrendis igneis pœnis debita luunt peccatorum: vnde nõ priùs exire licebit, quàm vltimum quadrantem reddiderint. Vnam ex his tribus terris ostendet tibi Deus in mortis articulo; ante quem non poteris scire, quam tibi monstrabit; neque quæ sors tibi continget. ô quales angustias, & animi afflictiones tuus sentiet spiritus, cùm viderit, b *securim ad radicem arboris iam positam, vt eam præscindat*, nesciens, in quam partẽ cadet post abscissionẽ! ô quomodo paupercula anima cruciabitur constituta in dubio finis, quem eius exitus habebit. Cõscia enim sibi est,

a Eccl. 11. 3.
b Luc. 3. 9.

quod

quod peccauerit;ignara tamẽ,an sua peccata sint dimissa:nouit,se dignã esse, quę repellatur,& nescit an sit nunc digna,quę diligatur & admittatur.Quòd si diuinam Vocationẽ in hac vita audiuisti,& iuxta eã vitã tuam instituisti; gaudebis,cũ secũda illa vocatio aderit,propter spẽ conceptã,quod ostendet tibi Deus felicẽ illam terram, de qua dicitur:c *in terra sua duplicia possidebunt.* dabit enim Deus Religiosis tanquã primogenitis suis duplicatũ gloriæ prę-mium:alterũ eò quòd præcepta eius seruauerint; alterũ quòd Euãgelica cõ-silia sint amplexi. Tunc audiet anima tua vltimã illam ac iucũdissimam vocationẽ sponsi cœlestis,dicentis:d *Veni de libano sponsa mea,veni de libano, veni: coronaberis de capite Amana,de vertice Sanir & Hermon,de cubilibus leonum,de mõtibus pardorum.* Ter illam vocat ad coronam recipiendã (vt ait Honorius) ob triplicem renũciationem,quam fecit:nẽpè Dæmoni,Mundo,& sibiipsi; diuitijs,delitijs,ac propriæ volũtati per tria vota,quæ edidit,Paupertatis, Castitatis,& Obedientiæ:quorũ fideli custodia facta est eius vita excelsa,pura, cãdida,& instar mõtis libani(quod interpretatur cãdor)exaltata; pedibusq; suis calcãs colles huius mũdi,Superbiã,scilicet,Ambitionẽ,& Cupiditatem: in quarũ cauernis occultant se dæmones,qui tãquam leones,& Tigrides persequuntur Iustos.ô quam felix erit anima tua,si nunc audiat diuinã vocationem,quæ ipsam inuitat ad vitam adeò excelsam! siquidem tẽpus veniet, in quo vocetur ad coronã adeò gloriosam recipiendã. Contra verò si ad vocationem diuinam nunc obsurdescis,aut vitam tuam iuxta eam non instituis: incredibilem tristitiam ac pœnam senties in vltima illa hora: cum intimabitur tibi tremenda illa sententia Dei per suum Prophetam dicentis: eo quod e *in terra sanctorum iniqua gessit*, hoc est in Ecclesia, *non videbit gloriam Domini* in terra Sanctorum,hoc est in paradiso. Quando mortalis morbus te premet, quàm libenter Deo dices illud Iob: f *dimitte me, vt plangam paululum dolorem* siue peccatũ *meum,antequam vadam,& non reuertar:ad terram tenebrosam & opertam mortis caligine:terram miseriæ & tenebrarum, vbi vmbra mortis & nullus ordo,sed sempiternus horror inhabitat.* Quod si nosse velis responsum, quod tunc habebis:audi quam rationem Dominus noster in vltima hac ad rationem accipiendam vocatione seruare soleat.

c *Isa.61.7.*

d *Cant. 4. 8.*

Vide Martinum del-rio in eũ locum.

e *Isa.26.10.*

f *Iob 10. 21.*

Qvod maximè in vltima hac vocatione terret,est:quòd sit vnica tantũ, repentina,& cum tãta efficacitate, vt nulla sit cõtra eã resistẽtia,nulla excusatio,nulla dilatio,aut mora;sicut in vocationibus,quæ in hac vita fiunt,esse possunt.Quãuis enim præcedere soleant pulsus aliqui morborũ,tanquã prę-nuncij instantis rationis reddendæ: quando tamen constitutum efficacis & infallibilis vocationis tempus adest,statim atque Deus ad iudicium te vocauerit:impossibile est,ei vocationi resistere;sed in momẽto, quod dicetur tibi:*egredere de terra tua*,necesse est,te statim exire;& statim atq; sententia eius terram designat,ad quam sis iturus: traheris ad eam absque vlla resistentia;

3. *Punctum.*

aut

aut per Angelum ad cœlum, aut Purgatorium; aut per Dæmonem ad Infernum: idque totum in ictu oculi perficietur. Imò interdum euenit adeò repente, vt, nulla morbi alicuius veluti citatione præcedente, in eodem momento, & fiat vocatio, & eius exsequutio.

g *Mat. 20. 1.* QVOD vt melius intelligas, memento g *Patremfamilias* duplicem ad *operarios* vineæ suæ vocationem adhibuisse: alteram, vt in ea laborarent, quá sæpius repetiuit, nam omnibus diei horis ad eos vocandos exiuit; & qui eius vocationi in vna hora restiterunt, in altera paruerunt: altera fuit vocatio, *cùm serò esset factum*, vt rationes cum eis faceret, & laboris *mercedem redderet*. Et in hac nec resistentia vlla fuit, nec dilatio: nec nisi semel est facta. Vnusquisque enim seorsim ad rationem reddendam in morte vocabitur; & postea omnes simul in fine mundi. Et qui primæ vocationi paruerunt, & in vinea Ecclesiæ aut Religionis, si ad eam fuerint vocati, laborarunt: accipient denarium gloriæ: qui autem restiterint, volentes potius esse otiosi, quam facere quod Deus committit ac iubet: vocabuntur ad rationem reddendam, sicut malus ille h *villicus*: non vt præmium accipiat, sed vt ob suam pertinaciam, & ignauiam puniantur.

h *Luc. 16. 1.*

FORTE, vt otium & ignauiam tuam excuses, dices: hunc te animum habere, vt vocationem diuinam audias; non tamen *primo mane*, aut *hora tertia*; cùm satis sit, hora *nona*, aut *vndecima*: nam tūc te futurum adeò feruentem, vt accipias denarium gloriæ, eiusdem valoris cum ijs, qui multò citiùs inceperunt. ô te ignauum atque infelicem, si deceptioni adeò manifestæ acquieueris! quis te miserum securum faciet, quod volet Deus in ea hora cum maiori efficacia vocare, quàm omnibus præcedentibus? aut vnde nosti, tunc pariturum te vocationi diuinæ: cum toties eidem restiteris? & quis hoc tibi dixit, exspectaturum Deum, vt breui illo tempore, sicut optas, laborare possis? caue, ne vitam tuā ita expēdas, vt cum Israelitis dicas, i *manda, remanda; exspecta, reexspecta; expecta, reexpecta: modicum ibi, modicum ibi.* Quid hoc aliud est, (ait Richardus de S. Victore) quàm hinc teneri desiderio, vt Deus te vocet ac visitet; & multa committat ad ipsius obsequium spectantia: inde verò, cùm re ipsa te vocat, dicere illi, vt parum expectet: nam te iussis postea pariturum? quòd si te vocet secundò, tu repetas, vt parum adhuc expectet: & sic nunc parum, huius negotij causa differs, & iterum parum, alterius occasione te excusans existimas, ad omnia fore tempus sufficiens; & satis esse, vltimum Deo dare. Quod si tam parum ciuiliter cum tanto Domino agis: an non dignus es, à quo suam Deus manum retrahat; ac perseuerare permittat in eo modo agendi, & respondendi per totam vitam: cum autem iterum dixeris, vt parum adhuc expectet, re ipsa respondebit: se nolle: & abscindet repente vitæ tuæ cursum, vocabitque ad rationem statim reddendam. Memento infelicis illius Chrysorij, de quo Sanctus Gregorius refert, quòd cùm

i *Isa. 28. 10.*
Li. 4. de cōtempl. ca. 13.
Lib. 4. Dial. cap. 38.

vitam

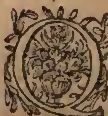
vitam suam in multis peccatis expendisset: quadam nocte horrendas vidisset visiones, & ingentibus clamoribus dixerit, induciæ, vel vsque mane! induciæ vel vsque mane! in quibus verbis miser expirauit, non obtentis petitis inducijs. quia noluit, ex multis priùs à Deo ipsi datis, fructum accipere. Quid existimas te facere, cùm trahis moras, ac differs DEI vocationi parere: nisi aliquot dierum inducias petere? sed si in ea petitione persisteris, vt laxiori sensualique vitæ te tradas: eueniet tibi, vt aliquando petas, nec obtineas: eò quòd abusus fueris multis antea tibi concessis: sed potius tibi exprobrabit fauores, & beneficia in te collata, vt ad pœnitentiam, & vitam emendandam te prouocaret: obijcietque tibi illud Sapientiæ: k *vocaui te & renuisti: extendi manum meam* ad iuuandum te, & *nec aspicere* quidem voluisti; consului quod tibi expediebat, & *despexisti omne consilium meum; increpaui*, quòd malè faceres, & *increpationes meas neglexisti*. Cùm igitur tu *inuocaueris me, non exaudiam: & si mane consurges*, vt me quæras, *non inuenies me: irruet enim in te repentina calamitas, & interitus quasi tempestas ingruet. Comedes igitur fructus viæ tuæ*, tarditatis ac dilationis, *tuisq́; consilijs saturaberis*, meritas luens pœnas, eò quòd *consilium meum despexeris*. Acquiesce igitur diuini huius consiliarij suasionibus; & stude opere illa exequi: dilatio enim executionis in causa esse solet, cur nunquam opere impleantur: ita vt qui vitæ mutationem de die in diem differt; prius vitam finiat, quàm se emendet. Vnde Sanctus Augustinus ait: hæc res est, quæ multos occidit, cum dicunt, cras, cras; & subito ostium clauditur: remansit foris, cum voce coruina, quia non habuit gemitum columbinum. dum enim quotidie in crastinum differtur, quod Deus iubet, & ipsa vitæ mutatio: repente veniente sponso, cœli porta occluditur, & fatuæ virgines remanent foris: quia defuit illis gemitus columbinus; vt peccata sua deflerent, & volarent celeriter ad exequenda mandata Dei. Contempserunt spiritus Sancti consilium, qui quasi columba innocens, quod maximè illis expediebat inspirauit; amplexi verò sunt consilium & suggestionem coruorum. hoc est, Dæmonum, qui suggerunt, & instigant ad differendum de die in diem; & ideo deceptos se esse deprehenderunt. O Deus æterne, cuius consilia cedunt in vtilitatem hominum, qui volunt ea sequi: aperi quæso aures nostras, vt illa audiamus, & cum omni celeritate expleamus, ita vt in hora mortis comedamus fructus eorum: & fruamur ipsa gloria, ad quam illa diriguntur.
Amen.

k *Prou. 1. 24*

Ser. 16. de Verbis Dom. Tom. 10.

CAPVT VIII.

DEVM VOCARE AD RELIGIONEM MANIFE-*stando eius ingentia bona, præcipuè regnum Dei: quæ admirandis parabolis explicat.*

VAMVIS VOCATIO ad statum Religiosum, quæ luce sua pericula & miserias huius mundi detegit, valde penetret & impellat hominum animos: multò tamen nobilior & excelsior est illa, quæ stupendos thesauros, bonaque spiritualia in hoc felici statu latentia manifestat. Nam (vt S. Bernard. suis Monachis dixit) qui in vocatione sua non solùm locũ, vnde exiuit; sed etiam ad quem venit, considerat; nec solùm quod deseruit, sed etiam quod accepit, benè perpendit: deprehendet secundam hanc misericordiam plurimùm excellere illam priorem: per secundam enim vocatur & eligitur à Deo, vt feliciter proficiendo pergat, & meritorum a *fructus* proferat, qui *permaneant* in vitam æternam. Id quod adeò certum est: vt licèt admitteremus, posse in sæculo vitã agi absq; prædictis periculis: sit tamen omnino sufficiens valdeque præclarum motiuum ad eum deserendum, & Religioné amplectendam: quòd in ea fruantur Religiosi bonis illis spiritualibus, quæ in ea habitantibus sunt promissa. Quare, cùm lux cœlestis illa bona alicui manifestat, statim quasi abstractus accedit, vt eam amplectatur, nulla vi humana valente eum retrahere. Quamobrem S. Laurentius Iustinianus dicere solebat: consultò Deum hominibus occultare gratiam Religionis: quia si eius felicitas eis innotesceret: omnes ad eum properarent, vt tanto fruerentur thesauro. Neque censenda est hæc exaggeratio: nam Religiosa vita (vt in tertio tractatu est dictum) continet eminenter omnia spiritualia bona, in quibus vitæ huius beatitudo consistit, quam Apostolus vocat *Regnum Dei*. de quo dicit, quod sit *Iustitia, & pax, & gaudium in spiritu Sancto.* Quæ verba paulo fusius nunc ad hoc propositum explicabimus, in quibus Apostolus tangit quatuor, quæ regnum quoduis & multorum hominum communitatem reddunt felicem: quod scilicet in eo regno sit Iustitia, Sanctitas, veraque Religio; Pax item, & concordia inter eos omnes absque bellis, dissensionibus aut litibus, quæ illos perturbent, ac simul gaudium verum, vt quisq, ijs quæ habet, sit contentus; habeat verò abundantiam eorum, quibus indiget ad suã sustentationé & solatiũ; præ omnibus auté vt Regé quendã habeat adeò Iustũ, Sapienté, ac Potenté: vt conseruare & augere eadé bona possit; ac à quocunq; eadé deprædari, aut destruere conante, tueri, ac defendere. Hoc enim totũ eminenter inuenitur in sacra Religione, quæ est regnum quoddã

Serm. contra vitiũ ingrat.

a *Ioan. 15. 16.*

In eius vita. cap. 9.

b *Ro. 14. 17.*

hominum ab ipso Deo selectorũ: in quo verè regnat Iustitia & sanctitas; floret pax & mutua vnio, abundat gaudiũ, & lætitia cordiũ: & spiritus Sanctus, qui cũ Patre & Filio vnus est Deus, ei assistit semper, tanquã Rex ad omnia hæc bona conseruãda & augenda. Nec solùm voluit Apostolus dicere: gaudium illud esse in spiritu Sancto; sed etiã Iustitiã & pacem: nã in alio loco dixit: c *fructum spiritus esse Charitatẽ, & pacem, & gaudium*. Vocat autẽ fructũ: nã, quemadmodum arbor fructus producit, nutrit, & conseruat, vsq; ad integrã perfectionem; & simul producit folia, quibus eos tegat, & quo potest modo tueatur: Ita spiritus Sanctus, fructus producit sanctitatis, & gaudij; eosq; cõseruat & vsque ad integram perfectionem auget ac promouet; suaque protectione eos protegit ac defendit: quorũ tanta est dulcedo & suauitas, vt quidquid terra profert ad eã suauitatẽ collatũ, tanquam nihil censeatur. Quamobrem Apostolus cũ hæc duo inter se confert, ait: *regnum Dei non esse escã aut potum* terrestri similem, neq; *gaudium* ac dulcedinẽ huius mũdi; sed *Iustitiam, Pacem, & Gaudium*, quę de cœlo veniunt, & ab infinitæ dulcedinis fonte, spiritu Sancto scilicet, fluunt. Quare nisi ipse cœlesti sua illustratione dulcedinem illam manifestet, præbeatq; delibãdam; nullus poterit eam agnoscere, neq; vt par est æstimare: quam tamen si copiosa sua luce detegat & ostendat: nullus erit, nisi valde sit durus ac pertinax, qui non omnia deserat, vt illã obtinere possit. Præcipuè quòd lux illa cœlestis ita excellentiã ac dulcedinem huius Regni ostendit, vt simul det aliquid delibãdum eius, quod in se continet, cum pace, gaudio, & admiratione, quã tunc communicat, eum in modum quo CHRISTVS DOMINVS noster cùm suæ crucis asperitatem prædicaret, dixit suis discipulis, vt eos animaret: d *aliquos eorum non gustaturos mortem, donec viderent regnum Dei*: quod regnum eis ostendit post octo ferè dies, cum transfiguratus est supra montem excelsum coram tribus eorum. Cuius aspectu adeo Sanctus Petrus lætatus & contentus fuit, vt dixerit: e *Domine bonum est nos hic esse*. hunc in modum ijs, quos Deus noster vocat, vt cum ipso excelsum montem ac separatum Euangelicæ perfectionis, vitæque Religiosæ, conscendant, solet cœlesti suo lumine pulchritudinem, suauitatem, & amplitudinem regni Dei in ea existentis manifestare: faciens, vt ipso aspectu aliquid experiantur plurimorum, quæ in ipsa continẽtur. Id autem sufficit, vt rerum huius mundi penitus obliti dicant: bonum est nos in hoc monte esse, & vitam agere fruique regno Dei *Iustitia, Pace, & Gaudio*, quæ in illa sunt.

c *Gal.* 5. 22.

d *Luc.* 9. 27. *Matt.* 6. 28.

e *Mat.* 17. 4.

§. I.

SED APERIAMVS iam stupendos modos, quibus Deus noster regni huius amplitudinem ac Religionis thesauros suis manifestat electis, & incipiamus ab eleganti & iucunda illa imagine, quam spiritus Sanctus

 in Patri-

in Patriarcha illo Iacob nobis ab oculos posuit, de quo dixit Sapiẽs: quod cũ
a Sap.10.10. esset profugus iræ fratris sui, a *ostenderit ei* diuina Sapientia *regnũ Dei*. Quod
euenit ei, cùm ambularet per locum quendam desertum solus, pauper, ac de-
b Gen.28.10 sertus, innixus baculo, quem gestabat. & b *cum venisset ad quendam locum, vel-
letq; in eo requiescere post Solis occubitum, tulit de lapidibus, qui iacebant, & suppo-
nens capiti suo dormiuit in eodem loco*, vix corporis oculos clauserat, cum Deus,
animæ oculos illi aperiens regnum suum illi hoc modo ostendit: *Viditq; in
somnis scalam stantem super terram & cacumen illius tangens cœlũ: Angelos quoque
Dei ascendentes & descendentes per eam, & Dominum innixum scalæ dicentem sibi:
Ego sum Dominus Deus Abraham patris tui, & Deus Isaac: Terram in qua dormis, tibi
dabo & semini tuo. Et ero custos tuus quocunq; perexeris. Cumq; euigilasset Iacob de
somno, ait: verè Dominus est in loco isto, & ego nesciebam Pauensq́ue, quã terribilis est,
inquit, locus iste! non est hic aliud nisi domus Dei & porta cœli*: & pro gratiarũ actio-
ne *votum vouit, se* [illegible] *quæ Deus ipsi daret, decimas ei oblaturum*. Fuit Iacob
eiusq́ in eo itinere euentus, eorum figura, quos Deus ad Religionis statum
vocat. Qui primùm statuunt, Deo obedire, vt fratris sui Esau iram euadant;
hoc est, mundi fratris quidem secundum naturam, sed hostis infensissimus
ob eorum culpam, qui nihil aliud agit, quam illos vita gratiæ priuare, & ius
primogenituræ, quod habent ad regnum cœlorum, illis eripere. Illi autem,
vt eius manus & persequutionem euadant, volunt sicut Iacob ille, paternam
suam domum & omnes commoditates, quas in ea habere poterant, desere-
re; gaudentes potius pauperes cum Christo crucifixo viuere; quàm in medio
hostis sibi adeò infensi, qui mille viis conatur eorum sanguinem haurire. Vt
autem hoc illi maiori cum suauitate & fortitudine præstare possint, mani-
festat illis Deus superna sua luce diuitias regni sui, & vitæ Religiosæ excel-
S. Anto. 3 p. Tit 16 c.10. § 11. Ber. & Laurentium Iust. infrà citandi. lentias: quæ vita, vt Sancti dicunt, significatur per hanc mysticam Iacob sca-
lam: non enim aliud est sacra Religio, quàm firma quædam, tuta & iucunda
scala, qua ad cœlum ascenditur: quæ ex parte vna tangit terram, eò quòd in-
nitatur cognitioni propriæ, & contẽptui sui ipsius, rerumq; omnium huius
mundi: ex altera verò parte contingit cœlũ, cui Deus ipse innititur, eò quòd
ad eius diuinitatis cognitionem, & amorem perfectum attingat, qui animã
ipsam suo vnit Creatori. Huius scalæ gradus sunt Paupertas, Castitas, & O-
bedientia; & reliqua Religiosa Exercitia, Lectionis, Meditationis Oratio-
nis, & Contemplationis: per quos gradus ascendunt quasi Angeli ad cœ-
lum, vt suam ibi familiaritatem & consuetudinem cum Deo suo habeant:
inde verò descendunt ad terram, vt varijs ministerijs operam suam po-
nant in vtilitatem proximorum. Nec mirum hoc est, quod eos Angelos ap-
pellemus, quos in his exercitijs imitantur. Et quoniam quisque gaudet con-
iũgi sibi simili, fit vt Angeli, de cœlo descendãt, & ascẽdant etiã per eand. m
scalam. Et descendunt quidem, vt cum Religiosis conuersentur; eosq; ad

Sancta eorum exercitia excitent: ascendunt autem, vt eorum orationes Deo offerant, & impetrent quæ illi optant. Ne autem in hoc itinere deficiant, quod à fuga sæculi auspicantur: ipsemet Deus scalæ innixus beneuolum suũ vultum eis ostendit, suumque fauorem ac beneuolentiam promittit, dicens: sicut dixit ipsi Iacob: ne timeas, etiamsi præ metu fugias, sisque solus, pauper ac à tuis notis & amicis desertus: nam ego Deus tuus omnipotens, ero protector tuus & custos in omni bono quod quæsieris: & cum tu dormis, vigilabo semper pro te. Ascende tutò per hanc scalam: ego enim illi innixus eam stabiliam, & firmabo. Ne dubites, perfectionis iter aggredi: nam ego subueniam tibi in eo; nõ es solus, cùm ego tecum sim; non es pauper, cùm ego sim diuitiæ tuæ; non deerunt tibi parentes, cùm ego sim pater tuus: nõ eris absq; fratribus & veris amicis, siquidem Angeli mei fratres erunt & socij tui. Accede, & innitere baculo crucis meæ, cum qua tutus pertransibis Iordanem huius sæculi, & peruenies ad æternam meorum cælorum requiem. Hæc illustratio est cælestis, qua Deus intellectus eorum illuminat, quos vocat ad Religionem; suspensos quodammodo tenens ad breue aliquod tempus, in cõsiderandis rebus adeò magnis, & mirabilibus, quæ in ea splendẽt. Et quãdo ex dulci hoc somno euigilant, & circa ea, quæ viderunt, reflexionem faciunt fatentur suam ignorantiã, in qua eo vsq; fuerunt; dicuntque: *vere Deus est in loco isto*, & in hac domo sanctæ Religionis, fauens eis singularibus gratijs & fauoribus; & *ego nesciebam* nec credidissem, tanta in ea esse, atque ipsa experientia vidi. O quàm est admirandus ac venerandus locus iste Religionis, vere hæc est *domus Dei & porta cæli*: Domus recreationis, in qua Deus requiescit cum filijs hominum; & est porta, per quam filij hominum in gaudium sui Domini ingrediuntur. Et his bene perpensis, tenerè ad huius domus pulchritudinem affecti; & cupientes per hanc portam ingredi; offerunt Deo vota & promissa sua: non solum, sicut Iacob, decimas eorum quæ possidebunt; sed quidquid possident, aut se possessuros sperant; & se ipsos cum suis rebus omnibus: eligentes cum summo gaudio viuere potius c *abiectos* & contẽptos *in domo Dei*, quã valde esse diuites & honorari habitantes in aulis, & *tabernaculis* mundi & *peccatorum*. Magnaq; anxietate, ac desiderio, diuinæ Vocationi respondent illud Dauidis: *Vnam petij à Domino, hanc* ex toto corde *requiram, vt inhabitem in domo Dei mei omnibus diebus vitæ meæ*. Quærant alij diuitiarum ac voluptatum abundantias, honores, prælaturas, sceptra ac dignitates; petant à Deo quidquid pro suo solatio voluerint: Ego rem vnam tantum petere volo, & vnam tantum quærere: hoc est, habitare in hac Domini Dei mei domo; ascendere per hanc perfectionis scalam, ingredi per hanc sanctitatis portam, vt nunquam inde exeam, donec in eius gloriæ domum ingrediar. c *Psal.* 83 11.

§. 2.

DISTINCTIVS ADHVC explicauit Christus D.N. hâc Vocationis rationem duabus propositis parabolis, in quibus cælorum regnum cōparat cum duabus rebus magni in hoc mundo æstimationis & pretij: quas parabolas non toti plebi, sed priuatim suis discipulis dixit, sectatoribus Euangelicæ ac Religiosæ perfectionis, de qua in illis agebat.

a Mat. 13. 44. PRIMVM ait, a *Simile esse regnum cælorum thesauro abscōdito in agro; quem, qui inuenit homo abscondit; & præ gaudio illius vadit, & vendit vniuersa quæ habet, & emit agrum illum*, vt thesaurum simul cum agro possideat. Quis autem ager ille est, nisi status Religiosus? qui in specie externa vilis apparet, & contemptus, & in mundi oculis sterilis, asper, & inutilis: intus autem continet ipsum Regnum cælorum, Iustitiam, Pacem, & Gaudium in Spiritu S. de quo idem

b Luc. 17. 21. Saluator dixit: b *Regnum Dei intra vos est*. Per hunc agrum plurimi homines transeunt, qui eum, exteriùs tantùm aspicientes, nihili faciunt; potius eum

c Psal. 30. 12. fugiunt. quod insinuauit Dauid dicens: c *qui videbant me foras fugerunt à me: obliuioni datus sum tanquam mortuus à corde. Factus sum tanquam vas perditum*, & inutile. Sed nō deest aliquis homo, qui thesaurum illum, etiamsi valde in agro illo absconditum, inueniat. Non quidem industriâ suâ, aut oculorum acumine; sed quia Deus, cuius thesaurus ille est, cælesti suo lumine ita illum illustrauit, vt inuenire thesaurum posset. Tantoque spirituali gaudio ex eo aspectu & inuentione afficitur: vt statim omnia, quæ habet, vendat; totiq; mundo renuntiet: vt sacrum Religionis agrum sibi comparet: quia tantus

d Luc. 14. 33. thesaurus non potest, nisi omnibus, quæ habet, venditis, comparari. iuxta eiusdem Saluatoris sententiam dicentis: d *qui non renunciat omnibus, quæ possidet: non potest meus esse discipulus*. etiamsi enim plurima quis possideat, omnia tamen pauca censentur, si ad agrum tantum continentem thesaurum conferantur, ideoque quidquid omnino habet, nulla parte sibi retenta, ab eo exigitur: ipse verò magna animi sui voluptate id totum tradit, nihili faciens

e Cant. 8. 7. quidquid dederit: cùm aduertat, multo plura sine comparatione, se recipere, iuxta illud Salomonis: e *si dederit homo omnem substantiam domus suæ pro dile-*

f Sap. 7. 14. *ctione, quasi nihil despiciet eam*. Et quid mirū quod eam reputet nihil, cùm pro ea cælestem quærat sapientiam? de qua idem Sapiens dixit, f *quod eius thesaurus sit hominibus infinitus*: eius enim bonorum ac diuitiarum non est numerus,

g Colo. 2. 3. nec pondus: sufficit enim, quod secum habeat Christum D. N. in quo ait Apostolus esse g *omnes thesauros sapientiæ & scientiæ Dei absconditos*. Qui renunciantibus ipsius amore thesauris temporalibus, maximam cælestium suorum thesaurorum partem largitur. Nec vacat mysterio, quod Seruator noster non dixerit: hominem emisse thesaurum; sed agrum. Nam thesaurus nec emi potest, nec possideri, nisi cum agro, in quo ille continetur. Quare si Deus

ad per-

ad perfectionis statum te vocat, manifestando thesaurum *sanctitatis, pacis, & gaudij*, in eo existentis: nõ poteris illum obtinere, nisi agrum ipsum emas, Religiosum statum amplectendo: in quo per ipsius Religionis exercitia benè fodias, vt inæstimabilibus diuitijs in ea latentibus copiosiùs frui possis. Sed quoniam nouit ipse Dominus periculum, huic Vocationi imminens, si absq; causa & necessitate thesaurus ille manifestetur: ait, hominem, qui thesaurum inuenit, eum *abscondisse*, hoc est, quod viderat, & inuenerat occultasse; nec indicasse carni & sanguini, nec filijs huius sæculi, qui semper conantur, Vocationem Dei ad Religionem, impedire. Quare nullo eis dato signo, quod thesaurum inuenisset; ne impedire eum conarentur: dedit omnia, quæ habebat; vt bonum tuto possideret, quòd adeò diligebat, tantique faciebat.

Mox subiecit Christus D.N. alteram parabolam, qua idem h *cælorum regnum* dixit esse *simile homini negociatori quærenti bonas margaritas; & inuenta vna preciosa, abijt, & vendidit omnia, quæ habuit, & emit eam.* Nec sine causa in priori parabola non dicitur homo ille quæsiuisse thesaurum, sed inuenisse: insinuatur enim ex tempore & casu quodam fuisse illi ostensum. In posteriori autẽ, qui preciosam inuenit margaritam, anxiè & solicitè bonas margaritas quærebat: vtraque autem parabola indicantur duo hominum genera, quos Deus D.N. hoc vocationis modo ad Religiosum statum vocat; quosdam nihil omninò cogitantes de perfectione Christiana quærenda, eò quòd valde sint negligentes in obsequio diuino; sed ipse Dominus, eorum commiseratione motus, repente cælestis lucis radio eos illuminat, ac thesaurum ostẽdit ipsis aliàs valdè absconditum: in quo misericordiæ suæ magnitudinem erga eos manifestat, iuxta suam promissionem, qua dixit: i *inuentus sum à non quærentibus me: palã apparui ijs, qui me nõ interrogabant.* Alij tamen instar negotiatorum valdè anxiè quærent bonas virtutum margaritas, quibus diuites euadant; & in ipso sæculari statu pia opera exercent, optantes, Christianam perfectionem obtinere: quorum Christus D.N. videns pium conatum ac desiderium eis subuenit; nouaque luce ostendit vnicam eamque preciosam Religionis margaritam; tantam eis communicans huius margaritæ opinionem, vt vendant quæcunque habent, quò eam sibi emere possint; idque eò maiori conatu & solicitudine faciunt, quò clariùs aduertunt eius pulchritudinẽ & præstantiam. Primi vident thesaurum; sed in agro absconditum: quia non satis eius amplitudinem assequuntur; & exiguam habent dulcedinis eius experientiam: secundi aũt margaritam vident planè apertã, & extra suã conchã: expertis.n. *Iustitiã, Pacem, & Gaudiũ*, vitæ verè Christianæ, accedit noua lux & experientia maioris abundantiæ & Excellentiæ, quæ in ipsa est vita Religiosa, quę (vt supra cępim⁹ insinuare) valde eminẽter appellatur *vnica & preciosa margarita. Margarita* est, eò ꝙ eius origo è cęlo sit, ex rore gratię cęlestis in cõcha recollectæ vitæ, recepto in medio turbatissimi maris huius mũdi.

h Mat. 13. 45.

i Ro. 10. 20. Isai. 65. 1.

Cap 6. ad fin. Lyranus. Plinius lib. 9. c. 35.

Est

k Sap. 7. 9. Est *preciosa*, quia nihil est in terra, quod possit cum illa conferri: k & *omne aurum in comparatione illius est arena exigua, & tanquam lutum æstimabitur argentum in conspectu illius.* Est *vnica*, eò quòd vnionem in rebus omnibus summè diligat, vniens corda ad summum illud bonum quærendum, de quo dixit l Luc. 10. 41. Saluator, l *Martha, Martha solicita es, & turbaris erga plurima: porrò vnum est necessarium.* Vita enim sæcularis etiam Iustorum multis rebus, quas habere desiderat, occupatur; & curis eas obtinendi turbatur. At vita Religiosa non quærit, nisi vnicum finem; omnesq; Religiosos coniungit, vt per exequutionem eorundem mediorum, ad eum perueniant. cui preciosæ margaritæ oẽs virtutum omnium margaritas coniungunt: omnes enim illas exercet, & omnes vicissim eandem exornant, eiusq; præstantiam & valorem extollunt. m Apo. 21. 21. Vide Riberam ibi. quemadmodũ enim S. Ioannes dixit: m *duodecim portas cæli esse ex singulis margaritis, sed singulas tamen margaritas ornatas esse duodecim alijs margaritis:* ita vnaquæq; religio est vna preciosa margarita, propter vnitionẽ, qua ad eundem finem per eadem media tendunt: sed vnaquæq; tamen exornatur multitudine reliquarum margaritarum aliarum virtutum, quæ connectuntur n Colo. 3. 14. feruenti n *charitate*, quæ est *vinculum perfectionis* & ita omnes coniungit.

S. Bernard. PRAECLARE S. Bernardus rem hanc totã explicuit in quodam sermone » super hanc parabolam, dicens: quæ est ista preciosa margarita? nonne Religio sancta, pura, & immaculata? in qua homo viuit puriùs, cadit rariùs, surgit velociùs, incedit cautiùs, irroratur frequentiùs, quiescit securiùs, moritur fiduciùs, purgatur citiùs, præmiatur copiosiùs? O Religio gloriosa & mirabilis! Quæ mens cogitare, quis intellectus plenè cognoscere, quæ lingua humana te poterit sufficienter & dignè extollere? hæc est enim, fratres mei, quæ miserante Deo, peccata remittit, & reserat paradisum; quæ infirmum sanat hominem, & tristem exhilarat, vitam de interitu reuocat, fiduciam reformat, viresque & gratiam abundantiorem refundit. hæc respuit auaritiam, horret luxuriam, fugit furorem, calcat superbiam, linguam continet, componit mores, odit malitiam, excludit nequitiam; cogitque hominem, Dei amore omnia libenter sufferre. O Religio virtutibus ornata! o margarita præfulgida, & Sole splendidior! quid noui de te referam? omnia enim ligata tu soluis, omnia soluta ligas: Omnia aduersa tu mitigas, omnia desperata tu animas. ô Religio rutilantior auro, Sole splendidior. Per te spiritu cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, pauperes Euangelizantur. Tu de superbis humiles facis; de gulosis sobrios; de crudelibus pios & sanctos; de iracundis mites; de luxuriosis pudicos; de inobedientibus obedientes; de osoribus facis in fraterna dilectione feruentes. O vita admirabilis! vallis plena virtutibus, paradisus delitiarum, habitaculum Dei, vita Angelorum, vita beata! tu scala Iacob, quæ animas perducis ad paradisum; tu via regia paradisi, quæ homines perducit ad patriam; tu stadium

concertantium,luctatorumque bene currentium,& perducis ad altas coronas! O porta præclarissima,per quã in sanctam ciuitatem intratur; per quã regnum cœlorum rapitur & possidetur. Tu ducis ad æterna gaudia, & ad terram semper viuentium. O homo fuge homines: Religionem elige,& saluaberis.ingredimini sanctam hanc habitationem: ad quam vocat vos magni consilij Angelus, & illuminabit vos filios Dei per condignam satisfactionem. Hæc S Bernardus,cuius conclusio fructus est prædictorum in hoc capite.Si enim hoc te Deus beneficio affecit,vt margaritæ huius pretiosæ pulchritudinem,& ingens precium absconditi in agro theatri, & immensas diuitias huius Regni Dei, eius Iustitiæ, pacis & gaudij in spiritu sancto,tibi reuelare dignatus sit:statim debes obedire te per adeò iucundam viam vocanti, relinquens res omnes,vt bonum illud assequaris, quod tibi manifestat.

CAPVT IX.

VOCATIO DIVINA SOLET SANCTITATIS, PACIS, ET Gaudij inundationes quæ in Religione sunt, manifestare: vt homines ad eam ingrediendam permoueantur.

CVM LVX COELESTIS ijs,quos ad Religiosum statum vocat, aperire soleat excellentias & præstantiam,quas a *Regnum Dei* in se continet: oportunum erit, easdem hic explicare, ostendendo in particulari, quod spectat ad *Iustitiam & Sanctitatem*,quam ipse status sectatur; & pacem, gaudiumque *in spiritu sancto*, quod illum comitatur. Nam & ipsa diuina vocatio solet denuo communicari,ac valde corroborari lectione librorũ,in quibus huiusmodi excellentiæ sunt explicatæ. Quibus vt fides adhibeatur, satis erit nosse spiritum sanctum esse huius RegniRegem ac gubernatorem, quod singulari cura & prouidentia gubernat,iuxta promissionem per Isaiã factam, quòd Religio ipsius gubernationi subiecta habitura esset b *Iustitiam* adeò abundantem,*sicut gurgites maris,& pacem* adeò copiosam,*sicut* ingens aliquod *flumen*. Quòd si ex vnius contrarij proprietatibus licet alterius qualitates cognoscere: licebit dicere, quod quemadmodum in mundo duplex est diluuium illum submergens:alterum peccatorum, alterum pœnarum, tribulationum ac miseriarum sicut in capite quarto est dictum:ita in Religione duplex aliud sit diluuium ijs, quæ in mundo sunt contraria:alterum Iustitiæ & Sanctitatis;alterum Pacis & Gaudij in spiritu sancto. Aperta .n. fuit diuinæ misericordiæ abyssus,& ipsius cœli portæ,aductu filij Dei in mũdum,qui c *consummatio abbreuiata*, ait Isaias,*inundabit Iustitiam*. pluuiæ

a Roma.14 17.

b Isaie 48 18.

c cap 10 22

ſcilicet copioſiſſimam gratiarum ac donorum cœleſtium: quod etiam Dauid aſſeruit, dicens: d *orietur in diebus eius Iuſtitia, & abundantia pacis: donec auferatur luna*, eiuſque mutabilitas ceſſet. Cùm igitur iam exploratum ſit, ante Saluatoris aduentum fuiſſe in mundo Iuſtitiam, & Pacem: cùm dicitur: in diebus eius Iuſtitiam orituram, ſignificat abundantiam & excellentiam, Sanctitatis ac Pacis, quæ ex prædicatione Euangelij erat futura: vt apparuit in Eccleſia primæua in omnibus Chriſtianis. Quæ ſi duratura eſt, d donec auferatur luna, hoc eſt, quam diu hic mundus perdurauerit: ſplendebit excellentia hæc & abundantia in Religionibus, quas ipſe Dominus ſenſim fundat, vt in eis conſeruetur *Sanctitatis, Pacis, & Gaudij* dignitas & amplitudo, quam ipſe induxit in mundum.

d Pſal. 71. 7.

§. I.

INITIVM igitur facientes à *Iuſtitia* & *Sanctitate*, quam præcipuè quærunt, qui ad Religionem vocantur; & quæ verè prima eſt ac præcipua pars huius Regni Dei: (quamuis omnes Tractatus qui ſequentur, ad eam dirigentur) breuiter nunc dicemus, eam conſiſtere in tribus inſignibus ac præclaris rebus, quas breuiter inſinuauit Pſalmiſta dicens: a *diuerte à malo, & fac bonum: inquire pacem & perſequere eam*. Et S. Apoſtolus, cùm dixit: b *finem præcepti eſſe charitatem, de corde puro, & conſcientia bona, & fide non ficta*. *Prima* igitur res, in qua *Sanctitas* & *Iuſtitia* conſiſtit, eſt cordis puritas & munditíes: ita vt nullam habeat maculam grauioris aut leuioris culpæ, ſcienter ſaltem, & aduertenter ſiue conſultò admiſſe. *Secunda* eſt conſcientiæ *bonitas*, cum virtutum omnium ornamento, & bonorum operum, quæ ab eis emanant. *Tertia* eſt, *firmitas*, & *conſtantia* in duabus rebus prioribus, ita vt non deſimus fidelitati, quam Deo debemus, ſed in eius obſequio ad finem vſque perſeueremus: & tunc, vt ait S. Thomas, propriè vocatur ſanctitas: quæ eò erit ſublimior, quò tres prædictas qualitates habuerit excellentius, quæ in Religioſa vita plurimum ſplendent. Tria enim vota tendunt, vt ſupra eſt dictum, ad euellendas radicitùs peccandi occaſiones, & ſeſe addicendi continuato virtutum Exercitio, quibus Dei honorem magis promoueãt: in qua re maximã conantur conſtantiam adhibere, quæ poſſit eſſe in hac vita, idque per obligationem, quam ſecura adferunt vota; quæ perpetua eſt, & vſque ad mortem irreuocabilis. Sic enim Religioſi ſimiles fiunt ipſi Domino dicenti: c *Sancti eritis, quoniam ego ſanctus ſum*; & quemadmodum d *Seraphini clamabant* ter: *Sanctus, Sanctus, Sanctus*, ob infinitam excellentiam quam in omnibus tribus prædictis gradibus Sanctitatis habet: ita Religioſi per tria vota edita eleuantur, vt ter ſint Sancti, imitantes ipſum Dominum in eiſdem gradibus Sanctitatis, in ea excellentia & abundantia virtutum, quam Euangelica perfe-

a Pſal. 33. 15.
b 1. Timoth. 1. 5.
2. 2. q. 81. a. 8.
c 1. Pet. 1. 16. Leuit. 11. 44. & cap. 19. 2.
d Iſai. 6. 3.

ctio commendat. in quibus locum habet illud Isaiæ, quod etiam Apostolus allegat: c *consummatio abbreuiata inundabit Iustitiam: consummationem enim & abbreuiationem siue verbum breuiatum Dominus Deus Exercituum faciet in medio omnis terra*, quia scilicet verbum Dei, quod est vnigena eius filius, sese abbreuiaret, & constringeret induens carnem humanam; & in ea prædicaret legẽ ac doctrinam Euangelij abbreuiatam, & astrictam ad decem præcepta & cõsilia perfectæ charitatis; quæ quasi quoddam mare ad flumen exundans, ingens adferret diluuium Iustitiæ & Sanctitatis; & inundationes copiosissimas Castitatis, Paupertatis, Humilitatis, Patientiæ, ac Virtutum omnium in gradu valde excellenti & heroico. Omnes enim exundant in Religione, nõ contentæ actionibus præceptorum; sed addentes eas, quæ sunt de consilio, cum fame, & siti adeò insatiabili: vt nunquam sibi satis esse existiment; sed nouas rationes, & inuentiones quærant, ad eas perfectiùs exequendas. Et quemadmodum Oseę dixit, quod prius g *non esset veritas, nec misericordia, nec scientia Dei in terra; sed maledictum & mendacium, & homicidium & furtum inundauerant, & sanguis sanguinem tetigerat*. Ita nunc dicere licet: Deum habere in medio terræ paradisum Religionis, quæ illo diluuio non submergitur; sed potius in ea floret veritas, regnat misericordia; & vt Isaias dixit h, *scientia Domini repleta est terra, sicut aquæ maris operientes:* à cuius ordinario fluxu tanto feruore virtutes fluunt, vt vnus meritorum & sanctorum operum fluctus, alterum assequatur; vt locum habeat, quod S. Ioannes dixit, i *qui Iustus est, iustificetur: & Sanctus sanctificetur adhuc:* Tot sunt autem, qui huic rei in Religione studeant, vt Isaias Propheta de Ecclesia ipsa dixerit: k *inundatio Camelorum operiet te*. Qui autem sunt hi Cameli, (ait Sanctus Hieronymus) nisi qui se ipsos rebus omnibus exuerunt, vt perangustum acûs foramen, quod est arcta perfectionis Euangelicæ porta, pertransirent: imitantes Dominum, qui hoc nomine, vt diximus, l *Camelo* se cõparauit? Hi sunt cameli spirituales, qui magna cum obedientia & subiectione permittunt se onerari, quantum viribus suis ferre possunt; vt suo Creatori cum omni perfectione deseruiãt. Suntq; in Ecclesia tot huiusmodi spirituales Cameli, ob Religionũ multitudinem, vt quasi aquæ diluuiũ eã vndiq; operiãt; nec poterit iã dicere Propheta Micheas, m *quod perierit Sanctus de terra, & rectus in hominibus non sit; & qui optimus in eis est, quasi Paliurus: & qui rectus, quasi spina de sepe*, aut arbor spinis plena: in sacro enim hoc statu multi conantur Sancti esse cum excellentia, & constantia in Sanctitate; & esse arbores floridæ, & fructuosæ abundantes floribus bonorum desideriorum, & fructibus bonorum operum. Quod si quæ spinæ erumpant, dant operam, vt falce mortificationis eas abscindant, ac diuini amoris igne comburant. Cessent igitur, O Propheta sancte, quærelæ tuæ; nec ampliùs dicas *va mihi, quia factus sum sicut, qui colligit in Autumno racemos vindemia: non est botrus ad comedendum*: nam in hac Religionis vinea nõ vnum

c *Isaia. 10 22*
f *Roma. 9. 27.*
g *Osea. 4. 2*
h *Isaia. 11. 9*
i *Apocal. 22 11.*
k *Isaia. 60. 6*
ibidem.
l *Matt. 19 24. cap. 5.*
m *Michea 7. 2.*

tantum, sed plurimos inuenies botros, eosque dulcissimos,& fragrantes; similes botro illi n *Cypri ex vineis Engaddi* collecto, qui est dilectus Ecclesiæ sponsus Christus Iesus, cuius vitam magna cum perfectione imitatur. Quod si *præcoquas ficus desiderat anima tua*: hic plurimas inuenies, easque suauissimas, quæ in ætate tenera virtutem habent maturam,& sanctitatem perfectã. Et tu quoque Sancte Propheta Isaia, qui eundem habebas sensum: conuerte tuum planctum in gaudium: nam in medio mundani populi habet Deus alium valde selectum, cuius o *manus non sunt pollutæ sanguine*, sed Myrrha Mortificationis; *cuius labia non loquuntur mendacium*; sed veritatem; cuius cor non concipit dolorem, & parit iniustitiam: sed concipit timorem Dei, & parit spiritum salutis; *non rumpunt oua aspidum*, vt erumpat *Regulus*: sed potius ea conculcant, ne cuiquam noceant; non *texunt telas aranearum*, vt capiãt paruulos: sed seipsos euiscerant, vt eos foueant; non *repellunt veritatem*, neque occultant Iustitiam; sed eam potius promulgant ac prædicant. Quicunque eorum à peccato abstinet, non deprædationis periculo est expositus, sed honori acquirendo dispositus; non odio & vexatione, sed amore & benedictione aliorum dignum se facit: quia nihil plus inter ipsos amatur, quàm virtus; nec in maiori honore habetur, quàm puritas; nec magis laudatur, quàm Sanctitas.

n Cant. 1. 14

o Isaiæ 59. 3.

§. II.

EX HIS Iustitiæ, & Sanctitatis inundationibus fluunt etiam inundationes a *pacis, quæ exsuperat omnem sensum*,& in hoc felici statu splendet ac eminet. nã, vt Isaias dixit: b *erit opus Iustitiæ pax, & cultus Iustitiæ silẽtium & securitas vsque in sempiternum Et sedebit populus meus in pulchritudine pacis, & in tabernaculis fiduciæ, & in requie opulenta*. Quæ promissio, etsi toti Christiano populo sit facta; congregatio tamen Religiosorum præ alijs omnibus eius fit particeps, vt quæ Iustitiæ perfectionem sectatur: ex qua oritur vt perfecta cum Deo suo pace fruatur, ponens in eo totam suam fiduciam; magnam etiam pacem secum habent, indicentes silentium agmini suarum passionum;& simul cum proximis suis, coniungentes se illis in vnione charitatis. Hic illud impletur, quod est apud Iob c *cum lapidibus Regionum erit pactum tuum,& bestiæ terræ pacificæ erunt tibi; & scies quod pacem habeat tabernaculum tuum* Qui sunt (ait S. Gregorius) Regionum lapides: nisi Apostolici,& perfecti viri, qui in Religionibus degunt? qui sunt quasi diuersæ Regiones & nationes Ecclesiæ. cum his viuis & electis lapidibus pactum, & fœdus init, qui ex Dei inspiratione statuit, eius professionem sequi. Ex quo prouenit, quod *bestiæ terræ*, passiones scilicet bestiales & carnales tantum cum eo pacem seruent, vt licèt latrent & rugiant; non tamen morde-

a Philip. 4. 7.

b Isai. 32. 7.

c Iob. 5. 23.

Lib. 6. Moral. cap. 16.

ant, aut læsionem aliquam adferant: quia Rex huius Regni, qui princeps est pacis, eas cohibet, ac regit: vt omnes eius ciues sint inter se concordes.

De Constit Monast. c 19

HÆC adeò copiosa pax ita est huius status propria, vt cum Sancto Basilio dicere possimus, fundatum esse à Deo ad eam pacem renouandam, quæ cum summa abundantia emicuit in aliquibus Ecclesiæ Statibus: quorum vnus fuit, quem primi Christiani tenuerunt. De quibus S. Lucas ait, d *multitudinis credentium erat cor vnum, & anima vna: nec quisquam, eorum quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat.* Cùm autem huiusmodi animorum coniunctio decursu temporis imminueretur, & charitas refrigesceret, paxq; illa turbaretur, eò quòd quisque attenderet ad ea, quæ essent propria: prospexit Dominus noster huic malo, constituens statum Religiosorum à communi illo, & vulgari Christianorum separatum: vt in eo seruaretur illa animorũ vnio & pax adeò excellens. Nam inter Religiosos nihil est alicuius proprium, sed omnia sunt communia in omnium vtilitatem & vsum: animi ipsi, corda, corpora, salus, vestes, cibus, labores, pugnæ, & coronæ: omnes eundem habent Deum, & eundẽ Patrem: omnes diligunt se tanquam amici & fratres Christi, & tanquam membra vnius corporis; suntque vno spiritu vniti per gratiã vnius & eiusdem vocationis. Ideoque optime illis competit illud Apostoli: e *pax Christi exultet in cordibus vestris, in qua & vocati estis in vno corpore.* nec vlterius dicet Micheas Propheta, *non esse fidelitatem, neque amicitiam, neque Vnionem veram inter Ducem & milites; inter Patrem & filios; inter fratres & amicos*, nam f *maximi hominis inimici sunt domestici eius*: in hoc enim statu horum contrarium eminenter resplendet. Nam Prælati subditos suos cum amore gubernant; & Subditi etiam cum amore suis se Prælatis subijciunt; filij obediunt Patribus spiritualibus, & hi solicitè attendunt ad illorum vtilitatem; fratres mutuò se ex corde diligunt: quia sunt fratres in Christo; amici mutuam sibi seruant fidelitatem, quia eorum amicitia fundatur in solo Deo: & domestici, nec vestigium ostendunt inimicitiæ aut rancoris: quia sunt domestici Dei, vera charitate coniuncti. Et hac ratione ait S. Basilius, renouari etiam hic pacem illam, quæ in statu Innocentiæ floruisset, in quo nullæ fuissent discordiæ: nũquam enim pax cum alijs læditur, aut amittitur, quin prius aliquis eam secum ipse lædat. tunc autem quisque secum pacem habuisset, propter subiectionem omnimodam, quam virtute Iustitiæ originalis caro habuisset ad spiritum. Ita vt & bestiæ & feræ fuissent homini subiectæ. Hæc pax turbata fuit peccato Adami: ad quam reparandam Deus factus fuit homo; eãque quasi testamento reliquit suis Apostolis, cùm omnibus in cænaculo recollectis dixit: g *pacem relinquo vobis: pacem meam do vobis.* Cuius maximè participes sunt Religiosi Apostolicè viuentes in cœnaculo Sanctæ Religionis. quos propriæ Vocationis gratia pacificat, vnit charitas, continet mortificatio, concordes facit paupertas, obedientia rectificat; vota, &

d Act. 4. 32.

e Coloss 3. 15.

f Mich. c. 7 6.

g Ioan. 14. 27.

communia mutua auxilia ſtabiliunt, & perficiunt. Debilis enim à robuſto iuuatur, infirmus à ſano: quia vnius virtus & fortitudo ſupplet alterius debilitatem & infirmitatem: mutuam ſibi operam inſtar ſeruorum ſibi præſtantes; nec propterea amittentes libertatem: quia non ex neceſſitate ſerui ſunt; ſed ex charitate, qua quidquid vnus poteſt & habet, eſt omnium; & quod omnes poſſunt, & habent, eſt ſingulorum: ideoque nulli quidquam deeſt, & omnes mutuam inter ſe concordiam ſeruant. Et quid Religio eſt aliud, niſi *arca* quædam *Noë*: in qua, cùm tot eſſent feræ, ſumma tamen erat Sanctitas, pax, & honeſtas? ibi enim & à generationis actibus ſe omnes continuerunt; & virtus Dei, ita omnes ipſi Noë ſubijciebat, vt ab eius manu, acciperent, quod comederent; & propenſionem continerent, quam aliàs habebant, vt aliæ aliarum carnibus veſcerentur. Hic etiam expletur, quod Iſaias de prodigioſa pace protulit futura in Eccleſia. h *Habitabit*, inquit, *lupus cum agno, & pardus cum hædo accubabit, vitulus & leo, & ouis ſimul morabuntur, leo* enim & *vrſus* obliti carnes comedere, *quaſi bos comedent paleas*. Diuinæ enim Vocationis vis, & efficacitas diſcordantium corda, & naturales conſtitutiones mutuò repugnantes, mores aliàs omnino contrarias commutat, & ad vnionem & concordiam in Religione reuocat.

Gen. 7.

h Iſaie. 11. 6

Non quidem negamus, aliquam eſſe in Religione pugnam, quia vnuſquiſque cum ſuis paſſionibus bellum gerit: ſed hoc non aufert ab eo veram pacem; ſed auget potius, gaudio & exultatione victoriæ: vt liceat Religioni applicare illud Canticorum: i *quid videbis in Sulamite, niſi choros caſtrorum?* Sulamitis, quod interpretatur pacifica, eſt pacifici Salomonis ſponſa, & refert Eccleſiam Catholicam, eiuſque ſingularem partem, Religionem ſcilicet dilectiſſimam ſponſam illius Regis, qui eminenter pacifici nomen promeretur. In ipſa autem Sulamite ſunt chori & caſtra: chori cantorum, caſtra militum. nam Religioſi vera charitate coniuncti, ſimul Deum laudant; & contra propria vitia & paſſiones pugnant, ita vt neque laus Dei propter illam pugnā impediatur; neque pugna propter laudem retardetur: ſed potius altera alteram iuuat: quia pugnatur, vt Deus laudetur; & laudatur Deus, eò quòd pugnando victoriam obtineatur.

i Cant. 7. 1

SED quoniam in terra (ait S. Baſilius) non ſupereſt iam aliquid, cum quo Religioſæ vitæ præſtantiam & excellentiam conferamus: opus eſt ad cœlum confugere, & cœleſtem illam Angelorum coniunctionem contemplari: qui etſi in diuerſas hierarchias & choros ſint diſtincti, habeantque diuerſos gradus Inferiorum & ſuperiorum: tantam tamen habent pacem, vt neque maior minorem contemnat; neque minor ſubterfugiat debitam maiori ſubiectionē; & vnuſquiſque libentiſſimè alteri communicat, quod habet: eorum enim theſauri ſunt virtutes, ac diuitiæ cæleſtes: quæ neque pereunt, neque imminuuntur, etiamſi alijs communicentur. Huius igitur Angelici ſtatus eſt imago quædam ſacra Religio: in qua per eiuſdem Dei gra-

tiam vnio hæc floret inter maiores, minores, & æquales; fundata in vera charitate & conformitate cum voluntate diuina: cui omnes sese sponte subjiciunt, & hunc reputant maximũ suum thesaurum: mutuo sese iuuantes ad spirituales virtutum diuitias comparandas, & singuli rapientes prodigioso quodam modo, quod alterius est; ita vt nihil auferant, nec vnquam iniuria fiat. Hæc apud S. Basilium: suntque experiẽtiâ comprobata in Religionibus, quæ in suorum Institutorum obseruantia florent: id quod præcipuum est ad eas amplectendas, motiuum: eò quòd pacis huius & coniunctionis pulchritudo, magnetis instar hominum sæcularium corda ad se trahat. Ideoque Christus D.N. cùm suos discipulos tanquam diuinæ huius vocationis ministros, & instrumenta misit, iussit: k *intrantes in domum, salutare eam, dicentes: Pax huic domui*: vt sic afficerentur ad recipiendam Christianam Religionẽ, quæ talem eis pacem offerebat: & ijs, qui ad eam suscipiendam apti erant, (quos filios pacis appellat) hoc verbo præbebant eam interiùs delibandam: & sic omnino se se dedentes, eam amplectebantur. Quod idem euenit in vocatione ad statum Religiosum, vt in proximo capite apparebit.

k Matt. 10 12. Luca 10 6

CAPVT X.

SPIRITVALE RELIGIONIS GAVDIVM, QVOD SOLET Deus delibandum præbere ijs, quos ad eam vocat.

EX HAC IVSTITIA & pace, quæ florent in Religione, oritur gaudium & lætitia spiritualis, quæ propria est Regni Dei. Quæ adeò est copiosa: vt exũdãtis fluminis instar omnes humani cordis sinus impleat; imò adeò supereffluit, vt non possit illam capere. quod Apostolus de se ipso dicebat: a *repletus sum consolatione, & superabundo gaudio* Hic incipit degustari, quod dicebat Dauid: b *inebriabuntur ab vbertate domus tuæ: & torrente voluptatis tuæ potabis eos*. Rectè autem dicit: inebriabuntur. Quemadmodum enim homo nõ inebriatur, quando solum bibit, quod eius stomachus ferre potest; sed cùm plus haurit, quàm possit diggerere: ita Deus tantã gaudij copiã præbet suis seruis, vt maneant ebrij, sicut qui vltra præscriptum limitem biberunt, apponentes os ad cælestium delitiarum torrẽtẽ Et propterea in Scriptura vocatur Iubilus. qui (S Gregorio teste) est gaudium quoddam adeò ingens, vt nec verbis explicari, nec intra cor detineri possit, quin foras erupãt indicia ei⁹ magnitudinis: de quo dixit Dauid: c *beatus populus, qui scit iubilationẽ*, & expertus est gaudiũ (quod reliqua omnia excedit) in Deo suo, d *beatũ dicat* mundus *populum cuius promptuaria plena sunt, oues eius fœtosa boues eorum crassa, cuius non sit ruina materia*, sed ab strenuorum militum castris ita propugnetur, vt nullus hosti pateat transitus: talem, inquam, populum mundus dicat

a 2. Cor. 7 4
b Psal. 35 9.
Lib. 14. Moral. cap. 5
c Psal. 85. 16.
d Psal. 143 15.

dicat beatum, ego autem eum *populum beatum dicam, cuius Dominus Deus eius*;& eum,qui expertus est,quid sit in Domino gaudere.&in eius obsequio præ gaudio exultare & salire. Hic enim lætitiæ excessus indicium magnū est magnæ cum Deo familiaritatis,in quo reliqua omnia habebit, quæ lo cupletare ipsum,& protegere possunt. Talis est populus Religiosus, qui iudicio mundi,est tanquam desertus & inhabitatus locus, & omni solatij genere vacuus. Sed valde decipitur:nam e *Dominus Deus*, vt Isaias dixit, *ponet desertum Sion, quasi delicias; & solitudinem eius,quasi hortum Domini.Gaudium & lætitia inuenietur in ea. gratiarum actio,& vox laudis*.Et vt omnia simul dicam, pro gaudio mundi datur ei gaudium in spiritu sancto, ideò ita appellatum, quod ab ipso spiritu sancto oriatur, qui per excellentiam paracletus & consolator dicitur. Quod ostendit ipse, dum seruis suis tale solatium adfert, quod huius gaudij sit materia: cum quo si gaudium ex rebus huius mundi ortum conferatur, non est nisi vmbra quædam lætitiæ. Illud gaudium(ait S.Bernardus)est vnicum & verum, quod prouenit non ab aliqua creatura, sed ab ipso Creatore:f *quod* cum possederis,*nemo tollet à te*, cum quo omnis lætitia collata, tristitia est;omnis iucunditas,dolor; quidquid dulce, amarum;quod pulchrum,turpe; & quidquid exhilarare potest,molestum est, & importunum;&,vt S.Chrysostomus ait,quod interest inter Angelos magna suauitate & concentu cantantes, & porcellos grunientes,se seque in luto cōspurcantes: hoc interest inter Religiosos,qui in rebus Dei sui delectantur & gaudent;& sæculares homines,qui exultant in rebus huius mundi.

e *Isai.51. 3*

Epist.114.
f *Ioan 16. 22.*

Homil. 89. in Matt.

Hoc ipsum melius adhuc intelligetur, si causas huius gaudij perpendamus, quod spiritus sanctus Religiosis communicat, quas breuiter ad sex fontes reducemus,vnde illud promanat.

§. I.

I. PRIMA CAVSA est, quod Religio cum tribus suis Castitatis, Paupertatis,& Obedientiæ votis, omnes remoueat occasiones innumerarum tristitiarum ac molestiarum,quas sustinent sæculares, quę(eodem Sancto Chrysostomo teste) adeò sunt graues,& molestæ; vt nullus id satis assequi possit,præter ipsos,qui eas ferunt ac deuorant:idem enim est discrimē inter sæcularem & Religiosam vitam, quod inter mare tempestuosum,& portus tranquillitatē:nā etsi vita sæcularis aliqua habeat gaudia: sed illa tamē (vt ait S.Basilius) permixta sunt multò grauioribus molestijs; & ipsius matrimonij delectationes facilè submerguntur, & superantur ab immensis oneribus & molestijs, quas secum adfert.Quod si diuitiæ aliquam adferunt lætitiam:solicitudo easdem comparandi,ac defendendi ab insidijs hostium, plurimùm cruciat.à quibus omnibus expeditus est status Religiosus: quòd

Lib. de Virgin c. 57.
Homil. 69. in Matt.

In Psal. 33.

si mun-

danis delitijs caret: hoc ipsum eum disponit ad ampliora Spiritus sancti gaudia accipienda. Nam (vt S. Gregorius ait) non potest anima esse, sine aliqua voluptate. Quod si ob Dei amorem terrenas delitias reijcit: mox recipit cælestes. *In Iob c. 27. 10 in id aut poterit in omnipotēte delectari?*

HINC *Secunda* oritur huius gaudij causa, bona scilicet ac pura conscientia à culpis & amaritudine libera. Nam quemadmodum in mundo nullus est crudelior & intolerabilior cruciatus, quàm sit malæ conscientiæ, quam Sapiens a *timidam, perturbatam*, suique ipsius carnificem appellat: ita nulla est magis cordialis lætitia, quàm sit bonæ consciētiæ: b *de cuius testimonio* gloriabatur Apostolus, ob *simplicitatem & sinceritatem*, quam in ea animaduertebat. Et cùm vita Religiosa adeò studeat huic puritati comparandæ, & remouendis occasionibus in aliquas culpas incidendi: ideò magna afficitur lætitia ex bonorum operum exercitio. Nam (vt S. Leo Papa dicit) necesse est animam bonis Exercitijs exhilarari; & libenter id facere, ex quo scit, se post factū exhilarandam. Et quamuis non desit labor aliquis in operibus Religiosis: eadem tamen (vt S. Chrysostomus ait) tot delitijs conscientiam replent, vt nulla possit lingua eas explicare: nihil enim suauius bonâ conscientiâ, & bona spe: cuius suauitas prouenit ab spiritu sancto, à quo eius bonitas, puritasque procedit. 2. *a Sapien. 17. 10. b 2. Cor. 1. 12. Serm. 5. de Ieiunio 7. mensis. Hom. 6 ad popul.*

3. Ex duabus prædictis causis *tertia* oritur, quam S. Chrysostomus insinuauit, spes scilicet in Deo, & fiducia in gubernatione diuinæ Prouidentiæ, in cuius manus se proijcit Religiosus, confidens, quod ille sit ipsius rebus prospecturus. Ex quo magna ei securitas, & quies cum magna lætitia prouenit. Nam, vt Salomon ait: c *secura mens, quasi iuge conuiuium*, in quo plurima sunt, quæ hominem exhilarent. Ac propterea d *non contristabit Iustum quidquid ei acciderit*: testimonio enim bonæ conscientiæ omnem expellit tristitiam; & gaudio illo spei, quam repositam habet in omnipotente suo tutore ac reparatore: in quo e *Hypocrita* & mundanus homo, vt dicitur in Iob, *non poterit delectari*; nec animum habebit, vt illum in auxilium sibi venire petat. f *Si autem cor nostrum* (ait S. Ioannes) *non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum; & quidquid petierimus, accipiemus ab eo.* *c Prou. 15. 15. d cap. 12. 21. e Iob 27. 1. f 1. Ioan. 3. 21.*

4. Ex QVO fit, vt oratio sit *quarta* huius lætitiæ cordis causa: Religiosi enim ob conscientiam suam bonam, audent cum Deo familiariter agere, & in Orationis Exercitia incumbere: in quibus diuina eius maiestas (vt ait Isaias) g *lætificat eos, qui ascenderunt in montem sanctum* perfectionis Euangelicæ; & habitant in domo Religionis, quæ est *domus Orationis*: ad quam exercendam Religio est dedicata. Ad eam accedit spiritus sanctus, cuius donum est orare cum gemitibus inenarrabilibus; suaque gaudia in tanta copia communicat, vt ipsas etiam lacrymas iucundas reddat, ac lætas. Nam (vt S. Augustinus ait) dulciores sunt orantibus lacrymæ, quàm sint cibi comeden- *g Isaiæ 56. 7. In Psal. 127*

f. Bernardus Serm. 8 in Cant. c. 4. tibus. Quod si tam iucundum est flere cum Christo; quid erit eodem ipso frui, & ingredi in cellaria preciosorum eius vinorum; & ibi inebriari vino, quod lætificat cor hominis? quod præstat ipsa oratio.

5. HVC accedit *quinta* huius gaudij causa, coniunctio scilicet amoris & charitatis mutuæ inter ipsosmet Religiosos vnde prouenit, vt omnes quieti sint, ac contenti: solentes sese & adiuuantes mutuò. Vt propterea dixerit Dauid: h *quam bonum & quàm iucundum est habitare fratres in vnum.* Vbi autem fratres magis coniuncti viuunt, quàm in Religione? cuius vnio non carnis & sanguinis est; sed fructus spiritus sancti, amore suo illos vnientis: & cuius fraternitas est in Christo fundata in sanctitate vitæ, cui tanquam soror vera lætitia coniungitur. Si iucundum est multos habere fideles amicos; versari cum bonis; agere cum sapientibus; omnes amare, & ab omnibus amari: vbi hoc meliùs & exactius inuenitur, quam in ipsa Religione? quando illa in suo feruore perseuerat, eò quòd sit Christus in medio eorum; iucundam, ac lætam reddens seruorum suorum societatem.

h Psal. 132. 1.

6. DENIQVE accedit bona consuetudo, quæ in vita Religiosa facilè acquiritur. Et quoniam à diuina gratia adiuta conuertitur in naturam: maximam reddit in agendo facilitatem, cum tanta animi lætitia, vt (teste Cassiano) grauissimum reputaret cruciatum, vel ad momentum à virtutibus recedere; aut vitijs aliquibus maculari. Prætereo nunc alias causas, quas posteà adferemus; & solum addo: quòd quamuis non semper huiusmodi spiritus sancti gaudia percipiantur in ea abundantia, quam diximus: vel ipsa tamen memoria, quod ea aliquando delibauerimus; aut spes eadem degustandi, sufficiat, ad cor magna lætitia replendum, dicendo cum sponsa: i *exultabimus & lætabimur in te, memores vberum tuorum super vinum.* Hoc est, memores lactis tuarum cælestium consolationum, quas filijs tuis soles indulgere; eosque ad vbera tua nutrire, quæ absque vlla comparatione sunt suauiora vino quarumcunque delitiarum ac voluptatum, quas mundus dare potest; & omnibus, quæ in in ipso inueniuntur, quare non mirum est, si vinum hoc effundamus, & fallacibus eius voluptatibus renunciemus; vt iucundissimo tuo lacte fruamur, quo soles Religiosos recreare & exhilarare.

Collat. 11. c. 9

i Cant. 1. 4.

§. II.

EX HIS QVAE diximus, colligere licet stupendum Prouidentiæ diuinæ consilium, in hoc genere Vocationis ad statum Religiosum. Videns enim aliquorum duritiem, ad credendam spiritualium huiusmodi gaudiorum magnitudinem; & difficultatem, ad quærendam Euangelicam perfectionum, ex qua gaudia illa procedunt: eò quòd illi valde sint addicti, ac terrenis voluptatibus deprauati: vtitur erga illos liberalitate & misericordia sua, præsens eis aliquam eorum guttam delibandam, vt mellis illius dulcedo oculos eis aperiat, sicut a *Ionathæ* filio Saulis, faciatque currere post

a 1. Reg. 14. 27.

Christum, aptantes dulcissimo vberum eius lacte satiari. Et quemadmodū qui cupit vina sua vendere, non solùm curat publice proclamari, sed etiam gratis delibandum offert, vt cùm gustatum placuerit, precio Iusto ematur: ita Dominus N. homines inuitat, vocatque vt ipsemet per Isaiam dixit: vt b *emant vinum & lac* Perfectionis Euangelicæ, gaudiaque & solatia, quæ cū illa sunt coniuncta: quos vt alliciat dat guttam aliquam huius vini, & modicum quid lactis delibandum: tanta autem tunc dulcedine afficiuntur, vt libenter renuncient rebus omnibus, quas possident; vt perfectionem tales fructus proferentem amplectantur. De S. Petro in Monte Thabor ait S. Augustinus: vnam stillam dulcedinis gustauit, & omnem aliam dulcedinem fastidiuit. adeoque pregreditur Dei D. N. bonitas: vt etiam deprauatis hominibus non rarò hanc dulcedinem præbeat degustandam; vt eos ex mundo euellat, & ad suum trahat obsequium: libenter enim carnis delitijs renunciant, statim atque delibant spirituales: iuxta illud S. Bernardi: degustatâ spiritus suauitate, omnis carnis dulcedo desipit. Hac via duxit Dominus noster Sauli Vocationem, cùm ex Equo deiectum in terram, per triduum detinuit non videntem, nec comedentem. Quo tempore (vt ait S. Thomas) eum rapuit ad tertium cælum; deditque delibandas paradisi delitias, quibus adeò fuit bene dispositus, & oblectatus: vt statim atque ad se redijt, renunciauerit carni & Sanguini & Christi crucem sit amplexus.

b *Isai.55.1.*

In Soliloquijs cap.22

S. Bernardus.

Lectio 7. in 2. ad Corin.

Consilium hoc aperuit Deus Oseæ Prophetæ loquens de Ierusalem, cuius peccata prius retulerat: c *propter hoc* (inquit) *ecce ego lactabo eam & ducam ad solitudinem, & loquar ad cor eius.* Quasi dixerit: quia anima hæc per Ierusalem significata, adeò est improba ac rebellis: nunc illam non puniam; sed indulgebo ei potiùs, præbens ei lac mearum consolationum degustandum: vt lubens ipsa veniat mecum ad vitæ religiosæ solitudinem, vbi contubernalem ei me præbebo, & afflictum eius cor consolabor. Et quoniā verbum *lactabo* etiam significat decipere, (quare LXX Interpretes verterunt *seducam eam*) in hoc ipso manifestat Deus consilij sui excellentiam: his enim consolationibus iucundè carnem nostram seducit; non solum iudicio huius mūdi, iudicantis, decipi eos, qui res omnes relinquentes, Christum dominum nudum in cruce nudi sequuntur; sed etiam quòd caro, fugiens alias intrare per angustam perfectionis portam, crucemque tollere vitæ religiosæ: statim atque suauitatem spiritûs degustat, ad hæc omnia magno cum animo sese proijcit. Quoniam autem suauitas hæc, & iucunditas, quæ in ipso initio percipitur, solet ad certum aliquod tempus, maioris nostri profectus causa, cessare: caro tunc iudicat, se deceptam; quam tamen non pœnitet talis deceptionis ob spē ad futuræ ipsius Domini in ea solitudine visitationis; & quod idem Dominus consolationis verba ad ipsius cor loquetur, vt. possit cum Dauide dicere: d *Cor meum & caro mea exultauerunt in Deum viuum.*

c *Oseæ,2.14.*

d *Psal.83.3.*

Cùm igitur quæ hactenus diximus, ita verè se habeant: vellem pigros & ignauos interrogare quid eos retardet, quo minùs audiant statim diuinam » vocationem? Ad vitam (ait S. Basilius) vocaris: cur vocantem refugis? Ad in- » gentium donorum participationem inuitaris: cur ea contemnis? regnum cælorum patet, qui te vocat fidelis est; vt, quod promittit, adimpleat; iter, cum auxilijs ab ipso præstitis, est facile: non opus est prolixo tempore, non expẽsis magnis, nec labore magno: quid igitur te retardat? cur times iugum susci pere, sicut vitulus indomitus? attende, quòd sit suaue, nec premat ceruices; potiùs portantem alleuiat: suppone igitur ei collum, vt sis totus Christo sub- e Psal. 33. 9 iectus. e *Gusta & videbis, quam suauis sit dominus*; & quam dulcis sancta eius lex. Mellis dulcedo non potest verbis explicari: degusta illud; & opere ipso eam f Eccli 51. 31. experieris. f *Appropia & congregare* (vt ait Salomon) *in domum disciplinæ*, hoc est in sanctam religionem. Non multum temporis consumes in adiscenda scientia, quæ ibi traditur: & inuenies gratiam, solatium, ac dulcedinem pro anima tua, in hac vita, & in futura.

CAPVT XI.

QVAM SIT CERTVM, IMPVLSVS AC DESIDERIA religionis ex motiuis prædictis, esse Dei vocationes: & quænam consultatio sit adhibenda ad eadem executioni mandanda.

CVm hactenus omnia motiua proposuerimus, quæ diuina vocatio eis proponere solet, quos vocat ad religionis ingressum: operæpretium erit, iam constituere de certitudine, quæ in huiusmodi vocationibus esse potest, quòd sint verè domini nostri; non vero ficti alicuius, aut fallacis spiritûs. Hinc enim (vt primo capite dictum est) vis ac ratio dependet in hoc statu vtiliter & fructuosè viuendi. In quo si quod dubium supersit, ex- Lib. de Obedientia c. 6. pedit eum statum non prius eligere quàm tale dubium deponatur, quẽadmodum sanctus Laurentius Iustinianus prudenter admonet, dicens: Voca- » tus ad certamen vitæ religiosæ, non repentè assensum præbeat; sed prius cer- » tificari de ipsa vocatione conetur: vtrum à Deo sit infusa, an aliunde immis- » sa. Non enim omni spiritui est credendum; neque cuncta desideria, quæ » bona ex se esse censentur, sunt opere perficienda. a *Probate* (ait sanctus Io- a 1. Ioan. 4. 1. annes) *spiritus, si ex Deo sunt*. Nam status & nouæ institutionis inconsiderata mutatio, commendabilem rarò sortitur effectum; profectusque singularis » maxima in illo cum difficultate colligitur. Porrò si in illa status mutatione, » quæ accuratissima consideratione & consilio peragitur, tentationum im- » pugnationes, & spirituum immundorum non desunt insultus, & pericula »

innumera:

innumera:ex ea, quæ præcipitanter ac inconsultè perficitur: quid poterit rationabiliter sperari? vocatus igitur ad statum religionis; cum prima sentit bona desideria, statim incipiat aliquid facere, vt eis cooperetur. Et quamuis non statim rebus omnibus huius mundi, & facultatibus suis nuntium remittat: absque cunctatione tamē renuntiet vitijs, & consuetudinibus malis. Perseuerante verò gratia, & incalescente desiderio, nec non ad cordis ostiū pulsante domino, patrum spiritualium interueniente consilio, sanctum diuini famulatûs propositum aggrediatur: ea vtique intentione, eoque decreto, vt in eodem vsque ad vitæ terminum perdurare contendat.

Hæc sunt sanctissimi huius Patriarchæ monita, valde experti in diuinis vocationibus discernendis. Quæ tamen, vt melius capiantur, aduertendū est: tria in huiusmodi vocatione esse vocato diligenter perpēdēda. *Primum* est, generale quoddam desiderium, seculum & res omnes, quæ in eo sunt deserendi: vt Christi Domini nostri consilia in statu religioso amplectatur. *Secundum* est, speciale desiderium, vnam potiùs quam alteram religionem adeundi, Monachorum scilicet, aut mendicantium, aut Clericorum. *Tertium* est, particulares loci, temporis, & modi desiderium illud exequendi, circumstantiæ: an scilicet in hac prouincia, an in hoc monasterio, an statim atque inspiratio diuina percipitur, aut post elapsum aliquod tempus.

§. I.

Vocatio ad religionem in genere.

QVOD ad primum attinet: non potest negari, aliqua desideria & proposita religionis prouenire à maligno spiritu: de qua re, qui ea sētit certus esse poterit, cùm aduertit expressè, se praua intentione, aut animo ficto ad eā propendere. Quemadmodum refert S. Gregorius de Mago quodam, qui Basilius vocabatur, & habitum induit monachalem, vt artes suas magicas occultaret: & idem est de alijs, qui monasteria sunt ingressi animo deprædandi Ecclesiarum eorum thesauros. Tales etiam iudicantur illa monstra, qui voto paupertatis sese obligare student in aliqua militari religione, respicientes tamē tanquā finem principalem, vt Commendam aliq̄ in militari religione obtineant, ex qua aliquot millia ducatorum annua habeant, quibus sibi indulgere, & magno in honore haberi possint. Qui Scribam illum imitari censentur, qui dixit Christo Domino: *magister sequar te quocunque ieris*: persuadens sibi, hac via se diuitem futurum, & in magno honore haberi posse, vt supra diximus. *Lib. 1. Dialog. c. 4.* *cap. 8. 19.*

Sed his monstris prætermissis, cæteri qui per tempus aliquod continuè religionis desideria sincere, vt seruiant Deo, suasque animas saluent, in se

sentiunt: certi ac securi esse possunt.(vt expressè docet S. Thomas) tales inspirationes à diuino spiritu procedere, cuius est,(vt dixit Dauid) a *deducere* homines *in terram rectam*. Cùm igitur Religio sit terra sancta, & status ad sanctitatem omninò quærendam destinatus: spiritus sancti erit opus proprium talia desideria inspirare, & per tales vias hominem deducere, quæ ad eam perducant. Deinde, cùm Dæmon sit huius mundi princeps: non est credendum eum instigare & impellere homines, vt mundo relicto, transeant ad partes & obsequium Iesu Christi, amplectentes eum statum, qui in rebus omnibus ipsius Dæmonis desiderijs aduersetur: b *omne* enim *regnum in seipsum diuisum desolabitur*. Quod si vnus Dæmon alium loco pellat, non poterit eius regnum permanere. Quid autem aliud faceret Dæmon, qui hominem ad religionis statum instigaret: nisi regnum suum diuidere; & bellum gerere cum ijs, qui in eo toti sunt positi, vt illud amplificent? quod nunquã ipse est facturus: ne seipsum impugnet, in ea præcipuè re, quæ non solum bona est, sed etiam perpetua; & obstringit ad multa exercitia heroicæ sanctitatis perpetuò exercenda. Quod si quando (quod tamẽ rarissimum erit) transfigurans se in Angelum lucis, verè ad Religionem instigaret: quamuis eius intentio sit peruersa, non nocebit nobis (vt ait Sanctus Thomas) talem eius instigationem sequi: cùm tendat ad rem adeò excellentem, ad quam solet bonus Angelus, & ipsemet Deus impellere: cui meritò est fidendũ, quòd talẽ hostis instigationẽ, in eiusdẽ detrimentum, nostram vero vtilitatem conuertet, ita vt breui pœniteat eum facti, & suggestionis suæ. Ad cuius veritatis confirmationem spectat rarus quidam casus, qui ad meam peruenit notitiã, de quodam iuuene habente apud se Dæmonẽ quendã ex ijs quos familiares appellant, qui illũ instigauit, vt certam quandã Religionẽ ingrederetur: adducens ad id persuadendũ mille rationes, & cõmoda quæ illi essent euentura. In qua tamen re Dæmon non quærebat ipsius iuuenis bonũ; sed eo vti volebat, tanquã instrumento, vt alios deciperet. Deprehensus autem fuit hic eius finis: cum iuuenis ex religiosorũ consuetudine & familiaritate inciperet pietatẽ colere, Deoq; seriò seruire: cœpit enim Dæmon ei suadere, vt Religionẽ desereret; idq; maiori multò instantia, quàm priùs adhibuerat; ad persuadendum ingressum: & re ipsa id ab eo obtinuit.

I. SED vt exactiùs hoc adhuc intelligatur, perpendẽdũ est, quòd inspiratio diuina, & interior ad Religionẽ amplectendã vocatio, duobus modis ad id faciendũ inuitat, & allicit. Primus est sculpendo in voluntate vehementẽ quẽdã affectũ Deo perfectè seruiẽdi. Qui affectus omnia indicia secũ adfert, quæ boni spiritûs inspirationes habere solẽt. Nam mirum in modum commutat cor, & à rebus huius sæculi illud euellẽs, allicit ad cælestes; mortificat carnis & sanguinis propensiones; cupiditates bonorum fortunę, delitiarum, honoris, & libertatis: contrà verò viua accendit desideria paupertatis, castitatis, obedientiæ, ac humilitatis religiosæ; magnã adfert pacem consciẽtiæ, cordis lætitiã, spiritûs feruorẽ, magnãq; animi fortitudinẽ & conatũ ad superandas

Marginalia: 2. 2. q. vlti. a. vlti. — a Psal. 142. 10. — b Luc. 11. 17 — Vocatio per affectum. In vnce spiritu. Tract. 1. c. 22.

perãdas oēs difficultates,& impedimēta occurrētia,in deferēdo mūdo & Iesu Christi cruce amplectēda. Quæ omnia,impossibile est ab alio spiritu procedere,quā diuino;cuius vox sonat vbi vult,& quidquid vult efficit. Quāuis autem huiusmodi affectui admisceantur aliqua desideria & respectus tēporales;aut necessitas aliqua & corporis difficultas,quæ ipsum affectum exstimularent;aut etiā aliquis maligni spiritus impulsus,indirectè eundem affectū promouētis:nō tamē propterea opus illud desinit esse Dei. Humani enim respectus& corporis afflictiones,acDęmonis instigationes nō sufficiūt, ad cor hac ratione immutādū: nisi spiritus sancti impulsio internè illud exstimularet;&Patris omnipotētia vi quadā interna animā induceret,ad sequēdum Christū:vt supra est dictum. Cuius illud est bonum indicium ac testimonium:quod deficiente hac interna inspiratione ijs,qui in mundo versantur;quamuis adsint eædem rationes & necessitates: non tamen sufficiunt ad eorum corda permutanda,nec à rebus,quibus affectu adhærent, euellenda.

Secvndvs modus,quo vocatio diuina ad religiosum statū suscipiendū mouet, est cùm hominis intelligentiā illustrat; & rationibus efficacissimis cōuincit,expedire ei illū statū amplecti:voluntatē interim relinquens aridā, & absq; tenera dulciq; affectione,ad amplectēdū quod intelligentia proponit, & ipsa ratio dictat: eò quòd grauē sentiat repugnantiā,& exequendi timore terreatur:exequitur tamen,& paret eā in modū,quo Loth è Sodomis exire fuit coactus,repugnante quidē omni suo appetitu &affectu; sed necessitate compulsus,quæ exire cogebat;ne cū Sodomitis cælesti igne periret:& similiter sicut nauigātes, vrgēte tēpestate,oēs suas facultates & bona,quæ in naui habēt,ad mare proijciunt,vt eā alleuient. Quāuis aūt modus hic vocationis nō æquè sit suauis ac dulcis,atq; prior: est tamē in se certior ac securior, & ab omni suspicione,ꝙ malus spiritus partē aliq̄ in ea habeat,expedit⁹: nā poti⁹ ei se opponit, & pro virib⁹ eā conatur impedire. Est etiā firmior ac diuturnior:vtque nō innitatur teneriorib⁹ affectib⁹,qui solēt facilè pertrāsire;sed viuis efficacibusq; rationibus,quæ permanēt sēper;& veris solidisq; c *fidei* dictaminibus. *ex qua viuit Iustus*, & super eā fūdat vitæ suæ ædificiū. Ad hęc,solet esse mod⁹ hic magis meritori⁹,certiusq; charitatis,&amoris inDeū indiciū,& testimoniū:quia absq; consolationibus sensibilibus offert homo quidquid habet,vt ei seruire,magisq; placere possit. Quemadmodū etiā inter Martyres,illi valde eminēt,qui absq; huiusmodi sensibilib⁹ solatijs mortem tolerarunt,suum imitātes Ducem& Magistrum Iesum ChristumD. N. qui ad mortē crucis obtulit sese prompta & constāti voluntate;sed omnibus teneris solatijs exuta;quæ alijMartyres in suis cruciatib⁹ copiosa habuerūt.

2. Vocatio per rationes.

c Rom. 1. 17

Ex his facilè apparet in quanto errore versentur ij,qui sibi persuadent,se non vocari à Deo ad statum religiosum, nisi tenera huius modi ac feruentia ei⁹amplectēdi desideria sentiāt:sicut magnus esset error,existimare,Deū nō vocare peccatores,vt cōuertātur;nisi cū tenera huius modi desideria,pœnitētiā pro suis peccatis agēdi,ipsis largitur. Nā voxDei interdū liquefacit cor, faci-

facitque in ipsius amore feruere: interdum autem nó eò vsque progreditur; sed docet illud tantùm; animumque addit ad id obeundum, quod est ipsius obsequij: interdum omnes occurrentes difficultates expedit; interdum aliquas superandas relinquit: vt ipsis pugnantibus, naturæque repugnantiá vincentibus meritum crescat. Nam qui Matthæum adeò efficaciter vocauit, vt magna cum sua voluptate res omnes suas relinqueret, institueretque solennissimum d *conuiuium* in signum lætitiæ, qua eas relinquebat: idem alios discipulos vocauit, qui cupiebant redire, & curam gerere e *parentum*, ac de f *rebus domesticis* disponere, quos ipse exhortatus est, vt, huiusmodi affectibus depositis, superatisque omnibus, quæ occurrebant difficultatibus ipsum sequerentur. Qui autem in initijs strenuè pugnant, consequi solent solaria & consolationes suæ vocationis tunc temporis, cùm maximè illis est vtile. In præmium autem, quod solis remis nauigare cœperunt, confidentes verbo Dei: citiùs accipiunt centuplum, quàm alij, vt expansis velis, & secundo ad puppim vento prosperè progrediantur, suamque nauigationem feliciter expediant.

d Luc. 5. 29. e Matt. 8. 21 f Luc. 9. 59.

§. II.

Vocatio ad Particulares Religiones.

SED fortè quis dubitet: an eadem sit certitudo cuiusuis vocationis, aut inspirationis ad Religionem particularem, ad quam sentit se propendere? sæpe enim euenit, vt inspiratio ad opera virtutis in genere sit Dei; applicatio autem ad hæc vel illa particularia sit Dæmonis, aut proprij spiritûs. Quare euenire posset, vt ipse Deus feruentia nobis inspiraret desideria Religionis; Dæmon autem instigaret ad minus perfectam, aut iam laxatam adeundam, in qua perfectionis feruor intepescat; aut eam ingrediendam, cuius Institutum constitutioni nostræ naturali magis repugnet, aut vires nostras excedat: ne in eo perseueremus. Quod eueniret, si desiderantem & quærentem solitudinem, incitaret hostis ad eam Religionem amplectendam, quæ agit cum proximis; aut contrà, naturaliter propendentem ad agendum cum proximis impelleret ad eam Religionem, quæ profitetur solitudinem; & hominem alioqui debilem incitaret ad Religionem asperiorem, & seueriorem, quàm eius complexio ferre posset; & hominem vehementibus passionibus ex natura agitatum induceret ad Religionem molliorem, quàm eius necessitas exigat. Quamobrem optimè S. Thomas ait: quamuís necesse non sit, alios consulere ad examinandum & approbandum propositum suscipiendi statum religiosum: expedire tamen, ad illud exequendum, alios consulere: tam quoad ipsum modum executionis; quàm Religionis eligendæ: cum in vtroque subesse possit deceptio. Verum est ta-

2. 2. q. vlti. a. vlti.

men, quòd cùm inspiratio eodem tempore & eadem vi & efficacitate, altero è duobus prædictis modis ad statum religiosum, & in particulari aliqua Religione suscipiendum, incitat, & impellit: verisimile valde est, vtramq; partem ab eodem spiritu prouenire. Cùm enim ad ipsum Dominum nostrum spectet, homines vocare ad Religiones; cognoscat autem cuiusuis hominis complexioné & facultatem ac talentum: ipsius prouidentiæ erit, vnúquéque ad eam Religionem inducere, quæ ei expedit. Cuius rei bonum erit indiciú, si & in genere, & in particulari illum statum simul inspiret. Et in eo casu non est, quòd quis hæreat, & vereatur defectum virium suarum spiritualium; qui enim ipsum vocat, eas præbebit; neq; est hærendum, quòd Religio illa particularis sit alijs minùs perfecta; non enim vult Deus omnes ad id quod perfectius est, vocare; & quamuis aliqua Religio sit imperfecta: erit tamen perfectior, quàm sit vita sæcularis. Nec tutum est, prætextu maioris perfectionis relinquere Dei vocationem: nam aut is non perseuerabit in perfectione, ad quam vocatus nó est; aut non cum tanto profectu. Et quemadmodum S. quidam Abbas dixit: præstat esse in professione minùs perfecta deuotum, quàm in perfectiori indeuotum. Sæpe alias solet Dominus noster suos impulsus diuidere ita, vt Religionis desideria in genere inspiret, non tamen Religionis in particulari: & potius tam dubios nos circa secundum relinquit; quàm certos circa primum. Item aliquando inspirat rationes, quæ aliquo modo nos ad statum religiosum inducunt: non tamen omnino nostrum intellectum conuincunt: quia alia nobis pro contraria parte occurrunt: quæ nos reddút omnino perplexos. Et aliquando ipsa desideria Religionis, quæ sentimus, adeò sunt debilia ac leuia, etiamsi sint diuturna: vt hæreamus, nec de eorum executione aliquid certi statuamus. In quibus casibus meritò adhibebimus documenta illa & regulas positas in primo tract. 2. tomi, & ad particularem hunc statum applicabimus. Inter quæ documenta maximi momenti est illud, quod S. Laurentius Iustinianus adfert. Vocati, inquit, ad mundi contemptum, & ad obedientiæ gloriosum conflictum, discernendorum spirituum regulam nequaquam contemnant: verùm neque ipsi eandem se habere confidant. Rara vtique virtus est, & paucissimis collata; illis videlicet, vt arbitror, qui sunt corde humiles, mente puri, atque tentationibus varijs diutissimè probati. Donum quidem Dei est, & à sancto prærogatum spiritu; non minus ad aliorum, quàm ad ipsorum recipientium vtilitatem. In rebus igitur arduis, & præsertim in renunciatione sæculi, & in arripienda institutione nouæ vitæ, nullus sibi in re propria credat: sed corú acquiescat consilio, qui ex diuturna colluctatione vitiorum, & adepta virtutum corona, (spiritûs in se nihilominus operante sapientia) discretione pollent, ac proximorum dilectione flammescunt, atque religiosorum morum grauitate clarescunt. Porro qui tales sunt, errare vix possunt: cùm videlicet

Apud Cass. Collat. 19. c. p. 5.

Cap. 5. Lib. de Obed. cap. 26. Cui gratia detur discernendi spiritus.

» non nisi oratione præuia, & considerata personarum qualitate, spiritusque » sancti directione, sententiam suam proferant. Ipsi etenim tanquam veri ho- » mines, & sub paracleti disciplina eruditi, nolunt ex proprio sensu loqui, sed » quod diuinæ iudicauerint esse placitum volũtati: quam vtique exclusa affe- » ctione priuata, interuenientibus quoque ignitis precibus, intelligere ac per- » scrutari conantur. Hoc quippe Propheta figuraliter expressit, cùm dixit de quatuor illis sanctis animalibus: quòd a *cum fieret vox super firmamentum, animalia submittebant alas suas*: vt videlicet perspicaciùs, atque quietius inter- » næ aspirationis affectum intelligere valerent; & iuxta eam loqui. Nam qui à » semetipso loquitur, frequenter sententias proferendo præcipitat; & ipsos » interrogantes errare facit. Quamobrem oportet neophitum, & ad sæculi » contemptum vocatum, seniorum se mancipare consilio: eorum scilicet, qui » sint opere & eruditione probati; qui nequaquam propriæ Religionis com- » moda, seu augmentum; sed animarum lucra perquirant. Ipsis namque cun- » cta sui cordis arcana patefaciant, ante deliberationem de se faciendam. Ipsis » (nquam) referent corporis valetudinem, mentis constantiam, desideriorũ » æstus, propositi perseuerantiam; & vniuersa, quæ ad vtriusque hominis at- » tinent qualitatem: quę profectò consultorem, grauem, & idoneum minimè » latere conueniunt. Hæc S. Laurentius Iustinianus.

a Ezech. 1. 25.

Ex his facilè deducitur, (vt S. Thomas bene aduertit) cùm circa hanc vitæ mutationem dubia occurrunt; non esse consilium ab ijs petẽdum, qui possunt eam impedire: quales sunt parentes, cognati, & amici secundum carnẽ. Nam vt S. Gregorius cuidam venãtio, amicos suos consulenti, vt religiosè deserereret, scripsit: de causa vitæ consilium à fautoribus mortis quæris: qui dum non te, sed res tuas diligunt: nulla tibi, nisi quæ ad tempus placent, loquuntur. Si consiliarium quæris, meipsum accede: nullus enim consiliarius potest esse fidelior, quam qui non res tuas, sed teipsum diligit. Ijs qui huiusmodi homines consulunt euenit, quod Christus Dominus noster dixit b *si cæcus cæco ducatum præstet, ambo in foueam cadunt*. Cæci sunt ad præbendũ consilium in rebus nostræ salutis ac perfectionis, qui amore tantum carnali nos diligunt, valdeque sunt rebus terrenis addicti. Hic enim amor excæcat oculos animæ; nec patitur; eos aliud videre, quã quòd est carni & sanguini placibile. Si itaq; eos adhibemus consiliarios, nostrarũq; actionũ Duces: & illi & nos incidemus in profundã deceptionis viã in hoc mũdo; & postea in ipsũ infernũ. Illi quidẽ, quòd malè consuluerint, nos aũt, quod eorũ consiliũ secuti fuerimus. Quare, qui desiderat has duas profundas foueas euitare: consiliariũ accipiat non cæcum sed perspicacibus oculis præditum, ad veritatem agnoscendam; & corde forti ad illam sine vllo respectu proferendam. Per huiusmodi enim consiliarios solet Dominus noster voluntatem suam ijs manifestare, qui eam inuenire optant.

2 2 q. 189. a. 10.

Lib 1. Epist. 33.

b Matt. 15. 14

TRACTATVS V.

DE INGRESSV IN RELIGIONEM, TYRONVM EDVCATIONE, EORVM TENTATIONIBVS, AC PROBATIONIBVS; ET MODO AC RATIONE VOTA, ET PROFESSIONEM EMITTENDI.

CAPVT I.

DVPLEX INGRESSVS IN RELIGIONEM, ALTER AD Probationem, alter per tria vota: & quænam vterque complectatur.

CVM STATVS RELIGIONIS ADEO SIT EXCELSVS, difficilis, ac perpetuus, vt hactenus vidimus: statuit Ecclesia sancta: ne, vocati à Deo ad eum suscipiendum, statim, & quasi primo ipso aditu ingressi, perpetuò in eo absque alijs probationibus & circumstantijs permaneant; sed cum matura deliberatione & prudentia duplicem faciant ingressum: primum quasi ad probationem, induentes habitum Religionis: vt faciunt Tyrones, siue Nouitij: tum, vt ipsimet probent, & per aliquod tempus experiantur onus, quod suscipere cogitant: tum, vt ipsa Religio probet, & exactius et magnoscat, quem est admissura. Et cum vtrique parti erit in illo téporis spatio satisfactũ; fiat alter ingressus, qui sit futurus perpetuus: quo alligatur, qui primũ fecit ingresũ, tribus substantialibus votis, *Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ*: in quibus Religionis essentiã cõsistere, superius diximus. Ac proinde hæc vota sunt ianua, ad verè ac perfectè Religionem ingrediendã: & eadem constituunt Christianũ in statu religioso: sicut Baptismus est prima porta, qua intratur in Ecclesiam; & qui ingreditur, verè suscipit statũ Christiani. Et quemadmodum Catechumeni, etiamsi omnia credant, quæ fides docet; & sponte sua custodiant omnes eius leges: non tamen sunt adhuc veri Christiani, donec baptizentur: per Baptismum aũt fiunt membra corporis mystici Ecclesiæ Catholicæ: Ita, inquam, Nouitij, licet habitum Religionis gestent, eiusque Regulas omnes obseruent: non tamen sunt perfectè religiosi: sed id agunt, & in via versantur, vt tales sint: & tunc demum tales erunt, cùm Vota prædicta fecerint, aut Professionem: quibus incorporãtur aut immittũ-

tur in mysticum Religionis illius corpus: Et tunc plenè censetur compleri ingressus in eam. Dixi: per vota, aut Professionem: eò quòd à pluribus Summis Pontificibus declaratum sit, eos, qui in societate Iesu, post elapsos duos annos probationis, vota ediderint, etiamsi illa non sint solénia: esse verè Religiosos, & inhabiles ad matrimonium contrahendum quamdiu prædictis votis sunt obstricti: quamuis eisdé supersit tertius perfectior ingressus per professionem solennem: vt ex eorundem Pontificum Bullis & Constitutionibus constat.

SED vt ad ea, quæ proposuim⁹, reuertamur: qui à Deo ad Religioné vocátur, voluntque diuinæ vocationi acquiescere: vtrumque hunc ingressum ordine suo debent procurare, petentes eos à Prælatis, ad quos spectat ipsos admittere: vtentes verbis illis Dauidis: a *aperite mihi portas iustitiæ: ingressus in eas confitebor Domino: hæc porta Domini, iusti intrabunt in eam.* Portæ iustitiæ (vt in secundo tomo est dictum) sunt præcipua media, quæ Deus Dominus noster in sua Ecclesia constituit, ad perfectam Sanctitatem obtinendam. Quorum potissimum, est ipsa Religio, eiusque tria vota: quæ sunt portæ perfectionis Euangelicæ. Et quamuis Dauid primùm *portas* appellauerit, sic insinuans esse multas: postea tamé dixit *portam*, propter vnioné inter se mutuá, qua vnum statum Religionis efficiunt. Has portas Prælati Religionum aperiunt primùm secularibus, cùm eos habitu suæ Religionis induunt; & similiter Nouitijs, elapso tépore probationis, cùm eos ad emittenda vota, aut professionem admittunt. Ad ipsos tamen vocatos à Deo, spectat, instanter petere, vt sibi aperiantur, desiderantibus per eas ingredi, ad Deum perpetuò laudandum, suamque vitam totam in eius obsequio expendendá; non quomodocunque, sed valde eminenter. Ideò enim Dauid addidit: *iusti intrabunt per eam.* quamuis enim, antequam ingrediantur sint iusti: cupiunt tamen ingredi Religionem, vt iustificentur & sanctificentur adhuc. Est enim in hoc ipsa Religio quasi templum illud, quod vidit Ezechiel: & habebat tres portas ad ingrediendum atrium exterius; & vnam præterea pro ingressu ad partem interiorem. & cum Angelus b *metiretur* distantiam ab alijs *portis ad hanc*, inuenit esse *centum cubitorum*. Hunc in modum dicere licet: Religionem in primo suo ingressu, (qui spectat ad Tyrones) habere tres portas, tres scilicet ingenuas & nobiles renunciationes, quas facere constituunt, vt vocationi Diuinæ obediant: quibus inniti debent, vt mox videbimus, tria vota: & quádo ea emittunt, ingrediuntur per interiorem Religionis portam: per quem ingressum vniuntur intime cum ipsa. Sed inter primum & secundum ingressum est mensura centum cubitorum, qui numerus (vt ait S. Gregorius) est perfectus: vt significetur iter perfectionis, quod conficere debét à tempore, quo Deus illos ad Religionem vocat, donec in eam per vota emittenda ingrediantur: magnum ostendétes animum pectusq; robustum in his quatuor

a Psal. 117. 19.
Tract. 1. c. 14.
b. Ezech. 40. 23.
Hom. 18. in Ezech.

rebus. *Primum*, vt omnibus tentationibus Dæmonis, mundi, & carnis, quibus eos conantur auertere, ne diuinæ vocationi acquiescant, nec faciant primũ ingressum in Religionem; aut, si ingredientur, ne in ea perseuerent, nec ad secundum perueniant: His inquam tentationibus fortiter se opponant, ac resistant: licèt eædem durent etiam post Professionem, & vsq; ad finẽ vitę. 1.
Et quoniam etiam ipsi *Prælati* vocatos tentant, varijsq; modis probant, & exercent petentes Hab tum, antequam illũ dent; & multò ampliùs, postquã dederunt, toto tempore tyrocinij, antequam ad secũdum ingressum & Professionem eos admittant: debent ipsi magnam animi fortitudinem ac fidelitatem in his omnibus probationibus ostendere: vt fructum & vtilitatem ex eis, sicut ex prioribus capiant. Et hinc tertium illud oritur, in quo debét valde elucere: vt magno feruore ea omnia exerceant, quæ ad triũ votorũ, & regularum obseruationem spectant: ad quæ postea se obligabunt. Hæc est enim potissima omnium probatio. Hanc vltimò sequitur ipsa votorum emissio, quam in tanta excellentia & perfectione facient, quantam excellens adeò oblatio iure suo exigit. 2. 3. 4.

Qvatvor hæ res erunt tractatus huius argumentum, eo ordine quo sunt positæ. *A prima* igitur initium facientes: eius figura, & quasi ad viuum imago præcessit in colloquio, quod Moyses & Aaron, nomine totius populi Hebræi, habueru nt cum Pharaone, & eius ministris, à quo captiuus tenebatur, grauiterq; premebatur cõficiendis lateribus. *Primum* autem, quod Pharaoni dixerunt, fuit: c *Deus Hebræorum vocauit nos, vt eamus etiã triũ dierũ in solitudinem, & sacrificemus Domino Deo nostro: ne forte accidat nobis pestis, aut gladius*. Hæc ratio est & idea quædam supernæ vocationis, qua Dominus noster electos suos inuitat, ad deserendum mundum, per AEgyptum significatum: in quo Dæmon tanquam alter Pharao, vult illos terrenis operibus semper occupari. Deus verò, cùm eos vocat, inspirat, vt accedant ad sacræ Religionis solitudinem, in qua offerant sacrificia & holocausta trium votorum: postquam trium dierum iter confecerint, facientes in fine eorum tres stationes, quemadmodum Hebræi fecerunt, cum exiuerunt ex AEgypto. Quæ stationes ob oculos nobis proponunt tres insignes renunciationes, quas faciunt, qui Religionem ingrediuntur: suntque materia trium votorum, quæ ad finem tyrocinij offerunt.

c Exod. 5. 3. & c. 3. 18.

1. Primi diei iter est renunciatio omnium personarum huius mundi, quas valde diligunt & magni faciunt: qualis sunt parentes, fratres, cognati, & amici; Renunciatio item iuris habendi eas personas, quæ mutuò valde tenerè se diligunt, quales sunt cõiuges & filij: vt liceat ipsis in perpetua castitate viuere, exuẽtes radicitus ex corde inordinatum ad huiusmodi personas affectũ; & mortificando omnem carnis & sensuum amorem erga eas. Id enim Deus iubet nos facere, cùm dicit, sicut Abrahamo: d *egredere de terra tua, & de co-*

d Genes. 12 1.

Psal. 44. 11. | *gnatione tua, & de domo patris tui; & veni in terram, quam monstrauero tibi;* & illud Psalmi: e *audi filia, & vide, & inclina aurem tuam: & obliuiscere populum tuum, & domum Patris tui. Et concupiscet Rex decorem tuum:* Persuadentes nobis, Religiosum (vt Sanctus Bernardus ait) debere esse sicut Melchisedech, de

e Hebr. 7. 3 | quo dixit Apostolus, quod fuerit e *sine Patre, sine matre, sine genealogia:* & cōsequenter, neque vxorem habuit, neque filios, neque cognatos in mundo: non quòd verè non habuerit parentes & genealogiam; sed quòd nulla sit eorum mentio, aut memoria, quasi nihil horum habuerit: ita igitur Religiosus, etsi parentes habeat, fratres, & cognatos: ita tamen constitutus esse debet, atque si nihil horum haberet: eò quòd ex toto corde suo, eorum obliuiscatur. Sed in hoc itinere magnæ angustiæ & anxietates tolerantur. Nam propterea

f Exod. 12. 37. | populus hæsit in f *Ramesse*, quæ teste S. Hieronymo, erat Ciuitas quædam in finibus ÆEgypti: quo receperant se Hebræi, vt citius fugerent: & ipsa vox significat commotionem turbatam, siue amaritudinem: ad insinuandū horrendam turbationem & amaritudinem, quæ oritur in corde, cùm est hæc

Epist. ad Fabiol. de 42 mansionib. | renunciatio facienda. Nam quemadmodum homo in morte corporis grauiter fert, deserere cognatos, & amicos, & quos tenerè amat: ita in hac ciuili morte plurimum sentit hoc diuortium; grauesque sunt fluctus cogitationū,

Vide in tomo. 1. Tract. 3. c. 2. | & sensuum spiritum oppugnantium, ac turbantium: donec diuina gratia adfert illi quietem, edito voto perpetuæ castitatis in vita à sæculo separata. Idem etiam prædixisse videtur ipsa vox *Ramesses*, quæ simul significat tonitruum gaudij: eò quòd hæc renūciatio instar tonitrui initio terreat; sed postea magnum adferat gaudium, iuxta illud Saluatoris nostri: g *mulier cùm pa-*

g Ioan. 16. 21. | *rit, tristitiam habet: quia venit hora eius: cùm autem peperit puerum, iam non meminit pressuræ, propter gaudium: quia natus est homo in mundum.* Ita: qui vera & firma desideria, Christo Domino seruiendi, concepit: cum ea opere sunt præstanda, quasi partus doloribus cruciatur: eò quòd à suis dilectis recedat, & omnem erga eos affectum deponat: sed statim atque ea feruenter exequitur, ingenti afficitur gaudio: quasi nouus homo sit nàtus in mundo, in Christo renouatus, qui nouam instituat vitam, ipsius Christi vitæ similem.

2. SECVNDI diei iter & progressio, quàm diuina vocatio inspirat, est renunciatio rerum omnium temporalium, quas in mundo habebamus; & spei iurisque eas recipiendi: vt possimus viuere in perpetua paupertate, non habentes domos, non agros, non possessiones; nec rem vllam, quæ nostra pro-

h Exod. 12. 37. | pria dici possit. Et tunc transitur cum Hebræis ad secundam stationem in h *Socoth*, quæ vox significat tentoria peregrinantium: sors enim & vita

Bernar. Sermo 7. de Resurrect. | Religiosorum, est quasi iter agentium & peregrinorum: qui neque habent, neque in itinere quærunt bona stabilia; sed, vt Apostolus dixit: i *habentes a-*

i 1. Timot 6. 8. | *limenta & quibus tegantur his contenti sunt*; perguntque in suo itinere absque

vlla mora per semitam Euangelicorum consiliorum, vsque ad ipsam æternam vitam, quæ est vera ipsorum patria. Quod si domum aliquam aut agros in hoc mundo habent, id illis est tãquam tentorium iter agentium, aut peregrinorum hospitium: in quibus non hærent, nisi tanquam in transitu, & quamdiu præscribit obedientia: ideoque statim atque ipsa iubet, vt alio se transferant, locum illum relinquunt. Nominatim autem Tyrones sunt: quasi peregrini in aliena terra: nam neque in mundo sunt, quem iam deseruerunt; neque in Religione, cui necdum sunt per vota incorporati: sed pergunt, vt Religionem ingrediantur, quæ est terra, quam Deus eis monstrauit. Et quemadmodum qui semper vixit in sua patria multo populo refecta; cũ inde exit solus, & incipit per locum aliquem desertum ambulare, sentit naturaliter tristitiam & affligitur, quòd se videat solum pauperem, & egenum rerũ, quas prius in magna copia habebat; & quòd cũ ignotis hominibus sibi sit agendum: ita qui discedit ex sæculo, in quo omnia relinquit, valde oppugnatur fluctibus tristitiæ ac desolationis, ob defectus rerum, quos sustinet corpus; & propter solitudinem, & auersionem quam noua viuendi ratio ei adfert: sed è vestigio diuinę vocationis accedit gratia, vt consoletur tristem, ostendens ei, sicut Patriarchæ k *Iacob* soli, ac egeno in medio solitudinis, regnum ipsum Dei: vt supra retulimus. Et sic tristitia vertitur in gaudium; solitudo in iucundam societatem, & regio incognita in patriam propriam. k. *Genes.* 28 10. & c. 13 10.

3. Hinc Transitvs fit ad iter tertij diei, renunciationem scilicet sui ipsius, propriæ libertatis, voluntatis, & iudicij: qua seipsum his omnibus spoliat, vt perfectiùs impleat Dei voluntatem; viuatque in perpetua Obedientia eorum, quos ipse suo loco constituit. Et hæc est præstantior multo renunciatio, qua peruenitur, sicut Hebræi, in l *Etham*: quæ erat *in extremis finibus solitudinis*, & significat: immaculatus seu *perfectus ero*. Hac enim renunciatione facta, & accedente obedientia, plena obtinetur perfectio Euangelica: ad quam diuina dirigit Vocatio. Nam dicit: *sum* perfectus; sed, *ero*: non enim propterea est perfectionem consecutus, sed efficax tantùm est propositum dandi operam, vt consequatur: cùm, quod in se est, fecerit, quod opus erat, ad emittenda tria vota, ex quo incipit obligatio, perfectionem procurandi. Sed quia *Etham* (teste Sancto Hieronymo) etiam significat fortitudinem, & perfectionem: insinuatur magna opus esse animo fortitudine, vt ad stationem illam perueniatur: eò quòd terribiles sint hostes oppugnantes eos, qui ex AEgypto exire volunt, & hanc trium dierum viam perage-

l *Exod.* 13 20. *Vide Riberam in id Osee.* 6. 46. *Post duos dies: viuificabit nos.*

re. vt statim apparebit ex ijs, quæ fecit Pharao vt Hebræorum exitum impediret.

MVLTVM verò refert, aduertere: quod quemadmodum Hebræi nec sapientiam, nec fortitudinem per se ipsos habuissent, ad exequendum quod vocatio diuina præscribebat; nec potuissent ex AEgypto exire, nec Pharaonis resistere furori, nec trium illorum dierum iter ad solitudinem vsque perficere, nisi Moyses & Aaron eius frater duces eorum fuissent: qui pro eis loquerentur; qui eis consulerent, quæ facere deberent; qui consolarentur & in difficultatibus ac periculis animos eis facerent; & in reliquis omnibus rebus eis auxilio essent. Ita etiam, qui à Deo sunt ad Religionem vocati, non debent sibi tantum tribuere, quod per seipsos omnia implere possint, quæ vocatio Diuina eis inspirat, & committit: nec soli fortitudinem habebunt, ad resistendum horrendis impugnationibus ac difficultatibus occursuris in ipsa executione: nisi ab aliquo spirituali Patre adiuuentur, & quasi ab itineris Duce dirigantur, & excitentur in totius itineris progressu. Ante ipsum quidem ingressum vti debent opera sui Confessarij; aut eius, per quem Deus illos vocauit: Post ipsum verò in Religionem ingressum, habet Deus in illa fratres duos, Moysen & Aaron, Ducum officio fungentes: Prælatum scilicet, qui est proprius pastor, per Moysen significatus; & Tyronum Magister, aut Confessarius, aut is, cui ex officio incumbit cura rerum spiritualium: qui significatur per sacerdotem Aaron. nam vterque valde inter se coniuncti & animo conformes vigilant & attendunt gubernationi, profectui, & perfectioni eorum, qui sunt sibi commissi; & Nouitiorum nominatim, qui sunt plantæ teneriores: ideoque magis indigẽtes adiutore. Qui propterea ad suos illos Duces ac directores in omnibus suis pressuris debent meritò recurrere: vt ipsis in quibuscunque tentationibus adsint, bene consulant, & in mœroribus ac timoribus animos addant, & consolentur; ac in omnibus operibus & exercitationibus eos dirigant: & ipsi eorum directionem in omnibus prædictis vitæ perfectæ itineribus promptè sequantur, donec ad eius finem pertingant, seruantes omnia monita, quæ de his omnibus rebus in sequentibus capitibus tradentur.

Vide Tom. 1. Tract. 2. c. 9. & Tract. 3. c. 8.

CAPVT II.

TENTATIONES QVIBVS DAEMON ET MVNDVS OPPVgnant volentes ingredi Religionem; & ratio eas superandi. Ponitur quadam omnium earum summa.

QVI DECREVERVNT Diuinæ vocationi parêre,& Religionem ingredi,præmissis renunciationibus ac dierum itineribus prædictis, vt plurimum transire debent per variarum tentationum & probationum fornacem: in qua quidem à sex diuersis personis exercentur: quarum tres hostes sunt,& oppugnant,vt deijciant;aliæ tres amicæ sunt, quæ in ipsorum vtilitatem illos probant,& exercent.De quibus ordine suo dicemus. *Tres* primi sunt Dæmon,qui dicitur Princeps huius mundi;ipsemet mũdus, hoc est congregatio hominum mundanorum ,qui magni faciunt, & inaniter amant res terrenas;ac denique caro& sanguis,parentes scilicet & cognati,qui sanguine sibi iunctos secundum carnem amant; qui omnes,carnis in nos propensione in suis affectibus permouentur: omnes autem sunt ministri,& instrumenta præcipui tentatoris,hoc est Dæmonis. Cuius horrendæ tentationes in eos, qui constituerunt sequi diuinam vocationem, exstimulantem ipsos ad fugam seculi; & vt se ad sacræ Religionis solitudinem recipiant:ad viuum valdeque exactè depictæ sunt in ijs, quæ Pharao fecit in populum Hebræum: cùmMoyses & Aaron ei manifestarunt Dei vocationem, quæ iubebat ire ad sacrificia sibi in deserto offerrenda. Nam quemadmodum Tyrannus ille omnibus viribus conatus est exitum illum impedire multis adhibitis violentijs & rationibus dolo & astutiá serpentiná plenis.Ita etiam Satan transfigurãs se in Angelum lucis:omnia possibilia impedimẽta apponit contra Religionis ingressum;nunc apertè, & manifestè;nunc rationibus apparentibus;& pietatis alicuius magnæ pretextu, fraudes suas obtegendo. Cuius artes & astutias fusiùs declarauimus cum de eius tentationibus ageremus.Præmissis autem,quæ ibi attulimus,vt quæ omnibus Christianis sint communia:ea solum hic afferemus,quæ spectant ad eos, qui volunt esse Religiosi. Præmittimus autem non omnes easdem pati tentationes; sed alios has, alios illas:omnium tamen subijciemus quandam summam : vt quisque possit suas agnoscere, & contra eas depugnare. *tomo 2. tract. 2.*

§. I.

Qua ratione suffocetur vocatio Dei, eiusq; opinio imminuatur.

PRIMVM Pharao duabus Diabolicis artibus vsus est: alterâ vt Hebræi obliuiscerentur, & cogitationes ac desideria deponerent, quæ conceperant eundi ad offerenda sacrificia; altera verò ne veram existimarent reuelationem, quasi Deus ipse illis id iuberet; sed falsam ac fictam. Ad primum obtinendum, vocauit a *Præfectos operum & exactores populi*, prohibens illis *vltra dare paleas populo ad conficiendos lateres, sicut priùs: sed ipsi*, inquit, *vadant & colligant stipulas. & mensuram laterum, quam priùs faciebant, imponetis super eos, nec minuetis quidquam: vacant enim, & idcirco vociferantur, dicentes: eamus & sacrificemus Deo nostro. Opprimantur operibus, & expleant ea, vt non acquiescant verbis mendacibus*, quæ sunt somnia & ficta deliria per Moysen. Quem vt pro tali haberent, vsus est Pharao secunda sua arte & astutia: signa enim & prodigia, quæ Moyses adferebat, & adhibebat in testimonium, quòd Deus exitum Hebræis imperaret: ipse conatus est obscurare, & opinionem minuere. Quare adhibuit ipse suos Magos: qui similia facerent prodigia, vt sic verum esse ostenderet, quod ipse dicebat.

a Exod. 5. 6.

HVNC IN MODVM Satan capitalis hostis diuinæ vocationis contendit, eam duabus similibus vijs demergere & suffocare. Altera est, qua iubet, reliquos Dæmones suos ministros, ad tentandum circa res terrenas destinatos: vt vocatos à Deo opprimant negotijs & occupationibus terrenis; & occasiones illis offerant, quibus à tali cogitatione auertantur; seque effundant, ad aliqua temporalia bona, etiam parui momenti, quærenda: vt his cogitationibus & curis implicati, obliuiscantur diuinæ vocationis; ac piorum desideriorum quæ conceperant. Et in eum finem suggerunt illis matrimonia valde honorifica, hæreditates, aut possessiones, aut dignitates, & officia; & similes res alias, quæ omnes sunt quasi paleæ, & stipulæ vacuæ, & inanes: quibus conficiuntur, & coquuntur lateres peccatorum: sed cogitationes tamen, ac desideria à tentatore suggesta, suffocare solent sementem diuinæ vocationis, iuxta illud Christi Domini de semente; quæ cecidit inter spinas: b *hi sunt*, inquit, *qui audiunt, & à solicitudinibus, & diuitijs, & voluptatibus vitæ, euntes suffocantur*. Tales enim cogitationes, quæ illos huc illuc trahūt, tanquam spinæ sunt, quæ concepta pia desideria euanescere faciunt, nec sinunt fructum aliquem proferre.

b Luc 8. 14. Mat 13. 22.

Sed qua ratione tales cogitationes suffocant diuinam vocationem? interdum quidem: quia illam ex memoria excludunt ita, vt ampliùs, qui vocabantur, eius non recordentur. semel enim immersi desiderijs bonorum terrenorum; non recordantur cœlestium, vt ea quærant. Interdum autem eandem suffocant modo alio magis pernicioso: quia scilicet non existimant verè esse vocationem & inspirationem Dei; sed quasi propriam imaginationem, siue apprehensionem, & scrupulum. Nouit enim Satan, huiusmodi fraudes intexere: vt vocationum Diuinarum opinionem conceptam imminuat; suggestiones contrarias submittens cum tanta pace & tranquillitate; & tanta rationum, piorumque prætextuum apparentiâ, vt hæ videantur veræ vocationes; aliæ verò, quæ Dei sunt, videantur falsæ, & fallaces: c *ponentes*, vt ait Isaias, *tenebras lucem, & lucem tenebras.* c *Isaiæ.* 5. 20.

Contra has Satanae artes & astutias pugnandum est strenuè vocatis ad Religionem, modis in præcedenti tractatu positis, persuadentibus sibi, vocationem suam verè esse Dei, propter omnes rationes ibi positas.

Qvam Veritatem vbi semel agnouerint, talemque esse certò sibi persuaserint: omnes tempestates contra eam exortas, tribuent merito suis hostibus, Dæmoni, mundo & carni; conantibus ipsos vocatos inquietare, & à bono proposito deterrere. Sufficiet porrò ad refutandum, & confundendum tentatorem, aduertere: omnes eius maledictas suggestiones eò tendere, vt quærantur paleæ, & conficiantur lateres: pungendo & lædendo ipsos quærentes, quasi spinæ: At vocationes & inspirationes Dei semper dirigi ad res solidas & præcelsas in vtilitatem animarum.

In Qvod Ipsemet Dominus per Ieremiam Prophetam apertè dixit: d *Propheta, qui habet somnium, narret somnium; & qui habet sermonem meum, loquatur sermonem meum verè: quid paleis ad triticum? dicit Dominus.* d *Ierem.* 23 28

Nvnqvid *non verba mea sunt quasi ignis, & quasi malleus conterens petram?* Quasi dixerit: Dæmonis suggestiones sunt somnia; inspirationes autem meæ sunt veritates solidæ ac certæ: illæ sunt palea vacua; hæ solidum granum; meæ sunt ignis Charitatis liquefaciens animas; & malleus conterens, & molle faciens duritiem cordium per dolorem peccatorum; Dæmonis, sunt quasi ignis cupiditatũ, & malleus magis indurans quasi incudem, in quærendis rebus terrenis. Quid igitur hæ cum illis habẽt,

Cap. 15. 19. quod agant: *separate pretiosum à vili*: nolite curas admittere ac de rebus perituris solliciti esse, quæ vos à vocatione diuina retardent *spiritum nolite exting-*
1. Thes. 5. 19. *guere* nec scintillas bonorum desideriorum, quæ Deus vobis inspirauit: euellite spinas in cordibus vestris prodeuntes ex Dæmonis suggestione; comburite illas igne diuini amoris; vt vocationis diuinæ sementis copiosum valde proferat fructum.

§. II.

Quod possit perfectio in ipso seculo obtineri.

SVPERATA hac prima tentatione, altera exurgit valde laruata, volens vocatis persuadere: illud præcipuum, ad quod vocatio diuina tendit, posse in ipso mũdo obtineri. Dicit enim, quod Pharao respõdit Hebræis:
a Exod. 8. 25. a *ite & sacrificate Deo vestro in terra hac*: & facite in Ægypto, quod volebatis facere in deserto: nemo enim vos impediet. Quasi diceret: non volo vos impedire quo minus Deo vestro seruiatis; & sacrificia, quæ cupitis offeratis: sed seruite et hic in sæculo, cùm positis id satis bene facere: neque opus est ad Religionum deserta confugere: cum in Ciuitatibus, & oppidis non desint viæ & rationes ad cœlum perueniendi; & inter vestros cognatos & amicos licet perfectionem assequi, quemadmodum multi sancti in seculo manentes, eam sunt assecuti. Cui fraudulentæ propositioni magno animo respondent, qui deceptionem detexerunt, sicut Moyses: *non potest ita fieri: abominationes enim Ægyptiorum immolabimus Domino Deo nostro: quod si mactauerimus ea, quæ colunt Ægyptij coram eis lapidibus nos obruent*. Atque si clarius dixisset: cùm Deus Dominus noster iusserit, nos ei seruire in statu perfectæ Religionis: non possumus in seculo remanere. Nam non expedit nobis in sæculo offerre Deo res abominabiles, quas mundus ei offert; nec ipse mũdus patietur; vt ea, quę cupimus, offeramus. si mundum imitemur, peribimus: quod si ei resistamus, lapidabit nos. Quare duplex in mundo, & quidem ingens periculum nobis imminet. Alterum est: ne ipse nos post se trahat: vt eo modo seruiamus Deo, quo seculares homines seruiunt, offerentes abominanda & horrenda sacrificia. nam si quæ bona opera faciunt, vanas illis immiscent
Vt explicat Abulensis. intentiones, & commoda temporalia; valdeque imperfecta, & cum multis defectibus ea faciunt: nam tantum ex diuina lege accipiunt, quantum saluo suo mundano honore, & emolumento possunt: reliqua verò eiusdem legis conculcant. Quamobrem iure optimo de illis dicit Dominus, quòd nolit
b Isai 1. 13. eorum b *sacrificia admittere*, & quod *incensum eorum sit ipsi abominatio*: nam
c cap. 64. 6 eorum *manus plenæ sunt sanguine, & c vniuersæ eorum iustitiæ, quasi pannus menstruatæ*, maculis scilicet peccatorum. Opera enim ex se iusta, in ipsis, ob circumstantias prauas, sunt detestanda: & qui inter eos remanet, periculo ex-

ponitur,

ponitur, sequendi eorum vestigia, in offerendis Deo eiusmodi abominationibus. Hac itaque animati consideratione, liberrimè Dæmoni respondebimus, & magna cum admiratione dicemus: *num abominationes AEgyptiorum immolabimus Deo nostro?* & ita ei seruiemus, sicut seruiūt sęculares? si eorū criminum sumus participes: erimus procul dubio etiam pœnarum. Quare nolumus nos periculo exponere, si in mundo remaneamus, imitandi eorum abominationes, & perdendi animas nostras, contrahentes pestem destruentem eorum animas.

ET QVAMVIS ipse mundus non traheret nos post se; sed statuamus viuere in eo cum ea perfectione, qua optamus in Religione: tamen adhuc alteri periculo erimus expositi, vt nos lapident, videntes iugulari à nobis ea, quæ ipsi adorant; & abominationem existimant talem sacrificij modum. Nā illi adorant & venerantur diuitias, honores, ac voluptates: quia eorum Deus venter est, & gloria vana; & idolum est ipsa cupiditas. Quod si nos hæc omnia conculcemus, offerentes Deo nostro holocaustum Paupertatis, Castitatis & Subiectionis; dantes nostras facultates pauperibus, reijcientes coniugia, amantes contemptus, condonantes iniurias; & omnibus mancipiorum instar seruientes: quid mundani dicent, qui hæc omnia reputant abominanda? & quid facient nobis cognati, & noti nostri, qui id putant sibi ignominiosū? lapidabunt nos multis murmurationibus, & querelis; tot nobis adferent molestias, & vexationes: vt non possimus cum ea quiete Deo nostro seruire, qua cupimus. Multo igitur melius est procul ab eis recedere, ne nos impediant; & recipere nos ad Religionem, in qua multos inueniemus, qui nobis faueant, & iuuent. Bene expertus est hanc veritatem S. Franciscus gloriosus, cum Deo cœpit seruire in paupertate: propter quod sæpius à parente ac domesticis fuit lapidatus; ita vt, nisi tanta subsidia habuisset è cœlo, non potuisset illis resistere. Sed statim atque ad vitam religiosam se recepit: conculcare cœpit pompas huius mundi: non pluris faciens eius lapides, quàm si d *paruulorum* fuissent *sagittæ*. Id quod intra ipsa Religionem est valde facile: quia summo tribuitur honori, contrario modo viuere, quam viuat ipse mundus; & consilium sequi S. Ambrosij dicentis: Si optas seriò seruire Deo, quod refugit AEgyptius, hoc complectere. AEgyptius enim abominatur sanctitatem perfectam, & virtutem plenam: tu autem illa complectere: contra verò abominare, quæ his contraria mundus amplectitur; fuge, quod ille sequitur; & sequere, quod ille fugit: imitando Ducem tuum Christum Iesum: vt liceat tibi dicere, quod ipse dixit: e *venit ad me Princeps huius mundi; & in me non habet quidquam*, quod ipsius sit.

d Psal. 63. 8

Lib. 2. Ep. 4

e Ioan. 14 30.

§. III.

Ne procul à ſeculo recedatur.

AVDIENS Pharao firmum animi decretum, ac reſolutionem, quam Moyſes illi reſponderat: quod non poſſet fieri in AEgypto, quod ipſe Pharao proponebat; dixit ei ſecundo: a *ego dimittam vos, vt ſacrificetis Domino Deo veſtro in deſerto: verùmtamen longius ne abeatis.* Quaſi dixerit: vſque ad confinia deſerti peruenietis, nec ad eius interiora progrediemini: volo enim vos in conſpectu habere; ne omnino fugiatis, & me relinquatis. Hæc *tertia* eſt tentatio, qua Satan aggreditur vocatos à Deo ad Religionem: cùm eos videt iam decreuiſſe, vocationi Diuinæ parêre. Vult enim (vt ait Origenes) eis perſuadere, ne ad tertij diei iter perueniant; nec perfectionem illam aſſequantur, ad quam ſunt vocati; ſed vt maneant in confinijs mundi, & ipſi ſeculo proximi. Intendit enim hoc ab eis obtinere, ne omnino ipſius conſpectum & manus fugiant: vt ſic faciat, eos aſpicere retro, & ad ſeculum redire. Aliquibus dicit: ſi velint Deo cum perfectione ſeruire, ſatis illis eſſe, ſi ſtatum Sacerdotij ſuſcipiant: qui medius quodammodo eſt inter ſecularē & Religioſum; manere tamen in ſeculo: in quo poſſunt offerre Deo ſacrificia valde grata; & ita perfectionem obtinere, quam deſiderant. Alijs dicit. ſi velint eſſe Religioſi, ſaltem ne id faciant in ea ſtricta Religione; ad quam propendent; ſed in aliqua laxiori, aut Militari; vbi & Deo & mundo ſatisfacere poſſint, viuentes cum aliquo honore, & ſpe alicuius emolumenti; obtinentes aliquod Beneficium, aut Eccleſiaſticam dignitatem; vt honori & commodo cognatorum & amicorum conſulant. Alijs ſuadet: ſi cupiant omnino Religionem ingredi: ne procul & ad locum, ad quem à Deo vocantur, recedant; ſed id faciant in propria patria: vbi poſſent quotidiè ſuos parentes & cognatos videré, & cum eis conuerſari. Intendit enim hac via vt aſpectus rerum, quas reliquerunt, eas extimulet; vt redeant, & eaſdem recipiant. Denique omnibus ſtudet perſuadere, vt quamuis mundum ipſum corpore relinquant: ne tamen ſpiritu procul abſcedant: ſed retineāt ſaltem amorem & affectum ad res, quibus renunciauerant, & valde tardè in exercitijs perfectionis progrediantur. Nouit enim callidus hic aduerſarius: eum, qui amorē tenerumque affectum retinet ad ea, quæ reliquit: facilè ad eadē redire; & in initio conuerſionis torpentem & ignauum; nec contendentem feruenter progredi; cito deficere. Nam (vt ait Sanctus Leo Papa) ibi periculum incipit retrocedendi: vbi deſiderium ceſſat progrediendi.

OMNIBVS his pernicioſiſſimis hoſtis ſuggeſtionibus reſpondent prudentes, ſicut Moyſes, non verbis ſed operibus: tacentes quidem, ſed re

a Exod. 8. 28.

Hom 5 in Exod.

Serm 2 in quadrag. ſimi.

Item S. Bernard epiſt 254.

ipsa facientes, quod vocatio diuina illis suadet: & contendentes, quò possint remotius, ab AEgypto recedere; & tres itineris dies cum magna perfectione conficere; & ingredi ad interiora omnino solitudinis, vbi sua vota & sacrificia securiùs firmiusque Deo offerant in ea Religione, ad quam vocantur; & non in alia, nec in alio loco. Nec audiunt consilium Pharaonis, dicentis: b *ne longius abeatis*; sed Angelorum, qui dixerunt Loth, cùm è Sodomis cum eduxissent: *ne spes in omni circa regione: sed in monte saluum te fac, ne & tu simul pereas*, ascendens spiritu ad culmen perfectionis quam quæris: Et quemadmodum Dauid cum Deus illi dedisset alas columbæ, quas cupiebat, vt fugere posset, ac requiescere: statim subiecit: c *ecce elongaui fugiens: & mansi in solitudine*: ita qui à spiritu sancto inspirationum alas, magnaque desideria acceperunt volandi ad res æternas, & in eis quiescendi: statim fugiunt mundū; & elongant se ab eo, quārum possunt corpore, & multò amplius spiritu: quò se ipsos soli Deo creatori suo se coniungunt; relinquentes cor suum solitarium, & rebus omnibus creatis exutum: manent verò in solitudine vitæ religiosæ, in qua ad finem vsque vitæ perseuerant; eò quòd requiem & solatium habeant, quod optabant.

b Genes. 19. 7.

c Psal. 54. 8.

§. IV.

AEtatis, aut virium defectus.

SED vlterius progreditur Pharaonis malitia, & astutia: qui aduertens, priores suas artes, & rationes, quas attulerat, non sufficere, ad Hebræos retinendos: adiecit, ac dixit Moysi: a *ite tantum viri; & sacrificate Domino*: sed maneant in AEgypto mulieres, & paruuli. Sed tertia est Satanæ astutia, qua conatur aliquos debiles decipere, dicens eis: attendite, quòd status Religiosus solum sit pro viris, personis scilicet Artibus, ac robustis, qui integra fruantur valetudine, & corporis viribus polleant: nam debiles, iuuenes ac teneræ complexionis, quales vos estis: non expedit iter adeò asperum ac difficile inchoare: quia non euadent.

a Exod. 10 11.

Præstat igitur in AEgypto remanere, vitamq; tolerabilem ducere, suæ debilitati accommodatam. Item in deserto illo horrendæ sunt tentationes, ac pericula; quæ non possunt euadere, nisi viri animosi & valde exercitati: paruuli autem & non satis experti, tutiores sunt in seculo, vbi pugnæ sunt mitiores. b *Si cum peditibus currens* (ait Ieremias) *laborasti: quomodo contendere poteris cum equis?* Cum igitur in terra tua, quæ est pacis, sis tutus: cur cogitas tumentes Iordanis fluctus pertransire? Vix præcepta diuina seruare potes: & audes cogitare

b Ierem. 12. 5.

de seruandis Euangelicis consilij? vix poteris tentationes ferre castorum coniugum in suo statu: & assumis tibi tantum, vt vincere velis pugnas & conflictus continentium & virginum? attende, quod Apostolus dixerit: c *melius esse nubere, quàm vri*; & saluari in statu imperfecto; quàm in valde perfectò perire. Hę sunt Sathanæ astutiæ: contra quas prævalet vocatio diuina, dicens cum Moyse: d *cum paruulis & senioribus exeundum esse* & pergendum in desertum: eò quòd esset *solennitas Dei* magna, qui volebat omnes ei solennitati interesse. Quæ figura fuit vocationis diuinæ ad statum religiosum: quæ non solum viros robustos sed etiam virgines imbecilles vocat, & teneros e *paruulos*, vt supra est dictum. Et qui illos vocare dignatur: potest, & vult vires & fortitudinem eis conferre; vt in Statu, ad quem vocantur, ipsum sequantur. Si vocaris: non est quod timeas: Sed forti animo hosti respondere poteris. Quid agis astute serpens, vt me decipias? si hæc profectio solis humanis viribus instituenda esset: etiam viri eis carent: si autem viribus cœlestibus est peragenda, etiam imbecilles mulieres, & paruuli habere eas possunt. Quare nec eam aggrediar, eò quod sim iam vir; neque deseram, eò quod sim paruulus. Tutò sequi volo vocantem me: cuius vocatio paruulos efficit viros, tribuens debili corpori virilem animum; & vires Dei, corpori fictili ac debili. non timeo imbecillitatem meam: scriptum est enim: f *qui sperant in domino, mutabunt fortitudinem, assument pennas sicut aquilæ; current & non laborabunt; ambulabunt & non deficient.* Current, inquit, absque labore, non solum æquè, atque pedites: sed etiam atque equites: imò vtrosque in suo cursu superabunt: quia alas aquilæ habebunt ad volandum tam altè, vt g *faciant voluntatem patris in terra sicut fit in cœlo.* Si itaque possum in hoc cursu cum cœlestibus conferri: cur non possim cum terrenis? O callide serpens: cur mihi dicis, habiturum me pacem in patria mea? si enim fidem tibi adhibuero, vincar omnino, & succumbam sicut Adamus, licèt sim in ipso paradiso. Et h *quis* potest *Deo* vocanti *resistere*, *&* quietem *pacemque* aliquam *habere*? Pax mea tunc est: cùm obedio Deo, & tibi resisto: & sic etiam in medijs tentationum flammis non vrar. Qui enim tres pueros liberauit de camino ignis Babylonis: etiam me eripiet ab igne Luxuriæ; & qui præcipitis Iordanis fluxū continuit, vt electus eius populus sicco vestigio pertransiret: mihi etiam transitum præbebit vitæ religiosæ, quantum vis illa impugnetur, vt ad perfectionis culmen & ipsam æternam vitam perueniam.

(∴)

c 1. Cor. 7. 9.
d Exod. 10. 9.
e Matt. 19. 14. Marci. 10. 14.
f Isai. 40. 31.
g Matt. 6. 10.
h Iob. 9. 4

§. V Sau-

§. V.

Cautionem aliquam in seculo relinquendam quæ intrantes Religionem retrocedere faciat.

AVDIENS Pharao Moysis resolutionem, & firmum animi decretum,
adiecit quarto: a *ite sacrificate Domino: oues tantum vestræ, & armenta* a Exod. 10.
remaneant paruuli vestri eant vobiscũ Qua arte intẽdebat illud Pharao, 24.
vt Hebræi redirent in Ægyptum: ne bona fortunæ, quæ in eo relinque-
rent, amitterent Hac eadem arte & astutia vtitur Satan ad eos decipiendos,
quos videt certò statuisse, ingredi Religionem. Suadet enim, omnes suos
greges, hoc est facultates in mundo relinquere, suisque amicis & cognatis
tradere: tum vt eos huius modi bonis ditantes, carnalem suum amorem,
quo adhuc eos prosequuntur, ostendant: tum, vt eadem bona sint aliquo
modo indicium & pignus sui ad sæculum reditûs: cogitantes & confidentes,
si redire voluerint, non defutura ipsis, quibus se possint sustentare. Qui
autem hasce hostis sui technas nouit: respondet sicut Moyses: omnes suos
greges, se in desertum ducturum, magnos & paruos, ita vt b *non remaneat ex* b Ver. 26.
eis vngula, hoc est nec minima pecudum: nam pro Sacrificio Deo offerendo
omnes esse necessarias. quasi expressius diceret: sicut ego ipse ex mundo ex-
eo: ita exire debet, quidquid intra & extra me est, quod ad me spectet. Et
quemadmodum ego meipsum totum Deo trado: ita debeo omnes meas po-
tentias, sensus, & affectus eidem tradere; omnesque simul possessiones & di-
uitias: vt nulla mihi superlit spes easdem recipiendi. Nam, (vt S. Basilius Reg 9. ex
ait) qui Deo seipsum tradit & consecrat, debet meritò omnia sua eidem tra- fusis.
dere & consecrare: vt quod est accessorium sequatur, principale. Quomo-
do autem res suas Deo tradet: nisi pauperibus eas largiendo, in quibus ipse
Christus est? ita enim ipse dixit cuidam probo adolescenti: *si vis perfectus esse,* c Mat. 19 21
vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & veni sequere me. Non ait, vt sua quo- Luc. 10. 22
cunque modo relinquat; sed, vt à se illa alienet duplici via. Prima, iustitiæ, ea
vendendo; secunda, misericordiæ, eleemosynam faciendo: vt sic spoliatio
illa, & alienatio sit magis irreuocabilis; nec ipse appetat redire, vt stabilia
bona, si quæ iam essent in pauperum potestate, recipiat. Id faciebant primi
Christiani, tanquam perfecti Religiosi: d *vendebant enim possessiones, & sub-* d Actu 2.
stantias suas, & e adferebant pretia eorum, quæ vendebant, & ponebant ante pedes 45.
Apostolorum: & diuidebatur singulis prout cuique opus erat. Aduerte autem (ait S. e c. 4. 34.
Hieronymus) Christum Dominum nostrum non dixisse viro illi, vt par- In reg. Mo-
tem aliquam venderet; sed omnia, quæ haberet; eaque daret, non amicis, nach c de
non cognatis, non notis; sed nihil tibi referua, quasi tibi defuturum; & om- [illegible] n. ers.

nia *da pauperibus*: f *faciens tibi amicos de Mammona iniquitatis, vt te recipiant in aeterna tabernacula*. Et tunc *veni & sequere me*. In pauperibus autem, quibus tua bona trades; non tam spectes, an sit sacerdos, an cognatus aut consanguineus: quàm, an verè sit pauper. hoc enim nomine sunt ei tradenda. Et S. Ambrosius idem ampliùs explicat, docens modum in ea distributione seruandum. Bona, inquit, liberalitas est, cognatos non contemnere, quos nosti in aliqua necessitate constitutos: praestat, te illis in sua paupertate subuenire; quàm, nisi facias; cogere, vt cum rubore ab extraneis remedium suae miseriae mendicent. Ita tamen vt cognati tui non existiment, se ex ijs rebus ditãdos, quas tu habes pro pauperibus: non enim consecras te ipsum Deo, vt cognatos tuos diuites facias; sed vt aeternam vitam tibi compares, fructu bonorum operum; tuaque peccata redimas pretio misericordiae. Dicẽt fortè: modicum esse, quod à te postulãt. Sed scito, quòd spoliare te velint, praemio tuae eleemosynae, tuaeque vitae fructu. Ac praeter haec omnia, te accusant, quòd eos non ditaueris, volentes aeterno te praemio spoliare.

f Luc. 16. 9.

Lib. 1. offic. c. 30.

SED particulare mysterium in eo latet, quòd Moyses dixerit: quod non vellet *remanere* in AEgypto nec *vngulam*. Fortè propterea quòd *vngula* in sensu mystico, affectum significet ad res terrenas: solet autem Daemon huius modi vngulas siue affectus arripere, ad perdendas animas huiusmodi affectibus laborantes: in quo artificio ingenium sequitur Dan: de quo dixit Iacob quod f *fieret sicut Coluber Cerastes in semita, mordens vngulas equi, nostras scil. carnis affectiones vt cadat ascensor eius retro*, hoc est spiritus noster, vt alibi diximus. Quare deserentes AEgyptum, statuere apud se debent, ne vnicam quidem vngulam, affectionem scilicet, ad rem quamcunque huius mundi in eo relinquere: si enim Daemon vel ex ea vngula eum liget: trahet ipsum ad locum, in quo res dilecta manet. Vbi enim thesaurus noster est, ibi & cor nostrum erit: corpus autem eò libenter tendit, vbi cor est alligatum.

f Gen. 49. 7.

Tomo 2. Tract. 2. c. 7.

§. VI.

Apertarum tentationum agmen.

DENIQVE Daemõ, cùm videt, artes suas, & astutias frustrari apud eos, quos Deus vocat: quia videt, celeriter eos mũdum fugere: facit quod Pharao, cùm vidit Israelitas discedere ex AEgypto. Nam a *iunxit populum suum, & currus, & Duces totius exercitus cum multis electis curribus, & persecutus est filios Israel*: & facile eos fuisset assecutus: nisi Deus prodigiosè mare rubrum aperuisset, *vt gradirentur filij Israel in medio Maris per siccum*: in quo postea *omnes AEgyptios, & currus, & equites eorum, qui sequentes, ingressi fuerant mare, operuerunt aquae ita, vt neque vnus quidem superfuerit ex eis*. Hunc in modum

a Exod. 14. 7.

Daemon

Dæmon cum tota sua infernali potentia, omnes suas vires intendit in fugientes ab eius obsequio ad Religionis desertum: congregans innumerabiliũ tentationum agmina intra eorum corda: & impetu facto, reuocans illis in memoriam parentes, fratres, & cognatos, quibuscum in seculo degebant; & imaginariam diuitiarum ac delitiarum apprehẽsionem, quibus priùs fruebantur; & ob oculos ponens spes illas dignitatum, honorum, & amplitudinũ, quas priùs affectabant; & commouens corporis humores; cogit prodire furentes sensuum passionum equos; & inanibus timoribus, grauissimis tristitijs, profundaque animi abiectione ac desperatione eos vexat; ac denique capitalium vitiorum currus cum omnibus suis comitibus adornans, bellum infert: curribus inquam superbiæ, luxuriæ, auaritiæ: curribus gulæ, inuidię, & acediæ. Et in eas *angustias eos* redigit: vt interdũ dicãt, quemadmodũ Israelitæ, Moysi dixerunt: b *quid hoc facere voluisti vt educeres nos ex AEgypto? multò melius erat seruire AEgyptijs, quàm mori in solitudine.* Ita inquam hi dicunt: quis nos fecit ex mundo exire, & in tot redegit angustia? melius nobis fuisset ibi manere, & viuere etiam communi aliorum more: quàm hic inter tot mori tentationes: cùm cogitassemus vitam perfectam obtinere. c *Si sic mihi futurum erat*: (ait Rebecca) *vt duo paruuli in vtero meo collidерentur: quid necesse fuit me concipere?* & ego, si tantam contradictionem & pugnam intra spiritũ meum tolleraturus eram: cur Religionis desideria concepi? Sed in medijs hisce angustijs Deus non deserit suos: præcipuè, si ad Moysen accedant, suũ scilicet Ducem, & spiritualem Magistrum, quem susceperũt. Qui in Dei nomine dicere illis posit: d *Nolite timere: state, & videte magnalia Domini, quæ facturus est hodie: AEgyptios enim quos nunc videtis, nequaquam vltra videbitis vsq; in sempiternum. Dominus pugnabit pro vobis*, dabitque de eis victoriam. Ipse mare diuidet, vt cessent impedimenta, quæ transitum vestrum prohibent: & ad locum tutum fugere possitis. Ipse procul remouebit amaritudinum mare, q vos premit; & cor vestrum magna lætitia dilatabit: ille planum faciet iter, & expeditum inter vndas & fluctus turbati maris, ita vt non submergamini; sed muri instar vos protegat, atque defendat: ipse immensas tentationũ aquas in vestros hostes cõuertet, vt in eis ipsi submergantur. In eisdem submergetur superbia, peribit luxuria, euanescet auaritia, inuidia descendet in profundum; nec amplius comparebit pigritia. Attendite, quod fidelis sit Deus, qui e *non patietur vos tentari supra id, quod potestis; sed faciet etiam cum tentatione prouentum.* Nunc est nox, & afflictionis tempus: f *aduenit vigil a matutina, & respiciet Dominus super castra AEgyptiorum*: suaque virtute *interfi ciet exercitum eorum*, planctusque vester conuertetur in gaudium: vt canticis mille cantica lætitiæ: quia g *equum & ascensorem deiecit in mare*; h *& operuerunt aquæ currus, & equites cuncti exercitus Pharaonis*, ita vt *nec vnus quidem superfuerit ex eis.*

b Exod. 14. 11.

c Gen. 25. 22.

d Exod. 14 13.

e 1. Cor. 10 13

f Exod. 14. 24.

g c. 15. 1.

h c. 14. [illegible]

HAEC sunt stupenda, quæ Deus facit in gratiam seruorum suorum, mundum fugientium: non minus gloriosa, quàm illa fuerunt, quę fecit cum Israelitis exeuntibus ex AEgypto. Nam vt S. Bernardus perpendit: in illo exitu pugnatum est contra carnem & sanguinem; sed in altero pugnatur i *contra Principes & potestates ac Rectores tenebrarum harum* Ibi populus exiuit ex AEgypto: hic exit ex seculo; ibi submersus est Pharao: hic ipse Dæmon, ibi submersi sunt currus terreni Regis: hic desideria carnalia & mundana, quæ militant aduersus spiritum; ibi maris fluctibus fuit obtenta victoria: hic obtinetur lacrymis; ibi erant fluctus maris; hic sunt amaritudinis. Tantusque est Dæmonum tremor: cum talis aliqua anima ipsis se opponit: vt, sicut illi AEgyptij, clament: *fugiamus Israelem: Dominus enim pugnat pro eis contra nos*, qui in se recepit eorum protectionem. Et tunc impletur quod dixit sponsæ suæ Deus in Canticis; k *equitatui meo in curribus Pharaonis, assimilaui te amica mea.* quasi dixerit: quemadmodum exercitum meorum seruorum exeuntē ex AEgypto eripui & propugnaui submergens in mari currus Pharaonis: ita eruam te, & protegā exeūtē ex mundo, submergens impetus ac tentationes, quibus te Dæmon oppugnat. Hæc arma sunt, quibus pugnandū est aduersus nostrum hostem in quocunque eius conflictu: præmunientes nos magna in Deum fiducia, multa oratione, & patientia; reddentes omnium, quæ in nobis geruntur, rationem Superiori & Magistro nos in hac via dirigenti; & reliqua adhibentes media, quæ fusiùs proposuimus tractatu secundo tomi secundi.

Serm 33 in Cant. i Ephes. 6 12. k Cant. 1. 9.

CAPVT III.

QVA RATIONE TENTATIONES VINCENDAE SINT, QVIbus parentes, fratres, & cognati Diuinam ad Religionem amplectendam vocationem oppugnant.

EX reliquis tentationibus in proximo capite insinuatis, fusius loquemus de ijs, quas excitant parentes, fratres, cognati, & reliqui, carnis & sanguinis titulo nobis aliquo modo iuncti. Quemadmodum enim hi primi fuerunt, & crudelissimi hostes, tentantes & persequentes in primæua Ecclesia, quos Deus ad fidem Christianam recipiendam vocabat: ita nunc ijdem crudelissime oppugnant, quos Deus ipse ad Religionem vocat. Quorum feritatem delineauit S. Ioannes in quodam *equo rufo*, & in eo a *qui sedebat supra illum, cui datus est gladius magnus, vt sumeret pacem de terra.* Per quem rufum equum (vt alibi diximus) intellexit primos Christi Domini nostri persecutores, cognatos scilicet, & carnis amicos: quorum operā vtitur Satan tanquam effrenibus equis, vt crudele bellum inferant sequētibus Christum, sicut ipse discipulis suis futurum prædixit: b *trademini à parentibus, & fratribus, &*

a Apocal. 6. 4. Tomo 2. tract. 2. b Luc. 21. 16

bus, & cognatis & amicis, & morte afficient ex vobis: & eritis odio omnibus hominibus propter nomen meum. Ordinariũ tamen bellũ, quod illi nunc excitant in discedentes à se, vt Religionem amplectantur; fit acuto gladio linguarum, quas naturali amore acuunt, allegantes tenerrimis affectibus rationes multas, ne filij sui, aut fratres ipsos deserant. Adeoque gladius acutus esse solet; vt penetret corda filiorum, qui iam erant Christo coniuncti. quam coniunctionem ita rescindit, vt eos ad seculum retrahant, vt sint ipsis solatio. Quamuis gladius ipse non æquè potens est, atque ipsemet audientis amor connaturalis & filiorum visceribus innatus erga suos parentes, & erga fratres, & cognatos: vt mutuo se diligant. est enim instar visci ligantis corda, & ipsas personas se diligẽtes: ita vt grauissimè ferant ad inuicẽ separari. Et quoniã faciè affectus nostri post se trahũt rationes; & amoris tituli sunt valde potentes ad quiduis persuadendum; mutuò se amantibus: solet Satan his medijs vti vt voti sui compos euadat. Quare, cùm videt, se non posse per se ipsum solum, hominem superare: illum aggreditur per patrem, aut matrem, aut alium amicum, ponens in eorum ore verba, quibus hominem illum oppugnent: à quibus ea facilius audientur. Expendit hoc mirifice S. Gregorius, explicans Iob tentationes. Antiquus inquit, aduersarius non solum per semetipsum, sed per eos etiam, qui nobis adhærent, statum satagit nostræ mentis inclinare. Cum enim cor nostrum sua persuasione non subruit; ad hoc nimirum per linguas, nobis adhærentium, repit Hinc enim scriptum est: c *à filijs tuis caue, & à domesticis tuis attende* Et per Prophetam dicitur: d *Vnusquisque se à proximo suo custodiat; & in omni fratre suo non habeat fiduciam: quia omnis frater supplantabit & omnis amicus fraudulenter incedet*; & ipse Christus Dominus dixit: e *inimici hominis domestici eius*, qui ad partes infestissimi hostis transeunt. Callidus namque aduersarius, cùm à bonorum cordibus repelli se conspicit, eos, qui ab illis valde diliguntur, exquirit; & per eorum verba blandiens loquitur, qui plus cæteris amantur: vt cùm vis amoris cor perforat, facilè persuasionis eius gladius ad intimæ rectitudinis munimina irrumpat. Hac arte vsus Adamum per eius vxorem Euam deuicit, & è paradiso exclusit. Post damna igitur rerum, post funera pignorum, post vulnera scissurasque membrorum, antiquus hostis linguam mouit vxoris. Quia enim aperto certamine superari se doluit, de ore coniugis iaculum quasi de insidijs intorsit; vt diceret: f *adhuc permanes in simplicitate tua? benedic Deo & morere.* Ecce, tentando, omnia illi abstulit; ecce tentando, mulierem reliquit: & S. viro callidè cuncta diripuit; sed valde callidiùs adiutricem suam mulierem reseruauit, quæ illi diceret, vt quid adhuc seruas tuam simplicitatem? cur non in tantis tribulationibus contra Deum irasceris? Hæc Sanctus Gregorius: quibus addere possumus; quod S. Augustinus ad idem propositum adfert: nihil, inquit, refert, quod Satan matrem accipiat, aut sororem tanquam suum in-

Lib 3. Moral. c. 6.

c *Eccli 23 26.*

d *Ierem. 9. 4.*

e *Matt. 10 36.*

f *Iob 2. 9.*

ſtrumentum: ſi per eas obtinet, quod per Euam fecit, Adamum decipiendo
g Gen. 3. 7. Hæc enim ſpecies, & quaſi vmbra maternæ pietatis, effectus eſt g *foliorum ficus*, quibus primi noſtri parentes ſeſe texerunt, vtẽtes culpabili quadam pietate, quæ lamentabili adeò ruinæ occaſionem dedit. Hunc in modum cum Satan impugnare conſtituit cor alicuius, à Deo ad Religionem vocati: tanquam inſtrumentum adhibet patrem, aut matrem, aut amicum aliquem valde ſibi charum, quem tãquam ſcalam adhibet, vt aſcendat & ingrediatur eius ſpiritum; bonaque eius deſideria ac propoſita deprædetur, quæ Deus illi inſpirauit. Quod inſinuauit Oſeas cum dixit; h *fur ingreſſus eſt ſpolians latrũculus foris.* Fur intus manens eſt inordinatus ad conſanguineos affectus; latrunculi autem foris, ſunt ipſi conſanguinei. Cùm autem omnes ſimul conueniunt, Ducique ſuo Dæmoni ſeſe adiungunt, quidquid boni in corde inueniunt, auferunt: niſi diligens cuſtodia adhibeatur, & viriliter laruatis hiſce latronibus reſiſtatur: qui pietatis pallio tecti ſanctitatem deprædantur.

h Oſee 7. 1.

§. I.

ADVERSVS omnes hos hoſtes pugnandum nobis eſt alio gladio, & frámea acutiori, quàm ſit illorũ: verba ſcilicet Dei in ſancto eius Euangelio ſcripto; & verbo interno, quod loquitur diuinum ipſum verbũ ad corda eorum, quos ſanctis ſuis inſpirationibus vocat. De quo dixit Apoſtolus: a *viuus eſt ſermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti: & pertingens vſque ad diuiſionem animæ & ſpiritûs, & diſcretor cogitationum, & intentionum cordis.* Hoc verbo *primùm* facit Chriſtus Dominus noſter inſignem illam diuiſionem, ac ſeparationem; de quo dixit ſuis diſcipulis: b *nolite arbitrari, quia pacem venerim mittere in terram: non veni pacem mittere ſed gladium.* & c *ſeparationem. Veni enim ſeparare hominem aduerſus patrem ſuum, & filiam aduerſus matrem ſuam, & nurum aduerſus ſocrum ſuam: nam inimici hominis domeſtici eius.* In qua ſententia ſupponit Saluator aliquam pacem eſſe pernicioſam; & bellum aliquod ac diſcordiam vtilem: ſicut etiam contrà aliqua pax eſt bona, & aliqua diſcordia mala. Pernitioſa pax eſt, improborum ad iniquitatem concordia: tales enim coniungunt ſe Dæmoni: vt virtuti, & Euangelicæ perfectioni, eiuſque ſectatoribus bellum inferant. Huic paci aduerſatur diſcordia, quæ eſt inter probos & improbos; inter fideles & infideles; ac inter religioſos & ſæculares: horum enim alij virtuti ſtudent, eamque colunt; alij verò vitia: alij Catholicam fidem amplectuntur; alij ſectas & errores ipſi fidei contrarios: alij conſilia amplectuntur Euangelica; alij laxiorem tenent viam, quæ ſuo palato magis arridet. Cùm igitur horum iudicia

a Heb. 4. 12.
b Matt. 10. 34.
c Luc. 12. 51.

& mo-

& mores re ipsa non conueniant: necesse est alios impugnare, & contradicere alijs; aut alijs, qui sibi aduersantur, recedere. Huiusmodi autem diuisionem ac discordiam appellat Christus Dominus noster gladium, cùm dixit: *non veni pacem* ponere *in terra*, hoc est in hominibus terrenis; quorum mores & vitæ ratio terrena sunt & non cœlestia. Potius enim veni legem quandam prædicare, ex qua bellum ac discordia necessariò sequatur inter homines etiam valde coniunctos, ac naturæ vinculis colligatos. In vna enim eademque domo filij recipient Fidem aut Euangelicæ perfectionis vocationem, quam patres non recipient; & famuli, non & filiæ, non autem matres; Domini: quamobrem alij se ab alijs separabunt: cùm aduerterint, impedimento sibi esse, quò minus desideria sua pia & sancta explere; & vocationem, ad quam vocantur, sequi possint. Quare, si Deus te ad Religionem vocauit; pater verò tuus, aut mater sese tibi opponant: arripe statim gladium hunc Christi Domini, qua diuisionem facias tui ipsius ab illis; eosque magna cum celeritate deseras. Noli pacem cum illis habere: est enim pax perniciosa, quæ consentit cum parentibus in eo, quod est contra Dei voluntatem; sed potius indicito illis bellum: vt Christum Ducem tuum fideliter sequi possis.

PERPENDE, quod hic dicitur: *inimicos hominis esse domesticos eius*: quibus verbis moneris: hominem non quemuis, sed eum, cui Deus robur, & animi fortitudinem dedit, ad vitam homine dignam, non verò bestijs similem ducendam: non habere maiores hostes, quàm ipsos suos domesticos. Nam sub pallio amicitiæ, h[illegible] eudam faciunt inimicitiam: cùm illum à Dei sequela deterrent, & prohibent à tuta salutis via: vt secum illum habeant. Ne illos tanquam amicos respicias; sed tanquam hostes: & ita non adhibebis fidem rationibus illorum: inimicus enim non est dignus, cui fides adhibeatur. Nō attendas ipsius verbis, quasi tantum ex ore ipsius prodeuntibus; sed quasi à Dæmone suggestis: vt te sicut alterum Adamum extrudat è paradiso, in quo Deus te collocauit; quare si eius verbis aures tuas occluseris, euades eius fraudes. 2.

ARRIPE etiam manu tua gladium illum verbi Dei: d *si manus tua, aut oculus tuus scandalizat te, abscinde eam & erue eum, & proyce abs te: bonum tibi est cum vno oculo in vitam intrare, quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis*. Cuius sententiæ sensus est: si pater tuus, aut mater, aut cognatus aliquis, tibi aliàs valde charus, impedire voluerint à sequenda vocatione diuina, recede ab illo: etiamsi, propterea quòd maxime illum diligas, ex ea separatione magno dolore afficiaris: & fleat ille licèt, ac gemat, quod videat, se deseri: tu non mouearis nec emollescas. Nam (vt Sanctus Hieronymus ait) pietatis genus est in re tanti momenti esse crudelem. 3. d Matth 18. Marc. 9. 43 *Epist. ad Heliodor.*

lem. Infirmus libenter patitur abſcindi ſibi aliquod corporis membrum, ſi ſciat, niſi cò abſciſſo, ſe cum magnis cruciatibus moriturum;abſciſſo autem, ſine moleſtia victurum. Eſt autem magna Chyrurgi pietas; quòd cùm ita expedit,crudelem ſe exhibeat in eo membro abſcindendo. Tu ipſe es infirmus,eſſeque debes Chirurgus,quemDeus iubet abſcindere & ſeparare à te eum, à quo ſcandalum accipis : nam alioqui ſe cum eadem perſona moriturum , ac ad terram mortuorum hoc eſt ad infernum deſcenſurum: cuius habitatores non ſeruant naturæ leges: nam parentes maledicunt filijs, & filij parentibus; fratres mutuo ſe odio proſequuntur; & amici mutuo ſe non agnoſcunt;& aliorum amicitia,alijs eſt continuus cruciatus.Ibi incredibilem tibi adferet dolorem oculus , quem non eruiſti; & æternis lacrymis deflebis falſam commiſerationem,qua erga te ipſum vſus fuiſti; & ipſa manus,aut pes,quem non abſcidiſti , conuertetur contra te; & crudeliter vlciſcetur , quòd tu non fueris crudelis in eis abſcindendis, quando fuit opus Iure enim optimo, volenti potiùs cum duobus oculis aut manibus duabus ad infernum deſcendere;quàm vnum eruere vel abſcindere, hoc eueniat:vt vterque illic contra ipſum conuertatur; ſintque eius carnifices, qui Deum ipſorum cauſa deſeruit.

4. Cvm igitur certò noueris,gladium mortis,hanc diuiſionem,cùm tu minime cogitaueris,facturum:fac tu illam nunc,cùm te Deus vocat:& eſto fidelis & conſtans in ea , neque ad tuorum parentum clamores vlla ratione attendas : ſi enim aures eis præbueris , morsque ex tempore ſuperueniet: ſummè dolebis , te inter eos mori. Audi illud Sancti Bernardi ad quendam adoleſcentem , qui huiuſmodi parentum clamoribus locum dederat: quomodo, inquit , viuere potes, vbi mori non audes ? ſi ægre feres accidere tibi mortem inter cognatos tuos propter occaſiones peccandi,quę tibi occurrunt; ſi diuinæ vocationi non acquieſcas : cur non tempeſtiue inde fugis,& ſtatuis in eo loco viuere,vbi cuperes mori?nullus eſt ſecurior locus ad vitam hanc ducendam,quàm qui ſecuriſſimus eſt ad moriendum. *Epiſt. 104.*

5. Chriſtus Dominus crucem ſibi elegit ad moriendum in ea : ideoq; totam vitam ſuam in cruce duxit.In cruce viuitur vtiliter, & morimur ſecurè.Sacra Religio eſt vita crucis, & propterea Deus te vocat ad viuendum in ea , vt in eadem cruce moriaris , quæ tutiſſimus eſt ad vitam æternam tranſitus. Cum Chriſtus Dominus noſter in cruce penderet , noluit ex ea deſcendere : etiamſi Scribæ & Phariſæi à Dæmone inſtigati id peterent, dicentes : e *Deſcendat nunc de cruce & credimus ei.* Et licet f *mater* eius ſanctiſſima , alijque cognati & amici adeſſent, amare flentes, eò quòd in mortis anguſtijs conſtitutum viderent : non tamen propterea crucem

e *Mat.17 42*
f *Ioan 19. 25.*

deſeruit,

deseruit, donec in ea exspiraret. vt hoc te doceret exemplo: non esse religiosam vitam deserendam, ob aliquam hominum persuasionem, etiam specie aliqua Religionis obductam; nec ob teneritudinem & lacrymas parentum, & consanguineorum: etiamsi totam suam consolationem & solatium in eo ponant, vt te apud se habeant, ea pietatis specie ducti, quòd tuum etiam quærant solatium.

6. COGITA supremum hunc magistrum tibi dicere: g *qui amat patrem, aut matrem plusquã me, non est me dignus. Et qui amat filium, aut filiam super me, non est me dignus.* Quando igitur pater aut mater tua persuadere conantur, vt propter amorem, quo illis es obstrictus, vocationem tuam deseras: ancipiti huius gladij sententia debes illis resistere: magis enim es obstrictus Christo Domino, qui Deus tuus, ac Redemptor est; quàm illis, & cuicunque alteri. Lex humanæ ac diuinæ amicitiæ talem in amore ordinem cõstituit, vt plus teneatur quis amare maiorẽ benefactorẽ, nobisq; magis coniunctũ: ac propterea plus diligendi sunt parẽtes, quã fratres. Quis igitur maior est benefactor tuus, quã ipse Deus? quis plura pro te præstitit, quã Christus? quis magis tibi cõiunctus, quã cælestis tuus Pater? in cuius cõparatione carnales parentes non sunt hoc nomine digni. Supremus hic Pater corpus tibi dedit & animam; estque tibi perpetuò coniunctus, vt ea conseruet, tecumque cooperetur. Parentes autem tui, quid tibi præter corporis particulam dederunt? sed neque eam sine ipso Deo dare potuissent: qui præcipuè cum illis fuit cooperatus. AEquum igitur est, non deserere Patrem tuum cælestem, cùm te ad suum obsequium vocauit: ob amorem carnalis patris, qui te vocat, vt apud ipsum maneas. Si opus fuisset (ait S. Augustinus) vitam tuam exponere tanquam Martyrem pro Dei honore: id meritò facere deberes, etiam parentibus carnalibus hoc nomine relictis: Rationi igitur valde erit consentaneum, vt ad eius te obsequium offeras in vita Religiosa, cum hoc generoso modo moriendi huic mundo: etiamsi ad id faciendum, opus sit tuorum parentum desideria & affectus conculcare. Hanc rationem strenua illa virago Machabæorum mater septem suis filijs proposuit, vt animos eis adderet, ad nihili faciendum, quòd ipsam relinquerent; sed pro custodia legis Dei mortem oppeterẽt: h *Ego,* inquit, *spiritum & animam non donaui vobis & vitam & singulorum membra non ego ipsa compegi: sed enim mundi creator, qui formauit hominis natiuitatem.* Et cum vltimo filio loquens tenerrima hæc verba, vt animum illi adderet, protulit: *fili mi, miserere mei, quæ te in vtero nouem mensibus portaui, & lac triennio dedi, & alui, & in ætatem istam perduxi. Peto, nate, vt aspicias ad cælum & terram; & ad omnia quæ in eis sunt, & intelligas: quia ex nihilo fecit illa Deus, & hominum genus: ita fiet, vt non timeas carnificem istum sed dignus fratribus tuis effectus particeps suscipe mortem,* pro eius amore, *vt in illa miseratione, cum fratribus tuis te recipiam.* Hęc sancta illa mater dixit, vt Christia-

g Mat. 10. 37.

Epist 38.

h 2. Mac. 7. 22.

nas matres doceret, quàm debeant libenter videre, se à filijs deseri: vt quod
8. potiori iure tenentur præstent, Deoque vocanti pareant. Nam lex obedientiæ hoc exigit vt nunquam inferiori Prælato obediatur, cùm Superior præcipit contrarium. Nec bona esset obedientia, si quis gubernatori obediret, præcipienti aliquid contra Regis mandatum. Ac propterea S. Petrus dixit: i *obedire oportet Deo magis, quã hominibus.* Imò ipsosmet suos hostes, iudices esse voluit huius veritatis. Dixit enim: k *si iustum est in conspectu Dei, vos potius audire, quàm Deum, iudicate.* Hoc igitur idem dicere licebit patri tuo, aut matri petentibus aut iubentibus, ne eos deseras; aut, si recessisti, vt redeas: constituendo illos causæ tuæ iudices, modo in veritate & absq; affectu inordinato iudicent. Non enim adeò erunt ignorantes, infideles, aut ingrati Deo suo: vt dicant: creaturæ potiùs obediendum esse, quàm creatori, à quo creatura ius accepit imperandi; sed cum conditione: ne imperet contra id, quod creator constituit. Quod si adhuc molesti esse pergant in petitione sua iniusta: non oportet illis obedire; sed eos odisse: propterea.n. dixit Christus: l *si quis venit ad me, & non odit patrem suum, & matrem, & vxorem, & filios, & fratres, & sorores, adhuc autem & animam suam non potest meus esse discipulus.* Cùm igitur iam ad Christi scholam accesseris, eumque sequi statueris: habeas odio tuum patrem, & matrem, & omnes tuos cognatos: quatenus ipsius Christi votis illi aduersantur: siquidem absque sancto huiusmodi odio, non poteris eius esse discipulus. Et quomodo poterunt meritò conqueri, quòd illos hoc nomine oderis: cum idem Christus iubeat teipsum, vitamque tuam odisse: quando,
9. vt ei obedias, eam exponere fuerit necesse? Præcipue cum (vt S. August. expendit) tale odium sit maior amor; & hæc iactura, maius lucrum tuum, & ipsorum, si eo vti sciant. Nam vt ipse Saluator dixit: m *qui amat animã suam, perdet eam: & qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam.* Ideoq; dicere licet: eum, qui suos parentes & cognatos inordinatè diligit, perditurum eos in æternum; & perdentem eos in hoc mundo, eosque pro Christo deserentem: inuenturum eos in æterna vita. Nam, nisi hic eos deserat, cùm Deus id faciendum præcipit; ideoq; ipse perit: nunquã amplius eos diliget, nec amicitiã vllã cũ eis habebit: nã qui in inferno sunt, oẽs oderunt: si autẽ hîc eos deseret, in cælo inueniet: aut recipiet pro eis alios parentes, & fratres incõparabiliter meliores ijs, quos deseruit: aut fruendo Deo simul
10. cum eis: existens ipse, propter sanctã suã vitã, causa, cur & ipsius parentes saluentur, & æternam vitam cõsequantur. Et tunc gaudium erit plenum. Nam in patria illa cælesti etiam naturæ leges excellunt, accedentibus ornamentis gratiæ, & gloriæ. Pater est gaudium & solatium filij; & filius corona sui patris: Fratres & amici fraternitatem & amicitiam cum omni excellentia conseruant: & horum societas, est perpetua aliorum lætitia. Hac spe adeò eminẽti licebit parẽtibus tuis dicere: vt placeat ipsis, te eorũ domũ pro Dei viui

i Act. 5. 29
k Cap. 4. 19
l Luc 14. 26
Epist. 38.
m Ioa 12. 25

domo

domo cõmutare: in qua ei perfectè seruias & æternas habitationes pro ipsis impetres.

§. 2.

IMPONAMVS iam finẽ, explicando amplius omnes hasce rationes mirifica illa ratiocinatione, quam S. Bernardus nomine cuiusdam filij, qui parentes suos, vt Deo in Religione seruiret, deseruerat: quamuis illi repugnarent. Sic ergo loquitur. Sola causa, qua non liceat obedire parentibus: Deus est. Ipse enim dicit. a *Qui amat patrem & matrem plus quàm me: non est me dignus.* Si me verè vt boni, & pij parentes diligitis; si veram, si fidelem erga filium pietatem habetis: quid me patri omnium Deo placere satagentem inquietatis: & & ab eius seruitio, cui seruire, regnare est: retrahere attentatis? Verè nunc cognosco, quia *inimici hominis domestici eius.* In hoc vobis obedire non debeo; in hoc vos non agnosco parentes; sed hostes. b *Si diligeretis me, gauderetis vtique: quia vado ad* meum atque vestrum; immò vniuersorum *patrem.* Alioquin quid mihi & vobis? Quid à vobis habeo: nisi peccatũ & miseriam? hoc solum quod gesto corruptibile corpus, de vestro me habere fateor, & agnosco. Non sufficit vobis, quòd me in hãc seculi miseriam miseri miserum induxistis? quòd in peccato vestro, & peccatores peccatorẽ genuisti? quòd in peccato natum, de peccato nutristis: nisi etiam inuidendo mihi misericordiã quã cõsecutus sum ab eo, qui non vult mortem peccatoris: filiũ insuper gehẽnæ faciatis? ô durũ patrẽ: ô sęuã matrẽ, ô parẽtes crudeles, & impios! imò nõ parẽtes, sed peremptores: quorũ dolor, salus pignoris; quorũ cõsolatio, mors filij est. q me malũt perire cũ eis, quã regnare sine eis. Qui me rursus ad naufragiũ; vnde tandẽ nud⁹ euasi: rursus ad ignẽ, vnde vix semiustus exiui: rursus ad latrones, à quibus semiuiuus relictus sum: sed miserãte Samaritano iã aliquantulũ cõualui: reuocare conãtur: & militẽ Christi prope iã rapto cælo triũphantẽ: ꝙ non in me glorior: sed in eo, qui vicit mũdũ: ab ipso iã introitu gloriæ: tãquã canẽ ad vomitũ: tãquã suẽ ad lutũ: ad seculũ reducere moliuntur. Mira abusio. Domus ardet: ignis instat à tergo: & fugienti prohibetur egredi: euadenti suadetur regredi? Et hæc ab his, qui in incendio positi sunt: & obstinatissima demẽtia, ac dementissima obstinatione fugere periculũ nolũt? Proh furor! Si vos contemnitis mortẽ vestram: cur etiã appetitis meã? si inquã negligitis salutẽ vestrã: quid iuuat etiã persequi meã? Quare vos nõ potius sequimini me fugientẽ: vt nõ ardeatis? An hoc est vestri cruciatus leuamen, si me etiã perimatis; & hoc solũ timetis: ne soli perreatis? Ardẽs ardentibus ꝙ solatiũ præstare poterit? Quæ inquã cõsolatio dãnatis socios habere suę dãnationis? Quodve remediũ moriẽtibus: alios videre moriẽtes? Nõ hoc mihi persuadet diues ille qui in tormẽtis desperatus de sui liberatione: rogabat nũtiari fratribus suis: ne & ipsi venirẽt in locũ eundẽ tormentorũ: timens procul dubio ex suorũ cruciatu augeri suũ. Quid ergo. Ibo & cõsolabor lugentẽ matrẽ meã, mei ad tempus visitatione, vt in

Epist. 112.

a Mat. 10 36 37.

b Ioa 14. 28.

æternum lugeam & me & ipsam sine cōsolatione? Ibo inquam & satisfaciam patri meo irascenti: pro mei ad tempus absentia: consolandus & ipse ad tempus de eius præsentia: vt postmodum & quisque pro se, & vtriq; pro alterutro inconsolabili desolemur tristitia? En potius exemplo Apostoli non ac-
c Matt 8.22 quiescens carni & sanguini: vocem audiam Domini iubentis. c *Dimitte mor-*
d Psa. 76.3. *tuos sepelire mortuos suos:* Et cantabo cum Dauide: d *Renuit cōsolari anima mea.*
e Iere.17 16. Et cum Ieremia: e *Diem hominis non concupiui: Domine tu scis.* Quid enim? f *Fu-*
f Psal 15.6. *nes ceciderunt mihi in præclaris:* & cœlestis *hæreditas præclara est mihi:* & terrena adulatur promissio: blanditur consolatio carnis? Gustato spiritu, necesse est desipere carnem. Affectanti cœlestia, terrena non sapiunt. Æternis inhianti, fastidio sunt transitoria. Desinite igitur parentes mei: desinite & vos frustra plorando affligere; & me gratis reuocando inquietare: ne si adieceritis nuntios vltrà mittere pro me: plus me elongare cogatis. Si autem dimittitis: Claram Vallem in perpetuum non dimittam. g *Hæc requies mea in seculum se-*
g Psa.131. 4 *culi: hic habitabo quoniam elegi eam.* Ibi pro meis atque vestris peccatis iugiter orabo. ibi precibus assiduis: quod & vos cupitis, impetrabo, si potero: vt qui eius amore hoc modico tempore ab inuicē separamur: in alio seculo simul felici & inseparabili societate in eius amore viuamus: per omnia secula seculorum. Amen

NEQVE ob ea, quæ hactenus diximus, naturalem obligationem negamus, aut tollimus, qua filij obstringuntur ad non deserendos parentes, vt se ad Religionem conferant: quando scilicet, ad subueniendum valde grauibus eorum necessitatibus, opus est illis adesse: in huiusmodi enim casibus ipsemet Deus iubet eos non deserere; sed eis adesse, & subuenire. Desideria igitur, quæ tales sentiunt ad Religionē, etiamsi valde sint feruentia, & ab ipso Deo communicata non sunt, vt statim, neglectis parentibus, executioni mandētur; sed vt meritum ex eis maius acquirant: sicut etiam solet in eundē finem desideria feruentia Martyrij, aut maiores quam possint eleemosynas faciendi, communicare. Nam in oculis Dei voluntas adeò vehemens & resoluta pro ipso opere reputatur: cùm eam exequendi facultas deest, ac possibilitas. Extra hos autem casus, non sunt parentum audiendæ preces & rationes: quia idem Dominus vult non audiri, vtpote ipsius inspirationibus, quæ in ipsius gloriam, nostrumque commodum diriguntur, aduersantes. Sed quoniam tentatio hęc solet etiam post emissam in Religione Professionem reuirescere; non tam vt retrocedamus, ac Professionem deseramus; quàm vt in ea langueamus, aliaque grauissima incommoda subeamus; ponemus in Tractu septimo specialia ad eam euincendam remedia.

CAPVT IV.

Qva Ratione Praelati Ac Tyronvm Magistri probare possint petentes habitum Religionis, curæq́; sua commissos: & quinam harum probationum sint fructus.

Qvi diuinas scripturas attentiùs leget, inueniet (vt S. Bonauentura aduertit) non solùm tentari nos à Dæmone, mundo, & carne; sed etiam ab ipsomet Deo, eiusque ministris; & vnumquemque à seipso: licèt ad fines, & per media, & modos valde diuersos. Nam alium tentare (vt S. Thomas ait) propriè est, aliquid dicere, aut facere, ad deprehendendam virtutem, scientiam, discretionem, vires, intentiones & animi decreta, quæ in eo latent. Qui tentat autem, id facit aliquando, quia ignorat: tentatione autem quærit, id cognoscere, eum in modum, quo magistri examen instituunt eorum, qui gradum aliquem in literis suscepturi sunt: vt eorum sufficientiam cognoscant. ac propterea talia examina appellantur tentatiuæ. Aliquando autem tentat, etiamsi nouerit, quid lateat: quia tentatione intendit, manifestari alijs, quod non sciebant. Quamuis autem hic proprius sit finis tentationis: solet tamen ad alios valde diuersos ordinari, iuxta tentantium varietatem. Tres enim primi tentatores, cùm sint hostes nostri: tentationem dirigunt in detrimentum nostrum, & per media mala. Dæmon enim quærit nos decipere; mundus, vt eius leges seruemus; caro autem, vt ipsi indulgeamus. Alij verò tres, quoniam amicorum officium semper faciunt, ad sanctos fines, & per bona media tendunt: vt paulatim explicabitur.

In Centil. p. 1. Sect. 7.

In Catena in id Ioan. 6. Tentās eñ.

1. p. q. 114. a. 1
2. 2. q. 97. a. 1

Primvm Ecclesiæ ac Religionum Prælati, ac Tyronum Magistri, & reliqui specialem curam aliquarum animarum habentes, possunt ac debent tentare, & experiri ac probare curæ suæ commissos; vt plenè illos cognoscentes, rectè eos gubernent: proferendo his probationibus in lucem propensiones, virtutes, aut vitia, & proposita, quæ habent in ijs omnibus, quæ faciunt ac dicunt. Experientia enim nos docet, sæpe illa occultari cum aliqua fictione ac deceptione. Hac arte vsus est Episcopus ille, quem Christus Dominus laudat in Apocalypsi, dicens: a *tentasti eos, qui se dicunt Apostolos esse, & non sunt: & inuenisti eos mendaces.* Disputabat enim cum eis, & argumentis ac rationibus allatis cogebat eos dicere, aut facere aliquid: in quo deprehendebantur esse ficti Apostoli, & lupi ouium pellibus tecti. Eodem modo S. quidam Abbas, (vt refert Cassianus) cupiens scire, an quidam Monachus, qui multa

a Apoc. 2. 2.

Col. 18. ca. 11.

mala de seipso dicebat, adeò esset humilis, vt præ se ferebat: tentauit eius spiritum, studio dicens illi aliqua verba in cōtemptum. Qui Monachus vultu subtristi, alijsq; indicijs ostēdit, humilitatē suā esse fictā. Hāc ob causam Ecclesiæ Prælati tenentur probare & examinare vocationes petentium sacrum baptisma (vt in primo tomo fusiùs est dictum:) & Religionum Prælati, ac Tyronum Magistri tenentur probare, tentare, & examinare petentes habitum Religionis; ac Tyrones ipsos, qui cupiunt in eam admitti per vota & professionem. Idque facere oportet, non solum ob hipocrisim, & fictionem; quæ in hoc negotio aliquando immiscentur, vt dictum est: sed etiam, quòd non omnia desideria, quæ bona videntur, sunt vocationis Dei ad Religionem: cùm etiam de otiosis ac pigris dicatur, quod b *tota die concupiscant ac desiderent:* nam, quamuis videantur feruentes, breui frigent: eò quòd parum sint firmi. Expedit etiam probari, antequam admittantur, eo modo quo Dux ille Gedeon, in cuius exercitu fuerunt tria militum genera. Alij enim ex pusillanimitate noluerunt ad bellum ire; alij iuerunt quidem; sed, cùm probarentur, fuerunt dimissi: eò quòd ad aquam bibendam corpus incuruarent, & genua flecterent in terra; alij denique & ire voluerunt, & post probationem fuerunt admissi: eò quòd aquam stantes biberent, c *manu eam ad os proijcientes.* Ita etiam inter fideles sunt tria genera hominum: nam quidam nullum habent animum ad statum perfectionis: aut quòd eius difficultates perhorrescant; aut quòd reuera vocationem non habeant ad eum suscipiendum; ideoque remanent in sæculo. Alij videntur animum habere, & voluntatem, dum se ad vitæ perfectæ pugnas offerunt: sed, cùm probantur & examinantur, ab huius militiæ ducibus non admittuntur: quia aduertunt, eos velle Euangelicæ doctrinæ aquam bibere, seipsos incuruantes & genua flectentes: hoc est habentes affectus nimios, vt supra diximus, ad res terrenas, ac sensuum delicias: quas scientes ac volentes, magnaque delectatione & inclinatione sectantur.

QVOD indicium est, eos non esse à Deo vocatos ad statum perfectionis. Diuina enim vocatio fel & amaritudinem ponit in huiusmodi rebus terrenis: ideoque desiderium ingerit eas deserendi, & sese ab eis expediendi: & ad minimum facit, vt spiritus contra carnem pugnet; nec patiatur studiò & consultò delitijs mundi delectari; nec se prosternere ad id, quod est adeò remotum à perfecta vita, quam ipse assequi intendit. Sed alij tandem sunt, qui, ad insigne hoc facinus sese offerentes, admittuntur: cùm enim probantur, bonum sui specimen, rerumque suarum rationem præbent, aquam stando bibentes, & manu ad os proijcientes: hoc est (vt Sanctus Gregorius ait) manum operi admouentes, ad exequendum quod Christus Dominus noster in suo Euangelio præscribit; seipsos ad constantiam in eo ipso exstimulantes; nec se ad res terrenas incuruantes; nec de rebus huius sæculi

Tract. 2. c. 4.

b Pro 21. 25 iuxta Lxx. interpret.

c Iudi. 7. 7. De his fusius actum Tom. 1. Tra. 2 c. 3.

Tra. 2. c 14.

[illegible]

culi aliquid superflui accipientes, vt carni suæ indulgeant: sed quod necessarium est, ad vitam sustentandam: hoc enim totum est indicium vocationis diuinæ ad pugnas spiritus in statu perfecto. Et quemadmodum credibile est, Deum Dominum nostrum inspirasse trecentis illis militibus, quos ad pugnam contra Madianitas elegerat, modum illum aquam bibendi: ita etiam ijs, quos ad Religionem vocat, ea inspirat, quæ, cùm probantur, facere debeant: vt ea sint bonæ suæ vocationis indicia. Et ipsismet Magistris ac Ducibus, sicut Gedeoni, inspirat ea, in quibus probare eos debeant: vt benè cognoscant.

§. 1. *Variæ probationes, quæ sunt in vsu in Religionibus.*

IN HVNC finem valde fuerunt in vsu in Religionibus huiusmodi probationes, & experientiæ in materia Obedientiæ, Humilitatis, & Patientiæ: qui sunt tres lapides Lidij, ad deprehendendam veritatem, & firmitatem harum vocationem; & constantiam animique fortitudinem petentium in eas admitti. Olim (vt ait Cassianus) petentem ingressum in monasterium, iubebant per decem, & aliquando plures dies, iacere ad portam, petentes humiliter, admitti: quos Monachi studio contemnebant, verbaque iniuriosa obijciebant, reijcientes illum tanquam hominem, qui non zelo Religionis, sed aliqua necessitate compulsus ad monasterium accedere. Et hoc modo eius constantiam probabant, & examinabant: & agnoscebant vocatum à Deo esse, qui in his tentationibus fidelis esset, easque cum humilitate, & patientia tolleraret. Vt autem finis, in quem huiusmodi probationes fierent, cognosceretur, adfert idem Cassianus quendam sermonem à Pinufio Abbate habitum ad quẽdam Nouitium, in quo omnium, quæ cum illo acta essent rationem reddidit. *Lib. 4. c. 3* *Lib 4. c. 32. & 33.*

Nosti, ait, quot diebus pro foribus excubans, hodie sis receptus. Cuius " difficultatis causam primitùs debes agnoscere. Poterit enim tibi in hac via, " quã ingredi cõcupiscis, multũ conferre, si ratione eius agnita, ad Christi ser- " uitiũ consequẽter, ac sicut oportet, accesseris. sicut namq; immẽsa gloria fi- " deliter seruiẽtibus Deo, ac secundum Institutionis huius Regulã ei cohærẽ- " tibus repromittitur in futurũ; ita pœnæ grauissimæ præparãtur his, qui tepi- " dè eã negligenterq; fuerint executi; & secundũ hoc quod professi sunt, vel " quod ab hominibus esse credũtur, fructus etiã cõgruos sanctitatis eidẽ exhi- " bere neglexerint. Melius est .n. secundũ scripturæ sententiã, nõ vouere quã- " quã; quã vouere & nõ reddere: Et, maledictus qui facit opus Dei negligẽter. " Ideò igitur à nobis diutissimè refutatus es, nõ quia tuam vel omnium salutẽ " nõ toto desiderio cupiamus amplecti; & his, qui ad Christũ cupiũt cõuerti, " etiã procul occurrere nõ optemus: sed ne temere recipiẽtes, & nos apud Deũ "

leuita-

leuitatis;& temetipsum reum grauioris supplicij faceremus, si ad pręsens facilè susceptus, nec pondus Professionis huius intelligens, vel destitutor post hæc, vel tepidus extitisses. Hæc Sanctus ille Abbas, docens nos, has & reliquas Probationes, quæ cum Nouitijs fiunt toto tempore professionem præcedente, ad duplicem præcipuum finem dirigi: alterum ex parte eius, qui Religionem petit, vt onus sibi per totam vitam portandum nouerit; & experiatur, habeatne sufficientes vires ad illud portandum, & tentatoribus resistendum, qui vsque ad mortem non desinent illi esse molesti. Propterea siquidem Saluator noster dixit: eum *qui velit turrim ædificare, prius sedentem computare sumptus, qui necessarij sint, si habeat ad perficiendum*: & *qui iturus est committere bellum cum decem tantum millibus, cum eo qui cum viginti millibus venit ad se, prius cogitare*, an ita possit victoriam obtinere. Quod fusius explicatum est in tractatu de Sacramento Baptismi. Et quamuis multum in eum finem iuuet legere, beneque intelligere Regulas & Constitutiones; & nosse omnia onera Religionis, quam intendit, vt in eodem loco est dictum: hoc tamen nō sufficit: nisi aliquo etiam tempore earum seueritatem experiatur; aliasque subeat probationes, quæ deceptionem ipsi detegant de viribus & facultatibus, quibus ad eas obseruandas pollet. Alter finis est ex parte ipsiusmet Religionis, cuius partes agunt Prælati, & Tyronum Magistri: vt ex ijs probationibus plenè illi agnoscant eum, qui petit Religionem, examinantes & re ipsa deprehendentes non solùm veritatem vocationis eius, & firmitatem in ea; sed eiusdem quoque aptitudinem, dotes, ac talenta, quæ habet, ad exercitia vitæ religiosæ. Quemadmodum autem ipsa Instituta sunt diuersa: ita debent probationes esse diuersæ, & varium tempus durationis earum. Quò enim Institutum extensiorem habet finem, ac munia ex se præstantiora, difficiliora, ac periculosiora; propterea quòd se extendant ad agendum cū proximis in rebus ad ipsorum animas spectantibus: eò necesse est maiores ac diuturniores probationes habere: vt exactiùs deprehendatur ingenium, & facultas, quam habet, qui tale Institutum sectari velit. Et quamuis olim (vt deducitur ex S. Basilio & Cassiano) non erat præscriptum tempus certum ad huiusmodi probationes, neque ad illarum qualitatem: nunc tamen iam illud præscripserunt Fundatores sacrarum Religionum, tam Monachorum, quàm mēdicantium, aut clericorum. Ex quibus duo tantum adferam exempla. Alterum gloriosi Patriarchæ S. Benedicti, qui in sua Regula tres gradus constituit probationum pro ijs, qui ipsius Religionem amplecti vellent.

[Margin: Luc. 14. 28. — Tom. 1. Tra. 2. c. 3. & 4. — 1. Re 10. Fus. l. i. 4 c. 3 & sequentib.]

PRIMVS erat, vt ad monasterij portas per quatuor aut quinque dies detinerentur: vt obseruaretur, an patienti & constanti animo dilationem ferrent, & iniurias, quæ in eos dicebantur. *Secundus* erat, vt per duos alios menses in monasterij hospitio detinerentur, commissa cuidam ex senioribus eo-

[Margin: Cap. 58. Turrecre. Tract. 124.]

rum cura, qui illos probaret, & exerceret, examinans qua ratione illi Deum quærerent; & qua attentione & solicitudine commissa sibi opera perficerent; & quantam ostenderent promptitudinem ad obediendum; & constantiam in tolerandis contemptibus. Quam probationem si bene peregissent ad *tertiam* accedebatur, quæ erat cum cæteris Nouitijs per decem menses: in quibus probabātur, & exercebantur sicut nunc fit in reliquis Religionibus spatio vnius anni. Quod tempus ita est decreto S. Concilij Tridentini constitutum, vt neque minui possit, neque extendi: sed vt illo anno finito, aut Professionem edant, aut dimittantur. Quamuis ab hac generali Regula idem Tridentinum Concilium excepit minimam nostram Societatem, vt obseruari in ea posset, quod eius habet Institutum à sancta Sede Apostolica approbatum. In quo Patriarcha noster S. Ignatius designauit tres alias Probationes, quamuis cum aliquo discrimine ac limite in temporibus & exercitijs: id postulante celsitudine finis ipsius, & excellentia, ac difficultate eius ministeriorum erga proximos. *Seſſ.25. c.16.*

Prima probatio est per duodecim, aut viginti dies, aut plures si opus fuerit manere seorsim tanquam hospites in loco aliquo, à reliquorum consuetudine separato. vbi examinantur, & probantur, & traduntur illis Regulæ, ac declarantur ea, quæ sunt difficiliora: vt animum suum aperiant ad eas custodiendas. *Secunda* Probatio duos integros annos durat. Neque id recens est, sed antiquum ex decreto S. Gregorij Papæ, hanc reddentis rationem: quòd si graue est ignotos admittere ad obsequium hominum; quanto erit grauius eos admittere ad obsequium Dei in monasteria: nisi priùs bene probatos? Et quando Religionis habitum illi petebant, qui fuerant milites, constituit eos per triennium esse probandos. Idem etiam constituit Bonifacius Papa, quando petentes Religionem, non erāt satis noti. quemádmodum refert Gracianus in decreto. Et Concilium Aurelianense quintum idem constituit pro omnibus Monialibus. Et vniuersim in Regula, quam Angelus tradidit S. Pachomio, (vt refert Palladius) constitutum erat, neminem esse admittendum, nisi per trium annorum spatium bene esset probatus & exercitatus. Et hoc ipso spiritu S. noster Patriarcha tertium adiecit annum Probationis ante Professionem publicam, aut solennem, finitis iam studijs: in quo repararetur iactura spiritus, quæ in eis euenisset. Et in eisdem tribus temporibus præscripsit sex insignes Probationes & experientias inter alias, ad cognoscenda & exercenda suorum Religiosorum talenta. Per mensem scilicet spiritualibus Exercitijs Orationis, Meditationis, & Examinis conscientiæ vacare; & facere totius vitæ præteritæ Confessionem generalem; per mensem item pauperibus in Xenodochijs ministrare; tertium peregrinari pedites emendicando eleemosynam: vt sic assuescant pauperum incommoditates tollerare; diutiùs verò exercere officia humilia, &

Cōſt.p.1.c.4

Lib.8.ep.23.
19.q.3.c. Monaſt.
Lib.2.epi.11.

Diſt.53.c fin.
17.q. 2.c. Si quis.
In Hiſt.c 38.
Nicephor. li. 9.c.14.

In Examin. c.4.

contemptibilia domestica, qualia sunt seruire in culina: ac denique pueros ac rudes Christianam doctrinam docere; & suo tempore alia altiora ministeria præstare, quando sunt Sacerdotes, & ad ea præstanda talenta habent. Hac enim ratione omnia experiuntur quæ in decursu vitæ sunt obitura: & tum ipsi aduertunt, ad quid præstandum maiorem sentiant facultatem; tum ipsa Societas maiorem ipsorum notitiam acquirit, sibique satisfacit. Neque tres anni censendi sunt tempus longum, ad has Probationes: cùm (vt infra dicetur) *Nabuchodonosor Rex tres annos constituerit, vt nutrirentur & instruerentur pueri, qui postea starent in conspectu ipsius.* Et Christus Dominus noster deduxit secum Apostolos & septuaginta duos discipulos per triennium: quod tempus fuit quasi tyrocinium eorum in ipsius schola; & eo tẽpore eos probauit, & instituit missiones per confinia, & sensim illos instruebat in ijs, quæ post aduentum spiritus Sancti (quæ fuit quasi Professio eorum solennis) essent facturi.

Daniel. 1 5 inf. a c. 10.

§. 2. *Varij fines & commoda harum Probationum.*

EX DICTIS licet cognoscere varios fines, ad quos hæ Probationes diriguntur; & commoda, quæ ex eis proueniunt. *Primus* finis est paulo ante insinuatus: ad excludendos scilicet à Religione suscipienda eos, qui non sunt ad illam apti; admittendos verò ac retinendos aptos, & sufficientia habentes talẽta. Quorum vtrumque est valde necessarium: nam æque noceret, admittere ac retinere verè non vocatos, nec dotes requisitas habentes pro Religione; atque eas habentes excludere. Cum dixerit Saluator noster: a *Omne quod dat mihi Pater, ad me veniet: & eum, qui venit ad me, non eijciam foras.* Neque tamen contra hanc Christi sentẽtiam fit, cùm excluduntur aliqui habentes vera Religionis desideria inspirata: si tamẽ aliunde dotes & talenta necessaria illis desint, aut impedimẽtum aliquod habeant naturale aut morale; ex ipsorum culpa, aut sine ea: propter quod fiant inhabiles ad Religionem. Nam huiusmodi desideria, vt supra est dictum, solum illis communicantur, vt cupientes & quærẽtes rem adeò piam & gloriosam, meritum suum promoueant. Nam & ipsemet Saluator huius rei nobis dedit exemplum: cùm à sua schola reiecit non solum scribam illum, qui non satis recto fine & intentione dicebat ei: b *sequar te quocunque ieris*; sed etiam hominẽ illum, à quo c *Dæmonum Legionem eiecerat: qui neque vestimento induebatur, neque in domo manebat, sed in monumentis: & cùm catenis vinciebatur, & compedibus, ruptis vinculis agebatur à Dæmonio in deserta*: hunc inquam, etsi pia ac recta intentione ac desiderio *rogaret, vt cum ipso Christo esset*: d *dimisit tamen eum Iesus, dicens: redi in domum tuam, & narra, quanta tibi fecit Deus.* Et quamuis Christus Dominus noster multas ad id causas, quas sancti adferunt, habuerit: vna

a *Ioan. 6.37*
Ca. 3 ad finẽ.
b *Luc. 9.57.*
c *ca 8. 38.*
d *Mar. 5. 19.*
Non admisit eum.

tamen esse potuit hæc: vt nos doceret: aliquos habentes bona desideria, eum in schola Religionis sequendi, posse tamen non admitti, eò quòd aliquibus defectibus laborarint, propter quos non expedit, eos in tali schola versari; & præstat, eos Deo in seculo seruire.

Transeamvs nunc ad alios fines & commoda valde honorifica & gloriosa, quæ per huiusmodi Probationes quæri, & obtineri possunt: quarum summam refert S. Ioannes Climacus sicut acceperat à S. quodam Abbate: Attende inquit pater: quemadmodum crudelitatis esset, esurienti paruulo panem ex ore extrahere: ita ingens detrimentum adfert spiritualis Pater, cui regendarum animarum cura incumbit, nisi solicitè curet, dare semper illis occasiones, in quibus coronas omnes sibi comparent, quas iuxta vires suas obtinere possunt; etiamsi ad id opus sit, ignominias, & contemptus adhibere; & præcepta proponere rerum asperarum, abiectarum, & quæ pœnam aliquam inferant. Priuat enim eos tribus ingentibus commodis: magno scilicet augmento virtutum ac meritorum, quæ his probationibus sibi compararent; & profectu ac vtilitate, quam remissioribus alijs adferrent heroicis suis exemplis; & feruore constantiaque, quam in virtutibus sensim acquirerent. Nam hoc modo tentationum remoto, solent illi fieri negligentiores, ac desides, existimantes, se iam esse perfectos. Quemadmodum enim pinguis ac fœcundus ager, qui solet copiosos fructus proferre: si ordinaria ei cultura & irrigatio desit, facile euadit sterilis, & vepres, spinasque producit: ita qui talenta habent ad magnas virtutes exercendas; si hoc exercitium & subsidium gubernatoris eis desit: facilè in multas culpas, & imperfectiones labuntur. Neque est cur ex pusillanimitate ab eis, hac ratione, tentandis retardetur: quasi vereatur, ne in huiusmodi tentationibus illi deficiant. Si enim illæ prudenter & cum amoris spiritu adhibeantur; subditique ipsi verum habeant in virtute proficiendi desiderium: nunquam suum deserent pastorem, memores sententiæ illius Apostoli, qua dixit: e *nihil posse ipsum separare à charitate, qua est in Christo Iesu.* e Rom. 8. 35.

Gradu 4.

Ad Haec, feruentes suumque profectum zelantes, solent ipsosmet suos Prælatos, & Magistros vrgere, vt ipsos tentent, probentque in rebus maioribus: ne commodis huiusmodi priuentur: Eum in modum, quo Daniel eiusque socij cupientes seueriorem quandam seruare abstinentiam, quam eorum Præpositus admittebat, dixerunt ei: f *tenta nos seruos tuos diebus decem, & dentur nobis legumina ad vescendum, & aqua ad bibendum: & contemplare vultus nostros:* & ipsa experientia disces eos *meliores & corpulentiores esse, pra omnibus pueris, qui vescuntur cibo regio.* f Dan 1, 12.

Et idem Sanctus Ioannes Climacus refert de quodam viro cui nomen Isidorus, petente ab Abbate habitum Religionis: cui Abbas Supra.

dixit: si reuera Christi iugum tollere decreuisti, volo, vt ante omnia, te obedientiæ laboribus exerceas. Cui ille: sicut fabro ferrum subiectum est: ita & ego meipsum obedientiæ tuæ expono; vt, quod libuerit tibi, mecum agas.

Ex Cass. li. 4 c. 24. IN hunc finem Patres antiqui seuerioribus vtebantur Probationibus. Interdum enim asperiùs subditos, etiam innocentes reprehendebant: quærentes ad id apparentem aliquam occasionem. Interdum ob leuissimas quasdam culpas, consulto imponebant graues pœnitentias, iniungentes nunc opera, quæ videbantur non satis ad rem; nunc, quæ illorum vires excederent: quæ cum subditi aggrederentur, ipsi eos reprehēdebant, aut tanquam inurbanos notabant, quòd ea fuissent aggressi. Aliquando illis negabant, quæ petebant, etiā cū rationi consentanea viderētur, aut illos permittebāt diu stare, aut flectere, expectantes responsum: quod tamen ipsi non dabant; imò nec verbum eis loquebantur. His probationibus faciebant superiores, vt subditi crescerēt in humilitate, & Patiētia; in Obediētia, & abnegatione proprij iudicij, ac voluntatis: & sequebantur ex eis felices effectus: eò quòd Prælati, vtpote viri valde prudētes, metiebantur tētationes, easq; ad subditorum capacitatem accommodabant: vt tam ab ipsis, quàm à reliquis aspiciētibus, exempla hæc approbarētur. In hunc finem multos casus referunt Cassianus & S. Ioannes Climacus: *Lib. 4. c. 23. Gradu 4.* Qui inter alia refert vnum de quodam Monacho, qui vocabatur Abbacirus, qui valde fuit probatus, & exercitatus à Patribus: & in hora mortis dixit omnibus adstātibus: gratias ago Domino, & vobis Patres, quod me ad salutem meam tētastis: hac enim ex causa immunis à tētatione Dæmonum hactenus mansi. Et hoc ipsum est aliud ingēs commodum: quod ex his Probationibus prouenit: illæ enim impediunt tētationes Dæmonum: siue quòd non audeāt illos tētare, quos vidēt adeò strenuos in illis pugnis, quas à suis superioribus habēt; siue quòd Christus Dominus noster non permittat illis, vt tales milites aggrediantur: quia contētus est labore illo tolerandi tales Probationes; ex quibus easdē colligunt vtilitates, quę ex tētationibus hostium nostrorum accipi solēt; aut deniq; quòd qui probantur; adeò occupētur in tollerandis conflictibus cum hominibus: vt non sese effundant ad alia cogitāda, quæ ipsis adferāt tētationes. *Tom 2. Tra. 2. c. 2.* Quēadmodum euenit cuidam Monacho valde tētato, & afflicto à spiritu fornicationis: & cum eius Abbas cerneret, eum non proficere, adhibitis ab ipso remedijs: iussit occultè: vt reliqui Monachi iniurijs & oneribus valde molestis ac grauibus eū persequerētur, & affligerent. His igitur pugnis ab hominibus prouenientibus, euanuerunt illæ, quas cum carne propria & Dæmonibus habebāt. Denique huiusmodi Probationes, quasi experientiæ sunt, quæ docent, exercent, & aptos reddunt milites CHRISTI tempore pacis: vt, cum Dominus permiserit à Dæmone & mundo eos oppugnari, dexteri sint in pugnando. Neque decet

ſtrenuos ſpiritualis huius militiæ Duces in his experiẽtijs incurios eſſe, præcipuè cum Tyronibus; ſed in hac arte decet eos imitari, quod Dominus noſter cum ſuis ſeruat electis, ſimilibus eos exercens Probationibus: vt proximo capite dicetur.

CAPVT V.

RATIO QVA DEVS DOMINVS NOSTER *ob excelſos valdeq́; vtiles fines, iuſtos viros tentat, ac probat: ſimul docens Prælatos eandem rationem ſuos ſubditos exercendi.*

DOMINVS etiam noſter per ſeipſum ſolet Electos ſuos tentare, ac probare in magnum ipſorum bonum, & ob magnæ ſuæ gloriæ fines. Quamuis quod ipſe ſit ſapiẽtia infinita, noueritque a *quid ſit in homine*: non tentat, vt nouam habeat eius notitiam aut experientiam; ſed vt alij, qui id ignorant, eiuſdem rei conſcij fiant. Quare S. Ioannes referens, Chriſtum Dominum noſtrum, volentem cibare quinque hominum millia in deſerto: interrogaſſe Philippum: b *vnde ememus panes vt manducent hi?* addit: *hoc autem dicebat tentans eum: Ipſe enim ſciebat, quid eſſet facturus.* Ea enim interrogatione volebat, ipſum, paruam ſuam fidem prodere. Deinde, cùm idem Dominus ſit ſumma bonitas, non poteſt tentare impellendo ad aliquid mali, aut ob finem malum. Et in hoc ſenſu dixit S. Iacobus Apoſtolus: c *Deum non eſſe tentatorem malorum: & ipſum neminem tentare,* impellendo ſcilicet ad aliquid mali. Quod ſi huiuſmodi d *tentationes* in Scriptura ſacra ipſi attribuuntur: id fit, quia iuſtè illas permittit, vt fidelitas, & amor noſter erga ipſum manifeſtetur, vt ſuo loco eſt dictum. Sed præter hæc tentat etiam iuſtos per ſeipſum in rebus bonis, ſed valde aſperis ac difficilibus: dirigens eas magna ſua prouidentia ad fines magis præcipuos, quos proximo capite inſinuauimus. Quorum ſummam Sapiens poſuit cùm dixit: e *Deus tentauit iuſtos & inuenit illos dignos ſe. Tanquam aurum in fornace probauit illos, & quaſi holocauſti hoſtiam accepit illos.* Sunt enim huiuſmodi tentationes iuſtis quaſi caminus, ex quo prodeunt à culpis & imperfectionibus magis purificati, elegantiores & in omnibus virtutibus ſplendidiores. Eędem ſunt etiam quaſi ignis, quo ſuo Creatori perfectiſsimum ſui ipſorum holocauſtum offerunt: conſumentes propriam voluntatem, honorem, ſalutem, ac vitam; nihil proprij ſibi reſeruantes; qui ſplendore auri accenſæ charitatis ſuæ, & ſuauiſsimo ſui holocauſti odore recreant, & corroborant, rapiuntq; in admirationem

a Ioan. 2. 25.
b Ioan. 6. 6.
c Iacob. 1. 13.
d Deuter. 8. 3. & c. 13. 3. Tom. 2. Tra. 2. c. 2.
e Sapien. 3. 5.

fideles;& exstimulant ad glorificandum Deum, qui tales eis dedit virtutes; & animum spiritumque accipiunt, ad eas imitandas. Illi autem iusti, qui huiusmodi Probationes ac tentationes experti non sunt: his ominibus carent;&,vt plurimum,sunt tepidi,ignaui, & imperfecti: qui parum Deum honorant;nec Deus magno sibi tribuit honori,quod illi tales sint. Quando autem iusti feliciter tentationes illas sustinuerunt, *sunt digni Deo:* hoc est, sunt serui digni, qui tanto Domino famulentur; filij digni Patre adeò Potente, qui dignatur,imò honorem suum reputat,quòd illos in suo seruitio habeat;agatque cum illis familiariter.sed cum magnus Deus noster infinita sua sapientia notas habeat inclinationes & talenta hominum; & ea quæ maximè diligunt,& maximi faciunt: cùm vult illos probare,tangit ad viuum in re,quæ plurimum illos mortificabit, & profectum eis adferet. Ac propterea Dei Probationes sunt multo efficaciores ad sanctitatem, quàm sint prælatorum & Patrum spiritualium:vt ex subijciendis exemplis constabit.
Lib.28.mor. Tria igitur ait S.Gregorius esse potissima, magisque ordinaria, in quibus Deus Dominus noster suos tentat,ac probat.

1. PRIMVM est, quod iubet aliqua valde difficilia: vt eorum obedientiam probet & augeat. Hoc modo ait Scriptura,quòd Deus tentauerit Abraham,
f Gen. 22. 2. dicens ei: f *Tolle filium tuum vnigenitum, quem diligis, Isaac,& offer eum in holocaustum super vnum montium, quem monstrauero tibi.* Quamuis autē satis fuisset
Homil.8.in Genes. ei dicere:offer mihi Isaac,vo'uit tamen (vt perpendit Origenes) tot verba tenera exprimere,quæ præcepti difficultatē augerent:vt ipsa tentatio multò esset maior.cumq; ille fidelem se,&promptum in probatione exhiberet, statuens mox exequi,quod illi Deus imperabat;&,quod in se fuit,opere fuisset executus:nisi Angelus prohibuisset:& tunc illi dixit:*Nunc cognoui* (hoc est,nunc mundo manifestaui)*quod timeas Deum,& non pepercisti vnigenito filio tuo propter me.* Et quamuis Abrahā non obtulerit corporale filij sui holocaustum: vterque tamen spiritualiter ingressi sunt in fornacem & ignem grauissimæ huius tentationis;& obtulerunt perfectissimum sui ipsorum holocaustum, consumentes & mortificantes propter iudicium & voluntatem; honoris & vitæ amorem; & quidquid pretiosum in terra habebant. Et ita hac tentatione profecerunt, vt in hodiernū vsq; diem supra aurum resplen-
Lib.1.de Abraham ca.8. deant ad exemplum totius mundi. Sed aduertit S.Ambrosius: Deum duobus modis exercere iustos: primum, dum res graues & asperas iubet,vt re ipsa mandatum expleant:quemadmodum ipsum Abraham iussit,g *egredi de*
g Gen.12.1 *terra sua,& de cognatione sua,ac de domo patris sui.* Explicauit autē hæc in particulari;(quamuis satis fuisset exprimere *terram eius*)vt præceptum grauius ac difficilius appareret. Et hoc (ait) appellatur,probare iustum. Aliquando tamen eadē iubet,nō ea intentione,vt opere impleant;sed vt,quod in ipsis est, ad ea implēda se offerant:Et hoc propriè dicitur,tentare. *Verum probatur quis;*

tentatur

tentatur au: sæpe compositis & fictis. Has etiã Probationes (vt S. August. aduertit) dirigit Dominus D.N. vt ipsemet iustus se ipsum agnoscat: non .n. proprias vires satis agnosceret: nisi tentatus. Iuxta hanc sententiã existimare debent iusti huius seculi, quod cùm Deus D.N. repente illis magna vi inspirat, vt parentes deserant, facultates, & quidquid pretiosum possident, & seipsos offerant holocaustum in Religione: hæc inspiratio sit probatio, ac tentatio Dei: vt scilicet eorum obedientiam, fidelitatem, & amorem probet, quem erga ipsum habent: si enim legitimum non adsit impedimentum & ipsi tamen sacrificium illud renuant offerre: indicium id est amoris exigui: nam si hic esset perfectus: statim se ipsos offerrent, sicut Abraham: vt illi obedirent. Quod si postea legitimo aliquo impedimento oborto, non possint inspirationi parere: illa censebitur fuisse tentatio sancta, & salubris: cùm ipsi, quantum in se fuit, sese obtulerint ad exequendum, quod Deus illis inspirauerat. *Quæst. 57. in Gen. & lib. 16. de Ciuit. cap. 32.*

Et eodem modo: cùm Dominus noster Religiosis inspirat, vt in re aliqua sese mortificent; quã valde amant, & magni faciunt; aut facinus aliquod valde egregium, & arduum Diuini obsequij aggrediantur: quale est proficisci ad Indos, & infideles conuertendos; ministrare peste infectis; & alia similia: intelligant, huiusmodi inspirationes esse Probationes, ac Tentatiua Dei: vt pandant virtutẽ & charitatẽ, quã habent; illasq; his occasionibus adaugeant. Et vniuersim: quandocunq; pręceptum aliquod rigorosum Diuinę ac Euangelicæ Legis occurrit: quale est Confessionis, aut restitutionis, aut dilectionis inimicorũ; aut de nõ vindicãdis iniurijs: & similiter, cũ occurrit occasio exequẽdi aliquas Regulas religionis valde exactas, in materia castitatis, aut Paupertatis, aut Correctionis: existimare debent, omnia huiusmodi mandata esse quasi quasdam probationes, ac tentatiuas Dei: vt ipsi fidelitatem manifestent, quam in Dei seruitio seruant. Hac consideratione adhibita, debent esse fideles in eiusmodi præceptis adimplendis: quemadmodũ Abraham, quæ sibi præcepta erant, adimpleuit. Verum quidem est, huiusmodi Probationes interdum inueniri in Pręceptis rerum leuiorum, ob causas inferiùs capite septimo adferendas.

SECVNDVM, quo Deus tentat, probatq; iustos, est: cùm eos grauibus corporis, aut spiritûs laboribus affligit: qui sunt merè pœnæ, & non culpæ: vt sic eorum Patientia probetur, qua ipsi multum proficiant. Hoc modo h *tentauit Tobiam* seniorem *cæcitate & paupertate*; & ipsum Regem Dauid, cùm ait: i *anima mea sicut terra sine aqua tibi*. Et Moyses dixit populo suo, quòd k *Deus ipsum* populum *adduxisset per desertum, vt affligeret eum, atque tentaret: vt nota fierent quæ in eius animo versabantur.* quod significabatur, cùm dictum fuit quod eos tentauit in l *Mara*, quod significat *amaritudinem*. quia eius loci aquæ erant valde amaræ, nec poterant bibi. Sic enim insinuatur, amaritudines 2.

h *Tob 2.12.*
i *Psa. 142.6*
k *Deut 8. 2.*
l *Exo. 15.23.*

tudines esse fornacem, in qua Deus probat ac perficit tollerantiã suorũ seruorũ. in eandẽ fornacẽ inducta est matrona illa, quę viro, filijs, ac bonis fortunæ spoliata, dicebat suis vicinis, & amicis mulieribus: m *ne vocetis me Noemi, (id est pulchram) sed vocate me Mara; (id est amaram) quia amaritudine valde repleuit me omnipotens.* Ex qua amaritudine prodijt illa adeò purificata, & in animo pulchra, vt suo loco fuit declaratum. Hoc probationum genere solet etiam Dominus noster tentare, ac probare Religiosos, nunc in corpore, mittens eis morbos ac dolores: vt virtutem suam in infirmitate ostendant: quemadmodum fecerunt in sanitate: & vtrisque illis crescant: interdum etiam affligendo eorum parentes, fratres, aut cognatos morbis, paupertate, litibus, & mortibus: vt sic ipsorum constantia probetur, qua perseuerant semper in arrepto instituto. Sicut è contra permittit, diem vltimum obire fratrem germanum natu maiorem, ex cuius obitu perueniat ad eos, vel ius primogenituræ, vel pinguis aliqua hæreditas: vt vel sic fidelis eorum perseuerantia probetur. Interdum etiam in spiritualibus eos probat, subtrahens repentè consolationes, & sensibilia solatia, quæ illis communicabat; & earum loco mittens tristitias, ariditates ac desertiones internas: vt sic puritas manifestetur amoris, quo illi seruiunt; & constantia in eius obsequio, etiam cùm solatia & fauores cessant. Quibus euenit quod S. Petro n *ambulanti super aquam, vt veniret ad Iesum. sed videns ventum validum, timuit:* & Christus Dominus suspendit nonnihil miraculum, & fauorem, quem ei exhibebat, ita vt Petrus *cœperit mergi*: vt ex hac Probatione modicam suam fidem agnosceret, & inniteretur potius humilitati: fortè enim valde fuisset affectus inani gloria, si super aquas absque aliquo periculo ambulasset: & *cum clamaret* ad suum magistrum dicens: *Domine, saluum me fac: continuò Iesus extendens manum, apprehendit eum,* & in tuto loco posuit. Ita etiam, cùm iusti secundo vento nauigant super aquas maris huius mundi, calcantes omnes res eius, plurimùm affecti ad æternas: non solum Deus noster permittit oriri tentationum tempestates à dæmone; sed etiam ipsemet vult eos probare, priuans eos delitijs sensibilibus, vt seipsos agnoscant & humilient; & oratione feruentiori ad ipsum accedant: vt suorum laborum remedium impetrent. Et sic Probationes ac tentationes conuertuntur in augmentum donorum & virtutum perfectiorum. Vt apparebit in ijs, quæ paulò post de Nouitijs adferemus.

m Rut. 1. 20

Tom. 1 tra. 2. cap. 10.

n Mat. 14. 30

3. TERTIVM, quo Deus suos probat, est: quòd eos (vt S. Gregorius ait) celet aliqua ex suis mysterijs, & occultis iudicijs: ad probandam eorum humilitatem, & subiectionem, quam exhibent Diuinæ reuelationi & ordinationi; captiuantes proprium iudicium, vt illud Diuino subijciant. Hac etiam ratione tentauit Deus Abrahamum, faciens, (vt ait Apostolus) vt o *contra spem in spem crederet:* sperans scilicet, implendam fore diuinam

vbi supra.

o Ro. 4. 18.

pro-

promiſſionem, cùm videbantur deficere omnes humanæ rationes talis ſpei: quia Deus illi non reuelabat viam implendæ promiſſionis. Similiter probauit Sanctum Ioſephum, ſacratiſſimæ Virginis ſponſum celans ei myſterium eius Conceptionis. Et ſimiliter S. Paulo & aliquibus alijs Apoſtolis celauit aliqua arcana in varijs caſibus. Et cùm ad ſanctum Petrum acceſſiſſet, vt eius pedes lauaret; & ipſe lotionem illam recuſaret: non ſtatim illi cauſam aperuit, propter quam id faceret: ſed dixit: p *quod ego facio, tu neſcis modo*: vt ſic ipſe manifeſtaret, aut iudicij ſui ſubiectionem, aut repugnantiam: quò curaretur. Eodem modo grauiter etiam probat Dominus noſter, permittens nebulas & obſcuritates in aliquibus ſanctæ fidei articulis ad quos humana ratio pertingere non poteſt, nec eos inueſtigare. Quale eſt myſterium ſanctiſsimæ Trinitatis, & Euchariſtiæ; & aliqui caſus gubernationis ac prouidentiæ Dei: quemadmodum Dauid tremebat, videns proſperitatem impiorum, & abiectionem bonorum. q *Penè*, inquit, *moti ſunt pedes mei: penè effuſi ſunt greſſus mei. Quia zelaui ſuper iniquos, pacem peccatorum videns.* Sed ſingulariter electos ſuos probat, cùm valdè inſtanter aliquid petunt: ipſe verò reſpondet cum aliqua excuſatione, aut aſperitate: quemadmodum dixit Cananeæ: r *non eſt bonum ſumere panem filiorum, & mittere canibus*; & ſacratiſſimæ Virgini ſignificanti defectum vini in nuptijs, aridè valdè reſpondit: ſ *quid mihi & tibi eſt mulier? nondum venit hora mea.* Eoſdem etiam probat, cùm adhibentes maiores diligentias, vt ſuam excitent deuotionem; illos deſinit aridiores; aut cum maiori feruore quærentes aliquā virtutē: experiūtur ipſi maiores tentationes, & quaſi remotiores ſe eſſe ab illa. Contra verò maiorē experiūtur tranquillitatē: cū ipſorum iudicio, minor præceſſit diligentia. Quamuis autem fornax hæc, harum tentationum fumo abundet, propter obſcuritatem quam ſecum habent coniunctam ipſę probationes: ex eis tamen iuſti prodeunt ſplendidiores, in quibus magis eminet humilitas, & ſubiectio ipſi Deo in omnibus, quæ propria ratiocinatio non aſſequitur.

p *Ioan. 13. 7.*
q *Pſal. 72. 2*
r *Matt. 15. 26*
ſ *Ioan. 2. 4.*

DENIQVE in ipſiſmet bonis & conſolationibus ſpiritualibus, ſolet Dominus noſter probationes ſuas & tentatiua adhibere, eum in modum, quo dixit Moyſi: t *ego pluam vobis panes de cœlo: egrediatur populus, & colligat quæ ſufficiunt per ſingulos dies: vt tentem eum, vtrum ambulet in lege mea, an non.* Cùm enim præciperet, vt quotidie colligerent quantum ſufficeret: voluit eos tentare, & probare: an illud præceptum ſeruarent, an verò ex cupiditate aut curioſitate plus vellent colligere, quàm opus haberent. Ita etiam Dominus noſter in certa menſura & pondere dat iuſtis manna donorum & conſolationum cœleſtium, tentans & probans eos, vt aliquo indicio prodant, an humiliter menſuram illam accepteñt, viuantque contenti cum ea portione, quam Deus illis largitur: aut contra: an inſoleſcant, plura cupi-

t *Exod. 16. 4*

cupiscant, aut inuidia contabescant: eò quòd non habeant, quæ ipsis desunt; aut incautè plura accipere velint, quã ferre possint. Sed & hæc ipsa probatio tendit ad maius ipsorum bonum: quia nouit ipse bene, nullum esse maius ornamentum, aut profectum spiritualem: quàm quod quis demissè subijciat se diuinæ ordinationi; velitque id ipsum, quod vult Deus, in prosperis & aduersis; in dulcibus & amaris. His autem tentationibus conformitas hæc ingenua & generosa obtinetur. Quamobrem Dauid Domino dicebat: x *Proba me & tenta me: vre renes meos & cor meum*. nam quod ita probet ac tentet ex ordinatione tua, non potest non cedere in meum profectum. Ab hoc exemplari discere possunt Prælati Religionum, Magistri Nouitiorũ, & Patres spirituales, probare & exercere sibi commissos: eodem tamen spiritu, quò ipse Dominus facit: vt subditi dexteri euadant in his spiritus pugnis, & nouerint congredi cum dæmonibus, qui eos aggredientur magis adhuc horrendis tentationibus. Hoc valdè ad viuum exprimit exitus Patriarchæ Iacob, timentis persecutionem & furorem fratris sui Esau. tunc enim, cùm in illo termore solus maneret: y *ecce vir luctabatur cum eo vsque mane*. Erat autem Angelus DEI: Finis autem luctæ fuit, quod *neruus femoris Iacob statim emarcuerit*. ita vt *claudicaret*: sed ab eodem Angelo *fuit benedictus, & mutatum est nomen eius Iacob*, quod significat luctatorem, in *Israel*, quod significat *fortem contra Deum*: idque cum certo pignore & promissione; quòd etiam esset fortis futurus contra homines. Ex ea enim lucta instructus fuit & euasit strenuus & fortis ad pugnandum contra eos, & vincendum. Hunc igitur in modum prædictæ probationes sunt quasi luctæ spirituales cum amicis, qui nos fortes, strenuosque reddunt ad congrediendum cum inimicis. Deus enim asperis ac duris præceptis & afflictionibus, ac humiliationibus, quas nobis mittit, luctatur nobiscum: nos autem cum ipso luctamur orationibus & gemitibus: vt in his angustijs nobis adsit. Huius autem luctæ finis & exitus est, vt nostrarum passionum neruus marcescat; nos verò benedictionibus cœlestibus repleamur, magnaque fortitudine & alacritate ad pugnandum cum dæmonibus, eosque vincendos. Nam qui ex lucta, quam habet cum Deo, eiusque ministris, victor euadit: dignus est, qui adiuuetur, vt vincat in lucta & congressu, quem contra dæmonem, eiusque sequaces inibit.

(***)

x Psal. 25. 2.

y Gen. 32. 24

CAPVT

CAPVT VI.

MODVS ET RATIO TENTANDI ET PROBANDI *seipsum, vt ex tentationibus & probationibus, quibus exercetur ab alijs, felicem habeat exitum.*

T FELIX sit exitus omnium probationum & tentationum prædictarum, plurimum iuuat insigne illud Ecclesiastici consilium, ac documentum: a *fili, in vita tua tenta animam tuam:* quasi dicat, fungere officio Tentatoris erga teipsum, probando & exercendo te in varijs rebus, tibi molestis & grauibus: vt experientiam sumas facultatis, & virium tuarum ad ferenda onera Religionis, ac Perfectionis, quam desideras; & ad pugnandum in conflictibus, quos vereris in tuæ vitæ decursu. quemadmodum etiam suadet Apostolus, dicens: b *Vosmetipsos tentate, si estis in fide: ipsi vos probate*, an sitis firmi in Charitate, Humilitate, & Patientia, reliquisq; virtutibus quas profitemini. a Eccl. 37.30 b 2. Cor. 13.5

1. DVABVS autem vijs id fieri potest. Prior est, exercendo aliqua difficilia, & aspera in materia harũ virtutum: vt earum veritas & soliditas deprehendatur. Si enim magnas, fortesque propriæ voluntatis abnegationes exerceas, intelliges: an tantum habeas de virtute obedientiæ: vt, quando opus erit, illam abneges; vt Dei ac Superiorum voluntatem sequaris; & si humiliationes & voluntarias afflictiones exerceas: teipsum probas, ac tẽtas: vt intelligas, an humilitatem & patientiam habere possis, cũ humiliationes & afflictiones ferre cogeris. Huc autem tendit sententia illa Apostoli ad fideles, qui per gentiles ac Iudæos à dæmone tentabantur, & persequebantur: vt scilicet ipsimet tentarent in seipsis firmitatem fidei suæ. quasi eis diceret: vt hanc firmitatem, & constantiam agnoscatis, ne expectetis, vt Tyranni & Carnifices suis vos cruciatibus tentẽt, ac probent: sed vosmetipsos probate seueris pœnitentijs, & asperitatibus: vt intelligatis, quantam virium facultatem habeatis ad eiusmodi facinora, cùm occurrerint, aggredienda & sustinenda. & ita olim faciebant, qui martyrij conflictum expectabant. in eo enim sese exercebant tempore pacis; & ipsimet faciebant se carnifices suiipsorum, subeuntes mortificationes aliquas graues, quæ pœnam & dolorem inferrent. Quare qui cogitant religionem ingredi, debẽt seipsos probare, exercẽtes aliqua eorũ quæ postea sunt in Religione subituri: vt experientiã sumant facultatis & virium, quas habẽt ad illa obeunda.

Et ipsius Nouitiatus tempore sponte debent huiusmodi suiipsorum probationes exercere, vt sic disponant se, ad eas subeundas, quas Prælati proponent; aut dæmones obtrudent: aut certè vt hac via illorum tentationes effugiant: quemadmodum fecit Sanctus quidam vir nomine Eusebius: de quo refert Theodoretus, quod ad puniendam quamdam suam immodestiam in eleuandis absque causa oculis à terra, alligauit sibi ferream catenam ad collum, quam ita traxit, & alligauit cuidam alteri, qua erat accinctus; vt cogeretur semper habere caput demissum: in qua mortificatione perseuerauit per quadraginta annos, dicens, se id facere non tam vt culpam illam in se puniret; quàm quod hac ipsa lucta, quam contra seipsum continuè exercebat, expediebat se à multis alijs luctis, ac tentationibus, quibus dæmon ipsum afflixisset; qui, quòd superbus sit, eum refugit tentare, à quo intelligit, & facile timet, se vincendum: existimat autem id futurum, si eum aggrediatur, qui semper attendit, vt seipsum vincat. nam hæc victoria seipsum probat, & aptum reddit ad vincendos alios: propterea enim

c Prouer. 16. 32. Sapiens dixit: c *meliorem esse patientem viro forti: & qui dominatur animo suo, expugnatore vrbium:* & commune proloquium est: fortiorem esse, qui se; quàm, qui fortissima vincit mœnia.

2. POSTERIOR via & ratio, has probationes faciendi, est ipsa imaginatione apprehendere res molestas, & horrendas: quæ vt plurimum nobis possunt euenire. Cùm enim eas nobis quasi occurrentes ante oculos ponimus; obseruare licet, quem animum & quantam fortitudinem caro & spiritus ipse ostendat in eis admittendis; aut pusillanimitatem & timorem earum, vt illas euitet ac fugiat. Sic enim experientiam sumimus & nos ipsos exstimulamus, ad eas acceptandas, & nos ipsos internè vincendos.

Collat. 19. c. 14. Eum in modum, quo Cassianus loquens de ijs, qui manent in solitudine, nec eis adest, qui aliquid faciendum iubeat, ipsosque in humiliationibus & afflictionibus exerceat: ait: ad consequendas & augendas virtutes obedientiæ, humilitatis, & patientiæ, cogitent, & fingant, alios imperare ipsis res graues, & asperas; aut euenire sibi aliqua, quæ pudorem aut ignominiam adferant. & tunc excitent seipsos ad huiusmodi prompta voluntate acceptanda. In hoc autem magna est prudentia adhibenda: ne talis probatio conuertatur in tentationem dæmonis, ad nostram perniciem. Quare non timidis & pusillanimibus, sed feruentibus & strenuis hæc via seruiet: solumque locum habet, vt ob oculos nobis res tales proponamus: quæ pœnam & dolorem adferunt statui nostro accommodatum; & quæ, vt plurimum, eueniunt. Estque omninò ad rem, eas præmittere alicui cœpto, aut pugnæ spirituali valde difficili ac periculosæ, quæ videtur imminere. Quomodo Christus Dux noster voluit ad nostrum exemplum seipsum probare, antequam passionis conflictum ingrederetur. Ita enim se in

hortо

horto Getſemani exercebat, excitans nouo quodam modo ſuam imaginationem repræſentatione rerum omnium amararum, & ignominioſarum, quas erat ſubiturus: vt ſic apprehenſæ producerent grauiſsimos affectus d *timoris*, e *tadij*, *triſtitiæ*, & f *agoniæ*, cum tanto ſenſu, quaſi caro ipſam pugnam Paſsionis effugere vellet. Sed prodijt ſtatim ſpiritus, ad pugnandum & vincendum illos affectus: qua victoria obtenta, etiam ipſa caro animum & ſpiritum aſſumpſit, ad ſuſtinendam pugnam paſſionis, quam expectabat: in qua victor etiam euaſit, ſicut in prima. Hunc in modum licebit tentare, & probare teipſum proponens tibi ob oculos res amaras, & pœnam adferentes, quæ ſunt in lege Dei, & in ſtatu in quo es; & in ipſo inſigni facinore, quod aggrederis. Quod ſi videris carnem timores multos & anguſtias proferre: pugnandum tibi eſt, & feriò luctandum, donec victoriam obtineas: offerendo teipſum magna voluntatis promptitudine ad labores imminentes. Et hæc prima victoria diſponet te, multumque iuuabit, ad obtinendam ſecundam, cùm ad ipſam pugnam perueneris. Quare ad præueniendas dæmonis tentationes, plurimum refert, has probationes eſſe expertum, & victorem ex eis euaſiſſe: nam & ipſe dæmon refugit tentare eum, quem videt adeò firmo & generoſo animi decreto munitum. Ac propterea Sanctus Baſilius dixit: eos, qui de ſtatu perfectionis aſſumendo cogitant, debere ſe adeò firma voluntate, certoque ac reſoluto iudicio munire: vt maligni ſpiritus non audeant ſuis tentationibus eos aggredi. Qua ſententia ſignificat: eoſdem malignos ſpiritus vereri, eos aggredi, quos vident tanta conſtantia munitos: ne pudore ſuffuſi à pugna recedant. Sed etſi dæmones experiri fortunam velint ſuis tentationibus & perſecutionibus: generoſa tamen hæc animi reſolutio, labores ac moleſtias acceptandi, quas ob oculos poſitas aut imaginatione conceptas videmus, plurimum ad eas vincendas confert. Solet enim Dominus noſter huiuſmodi fauore & auxilijs eam remunerare, vt graues nobis non ſint; ſed potius iucundum, eas aggredi, & cum eis congredi. Vt videre licet in eo, quod euenit tribus pueris, quibus Nabuchodonoſor minabatur, niſi ſtatuam auream adorarent, mittendos in fornacem ignis ardentis. Cui illi inſigni animi reſolutione & fortitudine reſponderunt: *Deus noſter, quem colimus, poteſt eripere nos de camino ignis ardentis, & de manibus tuis, ô Rex, liberare. Quod ſi noluerit, notum ſit tibi, quia Deos tuos non colimus,* etiam ſi in ipſa fornace igne conſumamur. O virile animi decretum, diuinum potius quàm humanum! in quo ſimul conuenerunt confeſſio diuinæ Omnipotentiæ, ad eos ex illo igne liberandos, ſi vellet; & firmiſſima voluntatis reſolutio diuina gratia adiuta, ad tantum incendium tolerandum, ſi eos non vellet Deus liberare. Sed nec bonitati diuinæ voluntas, nec eius Omnipotentiæ poteſtas defuit. Nam vix tres pueri in fornacem miſſi fuerunt,

d *Mat.* 26. 37
e *Marc.* 14. 33
f *Luc.* 22. 43

De conſtit. Monaſt. c. 20

Dan. 3. 17.

Ver. 49. cùm *descendit Angelus Domini in ipsam fornacem, & excußit flammam ignis de fornace; & fecit medium fornacis quasi ventum roris flantem.* Ex quo felicissimo exitu, licet intelligere, quanti Deus faciat generosum & efficax animi decretum sustinendi & patiendi quidquid ipse voluerit, & occurrerit, obsequij eius causa. Dic igitur tentatori, aut tibi ipsi: potens est Deus per suam Omnipotentiam liberare me à calamitatibus & amaritudinibus, quæ occurrunt in vita Christiana, & Religiosa; & easdem valde mihi iucundas & suaues reddere: quod si hoc fauore mecum vti noluerit; sed permittere me in cruce perpetua & amaritudine viuere: ego tamen certo decreui, idola mundi & auream carnis statuam non amplius adorare: cuius causa paratus sum, quemcumque calicem laborum & ærumnarum haurire, etiamsi amarissimæ illæ sint: imò & ipsam vitam, si opus erit, exponam: vt creatori meo in omnibus, quæ præcipit, fideliter semper obediam. Quod si ex toto corde & animo generoso hæc feceris: poteris certus esse, Deum Omnipotentia sua tibi adfuturum, & missurum è cælo Angelorum subsidium, ventumque fortium inspirationum, & rorem consolationum spiritualium in ea copia & abundantia, quæ tibi expediet: vt ex omnibus occurrentibus congressibus, etiam grauissimis victor euadas.

EST AVTEM operæpretium aduertere, in vtroq; prædicto modo probationum, quòd, licet adhuc in sæculo manens, vel initio Tyrocinij, aliquã in corde teneritatem & molliciem sentias ad res temporales, quibus renũtiare cogitas: non tamen propterea debeas animum abijcere: nã statim atque è sæculo exieris, breui temporis decursu, affluente diuina gratia euanescet tota illa affectio tenera, & cor reddetur forte & constans in obsequio diuino, vt valde futurum tibi sit iucundum, ea omnia deseruisse. Lib. 9. c. 33. Gemmam ait Plinius generari in concha maris ex rore cælesti: quæ, quamdiu est in aqua, est mollis: sed statim atque extrahitur ex mari indurescit, magnamque pulchritudinem acquirit. Ita bona desideria & proposita, quæ ex diuina vocatione concipis, quamdiu in sęculi mari hæres, aut etiam in ipsis initijs, postquam illud deseruisti, mollitiem aliquam habent; & periculum est à tempestate tentationum ne euanescant: at cùm omninò sæculum deserueris, & occasiones, quæ in eo te retinebant: solidabuntur maiusque robur acquirent; & vita ipsa religiosa erit tibi tanquam pretiosa margarita pretij inæstimabilis.

CAPVT VII.

CAVSAE CVR ALIQVI TYRONES VOCATIONI *suæ desint, & ad sæculum redeant; earumque remedia.*

ON EST nouum, quòd multi exeant è sæculo, & vitam religiosam auspicentur; qui postea tentationibus victi deficiant, & ad miserandum, in quo antea erant, statum reuertantur: siquidem a *multi discipulorum* Christi *abierunt retro: & iam non cum illo ambulabant.* Causas huius inconstantiæ ac mutabilitatis fusiùs explicuimus in vtroque tomo præcedenti, sumpta occasione ex euentu duarum mulierum Ruth, & Orphæ, quæ simul exiuerunt ex Regione Moab, relinquentes suã patriam, domum matrum suarum, ac Deos, quos adorabant: vt comitarentur Noemi in ciuitatem Betlehem, in qua verus Deus adorabatur. Et quãuis Ruth strenuè perseuerauerit in omnibus probationibus & congressibus: Orpha tamen defecit à bono suo proposito, & post breue spatium rediјt ad populum suum, & ad Deos suos, pertracta amore, quo illos prosequebatur; & moribus, quibus fuerat enutrita. Sed nunc exemplo huic duarum mulierum addemus aliud illorum quatuor, qui Dei vocatione deseruerunt Sodomam: iussit enim, illos in itinere b *non respicere post tergum:* necum Sodomitis perirent. & quamuis Loth, duæq; eius filiæ huic præcepto paruerunt: *vxor* tamen *eius respexit post se, & statim versa est in statuam salis.* In quo exemplo, ait S. August. repræsentari duo genera personarum, mundum deserentium. quædam enim perfectè & constanter eum deserunt, sicut Loth; aliæ verò tepidè, respicientes retrò, sicut eius vxor. Cuius miserabilem lapsum reuocat nobis in memoriam Christus D. N. loquens de tribulationibus ab Antichristo inferendis. c *Tunc,* inquit, *qui in Iudæa sunt, fugiant ad montes: & qui in tecto, non descendat tollere aliquid de domo sua: & qui in agro,* siue in itinere, *non reuertatur tollere tunicam suã.* d *Memores estote vxoris Loth.* Cuius sententiæ mysticũ sensum explicant SS. Ambr. Hilar. & Aug. quasi dicere voluerit: qui salutẽ suã certam, ac securã habere volunt, fugiẽtes pericula, quæ in mundo occurrunt, si vitam communem reliquorum hominum ducant; fugiant inde, & conscendant montes: contendentes, vt saluentur in celsitate perfectionis Christianæ. Et qui iam in tecto est domus suæ eò quòd intra suam conscientiam conscenderit ad culmen perfectionis: is non descendat, vt rebus terrenis, & carnalib. huius vitæ sese implicet; & abiјciat ad ea, q̃ antea deseruerat. Et qui in agro laborat, hoc est bonis operib. sese impẽdit: nõ respiciat retro; neq; tunicã quærat, quã domi reliquit: vt vestẽ iterũ induat veteris hominis, & opera resumat, quib. iã renuntiauerat,

a Ioan. 6. 67

Tom. 1. tract. 2. c. 3. & 10. 2. tract. 2 c. 7

b Gen. 19. 17

Vers 26.

Serm. 34. ad fratres in Eremo.

c Mat. 24 16

d Luc. 17. 32

Lib 8. in Lucam. c. de eo quod hora aduentus.

Canon. 25. in Matth.

Lib. 2 de qq. Euangel c. 41. tom. 4.

Et vni-

Et vniuersim: qui ad culmen vitæ contemplatiuæ conscenderunt, aut in operibus actiuę sese exercent: sint constantes in inceptis; nec ob respectum aliquem, aut prætextum humanum retrò aspiciant. Cùm igitur religiosi, qui mundum deseruerunt, iam habitent in tecto, & loco sublimi Ecclesię, ac domus Dei, hoc est, Religionis; ne descendant ad aream seu ingressum domus, redeuntes ad vilitatem status sæcularis: in quo sunt impedimenta & strepitus rerum temporalium: quas, vt Deo seruirent, reliquerunt. Cumque egressi iam sint ex terra sua, & ex domo Patrum suorum; laborentque in agro sacræ Religionis; in quo Euangelicæ perfectionis thesaurus latet: non reuertantur amplius in domum suam, nec tunicam induant vitæ sæcularis, quam semel exuerunt: sed constantes perseuerent, mundum cum feruore fugientes, donec voti sui compotes fiant. Mementote vxoris Loth, dicit Christus: cui Deus illud contulit beneficium, vt ex Sodomis & eorum periculis eam eriperet; quæ, dum fugeret, substitit; & respexit retro: propter quem in sua fuga languorem, conuersa est in statuam salis, in perpetuam omnium hominum cautelam & exemplum. Nam, vt Sanctus Augustinus perpendit: vbi respexit, ibi remansit; & perpetuò manebit: vt ignorantes & inconstantes instar salis saliat; moneatque cautos fieri ex alieno malo, ne similis pœna veniat super ipsos, & ipsi quoque lapides fiant cautelę pro alijs. In hodiernum diem, ait Rupertus, quicunque, sicut canis, redit ad vomitum, conuertitur in statuam salis. Nam & si perniciosus sit sibi: alijs tamen est vtilis: qui aspicientes in eius infelicem finem, cauti euadunt; & sese continent, similem timentes punitionem.

Lib. 19. de Ciuit. c. 30. & lib. 24. qq. Euang. c. 45. Tom 4. & in Psal. 81.
Lib. 6. in Genes. c. 11.

§. 1. *Tres radices & causa non perseuerandi in Religione.*

SED, cùm Saluator noster iubeat nos in exemplum inconstantis mulieris aspicere: producamus in lucem causas eius inconstantiæ, in quibus licebit sex præcipuas radices ad viuum depictas obseruare: ex quibus ruinæ & lapsus multorum proueniunt, qui à sua vocatione deficiunt, tam ex
1. tironibus, quàm ex Antiquis. *Prima* radix & causa esse solet, imbecillitas, & exigua in prima sua resolutione firmitas: eò quòd exitus ex mundo non fuerit cum firma & virili resolutione, illum in perpetuum relinquendi; neque cum plena Dei vocatione, propter fines scilicet, & motiua perpetua; sed propter impetus aliquos, aut respectus humanos; non satis profundè & maturè considerantes, quid agerent. Quales sunt, qui ingrediuntur Religionem ex aliquo naturæ impetu; aut quod aliqui socij eam ingrediantur. Cùm enim hic respectus & motiuum breui euanescat; ita & voluntas,

quæ

quæ illi innitebatur, facilè mutatur. Eum in modum, quo Orpha exiuit ex Moab, quòd videret sociam suam Ruth exeuntem. Sed breui defatigata, sequi eam cessauit. Et fortè vxor Loth exijt ex Sodomis, non tam ob timorem, ne cum suis conciuibus igne absumeretur; quàm quod videret, virum suum, quem comitari decebat, exire. Sed, cùm non ita sponte & lubens exiret, non potuit gressus eius, qui valde erant celeres, sequi: ideoque subsistit respiciens retrò versus Sodomam, vnde exiuerat. Vt plurimum enim, qui ob huiusmodi humanas causas, & motiua ex mundo exeunt, cùm non possint celerem feruentium suorum comitum, qui ex diuinis motiuis exierunt, gressum assequi: tandem defatigantur, illosque deserentes, respiciunt retro; bona, quæ reliquerant, & quæ illis arrident, suspirant, vt ad ea redeant. Quamobrem maximi est momenti vt initio fiat resolutio cum magna firmitate innitendo promissis, aut comminationibus diuinis: quæ huiusmodi mutationes non ferunt.

HINC *secunda* oritur inconstantiæ radix in ijs, qui vera Dei vocatione mundum fugiunt: sed adducunt secum aliqua vitia, & mores improbos, quibus infecti erant, non detestantes eos ex toto corde; sed etiam in rebus leuioribus aditum eis præbentes: & sic sensim inclinant, vt ad eos redeant. Si enim cum feruore mundum fugissent; consilium illud sequi debuissent, quod Christus Dominus noster suis proposuit Apostolis, dicens: a *quicumq; non receperit vos, exeuntes de ea domo seu ciuitate excutite puluerē de pedibus vestris.* quasi dixerit: ita ab eis recedite, & fugite, vt nihil, quod ipsorum sit, vobiscum accipiatis: ne quidem puluerem, qui vestris pedibus adhæsit. Et, qui ex Sodomis exit cum feruore sicut Loth, debet eius pulueres excutere ex pedibus suis, exuendo quodcumque vitium, & inordinationem mundi, quantumuis minimam: ne occasionem habeat in grauia aliqua labendi; seseque maculandi vitijs mundanorum. Lutum Sodomæ sunt peccata grauia, de quibus dicit Ezechiel: b *hæc fuit iniquitas Sodomæ: superbia, saturitas panis, & abundantia, & otium, & quòd manum egeno, & pauperi non porrigebant:* ex quo in horrendas obscenitates est lapsa. Puluis autem eiusdem Sodomæ sunt peccata leuia, & quasi affinia horum vitiorum in materijs proprijs Religiosorum, quales sunt aliqua superbia, aut honoris ambitio in rebus spiritualibus; saturitas aliqua, gulositas, aut in rebus superfluis proprietas; aut aliquis modus otij, aut charitatis defectus erga suos fratres. Ex his pulueribus lutum illud prouenit; & ex consuetudine in rebus paruis oriuntur, aut virescunt potius magnæ, quæ tamquam mortuæ iacebant: cùm tamen mortuæ non essent. Nam in ipso exitu ex mundo illas portauit in corde; sed tectas tamen, & quasi laruatas. Eum in modum, quo Rachel, fugiens ex domo patris sui Laban, c *furata est idola patris sui,* secumque abstulit. Nam vt graues Doctores asserunt, ad illa erat

2.

a *Mat.* 10.14

b *Ezech.* 16. 49.

c *Gen.* 31.19 *S.Chrysost.*

Rupertus, Gennadius, & alij apud Lipoma. in Catena. affecta, & propensa: volebatque ea occultè in via adorare. Ita aliqui mundum fugientes, vt Religionem ingrediantur, accipient secum in corde latentia quædam idola vitiorum, in quibus fuerunt enutriti: nam mutatio morum morti ipsi æquiparatur. Quare occultè illa adorant, thus aliquod illis offerentes, & interdum facientes aliquid, quo illa fouent & conseruant. Ac propterea nec in spiritu proficient, neque in statu illo perseuerabunt: nisi ea omnino exuant. Nam quemadmodum *Versu 34.* Laban persecutus est Iacob, quærens idola sua; & nisi *Rachel ea occultasset, subter stramenta cameli, & sedisset desuper*, periculum immirebat vitæ: eò quòd esset lata sententia, vt *apud quemcumque Deos suos Laban inuenisset, necaretur.* Ita etiam dæmon & mundus sequuntur fugientem & asportantem maledicta huiusmodi idola: quæ, nisi pœnitentia, vt ait S. Gregorius, ea abscondat, calcando tanquam rem contemptibilem: periculum est, *Lib. 30. mor. c. 16.* ne mundus captiuum eum, & morti culpæ subiectum reducat. Domus enim DEI non potest talia idola ferre. Quare ea in corde seruans; breui cum Orpha redit ad locum, vbi ea consueuit adorare.

3. HVIC inconstantiæ radici affinis est *tertia*, nimij amoris & affectus ad parentes & bona temporalia, quæ in sæculo reliquerunt. Hæc vxorem Loth prostrauit, & ipsius Loth constantiam probauit: nam Sodomis habebant amicos, & notos; domos & agros, multosque greges. Quoniam igitur mulier vehementi harum rerum affectu, quasi vincta tenebatur, grauiter ferebat eas deserere; & cùm audiret strepitum ignis è cœlo super Sodomam descendentis, contempto diuino præcepto, respexit cum ingenti suo dolore, quasi cupiens si licuisset res suas contra diuinæ iustitiæ decretum, tueri & eripere. Quæ iustitia diuina eam statim in statuam lapideam conuertit, puniens eius tenerum affectum perpetua lapidis duritie. Quo facto monere voluit Religiosos, vt exeuntes ex mundo, relinquant omninò inordinatam ad parentes & cognatos, & ad res omnes, quas habent, affectum: magno eum feruore mortificantes. Alioquin nec celeriter fugere, nec securitatem & firmitatem vmquam habere poterunt. O stulti: (ait Sanctus Bernardus) si fugitis *Serm in id Beatus homo qui inuenit Sap.* " mundum ob periculum pereundi in eo, & res omnes, quas habebatis, in eo relinquitis: cur ergo vobiscum, catenas & compedes portatis, " quibus vinctos vos tenet? Sed faciamus, eos esse aureos: melius tamen " est sine illis fugere, ac saluari: quàm eorum causa damnari. Compedes " sunt affectus ad personas, & res quæ in mundo remanent. Confringite istos compedes; mortificate inordinatos affectus; obliuiscimini omnium, quæ in Sodomis habebatis; ne affectu aliquo terreno ad ea respiciatis; aut dolore afficiamini, eò quòd reliqueritis. Nisi enim id faciatis: eò de-

uenietis, vt veritate & ſpiritus Religionis amiſſis, maneatis, vt ſanctus Baſilius ait, tamquam figura & ſtatua eius. Et quidem erit ſtatua ſalis: vnde alij cautiores fiant: ſibi autem erit tamquam terra proditorum d *in qua ſal diſpergebatur*: vt ſemper maneret ſterilis, & inutilis. Contendite iuſtū Loth imitari: qui etſi grauiter ferebat è Sodomis diſcedere: quamprimū tamen exiuit, oblitus eſt rerum, quas in ea reliquerat: nec pluris eas fecit, quam ſi ad ipſum non ſpectaſſent: & ita exactè Dei præceptum ſeruaret; vt nec reſpiceret illas quidem. De Conſt. Monaſt c. 21 d Iudic. 9. 45

NEC vacat myſterio, quòd cùm Loth eſſet in Sodomis, etſi eorum peccata videbat, & cum illis verſabatur, dicit tamen de eo Sanctus Petrus: quod e *aſpectu & auditu iuſtus eſſet: habitans apud eos, qui de die in diem animam iuſtam iniquis operibus cruciabant*. & nihilominus, cùm Dominus eum inde eduxit, prohibuit *reſpicere poſt tergum*: vt ſignificaret, quòd protectio diuina ſubueniat iuſtis in caſibus coactis: cū ſcilicet non poſſunt ſe excuſare ab agendo cum improbis: ſed cum ab impia illa ſocietate eos eripit, vult eos omninò eius obliuiſci: nam tunc vel ipſe aſpectus tribueretur vanitati, aut ſenſualitati, aut curioſitati; & periculo ſe exponerent, aliquem affectum ad malum concipiend.: quando abſque cauſà libenter illud aſpiciunt. e 2. Pet. 2. 8. Geneſ. 19. 17.

§. 2. *Aliæ radices occultiores.*

ALIAE ſunt radices ſiue cauſæ magis occultæ non perſeuerandi in vita religioſa. Quæ deprehenduntur ex cauſis, quas Deus habuit, vt præceptum hoc Loth imponeret. Nam ſi humanis oculis illud intueremur, poſſemus dicere: potius futurum fuiſſe expediens, vt Loth, totaque eius familia ſupplicium illud Sodomorum intueretur, cùm illud eſſet iuſtiſſimum; &, vt ſanctus Petrus ait; *in exemplum poſitum eorum, qui impiè acturi eſſent*, æterni ſcilicet ſupplicij, quo impij in inferno erunt afficiendi. Nam quemadmodum terreni iudices, cùm furem aliquem ſuſpendunt, aut hæreticum comburunt, libenter vident, plurimum populum conuenire, ad ſupplicium illud aſpiciendum: vt in alieno capite exemplum accipiant; & culpam fugiant, ne pœnam ſubeant adeò grauem: ita videtur potuiſſe Deo Domino noſtro placere, vt Loth & eius familia horrendum illud incendium aſpicerent, vt maiorem conciperent horrorem de peccato, & igne æterno, quo illud punitur. Sed diuina Sapientia profundiora alia habet conſilia in gubernatione hominum, in quos beneficia confert ſingularia. Vult enim ſimul eos tentare & probare (vt capite quinto eſt dictum) imponens eis aliquòd præceptum, in cuius obſeruatione manifeſtare poſſint proprij iudicij reſignationem; & voluntatis promptitudinem, fidelitatem, & conſtantiam:

quam in rebus eius obsequij habent; & animi gratitudinem; qua tanto benefactori respondent: eadem verò opera in obedientia proficiant, vt ampliora adhuc beneficia à diuina eius liberalitate obtineant. Quamuis autem aliquando in eundem finem iubeat aliqua valde difficilia, quæ humanam rationem & facultates nostras excedunt: quale fuit, quod iusserit, a *Abrahamum offerre sibi filium eius vnigenitum Isaac*; Et b *Isaiam Prophetam, nudum & discalceatum per plateas Ierusalem* ambulare: alias tamen iubet res minores, & primo aspectu, parui momenti: in quibus ostendere possint iudicij sui subiectionem; & quæ facile impleri possint: ne, ob rei difficultatem territi, deficiant; & in re facili ostendant fidelitatem, quam in grauiori essent seruaturi. In eumdem finem cùm Deus Adamum creasset, & posuisset in Paradiso, c *prohibuit comedere de ligno scientiæ boni & mali:* qui fructus ex se non erat malus; & præceptum poterat seruari; & cum mitteret Prophetam quemdam contra Regem Ieroboam, qui Propheta mirabilia præstitit: iussit tamen, eum d *non comedere panem, nec bibere aquam* in loco illo; sed ieiunum redire in domum suam. Et propter camdem causam cum insigne illud beneficium in Loth, eiusque familiam conferret, educendo saluos illos ex Sodomis, iussit, e *ne respiceret post tergum*; sed rectà pergerent ad *montem, in quo saluarentur*. Quæ res facilis erat. quia solum complectebatur actum quemdam modestiæ, in parua quadam mortificatione curiositatis videndi: vt sic probaretur fidelitas, subiectio, & animi gratitudo erga tantum benefactorem: & simul indicium darent, quod essent in rebus grauioribus fideles futuri, qui in leuioribus fideles essent. Si autem contra in huiusmodi probationibus ostendunt infidelitatem & pertinaciam proprij iudicij, contemnentes huiusmodi res prauas; aut iudicantes, parui esse momenti: magnum dant indicium, quod non sint futuri fideles & prompti in rebus alijs maioribus: ideoque talis illorum culpa valde est perniciosa: eoque grauior erit pœna, quo fuisset facilius, euitare culpam: vt apparet in tribus prædictis casibus. Nam Adamus ob suam inobedientiam eiectus est ex Paradiso & Propheta ille, qui in itinere comedit panem, fuit occisus à Leone, antequam ad suam domum perueniret; & vxor Loth conuersa est in statuam salis: vt ex hoc metus incutiatur ijs, qui DEO suo infideles sunt & inobedientes. Iuxta dictum Sapientis: f *incredibilis animæ memoria stans figmentum salis*: quasi dicat, statuam illam salis, in quam vxor Loth fuit conuersa, permanere semper tamquam memoria incredulæ & inobedientis animæ. Quam merito incredulam appellat; & iudicantem, incredibile esse, quod dicit DEVS: inobedientia enim orta fuit ex incredulitate: vel quod non crediderit, prohibitionem illam factam esse in suam vtilitatem, ne periret; & existimans, se ob adeò exiguam rem non fore adeò seuerè puniendam:

a Gen. 12. 2
b Isa 20.2.
c Genes 2. 17
d 3. Reg. 13 9
e Gen 19.17
f Sapien. 10.7
Vide Perer. ibi disp 3.

aut, quòd existimaret, minas tantum fuisse ad terrendum: non verò ad re ipsa puniendum. Nec deest, qui dicat, quòd, cùm illa Sodomitas amaret, ita fuerit ab inordinata illa affectione excæcata: vt iudicaret male de diuinis iudicijs, quasi supplicium illud Sodomitarum esset nimis seuerum. Ex hoc euentu apparet: præcipuam defectionis à vocatione radicem & causam, esse incredulitatem, aut fidei extinctionem in rebus pertinentibus ad salutem obtinendam; & ad pericula ac mala, quæ sunt in mundo, vnde exeunt; & ad bona, quæ sunt in monte Religionis, ad quem pergunt. Cùm enim fides sit Christianæ vitæ fundamentum: si ea aliquibus dubijs, & quasi nebulis titubet: non potest firmum permanere ædificium. Siquidem domus super arenam fundata statim, atque oppugnatur, deijcitur. Et propterea fortè fuit Eua superata: eò quod dubitauerit de sententia Dei, quasi tantum fuissent minæ. & ita dixit serpenti: g *præcepit nobis Deus, ne comederemus de ea arbore, ne* FORTE *moriamur.* Euæ filij sunt, increduli, qui non sunt firmi in sentiendo, vt par est, de rebus fidei: ex quo prouenit, vt fiant inobedientes & conculcent præcepta & regulas sui status: quam ob rem permittit Dominus noster, vt eijciantur ex paradiso Religionis; & pereant vnguibus Leonis rugientis; & quærentis, vt illos deuoraret; & conuertantur in statuam salis, in exemplum aliorum. Feruentes autem imitantur fidem Loth, adhibentis fidem verbis Angeli; qui timens, se periturum, si vel caput verteret, perrexit absque mora ad finem sui itineris. Nam, vbi fides est viua & constans, magnum est pignus perseuerantiæ in vocatione, cui ipsa fides dedit initium. Sic enim Apostolus ait: h *Fide, qui vocatur Abraham, obediuit in locum exire, quem accepturus erat in hæreditatem: fide, demoratus est in terra promissionis: Fide, Moyses grandis factus, negauit se esse filium filiæ Pharaonis,* & ita fugit ex Ægypto, *magis eligens affligi cum populo Dei, quàm temporalis peccati habere iucunditatem.* Stude igitur altas in fide iacere radices: vt perfectionis ædificium, illi innitens, firmum maneat & immutabile: i *homo enim sensatus* (vt Ecclesiasticus ait) *credit legi DEI*: certò sibi persuadens, quicquid illa præcipit, bonum esse, ac vtile; quod verò prohibet, esse malum & noxium. Et huic credulitati vitam suam accommodat, & in suo statu perseuerat: nam & *lex est illi fidelis*, eum remunerans, & adiuuans: vt in eius custodia perseueret, sicut oportet.

4\.

g Gen. 3. 3.

h Heb 11. 8. 24.

i Eccl. 33. 3.

HINC oritur *quinta* radix inconstantiæ, hoc est ipsam religiosam vitam tepidè inchoare, cum is, qui ingressus est, sese occupat in diiudicandis rebus ipsius Religionis, quæ ad ipsum non spectant; aut quas Prælati ipsi iniungunt: parui faciens transgressionem aliquarum regularum 5.

 in ma-

in materia parua; aut iudicans, eas non esse valde magni momenti: ideoque non multum nocere, etiamsi violentur: nec magni faciunt tepidi feruorem illum, quem Dominus noster requirit ab exeuntibus ex Sodomis, dicens eis, vt pergant versus montem, nec hæreant, aut stent etiam tam breui spatio, quale est caput vertere, vt Sodomam respiciant: k *nemo enim aptus est regno Dei, qui mittens manum suam ad aratrum, respicit retro*. Ex vno enim otioso & vano aspectu solet aliquid oriri, quod animam grauiter lædat. Quis dicere potuisset Dauidi, l *deambulanti in solario domus regiæ*, & incautè oculos conijcienti, & *videnti mulierem se lauantem*, quod incautus ille aspectus futurus illi esset causa tanti scandali, ac detrimenti sibi ipsi, totique eius regno? eo ipso die; quo res paruas contempseris; vereri meritò potes, te in maioribus casurum. Nam, quemadmodum stillicidia, etsi parui momenti videantur; si tamen contemnantur, hominem domo expellunt: ita parui huiusmodi defectus solent eum expellere ex Religione, permittente DEO, vt incidat in grauiores. nam, vt ipse CHRISTVS dixit: m *qui in modico iniquus est, & in maiori est iniquus*; & qui, dum tentatur in rebus paruis, debilem se præbet: non mirum est, quod talem se præbeat, dum in grauioribus tentatur.

k Luc.9.62

l 2.Reg.11.2

m Luc.16.10

Hoc ipsum melius intelligetur, si gradus perpendantur, per quos infelix illa mulier ad tantam deuenit miseriam. Cum enim Angeli dixissent Loth, vt n *festinaret*, promittentes ei, se non prius Sodomam deleturum, *donec ipse ingrederetur in Segor*: ille properabat, vt citò perueniret; & vxorem ac filias vrgebat, vt gressum accelerarent: & filiæ quidem id fecerunt, & cum patre suo ingressæ sunt in Segor. Vxor verò, vt quæ illibenter, & quasi inuita iret, pergebat tardè, ita vt cùm peruenit prope Segor, sola iam esset: cumq; tunc strepitus audiretur sulphuris & ignis de cœlo descendentis, *respexit illa post se*: & sic vita priuata est, & bono suo comitatu.

n Gen.19.22

6. CVM quo euentu coniunguntur mysticæ aliæ causæ, à diuina Vocatione deficiendi: tardè scilicet ac tepidè in via perfectionis ambulare; non sequi eum, qui ipsorum est quasi caput ac Dux; relinquentes eius consilia & monita; separare se ab ipsa communitate, & solum ac seorsim agere cum aliqua vitiosa singularitate. Quemadmodum enim hæc mulier, quamdiu virum suum sequebatur, & cum ipso, ac filiabus pergebat, fuit secura; cùm verò ab eis recessit, remansit sola, substitit, & aspexit post se: ita Religiosi ignauiam excutientes, suumque Ducem sequentes, & cum sua communitate ambulantes, eaque custodientes, quæ illa sectatur: hi, inquam, tutissimi viuunt, propter auxilium ac directionem Prælatorum,

& bonum sociorum reliquorum exemplum: qui verò se subtrahunt, fiuntque singulares, nolentes reliquos sequi: periculo se exponunt defatigationis, & subsistendi, ac retrocedendi. Tunc enim accedit dæmon, & eos aggrediens, facilè vincit: sicut serpens aggressus fuit Euam; cùm solam, & à viro suo separatam vidit: ideoque facilè in congressu illo præualuit. Et propterea dixit Ecclesiastes: o *melius est esse duos simul, quàm vnum solum: habent enim emolumentum Societatis suæ: nam si vnus ceciderit, ab altero fulcietur; & si dormierint duo, fouebuntur mutuò: vnus quomodo calefiet?* o Eccles. 4 9

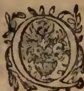
SED quoniam in communitate alij sunt feruentes, alij desides: qui perseuerare in ea cupit, priores æmuletur, non posteriores: sicut filiæ Loth, etsi quòd fœminæ essent, naturaliter potuissent, matri potiùs se coniungere, quàm Patri: sed quod timerent, secutæ potius sunt patris consilium, & gressus properantis; deseruerũt verò matrem, valdè tardè procedentem; mutuò se exhortantes, vt properarent cum illo. & sic ad terminum tandem cum illo peruenerunt, vitasque suas seruarunt. ita Religiosi, cupientes in statu suo fructuosè perseuerare, recedunt à tepidis ac desidibus, etiamsi alioquin sibi charis: nec eorum exempla sequi volunt, ne cum illis pereant: sed potius amplectuntur consilia, & exempla sequuntur feruentium, mutuò se ad festinandum exhortantes; nec vllo modo retrocedendum, sed progrediendum vlterius, donec ad perfectionis culmen perueniant; &, quam quærunt, salutem assequantur.

AC denique ob oculos proponere sibi debent circumstantiam illam deflendam miseræ huius mulieris, quæ cùm periculum euasisset: pereundi in Sodomis: tamen cùm plus quàm tres partes sui itineris confecisset, essetque prope portum salutis, & iam prope, vt ingrederetur Segor, & ita salua esset: ibi tamen substitit ex pigritia; &, retro aspiciens ex sua inconstantia, perijt. Vt hinc timorem concipias, ac tremas de tua mutabilitate; & non relaxes, nec ad punctum, feruorem tuum vsque ad mortem. Fortè enim, cùm relaxare incipis: iam es prope finem: estque vehementer dolendum, propterea quòd tantillo temporis spatio non pergas, amittere coronam & fructum totius tui laboris transacti. Quemadmodum euenit infelici Regi Saul, quem Samuel iusserat p *expectare per septem dies, ipsius aduentum*: Saul tamen ad finem septimi diei expectando defatigatus, amisit perseuerantiam reliquorum dierum; & regnum, quo potiebatur. Cùm igitur nescias, quantum tibi vitæ supersit: caue ne retro vel ad momentum cedas: fortè enim illud est vltimum vitæ tuæ, tuæque damnationis æternæ initium. p 1. Reg. 13. 8

Sed ne quis ex ijs, quæ diximus, existimet: quemcumque retrocedendi modum esse lethale peccatum: aduertendum est, quòd quemadmodum ingressus in Religionem semper est liber, & ex consilio tantum: ita perseuerantia in ea Nouitijs est libera, donec vel professionem faciant, vel tria vota reddant, aut aliquo speciali voto se adstringant perseuerandi, & non redeundi ad sæculum. In his enim omnibus casibus perseuerantia iam cadit sub obligationem: vt non liceat retrocedere absque lethali crimine. Sed etiam ante hanc perseuerandi obligationem, inconstantia in benè cæptis, cùm oritur ex animi leuitate, aut pusillanimitate, & animi ab otio-ne, etiamsi ad lethalem culpam non perueniat: est tamen valdè periculosa; & exposita occasionibus grauium lapsuum, ac miseriarum, propter rationes iam positas; & plures alias inferius ponendas. Quæ etsi Nouitijs & antiquioribus sint communes, aliter tamen his, & illis sunt applicandæ.

CAPVT VIII.

INCONSTANTIAM REDEVNTIVM AD SAECVLVM *esse debilium tentationem; & qua ratione sit vincenda, quidq; Prælatis in his casibus sit agendum.*

Vi Ex Animi pusillanimitate, tentationibus succumbentes, ad sæculum redeunt, non solùm Deo sunt infideles, sibique ipsis noxij, sed etiam detrimentum alijs adferunt, præcipuè debilibus, & in Religione adhuc teneris, aut qui prius eorum erant boni socij & amici: accedente Sathana, multisq; vijs & modis eos aggrediente. *Prima* via est mali exempli, quod ad oculum vident. Quemadmodum enim feruentium Religiosorum, mundumque deserentium, vt Religionem ingrediantur, exempla, media sunt diuinæ vocationis ad alios deducendos, qui illos sequantur; (vt supra est dictum) ita è contra inconstantia deficientium a Religione, medium est, quo dæmon vtitur, ad alios pertentandos, & inducendos, vt illos sequantur: suggerens illi internè, aut per improbum aliquẽ consiliarium, quod illa Noemi, Nurui suæ Ruth dixit, cum eius socia Orpha rediјt in regionem suam Moab, ex qua exiuerat: a *en*, inquit, *reuersa est cognata tua ad populũ suũ, & ad Deos suos, vade cũ ea.* sic inquã dæmon, cum aliquis deficit à suscepta Religione, tẽtat alios,

Tract.4.c.3.

a *Ruth.1.15.*

dicens:

dicens: socius tuus rediit ad seculum, ad parentes suos, ad delitias, quas deseruerat: redi & tu quoque. Quē in ingressu Religionis fuisti secutus: sequere etiam in exitu. An tu maior bus polles viribus, quam ille? si alio tempore Religionem es deserturus: melius est, nunc deserere, vt eum comiteris. Neque enim quòd exierit, & retrocesserit, versus est in statuam salis: nec tu propterea conuerteris. Potius eris sal sapientiæ ac discretionis, si non prosequaris quod perficere non poteris. Hoc modo Satan debiles ac simplices, fidem ipsi adhibentes, decipit: quamuis semper id faciant cum aliquo remorsu conscientiæ, quod malè agant, in quibus locum habet illud Prophetæ: b *miles captiuus abductus est: & ancillæ eius minabantur, gementes, vt columbæ, murmurantes in cordibus suis.* Quis enim hic miles, nisi Religiosus, qui in profectu suo feruentior videbatur: & Dæmonis persuasione feruorem & constantiam suam amisit, & ad mundum rediit, non tanquam liber, sed captiuus: nam licèt exeundo quærat libertatem: exit tamen captiuus, & à suis passionibus, sensuumque affectibus raptatus: quibus Dæmon eum comprehendit, ac ligatum extraxit è Religione. Quem ob eius malum exemplum sequuntur ancillæ, hoc est, debilium ac simplicium animæ, quasi d *columbæ seductæ, non habentes cor,* ad resistendum volenti, eas è suo columbario & nido extrahere. Cùm autem malum aduertant, quod faciunt, eunt gementes perniciem suam, & murmurantes in corde suo: ipsa enim conscientia pulsat ac reprehendit in eo ipso, quod faciunt. b *Nahu. 2. 7.* d *Osee 7. 11*

SED vlterius adhuc progreditur improbitas quorundam, qui dum ipsi à sua vocatione deficiunt, præbent se Dæmonis ministros, tentantes alios, non solùm malo suo exemplo (vt S. Gregorius aduertit) sed verbo etiam solicitantes socios, & amicos suos; & suadentes, vt cum ipsis exeant: adferentes, ad id persuadendum, rationes, quibus ipsi inducti, ad seculum redeunt. Hoc autem interdum faciunt, vt leuitatem & inconstantiam suam tegant, si socios aliquos in ea habeant. Hi sunt infelices illi, de quibus Saluator dixit: e *necesse est, vt veniant scandala: veruntamen væ homini illi, per quem scandalum venit! Expedit ei, vt suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris.* Scandala sunt occasiones, quas qui deficiunt, malis suis exemplis & persuasionibus aliis præbent, impingendi, & cum ipsis deficiendi. Et quoniam imbecillitas & inconstantia hominum magna est; vitæ autem Christianæ ac Religiosæ asperitas ac difficultas non parua, moraliter loquendo est quasi necessarium, vt multi impingant, suaque inconstantia aliis scandalo sint, & causa impingendi: iis nominatim, quos Christus Dominus noster pusillos appellat, qui, vt S. Hieronymus explicat, sunt sinceri, & in virtute tyrones. Qui, quòd nondum profundas in Religione iecerint radices, solent facilè malo exemplo, quod cernunt, impingere; & fallacibus rationibus, quas pro sua libertate audiunt, persuaderi. Væ tamen ei, per quem *Lib. 3. moral. cap. 11.* e *Matt. 18. 7.*

tale scandalum venit. Hoc enim peccatum erit ei instar molæ asinariæ, quæ ipsum trahet ab vna in alteram culpam, & in multas easque valde graues præcipitabit, vsque ad ipsas æternas pœnas. Expediuisset etiam ei, molari lapide ad collum alligato, demergi in profundum maris, quàm huiusmodi præbere scandalum. Multò enim grauior est mors animæ, quàm corporis; ac proinde magis timendum, quod anima absque vlla remedij spe pereat; quàm quod demergatur corpus in profundum maris.

§. 1.

1. HINC licet debilibus arma defensiua sumere, quibus se ab huiusmodi tentationibus defendant, nec talia imitentur exempla. valde enim stultum esset, si, quòd alium, etiam tibi amicissimum, videas è turris summitate se præcipitare: tu quoque velis simul cum eo præci-
2. pitari, & imitari stultum in re vtrique perniciosa. Et si, videns, cum alligare collo suo lapidem molarem, seque proijcere in mare; temerarius esses, similem tibi alligare, & post illum etiam te proijcere. Sic igitur, si malum exemplum ab alio tibi datum tu sequaris: sicut ille te scandalizat; ita tu scandalizas alios; & hoc scandalum erit tibi molaris lapis, quemadmodum scandalum tibi ab alio datum, similis fuit ei lapis. Si amicus tuus
3. tanquam ignauus miles permisit se ab hoste capi: qualis prudentia erit, instar mancipij eum sequi, ac permittere ab eodem hoste in captiuitatem trahi? quamuis enim in simplicitate columba esse debeas: non tamen in imprudentia: vt cæcus sequaris eum, qui educere te velit ex nido, quem habebas in foraminibus petræ, CHRISTI scilicet crucifixi: quem imitantur Religiosi. Propterea enim ipse nos monuit;
a Mat. 10.16 dicens: a *Estote prudentes, sicut serpentes; & simplices, sicut columbæ.* Ne
4. aut à Dæmonibus, aut à falsis amicis nos decipi patiamur. Et quænam quæso maior imprudentia esse potest, quàm amplecti captiuitatem cum gemitu columbino, tolerando scilicet murmur, pulsumque conscientiæ, eò quòd non habeas animum hosti tuo resistendi? b *Væ,* ait
b Soph. 3.1. ipse DEVS per Sophoniam, *prouocatrix & redempta ciuitas columba.* Hoc est væ tibi, anima, quæ me ad magnam prouocas iram: cum enim ego te redemerim, & à mundo & peccato eripuerim: tu tamen agis sicut imprudens columba, quæ gemens, teipsam tradis tuis hostibus; eorumque tentationibus nec habes cor & animum ad resistendum eis.

5. SI animum habuisti, vt mundum desereres, eiusque plurima ac detestanda exempla: cur non etiam animum resumis, ad vitanda scandala, quæ tibi offert, qui tanquam canis redit ad vomitum?

NE res

NE res huius mundi aspicias, deque eis iudices ex specie, quam præferunt; sed ad interiora earum penetra: & facilè deprehendes, eum, qui DEO est infidelis, & respicit retro, iam in corde suo conuersum esse in marmoream petram, & salis statuam, cum certo periculo perpetuæ suæ ruinæ, nisi tempestiuè pœniteat, & conuertatur. Est autem magna prudentia, cautum fieri ex alienis periculis; & ex socij lapsu maiorem haurire humilitatem, cautelam, & diligentiam ad perseuerandum in tua vocatione constantissimè. 6.

PRAECLARE sanctus Gregorius ad hoc propositum perpendit occultum quoddam diuinæ Prouidentiæ arcanum in ipsis Vocationibus, ita eas dirigentis, vt aliqui mundum deserentes Religionem ingrediantur, cùm sciat, eos non perseueraturos in ea: sed vt illorum exemplo electos suos permoueat, ad eandem Religionem ingrediendam, in qua sint perseueraturi; eosque doceant viam, quam tenere debeant, vt perfectionem consequantur. Postea tamen permittit, eosdem ipsos deficere à sua vocatione, vt eorum lapsus ac ruina fiat reliquorum cautela; & quod paucos deducit in perniciem, illud ipsum multos humiliet, & permoueat: vt, sibijpsis diffidentes, totam suam fiduciam in Deo collocent: vt c *cum metu & tremore salutem suam operantes*, d *Vocationem & electionem suam certam faciant*, non deficientes in ea. Quamobrem Salomon dixit: e *qui stultus est, seruiet sapienti*: eò quòd stulti ac insipientis errores sint prudentis quasi monita; & lapsus, inconstantiaque imprudentis aperit oculos prudentis, vt obseruet, attendatque vbi pedem suum collocet: ne cadat, aut mutetur. 7. Lib. 34. mor. cap. 13. c Phil. 2. 12. d 2. Pet. 1. 10. e Prou. 11. 29.

PROPTER quam causam confert Ecclesiasticus hominem sanctum & stultum cum Sole & Luna. f *Homo*, inquit, *Sanctus in sapientia manet sicut Sol, stultus sicut Luna mutatur*. Quemadmodum enim Sol lumen suum conseruat semper, quamuis Luna multas mutationes patiatur: ita vir sanctus ac feruens permanet semper in luce gratiæ, & in perfectione, quam profitetur, absque mutatione: etiamsi stulti & imprudentes, quibuscum versatur sicut Luna mutentur; deserantque bonum, quod cœperant. Eorum enim perseuerantia non innititur verbis & factis, aut exemplis hominum, qui naturâ sunt mutabiles; sed veritati, bonitati, ac voluntati Dei, qui est immutabilis. Et quando ingressi sunt Religionem, etiamsi ad id essent aliorum exemplis permoti: id tamen non fuit præcipuè propter odorem huiusmodi vnguentorum: quę etsi sint pretiosa, possunt tamen deficere; sed g *currentes* (vt dicebamus) post Christum *in odorem* suauissimorum *eius vnguentorum*, eiusque præclarissima exempla sequentes, quæ mutari non possunt. Et, vt Apostolus 8. f Eccl. 27. 12. g Cant. 1. 3.

dixit Galatis, vt firmi & constantes manerent in Euangelio, quod illis
h Galat.1.8. prædicauerat: h *quamuis ipsemet, aut aliquis Angelus de cœlo*, si id possibile esset, *contrarium eis diceret*. Ita a Deo vocatus, vt ipsum in Religione sequatur, firmus debet in sua vocatione & Christi imitatione permanere: quamuis ipsemet homo, qui ipsi suasit talem Vocationem, mutatus, nunc suaderet, ad seculum redire. Ad hæc, cùm aliquos videris in vocatione sua deficien-
9. tes, memor esto sententiæ Saluatoris, dicentis: i *multos vocatos, paucos*
i Matt.20.16. *verò electos.* k *Stultorum* enim, qui vt Luna mutantur, *infinitus est numerus*:
k Eccle.1.15. Sanctorum autem, qui constantes sunt sicut Sol, numerus est exiguus. Ac
l Luc.12.32. propterea Saluator suis discipulis dixit: l *nolite timere, pusillus grex: quia complacuit patri vestro dare vobis regnum.* Quare si prudens es, non debes plurimos illos sequi; sed contendere, vt sis de numero paucorum; & commiseratione moueri deficientium, & sequentium plurimos. Cecidit enim in caput
m Psal.16.14. eorum imprecatio illa Dauidis, dicentis: m *Domine à paucis de terra diuide eos in vita eorum*: & ne in numero electorum computentur, eò quòd *de absconditis tuis* sponte *adimpletus est venter eorum*, rebus inquam à te reprobatis. Quòd si horum lapsus ad commiserationem te permouet: procul eris
10. ab eorum imitatione. Memento quoque alterius illius sententiæ eiusdem
n Luc.17.34. Saluatoris, dicentis: n *duorum qui in vno erunt lecto, aut in vno agro, vnum assumendum, alterum relinquendum.* Cùm igitur videris socium tuum relinqui, ac deseri, eò quòd sponte ipse locum deserat, in quo DEVS ipsum collocauerat: da operam, vt tu sis qui assumaris, & eligaris: vt semper in diuino seruitio perseueres. de quo dixit Regius Propheta Da-
o Psal.64.5. uid: o *beatus, quem elegisti, & assumpsisti: inhabitabit in atrijs tuis* in æternum.

§. 2.

SED videamus nunc, quid in huiusmodi euentibus faciendum sit Prælatis, ac Tyronum Magistris: vt imitentur admirandum Christi Domini nostri exemplum, cùm instituit sermonem de sanctissimo
a Ioan.6.61. Eucharistiæ Sacramento, & a *multi ex discipulis eius audientes: nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis*; *dixerunt: Durus est hic sermo: & quis potest eum audire?* & quamuis ipse Saluator conatus fuerit eis satisfacere, & turbatos pacare: *multi* tamen *discipulorum eius abierunt retro: & iam non cum illo ambulabant.* Et tunc conuersus ipse CHRISTVS ad Apostolos duodecim, dixit eis: *numquid & vos vultis abire?* & sanctus Petrus pro omnibus respondit: *Domine ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes. Et nos credidimus & cognouimus, quia tu es Christus Filius Dei viui.* Sed

ipse Saluator tremendam aliam subiunxit sententiam: *Nonne ego vos duodecim elegi: & ex vobis vnus diabolus est? Dicebat autem, Iudam Iscarioten: hic enim erat traditurus eum, cum esset vnus ex duodecim.* Hæc omnia refert S. Ioannes Euangelista: in quibus est quoddam viuum exemplar eorum, quæ geruntur in Religionibus; & facturi sunt ij, quibus eorum incumbit gubernatio.

NAM *inprimis*: quemadmodum absque vlla Christi Domini nostri culpa, prædicante ipso veritatem, ad salutem & perfectionem hominum necessariam; multi eius discipuli discesserunt ab eius schola, murmurantes, ac dicentes, doctrinam eius duram esse, incredibilem, & intolerabilem: non quod illa talis esset; sed quòd ipsi duri essent indicij, nec vellent illud Magistri sui iudicio subijcere. Ita etiam euenit sæpè, vt Prælatis, Tyronumque Magistris bene fungentibus suis officijs, operamque dantibus, vt Regulæ bene seruentur: aliqui retrocedant, ac deserant Religionem: iudicantes, rationem illam viuendi duram esse, & intolerabilem: non quòd reuera talis sit; sed quod illi sint ignaui, & pusillanimes; aut cor habeant durum, ad ea amplectenda, quæ Deo placent: eò quòd valdè propendeant ad res sibijpsis placentes, aut iudicij sint duri, cui plurimum tribuant: ac proinde nolint, illud alterius iudicio subijcere. Quod, cùm non sit ex Prælati culpa, non est, cur nimium tristetur: quando aliqui Religionem deserunt: quamuis charitas non possit non grauiter ferre proximi sui damnum. Sed *præterea* tenentur facere, quod Christus Dominus noster in simili casu fecit. nam statim atque illi discipuli suam prodiderunt cordis duritiem, ac deceptionem; studuit, quod in se fuit, eos emollire, ac deceptionem retegere, ne ab ipso discederent: ideoque illis dixit: *hoc vos scandalizat? spiritus est, qui viuificat: caro nō prodest quidquā. verba, quæ ego locutus sum vobis, spiritus & vita sunt.* Quasi eis dixisset: non rectè facitis, quod scandalizemini propter verba mea, & dicatis, sermonem esse durum. Nolite hærere in cortice verborum meorum, & in ijs tantùm, quæ prima facie præferunt: cogitantes, quod sitis carnem meam comestnri, vt comedi solet caro cæterorum animalium. aspicite ad interiora meorum verborum, quæ spiritum & vitam habent: & sic scandalum vestrum cessabit; nec durum videbitur, carnem meam in sacramento sumere. Hunc igitur in modum Prælati & Nouitiorum Magistri, cum incipiunt cognoscere tentationem, ac duritiem cogitantium retrocedere: dare debent operam cum omni charitate & diligentia, quantum in ipsis erit, eos emollire, ac deceptionem eis retegere; & ad perseuerantiam exhortari, & animare: ob oculos eis ponentes, quod religiosa vita non tam dura sit, atque ipsi existimant; & duritiem potiùs esse in ipsorum cordibus, non gustantibus quæ sunt spiritus, in vita religiosa latentis. Id quod efficacibus rationibus, singulorum infirmitati accommodatis, est eis ostendendum. Qualis enim so-

1.

2.

 let

let esse tentatio: tale remedium est applicandum, vt præueniatur, ac superetur.

3. QVANDO autem allatæ rationes non sufficerent ad continendos ipsos tentatos, non debet etiam ipse Prælatus nimium affligi: sed quemadmodum Christus Dominus noster permisit, discipulos illos abire; nec propterea turbatus est, aut ex pusillanimitate voluit cum eis condescendere, vt aliquid de sua doctrina, quam tradiderat, immutaret: imò vt seipsum solaretur, (si licet ita loqui) statim oculos coniecit in causam superiorem, ex qua hæc permissio oriebatur: dixitque *propterea dixi vobis: quia nemo potest venire ad me, nisi fuerit ei datum à Patre meo.* Quasi dixerit, (vt explicat Sanctus Cyprianus) venire ad meam scholam, meamque doctrinam recipere, & in ea perseuerare, donum Dei est: quod si his non datur, ipsorum est culpa: si enim ipsi accipere voluissent: iam Pater meus illud ipsis offerebat. Hunc in modum Prælati: etiamsi aliqui retrocedant, non debent animum abijcere, & pusillanimes in officio suo fieri, vt ab eo plene & integrè præstando cessent: nec contra Regulam, & ipsum Institutum in alicuius gratiam condescendere; sed cautè & prudenter, in Probationibus & Exercitijs religiosis perseuerare: consolantes sese ea cogitatione: quòd qui hac ratione retrocedunt: aut vocati non fuerunt à Patre cœlesti; aut seipsos indignos reddiderunt dono constantiæ. Quare profundissima sua sapientia permittit, eos abire: quia fortè non vtilitati, sed detrimento futuri erant Religioni: oculi enim Dei multo plura, quàm nostri, penetrant. Cùm igitur Deo nostro media non deessent ad eos retinendos; si retinere voluisset: non vult autem: Ipse nouit, cur id permittat. Præstat occulta eius iudicia venerari; & consolationem accipere ex prouidentia, qua & nobis & Religioni prospicit, cuius ipse curam gerit. Et vt S. quidam Abbas dixit S. Ioanni Climaco: vt minimum, qui in primis Probationibus, quæ cum illis adhibentur, deficiunt: indicium præbent certum, se non esse aptos pro Religione. Quare præstat, eos discedere. Nam, vt Ecclesiasticus ait: *non concupiscit Deus multitudinem filiorum infidelium & inutilium:* cui tamen plurimùm placent fideles, & perfecti: etiamsi sint pauci, quos non propterea cessat probare.

Epist. 55.

Gradu 4.

Eccl. 15. 22.

4. HINC prouenit, quòd in eadem occasione CHRISTVS Dominus noster conuersus ad duodecim Apostolos, qui fideliores erant, & præ alijs ab ipso dilecti: voluit illos amplius probare, Et ita dixit: *nunquid & vos vultis abire?* Non eis dixit (vt notat Sanctus Chrysostomus) abite & vos: ne videretur eos contemnere aut parui facere, sed interrogando, eis dicit: cogitate, an velitis, an vobis expediat abire, sicut isti alij abierunt. Vt ex hoc agendi modo intelligerent, quod ipse Dominus non vellet eos inuitos retinere; & simul ad eorum fidelitatem & constantiam in ipso sequendo

Homil. 45. in Ioan.

proban-

probandam, & experiendam. Et (vt Sanctus Cyrillus aduertit) non eo animo eam proposuit interrogationem, vt abirent; sed, vt oculos potius eis aperiret, vt benè perpenderent: quantum illorum interesset non discedere. Nam ipsi quidem Magistro suo opus habebant; non Magister ipsis. Quemadmodum etiam sponsæ dixit: *si ignoras te: egredere, & abi.* Non enim hæc verba dicebat, vt a se eam dimitteret; sed vt ipsa attenderet, & seipsam cognosceret: ne superbia illam abire faceret. In hunc modum vult etiam ipse Saluator, suos ministros non solum non abijcere animum, eò quòd aliqui ab ipsis recedant; sed magno animo probent, etiam eos, qui remanent: vt perfect ores euadant; Eisque aperiant, & intelligere faciant: perseuerantiam in vita Religiosa non debere esse solum ob finem mundani honoris; sed cum sancta libertate, ad magis Deo seruiendum: persuadentes sibi, ipsorum potiùs referre vt perseuerent, quàm ipsius Religionis. Nam si illi deficerent: Deus nouerit alios vocare, qui in illorum locum succedant. *Lib. 4. in Ioann. c. 27.* *Cant. 1. 8.*

DVO tamen extrema sunt vitanda, dandaque opera: ne tam parua illorum ratio habeatur: vt illi animum abijciant, nimiumque contristentur; neque contrà ostendatur eis, tanti eos fieri, vt ipsi fiant arrogantes: & existiment, Religionis honorē ab ipsorum præsentia dependere. Et hæc esse solet causa, cur aliqui Tyronum Magistri remissiores sint in probandis & exercendis Tyronibus nobilioribus, quorum perseuerantiam valde desiderant: ideoque in multis rebus eis conniuent: quod facere non deberēt. Nam magnum tunc eis adferunt detrimentum: quia solent euadere minus probati, & minus proficere, quàm alij: nisi fortè magnus eorum feruor defectum hunc suppleat.

5. SED videamus nunc: quid Apostoli in ea occasione fecerint; quidq; S. Petrus omnium nomine responderit: *Domine quo ibimus? verba vitæ æternæ habes.* nam neque ex discedentium discipulorum malo exemplo; nec ex duritie, quam doctrina sui Magistri præ se ferre videbatur; neque ex Probationibus, quibus se exerceri videbant, scandalizati sunt: Sed potiùs in sua vocatione fuerunt confirmati. in duo potissimùm conijcientes oculos: in bonū scilicet, quod discedentes desererent; & in miseriam, in quā ijdē essent peruēturi. Vtrunq; enim hoc significāt verba S. Petri, quasi distinctius dixisset: si à te recidimus, qui es fōs aquæ viuæ: quo ibimus, nisi ad cisternas fractas, quæ continere non valent aquas? si à tua recedimus schola, cum sis Magister veritatis, habeasq; verba vitæ ęternę: quo perueniemus, nisi ad scholam Dæmonis, qui Magister est mendacij, habetq; verba æternæ dāmationis? Hoc igitur facere ac respondere debēt feruētes Religiosi: nec accipientes scādalum ex malo sociorum suorum exēplo; nec ex bonorum Magistrorū Probationibus; sed potiùs in suo proposito se confirmantes ac roborantes:

persua-

persuadentes sibi, exitum ex Religione ad mundum, esse exitum ex schola & societate ipsius Christi, qui eos vocauit, & ad suum obsequium deduxit; vt transeant ad partes hostis ipsius Christi, cum manifesto periculo propriæ damnationis. Estque meritò perpendendum, quòd solus Sanctus Petrus, tanquam reliquis feruentior, ea verba nomine sociorum suorum, ipsis tacentibus, protulerit. Diuina enim prouidentia ita semper constituit: vt in singulis domibus religiosis nunquam desit aliquis feruentior, magisq; zelosus, qui partes agat ipsius Religionis; respondeatque pro alijs, quod omnes meritò deberent respondere: vt sic eos confirmet, & in bono suo proposito extimulet. Nam tales feruentes existimant, omnes reliquos idem sentire, quod ipsi. Quare omnium nomine loquuntur ac proinde magnam eis adferunt vtilitatem.

6. SED quid Christus Dominus ad hæc respondit? *Nonne ego*, inquit, *vos duodecim elegi: & ex vobis vnus diabolus est* factus? Quibus verbis tria insinuat magni momenti documenta.

PRIMVM est; bene posse simul esse, quòd vocatio & electio aliquorum vere sit à Deo; & quòd illi culpa sua peruertantur, retrocedant, & fiant sicut Dæmones. Gratia enim diuina neminem cogit, nec libertatem aufert: potiùs ostendit Deus infinitam suam misericordiam, cùm tot fauores ijs exhibet, quos nouit eis abusuros: siquidè quod in se fuit, eò tendebat, vt illi bene vtentes ipsius donis, ac beneficijs, euaderent perfecti.

SECVNDVM documentum: quod sæpè inter eos, qui videntur valde selecti, sint aliqui occultè peruersi. Nam etsi Iudas tunc non recessit à Christi schola, sicut alij discipuli: mansit tamen ob suos particulares tantum fines humanos, ac terrenos: tegens ad tempus improbitatem suam, donec postea cum maiori furore erupit in Magistrum suum. Et eodem modo euenire solet in Religionibus, permittente Deo, vt inter magis eminentes proditor aliquis occultetur: qui etsi ob humanos suos respectus, Religionem ipsam non deserat, corde tamen procul est ab illa; & suo tempore suum virus emittit, & Communitatem ipsam turbat. Quamuis ex hac turbatione illa probetur, & exerceatur, vt perfectior tandem euadat. Et hoc TERTIVM est documentum, quod intendit Saluator noster, dum ea verba ad suos dixit Apostolos: vt profundiori humilitati inniterentur, cautiusque agerent. Siquidem in medio illorum aliquem esse dicebat, adeò improbum, vt esset tanquam dæmon: & quisque eorum tremeret, ne ex aliqua Superbia in tantam deueniret miseriam. Item volebat, vt non solùm non scandalizarentur, eò quòd inferiores alij discipuli retrocessissent: sed seipsos præpararent etiam in eo casu, quo aliquis maiorum retrocederet. Et hoc documentũ maximi est momenti pro Religiosis: ne turbentur, etiamsi deficere videant aliquem, qui inter ipsos tanquam firmamenti stella splendebat: sed tunc ma-

gis profundæ humilitati innitentes, perseuerantiam suam reddant tutiorẽ, donec eius impetrent coronam. Debent quoque animum maiorem assumere ex eo, quod, cùm duodecim Saluator elegerit, vnus tamen solus peruersus fuerit quasi dęmon: vt significaret inter eos, qui vera Dei vocatione sunt ad Religionem vocati, paucos esse qui retrocedant; si cum plurimis conferantur, qui ad huius status conseruationem, ac Domini qui eum fundauit, gloriam perseuerant.

CAPVT IX.

PLVRIMVM REFERRE QVOD TYRONES MAGNO *feruore Religiosam vitam auspicentur; ac difficultates & amaritudines perfectionis magno animo aggrediantur.*

QVI TANDEM conculcatis tentationibus & impedimentis à Dæmone obiectis, Religionem sunt ingressi: si excelsum gloriosumque finem, in quem tendunt, assequi velint: necesse est statim à principio rem aggredi cum eo feruore ac perfectione, quæ est Tyronum propria. Nam ipsa perfectio multos complectitur gradus, præcipuè tres illos, qui dicuntur Incipientium, Proficientium, ac Perfectorum. Et quamuis vltimi nomẽ suum ob suam maiorem excellentiam retineant: sed competit nihilominus alijs suo modo: quęmadmodum dicimus perfectum puerum, perfectum iuuenem, perfectum virum: cùm quisque eorum id totum habet, quod eius ætas requirit. & Apostolus in vna & eadem epistola fatetur, se *non esse perfectum*; & paulo post seipsum numerat inter *perfectos:* quod explicat Sanctus Bernardus scribens ad quosdam Monachos: ab omnibus, inquit, vobis perfectio exigitur: licet non vniformis. Sed si incipis: incipe perfectè; si iam in profectu es, & hoc ipsum perfectè age; si autẽ perfectionis aliquid attigisti, quę retro sunt obliuiscens, ad ea quæ sunt maioris gradus perfectionis teipsum extende. Proloquium enim illud: dimidium facti, qui benè cœpit, habet, ipsa experientia, verum esse comprobatur. Propterea Sanctus Basilius inter alia consilia cuidam Monacho tradita, illud posuit tanquam præcipuum, dicens: initio tuæ conuersionis ostende te virum; & contende vt sis de numero paucorum; & contendas inter omnes eminere in sanctitate. Et quidam Sanctus Abbas (quem refert Cassianus) dixit cuidam Nouitio: attende, quod fecerit te DEVS ex numero paucorum, & electorum: ne rigescas aut tepescas ob exem-

S. Tho. 2. 2. q 24 a. 9. & q. 183. a. 4.

a Phil. 3. 12. 15.

Ad Frat. de monte Dei.

Ser. de abdicatione rer.

Li. 4. c. 38.

ob exemplum, ac tepiditatem multorum; sed viue sicut pauci; vt dignus fias, qui in regno cœlorum inter paucos computeris: scriptum est enim: b *multi sunt vocati, pauci verò electi*, quæ sententia allata fuit à Christo Domino nostro ex occasione operariorum, qui diuersis horis diei, hoc est, diuersis suæ vitæ ætatibus, venerunt ad laborandum in vinea: & licet omnes essent iusti: pauci tamen præ alijs sunt remunerati. Nam primi, qui tempestiuè venerunt, humana prudentia iudicantes, longum sibi tempus laboris superesse, cœperunt paulatim; & eodem modo tota die perrexerunt: vltimi autem, videntes breue superesse tempus laboris, cœperunt magno feruore, & cum eodem sunt progressi: ac propterea tantum ipsi vna hora laborantes obtinuerunt: quantum alij, tota die. Religiosus enim eodem feruore, quo incipit, solet vt plurimum in reliquo vitæ progredi; ita vt si tepide incipiat, etiam progrediatur tepide; quòd si cum feruore spiritus celeri passu incipit: facilè poterit eundem in progressu conseruare. Nam: (vt Sanctus Bonauentura ait) qui disciplinam religiosam in initio contemnit: valdè difficilè eam postea amplectitur; & formam ac rationem vitæ, quam in Nouitiatu amplectitur, vix postea deserit. Hoc enim tempus est, quasi vitæ spiritualis infantia; & quod in ea discitur, vsque ad senectam perdurat, iuxta illud Salomonis: c *Adolescens iuxta viam suam, etiam cùm senuerit, non recedet ab ea*: sed eodem gressu perget, quo cœpit. Estque adeo manifesta huius rei experientia, vt scribens Sanctus Bernardus ad quosdam Religiosos, qui ex ignauis ac tepidis, facti erant valde feruentes, dixerit: digitus Dei est iste, subtiliter operans, suauiter renouans, salubriter mutans; non quidem de malis bonos; sed de bonis faciens meliores. Nec minus mira, minusue iucunda ista promotio est, quàm illa mutatio: nisi quod multò faciliùs reperias multos sæculares conuerti ad bonum: quàm vnum quempiam de Religiosis transire ad melius. Rarissima auis in terris est: qui de gradu, quem forte in Religione semel attigerit: vel parum ascendat. Et sæpè (ait Cassianus) videmus carnales & mundanos homines ad feruorem vitæ spiritualis peruenire: & tamen nunquam fere aduertimus, tepidos ac negligentes in hoc vitæ genere, tepiditatem ac negligentiam suam deponere.

b Mat. 20. 16.

In prol. spec. Disciplinæ

c Pro. 22. 6.

Epist. 97.

Coll. 4. c. 19.

§. I.

EX PRAEDICTIS deducit Sanctus Ioannes Climacus, valde periculosum esse, pugnas vitæ spiritualis tepidè inchoare; & quasi prognosticum, quòd in eisdem succumbet, ac peribit. Qui enim in ipso ingressu quasi victum se tradit ignauiæ; illa vires maiores semper acquirit: ipse verò quotidie magis, quas habebat amittit, & in eam tandem

inci-

incidit maledictionem, quam Dauid imprecatus est montibus Gelboe, dicens: a *montes Gelboe, nec ros, nec pluuia veniant super vos, neque sint in vobis agri primitiarum*: qui scilicet copiosos & præcoces proferant fructus. Deus enim odit eorum tepiditatem; ac propterea eos non visitat rore & pluuia donorum cœlestium. Ideoque numquam ad fertilitatem peruenient primorum Religiosorum, qui eorum Religionis fuerunt primitiæ; neque ad aliorum feruentium, qui in ipso ingressu sunt verè agri fœcundi, reddentes Deo opulentas primitias, tanquam indicia certa copiosorum fructuum, quos in reliquis annis proferent. a 2. Reg. 1. 21

QVARE plurimum (ait idem Sanctus) refert inchoare valde feruenter. Nam si postea eueniat aliquis torpor; memoria primi feruoris eum corrigit, & animum addit ad eum maiori diligentia reparandum. Et si meminit victoriarum, quas in suo obtinuit Tyrocinio: magnum id animum addit ad pugnas postea occurrentes. quemadmodum Dauid exiturus in prælium contra Goliath, exstimulabat sese memoria victoriarum, quas in sua iuuentute obtinuisset, b *contra leones & vrsos aliquid tollentes de medio gregis*. Cùm igitur Nouitius in hoc stadium ingreditur, obtenta, vt suprà diximus, insigni & gloriosa victoria de mundo eiusque rebus omnibus: æquum omnino est, vt sese excitet, animumq; sumat ad magno feruore progrediendum. Nam qui eum adiuuit, vt primã obtineret; aderit etiam, vt plures adhuc magnæ gloriæ coronas in reliquis pugnis obtineat. Nec sine magno mysterio refert S. Ioannes in Apocalypsi, se vidisse Christum Dominum nostrum sedentem super equum album, cui statim data fuerit pretiosa corona: quia c *exiuit vincens, vt vinceret*. In primo enim ingressu in mundum oẽs suos hostes vicit: vt victoriam illam vsque ad eorum deuastationem prosequeretur, (quod suo loco explicuimus:) quo exemplo docuit nos: feruentem in Religionem ingressum debere fieri, strenuè seipsum vincendo: inde enim proueniet, vt semper victoriam prosequatur vsque ad vltimam, in qua recipiat coronam. Et sæpe euenit, vt insignis aliqua de seipso in vitijs obtenta victoria, sufficiat ad magnum profectũ Religiosi ipsius per totã vitam. quia Deus Dominus noster præclarum illud obsequium continuato illo fauore remunerat, vt semper illi adsit ad perseuerandum, & progrediẽdum. Quod licèt obseruare in præclaris mortificationibus quas in suis initijs fecerunt Sancti Martinus, Benedictus, Franciscus, & alij. Ad hoc propositum confert plurimum, valde attentè perpendere vitam Patriarchæ Isaac, quem Deus non minoris fecit, quàm Abrahamum, Iacobum, & alios Patriarchas, multa sacrificia ipsi offerentes: cum tamen de Isaac non scribatur, aliquod obtulisse: non quidem, quòd non obtulerit, etiam multa; sed, quòd ad magnam eius sanctitatem ostendendam, satis erat heroica victoria, quàm de se ipso, cùm iuuenis esset, obtinuit: dum se absque vlla

b 1. Reg. 17. 34.

c Apoc. 6. 2

Tom. 2. Tra. 2 c. 6.

resistentia patri suo Abrahamo obtulit, vt sacrificaretur, iuxta DEI mandatum. Cuius exemplum docet nos gloriosissimum ac feruentissimum vitæ spiritualis initium esse, vt quis se promptum offerat ad ipsam mortem, si opus fuerit, subeundam, obedientiæ causa, vt postea dicetur.

AD HAEC omnia denique inuitat, iuuatque plurimùm gratia diuinæ vocationis, quæ solet in ipsis initijs omnes vitæ Religiosæ difficultates expedire; taliaque in eius exercitijs solatia conferre, vt facillimè ac iucundissimè eã aggrediatur ipse vocatus. Quare nec tempus vllum, nec oportunitas aptior est ad feruorem spiritus, quàm sint ipsi primi dies huius conuersionis, quam vocamus tyrocinium, siue Nouitiatum. Sunt enim hi dies ijs similes, quos Sanctus Iob vocat d *dies adolescentiæ suæ: quando secreto Deus erat in tabernaculo eius: quando erat Omnipotens cum eo; quando lauabat pedes suos butyro, & petra fundebat ei riuos olei.* In hoc enim tempore solet Deus teneras animas frequentius visitare, & in secreto cordis inspirationibus suis Sanctis alloqui, suaque omnipotentia ad bonorum operum executionem & exercitationem adiuuare, earumque inordinatos affectus blandis vnctionibus curare. Petra enim viua, quæ Christus est, in oratione ac diuinorum eius mysteriorum meditatione copiosum valde communicat oleum deuotionis, & abundantiam cœlestium consolationum. Quia vnctione omnia illis redduntur suauia; ac proinde est facilè, bonam contrahere consuetudinem, quæ possit per totam vitam durare. Quamobrem in Canticis exhortatur Deus animam religiosam, ne oportunam hanc occasionem elabi sibi permittat; sed feruenti nouæ vitæ principio in ea festinet. Iam enim (ait) e *hyems transijt* vitæ sæcularis; *imber* tempestatum & tentationum, quæ ingressum Religionis retardabant, *abijt, & recessit: flores* primi veris *apparuerunt* in hac Tyrocinij *terra: tempus putationis aduenit:* vt excessus abscindas, quos in sæculo habebas; & omnia superflua huius vitæ, & multa etiam licita, mortificatione præscindas: flores optimorum desideriorum apparuerunt, qui plurimorum fructuum sunt quasi prænuntij. Neque in floribus sistitur: iam enim, quasi *ficus, protulisti grossos tuos* dulcissimos, etiam cum spe, quod in posterum produces copiosiores: iam tanquam *vinea florens dedisti odorem tuum*, exempla scilicet magnæ ædificationis dans alijs. Contende igitur festinare, & in his exercitijs perseuerare, vt felix hoc primum ver sęcundus sequatur autumnus, & tyronis statum sequatur etiam status viri valde perfecti.

d Iob 29. 4.

e Cant. 2. 11.

§. 2.

OPERAE PRETIVM tamen est bene intelligere tutiorē & excellētiorē religiosæ vitæ cū feruore auspicādæ modū: duobus. n. modis intel-

ligi potest perfectio & ingressus in eã. *Primus* est, cũ aspicitur ornata omnib. fauoribus ac delitijs, ei in centuplo (cuius superiùs meminimus) promissis: quod Deus tyronibus præbet degustandum, vt maiori animi conatu eam quærere incipiant. Sed hic modus non adeò est tutus, neque perfectus: eò quòd nec sit probatus, nec exercitatus tentationibus & afflictionibus, quas crux Christi secum adfert: In qua humilitas, & patientia discitur; & fidelitas, fiducia, & charitatis præstantia manifestantur. Quamobrem ita Deus disponit: vt quo tempore primũ hoc ver adeò iucundè floret; & cùm ipsi Tyrones maximè essent in sua vocatione contenti: ex tempore tempestates oriantur, nebulæ, atque glacies, quasi in seuerissima hyeme: subtrahit enim ipse nonnihil cœleste lumen, quo illos recreabat; ac deuotionem sensibilem, quæ animum illis addebat; imò & potestatem Dæmoni facit, vt renouet tentationes, quas ante ingressum in Religionem adhibuerat; inferatque eis tædium rerum, quæ in ea sunt; ac in memoriam reuocet delectationem, ac recreationem, quam in rebus seculi habere solebant; ac difficultates magnas in progressu vitæ adeò seueræ eis confingat. Quod totum Deus permittit, non vt eos reprobet; sed vt exerceat, ac probet: ne tutos se esse reputent; sed profundius in humilitate, patientia, solidisque virtutibus proficiant. Speciatim etiam, vt ipsam perfectionem secundo alio modo excellentiori, magisque heroico aggrediantur: aspicientes eam, & amplectentes propter bonitatem & sanctitatem, quam in se habet, exutam omni solatio sensibili; indutam verò amaritudinibus, & afflictionibus, quas Christi crux secum adfert; & cùm desiderio ipsum in eis imitandi, reijcientes huiusmodi solatia in alteram vitam, & in supremam ipsius Dei prouidentiam. Quæ nõ obliuiscitur eorum, quos adeò resignatos videt, ac feruentes: sed potius in ipsismet a *persecutionibus largitur centuplum* cum summa in eisdem oblectatione: quemadmodum refert S. Marcus ipsum promisisse: aut ita rem disponit, vt hyemis frigora, & amaritudines cessent; redeant verò flores ac delitiæ æstiuæ, vt nouum recipiant animum. Quamuis paulò post tentatio redeat: ne adeo securi vnquam sint, vt locum dent negligentiæ. a *Mar.* 10 30

Hoc totum mirificè explicauit S. Gregorius in illa verba, quæ dixit quidam amicus ipsi Iob, postquam varias probationes retulisset, quibus Deus suos seruos exercet: quorum verborum hic fuit finis: b *hæc omnia operatur Deus tribus vicibus per singulos: vt reuocet animas eorum à corruptione, & illuminet luce viuentium.* Sed quæ tres vices sunt hæ? ait S. Gregorius, nisi tria tempora eorum, qui conuertuntur ad Deum: in quibus ille varijs eos tentationibus exercet, initio scilicet, medio ac fine vitæ eorum. Sed in eadem conuersione tres solent esse euentus. Primùm enim sunt suauitates, ac iucunditates spiritus; deinde sequuntur tentationes ac pugnę; ac tandem perfectionis plenitudo in omnibus virtutibus. Initio est iucunditas consola- *Lib. 24. mor. cap. 7.* b *Iob* 33. 29.

tionum: quia Dominus intercipit tentationes, ne illi fiant pusillanimes, & redeant ad seculum. quemadmodum refert Scriptura sacra, quod quando Deus eduxit filios Israel ex AEgypto, c *non eos duxit per viam terræ Philisthijm, ne fortè pœniteret eos, si vidissent, aduersum se bella consurgere, & reuerterentur in AEgyptum*. Postquam autem diuinę suauitatis dulcedinem degustarunt, permittit, Tentationes exurgere: ne se reputent iam perfectos; sed agnoscant, se in initio tanquam infantulos esse tractatos: quos Deus suarum consolationum lacte recreauit. Expediebat verò, eos ablactare; panemq; cum cortice, & solidum cibum porrigere: vt in viros fortes euaderent. Quòd si ex tentationis amaritudine desipere sibi videātur spiritûs cibi, quos antea dulces reputabant: ne tamen animum abijciant, aut diffidant: nam, vt dicitur apud Iob, d *Dominus faciet, vt reuertantur ad dies adolescentiæ suæ, & videbunt faciem eius in iubilo.* Et hac via, virtutum omnium perfectionem consequentur; ac centuplum, quod est earum præmium. Euenit Tyronibus Religiosis, quod Israelitis lætis & gaudentibus, quod de Pharaone totoque eius exercitu triumphassent: sed cùm in cœpto itinere pergerent, prima statio (vt supra diximus) fuit in e *Mara*, quod significat amaritudinem: *eò quòd aquæ illic essent amaræ: quas non poterant bibere*, etiamsi valde aliàs sitirent. Sed non defuit prouidentia diuina, quæ *ostendit Moysi lignum* tantæ virtutis, quòd cùm Moyses misisset in aquas, *in dulcedinem versæ sunt*. Et progredientes in eodem itinere, aliam fecerunt stationem in *Elim*, vbi, pro vno fonte aquæ amaræ, inuenerunt *duodecim fontes aquarū* dulcium, *& septuaginta palmas*: ex quibus comederunt ac biberunt quantum voluerunt. Hoc idem ait sanctus Hieronymus, geri in vita spirituali: cùm Religiosus mundum omninò deseruit, & innumeros hostes, exitum illum impedientes, superauit. Nam incipiens iter suum secundo vento, magnaque sua consolatione: ex tempore videt se in *Mara*, amaritudinibus vndique septum, nullum in Religiosis exercitijs solatium inueniens, quæ amara & insipida illi videntur: nec vires habet, vt illa deglutiat. Sed tanta est Dei benignitas, vt in his angustijs constituto, radio cœlestis suæ lucis admirabilem ostendat virtutem ligni sanctæ Crucis: quam ipse Christus Dominus portauit, & in ea mortuus est: cuius memoria & exemplo amarum conuertitur in dulce; & perseueranti in suis exercitijs, occurrent copiosi aquæ viuæ fontes, dulcesque multarum palmarum fructus, ob fauores ac delitias cœlestes, quas victorijs suis obtinet. Si igitur incipere cupis iter tuum feruenti quodam principio, hoc tibi ob oculos proponas; certoque persuadeas: te non venire ad Religionem, vt in ea lætus sis, ac hilaris: sed, vt pœnas & molestias sustineas; nec vt semper pace fruaris: sed vt graue sustineas bellum, pergens continue per angustam obseruantiæ Religiosæ semitam; & ingrediens per angustam propriæ mortificationis portam etiamsi valde amaram:

c Exo. 13. 17.
d Iob. 33. 25.
e Exod. 15. 23. 27.
Epist. ad Fabiolam de 42. mansion.

neque

neque enim alius eſt ad æternam vitam & Euangelicæ perfectionis celſitudinem aditus; nec medium efficacius ad latitudinem, cordiſque dilationem ipſam ingredientibus & ſequentibus promiſſam aſſequendam. Cogita, magni cóſilij Angelum tibi dicere, quòd alter Angelus dixit Eſdræ: f *Mare poſitum eſt in ſpatioſo loco, vt eſſet altum & immenſum: erit autem ei introitus in anguſto loco poſitus. qui igitur ingredi voluerit mare: ſi non tranſierit anguſtum, in latitudinem eius quomodo venire poterit? item ciuitas eſt ædificata, & poſita in loco campeſtri: eſt autem plena omnium bonorum. Introitus eius anguſtus, & in præcipiti poſitus: vt eſſet à dextris quidem ignis, à ſiniſtris aqua alta: ſemita autem eſt vna ſola inter eos poſita, hoc eſt, inter ignem & aquam: vt non capiat ſemita, niſi ſolummodo veſtigium hominis. ſi autem dabitur ciuitas homini in hæreditatem, ſi nunquam antepoſitum periculum pertranſierit: quomodo accipiet hæreditatem ſuam?* Huiuſmodi igitur eſt vita æterna, & Euangelica perfectio: quam ſectatur vita Religioſa. cuius ingreſſus valde eſt anguſtus, & lapſibus, ac præcipitijs in extrema vitioſa expoſitus, impellente præcipuè Satana ad caſum in ea. Tranſitus autem eſt in medio ignis & aquæ, omnium ſcilicet tribulationum & tentationum, quæ ſunt in arcta via, quam Chriſtus Seruator noſter calcauit: vt ipſius diſcipuli (vt ait S. Petrus) *ſequerentur eius veſtigia*, non declinantes ad dexteram, nec ad ſiniſtram. Quare qui ingenuè ac fortiter conſtituerint, per fretum hoc tranſire: peruenient ad latitudinem ſupernæ huius ciuitatis, in qua fruentur omnibus bonis, quibus licebit vota ac deſideria ſua omnia explere. Quamuis autem maior latitudo & ſaturitas ſit in cœlo: habent nihilominus etiam in hac vita ſuas latitudines & ſaturitates: quia poſt deſolationes ſequuntur ſolatia; & poſt anguſtias accedunt leuamina & tranquillitas. Iuxta illud Dauidis: g *Tranſiuimus per ignem & aquam: & eduxiſti nos in refrigerium.* Neque abſque myſterio meminit harum rerum, quæ ſunt elementa, quibus res immundæ ac ſordidæ mundantur & purificantur. Ac propterea Deus olim iubebat: h *aurum & argentum, & omne quod poteſt tranſire per flammas, igne purgandum. Quidquid autem ignem non poſſet ſuſtinere, aqua expiationis* eſſe mundandum. Vt intelligeremus: omnes calamitates, & huius vitæ tentationes, quæ iuſtis & electis eueniunt, eò tendere: vt ipſi ab omnibus ſuis vitijs & imperfectionibus expientur. Qui fortiſsimi ſunt, tranſeunt per ignem grauiſsimarum tentationum; debiliores autẽ, qui eas ferre non poſſunt: tranſeunt per alias leuiores; & qui magis ſunt inſignes, etiam vtraſque ſuſtinent: finis tamen ac terminus omnium eſt vitæ perfectæ refrigerium: quæ inſtar immenſi maris ampla eſt ac dilatata perfectæ Charitatis latitudine, quæ Diuinitatis, cui eſt vnita, proprietates induit. Denique ad inchoandum huiuſmodi feruore, refert plurimum, frequenter ſeipſum tentare, modis & rationibus ſupra indicatis: ita tamẽ, vt cùm repugnantiã aliquã, aut difficultatẽ aduerterit, quæ perfectionẽ impediat corde

f 4 Eſd. 7. 5.
1. Petr. 2. 21.
g Pſa. 65. 12.
h Nu. 31. 23
Cap. 5.

genero-

generoso ac robusto eam aggrediatur, vt vincat. Non debes esse sicut decem illi exploratores ad terram Promissionis missi, qui solo aspectu habitantium in ea tantum conceperunt timorem, vt dicerent: i *Nequaquam ad hunc populum valemus ascendere. quia fortior nobis est:* & ita populum scandalizarunt, vt cogitaret *melius esse reuerti in AEgyptum:* sed potius imitari debes reliquos duos qui cum eisdem missi fuerant, k *Iosue & Caleb*, qui contrà tantum animi & fortitudinis receperant, vt populum exhortarentur & animarent ad insigne illud cœptum viriliter aggrediendum, in virtute DEI, cum certa spe victoriæ. Cùm igitur mente & cogitatione aspexeris religiosæ vitæ difficultates: non debes pusillo esse animo: neque enim tu es, qui sis eas deuicturus; sed ipse Deus, in quo fiduciam tuam debes collocare: cuius omnipotentiâ debes teipsum animare; totumque tuarum potentiarum & sensuum populum exstimulare, ad huiusmodi tuos hostes aggrediendos, cum certa spe, quòd sis victor euasurus.

i Num. 13. 32.
k cap. 14. 7.

CAPVT X.

PRAECIPVAE VIRTVTES IN QVIBVS FERVOR *Perfectioq. Tyronum consistit: & quibus illi dotibus ornati esse debeant, vt ad Professionem & vota Religionis admittantur.*

YRONES, qui vitam nouam magno feruore ac perfectione cupiunt auspicari: meritò debent suos oculos conijcere in præclarum quoddam eius exemplar, quod Ieremias Propheta depinxit, cùm iuuenem quendam instrueret in rebus omnibus, quæ ad Diuini obsequij Professionem spectant: respiciebat enim ille (vt ait S. Hieronymus) Prophetico spiritu Euangelicam perfectionem, quam primæui Christiani erant sectaturi; & quam nunc Religiosi sectantur. Ita igitur loquitur: a *Noui diluculo, multa est fides tua. Pars mea Dominus, dixit anima mea: propterea expectabo eum. Bonus est Dominus sperantibus in eum, animæ quærenti illum. Bonum est præstolari cum silentio salutare Dei. Bonum est viro cùm portauerit iugum ab adolescentia sua. Sedebit solitarius, & tacebit: quia leuauit super se. Ponet in puluere os suum, si fortè sit spes. Dabit percutienti se maxillam, saturabitur opprobrijs.* Verba hæc summa quædam sunt Religiosorum exercitiorum à principio Vocationis vsq; ad eius culmẽ. Quæ etsi ad virum dirigantur, non propterea excluduntur fæminæ: quia in eis significatur virilis animus, ad egregium facinus adeò necessarium siue in viro sit, siue in fæmina; siue iuuenis, siue

a Thre. 3. 23.

senex, qui illud aggreditur. Cuius maior excellentia & præstantia consistit in Heroicis actibus trium virtutum Theologicarum: FIDEI, SPEI, & CHARITATIS: quarum dux est ipsa Fides. De qua Ieremias loquens cum Deo, & cum anima ait: *Noui diluculo, multa est fides tua.* Quasi dixerit: primum & ante omnia noui, Domine, magnam tuam fidelitatem, quam seruas in ijs, quæ promittis, adimplendis. Et similiter noui, o anima, magnam esse fidem tuam, qua rebus omnibus huius mundi renuntiasti, vt perfectius Deo tuo seruires. Et quomodo non tribuetur magnæ fidei, quod deserueris parentes, fratres, & notos; diuitias, & omnes possessiones: vt eum sequaris, quem oculis non vides: & renunties rebus omnibus præsentibus, & quæ videri possunt; propter futuras, & quæ non possunt videri? Hæc, *fides*, vt ait Apostolus, b *Abrahamum* fecit æterna laude dignum, cùm egressus est è terra sua, vt obediret Deo; & *Moysen*, cùm potiùs *elegit affligi cum populo Dei*, quàm esse in honore apud AEgyptios. *quia inuisibilem Deum, tanquam videns sustinuit.* Hæc eadem *fides* splendet in ijs, qui mundum deserunt, vt improperia Christi amplectantur: qui si, vt inceperunt progrediantur, æterna fient gloria digni. Nouitius igitur intelligat, ad se pertinere sententiam illam Habacuc Prophetæ, cuius & Apostolus sæpe meminit: c *Iustus ex fide viuit.* nam, vt hæc initium dedit eius in Religionem ingressui: ita eadem ipsum in Religione conseruabit. *Fides*, eius debet esse, in tentationibus clypeus, in tristitia solatium, leuamen in laboribus, ac dux in suis omnibus operibus. Et quemadmodum seculares ex suis viuunt patrimonijs, & hæreditatibus: ita Religiosus viuere debet ex patrimonio; *fidei* ac veritatum, quas illa docet, ad ipsius vitæ gubernationem. Quare semper debet studere, vt illa magnis suijpsius augmentis proficiat & crescat.

1. *De Fide.* *S. Hiero. ibi.*

b *Heb. 11. 8. 24.*

c *Haba. 2. 4. Roma. 1. 17. Galat. 3. 12. Hebr. 10. 38.*

ACTVS hic FIDEI valde perficitur actu CHARITATIS, quæ Diuinam vocationem acceptat ex amore, quem habet erga Deum: statuens, accipere eum in hæreditatem & possessionem suam, hoc est enim, quod significant verba illa Ieremiæ: *Pars mea Dominus, dixit anima mea.* Quæ explicans S. Hieronymus, dicit: ipse Dominus pars eius est, cuius amore omnia terrena despicit; & ipsum solum præ omnibus habere eligit. Deseruit patrem suum: accipit verò Deum in patrem; deseruit diuitias & possessiones, & accipit Deum in possessionem ac diuitias; deseruit omnia, quæ erant in mundo: & pro eis omnibus accipit ipsum Deum. Dicens cum Dauide: d *Defecit caro mea, & cor meum* præ amoris magnitudine *Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum. Quid enim mihi est in cælo? & à te quid volui super terram?*

2. *De Charitate.*

d *Psal. 72. 25.*

Ex hoc adeò inflammato amore, qui nihil nisi Deum ipsum velit, heroica spes oritur: cuius scopus est ipsemet Deus *Propterea*, inquit, *expectabo eũ*, quàm *bonus est Dominus sperantibus in eum! animæ quærenti eum!* Qui res omnes creatas & seipsum deseruit, non debet confidere in creaturis, neque

3. *De Spe.*

in viribus suis; sed in solo Deo. Et quod potissimum sperare debet, est possessio ipsiusmet Dei, relinquens cætera Diuinæ prouidentiæ. Hæc spes debet esse totum eius solatium & thesaurus: & eidem inniti debet tota eius fortitudo. Nam vt Isaias ait: e *Qui sperant in Domino, mutabunt fortitudinem, assument pennas sicut aquilæ, current & non ambulabunt, ambulabunt & non deficient.* O Propheta sancte: si omnes, qui sperant in Domino volabunt, current, & ambulabunt: quo peruenient? aut quid quærent? nam qui volat, currit, aut ambulat: aliquid quærit; &, vt aliquid obtineat, mouetur. Quid autem id est, nisi ipsemet Deus? quem Religiosus omnibus suis cogitationibus, verbis, & operibus perpetuò quærere debet: non aliud spectans, quam [illegible] Dei gloriam, eiusque voluntatis executionem, & in eius Diuino amore incrementum. Nam etsi decreuerit, Deum accipere in partem hæreditatis suæ; eumque iam secum habeat: semper tamen debet, recenter illum quærere, vt inueniat, magisque possideat. Nam vt S. Augustinus dixit: sine fine est quærendus, qui sine fine est amandus. Ac propterea dixit Dauid f *Quærite Dominum, & confirmamini: quærite faciem eius semper.* quod si quæras, qua via quærere illum debeas? dico: quærendum esse tribus prædictis virtutibus. *Fides* enim illum manifestat; *Spes* desiderat; *Charitas* amplectitur. *Fides* per meditationes & considerationes agnoscit Dei præsentiam in omni loco, & in rebus omnibus. *Spes* suspirat in orationibus, gemitque cupiens, illum semper habere secum. Et *Charitas* feruentibus amoris & gaudij actibus cum ipso Domino vnitur, & in solo ipso requiescit, quasi in vnico suo & vltimo fine, animæque suæ centro. Intelligat ergo Tyro: se ad Religionem venire, vt solum Deum in ea quærat; non seipsum, aut commoditates, aut vt hominibus placeat, sed soli Deo; & vt eius purissimum exerceat amorem. Hic intentionum suarum & votorum scopus esse debet, si Religiosæ Congregationis pars esse cupit. De qua S. Bernardus intelligit illud Dauidis: g *Hæc est generatio quærentium Dominum:* quærentium faciem Dei Iacob: eò quod eius diuino obsequio sint consecrati cum perfectione: quæ in eo consistit, vt quærant veraciter, frequenter, ac perseueranter. *Veritas* est, cum non aliud quærunt tanquam illum; non aliud præter illum; nec aliud post illũ: quod ad ipsius gloriam non possit dirigi. *Frequentia* censetur frequens repetitio considerationum, orationum, suspiriorum, desideriorum piorum, & affectuum, quibus spiritus in Dei cõspectu cõstituitur; & in ijs, quæ Deo placent, libenter occupatur. *Perseuerantia* apparet: cùm nec ipsa exercitia relaxant, nec dilationibus, aut moris, & contradictionibus exurgentibus defatigantur, aut deficiunt. Qui enim Deum quærit oportet esse longanimem & patientem. Propterea enim Ieremias addidit: *Bonum est cum silentio præstolari salutare Dei*, non murmurando, aut conquerendo, quod tardius, quàm cuperet, voti compos fiat. Perfectio. n. non vno die obtinetur, nec ipso tantum anno Tyrocinij; nec Deo tempus est præscribendum; sed (vt Isaias dixit)

e Isa. 40. 31.

f In Psalm. 104. 4.

S. Bonau. Opusc. de 7 itineri. itine. 6. distin. 6.

g Serm. in Psal. 23. 6. & serm. 2. ad Fratres in fine.

xit) *in silentio & spe sit fortitudo nostra*, donec Deo Domino nostro aliter faciendum videatur. h *Isa.30.15.*

§. 1.

VT quis ad excelsam adeò perfectionem ascendat, opus est cursum multo ante inchoare. Ac propterea statim Propheta adiecit: *Bonum est viro, cùm portauerit iugum ab adolescentia sua.* Omni enim dubio procul, refert plurimũ, quòd intrantes in Religionem fuerint ab adolescentia bene propensi ad actiones virtutum, & iugum diuinæ legis tollendum: hoc enim solet esse indicium, quod velit Deus, eos ferre iugum vitæ Religiosæ: vt supra est dictũ. Hoc cõsilio vsus est Nabuchodonosor Rex, cùm iussit a *Præposito Eunuchorũ, vt introduceret de filijs Israel, & de semine regio pueros, in quibus nulla esset macula, decoros forma, & eruditos omni sapientia, & doctos disciplina; & doceret eos literas, & linguã Chaldæorũ. Et constituit eis Rex Annonam per singulos dies de cibis suis, & de vino, vnde bibebat ipse: vt enutriti tribus annis, postea starent in cõspectu Regis*, eiq; ministrarent. Hûc in modũ vult Christus Dominus Prælatos Religionũ, qui sunt Præpositi sectantiũ castitatẽ, eligere adolescentes, suæ Religioni aptos. Quæ aptitudo etsi præcipuè in vocatione cõsistat, qua ipsemet Dominus eos eligit, & ad eam vocat: ea tamẽ vocatione supposita, nõ est alienũ, sed valde cõmodum, optare, eos habere magnas dotes naturales, nobilitatis, puritatis, sanitatis, ingenij, memoriæ, prudentiæ; & super omnia magnam propensionẽ ad actiones virtutũ ab ipsis teneris annis: & vniuersim, reliqua naturalia habẽat, quę ipsa Religio eis præbere nõ potest; ac proinde bonã aptitudinẽ ad disciplinas, & virtutes in quibus Religio potest eos adiuuare. Postquã aũt eos elegerint, conandum est, spatio triũ annorũ, toto sc. tempore Probationi assignato, eos docere leges & consuetudines, quas debeant perpetuo seruare, eosq; alere pane & vino doctrinæ, ac perfectionis Euangelicę; quã ipsemet Christus Dominus docuit & exercuit. Donec in his omnibus bene instructi, ingredi possint ad præsentiã sui Regis cęlestis, offerentes tria vota, seseq; dedicantes ad eius exactũ obsequiũ in omnibus, quæ ipse iusserit. Et tales, vt pluriniũ solent esse insigniores Religiosi, quiq; suã Religionẽ præ alijs exornãt: valde.n. aptè illis cõuenit iugũ vitę Religiosæ, cũ illud à iuuentute sua suspiciũt, & quando ab ipsa infantia bene propensi fuerũt, ad vitæ Christianæ iugũ portandũ. Ac propterea S. Basilius ait: Quando quis petit, admitti in Religionẽ: multũ referre, examinare & intelligere propensiones, & exercitia, quæ in sæculo habuerint: eum in modum, quo Christus Dominus noster audiens cuiusdam adolescentis bonas propensiones, quia b *omnia mandata custodierat à iuuentute sua*, eum vocauit, vt, relicto seculo, *ipsum sequeretur*. Nam, qui ab infantia ad malum propensi, prauas suas propensiones sũnt secuti, difficilius eas deserunt, & omninò mutantur. Quòd si aliqua mutatio ex feruore tyrocinij oritur paulò post torpori locum dantes, subitò prauæ illæ propensiones

Margin notes: 1. *Vide tom. 1. tract. 2, c. 7.* — a *Dan. 1. 3.* — *Reg. 10 & 15 ex Fusis.* — b *Matth. 19. 20.*

reuirescunt, quæ quodam modo erant connaturales. Quamuis non propterea semper(ait idem sanctus)reijciendi tales sint,sed probãdi exercitationibus vehemẽtioribus: nullũ enim vitium adeò est naturæ familiare, quod nõ vincatur Dei timore,magnaq; diligentia,adiuuãte gratia Diuina. Quod si Probationibus adhibitis,aduertentur illi rebelles iugiq; Religiosi hostes, sicut illi,de quibus dixit Ieremias: c *à seculo confregisti iugum meum,rupisti vincula mea,& dixisti:non seruiam*,nec alteri me subijciam.Tales, inquã,non sunt apti pro Religione:quæ obedientiæ ac subiectioni innititur: ideoque sunt tempestiue dimittendi. Si enim adhuc Tyrones iugum Religionis horrẽt: quid facient,cùm post multos annos maiorem accipiẽt libertatem? De sancto Francisco fertur quod noluerit suæ Religionis habitum viro cuidam petenti dare,eò quòd iussus,lactucam quandam more inuerso plantare,valde restiterit.Ex ea enim repugnantia deducebat sanctus ille, quantam in rebus alijs postea esset habiturus.

c *Iere.2.20.*

2. SVPPOSITA hac bona propensione naturali, ad iugum Religionis portandum:addit Propheta Ieremias de eodem adolescente:*sedebit solitarius & tacebit: quia leuauit se super se.* In qua sententia tres insinuat præclaras eius proprietates:quod scilicet sit amans quietis, & solitudinis; silentij & contemplationis: qua se super seipsum eleuat. Pro cuius maiori declaratione aduertit S.Gregorius Nazianzenus:tria esse naturalis constitutionis ac propensionis genera in hominibus:duo quidem extrema contraria:vnum verò insigne,quod tenet medium. Aliqui enim natura sunt timidi, ac pusillanimes; desides & abiecti cordis,& ad adeò modicum apti, vt nunquam aspirent ad eleuandum se supra seipsos; sed abiectæ suæ naturalis constitutionis gressui se semper accommodent. Et exteriùs quidem sunt quieti, ac tranquilli:id tamen non ex virtute,sed ex desidia & ineptitudine ad aliquid boni gerendum,prouenit.Amant solitudinem: quia timidi sunt,& pusillanimes; nec agere nouerunt cum alijs,præcipue qui sint alicuius momenti; aut quod sint natura melancholici, aut scrupulosi, aut rudes valde, & stupidi. Quod si tacent:id faciunt propter ignorantiam:quia non sciunt ad rem loqui;aut quod dicant,non occurrit:iuxta illud Ecclesiastici: d *Est tacens non habens sensum loquelæ*.Hos(ait S.hic Doctor,nunquam esse,nec valde improbos,nec valde bonos;qui non nocent alijs, neque prodesse norunt: quare etsi non sint dedecori suæ Religioni:tamẽ nec honori eidem sunt, quia tam in bono,quam in malo, sunt quasi aqua tepida, parumque ad Religionem apti,pro officijs,aut occupationibus alicuius momenti. Alij contra naturã sunt audaces,proiecti,& arrogantes: qui libenter erigunt se supra se ad res maiores,quã illorum captus ferat:idque non ex virtute,aut prudentia; sed ex temeritate, arrogantia, & superbia: superborum enim est proprium, cupere alijs videri plus,quàm reuera sint;sibique tribuere plura, quàm ha-

Hom.de modestia habẽda in disput.

d *Eccl.20 6.*

beant; seque vltra id, quod possunt, erigere. Et hi natura sunt vt plurimum inquieti, tumultuarij: qui libenter ad varia prodeunt, in res varias se immiscent, & cum omnibus garriunt: quia plus in eis passionum impetus imperat, quàm rationis dictamen. Quod si huiusmodi defectus oriantur ex ingenio duro & obstinato, sunt valde pernitiosi, contra finem, & scopum Religionis. Ac propterea Sanctus Basilius ait diligenter attendendum esse: an qui Religionem petit, consilio sit instabili, & ad constituendum quiduis in vtramlibet partem præcipiti: nunc scilicet hoc, nunc illud. Talem autem ait, non esse ad emittenda vota admittendum: eò quòd credibile sit, non perseueraturum; &, si inquietus sit ac temerarius, reliquos turbaturum, & vnionem religiosam discissurum; quod si adeò erit garrulus, vt e *linguam suam frænare non possit*, Sanctus Iacobus dicit, *eius vanam esse Religionem.* e Iac. 1. 26.

Alia sunt ingenia & naturales Constitutiones, quæ medium inter hæc extrema tenent: nam ex seipsis sunt homines generosi, magnanimi, & ad res magnas & egregias benè propensi: & qui cupiant se ipsos eleuare super se, & ita in bono crescere: vt quotidie seipsos superent: aliunde tamen sunt dociles, prudentes; ac in omnibus, quæ aggrediuntur, circumspecti. Qui si quietem, solitudinem, ac silentium amant: id faciunt, quòd iuxta rationis dictamen ita iudicent expedire. Hi inquam si à bonis Magistris instruantur, & adiuuentur, euadunt in virtute excellentes ad multorum vtilitatem, suçque Religionis, & familiæ, totiusque Ecclesiæ gloriam. De huiusmodi autẽ intelligitur, quod Ieremias dixit: *Virum assuetum portare iugum, sessurum solitarium, ac taciturum; quia leuauit super se. Primum* enim seipsum super se eleuauit: cùm in Religionis ingressu insigni magnanimitate opus fecit, hominis vires & adolescentiæ facultates excedens: sed postea eadem cordis magnanimitate aggreditur alia, quæ ipsum eleuant super se, & super omnia quæ ipsa caro & propria voluntas appetunt.

1. Qvamobrem *primum* amat stabilitatem, & constantiam in rebus omnibus, quas circa diuinum obsequium agit; detestatur f *stultorum mutabilitatem*, qui *Lunam* imitantur; amplectitur verò *sapientium constantiam*, qui semper sunt *sicut Sol*, sibi similes. f Eccl. 27. 12

2. Deinde amat solitudinem: quæ vitæ Religiosæ est valde familiaris, & propria; & vt S. Chrysostomus ait, in eo consistit, vt omnes eas personas euitet, quæ possunt ipsius profectum impedire: sed manet in suo cœnobio, horrens exitus leues per plateas, ac domos sæculares: sciens, quòd Religio (vt S. Bernardus ait) idem sit Religiosis, quod est piscina seu lacus piscibus: in quo manentes viuunt, & conseruantur; inde verò extracti pereunt. Et S. Antonius (vt refertur in Decreto) dicere solebat: Quemadmodum pisces extra aquam viuere non possunt; ita & religiosos extra suum monasterium non esse tutos, quando vanitas aut leuitas extra suam deducit clausuram. Hom. in Ps. 4. ad finem. Ser. 1. de S. Andrea. 16 q 1. c. Placuit.

Amat præterea solitudinem cellę suę certis tēporibus, vt in ea explere possit pensum suorū exercitiorū spiritualiū. Qui tamē non propterea refugit oportuno alio tēpore communicare, & agere cum alijs viris probis eiusdē Professionis. Et S. Dorotheus ait: antiquos Patres consueuisse diuidere perfectionē religiosam in duas partes: quarū altera erat, nosse solū esse, & quietum in sua cella; altera verò, scire, agere, & versari cum patribus & senioribus domesticis: vt bonis eorum exemplis & consilijs instrueretur. Serm. 16.

3. Ex his oritur, vt etiam amet silentium, cum omni ea seueritate, quam Religionis Regulæ præscribunt: eo quòd ad eius conseruationem multum id referat. Sed non loquitur tamen hic Ieremias præcipuè de silentio exteriori: si enim religiosus sit solus: quid mirum, si taceat, non habens cum quo loquatur? Sed quoniam qui soli sunt, solent intra seipsos valde loquaces esse, lingua scilicet imaginationis & ratiocinationis colloquentes cum absentibus, quasi essent præsentes; aut secum ipsis in varijs negotijs: ait non solum sessurum solitarium sed etiam *taciturum*: amando scilicet internum silentium, & frænando mentis vagationes, & ratiocinationes inutiles: quæ similes sunt verbis otiosis ac superfluis.

4. SED quoniam impossibile est, hominem ita interius tacere, vt cum nemine loquatur: addit vltimo Propheta, quod idem *leuauit se super se*: ad loquendum cum Deo, cum Angelis, & Sanctis: oratione scilicet & contemplatione quibus spiritum suum cum Diuino per amorem coniungit. Et quoniam nihil est excelsius ipso Deo: ideo non potest homo altius eleuare se super se: quàm cum se coniungit Deo, fitque vnus Spiritus cum illo. Et ita S. Hieronymus explicans hæc verba dicit: militum Christi perfectio est exutam mentem habere à cunctis terrenis negotijs, & tumultu seculi: eamque, quantum humana imbecillitas sinit, festinat vnire cum Christo. Ad hanc autem perfectionem aspirare debent Religiosi, quamuis rara sit & paucissimis dono Dei hæc perfectio cōcessa: eò quod pauci eo feruore, qui necessarius est, sese disponant, vt illam Deus ipsis largiatur. Est tamen operæ pretium, vt Nouitij ab ipso statim initio eam discere incipiant: ascendentes per quatuor iam insinuatos gradus, & portantes semper super se iugum legis, cū obedientia perfecta: hoc enim nullo tempore, nullo loco aut occupatione, aut exercitio per totam vitam est deponendum.

§. 2.

SED pergit vlteriùs Ieremiæ doctrina. ne enim, qui se eleuat super se, euanescat, & pereat: hoc ei pondus adijcit: *Ponet in puluere os suum*: hoc est demisse eliget sibi vltimum locum in rebus omnibus, relinquens alijs primum.

Nec vacat mysterio, quod non dixerit Propheta: ponet in terra os suū; sed *in puluere.* parte scilicet minutissima, & vilissima, & inutilissima terræ: quoniam vere humilis, ex rebus vilibus eligit sibi vilissimas, & abiectissimas in vestitu, habitatione, & alia supellectili; & in reliquis huius mundi. Et quamuis multa præstet, iudicat se seruum inutilem, omni honore & laude indignum. & vt appareat, eum id non facere coactum, sed sponte, ea phrasi vtitur, *ponendi os in puluere:* quasi eum osculans; humiliationemque & abiectionem magno amore complectēs: nec satis sibi esse existimat humilitatem ex veritate propriæ cognitionis ortam; sed & illam amplectitur, quam Sanctus Bernardus humilitatem charitatis & affectus appellat: eò quòd delitias suas reputet opprobria & contemptus: ideoque extendit sese, ad subeundos & amplectendos quos potest. Ac propterea etiam non dixit Ieremias, quod sedebit in puluere sed *in eo ponet os suum.* Quemadmodum enim, qui in terra sedet, non nisi mediam partem corporis ei coniungit, qui autem eandem osculatur, caput quoque ei coniungit, quæ suprema pars est hominis: ita qui perfectè est humilis, suam humiliationem exercet in rebus omnibus, excelsis, & abiectis; in ijs quæ sunt corporis, & quæ sunt Spiritus, in materia eruditionis, & in materia virtutum: nam a *quanto magnus est, humiliat se in omnibus.* Denique quoniam à Deo contra primos nostros parentes, propter eorum peccatum sententia illa fuit lata: b *Quia puluis es, & in puluerē reuerteris:* Os in puluere ponere, illumq; osculari, est, acceptare & venerari iustitiæ diuinę, sententiam, seseque ei subijcere, confitentem, se dignū esse, qui conuertatur in pulucrem; indignum verò, qui oculos in cœlum eleuet. Nā, quāuis hinc se eleuet supra se; vt coniūgatur Deo: inde tamen, sese humiliat & abijcit vsq; ad puluerem, quem habet sub pedibus agnoscens, se puluerē esse: ac proindè, se id promeritum, vt ab omnibus calcetur, & cōculcetur. Hoc ipsum tamē, quòd se ita abijcit, ipsum iuuat, vt se iterum erigat, ampliusq; leuet super seipsum. Ipsius enim Dei praxis & mos est, exaltare humiliantem se; & c *suscitare à terra inopem, & de stercore erigere pauperem: vt collocet eum cum principibus populi sui.* 1.

Sermo 4. in Cant.

a Eccl.3.20.

b Gene.3.19.

c Psa.112.7.

Hvic humilitati innititur Iusti fiducia & securitas: nam verè humilis, non est pusillanimis; sed quò minus in se; eo ampliùs confidit in Omnipotentia Dei. Quamuis, ne fiducia proprios limites transgrediatur; nec ipse nimis tutum se reputet: eidem coniungit castum timorem, qui vineam custodit, ac tuetur. Nimia enim securitas, mater est negligentiæ, ac destruit perseuerantiam. Ac propterea Ieremias, postquam dixit: ponet in puluere os suum, adiecit: *si fortè sit spes.* vt hac via bonum possideat, quod cupit. Dixit verò *si fortè:* non quòd de misericordia & liberalitate Diuina dubitet: sed quòd intrà seipsum confundatur, & erubescat, suam agnoscens indignitatem. 2.

resistentia patri suo Abrahamo obtulit, vt sacrificaretur, iuxta DEI mandatum. Cuius exemplum docet nos gloriosissimum ac feruentissimum vitæ spiritualis initium esse, vt quis se promptum offerat ad ipsam mortem, si opus fuerit, subeundam, obedientiæ causa, vt postea dicetur.

AD HAEC omnia denique inuitat, iuuatque plurimùm gratia diuinæ vocationis, quæ solet in ipsis initijs omnes vitæ Religiosæ difficultates expedire; taliaque in eius exercitijs solatia conferre, vt facillimè ac iucundissimè ea aggrediatur ipse vocatus. Quare nec tempus vllum, nec oportunitas aptior est ad feruorem spiritus, quàm sint ipsi primi dies huius conuersionis, quam vocamus tyrocinium, siue Nouitiatum. Sunt enim hi dies ijs similes, quos Sanctus Iob vocat d *dies adolescentiæ suæ: quando secreto Deus erat in tabernaculo eius: quando erat Omnipotens cum eo; quando lauabat pedes suos butyro, & petra fundebat ei riuos olei.* In hoc enim tempore solet Deus teneras animas frequentius visitare, & in secreto cordis inspirationibus suis Sanctis alloqui, suaque omnipotentia ad bonorum operum executionem & exercitationem adiuuare, earumque inordinatos affectus blandis vnctionibus curare. Petra enim viua, quæ Christus est, in oratione ac diuinorum eius mysteriorum meditatione copiosum valde communicat oleum deuotionis, & abundantiam cœlestium consolationum. Qua vnctione omnia illis redduntur suauia; ac proinde est facilè, bonam contrahere consuetudinem, quæ possit per totam vitam durare. Quamobrem in Canticis exhortatur Deus animam religiosam, ne oportunam hanc occasionem elabi sibi permittat; sed feruenti nouæ vitæ principio in ea festinet. Iam enim (ait) e *hyems transiit* vitæ sæcularis; *imber* tempestatum & tentationum, quæ ingressum Religionis retardabant, *abijt, & recessit: flores* primi veris *apparuerunt* in hac Tyrocinij *terra: tempus putationis aduenit:* vt excessus abscindas, quos in seculo habebas; & omnia superflua huius vitæ, & multa etiam licita, mortificatione præscindas: flores optimorum desideriorum apparuerunt, qui plurimorum fructuum sunt quasi prænuntij. Neque in floribus sistitur: iam enim, quasi *ficus, protulisti grossos tuos* dulcissimos, etiam cum spe, quod in posterum produces copiosiores: iam tanquam *vinea* florens *dedisti odorem tuum*, exempla scilicet magnæ ædificationis dans alijs. Contende igitur festinare, & in his exercitijs perseuerare, vt felix hoc primum ver fecundus sequatur autumnus, & tyronis statum sequatur etiam status viri valde perfecti.

d Iob 29. 4.

e Cant. 2. 11.

§. 2.

OPERAEPRETIVM tamen est bene intelligere tutiorē & excellētiorē religiosæ vitæ cū feruore auspicādæ modū: duobus n. modis intel-

ligi poteſt perfectio & ingreſſus in eã. *Primus* eſt, cũ aſpicitur ornata omnib. fauoribus ac delitijs, ei in centuplo (cuius ſuperiùs meminimus) promiſſis: quod Deus tyronibus præbet deguſtandum, vt maiori animi conatu eam quærere incipiant. Sed hic modus non adeò eſt tutus, neque perfectus: eò quòd nec ſit probatus, nec exercitatus tentationibus & afflictionibus, quas crux Chriſti ſecum adfert: In qua humilitas, & patientia diſcitur; & fidelitas, fiducia, & charitatis præſtantia manifeſtantur. Quamobrem ita Deus diſponit: vt quo tempore primũ hoc ver adeò iucundè floret; & cùm ipſi Tyrones maximè eſſent in ſua vocatione contenti: ex tempore tempeſtates oriantur, nebulæ, atque glacies, quaſi in ſeuerisſima hyeme: ſubtrahit enim ipſe nonnihil cœleſte lumen, quo illos recreabat; ac deuotionem ſenſibilem, quæ animum illis addebat; imò & poteſtatem Dæmoni facit, vt renouet tentationes, quas ante ingreſſum in Religionem adhibuerat; inferatque eis tædium rerum, quæ in ea ſunt; ac in memoriam reuocet delectationem, ac recreationem, quam in rebus ſeculi habere ſolebant; ac difficultates magnas in progreſſu vitæ adeò ſeueræ eis confingat. Quod totum Deus permittit, non vt eos reprobet; ſed vt exerceat, ac probet: ne tutos ſe eſſe reputent; ſed profundius in humilitate, patientia, ſolidiſque virtutibus proficiant. Speciatim etiam, vt ipſam perfectionem ſecundo alio modo excellentiori, magiſque heroico aggrediantur: aſpicientes eam, & amplectentes propter bonitatem & ſanctitatem, quam in ſe habet, exutam omni ſolatio ſenſibili; indutam verò amaritudinibus, & afflictionibus, quas Chriſti crux ſecum adfert; & cùm deſiderio ipſum in eis imitandi, reijcientes huiuſmodi ſolatia in alteram vitam, & in ſupremam ipſius Dei prouidentiam. Quæ nõ obliuiſcitur eorum, quos adeò reſignatos videt, ac feruentes: ſed potius in ipſiſmet a *perſecutionibus largitur centuplum* cum ſumma in eiſdem oblectatione: quemadmodum refert S. Marcus ipſum promiſiſſe: aut ita rem diſponit, vt hyemis frigora, & amaritudines ceſſent; redeant verò flores ac delitiæ æſtiuæ, vt nouum recipiant animum. Quamuis paulò poſt tentatio redeat: ne adeo ſecuri vnquam ſint, vt locum dent negligentiæ. a Mar.10 30

Hoc totum mirificè explicauit S. Gregorius in illa verba, quæ dixit quidam amicus ipſi Iob, poſtquam varias probationes retuliſſet, quibus Deus ſuos ſeruos exercet: quorum verborum hic fuit finis: b *hæc omnia operatur Deus tribus vicibus per ſingulos: vt reuocet animas eorum à corruptione, & illuminet luce viuentium.* Sed quæ tres vices ſunt hæ? ait S. Gregorius, niſi tria tempora eorum, qui conuertuntur ad Deum: in quibus ille varijs eos tentationibus exercet, initio ſcilicet, medio ac fine vitæ eorum. Sed in eadem conuerſione tres ſolent eſſe euentus. Primùm enim ſunt ſuauitates, ac iucunditates ſpiritus; deinde ſequuntur tentationes ac pugnę; ac tandem perfectionis plenitudo in omnibus virtutibus. Initio eſt iucunditas conſola- Lib.24.mor. cap.7. b Iob 33.29.

tionum: quia Dominus intercipit tentationes, ne illi fiant pusillanimes, & redeant ad seculum. quemadmodum refert Scriptura sacra, quod quando
c Exo.13 17. Deus eduxit filios Israel ex AEgypto, c *non eos duxit per viam terræ Philistijm, ne fortè pœniteret eos, si vidissent, aduersum se bella consurgere, & reuerterentur in AEgyptum.* Postquam autem diuinę suauitatis dulcedinem degustarunt, permittit, Tentationes exurgere: ne se reputent iam perfectos; sed agnoscant, se in initio tanquam infantulos esse tractatos: quos Deus suarum consolationum lacte recreauit. Expediebat verò, eos ablactare; panemq; cum cortice, & solidum cibum porrigere: vt in viros fortes euaderent. Quòd si ex tentationis amaritudine desipere sibi videatur spiritûs cibi, quos antea dulces reputabant: ne tamen animum abijciant, aut diffidant: nam, vt dicitur apud Iob, d *Dominus faciet, vt reuertantur ad dies adolescentiæ suæ, & videbunt faciem eius in iubilo.*
d Iob.33. 25. Et hac via, virtutum omnium perfectionem consequentur; ac centuplum, quod est earum prœmium. Euenit Tyronibus Religiosis, quod Israelitis lætis & gaudentibus, quod de Pharaone totoque eius exercitu triumphassent: sed cùm in cœpto itinere pergerent, prima statio (vt supra diximus) fuit in e *Mara*, quod significat amaritudinem: *eò quòd aquæ illic essent amara: quas non poterant biberere*, etiamsi valde aliàs sitirent. Sed non defuit prouidentia diuina, quæ *ostendit Moysi lignum* tantæ virtutis, quòd cùm Moyses misisset in aquas, *in dulcedinem versæ sunt.* Et progredientes in eodem itinere, aliam fecerunt stationem in *Elim*, vbi, pro vno fonte aquæ amaræ, inuenerunt *duodecim fontes aquarũ* dulcium, *& septuaginta palmas:* ex quibus comederunt ac biberunt quantum voluerunt. Hoc idem ait sanctus Hieronymus, geri in vita spirituali: cùm Religiosus mundum omninò deseruit, & innumeros hostes, exitum illum impedientes, superauit. Nam incipiens iter suum secundo vento, magnaque sua consolatione: ex tempore videt se in *Mara*, amaritudinibus vndique septum, nullum in Religiosis exercitijs solatium inueniens, quæ amara & insipida illi videntur: nec vires habet, vt illa deglutiat. Sed tanta est Dei benignitas, vt in his angustijs constituto, radio cœlestis suæ lucis admirabilem ostendat virtutem ligni sanctæ Crucis: quam ipse Christus Dominus portauit, & in ea mortuus est: cuius memoria & exemplo amarum conuertitur in dulce; & perseueranti in suis exercitijs, occurrent copiosi aquæ viuæ fontes, dulcesque multarum palmarum fructus, ob fauores ac delitias cœlestes, quas victorijs suis obtinet. Si igitur incipere cupis iter tuum feruenti quodam principio, hoc tibi ob oculos proponas; certoque persuadeas: te non venire ad Religionem, vt in ea lætus sis, ac hilaris: sed, vt pœnas & molestias sustineas; nec vt semper pace fruaris: sed vt graue sustineas bellum, pergens continue per angustam obseruantiæ Religiosæ semitam; & ingrediens per angustam propriæ mortificationis portam etiamsi valde amaram:

e Exod.15. 31 27.

Epist. ad Fabiolam de 42. mansion.

neque

neque enim alius est ad æternam vitam & Euangelicæ perfectionis celsitudinem aditus; nec medium efficacius ad latitudinem, cordisque dilationem ipsam ingredientibus & sequentibus promissam assequendam. Cogita, magni cōsilij Angelum tibi dicere, quòd alter Angelus dixit Esdræ: f *Mare positum est in spatioso loco, vt esset altum & immensum: erit autem ei introitus in angusto loco positus. qui igitur ingredi voluerit mare: si non transierit angustum, in latitudinem eius quomodo venire poterit? item ciuitas est ædificata, & posita in loco campestri: est autem plena omnium bonorum. Introitus eius angustus, & in præcipiti positus: vt esset à dextris quidem ignis, à sinistris aqua alta: semita autem est vna sola inter eos posita, hoc est, inter ignem & aquam: vt non capiat semita, nisi solummodo vestigium hominis. si autem dabitur ciuitas homini in hæreditatem, si nunquam antepositum periculum pertransierit: quomodo accipiet hæreditatem suam?* Huiusmodi igitur est vita æterna, & Euangelica perfectio: quam sectatur vita Religiosa. cuius ingressus valde est angustus, & lapsibus, ac præcipitijs in extrema vitiosa expositus, impellente præcipuè Satana ad casum in ea. Transitus autem est in medio ignis & aquæ, omnium scilicet tribulationum & tentationum, quæ sunt in arcta via, quam Christus Seruator noster calcauit: vt ipsius discipuli (vt ait S. Petrus) *sequerentur eius vestigia*, non declinantes ad dexteram, nec ad sinistram. Quare qui ingenuè ac fortiter constituerint, per fretum hoc transire: peruenient ad latitudinem supernæ huius ciuitatis, in qua fruentur omnibus bonis, quibus licebit vota ac desideria sua omnia explere. Quamuis autem maior latitudo & saturitas sit in cœlo: habent nihilominus etiam in hac vita suas latitudines & saturitates: quia post desolationes sequuntur solatia; & post angustias accedunt leuamina & tranquillitas. Iuxta illud Dauidis: g *Transiuimus per ignem & aquam: & eduxisti nos in refrigerium*. Neque absque mysterio meminit harum rerum, quæ sunt elementa, quibus res immundæ ac sordidæ mundantur & purificantur. Ac propterea Deus olim iubebat: h *aurum & argentum, & omne quod potest transire per flammas, igne purgandum. Quidquid autem ignem non posset sustinere, aqua expiationis* esse mundandum. Vt intelligeremus: omnes calamitates, & huius vitæ tentationes, quæ iustis & electis eueniunt, eò tendere: vt ipsi ab omnibus suis vitijs & imperfectionibus expientur. Qui fortissimi sunt, transeunt per ignem grauissimarum tentationum; debiliores autē, qui eas ferre non possunt: transeunt per alias leuiores; & qui magis sunt insignes, etiam vtrasque sustinent: finis tamen ac terminus omnium est vitæ perfectæ refrigerium: quæ instar immensi maris ampla est ac dilatata perfectæ Charitatis latitudine, quæ Diuinitatis, cui est vnita, proprietates induit. Denique ad inchoandum huiusmodi feruore, refert plurimum, frequenter seipsum tentare, modis & rationibus supra indicatis: ita tamē, vt cùm repugnantiā aliquā, aut difficultatē aduerterit, quæ perfectionē impediat corde

f 4 Esd. 7.5.
1. Petr. 2.21.
g Psa. 65.12.
h Nu. 31. 23
Cap. 5.

generO-

senex,qui illud aggreditur.Cuius maior excellentia & præstantia consistit in Heroicis actibus trium virtutum Theologicarum: Fidei, Spei, & Charitatis:quarum dux est ipsa Fides.De qua Ieremias loquens cum Deo,& cum anima ait: *Noui diluculo, multa est fides tua.* Quasi dixerit:primum & ante omnia noui, Domine, magnam tuam fidelitatem, quam seruas in ijs,quæ promittis,adimplendis. Et similiter noui, o anima, magnam esse fidem tuam,qua rebus omnibus huius mundi renuntiasti,vt perfectius Deo tuo seruires.Et quomodo non tribuetur magnæ fidei,quòd deserueris parentes,fratres,& notos;diuitias,& omnes possessiones: vt eum sequaris, quem oculis non vides: & renunties rebus omnibus præsentibus, & quæ videri possunt;propter futuras,& quæ non possunt videri?Hæc,*fides*,vt ait Apostolus,b *Abrahamum* fecit æterna laude dignum, cùm egressus est è terra sua, vt obediret Deo; & *Moysen*, cùm potiùs *elegit affligi cum populo Dei*, quàm esse in honore apud AEgyptios.*quia inuisibilem Deum, tanquam videns sustinuit*. Hæc eadem *fides* splendet in ijs, qui mundum deserunt, vt improperia Christi amplectantur: qui si, vt inceperunt progrediantur, æterna fient gloria digni.Nouitius igitur intelligat,ad se pertinere sententiam illam Habacuc Prophetæ, cuius & Apostolus sæpe meminit: c *Iustus ex fide viuit.* nam,vt hæc initium dedit eius in Religionem ingressui:ita eadem ipsum in Religione conseruabit.*Fides*, eius debet esse,in tentationibus clypeus,in tristitia solatium, leuamen in laboribus, ac dux in suis omnibus operibus. Et quemadmodum seculares ex suis viuunt patrimonijs,& hæreditatibus: ita Religiosus viuere debet ex patrimonio; *fidei* ac veritatum,quas illa docet, ad ipsius vitæ gubernationem. Quare semper debet studere, vt illa magnis suijpsius augmentis proficiat & crescat.

1. De Fide. S.Hiero.ibi.

b Heb.11.8.24.

c Haba.2.4. Roma.1.17. Galat.3.12. Hebr.10.38.

Actvs hic Fidei valde perficitur actu Charitatis,quæ Diuinam vocationem acceptat ex amore, quem habet erga Deum: statuens,accipere eum in hæreditatem & possessionem suam, hoc est enim, quod significant verba illa Ieremiæ: *Pars mea Dominus,dixit anima mea* Quæ explicans S.Hieronymus,dicit: ipse Dominus pars eius est,cuius amore omnia terrena despicit; & ipsum solum præ omnibus habere eligit. Deseruit patrem suum: accipit verò Deum in patrem; deseruit diuitias & possessiones, & accipit Deum in possessionem ac diuitias;deseruit omnia,quæ erant in mundo: & pro eis omnibus accipit ipsum Deum. Dicens cum Dauide: d *Defecit caro mea, & cor meum* præ amoris magnitudine *Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum. Quid enim mihi est in cœlo? & à te quid volui super terram?*

2. De Charitate.

d Psal.72.25.

Ex hoc adeò inflammato amore,qui nihil nisi Deum ipsum velit,heroica spes oritur:cuius scopus est ipsemet Deus *Propterea*,inquit, *expectabo eũ*, quàm *bonus est Dominus sperantibus in eum! animæ quærenti eum!* Qui res omnes creatas & seipsum deseruit, non debet confidere in creaturis, neque

3. De Spe.

in viribus suis; sed in solo Deo. Et quod potissimum sperare debet, est possessio ipsiusmet Dei, relinquens cætera Diuinæ prouidentiæ. Hæc spes debet esse totum eius solatium & thesaurus: & eidem inniti debet tota eius fortitudo. Nam vt Isaias ait: c *Qui sperant in Domino, mutabunt fortitudinem, assument pennas sicut aquilæ, current & non ambulabunt, ambulabunt & non deficient.* O Propheta sancte: si omnes, qui sperant in Domino volabunt, current, & ambulabunt: quo peruenient? aut quid quærent? nam qui volat, currit, aut ambulat: aliquid quærit; &, vt aliquid obtineat, mouetur. Quid autem id est, nisi ipsemet Deus? quem Religiosus omnibus suis cogitationibus, verbis, & operibus perpetuò quærere debet: non aliud spectans, quam ipsius Dei gloriam, eiusque voluntatis executionem, & in eius Diuino amore incrementum. Nam etsi decreuerit, Deum accipere in partem hæreditatis suæ; eumque iam secum habeat: semper tamen debet, recenter illum quærere, vt inueniat, magisque possideat. Nam vt S. Augustinus dixit: sine fine est quærendus, qui fine fine est amandus. Ac propterea dixit Dauid f *Quærite Dominum, & confirmamini: quærite faciem eius semper.* quod si quæras, qua via quærere illum debeas? dico: quærendum esse tribus prædictis virtutibus. *Fides* enim illum manifestat; *Spes* desiderat; *Charitas* amplectitur. *Fides* per meditationes & considerationes agnoscit Dei præsentiam in omni loco, & in rebus omnibus. *Spes* suspirat in orationibus, gemitque cupiens, illum semper habere secum. Et *Charitas* feruentibus amoris & gaudij actibus cum ipso Domino vnitur, & in solo ipso requiescit, quasi in vnico suo & vltimo fine, animæque suæ centro. Intelligat ergo Tyro: se ad Religionem venire, vt solum Deum in ea quærat; non se ipsum, aut commoditates, aut vt hominibus placeat, sed soli Deo; & vt eius purissimum exerceat amorem. Hic intentionum suarum & votorum scopus esse debet, si Religiosæ Congregationis pars esse cupit. De qua S. Bernardus intelligit illud Dauidis: g *Hæc est generatio quærentium Dominum:* quærentium faciem Dei Iacob: eò quod eius diuino obsequio sint consecrati cum perfectione: quæ in eo consistit, vt quærant veraciter, frequenter, ac perseueranter. *Veritas* est, cùm non aliud quærunt tanquam illum; non aliud præter illum; nec aliud post illũ: quod ad ipsius gloriam non possit dirigi. *Frequentia* censetur frequens repetitio considerationum, orationum, suspiriorum, desideriorum piorum, & affectuum, quibus spiritus in Dei cõspectu cõstituitur; & in ijs, quæ Deo placent, libenter occupatur. *Perseuerantia* apparet: cùm nec ipsa exercitia relaxant, nec dilationibus, aut moris, & contradictionibus exurgentibus defatigantur, aut deficiunt. Qui enim Deum quærit oportet esse longanimem & patientem. Propterea enim Ieremias addidit: *Bonum est cum silentio præstolari salutare Dei,* non murmurando, aut conquerendo, quòd tardius, quàm cuperet, voti compos fiat. Perfectio. n. non vno die obtinetur, nec ipso tantum anno Tyrocinij; nec Deo tempus est præscribendum; sed (vt Isaias dixit)

c *Isa. 40. 31.*

f *In Psalm. 104. 4.*

S. Bonau. opusc. de 7 itineri. æter. 6. distin. 6.

g *Serm. in Psal. 23. 6. & serm. 2. ad Fratres in fine.*

xit) h *in silentio & spe sit fortitudo nostra*, donec Deo Domino nostro aliter faciendum videatur. h *Isa.30.15.*

§. 1.

Vt quis ad excelsam adeo perfectionem ascendat, opus est cursum multo ante inchoare. Ac propterea statim Propheta adiecit: *Bonum est viro, cùm portauerit iugum ab adolescentia sua.* Omni enim dubio procul, refert plurimû, quòd intrantes in Religionem fuerint ab adolescentia bene propensi ad actiones virtutum, & iugum diuinæ legis tollendum: hoc enim solet esse indicium, quod velit Deus, eos ferre iugum vitæ Religiosæ: vt supra est dictû. Hoc côsilio vsus est Nabuchodonosor Rex, cùm iussit a *Præposito Eunuchorû, vt introduceret de filijs Israel, & de semine regio pueros, in quibus nulla esset macula, decoros forma, & eruditos omni sapientia, & doctos disciplina; & doceret eos literas, & linguâ Chaldæorû. Et constituit eis Rex Annonam per singulos dies de cibis suis, & de vino, vnde bibebat ipse: vt enutriti tribus annis, postea starent in côspectu Regis*, eiq; ministrarent. Huc in modû vult Christus Dominus Prælatos Religionû, qui sunt Præpositi sectantiû castitaté, eligere adolescentes, suæ Religioni aptos. Quæ aptitudo etsi præcipuè in vocatione côsistat, qua ipsemet Dominus eos eligit, & ad eam vocat: ea tamé vocatione supposita, nô est alienû, sed valde cômodum, optare, eos habere magnas dotes naturales, nobilitatis, puritatis, sanitatis, ingenij, memoriæ, prudentiæ; & super omnia magnam propensioné ad actiones virtutû ab ipsis teneris annis: & vniuersim, reliqua naturalia habeât, quę ipsa Religio eis præbere nô potest; ac proinde bonâ aptitudiné ad disciplinas, & virtutes in quibus Religio potest eos adiuuare. Postquâ aût eos elegerint, conandum est, spatio triû annorû, toto sc. tempore Probationi assignato, eos docere leges & consuetudines, quas debeant perpetuo seruare, eosq; alere pane & vino doctrinæ, ac perfectionis Euangelicę; quâ ipsemet Christus Dominus docuit & exercuit. Donec in his omnibus bene instructi, ingredi posint ad præsent á sui Regis cęlestis, offerentes tria vota, seseq; dedicantes ad eius exactû obsequiû in omnibus, quæ ipse iusserit. Et tales, vt plurimû solent esse insigniores Religiosi, quiq; suâ Religioné præ alijs exornât: valde.n. aptè illis côuenit iugû vitę Religiosæ, cû illud à iuuentute sua suscepiût, & quando ab ipsa infantia bene propensi fuerût, ad vitæ Christianæ iugû portandû. Ac propterea S. Basilius ait: Quando quis petit, admitti in Religioné: multû referre, examinare & intelligere propensiones, & exercitia, quæ in sæculo habuerunt: eum in modum, quo Christus Dominus noster audiens cuiusdam adolescentis bonas propensiones, quia b *omnia mandata custodierat à iuuentute sua*, eum vocauit, vt, relicto seculo, *ipsum sequeretur*. Nam, qui ab infantia ad malum propensi, prauas suas propensiones sunt secuti, difficiliùs eas deserunt, & omninò mutantur. Quòd si aliqua mutatio ex feruore tyrocinij oritur paulò post torpori locum dantes, subitò prauæ illæ propensiones

I. *Videtom.1. tract 2.c.7.*

a *Dan.1.3.*

Reg.10 & 15 ex Fusi.

b *Matth 19. 20.*

reuirescunt, quæ quodam modo erant connaturales. Quamuis non propterea semper (ait idem sanctus) reijciendi tales sint, sed probādi exercitationibus vehemētioribus: nullū enim vitium adeò est naturæ familiare, quod nō vincatur Dei timore, magnaq; diligentia, adiuuāte gratia Diuina. Quod si Probationibus adhibitis, aduertentur illi rebelles iugiq; Religiosi hostes, sicut illi, de quibus dixit Ieremias: c *à seculo confregisti iugum meum, rupisti vincula mea, & dixisti: non seruiam*. nec alteri me subijciam. Tales, inquā, non sunt apti pro Religione: quæ obedientiæ ac subiectioni innititur: ideoque sunt tempestiue dimittendi. Si enim adhuc Tyrones iugum Religionis horrēt: quid facient, cùm post multos annos maiorem accipiēt libertatem? De sancto Francisco fertur quod noluerit suæ Religionis habitum viro cuidam petenti dare, eò quòd iussus, lactucam quandam more inuerso plantare, valde restiterit. Ex ea enim repugnantia deducebat sanctus ille, quantam in rebus alijs postea esset habiturus.

c Iere. 2. 20.

2. SVPPOSITA hac bona propensione naturali, ad iugum Religionis portandum: addit Propheta Ieremias de eodem adolescente: *sedebit solitarius & tacebit: quia leuauit se super se.* In qua sententia tres insinuat præclaras eius proprietates: quod scilicet sit amans quietis, & solitudinis; silentij & contemplationis: qua se super seipsum eleuat. Pro cuius maiori declaratione aduertit S. Gregorius Nazianzenus: tria esse naturalis constitutionis ac propensionis genera in hominibus: duo quidem extrema contraria: vnum verò insigne, quod tenet medium. Aliqui enim naturâ sunt timidi, ac pusillanimes; desides & abiecti cordis, & ad adeò modicum apti, vt nunquam assurgent ad eleuandum se supra seipsos; sed abiectæ suæ naturalis constitutionis gressui se semper accommodent. Et exteriùs quidem sunt quieti, ac tranquilli: id tamen non ex virtute, sed ex desidia & ineptitudine ad aliquid boni gerendum, prouenit. Amant solitudinem: quia timidi sunt, & pusillanimes; nec agere nouerunt cum alijs, præcipue qui sint alicuius momenti; aut quod sint natura melancholici, aut scrupulosi, aut rudes valde, & stupidi. Quod si tacent: id faciunt propter ignorantiam: quia non sciunt ad rem loqui; aut quod dicant, non occurrit: iuxta illud Ecclesiastici: d *Est tacens non habens sensum loquela*. Hos (ait S. hic Doctor) nunquam esse, nec valde improbos, nec valde bonos; qui non nocent alijs, neque prodesse norunt: quare etsi non sint dedecori suæ Religioni: tamē nec honori eidem sunt. quia tam in bono, quam in malo, sunt quasi aqua tepida, parumque ad Religionem apti, pro officijs, aut occupationibus alicuius momenti. Alij contra naturā sunt audaces, proiecti, & arrogantes: qui libenter erigunt se supra se ad res maiores, quā illorum captus ferat: idque non ex virtute, aut prudentia; sed ex temeritate, arrogantia, & superbia: superborum enim est proprium, cupere alijs videri plus, quàm reuera sint; sibique tribuere plura, quàm habeant;

Hom. de modestia habēda in disput.

d Eccl. 20. 6.

beant; seque vltra id, quod possunt, erigere. Et hi natura sunt vt plurimum inquieti, tumultuarij: qui libenter ad varia prodeunt, in res varias se immiscent, & cum omnibus garriunt: quia plus in eis passionum impetus imperat, quàm rationis dictamen. Quod si huiusmodi defectus oriantur ex ingenio duro & obstinato, sunt valde pernitiosi, contra finem, & scopum Religionis. Ac propterea Sanctus Basilius ait diligenter attendendum esse: an qui Religionem petit, consilio sit instabili, & ad constituendum quiduis in vtramlibet partem præcipiti: nunc scilicet hoc, nunc illud. Talem autem ait, non esse ad emittenda vota admittendum: eò quòd credibile sit, non perseueraturum; &, si inquietus sit ac temerarius, reliquos turbaturum, & vnionem religiosam discissurum; quod si adeò erit garrulus, vt e *linguam suam frænare non possit*, Sanctus Iacobus dicit, *eius vanam esse Religionem*. e Iac. 1. 26.

Alia sunt ingenia & naturales Constitutiones, quæ medium inter hæc extrema tenent: nam ex seipsis sunt homines generosi, magnanimi, & ad res magnas & egregias benè propensi: & qui cupiant se ipsos eleuare super se, & ita in bono crescere: vt quotidie seipsos superent: aliunde tamen sunt dociles, prudentes; ac in omnibus, quæ aggrediuntur, circumspecti. Qui si quietem, solitudinem, ac silentium amant: id faciunt, quòd iuxta rationis dictamen ita iudicent expedire. Hi inquam si à bonis Magistris instruantur, & adiuuentur, euadunt in virtute excellentes ad multorum vtilitatem, suçque Religionis, & familiæ, totiusque Ecclesiæ gloriam. De huiusmodi auté intelligitur, quod Ieremias dixit: *Virum assuetum portare iugum, sessurum solitarium, ac taciturum; quia leuauit super se. Primum* enim seipsum super se eleuauit: cùm in Religionis ingressu insigni magnanimitate opus fecit, hominis vires & adolescentiæ facultates excedens: sed postea eadem cordis magnanimitate aggreditur alia, quæ ipsum eleuant super se, & super omnia quæ ipsa caro & propria voluntas appetunt.

Qvamobrem *primum* amat stabilitatem, & constantiam in rebus omnibus, quas circa diuinum obsequium agit; detestatur f *stultorum mutabilitatem*, qui *Lunam* imitantur; amplectitur vero *sapientium constantiam*, qui semper sunt *sicut Sol*, sibi similes. 1. f Eccl. 27. 12

Deinde amat solitudinem: quæ vitæ Religiosæ est valde familiaris, & propria; & vt S. Chrysostomus ait, in eo consistit, vt omnes eas personas euitet, quæ possunt ipsius profectum impedire: sed manet in suo cęnobio, horrens exitus leues per plateas, ac domos sæculares: sciens, quòd Religio (vt S. Bernardus ait) idem sit Religiosis, quod est piscina seu lacus piscibus: in quo manentes viuunt, & conseruantur; inde verò extracti pereunt. Et S. Antonius (vt refertur in Decreto) dicere solebat: Quemadmodum pisces extra aquam viuere non possunt; ita & religiosos extra suum monasterium non esse tutos, quando vanitas aut leuitas extra suam deducit clausuram. 2. Hom. in Ps. 4. ad finem. Ser. 1. de S. Andrea. 16 q. 1. c. Placuit.

Amat prætereà solitudinem cellæ suæ certis tēporibus, vt in ea explere possit pensum suorū exercitiorū spiritualiū. Qui tamē non propterea refugit oportuno alio tēpore communicare, & agere cum alijs viris probis eiusdē Professionis. Et S. Dorotheus ait: antiquos Patres consueuisse diuidere perfectionē religiosam in duas partes: quarū altera erat, nosse solū esse, & quietum in sua cella; altera verò, scire, agere, & versari cum patribus & senioribus domesticis: vt bonis eorum exemplis & consilijs instrueretur.

Serm. 16.

3. Ex his oritur, vt etiam amet silentium, cum omni ea seueritate, quam Religionis Regulæ præscribunt: eo quòd ad eius conseruationem multum id referat. Sed non loquitur tamen hic Ieremias præcipuè de silentio exteriori: si enim religiosus sit solus: quid mirum, si taceat, non habens cum quo loquatur? Sed quoniam qui soli sunt, solent intra seipsos valde loquaces esse, lingua scilicet imaginationis & ratiocinationis colloquentes cum absentibus, quasi essent præsentes; aut secum ipsis in varijs negotijs: ait non solum sessurum solitarium sed etiam *taciturum*: amando scilicet internum silentium, & frænando mentis vagationes, & ratiocinationes inutiles: quæ similes sunt verbis otiosis ac superfluis.

4. Sed quoniam impossibile est, hominem ita interius tacere, vt cum nemine loquatur: addit vltimo Propheta, quod idem *leuauit se super se*: ad loquendum cum Deo, cum Angelis, & Sanctis: oratione scilicet & contemplatione quibus spiritum suum cum Diuino per amorem coniungit. Et quoniam nihil est excelsius ipso Deo: ideo non potest homo altius eleuare se super se; quàm cum se coniungit Deo, fitque vnus Spiritus cum illo. Et ita S. Hieronymus explicans hæc verba dicit: militum Christi perfectio est exutam mentem habere à cunctis terrenis negotijs, & tumultu seculi: eamque, quantum humana imbecillitas sinit, festinat vnire cum Christo. Ad hanc autem perfectionem aspirare debent Religiosi, quamuis rara sit & paucissimis dono Dei hæc perfectio cōcessa: eò quod pauci eo feruore, qui necessarius est, sese disponant, vt illam Deus ipsis largiatur. Est tamen operæ pretium, vt Nouitij ab ipso statim initio eam discere incipiant: ascendentes per quatuor iam insinuatos gradus, & portantes semper super se iugum legis, cū obedientia perfecta: hoc enim nullo tempore, nullo loco aut occupatione, aut exercitio per totam vitam est deponendum.

§. 2.

Sed pergit vlterius Ieremiæ doctrina, ne enim, qui se eleuat super se, euanescat, & pereat: hoc ei pondus adijcit: *Ponet in puluere os suum:* hoc est demisse eliget sibi vltimum locum in rebus omnibus, relinquens alijs primum.

NEC vacat mysterio, quod non dixerit Propheta: ponet in terra os suũ; sed *in puluere*. parte scilicet minutissima, & vilissima, & inutilissima terræ: quoniam verè humilis, ex rebus vilibus eligit sibi vilissimas, & abiectissimas in vestitu, habitatione, & alia supellectili; & in reliquis huius mundi. Et quamuis multa præstet, iudicat se seruum inutilem, omni honore & laude indignum. & vt appareat, eum id non facere coactum, sed sponte, ea phrasi vtitur, *ponendi os in puluere*: quasi eum osculans; humiliationemque & abiectionem magno amore complectẽs: nec satis sibi esse existimat humilitatem ex veritate propriæ cognitionis ortam; sed & illam amplectitur, quam Sanctus Bernardus humilitatem charitatis & affectus appellat: eò quòd delitias suas reputet opprobria & contemptus: ideoque extendit sese, ad subeundos & amplectendos quos potest. Ac propterea etiam non dixit Ieremias, quod sedebit in puluere sed *in eo ponet os suum*. Quemadmodum enim, qui in terra sedet, non nisi mediam partem corporis ei coniungit, qui autem eandem osculatur, caput quoque ei coniungit, quæ suprema pars est hominis: ita qui perfectè est humilis, suam humiliationem exercet in rebus omnibus, excelsis, & abiectis; in ijs quæ sunt corporis, & quæ sunt Spiritus, in materia eruditionis, & in materia virtutum: nam a *quanto magnus est, humiliat se in omnibus*. Denique quoniam à Deo contra primos nostros parentes, propter eorum peccatum sententia illa fuit lata: b *Quia puluis es, & in puluerẽ reuerteris*. Os in puluere ponere, illumq; osculari, est, acceptare & venerari iustitiæ diuinę, sententiam, seseque ei subijcere, confitentem, se dignũ esse, qui conuertatur in puluerem; indignum verò, qui oculos in cœlum eleuet. Nã, quãuis hinc se eleuet supra se; vt coniũgatur Deo: inde tamen, sese humiliat & abijcit vsq; ad puluerem, quem habet sub pedibus agnoscens, se puluerẽ esse: ac proinde, se id promeritum, vt ab omnibus calcetur, & cõculcetur. Hoc ipsum tamẽ, quod se ita abijcit, ipsum iuuat, vt se iterum erigat, ampliusq; leuet super seipsum. Ipsius enim Dei praxis & mos est, exaltare humiliantem se; & c *suscitare à terra inopem, & de stercore erigere pauperem: vt collocet eum cum principibus populi sui*. 1. Serm 4. in Cant. a Eccl. 3. 20. b Gen. 3. 19. c Psal. 112, 7.

2. HVIC humilitati innititur Iusti fiducia & securitas: nam verè humilis, non est pusillanimis; sed quò minus in se; eo ampliùs confidit in Omnipotentia Dei. Quamuis, ne fiducia proprios limites transgrediatur; nec ipse nimis tutum se reputet: eidem coniungit castum timorem, qui vineam custodit, ac tuetur. Nimia enim securitas, mater est negligentiæ, ac destruit perseuerantiam. Ac propterea Ieremias, postquam dixit: ponet in puluere os suum, adiecit: *si fortè sit Spes*. vt hac via bonum possideat, quod cupit. Dixit verò *si fortè*: non quòd de misericordia & liberalitate Diuina dubitet: sed quòd intrà seipsum confundatur, & erubescat, suam agnoscens indignitatem.

3. Ex hac humilitate vltimum illud oritur, quod est quasi culmen Euangelicæ perfectionis: promptitudo scilicet ad excipiendas iniurias, & contemptus; ærumnas, ac dolores euẽturos; cum quadam fame & siti eorum. Et ita concludit Ieremias dicens: *Dabit percutienti se maxillam, saturabitur opprobrijs.* Quatuor sunt qui possunt Tyronem percutere. Deus, cum eum morbis, alijsque laboribus visitat; Prælatus, cùm eum reprehendit, & pro eius defectibus punit; aut rebus durioribus & asperioribus eum exercet, ac probat; amici & socij, cùm aliqua dicunt, aut faciunt contra ipsum, quæ eum pungunt & contemnunt: ac denique inuisibiles aut visibiles hostes: qui eum persequuntur & cruciant. Omnibus enim his maxillam suam offert, vt percutiatur, conspuatur, & irrideatur; acceptans lubens omnes ictus, & contemptus exorientes, instar famelici, ac sitientis hominis, cupientis multum cibi & potus: quò possit famem & sitim suam sedare. Ex quo prouenit, vt non solùm non oderit eos, à quibus læditur, ac contemnitur; sed eosdem potiùs amet ex toto corde. Et quamuis illi sint hostes, & ex aliquo odio ipsum vulnerent: non propterea eos desinit diligere, & in sua immittere viscera: sicut enim dolores & contemptus amat & amplectitur: ita eos amat à quibus inferuntur: & sic sua desideria explent: vt in omnibus imitentur dul-
d Isai. 50. 6. cissimum suum Magistrum ac Redemptorem, de seipso dicentem: d *Corpus meum dedi percutientibus, & genas meas vellentibus: faciem meam nõ auerti ab increpantibus & conspuentibus in me. Posui faciem meam vt petram durissimam*, vt ictus exciperem: *& scio quoniam non confundar.* Quæ autem maior felicitas in hac vita esse potest: quàm heroica huiusmodi exempla nostri Saluatoris imitari: dum in ipsis contemptibus honor inuenitur, in doloribus gaudium, in ærumnis ac laboribus quies, ac solatium; & saturitas in eo, quod ijs videat se repleri? Tunc enim valdè excellenter promissio illa impletur, dandi Reli-
e Mar. 10. 30 giosis centuplum e *cum persecutionibus*, ob saturitatem & lætitiam, quam Deus in illis tribuit.

HAE sunt præcipuæ virtutes, in quibus debent eminere Nouitij, vt in suo Tyrocinio feruentes sint ac perfecti. Et ex ijsdem conficere licebit elenchum talentorum, & facultatum, quæ in illis esse debent: vt ad Professionem aut vota admittantur: ita vt Magistri diligenter examinent, & obseruent: an omnes illas habeant; aut saltem, ad eas comparandas, aptitudinem. An scilicet magnam habeant fidem, qua sola in exitu ex seculo, rebusq; visibilibus deserendis, dirigantur; an decreuerint, Deum accipere in suam vnicam hæreditatem, ac possessionem: desiderantes eum semper, & in rebus omnibus quærere; an totam suam fiduciam ac fortitudinem ita in eo collocent, vt longanimes sint, & moras in explẽdis ijs, quæ promittit, ferant? an à iuuentute sua Domini iugum portauerint? & an propensionem nunc habeant, & sese applicent ad ferendum vitæ Religiosæ iugum, cum integra

obedien-

obedientia & subiectione? an quietem, solitudinem siue recollectionem, & silentium ament: vt seorsim cum Deo agant? an sint generoso corde, cupiantque eleuare se super seipsos: vt egregia quæque in Diuino seruitio libenter aggrediantur: & studeant intimè coniungi suo Creatori? an ad res humiles & abiectas afficiantur; & propendeant, vt vltimum sibi locum in rebus omnibus eligant? & an ad opprobria, dolores, & ærumnas sustinendas parati sint, easque esuriant, ac sitiant? Hæ præcipuæ sunt dotes & qualitates feruentium Tyronum: quamuis non statim possint illas adeò perfectas habere. Sed Prælatis ac eorum Magistris incumbit, eos iuuare, & ad progressum stimulare: vt in proximo capite apparebit.

CAPVT XI.

RATIO TYRONES IVVANDI ANTE VOTORVM *emissionem; seq; ad eadem edenda præparandi.*

QVAMVIS Deus Dominus noster vocans ad statū religiosum, & inspirans renunciationes & vota, quæ in eo fiunt: præcipuè adiuuet gratia efficacis suę vocationis, vt ea executioni mandentur, cooperante ipso nouitio feruenter, vt dictum est: vult nihilominus, vt Prælati Religionum per Moysen significati; & Magistri nouitiorum per Aaron, curam gerant eorum, quos ipse vocauit; iuuentque vt procul à mundo recedant, & conficiant in ipso Nouitiatu itinera perfectionis cum tanto feruore, vt suorum votorum oblationem, & Professionem ipsam excellenter perficiant: ad tres præcipuos fines in hoc aspicientes. *Primus* est, ipsius Dei gloria: quæ crescit splendore sanctitatis, quam habebunt, qui ipsius obsequio se totos manciparunt. *Secundus* est, bonum ipsiusmet Religionis: cuius incrementum & perfectio ex eo dependet, vt bonos ei filios tradat, sanctitatem promouentes, quam mater ipsa profitetur. *Tertius* finis est, bonum ipsorummet tyronum: vt proficiant, & opus Dei cum diligentia faciant, suaque vota in magna excellentia offerant; & perfectionem assequantur, ad quam sunt vocati. Totum hoc complectitur perfectus zelus à charitate proueniens: quæ duobus suis actibus amoris Dei, & proximi, vrget Prælatos, ipsos Magistros, & alios Religionis seniores, vt Nouitiorum ac Tyronum perfectionem promouere studeant, ob tres prædictos fines. Quod iucundo quodam colloquio spiritus Sanctus explicuit in libro Canticorum, sic dicens: a *Soror nostra parua, & vbera non habet. Quid faciemus sorori nostræ in die, quando alloquenda est?* (cū scilicet agetur de ea sponso tradēda)

Supr. c. 1.

a Can. 8. 8.

si murus est, ædificemus super eum propugnacula argentea: si ostium est, compingamus illud tabulis cedrinis. Quæ verba continent quandã rationem consultandi, quã Præ*ati,& Spiritus Magistri, ac seniorum Religiosorum congregatio habẽt inter se, circa remedium & profectum animarum tenerarum,& quodámodo infantium in virtute, quas Christus D. N. vocauit, & ad Religionẽ perduxit eo fine, vt perfectissimas spirituales nuptias cum eis celebraret, tribus Castitatis, Paupertatis,& Obediẽtiæ votis interueniẽtibus. Quæ nuptiæ, cũ ad finẽ Tyrocinij sint celebrãdæ: cupiunt illi ad talẽ solennitatem, eas exornatas esse sanctitate, quæ decet eas quas supremus hic Rex in sponsas ducturus sit. Si enim virgines Regi Assuero nupturæ, (vt in libro Ester refertur) integrum annum expẽdebant in sua præparatione & ornatu, qui erat valdè magnificus: & b *sex quidẽ mensibus* primis *oleo vngebantur myrrhino; alijs vero sex quibusdam pigmentis & aromatibus vtebantur:* multo erit magis rationi consentaneum, vt animæ cœlorum Regi nupturæ, annum vnum, imò duos,& tres expendant in necessario ornatu procurando ad ipsum diem nuptiarum: ita vt inueniant gratiam in oculis eius, eiq; placeant. Quare meritò sex menses impendent & multo plures, vngendo se vnguento myrrhino, hoc est, carnis ac sensuum mortificatione, ad fętores ac ineptos vitiorum sapores reijciendos;& seipsas præseruandas à peccatorum corruptione: per alios verò sex menses,& multo adhuc plures occupentur, vngendo seipsas fragrantibus variarum virtutum vnguentis,& exercẽdo earum actus cum tanto feruore: vt sint bonus odor Christi; bonoque suo exemplo omnes ædificent.

b *Ester. 2.12*

§. 1. *Castitas & Humilitas.*

HOC SPIRITV & zelo dicunt Magistri & Prelati de huiusmodi animabus: *Soror nostra parua & vbera nõ habet. Quid faciemus in die quãdo alloquenda est*, & sponso tradenda? Et in eadẽ interrogatione supponũt mysticè duas fundamentales virtutes, quibus ornati esse debẽt Nouitij, vt in Religionem admittantur, eiusq; status fructibus, ac Diuinis nuptijs cum maiori excellẽtia fruantur: virginitatem, scilicet & Humilitatẽ: de quarum coniũctione diximus plura superiùs. Quæ vt plurimum comitãtur fœminas, quæ in tenera ætate vocantur ad Religionẽ, suntq; etiam valde optandę in viris. Ac propterea solet Dominus noster in tenera ætate eos vocare; antequam Caro,& mundus fallacijs suis, eorum iudicium peruertẽs, experiri faciãt detestandas suas voluptates,& vanitates. Hoc autem insinuant illa verba: *parua & vbera non habet.* Caro .n. & mundus vbera duo ampla valde, & turgengentia habent, execrando suo lacte redundantia: vtrumque scilicet furiosum appetitum voluptatis & vanitatis: quæ Sanctus Bernardus vocat filias sanguisugæ semper dicentis, *Affer Affer:* eo quod neque animus vanitatibus, neq; corpus voluptatibus satietur. Ille autem paruus esse censetur,& nõ habere vbera: qui prauos hos duos affectus mortificatos habet, perfectione ha-

Tract. 2. 3. 7.

In Declam. in id: Ecce, nos reliquimus omnia.

rum

rum duarũ virtutum:nã virginitate & castitate Angelica, affectiones mortificat carnales;ac desideria lactis cõsolationum terrenarum: vt capacior fiat cœlestiũ,iuxta illud Isaiæ:a *Quẽ docebit Deus scientiã? & quẽ intelligere faciet auditũ? ablactatos à lacte, & auulsos ab vberibus.* Quasi dixerit:qui statuerunt abstinere ab omnibus carnis ac sensuum suorũ voluptatibus,bene dispositi sunt, vt eis Dominus scientiã cõmunicet Diuinorum mysteriorum,quæ per fidẽ audiuerunt:quia luce sua eos illustrat,vt ea intelligãt & assequantur: & eisdẽ cõmunicabit etiã virtutũ ac perfectionis Euãgelicæ scientiã,quę in Religionibus docetur:satians eos lacte Diuinarum cõsolationum,quod spõsus Diuinus exprimit ex celestibus suis vberibus. Sed multo magis ad hoc ipsum confert virtus internæ & externæ humilitatis: quæ significatur,cũ dicitur, *parua*, & *vbera non habere.* Humilis enim,& in suis oculis est paruus, & talis cupit haberi in oculis omnium hominũ.cõprimit .n.omnẽ tumorẽ,quẽ Superbia gignit in vberibus,& affectibus cordis.Non enim cõplacet sibi Deus in paruitate & humilitate externa:si pectus interim tumet interna vanitate: ideoq; cùm nos vocat,inuitat,vt ab eo b *discamus:quia mitis est & humilis corde.* Quæ humilitas est præclarissima dispositio ad oblationẽ votorũ faciendam;& ad suscipiendam doctrinam perfectionis, quæ traditur à Magistris in Religione. Qui valdè mysticè per modum consultationis quærunt: *quid faciemus sorori nostræ?* non enim dicunt:quid ei dicemus? sed; *quid ei faciemus?* Munus enim perfectorum Magistrorum non solùm est dicere; sed etiam facere:quemadmodum discipulorum,& Tyronum non solum est audire:sed etiam,quod audiuerunt,exequi. Necesse quidem est ipsos Magistros loqui, exhortari,docere & instruere Nouitios de rebus omnibus ad perfectionem propriam status Religiosi spectãtibus:sed tales exhortationes debent simul complecti & verba & facta:illustrando intellectum veritatibus; voluntatẽ verò permouendo efficacibus virtutum desiderijs; eosq; adiuuando & promouẽdo ad omnium executionẽ. Cõsultantes & inter se conferẽtes de medijs aptis adhibẽdis,ad eos iuuãdos in feruẽti Sanctorũ operum exercitio;& in perfecta sui ipsorum mortificatione; & nominatim duorum appetituũ, quos diximus,voluptatũ scil. ac vanitatum. Negãtes eis,quæ delectãt,& honorem quem appetunt;& exercẽtes eos rebus, quæ pœnam & pudorem adferunt,quas illi refugiunt: adhibendo propria antidota ad radicem, ex qua tales appetitus procedunt. Qui (vt S. Bernardus dixit) sunt c *sanguisugæ* proprię volũtatis:cuius appetitiones & propẽsiones mortificãdę sunt,ac flectẽdæ;nõ permittẽtes,vt ij propriæ volũtatis ac iudicij cõpotes fiãt; etiã in rebus,quæ vidẽtur aliàs spirituales:eò quòd soleãt esse esca vanitatis,& carnalitatis,licèt palliatæ:vt fusiùs postea dicetur. SED vlteriùs necesse est progredi Magistrorum industriam:Nouitij enim,etiamsi carnis ac mũdi vbera mortificẽt:attribuunt tamen sibi nõ raro,ex zelo quodam indiscreto,quòd

a *Isa.* 28. 9.
b *Mat.* 11. 29
Suprà.
c *Pro* 30.15.

habeāt vbera ipsius spōsi: ideoque ante tēpus volūt fieri matres, docentes & lactantes alios: & in hunc modum alios proferunt sublimes affectus, sub specie & colore maioris perfectionis; aspirantes ad res maiores, quàm illorum ætas, & Tyronum status ferant. Nihil tamen horum ferre debent Magistri; sed eos dexterè mortificare: reuocantes sibi in memoriā, (vt S. Bonauentura monet) quod olim iubebat Dominus per Moysen: vt d *quando filij Israel ingrederentur terram, & plantarent in ea ligna pomifera: auferrent præputia eorum*, & fructus siue *poma, quæ germinarent censerentur ipsis immunda tribus primis annis*: eò quòd non essent apta ad comedendum; & ipsis lignis essent noxia: eò quòd virtutem exsugerent, quæ debebat tendere ad radices, vt profundius in terram descenderent. Quid autem hoc erat aliud: nisi monere Prælatos, & Magistros Nouitiorum, qui in sacræ Religionis horto sunt plātati, vt primis sui Nouitiatus annis, eos circumcidant, ac mortificēt: nec solùm affectus eorum inordinatos ad res prauas; sed nimios etiā ad res bonas, quæ sunt immaturæ, nec legitimum habēt saporem. Nouitiatus enim tempus non destinatur ad docendum; sed ad discēdum; neque est tempus proficiēdi publicis actionibus, quæ præbēt occasionem vanitatis; sed iaciēdi profundas radices in humilitate. Ac proinde expedit tunc mortificare zelum alios iuuandi, cumq; differre ad suum tempus: & conari, in seipsis proficere mortificatione nimiorum affectuum suorum.

De informa Nouit. c. 6.
d *Leu. 19. 23.*

§. 2. *Solidæ virtutes, & opera vitæ actiuæ & contemplatiuæ.*

POST prædictas duas virtutes, studendum est alias valde excellentes comparare, quæ insinuantur in responsione spiritus Sancti, ad interrogationē propositam. Ait enim primum: *si murus est, ædificemus super eum propugnacula argentea*. quasi diceret: super fundamentum humilitatis & castitatis erigatur murus altus & fortis, qui animam ipsam omni ex parte circumdet, & custodiat, ac defendat ab hostium oppugnationibus. Quis autem hic murus, & propugnacula sunt, nisi virtutum solidarum vnio & coniunctio: quæ & fortes sunt & protectio ac defensio reliquarum, & totius perfectionis Religiosæ, quam eleuant & ad culmē vsque magna cum excellentia perducunt? Quemadmodū enim murus ciuitatis construitur ex multis, magnis, ac fortibus lapidibus calce connexis: ita religiosæ animæ murus fabricatur ex multis virtutibus coniunctis charitate, quæ est vinculum perfectionis. Ad hoc ædificiū pertinēt virtutes in proximo capite insinuatæ: præcipuè animi *Fortitudo*: quæ timores reprimit; cor verò corroborat in certaminibus aduersus hostes; *Patiētia*, quę moderatur tristitias in dolorib. & opprobrijs; animūq; adijcit ad ea tolerāda; *Lōganimitas*. quæ nō affligitur ꝑpter sperati subsidij moras, & laborū diuturnitatē; *Constantia*, q̄ odit mutationes, nec deficit in ijs, quæ bene ꝑposuit; *Fiducia*, in Deū, quæ humanis virib. addit Diuinas; *pura intētio*, quæ opera ipsa eleuat ad res æternas obtinēdas, de-

dignata fines tẽporales ac terrenos; ac deniq; *Charitas* fraterna, quæ corda cõnectit; & *Amor Charitasq;* Dei: quę omnia potest, omnia sustert, omnia sperat: estque inuincibilis ob Domini virtutem, quem diligit. Ex his virtutibus erigitur in ipso corde murus adeò fortis, vt nullæ impugnationes, aut tormenta Dæmonum valeant illum deijcere: cum illo est anima bene munita, tuta, & quieta; cum ingenti firmitate in sua vocatione; & in vita Religiosa, quam est aggressa. Et tunc in ea impletur, quod dixit Isaias Propheta: a *vocaberis ædificator sepium, auertens semitas in quietem.* Incedes enim cum magna quiete per semitam perfectionis, cùm tali muro munitus eris, ac circumdatus. Latet quoque aliquid mysterij in eo, quòd appellet *murum*, quam dicebat esse *paruam*: vt intelligant speciatim Religiosæ: cum ipso statu mutandam esse fæmininam imbecillitatem in fortitudinem plus quàm humanam. Ac propterea (dicit S. Thomas) abscindi illis capillos, qui sunt gloria fœminarum: quasi eo facto moneantur: se euadere subiectionem viris carnalibus, & animos induere viriles. a *Isai. 58. 12.* *In 1. Cor. lectiou. 2.*

Ad Idem ædificium aptius construendum adiuuant etiam Tyronum Magistri, prospicientes eis de materialibus aptis; suggerentes bona consilia, & rationes ædificandi; & ad virtutum exercitia magno spiritu exstimulantes. Cùm autem vident murum solidè erectum: adijciunt turres & *propugnacula argentea*, virtutes scilicet vitæ contemplatiuæ, quæ spiritum ad familiaritatem cum Deo eleuant, per orationem & contemplationem; magnamque notitiam & opinionem ei communicant diuinorum mysteriorum per lectionem & meditationem. Dicuntur autem *argentea* ob pulchritudinem & munditiam, quam in anima efficiunt; & quod versentur circa Dei verba in Scriptura sacra reuelata: b *eloquia enim Dei* (ait Dauid) *eloquia casta: argentum igne examinatum, purgatum septuplum* ab omni scoria. Sunt tamen turres & propugnacula: quia strenuè defendunt ipsum virtutum murum: quas ad altiorem extollunt perfectionem. Argentea turris est meditatio, fouẽs ignem affectuum, quem Christus D.N. c *misit in terram*; excitatq; feruentia desideria eum in omnibus eius virtutibus imitandi. Propugnaculum argenteum est donum contemplationis, eleuans spiritum supra se: vt cum Deo suo illum vniat; valdeque perfecta similitudine in eum transformet. Deniq̃ue propugnacula argentea sunt excelsa sensa fidei, cœlesti luce illustratæ: quæ quis assequitur; &, vt par est, magni facit mysteria diuina, promissaque Dei suis electis facta in hac & in futura vita: quibus valde solidatur vocatio; & hostibus resistitur: qui contendunt eam deijcere. Super talem murũ aptè collocantur tales turres & propugnacula: nam super vitę actiuæ virtutes feliciter crescunt actiones contemplatiuæ. Quæ (teste sancto Gregorio) præsupponit opera actionis, & mortificationis, quæ ipsam animam dolant ac purificant: & vtraque disponit ad perfectas spirituales nu- b *Psal. 11. 7.* c *Luca.* *Lib. 6. mor. cap. 27.*

d Gen. 29. 23 ptias cum ipso Christo Domino ineundas. Qui sicut Iacob, etsi priùs d *Liam* duxit, animam sc. Sanctis Actiuæ vitæ actionibus occupatam: multò tamen maiori amore ac iucunditate, *Rachelem* duxit; animam scil. actionibus vitæ contemplatiuæ decoratam; & multò adhuc libentiùs eam, quę vtrasq; actiones cōplectitur; estq; instar muri fortissimi cum pulcherrimis purissimi argenti propugnaculis. Quamobrem Nouitiorum Magistri magnam curā adhibere debent in hisce propugnaculis erigendis: docentes eos aptè orare, meditari & familiariter cum Deo agere: & proponentes ædificij materialia, siue puncta ac veritates, circa quas ratiocinationes & affectus suos exerceāt: rectè eos dirigentes, vt in ijs exercitijs insignes & eminentes euadant. nam quo gressu in eis profecerint: pergent etiam in reliquis. Neq; gratis Spiritus S. verbo illo vtitur, *ædificemus* in plurali numero: vt intelligatur, ad huiusmodi ædificium non vnum solum, sed multos concurrere debere: neq; sufficere solum discipulum, neq; solum Magistrum: nisi mutuo sese adiuuent: nec vterq; sufficient, nisi adiuuet ipse Deus: qui præcipuus est muri huius, & propugnaculorum eius exstructor: cuius gratia nunquam deest ijs, qui eâ bene vti volunt. Refert autem plurimum ita diem totū distribuere, vt eius vna pars expendatur in ædificio muri, & actionum externarum; altera verò in erigendis propugnaculis & actionibus internis.

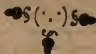
§. 3. *Virtutes quæ sensus cohibent.*

QVAMVIS nihil superesse videbatur, ad animæ Religiosæ perfectionem: Spiritus sanctus tamen aliquid addit, dicens: *si ostium est, compingamus illud tabulis cedrinis*: hoc est, anima, quæ perfectionem Euangelicam profitetur, non potest esse murus omni ex parte clausus; sed necesse est, aliquod habere ostium, per quod pateat ingressus & exitus, iuxta prudentiæ Regulas. Sit itaque anima tanquam ostium, quod suis temporibus aperiatur, & occludatur: vt amicis liceat ingredi, & exire; sitque tuta, quod hostes non ingredientur. Cordis ostia sunt quinque sensus, & lingua. Quæ aperienda sunt ad res necessarias ac decentes; claudenda verò noxijs ac superfluis: ne mors, & ruina per ea ingrediatur. Cùm autem anima recens conuersa ac noua, non sit satis perita ac dextera: prospicit Deus noster, vt in Religione fiant ostia cedrina (quæ arbor est solida, odorifera, & quasi incorruptibilis) quibus omnes sensus bene custodiantur. Ostia cedrina sunt virtutes morales, quæ custodiunt, gubernantque sensus: exornatæ & corroboratæ documentis & consilijs, tam quæ continentur in Regulis Religionis; quàm, quæ à Tyronum Magistris traduntur. Tabulæ cedrinæ, quibus illa ostia compinguntur, sunt *temperantia*, quæ gustus voluptates moderatur; *modestia*, quæ oculos aperit, clauditque prout oportet, reliquasque corporis actiones dirigit; *silentium* religiosum, quod linguam frenat, & suo

tem-

tempore tacet; regularis ipsa *clausura*: vt nunquam sine superioris facultate quis egrediatur: *mansuetudo*. & Clementia, quæ iræ impetus prohibet; *Obedientia*, quæ voluntatem subijcit executioni omnium harum actionum; & *prudentia*, quæ medium in eis omnibus tenendum præscribit. Hæ omnes virtutes sunt quasi tabulæ cedrinæ, solidæ ac fortes, ob firmitatem, qua quisque seruat quod ad se spectat; fragrantes, propter ædificationem, quam alijs adferunt; incorruptibiles, eò quòd à plurimis culpis præseruet; & sic conferant ad muri, eiusq; propugnaculorum defensionem, & perfectionis virtutum reliquarum conseruationem. Dicuntur quoque Cedrinæ: eò quòd a *Iustum* faciant florere, *sicut Cedrus Libani*, imitantem exempla magnorum Sanctorum; & supremi omnium cedri, Christi Saluatoris nostri: qui in huiusmodi virtutibus mirum in modum floruit: cuius exempla tabularum cedrinarum vicem subire possunt: ex quibus ostia fiant ad nostros sensus frænandos, & continendos. Hæ sunt in genere virtutes, in quibus Prælati & Tyronum Magistri eos debent exercere: præmissa consultatione & consideratione hic insinuata, euitatis semper vitiosis extremis. Neque enim adeò accelerare & vrgere debēt, quasi velint eos vno die fieri perfectos; néque adeò tarde, vt permittant, eos semper esse ignauos ac desides. Nec debent, eos adeò premere, & onerare, vt ruat ædificium, quod erigere cogitant; neq; adeò illis conniuere, vt nunquam illud exurgat. Ne adeò excelsas turres super murum debilem erigant, vt illas ferre non possint: nec satis sibi esse existiment, si paruas erigant, cùm possit murus ferre maiores. Cuique igitur pensum illud, modumque orationis præscribant: quæ eius feruori & mortificationi, cui sese dedit, sit accommoda. Sed & illud attendant: vt cedrinæ tabulæ ipsis ostijs ita aptè coniungantur: ne hostes qui valde sunt subtiles, rimulam aliquam inueniant, per quam possint penetrare: ne prætextu solatij aut recreationis ita alicui sensuum habenas laxent, vt præcipitetur; neque adeò fortiter premant, prætextu obseruantiæ religiosæ: vt eos frangant ac destruant. Sed quoniam totus sequens Tractatus de ijs virtutibus aget: in eodem etiam de eis agetur, quatenus ad Tyrones spectant.

a Psal. 91.13.

CAPVT

CAPVT XII.

PERFECTA RATIO VOTA, ET PROFESSIONEM *ipſam emittendi.*

CCEDAMVS tandem ad concluſionem ex prædictis probationibus, conſultationibus, ac diligentijs prouenientem: ad Nouitios ſcilicet ſiue Tyrones admittendos, vt Vota ſua & Profeſsionem edant. Si enim ornamentum habent virtutum prædictarum; digni ſunt, cum quorum animabus cæleſtis Sponſus nuptias tandem concludat; & in domum ſuam tanquam perpetuos eius habitatores admittat, per oblationem trium Votorum: quæ emittent cum eo feruore & ſpiritu, quo Dauid prædixit, dicens: a *Introibo in domum tuam in holocauſtu: reddam tibi vota mea, quæ diſtinxerunt labia mea.* In quibus verbis ad viuum depictus eſt ingreſſus in domum Dei, quæ eſt ipſa Religio, cum holocauſtis trium Votorum, Paupertatis, Caſtitatis, & Obedientiæ: quæ appellat holocauſta, ob rationes ſupra poſitas. Sed modum & rationem ea cum magno fructu & ſpiritu faciendi explicuit illis verbis: *quæ diſtinxerunt labia mea:* hoc eſt, clarè ac diſtinctè obtulerunt. Quid autem aliud eſt (ait S. Auguſtinus) vota diſtinguere: quàm profunda conſideratione diſcrimen agnoſcere inter ea offerentem, & cum cui offeruntur: perpendendo ſummam alterius vilitatem, & indignitatem; & infinitam alterius amplitudinem ac Maieſtatem? Hac enim conſideratione, qui vota emittit, hinc ſeſe humiliabit ac erubeſcet: indignum ſe iudicans, qui tanto Domino aliquid offerat: inde verò reſumet animum, confidens in Omnipotentia & liberalitate Domini, ea acceptantis: quòd ſit auxilium præbiturus, ad explenda, quæ promittit. Talem diſtinctionem (ait idem S. Doctor) adhibere debes in votis tuis: vt agnoſcens, quantum interſit inter te & Deum; teipſum tanquam valde improbum accuſes; Deum vero tanquam optimum laudes; & intelligas, te eſſe creaturam, ipſum vero Creatorem; te eſſe tenebras, ipſum verò lucem, te mutabilem, ipſum immutabilem; te indigere Deo, Deum non indigere te: ex tuis enim votis nec ipſe creſcit, nec diteſcit, aut commodum aliquod accipit. Tibi eſt melius quidquid de te, pro te facit: non ei, qui facit. Maiuſque beneficium confert ille tibi, cum acceptat vota tua: quam tu ei obſequium; dum illa ei offers: non enim in ipſius, ſed in tuam cedunt vtilitatem. Ille tamen & dignus eſt, & promeretur: vt illa ei offeras; & ex hoc ipſe glorificatur: non quòd eius propterea gloria augeatur; ſed quod iure optimo illi debeatur.

a *Pſa. 65. 13.*

Tract. 3. c. 4. in Pſal. 65.

§. 1.

EX quo fit, vt votorum oblationem hæ tres virtutes debeant præcipuè comitari. Profunda scilicet humilitas,ac reuerentia ad Maiestatem Diuinam; magna fiducia in eius infinita misericordia & omnipotentia; & feruens oratio ac meditatio, quæ accendat foueatque diuini amoris ignem, quo holocaustum est comburendum, & consumendæ affectiones voluptatum,diuitiarum,ac libertatis, quæ tribus Castitatis, Paupertatis,& Obedientiæ votis iugulantur. Quod satis Psalmista insinuauit, cùm dixit: a *Holocausta medullata offeram tibi* CVM INCENSO: quod (iuxta aliquos Doctores) non accensionem,sed thus significat, quod offerri solebat cum cæteris sacrificijs: estque figura b *orationis*,quæ illa comitatur: vt eorum odor in cœlum *dirigatur*,& ascendat; efficiatque oblationem ipsam gratã; & impetret à Deo gratiam,ad eã efficiendã;& cum perfectione explédã. Hoc totũ mirificè quasi in cópendiũ redegit Pater noster S.Ignat. in formula votorum edendorum,quam nobis præscripsit: in qua ea vocat *holocaustum*. In qua formula præmittit distinctionem ac discrimen inter vouentem & ipsum Deum, & actus humilitatis ac fiduciæ, sic dicens: *Omnipotens sempiterne Deus,ego N.licet vndecunque diuino tuo conspectu indignissimus,fretus tamen pietate ac misericordia tua infinita,& impulsus tibi seruiendi desiderio: voueo*,&c.Et postea addit pijssimam quandam orationem, qua supplicat eidem Domino, *per Iesu Christi sanguinem: vt holocaustum illud in odorẽ suauitatis admittere dignetur & vt largitus est ad offerendum,sic etiam, ad explendum,gratiam vberem largiatur.*

a *Psal.* 65.15 *Iansen. explicat: offerã holocau la arietum cũ incenso.*

b *Psa.*140.2

SED multò amplius contendit Dauid obtinere, cùm ait: reddam tibi vota c *quæ distinxerunt labia mea*: Verbo enim distinguendi docet nos,vota non præcipitanter, nec festinanter,neque in genere aut confusè (vt alibi diximus) sed cum quiete distinctè & clarè, benè prius perpensis ijs quæ Paupertas, Castitas, & Obedientia, (quæ in votis promittuntur) complectantur. Non enim omnes Religiones eumdem habent modum Paupertatis, nec eamdem obedientiæ seueritatem. Quare plurimum refert, vt quisque distinctè nouerit,quid suis votis offerat; & ad quid se obstringat; & vt labia ea proferant cum iucunditate quadam ac discretione; cum tranquillitate,& sapientia,quasi ipsis verbis oblectetur, & in singulis,immò in eorum syllabis hæreat,hoc est,in singulis rebus,quas singulæ promissiones in se continent. Et quemadmodum in antiqua lege, cùm animal erat in holocaustum offerendum, non integrum in altari ponebatur; sed d *detracta pelle, & eius artubus in frusta concisis*: vt suppositus ignis facilius posset eos penetrare, & comburere, nihil eorum incombustum relinquendo: ita etiam, qui in sui cordis altari oblaturus est spirituale hoc holocaustum:

c *Psal.*65.13.

Tract. 1.c.9.

d *Leuit.*1.6.

distinctè nosse debet partes omnes Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ; vt diuini amoris ignis omnes accendat, ipsumque cor moueat ad easdem offerendas & implendas. Si enim hoc modo innotescat, quod promittitur: facilius postea ac iucundius impletur. Ac propterea dixit Dauid: *reddam tibi vota mea:* eò quòd ea distinxissent labia sua, & maturè ac prudenter ea obtulisset. Ad idem etiam diriguntur probationes, & tentationes præcedentes (vt supra est dictum:) vt maior sit experientia rerum, quæ sunt offerendæ; ac proinde cum maiori distinctione ac deuotione offerantur. Ac propterea fortè præmisit Psalmista: *Transiuimus per ignem & aquam: & eduxisti nos in refrigerium:* & mox subiecit, quæ hactenus posuimus: *introibo in domum tuam in holocaustis: reddam tibi vota mea quæ distinxerunt labia mea.* Nouitij enim per aquam & ignem tentationum ac probationum tyrocinij transeunt: ex quibus deducit eos Deus expeditos, purificatos, valdeque illustratos: & tunc ingrediuntur ipsam Religionem, distinctè offerentes sua holocausta magno animo, certaque spe explendi quod promiserunt: cùm ante ipsam promissionem exactè illud expenderint ac probauerint.

QVARE in hac oblatione distinctè valdè, & speciatim perpendenda est eius perpetuitas; omnia enim hæc tria vota sunt perpetuæ Paupertatis, perpetuæ Castitatis, & Obedientiæ perpetuæ, per totam scilicet vouentis vitam: quæ licet possit esse breuissima, potest etiam esse diuturnior. Qui igitur vota hæc offert, statuere debet per totam suam vitam illa cum magna longanimitate seruare, etiamsi duret per multos annos. Hoc significabat lex holocausti, quæ iubebat à tempore, quo c *animalia offerebantur, cremari in altari tota nocte vsque mane,* subijciente Sacerdote ligna sufficiētia, vt ignis tam diu perduraret donec ipsa animalia comburerentur, & consumerentur. Ac propterea, cùm animalia erant maiora, quales sunt boues, hirci, & arietes: necesse erat addere plura ligna, vt ignis maior esset; & ita posset illa nocte oblatum holocaustum consumere. Hunc in modum, quamuis trium votorum holocaustum breuiter offeratur, quoad primam eius oblationem, quæ nos ad ea obseruanda constringit: exercitium tamen & obseruatio eorum perdurare debet per totam miseræ huius vitæ noctē; donec æternitatis dies illucescat: ita vt neque tentationes, neque aliæ aduersitates occurrentes ab hac obseruatione vouentem retardent. Ordinariè enim totum illud tempus necessarium est, vt ignis Diuini amoris totum holocaustum consumat, mortificando, & in nihilum redigendo affectuum inordinatorum reliquias, quæ remanere solent, aut in corde erumpere, ad voluptates, diuitias, honores & libertatem: quibus per ipsa vota renuntiauimus. Quæ res cùm sint omnino magnæ; &, vt iam dicebamus, per boues, hircos & arietes significatæ, quos Dauid obtulit in holocaustū,

c Leuit. 6. 9.

dicens:

dicens: f *cum incenso arietum offeram tibi boues cum hircis*: necesse est: diuini amoris ignem, valde magnum esse; & per totam vitam nutriri, multisq; lignis foueri: ijs scilicet rebus, quibus ille crescit & augetur: quales sunt lectio piorum librorum, meditatio diuinorum mysteriorum, frequentia Sacramentorum; aliaq; varia exercitia, quorum est frequens vsus in Religione, iuxta ipsius leges ac Regulas. f *Psal.* 65.15.

§. 2.

QVOD autem Deus D.N. in hac oblatione pluris facit, sunt interiora, magisque occulta: quæ Dauid *holocausta medullata* appellat, siue medullam ipsorum holocaustorum: quæ in hoc holocausto est animi deuotio, qua illud offertur. Non dico teneram illam, ac sensibilem, quæ dulces sæpè profert lacrymas; licet & hæc bona sit: sed quæ verè est substantialis & cordialis, consistens in promptitudine volútatis, generosè sine aliquo termino offerentis cor suum, & quicquid habet, habereve potest in hac vita, quemadmodum Scriptura sacra dicit, populum obtulisse: a *mente promptissima atq; deuota primitias Domino*. Quæ vt melius intelligantur, aduertendum est: quòd cùm homo ex seipso valdè sit pauper ac miser, ac proinde quicquid Deo offerre potest, valdè sit modicum, aut nihilum: nam vt Isaias ait: b *Gentes omnes* cum illo comparatæ, *sunt quasi stilla situlæ: & insulæ quasi puluis exiguus, & omnes gentes quasi non sint, sic esse coram eo, & quasi nihilum & inane reputatæ sunt ei*: ac propterea omnia ligna Cedrorum montis Libani, & omne pecus, quod in eo pascitur, non sufficit, vt dignum aliquod holocaustum ei offeratur. Et licet hæc omnia magna in se essent: non tamen sunt nostra, sed ipsiusmet Dei: nam (vt Dauid dixit) c *quæ de manibus eius accepimus, dedimus ei*. Ex quo fit, vt gratia diuinę Vocationis ad impinguandas & extollendas oblationes, imprimat animæ generosam quandã voluntatẽ commutãtem eas ex pauperibus in opulentas; & ex paruis in valdè magnas, & amplas. Nam (teste S. Greg.) nihil offertur Deo ditius voluntate bona: cũ qua, quod modicum aliàs erat, fit multum; sicut absq; ea, quod multum videbatur, est nihil; cum ea, d *duo æra minuta* præferuntur multis ducatis; & hi sine ea minoris sũt, quàm æra minuta, nullus ditior est eo, qui cistas cordis sui plenas habet auro bonæ voluntatis pretiosissimo. Illa enim quando est perfecta duo efficit in suis oblationibus. Primum est, quod tradit Deo quicquid habet, & potest (vt ait S. Greg. *iuxta vires*: nihil scilicet sibi retinens; aut negligens aliquid facere, quod possit, amando, & seruiendo Deo suo ex toto corde, ex tota sua virtute, & ex omnibus viribus suis: & hoc quidẽ sufficit ad integritatem & plenitudinẽ holocausti: sed bona voluntas præter hoc cupit dare Deo multo plura quàm habeat; & facere *vltra vires*, nullum ponens limitem aut terminum desiderijs ac votis suis. Et hac animi in-

a *Exo.* 35.21.

b *Isa.* 40.15.

c 1. *Paral.* 29. 14

Hom. 5. *in Euang.*

d *Luc* 21.2.

Supra.

genuitate tria hæc vota offert. Voto igitur paupertatis offerre debes quæcunque habes,& in hac vita habere potes;sed tali tamen animo: vt si totus mundus tuus esset,& mille alios mundos haberes:omnes Deo tuo offerres & si plenum haberes dominium omnium quæ creata sunt, absque dependentia ab alio:totum renũtiares,ac defereres, vt Creatori tuo totum offerres. Voto castitatis offerre debes corporis tui integritatem,& animæ puritatem iuxta vires tuas scilicet humanas:tali tamen desiderio, quod eam cuperes seruare etiam vltra vires humanas,atq; si esses Angelus. Hæc perfectissima est castitas,quam Angelicam vocant: quæ efficaci desiderio eam ex gratia Dei seruat puritatem,quam Angeli ex natura sua possident. Obedientiæ voto offerre debes Deo libertatem, & voluntatem tuam cum omni perfectione tibi possibili: desiderio tamen multò plus debes offerre, quàm tu posses: desiderans diuinam voluntatem in terra exequi cum omni perfectione,qua ipsi beati eam exequuntur in cœlo; & multò adhuc præstantiori,si præstantiori posses;imò cum infinita perfectione,si hæc tibi esset possibilis.

CVM huiusmodi excellentia,diuina Vocatio inspirat faciendam esse triũ votorum oblationem,vt ea sit valde perfecta. Nam ea est sementis, quæ in bonam terram iacta,fructum profert centuplum, summam scilicet perfectionem, ad quam potest pertingere. Neque caret mysterio, quod Sancti Matthæus & Marcus in hac seminantis parabola dicant,e *sementem, quæ cecidit in terram bonam,protulisse fructum, aliam centesimum, aliam sexagesimum,* e Matt. 13. 8. Marc 4. 8.
aliam trigesimum: At S. Lucas solum dicit: f *sementem quæ cecidit in terram bonam fecisse fructum centuplum.* Si enim ad ea respiciamus,quæ tribus votis offeruntur,diuersi in eis inueniuntur gradus. Nam votum paupertatis fructum offert trigesimum,bona scilicet externa & fortunæ; castitas,duplum, hoc est,sexagesimum fructum profert:bona scilicet, ac voluptates proprij corporis;Obedientiæ autem votum fructum profert centesimum, bona scilicet pretiosiora animæ. Si autem ad bonam voluntatem respiciamus, qua hæ tres oblationes offeruntur:in omnibus & in singulis fructus offertur centesimus,ob summam, qua offertur perfectionem. Hoc est quod Christus Dominus noster plurimi facit. Nam(vt idem S.ait)pluris cor facit,quàm ipsum donum;& magis approbat bonum mentis affectum,quàm quoduis aliud munus..

f Luc. 8. 8.

HINC licet progredi ad perpendendam præstantiam & excellentiam nuptiarum spiritualium, quas celebrat anima cum Deo suo per tria hæc vota,cum tanto spiritu edita. Nam si vel ipsum castitatis votum solũ ad has nuptias contrahendas sufficit,(vt supra est dictum:)quanto maiori excellentia contrahentur,si duo alia vota eidem coniungantur? cùm enim hæ nuptiæ sint spirituales, plurimum earum præstantia extollitur per votum

Tract. 2. c. 4. & 5.

obedien-

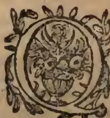
obedientiæ,quo traditur Deo optima vis animæ,quæ est ipsa voluntas: qua exornata charitate fit vnio spiritus cum Deo suo. Nam quēadmodū fœminæ dotem suam adferre solent, quam die nuptiarum viris suis tradunt: ita dicere licet: votum paupertatis esse traditionem dotis, qua diuino suo sponso tradit omnes facultates,quas habet,& habere posset:quamuis id totum pro nihilo reputetur respectu eius,quo ille dignus est: sed cum eo cōtenta est,quod se in ancillam offerat Domino, qui ipsam dignatur accipere in sponsam. Quod si illa tantam adfert dotem,quas Arrhas ei tradet cælestis Rex: cùm deceat tradere pro sua magnificentia & Maiestate? Quare adeò magnas pretiosasq́; tradit,vt nullo pretio possint æstimari: nam ipsemet g *Spiritus S.*(vt ait Apostolus)*est pignus hereditatis nostræ*,aut Arrhæ(iuxta aliam versionē quā S.Thom. valde approbat:)pignus enim datur quasi ad tempus,& commodato; Arrhæ verò sunt donum ex se perpetuum:Spiritus autem sanctus donum est permanens in sponsis Christi, vsq; ad vitam æternam: nisi ipsæ sibi desint. Quæ igitur Arrhæ pretiosiores esse possunt Spiritu S.qui est Deus infinitus & fons donorum omnium, quæ iustis cōmunicantur? Qui cùm Religiosis traditur tamquam Arrhæ propriarum cum ipso nuptiarum.in ea plenitudine datur,quam status eius excellentia postulat. Ne timeas,ô anima;ne fias pusillanimis aut timida,etiamsi videas: te esse paruam,& vbera non habere; debilem,sterilem, & ex teipsa miserabilem: nam ipse Dominus,qui te ad Religionem vocauit; & vt ex mundo exires; & ad ornamentum aliquod comparandum,vt hanc oblationem faceres adiuuit:ipsemet dignatur eam acceptare,teque in suam accipere spōsam: tradens tibi pro Arrhis diuinum suum spiritum cum ea gratia & auxilio,quo opus habebis ad tuam oblationem faciendam, & porrò explendam. Iam es quasi murus ob firmum decretum, quo statuisti in eius seruitio semper manere in ipsius domo. Tutò potes super hunc murum tria vota,quasi tres turres aut propugnacula argentea fortissima & speciosissima fabricare. Ipse enim Dominus h *sumptus* tibi dabit, *qui necessarij sunt ad perficiendum*,ita vt nec hostes tui *incipiant illudere tibi,dicentes: Quia hic homo cæpit ædificare* turrim perfectionis,*& non* habuit animum eam *consummandi.* Quod si importunis ac molestis tentationibus te persequentur: conscende argentea illa propugnacula,memor trium promissionum,quas Deo fecisti; & quas Deus adeò magnificas tibi fecit,vt tu impleas,quas fecisti. Hac autē memoria & fiducia conuertere in hostes tuos; resistens strenuè eorū conatibus,& impugnationibus. Quod si quis hostium ingredi tentauerit per sensuum tuorum portas: occlude eos tribus his votis,quasi tribus tabulis Cedrinis valdè selectis: certò tibi persuadens eum, qui tanta promisit,non daturum aditum alicui rei,quæ ipsum ad eas confringendas inducat.

g *Ephes.* 1.14 *ibi Lectio.*5.

h *Luc.*14.28

CAPVT XIII.

RES ALIQVAE INSIGNIORES PRAECEDVNT, ET *comitantur votorum oblationem, vt illa maiori cum perfectione fiat.*

QVAMVIS sacræ Religiones varias habeant valdè pias, ac mysticas cæremonias, quibus votorum suorum oblationem comitantur: maximè tamen substantiales, & maioris pro omnibus momenti insinuantur à Regio Propheta in toto Psalmo 115. in quo praxim tradit rerum, quæ in proximo capite fuerunt propositæ: idque excelliori quodam modo his verbis expresso. *Ego dixi in excessu meo: Omnis homo mendax. Quid retribuam Domino, pro omnibus quæ retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam: & nomen Domini inuocabo. Vota mea Domino reddam coram omni populo eius: pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum eius.*

§. I. *Recollecta per dies aliquot Oratio.*

AD cuius maiorem declarationem præmittendum est: Dauidem secum ipso feruentem hanc ratiocinationem habuisse in recollecta quadam prolixa, valdeque eleuata oratione, quam excessum siue ecstasim appellat: quæ tunc euenit cùm homo præ admiratione eius, quod audit, videt, aut considerat, exiens extra se eleuat se supra seipsum ad res valdè egregias & grandes. Adeò enim insignia proposita & vota atque ipse hic refert, non obtinentur, nisi magna cœlesti luce: quæ vt plurimum ijs conceditur, qui sese ad mysteria ac beneficia diuina meditanda receperunt per tempus aliquod sufficiens, & in loco conuenienti. Et hoc primum est, quod professioni, aut votis emittendis meritò præmitti deberet: vt ea redditurus recolligat se per decem aut duodecim dies ad illa tria speciatim côsideranda, quæ Dauid magno cum affectu in excessu illo suo dixit: *quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi?*

1. PRIMVM enim in hac recollectione conandum tibi est à teipso exire, & spiritu ascendere ad ipsius Dei præsentiam; ibiq; côsiderare infinitam huius benefactoris amplitudinem, sapientiam, bonitatem, charitatem, liberalitatem, & omnipotentiam, quæ suis creaturis minimè opus habeat. Ad quas eius proprietates melius assequendas, ingrediendum tibi est in ipsummet Deum, perpendendo infinitum amoris ignem in diuino eius pectore ardentem; qui (vt sanctus Dionysius ait) facit eum extra se exire, vt benefa-

ciat hominibus; suisque donis eos repleat eo solum nomine, quod ipse bonus sit, eisque benefaciendo oblectetur. Qua consideratione, si exacta illa fuerit ac profunda, admiraberis & obstupesces cupiens summè amare tantum benefactorem, & in eius obsequio liquefieri, dicentem tibi ipsi: *quid retribuam Domino?* Quid ob amorem infiniti huius benefactoris faciam? Et in qua re ostendere licebit amorem, quem erga ipsum habeo; ac retribuere pro eo, quem ipse erga me habet?

Mox vlterius progrediens, multitudinem perpendes & magnitudinem beneficiorum, quæ Deus in te contulit, generalia, & specialia; naturalia, & supernaturalia; in corpore, & in anima: attendens multitudinem esse innumerabilem: magnitudinem immensam & incomprehensibilem, Nominatim autem hæc tria in tua vocatione perpendes: Innumera & grauissima mala ac pericula huius mundi: ex quibus te Deus eduxit; innumera & excellentissima bona eius status, in quo te Deus collocat; & multò maiora, quæ tibi promittit. Et admirans tantum beneficiorum excessum, à teipso exiens, dices, *Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi?* Et in quo licebit me gratum ostendere, ob adeo beneuolam vocationem, qua me ad talem statum elegit. 2.

Et hinc ad teipsum iterum ingressus, perpendes tuum nihilum, miseriam, & indignitatem tuam quodammodo infinitam, ob tua peccata, pertinaciam, & ingratitudinem erga Deum: propter quæ dignus eras, cuius Deus obliuisceretur, & quem Deus repelleret, puniret, & ad profundum infernum proijceret. Et videns, quod tantus Dominus tanto amore tot contulit beneficia homini adeo improbo, adeoque ingrato: tali aspectu obstupefactus, factus omninò extra te, cum ingenti affectu tibi ipsi dices: *Quid ego retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi?* mihi inquam qui talis sum, qui tam procul sum ac remotus à promerendo quodcunque beneficium, quantumuis minimum? O Deus cordis mei, ostende mihi cœlesti tua luce, quid velis à me tibi dari; & qua ratione idipsum dare debeam: decreui enim, certoque constitui, facere quicquid tibi gratum fore cognouero. Hoc spiritu pio adeò ac grato concepit Dauid proposita & holocausta, quæ refert: quæ omnia sunt actus gratitudinis & excessus amoris: non enim solum se obtulit ad ea præstanda, quæ ex præcepto tenebatur; sed ad alia etiam opera, quæ tantum erant ex consilio. In quibus eminere debent qui recens ingrediuntur Religionem, aut secundum repetunt ingressum per sacra vota, vt corpus vnum cum ea conficiant. 3.

§(* * *)§

§. 2. Con-

§. 2. Confessio & sacra Communio.

PRIMVM omnes meritò inde incipere deberent, vnde incepit Dauid, dicentes: *Calicem salutaris accipiam*, calicem, inquam Saluatoris, aut salutis: hoc est, quem Saluator noster constituit, ad saluté animæ meæ reddendam. Qui calix non vnus est, sed multi: & omnes accipere debet
1. Religiosus in hisce suis ingressibus; sed ordine suo. Cum enim certum
a Eccl. 34.23 sit (vt Ecclesiasticus dixit) *quod dona iniquorum non probat Altissimus, nec respicit in oblationes iniquorum, nec in multitudine sacrificiorum eorum propitiatur peccatis*: plurimum refert, quod cupiens offerre Deo aliquod donum, & seipsum, in sacrificium; & votorum suorum oblationem facere studeat prius, se à peccatis purgare: accipiens calicem, quem Deus ad ipsum sanandum, & ab eis purgandum instituit.

2. PRAETEREA, cùm quis ægrotat, & noxijs redundat humoribus, quibus impeditur à cura rerum, quæ sibi incumbunt: primum omnium dat operam sanitati recuperandæ, accipiens Syrupos & alias purgationes, ad recipiendam sanitatem necessarias, quas etiam valde amaras libenter sumit, eò quòd sint potiones salutis. Quod si tunc ab aliquo amico suo magnum aliquod beneficium accipiat, dicere solet: cupio sanitati restitui, & ex hoc lecto surgere: vt me seruitio tuo addicam, quò aliquid reddere possim pro plurimis, quibus me obstrinxisti. Hunc in modum qui Religionem ingreditur, & spiritu æger est propter vitia & passiones: primum, cui attendere debet, est, vt sanitati restituatur, sumatque calicem salutis, hoc est, media adhibeat, ad sanitatem recipiendam; & opera actionesque sui status exercenda. Et in hoc ipso primùm ostendet meritò Domino Deō nostro animi gratitudinem, dicens ei ex toto corde: vellem, Domine, liber esse à peccatis meis, & sanus à morbis qui alligatum & impeditum me tenent, quo minus opere ipso amorem ostendam, quem erga te habeo: & plurimum, quo tibi sum obstrictus. Quamobrem firmiter statuo, haurire statim calicem, quem in meam salutem constituisti. Quis autem hic est ca-
CONFESSIO. lix, nisi Pœnitentiæ & Confessionis, illo vino plenus, de quo Dauid: b *Po-*
b Psal. 59.5. *tasti nos vino compunctionis*, contritione scilicet ac dolore peccatorum, qui non solùm vulnera exterius abluit; sed tamquam haustus purgans ingreditur per omnes venas & angulos cordis, quod pùngit & aperit: vt per ipsam confessionem exeat omnis malus humor peccatorum; maneatque ab eis expurgatum. Vocatur autem calix Saluatoris, eò quòd ipse illum instituerit; & tamquam medicus sapientissimus præscripserit, ad sanitatem nobis restituendam.

3. ET, cum peccatorum venia ac remissio tantum sit beneficium: est tamen Deus adeò bonus, adeoque propensus ad ea condonanda, eò quòd

maxi

maximi faciat, & vehementer cupiat nostram salutem: vt præmium suum reputet, quod nos calicem illum & haustum sumere velimus: in quo salus, & vita nostra consistit. Atque si medicus mercedem suam & sui laboris gratitudinem reputaret, quòd ægrotus purgationem ab ipso præscriptam, ob salutem propriam sumere vellet. Si itaq; nosse velis, ô anima, *quid retribuere* posses *Domino pro omnibus quæ retribuit tibi:* sume calicem hunc salutaris tui, etiamsi amarum, reddendo Deo honorem, humili peccatorum tuorum confessione: aptè enim accommodatur hîc, quod Iosue dixit ad Achan: c *Da gloriam Domino Deo, & confitere atque indica mihi, quid mali feceris.* c Iosu. 7. 19.

Propter triplicem hanc rationem, qui Religionem ingreditur, aut vota sua, aut Professionem emittit: haurire debet calicem hunc salutaris: idque non quomodocumque & ruditer, sed cum amoris excessu; plus præstans, quàm aliàs ad sanitatem recuperandam tenebatur; & contendens, valde gratum se Deo nostro ostendere: instituens generalem omnium totius vitæ peccatorum confessionem, etiam quæ priùs esset confessus. Nam (vt ait S. Bonauentura) quemadmodum is vitam nouam inchoat, & habitum induit nouum: ita æquum est, vt veteri vita ac veteris hominis reliquijs omnino se exuat; adhibens ex parte sua nouam hanc diligentiam, ad id perfectè consequendum. Quam generalem totius vitæ confessionem, si in primo suo ingressu fecit: expedit aliam etiam generalem instituere ab vltima inchoando, vsque ad illud tempus, quo vult edere vota sua: vt oblatio eò sit magis grata Domino: quò ex corde procedit puriori. Nam, vt Scriptura ait: prius d *Deus respexit ad Abel, &* postea *ad munera eius.* eò enim magis illi placet sacrificium: quo is, qui offert, est melior.

In speculo disciplina p. 1. c. 1.

d Gen. 4. 4.

Sed quoniam calix hic pœnitentiæ, etsi infirmum reddat sanitati, & iustificet peccatorem: non tamen firmum eum facit, ac fortem; sed remanet adhuc ille debilis, & cum languore conualescentiæ: est alius calix salutaris, sanctissimum scilicet altaris Sacramentum: in quo latet ipsemet Saluator, qui panis & vini accidentibus tectus, medicus est noster, medicamentum, salus, & vita nostra: qui sua præsentia debilem confortat, valetudinarium corroborat; ac iuuat vt sani opera exercere possit; triaque vota seruare Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ: nam ipse Dominus venit castus, pauper spiritu, & obediens: quem spiritum ijs communicat, qui cum tali desiderio ac dispositione ipsum suscipiunt. Quare plurimùm refert: vt, quando hæc vota eduntur, aut Professio fit, diuinissimus hic calix suscipiatur. ille enim valde eam perficit; viresque & animum addit, ad eam implendam. Nam quemadmodum dixit S. Dionysius: *non contingit, aliquem perfici perfectione hierarchica, nisi per Diuinissimam Eucharistiam.* per eam enim omnis perfectio plene communicatur. Et ita ait, suo tempore tradi solitam Monachis, cùm suam edebant Professionem; quamuis etiam propter aliam

Commvnio.

Cap. 3 Eccle. Hierarch.

causam,quam postea adferemus. Et quamuis hoc sit supremum donorum, quæ Dominus noster nobis largitur: voluit tamen, idem esse gratiarum actioné ob reliqua beneficia; & vt in gratiarum actionem pro illis hoc susciperemus: quare hoc etiam spiritu calicem hunc suscipere debet,qui vota ipsa emittit,dicens: *Quid retribuam Domino, pro omnibus quæ retribuit mihi* in hoc statu, in quo me collocauit? *Calicem salutaris accipiam*, escam scilicet & potum meæ salutis: & alij legunt: *Calicem leuabo in altum*, offerens scilicet supremum hoc laudis sacrificium pro omnibus beneficijs mihi collatis. Cum igitur ipse tantum amoris excessum ostendat, exiens è cœlo & descendens in mundum,ac sese in hoc Sacramento occultans: vt ego eum intra me suscipiam: rationi erit consentaneum, vt & ego accendar, & amoris excessu eleuer: vt plus ei tradam, quàm ipse exigat; offeramque hoc mei ipsius sacrificium, quod illi tantopere placet. e *Calix meus* (ait Dauid) *inebrians, quam præclarus est!* meus est quia Redemptor meus eum mihi tradit; & ipse est f *pars hereditatis meæ*: venitque, vt faciat me vnum secum; & vt me inebriet,& extra me educat, cum abundantia cœlestium suarum deliciarum. Propterea igitur volo,eum suscipere: vt à me exiens, ipsi me totum tradam. quam traditionem hac ipsius in hoc Sacramento sumptione,confirmem & confortem.

Vide Iansenium in eum locum.

e Psal.22.5.

f Psal 15.5.

§. 3. *Desideria patiendi multa.*

TERTIVS alius calix est frequentior pro omni tempore,die,ac nocte: in quo hauriendo valde ostenditur excessus amoris: est autem calix amaritudinum & calamitatum huius vitæ. De quo dixit Christus Dominus noster filijs Zebedæi: a *Potestis bibere calicem quem ego bibo?* non de illo tantum loquor, quem tempore passionis ac mortis meæ b *bibiturus sum*; sed de eo quem bibo quotidie in tot persecutionibus, doloribus, defatigationibus & lassitudinibus, quas quotidie tolero.

Ex S.Cipriano l.b 3.epistol 25.

a Mar.10.38.

b Mat.20 22

AD hunc calicem implendum res septem concurrunt: Dæmon scilicet cum suis tentationibus;mundus & mundani cum suis persecutionibus;caro cum tristitijs ac defatigationibus, quas sentit; Prælati cum rebus asperioribus,quas imponunt; & probationibus, quas adhibent; proximi cum molestijs,quas adferunt;& ipsemet Deus,cum infirmitatibus & alijs ærumnis,quas mittit. Sed magis adhuc in particulari impletur mortificationibus & amaritudinibus annexis vniuscuiusque statui. Quare in hunc calicem infunditur quicquid pœnale est in tribus votis: cruciatus, quos suffert, qui castus est; miseriæ,quæ pauperem comitantur & premunt; & abnegationes, quas tolerat obediens. Quamuis in aliquibus calix hic valde sit latus,& capax;in alijs verò angustus, & parum capiens: In aliqui-

bus valde est amarus, ac purus, in alijs verò mixtus ac temperatus. Qui tamen nouit quantum Deo debeat; vultque gratum se propterea ostendere: debet se generosè offerre ad eum calicem suscipiendum, quem ipse Deus dederit qualiscunque ille sit: exultans, quòd habeat aliquid, quod offerat Deo, pro plurimis, quæ ab ipso accepit. Quid enim retribuere possum ego Deo pro eius in me beneficijs, quod magis meum sit proprium, quàm hoc? vnusquisque soluit quod debet, ea moneta quam habet. Ego in bonis sum pauper; sed in miserijs & rebus pœnalibus sum diues: hoc monetæ genus est frequens & in communi vsu in mea patria: hanc igitur retribuam Deo pro beneficijs in me collatis: offerens me ad tolerandos cum ipsius gratia, labores omnes, & calamitates, quas ipse voluerit. Si Deus, qui nihil in seipso pati poterat, factus fuit homo, vt calicem hunc amaritudinum bibere posset; & reuera totum exhausit, ostendens excessum amoris erga me: æquum igitur est, vt ego, qui homo sum, ac proinde cum ipsa natura amaritudines illas coniunctas habeo: offeram me cum excessu quocunque ad hunc calicem, eius amoris & obsequij causa bibendum, & in gratiarum actionem pro beneficijs in me collatis. Accedit, quod quantumuis calix ille sit amarus, mihi erit calix salutaris: siquidem totus ille dirigitur in animæ meæ salutem: & quasi haustus & medicamentum salutare purificabit me, & à peccatis præseruabit; domabit passiones meas, & iuuabit vincere defectus meos & prauas propensiones: quem si cum feruore hausero: erit mihi suauis castitas, dulcis paupertas, & iucunda obedientia. Ex quo deduco, quod quemadmodum Christus Dominus noster, dum se ad orandum recepit in monte Tabor, c *loquebatur cum Moyse & Elia de excessu* eius amoris ac doloris, *quem completurus erat in Ierusalem:* ita etiã qui se recipit ad agẽdum cum Deo per dies aliquot, antequam vota sua edat: debet ibi considerare hos Saluatoris excessus; & ad eius exemplum offerre se ad exhauriendum calicem vitæ Religiosæ; etiamsi magnus esset, valdeque amarus: impellens seipsum ad hoc tribus illis nominibus ac titulis iam insinuatis: gratiarum scilicet actionem ob accepta beneficia; & quia calix est ab ipsomet Saluatore ad salutem animæ ordinatus; & quod ipsemet Saluator prius eundem exhausit.

c Luc. 9. 31.

Et quoniam calix hic adeò est amarus, opus est ei adiungere quod Dauid adiecit: *& nomen Domini inuocabo.* Quid autem est nomen Domini inuocare, cùm calix accipitur: nisi auxilium & subsidium ab ipso petere ad eum sumendum? Quod fit feruenter, si per omnia ipsius Dei nomina siue proprietates discurramus; illaque tanquam titulos siue rationes adhibeamus, vt orationem nostram exaudiat: quasi dicas: exaudi me, Devs meus, quia tu es Dominus meus, pater, creator, conseruator, vniuersalis prospector, medicus, pastor, Saluator, & glorificator noster: pro gloria itaque horum tuorum nominum, adiuua me, vt calicem hunc

Serm. 18. in Cant.

meæ salutis ebibam, & vota offeram, quæ desidero. Et qui perseuerauerit in oratione, vt oportet, experietur quod sanctus Bernardus dixit: ipsam quoque esse calicem salutis tanta dulcedine plenum, vt sufficiat amaritudinem aliorum calicum dulcorare. Nam orando (ait) bibitur vinum lætificans cor hominis; vinum spiritus, quod inebriat; & carnalium voluptatum infundit obliuionem &c. Emollit aridæ animæ viscera; & adiuuat, vt cibum bonorum operum digerat, fortificans fidem, confortans spem, & alens ac ordinans charitatem.

CAPVT XIV.

IN QVEM FINEM, QVIBVS NOMINIBVS *& quo gratitudinis spiritu, votorum oblatio facienda sit, & implenda.*

a Ps. 115 14.

Ita Titelmannum.

RAEMISSIS præparationibus in proximo capite positis: commodè accedit vltima illa Dauidis oblatio: a *Vota mea Domino reddam coram omni populo eius.* Sed quoniam verbum *Votorum* in Scriptura Diuina significat aliquando proposita tantum ac desideria in ipso corde concepta, aliquando autem significat etiam promissa, quæ Deo fiunt: in vtroque sensu potest hic verbum illud *Votum* accipi, ad præsens institutum. Qui enim Religionem ingreditur; ipso statim ingressu offert Deo feruentia proposita ac desideria perpetuæ castitatis, paupertatis, & obedientiæ: & post Nouitiatum, ea desideria explet, edens promissionem & vota de eisdem seruandis, *coram populo Dei*, ipsa scilicet Religiosorum congregatione, & populo Christiano, tanquam testibus talis emissionis: & post emissa pergit in eorundem obseruatione in conspectu totius mundi, quasi de eis editis glorietur; tribuens sibi honori, quòd castus sit, pauper, & obediens; quòd rebus vilibus & abiectis vtatur, in quibus apparet ipsa paupertas; aut munia obeat vilia iuxta præscriptum obedientiæ. Et quemadmodum huiusmodi proposita & vota sunt excessus amoris, vtpote quibus homo plus præstet, quàm teneatur; exeatque ex seipso, vt nihil sui reseruans, totum se Deo suo tradat: ita etiam ostendunt summam gratitudinem, quam possit homo erga suum Creatorem ostendere. Nam quemadmodum sanctissima Eucharistia, cum sit summum beneficium, simul etiam accipitur in gratiarum actionem, propter seipsam, & propter reliqua beneficia: ita ingressus in Religionem est præ-

ſtantiſsimum Dei beneficium, vt iam vidimus: & ſimul poteſt, fieriq́ue debet cum magno feruore in gratiarum actionem ob reliqua beneficia: quia homo tradit Deo ſummum quod poteſt. Qui enim ſeipſum dat: non habet amplius quod det; ſed pergit continuè exercendo per totam vitam, quod ſemel obtulit. Quare ſi plurimum Deo debeas, teq́ue ipſum interroges: *quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi?* reſpondeas tibi ipſi: ego offeram ei hæc vota; illaq́ue explebo & exequar in præſentia totius orbis: ſic enim ſimul & ſemel trado ei quidquid habeo & poſsideo: ſiquidem do meipſum, in quo reliqua continentur. Hunc in modum explicat S. Auguſtinus prædicta pſalmi verba dicens: Quiſquis bene cogitat, quid voueat Domino, & quæ vota reddat: ſeipſum voueat, & ſeipſum reddat. Hoc exigitur, hoc debetur. Imago Cæſaris detur Cæſari; ſed imago Dei offeratur & tradatur Deo. Et in alio loco ait: Nihil gratius poſſumus Deo offerre, quàm vt dicamus cum Iſaia: b *poſſide nos*: accipe nos in hæreditatem & poſſeſsionem tuam: nos totos tibi tradimus, non ſolum c *corda* quæ à nobis exigis: ſed quidquid ſumus, hoc tibi promittimus, & explebimus in conſpectu totius mundi: non vt ille propterea nos in honore habeat; ſed vt honor tibi ab omnibus deferatur ob ea, quæ tibi offerimus.

In Pſal. 115. " " *In id Pſ. 131. votũ vouit Deo Iacob.* b *Iſa. 26. 13. iuxta LXX.* c *Pro. 23. 26.*

§. I.

SED tria alia motiua videamus, quæ Dauidem permouerunt, ad vota hæc & præclaras adeò oblationes offerendas. PRIMVM explicuit illis verbis: *Pretioſa in conſpectu Domini mors ſanctorum eius.* Quod de duplici morte intelligi poteſt: quia vtraque eſt valde pretioſa. Altera eſt, dum hæc vita durat; altera ad eius finem. Primam obit homo valdè excellenter per oblationem trium votorum, eorumq́ue cuſtodiam: & in aliquibus Religionibus adhibetur aliquæ cæremoniæ externæ valdè piæ, quæ mortem ipſam referunt. Nam per votum caſtitatis, ita moritur Religioſus voluptatibus carnis, vt inhabilis maneat etiam ad eas, quę habentur in matrimonio, quaſi eſſet iam mortuus. Per votum paupertatis ita moritur diuitijs huius ſeculi, vt mortui inſtar incapax ſit alicuius proprietatis circa eas: facit enim Chriſtum ipſum in ſuis pauperibus hæredem. Per votum obedientiæ moritur ſibijpſi & gubernationi rerum quæ ad ipſum poſſent ſpectare: vt non propria voluntate in eis ſe gerat; ſed offerat ſe tãquam cadauer, quod quoquo verſus trahi ſe ſinit. Hæc mors, ſi per totam vitã duret, attendendo vt ſemper moriatur omnibus, quæ interdum reuireſcunt: eſt verè pretioſa in conſpectu Domini: quia non eſt pretium vllum, aut valor in mundo, qui illi æquipararetur. Et ex ea prouenit, vt ipſa mors naturalis ſit etiam valdè pretioſa in conſpectu eiuſdem Domini. Eſt enim finis laborum, & principium æternæ quietis: cum ſit tranſitus ad æternam vitam. De vtraque etiam 1.

a Ap.14 13. morte intelligitur quod dixit vox de cœlo: a *Beati mortui, qui in Domino moriuntur: à modo iam dicit Spiritus, vt requiescant à laboribus suis: opera enim illorum sequuntur illos.* Beati sine dubio sunt Religiosi, qui, ob amorem erga DEVM suum, moriuntur tribus editis votis, rebus omnibus, quæ sunt in terra: dum enim incipiunt sic mori: incipiunt etiam quiescere: & quando mors est perfecta, etiam requies erit perfecta: quia SPIRITVS Sanctus huiusmodi bona opera remunerat hac pace & requie: quæ multo erit perfectior ac plenior in æterna vita. Dicat igitur RELIGIOSVS: volo offerre, & explere vota mea in totius plebis conspectu: quia pretiosa est in conspectu Dei mors, quam in illis profiteor; & quæ per illa obtinetur in fine huius vitæ. Si itaque hoc SPIRITV illa emittat, erit eius oblatio valde pretiosa.

2. SECVNDVM motiuum, cur hæc proposita & vota redderet Psalmista, explicuit ipse, cùm dixit: *O Domine; quia ego seruus tuus, ego seruus tuus: & filius ancillæ tuæ.* Bis seruum se appellat; & iterum ancillæ filium, quod est, mancipium se profiteri: & hanc reddit suarum oblationum causam: seruus sum & mancipium DEI, titulo Creationis: quà homo sum, ad eius imaginem & similitudinem conditus, vt in ipsius seruitio me totum expenderem. Titulo etiam Redemptionis sum eius seruus, quà sum Christianus, IESV CHRISTI sanguine redemptus, cuius virtus & gratia fuit mihi in sacro Baptismo applicata: vt eius Legi Sanctissimæ obseruandæ me totum impenderem. HAEC autem duo nomina siue tituli impellunt me, vt DEI ac SALVATORIS mei seruum & mancipium agnoscam, & profitear nouo alio titulo Religionis: quo me totum eius obsequio dedicem ac mancipem per tria vota, renuncians meæ libertati, vt seruum me constituam subiectum Prælatis, quos ipse loco sui mihi constituit; & in eo glorier, quòd eius ancillæ, sacræ scilicet Religionis sim filius, quæ diuino ipsius obsequio est dedicata. Cùm itaque tot nominibus ego sim Dei seruus: quid mirum, quòd calicem ab ipso mihi in salutem meam porrectum ebibam? & quid ego præsto, dum vota mea illi offero, & b Luc.17.10 opere ipso seruo? b *inutilis* proculdubio *sum seruus*; nec vllam DOMINO meo vtilitatem adfero: sed *quod* lege gratitudinis *facere debui, id feci.* Et quamuis ipse ad id faciendum non me obstringat præcepto: satis tamen mihi est, quòd eius sim seruus: vt propterea sponte me ipsum offeram, & voti obligatione obstringam, id faciendum, quod illi placet, & gratum est.

3. HINC tertium oritur motiuum, quod ipse Dauid insinuauit, dicens: c *dic Ps.115.17. rupisti vincula mea,* quasi dicat: profiteor, me non esse seruum coactum, nec

opus esse compedibus aut catenis, vt in tuo seruitio detinear: sed potiùs cùm tuus essem seruus, misertus mei dirupisti vincula, quibus hostes mei Dæmon, mundus, & caro me vinctum tenebant: dirupisti enim & soluisti vitiorum ac passionum mearum vincula. Cùm igitur generosam adeò Spiritus libertatem mihi dederis, vt auxilio tuæ gratiæ expedirem me à vinculis diuitiarum, voluptatum sensuum, & honorum huius mundi: volo ego obsequio tuo amplius me alligare vinculis trium votorum, eisque palàm profiteri, me triplici nomine tuum esse seruum. Seruum voto paupertatis; & adhuc magis seruum voto castitatis; & filium ancillæ tuæ voto obedientiæ: quia ex mea hæreditate mihi prouenit, vt seruus & mancipium sim tuum: ac proinde ad tibi parendum & obediendum obligatum.

Ex Praedictis licet colligere sex fines, siue præcipua motiua, ad quæ respiciamus: dum vota nostra offerimus. *Primum* est, vt excessu aliquo ostendamus amorem, quem erga Deum gerimus: & sic excessum amoris eius erga nos aliquo modo reddamus. *Secundum* est, propter gratitudinem innumerabilium & maximorum beneficiorum, quæ in nos contulit. *Tertium*, vt omnino mundo & nobisipsis moriamur tali morte, quæ plenam nobis adferat requiem. *Quartum*, vt pretiosam in oculis Dei mortem consequamur, quæ transitus sit ad æternam vitam. *Quintum*, ad confirmandam ampliusque perficiendam seruitutem, quam Deo alijs etiam titulis debemus. *Sextum*. vt fortiùs Deo nos adstringamus, eò quòd nos à vinculis soluerit, quibus hostes nostri alligatos detinebant: nam quemadmodum clauus clauo pellitur, ita votorum vincula tollunt vitiorum ac passionum vincula, quæ ipsis aduersantur.

§. 2.

Facta votorum oblatione, & præmissis quæ retulimus, audiamus quid Dauid adiecerit: ait enim: a *tibi sacrificabo hostiam laudis, & nomen Domini inuocabo. Vota mea Domino reddam in conspectu omnis populi eius: in atrijs domus Domini, in medio tui, Ierusalem.* Magnum latet mysterium in eo, quod Dauid eadem proposita repetat: omnia enim, quę propter Diuina beneficia accepta reddimus, recentia reputantur beneficia; suoque iure nouam repetunt solutionem: quæ, dum redditur, nouum etiam est donum; ac nouam exigit gratitudinem: nihil enim b *Deo dare possumus, nisi quæ de manu eius accepimus.* Ex quo fit, vt non possimus animi gratitudinem in Deum Dominum nostrum ostendere ob ea, quæ ad suũ obsequiũ nobis concedit: nisi iterum ac sæpiùs bona opera repetamus, quæ ipsius causa facimus; ea mente & intentione, vt alia alijs reddamus, aut ostendamus gratitudinem propter bonum, quod in alijs præstandis ab eodem accepimus. Ideoq; ob acceptum beneficium; quo nos in Religionẽ admisit, & votorũ oblationẽ acceptauit: exhiben-

a Ps. 115 17.

b 1. Par. 29 14.

exhibenda sunt ea, quæ hic Psalmista insinuat.

1. PRIMVM est, offerre ei sacrificium laudis, glorificantes eum in hymnis, Psalmis, & Canticis; & infinitas gratias agentes, ob tantum fauorem; & operam dantes, vt cor & lingua sacrificium sui ipsorum offerant, & in tanti benefactoris laudibus nunquam deficiant: nam, cùm beneficium sit perpetuum, par est, laudes esse perpetuas: vt cum Dauide dicamus, c *Benedicam Dominum in omni tempore: semper laus eius in ore meo. in Domino laudabitur anima mea.* Quòd si lingua defatigetur; ne tamen cor à laudibus cesset, quas Deus libenter audit, eisq; delectatur, iuxta illud Apostoli: d *loquimini vobumetipsis in Psalmis, & Hymnis, & Canticis spiritualibus, cantantes & psallentes in cordibus vestris Domino, gratias agentes semper pro omnibus.*

c *Psal.* 33. 1.

d *Ephe.* 5. 19.

2. HINC pergendum est ad secundum, *ad inuocandum* scilicet *nomen Domini*, orationibus petendo eius auxilium, ad ipsum pro meritis laudandū; & progrediendum in omnibus, quæ proposuimus ac promisimus. In qua re est quiddam singulare, ob immensam bonitatem ac liberalitatem Dei; adeoque ingens eius desiderium ad sua dona impertienda: quòd quasi solutionem & gratitudinem nostram reputet, quòd humiliter ab ipso ea petamus; tantam fiduciam in eo reponentes, vt pro gratitudine priùs nobis collatorum, & vt nos pro acceptis gratos exhibeamus, recentia ab ipso petere licere existimemus.

De Const. Monast. c. 2.

EXPEDIT autem (ait Sanctus Basilius) hæc duo semper coniungere, incipientes à Diuinis laudibus: ex quibus accipiamus titulos, vt nostræ orationes exaudiantur. Propterea enim dixit Dauid: e *laudans inuocabo Dominum & ab inimicis meis saluus ero:* Et hac ratione, quamuis oratio aliquid pro se petat, non censetur ambitiosa, quasi proprium commodum quærat: siquidem petit, vt suo benefactori grata esse posit, & eundem proprijs ipsius donis laudare.

e *Psal.* 17. 4.

3. SED non debet spiritus hic laudum ad nos ipsos tantùm arctari; sed ad omnes homines est extendendus, vt optemus: omnes eum laudare. Et in eum finem *inuocandum* est nomen Dei: quod, iuxta phrasim scripturæ, etiam significat eius magnalia publicare, ac prædicare, vt omnes eum laudent, & propter illa glorificent: iuxta illud Moysis: f *Nomen Domini inuocabo*: dicens omnibus: *date magnificentiam* & gloriam *Deo nostro: quia Dei perfecta sunt opera.* Quamuis enim occulta Dei dona, ac beneficia non sint publicanda, propter superbiæ vanæque complacentiæ timorem, quæ facilè potest adhærescere, & inficere: publica tamen, æquum est annuntiare, ac prædicare: vt multi alij nobis se adiūgant in laudibus Deo reddendis propter bonitatem, quam ea communicando ostendit. Ac propterea dixit Saluator noster homini, à quo eiecerat legionem Dæmoniorum: vt g *narraret* omnibus *quanta sibi fecisset Deus.* Et Sanctus Paulus cōuersionem suam & gratias, fauoresque à Deo acceptos

Vide Ian. hic

f *Deut.* 32. 3

g *Luc.* 8. 39.

ceptos publicabat: inuitans alios, vt simul cum ipso pium adeò Dominum laudarent. Et Psalmista non contentus dicere: h *Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus in ore meo*, addit, quod omnibus dicebat: *magnificate Dominum mecum: & exaltemus nomen eius in idipsum*. Cùm igitur vocatio ad Religionem, & votorum oblatio, & status ipsius præstantia & amplitudo, publica sit: bene potest omnibus promulgari, eosq; inuitare, vt nos iuuent, Deũ ob talia dona glorificare. SED quoniã perfecta gratitudo nõ sistit in solis verbis, adiecit Dauid: i *vota mea Domino reddam in conspectu omnis populi eius: & in atrijs domus Domini, & in medio tui Ierusalem*. Quod duobus modis peragendum est: primum, renouando & confirmando vota ipsa priùs edita, cum eo spiritu & feruore, vt, etsi priùs ea non emisisset, vellet nunc reuera emittere: & hac ratione omnis votorum veneratio est actus quidam ingentis meriti; & quasi recens in Religionem ingressus; confertque multum ad ampliorẽ in eorum obseruatione confirmationem. & hanc ob causam constituit P. Noster S. Ignatius, vt in Societate nostra bis in anno vota publicè renouarentur, quæ in fine Tyrocinij emittuntur: Fuitque admiranda pietas ac deuotio P. Nostri Iacobi Laynez, secundi Generalis eiusdem Societatis: qui quoties Missæ Sacrum faciebat, cùm ipsum Sanctissimum Sacramentum in manibus communicaturus habebat, vota sua his verbis renouabat: *Placet quod promisi*. Quod ipsum fieri etiam potest spiritu gratitudinis: quamuis hic Spiritus multò magis apparere debeat in implendis & custodiendis ipsis Votis valdè perfectè. Non enim est præstantior animi gratitudo ob acceptum à Domino beneficium, cùm ea nobis facienda inspirauit, & emissa admisit: quàm quòd ea tanto spiritus feruore feruemus, & exequamur: vt omnes, qui id viderint, excitentur ad glorificandum Deum, à quo feruor ille procedit. Hac enim via & ratione illud obtinetur, quod dixit Dauid: k *immola Deo sacrificium laudis, & redde Altissimo vota tua*. Et illud l *Te decet Hymnus, Deus, in Sion, & tibi reddetur votum in Ierusalem*: hoc enim sacrificium laudis honorificabit te, quamuis etiam cedat in vtilitatem nostram. Qui enim perseuerat in suis votis implendis in Ierusalem terrena, hoc est, in Ecclesia militante: fiet æternùm suorum votorum compos in cœlesti Ierusalem, hoc est, in Ecclesia triumphante.

h Psal. 33. 1.
4.
i Psal. 115. 18.
5.
k Ps. 49. 14.
l Psal. 64. 1.

CAPVT XV.

PONVNTVR SVMMATIM RATIONES, PROPTER *quas Religiosi meritò contenti esse, & in suo statu perseuerare debeant, vsque ad mortem.*

EX DICTIS in hoc & in proximo tractatu deducere licet multas rationes, ob quas meritò contenti esse debeant, qui ad Religiosum statum sunt vocati: resumentes magnum animum ad perseuerandum in eo vsque ad mortem: vt facinoris adeò præclari & gloriosi præmio frui possint. Et, vt simul motiua perspiciant suæ quietis ac solatij, constituemus hic breuem quandam summam omnium, quæ hactenus sunt proposita: quædam quidem pro ipsis Tyronibus, quædam verò pro ijs, qui vota ipsa iam emiserunt.

1. PRIMVM motiuum est ipsa DEI DOMINI nostri Maiestas & amplitudo: qui primum principium est, & finis vltimus vitæ Religiosæ; imò & principium ac finis vocationis, qua illos ad eam vocauit. Nam CHRISTVS omne bonum nostrum, verus DEVS, & homo, æterni Patris Sapientia, Religionis domum fundauit pro gloria sua: & ipsemet dignatus est eos vocare, & eligere: vt habitatores essent, & partes huius domus: in qua perpetuò illi seruirent. Idque non ob sua merita, aut præstita prius obsequia; nec ob ea quæ futuro tempore essent præstituri: (multos enim ille relinquit in sæculo, qui ei meliùs seruiuerunt; aut seruirent, si vocarentur) sed propterea solùm, quòd dignatus fuerit erga eos adeò copiosa misericordia vti, vt per excellentiam iure merito appellari possit a *misericordia Dei*, digna immensa adeò eius charitate. a 2. Reg. 9. 3.

2. HINC secunda oritur ratio ob præstantiam scilicet status, in quo DEVS illos collocauit; & excellentiam oblationis trium votorum, in qua status ipse consistit: faciente creatura ex parte sua summum, quod in hac vita potest pro suo Creatore: quia offert perfectum suiipsius holocaustum, corporis scilicet, & animæ, rerumque omnium suarum: quo facto quodammodo illum obligat, vt liberalissimum se erga ipsam ostendat: quemadmodum reuera facit, cùm immensa ei confert dona: admittens etiam eam ad spirituales nuptias, quæ per ipsa vota cum summa excellentia celebrantur.

3. QVID autem dicam de le[illegible]egulis huius status? ex quibus scala quædam conficitur, qua in cœlum ascenditur: sicut illa, quam

vidit

vidit IACOB, adeò recta, certa, ac tuta: vt nullus per eam ascendens aberrare possit. omnes enim tanquam scopum suum habent ipsum Deum, cuius voluntatem sanctam, bonam, beneplacentem ac perfectam nobis manifestant: in qua voluntate spiritualis nostra vita, & æterna consistit.

QVARTA ratio siue motiuum est, ob innumera mala à quibus eos liberat, educens eos ex mundo, & præseruans à duplici diluuio culparum & pœnarum, quæ illos submergunt. Quot autem illa sunt mala, à quibus præseruat; tot motiua & causas habent sui solatij & quietis; experti in seipsis quod dixit Psalmista: b *Cadent à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis* ab hoste deuicti: *ad te autem non appropinquabit*, ita vt præualeat: sed oculis tuis potiùs pœnam videbis peccatoribus illatam. Et quoniam dixisti Deo: tu es spes mea, & Altissimum accepisti in locum refugij: adeò eris tutus; vt malum non tangat te; neque flagellum veniat in domum tuam. 4. b Psal. 90 7.

HVIC rationi accedit quinta: magnum scilicet gaudium & securitas, quam in hora mortis habebis; cùm vocem audies, qua mortui vocantur ad iudicium: eò quòd vocationem audiueris, qua te vocauit DOMINVS vt mundum fugeres. nam eius virtute c *liberabit te* (vt dicitur in Iob) *à sex tribulationibus*, ab omnibus scilicet, quæ in vitæ decursu euenire solent; nisi tu ipse tibi desis; ne *tangat te malum in septima* tribulatione, quæ est d *mortis* vltima, cuius *tormentum non tangit eos*, quos Deus manu sua tenet & speciali protectione tuetur. Quomodo enim non esset in morte tutus, qui in vita triumphum de ea reportauit? Et quomodo non expectabit magna fiducia iudicem, cùm vocauerit ad iudicium: qui eiusdem vocem audiuit, cùm ad suam vocauit imitationem? 5. c Iob. 5. 19. d Sap. 3. 1.

SEXTA ratio est, ob innumera bona, quæ Dominus ipse occultauit in statu religioso, in quo te collocauit, ditans te proprio suo e *regno, iustitia* scilicet, *pace, & gaudio in spiritu Sancto*. Nam has virtutes ac dona tanta liberalitate tribuit, vt vita Religiosa videatur viua quædam paradisi imago: eò quòd in hac vita incipias frui aliqua parte illius beatitudinis, quam speras plenam in futura. Et quot bona regnum hoc complectitur: tot habes nomina & titulos gaudendi in isto tuo statu. Nam (vt Sanctus Cyprianus dixit) qui mundum deserit, maior est ac superior omnibus honoribus, regnisque terrenis: quare non terrena sed regna cœlestia cupit: magisque contentus & quietus est ex eo quod magnalia mundi despiciat; quàm si omnia illa possideret. 6. e Ro. 14. 17. Cip. in expos. orat. Dom.

CVM hac ratione coniungitur septima, quæ est centupli, quod Dominus

CAPVT XV.

PONVNTVR SVMMATIM RATIONES, PROPTER *quas Religiosi meritò contenti esse, & in suo statu perseuerare debeant, vsque ad mortem.*

X DICTIS in hoc & in proximo tractatu deducere licet multas rationes, ob quas meritò contenti esse debeant, qui ad Religiosum statum sunt vocati: resumentes magnum animum ad perseuerandum in eo vsque ad mortem: vt facinoris adeò præclari & gloriosi præmio frui possint. Et, vt simul motiua perspiciant suæ quietis ac solatij, constituemus hic breuem quandam summam omnium, quæ hactenus sunt proposita: quædam quidem pro ipsis Tyronibus, quædam verò pro ijs, qui vota ipsa iam emiserunt.

1. PRIMVM motiuum est ipsa DEI DOMINI nostri Maiestas & amplitudo: qui primum principium est, & finis vltimus vitæ Religiosæ; imò & principium ac finis vocationis, qua illos ad eam vocauit. Nam CHRISTVS omne bonum nostrum, verus DEVS, & homo, æterni Patris Sapientia, Religionis domum fundauit pro gloria sua: & ipsemet dignatus est eos vocare, & eligere: vt habitatores essent, & partes huius domus: in qua perpetuò illi seruirent. Idque non ob sua merita, aut præstita prius obsequia; nec ob ea quæ futuro tempore essent præstituri: (multos enim ille relinquit in sæculo, qui ei meliùs seruierunt; aut seruirent, si vocarentur) sed propterea solùm, quòd dignatus fuerit erga eos adeò copiosa misericordia vti, vt per excellentiam iure merito appellari possit a *misericordia Dei*, digna immensa adeò eius charitate. 2.Reg.9.3.

2. HINC secunda oritur ratio ob præstantiam scilicet status, in quo DEVS illos collocauit; & excellentiam oblationis trium votorum, in qua status ipse consistit: faciente creatura ex parte sua summum, quod in hac vita potest pro suo Creatore: quia offert perfectum suiipsius holocaustum, corporis scilicet, & animæ, rerumque omnium suarum: quo facto quodammodo illum obligat, vt liberalissimum se erga ipsam ostendat: quemadmodum reuera facit, cùm immensa ei confert dona: admittens etiam eam ad spirituales nuptias, quæ per ipsa vota cum summa excellentia celebrantur.

3. QVID autem dicam de legibus & Regulis huius status? ex quibus scala quædam conficitur, qua in cœlum ascenditur: sicut illa, quam

vidit IACOB, adeò recta, certa, ac tuta: vt nullus per eam aſcendens aberrare poſsit. omnes enim tanquam ſcopum ſuum habent ipſum Deum, cuius voluntatem ſanctam, bonam, beneplacentem ac perfectam nobis manifeſtant: in qua voluntate ſpiritualis noſtra vita, & æterna conſiſtit.

QVARTA ratio ſiue motiuum eſt, ob innumera mala à quibus eos liberat, educens eos ex mundo, & præſeruans à duplici diluuio culparum & pœnarum, quæ illos ſubmergunt. Quot autem illa ſunt mala, à quibus præſeruat; tot motiua & cauſas habent ſui ſolatij & quietis; experti in ſeipſis quod dixit Pſalmiſta: b *Cadent à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis* ab hoſte deuicti: *ad te autem non appropinquabit*, ita vt præualeat: ſed oculis tuis potiùs pœnam videbis peccatoribus illatam. Et quoniam dixiſti Deo: tu es ſpes mea, & Altiſsimum accepiſti in locum refugij: adeò eris tutus; vt malum non tangat te; neque flagellum veniat in domum tuam. 4. b Pſal. 90.

HVIC rationi accedit quinta: magnum ſcilicet gaudium & ſecuritas, quam in hora mortis habebis; cùm vocem audies, qua mortui vocantur ad iudicium: eò quòd vocationem audiueris, qua te vocauit DOMINVS vt mundum fugeres. nam eius virtute c *liberabit te* (vt dicitur in Iob) *à ſex tribulationibus*, ab omnibus ſcilicet, quæ in vitæ decurſu euenire ſolent; niſi tu ipſe tibi deſis; ne *tangat te malum in ſeptima* tribulatione, quæ eſt d *mortis* vltima, cuius *tormentum non tangit eos*, quos Deus manu ſua tenet & ſpeciali protectione tuetur. Quomodo enim non eſſet in morte tutus, qui in vita triumphum de ea reportauit? Et quomodo non expectabit magna fiducia iudicem, cùm vocauerit ad iudicium: qui eiuſdem vocem audiuit, cum ad ſuam vocauit imitationem? 5. c Iob. 5. 19. d Sap. 3. 1.

SEXTA ratio eſt, ob innumera bona, quæ Dominus ipſe occultauit in ſtatu religioſo, in quo te collocauit, ditans te proprio ſuo e *regno*, *iuſtitia* ſcilicet, *pace*, *& gaudio in ſpiritu Sancto*. Nam has virtutes ac dona tanta liberalitate tribuit, vt vita Religioſa videatur viua quædam paradiſi imago: eò quòd in hac vita incipias frui aliqua parte illius beatitudinis, quam ſperas plenam in futura. Et quot bona regnum hoc complectitur: tot habes nomina & titulos gaudendi in iſto tuo ſtatu. Nam (vt Sanctus Cyprianus dixit) qui mundum deſerit, maior eſt ac ſuperior omnibus honoribus, regniſque terrenis: quare non terrena ſed regna cœleſtia cupit: magiſque contentus & quietus eſt ex eo quod magnalia mundi deſpiciat; quàm ſi omnia illa poſsideret. 6. e Ro. 14. 17. Cip. in expoſ. orat. Dom.

CVM hac ratione coniungitur ſeptima, quæ eſt centupli, quod Dominus

noster tribuit in hac vita, deserenti pro ipsius amore res omnes huius mundi: hoc enim obsequium remunerat ipse multitudine & magnitudine bonorum spiritualium ac temporalium, quæ sub hoc numero (vt supra vidimus) continentur. Quod si animum resumas ad prosequendam feruenter iam factam renuntiationem: experieris copiosam hanc solutionem prompta & parata mercede, cum tanto lætitiæ excessu: vt, sicut alter ille Religiosus, dicas: vera sunt ô bone Iesu, quæ promisisti: nam in medijs meis doloribus immenso adeò gaudio me affici sentio: vt centuplum valeat, quàm quæ in mundo reliquerim.

In hist. Cist.

8. QVID VERO de magnis alijs priuilegijs dicemus, quæ Dominus noster statui huic concesit, in signum magni amoris, & beneuolentiæ erga eum eligentem? sic enim valde illum impellit, vt in eo cum magna sua consolatione viuat; & cum ingenti commodo perseueret? Quodnam opus post Baptismum est, quod habeat ita coniunctum Iubilæum plenissimum, & omnium peccatorum remissionem ab ipsomet IESV CHRISTO concessam: nisi oblatio trium votorum in Religione? Et quodnam aliud vinculum dissoluere potest matrimonium, antequam consummetur: nisi professio Religiosa? eò quòd in ea celebretur perfectissimum quoddam matrimonium spirituale cum ipsomet Christo. Quæ subsidia non complectitur gratia vocationis Religiosæ, ad vota ipsa custodienda, ad resistendum & superandum hostes, & ad surgendum cum magna celeritate, si contigerit in aliquam culpam deijci? Ad quemnam Angeli accedunt frequentius? Quem virgo sacratissima maiori clementia protegit? Et cuiusnam maiorem curam gerit prouidentia Diuina? Et cui maiores fauores exhibet ECCLESIA sancta, diligens & honore afficiens, quos Diuinus eius sponsus diligit, & in honore habet? Et adhuc ipsa sæcularis respublica ducit sibi honori, quod eam imitetur, afficiens etiam honore, & beneuolentia prosequens, quos videt ab ipsa ECCLESIA honoribus, & fauoribus affici.

9. QVOD si oculos conijcias in ea quæ religiosa Respublica intra suas portas habet, inuenies, summam esse felicitatem, participem fieri eius communitatis, in qua omnes emolumentum accipiunt, & potiuntur vniuscuiusque bono; & quisque particeps est boni omnibus communis. Eo quod sint quasi vna anima in multis corporibus: qui sese ad exequendum componunt, quod Apostolus dixit: f *Alter alterius onera portate: & sic adimplebitis legem Christi.* Et ita pergunt cum summa iucunditate & facilitate: quia multi sunt, qui vnumquemque iuuant in suo onere portando. Nec propterea debilis desinit tantum proficere, quantùm robustus eò quòd Rex illorum cœlestis eam legem cum eis seruet, quam Dauid

f Gal. 6. 2.

sui

suis militibus constituit, vt g *æqua pars sit descendentis ad prælium*, ac victoriam ab hoste reportantis; *& remanentis ad sarcinas*: qui ob defatigationem pergere non potuit: ita enim Deus remunerat imbecillem, ac fortem; cum imbecillis efficaci desiderio idem præstat, quod fortis ipso opere: nam ille propter vnionem Charitatis bonum illud facit sibi proprium, quod in suo videt socio. g 1 Reg. 25.

10. DENIQVE, quod titulo summi gaudij implet, & veluti obsignat sunt indicia, quæ Religiosi habent, quòd sint de felici numero prædestinatorum: propter ingentia pignora & cautiones sibi datas, æternæ vitæ consequendæ. Quamobrem iure optimo gaudere possunt, & exultare, ob felicem suam sortem, dicentes cum regio Propheta: *Funes* siue sortes h *ceciderunt mihi, in* bonis valde *præclaris: etenim* hæc *hæreditas mea, præclara est mihi.* Verè enim Domine, i *Beatus* est, *quem elegisti & assumpsisti* tibi: educens eum è mundo; & faciens, vt *inhabitet in atrijs tuis*: hoc est, in ipsa Religione: nam replebitur in bonis domus tuæ; ditabis enim eum omni genere bonorum honestorum, delectabilium, & vtilium: implens desideria cordis eius præclarissimis hisce bonis in hac vita, & in futura. O Religio sacra, quàm meritò dicere de te possum: quòd k *omnia bona mihi venerint pariter tecum*, diuitiæ innumeræ & immensitas auri! Quænam, quæso, bona optare tibi potes: quæ in hac domo non inuenias, vt quietus & contentus sis in ea? si cupidus es bonorum fortunæ, & auarus cùm ea possides: relinque illa; & hîc inuenies duplo maius solatium sine eis. si es honoris ambitiosus: renuntia illi sponte, & magis saturaberis, quàm, si illum haberes; si es affectus & propensus ad voluptates ac delitias: respue terrenas, & satiaberis cœlestibus. Desere omnia, & cum summo gaudio omnia inuenies in Christo: eò quòd illa propter eius amorem reliqueris. h Psal. 15. i Psal. 64. k Sapie. 7.

OMNES hæ rationes addere debent Religiosis calcar, vt progrediantur cum feruore & perseuerantia in statu suo vsque ad finem vitæ; & quasi frenum, quo reprimantur impetus & impulsus, quos ingerit Dæmon, ad sæculum redeundi. Absque perseuerantia enim, neque obtinetur corona, nec fructus victoriæ primæ. Propterea enim in libro Canticorum dicitur: k *ascendam in palmam, & apprehendam fructus eius.* Non enim præclari eius fructus ab existente in terra capiuntur; sed necesse est conscendere, & quasi repere per eius truncum vsque ad culmen: vbi sunt fructus copiosiores. Palma est vita Religiosa: cuius initium est quædam valde heroica victoria, quæ obtinetur contra Dæmonem, mundum, & carnem per oblationem trium votorum: quæ absque comparatione superat omnes victorias, quæ in seculo obtinentur: eam enim celebrant & extollunt Angeli, præcinentes canticum illud mulierũ; quod, cum Dauid, deuicto Gygante Goliath, reuerteretur, dicebant: l *Percussit Saul mille, & Dauid decem milla.* Seculares k Can. 7.8 l 1. Re. 18

enim in bellis suis vincunt mille hostes: at Religiosi, vel in vno conflictu prosternunt decem millia, omnium fortissimos. Vno enim ictu Philistæum prosternunt; caputque eius amputant, cùm deserunt mundum, & quicquid in eo habebant; & simul seipsos. Sed quemadmodum Dauid non fuit eâ victoriâ contentus; sed semper progressus est pugnans, & vincens: & vt filiam Regis ducere posset, opus ei fuit vincere & iugulare centum Philistæos eorumque præputia ad Saul adferre, vt ipse petierat. qui, vt fortitudi-
m 1.Reg 18. 27. nem suam ostenderet, non solum centum, sed m *ducentos ex Philistijm percussit, eorumq; præputia attulit; & numerauit ea Regi, vt esset gener eius*, &
n Eccli. 47. 8.13. ita n *contriuit* (vt ait Ecclesiasticus) *inimicos vndique, deditque illi Deus testamentum regni, & sedem gloriæ in Israel*. Ita inquam tu non debes contentus esse primâ victoriâ, etiamsi valde fuerit gloriosa: sed pergere vincendo omnes tuos hostes interiores & exteriores; mortificando omnes tuas prauas passiones, & reijciendo à te quæcunque tuum profectum impediunt: donec peruenias ad palmæ summitatem, vbi omnes eius fructus colligas; & centuplo fruaris ac præmio æterno. Omninò enim magna est miseria ac detrimẽtum, quod ex negligentia tua, tantis bonis & fructibus, quos diximus, spolieris; intriceris verò grauibus adeò malis. Non enim temere diceretur: quòd quemadmodum Christus Dominus noster duplex promisit præmium renuntiantibus propter ipsum rebus omnibus, alterum centuplum in hac vita; alterum æternum in futura: ita etiam temerè & stultè retrocedentibus, ac de facta promissione dolentibus, duplicem & horrendam infert pœnam: alteram in hac vita in morbis, ignominijs, aut euentibus infelicibus, & grauissimis conscientiæ remorsibus: &, quod grauiorem adhuc incutit metum, permittendo graues & infames lapsus, & mortes subitaneas: quas altera pœna sequatur, quæ erit æterna. Nam vt magnam indicium est prædestinationis ad cœlum, eius, qui Religionem ingreditur, & in ea vsque ad finem vitæ perseuerat: ita est indicium reprobatio-
o Luc.9.62. nis leuiter eam deserere. Propterea enim dixit ipse Saluator: o *nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retro, aptus est regno Dei*: quòd si cælo non est aptus: erit procul dubio, inferno: nam inter hæc duo loca nullus est alius, ad quem possit æternùm pertinere. Quemadmodum etiam cum feruore perseuerantes, multos gloriæ gradus in cœlo accipient, ob ipsorum multa valdeque præclara merita: ita reuertentes ad seculum horribiliora in inferno sustinebunt tormenta. Nam vt plurimum tales solent esse in secu-
[illegible] lo peiores: sicut sanctus Augustinus valde asseueranter testatus est.
[illegible] quòd quemadmodum non nouisset meliores homines, quàm qui in
[illegible] monasterijs v[illegible]rent, ac proficerent: sic non fuisse expertum deteriores ijs, qui a[illegible]tes in sæculum redijssent. Quia in vtrisque locum
[illegible] habet, quod [illegible]tum est: *qui iustus est, iustificetur adhuc; &, qui in sordibus*

est, credescat adhuc. Idem confirmat sanctus Basilius dicens: huiusmodi facilè incidere in omne genus vitiorum; seque præcipitare in abyssum peccatorum: ex qua difficillimè emergant. Quemadmodum enim cibum ex stomacho eiectum multò magis horremus, quàm eum (etiam alias ingratum) qui nunquam in illum est immissus: ita hos (ait Cassianus) horret magis Deus; & maiori cum difficultate eos iterum admittit. Non quòd Deo desit misericordia; sed quod ipsis dispositio desit, ad eam accipiendam. Memor esto horrendæ illius visionis, quam in secundo tract. explicuimus de p *Lumbari lineo, quod Ieremias iussu à Deo posuit super lumbos suos,* & postea eiusdem Domini iussu illud exuit, *tulitq, ad Euphratem & abscondit ibi illud in foramine petræ.* & cum post aliquod tempus præciperet idem Dominus, *ire ad Euphraten, & tollere inde lumbare*, inuenit, *ita computruisse, vt nulli vsui aptum esset.* Ad significandum (vt sanctus Hieronymus ait) quòd si Religiosi, qui tempore aliquo Christo fuerunt in Religione coniuncti, in qua bene etiam profecissent; ab ea discedant, transeantque ad partes mundi: eò, occultis Dei iudicijs, perueniunt, vt valde seculares & abominandi effecti, computrescant in vitijs suis, nec vlli vsui apti esse possint; nec redire ad priorem statum: sed vt in suis iniquitatibus pereant. Quamuis autem Dominus noster nō semper adeò seuere huiusmodi homines castiget: (nam interdum pulsat ad illorum cor, & impellit, vt ad suam redeant Religionem, eosque admittit) semper tamen huiusmodi punitio est pertimescenda: euocando in memoriam, quod suprà ad hoc propositum diximus: vt illud sit nobis quasi frenum aduersus Dæmonis tentationes.

De Constit. Monast. c. 22

Collat 4. c. 19

p Iere. 13. 1.

S. Hier. ibid.

c. 7. huius tract.

HAEC omnia pulchrè collegit S. Ephræm, dicens: Qui post renuntiationem abdicationemque vitæ in virtutis studio claudicare inceperit, & sensim à recta via resilire, oculosque circumuertere retrorsum: hîc & in vita præsenti erit exemplo; & post suum è viuis excessum, regno cœlorum priuatus, indignum seipsum sanctorum Choro reddet. Quin & parentibus ipsis ignauia huius in confusionem futura est; amici dolore concident: videntes eum, qui res terrenas exuerat, non obtinuisse cœlestes: & sub specie pietatis, Diaboli iugum subijsse. Inimici etiam gaudebunt, & illudent ei, dicentes: q *quia hic homo cœpit ædificare; & non potuit consummare.* Neque homines veretur; neque Dei indignationem animo expendit: sed abiecta pietate omni, impudentiam indutus est; & turpiter agere non erubuit. & quemadmodum r *impius cùm in profundum malorum venerit contemnit*: ita hic in tantam temeritatem impingens, nequaquam est territus: sed instar illius, qui vendidit vniuersam suam substantiam; & stolam magni pretij, qua in paterna domo induebatur, furore incitatus assumentis panni rudis & sordidi impleuit: qua si vtatur, non

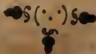
Serm. 30. qui incipit. Non decet eos: in 1. To.

q Luc. 14. 19

r Pro. 18. 3.

ampliùs in laudem & honorem; sed in subsannationem, & improperium vtetur. Quis enim non irrideat, aspiciens eum, qui heri in Monasterio seipsum ad ministerium Fratrum in vnum habitantium præcinxerat, ad imitationem Domini nostri IESV CHRISTI; hodie famulorum comitatu stipatum? aut quis eum non reprehendat, qui die hesterno sua sponte quæcumque temporalia abiecerat, inopiam ad CHRISTI exemplum amplectens; hodierno autem accedat ad tribunalia, & Iudices, & Causidicos, vt quæ sponte prius reliquerat, iure nunc repetere contendat: & mentem suam à cœlestibus ad terrena traducat? Hæc S. Ephræm.

Epist. 137. NVLLVS tamen hinc accipiat occasionem (vt ait sanctus Augustinus) ad parui faciendum statum Religiosum: eò quòd aliqui adeò improbi ab eo discedant. Id enim non ex defectu status prouenit; sed ex perniciosa hominis libertate: sicut neque est Ecclesiæ Catholicæ culpa: quòd ab ea multi hæretici exiuerint, qui ei detrahere sunt conati. Nec fuit sacri Apostolici Collegij infamia, quòd ex eo prodierit Iudas: potius licebit dicere: Hoc esse indicium præcellsæ eius sanctitatis, & seueræ disciplinæ: quam improbi ferre non possunt. Quare, si tam profundè labuntur: id fit, quòd ex valde excelso loco ceciderint: nam, quòd acetum valde sit forte, signum est, vinum, antequam corrumperetur, fuisse excellens. Ac *Ad Frat. de mont. Dei.* propterea sanctus Bernardus dixit: rarò aut nunquam aliquem descendere ex cella ad infernum: vix enim in ea vsque ad mortem perseuerat, nisi qui ad cœlum est prædestinatus. Et quemadmodum mare, mortuorum corpora à se eijcit: ita Religio reprobos & incorrigibiles à se eijcit, *Solue*, inquit Deus Moysi, *calceamentum de pedibus tuis: locus enim in quo stas, terra sancta est.* Terra sancta Religio est: nec diu in ea manere possunt, qui calceati sunt affectibus rerum mortuarum; seséque præcipitant in opera obominanda. Quare indicium est sanctitatis Religionis, quòd tales nec ferre possit, nec retinere. Qui autem talium affectuum calceamenta soluent, accedent, sicut Moyses, ad videndum Deum in rubo, contemplantes Christum Crucifixum, & ærumnarum spinis punctum, ideóque eius insignia & vestes induentes in terra: induit ipse postea vestibus gloriæ suæ in cœlo.

CAPVT

CAPUT XVI.

Cuique Perseverandum In Sua Religione; Nec *leuiter ad aliam transeundum, nec tamen vlla contemnenda.*

X omnibus rationibus, in proximo capite positis, deducitur etiam Religiosos non solum quietos & contentos in suo statu esse debere; horrere verò reditum ad seculum: sed etiam in sua Religione, ad quam sunt à Deo vocati; & hostis tentationem reputare, ad aliam leuiter transire. Nam vel transitus esset ad aliam minus perfectam, vt laxius in ea viuere liceret; aut ad perfectiorem sub prætextu maioris perfectionis obtinendæ. Primus transitus esset genus quoddam apostasiæ, nam (vt sanctus Gregorius ait) transire à meliori ad minus bonum, est, post missam manum ad aratrum, aspicere retro: quod est contra spiritum Christi, impellentis nos semper ad progrediendum vlterius in profectu. Eum in modum, quo de sanctis quatuor animalibus dicitur: quòd a *vnumquodque ante faciem suam gradiebatur: nec reuertebantur, cùm incederent.* Quid enim aliud est: ante faciem suam progredi: nisi numquam retro aspicere malum, aut imperfectum quod semel reliquimus? Præclarè hoc explicuit Sanctus Bernardus in solemni illa epistola, quam scripsit ad Robertum nepotem suum, qui ex ordine Cisterciensi transierat ad Cluniacensem, qui tunc erat minus perfectus. Quem, vt ad pristinum ordinem reuocaret, hæc inter alia ei dicit: O insensate puer; quis te fascinauit, non soluere vota tua, quæ distinxerunt labia tua? Et quid tibi frustra quispiam blanditur de absolutione Apostolica, falsa informatione impetrata: cuius conscientiam diuina ligatam tenet sententia? b *Nemo* (inquit) *mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retro: aptus est regno Dei.* Numquid & hoc tibi persuadebunt, non esse retro respicere? Filiole: c *si te lactauerint peccatores, ne acquiescas eis:* d*noli omni spiritui credere:* e*sint tibi multi necessarij: vnus autem sit tibi consiliarius de mille.* Tolle occasiones; respue blandimenta: adulationibus claude aures: teipsum interroga de te: quia tu te melius nosti, quàm alius. Attende cor tuum, discute intentionem, consule veritatem: tua tibi conscientia respondeat: Cur abieris, cur Ordinem tuum, cur fratres, cur locum deserueris? Si vt arctius, vt rectius, vt perfectius viueres: securus esto, quia non retro aspexisti: sed & gloriare cum Apostolo, dicens: f *Quæ retro sunt obliuiscens, ad ea quæ sunt*

3. Part pastora. Ad monit. 21. & Hom 3 in Ezech. circa finem.

a *Ezech. 1. 9.*

Epist. 1.

b *Luc. 9. 62.*

c *Prou. 1. 10.*

d *1. Ioan. 4. 1.*

e *Eccl. 6. 6*

f *Philip. 3. 14.*

priora extendens meipsum, sequor ad palmam gloriæ. Sin alias: g *noli altum sapere sed time.* quidquid enim tibi amplius indulges in victu, vestituq; superfluo, in verbis otiosis, in vagatione licentiosa & curiosa: quam videlicet promisisti, quam apud nos tenuisti: & nunc teneres: hoc procul dubio retro aspicere est; præuaricari est, apostatare est. Hæc S. Bernardus.

g *Rom. 11. 20.*

QVAMVIS autem negandum non sit, licere, (vt S. hic ait) ad perfectiorem Religionem transire: quando idem Dominus, qui ad vnam vocauit, nunc vocat ad alteram cum talibus inspirationibus; & rationibus, vt hominem reddant tutum, quòd ea sit diuina voluntas; & nominatim in casibus à S. Thoma expressis. Nihilominus huiusmodi ab vna in alteram Religionem mutationes, rarò à bono spiritu Deiq; vocatione proueniunt: quemadmodum idem S. Bernardus insinuat, dicens: se non audere id alicui consulere: nam vt plurimum illæ mutationes oriuntur ex tentationibus, ex tædijs, aut animi leuitate: qui libenter vult res nouas experiri, aut à Satana träsfigurante se in Angelum lucis: vt prætextu maioris alicuius boni hominē decipiat, aut turbet in statu quem ex DEI vocatione tenet; eumque inde deducendo: non, vt collocet in meliori; sed vt vtriusque iacturam faciat. Quia & in secundo etiam turbat, vt inde etiam expellat, sicut ex primo: donec tædium eis afferat vitæ Religiosæ: eamque deserant, & redeant ad sæculum. Quod si verè optant maiorem profectum, audiant præclarum S. cuiusdam Abbatis consilium: quod his verbis refert Cassianus: vnicuique vtile atque conueniens est, vt secundum propositum quod elegit; siue gratiam, quam accepit, summo studio ac diligentia ad operis arrepti perfectionem peruenire festinet. Et aliorum quidem laudans admiransque virtutes: nequaquam à sua, quam semel elegit, professione discedat: sciens, secundum Apostolum: vnū quidem esse corpus Ecclesiæ, multa autem membra: quorum nullum in alterius officium se inserit. In quo aliqui debiles facilè errant, necdum satis in illa, quam arripuerunt professione, fundati. Cùm enim audierint quosdam in diuersis studijs ac virtutibus prædicari: ita eorum laude succēduntur, vt imitari eorum protinus gestiant disciplinam. In quo irritos necessario impendit conatus humana fragilitas. Impossibile namq; est, vnum eundemque hominem simul vniuersis, varijsque fulgere virtutibus, quales in varijs sunt professionibus. Quas si quis voluerit pariter affectare: in id eum incidere necesse est: vt, dum omnes sequitur, nullam integram consequatur: magisq; ex hac mutatione ac varietate dispendium capiat, quàm profectum. Quare cum multis vijs ad Deum tendatur: vnusquisque quam semel arripuerit, irreuocabili cursus sui intentione conficiat: vt sit in sua professione perfectus.

2. 2. q. 189. a. 8.

Lib. de præcepto, & dispen. post medium.

Collat. 14. c. 5.

SALVBERRIMVM hoc consilium ipsa experientia grauiorum incommodo-

modorum confirmat, quæ in his mutationibus euenire videmus. Cuius ratio est aperta: Cùm enim Deus D.N. peculiare det Religiosis auxilium, vt Religionis, ad quam eos vocauit, onera portent; & vt perfectioné in ea consequantur, quæ eius instituti est propria: (quod auxilium vocamus gratiam vocationis) omnes possunt progredi ac perfici in statu, quem ex diuina vocatione habent: quòd si ad alium transeant non vocati à Deo: deficit illis huius status gratia: ideoque non poterunt ad eius perfectionem peruenire. Ac propterea Regius Propheta dixit: h *Beatus vir, cuius est auxilium abs te: ascensiones in corde suo* per gratiam tuam *disponet, in valle lacrymarum, in loco,* in quo per te *positus fuit*. Tunc enim *benedictionem dabit legislator*, qua *ibunt de virtute in virtutem, donec videant Deum Deorum in Sion*. Quibus verbis docet: vnumquemque contendere debere, vt crescat in virtutibus; & perueniat ad perfectionem earum, quamdiu in hac lacrymarum valle permanserit: solidè figens pedem in eo loco, statu, & officio: in quo est à Deo collocatus: aut ipse ex voluntate Dei elegit. Confidens sibiq; persuadens: ipsum legislatorem Deum, benedictionem suam & auxilia copiosa præbiturum, vt leges seruet, & impleat obligationes status, quem ei assignauit. Siquidem Deus non est sicut legislatores terreni, qui condunt leges; sed ad eas seruandas vires non impertiunt. Deus autem vtrumque præstat: talibus fauoribus ac benedictionibus dulcedinis hominem præueniens, vt iugum, quod ipse imponit, reddat suaue & onus leue. ita vt omnes possint in suis statibus *ire de virtute in virtutem*, & nouas quotidie ascensiones, gradusque perfectionis acquirere: donec ad cœlestem perueniant Sion: vbi Deus clarè videtur, & perfecta beatitudo obtinetur, ad quam conditi fuimus. O beatum virum, qui omnem respuit mutabilitatem; & constans esse contendit in adimplendis viriliter, quæ ad suum spectant statum! felix, qui suos profectus, & in spiritu incrementa in eo loco & statione disponit: quæ à diuina voluntate ei obtigit. Cuius prouidentia (vt suo loco est ostensum) vnumquemque in eo statu collocat, qui ei ad salutem consequendam maximè expedit. Permane itaque dilecte, firmus in tua vocatione; fideq; Deo, cuius fauore omnem consequeris perfectionem, quam optas. Audi verba Sapientis: i *Fili, confide in Deo, & mane in loco tuo: facile est enim in oculis Dei, subitò honestare pauperem. Benedictio enim Dei in mercedem iusti festinat.* Qua accepta, eius accretiones breui proferent fructus copiosos. atque si distinctiùs dixisset: si firmus in tua vocatione permanseris, studendo, te in ea perficere: cùm minimè cogitaueris, Deus te suis gratijs ditabit, & honestabit: & remunerabit te, eò quòd eius leges custodias: & tot benedictiones super te effundet: vt crescere te faciant in omnibus virtutibus; & copiosos bonorum operum fructus proferre. Quod si mutationibus des locum: facile tibi eueniet illud Salomonis: k *sicut auis transmigrans de nido suo,*

h Psal. 83. 6.

Tom. 2. tract. 1. c. 7.

i Eccl. 11. 22.

k Prou. 27. 8.

magno se periculo exponit pereundi, vel ab alijs rapacibus auibus, vel à venatoribus: *sic vir qui dereliquit locum* suum: statū scilicet & officium, in quo Deus eum constituit, securitatem amittit animæ suæ; seq; periculo exponit amittendi vitam gratiæ: quod dæmon maximè contendit. Quamobrem idē Sapiens dixit: l *Si spiritus potestatem habentis ascenderet super te*, tentationibus scilicet te aggrediens, *locum tuum ne dimiseris: quia curatio*, & solicitudo, qua rebus tuis attendis *faciet cessare peccata maxima*, & præseruabit te ab eis; & faciet, vt in virtutibus proficias. Conijciat itaq; Religiosus oculos in finem & scopum suæ vocationis; mediaque illa adhibeat, quæ iuxta eam sunt adhibenda: vt eam consequatur: & experietur, se satis habere quod agat, vt omnem perfectionem suæ professionis obtineat: & sic curas deponet, aliquid aliud, aut alibi quærendi. Et quamuis totam illam acquirat: adhuc si in sua permāserit vocatione, poterit vlterius progredi, & quotidie magis proficere. Nam (vt alibi diximus) etiam in statu imperfecto, aut minus perfecto potest esse vita valde perfecta. Et ita alijs sui instituti socijs exēplo suo proderit; & præueniet turbationem, quam illis adferret, ipsius mutabilitas.

l *Eccl.* 10. 4.

Tom. 2. *tract.* 1. *c.* 7.

§. I.

SED non erit æquum, silentio præterire vitiosum alterum extremum, in quod solent aliqui Religiosi incidere: adeò sibi de propria vocatione, & instituto complacentes; vt aliorum institutum contēmnant: quia existimant in suo scientiam & sanctitatem valdè florere: cùm in alijs, quæ aliam tenent viam, vtrumq; hoc iaceat. In quos direxit Apost. solennem illā sentētiam, quam scripsit ad Romanos: a *Is, qui manducat, non manducantem non spernat: & qui non manducat, manducantem non iudicet.* Ad cuius declarationem aduertit S. Thomas: fuisse tunc temporis Romæ duplicem inter Christianos dissensionem: alteram circa scientias, alteram circa mores. Et quoniam altera solet interdum ab altera oriri & excitari: vtriusque hic radicem insinuabimus. Prima controuersia in eo versabatur, quòd aliqui affirmarent: posse Christianos vesci cibis in lege veteri prohibitis: eò quòd illa lex iam cessasset. Alij dicebant, expedire, & melius esse ab eisdem abstinere: ne scandalizarentur, qui ex Iudaismo recens ad Christi fidē conuertebantur. Vtrique igitur horum zelo quidem veritatis, sed aliqua tamen admixtione superbiæ & arrogantiæ, aliorum opinionem damnabant; & sic opinantes iudicabant ignorantes esse, aut minus benè moratos, cum detrimento pacis & charitatis fraternæ. Vt igitur Apostolus vtrosque corrigeret & instrueret, dixit: Is, qui omnibus cibis vescitur, existimans id licere: non iudicet temerè, nec damnet nolentem eis vesci, quasi superstitiosum: & qui talibus cibis abstinet, non damnet comedentem, quasi scandalum alijs adferentem: *sed vnusquisque in suo sensu abundet*, suam sequens opinio-

a *Rom.* 14. 3.

Ibidem.

nem absq; alterius detrimento in ijs rebus, de quibus Ecclesia & Sancti Patres in neutram partem aliquid constituerunt. Qua etiam sententia monet Apostolus scientiarum professores, ne quis eorum tantum suis opinionibus tribuat, vt contrarias sequentes condemnet; & iudicet esse ignorantes, aut non satis difficultatum puncta assequi, sed contentos esse rudi quadam rerum cognitione: tale enim de alijs iudicium ordinariè oritur ex occulta aliqua superbia, & arrogantia temeraria. Nam quod vni videtur verum, alteri videtur falsum propter aliam rationem æquè bonam, ac efficacem atque alter pro sua habebat. ideoq; non est rationi consentaneum, alterum contemnere, sicut ipse non vult ab altero contemni. Et quid mirum hoc euenire in diuersis personis: cum vnus & idem doctus & eruditus vir soleat sententiam mutare, & iudicare falsum, quod antea verum existimabat. Sed hoc argumento nunc prætermisso, & ad Tractatum de Magistris ac Doctoribus reiecto, veniamus nunc ad alterum dissensionis argumentum, quod est de moribus. Nam quidā illorum valdè addicti erant ieiunijs, & abstinētijs: in quibus magnam sāctitatē reponebant: alii verò omni genere ciborum, ob suam debilitatem vescebantur; aut vt alijs misericordiæ operibus vacarent. Sed vtriq; aliquid superbiæ pallio quodam zeli tectæ admiscētes, tantum suæ viuendi rationi tribuebant; vt temerè iudicarent & contemnerent eos, qui contrariam tenerent rationem. Qui multum ieiunabant, iudicabant, alios tepidos, ac delitijs deditos; hi aūt alios iudicabant vanitatis, & arrogantiæ studiosos & cupidos. In vtrosq; igitur Apost. sentētiam suam dirigit, siue quis comedat, siue non, iustis ex causis: ne alterum iudicet, aut damnet: sed virtutis exercendæ modum sequatur, quē Deus ipsi inspirauit; nec damnet contraria via ambulantē. Qui enim aliter iudicat, facilè in eo iudicio errabit, cū detrimento tum animæ propriæ, tū charitatis fraternæ. *Ex Glossa.*

Deceptio hæc & perniciosum iudiciū de alijs est valdè antiquum in imperfectis. Nam b *S. Ioannis Baptistæ discipuli frequenter ieiunantes*, damnabant *discipulos Christi* Domini nostri, eò *quòd non ieiunarent*; & notam illis inurebant voracium, & potatorum. c *Martha* adeò sibi placebat, quod *sollicita esset, vt Christo Domino ministraret*: vt *Mariam sororem suam occupatam in audienda Christi doctrina*, contēpserit, & otiosam iudicauerit. Hunc in modū inter Religiosos nisi adsit cordis humilitas, actiui contēplatiuos iudicāt ignauos; & hi illos nimium ad externa effusos. Magnæ pœnitentiæ sectatores parui faciunt eos, qui non multū faciunt; & hi aliquid inueniūt, quod notēt ac damnent in ijs, qui multā faciunt. Monachi (ait S. Bernar.) valdè amantes, suæq; recollectioni valdè addicti parui faciunt Episcopos, & eos qui versātur cū proximis: iudicātes, eos sæpiùs & in res varias impingere: hi verò parui ēt faciunt valde recollectos; iudicātes, eos sibi solis vsui esse. Tyrones & Nouitii (ait S. Io. Clim.) si valdè sūt feruētes, solēt frequēter temerè iudicare

b *Mat. 6. 14.*

c *Luc. 10. 40*

Serm. 12. in Cantica.

Grad. 4.

de suis socijs, quos vident non facere, quod ipsi faciunt: hi verò illos etiam contemnunt, quasi singulares, & inanis gloriæ cupidos. Contra hos omnes tendit Apostoli prædicta sententia: vt quisq; eam vitæ rationem sequatur, quam Deus ipsi inspirauit; nec quemquam alium contemnat, quod diuersam teneat rationem: persuadens sibi: Spiritum S. varijs vijs suos deducere electos. Et qui te hac via dirigit, vult alios dirigere alia: potestq; eos adeò bonos & perfectos illa via facere: atq; te, via tua. Et quamuis certum sit & manifestum, aliquas Religiones maiorē profiteri perfectionē, quàm aliæ: attamen quemadmodū Angeli, superioris chori, non contemnunt eos qui sunt in inferiori; sed summo amore eos diligunt & complectuntur: ita qui altius profitentur institutum, non debent eos contemnere, qui sectātur minus perfectum: sed eos ex toto corde tanquam fratres diligere; ita vt quisque alterum in honore præueniat. Et quemadmodum est periculo à superbia, quòd quis alteri inferioris status se in sanctitate præferat: ita est noxia temeritas propterea solùm, eum iudicare imperfectum: siquidem (vt iam diximus) in Religione minus perfecta potest quis diuina gratia & maiori sua diligentia esse perfectior. Præcipuè cùm ita diuina prouidentia res iustorum constituerit: vt ordinariè loquendo, nullus in rebus omnibus excellat: sed vt quisq; ab alio in re aliqua superetur: vt occasionem inde sumat, se humiliandi. Sic etiam nullum institutum excellit in omnibus, quę pertinent ad perfectionem Euangelicam: sed aliud in vna re præcellit; aliud in alia: vt omnes verè fundentur in humilitate, possintq; aliquam præcellentiam in alijs agnoscere. Dent igitur operam Religiosi, vt ita diligant, æstiment, propriamq; vocationem complectantur: vt in nullo euentu aliorum vocationes contemnant; sed quisq; studeat in sua vocatione esse perfectus, exactè custodiens vota sua, suique instituti leges, eum in modum, quo in proximo tractatu dicetur.

(* * *)

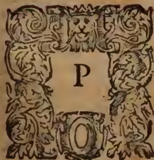
(* * *)

TRACTATVS SEXTVS.

DE PERFECTA TRIVM VOTORVM, PAVPERTATIS, CASTITATIS, ET Obedientiæ, iuxta regulas, obseruatione.

CAPVT I.

OBLIGATIO RELIGIOSORVM AD PERFECTIONEM *sectandam, quam in emissione trium votorum sunt professi.*

OSTQVAM RELIGIOSVS EXPLETO tyrocinij sui tempore professionem & oblationem votorum suorum edidit, quibus in statu perfectionis, quam quærebat, constituitur: nouam subit obligationem eam procurandi per media à sua Religione constituta: quæ vt plurimum sunt eadem cum ijs, quæ tyrocinij tempore exercuit: quasi experiri volens vno aut altero anno, an vires haberet sufficientes; vt, ad illud per totam vitam portandum, votis sese obstringeret. Ac proinde non ideo per vota desinit esse Nouitius, vt feruorem tyrocinij remittat; sed vt nouo spiritu & alacritate in eo prosequatur, cùm noui adsint, & efficaciores tituli ad talē progressū: quod enim prius sponte, & ex sola deuotione faciebat; nunc ad idem præstandum, ipsis votis sese obstrinxit: &, nisi faciat, peccabit grauiter contra id quod promisit.

1. AD CVIVS rei declarationem aduertendum est: quòd cùm Religio (vt supra diximus) non sit schola hominum iam perfectorum; sed vt tales sint, studentium & conantium, in eo perfectionis Euangelicæ gradu, quem proprium eius institutum exigit; Ita Religiosus non tenetur sub reatu lethalis peccati ad omnem perfectionem sui status possidendam; sed ad eamdem procurandam. Nam præcepta non de fine & scopo, ad quem tenditur; sed de medijs ad eum consequendum adhibendis, traduntur. Sicut medicus non tenetur sanitatem ægroto restituere; nec miles victoriam obtinere. Sed vterque ea tenetur media adhibere, quæ præscribun-

tur, vt ad talem finem perueniatur. Vt autem hi grauiter delinquerent, si media illa non adhiberent: ita (ait S. Thomas) peccabit Religiosus contemnens media à sua Religione ad perfectionem obtinendam in suis Regulis præscripta: eò quòd non satisfaciat obligationi sui status propriæ, quæ in ipsis votis continetur. Et in hoc sensu dixit Sanctus quidam Abbas cuidam tyroni: (vt refert Cassianus) ne leue peccatum existimes, quòd qui perfectionem est professus, res amplectatur imperfectas; parui faciens id, quod professus est. Hoc enim est professionem ac regulam suam contemnere, & corde redire in AEgyptum, ac retro respicere, non attendendo, sed aratrum negligendo, quod manu arripuit.

2.2 q. 186. a. 2.

Lib. 4. c. 38.

2. VITA deinde Religiosa est quasi scala quædam perfectionis, cuius gradus sunt ipsa vota, ac virtutis exercitia, quæ in eius regulis commẽdantur. Et quoniam scala non adhibetur, vt quis in ea hæreat, sicut in cella manetur: sed, vt per eam ascendatur; ac, prout opus est, descendatur: ideò semper sunt virtutes status illius propriæ exercendæ: vt ad perfectionem perueniatur. Eum in modum, (ait S. Bernardus) quo in scala Iacob, quæ typus est Religionis, vt supra est dictum: nullus Angelus sedebat, aut subsistebat: sed a *ascendebant* aut *descendebant per eam*. Vt significaretur in vita Religiosa semper esse progrediendum in desiderio proficiendi: siue ascendendo ad Deum per exercitia orationis, & contemplationis; siue descendendo ad proximos actionibus ad id accommodatis. Vtrumque tamen hoc est crescere & ascendere in perfectione. Vbi autem hoc desiderium & voluntas sistit, aut deficit: deficitur quoq; in obligatione propria. Ac proptcrea dicit: *O Monache non vis proficere, vis ergo deficere.* non est enim inter hæc duo aliquod medium: & statim atque desiderium, perfectionem, quam profiteris, assequendi, subsistit, aut deficit: redis retro ab eo quod cœperas. Cùm igitur vitam secteris Angelicam: accipe eorum exemplum progrediendo semper in scala cœlesti, quam DEVS ante oculos tuos posuit.

Epist. 253.

a Gen 28. 12.

3. MEMOR esto, Iacobum illum statim, atque mysticam illam vidit scalam, Deoque obtulit sua vota, progressum fuisse in itinere vsque in Mesopotamiam: vbi per b *septem annos seruiuit antequam Liam duceret: & alios septem donec acciperet Rachelem*: neque à labore cessauit, donec innumeras diuitias compararet. Ita vt in reditu in patriam suam dixerit Domino Deo: c *in baculo meo transiui Iordanem istum: & nunc cum duabus turmis regredior.* Ad cuius imitationem, cùm primum Religionis vota emiseris, noua quadã spiritus alacritate inceptum iter prosequeris, laborans & contendens toto tempore necessario, ad consequendam perfectionem actiuæ vitæ; & postea etiam contemplatiuæ. Et nec tunc quidem tibi quiescendum est; sed quotidie noua augmenta procuranda vsque ad ipsam mortem: ita vt di-

b Gen. 29. 24.

c cap. 32. 10.

cere

cere pofsis Deo tuo,non tam verbo, quàm opere ipfo: folus tranfiui Iordanem pœnitentiæ,vt ingrederer Religionis folitudinem; nec focium aliufm habui,quàm baculum Crucis Chrifti,& prouidentiæ ac protectionis Dei mei: nunc autem venio ad mortis Iordanem tranfeundum, vt ad vitã ingrediar æternam,ftipatus duabus illuftribus turmis operum Sanctorum, quæ in vtraq; vita Actiua, & Contemplatiua exercui in Dei gloriam & proximorum meorum vtilitatem.

MEMINTO etiam præclari & folidifsimi fundamenti, quod iecifti ad perfectionis turrim erigendam. Cùm igitur tibi non defit, vnde pofsis ædificium perficere;ne cefles,nec feruorem ædificandi ex ignauia relaxes:ne æquè hoftes te tui irrideant,atque fi omninò deftitiffes. AEquum eft(ait S. Auguft.)vt qui pro fundamento vitæ fuæ accepit Iefum Chriftum, eiufq; paupertatis & perfectionis Euangelicæ profefsionem d *fuperædificet non ligna,fœnum,aut ftipulam;fed aurum,argentum,& lapides pretiofos:* exercens opera præclara & digna vocatione fua,in materia trium votorum & regularum:in quibus effulget aurum charitatis, argentum puritatis, & pretiofi virtutum omnium lapides: mortificando viriliter affectus reuirefcentes diuitiarum,delitiarum,& inanium honorũm,quæ funt quafi ligna, ftipula aut fœnum,quæ purgatorium ignem fouebunt.Grauis enim iniuria infertur nobili adeò fundamento,fi vile adeò ædificium fuperædificetur. 4.

De Fide & Operi.c.16.
d 1.*Cor.*3.12.

ACCEDIT, quòd (vt ait Cafsianus) grauis fit nota & miferia contendẽti aliquam artem aut fcientiam acquirere; ad eius perfectionem non peruenire: præcipuè cùm id prouenit ex incuria & negligentia operam fuam in eo ponentis. Quam igitur maior erit miferia & pudor,quòd veneris ad Religionem, vt ad perfectionem Euangelicam peruenires; fed neligentia tua eam non affequaris; nec thefauris &bonis fruaris,quæ conceduntur nõ tepidis & negligentibus, fed feruentibus ac perfectis? Angeli cœli & Sancti,qui funt in terra,qui afpiciebant & obferuabant quid ageres,& ex principijs adeò præclaris fines expectabant multò excellentiores, erubefcent quodam modo,videntes te in medio ftadij hærentem, & ipfos fpe fua defraudantem. Et hoc eft,quod Salomon dixit: e *nubes,& ventus, & pluuiæ non fequentes, vir gloriofus, & promiffa non complens.* fraudantur enim homines fpe fua, cum non vident, fequi pluuiam fperatam; fed poft nubes & vẽtos, adhuc effe ariditatem. Quid enim funt tria religionis vota, eiufque Regulæ; nifi nubes & venti, quæ funt indicia imminentis copiofæ pluuiæ cœleftis, cum magna gratiarum abundantia, quæ fuper ipfum vouentem defcendent, fi ea perfecte feruet? imò & ipfi religiofi vota fua cuftodientes, nubes funt ac venti è terra exurgentes in cœlum:qui Spiritus S.infpirationibus tanta celeritate currunt:vt ftupentes Angeli dicant illud Ifaiæ: f *qui funt ifti,qui vt nubes volant: & quafi columbæ ad feneftras fuas?* Quod fi hæ nu- 5.

e *Prou.* 25.14.
f *Ifa.*60.8.
g *In epift.*12

g In epist. 12. bes sint sicut illæ, quas S. Iudas Apostolus appellat g *nubes sine aqua, quæ à ventis* huc illuc *circumferuntur* absque vlla vtilitate: hi certè grauem adferunt dolorem, eò quòd in statu adeò excelso tam exiguum adferant fructum.

§. 1.

DENIQVE quęadmodum Deus Dominus noster, postquam eduxerat Abrahamum ex terra sua domoque paterna, memoranda illa
a Genes. 17. 1 verba ei dixit: a *Ego Deus omnipotens: ambula coram me, & esto perfectus*: ita Religiosus postquam mundum deseruit, attendere debet: Deum frequentissime ipsius cordi eadem verba repetere, quasi instruens moneat: ne existimes, te propterea quod mundum deserueris, iam esse perfectum: sed potius inchoandum tibi nunc est, serioq; laborandum, vt talis sis: mu-
Vide Perer. ibi qui allegat Caiet. niendo te magna fiducia de mea omnipotentia. Nam ego, qui te vocaui, sum Deus Omnipotens, qui auxilium tibi feram: vt omnes tuos hostes vincere possis. Et hoc ipsum magis explicat verbũ Hebræum: HADAI, quod etiam significat *fortem victorem*, quasi dixerit, fortitudo mea multum distat à fortitudine mearum creaturarum, hominum & Angelorum: qui ita sunt fortes, vt non semper vincant, nec voti compotes fiant: at ego semper sum
b Ester. 13. 9 fortis victor: quia, quandocunque volo, vinco: b *nec est vllus, qui* potentiæ *meæ*, & efficaci *voluntati* resistat. Et quando ego in meis amicis pugno, semper in eisdem vinco, si meæ se dedant voluntati. Vt autem Omnipotentię eius suauitas ac iucunditas appareat, qua cum suis agit electis: idem verbũ hebræum deduci potest ex alio quod significat *pectus*, vnde lac fluit. Quo significatur Deum esse dulcissimum benefactorẽ, ex quo bona omnia fluãt sicut lac ex pectore. Et hoc totum proponit Deus ob oculos Religioso, cũ ei dicit: *ambula coram me, & esto perfectus*: Tria enim valdè præclara ei commendat. *Primum* enim dicit: in hac via, in qua te cõstitui, ambula semper:
1. nec vnquam subsistas aut otiosus sis; nec vnquam satis tibi esse existimes, ꝙ sis aliquantũ progressus: sed perge semper vlterius in rebus obsequij mei: donec ita plenè perfectus euadas, vt nihil tibi desit integræ perfectionis,
2. quæ ratione tui status tibi competit. Sed aduerte, (ait S. Chrysost.) Deum
Homil. in Genes. dicere: *ambula coram me*: vt intelligas, te non solum debere esse perfectum coram hominibus; sed multò magis coram ipso Deo: cuius oculi omnia vident, ac penetrant; nec decipi possunt: nam solus ille, perfecti nomen pro-
Lib. 16. de Ciuit. c. 26. meretur, quem Deus approbat; & qui studet, in omnibus ei placere. Et hoc amplius significat translatio, quã sequitur S. Aug. quæ habet: *place, & esto sine querela.* nam in eo omnis perfectio consistit, vt quis Deo propter seipsum placeat; & coram hominibus viuat sine querela, bene faciens eis, nullum verò malum inferens, in eo gradu, qui Deo placet. Eum in modum, quo

Sanctus

Sanctus Lucas de parentibus sancti Ioannis Baptistæ ait, quod c *ambo essent iusti ante Deum, incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus Domini sine querela.* Et Apostolus exhortatur & commendat, vt d *prouideamus bona, non tantum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus.* Sed vlterius perfectio tua progredi debet: semper enim cogitare debes: te agere in conspectu meo, & quod te semper aspiciam; & meminisse: me esse Deum Omnipotentem, fortem victorem, ac dulcem & iucundum benefactorem. Vt ita excites teipsum, & confidas, quòd auxilio meo possis omnia: vt victor sis fortis de tuis hostibus; & sugas ex meis vberibus lac cælestium consolationum. Sed, vt melius intelligatur, quod hic exigitur, aduertendum est: hanc perfectionem in Scriptura sacra exprimi tribus his nominibus: *ambulare post Deum, cum Deo, & coram Deo.* Ambulare *post Deum,* est proprium famulorum, vestigia Dominorum suorum sequentium, cum tanta reuerentia ac timore, vt non multum ad illos accedant: & hoc est commune omnibus iustis, qui diuina præcepta seruare student; Deumque imitari, exercentes illas virtutes, quæ in eis commendantur. Et hunc in modum ait Scriptura, Regem Iosiam e *fœdus percussisse cum populo suo, vt omnes ambularent post Dominum & custodirent præcepta eius.* Et Sapiens dixit; f *gloriam magnam esse sequi Dominum, &* g *Regem factorem suum.* Sed magis est gloriosum, ambulare *cum ipso Deo:* quod pertinet ad amicos magis intrinsecos, qui maiori cum fiducia accedunt ad ipsum, & magis propè comitantur, quocunq; ipse eat. Dicuntur autem cum ipso ambulare: quia in omnibus, quæ ipse vult, & inspirat: ipsi consent ut, habentq; vnũ & idem velle, ac nolle cum ipso tanquam duo amici eundem habentes spiritũ. Et ita Scriptura sacra dicit de h *Henoch.* & i *Noe: quod essent iusti, & ambularent* CVM DEO. Sed ambulare *coram Deo,* addit supra hæc arctiorem familiaritatem & consuetudinem cũ Deo, quasi semper sit ante eius faciem, & in eius conspectu, illum aspiciens, & contemplans; & ex hoc exemplar educens perfectionis, quam in sua ratione viuendi imitari debeat. Primi respiciunt Deum quasi à tergo: quia vitam suam dirigunt iuxta fidem quandam valde obscuram, agnoscẽtes cũ ex eius vestigijs, operibus, ac præceptis: vltimi aũt innitũtur fidei, adeò per contemplationem illustratæ, vt respectu alterius sit, quasi k *Deum videret facie ad faciem;* l *Deusq; ore ad os loqueretur ei,* & ipse m *inuisibilem Deum, tanquam videns alloqueretur.* Hæc tria cum magna excellentia complectitur vocatio Religiosi, cui Dominus dicit: *ambula coram me, & esto perfectus.* Nam primùm vocatio ipsa eum obligat ambulare post Deum, & sequi: accipiendo ipsum tanquam exemplar & Magistrũ suæ vocationis; nec ad latũ quidem vnguem recedens ab eo, quod ipse iubet. quemadmodum S. Iob de seipso dicebat: n *vestigia eius secutus est pes meus, viam eius custodiui, & non declinaui ex ea.* Nec meminit nisi vnius pedis: ad significandam

c Luc. 1 6.
d Rom. 12 17 3.
e 4. Reg 23. 3
f Eccl. 23 38.
g Eccl. 2. 12.
h Gen. 5. 22.
i cap 6. 9.
k Exo 33. 11.
l Num. 12. 8.
m Heb. 11 26
n Iob 23 11

vtriusque conformitatem, quasi vnicus tantum esset, vt sequerētur DEI vestigia, in prosperis & aduersis, cum omnibus affectibus cordis sui, animæ, & corporis. Sed non debet viro Religioso id satis esse: eius enim vocatio obligat etiam, vt ambulet *cum Deo*: non solū quasi famulus, sequens retrò, sed quasi filius, & amicus ad latus eius, generoso animo omnibus
o *Matt.5.48* consentiens, quæ ille iubet & consulit, iuxta ipsius institutum: vt o*posit esse perfectus, sicut pater eius cœlestis perfectus est*, Spiritum suum cum diuino coniungens. Sed vlterius adhuc pergendum ei est, vt studeat etiam ambulare semper *in conspectu Dei*, & familiariter cum eo in exercitijs orationis & contemplationis agere. Propterea enim mundum deseruit; & impedimenta dulcis huius consuetudinis. Nam qui illum vocauit, vt in eius conspectu ambularet: iuuerit in remouendis eius impedimentis. Quod bonū si consequatur, erit procul dubio perfectus: in eo enim quasi compendio continentur omnia media nostræ perfectionis, & eorum efficacitas. Quæ igitur maior felicitas esse potest: quàm ex ore Dei verba illa audire, & ab eo ad res adeò gloriosas inuitari? Et quæ maior prudentia, quàm statim, atque hanc vocem percipis, facinus hoc egregium aggredi: vt ad
p *Psal.23.3.* eius finem feliciter peruenias? p *Quis* (ait Dauid) *ascendet in montem Domini? aut quis stabit in loco sancto eius? innocens manibus & mundo corde: qui non accepit in vano animam suam, nec iurauit in dolo proximo suo. Hic accipiet benedictionem à Domino, & misericordiam à Deo salutari suo. Hæc est generatio quærentium eum, quærentium faciem Dei Iacob.* O anima religiosa, vocata ad ascendendum in excelsum perfectionis Euangelicæ montem, & manendum in domo Dei viui: ama innocentiam vitæ, & cordis puritatem: contēde, ne tua vocatio sit in vanum: Deus enim sua copiosa benedictione, largaque misericordia tibi assistet. Attende: quòd sis ex generatione eorum, qui ex suo instituto quærunt Deum: non quomodocunque, sed faciem eius diuinam, vt semper in eius ambulent præsentia, & cum eodem assistāt in hoc sancto monte. Ne à generatione hac adeò nobili ac generosa degeneres: ne repellat te Deus ab hoc monte, suamq; benedictionem subtrahat, & faciem abscondat.

q *Isa.40.31.* SED non vacat mysterio, quod Isaias dixerit: q *Qui sperant in Domino volabunt, current, & ambulabunt*; DEVS verò Abrahamo non dixerit, vola, aut curre coram me; sed: ambula. Quod videtur minimum eius, quod poterat commendare. Sed, si hoc reuera fuisset minimum, non eum ordinem seruasset Propheta, vt diceret volant, currunt, & ambulant; sed inuersum: ac dixisset: qui sperant in Domino ambulant, currunt, & volant: incepisset enim à minori, vt ascenderet ad maius: siquidem in via cœlesti progressus fit à minori ad maius; nec fit descensus à maiori ad minus. Quod si diligentius inspiciatur horum verborum spiritus: optimè cæpit Isaias

Pro-

Propheta: Iustus enim *volat* cogitationibus,& ratiocinationibus,quæ sunt quasi alæ aquilæ: summaque celeritate ad cœlum conscendunt, & in Dei conspectu se constituunt; & ita sensim mysteria cognoscunt eius diuinitatis, & humanitatis sacratissimæ. Deinde *currunt* desiderijs & affectibus, qui sunt quasi veloces cerui pedes: cupientes magno feruore coniungere se cum Deo, Christumque Dominum nostrum sequi. & vltimò tandem *ambulant* per exercitia bonorum operum. exequentes quidquid Devs iubet; & acceptantes quidquid statuit, vt patiantur: & hoc appellatur *ambulare*: semper enim in operibus splendet magis prudentia, sodalitas, & quies: quasi proprio suo passu quis ambulet. Et quoniam ipsa realis operatio supponit cogitationem ac desiderium: ideo illa est perfectior: ac proinde meritò ponitur in vltimo loco. Quare cùm Devs dicit: *ambula coram me*, etiam vult dicere: vola, & curre: nam cogitationes ac desideria; verba ac opera; & omne genus exercitiorum debent esse coram Deo.

Adhaec: quamuis Religiosus posit interdum sicut aquila volare vitæ contemplatiuæ actionibus, & sicut ceruus currere in operibus vitæ actiuæ, non sentiens in eis magnum laborem: est tamen præstantius, magisque necessarium, quod Isaias vocat: *ambulare & non deficere*. Nam volatus & cursus breui tempore durant: ambulare tamen passu moderato & conuenienti, potest diutius durare: & quando id fit continue, & non sistitur; id magni æstimatur, & plurimum confert, vt ad itineris terminum perueniatur. Quamobrem licet Nouitij in suis initijs videantur volare & currere in rebus diuini obsequij, & in sui instituti obseruatione: est tamen magni momenti, talem illis gressum præscribere, vt nec tardus sit; nec nimis festinus; sed cuiusque viribus proportionatus. In quo posint per totam vitam pergere, ac perdurare: impellendo tamen & nonnumquam seipsos vrgendo ad aliquem volatum aut cursum celerem, relicto ordinario illo gressu, per duodecim aut viginti dies cum maiori aliquo feruore & alacritate, in omnibus orationis ac mortificationis exercitijs, ad nouum spiritum & animum sumendum: quo possit in ordinario gressu perdurare.

CAPVT II.

INSIGNIS MORTIFICATIO, CVI PERFECTIO *Religiosa, & votorum custodia innititur; quas res illa complectatur, & quæ rationes ad eam procurandam meritò permoueant.*

ELIGIOSAE perfectionis sectatores per trium votorum obseruationem, incipere debent ab exercitio continuæ mortificationis, quæ huius ædificij est solidum fundamentum; & Christus Saluator noster eamdem tanquam vnicam portam constituit: qua in ipsius scholam pateret
a Mat.16.24 ingressus; dicens: a *si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam*; & b *qui non baiulat crucem suam,*
b Luc. 14. 27.32. *& venit post me, & qui non renuntiat omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus.* Hanc mortificationem incipit exercere in gradu heroico, qui cõstituit ingredi Religionem, renuntiando ac relinquendo omnia, vt hactenus diximus in tractatibus præcedentibus. Eadem verò mortificatio debet esse socia fidelissima omnium eius operum: quæ vix vel vno passu absque ea progredi possunt. Sine mortificatione enim non erit custodia votorum; non obseruantia regularum, nec virtutum augmentum, neque in ministerijs & officijs aderit diligentia. Ac propterea dicebat Apostolus:
c 2.Cor.4.10 c *semper mortificationem Iesu*, quocunque eamus, *in corpore nostro circumferimus: vt & vita Iesu* per eam *manifestetur* mundo *in corporibus nostris.* Neque enim potest imitatio Christi absque mortificatione effulgere: & quo gressu mortificatio crescit, imitatio etiam crescit. Simul enim Religiosus cùm veterem hominem, eiusque vitiosos mores exuit; induit nouum, renouando seipsum viua gloriosarum eius virtutum imagine. Et quamuis omnes Christiani in quocunque statu sint constituti teneantur, integram suiipsorum mortificationem adhibere in rebus omnibus, quæ ingressum in cælum impediunt; & Euangelicæ legis præceptis magnis & paruis aduersantur;
Tract. 4.c.3. & 4. (quemadmodum in Duce spirituali satis fusè fuit explicatum) in alijs tamen mortificationibus magnum est inter Sæculares & Religiosos discrimen, ad perfectam virtutum sui Saluatoris imitationem obtinendam. Sed hoc intelligetur melius ex duobus modis, quibus imago aliqua aut figura Christi Domini nostri, aut alterius alicuius Sancti fieri potest, picturæ scilicet, & sculpturæ. In pictura enim nihil aufertur, sed apponitur; aut si quid

auser-

aufertur, id est, valdè modicum: accipitur enim tabula dolata & læuis; in qua fit primùm delineatio,& penicillo postea colores suis locis adhibentur, donec pictura finiatur; & appareat ad viuum imago eius, quem pictor intendit exprimere. At sculptor contrà non ponit aliquid, sed aufert ex ligno paulatim assulas,& paruas particulas scalpro siue cœlo tanta industria, vt sensim integram & perfectam effigiem perficiat eiusdem personæ: perfectius exprimens altitudinem & crassitiem, omniumq; partium proportionem. Hunc in modum dicere possumus: Iustos sæculares in Christi Domini nostri, eiusq; virtutum imitatione progredi: potiùs tanquam pictores, quàm sculptores: neq; deserunt vxores, filios,& familias, suasq; fortunas, honores, ac dignitates; nec res alias, quas licitè possident;& quibus ad vitam suam commodè ducendam opus habent. Solùm est supponenda tabula cordis benè dolata, ac læuis per mortificationem, quam dicimus necessariam ad obediendum omnibus diuinis præceptis. Desuper autem exprimunt imaginem Christi varijs virtutis operibus, quæ vt illi placeant, exercent. Quamuis in aliquibus opus sit, aliquid sibi subtrahere; seq; mortificare, sicut Religiosi: qui in imitatione Christi Seruatoris nostri progrediuntur sicut sculptores, abscindendo, & renuntiando quicquid in mundo habent; deserendo parentes, & cognatos; & ius, quod habebant, ad accipiendam vxorem, filios procreandos, fortunæ bona, dignitates, rerum téporalium splendores, ac deniq; propriam libertatem: & hac ratione formát in seipsis viuam quandam imaginem Christi pauperis, casti, humilis, nudi, ac subiecti. Et hac sculpturæ diuinæ arte progredientur per totam vitam, augentes ac perficientes quotidie magis omnes virtutes, donec ad earum culmen perueniant.

Ex quo fit, vt præcipuũ eorum studium in diuina hac arte ad duo quasi capita reuocetur: attendere scilicet omninò exactè ad ea, in quibus necesse est seipsum mortificare: ita vt nihil ipsum prætereat: tantaq; fame ac siti huius exercitij teneri: vt statim atq; aliquid deprehenderit: non differat id mortificare,& à se euellere, d *mortificando* (vt Apost. dixit) *spiritu facta carnis*. Quamobrem in Canticis dicitur e *caput sponsæ esse vt Carmelum*, qui mons erat excelsus & fæcundus: ad quem recipiebant se Elias, Elisæus,& Prophetarum filij: hoc est, antiquæ legis Religiosi: & significat scientiam aut sitim circumcisionis; estq; valdè propria figura sacræ Religionis, quæ est schola, in qua eius filij student practicæ scientiæ circumcisionis spiritualis, quàm valdè sitiunt. Huic ergo monti simile dicitur esse caput sponsæ. quod, teste S. Greg. est suprema pars animæ, in qua est intellectus & voluntas. Spiritus enim cupidus perfectionis diligenter conatur inuenire, & exactè cognoscere: quomodo, quando, & in quibus rebus carnem suam oporteat circumcidere: & potétias, sensusq; suos mortificare. Et, cũ hæc circũcisio non

d *Rom. 8. 13.*
e *Cant. 7. 5.*

Martin. Delrio citat multos Patres.

Ibidem.

coacta sit, sed spontanea? postquam primum fecit, cùm mundo renuntiauit, suaque vota obtulit: ita dispositus manet, vt satiari non possit circumcisione, quin magis ac magis velit in omnibus rebus necessarijs circumcidi, vt ad perfectionem perueniat, ad quam tendit. Nec cessat rationes quærere, quæ magis excitent foueantque hanc sitim, eò quòd vbi illa adest: executio est multò facilior. Sed quoniam hæc scientia, & ars opus habet Magistro docente; & ministris ad praxim ipsam adiuuantibus: hoc præcipuè spectat ad Prælatos, ac Tyronum Magistros; Confessarios, & Patres spirituales. Qui cùm sint capita Religionis, quæ est sponsa Christi, meritò esse debent quasi Carmelus; & periti scientiæ Circumcisionis valdè exactæ: vt mortificationem nouerint, tam quoad seipsos, quàm ad Tyrones, quos magna siti & zelo iuuent: vt benè conscij & periti euadant, & cum magno profectu in eum modum, quem inferius pro omnibus paulatim explicabimus.

§. 1. *Quinque gradus mortificationis in votis.*

INCIPIENTES igitur ab ipsis votis, (de quibus nunc est sermo) eorum obseruantia & custodia, est continua insignis cuiusdam mortificationis in propria cuiusque materia exercitatio. Nam perfecta *Paupertatis* custodia non aliud est, quàm continua quædam mortificatio, & rerum omnium temporalium nuditas: quia contenta est solo vsu rerum ad vitam sustentandam necessariarum. *Castitatis* obseruatio est perpetua quædã mortificatio omnium voluptatum sensuum; & rerum omnium, quæ ad eas prouocant, & per ipsos sensus aditum inueniunt. *Obedientia* votum est cõtinua quædam abnegatio sui ipsius, proprij iudicij, & voluntatis propriæ: subijciendo eam voluntati Prælatorum, etiamsi res graues iniungant: in quibus naturalis propensio mortificetur & abnegetur. Ex quibus tribus mortificationis gradibus duo alij oriuntur, qui vota ipsa comitantur. Quorum alter spectat ad humilitatem, quæ pars quædam est paupertatis spiritus, & renuntiatio omnium amplitudinum, dignitatum, & honorum mundi: quo acceptatur humiliatio, & contemptus, qui cõiunctus est nuditati, paupertatis; & subiectioni, qua viuitur ex voluntate aliena. Alter verò spectat ad perpetuitatem in hac vitæ ratione, etiam vbi periculum adsit sanitatem & valetudinem amittendi, vsque ad ipsam mortem, coercendo omnes impetus & propensiones exurgentes, quasi optarent soluti esse & liberi ab hac votorum obligatione, si fieri posset. Hi sunt quinque mortificationis gradus magis præcipui, & proprij vitæ Religiosæ: carni quidem amari; sed spiritui dulces valdè, ac vtiles. Quorum causa iure optimo vita religiosa comparatur excelso monti myrrhæ, in quo sponsus cœlestis habitat

libenter, qui dixit a *vadam ad montem myrrhæ*. Erat mons hic multis arboribus satus de quibus ait Plinius, quòd crescerent vsque ad quinque cubitos in altum, & vndique myrrhæ liquorem stillarent: sed quando aliquo modo pungebantur, copiosiùs inde liquor flueret. Quid autem aliud est sacra Religio, nisi mons quidam myrrhæ: cuius filij tanquam arbores sunt in ea plantatæ ex speciali Dei vocatione, vt continuè exercitia proferant mortificationis, ipsius status propria in quinque prædictis gradibus? Et quando punguntur & læduntur, proferunt mortificationes feruentiores, ac copiosiores. Nec desunt in ipso monte multi, qui arbores ipsas pungant; præbeantque Religiosis occasionem seipsos magis seriò mortificandi. Nam & Dæmones horrendis suis tentationibus; & seculares persecutionibus, falsisque blandimentis eos pungunt; prælati dura ac difficilia iniungentes; aut, quæ ipsis valde placent, prohibentes: vt propriam illorum voluntatem flectant; socij etiam pungunt oneribus, quæ portant: necesse est enim alterum alterius onera portare; & molestias mutuas alios ab alijs ferre. Pungit eos denique ipsemet Deus, ascendens ad montem myrrhæ; nunc ad visitandos & consolandos mortificatos, & afflictos: ne animum abijciant; nunc ad pungendas arbores, nouasq; mortificationis occasiones præbens; tum morbis ac doloribus corporis, tum ariditatibus ac desolationibus spiritûs. Quibus oonibus puncturis simul, sculpitur in anima perfecta Christi imitatio, perfectaque executio voluntatis Diuinæ, omniumque virtutum excellentia; ac discitur spiritualis circumcisionis scientia, quæ magis perfectorum est propria. Siquidem non vacat mysterio, quod statim atq; Deus Abrahamo dixit: b *Ambula coram me, & esto perfectus*: præcepit, vt *circumcideret seipsum, & omnes suos domesticos*. Quæ circumcisio non erat alicuius partis humani corporis superfluæ, vt cùm vngues, aut capilli abscinduntur, cùm multum excreuerunt: id quod fit absque dolore; sed facienda erat vulnerando ipsum corpus, & abscindendo aliquam eius partem; quæ superflua non erat, nec sine dolore ac pudore poterat circumcidi. Et nihilominus ipso die, quo Deus id iussit, Abraham est illud executus, in seipso, & in omnibus suis domesticis. Vt hinc discamus; eos, qui verè ambulant coram Deo, voluntque esse perfecti, statim agere debere de circumcisione suijpsorum, omniumque suarum potentiarum, ac sensuum: non solum quoad superflua, in quibus abscindendis non est magna difficultas: sed etiã quoad ea, quæ corpori & cordi ipsi valde adhærent: ita vt dolorem & pudorem tollerent, qui in huiusmodi mortificatione percipitur. Nec tamen propterea quasi saturi iam cessare debent; sed tanquam sitientes in eadem per omnes suos gradus pergere; magnaque promptitudine offerre sese, ad vitam, si opus erit, in monte myrrhæ perdendam, potiùs quàm fugere ex inertia aut ignauia. Sed quoniam ascensus in ipsum montem, & in eo mansio valdè est difficilis: voluit Spiritus

a *Cant.4.6.* *Lib.12.c.14.* *Duce Spirit. Tract.4.c.9. §.2.*

b *Gen 17.10 23.*

tus sanctus duobus illustrissimis exemplis animum nobis addere, quæ insinuantur (vt multi graues authores aduertunt) vocabulo Hebræo, quo mós myrrhæ significatur: scilicet *Mor*, quasi in memoriam nobis reuocet montem *Moria*: in quo Abraham & Isaac insignes illos mortificationis, & obedientiæ actus exercuerunt: offerente se patre ad proprium filium sacrificandum; filio autem, vt à patre sacrificaretur: quamuis ipsum sacrificium non est subsecutum, eò quòd Deus ipse fuit contentus efficaci mortificationis vtriusque proposito. Ad latus autem eiusdem montis erat mons Caluariæ: in quo postea Christus Dominus noster mortificationem & obedientiam suam heroicè magis exercuit; permittens, se re ipsa in cruce sacrificari per manùs crudelissimorum carnificum. Intelligat igitur Religiosus: quòd ascendere in montem myrrhæ, & agere de mortificatione: sit ascendere in montem *Moria*, in quo offerre debeat vitam suam Deo, cum firmo animo mortificandi ac negandi seipsum in rebus omnibus, quæ ipse iusserit, etiamsi mors sit inde secutura. Et quemadmodum Isaac seipsum reliquit ac tradidit manibus parentis sui Abrahæ: ita ipse tradere se debet manibus patris sui spiritualis: vt ipsum mortificet, exerceatque vt viderit ipsi magis expedire ad bonum animæ suæ; vt in præcedenti tractatu diximus. Et quando subditus sitit circumcisionem, & esurit mortificationem, vt sui status perfectionem assequatur: tenetur Prælatus & Magister huiusmodi vota & studia fouere ac iuuare. Essetque crudelitas, (vt dicebat quidam S. Abbas) non præbere cibum huic esurienti; & potum sitienti: exponendo illum occasionibus augendi sua merita, & virtutes. Ne vereatur pater obedire Deo, si mortificet filium: non enim ille morietur, sed aries. Et subditus ipse manebit in carne quidem mortificatus, sed in spiritu viuus; & cum tanto profectu, vt sit risus, lætitia, & corona patris sui; & omnium, qui eiusdem sunt familiæ.

Vide Martinum Del-rio in c. 4. Cant.

Climacus gradu 4.

Sed transeamus iam ab Abrahamo ad illustrius mortificationis exemplum, quod habemus in IESV CHRISTO Domino nostro, Ecclesiæ capite: qui tota vita sua fuit mons quidam Carmeli, ab ipsa infantia discens experimentalem spiritualis circumcisionis scientiam, cum vehementi eius siti: donec tandem ascendit ad *montem myrrhæ & Moriæ*, qui erat Caluarius. vbi ligno crucis clauis confixus fuit, & in quinque corporis partibus grauiter punctus, ex quibus copiosissima mortificationis myrrha effluxit, & quinque prædictos gradus cum tanta siti exercuit: vt adhuc morti vicinus dixerit verbum illud: c *Sitio*: non tam significans sitim aquæ, quam sitim ac desiderium maioris mortificationis & afflictionis pro nostra reparatione. Quod totum direxit ad exemplum quidem omnium Christianorum, sed præcipue Religiosorum. Seculares enim exemplar suæ mortificationis præcipuè accipiunt Christum Dominum nostrum gestantem cru-

c Ioan. 19. 28

cem in humeris suis, ipsi verò cum cruce sua sequuntur, sicut Simeon ille Cirenensis: amplectuntur enim Euangelicam perfectionem, eamque cum amore humeris suis imponunt, mortificantes se in omnibus rebus, ad seruanda eius præcepta necessarijs; & sese promptos ostendentes, ad maiorem aliam mortificationem subeundam, si eis iniungatur. At Religiosi pro suo exemplari accipiũt eundem Saluatorem, quatenus cruci affixum: & seipsos, perfectionis Euangelicæ cruci tribus votorum clauis configunt: obligantes se ad omnem mortificationem eis annexam vsque ad ipsam mortem, si opus fuerit, pro illorum custodia subeundam, dicentes cum Apostolo: d *Christo confixus sum cruci*, e *per quem crucifixus sum mundo.* d *Gala* 2.19. e *Cap* 6.14.

§. 2. *Variæ rationes ad sitim ac desideria mortificationis excitandæ.*

Ex IIs quæ dicta sunt deducere licet efficaces aliquas rationes, quibus ad magnam mortificationis sitim, quæ plurimum nostra refert, excitemur & impellamur: ponentes in primo loco primorum nostrorum progenitorum exempla, quæ iam adferebamus: quibus vsus est Isaias Propheta dicens: a *Audite me, qui sequimini quod iustum est, & quæritis Dominum: attendite ad petram vnde excisi estis; & ad cauernam laci, de qua præcisi estis. Attendite ad Abraham patrem vestrum; & ad Saram, quæ peperit vos: quia vnum vocaui eum, & benedixi ei, & multiplicaui eum.* Qui sunt (ait S. Hieronymus) qui valde excellenter, *quod iustum est*, sequuntur, & *Dominum quærunt*: nisi Apostoli, & qui illos imitantur: quales sunt Religiosi? Quorum Professio est, quærere, non quod est delectabile, honorificum, & vtile corpori; sed quod sanctum est, & perfectum; & cum ea intentione, vt quærant & placeant soli Deo. Et quæ (inquit) est petra, & cauerna, vnde omnes procedunt: nisi Christus ipse crucifixus? Ex cuius vulneribus pedum, manuum, & lateris orta est Ecclesia, sicut Eua ex costâ Adami. Ac proinde ipsæ quoque Religiones, earumq; familiæ ex eisdem vulneribus prodierunt: quas Propheta exhortatur, vt oculos suos conijciant in primum hunc suum patrem; & stupendas virtutes, quas in cruce exercuit: vt in hoc exemplari modũ & rationem videant, qua, *quod iustum est*, sequantur, Deumque quærant, donec inueniant, etiamsi vitam propriam exponere opus sit, ne eius seruitio desint. Ibi scientiam discent circumcisionis, ac nuditatis, quam docet vniuersum mundum: vt glorientur sicut Apostolus: b *se non scire aliquid, nisi Iesum Christum crucifixum:* imprimentes cordi suo signa eius vulnerum, & operum egregiorum: quæ illustri adeò mortificatione in exemplum nostrum edidit. Cùm igitur Seruatori nostro tantum constiterit, generare nos in esse filiorum suorum: non magnum erit, quod nos eum imitemur, patientes tales ærumnas & mortificationes. Ad quod vt efficacius

a *Isai.* 51.1. *Ibid.* 1. b 1.*Cor.* 2.2.

nos moueat, habet versio L X X. Interpretum: *Attendite in robustam petram quam exscidistis; & in foueam laci, quam fodistis.* quasi dixerit: cogitate, quod vos ipsi peccatis vestris confixistis & aperuistis manus, pedes, & latus viuæ huius Petræ: vos causa fuistis eius vulnerum, & vt Diuina hæc arbor pungeretur, vt myrrham adeò pretiosam proferret. Quare non multum facietis, si vos ipsos mortificetis, & pungi vos patiamini, magnaque siti cupiatis mortificari: vt *quod iustum est* sequi possitis.

2. ATTENDITE etiam (ait Isaias) ad Abraham patrem vestrum: quia *vnum vocaui eum, & benedixi, & multiplicaui eum.* cùm enim eum vocaui, vnicus, solus, ac sterilis erat, absque vlla spe procreandi filios: cùm autem ei benedixi, c *multiplicatum est semen eius sicut stellæ cæli, & velut arena quæ est in littore maris*: & meruit appellari. d *Pater omnium credentium.* Quod si nosse vultis, quibus vijs eum deduxerim: scitote: omnes fuisse raræ mortificationis in rebus, quas maximè diligebat, & plurimi faciebat. Et quoniam in obediendo, & se mortificando fuit fidelis, promeruit meam benedictionem, & suam multiplicationem. Eandem viam tenuerunt reliqui Patres antiquæ legis; & qui plus in sanctitate profecerunt, fuerunt quoq; in mortificatione insigniores. Æquum igitur est, vt qui in lege noua viuimus, viam sequamur à tanta antiquitate Canonizatam, & in tanto honore habitam: quam Christus Dominus noster non abrogauit, sed potius in suo Euangelio approbauit; & suis Apostolis ac discipulis commendauit, qui antiquis Patribus successerunt: adeoque viam mortificationis coluerunt & promouerũt, vt Apostolus dixerit: e *Puto quod Deus nos Apostolos nouissimos ostenderit, tanquã morti destinatos:* quorum vita, esset continua quædam mortificatio: quibus, quòd sint Ecclesiæ capita, aptè conuenit, esse sicut mons carmeli, sapientes in circumcisione spirituali, & eiusdem valde sitientes; & arbores plantatæ in cacumine montis myrrhæ prope suum Magistrũ varijs ex partibus puncti & excorticati: vt mortificatio esset magis copiosa. Post Apostolos, conijcere debemus oculos in sacros Religionũ Fundatores: qui per viam mortificationis eò peruenerunt, vt capita essent illustrium suarũ familiarum; & Magistri scientiæ circumcisionis, quã profitentur, qui in eis viuunt. Et vnicuiq; eorũ aptari potest, quod Propheta dixit, quòd *cùm esset solus eum vocasset, eiq; benedixisset & multiplicasset.* Nam cùm S. Benedictus, aut S. Ignatius solus erat ex se quidem sterilis, nihil cogitans, quod posset filios habere spirituales, qui ipsum sequerentur: tunc inquam speciali vocatione eum vocauit, & quasi lapidem fundamentalem suæ familiæ elegit, cælando eum varijs ictibus mortificationum valde amararum & pœnalium. Et hac via benedixit ei, multiplicans dona cœlestia: fecitque eum patrem innumerabilium filiorum, in suis oculis paruulorum, sicut arenæ maris; & splendentium in sanctitate quasi stellæ cœli. Quibus dicit: *Attendite ad Patrem*

c Gen. 22. 17.
d Heb. 4. 11.
e 1. Cor. 4. 9.
3.
4.

vestrum

vestrum Abraham & ambulate per viam eius;& mortificationem exercete,quam ille exercuit:ostendentes vos in vestris operibus,filios talis patris: iuxta illud quod Christus Dominus dixit Pharisæis: f *si filij Abrahæ estis, opera Abrahæ facite* Quod si filij estis Sancti Dominici, aut Sancti Francisci, aut Sancti Ignatij: facite Patrum vestrorum opera:vt illi glorientur, vos habere filios; eorumque familiam perpetuò continuari in vobis,cum ingenti gloria. f Ioan.8 39.

Svfficientia sunt exempla,quæ insinuauimus: vt ad eorum similitudinem sitis mortificationis excitetur. Si enim virgæ decorticatæ, quas oues Iacob aspiciebant positas in canalibus,in quibus greges bibebant: sufficiebant,vt conciperent agnos virgis ipsis similes:cur non sufficient exempla tot Sanctorum manentium in monte myrrhæ, tanquam arbores decorticatæ, effundentes ex se copiosam mortificationem;vt Religiosi,qui illos aspiciunt, concipiant proposita valde efficacia,vt eis fiant similes? Gene.30.37. S.Greg.l.21. Moral.c.1.

5. Veniamvs iam ad alias rationes,quæ viros Sanctos,ad hanc sitim sese mortificãdi,impulerũt:quia videlicet studiũ illud Deo valde placebat;imò & illis commendabat, imponens quædam quæ non poterant absque insigni mortificatione executioni mandari.Cum autem illi Deum valde diligerent; eique placendi magna siti laborarent, consequenter mortificationis sitim magnam habebant:scientes, illam esse Deo valde gratam: g *fortis* enim *est vt mors dilectio.* Quam fortitudinem ostendit, dum conatur in seipso mactare, & extinguere quicquid dilecto suo displicet: vt sic magis ei placeat. g Cant.8.6.

6. Hvc accedit,quòd mortificatio sit vnicum medium sanctitatis, vt dictũ est,obtinẽdæ. Quare si h *Beati* sunt,*qui esuriunt & sitiunt iustitiam: quoniã saturabuntur*:etiam beati erunt,qui esuriunt,& sitiunt mortificationem,tanquam medium ad iustitiam consequendam valde accommodatum.Et cum iustitia cuique det,quod debet: quid magis quisque debet,quàm seipsum mortificare: siquidem ob sua pèccata meritus est quiduis, etiam amarissimum?mortificatione autem sese ab eis expedit.i *Debitores*,inquit Apostolus, *sumus non carni, vt secundũm carnem viuamus. si enim secundùm carnem vixeritis, moriemini: si autem spiritu facta carnis mortificaueritis,viuetis.* Ex quo alia efficacior desumitur ratio:mortificatio enim ita est medium ad vitam; vt eius defectus sit causa mortis. Qui bene mortificatus est, viuit: quia nihil timet, nihil ei adfert molestiam: ac de eo intelligitur illud Sapientis: k *Non contristabit iustum quicquid ei acciderit*: mortificatione enim radicem euulsit tristitiæ,propriam scilicet voluntatem & amorem: Et, cùm sibi mortuus est, viuit Deo:in quo eius vita abscondita est cum ingenti lætitia. Immortificatus autem semper moritur: quia semper est plenus timore, ac dolore. Cumque nunquam desint multi ipsum pungentes: per huiusmodi puncturas h Mat.5.6. i Rom.8.12. 7. k Pro.12.21.

ras non myrrha mortificationis, sed impatientiæ & rabiei cuiusdam fel prodit. Quemadmodum improbo illi latroni euenit: qui in Caluario monte erat cum Christo crucifixus: cui crux nihil profuit, eò quòd non adiecerit ei internam suijpsius mortificationem. Quod quia bonus latro fecerat, adeò fuit mortificatione illa expurgatus, vt statim post mortem transierit ex cruce ad paradisum.

8. IBI orauit ille, & fuit exauditus: mortificatio enim orationem reddit dignam, quæ exaudiatur. Nec sine causa in monte MORIA ædificatum fuit templum Ierusalem, quæ erat domus orationis: nam cor mortificatum, est templum, ad quod spiritus se recipit, vt sine impedimento oret: & tunc eius oratio ascendit in cœlum. Iuxta montem *Myrrhæ*
l *Cant. 4. 6.* est etiam l *collis thuris*: quorum alter transitus est ad alterum. Quare si sitis orare, sitias quoque teipsum mortificare: ascende anxius ad montem mortificationis; & statim deprehendes te constitutum in colle orationis.

9. VALDE quoque iuuat mortificatio bonam Religiosi, eiusque Religionis opinionem. Quæ opinio valde læditur ex publico mortificationis defectu: quia prodit vitam imperfectam, seculari similem. Hoc insinuauit Scriptura Diuina, cùm refert: Deum iussisse Iosue circumcidere filios Israel in ingressu terræ promissionis. postquam enim populus exiuerat ex AEgypto non fuerat circumcisus. Facta autem iuxta verbum Domini circumcisione, dixit ad Iosue: m *Hodie abstuli opprobrium AEgypti à vobis.* Erat enim ignominia populi Israel, habere præputia sicut Aegyptios. Hunc igitur in modum ignominia est & pudor Religiosis, ingressis iam in terram promissionis spiritualis, non mortificasse excessus, quos in mundo habebant. Et ita viuere immortificatos, sicut sæculares. Quo die autem serio & ex animo se mortificarunt: abstulerunt à se opprobrium seculi; & quicquid occasio esse potest contemptus inter homines. Quamobrem omnes illæ rationes, quibus permoti sunt; vt, mundo relicto, Religionem ingrederentur: impelli quoque debent ad serio incumbendum in sui mortificationem: in qua bonum esse Religionis vere consistit: vt ex ijs, quæ in sequentibus capitibus sensim dicemus, apparebit.

m *Iosue 5. 9.*

CAPVT

CAPVT III.

VOTVM PAVPERTATIS, ET PECVLIARIS *eius excellentia, & vtilitas ad religiosam perfectionem obtinendam.*

RIVM VOTORVM, quæ præcipua sunt instrumenta & media Euangelicæ perfectionis, quam Religiosi quærunt; primum, à quo initium faciemus, est votum PAVPERTATIS: quæ, teste Sancto Thoma, est primum Religionis fundamentum. Quemadmodum enim Christiana perfectio innititur tribus Theologicis virtutibus, *Fidei, Spei,* & *Charitati:* Fides autem est primum reliquarum fundamentum, à quo incipit ipsa perfectio: quamuis non posit in hac vita sine vtraque sorore manere: nam spes comitatur; & charitate, quæ earum est Regina, perficitur: Ita perfectio Religiosa tribus votis innititur, Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ: quæ tribus his virtutibus respondent. Et quamuis Obedientia dignitate alias præcedat, nec posit sine alijs duabus socijs conseruari: Paupertas tamen ordine est prima, quæ per totam etiam vitam durare debet, vt perfectio Religiosa conseruetur. Ac propterea primum votum, quod in Professione exprimitur, ordinarie est *Paupertatis.* Quòd si rem hanc remotiùs accipere velimus, in ipso vitæ naturalis initio iacit Deus fundamenta paupertatis; & cum eadem imponit ipsi vitæ finem: vt omnes intelligant, quale futurum sit medium, quod cum suo principio & fine concordet. Quemadmodum rem intellexit Sanctus Iob, cùm repente se ad tantam paupertatem redactum videret, vt nullum genus bonorum fortunæ ei remanserit. Memor enim natiuitatis & mortis suæ, dixit, a *nudus egressus sum de vtero matris meæ, & nudus reuertar illuc.* Quasi dixerit: vita mea est quasi iter aut profectio continuata, ab ipsa natiuitate vsq; ad mortem: cum igitur nudus prodierim ex b *ventre matris meæ*, & nudus ingressurus in ventrem *communis matris,* sepulchrum scilicet in visceribus terræ: nihil magni est, si etiam nudus in ipso itinere pergam. Hæc ipsa consideratio Iustos permouit, vt bona temporalia contemnerent; & obstupescerent, quòd aliquos viderent, eis quasi glutino quodam adhærescentes. Et Ecclesiastes contra quendam diuitiarum cupidum dixit: c *sicut egressus est nudus de vtero matris suæ, sic reuertetur, & nihil auferet secum de labore suo. Miserabilis prorsus infirmitas: quomodo venit, sic reuertetur.* Et Apostolus maiori adhuc luce illustratus dixit: d *Nihil intulimus in hunc mundum: haud dubium quod nec auferre quid possumus. Habentes autè alimēta, & quibus*

2 2 q.186. a. 3.

1.

a Iob 1. 21.

b Eccl. 40. 1

c Eccl. 5. 14.

d 1. Tim. 6. 7

tegamur,

tegamur, his contenti sumus. Sed multo adhuc magis consideratio hæc permouebit, si eam adhuc altius extollamus, quemadmodum fecit S. Gregorius Nissenus. Si Deus nudos nos fabricauit in ventre nostræ matris; & inde nos eduxit nudos ad vitam hanc mortalem ducendam; & ipsemet Deus nudos nos ex hoc mundo educit, & ponit in ventre matris nostræ, quæ est terra: vbi sunt corpora quasi in semente, vt suo tempore renascantur & resurgant ad vitam immortalem, redeunte homine ad ipsummet Deum, à quo exiuit. Quid ergo mirum, quòd velit Religiosus Deum honorare, dirigendo vitam suam iuxta initium & finem, quem Deus illi assignauit? Et ita Religiosam vitam auspicetur, exuendo se rebus omnibus, emisso voto paupertatis; & pergendo in hac nuditate vsque ad ipsam mortem: in qua vel coactus ea deseret. Quod si in hac sancta perfectaque nuditate moriatur, proueniet suo tempore corpus resuscitatum: quod se constituet in conspectu ipsius Dei Creatoris, vt pretiosa gloriæ suæ veste ipsum induat.

Orat. de dor mit. & orat. de 40. Mar.

§. 1. *Quid egerit Christus Dominus noster in fauorem Paupertatis.*

2. SED multo adhuc amplius inducit ad magni faciendum paupertatem, quod ipsemet Deus, cùm decreuit fieri homo, voluerit intrare in mundum, & ex eo exire cum hac nuditate & paupertate: sic enim fecit illam valde gloriosam: nam cæteri infantes. Si nudi nascuntur, id fit ex necessitate naturæ: quibus tamen iam natis, parentes, si diuites & potentes sunt, omnem possibilem procurant commoditatem, in habitatione, pannis, cunis, alijsque ornamentis; & si nudi etiam redeant ad terram: suas tamen diuitias & commoditates, dum viuunt, seruant: At magnus Deus noster homo factus, a *cùm esset diues,* (vt ait Apostolus) *egenus factus est,* & sponte sua nudus & in tugurio alieno, valdeque incommodo nasci, & vile præsepe pro cunis habere, vilibusque pannis tegi voluit. Et in fine vitæ, antequam crucem conscenderet, voluit omnibus suis vestibus exui; & nudus ex hac vita migrare, sicut in eam fuerat ingressus: idque totum fecit hoc consilio, vt ait S. Cyprianus, vt hic esset primus noster Religionis introitus, sicut in mundum primus Christi ingressus; & cum eadem humilitate & paupertate perseueremus, sicut Christus perseuerauit vsque ad finem vitæ.

a 2. Cor. 8. 9.

Serm. de Natiuit.

3. HINC quoque prouenit, quòd cùm CHRISTVS DOMINVS aperuit os suum, vt Euangelicæ perfectionis vias doceret, inceperit a paupertate, qua ipsam vitam suam inceperat, dicens: b *Beati pauperes Spiritu: quoniam ipsorum est regnum cælorum.* Pauperes Spiritu (vt Sancti Doctores explicant) eos vocat, qui sponte sua eligunt paupertatem, humilitatem, & sui abiectionem, quæ illam comitantur. Duo enim esse possunt genera

b Mat. 5. 10. SS. Ambr. in c. 6. Luc. Greg. Nis. Hier. Bed. in c. 5. Mat. Basil. Reg. 205. Ber. serm. de Fest. omn. S

paupe-

pauperum in ſpiritu: alij in corde ſolum, & affectu; poſsidentes interim diuitias cum integra cupiditatis mortificatione, cò quòd non illis adhæreat cor; ſed liberaliter potius eas diſtribuat, vbi opus eſt; & parati ſint etiã eiſdẽ renunciare, ſi Deo placeret. Et hac ratione fuerunt pauperes ſpiritu Abraham, Iacob, & Dauid: & meritò deberent omnes Chriſtiani diuites tales eſſe, vt ſuo loco eſt dictum. At Chriſtus Dominus noſter non hic loquitur de his pauperibus; ſed de illis, qui ſimili voluntati realem & veram paupertatem adiungunt, qualem ipſe profitebatur; & mundus non beatitudinem, ſed infelicitatem reputabat. Cui vt hanc deceptionem & errorem retegeret, ait: verè pauperes, qui ſpirituales ſint, & cum perfecta charitate, eſſe beatos, & incipere frui regno cælorum. Intendens hac ſententia & promiſsione, diuites ſtimulare, vt ſponte fierent pauperes, vt hac beatitudine & cœlorum regno frui poſſent: quemadmodum etiam mites & pacificos, beatos eſſe dixit; vt eos, qui tales non erant, permoueret ad manſuetudinem & pacem procurandam.

Qvod ſi quis dixerit, paupertatem ſpiritus in ſolo affectu, ſatis eſſe ad hoc, vt diuites ſint perfectiſsimi, quales fuerunt Abraham, Iacob, ac Dauid: ideoque ſatis eſſe, quòd Chriſtus hoc genus paupertatis tantùm commendet & ſuadeat: præcipuè cùm inſignioris ſit virtutis cor habere liberum & expeditum cùm adſunt diuitiæ, quàm dum abſunt. Ad quod benè Sanctus Thomas Reſpondet: quò eſt glorioſius, habentem diuitias eſſe pauperem Spiritu; cò eſſe rariùs. Et Eccleſiaſticus, qui dixit c *beatum eſſe diuitem, qui inuentus eſt ſine macula: & qui poſt aurum non abijt, nec ſperauit in pecunia theſauris*: Idem ſtatim ſubiunxit: *quis eſt hic & laudabimus eum? Fecit enim mirabilia in vita ſua.* Qua ſententia ſignificat, rariſsimum eſſe, quòd aliquis diues, ſit adeò perfectus: cò quòd diuitiæ magnam præbeant occaſionem, trahantque ad ſe corda cum periculo amittendi regnum cœlorum. Et hanc ob cauſam Chriſtus Dominus noſter ſuaſit, vt eis renuntiaremus: viam enim paupertatis ſecuriorem eſſe, & faciliùs ad cœlorum regnum perducere: quo eſt facilius per anguſtum acus foramen tranſire ſubtile filium, quam funem nauticum, aut camelum. Mirum omninò eſt, ait idem Sanctus, quod d *Samſon mandibula aſini interfecerit mille viros*, ob ſingulare fortitudinis donum, quod illi Deus contulerat: ſed quoniam hoc rariſsimum eſt, ſuademus militibus, etiam fortiſsimis; vt de armis proportionatis ſibi proſpiciant, vt contra hoſtes ſuos feliciter pugnent: ita igitur valde ſtupendum eſt, quod diuites ex ſingulari Dei fauore, quando ille vult, vitia vincant, ac Dæmones. Sed, cùm hoc ſit rariſsimum, ſuadet Saluator ijs, qui volunt victoriam ſuam reddere ſecuram vt diuitijs renuncient, easque à ſe abijciant: vt (quemadmodum ait Sanctus Gregorius) nudi contra nudos Dæmones pugnent; & ſi ituri ſunt, e *commit-*

4.

Opuſ. de perf. vitæ ſpir. c. 7
c Eccl. 31. 8.
d Iud. 15. 15.
Hom. 32. in Euan.
e Luc. 14. 31.

tere bellum aduersus Regem, qui cum viginti millibus venit ad se, renuntient omnibus quæ possident: hæc enim renuntiatio est virtus & arma potentissima, ad eos vincendos.

5. SED his addamus: si præclarum est, cor à diuitijs, quæ possidentur, exutum habere, vt eas distribuat: multò præclariùs esse, ita auulsum ab eis habere: vt simul & semel oẽs distribuat, opere ipso veritatem & perfectionem ostendẽs exuti ab eis affectus. Et meritò Apostolus f *Fideles Macedoniæ* laudat, quod liberaliter distribuerent quæ habebant: eò quòd cor haberent ab eis expeditum; & cupiditatem bene mortificatam. Quam mortificationẽ (teste S. Thoma) vocauit Apostolus *altissimam paupertatem.* Quanto igitur altior cẽsenda est paupertas Apostolica, adeò mortificans cupiditatẽ: vt quicquid habet, nihil sibi reseruãs largiatur pauperibus? si virtus magnificentiæ in eo excellit ordinariam liberalitatem, quod multarũ diuitiarum affectũ moderetur; impellat verò ad sumptuosas faciendas expensas: quàm heroica censenda est Religiosi magnificẽtia, quæ vno actu adeò sumptuoso omnia, quæ habet, exponit, traditq; pro Christo: & idem faceret etiamsi totius mundi haberet diuitias? Et si magnæ misericordiæ est, pauperibus dare redditus omnes ac fructus agrorum suorum: ipsos tantùm retinens fundos, vt plus habeat, quod largiatur: quanto erit maior misericordia dare eisdem etiam ipsos agros & stabilia bona; seque ipsum ad paupertatem redigere, vt possit pauperes locupletare? Hoc totum est procul dubio adeò difficilè ac rarum, præcipuè inter diuites: vt liceat repetere illud Ecclesiastici: *Quis est hic & laudabimus eum? Fecit enim mirabilia in vita sua.* Quamuis diuinæ vocationis gratia viam hanc reddiderit faciliorem: eò quòd ipsemet noster Saluator exemplo suo nos præcedat, eam eligens tanquam gloriosiorem ac securiorem: cui præclarissimum promittit prœmium, possessionem regni cœlestis.

f 2. Cor. 8. 2.

Ibi. & 2. 2. q. 134. a. 2.

§. 2. *Commoda paupertatis spiritus.*

1. EX HIS deducere licet excellentias alias & commoda paupertatis spiritus in eo regno contenta, quod Deus illi promittit; cuius possessio incipit in hac vita, finitur verò in altera. a *Regnum Dei in hac vita, est iustitia, pax, & gaudium in spiritu Sancto,* cum centuplo eius, quod relinquitur: quemadmodum superius fuit explicatum. Sed applicando paupertati quod speciatim illi competit ex hoc regno cœlorum, est aduertendum: Iustitiam quæ pars est huius regni esse duplicem: alteram generalem, quæ impellit ad fugiendum omne malum; & præstandum quicquid est bonum: ac proinde non est vna virtus: sed omnium coniunctio, quam vocamus sanctitatem, salutem, & pulchritudinem animæ; alteram specialem, quę vnicuique

a Ro. 14. 16.

Tra. 3. c. 10. ac 14. & Tract. 4. c. 9.

tribuit quod suum est: Deo enim dat, quod est Dei; Cæsari, quod est Cæsaris; & proximo, quod est proximi. Vtraque autem hæc iustitia oritur ab heroica paupertate, quam dicimus spiritus: tam enim illa quam reliquæ septem beatitudines procedunt (vt ait S. Thomas) ab spiritus Sancti inspiratione, quæ stimulat ad eas excellenter exercendas. Et hoc modo est veluti fundamentum & radix septem reliquarum. Et (quemadmodum ait Sanctus Ambrosius) est mater & genitrix reliquarum virtutum. Sed quomodo est earum mater? num quod earum nouercam cupiditatem iuguler? aut quod pecuniam quæ contrariorũ vitiorũ est esca, remoueat? Aut, quòd turbationũ & anxietatũ spinas euellat, quæ sementem diuinarum inspirationũ, fructus bonorũ operũ producentiũ suffocant? An quòd dignus sit, spiritualia bona recipere, qui tẽporalia contemnit? An, quòd imminuẽdo cupiditatẽ, Charitas augeatur, quam reliquæ oẽs virtutes comitantur? An, quòd illa sit porta, per quã ipsam Religionẽ ingredimur, in qua oẽs illæ addiscũtur? Hisce sex titulis paupertas est mater, quæ eas gignit; nutrix, quæ fouet; pædagogus, quæ illas gubernat; protectrix, quæ semper defendit; & murus, qui vndique illas ambit ac munit. Si Apostolus dicit: b *radicem omnium malorum esse cupiditatem:* (vt suo loco explicuimus) cur paupertatẽ spiritus non vocemus radicem omnium bonorum? nõ solũ quod abscindat maledictam illam radicem, & innumera mala culpæ ac pœnæ, quę profert. Sed etiã, quòd quemadmodũ radix arborem, eiusq; fructus alit, ac nutrit: ita paupertas spiritus, quæ meritis est ditissima, alit, nutritq; arborem virtutũ; & opera, quæ ab eis promanant. Ac propterea Pater noster S. Ignatius commendauit nobis, vt paupertatem tanquam matrem diligeremus. Et idem hortatur S. Bonauentura in suis Meditationibus. Quid autem est, illam diligere sicut matrem: nisi in ea dilectione oẽs conditiones esse debere, quas perfectus amor boni filij erga bonam suam matrẽ exigit? Dando operã, vt amor ipse, tener sit, efficax; & qui magni fiat: nec humanum aliquod commodũ quærens; ac perseuerans vsq; ad mortẽ. Tũc autẽ verus eris pauper spiritu: cũ hoc modo tuus spiritus dilexerit paupertatem; gaudens, plurisq; eam faciẽs, quàm diuitias oẽs terrenas; & in rebus omnibus illam reuera quærens, non proposito tibi aliquo alio cõmodo, aut motiuo: quàm, velle ipsum Dominum imitari, qui voluit esse pauper, vt sua paupertate nos locupletaret, sperãtes de eius liberalitate, quòd quò fuerimus pro eius amore pauperiores in bonis temporalibus; eò faciet nos in spiritualibus ditiores. Ex quo fit, vt quemadmodum mundi huius diuitiæ secum adferunt honorem, & gloriam, saturitatem ac delitias, & facultatem ad omnia illa comparanda, quæ pecuniæ obediunt: ita, qui amore Christi eas contemnit, comparat sibi diuitias spiritus, cum centuplo maiori gloria, saturitate, delitijs, ac potentia. Orationi enim pauperis, qui suam fiduciam in Deo collocauit, ob-

1.2.q.69.a.1
Li.5. in Luc.
S. Aug. l. 83. qq. q. 36.
b 1. Ti. 6. 10. Tom. 2. tra. 2. c. 9.
Const. p. 3. c. 1. § 25.
In Med. c. 44
c 2. Cor. 8 9.
2.

obediunt omnia promptiùs, quàm pecuniæ; descenduntque de cęlo ingētes gratiæ, ac dona ad eius animam exornandam, ac d tandam. ô felicem voluntarij pauperis animum! quæ (vt ait S. Chrysostomus) elucet sicut aurum, splendet sicut gemmę, floret sicut rosæ; tota pulchra est, elegans & gratiosa. Non timet Dæmones, quia in ea non inueniunt, vnde illam arripiant; coram Deo semper assistit: nunquam enim ei occluditur porta; nec sicut homines viuit, sed sicut Angeli, non indiget seruis, aut mancipijs: nam eius mancipia sunt passiones, & cogitationes, quę regnis omnibus dominantur; non habet thesauros terrenos, sed cœlestes: ad quos non accedit tinea, nec fur, nec anxia huius vitæ solicitudo. Nec solum tres aut triginta cistas habet, quia non caperent eius diuitias: sed tantam habet copiam, vt mundum vniuersum nihili faciat: & quicquid in terra est, ipsi sunt ludibria puerorum, & rotę ad pilam. quicquid enim tale est, in eius opinione neque esse quidem, constantiá, aut pretium, & valorem vllum habet. Quod si tibi optio daretur, vt regna vel principatus terrenos, cum omnibus mundi thesauris ac delitijs; an ipsam sanctam paupertatem eligeres: verè tibi dico: quòd confestim hanc raperes: si tamen cognouisses eius pulchritudinem. Propterea S. Petrus Apostolus de ea gloriabatur, cùm claudo dixit: d *argentum & aurum non est mihi. quod autem habeo, hoc tibi do: in nomine Iesu Christi, surge & ambula.* Quis vestrum non optet huiusmodi verbum proferre? Contemne igitur aurum & argentum, quod in tua est potestate; & quamuis non possis dicere claudo: surge: non propterea desines esse beatus, sicut ipse Apostolus: cuius felicitas non in eo fuit posita, quòd claudos sanauerit; sed quòd omnia reliquerit, vt Christũ sequeretur. Qui non dixit eis: qui miracula ediderit, centuplũ accipiet, & vitam æternam possidebit, sed: qui *omnia reliquerit* amore mei: quare id te faciet Sancto Petro similem: hoc enim opus est Apostolicum; in quo debes Apostolos imitari, vt præmium consequaris illis promissum & oblatũ. Quod si Deus liberũ tibi faceret, vt fęnũ posses in aurũ conuertere; aut aurũ contemnere sicut fęnum: hoc secũdum deberes eligere. nam primum, inanem te forte faceret, & cupidum; secũdum autem, sanctum reddet ac gloriosum. Hæc in substantia Sanctus Chrysostomus.

(Marginal notes: Homil. 47. in Matthæũ. — Hom. vlt. in Matthæum. — d Act. 3. 6.)

3. SED vlterius progreditur sancti huius eloquentia in extollenda laudibus paupertate, dum respondet obiectioni seculariũ, eandem horrentiũ, eò quòd eam videant miserijs ac doloribus refertam, ob dolorem rerum temporalium. Quos, vt à tali deceptione educat, paupertatem ipsam confert cũ e *fornace* illa Babylonica, in quam *coniecti fuerunt tres illi pueri*, eo quòd statuã illam auream noluerint adorare, quę idolũ significat & cupiditatem diuitiarum, & honorũ huius seculi. Deueniamus, inquit, ad fornacem paupertatis; & aspiciamus ambulantes in igne cum magna securitate; calcantes eorum colla, qui pecunijs confidunt: videbimus rem quandam nouã & stupendam:

(Marginal notes: e Dan. 3. 20. — Hom. 4. in Matth. Vide etiam S. Bonauẽ. in)

homi-

hominem cantantem in fornace, Deoque gratias agentem in medio ignis ligatum, qui in extrema paupertate non cessat à diuinis laudibus: quemadmodum tres illi pueri. Potius vincula eius soluuntur, & flamma extinguitur; aut si non extinguitur, maiori certè prodigio ignis induit naturam fontis, & roris officio fungitur: vt apparet in ijs, qui Euangelicam perfectionem sectantur. Hi enim magis exultant in sua paupertate, quàm diuites in suis diuitijs. Quis autem ros iucundior esse potest, quàm tali cupiditate nô comburi? Quemadmodum autem illi pueri, Regis mandatum contemnentes, fuerunt ipsomet Rege gloriosiores ac celebriores: ita, si tu ex corde despicias huius mundi diuitias: eris toto mundo pretiosior, ac celebrior: sicut illi sancti, f *quibus dignus non erat mundus*. Si itaque bonis cœlestibus dignus esse vis: contemnas bona præsentia: sic enim fiet, vt hic magnis virtutibus splendeas, & postea ingentibus præmijs afficiaris. Hæc S. Chrysostomus: cuius comparatio valde affinis est sententiæ illi, quam Deus per Isaiam populo suo dixit: g *Elegi te in camino paupertatis*. Quemadmodum enim ex camino ignis prodeunt metalla puriora, & tres pueri prodierunt gloriosiores & splendidiores: ita iusti ex camino paupertatis prodeunt puriores, & in virtutibus omnibus splendidiores: & in ipsa miseria ingens sentientes gaudium; quia etiam in ipsa recipiunt centuplum.

tract. de paupertate Christi.

f *Hebr. 11. 38*

g *Isa. 48. 10*

4. Denique, qui tantam habet cordis fortitudinem, vt res omnes amore Christi contemnat; transeatque per ignem paupertatis, gaudens ex ijs, quæ in ea patitur: is aliam magnanimitatem adeò excelsam consequitur vt omnibus mundi Monarchijs superior euadat. Quam magnanimitatē verbo explicauit Apostolus, dicens: g *Nihil habentes & omnia possidentes*. Quæ sententię etsi repugnare sibi inuicem videantur: quàm tamen prior clara est & aperta; tam secunda est firma ac certa; ob multos titulos, quibus illa innititur. *Primus* est: eò quòd non iudicet, veras esse terrenas h *diuitias*, sed *fallaces* & mendaces: siquidem eas ita Christus Dominus noster appellauit, vt aduertit sanctus Gregorius; ideoque generoso corde nô pluris eas facit, quam cloacæ alicuius sordes, & i *stercora*; neque etiamsi desint, pauperem se existimat: modò spirituales habeat diuitias, quæ verè sunt diuitiæ; quarum tantum possessione, cum omni veritate dicit, se res omnes possidere. *Secundus* titulus est, eò quòd, rebus omnibus relictis, idem solatium & animi quietem sentiat: quàm eas possidendo habuisset, imò centuplo maiorem, vt supra fuit dictum. Cùm igitur homines non rerum, quas habent, possessione satientur; sed voluptate, qua ex ea possessione afficiuntur: (nam si eas odissent, statim vellent eas abijcere) planè efficitur eum omnia possidere, qui eadem afficitur oblectatione, quæ ex earum possessione oriretur. *Tertius* titulus, & quidem efficacior, est: eò quòd omnia, quæ deserit, inuenit ac possidet multò excellentiùs in solo Deo, qui est ipsi omnia in omnibus. Semper

g *2. Cor. 6. 10*

h *Matt. 13 22*

Homil. 5. in Euangel.

i *Phil. p. 3. 8.*

In ligno vitæ tract. de pauper. c. 2.
Epist. ad Pamach in Regul c. de Paup lect. 2.
in 2. Cor. c. 6
Serm. 21. in Cant.
k Rom. 8 28
Climac. grad. 17.
l Mat. 6 26.
Apud S. Bonauent. tract. de Pau Christi.
m 2 Cor. 6. 10
n Prou. 13. 7

(vt ait S.Laurentius Iustinianus) tuta est paupertas Christiana: quia ei est concessum, vt in rerum vniuersarum Domino omnes possideat. Christus (ait S.Hieronymus) est res omnes: ac proinde, qui eas deserit pro Christo, omnes in eo inuenit. Et sufficienter diues est, qui est cum Christo pauper. Et S.Thomas ait: qui sunt Christi, res eius pro suis habent: &, cùm Christus habeat & possideat omnes: ideò & ipsi eas in Christo possidēt. *Quartus* titulus est: quòd (vt ait S.Bernardus) res omnes huius mundi ipsi sunt vsui, & ad eius vtilitatem faciunt, iuxta illud Apostoli: k *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.* Homines huius mundi, cùm diuitias possident, sunt mendici: at spiritu pauperes, easdem contemnentes, sunt Domini; nec illis deest quicquam ex necessarijs ad vitam ducendam: eò quòd omnes suas curas in paternam Dei prouidentiam coniecerint. Qui (vt ait S.Chrysost.) in se recipit, sternere illis quotidie mēsam, & ex proprijs diuitijs, granariis, & cellarijs iustam portionem ad eorum alimentum præscribit. *Respicite* (ait Saluator noster) l *volatilia cœli: quoniam non serunt, neq; metunt, neq; congregant in horrea: & Pater vester cœlestis pascit illa.* Et quæ ista sunt volatilia cœli, ait S. Aug. nisi pauperes spiritu? quæ deponentes graue rerum terrenarum pondus, volant ad cœlestes. Hos alit Deus D. N. cum non minori prouidentia, quàm volatilia campi. Nam quemadmodum agricolæ, qui terram colunt, seminant, & frumenta colligunt: quamuis præcipue pro seipsis laborent: etiam volatilia participant de eorum labore: ita laborum hominum sæcularium in diuitijs acquirendis participes fiunt pauperes sine proprio labore: ita disponente prouidentia diuina, vt illi sustentētur. Nec propterea laborātibus sunt onerosi, sed vtiles valde: plura enim illis dant, quàm ab eis accipiant, iuxta illud Apostoli: m *quasi egentes, multos autem locupletantes:* nō solùm quòd spirituales gratiæ ac virtutum diuitias eis communicemus: sed etiam quòd intuitu & respectu nostri, & ob temporale bonum, quod nobis impertiunt, Deus illos propter orationes nostras, tum bonis temporalibus ditat, tum à magnis liberat miserijs. Ex quo apparet, quàm meritò dixerit Salomon: n *Est quasi diues, cùm nihil habeat; & est quasi pauper, cùm in multis diuitijs sit.* Nam perfectus Religiosus, cùm nihil temporaliū habeat diues est in spiritualibus; & diues huius sæculi est tanquā pauper: quia nō est suis diuitijs contentus, neq; vsum illarum nouit: & maius illi adfert tormentum propria cupiditas eius, quod ipsi deest; quàm solarium & quietem possessio eius, quod habet. Quemadmodum enim felicior est, qui non sitit: etiamsi aqua illi desit; quàm hydropicus, qui graui premitur siti, etiamsi copiam habeat aquæ: eò quòd non satietur etiamsi plurimum bibat: ita est felicior pauper, nihil desiderans; diuite plura semper cupiente: cuius cupiditas nunquam satietur.

(*)

CAPVT

CAPVT IV.

ALIA PRAEMIA ET FAVORES *paupertatis spiritûs.*

LIOS MAGNOS fauores exhibuit Deus D.N. pauperibus ſpiritûs, qui continentur in illa ſolenni promiſsione, quam fecit Apoſtolis ſuis; reſpondens ad interrogationem à ſancto Petro propoſitam: a *Amen* (inquit) *dico vobis, quod vos, qui ſecuti eſtis me, in regeneratione, cùm ſederit filius hominis in ſede Maieſtatis ſuæ: ſedebitis & vos ſuper ſedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Iſrael.* In quibus verbis duplicem poſſumus agnoſcere promiſsionē. quarum altera, & quidem præcipua, implebitur in regeneratione ſiue renouatione vltima, Reſurrectione ſcilicet generali, cùm totus mundus renouabitur, & homines ſecunda generatione reuiuiſcent. Tunc Chriſtus D.N. ſedens in throno Maieſtatis ſuæ, eſt omnes homines iudicaturus: cum quo, tanquam aſſeſſores, Apoſtoli eum in hoc iudicio comitabuntur, condemnantes (vt ait S. Hieronymus) Tribus Iſrael, quæ non crediderunt in Chriſtum, ſicut ipſi. Sed hoc (vt S. Chryſoſtomus perpendit) non ſolùm generali illo modo fiet, quo dixit ipſe Chriſtus: b *Viri Niniuitæ, & Regina Auſtri ſurgent in iudicio cum generatione iſta, & condemnabunt eam* exemplo ſuo: ſed modo quodam ſpeciali, valdeque honorifico, qui ſignificatur per *ſeſsionem in ſedibus*, comitantes ipſum Iudicem, vt ſcribitur in Apocalypſi, tanquam Iudices Aſſeſſores. Quod amplius explicant S. Thomas & Richardus de ſancto Victore, dicentes: eos qui Chriſto aſsidebunt, facturos tunc aliquem actum ſpectantem ad iudicium, aut examen hominum, & manifeſtationem conſcientiarum; aut ad ſententię approbationem; aut aliquo alio modo ſoli ipſi Domino noto; qui, ſpecialem huiuſmodi fauorem eis promiſit. Sancti tamen Patres communiter aſſerunt: quamuis Chriſtus Dominus noſter promiſsionem hanc duodecim Apoſtolis fecerit: eam tamen non ſolum de illis duodecim eſſe intelligendam; ſed vniuerſim de omnibus pauperibus ſpiritûs, qui, rebus omnibus renuntiantes, Euangelicam ſectantur perfectionem, Chriſtum ſequentes & imitantes, ſicut Apoſtoli fecerunt. Hos omnes ait S. Auguſtinus comprehendi ſub illo numero duodenario, qui eſt numerus perfectionis: quemadmodum nomine duodecim tribuum comprehenduntur vniuerſim quicunque ſunt iudicandi. Quod etiam confirmat S. Gregorius, diſtinguens duos ordines peccatorum & duos iuſtorū comparituros in iudicio. Nam infideles comparituros; non, vt examinentur; ſed, vt damnentur, iuxta ſententiam Saluatoris

a Mat. 19. 28

Ibid.
Homi. 65. in Matth.
b Mat. 12. 41.
Apoc. 4. 4. & c. 20. 4.
In 4. d. 47. q. 1. a. 2. Tract. de Iudicia. Poteſt.
Vide Suarez Tom. 2. in 3. P. Diſp. 57. Sect. 4.
Lib. 20 de Ciuit. c. 5. & in Pſa. 49. & 86. S. Bern. in id. Ecce, nos reliquimus omnia. & ſerm. 8. in Pſal. Qui habitat.
Lib. 25 mor. c. 20 & lib. 13. c. 17.
S. Aug. ſerm. 2. de Sanct.

dicentis:

b Ioan.3.18. dicentis: b *qui non credit in nomine vnigeniti Filij Dei, iam iudicatus est:* satis enim constabit de iusta causa condemnationis: quòd non voluerint Fidem & legem Euangelicam acceptare. Peccatores autem Christiani comparebunt, vt iuxta legem Christianam, quam sunt professi, examinentur; &, quòd non seruauerint, condemnentur. Eum in modum quo Reges procedunt contra suos subditos, iudicantes eos secundùm leges regni sui: contra suos tamen hostes armis tantum agunt: vt illos tanquam rebelles consumant, ac disperdant. Eundem in modum sunt duo genera iustorum: alij qui vitam tantum quandam ordinariam vixerunt, contenti seruare præcepta legis Dei, quamuis cum aliquibus defectibus: & hi in iudicio examinabuntur, & iuxta sua merita iudicabuntur: alij iusti adeò sunt excellentes, ac perfecti; vt non solum præcepta custodiuerint, sed etiam consilia fuerint amplexati, renuntiantes omnibus rebus, vt Christum perfectè sequerentur. Quorum causa adeò erit iustificata, & approbata: vt quamuis sententia sit pro ipsis ferenda: habituri tamen sint honorem Assessorum Iudicum in sedibus suis iuxta

c Isai.3.14 d Iob.36.6. illud, quod scriptum est: c *Dominus ad iudicium veniet cum senibus populi sui, & principibus eius:* d *& iudicium pauperibus tribuit.* Quare excellentia hæc conceditur in modum coronæ, siue Laureolæ pauperibus spiritus: non quòd illa sola sufficiat, nisi Euangelicæ perfectioni prædictæ sit associata: sed (vt S.

Supra. Thomas ait) quòd illa disponat ad hanc perfectionem, & ad iudicis officium, expediens eos à rebus illis, quæ Iustitiam inflectunt. Si tamen Religiosus adeò fuerit ignauus, vt super adeò præstans paupertatis fundamentum, vitam exstrueret imperfectam; generosaque sua Professione indignam: nõ fruetur eo fauore, iuxta sententiam sanctorum, qui eum solis perfectis at-

Vide Suarez supra. tribuunt. Quod tamen non dicitur hic vt pusillanimes animum abijciant: sed ad pigros ac tepidos exstimulandos, ne præmijs adeò excelsis priuentur.

Ex hoc deducere licet alium fauorem quem Christus Dominus noster exhibet pauperibus spiritus, ipsum in regeneratione sequentibus: quæ (vt S.

Canone 20. in Matth. S. Thom. in Catena tribuit hanc Expos. Imperfecto Homil. 33 in Matth. Hilarius ait) est tempus legis nouæ: in qua per Baptismum renouantur & regenerantur homines iterum in esse gratiæ. Quæ lex cœpit promulgari, quando Christus Dominus noster in cœlum ascendit, seditque in sede Maiestatis suę, reliquens in terra duodecim suos Apostolos, in sedibus ac thronis Ecclesiæ suæ, cum authoritate remittendi peccata; & vt essent iudices, Prædicatores, & omnium hominum Magistri. Voluit autem, eos esse pauperes spiritu: eò quòd paupertas voluntaria & rerum omnium temporaliũ contemptus, esset admirabilis dispositio ad prædicationem Euangelicam; & ad ministeria, quæ illa iniungit, cum perfectione obeunda. Quibus ad

e Mat.10.9. Ibid. prædicandum ituris prohibuit e *possidere aurum & argentum*, vt eorum prædicatio (vt ait S.Hieronymus) non tribueretur cupiditati diuitiarum, sed

adeò

adeò exacta paupertate maior de eorum doctrina opinio conciperetur. Nam (vt Sanctus Chrysostomus perpendit) Apostoli non tam in mundo splenduerunt miraculis & prodigijs editis, quàm diuitiarum, & mundanorum honorum contemptu, fuisque præclaris virtutibus. Nisi enim his fuissent ornati, etiamsi decem millia mortuorum resuscitassent, iudicati fuissent deceptores, aut Nigromantici; sed propter illas effecerunt, vt ipsorum miracula, vera & stupenda iudicarentur. Nam (vt Sanctus Ambrosius ait) qui ex corde pecuniam contemnit, pluris fit ab hominibus, quàm homo; & quasi res valdè rara & pretiosa in mundo. Quamobrem ex Dei spiritu (vt ait Sanctus Bonauentura) Religiones Mendicantes, quæ ministerijs erga proximos sese addicant, paupertatem spiritus profitentur, vt ea maiori cum puritate & efficacitate præstent. Nam pauperes spiritu si sint Confessarij, sedentes in sede iudicij sui, perfectè officium iudicum præstabunt; quòd si sint Prædicatores, stantes in Cathedra sua liberius inuehentur in vitia; & omnes quærent nó propriam suam, sed proximorum vtilitatem. Et hac ratione opinionem augent suis ministerijs: dum bona temporalia contemnunt. Et hic alius est titulus specialis obstringens illos, vt perfecti sint pauperes.

S. Thom. 3. p. q. 40. a. 3. Hom. 47. in Matt. & 91.

Lib. 2. de Off. c. 14.

In Apolo. Pauper. supra.

3. ADDAMVS vltimum fauorem, quo Christus Dominus noster pauperes spiritu prosequitur, præbens eis singulare salutis ipsorum pignus, cùm eis dicit: *quod ipsorum sit regnum cælorum*, quo fruentur in vita æterna. Est enim sacræ Scripturæ phrasis verbis de præsenti affirmare, quæ sunt postea ventura, ad promissionis certitudinem ostendendam, dicens: iam esse, quod postea est futurum. vt intelligatur tam certo futurum, atq; certum est esse, quod iam est. Et hanc ob causam, quamuis Christus Dominus noster præmia sua mitibus, lugentibus, & reliquis promiserit per verba de futuro, dicens: Posidebunt terram, consolabuntur: pauperibus tamen spiritu & persecutionem patientibus propter iustitiam, quales sunt Martyres, non dixit: ipsorum futurum esse regnum cœlorum; sed ipsorum esse: vt certiores essent de eo obtinendo, ob pignus illud & cautionem, quam illis dabat de eo obtinendo, si in paupertate illa spiritus perseuerarent. Hæc igitur pretium est, quo cœlum comparatur: quia autem pretium iam tradidit: sufficientem cautionem, certumque pignus habet, fore ipsius, quod emit: cùm venditor ipse potens adeò sit, ac bonus. Magna est (ait Sanctus Augustinus) felicitas Christianorum, quibus conceditur, vt sua paupertate regnum cœlorum sibi comparent. Ne tibi displiceat paupertas: nihil enim est illa ditius. Vis nosse, quàm illa sit locuples? ea comparatur ipsum cœlum. Qui thesauri ad opulentum adeò regnum comparandum sufficerent? qui diues est, illud non obtinet: quia diuitias suas vult posidere: qui tamen illud obtinebit,

Serm. 28. de verb. Apostoli.

" si eas abijciat, & contemnat. Hæc sanctus Augustinus.

SED quoniam non est facile, paupertatem spiritus ita conseruare, vt copiosos adeò proferat fructus: necesse est, eam meditatione & considera-

Serm. In illud Sapientia vincit malitiam. tione omnium, quæ dicta sunt, fouere & alere. Nam (vt sanctus Bernardus ait) qui in agro paupertatis strenuè laborant, duplici irriguo opus habent, f *superiori, & inferiori*, qualia petijt *filia Caleb* à Patre suo: quæ faciunt duplex genus considerationum, quarum aliæ instituuntur de bonis

f Iudic. 1. 15. superioribus spiritualibus & æternis, quibus fruentur in cœlis, vnde descendunt ad ipsos fouendos & animandos in suis laboribus; aliæ verò de bonis inferioribus, quæ dantur tanquam additamenta corpori: vbi etiam inseruntur miseriæ, à quibus per paupertatem spiritus liberantur: quibus diuites cupidi subijciuntur; tum in hac vita, tum in futura. Quamuis enim Christus Dominus noster præcipuè exhortatus sit ad paupertatem spiritus, promissione proposita regni cœlorum; nó tamen est oblitus addere timorem pœnæ, propositis minis in diuites, qui habent hic suum solatium. dixit

g Luc. 6. 24. enim: g *væ vobis diuitibus, quia habetis hic consolationem vestram*. Si igitur afflictũ te videris, vtpote in camino paupertatis, sicut Lazarus ille erat, con-

Homil. 4. in Matth. stitutum: dimitte (ait S. Chrysostomus) oculos ad fornacem ignis, in qua epulo ille diues manet: & deprehendes, quantum duo isti camini ab inuicem distent. Nam in illo paupertatis est Angelus quidam spargens rorem cœlestem, te refrigerantem; in hoc autem diuitis satanas est ignem ipsum

h Luc. 16. 24. fouens ad maiorem cruciatum inferendum: vbi nec h *gutta* quidem *aquæ* pro *refrigerio* datur. Hic vret æternùm adorantes statuam, & idolum Auaritiæ, sicut fuerunt combusti Chaldæi: alter autem caminus purificat pauperes spiritu, nolentes statuam adorare: & ita euadent sicut tres illi pueri splendidiores, ad maiorem gloriam, lætitiam, & æternam quietem consequendam. Irriga igitur frequenter paupertatis agrum duplici hoc irriguo: nunc ascendendo spiritu in cœlum, vnde lacrymarum pluuiam deduces, desiderio & spe bonorum adeò præstantium, atque pauperibus Euangelicis conceduntur: nunc descendendo spiritu ad puteum profundum sepulchri & inferni: vnde aquam hauries deuotionis ob conceptum timoré malorum adeo terribilium, atq; diuites cupidi patientur. Et hoc modo cótentus & quietus viues in tua felici sorte; & præmia consequeris, gratiasque à Domino promissas.

QVOD si magis adhuc generosè cum Domino nostro agere velis, amplectenda tibi est paupertas Euangelica, sicut Apostoli: animo scilicet quodam superiori præmijs & supplicijs omnibus. Prius enim quàm S. Petrus promissa audiuisset, quæ Christus dixerat, loquens ipse omnium Aposto-

i Mat. 19. 27. lorum nomine, dixit: i *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te: quid ergo erit nobis?* Non ait: relinquemus omnia, & sequemur te, quid nobis da-

bis, vt

bis,vt id faciamus? Sed ait: iam tuæ vocationi obediuimus; & amore tui omnia reliquimus teque secuti sumus: *quid igitur erit nobis?* Vt intelligas: duo præcipua tibi motiua ad paupertatem amplectendam esse debere: quòd Deus te ad eam vocet: cuius voluntati æquum est, obtemperare; & vt tuum sequaris redemptorem, qui illam in vita sua fuit complexus. Primum erit tibi quasi irriguum superius: nihil enim est excelsius, neque maius cordis solatium adfert: quàm, vt illi placeas, exequi quod ipse iubet & inspirat. Siquidem ipsemet Saluator, quà homo, paupertatem amplexus est, eò quòd illa esset æterni sui Patris voluntas: quam in rebus omnibus impleuit. Secundum motiuum erit tibi tanquam irriguum inferius: magna cum tua consolatione accipiens, quod Deo homini similis sis & conformis; eum sequens, quà pauper fuit & humilis. Delitiæ enim eius sunt esse, & familiariter agere cum sibi similibus. Præmissa igitur firma hac animi resolutione, paupertatem propter hæc duo motiua amplectendi: non tribuetur imperfectioni, si dicas: *Quid ergo erit nobis?* Hoc est, Quid reddes nobis propter hoc quod facimus: vt hic magis excitemur & animemur ad progrediendum in eo? Quamuis, etiamsi nihil nobis dederis, non desistemus à te sequendo, tibique obediendo, & tua paupertate amplectenda: nam vel hoc solùm quod in tua simus societate, est summa nostra opulentia: nec propterea præmium imminuetur, nec centuplum erit minus; sed potius augebitur, ac multiplicabitur. Nam, teste Sancto Bernardo, purus Dei amor non est mercenarius; nec tamen sua caret mercede. nam qui absque mercede seruit, dignum se facit, cui reddatur copiosior. Et propterea Saluator noster præclara adeò promissa suis Apostolis fecit: eò quòd, antequam ipse ea faceret, valdè generosè reliquerant ipsi omnia pro eius amore. Est tamen fidei coniungenda charitas adeò accensa erga ipsum DEVM, vt vel sola sufficiat, ad omnia relinquenda cum summo omnium contemptu. Eum in modum quo ignis Spiritus Sancti, qui primorum Christianorum pectora repleuit, illos impellebat ad vendendum magno feruore omnia quæ habebant, eorumque pretium ponendum ad pedes Apostolorum. Ad significandum (vt ait Sanctus Hieronymus) pecunias esse calcandas & conculcandas. Nam, vt Salomon dixit: *Si dederit homo omnem substantiam domus suæ pro dilectione, quasi nihil despiciet eam.* Ac propterea (vt ait Sanctus Chrysostomus) creuerunt illi adeò in sanctitate, & progressi sunt adeo feruenter, eò quòd statim abiecerint à se onus diuitiarum: vt securius pugnare, & celerius currere possent: imitantes Seraphinorum nuditatem; qui, quòd amore DEI ardeant, non tegunt se rebus externis;

Serm 83. in Cantica.

Cantic. 8. 7.
Hom. 7 in Act. Apost.

& velocissimè volant, ad implendum, quod iubet Deus: vt postea videbimus.

Tract. 7. c. 3. DENIQVE ad omnes excellentias, fauores, & præmia Euangelicæ paupertati promissa obtinenda: necesse est duo illa in ea prælucere, quæ dixit S. Petrus relinquere scilicet omnia; idque propterea solum, vt Christum sequatur, & imitetur. Nomine autem rerum omnium non ea solum intelliguntur, quas reipsa quis possidet; siue paucæ illæ sint, siue multæ: sed omnes etiam illæ, quas iure aliquo potest in hac vita possidere: nec solum quas possidere potest; sed quod amplius est, etiam quas potest velle aut desiderare in hoc mundo. Et hoc ait Sanctus Augustinus, esse, totum mundum relinquere, omnia regna, & imperia terrena. Totum, inquit, mundum dimittit, qui & illud quod habet; &, quod optat habere, dimittit; & ipsum quoque habendi desiderium: renuntiando scilicet (vt ait Sanctus Gregorius) rebus omnibus, & ipsismet desiderijs eas habendi, ad perfectius imitandum ipsum Saluatorem. quemadmodum in sequentibus capitibus dicetur.

Epist 34. ad Paulin. & 89. ad Hilar q. 4.

Hom 5. in Euang.

CAPVT V.

VARII GRADVS PAVPERTATIS RELIGIOSAE IN *communi & in particulari; interius, & exterius: & cuiusque eorum perfectio.*

RELIGIOSA paupertas, primi voti materia, varios habet gradus, iuxta varietatem institutorum: quæ in genere ad duo possunt reduci.

PRIMVM est illarum Religionum, quæ in communi redditus & possessiones habent ad alendos Religiosos, eisque prospiciendum de rebus corpori necessarijs: vt sic magis attendere possint spiritui, alijsque ministerijs sibi iniunctis: in particulari tamen nullus eorum aliquid proprij habet: nec cura, aut cupiditate huiusmodi rerum implicetur.

ALTERVM est Religionum, quæ nec in communi quidem redditus aut possessiones habent: sed necessitatibus suis prospiciunt mendicando quotidie à pijs Christianis aliqua, quibus sustentetur; aut seruantes ex huiusmodi rebus, quæ offeruntur, aliquas ad dierum aliquot sustentationem. Et quamuis secunda hæc paupertas strictior sit ac seuerior, & in genere paupertatis etiam perfectior: non tamen est semper perfectior in ordine

ad fi-

ad finem, quem Religio intendit. Nam (vt benè dixit Sanctus Thomas) paupertas, non est substantialis perfectio Religionis; sed instrumentum & medium ad eam consequendam. Cùm igitur instrumentum non propter seipsum quæratur; sed in finem, in quem dirigitur: non censebitur instrumentum esse melius, quod in seipso sit præstantius: sed quod aptius ad proprium finem consequendum. Quemadmodum culter aureus, quamuis in se maioris sit valoris quam chalibeus: ad finem tamen, in quem culter dirigitur, hoc est, ad scindendum, multò aptior est chalibeus: ideoque hic est aureo præferendus. Similiter quia reubarbarum est medium ad sanitatem recuperandam; illa eius quantitas est sumenda, quæ magis est ad propositum finem proportionata. Ex quibus Angelicus Doctor tres modos colligit paupertatis, tribus Religionum generibus accommodatos. Nam quæ ministerium aliquod corporale tanquam finem habent, quale est pugnare contra infideles, peregrinos hospitio excipere: possunt ac meritò debent habere in communi abundantiam bonorum temporalium: quibus his obligationibus satisfaciant; Quæ contemplationi & orationi sunt dedicatæ, quales sunt Monachales, expedit moderatas habere possessiones, ne clausuram suam & recollectionem, prætextu sustentationem quærendi, relaxent ac perturbent; Quæ tamen eum finem respiciunt, vt ministeria spiritualia erga proximos exerceant, concionando, docendo, & Confessiones excipiendo, esse debent magis liberæ & expeditæ ab omni cura & sollicitudine rerum temporalium: ideoque in communi sectari debent perfectiorem paupertatem, ita vt non habeant redditus aut possessiones: sic enim magis sunt expeditæ ac liberæ à cura & solicitudine eas quærendi aut conseruandi, quæ solet esse multò maior. Nam, vt ait Sanctus Augustinus, cùm terrena bona amantur, magis adhærescit cor ijs, quæ possidemus, quàm quæ obtinere desideramus. Nam illa sunt quasi membra corpori coniuncta; hæc verò quasi res aliqua separata. Ideoque non ita grauiter fertur eius iactura. Sed quoniam magna esset occupatio quotidie mendicare, vt nihil ab vno die ad alterum seruetur: expedit potius aliqua mobilia ad propriã sustentationem seruare: siquidem debilitas nostra non potest sine huiusmodi subsidijs persistere. Quare, etsi Christus Dominus noster interdum adeò fuerit pauper, vt illud de se diceret: a *filius hominis non habet, vbi caput suum reclinet*; & suis Apostolis: b *nolite possidere aurum, neque argentum, neq; pecuniam in zonis vestris, nec peram in via*: & omnes comederint ex eleemosynis, quæ à fidelibus dabantur. Scimus tamen (vt Sanctus Augustinus aduertit) c *Iudam habuisse loculos, in quibus ea, quæ mittebantur, portabat*; & seruabantur ab vna in alteram diem, d *vt emerentur quæ opus illis essent*; *aut vt egenis aliquid daretur*. Et in primæua Ecclesia, quamuis fideles e *possessiones suas venderent, earumq; pretium ad pedes Apostolorum ponerent*, seruabantur tamen

Marginal notes:
2.2 q. 188 a 7.
Epist. ad Paulin. & Tharasiam.
a *Mat.* 8.20
b *cap* 10.9.
Habetur in c *Exempl.* 12. q. 1
c *Ioan.* 12 6.
d *cap.* 13 29
e *Act.* 2 45. & c. 4. 34.

men, ac *diuidebatur singulis, prout cuiq; opus erat*. Et hanc paupertaté seruarunt in initio Ordines Mendicantes: & nunc aliqui seruant, qualis est S. Francisci in omnibus suis familijs Obseruantibus; & nostra Societas Iesu in Domibus Professis, quæ non sunt capaces redditu um, neq; possessionũ, neque hæreditatum, quæ alias pertinerent ad aliqué ex Professis. Quamuis reliqua Religiones, & ipsa Societas in suis collegijs redditus aliquos habent, vt ab hac cura, sustentationem quærendi, expediti, melius posśint studijs suis attendere: vt euadant operarij apti saluti proximorum procurandæ.

Trid sess. 25 de Regular. c. 23.

1. SED omissa paupertate, quæ ad cõmunitatem spectat, veniamus ad particularem, quæ vnumquéq; Religiosum iuuat ad maiorem suum profectũ, & perfectionem. Quæ per votum solenne renuntiat non solum dominio omnium rerum, sed etiam vsui earum, ex proprio iudicio absq; dependẽtia à Prælato. Quæ etiam (vt ex ijs, quæ superiorib. cap. sunt dicta, constat) duas partes complectitur: alterã exteriorem, quæ est quasi corpus virtutis; interiorem alterã, quæ quasi eius est spiritus & anima: ac propterea appellatur paupertas spiritus. Ideoq; duo vitiosa extrema oriri posśũt: alterũ Religiosorum ita coactorũ, vt nihil haberent, nisi paupertaté externã: quæ per se ipsam non est laude digna: vt quæ nõ ametur, sed odio habeatur; & quãuis tales Religiosi reipsa sint pauperes; volũtate tamé ac desiderio sint diuites, implicati affectib. rerum, quas reliquerãt: qui affectus, peiores sunt ipsa earundé rerum possessione; & quasi cõpedes, quibus dæmõ vinctos eos teneret: vt superius fuit dictũ. Ac proinde procul valdè sunt à perfectione, quam profitentur. Nã (vt benè S. Bern. ait) non paupertas, sed eius amor est virtus: nec Christus Dominus beatos pronuntiauit pauperes rebus, sed pauperes spiritu. Nã paupares rebus temporalibus, sed sine spiritu sunt tanquã corpus sine anima: q; nutrit vermes murmurationũ & peccatorũ corruptioné. de qua dixit Salomõ Deo: f *mendicitaté ne dederis mihi; ne egestate cõpulsus furer, & periuré nomé Dei mei*. Et inter Apost. paupertatis sectatores vnus fuit damnatus, eo quod illã non seruauerit: g *erat enim fur & loculos habens*, qui b. reponebat quod furabatur, quasi odio habẽs id, quod tu erat ꝓfessus.

Tract. 3. c. 5 Epist 100.

f Prou 30.

g Ioan. 12. 6

2. SED nec sufficit amare quomodocũq; externã pauptaté: si. n. amor ille sit carnalis, terrenus, mundanus: nõ erit illa vera virtus, sed eius larua, aut vitiũ laruatum. Multos Philosophos, ait S. Bern. reliquisse omnia, & sponte sua factos esse pauperes; sed non cum vera sanctitate: id. n. eos fecisse asserit ob inanem gloriã, vt maganimi haberentur; aut, vt naturalium scientiarũ studio se dederent, vt sapientes haberentur. Et h *Ananias & Saphira vendiderunt agrũ*, nõ ex puro spiritu perfectionis; sed (vt S. Basil. notat) spiritu inanis gloriæ, vt perfecti haberentur. Exitus aut probauit, fictum fuisse spiritum: quia *defraudarunt de pretio agri*. Et vniuersim hypocritæ exterius præferẽtes magnã paupertatem: (quã tamen nõ amãt puro amore & casto, sed adulterino

Serm. 1. in Festo omniũ Sanctorum

h Act 5 1

Serm. de Instit. Monach. & Orat. de humilit. & vana gloria.

& pro-

& profano) nō sunt beati, sed infelices: quia nō sunt pauperes spiritu.i.voluntate spirituali; & intētione, ac amore spirituali: ac desiderio gloriæ Dei, & salutis animarū suarū, & proximorum. Hoc est alterum extremū spiritus sc. dans, esse & vitā spirituale paupertati: quo qui deserunt res externas, erūt verè pauperes, viui, ac beati corā Deo & Angelis eius; sine eo aūt erunt pauperes mortui fœtore multorum vitiorum ac peccatorum. Nam queadmodum regnum Dei, quod est Iustitia, Pax, & Gaudium in Spiritu S. comitatur pauperes veri spiritus: ita dæmonis regnum, quod est iniustitia, discordia, ac tristitia, quæ mortē operatur: comitatur eos, qui solo corpore sunt pauperes. De quibus dixit Apostolus: *Si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas: Charitatem aūt non habuero, nihil mihi prodest* ad meritum regni cœlestis: quia ero tantum pauper corpore absque vita spiritus. *S. Bern. supr.* *Ex Cass. coll. 1. c. 13.* *1. Cor. 13. 3.*

3. Sed ne quis altero extremo decipiatur, quasi cōtentus solo spiritu paupertatis, nihili faciēs eius corpus & exteriores affectus: operæpretiū est aduertere, quod queadmodum anima naturale habet inclinationē & propēsionem, vt corpori suo sit vnita; grauiterq; fert ab illo separari; & si separetur, est quasi coacta, retinetq; propensionem ac desiderium, ad sociū suū redeundi. Ita ēt qui verum habet spiritum paupertatis, habet supernaturale quandā propensionē, vt paupertatis externę corpori coniungatur: cuius cū effectus aliquos experitur, est cōtenta, cùm aūt videt sibi aliqua abundare, aut superesse: est quasi coacta, cupiēs nihil proprij habere; vt sic dilecto suo magis assimiletur. Quod si huius virtutis sectatores vellent, (vt ait S. Bern.) ita esse pauperes, vt nihil sibi deesset, & ita paupertatem diligant, vt nullū defectum pati velint: non erunt verè pauperes: Et nō agnoscentes status sui nobilitatem & præstantiam, viuunt pusillanimes ac desolati. Hi sunt sicut Episcopi, qui appellantur Titulares aut Annulares: habentes quidem Episcopalem dignitatem, sed sine cura animarum: & cùm onus non portent, etiam redditibus non gaudent. Eundem in modum, licet huiusmodi appellare pauperes de solo titulo. vt qui contenti sint dignitate pauperum Euangelicorum, habentes quidē votum paupertatis: quia ad summum carēt dominio rerum: qui tamē omninò abijciunt onera paupertatis: attēdentes diligēter, vt nihil ipsis ad suum vsum desit; sed potius in tanta copia habeant: vt, quasi diuitibus, etiam supersint. Sed quoniam onera recusant, etiā à redditibus & fructibus excludentur: qui sunt diuitiæ regni cœlorum. Sāctitas, Pax, & Gaudium internum huius regni: quod non promittitur pauperibus de solo titulo; sed de vero spiritu, qui onus complectitur sui status, & cum interna paupertate coniungit externam in omnibus, quæ sibi promittūtur. *Serm. 4. de Aduentu.*

4. Ex his deducitur; quòd queadmodū anima propēdet ad habēdū corpus suum integrū cum omnibus suis partibus magnis ac paruis; ita vt nulla ibi desit: ita paupertas spiritus cupit integritatē paupertatis externæ in rebus

omni-

omnibus, exuens & abijciens omnes iuxta modum & formam, quam cuiusque Religionis institutum exigit, nihil sibi omninò reseruans, quod pro suo libitu exponat. iuxta illud Christi Domini: k *qui non renuntiat omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus*; & si l *vis esse perfectus, omnia quæ habes vende*. Memor esto: votum paupertatis esse perfectum quoddam holocaustum, quo offeruntur Deo omnes facultates, nulla facta earum diuisione, vt superius est dictum. Attēde item, nec vngulam quidem ... debere in AEgypto relinqui: quia, vt iam intellexisti, Deus vult vt omnia tecum auferas. Deniq; perfectionis Euangelicæ thesaurus non potest comparari minori pretio, quàm valeat quicquid habes: imo id totum, modicū est ad plurimum, quo illa æstimatur: cuius si aliquid demas, amittes quod dedisti, & obtulisti; & tamen nec m *thesaurum* nec *pretiosam margaritam* obtinebis.

k Luc. 14. 33 & c. 18. 22.
l Matt. 19. 21.
Tract. 3. c. 5. & Tract. 5. c. 2.
m Matt. 13. 44.

PERFECTVS Christi seruus (ait S. Hieronymus) nihil possidere debet præter Christum. quod si quid habeat, non est perfectus: quod si non est perfectus in eo quod intendit, mentitus est Deo, cui promisit se daturum operam, vt intenderet: & n *os quod mentitur* (ait Sapiens) *occidit animam*. Si autem es perfectus: vt quid desideras bona paterna? Audi quid dicat Euangelium: o *nemo potest duobus Dominis seruire*. & tu audes facere Christum mendacem, *seruiens Deo & Mammonæ*? Dominus dicit: p *si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suã, & sequatur me*. Tu autem auro onustus cogitas, te posse Christum sequi? Hæc S. Hieronymus, qui eadem sæpè confirmat exemplo Ananiæ & Saphiræ, qui post editum votum paupertatis, retinuerunt sibi mediam partem pretij, quo suum agrum vendiderant: ac propterea perierunt.

Epist. 1. ad Eliodorum.
n Sap. 1. 11.
o Matt. 6. 24.
p Mat. 16. 24.
Epist. 150 ad Heduinam. q. 1.
Vide Bellarm. tom. 1. lib. 2. de Monachis. c. 20.
Tract. 5. c. 2.

DENIQVE, vt paupertas sit perfecta, non satis est, quocunque modo renuntiare omnibus; sed oportet ea dare pauperibus, modo superius explicato: vt cor ab ijs omninò exutum Deo magis coniungatur, & astringatur, pro cuius amore illa tradit; cuius cultui omnia dedicat. Votum paupertatis est sacrificium holocausti, quod totum Deo ita offerebatur, vt nihil eius acciperent homines. Quare qui hoc voto se obstringit, nihil hominibus dare debet nisi titulo solius amoris Dei, quod fit quando datur pauperibus eius locum tenentibus.

CAPVT

CAPVT VI.

PAVPERTAS IN VSV RERVM *absque vitio proprietatis.*

VM RELIGIOSVS, ETIAMSI RERVM omnium dominio renunciet, non posśit viuere absq; multarum vsu, vt vitam iuxta qualitatem suæ personæ posśit conseruare: operæ pretium erit, modum explicare, quo posśit illis vti absque violatione voti paupertatis, & admisśione vitij proprietatis tam interius, quàm exterius. Et vt à primo incipiamus perfecta interior paupertas in eo consistit, vt cor sit à rebus omnibus, quibus vtitur auulsum: ne tanquam proprias, sed sibi accommodatas habeat: paratusque sit ad eas cum animi æqualitate relinquendas, quandocunque id Prælati voluerint. Et contrà vitiosa interior proprietas consistit in affectu inordinato ad res, quibus vtitur: posśidens eas quasi proprias; & iniustitiam reputans, si ipsi auferantur. Cuius inordinationem ait sanctus Gregorius, agnosci ex tribus indicijs. *Primum* est, si nimium tristetur Religiosus, quando res huiusmodi Prælatus ei aufert: absque dolore enim relinquitur, quod sine amore posśidetur; nec quisquam grauiter fert, ab eo recedere, quod non amat. Quod tamen si cordi amoris glutino adhærescat, grauiter fert à se illud separari: quemadmodum emplastrum siue membrana carni valde fortiter adhærens, non potest ab ea sine dolore & pœna seiungi. *Secundum* indicium est, quòd sibi timeat, ne res talis ipsi auferatur. Quo enim quis res terrenas plus amat: eò plus timet eas amittere. Et, vt dixit Dauid, a *sæpe illic trepidatur timore, vbi non est timor*, nec causa timendi. Et ex vtroque hoc indicio *tertium* oritur: nempe si contentione ac turbatione sese defendat, quando superior vult res illas auferre. nam ibi est grande studium defensionis: vbi est grauior vis amoris. Quod si Christus Dominus omnibus Christianis dixit: b *ei qui vult tecum iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium*: cum tamen vtrumque ipsius sit: quanto erit magis æquum, vt, cum Prælatus aliquid aufert Religioso; hic etiam rel qua offerat, quibus vtitur: ostendens, quàm sit à rebus omnibus & affectu earum auulsus. Nec solùm ita exutus esse debet affectu rerum maioris momenti; sed etiam parui. Nam vt sanctus Dorotheus ait: stultitiæ cuiusdam genus est, res valde pretiosas reliquisse, & nimium postea affectum in rebus paruulis collocare. Et parum referre existimat sanctus Bernardus, quòd res parua sit, aut magna: si affectus ad illas est æquè inordinatus.

1.

Cassianus li. 7. c. 22.
Lib. 31. mor. c. 8.

a Psal. 13. 5.

b Mat. 5. 40.

S. Bonau. in specul discip. P. . c 4
Ser. 1. Serm. de trib. O. di... nib Eccles.

ET tolerabilius videtur, plus diligere, quod est magis pretiosum: tam quò res est vilior, eò est abiectio animi maior, permittere te captiuum ab ea teneri, cum diminutione amoris, quem tuo debes Creatori. Et liceret dicere, quod S. Dorotheus Dositeo discipulo suo dixit, quem videbat habere affectum ad cultrum, quo scindebat panem: quid horum tibi vis: seruus esse huius cultri, an Christi? Huiusmodi enim affectus (vt sanctus Bonauentura dicit) iudicia sunt insignis tepiditatis in amore Christi; exiguæque internæ deuotionis. Nam quemadmodum æstiuo tempore vestes superfluas deponis, contentus aliquam retinere, quæ te tegat: & adhuc eam curas non stringi, nec multum corpori adhærere: & contra in hyeme cupis, & plures esse vestes, & bene constringi: ita indicium est, te frigere in amore Dei rerumque cælestium, si nimium rebus terrenis adhæreas. Si autem Diuini amoris igne sis accensus, contentus eris rebus tantùm necessariis, imò & ab his te auelles non affectu tantùm, sed verbo etiam & modo loquendi, vt sanctus Basilius suadet: & ita antiqui Monachi seruabant, de quibus refert Cassianus: magnæ inter ipsos culpæ tribui, si quis verbo illo MEVM vteretur, dicens, meum librum, aut meam vestem. Nam neque lingua proferri volebant sonum proprietatis, quanto minus eam in corde hærere? Et quoniam hoc verbum frigidam facit charitatem, estque causa discordiæ: volebant, illud ab ordinario suo colloquio exulare. Et cùm reuerà omnia essent illis communia: genus quoddam mendacij reputabant vti verbo MEVM, quod significat esse loquentis proprium. Ex quo etiam fit, vt eadem moderatione res ipsæ communitatis sint amandæ, aspiciendo eas (vt ait sanctus Dorotheus) non animo proprietario, qui cordis pacem nobis auferat; aut in eis procurandis, aut conseruandis, & distribuendis aliquam inordinationem inferat: sed animo vere Religioso, tanquam res Deo consecratas: quæ amandæ non sunt, nisi iuxta voluntatem ipsius Domini, cuius illæ sunt. Nec tamen (vt idem Cassianus dixit) contemnendæ sunt, aut lacerandæ, sed venerandæ, & conseruandæ: sicut ipse Dominus, cui illæ sunt consecratæ, dignus est.

Lib. de puritate vitæ c. 4.
Reg. 37 ex Fusiis.
Lib. 4 c. 13.
Ser. 4. & 5.
Lib. 4 c. 20.

2. AB HAC interiori paupertate rectitudo oritur & ordo exterioris, quæ multos habet gradus: sed præcipui in eo consistunt, vt Religiosus nihil ex rebus Communitatis proprio suo arbitratu sibi vsurpet; nec ab alio accipiat, nec expendat, aut alienet, aut alicui alteri, quicunque ille sit, tradat, neque apud se retineat, quasi sibi occulte seruans: nisi scientibus & approbantibus Prælatis. Hæc enim omnia rectà tendunt contra ipsum votum, quo Religiosus non solum renuntiat proprietati rerum omnium, quas habebat in seculo; sed etiam quas habere posset: & ita reddit se incapacem ad rem vllam habendam tanquam Dominus seu proprietarius: imò etiam ad vtendum pro suo libitu. Quando igitur aliquid

occultè acceperit, ac tenere iam vult efficacius Dominus, & pro suo libitu, eo vti: quare consequens est fur: qui vsurpat alienum, sibique applicat. Idemque Sancti Patres [illegible] hoc delictum [illegible]: vt si quid pecuniæ inueniretur apud aliquem Monachum post mortem: non eum cum cæteris sepelirent; sed seorsim in aliquo loco [illegible]: [illegible] simul [illegible] tam pecuniam [illegible]bant, dicentes: *Pecunia tua tecum sit in perditionem.* Et S. Augustinus noluit cuiusdam proprietarij hæreditatem pro sua Ecclesia accipere: eo quòd eam reputaret non Dei, sed Dæmonis [illegible]. Hæc [illegible] proprietas (vt S. Basilius ait) est [illegible] defectus fiduciæ de prouidentia Diuina. Propterea [illegible] sibi vsurpat, quod non fuit, neque ex [illegible] quod creatur [illegible], neq; Deum Dominum [illegible], neque Religionem ipsum ipsi prouisuram. Et quia incipit esse Deo [illegible]: eo tandem peruenit, vt fiat proditor; & alter Iudas efficiatur, qui furabatur ex ijs, quæ ad communitatem Apostolorum pertinebant: & tandem proditor factus est Magistri sui, tradens eum pro triginta argenteis: ac denique à Collegio ipso Apostolico se segregauit. Religiosus itaque Proprietarius Deo est infidelis, & quod in ipso est, destruit Communitatem, & diuisionem in ea facit; maloque exemplo [illegible] scandalizat. ac tandem eam deserit. Vbi enim omnia sunt communia, non potest viuere, qui aliquid habet proprij. Idem confirmat Cassianus comparans huiusmodi proprietarium cum *Giezi* illo, qui, [illegible] Domino suo, aliquid accepit à *Naaman*: quamobrem *adhæsit ei lepra Naaman.* Lepra enim secularium cupidorum transit ad Religiosos proprietarios, cum aliquid ab eis occultè accipiunt. Et quemadmodum Giezi exclusus fuit à domo & seruitio Prophetæ: ita [illegible] Dei & obsequio Christi Domini, qui huiusmodi leprosorum [illegible] detestatur, permanere. Et (vt sanctus Bernardus ait) a Collegio Apostolico excluditur tanquam reprobus, qui loculos habet, [illegible] vt proprietarius, aut aliquem eius cupiditatem abscondit. Nam etiam [illegible] propriæ voluntati, in quibus cupiditas latet; sed [illegible] tempore [illegible] ex [illegible] lepra, manum extendendo etiam ad opus. Huic [illegible] est, quod [illegible] de rebus Communitatis pro suo arbitratu [illegible] Prælatorum [illegible] eas [illegible]et, siue [illegible]: [illegible] fiat, v[illegible] quod non habet; ac [illegible] dare, quæ non est ipsius, atque [illegible]; & [illegible] Religiosis, [illegible] sibi externo [illegible] habitu. Nam (vt sanctus Gregorius [illegible]) qui proprietatem [illegible]tit, opere ipso protestatur, se cor Monachi non habere. nam proprietas [illegible] ei abstulit, & absque spiritu reliquit: in cuius loco succedit [illegible] mundi, quem antea reliquerat, & contempserat. non enim contemnit iam mundum, qui quærit in Religione aurum.

S. Hieron. in epist. 22. ad Eustoch. refert duos casus.
S. Greg. 4 Dialog. c. 55.
De communi vita Cler.
In constitut. Monast. c. 3.
S Greg. lib. 10 epist. 22.
Lib. 7. c. 14.
c. 4. Re. 5. 27
In id: Ecce, nos reliquimus omnia.
Supra.

3. Ex hac interna & externa paupertate, quam diximus, deducunt S. Patres eius zelatores consilium quoddam saluberrimum non recipienda d[illegible]ria, aut munera à cognatis aut amicis, etiam cum superiorum facultate. [illegible] enim hoc non sit contra votum paupertatis: vt plurimum tamen [illegible] contra eius perfectionem. Nam aut sunt esca & fomentum al[illegible] proprietati, aut nimij affectus: eò quòd valde cor huiusmodi rebus v[illegible]tur, eoque facile deducitur, vt, qui accipit, solus velit eis vti. Et præ[illegible] (vt S. Basilius perpendit) tria alia adfert non exigua incommoda. *Primum*, [illegible]d fere semper accipiuntur contra ædificationem, & cum detrimento [illegible]s communitatis: culpa enim vnius facilè in cæteros redundat: quia omnes [illegible] cantur cupidi, aut delitiarum amantes, aut imperfecti. *Secundo*, q[illegible]a vendimus quodam modo nostram libertatem, & superioritatem a[illegible]e-hendendum, exhortandum, ac docendum eos, qui munera nobis o[illegible] Id enim insinuat Salomon, cùm ait: d *Qui dat munera, animam aufert accipientium*. *Tertium*, quia occasionem præbet imminuendæ vnioni[illegible] & [illegible] domesticos, videntes quosdam nimium abundare, alijs vero al[illegible]; & qui multum habent, videntur e *confundere* (vt Apostolus dixit) & [illegible]dere afficere *eos, qui non habent*: quare hi alijs nudentes, velle[illegible] al-quem, qui etiam ipsis daret. vnde quæruntur occasiones v[illegible], quæ possent facile vitari; & quæruntur amicitiæ noxiæ, in qu[illegible] tem-poris amittitur, spiritus refrigescit, & Castitas interdum a[illegible]r, vt suo loco est dictum. His addit S. Vincentius Ferrerius: esse n[illegible]a [illegible]onis, non petere talia pro se, neque accipere etiam oblata; ne [illegible]æ-xtu ea distribuendi in pauperes: titulus enim pietatis erga alios [illegible] conuertitur in proprietatem, aut sensualitatem erga se [illegible]: vert[illegible] proprium vsum & sensualitatem, quod pro altero acceperat: Nec [illegible]a incommoda implicandi se curis parum ad ipsius rem facientibus, [illegible]bu-endi in pauperes bona aliena. Reliqui ego (ait S. Hilarion) quæ [illegible]m propria; & simul distribui omnia in eleemosynas, vt a curis me liberarem: & vis vt hoc onus nunc suscipiam distribuendi aliorum bona? Et [illegible] uis à cupiditate & solicitudine caueam, forte non c[illegible] [illegible]m, quod aliquid mihi adhæreat: quam expedit præcauere; vt [illegible] cum puritate possem coram Deo & hominibus viuere.

Ex quibus deduco: duo defectuum genera posse in hac mate[illegible] occurrere: alios contra votum paupertatis & regulas, in quibus e[illegible]a exprimitur: & hi sunt peccata lethalia furti, aut sacrilegij. [illegible], [illegible] res, quæ vt propria vsurpatur, est parua; aut si magna est, id[illegible] inaduertentia, peccatum fit veniale: modo tamen statim atq; ad[illegible], proprietas auferatur. Sunt tamen huiusmodi leuia peccata, valde pe[illegible]osa: perditio enim f *Iudæ* à paruis furtis cœpit; & g *mentiri spiritui Sancto* etiam in re mo-

dica,

Regul. 304 breuio. S. Bern ser. 61. ad foror. & in speculo Monachor.

d Prou. 22. 9

e 1 Cor. 11. 22

Tract. de perfect. c. de Pauperi.

f Ioan. 12. 6

g Act. 5. 3.

dica,& aliquid illi subtrahere etiam modicum ex eo,quod semel fuerat oblatum:non est parua irreuerentia;nec paruum detrimentum adferunt similes inobedientiæ,vt postea videbimus.Alij sunt defectus contra perfectionem obseruationis voti:qui etsi non sint peccata,quando Regulæ ad id non obligant:sunt tamen imperfectiones , quæ valde obscurant spiritum paupertatis,eiusq; excellentiam:ac proinde disponunt ad lapsum in culpas leues,quæ ad ipsas imperfectiones prope accedunt. Quare qui cupit esse perfectè pauper:meritò illas fugiet. Et necesse est, oculos aperire,vt quis eas agnoscat:tegunt se enim sæpè pietatis aut necessitatis titulo : vt apparet in exemplis proximè positis.Huius generis sunt quædam res, quæ quod fiant cum facultate Prælati,non sunt peccata:habent tamen odorem quendã proprietatis & superfluitatis:quale esset,pensionem aliquam aut annuos redditus per vitam habere,ad subueniendum proprijs necessitatibus. Quod licet possit esse expediens pro mulieribus,vt est in vsu apud Moniales non recollectas,eò quòd ipsi conuentus non prospiciant illis de necessarijs:inter Religiosos tamen,qui magnam profitentur obseruationem ; & bona vtuntur valetudine,non est absque imperfectione;& indicium est animi parum tribuentis Diuinæ prouidentiæ ; & volentis valde securam habere suam commoditatem,& nunquam sentiendi effectus paupertatis. imò habere superflua,quæ possit alijs dare : & raro absque proprietario corde possidentur. nam,si quid Prælatus ei subtrahat: conqueritur & indignatur. Quòd si id fieret solo titulo nobilitatis aut antiquitatis:timendum esset,ne illis competat quod S. Basilius dixit cuidam Senatori,qui ingressus Religionem,reseruauit in suum vsum aliquid suarum facultatum:*& senatorem*, inquit,perdidisti,*& Monachum non fecisti*:aut certe non agis, nec contendis talis esse cum perfectione. Cuius indiciũ est:quòd qui huiusmodi habent redditus, quando accedit spiritus ac deuotio:statim sentiunt impulsus aliquos Domini nostri,vt illos deserant;ipsumque cum maiori nuditate sequantur , omnem suam fiduciam in eo ponentes. Hunc in modum possunt esse in Religionibus imperfectiones aliæ,olentes proprietatem & superfluitatem,de quibus in proximo capite agetur. *Cas. l. 7. c. 19*

CAPVT VII.

PERFECTA PAVPERTAS OMNIA SVPERFLVA *reycit, necessarys contenta, quorum defectus etiam tolerat.*

VI PAVPERTATIS VOTVM cum maio[illegible] cupiunt obseruare, vlterius adhuc progredi [illegible] non vtantur laxioribus facultatibus, quas a[illegible] concedere solent, antiquioribus præcipuè Religiosis. [illegible] tus enim potest esse in his facultatibus excessus & relaxatio (vt benè aduertit Sylvester) vt & Prælati [illegible] & subditi eis vtentes grauiter peccent ob r[illegible] quæ hac ratione [illegible] circa obseruationem voti paupertatis. [illegible] ta enim datur occasio ad vitam sæculariter ducendam in ipsa Religione: quod est contra eius finem & Institutum. Neque excusat [illegible], quod bona Religionis sint communia, aut res dentur in [illegible] ad communem omnium vsum: Deus enim Dominus [illegible] prospicit ipsi communitati, non solùm de rebus necessariis, [illegible] de commodis ad eius leuamen: vult particulares Religiosos [illegible] necessarijs esse contentos, vt superflua non accipiant; & Prælatos [illegible] dare, quæ sunt ipsis necessaria: vt quæ, præter illa, superfuerint, [illegible] Christi pauperibus. Eum in modum quo Deus [illegible] in magna copia in deserto: nolebat tamen, [illegible] mensuram à Moyse præscriptam, in qua [illegible] *a tantùm quod [illegible] illa die congregabant*, ita vt nec [illegible] aliquid vltrà colligeret, vt in sequentem diem, [illegible] mensuram [illegible] sufficientem erat collecturus, [illegible] *quicquid superfluum colligeret [illegible] vermibus atque computrescebat*, [illegible] etiam in modum, quantum Deus [illegible] sternebat: vult vnumquemque Religiosum [illegible] ad suum vsum accipere quàm [illegible], & [illegible] mensurã [illegible] esse, vt singulis sufficiat ad [illegible]. Quare quicquid vltra acceperit, conuertetur in [illegible], nec [illegible] vtilitatem, sed potiùs in cruciatum ob conscientiæ [illegible]. [illegible] enim excessus [illegible] procedunt ex animi cupiditate [illegible], & ad suam co[illegible] authoritatem, aut [illegible] rependo, cum ex [illegible] de prouidentia Diuina, quod [illegible] quotidie, quantum opus fuerit.

Verb. Rel. 6. q 7 art. 4. c. Relatã de Regularibus.

a Exo 16.18.

HANC

HANC rem clarius explicuit Christus Dominus noster in illis conuiuijs, quæ instituit in deserto, in quibus b *pauit quinque [illegible] hominum quinque panibus, & quatuor millia septem; præter multitudinem [illegible] & paruulorum*: distribuens per manus Apostolorum singulis quantum [illegible], donec *saturarentur* & ita liberaliter ac profusè, vt altera vice *[illegible] duodecim cophinos fragmentorum pleni; altera verò septem sporte*. Perpendit autem Theodoretus, quod quamuis panis [illegible] fuerit valde [illegible], tamque [illegible] mandenti [illegible] ium multitudo: nullas tamen [illegible] fuerit [illegible] reliquias [illegible] accipere, & domum [illegible]. Quod [illegible] Christus Dominus noster, cum iussit Apostolos, c *colligere quæ superfuerant fragmenta ne perirent*: quæ [illegible] non perijssent, [illegible] collegissent, secumque tulissent. Quod Saluator [illegible] primus significare pauperes contentos esse debere ijs, quæ gratis ipsis offeruntur; relinquentes quod [illegible] Dominus noster; nec [illegible] vsum [illegible] aliquid de [illegible] etiam modicum: Deinde, vt Religiosi, [illegible] ipsi Christo per eorum Prælatum, intelligant; [illegible] debere [illegible] dederint: quod erit sufficiens ad [illegible] providere non debere aliquid ex reliquijs accipere: quia illæ [illegible], vt [illegible] vtantur. Ad [illegible] vero Prælatos [illegible] pere, ne pereant; & seruire distribuendas [illegible] inter [illegible] & [illegible] pauperes. Et quemadmodum panes illi, [illegible] fuerunt ad saturandos tot pauperes, propter [illegible] Domini [illegible] quod ipse [illegible] isset, Apostolos, eos distribuere: [illegible] Religiosi [illegible], mensuram moderatam, quam in Religione [illegible] perfectè votum paupertatis, sufficientem fore ad [illegible] & sanitatem: quia mittitur cum [illegible] Christi; & [illegible], quam ipsi Prælatus constituit. & [illegible] letur quod scriptum [illegible] *oculi omnium in te sperant Domine, & tu das escam illorum in tempore oportuno. Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione*.

b Mat.14.19 & c.15.36.

c Ioan.6.12

d Psal.144.15

§. I.

SED quoniam huiusmodi res mortales vtiliores sunt, cum in eis descenditur ad magis particularia: [illegible], quod perfecta Religio a paupertas quatuor has filias [illegible] *cibum*, [illegible] *vestitũ*, *lectum & habitationem*: ita vt Religiosus [illegible] quatuor rebus contentus sit, si habeat quod necessarium est & conueniens, [illegible] cum omni rigore quicquid superfluũ & nimiũ est, habita ratione [illegible], & modi viuẽdi, quẽ ipsius Religio & institutum sectatur, & profitetur. Ad quod plurimũ refert, vnumquemque, bene cõsciũ esse suæ necessitati [illegible], cupiditas, [illegible] ipsis [illegible] quia sunt [illegible] nostræ, [illegible] necessitatis, vbi nulla [illegible] titulo tegũt tanquam [illegible] quod pertinet [illegible]

ad indulgendum,& inanem honorem quærendum. Quod si quæras qua ratione deprehendere posſis,quid tibi ſit neceſſarium ? Reſpondet præclarè S.Bonauentura his verbis: Quò magis intimè paupertatem dilexeris: eo exactiùs ac ſubtilius de tua neceſsitate iudicabis : illud autem neceſſarium tibi exiſtimabis,ſine quo non poſsis commodè viuere:quod vltra hoc erit; nec habere debes,nec petere,nec procurare; imò nec gratis oblatum accipere. Hæc S.Bonauentura cuius doctrina innititur illi amoris proprietati, qua dilatat,extenditque terminos ac limites rei dilectæ. Nam quemadmodum amor proprius extẽdit,extollitq́; neceſsitates corporis, vt multa procuret pretioſa & iucunda, quibus ſibi proſpiciat:ita vehemens ſanctæ paupertatis amor extendit,quantum licet,eius effectus; & cõtrà imminuit carnis neceſsitates:vt illa paucis rebus ſit contenta. Præterea,ſi (quemadmodum S.Thomas ad hoc propoſitum ait) Religio eſt ſtatus pœnitentiæ, & contemptus humanæ gloriæ ſectator:cùm igitur cuique ſit iuxta ſuum ſtatum viuendum:æquum eſt,Religioſum propendere ſemper ad aſperitatem & vilitatem in veſtitu, lecto,habitatione,ac cibo: quam exigit eius profeſſio,quæ eſt pœnitentiæ,& hominis vitam ſuam contra mundi morem inſtituentis.Iuxta S.Hieronymi dictum: quod craſſæ veſtes indicium ſint candoris animi;& vilis tunica,contemptus ſęculi:ita tamen ne cor propterea euaneſcat;neque ipſius conuerſatio & ſermones contrariũ prodant. Hinc fit vt in quatuor prædictis rebus tres exceſſus ſint præſcindendi, vt idem Sanctus agens de veſtibus dixit.

In medit. c. 44. — 2.2 q 167. a.6. — Ep. ad Ruſt. Monachum. — 2 2.q.169. a.1.

1. PRIMVS exceſſus eſt rerum, quæ tantum ſunt vſui propter externum honorem & pompam:eò quòd quæratur inanis quædam oſtentatio in exceſſu & rebus exquiſitis pro menſa,aut veſtibus, aut pro lecti ornatu,& cubiculi habitatione circa ſedes,aut ſcamna,menſas,libros,imagines, & ſimilia:in quibus omnibus quæritur,quod eſt magis ſpectabile & curioſum. Quod, teſte S. Baſilio, valde recedit à præcipuo rerum huiuſmodi fine & & ſcopo.omnes enim illæ quatuor res in eum potiſsimum tendunt finem, vt noſtræ neceſsitati proſpiciant:non verò vt foueant vanitatem. Et vt S. Gregorius ait,nemo pretioſas veſtes quærit,niſi ob inanem gloriam,vt pręcæteris in honore habeatur:ſicut euenit Herodi, cuius vanitas in a *veſte aurea regia* in cauſa fuit,cur à *vermibus conſumptus* miſerè *exſpiraret*. Et quamuis aliqui(teſte S.Bernardo) id excuſent ſententia illa Apoſtoli,b *miniſterium meum honorificabo*.quaſi velint munus & officium ſuum ita honorare:reuera tamen larua quędam eſt,qua volunt non officium, ſed propriam perſonam honorare.Verus enim officij honor & ęſtimatio non in eo conſiſtit, vt nimium habeat comitatum,veſtes pretioſas,ac domus ornamenta; ſed in optimis moribus, & vitę ſanctitate: nam qui humilis eſſe cupit meritò id oſtendere debet exteriùs.Nam,vt ait S. Dorotheus,& confirmat S.Thomas:

Reg. 22. ex Fuſis. — Hom. 40. in Euangelia. — a Act. 12 21. — Epiſt. 42. — b Ro. 11.13. — Serm. 2. — 2 2.q.187.a. 6.

Noua

Noua vestis curiosa & pretiosa etiam inaduertenter gignit animum quendam vanum, erectum, & arrogantem: contra verò vestis humilis, & pauper generat cor contritum & humiliatum. Cum autem libri propterea habeantur, vt vacetur studijs; imagines verò, vt excitent deuotionem: contra finem eorum est, quod Religiosus in eis exornandis ita excedat, vt hanc vtilitatem remoueat; & ipse magis vanus euadat, quam sapiens ac deuotus.

SECVNDVS excessus & superfluitas est rerum, quæ oblectationem tantùm adferunt carni, dum delitiæ quæruntur, cum in nimia abundantia rerum comestibilium; aut vestium, lectique mollicie, & superfluis cellæ commoditatibus: eum in modum, quo de diuite illo Epulone dicitur, quod c *epularetur quotidie splendide, & indueretur purpura & bysso*: subtili enim bysso prodebat suam sensualitatem; preciosa verò purpura etiam vanitatem. Nam (vt Sanctus Bernardus ait) mollia vestimenta, animi molliciem indicant. Propterea enim Christus Dominus noster dixit: d *Qui mollibus vestiuntur, in domibus Regum esse*. in quorum aulis non solet esse vsui, nisi quod sensualitatem foueat, & vanitatem. At in domo Regis cœlestis omnia debent paupertatem, asperitatem, & humilitatem redolere: vt, qui in ea habitat, contentus sit (quod Apostolus faciebat) si e *habeat alimenta, & quibus tegatur*. alimenta scilicet necessaria ad vitam sustentandam; & vestimenta conuenientia, quibus tegatur nuditas corporis, & ab iniurijs temporis defendatur. Ad quod si vestis simplex sufficit: non debet accipi duplicata. Nam CHRISTVS DOMINVS discipulos suos instruebat, dicens: f *ne acciperent peram in via, neque duas tunicas, neque calceamenta, neque virgam*. voluit enim eis dicere: vt omnibus superfluis reiectis: contenti essent necessarijs. Ex quo Sanctus Basilius deducit: (& ex eo accepit Cassianus) illam vestem Religioso esse maxime aptam, quæ omni tempore seruire ei posset, hyeme & æstate; die ac nocte; domi & foris; & in omnem finem, ad quem illa dirigitur: hoc est, ad nuditatem tegendam; ad defendendum à seueritate frigoris; & ad ornatum, personæ decentem & conuenientem: ita vt non sapiat vanitatem; sed accommodet sese ad Communitatis consuetudinem in quatuor prædictis rebus: non quærendo exceptiones, aut specialia priuilegia, nisi apertæ necessitatis titulo: omnes enim singularitates, quæ necessitati non innituntur, magna adferunt incommoda: vt supra de cibo est dictum. Quo ad cellam autem, felix esset Religiosus, qui tali contentus esset, qualis quædam matrona fieri curauit pro Eliseo Propheta aptans illam iuxta sancti ipsius Prophetæ desiderium: g *faciamus*, inquit, *cœnaculum paruum, & ponamus ei in eo lectulum, & mensam, & sellam, & candelabrum*. Illud cœnaculum putabat illa sufficere pro sectatore paupertatis.

Marginal notes: 2. — c Luc. 16. 19 — Apol. ad Guilhelmũ. — d Mat. 11. 8. — e 1. Tim. 6. 8 — f Mat. 10. 10 — Regul. 22. ex Fusis. — Libro. 1. c. 3. — S. Ber. serm. 3. in cant. — g 4. Reg. 4. 10.

TERTIVS excessus est in cura & solicitudine acquirendi superflua in rebus prædictis, aut eas conseruandi. quæ solicitudo ordinariè coniungitur cum ipsis rebus: nec alium vsum habent, quàm vt cor torqueant, & crucient: animæ verò pacem auferant. Quamobrem dixit Christus Dominus noster: h *nolite soliciti esse in crastinum: crastinus enim dies solicitus erit sibi ipsi*, etiamsi nihil superflui illi addatur, quod ad hodiernum diem non spectat. Cum ergo diuina prouidentia in se recipiat prospicere nobis de vestitu, sicut prospicit i *lilijs*; nosque quotidie alere sicut *pascit volatilia cœli*: quæ est hæc incredulitas ac diffidentia: vt oneremus nos nimijs curis eius, quod cras futurum est: cum omne nimium & superfluum conuertendum sit in vermes & cruciatum? quemadmodum de k *manna* dicebamus. quod increduli *in diem sequentem seruabant.* Denique, cùm votum paupertatis edamus, vt res omnes terrenas exuamus: contra eius finem erit: si nos oneremus superfluis; & curis quæ cum illis coniunguntur. Quòd si paupertas (ait S. Bernardus) ala est ad volandum ad res cælestes: quid aliud est eam rebus superfluis cum anxia solicitudine affigere: nisi tantum luti alæ apponere & alligare: vt non possit cum illa volari? Exuas illam itaque ab omni eo quod superfluum est: vt magna cum celeritate ad locum volet suæ quietis.

h *Matt. 6. 34.* i *Supr. vers. 26.* k *Exo. 16 20.* *Serm 4. de aduent.*

§. 2.

SED adhuc Religiosa paupertas debet esse perfectior. nam non solum superflua abijcere, & necessarijs tantum contenta esse debet; sed in ipsismet necessarijs, meritò sese adstringet, & contrahet: cupiens, quod in se est, aliquem defectum sustinere, in quo perfecta paupertas exerceatur. Ad hunc itaque gradum duo spectant: *Primum*, vt necessitatis limites non extendantur, sed coarctentur. Natura enim, quoniam appetit multum, ita sibi persuadet, se multis indigere: cùm in rei veritate possit paucioribus assuescere; Estque magna felicitas, posse illi paucis satisfacere: siquidem (vt Sanctus Augustinus dixit) feliciores illi sunt; qui sunt etiam fortiores, ad vitam paucioribus transigendam: & qui paucis est contentus, paucis etiam viuere potest. Quamobrem S. Bonauentura dixit: esse quædam horrea cupiditatis, & quædam necessitatis: & illa esse valde ampla, nec vnquam repleri: nam cupidos dicere, quod Euangelicus ille diues: a *destruam horrea mea, & maiora faciam: & illuc congregabo omnia mea*: Horrea verò necessitatis, angusta sunt, paucisque replentur. Quare qui cupiditatem suam bene mortificatam habent, paucis admodum saturantur, & contenti viuunt.

In Regula. *Process. 6. Relig. c. 31.* a *Luc. 12. 18.*

ALTERVM quod ad hunc paupertatis gradum spectat, est: cupere de-

fectum aliquem pati etiam in necessarijs, sicut pauperes non rarò patiuntur. Non enim benè conueniunt desiderare esse verè pauperem: & cupere semper habere necessaria. Quod pulchrè perpendit Cardinalis Caietanus, id colligens ex eo, quod Salomon à Deo petijt, dicens; b *mendicitatem, & diuitias, ne dederis mihi: tribue tantum victui meo necessaria.* id innuens, quod habere semper necessaria, quamuis non sit opulentia, non est paupertas: hæc enim aliquem necessariorum defectum includit: Quare velle pauperem esse absque aliquo defectu est, velle esse pauperem solo nomine & titulo, vt supra est dictum. Et hoc modo antiqui sancti fuerunt verè pauperes, qui in quatuor prædictis rebus multa sunt perpessi: nam, vt ait Apostolus, c *Circuierunt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, angustiati, & afflicti: in solitudinibus errantes, & in speluncis, & cauernis terræ:* super quam nudam iacebant. Eadem quoque sustinuit Saluator noster, cui sæpè necessarius cibus deerat; & in ipsa cruce neque haustum aquæ habere potuit; neq; vestem, qua suam nuditatem operiret; nec lectum, vbi caput suum reclinaret. cui etiam deerat, quod vulpes in campis habent, & volucres cœli. Ad cuius imitationem Religiosi, qui gloriãtur, & honori sibi tribuunt, quòd sint eius discipuli, quærere debent talem paupertatis modum, vt d *in omnibus exhibeant se* (vt ait Apostolus) *sicut Dei ministros, in multa patientia,* e *in fame, & siti: in frigore, & nuditate,* vt assuescant nosse, f *satiari, & esurire; abundare, & penuriam pati:* g *rapinam bonorum suorum* & defectum rerum necessariarũ *cum gaudio suscipientes,* quando Deus id permiserit: quod nunquam permittet, nisi in maius bonum spirituale ipsorum. Quemadmodum permisit, mendicum Lazarum ad tantam paupertatem deuenire, vt h *cupienti saturari de micis, quæ cadebãt, de mensa diuitis, nemo illi daret:* & cum iaceret ad ianuã, non fuit, qui illũ exciperet: quod permisit Deus: vt cum hac adeò fortiter tolerata paupertate, adeò diuitem faceret multarum virtutum: vt mereretur post mortem *portari ab Angelis in sinum Abrahæ.* O felicẽ paupertatẽ, quæ in tot diuitias transit! ô beatã famem, cuius finis est æterna saturitas! ô gloriosam nuditatem, quæ veste induetur gloriæ! beatum lecti & habitationis defectum, qui requie in Dei sinu remunerabitur, & in æterna Empyrei cœli domo excipietur: vbi infinitis fruetur diuitijs in æternum, absque vllo timore aliquid earum amittendi. Iure optimo Sanctus Bernardus perpendit: quod Christus Dominus noster vnum idemque cœlorum regnum promiserit pauperibus spiritu, in prima beatitudine; & in octaua, Martyribus, persecutionem propter iustitiam patientibus. nam martyrij, inquit, genus est paupertas voluntaria. Et quodnam grauius est martyrium, quam famem tolerare inter epulas; & frigus in multis vestibus; & paupertatem in magnis diuitijs, quas mundus offert, Dæmon ostendit, nosterque appetitus desiderat? Sed hoc martyrium coronabitur, & remunerabitur

a In 3. p. q. 40. a. 3. ad 1.
b Pro. 30. 8.
Ex S. Bern. serm. 4. de Aduent.
c Heb. 11. 37.
d 2 Cor. 6. 4.
e 2 Cor. 11. 27.
f Phil. 4. 12.
g Heb. 10. 34.
h Luc. 16. 21.
Serm. 1. de omnib. Sanct.

æterno regno;vbi,omnibus malis expulsis,bona omnia erunt plena. Ex omnibus dictis concludo:cum,qui velit meritum habere perfectæ paupertatis,paratum esse debere, ad omnes hos defectus tolerandos, qui eius sunt quasi comites:ac desiderare certis temporibus,eos experiri; aut cum Deus ipse eos ad nostram exercitationem permiserit: aut quando superiores ita eos ad nostram vtilitatem dirigunt;aut nos ipsi eos quærimus, aut occurrentes accipimus ad nostram maiorem perfectionem:nunc mendicantes tāquam egeni;nunc manibus laborantes ad aliquem victum conquirendum, sicut faciunt indigentes;& faciebat ipse Apostolus,& alij Christi discipuli; nunc sese mortificantes:relinquendo aliquid ex rebus corpori necessarijs,vt sic spiritus perficiatur:ita tamen,vt natura ex nimietate non lædatur;sed in omnibus seruetur moderatio,quam dictat prudentia. Per hos omnes gradus peruenitur ad perfectam spiritus paupertatem : quæ illorū est propria, qui magno Dei amore ardent,sicut Seraphini : quorum nuditatem postea explicabimus:qui adeò sunt in spiritu,amoris igne inflammati: vt corporis nuditatem non sentiant.

CAPVT VIII.

ALII PAVPERTATIS SPIRITVS ET CORDIS *humilitatis gradus magis insignes & heroici. excludentes omne genus proprietatis ac superbiæ contra perfectionem Religiosam.*

VAMVIS SPIRITVS PAVPERTAS, de qua hactenus egimus,sit valde excellens, primique voti propria materia:adhuc tamen complectitur alios gradus magis heroicæ perfectionis,valde proprios status Religiosi. Quos etiam amplexus est Christus Dominus noster in prima illa Beatitudine, qua dixit : a *Beati pauperes spiritu: quoniam ipsorum est regnum cælorum.* Intelligens per pauperes spiritu (vt Sancti Augustinus & Chrysostomus explicant) humiles corde:qui in oculis suis pauperes sunt,& carent aura illa siue vento, spiritus etiam nomine significato. Quemadmodum enim pauperes temporales vocantur, qui diuitijs temporalibus carent:ita pauperes spirituales dicentur,qui carent vento superbiæ.Qui duplex est:alter superbiæ carnalis & mundanæ; alter superbiæ spiritualis,& primo aspectu Religiosæ. Quibus nominibus eam explicant Sancti Gregorius,Dorotheus,& Cassianus: vt fusè dictū in Duce spirituali: quibus nūc addemus,quod spectat ad hoc propositū. Ventus superbiæ car-

a Matth.5.3. Lib 1.de ser. Domini in monte. Hom.15. in Matth.

Li.34. Mor. c.18.serm.2. Colla.5.c 12. & li.12.c. 2

nalis

nalis & mundanæ flat per oēs mundi plateas, & omnia fora, inter omnes sæculares & Ecclesiasticos, quos aggreditur appetitu ac desiderio inordinato excellentiæ in rebus temporalibus, quas mundus amat, & magni facit: quales sunt diuitiæ, nobilitas, dignitates, imperia, & reliqua externa bona, quæ mundus magna iudicat. Ventus quoq; superbiæ spiritualis flat per easdem plateas, & penetrat ad occulta Religionum, aggrediens Religiosos inordinato appetitu excellētiæ, authoritatis vanæ, eruditionis in scientijs & virtutibus: quæ sunt merces, quas ipsi manibus suis tractant, & vertunt. Et quando hęc Superbia priori illi mundanę coniungitur, ad eos impugnādos: horrendā edit stragem in ijs, qui aditum ei præbēt. Vbi enim illa pedem ponit, omnem sanctitatem consumit, destruit, & planè peruertit: commutat enim Religionem in ipsum mūdum, habitu Religioso indutum; aut Religiosum ipsum educit, vt sese rebus mundi implicet. Pręclarè hāc stragem depinxit Propheta Ezechiel his verbis: c *Aquila grandis magnarum alarum, longo membrorum ductu, plena plumis, & varietate, venit ad Libanū, & tulit medullam Cedri. Summitatem frondium eius auulsit: & transportauit eam in terram Chanaan, in vrbe negotiatorum posuit illam.* Et quamuis ad literam loquatur Propheta de superbo Nabuchodonosor, qui veniens Ierusalem abduxit ex ea captiuos pręcipuos eius habitatores, & transtulit in Babylonem, quam appellat Chanaan, & significat negotiationem, ob frequentia, quæ ibi erāt comercia. Sed magna etiā cum proprietate eam sentētiam licet accommodare vitio superbiæ, quæ instar aquilę vult super reliquos volare, suumq; nidum in altiori loco, quàm alij sint, collocare: imò cupiens ascendere super altitudinem nubium, fieriq; similis ipsi Deo. Duę execrandę huius aquilę alę sunt duo illa genera vanitatis & iactantię, de quibus diximus. Sinistra ala est desiderium honorum & excellentiarum temporalium; dextera verò est appetitus honoris in dignitatibus & munijs spiritualibus. Vtraque autem ala plumis est referta cum magnā varietate iuxta multitudinem & varietatem rerum, quibus innituntur. Nam (vt S. Gregorius perpendit) alij superbiūt ex veste pretiosā; alij ex genere & prosapia, corporisque elegantia; alij ex pulchritudine aut eloquentia; alij ex varijs artibus & scientijs; alij occasionem etiam sumunt ex varijs virtutum exercitijs: & quotquot res magnę sunt in terra, tot sunt motiua, quibus illa excitatur & souetur. De hac enim fera dicitur: quod d *omne sublime videat.* Et vbicunque illud videt, statim concupiscit. Et cùm cibus, quem habet in Babylone mundi huius, famem eius non satiet: volat alis suis ad montem Libanū, Rempublicam scilicet Ecclesiasticam, & Sacrā Religionem: quę est mons propter vitæ celsitudinem; & Libanus, quod significat candidum, propter Castitatem, & puritatē, quam sectatur: arbores sunt Cedri ob magnitudinem, pulchritudinem, & stabilitatem bonorum Religiosorum. At superbia, quæ inescatur rebus altis &

Tract. 4. c. 5.

c Ezec. 17. 3.

Lib. 34. mor. c. 18.

d Iob 41. 25.

pretiosis: cùm sacrum hunc montem ingreditur, *tulit medullam Cedri.* Nam si quis Regiosus aditum ei præbeat, etiamsi sit altissima cedrus, deuorat eius cor, & omnem internum spiritum, deuotionem, Deique amorem, quem habebat illi aufert. Quemadmodum autem arbor, statim atque cor & medulla ei aufertur, arescit, fructusque & folia decidunt; nec amplius alicui est vsui, nisi igni: ita miser ille, qui superbiam admittit: remanet absque virtute interna, & fructibus operum externorum, & folijs verborum sanctorum: loquitur enim & agit iuxta id, quod superbia, in animæ eius viscera ingressa, dictat. Interdum etiam ipsas *frondium summitates*, Religiosos videlicet teneriores *auellit*, eosque transfert in ciuitatem negotiatorum: quia educit ex Religione, & facit redire ad mundum; aut saltem ad negotia & contractus humanos, agendo scilicet de bonis temporalibus, dignitatibus, prælationibus, alijsque rebus amplis, & splendidis: de quibus agunt sæculares transgredientes Ecclesiæ decreta, quibus talia illis prohibentur, deducta ex illa Apostoli sententia: e *Nemo militans Deo implicat se negotijs sæcularibus*: euadent enim Religiosi, solo habitu. Et tunc illis accommodabitur & mandabitur executioni imprecatio illa, quæ dicitur in Iob: f *Deuoret pulchritudinem cutis eius, consumat brachia illius primogenita mors.* Et quæ est (ait S. Gregorius) primogenita mors, nisi superbia, quæ initium est omnium peccatorum, & prima mors culpæ, quæ fuit in hominibus & dæmonibus? Hæc gratiæ pulchritudinem destruit, & virtutes ac fortitudinem ad bona opera præstanda. Quæ si g *Nazareos* inuadat, *etiamsi niue sint candidiores, nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, Sapphiro pulchriores: denigrata* tamen *est super carbones facies eorum*, ita vt *non sint cogniti in plateis*, in quibus prius notissimi erant. Quid nisi superbia, Angelorum pulchritudinem desædauit, & in dæmones conuertit, & è cœlo tanquam fulmina ad infernum proiecit? Quid, nisi eadem primorum parentum in statu Innocentiæ pulchritudinem deformauit, & è Paradiso expulit? Hæc est, quæ spiritualem Religiosorum pulchritudinem deformat, eosque ex ipsa Religione, aut recollectione sua expellit, aut inutiles & infructuosos viuere facit. Quamuis enim carnalitas etiam soleat ingens adferre detrimentum: ordinarie tamen (vt S. Gregorius ait) cùm lapsus in luxuriam apparet, priùs superbia occultè iam vicerit. Hæc cor vorauit candidæ cedri: ac propterea amisit illa suum candorē: quia Deus eam humiliauit casu aliquo publico, & infami: eò quòd occultā admiserit superbiam: h *ego*, ait Dominus, *humiliaui lignum sublime & exaltaui lignū humile; & siccaui lignū viride, & frōdere feci lignū aridū.* Nulla est in excelso loco securitas si adsit superbia: Deus.n. superbos humiliat, & potētes eijcit de sede sua. i *Si exaltatus fueris, vt aquila; & si inter sidera posueris nidum tuum: inde detraham te, dicit Dominus.* k *Quò pulcerior es, eò* ampliùs *descendes, dormiesq;*, & peribis *cum incircumcisis*, hoc est, cum hominibus mundanis. Noli fidere virori & fructibus,

e Multa: Ne Cleri. vel Monach.
e 2. Tim. 2. 4
f Iob. 18. 13.
Lib. 14. mor. c. 8.
g Thre. 4. 7.
Lib. 26. c. 13
h Ezec. 17. 24
i Abdia vers. 4.
k Ezec. 32. 19.

quibus nunc es ornatus: si enim superbieris, superbia reddet te aridum sicut aristam: nam de huiusmodi dixit S. Iob: 1 *Eleuati sunt ad modicum, & non subsistent; & humiliabuntur sicut omnia, & auferentur; & sicut summitates spicarum conterentur*, quæ sunt aristæ aridæ, & inutiles, postquam ab eis excussum est frumentum. Nec sine magno mysterio, ait S. Gregorius, vsum fuisse sanctum Iob hac similitudine. Nam quemadmodum spica, grana continet vnita & tecta: sed ipsæ aristæ ascendunt solutæ ab inuicem, quamuis omnes in hoc conueniant, vt supra grana erigantur: ita in Religione humiles vniti viuunt, & sibi conformes, tegentes bona sua, vt illa conseruent: at superbi semper à se inuicem sunt disiuncti; & in vna sola re conueniunt, vt studeant alijs præferri, illosque opprimere. Sed veniet tempus, quo grana detegantur, & appareant; & sic ponantur in horreis cœlestibus: paleæ verò & aristæ à celsitudine abiectæ, esca fiant ignis æterni: nisi rationem vitæ, & agendi modum mutent.

1 Iob. 24. 24

Lib. 17. mor. c. 6.

§. 1. *Qua ratione spiritûs paupertas hasce vincat superbias.*

EX HIS possunt Religiosi agnoscere, quam sit necessarium esse humiles; & quàm meritò Christus Dominus noster tanquam fundamentum perfectionis Euangelicæ iecerit paupertatem spiritus exutam omni vento vanitatis, vtroque scilicet vento superbiæ mundanæ, & spiritualis. Nisi enim eas verè mortificent, & à se abijciant, non obtinebunt Beatitudinem, nec perfectionem sui statûs propriam; nec cœlorum regnum ipsis promissum. Quamuis autem vtraque superbia sit valde perniciosa: mundana tamen (vt sanctus Dorotheus aduertit) est quodam modo perniciosior Religioso, quàm sit spiritualis. Nihil enim noui, quòd quis inanescat, multumque sibi inaniter tribuat in rebus proprijs statûs & officij sui. Nam pictor inaniter gloriatur de sua pictura; fortis de sua fortitudine; sapiens de sua eruditione: & ideò Religiosus, qui spiritualia profitetur, eaque magni facit: non mirum, si quando de illis se iactet, & glorietur.

Vbi supra.

Et quamuis superbia in rebus spiritualibus sit periculosior: aliunde tamen valde degenerat à statu Religioso, quòd is glorietur inaniter, & de rebus mundi sese iactet. Est enim indicium, quòd adhuc illas amet, & magnificiat: nam si contemneret, aut parui faceret: non quæreret inanem gloriam ex eis. Ac propterea dixit sanctus Ioannes Climacus: Huiusmodi superbos Religiosos duplicem ducere vitam: alteram corpore in Religione, dum externa opera præstant, quæ reliqui faciunt; alteram spiritu in mundo, cogitantes ac desiderantes splendorem, & hono-

Cap. 1.

rem sæcularem. At verus Religiosus hæc omnia abijcit, suamque vitam extruit super fundamentum contemptus omnis vanitatis, & honoris mundani.

Hæc est perfecta rerum omnium renunciatio: inter quas numerat S. Basilius inanem gloriam & opinionem hominum. Et S. Ioannes Climacus amplius hoc declarans, ait: Religiosum tres renunciationes facere debere: vnam rerum omnium externarum; alteram propriæ voluntatis; tertiam inanis gloriæ & honoris: contra quam continuè pugnare debet. valde enim dolendum, quòd qui in media maris tempestate non perijt: pereat in ipso portu; & qui mundum fugit: submergatur postea ex superbia in Religione. Idem confirmat S. Bernardus dicens: quod paupertatem spiritualem tria constituant: depositio scilicet rerum, & contemptus; vilitas & abiectio suijpsius; & abdicatio propriæ voluntatis in omnibus. hæc sunt tria veræ Religionis insignia, quæ hominem Deo & Angelis reddunt conformem, cœlestis patriæ ciuem conscribunt, & hæredem. Hæc S. Bernardus, qui iure optimo ponit primum quasi gradum paupertatis, non solum depositionem & abiectionem rerum, sed etiam contemptum: hoc enim est veræ humilitatis fundamentum, mundanæ superbiæ omnino contrarium: quia sordes & stercus reputat, quod mundus amat & magni facit. Ex quo prouenit, vt dedignetur gloriari de rebus huiusmodi: ac propterea nec se iactat, nec inanescit ex ijs, quæ habet, aut habuit in sæculo; nec vult vllo modo æstimari, aut ex eis laudari. Ex quo fit, vt quamuis in sæculo multas habuerit diuitias, & splendorem: studeat tamen pro viribus, omnia illa occultare: ne paupertas, quam sectatur, ab alijs magni fiat. In quo imitatur supremam humilitatem Christi Domini nostri, qui (vt S. Bonauen. meditatur) etiamsi spontè elegerit pauperẽ matrem, pauperem patriam, & vile officium fabri lignarij, reliquasque paupertatis miserias: ita eas suscepit, vt hominum iudicio, non videretur paupertas voluntaria; sed necessaria: qualis est reliquorum pauperum huius mundi, qui non habentur in honore propter illam; sed potius parui fiunt, & contemnuntur. Ac propterea ait idem Sanctus, paupertatem Religiosorum nunquam peruenire ad humilem Saluatoris nostri paupertatem. Cum enim omnes iudicent, & existiment esse sponte susceptam, habetur in honore apud homines. Qui autem cupiunt esse humiles, dissimulatione quadam sancta dant operam, vt alij intelligãt, ipsos etiam in sæculo fuisse pauperes; aut certè tegunt, quod diuites fuerint: vt sic minoris fiant.

Reg. 8. ex Fusis cap. 2.

Serm. 2. de Cœna Domi.

In medit. c. 44.

QVAMOBREM aliqui Principes, cupientes esse cum magna perfectione Religiosi, profecti sunt ad habitum Religiosum induendum in loco, vbi non essent noti: vt hac ratione amplitudinem suam occultarent, & maiori cum humiliatione viuerent. De insigni illo principe Car-

lomano scribitur, quòd cùm habitum Religiosum induisset in monasterio quodam montis Soracte, cum totius mundi admiratione & stupore: videns, se ibi affici magno honore, discesserit inde occultè, & transierit ignotus ad montem Casinatem, vbi petijt habitum, & aliquo tempore vixit cum insigni & rara humilitate: seruiens in culina, & abiectis alijs officijs, quasi vilissimus, & abiectissimus omnium, Quando autem Religiosi non possunt hæc occultare: contendere debent, vt paupertas & humilitas tanquam duæ germanæ sorores ita in vnum conueniant, vt cupiant sibique semper eligant, quod vilius & abiectus est in ipsa Religione: aut (vt habetur in Decretis) exerceant abiecta & contempta officia, quæ alij reijciunt; aut, vt S. Thomas suadet, mendicent ostiatim, ad sese magis humiliandos; & eligant sibi vltimum in rebus omnibus locum, qualem solet pauper apud diuites obtinere: ac denique fugiant quicquid est honorificum, & splendidum in mundo: nequid mundanæ superbiæ illis adhærescat. Attēdat, quod, vt ait S. Bernardus, certamen & conflictum ingressuro expedit, ferrea lorica etiam valde graui indui; quam bissina aut serica veste etiam valde pretiosa & molli. Cùm igitur Religiosus continuè cum dæmone & mundo pugnet: optimum est, vt paupertatis loricam & Christi Domini humilitatem induat, earumque effectus etiam valde graues exerceat, vt ab hostium suorum impugnatione & conflictu faciliùs sese defendat. a *Vidi*, ait Zacharias Propheta, *Iesum Sacerdotem magnum indutum vestibus sordidis, & satanam stantem à dextris eius, vt aduersaretur ei.* Quid sibi vult, quod Iesus certamen ingressurus cum Satana, induat vestes sordidas, quæ (vt S. Hieronymus & Ambrosius dicunt) significant ignominias, humiliationes, dolores, & ærumnas, quas pro nostris peccatis suscepit? sed nobis significant arma, quibus iusti munire se debent, congressuri cum hostibus suis. nam (vt S. Antonius Abbas dicere solebat) Satan tremit conspecta paupertate voluntaria, & vera ac solida humilitate: Quamuis enim exteriùs videantur esse vestes viles, & contemptæ: propter similitudinem tamen, quam habent cum vestibus Saluatoris: non possunt dæmones contra eisdem indutos præualere.

Remigius in Chronic. anni 746.

C. Si quis semel de Poeni. d. 2.

2. 2. q. 187. a. 5.

Serm 4. de Natiuit.

a Zach 3. 1.

Ibi. & lib. 2. contra Iou. & in Psal 118.

In eius vita.

Nvllvs tamen tutum se existimare debet, quamuis externis paupertatis & humilitatis exercitijs prædictis mundanam superbiam superarit: cùm non propterea victa sit superbia spiritualis, quæ solet eadem exercitia comitari. Nam (vt ait S. Sregorius) superbia eius est naturæ, vt occasione & occupatione mutata, qua ipsa fouetur: non propterea ipsa pereat, sed transeat quoque ad sequentem occupationem. Nam, qui in mundo vanus erat propter vestes splendidas & pretiosas: cum Religionem ingreditur, eum aggreditur vanitas ex vili & contempta veste. Quare fugiens vnam vanitatem, facile incidet in alteram, nisi valde sibi attendat. Et, vt S. Augustinus

Lib. 34. mor. c. 18.

Lib.2.de ser. Domin in mon.c 19. Homil de modest in dis.habenda.

dixit, non solùm in vestibus pretiosis; sed etiam in vilibus & sordidis potest esse iactantia: eò periculosior, quò occultior: eò quòd tegatur pallio quodam obsequij Dei. Præterea humilitas (vt ait S. Gregorius Nazianzenus) rarior est ac difficilior in rebus spiritualibus, quàm in temporalibus. Quod satis apparet ex modo pugnandi contra superbias eis contrarias. Superbia enim mundana superatur reiectis diuitijs, bonisque temporalibus, quibus illa alitur; aut spretis & pro nihilo habitis, tanquam bonis vera laude indignis: quia non faciunt hominem iustum: spiritualis autem superbia non repellitur deserendo aut cõtemnendo bona spiritualia: quę potius sunt procuranda & magni facienda. Quibus tamen retentis nullus debet propterea inanescere, aut aliquid sibi arrogare, & cupere ab alijs æstimari, & propter illa laudari; sed potius seipsum contemnere, atque si illa non haberet. Hoc verò arduum valde (vt dixit S. Bernardus) & rarum est, vt cùm reuera sis magnus, magnaque bona præstes: non tamen magnum te reputes: & quòd Sanctitas tua omnibus sit manifesta, tibi autem soli sit ignota; & quòd alij te sapientem & sanctum reputent: tu verò te iudices ignorantem, & peccatorem. Ac propterea post primum paupertatis gradum positum, addidit secundum, quem vocat *vilitatem & abiectionem suipsius*. Ita vt quamquàuis in hominum oculis magnus habeatur, in suis tamen sit paruus; & uis alij ipsum honore afficiant, ac laudent: ipse honore & laude illa indignum se reputet: nec eius vllam rationem ducat; sed (vt quidam S. Abbas dixit) habeat se tanquam imaginem aliquam: quæ, etiamsi honore afficitur, non extollitur; nec, si contemnatur, ægrè fert, aut tristatur. Denique intelligat (vt S. Isidorus dixit) summam Monachi virtutem esse humilitatem; & vitium summum, superbiam. Quare tunc se monachum reputet, cum omnium minimum se esse existimauerit: etiãsi opera faciat præstantiora cæteris. Et ita implebit illud Saluatoris: b *Cum feceritis omnia, quæ præcepta sunt vobis, dicite: serui inutiles sumus: quod debuimus facere fecimus.*

Serm 13.in Cant.

In vitis pat. apud S. Bon. lib. Pharet. c.31.

b Luc.17.10

§. 2. *Ratio heroicam adeò humilitatem & spiritus paupertatem obtinendi.*

VT QVIS ad excelsam adeò perfectionem pertingat, & supremum humilitatis ac paupertatis spiritus culmen obtineat, ex quo tota felicitas status Religiosi dependet, necesse est, paupertatem & miseriam propriam cognitione sua altiùs penetrare. Hæc enim excellentia non tam in eo consistit, vt quis re ipsa sit verè pauper; quàm, vt se talem esse agnoscat: ac propterea seipsum contemnat. Iuxta illud sancti Bernardi, quòd humilitas sit virtus quædam, qua homo ex vera suipsius cognitione, vilẽ se & abiectum iudicat. Et Ieremias in spirituali suo alphabeto ita incipit: a *Ego vir videns paupertatem meam.* non dixit ego vir pauper; sed, qui video & manibus ipsis palpo me esse pauperem: ac propterea me ipsum contemno. Hęc

a Thren.3.1.

pau-

paupertas considerari potest in duplici genere bonorum, supernaturalium scilicet, ac naturaliū. Prima est magis necessaria: quæ in eo consistit, vt homo agnoscat summam miseriam & nihilum, quod ex seipso habet: qui ita careat omnibus huiusmodi bonis; vt nec ex seipso illa habeat, neque obtinere vlla via posit, nisi ex mera gratia & eleemosyna. Sicut homo aliquis pauperrimus, qui nulla bona ex suo patrimonio habeat, nec vires, aut industriam aliquam, ad aliqua bona sibi comparanda; ne quidem linguam, vt ea petat, aut mendicet: nisi Deus misericordiâ suâ aliquid ei cōcedat. Minimū enim vitæ spiritualis est prima bona cogitatio: de qua dixit Apostolus, tantam esse nostram paupertatem, vt b *non sumus sufficientes cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis: sed sufficientia nostra ex Deo est:* ex nobis autem ipsis adeò sumus ignorantes, vt c *quid oremus, sicut oportet, nesciamus: nisi Spiritus* sanctus doceat nos, & *postulet pro nobis:* adeò vt, cùm simus pauperes, non sciamus esse mendici, nisi ipsemet Deus nos adiuuet petere tanquam mendicos; vt remedium obtineamus, & subsidium in nostris necessitatibus. Et vlterius adhuc tanta est nostra paupertas, vt neque eius cognitionem habere possimus: nisi ipsemet Deus id concesserit: quod fassus est Sapiens, cùm dixit: d *sciui: quoniam aliter non possem esse continens, nisi Deus det: & hoc ipsum erat sapientiæ, scire cuius esset hoc donum;* aut vt alius textus habet: hoc ipsum erat summa sapientia: talem scilicet habere cognitionem. Vocauit autem summam sapientiam, eò quòd verè talis cognitio principium sit & fundamentum omnium virtutum, & firmitatis ac securitatis in eis; & omnium incrementorum, quæ in hac vita vsq; ad ipsam æternam habentur: in qua eadem cognitio perseuerat: omnes enim beati, & ipsemet Christus, qua homo est, agnoscunt se pauperes in hoc genere paupertatis: quia vident, ex seipsis se nihil esse. Et hinc prouenit, quòd huiusmodi pauperes sint perpetui in hac vita mendici, bene conscij se nō posse viuere, nec durare, nec proficere, nisi mendicent, & petant: & ita perfectè explent, quod dixit Christus Dominus: e *oportet semper orare & non deficere.* Simul verò & in hac & in altera vita sunt semper gratissimi, non cessantes à diuinis laudibus: & ita soli Deo gloriam de omnibus, quæ habent, tribuentes: vt nulla sibi velint. ac propterea horrent laudari, vt solus Deus laudetur: scientes se ex eius manu accipere quicquid habent; & vt sine eo nihil habent: ita quod ab eo habent, non possunt sine ipso conseruare. Quamobrem dixit Dauid: f *Pauper & inops laudabunt nomen tuum.* De quibus ait Cassianus intelligi accommodatissime, quod dixit Saluator: g *Beati pauperes spiritu: quoniam ipsorum est regnum cœlorum.* Et quæ maior aut sanctior potest esse paupertas, quàm illius, qui nihil se præsidij, nihil virium habere cognoscens, de aliena largitate quotidianum poscit auxilium; & vitam suā atque substantiam singulis quibusq; momentis, diuina ope intelligens sustentari: verum se mendicū Domini non immeritò profitetur, suppliciter

b 2. Cor. 3. 5.
c Ro. 8. 26.
d Sap. 8. 21.
e Luc. 18. 1.
f Psal. 73 21.
Colla. 10. c. 11
g Matt. 5 3.

h Psa 39.18. ad eum quotidie clamans: h *ego autem medicus & pauper sum: Dominus solicitus est mei.* Hæc Cassianus: qui addit: per hunc paupertatis modum conscendi ad supremum & perfectissimũ contemplationis & vnionis cum Deo; & ad culmen omnium virtutum: vt quis maiori cum plenitudine fruatur i
i Ro. 14. 17. *regno Dei*, quod est *iustita pax & gaudium in Spiritu sancto*. cùm enim hæc paupertas exuat hominem seipso: valde bene dispositũ illum relinquit, vt cupiosiora Dei dona recipiat. & quemadmodum ipsum impellit ad semper orandum, & gratias agendum: ita valde bene ipsum disponit, ad recipienda continua Domini beneficia: qui liberaliter ea humilibus, & gratum ani-
k Eze. 17. 24 mum ostendentibus, largitur: implens quod per Ezechielem dixerat: k *Ego exalto lignum humile, & frondere facio lignum aridum.* Quò enim ipse minorem se existimat, ac sicciorem: eò Deus magis illum extollit, & floridum ac fœcundum facit.

QVOD hactenus diximus de bonis spiritualibus, intelligi etiam debet de naturalibus. Si enim verè es pauper spiritu, agnosces: bona hæc non esse tua, vt qui ex te ipso adeò sis pauper, vt nec habeas, nec possis quicquam: nisi recipias à Deo, ipsius naturæ authore: à quo tuum esse, & conseruatio tua, & quod aliquid possis facere, dependet. Ita vt, si Deus desisteret à tua conseruatione, & auxilio tibi ferendo: mox abires in nihilum; nec posses quicquam. Quæ igitur maior esse potest paupertas, quàm carere omni genere
l Psal. 38. 6. bonorum, & ipsorum fundamento, hoc est, ipso Esse? Iure optimo Dauid Domino nostro dixit: l *substantia mea tanquam nihilum ante te.* Substantia scilicet mea; Esse meum, vita mea, potentiæ meæ, diuitiæ, regna, & quicquid in hoc mundo possideo, est tanquam nihilum ante te: & quamuis ea conserues, mihique omnium dominium tradas: semper tamen ego pauper maneo: quia absque actuali tuo auxilio non possum illis vti. Ex quo fit, vt quamuis Dominus noster legibus in ipsa natura constitutis, vsum & exercitium concesserit naturalium horum donorum omnibus hominibus: non debeas propterea duplex illud officium prætermittere, mendicandi, & laudandi; auxilium, & fauorem petens ad eadem naturalia opera in eo gradu præstanda, vt te iuuent ad consequenda bona supernaturalia; & continuè
m Isa. 10. 15 eundem laudans pro omnibus, quæ tibi est largitus, & semper largitur: ita reddens ei gloriam vt nunquam eam tibi attribuas: ne tibi idem obijciat, quod alteri illi superbo: m *nunquid gloriabitur securis contra eum, qui secat in ea? Aut exaltabitur serra, contra eum, à quo trahitur? Quomodo si eleuetur virga aut baculus contra eleuantem se.*

SED quoniam hic modus & gradus paupertatis omnibus hominibus versus Deum est communis: quamuis paucis notus sit, & pauciores amplectantur spiritum humilitatis, qui in eo fundatur: aliũ nunc proponemus, alios cum alijs hominibus conferemus. Notum est enim, quòd qui in

pago aliquo ducentos habet annuos ducatos in reditibus, diues sit respectu reliquorum paganorum; pauper tamen si cum aliquo nobili conferatur, qui mille aut decem millia singulis annis habeat. Et idem hic, qui diues censeretur, si cum cæteris ciuibus, pauciora habentibus compareturtest pauper collatus cum Comitibus, aut Ducibus, qui multo ampliores reditus habent: & hi iudicant se pauperes, comparati cum Regibus & Imperatoribus. Hunc in modum, ait S. Dorotheus, Sancti, qui possent se diuites existimare cum inferioribus alijs collatos: iudicant tamen, se esse pauperes, eò quòd alios videant sanctiores; & aspicientes n *Gigantes videntur sibi esse locustæ*. Et cum *Iacob centum & triginta esset annorum dixit, eos fuisse paruos, & malos, collatos ad annos parentum suorum*, qui fuerunt multo plures & boni. Nec vllus est Religiosus, quantumuis feruens; qui non se iudicet tepidum, & ignauum, si vitam suam conferat cum vita Sanctorum suorum Fundatorum, eorumque priorum sociorum. Et quamuis gratias Deo agat, propter bonum, quod habet: viuit tamen in humilitate, propter multa, quæ videt sibi deesse; & contendit festinare, vt ea assequatur: nec vnquam satiatur, aut sibi satisfacit. Cuius contrarium superbi illi faciebant, quibus dixit Apostolus: p *iam saturati estis, iam diuites facti estis*: & quidam alius, qui dicebat: q *diues sum, & locupletatus, & nullius egeo* cui respondit Dominus: *Nescis quia tu es miser, & miserabilis, & pauper, & cæcus & nudus?* Nam in via cœlesti ille verè pauper est, qui superbè se diuitem iudicat; ille autem verè est diues, qui cum humilitate pauperem se agnoscit. Nec solum si bona sua conferat cum infinitis Dei thesauris, cum quibus etiam Sanctorum omnium bona sunt parua, & quasi nihil; sed etiam, si ea conferat cum diuitijs aliorum Sanctorum, siue iam in cœlo beatorum, siue multorum qui adhuc viuunt in terra: inter quos semper aliquid splendet singulare in singulis, ad quos, dum alij se comparant, iudicant, se pauperiores, & minores illis esse.

Serm 2.
n Nu. 13. 34.
o Gen. 47 9.
p 1. Cor 4 8.
q Apo. 3. 17.

CVM hoc secundo paupertatis gradu coniungitur tertius, quem SS. Bernardus & Ioannes Climacus, propriæ voluntatis abnegationem vocant. Quemadmodum enim vitium est proprietatis contra votum paupertatis, quod quis sibi soli vsurpet bona, quæ sunt omnibus in illa Religione communia: ita vitium est proprietatis contra paupertatem spiritualem, quòd quis suæ voluntatis vsum faciat sibi proprium; qui iuxta rectam rationem deberet ex Charitate communis esse cum voluntate omnium Fratrum; & ex obedientia, cum voluntate Dei, suorum Prælatorum. Quare is perfectè pauper spiritu censendus est, qui prauæ huic proprietati renuntians, statuit nihil in posterum velle contra voluntatem proximorum in casibus, in quibus Charitas iubet sese illis conformare; nec contra voluntatem Prælatorum, quibus se per votum obedientiæ obstrinxit: & vniuersim, nihil velle, quod non sit Dei voluntati conforme: ita vt nunquam voluntas sit ipsius

Trac.25.in Ioan.
p *Ioa 6. 38.*
Lib de fini lund.c.6.

solius propria, sed ipsius & Dei, sed ita, vt suam, Dei voluntati conformet. Et hæc altissima est humilitas; quam Sanctus Augustinus ait Christum Dominum nostrum manifestasse, cùm dixit: p *Descendi de cœlo, non vt faciam voluntatem meam; sed voluntatem eius, qui misit me.* Nam superbia (inquit) semper facit propriam voluntatem; humilitas autem semper se subijcit voluntati Dei. Et Sanctus Anselmus ait: in solo Deo; qui est absolutus rerum omnium Dominus, & summè sanctus voluntas propria est bona & sancta: non enim ipse tenetur aliorum voluntati sese accommodare: quia potiùs ipse est prima Regula, cui omnium voluntates se debeant conformare; & quæ ab ea recedunt, sunt propriæ, & superbæ, arrogantes sibi rationem regulæ suiipsarum, & absolutum actionum suarum dominium. Verus autem humilis & pauper spiritu horret similem proprietatem suæ voluntatis; illamq; potiùs facit communem cum Dei, eiusque ministrorum voluntate. Et tunc est verè beatus, & regnum cœlorum est eius: quia facit voluntatem Dei in terra, sicut fit in cœlo. Sed de hoc fusiùs inferiùs, cùm agemus de voto obedientiæ.

CAPVT IX.

CASTITAS RELIGIOSA ET PRAECLARA RELIgionis ad eius custodiam media.

SECVNDVM RELIGIONIS VOTVM, & præstantius quàm paupertatis, est CASTITAS perpetua. de cuius præstantia, & commodis, ac medijs ad eam conseruandam fuse actum est in tract. 2. Quare ea nunc tantùm addemus, quæ eiusdem voti in Religione sunt propria. Quo edito adeò Religiosus ad Castitatem seruandam obstringitur, vt non solum non liceat ei matrimonium licitè inire: sed si id re ipsa tentaret; sic initum, esset nullius valoris. Nam quemadmodum qui vxorem habet, non potest, illa viuente, alteram ducere: ita Religiosus, quòd voto castitatis nuptias cum Christo spirituales celebrauit: inhabilis manet ad carnales huius mundi celebrandas. Ex quo oritur maior firmitas status continentiæ in Religione, quàm in seculo: vbi votum, quod simplex dicitur, reddit quidem ita illicitum matrimonium, vt non sine peccato contrahatur: sed, si re ipsa contrahatur, non redditur nullum. Quamuis autem Religiosum vinculum sit magis strictum, simul tamen est felicius, ac fortunatius. si enim vinculum cedit in maius nostrum commodum: quò illud est strictius ac fortiùs, eò est excellentius; & quò minor est spes illud dissol-

uendi,

uendi, eò est magis gloriosum, illo esse colligatum. Quare quicquid in laudem voti Castitatis dictum est, locum habet cum maiori excellentia, quando illud est solenne ac Religiosum. Et quamuis omnes Religiones (vt ait Sanctus Bonauentura) sint æquales in huius voti substantia, eò quòd virginitas, aut Castitas Religiosa non admittat gradus extensionis, aut perfectionis maioris aut minoris, quos habent paupertas & obedientia: quia omnes æque tenentur esse casti in omni genere cogitationum, verborum, & operum: in modo tamen eam custodiendi & medijs ad eius conseruationem adhibendis varij sunt modi perfectionis. Illa autem Religio, quod ad hoc votum spectat, erit perfectior, quæ in Regulis suis efficaciora habebit remedia, magisque proportionata ad eam seruandam, præueniendo pericula eam transgrediendi. Quamobrem dicere licet, castitatem in seculo esse quasi florem in campo, & lilium conuallium: quæ difficilè custoditur: eò quòd multi illam aspiciant, eius percipiant odorem, tangant & arripiant, vt euellant: at in Religione, ob votum & clausuram, est tanquam flos & lilium in horto septo, & concluso: vbi facilè conseruatur: quia pauci eò ingrediuntur; nec permittitur ingredi, de quo præsumitur, quòd intendat illam abscindere, euellere, aut contingere. Verum quidem est, Diuinam protectionem custodire florem hunc in campo; & infernalem serpentē etiam ex ipso horto eum deprædari, eò quòd omnia penetret: vt neq; secularis animum abijciat; neq; Religiosus tutum se esse existimet. Nec tamen dubitandum est, quin Religio multò meliùs florem hunc custodiat, ac Deus ipse illum in ea conseruet.

In exposit. Regul. c.10. circa fin.

§. I.

EX His deducemus paulatim aliquas excellentias status continentiæ Religiosæ. *Prima* sit, quòd cùm Religio sit generalis quædam ex mundo, omnibusq; eius vitijs fuga: ideò potètiùs ac certiùs de luxuria triūphat: quæ (vt S. Augustinus perpendit) fugiendo vincitur, & quò magis procul quis fugit: eò tutiùs eam vincit. Quare Apostolus, suadens resistere & pugnare contra reliqua vitia: dum ad hoc peruenit, ait: a *Fugite fornicationem.* hoc insinuans, quod fornicatio fugiendo vincatur: quæ fuga non est timiditas, aut pusillanimitas contemnenda; sed prudens & laudabilis fortitudo. quemadmodum magna fuit gloria Ioseph b *reliquisse in manu dominæ suæ pallium, & fugisse.* Contra libidinis impetum ait Sanctus Augustinus, apprehende fugam; si vis obtinere victoriam: nec tibi verecundum sit fugere, si Castitatis palmam desideras obtinere. Ne dicas volo potius in ipsa occasione manere, vt habeam quem vincam: hoc enim est desiderare Libi. Si dicas, te velle hostem tuum tenere captiuum: caue ne captiuus iste præualeat contra te: & vbi cogitabas 1.

Ser. 150. de tempore.

a *1. Cor. 6. 18*

b *Gen 39. 12.*

gloriosum obtinere triumphum, in æternum te præcipites contemptum. Quare nemo seipsum falsa securitate decipiat, nec viribus suis periculosè confidat: sed obediat Apostolo dicenti: *Fugite fornicationem*. Hoc igitur consiliū tutissimè impletur in Religione, quæ viros à fęminis separat; & Religiosas in suis monasterijs includit, ne possint cū viris cōuersari; & Religiosos separat à fęminarum communicatione, & familiaritate. Imò interdū secedūt in solitudines ac deserta, vt ab his occasionibus sint remotiores. Et licèt hoc non fiat: tamē ipsamet Religio vocatur solitudo, ac desertum spirituale: eius enim Professio est, esse in tali secessu ac recollectione; quam suis legibus ac Regulis optimè sępit ac munit.

2. MVLTVM ad id iuuant, qui in ipsa Religione sunt constituti ad custodiā huius horti cōclusi, & magno zelo tuendā Castitatē, quā Religiosi profitentur. Hi autē sunt Prælati, spiritus Magistri, Cōfessarij ac seniores; quibus reliqui parent, eosq; venerantur: suntq; c *sexaginta* illi *fortes ex Israel, qui lectulū Salomonis ambiūt: oēs tenētes gladios, & ad bella doctissimi: vniuscuiusq, ensis super femur suū propter timores nocturnos*. Hi nunquā dormiunt, sed vigilāt semper; nec arma sua deponunt, sed semper in manibus & in prōptu habēt; nec sunt in militia Tyrones, sed doctissimi & exercitatissimi Duces: nō solū ad hostes vincēdos, qui ipsos aggrediuntur; sed etiā insurgētes cōtra lectulū Salomonis, cuius ipsi sunt custodes: hoc est, congregationē Religiosarū animarum, in quibus verus Salomon Christus D. N. requiescit. Dæmones enim nō desistunt, Religiosos turbare tētationibus carnis, quas hic *nocturnos timores* appellat: eò quod vehemētiùs in nocte eos aggrediātur iacētes in lectuli quiete; aut ex tempore non præuisæ; aut pallio aliquo pietatis opertæ: quia, quòd sint fœdissimæ, student se occultare: pudet enim sese aperire, & laruā deponere. Sed strenui isti pugnatores ambiunt hunc lectulum, armisq; suis contra Dæmones vtuntur, tentatos ipsos adiuuantes monitis, consilijs, orationibus, varijsq; remedijs: quibus victores euadant. Quemadmodum enim ægrotus, qui domi suæ medicum habet, faciliùs curatur: eò quòd faciliùs ac frequentiùs morbi sui rationem ei reddere, & paroxismos incidentes aperire potest: & ipse medicus potest frequentius illum visitare, & videre ad oculum, quod refert infirmus; aptumque remedium tempestiue illi applicare: ita Religiosi, habentes in suis Conuentibus spirituales animarum suarum medicos, faciliùs curari possunt, quàm seculares: quia in promptu illos habent, vt suarum conscientiarum rationes eis reddant, suasque tentationes animique afflictiones aperire, & ad Confessionem, cū premi se vident, accedere; & medici ac Confessarij frequentius possunt eos alloqui, monere, animumque illis addere: & quoniam sibi notissimos habent: citiùs efficaciora adhibent remedia. Adde: quòd ipsa rationis redditio, & tentationis inhonestæ manifestatio, antidotum sit valde aptum:

c Can. 3. 7.

quo

quo adhibito illa euanescit: fugit enim luxuria humilitatem, quæ in his tentationibus aperiendis elucet.

HVIC claritati & apertioni tentationis, si obedientia coniungatur, adeò vtraque Dæmones terret, vt animæ lectulum adeò quietum relinquant, ac tranquillum: vt ipsimet tantam pacem habenti, fiat sibi suspecta. Quemadmodum euenit Sancto Dorotheo: qui verebatur deceptionem aliquam subesse ingenti tranquillitati, quam in hoc genere in se sentiebat: donec Abbas eius ei dixit: tranquillitatem illam, fructum esse claritatis & obedientiæ, cum qua erga suos Superiores agebat. Nam obedientiæ votum, si, vt oportet, custodiatur: est magnum Castitatis præsidium: sicut inobedientia contrà valde exstimulat, fouetque luxuriam. Si anima inquit S. Bernardus possidere cupit sui corporis terram, & pacificè regnare super suæ carnis membra: necesse est, eam mitem esse, suoque Prælato subiectam: talem enim experietur suum inferiorem: qualis illa erga suum fuerit Superiorem. Armatur enim creatura ad vlciscendam sui iniuriam Creatoris: & ideò nouerit anima, quæ rebellem sibi inuenit carnem suam, se quoque minùs quàm oporteat superioribus potestatibus esse subiectam. Mansuescat igitur ipsa & humilietur sub potenti manu Dei altissimi; subiecta sit Deo; & his pariter, quibus viæ eius habet obedire Prælatis: & continuò corpus suum inueniet obediens, & subiectum. Hoc ipsum confirmat Cassianus sententia omnium Patrum, qui erant in Eremo: qui dicebant, necesse esse Monachum valde seriò agere de mortificandis propriæ voluntatis actibus, ad continédas & vincendas effrenes carnis suæ appetitiones. Quod si oculos conijciamus in id, quod in paradiso cœlesti accidit, inueniemus, quàdiu Adamus & Eua perstiterunt in Diuini mandati obedientia, eos nullum sensisse motum indecétem, nec puduisse, quod se nudos viderent: eò quod caro esset spiritui subiecta, sicut ipse spiritus subijciebatur Deo. Statim tamen atque spiritus ex inobedientia (vt perpendit Sanctus Gregorius) contra Deum rebellauit: caro contra spiritum insurrexit, edendo multos sensuales motus. Cùm igitur in Religione fiat speciale votum obedientiæ Deo, & superioribus Religiosorum: si Religiosus fidelis est, in hoc voto reddendo, & custodiendo: aderit ipse Deus, vt non deficiat in custodia voti Castitatis: vt corpus & spiritus in obsequio sui Creatoris coniuncti sint & vniti.

3.

Serm. 1 omnium Sanctorum circa medium

Lib. 4 c. 8

Lib. 26. c. 13.

NEC minus præsidium votum paupertatis præstat voto Castitatis: redduntenim hæc vota sibi mutuò bonum, quod ab inuicem accipiunt. In confesso enim est (vt ait S. Chrysostomus) non potuisse promitti paupertas, nisi propter Castitaté: Coniugatos enim oportet aliqua bona possidere, vt status sui onera portare possint. Quare promissio Castitatis Religiosæ, quæ hominem liberat ab illo statu, facilitatem adfert ad paupertatis votum seruandum: & hoc reddit illi hoc bonum, quòd aufert illi occasiones labendi;

4. Lib. de virgin. c. 7

& impedimenta, quæ lædunt Castitatem: quia aufert illi diuitias, ac delitias, quæ sunt fomenta sensuum voluptatum: quemadmodum ignis imminuitur & extinguitur, si ligna auferantur, quibus ille alitur & fouetur.

5. HVC accedit, quòd Religio domet carnis insultus, vt magis sit subiecta dictamini rationis: vita enim Religiosa est vita crucis, & mortificationis continuæ; & Religiosi sunt in eorum numero, de quibus dixit Apostolus: d *qui sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitijs & concupiscentijs.* Quis autem magis censebitur esse Christi, quàm qui se obstringunt voto eum sequendi, eiusque perfectionem Euangelicam imitandi? Qui etiam magis mortificati; quàm qui propriam libertatem reliquerunt, vt voluntatē diuinam amplecterentur? Semper caro est in cruce: quia semper aliquid facit, in quo mortificatur. Crux est, paupertas, & abstinentia; crux, disciplina, & Cilicium; crux, vigiliæ & oratio; crux obseruatio Regularum; & crux, viuere iuxta voluntatem alienam abnegata propria, vt illam expleat. Quomodo igitur caro non erit casta, tot crucibus affixa? si e *inimicorum crucis Christi* (vt idem dixit Apostolus) *Deus venter est*: amicorum eiusdem crucis, hostis erit carnis illecebra, & indulgentia: ideoque perpetuum contra sensualitatem bellum gerunt. Ac propterea Sanctus Dionysius ait: quando „ Habitus Monacho tradebatur, postquam ille respondebat, se renuntiare vi- „ tæ coniugatorum, diuisæ; & cogitationibus, curisque diuisis hominum se- „ cularium: statim Episcopum signo eum crucis signasse: quæ mortificatio nem omnium Carnalium cupiditatum signat, in qua mortificatione debent se continuò exercere, vt sui status continentiam assequantur; & eadem obsignati sunt, ad eam conseruandam, & ab hostibus suis propugnandam. Imò addit: quòd abscinderent illis capillos capitis, in signum, quòd ipsorum vita deberet: esse purissima, absque fictionibus, superfluitatibus, & ornamentis, & elegantijs mundanis: vt solum aspirarent ad perfectam Christi crucifixi imitationem.

d Gal. 5. 24.

e Philip. 3. 19.

Eccles. Hier. c. 6.

§. II.

6. NOVIMVS etiam: Religionē esse scholā omniū virtutū, quæ sunt custodia & propugnatio Castitatis sororis suæ. Quæ (vt S. Chrysostomus ait) si sola esset, non posset se defendere: sed adeò bene stipata beneq; munita, est etiam tuta. Ac proinde in nullo loco tutior est, quàm in schola, vbi docetur, & in praxi habetur modestia, temperantia, mansuetudo, & Patientia, exercitiaque orationis, & meditationis: quæ copiosa cœlestia auxilia impetrant. Ac propterea solebat S. Hieronymus dicere: Castitatem difficile conseruari inter splendidas epulas. Ama studium Diuinarum scripturarum & non

Lib. de virgin. c. 86.

Epist 47. & 4.

& non amabis vitia carnis. Quid igitur de Humilitate dicemus, quæ adeò est huius status propria, ac potens ad protegendam Castitatem? Verum est, quod proximo capite dicebamus: a *aquilam grandem* superbiam scil. duabus suis alis volare ad *Libanum, & auferre medullam Cedri*: quia aufert spiritum castorum Religiosorum, vt & ipsam castitatem amittant. Qui tamen, si velint, facilè huic aquilæ resistent, eiusque alas abscindent: si inanes excellentiæ appetitus mortificent; seseque duro rudique pœnitentiæ & Humilitatis cortice obtexerint; ne cor penetrare, & spiritum ac deuotionem tollere valeat. a Ezech. 17. 1.

Qvod si videre libet præclarum exemplar victoriæ, quam obtinere potes Castitatem defendens in Sacro monte Religionis: audi, quid sponsus cœlestis dicat animæ castæ: b *veni de Libano, sponsa mea, veni de Libano, veni: coronaberis de capite Amana, de vertice Sanir, & Hermon, de cubilibus Leonum, de montibus pardorum*. quasi dixerit ei: tu sponsa, quæ habitas in Monte Libano, veni mecum deambulatum in hoc monte, & in alijs tribus ei coniunctis: vt in eis coroneris fragrantibus floribus, quos colligemus absque timore alicuius læsionis à leonibus, & pardis, sua cubilia & latibula in eis habentibus. Nec gratis, & absque fundamento hanc sententiam applicare possumus Statui Religioso, quem supra diximus significari per montem Libanum, ob candorem, & puritatem sanctitatis, quam tribus votis Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ profitetur; adiunctis alijs varijs exercitijs, & virtutibus: quæ vota significantur per reliquos tres montes Amana, Senir, & Hermon: quæ voces significant fidem, mutationem aut nouitatem, & dedicatum aut consecratum Deo. Tam enim tria vota, quàm reliqua Religiosa exercitia innituntur fidei; & tendunt ad mutationem & nouitatem vitæ, vt se Deo dedicent ac consecrent, discedentes à strepitu huius mundi. Vocat igitur Dominus noster Religiosam animam, non semel, sed ter; vt ambulet, & spatietur per hos montes, exercens varios actus Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ; & multos alios cæterarum virtutum iuxta suas Regulas. Qui actus tanquam flores sunt fragrantes, & sponso cœlesti suaues ac iucundi: ex quibus serta texit & coronas, quibus sponsam suam coronat, ob insignes & illustres victorias, quas eis exercendis promeretur: ita vt nec rugitus & terrores siue tentationes Dæmonum eam terreant: qui leonum & pardorum more hos montes frequentant, vt Religiosis in eis ambulantibus sint molesti, eosque deuorent. Nam Diuinæ vocationis gratia & Christi Domini nostri Societas frequentibus suis inspirationibus, eos protegit, animat; & ad victoriã de suis hostibus obtinendam adiuuat.

7. b Cant. 4. 8. In infimat Mari. De. Rio.

8. NEC iuuat parum exemplum aliorum Religiosorum, eandem Castitatem sectantium, nam alij alijs eam persuadent operibus potius, quam verbis: ostendentes (vt ait Sanctus Basilius) possibile esse, imò facilè ac iucundum, quod multarum personarum Congregatio diuersarum ætatum & complexionum seruat. Et quid aliud dicunt tot virgines, & iuuenes in Religione custodientes Castitatem: nisi quòd alij similes sancto Augustino in quadam visione, quam habuit, dixerunt: Nunquid non poteris tu, quod isti & istæ possunt? aut isti & istæ possunt esse continentes proprijs viribus, & non potius gratia Dei sui? Proijce igitur te in eum confidenter: eius enim auxilio poteris continentiam seruare, quam tot alij seruant.

Reg. 17. ex fusis

Lib. 8 confess. c. 11.

9. DENIQVE quemadmodum Christus Dominus noster renuntiantibus ipsius amore diuitijs promisit centuplum, propter quam promissionem fit iucundum illas deserere: ita eiusdem amore relinquentibus vxorem, & filios; & renuntiantibus nuptijs idem centuplum promisit: quibus, tantas spiritûs delitias, totque subsidia ad perseuerandum in continentia largitur: vt hæc fiat centies iucundior, ac suauior ipso matrimonio. Nam (vt ait S. Macharius) si vxoris amor adeo est vehemens, vt vir libenter *relinquat patrem & matrem vt adhæreat vxori suæ*: cur non amor Dei ita erit vehemens, vt faciat, eum libenter deserere vxorē; vt conuersari liceat cū ipsomet Deo? Iure optimo Sanctus Ephrem in laudem huius virtutis exclamat: O Castitas, mater dilectionis, & Angelicæ vitæ ratio! O Castitas, quæ homines Angelis similes reddis! O Castitas, quæ cor possidentis te læntificas, & animæ ad cœlestia alas adiungis! O Castitas, quæ spiritale gaudium paris & mœrorem aufers! O Castitas, quæ passiones minuis, & animum a perturbationibus liberas! O Castitas, quæ rosæ instar, in medio animæ & corporis floces; vniuersamque domum odoris fragrantia reples! O superna Castitas, quid de tua dicam dulcedine? Tu enim es d *ros & pruina decidens super terram*, & præcedens pluuiam *Man*, cuius dulcedo tanta erat, vt nemo nosceret, nisi qui delibabat. Tu enim concupiscentiarum ardorem, Diuinæ gratiæ, quæ te comitatur, rore mitigas & restinguis: te autem sequitur Man dulcedinis cœlestis, cuius præstantia adeò est excelsa ac diuina, vt solus eam nouerit qui ipso opere degustat. O anima, si pretiosam hanc Castitatis Margaritam habere cupis, amplectere Religionem: vbi illa erit tuta. Ne tali igitur incuria & contemptu rem adeò pretiosam afficias: vt eam colloces in loco, in quo minus erit tuta; & vehementius impugnabitur. Quis (ait Cassianus) in huiusmodi conflictibus versatur, qui non interdum vulnus accipiat? Si igitur tales congressus in mundo sunt frequentiores, magis que horrendi cur non refugis ad Religionem, in qua maior est securitas, & vis maior ac fortitudo ad victoriam de eis obtinendam. Quòd si dixeris etiam Religiosos aliquando impingere: respondebo cum Sancto Chrysostomo: d multo

Homil. 4.

c Gen. 2. 24.

Serm. de Castit.

d Exod. 16. 14.

Num. 11. 7.

Collat. 12. c. 12.

Lib. 6. c. 4.

In Apolog. pro Statu Monast. Lib. 3.

frequentiùs & grauiùs accidere fecularibus: &, qui in Religione labuntur, citiùs refurgere; & paucorum in ea lapfum occafionem effe maioris fecuritatis multorum;qui ex alieno damno cautiores fiunt,magifque humiles;& attenti in adhibendis multis medijs, quæ in Religione ipfa habent, vt non fuccumbant.

CAPVT X.

CLAVSVRA RELIGIOSA AD CASTITATIS CVSTOdiam; & cautela in agendo cum fæminis, & iunioribus.

CVM IN RELIGIONE NON CESSENT pugnæ, eò quòd Dæmon cibum hunc electum maximè efuriat:expedit Religiofos in promptu habere documenta,in Tractatûs fecundi capitibus 9.&10. pofita, & remedia adhibere,quæ in ipfa funt Religione; & infinuauimus in rationibus mortem capitis proximi;& nominatim dare operam, vt Religiofi agentes cum fæminis; aut Religiofæ cum viris, has tres conditiones obferuent.

PRIMA EST,vt id faciant cum facultate & approbatione Prælatorum; nullo verò modo contra eam: inobediens enim nunquam cantabit victoriam. 1.
Secunda eft,vt hæc licentia & facultas petatur ex neceffitate, & caufa aliqua legitima; non autem propter oblectationem, aut fenfuale folatium. Si enim hoc quæratur, etiamfi Prælatus facultatem det, annuatque petenti: non erit illa fecuritas,quam adfert vera obedientia: cum in hoc potiùs fuã faciat voluntatem, quàm Prælati. Et hinc oritur *tertia* conditio, & quidem magni momenti: vt Religiofus,quod in ipfo eft, auerfionem potiùs & repugnantiam habeat ad huiufmodi colloquia; ideoque,quicquid poteft faciat vt ea excufet; eoque folo nomine acceptet,quòd intelligat, Deo id placere; & Prælatus id approbet: quia neceffitas,aut Charitas,aut officium id exigit. Nam tunc locum habet,quod Sanctus Gregorius dixit: perfectam obedientiam in rebus delectabilibus non debere aliquid habere de fuo; fed omnia debere effe Dei,ex fe autem potiùs refiftentiam & auerfionem habẽdam:nam tunc fecuritatem futuram,afiiftente diuina protectione ad Caftitatem in occurrentibus periculis tuendam. Quemadmodum euenit cuidam iuueni Monacho,qui cùm à fuo Abbate mitteretur in Ciuitatem,timẽs valde imbecillitati fuæ,petebat humiliter, ne mitteretur, neque tali periculo exponeretur: fed quoniam neceffitas vrgebat, iuffit Abbas ire confidentem Domino, qui non effet ipfum deferturus. Et ita euenit:nam cum filia hofpitis,ad quem diuerterat, ipfum aggrederetur,& ad peccatum inui-

Lib. 25. Mor. c. 3.

taret: Monachus, eleuatis in cœlum oculis, dixit: Deus Patris mei adiuua me. Et in momento Angelus Dei adfuit, qui inde eductum constitu t in cella ipsiusmet Abbatis, & patris Spiritualis: eripiens eum à periculo, in quod non sponte sua se coniecerat, sed ex obedientia, & propter necessitatem in illud inciderat.

2. Ex quo licet deducere causas, ob quas aliqui Religiosi aut Religiosæ, misere incidunt in huiusmodi occasiones, in quibus valde [illegible] & maculantur. Alij enim propterea cadunt, quòd conuersationem & colloquia talia quærunt propter merum solatium: exeunte scilicet Religioso ad fœminam aliquam visitandam; aut Religiosa admittente sæcularis viri visitationem, non ob aliam causam, quàm vt garriant, & leuiter vaneque sese illo tempore recreent. Incutit certe metum quòd Sanctus Basilius cuidam Monacho dixit, exhortans eum, ne in publicum prodiret: egressus inquit es è cella tua? ibi continentiam reliquisti. Ob periculum scilicet, cui te exponis eam amittendi; & laqueos, quos tendet tibi mundus: & minimum, cum reuerteris, nõ venies tam fortis, atque exiuisti. Hoc Sanctus hic dixit ad eos reprimendos, qui leuiter & absque iusta causa exeunt. Quod si oculos ad Religiosas conuertamus: quid aliud est Monialis in Locutorio cum viro sæculari: quàm Eua in Paradyso cum serpente super arborem scientiæ boni & mali colloquia miscens, & noua curiosaque audiens, quæ in ipsius graue damnum cedant? Fugiat igitur huiusmodi serpentes; & has curiositates mortificet; si vult esse firma, & à lapsibus libera.

ALII labuntur, eò quòd aduertentes suum periculum, cùm obedientia in huiusmodi occasionibus eos exponit: nolunt Prælato suam imbecillitatẽ aperire, existimantes, se honoris sui iacturam facturos. Quem honorem cùm pluris faciant, quàm animam: permittit Deus, vt tum anima in culpam impingat, tum honoris iacturam faciant, vt hac ratione anima resurgat, & agnoscatur periculum ac debilitas, quam honoris studium tegebat. Alij impingunt eò quòd in occasione etiam innocenter constituti, non statim recurrunt ad orationem cum humilitate & fiducia in Deum & in sancta Obedientia. Si enim hæc adesset: non deesset Deus verbo suo; & statim mitteret è cœlo sanctum suum Angelum, mansurum cum ipsis in fornace Babylonica, ne comburantur; aut eos inde deducturum in locum tutiorem: vt impleatur quod scriptum est: a *Vir obediens loquetur victoriam*, triumphans de hostibus, qui ipsum, suam obedientiam exequentem, aggrediuntur.

a Prou. 21. 8.

3. HVIC documento alterum addamus summi momenti: vt Religiosi aut Religiosæ assuescant suæ Professionis exercitijs: reponentes suam delectationem & solatium in ipsa recollectione, quam profitentur. Propterea enim apte conuenit Religioni, quod dicitur in Canticis, quod sit b *hortus* bis *conclusus*, & *fons signatus*. Duo enim vota Castitatis & Paupertatis sunt, quasi

b Cant. 4. 12.

duæ

duæ feræ, aut fepes huius horti: cuius flores & fructus funt exercitia virtutis, quæ Regulæ in materia horum votorum præfcribunt. Obedientiæ autē votum eft figillum fontis intra hortum manentis. Obedientia enim obfignatur quicquid à voluntate & libero arbitrio procedit. Et quemadmodum figillum nouam addit fecuritatem rei, fub illo inclufa (ficut c *Rex Darius regio fuo annulo lacum obfignauit*, in quem Daniel fuerat coniectus) ita votum obedientiæ reliqua duo tuta, & fecura reddit: & per illud tanquā per aquæductum fluit aqua gratiæ ac deuotionis, quam Dominus Religiofis communicat. Qui nullum alium fructum comedere; nec florem alium olfacere debent, quàm ex hoc horto; nec aliam aquam bibere, quàm ex hoc fonte fluentem: hic enim cibus & potus fufficiet ad ipfos fatiandos. Et quocunque iuerint, & vbicunque manferint femper debent huiufmodi fepes & feras cu fuo fignaculo (quod eft Regium Chrifti Domini noftri fignaculum) habere: cuius obedientiâ obfignari debent omnia eorum opera, vt tuta fint ac fecura, iuxta illud Canticorum: d *Pone me vt fignaculum fuper cor tuum, vt fignaculum fuper brachium tuum*: vt & affectus & opera tua meis correfpondeant. c Daniel 6. 17. d Cant. 8. 6

4. Debet præterea hortus effe bis conclufus, duabus fcilicet claufuris; alterâ exteriori, qua libenter domi maneat, & inuitus exeat; alterâ interiori, qua occludantur portæ fenfuum, oculorum, aurium, & linguæ: ne aditus pateat Dæmonibus, ad auferendos flores, & fructus huius horti. Vtraque autem claufura magis adhuc eft neceffaria fæminis Religiofis: quarum claufuram reformauit & coarctauit facrum Concilium Tridentinum, valde feuerè, ne earum Caftitas, quæ imbecillior eft, periclitaretur. Virgines, ait Sanctus Ambrofius, imitari debent fuam Reginam, quæ cum effet trium annorum, recepit fe, & claufit in templo. Et quando Angelus eam falutauit, inuenit in domo fua inclufam: vbi nullus hominum poffet eam videre. Et cum ex Dei infpiratione opus effet cognatam fuam Elizabetham vifitare, e *abyt cum feftinatione*, vt citius perueniret, & in eius domo etiam effet inclufa. In domo (ait Sanctus Ambrofius) fera, feftina in publico. nam claufuram femper habebat in votis: exitum autem, cum aliud facere non poffet: vt fcilicet obedientiæ & Charitatis legibus pareret. De fponfo ipfo cœlefti dicitur, quod fit f *flos campi, & lilium conuallium*: quia nimirum paratus eft, & expofitus, vt omnes in fuam vtilitatem ipfum accipiant, & fruantur: de ipfa verò fponfa dicitur, quòd fit lilium horti, quò folus fponfus ingreditur, vt illud colligat. Seff. 25. c. 5. de Regularibus. Lib. 2 in Lucam. e Luc. 1. 3; f Cant. 2. 1.

Caftitas enim virginum foli Chrifto debet referuari. Et quemadmodum lilium amittit fuum candorē & pulchritudinem, quando manibus tractatur: ita virginitas fplendorem & pulchritudinem fuam amittit, fi difcurrat per plateas, & hominum manibus contrectetur. Et vt Tertullianus aduertit, Lib. de doctrina virginit.

virgi-

virginalis puritas aliquod patitur detrimentum ex eo ipso, quod videatur: præcipue cum eadem occasio, qua ipsa videtur, etiam efficit, vt ipsa videat. Et vt S. Basilius ait: oculi sunt quasi manus incorporeæ, & inuisibiles, quæ radijs suis contrectant, defædant, ac lædunt Castitatem. Quamobrem piæ ac sanctè in recollectioribus monasterijs Locutoria ipsa ita sunt disposita, vt nec videre ipsæ possint, nec videri. Sed & intra ipsas portas aliud documentum maximi momenti est seruandum. Cùm enim Religio innixatur charitati fraternæ, & cordium coniunctioni cum vero spirituali amore: solet accedere Dæmon, vt in carnalem illum conuertat, fouens particulares aliquas amicitias, quibus multum inest sensualitatis, contra puritatem, quam perfecta Castitas exigit. Nam (vt supra ex S. Basilio retulimus) spiritualis & sensualis amor valde prope habent portas, etiam vbi non est sexus diuersitas. Ita vt qui existimant se ingredi in domum prioris, inueniat se immersum in posterioris domo. Quare necesse est, valde attendere, vt euellatur ex corde quicquid sensuale miscebitur spirituali. Debent enim Religiosi sicut nautæ diligentè dare operam, vt animæ nauis sit bene solida, & ita accommodata vt nulla sit rimula, per quam vel guttula aliqua sensualis ad Creaturam aliquam amoris possit penetrare. Quod si contingat intrare: arripiendum est instrumentum ad eam exhauriendam accomodatum: mortificatio scilicet cum magno spiritûs feruore: vt solus & purus Iesu amor viuat in eorum cordibus: ita vt illo colligentur & coniungantur reliqui omnes amores, & affectus. Iuxta illud Sancti Augustini: per continentiam colligimur & redigimur in vnum, à quo in multa defluximus. Minus enim te amat, Deus, qui tecum aliquid amat, quod non propter te amat.

Tract. 2. c. 9.

Lib. 10. confess. c. 29.

AD HOC idem propositum adfert S. Basilius aliqua monita circa cautelam habendam in agendo cum ijs, qui paruæ sunt ætatis: sed existimaui illa prætermittere, ne in hac materia ad singularia & minuta descendamus: satis fore existimans, si vnum proposuero, quod tum in se multa complectitur: tum est summi momenti ad tuendam ipsam Castitatem, vt scilicet quisque magno & generoso animo constituat, summè fugere quamcunque rem, quæ ipsam Castitatem aliquo modo maculet, etiamsi res in se parua videatur: nec vnquam leuem iudicare culpam, quam sciens & volens admittit. eo quòd ordinariè sit ingens periculum, quod in talis culpæ natura interna latet. Misera enim nostra caro est tanquam fomes aut sulphureus puluis, delectatio autem sensualis est sicut ignis, cuius quælibet scintilla in illum decidens, si aduertenter hærere permittatur, inflammat & comburit. Quare qui adeo est arrogans & parum cautus, vt apertis oculis, & sciens volensque talem hostem in suam admittat domum, & in ea hærere permittat, iudicans, se posse illum intra limites continere in re, quam iudicat esse paruam: cito experietur manifestam Dei desertionem, vt deceptionem suam manifestam deprahendat.

Nam,

Nam, vt Ecclesiasticus dixit, à g *scintilla vna* parua ingens *augetur ignis*, qui eius animam comburat. Et Nazareus Deo cõseruatus, qui oblectatur vuarum granulis comedendis, sciens id esse contra legem: quia tamen rem iudicat paruam, parui eam transgressionem facit: cùm minus cogitauerit, placebit etiam h *Vuas recentes & siccas comedere*; *& vinum bibere*; vt, quod prius non cogitabat, etiam inebriatum se videat: talis enim temeritas talem meretur desertionem: *&* i *qui suum amat periculum* (vt dixit Ecclesiasticus) *in illo peribit*, cum irreparabili suo detrimento. Et k *qui ita spernit modica* cum tanto suo periculo *paulatim recidet* in illud, vt sententiam Saluatoris subeat dicentis: l *qui soluerit vnum de mandatis istis minimis, & docuerit sic homines, minimus vocabitur in regno cœlorum.* Quod, vt Sanctus Augustinus explicat, significat, non intrabit in regnum cœlorum. Omnes enim qui illud ingrediũtur sunt magni: & peccatum, quod quis exiguum iudicabat: in Dei iudicio iudicatum est magnum, attentis omnibus eius circumstantijs. Ament igitur Religiosi Castitatem, & puritatem Angelicam, quam profitentur: quæ scienter & aduertenter non admittit maculam, etiam quæ valde parua videatur. Vt enim supra dicebamus, in veste adeò candida & pretiosa qualibet macula magnam adfert fœditatem, & turpitudinem.

g Eccli. 11. 34.
h Num. 6. 4.
i Eccli. 3. 27.
k cap. 9. 1.
l Matt. 5. 19.
Lib. de ser. Domini in monte c. 15.
Tract. 2. c. 11.

CAPVT XI.

VOTVM OBEDIENTIAE, ET EXCELLENTIAE AC vtilitates eius in genere, in omnibus quæ Deus præcipit.

TERTIVM RELIGIONIS VOTVM, quod est obedientiæ Prælatis exhibendæ, præstat (vt supra cœpimus dicere) reliquis duobus: nõ solum in eo quòd offerat Domino nostro aliquid pretiosius, quam illa; sed etiam, quòd (vt ait S. Thomas) illa in se includat, multaque alia super addat. Nam & paupertas & Castitas sunt etiam Obedientiæ materia: præter illa, quæ leges ac Regulæ præscribunt, & Prælati iniungunt. Quamobrem in aliquibus Religionibus Professio fit, expresso solo vota Obedientiæ iuxta Regulam; compræhenduntur enim hoc voto reliqua duo. Cùm igitur hæc virtus præcipua sit, & ad plura in vita Religiosa sese extendat: operæpretium erit hic explicare quicquid ad eius perfectionem pertinet, tam in genere, quàm in particulari huius Statûs. Notum est enim huius virtutis in genere munus esse, implere præcepta Superioris, quicunque ille sit: relinquendo, si opus est, proprium sensum & voluntatem; vt impleat, quod ille vult, & mãdat. Cùm autem duplex sit Superior, Deus scilicet, & homo: ita est duplex modus Obedientiæ. Prima & præcipua inducit ad implenda Præcepta

Tract. 3. c. 5.
2. 2. q. 186. a. 8. & q. 104. a. 3.
S. Bene d. B. Carthusian. & S. Domini.
Vide Azor lib. 2. c. 4.
S. Thom. 2. 2. q. 104. a. 2.

Dei, in quibus Diuina eius voluntas elucet: quæ prima est & suprema Regula omnium creatarum voluntatum; quæ innotescit creaturis ex Præceptis, quæ ille ponit in materia omnium virtutum: licet non in omnibus earum actibus: quemadmodum in decursu inferiùs dicemus. Altera Obedientia exhibetur hominibus superioribus, authoritatem habentibus ab ipsomet Deo; qui per eos gubernat, & aliqua Præcepta præscribit: volens vt eis obediatur. Hæc igitur virtus inclinat illorum subditos, ad exequendum quicquid illi iubent, quod non aduersetur ijs, quæ Deus in sua lege seruanda præscripsit. Nam, vt Apostoli dixerunt: a *Obedire oportet Deo magis quàm hominibus.* Quare nunquam faciendum est quod homines iubent, si aduersatur ijs, quæ iussit Deus. Sicut inter ipsos homines potius obediendum est Prælato Superiori, quàm inferiori potestatẽ ab eo accipiẽti: nec inferiori est parendum in eo, quod præcipit contra mandatum superioris. Ex quo fit, vt secunda hæc Obedientia primam semper includat, eidemque ita innitatur, vt ex vtraque fiat vna valde perfecta. Cuius excellentias & vtilitates ad breuem hic summam redigemus, vt pro meritis æstimetur.

a Act. 5. 19.

PRIMVM, HAEC OBEDIENTIA (vt ait Sanctus Thomas) fundamentum est & causa nostrorum omnium meritorium: nihil enim apud Deum habet meritum, nisi quatenus Diuinæ eius voluntati est conforme. Et in hoc sensu ait Sanctus Augustinus: nihil æquè Deo placere atque Obedientiam. Hæc summa est, & vnica virtus in nobis: & sola præstat cæteris omnibus. Quidquid enim boni fit, nisi proueniat ab Obedientia, procedit à Superbia: nisi enim fiat ad placendum Deo: fit ad placendum sibi, aut alijs hominibus: ideoque mera erit vanitas, & propriæ voluntatis inordinatio. Hinc igitur licet laudes huius virtutis auspicari: ex conexione quam habet cum Charitate omnium Regina, & præcipuo nostrorum meritorium fonte: quæ consistere non potest absque comite obedientia: ita vt quò gressu amare crescit, etiam crescat Obedire. Ideoque b *Iustorum nationem* ait Ecclesiasticus, *esse obedientiam & dilectionem.* Obedientia præcedit tanquam dispositio dilectionis; hæc vero profert postea cum maiori perfectione fructus ipsius Obedientiæ, iuxta illud quod Christus suis Apostolis dixit: c *Si præcepta mea seruaueritis; manebitis in dilectione mea, sicut & ego Patris mei præcepta seruaui, & maneo in eius dilectione.* Et Sanctus Ioannes ait: d *qui seruat verbum eius, verè in hoc Charitas Dei perfecta est.* Quod si adeo magnifica sunt quæ diuina scriptura dicit de Charitate: quã erũt præclara quæ illa sentit de obedientia, ex qua Charitas adeò depẽdet; & in qua adeò illa eminet, ac elucet.

2. 2. q. 104. a. 2. Serm. de Obedien. & Hum. Tom. 9. ad finem.

1.

b Eccl. 3. 1.

c Ioan. 15. 10.

d 1. Ios. 2. 5.

2. QVOD facilè licet intelligere ex opinione & æstimatione, quam ipsemet filius Dei de illa habuit: siquidem dixit: e *Non quæro voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me:* & iterum: f *descendi de cœlo; non vt faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me.* Et quamuis mundi redemptio

e Ioan. 5. 30. f c. 6. 38.

esset

esset opus adeò excelsum, & præclarum:non tamen venit propter excellentiam,quam opus illud in se habebat;sed,quia Pater eius voluit,vt opus illud in se susciperet:cuius obedientiæ executio fuit altissimus finis eius in mundum aduentûs.Ideo g *ingrediens mundum*(vt Apostolus perpendit)statim illud psalmi dixit: *Ecce venio:in capite libri scriptum est de me, vt faciam,Deus,voluntatem tuam.* In quibus verbis tertia insinuatur excellentia Obedientiæ. g *Hebr.*10 5. *Psal* 39. 7.
3.
Liber enim ille,cuius hic fit mentio, est æternæ prædestinationis, in quo omnes huius Domini excellentiæ,officia,& opera sancta,ac prodigiosa quę facturus erat,scripta erant.Quorum primum ac præcipuum,quod reliquorum veluti summa quædam erat,fuit æterni sui Patris voluntatem exequi in omnibus, quæ ille iuberet:ponens eius legem & præcepta in medio cordis sui,tanquam rem maximè sibi charam, & quam maximi ipse faceret. In cuius rei fidem,statim in primo suæ conceptionis instanti, hanc sui fecit oblationem, promittens, vt supra diximus,exequi quicquid Pater mandabat. Ac propterea gloriabatur, quod Pater corpus & animam ei dedisset bene propensa & apta,ad exactè obediendum:*corpus*,inquit,*aptasti mihi*,vel:*aures perfecisti mihi*.Corpus quidem,vt ferre posset,quæ iubebas;& aures ita perfecisti,vt anima,tua præcepta audire & exequi posset. Quomodo ergo amplius virtutis huius excellentia extolli,& exagerari potest: quàm quòd Filius ipse Dei adeò de ea glorietur; & quòd Liber Prædestinationis eadem sit tantopere exornandus? Gaudeat itaque Religiosus: quòd pignus habeat suæ in cœlum prædestinationis:& intelligat,in principio Libri illius scriptam esse Obedientiam,quam exhibere debet Deo,suisque Prælatis,tanquā generali medio, in quo reliqui actus modo quodam continentur, quibus promereatur gradus sanctitatis, & gloriæ, ad quos est prædestinatus. Sibi etiam persuadens,Deum per gratiam vocationis daturum ipsi corpus & animam apta & propensa ad obediendum in omnibus,quæ ipsi iniungentur. Et cum hoc sensu, statim atque Religionem ingreditur, dicat Deo: Ecce venio, non vt faciam voluntatem meam, sed tuam: cuius sanctam Legem colloco in medio cordis mei,tanquam rem mihi maxime charam; & quam in hac vita plurimi facio.Quod si,vt promittit,exequetur:erit è fœlicissimo numero prædestinatorum,h *quos* (vt Apostolus dixit)*prædestinauit Deus conformes fieri imaginis filij sui*,imitantes in omnibus eius Obedientiam. h *Rom.* 8. 29.

Ex His licebit reliquas huius virtutis excellentias deducere: quæ sensim generat in anima reliqua prædestinationis media, inseritque in eadem(vt S.Greg.dixit)reliquas virtutes. *Lib.* 35. *mor. c.* 12
4.
Tum quòd illa præcipuum auferat impedimētū omnium virtutum ad suos actus exercendos,hoc est propriam voluntatem, omnium radicem peccatorū:Et sic cordis nostri ager bene cultus,ac dispositus remanet ad plantas omnium virtutum recipiendas:tum quòdObediētia potestatem & actiuitatem suam extendat ad omnia,quæ sunt volūtatis Dei:

quæ in omnium virtutum exercitijs elucet. Vt autem Deo ipsi placeat, & quòd ipse vult exequatur: eas excitat, & vrget, ne otientur; sed suas actiones ita faciant, vt integræ sint ac perfectæ. Ac propterea ipse Christus Dominus noster Obedientiam appellat cibum, & animæ nutrimentum, dicens Apostolis suis: i *Meus cibus est, vt faciam voluntatem eius qui misit me: vt perficiam opus eius.* Quemadmodum enim cibus corporis in omnia eius membra & partes corporis distribuitur, vt cuique det nutrimentum necessarium: ita obedientia alimentum est potentiarum & sensuum boni Religiosi, omniumque virtutum, quæ in eius anima sedem suam habent. Nam cū ea oculi aperiuntur & clauduntur; lingua loquitur & tacet; pedes ambulant & sistunt; voluntas & appetitus diligunt & oderunt; intellectus & phantasia sua opera exercent, & ab eis desistunt. Quæ omnia, cùm ab hac virtute obedientiæ diriguntur, sunt cibus valde substantialis, conseruans, augens, ac perficiens vitam gratiæ; magnumque robur & fortitudinem adfert, ad omnia huius status exercitia præstanda. Quare etiam per ipsam Obedientiam saturitas illa obtinetur, de qua ipse Christus dixit: k *Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam: quoniam ipsi saturabuntur.* Si enim esuris, ac sitis omnes virtutes, quæ nomine Iustitiæ continentur: hoc solo quod Deo eiusque ministris obedias: saturaberis, & votorum tuorum fies compos. Si esuris sanctitatem: obedias, & Sanctus eris; si deuotionem sitis: obedias, & pius ac deuotus euades.

i Ioan. 4. 34.

k Matth. 5. 6.

§. I.

SED quoniam cibus Obedientiæ (vt Sanctus Bernardus ait) austerus est, & carni insipidus est; ideoque condimento aliquo opus habet, vt mollescat & sapiat, quo possit cum voluptate comedi: condimentum hoc est sapientia cælestis, iucunda scilicet & grata Dei scientia cum eius gratia, deuotione, & solatijs cœlestibus. Quæ scientia est sicut illud a *lignum, quod,* cùm *Moyses misisset in aquas amaras in dulcedinem versæ sunt*; & sicut b *farina,* quam *Elisæus misit in ollam, & non fuit amplius quicquam amaritudinis in olla.* Nec est vlla Obedientia carni adeò amara, & hominis spiritui insipida, quę sale diuinæ Sapientiæ, cœlestisque solatij condimento non dulcescat, fiatq; sapidissima. Sed quis diuinam hanc sapientiam obtinebit? aut qua ratione licebit eam comparare?

Serm. de Obedi. Patient. & Sapientia.

a Exodi 15. 5

b 4. Reg 4. 41.

5. HAEC igitur est alia insignis huius virtutis excellentia, quòd cœlestem Sapientiam impetret, quæ illam faciat iucundam. Nam (vt idem S. Bernardus dixit) delectatio & iucunditas contemplationis, quæ est actus Diuinæ Sapientiæ, non alteri quam Obedientiæ debetur. Hanc ait S. Gregorius, esse pretium, quo aurum illud à Deo emimus, de quo ipse cuidam Episcopo dicebat: c *suadeo tibi emere à me aurum ignitum probatum: vt locuples fias.* Aurũ,

Serm. 46. in Cantic.

Lib. 4 mor. c. 13.

c Apoc. 3. 18.

inquit, emimus, cùm accepturi sapientiam, prius Obedientiam præbemus. Sic enim Ecclesiasticus dixit: d *Fili, cócupiſcés Sapientiam, conserua Iustitiam,* eiusque mandata; *& Deus præbebit illam tibi.* Ne prætendas paupertatem: nam in potestate tua est pretium Obedientiæ: neque Deus cuiquam aliquid præcipit, nisi quod implere possit: & hoc pretio, si vis, comparare potes aurum sapientiæ cœlestis, accensæ igne Charitatis, & vitæ innocentia purificatæ. Vnde tanta prouenit dulcedo: vt propriæ voluntatis mortificationem valde iucundam reddat; quò possit Diuinam implere. Quia Deus implet etiam, quod per Isaiam promisit neganti propriam voluntatem, vt ipsi obediret. e *Tunc*, ait, *delectaberis super Domino: & sustollam te super altitudines terræ, & cibabo te hæreditate Iacob Patris tui.* Quod licèt præcipuè impleatur in cœlo, vbi abnegantes hic suam voluntatem, vt obediant diuinæ, sustentabuntur cibo Diuinitatis cum summa saturitate & lætitia: datur tamen bona eius pars etiam in hac vita. Propterea enim Saluator noster iussit à Patre suo peti, vt f *fiat eius voluntas in terra, sicut fit in cœlo*: vt dulcedine illa cœlesti etiam in terra reficiamur; & sapor, quem cibus hic in cœlo habet, etiam in terra percipiatur. Et quemadmodum Pater noster cœlestis in omni quidem est loco, sed singulariter in cœlis, vbi suam omnipotentiam, Sapientiam, & bonitatem ostendit; satiando, consolando, ac delectando Beatos: ita etiam est singulariter in perfectè obedientibus, quos Obedientia conuertit in cœlos ipsius Dei, qui indicia suæ præsentiæ dat multa, cùm multos eis exhibet fauores.

d Eccli. 1. 33.
e Isai. 58. 14.
f Matt. 6. 10.

6\. Ex quo apparet: per hanc Obedientiam obtineri experimẽtalem cognitionem Dei, & eiusdem magnalium, ac mysteriorum: tanta certitudine fidẽ eorum excitãtẽ & illustrantem, vt animam vehementer recreet, summamque pacem & gaudium ei adferat ex eorum cognitione & sensu. Ac propterea Christus Dominus noster dixit: g *Si quis voluerit voluntatem eius qui misit me facere: cognoscet de doctrina mea, vtrum ex Deo sit*: significans (vt dicunt SS. Cyrillus & Chrysostomus) obedientem Dei mandatis obtinere lucem ad intelligendum, quod ipse reuelat; & ipsa experientia percipere: esse Dei, quod Fides docet; talesque effectus propter suam Obedientiam in se sentire, vt manifestent: Deum esse illorum Auctorem. Et eandem ob causam dicebat Dauid de seipso: h *Super omnes docentes me intellexi: quia testimonia tua meditatio mea est.* Et *super senes intellexi: quia mandata tua quæsiui.* Et *à mandatis tuis intellexi*: quia scilicet illa fuerunt mihi tanquam Magistri, qui intellectum meum illustrarunt: vt tua mysteria intelligerem. Nam (vt ait Sanctus Bernardus) aspectus hic & cognitio adeò perfecta incipit ab auditu, per quem non solum Fides, sed etiam Obedientia ingreditur. De qua dicitur: i *Dominus Deus aperuit mihi aurem, & ego non contradico.* Et k *Beati qui audiunt verbum Dei & custodiunt illud*: nam, qui illud custodiunt, videbunt, quam suauis sit Do-

g Ioan. 7. 17.
In Ioan. c. 43.
Homil. 48. in Ioan.
h Psal. 118. 99. & 104.
i Isai. 50. 5
k Luc. 11. 28.

minus, cui obediunt. nam sic implent, quod dictum est sponsæ: l *Audi filia, & vide*: quasi ei dixerit: audi, vt videas: qualis enim erit tua Obedientia, talis erit & tua visio, siue aspectus. Ita vt dicere possis: m *sicut audiuimus, sic vidimus*: & ad mensuram eius, quod audiuimus, & cui obediuimus, fuit quòd vidimus, ac degustauimus.

l Psal. 44. 1.
m Psal. 47. 9.

Ex hac obedientiæ excellentia alia oritur vtilissima: quòd scilicet magnam excitet in Deum fiduciam: ac proinde efficit, vt orationes exaudiantur, & feliciter expeditiantur. Qui enim vocem Dei audit: dignus est, cuius vocem Deus quoque ipse exaudiat, iuxta illud Sancti Ioannis: n *Si cor nostrum non reprahenderit nos, fiduciam habemus ad Deum: & quicquid petierimus, accipiemus ab eo: quoniam mandata eius custodimus, & ea quæ sunt placita coram eo, facimus.* Est enim Deus valde beneuolus ac liberalis, & libentissimè facit, quod videt placere ei, qui facit, quod ipsi placet; datque, quod petit, implenti, quod ipse iubet. Ac propterea Sanctus Eusebius Emisenus ait: quanto obedientiores fuerimus Præpositis & Patribus nostris: tantùm obediet Deus orationibus nostris. Idem etiam insinuat Scriptura sacra de Iosue, qui fuerat obsequentissimus Moysi, cuius erat minister; & ipsi Deo in omnibus, quæ ei præcipiebat. qui cùm dixisset: Sol & Luna ne moueamini: statim Sol & Luna steterunt: o *obediente Domino voci hominis*, eò quòd homo obedierat voci Dei. Et ita S. Bonauentura ait: Quò quis in obedientia magis profecerit: eò Deus magis eum exaudiet; & creaturæ ad obediendum homini destinatæ, subiectæ illi erunt, & seruient. Idem confirmat Sanctus Gregorius in suis dialogis admirabili quodam exemplo S. Florentij, qui Deum habebat quasi ad nutum, vt obtineret quicquid petebat. Cuius rei reddens rationem, ait: "Quid mirum, si Florentius in prece sua citius audiebatur, qui in præceptis suis Dominum citius audiuit? nos autem postulantes, tardè à Domino audimur, qui præcipientem Dominum aut tardè, aut nullo modo audimus." Et vt Sanctus Augustinus dixit: Citius auditur vna obedientis oratio, quàm decem millia contemptorum. Et potius vt Sapiens dixit p *Oratio eius erit execrabilis, qui declinat aures suas, ne audiat Legem.* Quemadmodum enim ipse claudit aures suas, ne audiat præcepta Dei: ita Deus claudit suas, ne eius audiat Orationes. Non enim respondent opera verbis; sed potiùs quod lingua petit, opus negat, & abijcit. Et de assiduè orante nec obediente, potest (ait Sanctus Bernardus) dici illud Isaac: q *Vox quidem vox Iacob est; sed manus manus sunt Esau.* Deus autem noster ad manus potiùs attēdit, quàm ad voces. Ideoque cùm oramus, vult simul nos leuare puras manus ad cœlum, in signum Obedientiæ & subiectionis nostræ ad ipsum: & ideò Dauid dicebat r *subditus esto Domino, & ora eum*: quasi dixerit: prius te oportet cum humili obedientia subijcere Deo: & postea licebit petere magna cum fiducia, quod volueris.

n 1. Ioan. 3. 21.
Homil. 3 ad Monachos. & S. Aug. Serm. 6. ad Fratres in Eremo.
o Iosue 10. 14.
De Processu 6. Religion. c. 28.
Lib. 3. c. 15.
Lib. de opere Monach. c. 17. Prou. 28. 9.
Homil. de duob. discip. euntib in Emaus.
q Genes. 27. 22.
r Psal. 36. 7.

HINC etiam prouenit, vt Obedientia insignem generet magnanimitatem ad facinora valde egregia aggredienda; & fortitudinem admirandam ad grauissima quæque certamina vincenda. Fiducia enim & oratio radices sunt ac fontes bonorum huiusmodi euentuum; & obedientia Iustum reddit dignum eorum. Abraham ob insignem, quam habuit Obedientiam, victorias obtinuit & magnalia, quæ de eo referuntur; de Isaac verò eius filio, cui æque Deus fauit, atque eius parenti: nullum aliud egregium legimus facinus, quàm insignem Obedientiam, qua se tradidit Parenti suo sacrificandum. Et pater Machabeorum recenset multos viros obedientes, qui ob suam obedientiam valde fuerunt præclari, dicens: s *Ioseph in tempore angustiæ suæ custodiuit mandatum, & factus est Dominus AEgypti. Iesus* (hoc est Iosue) *dum impleuit verbum, factus est Dux in Israel. Elias, dum zelat zelum Legis, receptus est in cœlum*: Et Eliseus obediens ipsi Eliæ, tandem (vt Sanctus Bernardus ait) t *accepit duplicem eius spiritum*. Obedientia enim, quam suo Magistro exhibuit, fecit eum hæredem & successorem in eius officio. Sed multò adhuc præstantius est, quod Christus Dominus noster promisit, cùm dixit: u *Quicunque fecerit voluntatem Patris mei: ipse meus frater, & soror, & mater est.* vt intelligeremus: (ait Sanctus Chrysostomus) pluris ipsum facere obedientiam, quam dignitatem fratris & matris: vna enim nobilitas sola est, facere Dei voluntatem: sine qua reliqua nihili fiunt. Nec virgo sanctissima adeò fuit Beata, quòd Christi Domini carnem conceperit, quàm quod x *audierit & custodierit verbum Dei*. ex hoc enim facta fuit Spiritualiter mater Christi, generando in anima sua viuam filij, sui imaginem: imò & in animabus multorum fidelium, qui per hoc medium sunt conuersi. Ex quo apparet, Obedientiam iustos facere fratres Christi per imitationem in sanctitate; & per hæreditatem gloriæ: imò & matres Christi eos facit, propter efficacitatem, quā eorum verbis & operibus tribuit, ad conuertendos peccatores; & Christum in eis spiritualiter generandum, qui suæ obedientiæ tribuit conuersiones, quas per seipsum fecit, cum ait: y *eum qui venit ad me, non eijciam foras: quia descendi de cœlo, non vt faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius, qui misit me. hac est autem voluntas eius, vt quod dedit mihi non perdam ex eo.* 8.

s 1. Machab. 2. 53.
Lib. de ordine vitæ
t 4. Reg. 2. 15.
u Matth. 12. 50.
Homil. 45 in Matt. 10 mo. 2.
x Lucæ. 11. 28.
y Ioan. 6. 38.

DENIQVE Obedientia adeò est ardua & heroica virtus, vt sit præcipuus lapis Lydius, ad reliquarum virtutum ac donorum, quæ in hominibus elucent, veritatē agnoscendā ac discernendā. Quare ipsemet Deus, ad fidelitatē & sanctitatē suorū electorū probandā, solet præceptū aliquod imponere de re aliqua valde difficili, aut insolita, vt supra est dictum. Quod facile declarant verba illa, quæ Deus ipse dixit Abrahamo, cùm vidit, quanta promptitudine ipsi obediret in proprij filij sacrificio: z *nunc*, inquit

Tract. 5. c. 5.
z Gen. 22. 12.

cogno-

cognoui, quod times Deum: nunc scilicet feci innotescere toti mundo, quod timeas & ames Deum tuum, cui in re adeò graui paruisti.

CAPVT XII.

ALIAE EXCELLENTIAE ET COMMODA OBEDIENTIAE Religiosæ; & inobedientiæ detrimenta.

EXCELLENTIAE HVIVS VIRTVTIS in proximo capite positæ communes sunt omnibus iustis, quorum iustitia & sanctitas innititur ipsorum obedientiæ: sed præcipuè splendent in Religiosis: quorum vita & Professio tota est Obedientia, vt qui seipsos omnino consecrent, ac dedicent, vt secundum eá viuant non proprio iudicio & voluntate; sed iudicio ac directione Prælatorum, qui Dei nomine illos gubernant. Quamobrē Obedientia Religiosa est via quædam ad cœlum, & ad sanctitatem: quæ has quinque habet proprietates, quòd sit *certa, secura, breuis, suauis, & efficax*. Est *certa*: eò ꝙ valde clarè nouerit, quæ sit voluntas Dei per ipsos Superiores, quorum vocem percipit corporeis auribus: & ipse Dominus dixit de eis: a *Qui vos audit, me audit*. Est *secura*: qui enim Dei directionem per suos ministros sequitur, non errabit. Et periculum errandi potius in ijs est; qui gubernant: qui etiam rationem reddent eius, quod imperant; quàm in ijs qui obediunt, & iussa exequuntur. Supponitur tamen, eos non debere obtemperare, quando quod iubetur, est apertè peccatum, vt supra etiam est dictum. Est via *breuis*, & compendiosa: nam in eo animi decreto, non faciendi suam voluntatem, continentur reliquæ omnes mortificationes; & in proposito obtemperandi semper Dei & Prælatorum voluntati, continentur omnes virtutes. Et quamuis non sit compendium absque aliquo dispendio, hoc tamen est valde iucundum, & suaue: nam cùm semel & vno, vt dicitur tractu voluntas propria relinquitur, aufertur tristitia; quæ solet semper euenire quādo aliquid accidit contra illam: & cùm serio sese conformat cum eo, quòd Deus vult: vno etiam tractu ingreditur lætitia. Nam (vt ait Ecclesiasticus: b *nihil dulcius quam respicere in mandatis Domini*. Denique est via *efficax*, ad conscendendum montem altissimæ perfectionis: nam Deo ipsi incumbit vires præstare ad exequendum quicquid præcipit; & adiuuare ipsi obedientem. Quamobrem Sanctus Ioannes Climacus viam obedientiæ appellat nauigationem securam, quæ profectio fit ferè dormiendo, & excusat hominē coram ipso Deo. Nam (vt ait Sanctus Bonauentura) qui viuit sub obedientia, est sicut qui bona naui in mari nauigat, sub perito gubernatore. Nam is semper pergit, siue comedat, siue bibat, siue dormiat, siue negotia tractet: & pergit absque viæ solicitudine, quia fidit nauis gubernatori: &, cū minime

a Luc. 10. 16.

b Eccli. 23. 37.

c. 4. In Dieta sa-lutis tit. 4. c. 2.

cogitat, inuenit se in ipso portu. Ita qui nauigat in Obedientiæ naui, in omnibus quæ facit, proficit, & vlterius progreditur. Nam siue dormiat, siue comedat, laboret, aut quiescat, negotia tractet, aut quiduis boni faciat: si id est ex Obediētia, in omnibus Deo placet, & aliquid promeretur; & in omnibus liber est ab anxia solicitudine: quia omnes suas curas gubernatori ipsum nomine Dei gubernanti relinquit: in quo totam suam solicitudinem præcipuè collocat, sciens (vt ait Sanctus Petrus) quod c *ipsi sit cura de nobis*; & quidem multò maior de eo, qui Diuinæ ipsius gubernationi se totum committit; magna cum pace & securitate sperans, quòd suo tempore sit ad optatum portum peruenturus. Nam ipsemet dixit: d *ego sum Dominus Deus tuus, gubernans te in via, qua ambulas; vtinam attendisses mandata mea: facta fuisset sicut flumen pax tua, & iustitia tua sicut gurgites maris.* Hinc etiam ortū habuit, quòd Sancti Patres inter modos varios vitæ Religiosæ tutiorem ac securiorem semper iudicarunt modum & ordinem Cœnobitarum viuentium cū subiectione vni Prælato, quàm Eremitarum habitantium in solitudine; nec habentium ibi superiorem, cui obtemperarent: nam hos carere fructu obedientiæ; & solicitudine attendendi suis rebus esse oneratos: illi verò vtraq; hac commoditate gaudent, cùm à Prælatis gubernantur: in quos omnes suas curas conijciunt. Nam (vt ait Cassianus) proprius horum Religiosorum finis est, propriam voluntatem mortificare, & crucifigere; nec solicitos esse de crastino. Et quamuis non perueniant ad excessus contemplationis, quam habent Eremitæ, & solitarij: sed hic defectus compensatur Obedientia humili, & à curis expedita, quæ est in Conuentibus. Nam (vt S. Thomas ait) Obedientia extollit merita & operum valorem. Et quodcunque opus ex Obedientia factum magis placet Deo, maiusque præmium meretur, quàm si ex propria electione fieret: quatenus oblationi ipsius operis coniungitur oblatio voluntatis & cordis: quod donum Deus pluris facit.

c 1. Pet. 5. 7

d Isai. 48. 17.

Colla. 19. c. 8. & 9.

2. 2. q. 106. a. 8.

§. I.

PERGAMVS explicando amplius hāc veritatem ex eo gubernationis modo, quem Deus Dominus noster seruauit cum primis nostris parētibus in statu innocentiæ, deducens eos per viam Obedientiæ: eò quòd illa certior esset, tutior, breuior, suauior, & efficacior: quæ teneri poterat ad conseruanda septem præstantissima dona, quæ illis dederat, ac promiserat: gratiam scilicet, & supernaturales virtutes, quæ animam sanctificant; subiectionem carnis spiritui absque passionum rebellione; sanitas, integritas, & immortalitas corporis: dominium pacificum omnium animantium; perpetua in terreno paradyso habitatio; & promissio, quòd si ipsi in hac Obedientia perseuerarent: omnia hæc dona essent etiam ipsorum successo-

ribus communia; ac denique mutandum illis terrestrem paradysum in cœlestem, in quo æternùm viuerent felices ac beati. Ad hæc tanta dona conseruanda, & ampla adeò promissa consequenda, vnicum tantum præceptum positiuum eis tradidit, dicens: a *de ligno scientia boni & mali ne comedas.* quod erat obseruatu facile, vt facilis esset perseuerantia in Obedientia; & omnibus his donis, cum summa pace & concordia gauderent. Quod igitur maius iudicium Deus dare potuit, vt intelligeretur, quanti ipse faceret Obedientiam: quàm quòd illam tanquam fundamentum iecerit statûs adeò felicis; & conseruationis præstantium adeò donorum, ac securitatis obtinendi adeò ingentia promissa? Explicat hoc Sanctus Augustinus in hunc modum: seruiebant parentes nostri Deo cum Obedientia, quæ illis fuerat valde commendata, & qua solus Deus honoratur: quæ quàm magna sit, ac sufficiens ad creaturam rationalem sub Domini protectione retinendam: non potuit meliùs ostendi, quam imposito præceptone, fructum comederent, qui alias non erat malus.

a Genes. 2. 7.

Lib. de pec ca & pm merit & remiss. c. 11. Tom. 7.

EODEM CONSILIO VSVS est Dominus noster in Religione: cuius finis (vt ait Sanctus Basilius) est, restituere nos eo modo, quo potest fieri, felicitati illi, quæ fuit in statu Innocentiæ. Fauet enim ipse Dominus Religiosis, tribuens eis dona & promissa prædicta: quæ omnia pro fundamento, cui innituntur, habent Obedientiam, quæ obtinentur, & septem aliæ excellentiæ conseruantur, sicut prædictæ, felicis illius status. Nam Obedientia conseruat augetq; gratiam, & reliquas virtutes supernaturales. Imò Sanctus Augustinus eam appellat matrem & custodem omnium reliquarum: matrem, quia illas generat ac nutrit: custodem, quia illas conseruat ac protegit.

De Constit. Monast c. 19.

1.

lib. 14. de Ciuit. c. 12.

2.

Deinde per Obedientiam Caro subijcitur spiritui; & passiones rationi: nam si voluntas humana seipsam abnegat, vt Diuinæ conformetur: Deus ei ita fauet, vt eius appetitiones ipsi sese accommodent. Ac propterea Ecclesiasticus vtrasque simul coniunxit dicens: b *post concupiscentias tuas non eas, & à voluntate tua auertere.* Sanitatem etiam corporis conseruat Obedientia; eamque producit iuxta illud Salomonis: c *Fili mi, ne obliuiscaris Legis meæ, & præcepta mea cor tuum custodiat, longitudinem enim dierum, & annos vitæ, & pacem apponent tibi.* Et quamuis à temporali morte non præseruet: efficit tamen vitam aliam feliciorem, quæ nunquam habet finem. Scriptum est enim: d *Quoniam vita in voluntate Dei est*: & is eam obtinet vitam, qui eius explet voluntatem. Sicut insignis ille obediens Achatius, de quo refert Sanctus Ioannes Climacus, quòd cùm esset sepultus, & à Sancto quodam Abbate interrogaretur, an esset metus: respondit: quomodo est possibile, Pater, vt obediens moriatur. Perfectæ quoque Obedientiæ

3.

b Eccli. 18. 30.

c Prou. 3. 1.

d Psal. 29. 6 c. 4.

subijci-

subijciuntur feræ, pacemque cum iustis colunt: quibus propterea creaturæ obediunt: quia ipsi obediunt Creatori: quemadmodum sæpe obediuerunt Sanctis Martyribus, Sancto Francisco, alijsque Sanctis Eremitis, qualis ille fuit, qui ad Obedientiam sui Abbatis leenam cœpit, & ad ipsum perduxit: & ita impletur quod scribitur in Iob: e *Bestias terræ non formidabis, quia pacificæ erunt tibi* quatenus id ad obsequium Deo præstandum expediet. Præterea Obedientia est quæ constantem & perseuerantem adfert habitationem in Paradyso Religionis; eademque plenitudinem obtinet delitiarum & consolationum cœlestium, quæ per centuplum significantur: nec vllus ab hoc Paradyso reijcitur, nisi propter inobedientiam. Ex quo etiam prouenit, vt Religiosorum obedientia continuare faciat, & vigere vigorem sui Instituti in Successoribus. Cum enim ipsi feruore suo eum rigorem seruent, eundemque spiritum Successoribus suis communicant: remunerat Deus in filijs, parentum obedientiam. Et Rechabitis, qui erant quasi Religiosi, promisit Deus in præmium insignis eorum obedientiæ: f *non defuturum virum de eorum stirpe, qui staret in conspectu ipsius cunctis diebus.* Per Obedientiam denique obtinetur palma victoriæ, & vita æterna. Scriptum est enim. g *Si vis ad vitam ingredi serua mandata.* Et h *Vir obediens loquetur victorias*: eius enim obedientiæ debetur vltima corona gloriæ.

e Iob. 5. 22.
5.
6.
f Ierem. 35. 19
7.
g Matt. 19. 17.
h Prou. 21. 28.

SED QVID DICO vltimam? potiùs dicendum erat: totam vitam perfecti obedientis esse continuam quandam victoriam: triumphat enim semper de omnibus suis hostibus: quia vincit omnia vincibilia eo modo, quo vinci possunt. Et hæc sunt illa septem, quæ iam insinuauimus: peccata scilicet ac vitia maximos nostros hostes; carnis passiones; proprij iudicij rebellionem; imò & voluntatis propriæ; tentationes Dæmonum; feritatem & molestiam animalium, & reliquarum rerum, quæ sensu carent; contradictionem denique & calumnias hominum secularium. Nam, vt idem Salomon ait: i *Cum placuerint Domino viæ hominis, inimicos quoque eius conuertet ad pacem*: quos etiam nostris pedibus subijciet: quia nos ipsos eius voluntati subijcimus in omnibus, quæ de nobis constituit. Ac propterea Hebræis dixit: k *Si custodieritis mandata; quæ ego præcipio vobis, & feceritis ea: disperdet Dominus gentes istas ante faciem vestram; & possidebitis eas, quæ maiores & fortiores vobis sunt.*

i Prou. 16. 7.
k Deut. 11. 22.

SED his omnibus addamus, quòd Obedientia vincat etiam Deum ipsum, aliàs inuincibilem: deducens eum ad faciendam voluntatem ipsi obedientiū. nulla enim re adeò eum deducere possumus, ad faciendum quod petimus: atq; cùm facimus quod ipse præcipit, & amplectimur quod vult. Ac propterea S. Bonauentura dixit: eos, qui hanc habent cum Deo conformitatem, esse quasi Deos omnipotentes in sua voluntate: nam vnientes eam cum Dei

In dicta fa lute c. 1. tom. 8.

voluntate, possunt in eo quicquid volunt. Ex quo fit, vt septem illa premia, quæ Christus Dominus noster in Apocalipsi promisit, non solum ei, qui vicit prius; sed etiam nunc vincenti: omnia pertineant ad obedientem, qui est propriè vincens. Nam ita vincendo pergit, sicut obediendo. *Primum* præmium est, cùm dicit: l *vincenti dabo edere de ligno vitæ, quod est in Paradyso Dei. Secundum: qui vicerit non lædetur à morte secunda.* Tertium: *vincenti dabo manna Absconditum & calculum candidum; & in calculo nomen nouum, quod nemo scit, nisi qui accipit.* Quartum: *qui vicerit & custodierit vsque in finem opera mea, dabo illi potestatem super gentes.* Quintum: m *qui vicerit, vestietur vestimentis albis, & non delebo nomen eius de libro vitæ.* Sextum: *qui vicerit, faciam eum columnam in templo Dei mei.* Septimum: *qui vicerit dabo ei sedere mecum in throno meo.* Quod verò hæc præmia obedienti promittantur, indicium est, quod ad singula repetat verba illa: *qui habet aures audiendi audiat, quid spiritus dicat Ecclesiæ.* Per Ecclesiam enim virtutem significat Obedientiæ, quæ verbum Dei audit, & custodit. Cum magno vero mysterio aliquando hæc verba ponit, antequam præmia exprimat; aliquando autem post expressa: vt obediens animetur ad seipsum vincendum; & promptè obediendum spe præmiorum, quæ accepturus est; & ea eorum parte, quæ datur cum vincit. quasi prompta pecunia præmium reddatur, quod, dum se vincit, promeretur.

l *Apoc. 2. 7. 11. 17. 26.*

m *cap. 3. 5. 12. 21.*

§. II.

ALIA ADHVC superest via magna OBEDIENTIAE bona cognoscendi: consideratio scilicet grauium incommodorum & malorum, quæ adfert INOBEDIENTIA. Nam vt Philosophi dicunt: illud est melius, cuius oppositum est peius; & illud magis amatur, pluris fit, & maiori præmio à Deo remuneratur: cuius contrarium magis ipse odit, contemnit, ac punit: talis autem est Obedientia. Ascendamus (ait Sanctus Augustinus) ad montem Obedientiæ; & impleamus, quod Deo promisimus: nihil enim est Obedientiâ præstantius; nec peius inobedientiâ. Adamus perijt: quia fuit inobediens; Christus autem resurrexit: quia obediuit Patri suo.

Serm. 24. ad Fratres in Eremo.

Hoc exemplum sufficeret ad cognoscendam grauitatem huius peccati: quod fuit radix omnium peccatorum & miseriarum huius mundi: cuius dāna non potuissent secundum æqualitatem reparari, nisi per Dei incarnati Obedientiam: Iuxta illud Apostoli: a *sicut per inobedientiam vnius hominis peccatores constituti sunt multi: ita per vnius obeditionem, iusti constituentur multi.* Inobedientia enim Adami in causa fuit, cur omnes ab eo descendentes cum originali culpa nascerentur, & subiecti miserijs, quas ipse propter eam incurrit: quæ fuerunt septem valde luctuosæ. Quarum *prima* fuit, b *quod oculos*

a *Rom. 5. 19*

b *Genes. 3. 7*

aperuerit, qui priùs clausi tenebantur; & oculos corporis & animæ perturbauerit: vt ipsa experientia viderent ac sentirent miserias, quas antea non sentiebant; & dilaberentur in curiositates & iudicia temeraria contra proximos, & mandata superiorum; & ad videndos modos, quibus culpam suam tegerent, aut excusarent; & ad reliqua, quæ sunt esca peccati. *Secunda* miseria fuit, quòd animæ nuditatem adferret, exuendo illam gratiâ & iustitia originali, ac reliquis supernaturalibus donis: quæ in illo felici statu eam exornabant: iuxta illud, quod scriptũ est: c *nudans spoliauit eam, & proiecit eam*, quasi inutilem. Ita vt miseri homines æquè nudi nascantur in anima, atque in corpore. Et hinc *Tertia* miseria, damnumque profluxit: rebellio scilicet carnis contra spiritum; & sensualitatis contra rationem; nam passiones (vt ait Sanctus Augustinus) rebellarunt contra eam; quia spiritus rebellauit cõtra Deum. Ita vt inobedientia animum addiderit d *latronibus* contra *hominem descẽdentem à Ierusalem in Iericho: vt illum spoliarent* pulcherrimis virtutum indumentis, & *plagas imponerent* à pedibus vsque ad caput in omnibus eius facultatibus, & potentijs: *relinquentes eum semiuiuum*, & semimortuum. Pestis enim inobedientię, etsi libertatem ei non abstulit: cum tanta tamen ad bonum faciendum debilitate; tantaque propensione ad malum illum reliquit: vt hoc omnino sequatur, propriam sequens voluntatem, Diuinamque conculcans. Post hoc detrimentũ secutum est *quartum*: confusio scilicet & pudor, quòd se nudos viderent, turpesque motus experirentur, quos nunquam antea senserant. Ex quo prouenit, vt statim, atque strepitum senserunt Domini ad ipsos venientis, sese pudore affectos absconderint e *vocem*, inquit, *tuã audiui in Paradyso: & timui, eò quòd nudus essem, & abscondi me.* O quantum est malum inobedientia, quæ sic hominem abijcit, vt non habeat animum in diuina Præsentia comparendi, fugiat Deum, & abscondat sese, ne illum videat, meritam timens repræhensionem. Sed neque Deum fugere potest; nec fuga, quam conatur, ei prodest: siquidem nec potest fugere seipsum; neque repræhensionem & cruciatum vitare, quem adfert illi propria conscientia. Et quamuis folijs ficûs partem illam cooperuerit, quæ maiorem illi pudorem adferebat: semper tamen erubescebat, quòd se nudum videret: nulla enim humana diligentia sufficit ad culpæ pudorem remouendum, quamdiu Deus illam non remittit. Sed neque hic fuit damnorum inobedientiæ finis: quia tria alia attulit corpori valde grauia: quorum vnum fuit, perturbatio & inordinatio humorum corporis, qui tunc quasi fræno quodam continebantur. Ex qua perturbatione morbi oriuntur, dolores, & ipsa mors, quam Deus in pœnam fuerat minatus. Alterum damnum fuit inobedientia & audacia brutorum animalium: quæ prius erant illi ad nutum subiecta; nunc autem contra ipsum se erigunt, inuadunt, & per-

Vide Lauren Iustin. lib. de Obed c 2.

2.

c *Ioel.* 1. 7. *Oseæ* 2. 3.

3.

d *Luc.* 10. 30.

4.

e *Gen.* 3. 10.

fequuntur. Ac denique quod expulsus fuerit è Paradyso voluptatis, & exul missus in hunc miserum mundum, & valem lacrymarum: vbi iniuriæ temporum, elementorum asperitas, & furiæ crudelitatesque hominum mutuæ, carnifices sunt inobedientiæ. A quo tempore cœpit opere impleri quod Sapiens dixit: f *Armabit Sapientia creaturam ad vltionem ininimicorum, & pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos*, hoc est rebelles & inobedientes. Cum tamen hoc totum veluti pictura quædam sit, si conferatur cum expulsione à Paradyso cœlesti; & damnatione ad inferni carcerem, quem inobedientia replet; & hac remota, non fuisset opus igne eius æterno.

f Sapient. 5. 8. 21.

QVID autem dicemus de horrendis supplicijs ac pœnis, quibus Deus Dominus noster punit renouantes hanc inobedientiam, imitantes patrem suũ Adamũ? non parcit regnis, non Regibus, nõ Pontificibus, nec Prophetis: etiãsi prius fuerint sanctissimi, magnaque ediderint miracula, & egregia facinora. Nam accedente inobedientia & repugnantia; nec amicitia ampliùs, nec pax superest cum Deo. Inobedientia Pharaonis eiusque populi, causa fuit decem plagarum AEgypti: & prout rebellio ac pertinacia crescebat: ita augebantur plagæ. Cur Hebræi fuerunt in deserto adeò horrendis flagellis puniti: nisi, quòd audientes Dei vocem, rebelles ei & inobedientes fuerunt? Hæc inobedientia abstulit Sacerdoti Heli, eiusque filijs dignitatem sacerdotalem, & ipsam vitam. Hæc Saulem vitã & regno spoliauit, sibi & suis successoribus. Propter hanc Ionas missus fuit in mare, & à Cete pisce deuoratus: vbi perijsset absque vllo remedio, nisi propositum obediendi illi adfuisset. Propter hanc quidam alius Propheta, qui magna etiam miracula ediderat, fuit à leone interfectus: & fera, quæ inobedientis corpus inuasit: iumentum tangere non est ausa: quod symbolum erat subiectionis, quam suo Creatori debuit exhibere. Denique vxorem Loth inobedientia mutauit in statuam salis, ad cautelam omnium inobedientium: nam aliquorum pœna multos debet in officio continere.

Quis igitur ex his non videat stupenda obedientiæ commoda, quæ à tot damnis liberat; totque supplicia & pœnas auertit? Quòd si miserè incidisti in aliqua inobedientiæ mala; non est alia via eis euadendi; quàm vt redeas ad viam Obedientię. Illa enim tegit animæ nuditatem, pudorem aufert, & confusionem culpæ, & animum addit, vt aperta facie audeat coram Deo comparere. g *Tunc* (ait Dauid) *non confundar cum perspexero in omnibus mandatis tuis*. O Sancta Obedientia (ait Sanctus Augustinus): quid de te dicam? tu sponsa es Dei viui, perfecta cœli scala, & currus in quo iustus sicut Elias defertur in Paradysum. Tu porta es per quam iusti in cœlos intrant, tu es clausura, ne peccatores, qui ad te redeunt teque amplectuntur, ad inferos descendant. Tu humilitatem nutris, Patientiam exerces, complecteris

g Psal. 118. 6.
Serm. 7. ad Frat. in Eremo.

manfue-

mansuetudinem. Sitis igitur fratres obedientes: dantes Cæsari quod est Cæsaris; & Deo, quod est Dei. vt locupletissimis gratiæ & gloriæ suæ donis Obedientiam vestram remuneret in æternum. Amen.

CAPVT XIII.

QVOMODO SIT OBEDIENDVM DEO, ET OMNIBVS *Superioribus; bonis & malis, qui eius nomine gubernant.*

QVAMVIS OBEDIENTIÆ VOTVM sit omnibus Religionibus commune: non tamen est sicut votum Castitatis: quod quoad substantiam est in omnibus æquale; sed sicut votũ Paupertatis: quod varios habet gradus. Et (vt Sanctus Bonauentura ait) aliquæ Religiones exactiorem profitentur Obedientiam, quàm aliæ. Quod ex varijs causis & radicibus prouenire potest, ob rerum varietatem, quæ ad huius virtutis perfectionem confluunt. Aliæ ex parte eorum, quibus Obedientia debetur; & rerũ, in quibus illa præstatur: aliæ ex parte subditorum, qui obediunt; & ipsius modi obediendi. Illa autem Religio excelsiorem ac perfectiorem censebitur obedientiam profiteri: cuius Regulæ maiori cum perfectione constituent quicquid ad quatuor has radices pertinet; vt ex ijs apparebit, quæ de vnaquaque earum adferemus: quamuis, quòd omnes valde inter se sint colligatæ, non facilè poterunt aliæ sine alijs explicari. Quicunque tamen suæ perfectionis erit cupidus, contendere debet, in omnibus eminere: quò enim magis in Obedientiæ gradibus proficiet, eò etiam crescet amplius in propria statûs sui perfectione. Illud tamen aduertendum: non attendi hîc gradus Obedientiæ, aut inobediẽtiæ eo solo nomine, quòd sit specialis virtus, aut speciale vitium, quod amplectatur, aut reijciat rem, qua est præcepta aut prohibita; sed etiam ratione quadam generali; quæ, vt dictum est, omnes virtutes & vitia comitatur.

In expos. Reg. Minorum c.1.

Nam executio omnium bonorum operum, vniuersim appellatur Obedientia: eò quòd sit Dei voluntati conformis; omnis verò omissio, & opus prauum, quacunque id intentione fiat, erit inobedientia. Et in hoc sensũ dixit S. Ambrosius: peccatum non aliud esse, quàm inobedientiam contra Dei legem. Iuxta quam doctrinam, omnes gradus Obedientiæ, quos ostendemus pertinent vniuersim ad omnes Christianos circa præcepta ipsis tradita: sed præcipuè, & cum maiori excellentia pertinent ad Religiosos, quos, nullo excepto, Obedientiæ votum obstringit. Religionis enim Hierarchia, etiamsi varios habeat personarum gradus, omnes tamen ali-

Ex S. Tho. 2. 2. q. 104. a. 2. ad 1. Lib. 2. de Paradyso c. 8.

quam hebent subordinationem. Particulares enim Conuentuum Religiosi debent immediato suo Superiori & Prælato obedire;& hic Prouinciali;hic autem Generali: omnes autem tam maiores quàm minores obedire debent Summo Pontifici: qui est Christi Domini nostri vicarius in terra. Qui etiam debet ipsimet Christo obedire, & iuxta ipsius leges alios gubernare. Quò etiam Prælatus erit maior:eò eius obedictia ad sibi Superiorem magis gloriosa est ac necessaria: ob exemplum bonum, quod alijs merito dare debet; inobedientia autem eius erit etiam perniciosior, ob scandalum & malum exemplum reliquis datum. Et fortè luet etiam hic in eodem genere,permittente Deo,vt nec subditi ipsi obediant:sicut ipse suis maioribus non obedit. Contrà verò etiam hic remunerabit gradum ipsius obedientiæ,efficiens, vt & subditi similem erga ipsum habeant. Non prætcribo tamen illud insinuare:quod subditorum sors,etsi arctior & constrictior, sit tamen securior ac felicior. Quare pulchrè Sanctus Bernardus ait: subditos Religionum transire copiosum huius mundi fluuium,non pedibus vadantes,sicut seculares:qui submersionis periculo sunt expositi;neque naui,sicut Prælati qui cum maiori laxitate per quamcunque fluminis partem traijciunt:non tamen absque periculo:sed traijciunt per pontem,quæ via plana est ac secura; custodientes suas Regulas & obedientes suis superioribus. Quo enim minus habent libertatis,eo habent plus securitatis.

Serm. de tribus ordinib. Ecclesiæ.

I. INCIPIENTES igitur ab Obedientia ex parte personarum, quibus ea debetur:hæc habet multos gradus, quorum omnium fundamentum est Obedientia Deo Domino nostro debita,qui primus est,cui obedire tenemur: eò quòd vnicus sit, & supremus Dominus,Creator,& vniuersalis gubernator magnæ huius mundi domûs,& omnium creaturarum,quas ille complectitur. Quo nomine omnes tam Angeli,quàm homines tenentur, non proprio suo iudicio seipsos gubernare,sed Legibus ac Præceptis ab ipso traditis. Hæc ratio Sanctum Iob permouit,vt diceret a *A mandatis labiorum eius non recessi,& in sinu meo abscondi verba oris eius. Ipse enim solus est, & nemo auertere potest cogitationem eius; & anima eius quodcunque voluit,hoc fecit.* Quod idem est,(vt Sanctus Gregorius explicat)atque si dixisset: obedio Deo,eò quòd ipse sit vnicus Dominus & gubernator omnium;à quo reliqui accipiunt gubernationem,quam habent:adeoque est potens & Sapiens, vt nullus possit eius impedire consilia,vt facere prætermittat, quod efficaciter fieri voluit. Quamobrem magnę prudentiæ est,libenter ei obedire, meaque obedientiâ voluntatem & gratiam ipsius ad me allicere. Huc accedit, quòd Angeli & homines speciali Dei gratiâ eleuati sint ad supernum quendam finem,naturam eorum superantem,& consistentem in clara Dei visione:quæ obtinenda est per media & præcepta rerum supernaturalium, ipsimet fini proportionatarum.Et in his tenentur obedire Deo titulo Saluatoris, & glorificatoris:

S.Tho.2.2. q.104.a.4. a Iob.23.12.

Ibidem.

ſequentes directionem ſibi ab eo propoſitam. Cùm autem nec Intellectus humanus, nec Angelicus per ſeipſos ſolos ſufficiant ad cognoſcendum quicquid ad ipſorum gubernationem in rebus adeò excelſis pertinet: tenentur abnegare ſeſe, & iudicium ſuum captiuare in obſequium Dei ſui, audientes & credentes quod ipſis dicit; & opere exequentes, quod præcipit. Et hanc ait Sanctus Auguſtinus, fuiſſe ſupremam Luciferi eiuſque ſequacium Angelorum ſuperbiam: quod voluerunt eſſe ſicut Deus, qui nemini ſubeſt; nec eius gubernationi ſubijcere ſe voluerunt. Et in eandem ſuperbiam impegerunt etiam primi noſtri parẽtes, volentes liberi eſſe, & abſque ſubiectione viuere: ac propterea Dei præceptum conculcarunt. At Sanctus Michael eiuſque ſocij Angeli fundarunt ſeſe in humilitate, agnoſcentes ſe creaturas, ex ſeipſis ignaras, debiles, Deoque ſuo ſubiectas: ideoque perfectè amplexi ſunt ſubiectionem, & obedientiam Creatori ſuo: de qua ſemper gloriati ſunt, & gloriantur tanquam miniſtri, & famuli deſtinati ad faciendum, quicquid eorum Dominus mandare dignabitur. Quorum obedientiam voluit Saluator noſter, homines imitari: ideoque iubet, nos petere, vt Patris voluntas fiat in terra ſicut in cœlo. Hic primus obedientiæ gradus abſolutè eſt excellentiſſimus, & vim habens omnes obligandi: licet aliquid vlterius habeat ſecundus gradus, qui eſt obediendi alijs propter ipſummet Deum. Quem, ait Sanctus Bonauentura, in hoc priorem excedere, quod indicium præbeat maioris humilitatis, & ſubiectionis: cùm non ſolum ſupremo gubernatori obediat, quòd omnibus eſt honorificum; ſed alijs etiam creaturis, quas ille ſuo loco ſubſtituit. Quod duobus modis ſit primùm ob generalem ſuã prouidentiam, qua conſtituit, varios eſſe gradus maiorum & minorum; & vt minores pareant maioribus, à quibus gubernantur. Ita vt intra ipſoſmet Angelos (vt aiunt Sancti Patres, & ex ipſa ſcriptura ſacra deducitur) hæc inueniatur ſubiectio & Obedientia aliorum ad alios, innixa præſtantiæ naturæ & gratiæ, quam vna Hierarchia habet ſuper aliam. Inter homines tamẽ innititur varijs cauſis, propter quas filij tenentur obedire parentibus; vxores viris ſuis; famuli heris; ſerui Dominis; & ciues omnibus gubernatoribus, ac iudicibus iuxta generalem Apoſtoli ſententiam dicentis: b *Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit: non eſt enim poteſtas niſi à Deo: quæ autem ſunt, à Deo ordinatæ ſunt.* Qui ordo exigit, vt in qualibet republica, Ciuitate, ac domo ſit caput aliquod, cui reliqui obediant, & ſubijciantur. Aliàs magna eſſet confuſio ac diſcordia: regnum autem & familia quæque diuiſa, omnino perit. Ac propterea Sanctus Auguſtinus dixit: quòd Obedientia ſeruet concordiam in Angelis, pacem in Monachis, & in Ciuibus tranquillitatem: ſine qua nec reſpublica diu ſtare, nec familia bene regi poteſt. In quo tamen gradu multò ampliùs eminet obedientia Religioſorum, qui ſponte ſua vitam perfectam profitentur, ſeſeque obſtringunt voto obediendi Præ-

De verbis Domini. Serm. 14. tom. 10.

2.

De grad. virt. c. 2.

S. Diony. c. 3 Celeſt. Hierar.

S. Greg. Homi. 34. in Euang.

S. Ber. Homil. 1. ſuper Miſſus eſt.

Zach. 24. Apoc. 7. & 16.

b *Rom. 13.*

Serm. 7 ad Frat. in Eremo.

latis & maioribus: non solùm ob generalem rationem, quòd in omnibus communitatibus debet esse aliquis, qui illas regat, cui reliqui subijciantur: sed ob alias magis particulares, & magnæ perfectionis. *Primum*, vt occasionem habeant sese amplius humiliandi, subijcientes se alteri homini: qui more & ordine huius mundi non est maior, imò sæpe minor, vt insinuauit Isaias, cũ dixit: d *Puer paruulus minabit eos* Quod (vt ait S. Hieronymus) impletur, cùm huius mundi magnates obediunt humilibus Ecclesiæ Pastoribus. Deinde, vt imitentur in hoc Obedientiam & humilitatem filij Dei, qui factus homo, non solùm æterno suo Patri, sed alijs etiam hominibus obediuit, dicente S. Luca quod e *erat subditus illis*, Sancto scilicet Ioseph, & virgini matri suæ. *Tertio*, vt habeant occasionem mortificandi & vincendi seipsos, abnegantes proprium iudicium & voluntatem, vt alienam sequuntur. Implentes quod dixit Saluator: f *Qui vult venire post me abneget semetipsum. Quarto*, vt proculmagis sint à periculo errandi, ac decipiendi seipsos: cùm habeant in suo superiore Magistrum, qui ipsos doceat; consiliarium, qui moneat; medicum, qui curet; Ducem, qui ducat; & protectorem, qui ipsos tueatur ac defendat. Ac denique propter reliqua omnia bona & vtilitates prædictas ipsius Obedientiæ, tum in proximo capite, tum in alijs nostris tractatibus recensitas.

d Isaie. 11. 6.
e Luce. 2. 51.
f Matt. 16. 24.
In Duce spiritu trast. 4. c. 2.

Et Hic Obedientiæ modus ita placet Deo, vt ipsemet per Superiores, quos constituit, dirigat quicquid intendit facere cum suis electis. Quod pulchrè perpendit Sanctus Gregorius in exemplo Samuelis, quem Dominus vocauit voce simili voci Heli Prælati sui, vt ipsum accederet; &, quid vellet, interrogaret. Nec priùs voluit Dominus voluntatem suam aperire, donec Samuel, parendo Heli mandato, Deo dixit: f *Loquere Domine: quia audit seruus tuus.* Vt intelligatur, ipsum velle, vt etiam desideria, quæ ipse inspirat, executioni mandentur cum facultate superiorum: Opus namque subditi (ait idem „ Sanctus) diuinitus inspiratum, tunc gratum Deo esse cognoscitur, si maioris „ imperio, aut permissione peragatur. Et quid aliud est, Deum vocem imitari Sacerdotis Heli, quàm significare: Vocem Prælati, esse vocem Dei: ipsumq; Deum per os Prælati loqui: cùm hic aliquid eius nomine præcipit? Ex quo Sanctus Basilius deducit. quod quemadmodum Deus, qui Pater est omnium summam à filijs suis exigit Obedientiam: ita spiritualis Religiosorum Pater, qui eos iuxta Dei Leges & Præscripta gubernat: meritò ab eis requirit Obedientiam perfectissimam: cùm non ipsi propter ipsum Obediant, sed propter locum & officium, quo fungitur, in quo refert ipsum Deum.

Lib. 2 in I. Reg. c 4. ... medit. f 1 Reg 3. 10.
De Constit. monast. c. 20.

3. Sed vlterius pergit in hoc obedientiæ modo tertius eius gradus: qui subijcitur non solum Prælatis bonis ac sanctis, quorum vita conformis est vitæ

Bonauent supra.

Supremi

SupremiGubernatoris Christi Domini nostri; sed etiam improbis, & in vita modoque gubernandi peruersis: modò quod iubet, non sit malum. Id quod expresse docuit Sanctus Petrus Apostolus, dicens seruis: g *subditi estote Dominis, non tantum bonis & modestis, sed etiam dyscolis: hac est enim gratia*, & quidem maximi facienda, vt suo loco perpendimus. Quanto igitur am- pliùs tenebuntur Religiosi obedire suis Prælatis, quos loco Dei habent? Si enim Deus adeò est bonus, vt etiamsi illi mali sint, ab officio tamen illis iniuncto eos non remoueat: æquum est, subditum adeò esse bonum, vt nec ipse eis obedire prætermittat; sed custodiat Christi Domini nostri Consilium illud & monitum, quod suis discipulis proposuit: h *super Cathedram Moysi sederunt Scribæ & Pharisæi: Omnia ergo quæcumque dixerint vobis, seruate & facite: secundum opera verò eorum nolite facere*. quasi distinctiùs eis dixisset: cùm Cathedra, in qua illi sedent; & authoritas, qua funguntur bona sit; nec eos Deus ab ea remouet; obedite eis, & imperata facite: nihil enim vobis nocebit eorum malitia, modò in ea eos non imitemini. Hoc ipsum perpendit S. Gregorius in exemplo Samuelis, cui Deus cōstituerat reuelare magna supplicia, quæ eius Prælato, & Magistro Heli, propter propria eius peccata, inferre cogitabat. Et nihilominus hanc reuelationem non prius aperire ei voluit, quàm ad ipsum Heli eius Magistrum, vt dictum est, dirigeret. Vt ex hoc (ait) intelligamus: semper mandata maiorum esse veneranda, etiamsi eorum vita sit contemptibilis. Quamobrem Superbi, eorum doctrinam contemnunt; humiles verò, qui eam audiunt, extolluntur ad culmen familiaris consuetudinis cum ipsoDeo. Nec debent subditi valde esse anxij, quòd tales ipsis obtigerint Superiores: Sicut nec ipsi Superiores, quod rebelles habeant subditos. Diuina enim prouidentia totum hoc permittit in bonum suorum electorum: conuertens in eorum vtilitatem aliena mala, ac dispendia. Per subditos inobedientes exercet Deus bonos Superiores; & per hos imprudentes & seueros exercet cœlatque bonos subditos: vt eorum patientia & mansuetudo magis augeatur, & Obedientia ac humilitas maiori sit admirationi: quia in ministro improbo agnoscunt vocem, & authoritatem ipsius Christi.

g 1. Petr. 2. 18.
Tomo 2. tract. 3. c. 2.
S. Laur. Iu stinia. Lib. de Obe dien. c. 12.
h Matt. 23. 2.

4. POSSVMVS cum S. Bonauentura addere hic *quartum* Obedientiæ gradū: quo illa non solùm Prælatis & maioribus sese subijcit; sed extendit se etiam ad omnes homines, eum in modum, quo dixit Apostolus: i *In humilitate Superiores vobis inuicem arbitramini*; & k *subiecti estote inuicem in timore Christi*. Et S. Petrus: l *subiecti estote omni humanæ Creaturæ propter Deum*. Quod intelligendū est, quoad affectum, & internam animæ promptitudinē; vt quisq; paratus sit iudicium & voluntatem suam, aliorum iudicio & voluntati, etiā minorū, subijcere: quando id expediet ad gloriam Dei; & ipsa prudentia faciendum

In speculo disciplinæ parte. 1. c. 4
i Philip. 2. 3
k Ephes. 5. 21.
l 1. Petr. 2. 13.

dictauerit. vt sic propédeat semper magis ad subiectionem & Obedientiam, quam ad superioritatem aut imperium. Præcipue cum Dominus noster non raro minoribus vtatur, ad instruendos maiores; & per paruos, voluntatem suam magnis aperiat. Et interdum per subditos loquatur Superioribus, sicut per Samuelem loquutus est; & aperuit cōsilia sua Summo Sacerdoti Heli. Et qui humilis esse cupit, & excellenter obediens, etiamsi Prælatus sit senior, & eruditus: paratus esse debet (vt Sanctus Augustinus de seipso dicebat) alterius etiam inferioris iudicium sequi in omnibus. Qui Obedientiæ gradus securius potest in Religione ad praxim deduci, & nominatim ab ipsis Nouitijs, & Tyronibus; humiliantibus sese ac subijcientibus alijs omnibus, in quacumque re aliquid ipsis iuberetur: modò tamen non contra Regulam, aut ordinem superiorum. Hac enim ratione proficient amplius in mortificatione sui iudicij, & voluntatis propriæ; & in ipsius obedientiæ perfectione. Siquidem, qui sibi æquali aut minori obedit: melius etiam obediet maiori. Et cùm Christus Dominus noster se subiecerit minoribus: quid magnum erit, quod eius discipuli, etiam minoribus se subijciant. Iuxta id quod idē Dominus dixit suo Præcursori excusanti se ab eo baptizando: in *sic decet*
in Matth. 3. 15. *nos implere omnem Iustitiam.* Te quidem parentem meo præcepto, qui maior sum; & me subijcientem tibi, qui minor es.

CAPVT XIV.

RES IN QVIBVS EST OBEDIENDVM; ET DEFECTVS *contra hunc Obedientiæ gradum.*

EX DICTIS IN PROXIMO CAPITE transire licet ad gradus, quos hæc virtus habet ex parte rerum: in quibus Obedientia est præstanda. Supponendum est autem, (vt Sanctus Thomas aduertit) Deo Domino nostro parendum esse in rebus omnibus, quas iubet: nulla excepta, etiāsi sint actus interni, qui ad solum cor spectant: statim enim atque constat, aliquid ipsum iubere: non potest id non esse bonum & studiosum. Quemadmodum enim ex eo quòd ipse sit summa veritas, nihil, quod falsum sit, reuelare potest: ita ex eo quòd sit summa bonitas, nihil potest iubere, quod malum sit. Et quemadmodum Fides inclinat ad credendum quicquid Deus reuelat, iudicans, illud esse verum; etiamsi intellectus non assequatur eius rationem: ita obedientia impellit, ad implendum quicquid Deus iubet; iudicans, illud est iustum: quamuis interdum Præcepti rationem non satis intelligat. sicut contigit in aliquibus rebus extraordinarijs, quas iussit ob fines, quos mox subijciemus. Nam ordinariæ semper adeò sunt cum ratione con-
a Psal. 18. 9 b Psal. 92. 5 iunctæ, vt Dauid a *Præcepta Domini* appellet *lucida, &* b *testimonia eius credibilia*

nimis.

nimis. In hac tamen Obedientia tres gradus distinguere licet. PRIMVS, & quidem maximè necessarius est, implere mandata legis naturalis, & Euangelicæ: in quibus omnes virtutum actus ad salutem nostram necessarij indicati sunt. Qualis est credere, sperare, honorare, & amare Deum, alijque similes. Ad quem gradum spectat obedientia Diuinis inspirationibus & vocationibus debita; per quas Dominus noster in particulari nos impellit ad horum Præceptorum executionem: quibus si resistatur, est inobedientia. Sed cùm alij sint actus virtutis ex consilio tantum, ad maiorem perfectionem obtinendam, nostramque salutem securiorem reddendam: hi actus sunt materia *Secundi* gradus Obedientiæ: quatenus indicia sunt voluntatis ac desiderij, quo ipse Dominus tenetur, vt omnes perfecti simus. Et qui hoc fine & intentione eos exercet, existimans, ita Deum velle, & illi placere: talis, inquam, præstantiorem exercet Obedientiā. Consilium enim non aliud est, quàm quòd ipse Dominus noster insinuet: placere quidem sibi si id præstes; sed nolle, te ad id præstandum obligare. Perfectè autem obediens respódet: O Domine: etiamsi intelligam, quòd nolis me obligare: volo tamen id facere, vt tibi placeam. Ad hunc Obedientiæ gradum spectat, obsequi inspirationibus Diuinis, significantibus nobis, quòd ipse Dominus à nobis velit, circa huiusmodi consilia. Et hinc *tertius* prouenit Obedientiæ gradus: cùm scilicet Deus inspirat res valde arduas, valdeque perfectas, qualis est Castitatis perpetuæ, Religionis, & perfectionis ad infideles, aut hæreticos conuertendos, & aliæ similes. Et sic explentur & perficiuntur tres modi seu gradus c *voluntatis Dei*, quam Apostolus appellat, *bonam, beneplacentem, ac perfectam.* c Rom. 12. 2

§. I.

Obedientia Regularum, & ordinationum Prælatorum.

SIMILES ALII GRADVS INVENIRI possunt in Obedientia Religiosa, quæ complectitur Regulas & Ordinationes Superiorum. In quibus (teste Sancto Thoma) sunt quædam de Præcepto: qualia sunt, quæ 2. 2. q. 189 a. 9.
spectant ad ipsa vota; & ad quæ ipsa Regula expresè intendit ad culpam obligare transgredientem; & cùm ipse Prælatus in virtute sanctæ Obedientiæ aliquid iniungit. Et hæc omnia pertinent ad primum obedientiæ gradum. cuius transgressio peccatum erit grauius, aut leuius, iuxta materiæ præceptæ grauitatem. Sed præter hæc, multa in Regulis continentur, quæ de Præcepto non sunt, nec sub aliqua culpa obligant: quia solum sunt directiones & Ordinationes, aut statuta, quæ iuuant ad obtinendam celsitudinem perfectionis, quam tales Religiosi sectantur. Quare transgressores tantum fiunt rei pœnæ in eis præscriptæ, aut à Prælato constituendæ. Et huius generis

sunt Regulæ Ordinis S. Dominici, & nostræ Societatis: quarum transgressio, nisi ex contemptu oriatur, nec lethale nec veniale erit peccatum; sed imperfectio quædā contra id, quod magis conforme esset voluntati Dei, explicatæ à Prælatis, qui talia statuta confecerunt, aut verbo constituunt. Qui non intendūt ad eorum custodiam sub culpa obligare: ne Regula fiat laqueus peccatorum imbecillibus, frequenter impingentibus: fiat verò occasio præstantioris obedientiæ feruētioribus. Excelsior enim ac generosior est modus obediendi quem nunc referebamus eius, qui diceret: quamuis Regula sub culpa non me obliget: volo tamen, quod illa proponit, seruare; eò quòd hæc obseruatio placeat Deo. Id enim est facere voluntatem Dei, non solum bonā & placentem, sed etiam magis perfectam. Cùm igitur Religiosus teneatur ita studere perfectioni in Regulis suæ Religionis propositæ: vt, qui à tali studio omnino cessaret, Regulasque contemneret, ad eam obtinendam iuuantes ac dirigentes, grauiter censeretur peccare: ideò titulo & nomine perfectè obedientis tenetur, omnes obseruare: ita vt si eas transgrediatur, etsi non in culpam; in imperfectionem tamen incidat, contra id, quod sui statûs perfectioni debet. Præterea, cùm leues culpæ disponant hominē ad lethalis admiettdas: etiā inobedientiæ contra Regulas & ordinationes Superiorum disponent ad culpas leues, & etiam ad contemptum, qui est culpa lethalis. Quare zelosus suæ Religionis ac perfectionis, vt remotior sit à culpa, quæ illam offendit & corrumpit, debet meritò omne id cauere, quod ad illam disponit, quamuis non aliud sit, quam imperfectio aliqua contra Regulam: quæ imperfectio vt plurimum est alicui culpæ valde affinis, eò quòd desit illi bonus finis, aut aliqua debita circumstantia. Neque enim gratis, vt superius

a Num. 6. 4. dicebamus, iubebat Deus, a *Nazareos non solum abstinere à vino & vuis; sed etiam ab ipsis acinis*. Exprimit enim acinos, qui sicci sunt & insipidi: quia tales comedens vix potest bonum finem habere; aut certè ordinarie erit actus otiosus, aut alicuius inordinatæ voluptatis: sicut qui lutum, aut gypsum masticando oblectaretur. Vult itaque Deus Dominus noster, veros nouæ suæ Legis Nazareos monere, ne contenti sint, non admittere culpam lethalem, quæ iudicium & rationem inuertit ac perturbat; nec venialem, quæ ad illam disponit: sed contendant non admittere etiam imperfectionem contra Regulam, quæ prope accedit ad culpam. Vix enim bonus finis adhiberi potest, cùm quis sciens & volens Regulam transgreditur. Et ordinariè, aut erit actus otiosus; aut nimius amor proprius; aut sensualis & inordinata voluptas, vt palato suo satisfaciat; aut tepiditas & spiritus laxitas, quæ vitium est Acediæ. Remorsus etiam, quem talis trangressio in conscientia relinquit, te-

2. q 186. a. 9 ad 1. stimonio est maculæ, quam in anima efficit: si adsit aliquis ex tribus circumstantijs, cum quibus talis transgressio adiunctam habet culpam: quas S. Thomas appellat *contemptum, negligentiam, & libidinem*, hoc est pro libitu, abs-

que ratione, aut propter delectationem aliquam sensualem. Studeat itaque Religiosus adeo in sua Obedientia gloriari vt integre impleat quicquid in Regulis continetur, & superiores constituunt: nec b *Iota vnum aut vnum apicem* (vt Saluator dixit) nec minimam Regulam aut partem siue circumstantiam eius minimam prætereat. Cumque omnes Christiani teneantur aspirare ad Celsitudinem perfectionis Christianæ, quæ in ipsius Dei amore & perfecta legis ipsius obseruatione continetur, cum ea excellentia, quam in primo tomo explicuimus, multò certè maius studium ponere debent Religiosi in hac perfectione procuranda: cui studio sese addixerunt & consecrarunt. b *Matt. 5. 18.* *Tract. 1. c. 6 & 8.*

Eum in modum, (ait S. Dorotheus) quo qui nouam valdeque pretiosam vestem induerunt, magna cautela attendunt, ne laceretur, aut aliqua macula etiam paruula conspurcetur, nec luti aliquid aut pulueris ei adhærescat: quod si aliquid tale adhæreat, statim curant excutere, & purgare Ita feruens Religiosus, qui præstantem gratiæ vestem induit, & Euangelicam perfectionem profitetur: studet, eam in toto suo splendore ita conseruare: vt nec culpa nec imperfectio aliqua ei adhæreat. *Serm. 2.*

3. SED vlterius adhuc pergere debet, & aspirare ad tertium Obedientiæ gradum multò perfectiorem, non adstrictum Regulæ. Quamuis enim in rigore nullus Religiosus virtute voti Obedientiæ obligetur ad obediendum Prælato, nisi iuxta suam Regulam. Et (vt S. Thomas ait) non tenetur obedire, quando aliquid præcipit Superior contra suam Regulam, aut supra eam: nam in his transgreditur limites suæ iurisdictionis: ideoque ad ea non est legitimus Superior. Perfectus tamen obediens meritò debet se offerre ad obediendum in rebus omnibus, etiam Regulam suam excedentibus. Cum enim obedientia Religiosa sit holocaustum Deo oblatum, nihil de propria voluntate sibi retento; qui reseruat sibi, quod excedit Regulam: non offert Deo holocaustum tam perfectum, atque is qui nihil sibi reseruat; sed offert se ad obediendum in omnibus. Hæc fusè docet S Bernardus his verbis: Is qui profitetur, spondet quidem obedientiam, non tamen omnimodam sed determinatè secundum Regulam: vt oporteat eum, qui præest, non fræna suæ laxare voluntati super subditos; sed præfixam ex Regula sibi scire mensuram. nec enim se valet extendere potestas Imperantis: nisi quatenus attigerit votum Profitentis: vt non imperet aliquid vltrà, nec citrà, & multo minus, quod est contra ipsam Professionem. ergo Prælati iussio vel prohibitio non prætereat terminos Professionis: nec vltrà extendi potest, nec contrahi citrà. *2. 2. q. 104. a. 5 ad 3.* *q. 186. a. 5. ad 4.* *Lib. de Præcep. & Dispensa. Colum. 3.*

NIHIL me Prælatus prohibeat horum, quæ promisi; nec plus exigat, quàm promisi. Vota mea nec augeat sine mea voluntate; nec minuat sine certa necessitate. Necessitas quippe non habet legem: & ob hoc excusat dispensationem, quæ eius causa fit. Cæterum subie-

" ctus huiuscemodi Obedientiam, quæ voti finibus cohibetur, nouerit imper-
" fectam. Nam perfecta Obedientia legem nescit; terminis non arctatur, neq;
" contenta angustijs Professionis, largiori voluntate fertur in latitudinem
" Charitatis, & ad omne quod iniungitur spontanea: vigore liberalis, alacris-
1. Petri. 1. 22. " queanimi, modum non considerans, in infinitam libertatem extenditur: quæ nec metam nec limitem ponit Obedientiæ. Hæc est illa, de qua signanter Apostolus Petrus *Obedientiam* appellat *Charitatis*: pulchre ipsam per hoc
" sequestrans ab illa inerti & seruili obedientia; non charitati prompta, sed
1. Tim. 1. 9. obnoxia necessitati. Hæc Iusti illius, cui Apostolus dicit legem non esse po-
" situm, propria est: non quòd ille viuere debeat sine lege; sed, quòd non sit
" soli legi adstrictus, neque contentus voto cuiuscunque Professionis, quam
" magna superat animi deuotione. Hæc omnia in Summa S. Bernardus.

In exposit. Reg. Minorum c. 1. Ex His licet cum Sancto Bonauentura colligere: si perfecta Obedientia non arctatur ad id quod Regula iubet, quia hæc limitem habet & terminum in eo quod præcipit; obedientiam illam fore excelsiorem, cuius Regula erit excelsior: eò quòd in ea nihil excludatur, nisi quod vergat in de-
Parte 6. c. 1. lit. B. trimentum nostræ salutis, & perfectionis. Quem obedientiæ modum profitetur nostra Societas Iesu, vt clarè apparet in eius Constitutionibus: in quibus Pater noster Sanctus Ignatius dicit, vt in omnibus rebus, ad quas potest cum Charitate se obedientia extendere, Superioribus nostris pareamus. Hę autem sunt omnes illæ, in quibus peccatum non cernitur manifestè. Quare solum peccatum excluditur; reliqua autem omnia sunt Obedientiæ materia, etiamsi proficiscendum sit ad Indos, aut ad Regiones hæreticorum, & infidelium, ad Catholicam Fidem prædicandam, aut pueros & rudes Christianam doctrinam docendos. Et in ipsa Professione solenni, fit expressa mentio harum duarum rerum: quarum altera adeò est excellens ac difficilis; altera verò humilis & facilis. vt tales professi intelligant, se teneri ad parendum in rebus omnibus, nulla exclusa, qualiscunque illa sit.

§. II.

Varij inobedientiæ modi contra gradus Obedientiæ praductos.

2. 2 q. 105. a. 2. Ex Gradibvs Obedientiæ in hoc & in proximo capite positis, facilè intelligentur gradus inobedientiæ: cuius grauitas (vt Sanctus Thomas ait) præcipue desumitur ex maiori authoritate præcipientis, & ex
1. magnitudine rei præceptæ. Ex quo fit, vt inobedientia contra Deum, eiusque Præcepta, grauior sit, quàm contra homines. Nam quò tituli & nomina, quæ nos ad obediendum obstringunt, maiora sunt: eò maior est culpa non obedire; & quò maior est eius excellentia, est etiam maior inciuilitas, negligere quod iubetur. Cuius rei illud est magnum indicium: quòd vt

supra diximus, nulli homini parendum est contra id quod præcepit Deus: quare, ne quis Deo sit inobediens, conculcare debet quodcunque hominũ mandatum. Et in hoc sensu explicat S. Bernardus illud Heli Sacerdotis ad filios suos: a *Si peccauerit vir in virum, placari ei potest Deus: si autem in Dominum peccauerit vir, quis orabit pro eo?* Quod est dicere: cùm aliquis homo alterum hominem etiam suum Prælatum offendit, non obediendo ei; ne ipsum Deũ offendat: non est, quod timeat: Deus enim erit ipsi propitius, apud quem est innocens: quamuis homo existimet, se iniuria affectum. Si autem contra Deũ peccet, vt homini placeat & obediat: non erit excusatus, sed reus: neque erit homo qui possit ipsum à culpa illa liberare, nisi Deus ipse pœnitenti eam remittat. Eadem ratio locum habet inter diuersos Prælatos, maiores, & minores. Cùm enim maiori obedientia sit primo loco præstanda: ideò turpius est eidem non obedire. Quare grauior erit Religiosi culpa, quòd sit Summo Pontifici, qui omnium est supremus Superior, inobediens; quàm si non obediat suo Generali: ac proinde inobedientia huic præstita, grauior erit, quàm si Prouinciali, aut alteri ex alijs minoribus Superioribus obedientia denegetur. Et quemadmodum excellior est humilitas, qua quis minimo omniũ Prælatorum se subijcit: ita Superbia erit maior, quòd quis rebellet cõtra maiorẽ eorũ: ac proinde erit suprema si rebellet contra ipsum Deũ.

a 1. Reg. 2. 26. De prec. & Dispens.

ETIAM desumitur inobedientiæ grauitas ex magnitudine, & præstantia, aut necessitate rei præceptæ: neque enim Præcepta omnia & Regulæ æquè obligant; sed aliæ plus alijs: eò quòd præcipiant aliquid magis necessarium, & expediens ad finem à Legislatore intentum: siue res alioquin sit facilis, siue difficilis, quæ impleatur. In qua re hanc S. Bernardus tradit Regulam: quòd Obedietia in rebus arduis ac difficilibus sit præstantior: eò quòd ad eorum difficultatem superandam maiori sit opus fortitudine: estque magnum indicium reuerentiæ & amoris erga Deum, quod quis eius causa & amore rem adeò grauem exequatur. Ac propterea adeò fuit laudata Obedientia b *Abrahami volentis proprium filium sacrificare*; & multo amplius fuit laude digna Obedientia Christi Domini nostri, qui c *factus est obediens vsque ad mortem* & quidem *mortem crucis*. Et in his casibus inobedientia aliquem habet excusationis prætextum: contra verò in rebus facilibus est magis damnanda: eò quòd inobediens eas negligens, non habeat excusationem: estque magnus Dei contẽptus, quod eius Diuina voluntas negligatur & conculcetur in re, quàm ipse adeo commendat, ac iubet: cum illa sit aliàs facilis factu. Ac propterea iudicata est adeò grauis inobedientia Adami, & Euæ, & vxoris Loth: vt facilè ostendit punitio vtriusque statim consecuta. Et ita intelligẽdum est dictum illud Saluatoris: d *Qui in modico iniquus est, & in maiori iniquus est.* qui enim præceptum, quod facilè seruare potest, transgreditur: citiùs transgredietur difficilius; & qui à debili hoste superatur: faciliùs dedet &

2.

b Genes. 22. 12. c Philip. 2. 8. d Luc 16. 10.

tradet se fortiori. Et quamuis Obedientia in rebus paruis & facilioribus non sit adeò insignis, ob paruam in executione difficultatem: nihilominus, si propterea seruatur, quod voluntas Diuina maximè fiat: ea ipsa est indiciū seruandæ & adhibendæ in rebus difficilioribus. Ac propterea dixit Christus Dominus: *qui fidelis est in minimo: & in maiori fidelis est.* Qui.n. adeò Deum reueretur ac diligit, vt timeat illi displicere & non obedire in modico: signum est, quod non audebit ei displicere in magno. Quare hoc nomine, qui perfectus est obediens, non est cur discrimen faciat inter præcepta magna & parua. Nam in ipsius oculis quæ parua sunt, debent haberi magna: vt ea exequatur, & nullam ob causam transgrediatur; magna autem debent haberi tanquam parua, ob facilitatem, & promptitudinem ad ea seruanda: siquidem vbi magnus est amor: magnus labor censetur esse paruus: sicut etiam ignauia & torpor in amore, causa est, cur paruum præceptum existimetur esse magnum.

1. SED ad inobedientiam redeuntes, varios in ea gradus distinguere possumus circa res ipsas præceptas. Est enim quædam inobedientia clara omnino & aperta, quæ interdum oritur ex præcipiti aliqua & forti passione: cùm scilicet Religiosus aduertit, se male facere transgrediendo Regulam, & non obediendo Superiori: passio tamen iræ, aut ambitionis, celeriter ipsum trahit & raptat, vt suo palato satisfaciat: quamuis vehementiâ illâ transactâ, facti illum pœniteat. Quæ inobedientia ex hac parte est tollerabilis. Qualis fuit inobedientia illius filij, de quo Christus dixit, quòd, cùm e Pater amanter *illi diceret: fili, vade hodie, operare in vinea mea. Ille autem* impudenter *respondens ait: nolo. Postea autem pœnitentia motus, abijt*: quam ob causam idem Christus Dominus filium illum tanquam obedientem laudauit, eò quòd opere ipso præstitisset voluntatem patris. Et sæpe huiusmodi inobedientiæ sunt tanquam aquæ guttæ in Caminum missæ, quæ primùm quidem ignem mortificant; sed statim ille cum maiori feruore reuiuiscit: ita hæ culpæ remittunt feruorem Charitatis; sed, qui eas admiserunt, ex pudore suæ inurbanitatis, eiusque pœnitentia excitantur ad maiorem feruorem Obedientiæ: quò præteritam iacturam reparare possint.

e Matt. 21. 29.

2. INTERDVM inobedientia oritur ex contemptu & malitia: & hæc est detestanda, præcipuè cùm transit in consuetudinem, & accedit obstinatio & pertinacia. Qualis fuit Saulis: cui dixit Samuel: f *Repugnare Deo, & nolle ei acquiescere, esse quasi scelus idololatriæ.* Et aduertit Sanctus Bernardus: non dixisse Samuelem: non acquiescere; sed nolle acquiescere, & repugnare cum pertinacia & contemptu, quasi detestans subiectionem, & volens laxam ducere vitam. Sicut etiam populus ille, de quo Ieremias dixit: g *A sæculo confregisti iugum meum, rupisti vincula mea, & dixisti: non seruiam,* nec alligatus esse volo præceptis eius. Quod est indicium Diabolicæ superbiæ, quasi Luciferi,

f 1. Reg. 15. 23.

g Ierem. 2. 20.

quem imitatur miser ille, de quo in libro Iob: h *Vir vanus in superbiam erigitur, & tanquam pullum onagri se liberũ natum putat*, qui nec onus ferre, nec aliquod ligamen, quo contineatur vult tolerare. Qui inobedientiæ modus est omnino fini Religiosi contrarius: qui præter vincula præceptorum, votis etiam seipsum ligauit, seque obtulit (vt ait Dauid) i *vt sit iumentum in domo ipsius* Dei, & semper sub eius disciplina. Et in rebus quidẽ grauibus est semper hæc inobedientia perniciosa; in leuioribus autem valde periculosa: quia certa imminet ruina. Iuxta illud Ecclesiastici: k *Qui spernit modica, paulatim decidet*. Quid autem est: *decidet*, nisi de statu excelso, quem elegit, in profundam miseriam decidere, quam priùs euaserat: reuersus sicut canis ad vomitum. h Iob 11. 12 | i Psal. 72. 23. | k Eccli. 19. 1.

ALIVS EST modus inobedientiæ tectæ, quæ ex duplici oritur radice. Aliquando enim procedit ex aliqua ignorantia, obliuione, aut inaduertentia: quia non cogitatur esse inobedientia: cùm tamen & aduerti potuit, ac meritò debuit, esse talem. Quæ culpa est hominum, quam raro, etiam valde perfecti euadũt: scriptum est enim: l *in multis offendimus omnes*; & m *septies in die cadet Iustus*: nam licèt ex ignorantia, & inaduertentiâ, cadit tamen in die: quia non propterea Diuinæ gratiæ lumen amittit; nec lumen illi deest, ad cognoscendam statim suam culpam, & surgendum ex ea. Sed interdum eadem inobedientia oritur ex detestanda astutia iudicij proprij, cæci, & ignorantis: quod ita illam obducit; vt iudicet, esse Obedientiam. Et hanc ait Sanctus Bernardus, esse lepram tanto perniciosiorem, quanto minus est cognita. Cuius malitia & Curatio distinctius apparebit ex dicendis in proximo capite. 3. | l Iacobi 3. 2. | m Prou. 24. 16.

CAPVT XV.

PERFECTIO OBEDIENTIAE IN ABNEGATIONE PROPRII *iudicij, & voluntatis promptitudine.*

HABET ETIAM OBEDIENTIA SVOS Perfectionis gradus ex parte subditorum, qui obediunt. Præmittendum tamen est: quemadmodũ omnes obedire tenentur; ita singulos teneri ad hoc, vt totus homo interior & exterior; anima & corpus; spiritus & caro verè obediant. Spiritus cum suis internis potentijs, intellectu & voluntate; corpus autem cum omnibus suis membris ac sensibus. Ex quo tres insigniores Obedientiæ gradus deducere licet: ita vt in singulis nostris actionibus offeratur Deo, proprij iudicij subiectio; propriæ voluntatis abnegatio; & vniuersalis mortificatio reliquarum omnium potentiarum in omnibus necessarijs, ad exequendum quod iubetur. Obedientia enim (vt supra dictum est) perfectum quoddam est holocaustum, quo Religiosus seip-

sum totum offert, nihil sibi reseruato, quod proprium vocari possit; & non commune Deo, ac Prælatis: quorum dispositioni plenè se subijcit, renuntiantem proprietati nobiliorum spiritus potentiarum, intellectus & voluntatis: quia iugulat proprietarium earũ vsum pro suo libitu vt iudiciũ suũ & volũtatẽ conformet cum Dei eiusq; ministrorũ voluntate & iudicio; reliquasque suas potentias his duabus tanquam Reginis subijciat. Quare (vt Sanctus Augustinus dixit) Obedientia meritò præfertur sacrificijs, quibus aliena caro iugulatur. siquidem in hac iugulatur propria voluntas, simul cum propria carne; & proprium ipsum iudicium cum reliquis potentijs, eius ductum sequentibus. Ex quo fit, vt Religiosus non censeatur satisfacere, si potentias suas externas applicet ad executionem eius, quod iubetur; etiamsi totum perficiat: id enim etiam possunt præstare serui, & mancipia, & coacti: sed necesse est applicare etiam promptam voluntatem illud ipsum præstandi: & huius faciat potissimam oblationem ac mortificet repugnantias & tædia, quæ oriuntur ex voluntate malè propensa, ad sibi magis placendum, quàm alteri. Sed vlterius etiam progredi oportet & applicare ipsum intellectum ad bene iudicandum & sentiendum de eo, quod Deus iubet; & approbandum, quod ille præscribit, non requisitis alijs rationibus, aut causis, cur ita præscribat. Debet obediens imitari a *Seraphinos*, quos vidit Isaias, *habentes sex alas*, quarum duas habebant extensas, & mouebant, *quasi vellent volare*: ad significandam (vt ait S. Dionysius) promptitudinem, celeritatem, ac velocitatem, qua ascendunt ad æterna contemplanda; & accurrunt ad implenda quæcunque Deus iubet. Ac propterea Dauid eos appellat: b *potentes virtute facientes verbum illius, ad audiendam vocem sermonum eius*, hoc est statim atque eius vocem audiunt. Sed quoniam hæc promptitudo duos habet vitricos: alterum ex parte intellectus, qui est quasi oculus voluntatis; alterum ex parte sensuum carnis appetituum, qui quasi pedes sunt eandem voluntatem trahentes ad id, quod illi appetunt: ideò alijs duabus alis tegunt faciem suã; ac proinde etiam oculos; vt ostendant, se subijcere suum iudicium, & sancta quadam cæcitate obedire; non scrutantes, aut examinantes præcepta Dei: hoc solo contenti, quòd sciant, ea esse ipsius. Non volunt volare detectis facie & oculis; sed tectis, & non alio tegumento, quàm alis proprijs, suis scilicet considerationibus & affectibus: quia ipsimet sponte & libenter sese tegunt, considerantes ignorantiam, qua ex seipsis laborant; & imbecillitatem, ad agnoscenda Diuinæ Sapientiæ arcana in omnibus, quæ constituit circa suas creaturas; summamque eius rectitudinem in omnibus, quæ circa earum gubernationem disponit. Cui considerationi propriæque cognitioni varios adiungunt affectus, humilitatis, reuerentiæ admirationis, & contractionis in Diuina præsentia. Captiuantes intellectum suum, vt credat approbet, & tanquam verum ac sanctum acceptet, quicquid Deus reuelat, & consti-

Serm. 7. ad Frat. in Eremo.

a Isaiæ 6. 2.

De cœlest. Hierar. c. 15.

b Psal. 102. 20.

tuit

tuit: mortificantes etiam, & præcidentes omnes discursus & ratiocinationes, quæ contra id insurrexerint. Præterea alijs duabus alis suos tegunt pedes, ad significandum, quòd etiam præcindant & mortificent appetitus inferiores, ne proprio suo libitu moueantur ad res terrenas: sed solum ad exequendum, quod iubet Deus: sequentes bona voluntatis rationalis proposita, sicut famuli suum sequuntur Dominum. Alæ, quæ huic rei deseruiunt, sunt considerationes vilitatis, & abiectionis, quam caro ex seipsa habet; & sensualitas ad voluptates & bona terrena malè inclinata; & affectus virtutum moralium, quæ hos appetitus tegunt, & exornant: mortificantes ac donantes eorum passiones. Remotis his duobus impedimentis, proprij iudicij & amoris proprij, remanet cor promptum & paratum ad celeriter implendum quicquid Deus ordinat, dicens cum Dauide: d *Paratum cor meum Deus, paratum cor meum.* Bis ait, se paratum habere cor. quo significat duas alas, quas hebet extensas & præparatas, ad explendum, quod iusserit Deus: & Sanctus Bernardus eas appellat, *agnitionem & deuotionem. Agnitio* siue consideratio debet esse omnium titulorum & nominum, quibus obstringimur seruire & obedire Deo, tam ex ipsius, quàm ex nostra parte. Nam ille est noster Deus, Creator, & gubernator; Saluator & glorificator, & omne bonum nostrum: nos autem sumus eius Creaturæ, serui, & famuli: vt ipsi seruiamus, & Obediamus: & in hoc nostra bona fortuna consistit; extra quod summa est miseria. *Deuotio* complecti debet omnes affectus amoris, fiduciæ, laudis, & gratitudinis: qui promptos nos, celeresque faciunt & expeditos in rebus omnibus diuini obsequij: ita vt magnam felicitatem, summique gaudij materiam reputemus: quod iubeat aliquid, in quo ei obediamus; & quod occasio aliqua occurrat, in qua ei placeamus. Hoc est alas esse extentas, & moueri quasi ad volandum aptè, & propensè; tantum expectantes ipsius Dei nutum: vt statim volent. Et quoniam talis promptitudo oritur ex Charitate: qui eam promptitudinem habent, vocantur Seraphini, hoc est amore accensi: eò quòd in modum ignis & flammæ mouent semper sese in altum, suspirantes ipsum Deum; & optantes adesse velociter omnibus, quæ illi placent. Et hac ratione implent, quod S. Petrus suadet: e *Castificantes animas vestras in obedientia Charitatis.* Quæ scilicet obedientia oriatur ex amore, & tendat in amorem: satisque sibi reputet esse motiuum amoris, qui ipsum comitetur in omnibus quæ agit, vt Dei mandatis obediat: ita coniungens simul amoris & obedientiæ præceptum, vt amet & obediat ex toto corde, ex tota anima, & ex omnibus viribus suis.

d *Psal. 56. 8.*

Serm. 4. de verbis Isaiæ.

e *1. Pet. 1. 22.*

§. I.

VT QVIS ad perfectam adeò Obedientiam perueniat, quæ iudicij abnegationem & veram voluntatis promptitudinem complectatur, iaciendum est hoc fundamentum: quòd perfectus obediens non debeat præcipue obedire Deo, eò quòd rationes aliquæ adsint, cur res præcepta sit executioni mandanda; sed quòd sit Deus, qui iubet: non quæsita alia causa, cui eius Obedientia innitatur. vt præclare Sanctus Augustinus perpendit, reddens causam cur Deus primis parentibus prohibuerit comedere de ligno scientiæ boni & mali, quod ex se indifferens erat, & potuisset absque peccato alias comedi. Quod, vt ad rem magis explicet, instituit quendam quasi dialogum inter Deum & ipsum Adamum, in hunc modum. Noli (inquit Deus Adamo) hanc arborem tangere. Sed Adamus ait, Quæ arbor hæc est? Si bona: cur eam non tangam? sin mala, cur manet in Paradyso? Respondet Deus: Propterea manet in paradyso, quod bona sit; sed ego nolo, vt tu illam tangas. Sed cur non tangere debeo? Eò quòd velim te obedientem, & non repugnantem. O serue, audi primum tui Domini mandatum: & tunc disces imperantis consilium. Bona est arbor: sed nolo, vt eam tangas: nam ego Dominus sum, tu autem seruus: hæc tota est causa. Quam si parui momenti esse existimas: dedignaris esse seruus. Sed quid tibi aliud magis expedit, quàm tui Domini gubernationi subesse? Quomodo autem eius gubernationi subiectus eris: nisi aliquod tibi præceptum iniungat? Si igitur multum refert, quod aliquid ille iubeat: expedit prohibere tibi, ex hoc ligno comedere: nó ob eius malitiam, sed ob tuam obedientiam. Non potuit Deus distinctius explicare, quantum bonum sit obedientia, quàm rem prohibendo, quæ non esset mala: in qua, Obedientia palmam obtineret; inobedientia autem pœnam acciperet. Hæc Sanctus Augustinus. Ex quo apparet, quàm sit res antiqua, quod Dominus Deus noster res huiusmodi indifferentes præcipiat, nullam reddens rationem seruis suis, cur ita præcipiat. vt discant perfectionem Obedientiæ cum iudicij sui subiectione absque alia causa aut ratione, quàm, quòd ita iubeat Deus. Hoc modo iussit Abrahamum a *egredi de terra sua, ac de domo patris sui*; & vt b *eijceret ex domo sua filium suum Ismaëlem*; & quod grauius adhuc est, vt c *offerret ipsi filium suum Isaac in holocaustum.* certum tamen illum interius reddens (vt S. Thomas ait) ipsum Deum esse, qui id mandaret: quod ei satisfuit, vt omnino absque aliqua contradictione, aut replica sese abnegaret, & subijceret. Et eodem modo iussit fratrem eius Loth (vt supra perpendimus) non respicere retrò, vt Sodomam pereuntem videret: nulla ratione proposita, cur id præciperet. Et in nouo testamento fuit valde frequens hic obedientiæ modus: & S. Chrysostomus eum valde commédat, & exagerat in Apostolo, explicans illam eius sentétiam ad Romanos: d *Nolo vos ignorare fratres: quia sæpe proposui venire ad vos, & prohibitus sum vsque adhuc.*

a Gen. 12. 1.
b c. 21. 12.
c c. 22. 2.
2. 2. q. 171. a. 5.
Tract. 3. c. 8.
Homil. 2. in ...
d Rom. 1. 13.

huc. Vide,inquit, mensuram fidelis huius serui Obedientiæ, multamque simul æquanimitatem & animi gratitudinem. Quod prohibitus sit, dicit: quamobrem autem,non item.Non enim scrutatur Domini propositum,sed simpliciter obsequitur.Atqui mirum videri poterat,cur tantum Doctorem Deus,ne diuerteret ad vrbẽ adeò splendidam,adeoque magnam;&quam vniuersus orbis suspicit,præpedierit,idque tãto tempore: facilimè siquidẽ,si in potenti hac vrbe victor euasisset,reliquas subditas facile cœpisset. Iã cùm regalem hanc Ciuitatem relinquit , solisque infimis & subditis incumbit, ipsam omnium Reginam & caput negligit. Verum nihil horum curiosè scrutatur, quin potiùs incompræhensibili prouidentiæ cedit,partim animi sui moderationem spectatam faciens:partim erudiens nos omnes,ne factorũ rationem vnquam à Deo exigamus: etiamsi quam plurimos quæ gesta sunt conturbent.Domini siquidem solius est præcipere:seruorum verò parêre. Propterea,quòd prohibitus sit indicat;cuius verò rei gratiã,nõ item. Quasi dicat:neque ipse causam cognoui;nec sciscitari Dei consilium& sentẽtiã voluì. Non enim dicit creatura Factori suo,quid me adhunc modum fecisti? Cuiusnam gratiã,dic mihi,istud discere quæris?Nescis, quòd omnium illi curam habeat,quòd Sapiens sit,quòd nihil agat præter rationem , nihil frustra? Illum te magis amare,quàm proprij parentes ament,ac longo interuallo & paternam pietatem,& maternam solicitudinem superare? nihil igitur præterea quæras,neque vltra hæc septa transilias. Satis siquidem sunt ista, superque satis ad consolationem.Neque dubites, sapienter ab illo omnibus prouisum Hæc S Chrysostomus.Cuius rationes quemcunqueChristianum intellectum conuincunt,vt subiectus sit, ac promptus,ad omnia, quæ Deus iubet ac dirigit:etiamsi eorum causam ipse ignoret.

Sed vlterius progrediendum est perfectæ Obedientiæ Religiosæ : vt scilicet eadem iudicij proprij abnegatione Prælatis suis obediat in rebus, quæ non videntur apertè esse malæ. In huiusmodi enim rebus præcipuus gubernator, cui Obedientia præstatur, est ipsemet Deus. Quamuis enim homo in eo,quod præcipit,possit decipi:non tamen potest prouidentia Diuina falli in eo, quod intendit. Cum igitur Prælati mandatum non est iniquum:sufficit,vt ei obediatur,hoc intelligere , quòd Deus infinitè sapiens, potens, ac iustus per eius os loquatur; & per ipsum gubernet: intendens in omnibus commodum eius,qui candidè pro eius amore obedit.Et hac ratione obtinetur perfecta Obedientia, quam Sancti cœcam vocant.Sancta scilicet illa cœcitate,qua gaudebãt Adamus &Heua,antequam serpens oculos eis in ipsorũ perniciem aperiret:cùm causam quæsiuit,cur Deus ipsis comedere prohibuisset ex arbore scientiæ.Dicitur autem hæc obediẽtia propterea cœca, quòd non habeat curiosos oculos ad examinandam & iudicandam præcepti causam: sed habet tamen simplices & prudentes , ad præcipuam & totalem causam aspiciendam : quod scilicet Deus eiusque minister

ad Fratres de Monte Dei.

id mandet: & hoc solo contenta est. Arbor, ait Sanctus Bernardus, scientiæ boni & mali debet esse in Patre Spirituali, qui iudicaturus est, non autem iudicandus: ipsius est discernere, quid bonum & quid malum sit: vt alterum iubeat, & prohibeat alterum. Non pertinet autem ad subditum huic iudicio se immiscere; sed ijs, quæ præcipiuntur, obedire. Si enim de huius scientiæ arbore comedat sicut Adamus: eijcietur ex ipso Paradyso. Non enim potest diu in Religione perseuerare Nouitius, qui se reputat prudentem; nec subditus, qui arrogat sibi, quod sit sapiens. Quòd si verè *sapiens esse cupit, stultus fiat*, humiliter & candidè obediendo; non quæsita, aut examinata causa eius, quod præcipitur. Religiosi (ait Sanctus Basilius) sequi debent suum pastorem, sicut oues, audientes eius vocem, eumque sequentes per quamcunque viam ille duxerit; non scrutando curiosè, qua via illas ducat, sed huius rei curam, Pastoris prouidentiæ committentes: cui ex officio incumbit super eas *peruigilare quasi earum rationem redditurо*: ipsis autem ouibus non aliud incumbit, quàm sequi & obedire: nam huius rei ratio tantùm exigetur ab eis. Oues (ait Sanctus Gregorius Nanzianzenus) nolite pascere pastores vestros; nolite vos erigere supra id, quod ad vos spectat; ne iudices vestros iudicetis; nec Leges vestris Legislatoribus feratis. Non venistis ad Religionem, vt iudicetis; sed vt iudicemini: nolite alienum officium vobis arrogare, vestrum verò relinquere: in vtroque enim offendetis; & damnabimini. Obedite tanquam simplices: & à Deo approbabimini. Sed fusiùs Sanctus Gregorius Papa hoc explicuit, adhibito exemplo Samuelis. Quem iam iacentem Deus vocauit, non aperiens ei quorsum, aut quare vocaret: sed ille mox surrexit: & cogitans, se vocari à suo Prælato Heli; eum accessit; vt, quid ille vellet, intelligeret. Et cùm Heli iussisset redire & decumbere, ille id fecit. Id quod ter ei euenit: exemplum præbens celsissimæ Obedientiæ: quæ (ait) nec Præpositorum intentionem discutit, nec præcepta discernit: quia qui omne vitæ suæ iudicium maiori subdidit, in hoc solo gaudet, si, quod sibi præcipitur, operatur. Nescit enim iudicare, quisquis perfectè didicerit obedire. Puer itaque Samuel nec vocatus nec repulsus offenditur: quia vocantis aut repellentis animum examinare noluit: qui in hoc solo gaudere nouerat, quod obediuit. Et quia surgere, ad laborem; redire autem ad dormiendum pertinet ad quietem: quid insinuat, nisi quia vtramque nobis vitā præparat: si obedientis animus in eo, quod ait, non nisi obedientiæ bonum pensat? Præceptum namque in hoc solo pensari debet, quod maioris præceptum est: & qui Obedientiæ bonum exequitur, non iniunctum opus debet considerare; sed fructum: quia ad promerenda æternæ vitæ gaudia, non exquiritur qualitas operis; sed mortificatio propriæ, & executio alienæ voluntatis. Vnde & Paulus ait: *Circumcisio nihil prodest, & præputium nihil est, sed obseruatio mandatorum Dei.* Iam ego apud omnipotentem Deum nec ea quæ

1. Corin 3. 18. — De Const. Monast. c. 23. — Heb. 13. 17. — Orat. 9. — 1. Corint. 7. 19.

ad labo-

ad laborem; nec ea, quæ ad quietem pertinent, parua sunt: si æternam vitam parare obedientibus possunt. Hæc S. Gregorius: quæ S. Bernardus præclarâ illâ sententiâ confirmat: ipsum, quem pro Deo habemus, tanquam Deum in ijs, quæ apertè non sunt contra Deum, audire debemus. Contenti eius respõso, non alio adhibito præcepti examine. Porrò imperfecti cordis, & infirmæ prorsus voluntatis indicium est: Statuta Seniorum studiosiùs discutere; hærere ad singula, quæ iniunguntur; exigere de quibusque rationem; & malè suspicari de omni præcepto, cuius causa latuerit: neque vnquam libenter obedire, nisi, cùm audire contigerit, quòd fortè libuerit; aut, quod non aliter licere, seu expedire monstrauerit, vel aperta ratio, vel indubitata auctoritas. Delicata satis, imò nimis molesta est huiuscemodi obedientia. Non planè hæc illa est, quæ ex Regula traditur, Obedientia sine mora. Intelligat itaq; Religiosus, Prælatum (quemadmodum Sanctus hic loquitur) esse ipsius quasi vice-Deum in terra: ideoque ei cum eadem perfectione obediat, qua ipsi Deo: integra scilicet Iudicij proprij abnegatione, intuens tanquam totale, aut præcipuum motiuum, & scopum suæ obedientiæ: eam esse Dei voluntatem, vt Superioris præceptum omnino exequatur.

Tract. de præcep. & dispens. co lum. 7.

Hoc est velamen illud Ianthinarum pellium, quo Deus iubebat operiri vasa altaris, & tabernaculi cum Aaron illa distribueret Leuitis portanda: ita vt illi ea non tangerent, nec viderent, an essent aurea, aut ærea, aut lignea; neque an eleganter essent fabrefacta, an ruditur: quæ omnia operiebat prædictum velamen, quod erat coloris cœlestis: ad significandum (vt alibi fusiùs est dictũ) quòd obedientes accipere debẽt rem præceptam, hoc cœlesti motiuo tectam, quòd scilicet illa sit voluntas Dei: non hærentes in ea cogitatione: an res præcepta sit præclara, an vilis; pretiosa, an contemptibilis; dulcis an amara; an bene vel male constituta ac directa: sed eam acceptent, qualiscunque sit: propterea quòd Deus illam iubeat; nolentes curiosè lustrare reliquas commoditates, & rationes humanas, quæ sub illo titulo & motiuo continentur: vt eis innitantur.

In Duce spi rit. Tract. 4 c. 8 § 3.

Et quamuis quædam opera sint ex se ipsis excelsiora & perfectiora, quàm alia: quando tamen aliquod illorum Deus iubet: illud est cæteris præferendum, licèt ex se sit vilius. Tũc enim hyacinthus voluntatis Diuinæ illud reddit cæteris pretiosius. Non tamen propterea negamus licere huic obedientiæ motiuo alia adiungere; & rationes humanas addere, quibus illud fulciatur, & confirmetur. Nam, iacto illo fundamento, animique decreto parendi, eò quòd Deus iubeat: non est alienum, hyacinthum illum exornare commoditatibus spiritualibus, aut temporalibus ex ea Obedientia prouenientibus. Ac propterea idem ipse Dominus præceptis suis promissa addit præmiorũ; & pœnarum minas: quibus intellectus iuuetur & conuincatur, ad iudicandum, bonum sibi esse, quòd illa acceptet. Qui tamen interdum etiam ratio-

nem addit: cur aliquid iubeat, quemadmodum Angelus dicens Sancto Ioseph, vt puerum & Matrem eius acciperet, & fugeret in AEgyptum, adiecit: *futurũ est enim, vt Herodes quærat puerum, ad perdendum eum.* Semper tamen attendendũ est, ne Obedientia his præcipuè rationibus, aut cômoditatibus innitatur, ita vt illis deficiẽtibus, executio quoq; deficeret, aut vera ad exequẽdũ prôptitudo. Id.n. esset indiciũ, quòd tale opus non fieret ea recta intentione, vt mandato Dei satisfieret; sed propriæ vtilitatis, aut commoditatis intuitu, Quãuis .n. in externa specie videatur esse Obedientia: interiùs tamen potius esset propria voluntas, coniuncta proprio iudicio, suggerenti & suadenti, quòd illi arridet. Quamobrem tutior & excellsior modus Obedientiæ est, qui Diuinæ voluntati purè innititur. Vt enim Saluator noster dixit: *Si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit.* insinuans hac sentẽtiâ, quòd si intellectûs oculus sincere ac simpliciter vnicum eum finem respiciat, placere scilicet Deo in suis actionibus, non inferendo alia motiua commodorum, aut humanorum respectuum: omnes illæ actiones erunt puræ & sanctæ absque tenebris culparum. Qui tamen oculus intellectus si offuscetur humoribus iudicij proprij ac curiosi: quod sibi complacet in suis ratiocinationibus, suaque commoda respicit: tunc actiones valde erunt obfuscatæ leprosi sui Ducis leprâ.

Matth. 2. 3.

Matth. 6. 22. Luc. 11. 34.

CAPVT XVI.

OCCVLTAE INOBEDIENTIAE PROPRII IVdicij, & ratio qua eas contegit.

EX IIS QVAE DICTA SVNT, facilè cernere licet, quantum Religiosis referat infestissimè cũ proprio iudicio contendere. Proprium appellatur, quod à cômuni Ecclesiæ aut Prælatorũ & maiorũ suorũ sensu ita se separat, vt nolit eorũ iudiciũ sequi, nec cũ alijs de suis rebus côferre: quia propriæ prudẽtiæ fidit: cuius proprietates sunt, stultũ esse, temerariũ, curiosũ, inquietũ, arrogãs, & superbũ. Aduersus quẽ hostẽ, ex innumeris malis ac dãnis, quæ adfert, sumenda nobis sunt arma ad illũ detestandũ ac deturbandũ: vt fusè in Duce spirituali diximus: quo Religiosum Lectorem remittimus. Nunc aũt laruas ei detrahemus, quibus ad nos decipiẽdos vtitur: tunc.n. grauius nos lædit, & ferè sine remedio, accedens sicut lupus ouilla pelle tectus.

Tract. 4. c. 7.

1. PRIMVM hic latro imitatur pallium hyacinthinum, volens inobedientium, Obedientiæ pallio tegere. Ait enim, se non obedire homini: eò quòd velit obedire Deo. Quasi Deus iuberet, sequi quod proprium dictat iudiciũ; non verò quòd Prælatus præscribit. Ita sentiebat insignis ille proprio iudicio addictus Rex Saul, qui cùm fuisset summè inobediens Dei mandato, gloriabatur tamen, quasi valde obediens. nam Samueli ipsum obiurganti, quod non obediuisset Deo, respondit: a *Imò audiui vocem Domini, & ambulaui in*

a 1. Reg. 15. 20

ut in via,per quam misit me Dominus. quasi ipsum Samuelem ipse obiurgaret, dicens:valde deciperis Samuel,cum inobedientiæ me notas:nam potiùs fui valde obediens. Nam tu iussisti mactari quicquid esset in Amalech:& ita ego feci;sed,quod optimum erat in gregibus,reseruaui, vt sacrificium Deo offerrem, iubenti offerri sibi sacrificia ex optimis,sicut fecit Abel.Sed optimè respondit ei Propheta:hanc falsam eius obedientiam, esse quoddam genus idololatriæ & ariolationis; quam non iussit verus, sed fictus Deus, per proprium ipsius iudicium, quod in hoc casu consuluit. Qui falsus Deus meritò debet odio haberi à verò obediente,cogitante,sibi dici à Domino: b *Israël,si audieris me,non erit in te Deus recens, neque adorabis Deum alienum. Ego enim sum Dominus Deus tuus,qui eduxi te de terra AEgypti: dilata os tuum & implebo illud.* quod fuit dicere: si vis mihi perfectè obedire, non fabricabis proprio tuo iudicio Deos nouos in corde tuo ; nec trades te dijs alienis, iudicium sequens hostium meorum. Ego te eduxi ex mundo,& constitui in Religione,in qua statui bene te dirigere ac gubernare: aperi itaque os tuum,vt de rebus agendis me,meosque ministros consulas: & ego illud implebo, dans plenum responsum in omnibus,quæ desideras. b *Psalm.* 80.10.

2\. ETIAM obtegitur proprium iudicium titulo cuiusdam puritatis: fugit enim Obedientiam,iudicans se hac ratione culpam euadere:cùm tamen incidat in pertinaciam & repugnantiam, quæ culpa est multo grauior. Quemadmodum infidelis ille,ac superbus Rex,qui iussus c *petere sibi signum à Domino Deo* victoriæ,quam illi pollicebatur,respondit; *non petam, & non tentabo Dominum.* eo enim colore, quod noluit Deum tentare,(vt aduertit Sanctus Hieronymus)suam occultauit inobedientiam : sed meritò attendere debuit: non esse,Deum tentare si fiat quod ipsemet Deus iubet. Imò & in viris Sanctis aliquid huiusmodi euenire solet:quamuis absit proteruia. vt apparuit in Ezechiele excusante se à præstanda re quadam , quam iubebat Deus;ac dicente:d *non est ingressa in os meum omnis caro immunda.* Et quando vox cœlestis iussit,Petrum occidere & manducare quadrupedia & serpentia terræ,quæ illi ob oculos ponebat,excusauit se Petrus,dicens: e *absit Domine, quia nunquam manducaui omne commune & immundum* : sed eadem tamen vox correxit errorem iudicij eius,dicens ei : *quod Deus purificauit, tu commune ne dixeris.* Præceptum enim Dei mundum illud facit: cùm ipse nihil præcipere possit, quod non sit mundum. Nec tu huius rei iudex esse debes; sed executor eius, quod Deus iubet. c *Isaiæ.* 7. 10. d *Ezechiel.* 4.14. e *Act.* 10. 14.

GENEROSAM HANC OPINIONEM & æstimationem habebant Prophetæ, qui parauerunt DEO in rebus, quæ parum decentes videbantur: iudicantes, sufficere sibi Dei mandatum ad hoc,vt res illæ apud ipsos sanctificatæ, ac decentes, & in honore haberentur; etiamsi in opinione hominum immundæ viderentur, & ignominiosæ. Ita Isaias,

cùm iuberetur à De *ire nudus & discalceatus* per plateas Ierusalem: id fecit absque v[illegible] replica, etiamsi vir esset aliàs nobilissimus. Et Oseas iussus à Dèo *sumere sibi vxorem fornicationum*, quamuis id sua grauitate indignum videretur, non dubitauit tamen *accipere Gomer*, absque vlla excusatione. Vbi enim est iudicij Obedientia: non est ignominiæ nota, aut iusta reprahensio.

Isaia. 20. 2.

Osee 1.2. vide Ribe b

3.

ALIQVANDO etiam iudicium proprium tegit suam inobedientiam exemplo aliquorum Sanctorum: existimat enim, omnia sibi licere, quæ illi fecerunt: non aduertens, deesse sibi Spiritum & specialem motum, quem illi habuerunt; sine quo nec illis licuisset. Quemadmodum Monachus ille, de quo refert Cassianus, quòd, vt Abrahami Obedientiam imitaretur, voluisset proprium filium sacrificare: subijciuntque iudicium suum fallo Angelo, id iubenti, cùm in re tali subijcere non deberet. Pro cuius rei explicatione aduertendum est: aliquando voluisse Deum particulari sua inspiratione, aliquem inducere ad huiusmodi iudicij abnegationem in rebus extraordinarij, alioqui non licit.s; eamque Obedientiam miraculis comprobasse. Quale refert Seuerus Sulpirius de feruente quodam iuuene. Cui petenti habitum Religionis, respondit Abbas, vt iret ad aliud monasterium: eò quòd non posset ipse ferre disciplinæ seueritatem, quæ ibi seruabatur; neque res adeò difficiles & asperas exequi, quæ ibi iniungebantur. Qui iuuenis magno feruore respondit: se promptissimum esse ad obediendum, & præstandum quicquid iniungeretur etiam ad ingrediendum in magnum aliquem ignem: Cumque prope esset furnus valde accensus, paratus ad panes statim coquendos, Abbas, vt eum probaret, iussit ingredi furnum illum: iuuenis autem absque vlla mora sese intus proiecit; & mansit absque vlla læsione, sicut tres illi pueri, qui missi fuerant in fornacem Babylonicam. Hoc autem, ait, Deus ita disposuit, vt nec Abbas ob asperum durumque suum præceptum affligeretur; nec discipulus ob præstitam Obedientiam & executionem, affligeretur. Qui quamuis Tyro & in prima probatione, inuentus est tamen perfectus: quia in iudicij sui abnegatione fuit perfectus. Nullus tamen ex hoc exemplo occasionem sumere debet alicuius temeritatis: nec superior ad præcipiendum, nec subditus ad obediendum. Non enim extraordinaria huiusmodi inspirauit Deus, vt alij imitentur; sed, vt omnes intelligant: quanti ipse modum hûc Obedientiæ faciat in rebus de se non malis. Quare in huiusmodi rebus nullus debet proprio suo iudicio fidere; sed ordinariam legem sequi, & opera sua cum aliorum consilio facere, cautiores facti ex facto Iephte, de quo Scriptura Diuina refert, quòd, cùm se h *voto obstrinxisset offerendi in holocaustum Domino eum, qui primus ex domo sua egrederetur, sibiq; reuertenti occurreret*; cùmq; prima ei occurreret *vnigenita filia sua, eam obtulit in holocaustum*, existimans Deo se obedire, sic implendo suum votum: quemadmodum fecerat Abraham in oblatione filij sui; aut venturum aliquem Angelum & id

Mat. 1. c. 7

Dialog. 1. de virt. S. Martin.

h Iudicum. 11 31. 39.

pro-

prohibiturum, sicut alter prohibuerat sacrificium Isaac. Sed erravit, & invenit se deceptum: nam, vt ait Sanctus Ambrosius, oportebat considerare, quòd ipsemet Deus, qui sacrificium Isaac iusserat, cùm vidit Patris & filij promptitudinem, prohibuit sacrificium: ita insinuans, se nolle huiusmodi humanæ carnis oblationes. Quare si Iephte consuluisset legis illius peritos: illi hoc responsum dedissent. Sed quoniam proprio suo iudicio rem egit: noluit Deus eius deceptionem, & iniustum ac temerarium sacrificium impedire; præter alias causas, quas in alio loco attulimus huius euentus. *Lib. 3. de virg. circa med.* *In Duce spiritual. Tract. 4. c. 9.*

4. Aliqvando etiam iudicium proprium, quamuis sit filius superbiæ, occultat inobedientiam pallio quodam humilitatis, cùm eius studioso & amanti, honorificum aliquid iniungitur. Quod etsi initio recusare non sit damnandum: si tamen iudicij pertinacia perduret; id verò iam humilitatem veram, & Obedientiam destruit. Cuius rei fidem facit: quòd euenit S. Petro, cùm Christus vellet eius pedes lauare: nam inprimis obstupefactus, dixit: *Domine tu mihi lauas pedes?* cui Christus: *quod ego facio tu nescis modo: scies autem postea.* quasi dicens ei: tu neque finem neque causas, cur id faciam, intelligis: subijce tuum iudicium, & acquiesce mihi, volenti pedes tuos lauare. Sed cum adhuc repugnaret, & specie humilitatis resisteret: respondit ei Christus verbis seuerissimis: *Si non lauero te, non habebis partem mecum*: inobedientiâ enim nemo potest proficere, nec in mea schola perdurare. Et hinc est, quod sæpe Sancti Patres, vt experirentur Obedientiam Nouitiorum, eis iniungebant aliqua, quæ contra humilitatem tendere videbantur: vt viderent quomodo in eis iudicium suum subijcerent. De S. Basilio scribitur, quòd, cùm venisset ad quoddam monasterium, probauerit hac ratione feruentem quendam Tyronem: iussit enim adferre aquam, ad lauandos pedes; cumque illam attulisset: dixit ei S. vir, se velle lauare pedes ipsiusmet Nouitij: qui statim acquieuit. Iussit præterea, vt sequenti die in templo coram omnibus, ab ipso peteret Sacros ordines: qui iudicium suum subijciens, id fecit. Ideoque apud S. illum Prælatum, tanquam perfectè obediēs est habitus. *1 Ioan. 13. 6.*

5. Interdvm etiam proprium iudicium tegit suam inobedientiam pallio necessitatis, propter quam existimat se excusari à transgressione præcepti, quasi non obliget adeo strictè ac seuerè. Quemadmodum Saul, videns, populum à se dilapsum, & hostes in proximo esse, vt ipsum inuaderent k *obtulit holocaustum* contra mandatum Samuelis. Cuius rei causam reddens Samueli, dixit: *necessitate compulsus obtuli holocaustum.* Cui statim Propheta dedit dignum eius temeritate responsum: *stulte* inquit *egisti, nec custodisti mandata Dei tui, quæ præcepit tibi*: neque enim hæc necessitas tuam excusat inobedientiam. Pallium hoc arripit facilè proprium iudicium in occasionibus innumeris, conculcans præcepta & regulas: quasi necessarium sit ad conseruandam sanitatem, aut honorem, aut officij authoritatem, aut ad subueni- *k 1. Reg. 13. 9. 12.*

endum alicui, miseriæ propriæ, aut alterius, qui ad ipsum aliquo modo spectet. Sed omnes sunt deceptiones & fraudes amoris proprij, consulentis in in suis necessitatibus. idolum iudicij proprij: & hoc semper illi respondet iuxta eius desiderium & votum. Quare n *si cæcus cæco ducatum præstet, ambo in foueam cadent.* Perpendit hoc pulchre Sanctus Basilius explicans illud Christi Domini de diuite illo, qui cogitabat intra se dicens: o *quid faciam, quia non habeo quo congregem fructus meos?* Quem inquit consulis? ex teipso captas consilium? plane imprudenti veteris consiliario. Nam ille tibi suadebit, quod tu desideras, dicet enim tibi vt *horrea tua maiora facias*, & illuc congreges omnia tua: si autem Christum consuluisses, præstantiorem vtique consilium, suasisset tibi, vt fructus istos pauperibus distribueres. Hunc in modum quicunque in se aduertit affectum aliquem inordinatum ad delitias, honores, aut commodum proprium: non eligat consiliarium, proprium suum iudicium, à quo non expectet rectum consilium; sed dicat cum Dauide: p *consilium meum iustificationes tuæ, & testimonia tua.* consulat quoque quæ Christus Dominus docuit in suo Euangelio; & fideles eius ministros: tunc enim non errabit.

n Matth. 15. 14.
Homil. 6. ex variis in eum locum.
o Luca 12. 16.
p Psal. 118. 24.

6. DENIQVE, quoniam Charitas operit multitudinem peccatorum, non ea dissimulando, sed plane euellendo: proprium iudicium solet ipsam charitatem adducere ad sua occultanda, excusando scilicet suas inobedientias sub titulo Charitatis: transgrediens Regulas prætextu alijs benefaciendi. existimat enim, se eas non transgredi: vt faciat quod iudicat esse secundum legem Charitatis: cùm tamen potius sit carnalitatis, aut vanitatis. Sicut Religiosus ille, de quo fertur, quòd tempore silentij, & recollectionis, & absque Prælati facultate, illi inciderit desiderium visitandi quendam ægrotum, vt illum consolaretur, & solatium aliquod ei adferret. Cum autem pergeret: transeuntem prope imaginem Christi Crucifixi pungebat conscientia, quod tali tempore, & sine facultate Superioris ægrotum visitaret: quē remorsum vt componeret dicebat sibi ipsi: Charitas est, charitas est: bene potes illam exercere. Et tunc prodijt vox ex Crucifixo dicens: *Non placet mihi ista Charitas.* quia potius erat propria voluntas, falso hoc titulo cooperta. Vera enim Charitas nunquam separat se ab Obedientia. Nam quemadmodum amor proprius excæcat oculos rationis; propriumque iudicium post se trahit, ad iudicandum quod ille cupit: ita Diuinus amor, spiritûs oculos clarificat, vt videat quid iubeat Deus, illudque abnegato proprio iudicio exequatur.

CAPVT XVII.

PERFECTIO OBEDIENTIAE EX ABNEGATIONE ET mortificatione propriæ voluntatis.

CVM OBEDIENTIAE VIRTVS sedem suam in voluntate tanquam in proprio subiecto habeat: ideò in ea precipue proprios suos effectus exercit. Inter quos primus, & tanquam reliquorum fundamentum eminet, quod Religiosi voluntatem subijciat Dei & suorum superiorum voluntati: efficiens, vt in omnibus, quæ vult, aut non vult, sit illis conformis. In qua subiectione & conformitate debet totam suam perfectionem collocare: vt his verbis S. Gregorius affirmauit: operator strenuus vitæ socialis, & communiter secum Deo seruientium pius æmulator, si æterni meriti ampliorem retributionem per Obedientiæ bonum adipisci desiderat, in hoc solo se cognoscat excellere: si præ cæteris arbitrio maioris propriam subdiderit voluntatem. Nam nec magna lucra ieiunij, nec asperæ vitæ studia, deuotis Christi militibus cum maiorum præcepto sunt conferenda. Maioris etenim est meriti Charitatis iniuncta refectio, ieiunio propria deliberatione suscepto. Qui enim iussus, carnem reficit inuitus, ieiunij præmium deuotione promeruit: & ampliorem mercedem Obedientiæ manducando conquisiuit. Samuel itaque magna promptitudine surgens è lecto, ad Sacerdotem Heli accessit: vt, quid vellet, intelligeret: & cum eadem promptitudine iussus ab eo redijt vt dormiret: nihil enim eorum, quæ iubentur, etiamsi minimum, est contemnendum. Hæc in substantia S. Gregorius. Et idem confirmat omnibus rationibus superius cap. 12. positis, ad huius virtutis præstantiam cōprobandam. Cuius secundus effectus est, strenuè & viriliter mortificare omnes actus & affectus propriæ voluntatis. Proprium autem cum S. Anselmo appellamus eam, quæ pro prima Regula suorum actuum non Diuinam voluntatem, sed seipsam accipit, libitum suum sequens, quasi alium Superiorē non haberet, à quo dirigeretur. Aut (vt S. Bernardus ait) volutas propria est, quæ neque Dei est, neque Prælatorum, nec bonis communis; sed est eius solius, qui illam habet cum inordinata ad id, quod ipsam delectat, propēsione: quamuis in eo conculcet, quod reliquis placet. Cuius damna & incommoda innumera retulimus fusè in Duce spirituali. Quæ, licet in omnibus Christianis perniciosissima sit, & omnium peccatorum radix: eius tamen obliquitas & inordinatio maximè apparet in Religiosis, qui Obedientiæ voto eam Deo Domino nostro sacrificarunt: quam tamen in suis postea actionibus resumunt, & vsurpant. Qui est modus quidam prædæ: quia auferunt Deo partem holocausti, cùm totum obtulissent; accipit autem sibi, quod optimū est, & quod maxime Deus desiderabat, cor scilicet & libertatem.

2.

Lib. de simil. c. 6.

Serm. 3 de Resurrect.

Tract. 4. c. 19.

Hoc

Hoc mirificè declarauit Spiritus Sanctus duabus admirandis sententijs, quibus ad hanc rem est vsus. *Prima* est, quam dixit, loquens cum Cain: nam cum ipse accepisset sacrificium Abel, quod obtulit de primogenitis gregis sui; & reiecisset sacrificium Cain, quod obtulit ex fructibus terræ; & hic vehementer propterea fuisset iratus: Deus, vt causam manifestaret eius, quod fecerat, loquens cum illo, inter alia dixit ei (iuxta translationem 70. Interpretum, quàm multi Sancti Patres sequuntur) a *nonne si rectè offeras non rectè autem diuidas peccasti?* quasi distinctiùs ei dixerit: bonum fuit propositum, ac desiderium tuum offerendi mihi sacrificium: sed tempore executionis defecisti: non enim ita bene diuisisti, atque frater tuus Abel: qui dedit mihi primogenita gregis sui, quæ optima sunt, & reliquis pretiosiora, retinens sibi reliqua: tu verò contrà, quod deterius erat, hoc est fructus terræ mihi dedisti, retinens tibi quod melius erat, & ego plurisfaciebam. Sed maiorem spiritum ex hac sententia deducit gloriosus Doctor Sanctus Augustinus, dicens quod Cain in suis operibus (quæ Sanctus Ioannes b *maligna* vocat) malè diuidebat: dans Deo aliquid suum, sibi autem seipsum: quod omnes faciũt, qui non Dei, sed suam sectantur voluntatem, &c. quam, dum retinent seruant sibi melius, quod ipsi habent; Deo autem dant deterius. Cain (ait Rupertus Abbas) fuit reprobatus: quia cor suum retinuit sibi, & fructus terræ obtulit Deo. Deus autem a *cor* potius (vt postea dixit) *ab eo requirebat*, intellectum scilicet & voluntatem, quæ sunt gregis potentiarum nostrarum primogenita: & quamdiu hæc primogenita Deo non tradimus, non placent ei nostræ oblationes: quia iniquam facimus earum deuisionem. Intelligat igitur Religiosus, voluntatis suæ proprietarius, quòd licèt initio, cùm Religionem est ingressus bene obtulerit; eiusque sacrificium fuerit à Deo acceptatum, sicut Abel; eò quòd fuerit ex suis primogenitis propter tria edita vota, & præcipue obedientiæ: postea tamen in omnibus, quæ sola sua propria voluntate facit, non rectè diuidit: ideoque ab ipso Domino reprobantur: eò quòd similia sint fructibus terræ, quos obtulit Cain, & valde terrena, orta à terrena quadã volũtate, ad seipsã & ad terrena bona valde propensa, & addicta. Cumq; hoc ꝙ deterius est, Deo offerat: sibi retinet, quod melius, magisque preciosum est, voluntatem scilicet & cor suum. Ex quo quid aliud ei eueniet, quàm euenerit ipsi Cain? Nam inprimis propria voluntas semper Diuinæ inspirationi resistit: neque scit, quid sit, suum peccatum agnoscere; neque pœnitentia duci: sed potius indurescit, & pergit, ac ruit semper, sicut Cain, in peius. Quamuis enim Deus illi dixisset: *quiesce*, ac desiste à praua ista voluntate, quam nunc habes: ipse autem non obediuit, sed induruit potius; &, quod voluntas suggerebat, executus est: educens per fraudem fratrem suum foras, & occidens eum. Nam (vt Sanctus Bernardus ait vbi propria voluntas imperat, non habet locum charitas: quæ b *non quærit quæ sua*

a Gen 4. 4. Vide Pererium in eũ locum.

Lib. 15. de Ciuit. Dei c 7. b 1 Ioan. 3. 12. Lib. 4 in Genes c. 2. a Prou. 23. 26.

1. apud LXX.

b 1. Cor. 13 5.

sunt,

sunt, sed quæ sunt Dei, & fratrum suorum: ac propria voluntas semper quæ sua sunt, & quæ sibi placent, & commodum aliquod adferunt, quærit: etiamsi huius rei gratiâ, opus ei sit, Dei voluntatem & proximi commodum conculcare. Sed vlterius adhuc durities eius & rebellio progreditur. Nam quemadmodum Cain reprehensus à Deo propter hoc crimen, voluit illud Deo ipsi occultare, & impudenter respondit: c *Num custos fratris mei sum ego?* ac mentitus est, negando se scire, vbi frater suus esset: ita propria voluntas adeò est audax & proiecta: vt sua peccata excuset, etiam interdum mentiens, vt ea occultet hominibus. Et, vt idem Sanctus ait, vellet etiam occulta esse Deo; nec Deus illa nosset: quod est, optare quodammodo, ipsum non esse Deum. Non enim esset Deus, qui hominum improbitates non nosceret, nec punire posset. Et hæc suprema miseria est infelicissimæ huius voluntatis. Cuius maxima pœna in hac vita est, quod dixit Deus Cain: *vagus & profugus eris super terram.* Nam voluntas propria à Deo deserta (vt Sanctus Ambrosius ait) semper vaga est, inconstans, & mutabilis; fugiens cœlum, & reptans super terram. O quàm rectè his, qui propriam voluntatem sequuntur, dicere licet illud Sancti Thadei Apost. d *Va va illis, qui in via Cain abierunt*, sequentes propriam voluntatem. Incident enim in easdem miserias, in quas infelix ille incidit; & reprobabuntur odioque habebuntur ab ipso Deo Domino nostro. Qui per Isaiam protulit secundam sententiam in rem præsentem: e *Ego Dominus diligens iudicium, & odio habens rapinam in holocausto*: quando scilicet aliquid subtrahitur eorum, quæ oblata mihi fuerant. Et quoniam hæc rapina est rei, Deo per votum sacratæ, Sancti eam appellant Sacrilegium. Et Sanctus Bernardus adeò rem exaggerat, vt dicat: Nullum sacrilegij crimen reperitur deterius, quàm in voluntatem semel oblata Deo, recipere potestatem. Quo enim res oblata maior est, eo grauior est rapina, si eadem recipiatur. Cumque voluntas sit fons operum bonorum & prauorum: qui eam Deo subtrahit, sibique propriam facit, periculo exponitur, sese in grauia peccata præcipitandi, & in eis pereundi. An ex collegio Apostolico (ait idem Sanctus) reprobari quis potest, nisi loculos habens? sunt enim loculi non modo pecuniæ, sed etiam propriæ voluntatis, vsurpatæ scilicet contra Deum, qui eius est Dominus.

3. | c *Genes.* 4. 9. | 4. | *Lib.* 1. *de vocat. Gent. c.* 2 | d *in epist. ver.* 11. | e *Isaia.* 61. 8. | *Epist. vltima.* | *In Decla ma in id* Ecce, nos reliqui omn *prope finem.*

ET QVAMVIS res, quæ fit, sit ex se bona & Sancta, ait Sanctus Basilius, rapina est eam facere contra prohibitionem Superioris: nec vtilis erit, sed noxia. Deus enim odio habet rapinam in holocausto, hoc est cum odit; qui, quod alienum est, accipit eo titulo, vt aliquod Deo obsequium præstet. & sicut qui furaretur, vt eleemosynam faceret: talis eleemosyna odio haberetur à DEO: eò quòd fieret cum iniuria proximi: ita DEVS odio habet oblationem operis boni, quod ei offert Religiosus contra

Serm de abdic. rerũ Reg. 137 & 138. *breuium.*

Prælati obedientiam: non enim offert, quod suum est; sed quod Prælati, cuius voluntati priùs traditum erat. Voluntas præterea propria & ipsa Diuina, proprietates habent valde repugnantes. Propria enim (vt ait Sanctus Bernardus) conuertit bonum in malum, & preciosum in vile; & ieiunium ac sacrificium, quod ex se fuisset Deo valde gratum, odio habetur, quando inficitur lepra propriæ voluntatis. At obedientia conuertit vile in preciosum, & quod abiectum est exaltat in magnam sublimitatem. Ac propterea Samuel dixit Saul: *Nunquid vult Dominus holocausta & victimas, & non potius vt obediatur voci Domini? melior est enim obedientia, quàm victima; & auscultare magis, quàm offerre adipem arietum.* quasi distinctiùs dixerit: nullum opus, etiamsi optimum, magnique meriti videatur: si cum obedientia comparetur, alicuius momenti esse iudicabitur: & Religio ac pietas, siue deuotio, contra id, quod Deus iubet, tendens, falsa prorsus est. Solum enim Diuinæ voluntatis fundamentum veram dat bonitatem, stabilitatem, & valorem omni operi studioso, fundamento sublato propriæ voluntatis.

Serm. 7. in ..anica.

1. Reg. 15. 22.

Ex quo deduco: supremam veri obedientis curam versari debere circa mortificationem affectuum, & impulsuum propriæ voluntatis. Hunc enim ait Cassianus, esse finem vocationis eius: & in hoc, ait Sanctus Bonauentura, omnem Religionis eius perfectionem consistere. Et vt Sanctus Ephrem dixit: eò proficiet magis, quò amplius mortificauerit, ac subiecerit propriam voluntatem. Eum in modum, quo Sanctus Augustinus dixit: imminutionem cupiditatis, incrementum esse charitatis; & huius perfectionem, esse, omni cupiditate carere. Quare dicere licet: maximam propriæ voluntatis mortificationem esse augmentum Obedientiæ, qua Diuina voluntas executioni mandatur: perfectionem autẽ executionis Diuinæ voluntatis consistere in plena propriæ voluntatis spoliatione, & amplexu supremæ Spiritûs paupertatis, quæ hominem exuit & euacuat à seipso, & omnibus voluntatis propriæ actibus vt superius est dictum.

..ollat. 19. ..8. In spe..ulo discipl. par. 1. c. 4. De vita spi..it. num. 12. Lib. 85. quæstionum q. 36. tomo 4.

c. 8.

AD HANC perfectionem his gradibus ascenditur. *Primus* est, nihil vnquam facere contra expressam Prælati prohibitionem; neque contra id, quod creditur eius esse voluntatis. Et hinc ad *Secundum* ascenditur, quem Sanctus Basilius vocat, non facere quicquam in occulto cum desiderio, ne Superiori innotescat. Nam quamuis verum sit, licere Religioso multa bona opera facere, sibi non prohibita, nec petita à Superioribus facultate: desiderium tamen ea occultandi ex timore, quod Prælatus, si sciret, prohiberet: effectus est propriæ voluntatis, non Deum sed seipsam quærentis: ideoque quicquid Superiore insciente fit, id quodam modo furtum esse. Quare qui maiorem perfectionem desiderat, *tertium* gradum conscendere debet, quo desideret, quoad fieri possit, approbationẽ Superioris habere

Serm. de ..... re..um.

ad om-

ad oẽs suas actiones: sic enim magis illæ erunt meritoriæ, magisq; securæ: eũ in modum, quo antiqui Monachi (vt Author est Cassianus) facultatem hanc etiam ad res exiguas, & necessarias petebant: quò magis mortificarent suam voluntatem, & inanem gloriam. *Quartus* gradus est, nunquam quærere directè aut indirectè, Superioris voluntatem in huiusmodi facultate concedenda, flectere, & ad suam pertrahere: sed ex animo optare, vt liberè & absque vllo respectu ille constituat, & præscribat quod magis expediet; eamque resignationem habere, de qua nunc dicemus. Lib. 4 c. 10.

CAPVT XVIII.

INDIFFERENTIA ET RESIGNATIO PROPRIAE VOLVNTAtis voluntati Dei & Prælatorum; & ratio facultatem ab eis petendi, seq. ad id quod illi volunt, sed non iubent, offerendi.

PERFECTA PROPRIAE VOLVNTATIS MORTIFICATIO, de qua hactenus diximus, secum adfert fideles duas heroicæ obedientiæ socias, quas *indifferentiam & resignationem* appellamus. INDIFFERENTIA in eo est posita, vt Religiosus non magis ad vnam partem inclinet, quàm ad alteram. Quemadmodum stateræ bilances, quarum examen ita rectum stat, vt neque ad vnam, neque ad alteram inclinet, donec pondus impositum alteram demittat: ita perfectus obediens, quamuis decreuerit omnia exequi, quæ sunt ex præcepto, Regula, aut Ordinatione; fugere verò quæ illis repugnant, & quæcunque sunt mala: ad reliquas tamen res pendet; &, quod in se est, non inclinat pondere affectûs alicuius inordinati: sed æque est indifferens ad eas præstandas, vel relinquendas; expectans pondus obedientiæ aut ordinationis Superioris: vt quò ille voluerit, absque repugnantia, aut contradictione eò tendat: non agens, vt Superior ad aliam partem inclinet. Ita enim voluntatem suam ad huiusmodi res rectam habet ac indifferentem, vt omnino sit ita Superioris voluntati resignata; vt pleno Dominio & potestate vtatur ea, ad quam partem voluerit. Eum etiam in modum, quo quis beneficium, aut officium, quod habet, ita alteri resignat; vt totum ius suum in eum transferat ad liberum eius vsum.

RESIGNATIO est animi decretum & generalis resolutio ad faciendum quicquid Superior voluerit, seruans tamen indifferentiam ad quæuis particularia, donec Superior aliquid indicet aut decernat. Eum in modum, quo Saulus dixit Christo Domino: a *Domine, quid me vis facere?* hoc est, iube quicquid volueris: sum enim indifferens, resignatus, & promptus, ad exequendum quicquid iusseris. O verbum (ait Sanctus Bernardus) breue, sed plenum, viuum, efficax, omnique laude dignum! *Breue* est, eò

a Actuum 9. 6. Serm. in cõuers. S. Pauli.

quòd sine circuitu aperit quod sentit; est *plenum*: quia ad omnia, quæ Deus iubere voluerit, sese offert, nulla re excepta, quantumuis difficili, amara, & contemptibili; est *viuum*: quia oritur ex magno feruore Spiritûs, à Diuina gratia viuificati; est *efficax*: eò quòd prodeat cum adeò firma resolutione: vt factum putet, quòd Deus iniunxerit. est denique omni *laude dignum*: quia in eo verbo, quasi compendio quodam Christiana ac Religiosa perfectio continetur: ideoque valde proprium est eorum, qui talem perfectionem sectantur. qui propterea meritò deberent cum simili feruore illud proferre suis Prælatis & Magistris; & qui hoc modo incipit, sicut Sanctus Paulus, iam in ipsis initijs est perfectus. Et, vt idem Sanctus Bernardus dixit, ferè ante perueniet, quàm ire cœperit. nam in hac adeò heroica resolutione, quasi in semine sunt omnes virtutes vitæ Religiosæ.

S. Bern. sup. prà. SED PAVCI TAMEN sunt, qui illud verbum cum tanta perfectione proferant: multi enim ad duo vitiosa extrema declinant. Alterum eorum, qui ore quidem Superiori dicunt: *quid me vis facere?* corde autem & opere optant, Superiorem ipsis respondere, quod Saluator noster b Matt. 20. 33. Luc 18. 41. duobus illis cœcis dixit: b *Quid vultis, vt faciam vobis*; & annuere ipsis in omnibus, quæ ipsi petunt: nec quicquam negare. Aperiunt autem ipsi falsam suam resignationem in ijs, quæ petunt, quatuor indicijs. *Primum* est, quòd petant precibus importunis, adhibentes multos intercessores. *Secundum*, quòd replicent & contendant instantiâ nimia; etiamsi semel & iterum negetur, quod petunt. *Tertium* est, quòd conquerantur de Superiore ac contra ipsum murmurent, si negat, magnamque ostendunt tristitiam: vt propterea Superior, eorum petitioni annuat. *Quartum*, quòd varias allegent rationes, argumenta, exaggerationes, & animi affectus prodant: non quibus veritatem, & necessitatem manifestent; sed vt persuadeant, concedi sibi, quod petunt. Nam neque animum habent, ad mortificandas suas propensiones, & vehementia desideria, quæ in eorum corde feruent, suntque manifesti propriæ voluntatis effectus: neque tamen volunt ea palam & aperte sequi, contra iudicium & voluntatem Superioris: sed flectere eum conantur, vt ipsorum voluntatem ille approbet. Quasi dicerent: iubeas me hoc facere: quia valde mihi arridet, vt faciam. Quamobrem, vt Serm. de tribus ordinib. Ecclesi. idem Sanctus Bernardus ait, in oculis Dei tales non sunt verè Obedientes; neque ipsi Prælato: sed Prælatus potius eis obedit, cum iniuria voluntatis Diuinæ, qua tanquam pallio vtuntur, vt eius hostem, voluntatem propriã, tegant. Et solet exitus eorum fraudem aperire: nam, vt plurimum, quæ ipsi in suum commodum quærunt: vertitur in proprium detrimentum: vt ex multis exemplis constat: quæ in vitis SS. Patrum referuntur. Nam quidam vi obtinuit à Prælato facultatem recipiendi se in desertum locum: vbi fuit à Dæmone deceptus. Alius importunè facultatem extorsit eundi

ad In-

ad Infideles, vt esset Martyr: & in ea occasione cōstitutus fidē negauit. Alius, qui in Culina manens, donum habebat lacrymarum: facultatem obtinuit orandi semper in cella, in qua donum, quo habebat, amisit. Alij importune facultatem obtinent ad mutanda loca, & perfectiones alicuius solatij, & res alias ad delitias & honorem pertinentes. Quas si Superior neget, illi replicant, & instant, donec concedantur.

Et tunc ipsi contenti manent, iudicantes se illa facere ex Obedientia: cùm tamen in oculis Dei inobedientia sit, & propria voluntas. Ideoque meritò Deus permittit, ne finem obtineant, quem quærebant; sed contrarium. Eum in modum quo refert scriptura Sacra, quod cùm Absolom rebellaret contra Regem Dauid Patrem suum, eiusque exercitu dissipato, fuisset ipse à Duce Ioab interfectus, c *Achimaas petijt à Ioab facultatem ferendi ad Regem Dauid eius victoriæ nuntium*, honorarium aliquod sperans. ad quem Ioab dixit, non expedire ipsi, nuntium esse in tali occasione, qua Absolom esset mortuus: quare alium ipse nuntium misit. sed instante Achimaas, etiamsi blandè secundò Ioab denegasset, tertiò tamen instante, & contendente illo, annuit Ioab: & ipse eodem momento discessit; & per compendium quoddam præuenit alterum nuntium; & ita primus Regi nuntiauit victoriam. c 2. Reg. 18. 9.

Sed Brevi eum pœnituit: quia se aduertit deceptum. Dauid enim, cùm intellexit mortem Absolom, gaudium ex victoria conuertit in tristem planctum, quo omnes repleuit tristitia. Hunc in modum multi sunt adeò importuni in eo quod petunt, vt Prælati etiam videntes non expedire illis: annuunt tamen: tum vt seipsos à molesta illa importunitate expediant; tum, quòd maius aliud detrimentum vereantur ex aperta inobedientia, & repugnantia, si negent illis facultatem. Imo interdum, cùm Deus videat subditorum corda non satis resignata, quamuis id ore non ostendant, eos tamen punit, permittens Superiores errare, annuendo ipsis. In quo locum habet, quod ipse per Ezechielem dixit: d *Iuxta iniquitatem interrogantis, sic iniquitas erit respondentis.* d Ezech 14. 9.

Quamobrem si Dei voluntatem nosse desideras, esseque vere Obediens: quærenda tibi illa est (vt Sanctus Augustinus ait) corde sincero, proponens tuam necessitatem ac desiderium breuibus ac sinceris verbis: & ostendens veram indifferentiam, ac resignationem: & Prælato liberum relinquens, vt iuxta id, quod tibi magis expedire iudicauerit, id concedat, aut neget. Hoc enim erit tibi, quod Deus à te vult; &, si id præstiteris, eris obediens. Imitatus modestum illum ac resignatum modum, quo obediens illa Ruth (vt suo loco diximus) petijt à Noemi licentiam exeundi ad laborandum, dicens: e *si iubes, vadam in agrum, & colligam spicas.* Dixit *si vis* Concl. 2. in Psalm. 31. Tom. 1. tract 2. c. 9 e Ruth. 2. 2.

& *iubes*: quia subditus nunquam debet cum Superiore loquens hoc verbo vti *Volo* aut *nolo*: eo quod sit inurbanum, audax, & non resignatum. Quale fuit duorum illorum discipulorum, qui Christo Domino nostro dixerunt: f *Magister*, VOLVMVS *vt quodcunque petierimus facias nobis*. Qui cùm, quid vellent, aperuissent, acceperunt dignum sua propositione responsum. dixit enim illis Dominus: *Nescitis quid petatis* nec modum quidem petendi aptum tenetis: non enim dicendum erat, VOLVMVS; sed, Magister, si vis, & ita expedit, da nobis hoc, quod cupimus. Vt plurimum enim cor non benè resignatum, sicut in modo petendi, etiam in eo quod petit, impingit. Defectus enim resignationis oritur ex Superbia, aut sensualitate, aut cupiditate: quæ impellunt ad petendum, quod honori, indulgentiæ, aut lucro est magis conforme: non curantes, an expediat, necne. Sed obliquis hisce affectionibus mortificatis, quæ vt propriam voluntatem, ita alienam flectere conantur: sicut adhibetur modus resignatus, & intentio bona in petendo: ita etiam, aut petitur quod æquum est; aut, si ex ignorantia aliquis est defectus, prudentiâ Prælati reparatur; & subditus æquè manet contentus siue concedatur, siue non: quod petit: non enim, quod sibi placeret, intendebat; sed quod Deo, per Superiorem significatum.

f Marci 10. 35.

ALTERVM extremum, in quod aliqui sub indifferentiæ & resignationis prætextu impingunt, est, quod neque petere aliquid velint, nec facere, præter ea, ad quæ iuxta suum statum tenentur; sed expectare donec Superior expresse aliquid iniungat: Quod interdum procedit ex scrupulo: quia existimant, quicquid ipsi petant, à propria voluntate prouenire; ideoque tutius esse, manere in eo, quod Sanctus Paulus dixit: *Domine quid vis, vt faciam?* & ita exuere omnem propriæ voluntatis actum: nullo particulari indicio rei alicuius insinuato ipsi Prælato. Aliquando etiam oritur ex tepiditate spiritûs, aut ex repugnantia sub prætextu non faciendi suam voluntatem: cùm tamen in hoc potius eam sequatur, quàm in illo alio. Cùm enim non libenter crucem ferant: nolunt ad ferendam se offerre; sed expectare donec alius illam eis imponat; ac iubeat, quid sit agendum. Et hoc extremum est quoque valde noxium: multi enim sunt casus, in quibus perfectus obediens possit ac debeat expressam Superioris voluntatem præuenire; & aliquid ab eo petere, aut suum desiderium proponere, modò id fiat cum resignatione iam dicta.

1. PRIMVS casus est, cum Superior insinuat, se cupere, vt aliquid faciamus: quamuis iustis ex causis nolit expresse mandare: quasi expectans, vt id ab ipso petamus. Et tunc id petere, & ad præstandum se offerre, est multo maior perfectio. Quemadmodum fecit Isaias Propheta, cum ei Dominus apparuisset Seraphinis stipatus, qui cùm vellet seuerum quendam & terribilem nuntium ad populum suum mittere, dixit: g *quem mittam? & quis ibit no-*

g Isaia. 6. 8.

bit no-

bit nobis? quam vocem, vt audiuit Isaias, statim dixit: *Ecce ego, mitte me.* Quis dubitet in tali occasione valde perfectam fuisse, Deoque placuisse hanc obedientiam? & fuisset sane Isaias valde parcus, nisi se ad eam obtulisset. Similiter fuit heroicum trium insignium virorum facinus, qui statim atque audiuerunt Dauidem dicentem: h *O si quis mihi daret potum aquæ de cisterna, quæ est in Bethlehem iuxta portam.* Illi statim, non expectantes Dauidis mandatum, *irruperunt Castra Philistinorum*, qui transitum in Bethlehem prohibebant, & cum periculo vitæ *hauserunt aquam de cisterna, & attulerunt ad Dauid*, vt biberet: in quo facto voluntatem & animi promptitudinem ei seruiendi ostenderunt. Vt ex hoc milites veri Dauidis Christi Domini nostri intelligant: qua ratione promptos se offerre debeant ad voluntatem Diuinam exequendam, non solum cùm aliquid ipse per suos ministros expresse iubet; sed etiam quando aliqua dant indicia suæ voluntatis aut desiderij ad gloriam Dei. h 2. Reg. 23. 16.

SECVNDVS casus, qui priorem magis illustrat, & moderatur, est, cùm res bona, quam Superiores cupiunt iubere, aut nos optamus facere, laboriosa est, nostræque carni molesta, vilis, & abiecta in oculis mundi; & quam ex ipsa natura horremus. Tunc enim insignis propriæ abnegationis indicium est, ad rem illam exequendam nos offerre, antequam Superior eam iniungat. Sic enim nihil decedit Obedientiæ, sed potius perficitur: vt Sanctus Gregorius docet, & nos alibi fusiùs declarauimus. Nam quemadmodum nō est contra perfectam resignationem, horrere, quod in nobis est, res honorificas & blandas, quas mundus & caro desiderant: vt sic meliùs nostrum imitemur Saluatorem: ita non aduersatur eidem etiam, ad Christi Domini imitationem, amemus ac desideremus ex parte nostra, res viles & molestas, quas caro & mundus perhorrescunt. Nam Christus, vt mundo manifestaret voluntatem ac desideria, quibus tenebatur, patri suo obediendi, eiusque mandatum seruandi, i *processit obuiam venientibus ad ipsum comprehendendum*; & obtulit se sponte & promptè, ad cruciatus omnes, quos ipsi inferre vellent. 2. Lib. 31. mor. c. 13. In Duce spirit. Tract. 4. c. 10 § 4. i Ioan. 18. 4

TERTIVS casus est, cùm magnos in nobis Diuini Spiritus impulsus sentimus ad res aliquas præclaras in nostrum siue proximorum nostrorū profectum exercendas. Quæ, quòd tales sint, nec possunt nec debent absque cōsultatione & approbatione Superioris exerceri. Ac proinde ipsemet Deus, qui feruentia adeò desideria inspirat, vult, illa manifestari & proponi; & offerre nos, quod in nobis est, ad ea præstanda paratos. Cum ea tamen resignatione, vt cum illa Ruth solum dicamus: *si iubes, vadam in agrū*: hoc est, si probas, faciam talem pœnitentiam, aut suscipiam talem peregrinationem, aut aggrediar tale cœptum apud Indos, aut hæreticos: quod si non probas: neque ego volo: neque enim aliud velle habeo, quàm Dei; per eum mihi manifestatum, quem ipse suo loco substituit. 3.

tradicendi animo, sed veritatem explicandi: vt absque deceptione Superior eligat, quod iudicauerit magis expedire. Nam (vt S. Gregorius quendam casum referens ait) non est res noua, quòd Superiores tanquam homines decipiantur: siue, quòd ipsi non satis attendant, quid constituant; siue, quòd alij falsis informationibus ipsos decipiant. Quemadmodum Dauid, etiamsi esset Propheta, deceptus est, proferens sententiam contra innocentem filiū Ionatæ ex falsa Sibæ famuli eius informatione: & cùm innocens rationem sui, Dauidi redderet, reuocauit partē eius, quod ex mala informatione priùs constituerat. Et quoniam Diuina prouidentia non reijcit nostram cooperationem ac diligentiam ad errores præueniendos: non aduersatur, sed potius est conforme prouidentiæ, Prælatum informare de incommodis, quæ eius ordinatio adferet: cum resignatione tamen ad exequendum, quod vltimò ille decreuerit, vbi non erit manifestum peccati periculum. Et idem S. Gregorius cōfirmat hoc exemplo S. Nonnosi Monachi, qui audiens: Abbatem mittere Monachos ad laborandum in Oliuetis secularium, vt parum aliquid olei colligerent, quò Monasterij paupertati subueniretur: Sanctus ille proposuit Abbati ingens periculum, cui illos exponebat amittendi spiritum: quare demissè petijt, ne eos mitteret: cuius viri Sanctum zelum Deus insigni quodam miraculo confirmauit: multiplicauit enim modicum olei, quod domi habebant in multo maiorem quantitatem, quam ipsi Monachi collegissent.

Lib. 1. dialog. cap 4. *2 Reg. 16. 3. & c. 19 26. 29.* *Lib 1. Dialo. c. 7.*

3. TERTIVS casus est, quando res, quæ præscribitur, adeò est laboriosa, & molesta vt imbecillis caro naturaliter refugiat, eam aggredi: Et quamuis magna sit fortitudo, in huiusmodi casibus tacere, & rem aggredi, & experiri, an leo ille adeò sit ferus, atque primo aspectu apparet? Qui tamen valde graue onus experitur; poterit cum animi demissione ac resignatione imbecillitatem suam proponere. Eum in modum, quo Christus Dominus noster ad solatiū debilium, cùm videret animam suam præ tristitia & passionis instantis timore afflictam, & præcepto eam acceptandi constrictam: dixit Patri suo: n *Pater mi, si possibile est, transeat à me calix iste. Veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu.* In primo ostendit carnis suæ imbecillitatem: in secundo manifestauit resignationem & promptitudinem sui spiritus. Quæ potest cum magna perfectione conseruari, etiamsi caro aggredi recuset. Cuius indicium est: si statim, atque vltima Superioris resolutio ei innotescit, animum ipse assumat (vt ait sanctus Basilius) ad suam Obedientiam exequendam, etiam valde amaram ac difficilem: quemadmodum Saluator ipse ex Oratione statim surrexit ad bibendum calicem suæ passionis: quia vidit eam esse æterni sui Patris voluntatem.

n Matth. 26. 9. *De Const. monastica c. 28.*

Non enim te abiecerunt, sed me: ne regnem super eos. Sed an cum Respublica Regem habet, à quo regatur: non regant Deus in ea? Rex enim non regnat, nisi propter authoritatem, quam à Deo habet. Sed aliter tamen Deus regnat in Ecclesia & Religione per Prælatos Ecclesiasticos, assistens earum gubernationi magis speciali prouidentia, quàm gubernationi secularium, per eorum Reges. Nam etsi verum sit: hos etiam regere nomine ipsius Dei: id tamen fit prouidentia magis generali, quæ; cum altera illa collata, est quasi subditi nolint, Deum in ipsis regnare. Cùm igitur pater cœlestis Religiosos gubernet per Samuelem, hoc est, per Prælatum, speciali sua prouidentia ipsis assignatum: hunc diligere ac reuereri, eidemque obedire sicut ipsi Deo debent; & quidem multò exactius, quàm seculares subditi temporalibus Dominis obtemperant. Neque degenerat ab hac significatione nomen Samuelis, quod, teste S. Hieronymo, significat: *nomen eius Deus.* Superiores enim Ecclesiastici cùm maiori eminentia Dei nomen & authoritatem habent, quàm seculares. Quod etiam comprobat sententia illa Dei ad Moysen: *Ecce constitui te Deum Pharaonis.*

Ex HAC veritate cordi bene infixa, deducuntur reliquæ proprietates Obedientiæ Religiosæ, vt illa perfecta sit. Nam *in primis*, non debet esse Obedientia tantùm exterior: qualis illa est, quæ puris hominibus exhibetur, non videntibus, nisi res ipsas exteriores: Sed debet esse etiam interior, sicut Deo debita, videnti ac penetranti ipsa corda. Ac propterea habere debet hoc nomine tres prædictas præcipuas conditiones. Vt scilicet exhibeatur cum pura gloriæ ipsius Dei intentione; vt ei placeat, & Sancta eius voluntas fiat. *Deinde*, vt adsit integra conformitas & subiectio iudicij proprij ac voluntatis. *Tertio*, vt fiat cum vero amore ac reuerentia non solùm politica, sed religiosa: ita vt Superiorem iuxta dignitatem, quam habet, magni faciat: etiamsi is ob vitam suam prauam, dignus non sit, qui ametur, aut sit venerationi. Eum in modum quo veneramur Crucifixi imaginem: non quòd aurea sit, vel argentea; sed quòd Christum ipsum nobis referat: hoc autem etiam præstat lignea vel fictilis. Ex quo fit, quòd hæc reuerentia & Obedientia non tantùm sit in præsentia Superioris exhibenda, sed etiam in eius absentia. Nam etsi ille sit absens: Deus tamen, propter quem obedientia exhibetur, est præsens. Ac propterea Dauid d *postquam præcidit oram Chlamydis Saulis* Regis, qui ipsum grauiter persequebatur, etiamsi ipse lateret in spelunca, nec à Saule ipso visus esset, *percussit* nihilominus *cor suum*, eò quòd Christum Domini tetigisset. Sufficit enim, quòd Prælatus, vnctus sit, & electus, & vices Christi gerat: vt bonus Religiosus nec publice, nec priuatim debitam ei reuerentiam & Obedientiam exhibeat, etiā eâ indigno. Qui si in aliquā imbecillitatem, aut defectū pudendū inciderit, sicut Patriarcha Noe: ne propterea eum irrideat, sicut fecit e *Cham* nequam eius filius; sed tegat

L.

d 1 *Re.24.6*

e *Gen.9.21.*

& excuset sicut *Sem & Iapeth* boni eiusdem filij fecerunt. nec accipiat tanquam suæ Obedientiæ Ducem, oculum Superioris; qui tantum videt, quod fit cum præsens est; sed oculum Dei inuisibilis, qui omnia cernit. Et eodem feruore debet in omni loco obedire, cùm præcipuus Superior sit vbique,
f Ephes.6 8. qui remunerare aut punire potest f *bonum* aut *malum quod vnusquisque fecerit*.

2. Ex Qvo apparet, in omni loco & tempore obediendum esse, cum cordis lætitia: quæ duplex est, sicut solet etiam esse deuotio. Altera est lætitia sensibilis ac tenera in inferiori & sentiente animæ parte, quam appellant concupiscibilem: cuius effectus valde placent corpori: quia ipsum cor dilatant propter quietem & solatium, quo afficitur, cùm præsentem habet ac
g Ps.118 32. possidet rem, ex qua illa lætitia oritur. Qua afficiebatur Dauid, cùm dixit: g *Viam mandatorum tuorum cucurri, & dilatasti cor meum.* Altera est lætitia spiritualis & substantialis in superiori animæ parte, voluntate scilicet: quæ, cùm aliquid desiderauit, & habere studuit; & illud habet, sentit quietem & solatium in eo. Prima lætitia non est semper in nostra potestate: præcipuè, si quod ex obedientia iniungitur, carnis propensioni repugnat: quam vult Deus nobis deesse, vt obedientiæ nostræ præstantia innotescat. Quare Christus Dominus noster, etsi semper magno Passionis suæ desiderio teneretur, eamque valdè optaret ac diligeret: quando tamen imminebat, non voluit lætitiam illam sensibilem admittere; sed eius loco tristitiam admisit, timorem, tædium, & agoniam vsque ad sanguinis sudorem. Habuit tamen lætitiam & gaudium Spirituale, quo illam acceptauit; & requieuit, videns se voti compotem fieri: ideoque tanto animo & spiritus promptitudine ad executionem se obtulit, atque si ea fuisset corpori valde iucunda. Ac pro-
h Psal.18.6. pterea de eo dicitur, quod h *exultauerit vt Gigas ad currendam viam: à summo cælo*, vnde egressus fuerat, *vsque ad summum eius*, quo fuit reuersus. Et hæc
i Psal 36.4. serm 5 in Quadrages. circa finem. præcipua est lætitia, quam à nobis requirit Dominus, vt aduertit S. Bernardus explicans illud Dauidis: i *delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui.* Quomodo, inquit, Propheta Sancte, iubes, nos ita absolutè in Domino delectari? quasi hæc lætitia in nostra esset potestate. Sed Propheta non de affectu dulci loquitur, sed de exercitio virtuoso: cum scilicet quòd possibile est, facimus, vt placeamus Deo in omnibus, quæ nobis mandat: nam hoc est quod dicimus, quod in te est delectari & gaudere: quasi dixerit: delectare in Domino, id est, ad hoc tende, ad hoc conare, vt in Domino delecteris; & quietem ac solatium interius in eo positum putes, quod eius voluntatem impleas; tuisque Prælatis obedias, etiamsi caro repugnet ac tristetur. Nam simul cum hac diligentia id quæris, vt corpus & anima; spiritus, & omnes interiores facultates in Deo viuo delectentur, & in obedientia mandatorum
k Psal.99 1. eius: & par est te ad id contendere, vt illi k *seruias* (vt ait Dauid) *in lætitia &*

exulta-

exultatione: non propter propriam delectationem, sed vt opus Obedientiæ cũ maiori diligentia ac perfectione perficias. Nam (vt Philosophus dixit) delectatio perficit opera. Et quoniam Deus essentialiter est iucunditas & lætitia: ideò vult sibi cum lætitia obediri. Nam (vt Apostolus dixit) l *hilarem datorem diligit Deus.* Neque ea hilaritas & lætitia valde difficilis ei erit, qui certissimæ Fidei oculis intuetur non hominem, sed Deum, qui præsens adest: propter quem obedit, & à quo fauores & præmia expectat suæ obedientiæ: quamuis homo ea contemnat, aut non remuneret. Scriptũ est enim: m *Benedictionem dabit Legislator.* Quis autem Legislator eam dabit? non terrenus, sed cœlestis. Cui autem eam dabit? Obedienti & custodiẽti legem eius. Et quãnã dabit benedictionem? spiritualem, descendentem de cœlo per Christũ: cuius fauore cor dilatatur, ad currendum velociter per viam mandatorum Dei. n *Recordare* igitur, quod aspiciat te Deus *& delectaberis*, sicut Dauid, *& exercitaberis* in eius Obedientia. & tunc beatitudinem illam obtinebis, de qua idem Dauid: o *Beatus vir, cuius in lege Domini voluntas eius*; aut, vt habet alia versio, *voluptates eius.* Dicesque: p *quam dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo!*

10. *Eth. c.* 4.
l 2. *Cor.* 9. 7.
m *Psa* 83. 8.
n *Psa.* 76. 4.
o *Psal.* 1. 2.
p *Ps.* 118. 113.

Ex eadem radice oritur promptitudo obediendi ad nutum, vel imperfecta (vt Cassianus ait) litera relicta, vt sine vlla mora applicet se quisque ad quod vocatur. Nam Religiosus (ait S. Basilius) nec ad vnum momẽtum suiipsius potestatem habere debet, ad faciendum quod pro suo arbitrio volet. Quare si absq; legitima causa in aliquo hæret: iam suæ propriæ satisfacit voluntati: & quamuis Prælatus id non videat: videt tamen Deus, cui nec minima hæc mora latet. Nam (vt S. Chrysostomus ait) cum tanta celeritate vult sibi obediri, vt nec ad instans temporis moras trahamus in exequẽdo, quod iubet. Quemadmodum q *filij Zebedæi & S. Matthæus*, cùm *eos Christus vocaret: statim, relictis retibus, & omnibus, secuti sunt eum*; & sicut Samuel qui vocatus à Deo, statim ac celeriter surrexit ex lecto; & quater eadem nocte vocatus, cũ tanta promptitudine ac velocitate ad quartam vocationem surrexit, qua surrexerat ad primam.

2.
Li 4. *c.* 12.
De Const. Monast. c. 28
Homi 14. *in Matth.*
q *Mat.* 4. 21. & *c.* 9. 9.

PLENIVS hæc intelligentur, si discurramus per quinque capita, in quibus Deus Dominus noster vult nos ad nutum promptos esse ac paratos: quę omnia generatim pertinent ad materiam obedientiæ. *Primum* caput siue prima res est, vt Diuinis eius inspirationibus, & internis vocationibus statim & absque mora locum demus, & consentiamus: vnusquisque enim Dominus libenter videt, vt cum ipse pulsat famuli statim aperiant ei. Sic enim dixit Saluator: nos debere esse r *similes hominibus expectantibus Dominum suum: vt, cùm venerit, & pulsauerit, confestim aperiant ei.* Si enim moras traxeris, fortè irascetur Dominus; vt quando aperire volueris, se subtraxerit, ac discesserit. Quemadmodum euenit f *sponsæ*, quę cunctata est in aperiendo portam *sponso*

r *Luc.* 12. 36.
f *Cant* 5. 6.

suo: qui propterea, cum postea illa aperiret, *declinauerat ac transierat*. *Secunda* res, in qua Dominus requirit promptitudinem nostram, est resistentia, qua hostis tentationes repellamus, occludentes statim, atque illæ comparẽt, voluntatis nostræ portam: vt nec ad momentũ illa pateat. Qualibet enim mora valde est periculosa: ne contra nos hostis præualeat, t *veniens nobis pes superbiæ* (vt ait Dauid) & cuiusuis mali affectus; *& manus peccatoris* furioso suo impetu *nos moueat*, ac deijciat. *Tertia* res, qua nos vult esse promptos, est in implendis votis & bonis propositis, non differentes executionem, neque occasiones quærentes hærendi, etiam sub prætextu aliarum virtutum. *Quarta* res est, vt faciles simus in reddendo proximis, quod à nobis petent; siue id iure petant siue ex gratia & misericordia: si tamen id præstare possimus, iuxta illud Salomonis: u *ne dicas amico tuo vade, & reuertere: cras dabo tibi: cùm statim possis dare*. Ac *denique* vult, nos promptos & ad nutum in obediendo Prælatis, ita vt eorum præcepta & ordinationes exequamur, absque fuco & excusationibus quæsitis ad trahendas moras, iuxta illud: x *cum votũ voueris Domino Deo tuo, non tardabis reddere. Et si moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum.* Ita vt nobis persuadeamus quamcunque etiam paruam moram, esse aliquam inobedientiam; & quasi Deo diceretur: promisi quidem, Domine, hoc facere: sed nũc volo aliquid temporis voluntati & palato meo tradere: postea tuæ voluntati satisfaciam. Nam hæc occasio efficit, vt, post has moras aliæ trahantur maiores; sensimque eò deueniatur, vt promissum opus prætereatur & negligatur. Ac propterea odit Deus sermonem illum populi sui dicentis: y *manda remanda, manda remanda; expecta reexpecta, expecta reexpecta; modicum ibi, modicum ibi*. Quam sententiam licet cum S. Victore accommodare tepidis Religiosis: qui tenentur magno desiderio, vt Deus aliquid ad suum obsequium spectans illis iniungat; sed, cùm ad executionẽ venitur, excusationes quærunt, & causas differendi: & hęrentes modicum in vna occasione, & modicum in altera: tandem omnino recedunt; & quod antea desiderabant, deserunt. Sed alij sunt peiores; qui existimantes, se multa habere præcepta, Regulas, & ordinationes, à suo torpore defatigati, & quasi tædio quodam affecti dicunt: toties manda & remanda: ergo expectet & reexpectet; hæreamus modicum in hac occasione, & iterum modicum in altera: quia non multum refert tantopere festinare in ijs, quæ præcipiuntur. Sed hæc phrasis cedit in ipsorum ruinam. Nam dum modicum hærent, & faciũt Dominum, qui aliquid illis mandat, modicum expectare; deserit illos specialis eius prouidentia; ac permittit, hostem illos deijcere in abyssum inobedientiæ. Quod si hoc periculum times, horreas ineptum hoc canticum: & statim atque Dei aut tui Prælati vocem audieris, ad executionem accurre, sicut fidelis ille populus, de quo dicit DOMINVS: z *populus, quem non cognoui, seruiuit mihi: in auditu auris obediuit mihi.* Quasi

t *Psa. 35. 12.*
u *Pro. 3. 28.*
x *Deu. 23. 21*
y *Isa. 28. 10. 13.*
Li 4. de gra cont. c. 3. 14

Deus

Deus (vt ait Sanctus Bernardus) loquens cum suis Angelis diceret: non mirum est, quòd vos, quos ego noui, & beatos effeci, sitis mihi in omnibus obedientes; & alas habeatis, ad exequenda cum festinatione iussa mea: sed illud valde mirum, quòd populus, quem ego quasi abieceram, ac deserueram: inceperit mihi adeò feruenter seruire, & obedire: vt nunc absque vlla mora ad me redeat; vt, quicquid iussero, exequatur. *Ser. 40 paruorum.*

SED quoniam aliqui, etsi promptè & ad nutum obedientiam auspicentur, sunt tamen in eius executione torpentes, ac remissi: ideò necesse est, vt & principium sit feruens; & executio ac progressio diligens & solicita: vt ipsum opus sit perfectum. Per huiusmodi enim obedientiam obtinetur familiaritas cum Deo, & sanctis eius: iuxta illud, quod Sapiens dixit: a *Vidisti virum velocem in opere suo? coram Regibus stabit: nec erit inter ignobiles.* Diligens enim seruus adeò exactè perficit quod iubetur: vt sui Domini voluntatem ad se alliciat, ac pertrahat; & in sua diligentia ab eo honoretur. Et Ecclesiasticus dixit: b *In omnibus operibus tuis esto velox: & omnis infirmitas non occurret tibi.* Diligentia enim in agendo, remouet defectus ac errores omnes; sicut negligentia mater est inobedientiæ, adeò deficiens in exequendo, quod iubetur; vt sæpè peius sit ita agere, quàm si omnino omitteretur. Ac propterea dixit Sapiens: c *Qui mollis & dissolutus est in opere suo, frater est sua opera dissipantis.* 4.

a *Pro. 22. 29*

b *Eccl. 31. 27*

c *Prou. 18. 9.*

CAPVT XX.

OBEDIENTIAE INTEGRITAS ET PERseuerantia.

EX PRAEDICTO OBEDIENTIAE FERVORE sequuntur duæ vltimæ eius proprietates præcipuæ: vt scilicet illa plena sit, & constans vsque ad finem operis. Non enim sine causa dixit Saluator: a *Beatos esse, qui esuriunt & sitiunt Iustitiam.* Quemadmodum enim qui valde esurit, comedit quicquid apponitur, vsque ad satietatem; qui autem nausea laborat: valde parum comedit, & statim desistit, antequam sumat, quantum opus esset: ita feruens, qui obedientiæ cibum appetit, eam integre & plenè peragit, nulla eius parte prætermissa: tepidus autem, qui nauseam aliquam ex ea concipit: sumit eius vnam partem, vt Superiori satisfaciat; alteram vero relinquit, vt suo tædio aut nauseę det locum. Quamobrem meritò in Apocalypsi b *tepiditas* confertur cum aqua *tepida*. quæ calorem & frigiditatem ita diuidit, vt vtriusque mediam partem accipiat. vt *nec* omnino

a *Matt 5. 6.*

1.

b *Apoc. 3. 16*

sit fri-

sit frigida nec omnio *calida*: & ita tepidus diuidit virtutes & opera: hinc accipiens aliquid, vt virtutis studiosus videatur; inde verò aliam omittat, vt suo palato satisfaciat. Diuidit obedientiam faciens, quod est facilè, & honori suo conforme; omittens verò, quod pœnam adfert, & cõtemptum: aut subijciens se Prælatis maioribus: quia id non videtur adferre vtilitatem; cõtemnens verò inferiores: quia id videtur abiectum. Diuidit humilitatem, acceptans eam humiliationem, ex qua ipse honorem obtineat humilis; reijciens verò eam, quæ aliquam adfert ignominiam. Etiam charitatem mille modis diuidit, vt paulò post dicemus. Qua diuisione eam destruit; & reliquæ virtutes diuisæ pereunt: quæ in omnibus partibus amant integritatem. Eum in modum quo Sanctus Iacobus dixit: c *patientiam habere opus perfectũ: vt simus perfecti & integri in nullo deficientes* eorum, quæ Deus iubet; & cum perseuerantia per totum tempus, quo ille perseuerandum constituit. Quod seuerius adhuc obligat Religiosos. nam continuatio & perpetuitas est trium votorum proprietas; ac proinde etiam operũ, quę sunt illorum propria. Cuius figura ponitur in Leuitico, cũ dicitur: d *Bouem & ouem aure & cauda amputatis, voluntarie offerre potes: votum autem ex eis solui non potest.* Hoc est: secularis non obstrictus Religionis votis, potest offerre Deo opus, quod voluerit; & cessare ab eo, quando voluerit. Et quamuis desit ordinatio Prælati, & perseuerantia in opere perficiendo: non propterea definet esse acceptum. At Religiosus, qui tria hæc vota edidit: nullum sacrificium, aut opus aliquod magnum, aut paruum offerre debet cum obedientiæ & perseuerantiæ defectu: non enim placebit Deo, quod fecerit contra Superiorum voluntatem; aut non perfecerit, quod est ab eis constitutum. AEquissimum enim est, vt principium & finis operis dirigantur ab obedientia Domini, qui principium est & finis rerum omnium: ita vt inchoetur, quando ipse iubet; & perseueretur donec perficiatur, aut ipse aliud iubeat. Perpendit Sanctus Ambrosius, quod quando e *Noe aperuit fenestram arcæ, & vidit cessasse diluuium, & terram iam arescere*: videbatur expedire, vt statim exiret ex arca: siquidem propterea tantum in eam ingressus fuerat, vt diluuium euaderet. Et tamen exire noluit, donec Deus id iuberet. Iustus enim (ait) nihil suo arbitratu vult facere, sed Dei: vt qui cœlesti fuerat ingressus oraculo, cœleste debuit, vt egrederetur, expectare responsum. Quemadmodum Angelus S. Ioseph dixit, vt in AEgyptum fugeret, ibique maneret, vsque dum aliud ei significaretur: quod fideliter ille præstitit.

c *Iac.* 1. 4.

d *Leu.* 22. 23

Vide S. Gre. infra citandum.

Lib. de Noe & Arc. c. 21

e *Gẽ.* 8. 13. 10

2. HVIVS obedientiæ modi insigne exemplar præcessit in populo Israel cùm per desertum pergerent in terram promissionis: de quo ait Scriptura sacra: f *ad imperium Domini proficiscebantur: & ad imperium illius figebant tabernacula*, obedientes cum magna promptitudine, resignatione, ac perseue-

f *Num.* 9. 18.

rantia

rantia:in hunc modum, vt quamdiu nubes, quæ tabernaculum prætcribat, in quo erat arca, stabat: ibi castra metabantur; & tamdiu hærebant, quamdiu ipsa nubes: siue id per diem vnum esset, siue per duos, siue per mensem aut vltra: cum autem ex tempore ablata esset nubes, tunc illi statim proficiscebantur, eamque sequebantur quocunque iret; quæ si repente sistebat quocunque loco & tempore; & ipsi statim & eodem loco manebant. Et hoc modo perseuerarunt per quadraginta annos, donec ad terram promissam peruenirent. Quare g *nubes* illa, quasi vox & imperium Dei erat, cui obediebant; & quem sequebantur in toto illo itinere. g *Exo.* 13.21 *Interlinear. ibid.*

Praeterea: quàm proprium censetur esse obedientiæ, victoriam obtinere, vt supra est dictum: tam etiam est proprium perseuerantiæ: sine qua non potest esse victoria. Frustra (inquit S. Gregorius) currit, qui antequam ad constitutam metam perueniat, subsistit. Nec multum prodest, hostem in primo congressu superasse: si ipse nos superet in postremo. Et qui opus obedientiæ inchoat, nec perficit, h *illudent ei* hostes, *dicentes: Hic homo cœpit ædificare &*, quia defuit illi virtus, *non potuit consummare*. Vis videre: quanti Deus faciat perseuerantiam in obedientia? recordare quòd cùm Iosue prælium iniisset cum quinque Regibus, & dies iam iam esset finienda: Deus prodigiosè illam ad multas horas produxit; vt inchoatum opus finiri posset. i *obediente Domino voci hominis*, id ab ipso petentis, vt iniunctam sibi obedientiam explere posset. 3. *Lib.* 1 *moral. c.* 20. h *Luc.* 14. 30. i *Iosu.* 10.14.

Memor etiam esto ingentium calamitatum, quæ infelici Sauli euenerunt, eò quòd non plenè & perseueranter executus fuerit mandatum Dei in delendis Amalechitis, eorumque gregibus. Scriptum est enim: k *Maledictus qui facit opus Domini fraudulenter*, aliquid scilicet eius subtrahens, aut illud non perficiens, quæsitis fictis rationibus, quasi cupiens, si posset, iubentem ipsum decipere. Quod amplius idem Dominus per Malachiam declarauit, dicens: l *Maledictus dolosus, qui habet in grege suo masculum* (hoc est sanum & integrum) *& votum faciens, immolat debile & claudum Domino: quia rex magnus ego & nomen meum horribile in gentibus.* Quasi dixerit: si talis votum non fecisset; aut in grege suo sanum & integrum pecus non habuisset, quod offerret: dissimulassem vtique, eiusque parcam oblationem acceptassem: sed, si voto se obstrinxit; potestque illud implere, offerens masculam, integram, & perfectam oblationem; non cæcam, aut claudam, aut cui membrum aliquod desit, aut maculam aliquam habeat: nisi id faciat, dignus est, qui puniatur. In hoc enim me contemnit, paruique facit meam maiestatem. *Offer* (inquit ipse Dominus) *munus illud*, claudum scilicet & languidum *Duci tuo: si placuerit ei, aut si susceperit faciem tuam.* Quod igitur Duci tuo non placet; quomodo vis, vt placeat mihi? & quod non fuisses ausus terreno alicui Principi offerre: quomodo audes offerre mihi Regi to- 4. k *Ier.* 48. 10 l *Mal.* 1. 14. *Vers.* 8.

tius creaturæ? Hæ ſunt querelæ, & minæ Magni noſtri Dei, qui doloſos & maledictos pronuntiat non eos tantùm, qui editis votis omnino nō ſatisfaciunt; ſed eos etiam, qui cùm poſſent bene & plene illa implere, offerentes
m Gen. 4. 4 ſicut m *Abel primogenita*, & optima *ſui gregis*, id non prǽſtant; ſed potius viliſſima & contemptiſsima, quæ habent offerunt cum multis alijs defectibus in ijs, quæ agunt: quaſi non libenter illa offerant, parui facientes ipſum Dominum, cui ea offerunt. Quamobrem meritò repellentur ſicut Cain, vt ſupra
Cap 18. eſt dictum.

5. IMPONAMVS tandem finem dicentes, plurimùm referre, vt oculos aperiamus ad bene cognoſcendos Sathanę dolos & fraudes contra hanc obedientiæ integritatem & perſeuerātiam. Propterea enim de eo dicitur, quod
n Gen 3 15 n *inſidietur calcaneo* noſtro, fini ſcilicet operis & vitæ, accedens tanquam traditor à tergo, ne agnoſcatur; & proponens ſpecié aliquam virtutis apparentis, ad faciliùs decipiendum. Quando apertè aggreſſus eſt Prophetam, quem
3. Reg. 13. 8. Dominus iuſſerat quopiam proficiſci, præcipiens ne quid ibidem comederet: aut biberet: non potuit eū à ſua obedientia deijcere: quando autem trāſfigurauit ſe in Angelum lucis, illum decepit & abſtulit ei perſeuerantiam, & primæ victoriæ gloriam. Et idem conatus eſt facere contra Chriſtum Dominum noſtrum, ſuadens ei deſcendere de cruce, ad quam ex obedientia aſ-
o Mat. 27. 42. cenderat: proponens ei, quod o *ſi deſcenderet, Principes Sacerdotum* & reliquus populus conuerterentur, & *crederent ei.* Sed quoniam Chriſtus nouit eius fraudes, contempſit eius promiſſa, & ita perſeuerauit in ſua obedientia vſq;
p Ioa 19. 30 ad finem, cùm dixit: p *Conſummatum eſt* quicquid mihi fuerat mandatum. Et tunc *inclinato capite, tradidit ſpiritum* in ſignum obedientiæ & ſubiectionis, in
q Phi. 2. 8. qua moriebatur. q *Factus* (vt ait Apoſtolus) *obediens vſque ad mortem, mortem autem crucis*: in qua obedientiæ cibum vſque ad vltimum bolum comedit.
r Ioan. 4 34. Eius enim r *cibus fuit* non ſolùm *facere voluntatem eius, qui eum miſerat*, ſed etiā *perficere opus eius.* Quo exemplo docuit diſcipulos ſuos conſtantiam, quam in operibus obedientiæ ſeruare debeant: ſuſpectam habentes quamcunq; ſuggeſtionem, ſuadentem ab ea declinare, etiam cum titulo rei alicuius melioris: ſiquidem nulla poteſt ęquiparari obedientię vſque ad mortem perſeueranti: maximè cùm ipſa mors acceptatur, vt obedientia perficiatur. Quemadmodum ipſe Saluator mortem ſubijt, vt Patris ſui impleret mandatum. Quare ſi cupis cum ſumma perfectione illum imitari, ita perſeuerare debes in obedientia vſque ad mortem: vt ipſum mori ſit obedire, imponens tuæ vitæ finem heroico obedientiæ actu, & mortem acceptans cū omnibus horrendis eius pœnis; propterea quod Deus vult, te mori. Nec defuerunt inter antiquos Monachos, aliqui adeò ſuis Abbatibus & Patribus ſpiritualibus obedientes, vt etiam cōſtitūti in ipſo mortis agone, voluerint ex hac vita decedere, & exſpirare ex obediētia, & mandato eorum, ita annuente Domino

nostro pio eorum desiderio. O s *beati mortui, qui* ita *in Domino moriuntur!* t *moriatur anima mea morte iustorum & fiant nouissima mea horum similia.* Viuat spiritus meus perpetuò in obedientia propriæ voluntati mortuus: vt etiam ex hac vita exeat cum obedientia, abnegans voluntatem, quæ viuere cupiebat. Si enim u *vir obediens loquetur victorias*: viuens & moriens in obedientia vltimam obtinebo victoriam, & æternam gloriæ coronam. s *Apo.* 14.13 t *Nu.* 23 10. u *Pro.* 21, 28

CAPVT XXI.

QVANTVM REFERAT RELIGIOSIS CONTENTOS MANERE *in quocunque loco ab obedientia designato, nullo alio ex propria voluntate quæsito.*

VNVM EORVM, IN QVIBVS RELIGIOSI, obedientiæ suę perfectionem ostendent, est resignatio manendi in loco à Prælatis designato: idque, quamdiu ille constituerit, ita vt neque pro mutatione loci, nec pro eo retinendo iuxta propriã voluntatẽ instent, sed eam vtroq; nomine mortificẽt. Illa .n. libenter loca ea eligit ad habitandum, in quibus magnas habeat cõmoditates, ad indulgendũ suo palato; & honorem aliquẽ retinendum, aut obtinendum: ad quos multas excogitat rationes, fucos, & necessitates fingit; potentes adhibet intercessores, aliaque violẽta media ad Superiorum voluntatem flectendam, vt voti sui compotes fiant. Quæ omnia valdè à via recta abducunt; & aliena sunt à vocatione Religiosa, & obedientia, quam profitentur. Nam qui tantum animi habuit, vt obediret Deo iubẽti exire de mundo, è terra sua, ex domo parentum, & renuntiare affectibus omnibus ad res terrenas, vt Religionem ingrederetur: cur non eundem induat animum, vt suis Prælatis obediat, cùm iubent egredi ex aliquo loco, in quo libenter manet; & migrare aliò, in quo non manet libenter? Qui maiorem fecit mutationem, & tot graues conculcauit difficultates; cur non faciet minorem, in qua minores sunt difficultates? 1. Num Religiosus patriam aliquam habet particularem, cui se in hac vita addicat: nisi id fiat ex obedientia? 2. Neque enim vacat mysterio, quòd quando Deus Abrahamo dixit: a *egredere de terra tua, & veni in terram quam monstrabo tibi*; Non ei tunc particularem aliquam designarit: imò Apostolus ait: b *exijt, nesciens quò iret.* Vt intelligat Religiosus (cuius vocationem illa Abrahæ significat) quòd debeat prouidentiæ Diuinæ fidere, etiam quoad locum habitationis suæ; nec aliam habere terram, siue patriam, quàm quæ ipse Deus per eius superiores illi assignauerit. Et quemadmodum Abraham tunc ostendit, se obedientem, & promptum ad eundum ad quamcunque terram, quam Deus illi ostenderet, siue propè illa esset, siue procul; siue iucunda, a *Gen* 12.1. b *Heb.* 11.8.

 siue

siue aspera; inter amicos, aut inimicos; siue circumeundum esset, sicut reuera fuit; siue rectà pergendum: ita Religiosus resignare se debet Diuinæ voluntati, ad manendum in ea terra, quæ sibi assignabitur, cuiuscunq; illa fuerit conditionis. Et quemadmodum idem Abraham, vt refert Apostolus, c
3. c *vers.* 9. *morabatur* in terra, quam Deus illi ostenderat, *tanquam in aliena*, & quasi peregrinus: ita Religiosus iudicare se debet peregrinum in hoc mūdo; vt quilibet eius locus sit cordi suo tanquam terra aliena, cui non adhæreſcat, nec affliciatur propter proprias vllas commoditates: ac proinde, vt sit paratus cū deserere, quandocunque Deo placuerit. Et qui resignatus & paratus esse debet ad vltimum ex terra in cœlū discessum: quid mirum, si etiā paratus sit,
4. ab vno in alterum locum mutari? Et qui ob sua scelera dignus erat, qui infernū perpetuò habitaret: quid mirum, si se resignet, vt sit hic in loco, vbi aliàs nollet manere; aut aliò ire, vbi minus ipsi placet? si homines ob sua scelera exulant à sua patria, & in pœnam damnantur, vt maneāt in aliena; aut in Insulis valde remotis: quid mirum, quòd Religiosus se ipsum condemnet propter peccata, quæ aliquando commisit, ad locum acceptandū à suo Præ-
5. lato designatum: etiamsi exilium illud reputet. Christus D. N. ab infantia sua cœpit exire ex patria sua, & quidem ad loca valde incommoda, & mole-
d *Luc.* 2. sta. Nam primùm obediens mandato Augusti Cæsaris d *ascendit in Bethlehē*, vbi natus est in quodam valde paupere tugurio, magno frigori exposito: &
e *Mat.* 2. 23. vix e *in Ciuitatē suam Nazareth rediȷt*, cùm statim debuit ex obedientia fugere in Aegyptum: vbi septem circiter annos cum magno incommodo vixit. Et cùm cœpit Euangelium prædicare, nullum habuit locum proprium ad qui-
f *Mat.* 8. 20. escendum. Et quamuis f *vulpes foueas proprias habeant, & volucres cœli nidos: filius tamen hominis* nullum proprium habebat locum, *vbi caput suum reclinaret*: vt hinc eius discipuli intelligant, quod non debeant proprietatem vllam habere, quod ad locum attinet propriæ suæ habitationis: sed omnia remittere prouidentiæ Diuinæ.

§. I.

HINC IGITVR PRAECIPVVM fundamentum accipiendum tibi est huius resignationis, pro certo tibi persuadens: in nullo loco te posse habere maiorem profectum, & securitatem; nec maiorem quietē, honorem, leuamen, & solatium, quàm in loco tibi à Diuina prouidentia per tuos Superiores designato: qui & Diuinæ voluntatis sunt interpretes, & gubernationis eius instrumenta. Contrà verò in loco, quem propria voluntate contra Prælatorum voluntatem elegeris: nec spiritualem habebis profectum, nec securus eris, nec lætus, nec honorem & requiem habebis, quā cogitas: sed contrà, defectiones, pericula, tristitias ac desolationes, aliaque gra-

uia

uia incommoda. Præcipua enim securitas ac prosperitas in omnibus nostris euentis,non tam pendet ex loco, quàm ex speciali Dei nostri protectione: quæ prouenit à beneuola eius prouidentia. Ac propterea dicebat Dauid: a *Nisi Dominus custodierit ciuitatem frustra vigilat qui custodit eam.* Et S. Iob ait Deo: b *visitatio tua custodiuit spiritum meum.* Hanc autem protectionem ordinariè adhibet Deus erga eos, qui ipsius sequuntur ordinem præscriptum, manentes in loco,in quo illos posuit:& qui inde discedentes alium pro suo libitu eligunt, fiunt ea indigni,magnisque periculis sunt expositi: quæ omnia ipsis tribuuntur,eò quòd Diuinæ prouidentiæ Ordinem relinquentes, propria consilia sequi voluerint. Quòd si aliqua huius rei exempla habere velis: conijce oculos in illos duos insignes viros Abraham & Loth. Quorum itinera & mutationes valde diuersos habuerunt exitus: eò quòd diuersa planè consilia in eis mutationibus sint secuti. Nam Abraham in omnibus suis perfectionibus ordinem sequebatur à Deo sibi præscriptum; illudque amplectebatur, quod suo Creatori placere intelligebat. Qui illum protexit in omnibus,& à magnis periculis,in quæ inciderat,eripuit, dicens ei: c *Noli timere Abraham ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis.* Et eadem promissa fecit postea eius nepoti Iacob in profectionibus, quas ex Diuinæ prouidentiæ consilio inchoabat, dicens ei: d *Ego ero custos tuus, quocunque perrexeris.* Et ita præstitit toto tempore, quo mansit in Mesopotamia;etiam quando redijt ad locum,vbi eius parentes erant: dans ei semper prosperos valde rerum euentus. Sed quid de Loth dicemus, cuius felicitas valde fuit magna, quamdiu simul fuit cum Abraham patruo suo, sequens diuinæ prouidentiæ ordinem & consilia? Cùm autem adeò multiplicarentur vtriusque greges,vt opus esset ab inuicem separari: Abraham tanquam magis humilis dixit ipsi Loth: e *Ecce vniuersa terra coram te est. recede à me obsecro.* Indicium enim Diuinæ voluntatis reputabat, vt ipse in eo loco maneret,quem alter desereret. Loth autem acquieuit propositæ conditioni:& inde eius cœperunt infortunia. Nam in ea electione secutus est tanquam homo,iudicium sensuum suorum,qui semper sunt propensi ad ea,quæ sunt magis iucunda,& magis arrident:Ideoque elegit *regionem circa Iordanem prope Sodomam, quæ tunc erat* valde fœcunda, & *quasi Paradisus Domini.* Sed breui suam deprehendit deceptionem:nam paulò post captus fuit,& cum reliquis Sodomæ ciuibus ductus in captiuitatem: in qua per totam vitam mansisset, nisi Abraham ipsum liberasset. Sed redeunti ad eundem locum multiplicatæ sunt eius calamitates, & pericula corporis & animæ, ob detestandos mores ciuium Sodomorum; cùm quibus perijsset,nisi Diuina misericordia ex ciuitate illa execranda illum eduxisset. Vt ex hoc exemplo appareat, quantus sit error, eligere locum suæ habitationis pro suo solo libitu, aut commoditate aliqua temporali:non habita ratione incommodorum, quæ pos-

a *Psal.* 126.1.
b *Iob.* 10.12.
c *Gen.* 15.1.
d *Gen* 28.15.
e *Gen.* 13 9.
2.*Pet.* 2.7.

ſunt animæ euenire; neque quæ ſit à voluntate Dei, quæ poteſt nos ab eis liberare. Quamuis enim Diuina miſericordia tanta ſit, vt ſoleat ex periculo eripere etiam eum, qui ex propria voluntate, nec ſatis attendens quid ageret, in illud ſe coniecit: non expedit tamen, tentare Deum, & ex proprio iudicio & conſilio locum eligere, qui videtur iucundior: cùm poſsit per Prælatum intelligere, quid Deus velit: & in eo certius erit eius auxilium: quòd cum maiori fiducia licebit ab eo petere.

SED non hic finitæ fuerunt ipſius Loth calamitates ex eò quòd non ſe plene ſubieciſſet Diuinæ prouidentiæ directioni. Angeli enim, qui de Sodomis illum educebant, dixerunt ei, vt f *vitam & animam ſuam in monte ſaluaret*: Et cum oportuiſſet ſtatim iudicium ſuum ſubijcere: tantam oſtendit in exitu & aſcenſu ad montem repugnantiam: vt peteret alium locum iudicio ſuo ſecuriorem, ciuitatem ſcilicet paruam, quæ appellabatur Segor. Et hinc aliæ miſeriæ ſunt ortæ, quas ſuperius retulimus. Nam, cùm priùs ipſe, quàm eius vxor, ingreſſus eſſet Segor, ſtatim pluit Dominus ignem ſuper Sodomam: & *reſpiciens vxor eius poſt ſe, verſa eſt in ſtatuam Salu*: ipſe verò Loth manſit viduus, afflictus, & ſolus in terra aliena: &, cùm aduerteret ſe turbatum ex illo euentu, pœnituit eum, quòd talem locum elegiſſet: & ſtatim aſcendit in montem: in quo alia fœdior ei accidit calamitas cum proprijs filiabus. Cuius fortè cauſa fuit, quòd hic aſcenſus non fuit, vt obediret priori Dei mandato; ſed quod timore concuſſus, iudicarit, in eo ſe fore ab incendio ſecuriorem. Quid autem hoc aliud eſt: quam Religioſos monere, vt ex alieno periculo cautiores fiant; nec locum dent excuſationibus, & inanibus ſuis timoribus, adinuenientes rationes, quibus impediant, aut obtineant mutationes, quas eorum Prælati facere conſtituunt? Securitas enim non conſiſtit in loco, quem ipſi ſibi commodiorem iudicant, eò quòd propinquior & planior ſit, ſicut Segor; ſed in eo, quòd Deus illum deſignet: etiamſi aſperior videatur, & ab hominum cõmertio remotior. Omnia enim pericula patet Diuinæ Sapientiæ, quæ poteſt facilè ea præuenire; aut Diuina Omnipotentia ab eis liberare. Ac propterea aſsignat ipſe ſuis electis locum, qui magis eis expedit, vt ſint ſecuri. Quòd ſi aliquando non habent bonum exitum in monte, & loco à Deo eis aſsignato: fortè id prouenit ex eo, quòd tot præceſſerint repugnantiæ, replicæ, ac difficultates ad impediendum: vt, quando eò ſe conferunt, id non ſit purè, vt obediant; ſed quia aliter non poſſunt; aut ob aliquos timores & motiua humana ac politica. Cumq; talis obedientia multis defectibus ſit referta, punitione potius eſt digna, quam fauore.

f Gen. 19. 14.

Tract. 4. c. 4.

§. 2. Si-

§. 2.

SIMILEM HVIC exitum habuerunt Hebræi, cùm Deus iussit eos ire ad terram promissionis, cùm enim audirent, in ea esse Gigantes, tantum conceperunt timorem, vt voluerint in AEgyptum redire: sed cùm postea aduerterent, se in hoc male fecisse; & horrendas minas, quibus Deus iurauit: a *nullum illorum visurum terram* illam *promissam*, dixerunt Moysi: b *Parati sumus ascendere ad locum, de quo Dominus locutus est, quia peccauimus.* Quibus Moyses respondit verbis grauissimis, & timorem ingentem incutientibus: *nolite ascendere: non enim est Dominus vobiscum:* quòd si ascenderitis absque Deo vestro, *corruetis coram inimicis vestris.* Et ita euenit: nam illi rebelles Prælato suo Moysi, *statim ascenderunt in verticem montis:* vbi existimantes, se tutos esse, venerunt eorum hostes, *eosq́; percutientes, atque concidentes,* persecuti sunt. a Num.14. 21.40. b Deut.1.41.

CVI non magnum incutiat metum sententia & responsum Moysis: ne ex propria voluntate locum contra diuinam mutet? Quis adeò erit temerarius, vt ad locum aliquem ire audeat; sciens, se ire solum, absque Dei fauore, & auxilio? Et quomodo audebis dicere Deo, vt tecum eat ad locum: quò tu contra eius voluntatem, vt tuam sequaris, vis pergere? respondebit enim tibi, vt solus eas; & teipsum à periculis, quibus te exponis, eripias. Et ita deserens te, permittet, perire ob tuam stultam temeritatem. Et hoc ipsum dixit idem Dominus eisdem Israelitis: b *non ascendam tecum: quia populus duræ ceruicis es: ne forte disperdam te in via: & semel ascendam in medio tui, & delebo te,* ob tuas inobedientias. Contrà verò si in his omnibus Dei voluntatem sequaris; causam habes & titulum sufficientem, ad petendum, vt veniat tecum ad locum, quo ipse te mittit: non quòd Deus ab vno in alterum locum mutetur, qui vbique est per essentiam, præsentiam, & potentiam; sed quod speciali cura assistat loco, in quo ipse nos ponit, vt suo nos auxilio foueat. Et hinc aliam rationem valde efficacem licebit deducere. Nam, cùm neque horam, neque locum scias, in quo tibi sit moriendum: quomodo audes pro tuo libitu locum eligere tuæ habitationis? Si enim ibi te mors inuadat, planè experieris, te abiecto esse animo, ad fauorem Dei in illis angustijs petendum. Si tamen inuadat te mors in loco, vbi te DEVS collocauit: orietur tibi maior animi fortitudo. Et attende diligenter: non expedire tibi, in eo loco & statione viuere, in qua nolles mori. b Exo.33.3.

DENIQVE si pacem optas inuenire in deserendis, obedientiæ causa, rebus omnibus, quas diligis; & in eundo quò alias nolles: assuesce in omnibus obedire, vt suprà dicebamus: non conijciens oculos in tuas commoditates, neque in rationes humanas; sed in id solùm, quòd DEVS

ita

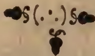
ita velit ac iubeat. hæc enim sola ratio est, quæ omnes difficultates expedit,& vincit repugnantias:cum aliæ eas potius augeant. Magnam mihi adfert admirationem, quòd, cum Deus iuberet Abrahamum egredi de terra sua, & de domo patris sui:non legatur,eum habuisse vllam repugnantiam, aut graue illi fuisse,ita egredi,& suos parentes deserere; sicut nec cùm iussit offerri sibi filium eius vnicum Isaac,rem ab ipso maximè dilectam. Quando autem Sara ei dixit: c *eijce ancillam hanc* Agar, *& filium eius* Ismaelem: ait Scriptura diuina:*durè hoc accepisse Abraham*,,hoc est,graue illi erat,magnamque sentiebat difficultatem ac repugnantiam. Quamuis certò existimem: Saram,vtpote fæminam piam, & iustam, non petijsse rem adeò duram,& contra pietatem; sed ex speciali Dei impulsu, qui ei reuelauit mysterium, quod postea Apostolus declarauit.Quando autem Deus iussit exequi,quod Sara ei suggesserat,& dixit: *non tibi videatur asperum super puero & super ancilla tua*:statim eius repugnantia cessauit,& difficultatis apprehensio:prius enim aspiciebat, quod Sara dicebat tanquam rem humanam, tectam rationibus, quæ aliquod incommodum inuoluebant:sed postea omnes has rationes abiecit, & solum acceptauit illam, quòd Deus id iuberet: hæc enim vnica omnes ei difficultates expediebat, & duritiem emolliuit, ac dulcorauit amaritudines. Aspice igitur omnes mutationes,& consilia Prælatorum,non tanquam humana & incommodis referta, quæ tu tibi fingis,aut reuera deprehendis:sed consideratione teipsum eleua,& intelligas: Deum esse,qui illa consilia probet,ac exequi iubeat;ne ea dura reputes:nam sibi incumbere reparationem incommodorum, quæ ex eo oriri possunt; & auertere damna, quæ timere potes: sicut reparauit damna, quæ timebat Abraham,si excluderet è domo sua Ismaelem.Quod si hac fide ac fiducia te subieceris:pacem & quietem in anima habebis;& Deus intercidet incommoda,quæ times,& vbi existimabas,multa incommoda te inuenturum: inuenies commoda multa,vt in proximo capite fusiùs dicemus.

(?)

c Gen. 21.10.

Vide Pererium ibid.

Galat. 4.30.

CAPVT

CAPVT XXII.

DISCRIMEN INTER RELIGIOSOS SVBIECTOS *Dei voluntati, & eidem rebelles, in mutatione locorum & officiorum; & in reliquis ad obedientiam spectantibus.*

VAMVIS in decursu huius tractatus studuerim hactenus indicare præmia, fauores, & stupenda bona, quibus verè obedientes gaudent; & pœnas, desertiones, & miseranda mala, quibus inobedientes & rebelles afficiuntur: constitui tamen, rem hanc præclara quadam imagine concludere: quæ discrimen nobis ob oculos ponit inter Religiosos, Dei & suorum Prælatorum voluntati subiectos, & eidem repugnantes, tam in locorum & stationum mutationibus prædictis; quàm in alijs mutationibus ac distributionibus officiorum, & occupationum; & vniuersim in rebus omnibus, quas Obedientia commendat. Vt ex hac differentia deprehendatur veritas eius, quod dixit Malachias Propheta: a *Conuertimini & videbitis quid sit inter iustum & impium: & inter seruientem Deo, & non seruientem ei*: Et similiter inter eum, qui obedit voluntati Dei, abnegata propria, & qui suam sequitur, & explet, repugnans diuinæ. a *Malac.* 3.18

Hoc apparebit, allatis, ad declaranda & amplius confirmanda, quæ in proximo capite diximus, duobus casibus non minus horrendis, quàm admirandis, & vtilibus duorum generum personarum, quæ fuerunt in Ierusalem, cùm Nabuchodonosor Rex eam impugnabat. Nam, cùm Deus Ieremiæ Prophetæ reuelasset, suæ voluntatis esse, vt Ciuitas Regi illi se dederet, & Ciues cum illo irent in Babyloniam; & nullo modo in AEgyptum: Aliqui subiecerunt se, & paruerunt huic mandato: quod aliàs durum valdè videbatur: alij tamen obedire noluerunt, existimantes, se à Propheta decipi. & ita constituerunt, proprium sequi consilium. Vt autem discrimen inter has personas deprehenderetur, b *ostendit Deus Ieremiæ duos Calathos plenos ficubus, positos ante templum Domini: Calathus vnus ficus bonas habebat nimis, vt solent ficus esse primi temporis: & Calathus vnus ficus habebat malas nimis, quæ comedi non poterant, eò quod essent malæ.* Et apperiens mysterium huius visionis, dixit Deus: calathos illos significare duo genera hominum: quosdam non solùm bonos, sed etiam in bonitate præstantes, eò quòd fuerint in obedientia eminentes: quales sunt, inquit. *ficus valde bonæ, sic cognoscam transmigrationem Iuda, quam emisi de loco isto in terram Chaldæorum, in bonum.* Quamuis enim mutatio hæc sit ad captiuitatem, à furore b *Iere.* 24.1.

& superbia cuiusdam Tyranni quæsitam; & quamuis res sit grauis, & calamitas quædam, propriam patriam deserere, & ad alienam migrare: ego tamen sum, qui mea prouidentia rem ita direxi; nec sine mea permissione potuisset aliquid Tyrannus efficere: Ac denique, quod ego permisi, & ita constitui, non cedet in illorum damnum, sed in maiorem vtilitatem. Cùm igitur illi verbo meo fidem adhibuerint, meæque ordinationi sese dediderint: experientur in bonum proprium cessisse, quod mihi obediuerint. O vtinam attenderes ac benè penetrares rationum vim, quæ hic insinuantur: procul dubio subijceres te cuius mandato, & mutationi loci, quem tibi Dominus per suum Prophetam, tuum scilicet Prælatum, significaret. Quis enim non se dedat ac subijciat; si credat, esse Deum, qui id statuat; & in proprium commodum dirigi: & si acceptet, Dominum ipsum cogniturum, approbaturum, & opus remuneraturum? Et quamuis Prælatus progrederetur tamquam homo cum aliquo affectu & passione, sicut progrediebatur Nabuchodonosor (cum ipse Deus velit in tali ordinatione, quæ alias non est mala, ei obediri) hoc nó poterit commodum impedire sese ei subijcientis.

1. QVOD si agnoscere cupias, quantum hoc sit emolumentum: audi suauissima ac iucunda fama promissa huiusmodi obedientibus facta. *Ponam*, inquit, *oculos meos super eos ad placandum, & reducam eos in terram hanc: & ædificabo eos & non destruam: & plantabo eos, & non euellam. Et dabo eis cor, vt sciant me, quia ego sum Dominus: & erunt mihi in populum, & ego ero eis in Deũ &c.* Quibus verbis tres insignes promittit fauores. *Primus* est: quod vbicunque fuerint, beneuolis eos aspicit oculis, vt eis compatiens, ex illis calamitatibus eos eruat; afficiens eos honore, ac ditans, eisque indulgens: in eius enim potestate est, facere quod voluerit. Quemadmodum fecit cum

c 4 Reg. 25. 28. Rege c *Ioachin* qui huic mandato paruit, & postea ita eius rem disposuit, vt *liberaretur à carcere*, magnique fieret, & *poneretur ei thronus tanquam Regi*, etiamsi adhuc captiuus teneretur. Et eodem modo semper oculos suos habuit in Danielem, eiusque socios; & in Mardochæum, & alios similes: quos etiam honore affecit, & exaltauit in despectum hostium suorum, eruens illos ab ingentibus periculis, & creans Principes, ac potentes Dominos: non est enim in mundo potestas ad opprimendum, quem Deus voluerit exaltare. Quod si oculos suos conijciat in aliquem inter barbaros existentem: etiam ibi faciet eum inter illos eminere. Quæ igitur maior felicitas euenire tibi potest, quàm hoc verbum à Deo habere, quod *suos oculos ponet super te*, vt misericordiam exhibeat, si in loco manseris, in quo ille te collocauerit?

2. SECVNDA promissio fuit: *Reducam eos in terram hanc*, ex qua eos educebat, remunerans eorum obedientiam, quam exeundo præstiterant,

pro-

prospero ac felici reditu; & ædificans eis iterum templum, domum, & familiam cum magna soliditate. Vt ex hoc intelligas, non solum te curæ fore Deo in loco, ad quem te permiserit mitti in exilium, aut in captiuitatem; aut vbi te persequentur, aut quò tuus Prælatus te miserit: sed etiam curæ illi erit te ad tuum proprium reducere: quod quidem nunc desideras; sed ipse faciet, quando erit opportunum, tibique magis vtile. vt licet videre in eo quod sanctum Euangelium narrat de Sancto d *Ioseph, cui* existenti in Nazaret *apparuit Angelus in somnis, iubens, accipere puerum & matrem eius, & fugere in Ægyptum, & esse ibi, vsque dum aliud ei diceret. Nam Herodem quæsiturum puerum ad perdendum eum*: quem tamen DEVS hac via volebat liberare. Et cum Ioseph ad nutum, & magna cum resignatione obtemperasset, curæ fuit eidem Domino, cessante periculo ipsum monere, *vt in terram Israel rediret*. qui cùm etiam hoc mandatum ad nutum exequeretur dubitanti, ad quemnam locum conferre se deberet, reuelatus etiam ei fuit locus, in quo tutior maneret. Quæ omnes tres reuelationes factæ ei fuerunt dormienti, hoc est, cùm homines minimè sunt de rebus suis solliciti: vt ex hoc intelligas: quando iustus dormit, Deum vigilare; & quando ille de suis periculis non cogitat, Deum esse de eis solicitum, prouidentia sua præueniendo & intercipiendo illa. Cui prouidentiæ fidere debes in omni mutatione, quam ipse constituerit. Si enim iubet, te ex hoc loco migrare, id fortè propterea facit; quod videt, hic tibi periculum imminere: à quo te vult per talem mutationem eripere. Cessante autem periculo, inueniet ipse modum, quo redire possis ad tuã quietem, & solatium. Cumq; ipse dicat: *esto ibi vsque dum dicam tibi*: signũ est, ipsum in se recipere, vt tempestiuè te moneat, si tu es paratus, in omnibus ei obtemperare. d *Mat. 2. 13. 19.*

ALIAM denique fecit eis promissionẽ spiritualem, valdè celebrem, quam esset impleturus in loco, ad quem eos mittebat, dicens: e *Dabo eis cor, vt sciãt me, quia ego sum Dominus: & erunt mihi in populum, & ego ero eis in Deum: quia reuertentur ad me in toto corde suo.* Quasi distinctiùs dixerit: ego illorũ resignationẽ remunerabo, illustrando eorũ cor, vt verè agnoscant bonũ, quod in me habẽt: & sic accipient me illi in Deũ suũ, & ego eos in populũ meum: cuius singularẽ geram curã, vt in virtutibus omnibus proficiant: Scriptũ est enim: f *Beatus vir cuius est auxilium in Deo: ascensiones in corde suo disposuit in loco, quem posuit. etenim* ad eũ accedẽs *legislator, dat ei* copiosã *benedictionẽ, vt eat de virtute in virtutẽ.* Hi sunt viri, de quibus Ierem. quod essent *ficus primi temporis*, hoc est, Apostoli ac Discipuli & primæui Christiani: qui omnes valdè prompti & parati erant, ad quemcunq; locum ire, ad quẽ Deus ipsos mitteret; aut in exilium mitti permitteret: scientes, se in quocũq; loco Deũ secũ habituros: in cuius comitatu & societate nihil putabãt sibi deesse. e *Iere. 24. 7.* f *Psal. 83. 6.*

Huiusmodi autem meritò esse debent Religiosi, Apostolicam vitam sectantes: quales sunt Mendicantes, & qui ex suo instituto habent; proximos in via Dei adiuuare. Ac propterea Religiosi Societatis Iesu non sumus alligati ad vnam domum, aut collegium: sed nostræ vocationis est proficisci ad quamcunque mundi partem, quò nos miserint Superiores, etiam ad Gentiles, aut Hæreticos: confidentes diuinæ Omnipotentiæ, quod cum tali protectore simus ibi tuti futuri. Hunc spiritum habuit S. Catharina Senensis, etiamsi esset fœmina, cùm enim Summus Pontifex eam mitteret Neapolim, vt ageret de reuocanda Regina, quę schismatica erat: sed Cõfessarius ipsius Virginis tot incommoda eius missionis Pontifici proposuit, quasi virgo iuuenis in re tanta magnis periculis exponeretur: vt Pontifex mandatum primum reuocauerit. Quod cum S. Virgo intellexit, reprehẽdit cum humilitate exiguam sui Confessarij fidem, dicens: Non angulum dare securitatem, sed protectionem diuinam. Ideoq; cùm Deus illam Neapolim ad Schismaticos, & rebelles mitteret: nihil esse timendum; nec propter humanos timores, animum abijciendum.

TRANSEAMVS nunc ad *ficus malas* adeò, *vt comedi non possint*: quæ sunt symbolum & imago resistentium Dei consilijs, & volentium habitare, vbi Deus non vult. Quales fuerunt Rex Sedecias, eiusque Principes, & plurimi alij ciues: qui contra consilium & voluntatem Dei per Ieremiam illis

g *Ierem.* 24. significatum, iuerunt in AEgyptum: quibus minatur Deus, dicens: g *Dabo eos in vexationem, afflictionemq; omnibus regnis terræ: in opprobrium, & in parabolam, & in prouerbium, & in maledictionem in vniuersis locis, ad quæ eieci eos. Et mittam in eis gladium, & famem, & pestem: donec consumantur de terra.*

h c. 42. 16. h *Et gladius (ait) quem vos formidatis, ibi comprehendet vos in terra AEgypti. Et fames, pro qua estis soliciti, adhærebit vobis in AEgypto, & ibi moriemini.* Qui enim consilium Dei sequi non vult, sed proprium: incidet in ea mala, quę

i *Iob.* 6. 16. timet. Nam, vt ait Scriptura: i *qui timent pruinam, irruet super eos nix,* k *&*

k *Am.* 5. 19. *fugienti à facie leonis occurret vrsus.* Cùm enim contendit euitare pericula, quæ timebat: fugit ad locum, quem suo iudicio securum reputat: & ibi inuadunt eum maiora mala de cœlo missa in pœnam suæ inobedientiæ. Quod enim maius malum esse potest, quàm esse ficus male maturas, aut putridas: quæ comedi non possint? Non enim Deus inobedientes, sibi adiunget, nec amicitiam cum eis inibit; nec bonum ipsi ex consilijs suis exitum habebũt: nisi ea deserentes & pœnitentia ducti, diuinis acquiescant.

ATTENDE igitur ad duos calathos ficubus plenos, quos vidit Propheta ante templum Domini; quod est eius Ecclesia, cuius pars est sacra Religio: & cogita eos esse quasi duos greges; alterum ouium, alterum hædorum; alterum obedientium, alterum repugnantium & rebellium: qui nunc

l *Mat.* 25. 32. quidem simul permisti ambulant: sed l *in die nouissimo ab inuicem separabuntur.*

buntur. Et *reprobi*, qui seipsos proprio iudicio gubernant, propriamque sequuntur voluntatem conculcantes diuinam: *statuentur ad manum sinistram*, in loco quodam infami inter dæmones; & quasi ficus putridæ proijcientur in sterquilinium inferni. Iusti autem sunt sicut oues, non eligentes pro arbitratu suo loca, in quibus pascantur, aut quiescant; m *nec vocem sequuntur alienorum pastorum*; sed legitimi sui pastoris, *quē sequuntur*, quiescuntq́; vbi is eas collocat, confidentes beneuolæ ipsius prouidentiæ; quod collocabit, vbi magis eis expediat: vt pascua habeant & solatia spiritualia in hac vita, & in cœlo postea æterna: vbi assignabit eis honoratissimum locum ad manum suam dextram; & sedem magnæ gloriæ, propter conformitatem, quam cum diuina voluntate in rebus omnibus habuerunt. m Ioan. 10. 4

Sed, vt finem huic puncto imponamus, aduertendum est: neminem debere seomninò securum iudicare, etiamsi in eo loco maneat, in quo Deus eum posuit. In hac enim vita omnis locus subiacet mutationibus propter arbitrij nostri libertatem & mutabilitatem; & hostis ac tentatoris nostri magnam astutiam. Cuius rei sufficiens probatio est, quòd Deus D. N. n *primum hominem collocauerit in Paradiso, vt operaretur, & custodiret illum.* Quod S. Augustinus interpretatur significare: vt ipsemet Deus ibi operaretur, & custodiret hominem. Quemadmodum siquis pretiosam margaritam aut imaginem, quam fecit, poneret propria sua manu in aliqua cista, vt ibi tuta seruaretur. Sed nihilominus serpentis astutia aditum inuenit, vt hominem tentaret, ac deijceret. Vt omnes profundæ humilitati in rebus suis innitantur; & agnoscant, seomninò dependere à protectione diuina: vt propterea diligenter reprimere debeant superbiæ & sensualitatis motus, qui nostræ sunt causa ruinæ. Propterea siquidem dixit Ecclesiastes: o *Si spiritus potestatem habentis ascenderit super te, locum tuum ne dimiseris: quia curatio faciet cessare peccata maxima.* Quasi dixerit: Si te inuaserit superbiæ, ambitionis, iræ, aut alterius passionis spiritus, contendens contra te præualere: ne te dedas ei; nec locum deseras, in quo Deus te posuit; vt tuū sequaris palatum: mortificatio enim violenti huiusmodi spiritus impediet peccata, ad quæ ille conatur te trahere: & Deus tibi suppetias feret, vt firmus & constans manens, victoriæ coronam obtineas.

S. Bern. ser. de ligno, fœno & stipula.
n Gen. 2. 15.
Lib. 8. de Genes. ad lit. c. 10.
o Eccl. 10 4.

Quae hactenus diximus de resignatione circa locorum mutationem, locum etiam habent in officijs, ministerijs, & occupationibus tam domesticis, quàm cum proximis. Ad quod debent Religiosi esse valdè resignati voluntati Prælatorum: ad quos spectat, nomine Dei huiusmodi officia suis subditis distribuere, dantes cuique, quod ei expedit, & pro tempore conuenienti; Et ad aliud officium mutantes, quando eis videbitur magis expedire. eum in modum, quo summus Sacerdos p *Aaron* ex mandato Dei *distribuebat onera tabernaculi, quæ Leuitæ portarent, disponens opera singulorum*; p Num. 4. 19

& diuidens, quid portare quis deberet. Et quidem inuoluta pallio hyacinthino, cuius superius fecimus mentionem. Ad subditos enim spectat, huiusmodi onera suscipere: quia Deus illis ea imponit; & portare, quamdiu Deo placebit; eaque deponere, & alia suscipere, quæ ipse imponet. Quare resignati ipsi, & ad omnia parati esse debent. Et qui ita se gerunt in Religione, sunt sicut ficus, quas Ieremias appellat *valdè bonas:* eò quòd in suis officijs valdè placeant Deo & hominibus, & ipsi proficiunt, & alios faciunt lætos esse, ac iucundos. Qui autem propriæ voluntatis viam tenent, sunt sicut ficus valdè malæ: faciunt enim officia sua adeò ineptè, vt & sibi noceant, & alijs scandalum adferant. Quod etsi in omnibus officijs ac ministerijs Religionis meritò est seruandum: id tamen multò magis fieri debet in ministerijs spiritualibus Confessariorum, Concionatorum, Magistrorum, & Præpositorum: ad quæ neq; accedendum est, neq; diutius in eis hærendum, nisi per vocationem Dei. Vt constabit ex ijs quæ adferemus in tractatibus de eis instituendis.

c. 16.

CAPVT XXIII.

QVI CVPIVNT RECTITVDINEM SERVARE IN OBEDIENTIA, *debent suis Superioribus & Magistris omnia sua interiora & occulta conscientiæ manifestare; quæ illos iuuare possunt ad rectam eorum gubernationem, & directionem.*

ALIVD quiddam summi momenti adhuc superest declarādum: vt qui desiderant valdè in obedientia eminere, possint cum facilitate & securitate ad huius felicis palmæ culmen peruenire, eiusq; dulces fructus colligere, & gloriosis triumphis gaudere; ipsaque experientia sentire stupenda, quæ prouidentia diuina per eam operatur, ac perficit. Quod obtinebunt, si ex parte sua diuinæ prouidentiæ cooperentur in gubernatione, quā seruat ergo suos electos, & obedientes Religiosos. Quæ cooperatio exigit, & complectitur duo genera rerum: alias ex parte Prælatorum ac Magistrorum gubernantium; alias ex parte subditorum, qui ab eis gubernantur: & vtrisque obtinetur, quod Sapiens dixit de diuina Sapientia: a *quod attingat à fine vsque ad finem fortiter, & disponat omnia suauiter.* Illa enim docet ac dirigit Prælatos in altiori loco constitutos; & subditos in inferiori: vtrosq; adiuuans: vt quisq; quod suum est, perficiat; nihil detrahendo fortitudini ob nimiam suauitatem; nec suauitatem lædendo, vt fortitu-

a Sap. 8. 1.

do ser-

do fruetur. Et quoniam suauis fortisque Superiorum cooperatio multũ ab ea dependet, quæ ad subditos pertinet: præmittemus breuiter de illa, quod ad nostrum facit institutum.

§. I. *Tria ad Prælatos pertinent, vt recta sit eorum gubernatio.*

PRAELATORVM & Magistrorum cum Dei gubernatione cooperatio, vt rectè ipsi gubernent, tria nominatim exigit. *Primum* est, vt subditos suos exactè cognoscant, & omnia interiora animarum eorum, propensiones, talenta, vires, passiones, & affectus bonos & prauos. Hæc enim cognitio valdè est necessaria, vt tamquam eorum Duces eos dirigant; tamquam medici curent; & tamquam pastores gubernent: imitantes Dominũ, qui dixit: a *ego sum pastor bonus, & cognosco oues meas*; & facientes quod suadet Salomon, cùm dicit: b *diligenter agnosce vultum pecoris tui, tuosq; greges considera*, aspiciens proprijs oculis, & studio, ac diu penetrans quicquid in eis est. Nam (vt S. Basil. ait) nouit qui modò intelligés moderator est, vniuscuiusq; mores & affectus; & animi motus diligenter exquirere, & ad hæc accommodatum etiam singulis remedium adhibere. — I. — a *Ioa. 10. 14.* — b *Prou. 27. 23* — *De Const. Monast. c. 23.*

2. Ex quo *secundum* sequitur Prælatis & Magistris necessarium, vt scilicet magnam adhibeant prudentiam ac discretionem in imponendo singulis suis subditis, quod cuique iuxta propriam bonam propensionem, talenta, & dotes, ac vires, magis expedit: vt onus Obedientiæ & Religionis, cum suauitate & consolatione ferat; ne declinent in torporem, aut laxitatem si onus sit leue; nec in pusillanimitatem & impatientiam, si sit nimium. Propterea enim Deus iussit, c *Aaron & filios eius ingredi tabernaculum fœderis, & sanctum Sanctorum; & disponere opera singulorum Leuitarum; & diuidere quid portare quisque deberet*. Aaron & filij eius (ait Sanctus Bonauentura ad hoc propositum) sunt Prælati Religionis maiores, & minores: qui adire debent occultas subditorum conscientias & talenta, viresque cognoscere; & vnicuiq; tantum oneris ex obseruantia Religiosa imponere, quantum ad maiorem eius profectum expedit. — c *Num. 4. 4. 19.* — *Opusc. de sex alis Seraph. c. 7.*

3. DENIQVE *tertiò* est necessarium, vt ipsi sanctitate vitæ valdè exemplaris præluceant: tum, vt iubendi ac gubernandi modus sit cum amore & suauitate paterna; tum, vt exemplo suo alios præcedant: ac dicere possint, quod Gedeon suis militibus: d *quod me facere videritis, hoc facite: & quod fecero sectamini*; & quod ipse Saluator Apostolis suis dixit: e *Exemplum dedi vobis, vt quemadmodum ego feci vobis, ita & vos* ad inuicem *faciatis*. Nam alioquin tales Superiores essent sicut Pharisæi, sedentes in Cathedra Moysis: tum f *alligantes onera grauia & importabilia, & imponentes in humeros* — d *Iudic. 7. 17* — e *Ioan. 13. 15.* — f *Mat. 23. 4.*

hominum, contra dictamen prudentiæ; tum *nolentes digito suo ea mouere*; qui est defectus boni exempli. Hæc tria sunt præcipua in quibus eminere debent Prælati: vt, quod in ipsis est, obedientiæ gubernatio feliciter cedat. De quibus tamen fusius agetur in septimo tractatu quarti tomi.

§. 2. Commoda & vtilitates ex redditione rationis conscientiæ.

EX PARTE etiam subditorum sunt alia tria necessaria, respondentia illis tribus, quæ diximus de Prælatis, ad perfectè cooperãdum gubernationi prouidentiæ diuinæ. *Primum* ac præcipuum, de quo nunc est
1. agendum, adiuuare Prælatos: vt possint integram & perfectam ipsorum cognitionem habere: reddentes eis rationem omnium rerum suarum internarum, siue bonæ illę sint siue prauæ: idque valdè clarè & apertè, vt melius illi in via perfectionis gubernare ac dirigere eos possint. Quamuis enim Superiores valdè sint periti, & experti, omnemque adhibeant diligentiam, & varias probationes, vt subditos benè agnoscant: nihilominus
a 1. Cor. 2. 11. verum est, quod Apostolus dixit: a *Quis hominum scit, quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis, qui in ipso est?* Imò sæpè ipsemet, qui sentit, quid interius in se geratur: non tamen satis agnoscit, nec penetrat, Sitne bonum, an malum?
b Iere. 17. 9. Ac propterea Dominus noster dixit per Ieremiam: b *Prauum est cor omnium, & inscrutabile: Quis cognoscet illud? Ego Dominus scrutans cor*: ideoque necesse est, subditum reddere rationem sui; & eorum quæ in suo corde geruntur, sicut ipse intelligit. Ex quo fiet, vt Superior possit ipsum sufficienter agnoscere: &, quod amplius est, iuuerit multum, vt ipsemet melius seipsum agnoscat. Et hic alter fructus est, qui ex hac conscientiæ manifesta-
2. De Const. Monast. c. 23. tione prouenit. Est enim (vt S. Basilius ait) difficillimum, agnoscere ac curare seipsum: nam amor, quem ab ipsa natura erga se & res suas habet, efficit, vt in eis cognoscendis facilè decipiatur. Contra verò, valdè facile est ab alio agnosci, & curari; & maximè à superioribus, & Patribus spiritualibus, qui non laborant impedimento illo amoris proprij erga subditum. Et Deus cœlestem suam lucem communicat ad cognoscendos ac discernendos spiritus: & sic ex eo quod subditi eis manifestant; penetrant ipsi etiam ad occultiora, quæ subditi non aduertebant: quia locum hic habet, quod cõmuniter dicitur: ex vngue leonem agnoscere, & ex filo glomum: producendo in apertum, quod prius erat occultum, etiam ipsi habenti. Et omnia iuuant ad hoc, vt gubernatio rectiùs procedat.

HANC veritatem, quæ tanti est momenti, docuerunt, valdeque commendarunt duo Religionum lumina: alterum in Oriente, alterum in Occidente, supponendo eam tanquam fundamentum, super quod perfectio

& securitas vitæ Religiosæ ædificaretur. S. Basilius in Oriente, cùm videret multitudinem Monachorum in solitudinibus ac desertis locis habitantium cum periculo labendi, quos, ipsa experientia docebat labi in tepiditates, illusiones, & frequentes errores, propter astutiam sathanæ transfigurantis se in Angelum lucis, vt eos deciperet: adinuenit consilium & modum, quo illos ad tutiorem vitam in conuentus, & monasteria reduceret: constituens, vt ipsi eligerent sibi aliquem Abbatem, Patrem, & Magistrum spiritualem, prudentem, sapientem, & expertum: cui animas suas aperirent, & in rebus omnibus obtemperarent. Quod, cùm sæpiùs repetat in suis Constitutionibus & Regulis; & in specialibus instructionibus, quas eis dabat: nominatim in Regula 26. hæc grauiter ac prudenter dicit: Debet vnusquisque eorum, qui inferiores sunt, siquidem memorabilem vllam facere progressionem studet, & ad perfectionem vitæ illius, quæ præceptis Domini nostri Iesu Christi est consentanea, peruenire, cùm nullum animi sui motum apud seipsum celatum retinere; tum in sermone nihil non diligenti antè cura consideratum proferre; sed mentis suæ arcana aperire fratribus ijs, quibus datum illud negotium sit; vt adhibitis facilitate ac misericordia, ægrotantes curent. Hoc enim modo fiet, vt & quod laude dignum sit, in nobis confirmetur; &, quod minus probandum, congruo remedio sanetur: atq; ex huiusmodi mutua exercendi inter nos consuetudine, per modicas accessiones ad perfectionem perueniamus. Hæc S. Basilius. In quibus *tertium* posuit fructum præcellentem huius manifestationis, *profectum* scilicet in hac via, & incrementum virtutum, donec perfectionem assequamur, quam profitemur, & Christus Dominus noster in suis præceptis & consilijs Euangelicis nos docuit. Nam auxilio periti patris spiritualis purificatur cor, ab ea prauitate & imperfectione, quæ manifestatur & agnoscitur; & confirmatur magis in bono; & excitatur, animumque sumit ad proficiendum cum feruore, donec perueniat ad id, quod est perfectissimum. Experti sunt hoc Monachi AEgyptij, quibus hæc doctrina adeò altè insedit, (vt refert Cassianus) vt quasi primum principium & fundamentum spiritualis vitæ ponerent, vt nec suas cogitationes occultarent; sed confestim, vt exortæ essent, suo patefacerent Seniori, qui illorum curam gerebat. Et S. Ioannes Climacus refert: Monachos Angelici illius monasterij, in quo ipse ad aliquot dies fuerat commoratus, gestare solitos ex Abbatis sui consilio albas tabellas è cingulo pendentes, in quibus adnotabant omnes incidentes cogitationes: vt earum rationem suo tempore ei redderent. Qua obseruatione ac obedientia euaserunt valdè perfecti.

3. (margin, beside "In quibus tertium")

Lib. 4. c. 9. (margin, beside "refert Cassianus")

Hoc idem amplius confirmabitur ex ijs, quæ Sanctus Benedictus Monachorum in Occidente lumen docet. Qui in sua Regula bis commendat valdè hanc conscientiæ manifestationem, tamquam maximi momenti.

Instrum.50. & 51. Explicans enim in capite quarto instrumenta bonorum operum, quibus Religiosa perfectio obtinetur: hæc duo simul coniungit: cogitationes malas cordi suo aduenientes, mox ad CHRISTVM allidere; & seniori spirituali patefacere. Illud ergo est vnum remedium, vt statim atque prauæ cogitationes in corde exurgunt, illas c *ad petram*, qui est CHRISTVS Dominus *allidamus*, & comminuamus. Sed ne solis nostris industrijs fidamus, iudicantes nos posse absque aliorum præsidio ac directione eas vincere ac destruere, addit alterum instrumentum siue medium, manifestandi eas Patri spirituali: sic enim remanebunt omninò victæ. Et hic *quartus* est fructus huius manifestationis: quem adeò experti sunt Monachi antiqui, teste Cassiano, vt sola menifestatione tentationis, antequam Abbas remedium adhiberet, illa tamquam funus euanesceret, fugiente dæmone, qui prauas cogitationes excitabat, ac fouebat: cùm eas videt Prælato innotescere. Contra verò, ait, tamdiu in nobis execrandas suggestiones hærere, quamdiu illas occultas tenemus; nam pernitioso hoc silentio feruorem amitti, & robur spiritus, iuxta illud Dauidis: d *quoniam tacui, inueterauerunt ossa mea.* Hoc est, virtutes internæ feruorem & fortitudinem, quam prius habebant amiserunt. Inueteratis autem ossibus, mox cernitur in facie senectus: cuius e *rugæ faciei*, & manuum *testimonium dicunt*, cùm deficit modestia & obseruantia exterior perfectionis Religiosæ. Superbia enim secreta, ex qua pernitiosum illud silentium prouenit, sensim deuorat ac deuastat totam virtutem animæ. Quamobrem gloriosus Patriarcha Benedictus eamdem manifestationem denuò commendat, cùm, referens duodecim humilitatis gradus, dicit: quintum esse non celare suas cogitationes & peccata occultè admissa, Abbati suo: sed cum humili confessione ea manifestare. Estque valdè credendum: Sanctissimum patrem in vtroque loco non solum de confessione sacramentali loqui, cuius cognitione Prælati non possunt in externa sua gubernatione vti; sed etiam (vt graues eius Religionis viri sentiunt) loqui de ea confessione, quæ fit Abbati tamquam Patri & Magistro, vt eos iuuet, dirigat ac gubernet. Et quamuis solum faciat mentionem prauarum cogitationum, eò quòd in eis difficilior sit hæc manifestatio, & in ea magis splendeat humilitas, intelligendus tamen etiam est de cogitationibus bonis: quæ eo fine (vt Sanctus Basilius ait) sunt manifestandæ, vt eas Abbas probet, dirigat, ac ad progrediendum foueat: imò etiam propterea quòd sæpè nos cogitemus, bonos & pios esse affectus, quos in nobis sentimus; qui tamen sint praui: & esto essent boni, si tamen ex superbia occultentur, facilè in pernitiosos mutabuntur. Neque exiguus est fructus huius manifestationis, quòd in ea humilitas in gradu adeò heroico exerceatur: habet enim hæc virtus tantam cum reliquis connexionem, vt quo

Marginalia: *c Psal.136.9* — *4.* — *Collat.2 c. 10. & 11.* — *d Psal.31 3.* — *e Iob 16 9.* — *c.7.* — *Antonius de Yepes in Chronico tom. 5. anno 944.* — *Reg 26. ex fusis.* — *5.*

passu

passu illa augetur, etiam reliquæ crescant. Ac propterea dixit idem Sanctus animi in virtute progressum: in humilitate progressum esse. Nam Deus gratiam suam præbet humilibus, iuuatque vt puri ac perfecti euadant, præseruans eos ab illusionibus, laqueis, & lapsibus. Quamobrem etsi valdè sis in Religione antiquus, & in vita spirituali ita exercitatus, vt non sit opus talem tui rationem reddere, vt benè dirigaris, debes tamen libenter eam reddere, (vt Cassianus dixit) ad exercendam humilitatem, & exstirpandam occultam tuiipsius arrogātiam. Quemadmodum Sanctus Gregorius faciebat: qui etsi adeò esset expertus, cùm libros Moralium scripsit, in fine eorum ait: fraternis auribus omne quod in me latenter reprehendo, incunctanter aperio. Et sanctus Augustinus non minus humilis, quàm S. & Sapiens, voluit palam facere toti mundo omnes suas imperfectiones. Et, cùm esset Episcopus valdè senex, dixit: paratum se esse, doceri ac dirigi à quocunq; alio etiam iuuene. Et S. Clemens Papa cuius sententia refertur in decreto, constituit: nullum Episcopum prætextu senectutis, aut nobilitatis debere erubescere, ab alijs doceri, etiam valdè paruis & minus sapientibus. vt hac bona dispositione conculcaretur superbia & pertinacia, quæ facit homines membra dæmonis, vt fusiùs est dictum in Duce spirituali.

Serm. de Abdic. rerū in fin.

Collat. 16. c. 12.

"In libri "Confeßi.

Epist. 75 & refertur. 24 q. 3. c. si habes.

Epist. 3 refertur D. 38. c. Nullus.

Tract. 4. c. 2.

§. 3. *Quæ bona proueniant ex coniunctione manifestationis conscientiæ cum obedientia.*

PRAEDICTVM duorum Ecclesiæ luminarium doctrinam amplexus est, ac mirificè declarauit Patriarcha noster Sanctus Ignatius in suis constitutionibus sæpè commendans hanc conscientiæ manifestationem, & insinuans etiam in particulari, quæ sint manifestanda, tam bona quàm mala; & personas, quæ eam reddere debeant, nemine excluso etiam Professo, & antiquo; & tempora, in quibus reddenda est: semel scilicet in anno, aut bis, aut etiam frequentius, prout Superiori videbitur; & modum, quo est reddenda siue in Confessione, siue extra; cum magna puritate, humilitate, & charitate. Et vt omnes intelligerent, quanti rem hanc facere deberent, ita rem aggreditur: Re in Domino considerata, visum nobis est in diuinæ Maiestatis conspectu, mirum in modum conferre, vt Superioribus subditi omninò perspecti sint: quò meliùs regi & gubernari, & per eos in viam Domini dirigi possint. Et postea aliquas rationes adfert, quæ reducuntur ad duplicem ingentem fructum huius manifestationis: alterum ad commune totius Religionis bonum; alterum ad particulare cuiusq;. Ad Superiorem

In Exam c. 4. § 34 & 35. & p 3. c. 1 § 1: p. 4. c. 10. § 5.

" Exam c. 4 " § 34.

enim, vt dictum est, spectat, diuidere subditis cum magna attentione ac prudentia, officia, occupationes, & onera Religionis; aspiciendo tum ad commune bonum; tum ad cuiusuis particulare. Et quoniam Superior tamquam homo decipi facile potest, eiusque prudentia exigua est: si tamen quantum in se est, & potest, faciat, DEVS supplet eius defectus, & speciali sua prouidentia eum iuuat, vt rectè huiusmodi occupationes distribuat. Ad quod tamen etiam opus est, vt subditi ex parte sua cum diuina hac prouidentia cooperentur; & Superioris prudentiam in gubernando adiuuent, reddentes illi apertam suijpsorum rationem, & acceptantes onus, quod ille imponet: confidentes supremo gubernatori Deo Domino nostro, quod omnia cedent in maius ipsorum bonum. Si enim ex parte tua hæc duo coniunxeris, candorem scilicet animi, siue manifestationem tuijpsius, & obedientiam ministris DEI: ad paternam eius prouidentiam spectat, ita Superiorem tuum dirigere, vt rectè ille te gubernet. Quod si aliquos eius permiserit errores, ex eis educet ipse maius tuum commodum, & profectum; & eripiet à periculis, quibus te exposuerit: quemadmodum euenit cuidam Monacho, cuius supra fecimus mentionem: qui cùm à suo Abbate ad Ciuitatem mitteretur, & ille suam imbecillitatem aperuisset, ac periculum, cui exponeretur tentationis, & lapsus proposuisset: & nihilominus Abbas iussisset ire, ille obediuit: & cùm reuera ingens ei periculum à filia hospitis occurrisset: clamauit ad DEVM, & in momento fuit ab eo liberatus, & ad suam cellam ab Angelo deductus. Si autem Superiori tuo celes prauas tuas propensiones, tentationes, & imbecillitatem: errores ab ipso propter hanc causam in gubernatione admissos, ponentur ad tuas rationes, cedentque in tuum detrimentum. Nec tunc habebis sufficientem ex parte tua causam petendi à DEO, vt illos remoueat, quamdiu obfirmato eris animo, te non manifestandi, ponis enim tunc obicem Ordini eius prouidentiæ; nec illa media vis adhibere, quæ ille ad te iuuandum constituit. Sicut peccator, qui constituit, peccatum suum Confessario occultare,: frustra ad DEVM clamat, vt illud remittat; nec reuera remittet, etiamsi alia media pœnitentiæ adhibeat: quia reijcit illud, quod DEVS constituit. Et in hoc sensu dixit Dauid: a *quoniam tacui, inueterauerunt ossa mea, cùm clamarem tota die.* Clamor enim orationis, etsi valdè continuetur, numquam culpæ remissionem obtinebit, quæ ex pudore tacetur. Præterea, si te velis Superiori occultare iam quod in te est, vis illum decipere: ac proinde dignus es, vt DEVS hanc deceptionem re ipsa permittat, iuxta illud, quod per Ezechielem Prophetam dixit: quod b *iuxta iniquitatem interrogantis, sic ini-*

a Psal. 31. 3. Ita Theolm.

b Ezec. 14. 10

quitas.

quitas Propheta erit. Et illud Salomonis: d *Qui abscondit scelera sua, non dirigetur.* d *Prou. 28. 13*

EX HIS, quæ hactenus diximus, concludo, quod vtilitates & commoda viuendi sub obedientia, quæ in huius tractatus decursu sunt indicata, & illius speciatim obedientiæ, quam Sancti sanctè appellant cæcam, præsupponunt hanc conscientiæ manifestationem erga Superiores, vt recta sit illorum gubernatio, & in obediente sequatur finis & fructus ad quem dirigitur. Et tunc obedientia non erit imprudens, nec insipienter cæca; sed valdè prudens, & oculis plena: quia innititur prudentiæ Superioris, cuius oculos reputat suos. Et cur dico Superioris, cùm potiùs innitatur prudentiæ ipsiusmet DEI, cuius oculi respiciunt ad gubernationem subditi candidè agentis, & cum obedientia; conceditque in magna copia fructus huius felicis palmæ, quam per Isaiam appellat e *mare iustitiæ, & flumen pacis:* quia ingenti sanctitate eum ditat, & pace spirituali, gaudio, quiete, & conscientiæ securitate replet. Quod expertus est Sanctus Dorotheus, vt supra insinuauimus. qui de seipso refert, tantam fuisse pacem ac lætitiam animæ suæ, cùm nullam sentiret tentationem aut turbationem: vt cœperit dubitare, an rectam teneret viam, eò quòd audiuisset: omnes bonos aliquibus molestijs ac difficultatibus affici. Et cùm suum Abbatem ea de re consuleret, respondit ei: ne timeas, fili: ista enim lætitia & pax, qua frueris, fructus est claritatis & obedientiæ, quam præstas. Quòd si omnes Religiosi se gererent sicut hic Sanctus: experirentur eamdem vtilitatem & profectum; & tota ipsa Religio magno ac præclaro exemplo eluceret. Quamdiu enim claritas hæc & obedientia floret: ipsa quoque Religio floret omni sanctitate: eò quòd sit indicium, & humilitatem, & charitatem, fiduciam in DEVM, ac desideria rectè sequendi diuinam voluntatem, exacta esse ac perfecta. Quæ omnia f *inueterascent* in te, quando taces: *etiamsi clames tota die:* quia taces, vt ait Sanctus Augustinus, quod esset manifestandum; & manifestas, quod esset occultandum. Occultas enim quod malum est præ pudore; manifestas autem, quod videtur esse bonum, propter inanem gloriam: & teipsum proprio iudicio gubernas, quasi non haberes, qui te dirigeret; & incidis in eadem damna & pericula, in quæ incidunt, qui duce & directore carent: vt suo loco est dictum.

e *Isa. 48. 18.*

f *Psal. 31. 1.* *Ibidem.*

In Duce spirit. tract. 4 c. 2.

§. 4. *Quo ſpiritu reddenda ſit ratio conſcientiæ.*

Reg. 40. Summarij.

SVPEREST explicare, quo ſpiritu ratio hæc conſcientiæ ſit reddenda: quem Pater noſter Sanctus Ignatius breuiter indicauit, dicens: debere eſſe magna cum humilitate, puritate, & charitate. In quibus tribus virtutibus reliquæ conditiones continentur, quæ ſeruari debent ad legitimè id faciendum; & vltimum quod ex parte ſua ſubditi præſtare debent; ad cooperandum gubernationi Dei, eiuſque miniſtrorum. HVMILITAS radix eſt puritatis intentionis, & verborum: & conſiſtit in hoc, vt viriliter, magnoque animo pudor vincatur, & timor ignominiæ, qui deterret, ac prohibet manifeſtationem vitiorum, paſsionum ac tentationum; & ſimiliter conculcetur vanitas, quæ immiſceri ſolet, cùm propriæ virtutes, ac pietatis opera referuntur, & manifeſtantur: immò interdum (quæ noſtra eſt miſeria) miſcetur aliquid inanis gloriæ, cùm ipſa noſtra vitia & defectus aperimus: quia dicuntur, vt humiles ex tali confeſsione iudicemur. Sed ſi verum habes humilitatis ſpiritum: omnes tuas miſerias aperies; non vt humilis habearis, ſed vt verè humilieris: deſiderans, talem te haberi apud homines: qualem credis te eſſe apud Deum. Sicut ægrotus, qui ſua quædam vulnera, etiam cum aliquo pudore oſtendit: quia id neceſſarium eſt ad ſanitatem recuperandam. Tanta etiam puritas in verbis eſt ſeruanda, vt non excuſationes aut prætextus admiſceas, quibus tui defectus videantur imminui, & leuiores iudicari. Et cùm bona tua aperueris, etiam valdè extraordinaria, & præclara: ne id facias cum aliqua arrogantia, vana complacentia, aut inani honoris ambitione; ſed in ſpiritu humilitatis, quaſi homo ignarus, & alterius directione egens, nec fidens iudicio proprio, ſed timens aliquam fraudem aut deceptionem; & vt DEVS in ſuis operibus glorificetur; & quia ille ita vult: vt propterea eadem animi promptitudine, & voluntate, & mala & bona aperias.

AD quæ omnia multum confert ipſa CHARITAS, vt hæc cum Superioribus communicatio fiat cum ſpiritu amoris, quemadmodum filius cũ patre ſuo agit; infirmus cum medico; ac diſcipulus cum ſuo Magiſtro. Hic enim modus agendi & aperiendi ſeſe, magnum gignit amorem in pectore Superioris; propter magnam confidentiam, quam oſtendis; & amorem, quẽ erga eum manifeſtas, dum eum facis occultorum tuorum participem: quæ non communicantur, niſi intimis amicis: & ita permouebitur, (vt Pater noſter S. Ignatius dixit) ad magis tibi attendendum, & maiori amore, ſollicitudine, ac diligentia te adiuuandum. Et hic eſt vnus ex præcipuis huius

Exam. c. 4. §. 35.

communicationis fructus, vt dixit S. Ambrosius, & post eum S. Bernardus his verbis: Magnum enim huius vitæ solatium est; vt habeas cui pectus tuũ aperias: cum quo arcana participes: cui cõmittas secreta cordis tui: vt ames & sequaris eum: qui tibi paterna pietate in tristibus compatiatur; in persecutionibus adhortetur: & in prosperis gratuletur. Felix talis Societas, talisque amicitia: qua nihil est in rebus humanis pulchrius. Hæc S. Bernardus. Quod si superiores, & subditi ea quæ diximus diligenter obseruent: experientur proculdubio dulcissimos huius amicitiæ, & adeò felicis societatis fructus.

"Lib. 3. de "officijs c. "16. " Lib. de " ordine " vita.

Ex omnibus, quæ in hoc capite proposuimus licebit tibi rationum arma arripere, ad profligandos huius manifestationis conscientiæ hostes; timorem scilicet, quod ignominiam tibi comparabis apud Superiorẽ; quòd amplius tibi non fidet, neque officium honorificum commendabit, quòd cupis; sed imponet, quod maximè horres. Si tamen diuinæ fidei oculos habes, nec specie humana duceris: persuadere tibi debes. *Primum*, te non solum nihil honoris amittere, si teipsum aperias; sed potiùs honorem consequeris: sæpè enim maiori pectore & fortitudine opus est, ad superandum pudorem aperiendi culpam, quàm ad eam euitandam: quod Sanctus Gregorius docet; & fusè nos explicuimus cùm egimus de Confessione. Quod si aliquam honoris iacturam faceres apud homines, consolare te, quod eum potius augeas apud Deum, & Angelos eius. Cùm igitur DEO fidas, eiusq; gubernationi te subijcias; & vt ei pareas, tuos defectus manifestes: crede, Deũ in se recipere, vt honorẽ tuum propugnet: cuius verbum & promissio est, quòd *qui se humiliat, exaltabitur*: sicut è contra: si ex superbia te occultes, humiliaberis. Et in nouissimo iudicij die dedecore, & ignominia afficieris coram vniuerso mundo, propter id, quod nunc cum culpa occultas. Timere siquidem potes, quod qui modò assuescit leues suas culpas occultare: paulatim eò deueniet, vt graues etiam occultet, ac propterea damnetur. Et cui dubium est, multò melius esse, in cœlum intrare vnum oculum habentem, etiamsi cum aliquo pudore ac dedecore hic viuas, eò quod sis luscus: quàm duos oculos habentem in gehennam mitti: vt in mundo cum magno viuas honore. Quod si aliquando aliquod tibi accidat temporale incommodum ex Prælati malitia; ne amittas confidentiam: nam suo tempore DEVS illud conuertet in emolumentum. Memento quid euenerit Ioseph, cùm patri suo & fratribus dixit: *Vidi per somnium, quasi Solem, & Lunam, & stellas vndecim adorare me*. Et quamuis Pater eum increpauerit, vt arrogantiam reprimeret, quam talis narratio præferebat: *rem* tamen ipse *Pater tacitus considerabat*, & filij mysterium venerabatur: fratres tamen natu maiores, accipientes inde occasionem fouendi suam inuidiam, &

1. Lib. 22. Mor. c. 10. Tom. 1. trac. 3. c. 5. 2. 3. 4. 5. 6. Genes. 37. 9.

odium

odium,& conantes ipsum perdere, facti sunt Dei instrumentum ad illum exaltandum. Hunc in modum boni Prælati, significati per Iacob, cùm subditi res aliquas valdè præclaras eis aperiunt: hinc ostendunt, se illos abijcere: ne ex huiusmodi rebus euanescant: inde verò taciti, Dei magnalia venerantur, iuuantque, ne tales subditi pereant. Superiores autem imperfecti, per fratres Ioseph maiores significati, si ex manifestatione subditorum occasionem sumunt, ad eos verè contemnendos ac persequendos: non tamen voti sui fient compotes, vt eos perdant: sed per eadem media, quibus ipsi eos perdere conantur, Deus eos exaltabit. Certum
7. denique est, (vt superius est insinuatum) quod quemadmodum bonus Prælatus, faciens quod sibi incumbit, & tenetur in tribus illis capitibus, quæ ad ipsum spectant: nihil coram Deo amittet, etiamsi subditi repugnantes sint ac rebelles; sed potius ex ea occasione plurimum lucratur ob ea, quæ
Epist.73. ab ijs patitur. Nam (vt Sanctus Bernardus ad hanc rem aptè dixit: quantum grauaris, tantum lucraris) ita etiam bonus subditus; qui, quantum in se est, implet, quæ ad ipsum spectare diximus: nihil coram Deo amittet, etiamsi habeat malum Prælatum, qui officio suo non satisfaciat: sed pótius ea occasione multum sibi boni comparabit ex eo, quod patitur, eum tolerando, eique obediendo. Supremus autem Prælatus, qui est Deus Dominus noster, supplebit quod eius ministro defuerit. Satis enim est, quòd is tamquam bonus pastor, infinitè sapiens, & potens, oues suas cognoscat, earumque vires nouerit: vt non permittat, propterea quod subditi eis obediant, qui eius locum in terra occupant: fructu fraudentur suæ obedientiæ; aut non perueniant ad culmen felicis huius palmæ, cuius dulcissimis fructibus, tum in hac vita, tum in altera æternùm fruantur.

TRACTATVS SEPTIMVS.

DE SVPREMA RELIGIOSI PERFECTIONE In Cvstodia Constitvtionvm Et Regularum suæ Religionis.

CAPVT I.

Religiosi Maiorem Svam Perfectionem *& perfectæ* Dei *voluntatis cognitionem in suis Constitutionibus & Regulis quærere debent.*

QVEMADMODVM Omnes Fere Artes Ac Scientiæ proprios habent libros, ex quibus earum sectatores eas discunt; & vnaquęque specialem aliquem habet, qui sit reliquorum fundamentum, ab Auctore siue Inuentore eius editum seu concinnatum: ita Christianæ perfectionis scientia proprium habet fundamentalem librum, in cuius lectionem & studium est incumbendum, Nouum scilicet Testamentum, in quo tota Lex Euangelica est expressa. Et similiter Religiosæ perfectionis scientia in vnoquoque Instituto, præter Scripturam sacram, speciale aliũ habet librũ, in quo Cõstitutiones & Regulę cõtinentur: Cuius libri mentio facta est superiùs: in cuius lectione debent Religiosi occupari, vt scientiam discant, & exercitium virtutum: ita vt possint perfecti euadere, non solùm eas intelligendo, sed etiam opere exequendo: ad hoc enim studium & exercitium sese per vota obligarunt. Nam, vt dictum est, in ipsis Regulis continetur modus, quo vota ipsa sunt seruanda; & media præterea, quæ ad proprium suæ Religionis & vocationis finem consequendum sunt adhibenda. Quas Regulas & Constitutiones nisi bene intelligant, difficilè poterunt obseruare, & perfectionem obtinere, ad quam tendunt; nec ipsam quidem salutẽ: si ex negligentia & incuria nõ implent, quod promiserunt. Quare aptè accommodatur libro Regulæ, quod Baruch Propheta dixit: a *Hic liber mandatorum Dei, & lex, quæ est in æternum: omnes, qui tenent eam, peruenient ad vitam: qui autem dereliquerint eam, in mortem. Conuertere Iacob & apprehende eam, ambula per viam ad splendorem eius.* Attendat itaque Religiosus, quam sibi obligationem imposuerit; & pergat in via sua ad splendorẽ prodeuntem ex Regula, quã profitetur: ambulans enim per eã ad æternam per-

Trac. 3. c. 5.

1.

a *Baruc 4. 1.*

ueniet vitam; si autem ab ea declinet, incidet in mortem sempiternam.

2. MEMOR sit Religiosus, hunc suæ Regulæ librum aperiendum in die iudicij, cùm b *aperientur libri* conscientiarum, *vt iudicentur mortui ex ijs, quæ scripta erunt secundum opera eorum.* Quod si conscientiæ ipsius liber conformis sit libro Regulæ honorabitur à Deo coram Angelis suis, & omnibus hominibus; recipietque suorum bonorum operum & obsequiorum præmium. Sicut etiam grauiter punietur, si conscientia inuenietur repugnasse Regulæ: quia parui eam fecit.

b *Apo.20.12*

3. QVOD SI frui cupiat pace, lætitia, reliquisque præmijs, promissis renuntianti rebus omnibus propter Christum: debet Regulam suam obseruare, & per eam se dirigere: sub tali enim pacto promissa fuerunt, vt Saluatorem suum sequeretur in Regula, & vitæ ratione sibi præscripta: De qua illud Apostoli dicere licet: c *Quicunque hanc Regulam secuti fuerint, pax super illos, & misericordia, & super Israel Dei:* quia scilicet sunt veri Israelitæ, Dei fortes, & constantes in eius obsequio: ac proinde digni, qui remunerentur pace, quæ exuperat omnem sensum; & misericordia, quæ præripit ac præseruat ab omni miseria: scriptum est enim: d *Pax multa diligentibus legem tuam: & non est illis scandalum.*

c *Gal.6.16*
d *Ps.118.165*

4. SED quænam scientia in mundo esse potest excelsior & vtilior; aut quod studium cœptumque præstantiùs ac iucundiùs scientia & cognitione volũtatis Dei, & conatu eam perfectè adimplendi? Hæc autem cum particulari excellentia inuenitur in Regulis Religionis ab Ecclesia approbatæ, vt fusè dictum est suprà. Quemadmodum igitur Scriptura sacra (vt S. Gregorius loquitur) similis est cuidam epistolæ, quam Deus ad omnes mittit fideles: in qua aperit illis suam voluntatem, & quid ab vnoquoque requirat: ita Religionis Regula est quasi epistola, licèt breuis & compendiosa, valde tamen clara ac certa: quam Dominus noster mittit ad Religiosos; & significat, quid ab eis requirat, vt in ipsius oculis sint perfecti. In hac Regula inuenient cœlestem illam scientiam, quam Apostolus postulabat dari fidelibus, cùm dixit: e *non cessamus pro vobis orantes, & postulantes, vt impleamini agnitione voluntatis eius in omni sapientia, & intellectu spiritali: vt ambuletis dignè Deo per omnia placentes: in omni opere bono fructificantes.* In quibus verbis tres insinuat Apostolus conditiones & proprietates perfectæ cognitionis voluntatis Dei: quę omnes cum excellentia inueniuntur in Religione. *Prima est,* vt sit plena, quæ verbo (*Impleamini*) exprimitur, nihil ignorando eorum, quæ Deus in tali statu requirit: quemadmodum S. Ioannes dixit: f *vnctionem spiritus Sancti docere eos de omnibus.* Omnia, dicit, quæ quisque scire debet, vt Deo in statu suo placeat. Quæ plenitudo in nullo statu est tam copiosa, atque in Religione: in qua omnia inueniuntur, quæ cognitionem adferunt voluntatis Dei. Lex scilicet Euangelica cum suis omnibus præceptis & consilijs; generalia Ec-

Tract. 3 c.5.
Li 4. epi. 4.
e *Col.1.9.*
1.
f *1.Io.2.27.*

clesiæ mandata; Constitutiones & Regulæ Religionis; & speciales officiorũ, quæ ad singulos spectant; Prælatorum Ordinationes; conscientiæ dictamina; & boni spiritus illustrationes; & ipsamet occupationum distributio, quæ signo companæ indicatur. Hæc inquam omnia Dei voluntatem manifestãt, plenamque eius cognitionem adferunt, & Religiosus *beatum se* potest iudicare, g *quia* (iuxta Baruch Prophetam) *quæ Deo placent, manifesta sunt ei.* Et hoc præcipuum eius esse debet studium iuxta consilium Sapientis: h *altiora te ne quæsieris, sed quæ præcepit tibi Deus, illa cogita semper.* Quod si operam tuam in libro regularum tuarum frequenter euoluendo posueris; in eo inuenies, quæ Deus præcepit tibi, & sufficiens principium ac fundamentum ad reliqua cognoscenda. g Bar. 4. 4. h Eccl. 3. 22.

Non sufficit tamen, quòd hæc cognitio plena sit, nisi simul sit spiritualis & iucunda. Est enim quædam voluntatis Dei cognitio merè speculatiua, qualem habent peccatores per lumen Fidei, & naturalem ratioñe: de quibus dixit Dominus: i *seruus qui cognouit voluntatem Domini sui, & non fecit secundũ eam: vapulabit multis. qui autem non cognouit, vapulabit paucis.* Nam eam cognoscere, & non explere, est quodammodo eam contemnere. Ideoque huiusmodi cognitio nõ sufficit, nisi altera accedat, quam Apostolus appellat: k *in omni Sapientia, & intellectu spirituali.* talis enim est iucunda ac beneuola: quia intellectus penetrat, æstimatque magnitudinem & sanctitatem latentem in Dei voluntate, eiusque legibus, ac Regulis: ita vt voluntas nostra amet, approbet, magnaq; voluptate acceptet, quod intellectus agnoscit, & tanti facit. Et idem Apostolus hoc ipsum cõmendauit, dicẽs: k *reformamini in nouitate sensus vestri: vt probetis, quæ sit volũtas Dei bona, & beneplacens, & perfecta:* & delectemini (iuxta S. Hieronymi explicationẽ) bono, meliori, & optimo, quod volũtas Diuina nobis cõmẽdat. Et hinc oritur, quòd cognitio hæc tali affectui coniuncta, valde sit subtilis, penetretq; nec quiescat, cũ solũ cognouerit, quod primo aspectu præceptũ & Regula sonat; sed (vt Cassianus ait) cognoscat etiã interiora & excelsiora in eis cõtenta. Amor enim exstimulat intellectum, vt subtiliùs inquirat, multaque inueniat, quæ non amanti sunt occulta; sed ipsemet Dominus ea manifestat amanti in præmium amoris, quo ea inquirit. Quod significauit Ecclesiasticus, dicens: l *cogitatum tuum habe in præceptis Dei. & in mandatis illius* meditandis *maximè assiduus esto: & ipse dabit tibi cor,* & animi fortitudinem: *& concupiscentia Sapientiæ dabitur tibi.* 2. i Luc. 12. 47 k Rom. 12. 2. Coll. 14 c 11. l Eccl. 6. 37.

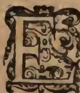
Hinc etiam oritur tertia huius cognitionis proprietas, ad quam cæteræ diriguntur: quòd scilicet sit practica, & faciens quod nouit, adimplens voluntatem Dei, sicut implendã intelligit. Et hoc est quod maxime refert ad nostræ beatitudinis plenitudinẽ, dicẽte Christo Domino nostro duodecim suis discipulis: m *si hæc scitis, beati eritis, si feceritis ea.* Quasi apertè dixerit: non propterea beati eritis, quòd ea sciatis; sed quòd faciatis. Quod & alibi 3. m Ioa. 13. 17

n Luc 11.28. ipsemet dixit: n *Beati qui audiunt verbum Dei & custodiunt illud*: Ac propte-
o Ioa.13. 18. rea (vt ait Sanctus Augustinus) adiunxit: o *Non de omnibus vobis dico: ego scio quos elegerim* atque si clarius dixisset: est inter vos fallus quidam discipulus, qui præcepta & consilia mea audiuit, & nouit: beatus tamen non est: quia ea nec diligit, nec magni facit, nec vult opere exequi. Intelligat itaque Religiosus, quòd licet in eo sit felix, quòd adeò plene Dei voluntatem agnoscat, prout in eius Regulis continetur: non tamen propterea beatus est, quòd eas nouerit; sed quòd opere ipso eas custodiat. Cognitionis enim scopus est,
p Col 1.10 quem insinuauit Apostolus, cùm dixit: p *vt dignè ambuletis Deo per omnia placentes, & in omni opere bono fructificantes.* Quid autem est ambulare dignè Deo: nisi (vt S. Thom. ait) viuere cum ea grauitate, quæ decet seruos Dei? Quemadmodum enim Regum ac Principũ domestici famuli non ita se induũt, & in reliquis gerũt prout ipsos secundum proprium statum decet; sed secundũ dignitatem & amplitudinem dominorum, quibus inseruiunt: ita omnis nostra cogitatio ac solicitudo esse debet, vt voluntatem Dei impleamus, sicut infinita eius dignitas & Maiestas promeretur: studentes in omnibus illi placere, obedientia quadam adeò perfecta, quæ verè digna sit Domino, qui eam imperat. Ad quam dirigitur, quod Christus D.N. iubet nos petere, vt
q Mat. 6.10 q *Patris voluntas fiat in terra, sicut in cœlo*: vbi dignè impletur, prout à Creatura impleri potest voluntas adeò immensi Creatoris.

S. Tho. legit: *Ambuletis dignè &c.*

CAPVT II.

SPIRITVS AC FERVOR QVO REGVLAE AMplectendæ sunt & obseruandæ, & ratio eas cum vtilitate legendi.

EX DICTIS DEDVCENDVS EST SPIRITVS obseruandi Regulas, optando scilicet, perfectè in eis Dei voluntatem agnoscere, amare, æstimare, & opere exequi: vt vitam ducamus dignam propria Professione; & ipso Deo, qui ad eam vocauit: studentes ei placere in adimplendis rebus omnibus magnis & paruis, quæ in Regulis continentur. Hoc
a Deut. 51. commendauit Moyses populo suo, cùm Dei legem voluit ei promulgare, dicens: a *audi Israel cærementias atque iudicia, quæ ego loquor in auribus vestris hodie: discite ea, & opere complete.* quasi tria ab eis peteret circa legem, quam promulgabat. *Primum*: vt eam attentè audirent, etiam interno animæ auditu, per quem Fides & obedientia ingrediuntur. *Secundum*: vt eam discerent ita, vt memoriæ infixa maneret, & intellectu eam penetrarẽt.

Tertium, ac præcipuum, vt eandem plenè ac integrè opere exequerentur. Quæ tria ampliùs explicauit Salomon dicens: b *Fili serua mandata mea, & legem meam, quasi pupillam oculi tui: liga eam in digitis tuis, scribe illam in tabulis cordis tui*. tanto, inquit, studio ac diligentia legem, & præcepta, tuique status Regulas custodi, quasi pupillas tuorum oculorum: illæ siquidem sunt oculi, qui te illustrant, ac ducunt in hac via cœlesti. Et quemadmodum nec festucam vnam in oculo tuo ferre potes: nam etiam minima adeò tibi est molesta, vt quietem nullam habeas, donec eam extrahas: ita nullum debes defectum contra legem & Regulam tuam admittere. Quòd si in aliquem lapsus fueris, adeò premere te debet, & mordere conscientia: vt non quiescas, donec per pœnitentiam eam elueris: cùm ex hoc pax omnis & splendor animæ tuæ dependeat. Vt enim ipse Saluator noster dixit: c *Si oculus tuus simplex fuerit* ac purus: *totum corpus tuum lucidum erit*. Debes quoque legem hanc & Regulam d *tuis digitis alligare*, vt e *semper eam coram oculis gestes*, vt memor sis omnium, quæ ea commendat: nec aliquid eius ex obliuione prætermittas. Nec dicit: vni digito esse alligandam, quemadmodum annulus inseritur; sed omnibus: vt intelligas: quanta soliditate & firmitate habere eam debeas in manibus tuis, vt opere exequaris. Quòd si quæras: quibus funiculis sit alliganda? respondebo: Charitatis, quam S. Apostolus f *vinculum perfectionis* appellat. Nam (vt S. Chrysostomus explicat) omnes virtutes ligat, vt hominem reddat perfectum. Quod si legem diligis, amor hic illam tuis digitis alligabit: vt semper eius memineris, & ad implendam exciteris. Nam vbi Amor est: nec obliuio, nec incuria, aut ignauia locum habet: & eò tendit, quod Salomon dixit, vt g *scribas legem*, non in tabulis lapideis aut æreis; sed *in tabulis cordis*, hoc est, in memoria, intellectu, & voluntate: dando operam, vt memoria semper eius recordetur; intellectus eam penetret, & assequatur; ac voluntas ita amplectatur; vt virtutes, quas lex & Regulæ cōmendant, sculptæ in anima maneant, quemadmodū ibi sunt scriptæ. Religiosus enim nō scribit virtutes in tabulis cordis, quasi auctor librū componens, & sententias scribens verbis, ordine, & modo, qui magis ipsi placet, sed quasi ex aliquo originali describens: qui non fungitur bene suo officio, dum sententiam, & sensum eius, quod in originali est, ponit; sed etiam debet eadem verba, eodemque ordine, ac distinctione ponere: nec iota, aut apice prætermisso. Cogita igitur: Regulam esse exemplar, & quasi originale virtutum Religiosarum; & singulas virtutes esse quasi sententias; earumque proprias actiones esse quasi characteres; circumstantias verò, illas exornantes, esse quasi apices & comata: incumbere autem tibi ex officio totam Regulam, sicut verè est describere in anima tua. Nec satisfacies, si virtutem scribas pro tuo arbitratu; sed ita describere oportet, sicut in lege & Regula est præscriptum. Nec seruanda tibi est paupertas, temperantia, & obedien-

b Prou. 7.2. & c 3 4.

c Matt. 6.22.

d Deut. 68.
e c.11.1.8.

f Colos. 3.14.

g Prou. 3.3.

tia pro arbitrio & electione tua: sed in rebus, & cum ijs circumstantijs, quas tua Religio commendat. Amplectendo (vt ait S. Ephrem) res æquè paruas, ac magnas ipsius perfectionis, non prætermissis iota, aut apice; hoc est, nec minimo opere, nec minima eius circũstantia. Ad quod si opus esset, vt ipse tuus sanguis loco atramenti adhiberetur, esset ad id bene collocatus: effundendo scilicet illum, vbi id necessarium esset, ad exequendum quod Deus iubet; & resistendum peccato, quod prohibet. Quemadmodum ipse Saluator suũ effudit, de quo dixit Apostolus, quod g *ex ijs, quæ passus est, didicit obedientiam*; assecutus experimentalem scientiam obediendo voluntati Diuinæ in sudore vultûs sui, & effusione sanguinis. Eodem autem modo vult, vt Ecclesiæ filij eam assequantur. de qua Ecclesia dixit ipse per Isaiam, quòd esset vocanda h *voluntas mea in ea*: quod nomen tanquam nouum os Domini nominauit; aut, iuxta verbum Hebræum, *perforauit & excauauit*, quasi qui literas stylo aliquo ferreo pungens, aut cœlo excauans, format, vt omnes intelligant: Diuinæ voluntatis executionem non sculpi in anima, nisi multis adhibitis mortificationibus, & afflictionibus, quibus quisque seipsum pungit; aut infligendo pœnam, aut subtrahẽdo sibi omnia superflua, vt superiùs est dictum. Et hac ratione Regula scripta vertitur in viuam; & Institutum in Constitutionibus scriptum, efficitur viuẽs in cordibus. Quare perfectus Religiosus, est quasi Regula & Institutum viuẽs, in quo videri ac legi potest quicquid in libro Regularum est scriptum: ex hoc enim exemplari descripsit valde ad viuum.

Ser. de vita spirit. num. 34.

g *Heb. 5. 8.*

h *Isai. 62. 4.*

Tract. 6 c. 2.

§. I.

VERVM QVIDEM EST, Hoc non vno momento, nec vno tractu effici posse; sed paulatim & continuato exercitio. Quemadmodum (ait Cassianus) Scholæ Magister proponit puero discenti scribere perfectissimi characteris exemplar: non quod is prima die omnino similes characteres efformet, & æquè scribat eleganter, atque ipse Magister; sed vt incipiat pulchram characteris formam effingere, & attendat ad scopum suum, hoc est, tam elegantem effingere characterem, atque est in ipso exemplari. Quod paulatim obtinebit, quotidie scribens, & laborans: vt, quod scribit, sit ipsi exemplari simile. Ita inquam non proponitur Religiosis in Regula; heroica virtutum perfectio, quasi statim eam possint assequi; sed, vt statim incipiant eam desiderare, sibiq; procurare, & in omnibus, quæ fecerint, cum ipso exemplari, quod ante oculos habent, sese conformare, supplentes desiderio & efficaci voluntate, quod viribus deest: & ex vna parte humiliantes se, cùm videant, quàm modicum habeant, & quàm multa illis desint, vt ad tantam perfectionem perueniant; ex altera autem seipsos exstimulantes, ad eam procurandam: confidentes Magistro cœlesti, qui tale eis exemplar, ea intentione propsuit, vt vitam suam cum eo conformarent. Ex quo deducit S. Basilius solennem quandam valdeq; vtilem sententiam, dicens: in omni-

Collat. 10. c. 7. & 9.

Reg. 5 ex Fus.

bus,

bus, quę facimus, debere nos seruare vnicam solam Regulam & formã, Dei sc. voluntatẽ: cui nos semper accommodemus. Eum in modum, quo pictor aut sculptor perfectè facit suum opus, cùm ante oculos habet exemplar sibi datum ab eo, qui illud iussit fieri; & in omnibus simile suum efficit opus: ita Christianus & Religiosus erit in suis actionibus perfectus, cùm operam dat, vt omnes, magnæ & paruæ, cõformes sint voluntati Dei; & legi, ac Regulis præscriptis ęquales. Idem priùs docuit S. Dionysius, dicens: quod quẽadmodum ei, qui desiderat pulcherrimam aliquam imaginem pingere, aut aliquid ex alio originali transferre: necesse est semper ad exemplar illud aspicere, ex quo opus suum formare debet; nec ad rem aliam attendere, ne aberret. Ita etiam, cùm aliquid facis, affigere debes oculos in Deum & Christum D. N. ad effingendam in te virtutum eius imaginem, easque in animam tuam transferre. Quæ virtutes, cùm in lege & Regulis Religionis sint benè expressæ: ideò attente eas aspicere oportet, vt eis te omninò conformes; remouens oculos ab hominum applausu, mundi iudicijs, & legibus carnis, quæ te facient in omnibus, quæ feceris, aberrare.

Ex quo fit, vt nullius pietatis aut maioris perfectionis prætextu conculcanda sit Regula, aut aliquid contra eam faciendum; sed suspectum semper habendum quemcunque impulsum, aut reuelationem, quæ ad eam transgrediendam, aut cum scandalo & offensione Cõmunitatis contemnendam, induxerit. Huc tendit insigne illud Apostoli ad Philippenses documentũ, cùm dixit: si quid aliter sapitis, quam ego vobis dixerim, & hoc vobis Deus reuelauit. Veruntamen ad quod peruenimus, idem sapiamus, a *& in eadem permanemus Regula.* voluit enim Apostolus (vt explicat S. Thomas) titulo & prætextu reuelationis neminem debere recedere à communi Ecclesiæ sensu & Regula vitæ quam illa tenet. Quod etiam extendendum est ad Religiones ita, vt nemini liceat pallio nouarum reuelationum, & propriorum impulsuũ introducere schismata, turbationes, aut dissensiones, recedendo à communi omnium sensu; & Regulam vitæ, quam profitentur, conturbare: cùm sit ab Ecclesia approbata, & confirmata. Ordinariè enim huiusmodi impulsus non à bono spiritu proueniunt, sed à proprio: qui proprio iudicio valdè tenaciter adhæret. cuius arrogantia adeò est efferata, vt vniuersæ communitatis iudicio sese præferat. Et quæ maior superbia esse potest: (ait S. Bernardus) quàm proprium iudicium, totius Religionis iudicio præferre? quasi solus haberet spiritum Dei, reliqui autem deciperentur. Hic est spiritus ille fabulator, (cuius detrimenta retulimus superiùs) capitalis hostis vitæ Religiosæ, eiusque firmitatis, ac perfectionis. Quæ fundatur non in mobili arena iudicij proprij, & arbitrij particularium Religiosorum: sed in firma & fundamentali petra suæ Regulæ, cõfirmatæ antiquitate & sanctitate Fundatorum, qui eam constituerunt; & patrum, qui eam custodierunt.

a *Philip. 3. 15. Lect. 3.*

Serm 3 de Resurrect. Tom 2. trac. 1. c. 12.

& per

& per hoc ad excelsos valde sanctitatis gradus peruenerunt. Et eosdē sequerentur successores: si ,cum proprij iudicij subiectione,eandē acceptarent,& seruarent:imitantes suos prædecessores. Vt præclarè testatur Cassianus,exhortans ad cognoscendam dignitatem Auctorum,& Fundatorum Professionis Religiosæ: quia necesse est, (inquit) vnamquamque viam,ad illum finem secum pertrahere sectatorem,ad quem Auctor ipsius Inuentorque peruenit. Regula itaque S.Benedicti,aut S.Ignatij deducet Religiosos,eas perfectè seruantes,ad eos sanctitatis gradus,quos eorum Patres fuerunt assecuti:qui eam custodientes,adeò magni Sancti euaserunt. b Deus autem *non est personarum acceptor*,vt ait S.Petrus, *sed in omni gente qui timent eum, & operatur iustitiam , acceptus est illi*; nec parciùs spiritu sancto replebit præsentes,quam eos,qui præcesserunt:si eandem viam teneant,quam illi tenuerunt. Quamuis enim regulariter nullus ad sanctitatem sui Fundatoris perueniat, qui c *aquila* instar *super* omnes *filios suos volat* , *prouocans eos* exemplo suo *ad volandum*,& ascendendum ad locum, quò ipse peruenit. Id tamen inde prouenit , quòd nullus ad Regulam tam exactè seruandam contendat, atque ille seruauit ; neque cœlestes fauores, quos accipit , cum ea fidelitate expendit, & in opus deducit; sicut ille de acceptis faciebat. Ad quod confirmandum dixit semel Dominus Deus noster Sanctæ Angelæ de Fulgino: se non minores gratias & fauores largiturum præsentibus, quàm fecisset seruis suis Francisco,& Dominico temporibus præteritis : si in eis inueniret vas capax,dispositionemque ad eos suscipiendos.

Coll. 18. c. 4 — b Act. 10. 34 — c Deu. 32. 11.

Ex quibus colligitur : Religiosum cupidum obtinendi perfectionem, ad quam est vocatus ; debere quasi indiuiduos comites sibi adhibere ipsas Regulas dirigendo & collimando omnes suas actiones iuxta earum præscriptum,in omni loco & tempore,domi & foris,in lecto, in cella, & extra eam;siue comedat,siue laboret;dormiat, aut vigilet; agendo cum Deo,aut cū hominibus. Cogitet,dici sibi à Deo,quod olim populo Israel: d *Verba & mandata quæ ego præcipio tibi hodie,erunt in corde tuo ; & meditaberis in eis sedens in domo tua,& ambulans in itinere;dormiens atque consurgens,scribesq́; ea in limine, & ostijs domus tuæ,& ligabis ea quasi signum in manu tua.* e *Conserua fili mi*,ait Salomon,*præcepta patris tui,& ne dimittas legem matris tuæ. Liga ea in corde tuo iugiter,& circunda gutturi tuo. Cùm ambulaueris, gradiantur tecum : cùm dormieris, custodiant te.& euigilans loquere cum eis. Quia mandatum lucerna est & lex lux,& via vitæ,& increpatio disciplinæ*,siue pædagogus,qui te in bona disciplina continebit.

d Deut. 6. 6. & c. 11. 18. — e Prou. 6 20.

IN HIS omnibus elucere debet zelus Regularum , quemadmodum in Elia:de quo sacra Scriptura ait,quòd f *dum zelat zelum legis,receptus sit in cælum*. Adeò enim eius zelus Deo placuit,vt voluerit raro illo fauore eum remunerare:vt in curru igneo ad cœlum duceretur. Quid autem aliud est ze-

f 1. Mac. 2. 58

lare zelum legis,& Regularum: quàm vehementi teneri desiderio obseruationis earum;magna verò pœna ac dolore affici:cùm aduertit, eas violari, aut contemni;& omnem operam dare,vt huiusmodi iactura omnibus vijs, quibus potest praeueniatur,& euitetur. Hic autem zelus inchoari debet ab vnoquoque in seipso, diligenter attendendo, ne ipsius culpa, Regularum custodia imminuatur;nec eas ipse transgrediendo, nec alijs exemplo malo occasionem præbendo eas transgrediendi.Quare zelus ita ad alios extendere se debet, vt studeat, qui illum habet,alios etiam Regulas magnifacere,& custodire: sicut ipse conatur custodire. Et hoc est, quod Scriptura appellat zelare zelum:hoc est,habere zelum, ne zelus ipse intepescat, aut refrigescat; sed vt in omnibus cum magno feruore ardeat. Et qui hoc modo Regularum custodiam zelauerit: ex eis hauriet adeò feruentes & præstantes virtutes,quæ quasi igneus currus eum à terra eleuent, & spiritum transferant in paradisum.

§. 2.

SVPEREST explicare ex his, quæ dicta sunt, modum, quo Religionis Regulæ sunt perlegendæ:quod exercitium est vnum ex maximè commendatis, & frequentatis in ea. Sufficiet autem nobis pro exemplo, quod Sanctus Augustinus ad finem suæ Regulæ commendauit:vt vos ipsos (inquit)quasi in speculo aspiciatis,neque ex obliuione aliquid exequi prætermittatis: legatur vobis Regula singulis septimanis. Et cum aduerteritis vos præstare omnia, quæ in ea sunt præscripta, gratias Deo agite: qui fons est omnium bonorum. Quando autem aliquis deprehenderit, se in aliquo defecisse, doleat de præteritis; & statuat, se in futurum velle emẽdare. Oret supplex Deum, vt culpam remittat; & ne patiatur labi in tentatione. Non potuit breuioribus & grauioribus verbis explicari modus tenendus in lectione Regularum. Quod autem ad frequentiam eas legendi attinet,in singulis Religionibus seruandum est,quod hac de re est constitutum: siue singulis septimanis, siue singulis mensibus. Quemadmodum tamen medici debilibus ac valetudinarijs suadent,ne simul multum comedant;sed potius ter,aut quater sumant,quod semel & simul sumere cogitabant: vt facilior eorum,quæ sumuntur,digestio succedat:ita pro Religiosis, Nouitijs præcipue ac Tyronibus,est bonum consilium:ne vno tractu Regulas omnes perlegant;sed quotidie aliquam partem: vt sic faciliùs eam possint digerere,& ad sua interiora traijcere. Eum in modum, quo a *Leuitæ* (vt ait Esdras) *legebant in volumine legis Domini Dei sui quater in die*, parum scilicet singulis vicibus, *confitentes & adorantes Deum etiam quater*: siue lectionem interrumperent laudibus;siue lectionem & laudes aptè simul commiscerent. Nam lectio legis Dei,& ipsius Regulæ non siccè,& cursim fieri debet;sed paulatim,

Cap. 45.

2. Esd. 9 3.

& cum aliqua mora: vt varij affectus ac petitiones lectioni misceantur, spiritui conformes, qui in legente prædominatur; & quem eius author habebat. Nam (vt Sancti Patres asserunt) sacram Scripturam non posse commode intelligi, nisi quis eundem induat spiritum, quo illa fuit scripta. Non enim poteris (ait S. Bernardus) sensum S. Pauli in suis epistolis; nec Dauidis in suis Psalmis bene assequi, & penetrare: nisi eundem spiritum habeas, quem illi habuerunt. Et S. Gregorius ait: Si interiùs es à bono spiritu permotus desiderio & affectu alicuius virtutis: statim capies, quæ S. Scriptura de ea dicit: quæ adhuc excitabit te, ad eam desiderandam, & procurandam. Eum in modum, inquam, non satis capies & assequeris spiritum Regularum, nisi earum Authoris spiritum induas. Et cum affectus eris, & permotus desiderio paupertatis, aut humilitatis, tunc facilè penetrabis, quæ Regula ipsa de eis tradit; ipsaque lectio maiorem in te feruorem excitabit, ad easdem procurandas.

Ad Fratres de Monte Dei. Cassian Coll. 10. c. 10 & Coll. 4 c. 9. Homil. 7. in Ezech.

SED in genere S. Augustinus tetigit spirituum ac sensuum varietatem, quibus perlegendæ sunt Regulæ: nunc spiritu compunctionis & lacrymarum: aspiciendo in eis tanquam in speculo multitudinem & grauitatem peccatorum, & defectuū nostrorum, ob earum transgresionem. Eum in modum, quo b *flebat omnis populus Israel, cùm audiret verba legis Dei*. Et c *Rex Iosias cùm audisset verba libri legis Domini, scidit vestimenta sua*, præ dolore: aduertens ex eius lectione culpas admissas contra eam; & pœnas quas in eo Deus minabatur. Neque est præter rem consilium illud, vt quando Regulæ leguntur, aliqua pœna sese quisque eo die afficiat, ob culpas, quæ aduertentur contra eas admissæ; aut saltem ad finem hebdomadæ, aut mensis, quando omnes erunt perlectæ. Feruens enim Religiosus statim atque culpam aduertit, dolet, ac tristatur. d *tristitia* autem *quæ secundùm Deum est, pœnitentiam* (vt ait Apostolus) *in salutem stabilem operatur.*

b 2. Esd. 8. 9. c 4. Reg. 22. 11. d 2. Cor. 7. 11

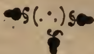
HVIC spiritui valdè affinis est spiritus humilitatis & cognitionis suijpsius, erubescens cùm Regula legitur, de suis imperfectionibus; & cogitans, quàm multum sibi desit ad perfectionem, quæ in ea est depicta. Licetque tibi cogitare, cùm eam legi audis: Dominum nostrum per os legentis dicere tibi, quod dixit Ezechieli: e *Tu fili hominis, ostende domui Israel templum, & confundantur ab iniquitatibus suis, & metiantur fabricam* suam: *& erubescant ex omnibus quæ fecerunt*. Quid autem aliud est Regula in charta scripta, nisi quædam idæa & effigies sanctitatis; qua Religiosi, qui sunt viua Dei templa, ornati esse debent? Hæc igitur idæa sic picta ac descripta, ostenditur eis singulis septimanis, aut mensibus: vt confundantur de defectibus in Regularum transgresione; & conentur eos reparare. Et vult, ipsos metiri hanc fabricam; vt bene assequantur latitudinem, & longitudinem; altitudinem, & profunditatem virtutum, quas Regula proponit: vt erubescant viden-

e Ezech. 43. 10.

tes, se tam procul distare ab eis; & simul animum sumant seseque exstimulent ad eas procurandas: ædificantes in animabus suis pulcherrimum templum, huic exemplari omnino conforme.

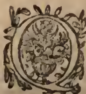
HIC alius est finis, & scopus respiciendus in lectione Regularum: vt audientes, fabricam nostram metiamur, ad videndum quid nobis desit; & festinemus, vt illud assequamur, & totum ædificium perfectè absoluamus. Nihil enim aliud est Regula paupertatis Religiosæ, quàm idæa quædam siue figura depicta, aut descripta viuæ paupertatis, in anima nostra ædificandæ: quam idæam cùm legeris, metiri debes quatuor eius partes. *Altitudo* eius, est imitatio Christi in cruce nudi; *latitudo*, est nuditas in omni genere rerum temporalium; *longitudo*, est perpetuitas & continuatio per totum vitæ spatium; *profunditas*, est suijpsius contemptus tanquam veri pauperis, digni, qui ab omnibus contemnatur. Et in progressu huius mensuræ aduertere debes, quid tibi ad eam desit; & excitari ad eam implendam, non abijciendo animum, quamuis multum deesse videas. Deus enim, qui tibi dedit, quod habes: reliquum dabit, quod cupis: modò gratias & gloriam pro omnibus ei reddas: firmiter credens, quod sicut ipse est, qui illam idæam delineauit: ita idem est, qui præcipuè ædificium sit perfecturus. Et quemadmodum ipse ponit ob oculos exemplar & materiam virtutum: ita idem est (vt Ieremias ait) f *qui in corde eorum eas scribet:* ac proinde ad eum recurrendum est in orationibus, cùm cogitas & agis de eis in te exprimendis, dicens cum Dauide: g *Doce me facere voluntatem tuam: quia Deus meus es tu*, Gubernator, & Saluator meus. Et cum eam doceas me per Regulas, adiuua quoque tuâ gratiâ ad eas obseruandas. Alia documenta alicuius momenti ad legendum vtiliter sacros & pios libros posuimus in Duce spirituali: quæ vsui etiam sunt ad lectionem Regularum. Quæ, quòd à sacro Euangelio profluxerint, meritò legi debent cum ea reuerentia, attentione, ac deuotione, quam id promeretur, quod ex fonte adeò nobili, & excellenti promanat.

f *Iere. 31. 33.*
g *Psal. 142. 10.*
Tract. 2. c. 2.

CAPVT III.

PRAECIPVVS VOTORVM ET REGVLARVM SCOPVS *est assequi perfectionem Charitatis in supremo gradu, qui cælestem vitam imitatur, & mortificat terrenam.*

QVI CVPIVNT VOTA SVA ET REGVLAS maxima, qua possunt, excellentia seruare: ante omnia conijcere debent oculos (vt ait Cassianus) in eum finem, quem per hæc media assequi student; & in scopum, quò suam intentionem dirigunt: qui in ipsis Regulis est præscriptus. Qui, absq; vllo dubio, est ascédere & peruenire ad sublimitatem puritatis & sanctitatis, quam Apostolus a *fructum* appellat *sanctificationis: cuius finis est vita æterna.* Hæc sanctitas est, quæ absolutè vocatur perfectio; & consistit in charitate, quæ est vita, forma, & pulchritudo animæ, & reliquarum omnium virtutum: sine qua nullus est, nec in oculis Dei vocari potest plenè perfectus: quamuis in fide, in scientijs, & gratijs gratis datis; & in reliquis studiosis operibus emineat. Et quo passu Charitas hæc crescit, augetur & sanctitas, & perfectio, & ipsum *perfecti* cognomen, iuxta illud, quod Abrahamo dixit Deus: b *ambula coram me, & esto perfectus.* Non dixit esto perfectus in hac vel illa re; sed *esto perfectus:* insinuans ei, quòd talis esse deberet in rebus omnibus media charitate, quæ omnes complectitur. Nam coram Deo, nec itur, nec progressus fit versus cœlum, nisi gressibus diuini amoris. Qui si desit: omnia sistent, & hærebunt absque vllo merito. Id enim insinuauit Apostolus, cùm dixit: c *veritatem facientes in charitate, crescamus in illo per omnia, qui est caput Christus*, in virtute scilicet Christi, qui est caput nostrum, crescamus in Charitate, & in rebus omnibus ac virtutibus; & actionibus quas faciemus: quarum vita & anima est Charitas. Quæ duos habet excellentissimos actus, & vterque spectat ad perfectionem; estque finis & scopus votorum ac Regularum, licet non in eodem gradu. Perfectissimus & nobilissimus actus, in quo præcipue consistit perfectio, (vt ait Angelicus Doctor) est amor Dei super omnia. Ad cuius alimentum & incrementum dirigunt Regulæ exercitia illa, quibus spiritus Religiosi cum spiritu Diuino coniungitur: estque intimè ligatus & vnitus Deo suo cum intentione purissima eius gloriæ, & familiaritate cum Diuina eius Maiestate; cum cuius voluntate suam habet valdè vnitam & conformem.

Collat. 1. c. 2. & 4. — *a Ro. 6. 22.* — *b Gen 17. 1.* — *c Ephe. 4 15.* — *Opusc. 18 de perfect c. 1.*

Ano-

A nobilissimo hoc actu secundus procedit, amor scilicet proximi propter ipsum Deum: in quo, & propter quem Religiosi profitentur se inuicem amare, & inter seipsos vno eademque spiritu Dei ita vnitos esse: vt alter alterius onera portent; & sic meliùs adimpleant legem Christi, quæ lex est veri amoris. Ad cuius conseruationem constituunt etiam Regulæ multa documenta & ordinationes magni momenti. Ad remouenda autem impedimenta huius Charitatis, duorumque eius actuum, constituunt Regulæ varia mortificationis exercitia, tam in materia ipsorum votorum, quá rerum aliarum. Nam, vt Sanctus Augustinus dixit: cupiditatis imminutio est charitatis incrementum. Quare, sublato impedimento, quod aderat, per mortificationem, & mortem cupiditatis: sequitur propensionem suam ascendendi & crescendi vsque ad vltimum, quò possit peruenire. Et hæc ferè est summa rerum omnium, quas Regulæ & Constitutiones Religiosæ complectuntur; easque sensim declarabimus iuxta ea, quæ omnibus Religionibus sunt communia. Nimis enim prolixum esset, cuiusque particularia adferre: & aliàs erit facile hæc intelligere ex ijs, quæ in genere de omnibus dicentur. *Li. 83. qq. q. 36.*

§. 1.

INCIPIENTES igitur à Charitate, quæ omnium præceptorum Diuinorum & humanorum est finis: præmissis, quæ in primo tomo de Christianæ perfectionis celsitudine, quam omnes profitemur in Sacramentis Baptismi & Confirmationis, dicta sunt: vt intelligamus, quod est proprium perfectionis Religiosæ, est aduertendum: quòd quemadmodum purissimus Dei amor radix est, principium, finis, ac motiuum amoris proximorum; & nobis est primum ac supremum omnium præceptorum: ita etiam est prima Regula & mensura perfectionis Christianæ, ac Religiosæ. Et sicut hic amor quatuor habet gradus: ita quatuor sunt perfectionis gradus, quos mirificè explicat Angelicus Doctor in opusculo, quod de hac materia scripsit; & respondent quatuor gradibus virtutum, quas antiqui Philosophi proposuerunt, & appellarunt *exemplares, purgati animi purgatorias & politicas.* Et, vt idem S. explicat: primæ sunt propriæ Dei, quæ sunt *exemplar* Angelorum & hominum; secundæ pertinent ad beatos, qui ab omni genere vitii & imperfectionis sunt mundi: & propterea appellantur *purgati animi*; tertiæ ad eos spectant, qui continuè magis ac magis *purificantur* eo animo, vt quotidie magis ac magis ad Diuinam similitudinem accedant: quemadmodum Religiosi profitentur; vltimæ, quas *politicas* vocant, sunt, quas ordinariè habent homines; & vulgus Christianorum exercet. Hunc in modum *primus* Diuini amoris *gradus* & exemplar est, diligere Deum, quantum ipse est diligibilis: ita vt amor ipse sit ipsius bonitati æqualis. Et cum ipsius bo- 1.

Tract. 2. c. 6.

Opusc. de Perf. c. 3. & sequentib.

Vide Bellar. tom. 1. de Monach. 2.

1. 2. q. 61. a. 5

nitas & pulchritudo sit infinita, ita amor sit infinitus. Et hic gradus est proprius solius Dei, qui seipsum amat quantum potest, & quantum dignus est amari. Et hoc amore diligunt se tres Diuinæ personæ, quæ sunt infinitè perfectæ: cuius perfectio est exemplar nostræ, eo modo quo potest creatura
a Mat. 5. 48 suum imitari Creatorem, iuxta ipsius Saluatoris sententiam, dicentis: a *estote vos perfecti, sicut & Pater vester cœlestis perfectus est:* faciendo scilicet quicquid posibile est, ad eum imitandum, vt suo loco explicuimus.

2. SECVNDVS perfectionis *gradus* est, diligere Deum quantum est posibile, vt creatura actuali & continuo amore eum amet, non separando ab ipso
Tom 1. Tract. 2 c. 6. nec cogitationem neque affectum; neque vllum sentiendo motum amoris, aut cupiditatis inordinatæ ad rem, quæ illi displiceat; sed summum reputando gaudium, quòd continuè se occupet in rebus, quæ illi placent; & impleat quicquid ille vult. Et hic gradus est proprius Angelorum & bea-
Lib. de perf. Iustitia. torum spirituum. Quos dicit Sanctus Augustinus implere integrè quod
S. Tho. 2. 2. primum & supremum Diuinæ legis mandatum continet, scilicet, b *diliges*
q. 44 a. 6. *Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex tota anima, spiritu, & viribus:* quod ta-
& q. 184 a. 3 men etiam proponitur mortalibus tanquam exemplar amoris, quem ad
b Deut. 6. 5. suum Creatorem habere debent: & ita qui adhuc in hoc mundo viuunt, stu-
Matt 22. 37. deant perfectionem imitari habitantium in Paradiso, iuxta eiusdem redemptoris sententiam, iubentis dicere quotidie in oratione Dominica: c *fiat*
c Mat. 6. 10. *voluntas tua, sicut in cœlo & in terra.* Hoc est cum ea perfectione, qua eam implent qui facie ad faciem vident iam ipsum Deum. Ad hanc perfectionem aspirabat Apostolus, cùm dicebat: d *nondum accepi* quod spero, *nec sum*
d Phil. 3. 12. *iam perfectus: sequor autem, si quomodo illud comprehendere* pro voto meo potero.

3. Ex quo fit, vt *tertius gradus*, qui ad hunc magis accedit, consistat in diligēdo Deo quantum creaturæ in hac vita mortali est posibile: repellendo à se omnia Diuini eius amoris impedimenta, seque omnino consecrando sui Creatoris seruitio. Et hic est proprius sectantium perfectionis statum: tam Religiosorum, qui ad hanc amoris celsitudinem procurandam se mancipant; quàm Episcoporum, qui meritò deberent iam eam habere. Et in hoc gradu eò Religiosus erit perfectior, quò magis ab ipsa radice hæc euulserit impedimenta, reijciendo à se res omnes & affectus, quibus per tria vota, iuxta suas Regulas, renuntiauit; & aspirando ad implendum perfectè quod amoris præceptum exigit; & occupando spiritum suum, animam, sensus, & vires omnes in ipso Deo semper diligendo: cum recenti memoria tenendo, eiusque voluntatem opere exequendo: non solum in seruandis eius præceptis; sed etiam amplectendis consilijs, quasi persona huic tantum rei prorsus dicata.

4. INFIMVS *gradus* consistit in eodē Deo diligendo, quantum necesse

est ad

est ad illi placendum, & nunquam offendendum: ita eum super omnia amando, vt nihil plus quàm ipsum, imò neque tantùm diligamus: sed reijciamus à nobis, quicquid huic amori aduersabitur. Et hic perfectionis gradus est omnibus iustis communis. de quo dixit Sanctus Ioannes: e *Qui seruat verbum Dei, verè in hoc Charitas perfecta est.* Quamuis, si hæc charitas cum tertio gradu conferatur, sit eo imperfectior: vt apertè constat ex responso Christi Domini nostri dato ei, qui tota vita sua mandata custodierat: f *Si vis perfectus esse, vende quæ habes, &c.* Apertè enim significauit, eum non esse perfectum: medium autem, vt perfectus euaderet, esse, facere, quod insinuabatur, & in tertio gradu diximus. Nam statim atque res omnes dimiserit, & impedimenta, quæ illæ adferunt, remouerit: incipiet (vt ait Origenes) speculatio Dei, adducere eum ad omnes virtutes, sustollendo eum per gradus suos ad earum perfectionem & culmen.

e 1. Ioa. 2. 5.

f Mat. 19. 21.

Hom. 8. in Matth.

S. Tho. 2. 2. q. 185. a. 1. ad 2

§. 2.

EX PRAEDICTA doctrina deducunt Sancti Patres celsitudinem perfectionis, quam Religiosi profitentur in prædicto tertio gradu, accedentes magis ad secundum & primum, quos habent quasi exemplaria, quæ imitentur. Id affirmat S. Bernardus dicens Monachis de monte Dei: Altissima est perfectio vestra, quæ cœlos transgreditur, & Angelis est æqualis, & similis Angelicæ puritati: non enim solùm omnem sanctitatem promisistis, sed perfectionem etiam eius totius, & vltimum culmen totius perfectionis. Non satis vobis est custodia communium præceptorum, nec aspicere solùm quod iubet Deus; sed etiam attendere, quid ille velit: approbantes Diuinam eius voluntatem bonam, beneplacentem & perfectam. Sed qui fusiùs hoc declarauit, fuit Sanctus Basilius, discurrens per excellentias & magnalia Angelorum, & spirituum beatorum: vt ex eis perfectionem deducat Religiosorum propriam. Et totum postea collegit breui hac vitæ Religiosæ definitione: Abrenunciatio est transscriptio cordis ab humano viuendi ritu, ad eum qui in cœlis est: ita vt dicere possimus: nostra conuersatio in cœlis est. præsupponit enim magnus hic Pater, præter sæcularem viuendi modum, qui est peccatorum proprius, esse duos alios in Ecclesia, ortos ex duobus vltimis prædictis gradibus charitatis: altero humano, altero cœlesti. Humanus admittit res omnes licitas & hominibus permissas: quale est diuitias possidere, coniugum contrahere, prudentia propria sese gubernare, & similia: quæ ex his sequuntur; suntque pondera, quæ charitatis volatum retinent, quasi ad pedes aquilæ duo plumbea pódera alligarentur: cum quibus etsi volare posit, non tamen tam altè, nec tanta velocitate, atq; si illis careret. Modus viuendi cœlestis omnibus his rebus, quę

De Const. Mona. c. 19. Regula 8. ex Fusis.

Phil. 3. 20.

ſunt Spiritui graues, renuntiat, (quaſi ablatis aquilæ ponderibus plumbeis) & relinquit liberam Charitatem, vt maxima, qua poteſt, celeritate volans, ad ſupremum cœli culmen aſcendat; Deumque diligat, ſicut ibi diligitur; & faciens quicquid poſsibile eſt, vt imitetur magnalia illa, quæ ibi reſplendent; Contemptum ſcilicet diuitiarum & honorum temporalium; puritatem abſque vſu matrimonij; integram ſubiectionem & obedientiam Deo in rebus omnibus; continuam in Diuinis laudibus occupationem; ſummam omnium mutuam coniunctionem; non tamen negligens propterea curam hominum in mundi periculis exiſtentium, ſed accedens, quando Deus vult ad eos iuuandos in via cœleſti. Et hæc eſt transſcriptio quam efficit in Religioſis perfecta Charitas, virtute inſpirationis Diuinæ: cuius ſunt mutationes adeò admirandæ, propter quas quidam Sancti Iob amicus dixit: h *ſuper hoc expauit cor meum, & motum eſt de loco ſuo.* Locus cordis (ait Sanctus Gregorius) eſt voluptas præſentis vitæ, cui valde afficitur: tactum tamen à Diuina inſpiratione, ad alium locum mutatur, ad amorem ſcilicet vitæ æternæ: transferens ſuos affectus à temporalibus ad æterna; & à viſibili hoc mūdo ad id, quod eſt inuiſibile. Et ſicut ſcriptura dicit de Henoch: i *ambulauit cum Deo, & non apparuit:* in hoc ſcilicet mundo: *quia tulit eum Deus* ad alterū, non deguſtata morte; & poſuit in paradiſo, vbi vitam ducit ſanctam, & quietam vſque ad conſtitutum tempus. Ita (ait Caſsianus) perfectus Religioſus ambulat ſemper cum Deo, non auertens oculos ab eo quod illi placet. Et non apparet in deprauato hoc mundo, à quo Dominus noſter eum eduxit, & k *tranſtulit in regnum filij dilectionis ſuæ,* paradiſum ſcilicet Religionis, ne deguſtet, ſi voluerit, mortem peccati, nec ſeculi huius amaritudines: ſed viuat vitam quandam pacificam, quietam & ſanctam: ad ſimilitudinem eius, quæ ducitur in cœlo. Ac ſi mentis habitu (ait Sanctus Baſilius) veluti in alium mundum commigrauerimus, inuiſibilem ſcilicet & beatorum.

h Iob. 37. 1. Lib 27. mor. c. 9.

i Gen. 5. 14. Heb. 11. 5.

Coll 3. c. 7.

k Coloſ. 1. 13.

Reg 5. ex Fuſis.

HINC FIT, vt quemadmodum qui ab vno regno in alterum valde diſsimile tranſit eo animo, vt perpetuus in eo ſit ciuis, non ampliùs in patriam ſuam rediturus: dat operam, vt etiam idioma & habitum ſuæ nationis mutet, ne aduena & peregrinus habeatur; & conatur iura & conſuetudines ſeruare regni illius, in quo habitat: quia ſecundum ea eſt iudicandus: ita etiam bonus Religioſus, qui ex huius mundi regno ad Chriſti cœleſte migrat: vt in eo, l *non vt hoſpes & aduena, ſed ſicut Ciuis & domeſticus Dei,* habitet in ſocietate Sanctorum eius; ſtudet obliuiſci phraſim hominis veteris, & Adami terreni; & diſcere magna arte & induſtria phraſim hominis noui, & Adami cœleſtis. Quiſque enim ita loquitur, ſicut ipſe eſt: m *qui de terra eſt* (inquit Saluator noſter) *de terra loquitur*; & qui eſt de cœlo, loquitur cœleſtia. Homo itaque terrenus libenter loquitur de rebus mundanis ac terrenis;

l Ephe. 2. 19.

I.

m Ioa. 3. 31.

nis;cœleſtis autem de cœleſtibus ac Diuinis. Parum eſt, quod Religioſus non loquatur phraſim hominis veteris, quæ(vt Sanctus Bernardus ait) eſt arrogantia,& murmuratio: nam de ſe loquitur cum iactantia; de alijs autem malè & cum contemptu: quia iuſti huius ſeculi ad id quodam modo videntur adſtricti: ipſe autem Religioſus vlterius progredi debet, vt ſemper loquatur ſelecto noui hominis idiomate: de quo loquitur Apoſtolus, cùm ait, quòd loquendum ſit ſemper cum Deo, aut de Deo, aut de rebus ad bonum proximi ſpectantibus pro gloria ſolius Dei. n *loquentes, vobumetipſis in pſalmis, & hymnis & canticis ſpiritualibus, cantantes & pſallentes in cordibus veſtris Domino, gratias agentes ſemper pro omnibus, in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti*, vt vitæ mutatio per ipſam linguam manifeſtetur. Etiam hæc vitæ mutatio eſt manifeſtanda mutatione habitus: non tam exterioris, vt ille ſit rudis, huius coloris, aut figuræ talis; quàm habitu virtutum, quæ tegunt & exornant corpus & animam, o *expoliantes*(vt ait Apoſtolus) *veterem hominem cum actibus ſuis, &* p *induentes nouum, qui ſecundum Deum creatus eſt in iuſtitia & ſanctitate veritatis.* Præcipuè verò *induenda ſunt viſcera miſericordiæ, benignitatem, humilitatem, modeſtiam, patientiam*; & ſuper omnia, opera ipſiusmet Charitatis. Et quamuis harum virtutum habitus iidem ſint in omnibus iuſtis ſiue ſeculares ſint, ſiue Religioſi: ſicut tamen ex eodem panno diuerſæ valde fiunt veſtes, ob formarum varietatem, aut ornamentorum elegantiam: ita etiamſi virtutes, quoad ſubſtantiam ſint eædem in omnibus iuſtis; & ex hoc omnes appellentur q *homines cœleſtes*, ad imitationem *Adami cœleſtis:* Religioſi tamen multò maiorem habent excellentiam, propter varios conſilij actus, quibus illas exornant: vt ſimiles ſint illis, quibus cœleſtes ciues ſe induunt; & eodem modo calceos mutant, deponentes antiquos, affectuum ſcilicet ad res huius mundi mortuas. r *Terra enim in qua ſtant* (vt dictum eſt Moyſi) *eſt ſancta:* ac propterea non poſſunt in ea eſſe niſi pedes tegant ſ *ianthino* affectuum cœleſtium. Perpendit valde Sanctus Dionyſius, quod Diuina ſcriptura proponat Cherubinos ac Seraphinos, qui amore ardent, nudos ac diſcalceatos, proprijs tamen alis coopertos. Nam duabus tegunt medium corpus, vſque ad pedes; alijs verò duabus reliquam medietatem vſque ad caput. Vt ſignificetur, eos, qui Dei amore ardent, ſuntque homines cœleſtes in vita, profiteri ſummam rerum omnium temporalium nuditatem; diſcalceantes ſe etiam inordinatis affectionibus ad res terrenas. Pro habitu tamen proprias habent alas, quæ ſunt virtutes. Alijs tegunt caput, & ſuperiorem ſpiritus partem, quæ eſt intellectus & voluntas: fide ſcilicet, prudentia, & ſapientia; ſpe, Religione, iuſtitia, miſericordia, & alijs ſimilis Notæ: alijs virtutibus tegunt pedes, & inferiorem animæ partem, appetitiones ſenſuales: temperantia ſcilicet, caſtitate, modeſtia, fortitudine ac reliquis moralibus, quæ paſsiones coer-

Serm. 30. paruorum.

n *Eph. 5. 19*
Coloſ. 3. 16.

2.

o *Col 3. 9.*
p *Eph. 4. 23.*

q *1. Cor. 15. 47.*

r *Exo. 3. 5.*
ſ *Eze. 16. 10.*
Cap. 15. de Celeſt. Hier.
Iſa 6. 2.
Vide Prad. in Ezech. 1.

cent. Et vtræque sunt in eorum cordibus defixæ, quibus adhærent sicut alæ ipsi aui. ac propterea Ecclesiasticus dixit: t *Iustorum nationem esse obedientiam ac dilectionem*: ita insinuans, huiusmodi virtutes esse quasi rationales propensiones, & quasi connaturales nationi iustorum propter longam earum exercitationem. Et quoniam Deum diligunt, nunquam has vestes exuunt, quæ status eorum sunt propriæ. Deus enim summè irascitur (vt quidam Propheta dixit) in eos, u *qui induti sunt veste peregrina*. Peregrinas autem iudicant, nó solum eas, quæ à professione Christiana degenerant; sed etiam, quæ sunt alienæ à Professione Religiosa.

t Eccl. 31.

u Soph 1.8.

DENIQVE Religiosi, vt mutationem suam concludant, mutant iura & leges gubernationis: renunciant enim iuri seculi, & legibus carnis, quæ præceptis & consilijs Euangelicis aduersantur. Faciunt enim, quòd Apostolus dixit: x *in carne ambulantes non secundùm carnem militamus*; sed secundum spiritum: quia quisque Religiosus legibus illis gubernatur, quæ in sua Regula sunt expressæ: illa enim eius est proprium forum. Et tunc extollitur, vt ait S. Basilius ad suam conuersationem & familiaritatem in cœlo habendam. Alæ enim, quæ illum tegunt, celerem reddunt ad volandum. Ita vt corpore in terra degens, spiritu ascendat ad meditanda & contemplanda, quæ geruntur in cœlo. Angeli enim ostium illi aperiunt: quia delectantur cum eo agere, qui tantam cum ipsis habet similitudinem; & ipsemet Deus ad familiaritatem suam eum admittit: quia videt eum adeò exutum impedimentis; indutum verò pulchris ornamentis, quæ ipsum ad id iuuant: in his enim omnibus magnitudinem ostendit amoris, quo Deum prosequitur.

x 2 Cor 10.3

CAPVT IV.

RELIGIOSA PERFECTIO ETIAM CONSISTIT *in continuo progressu & incremento mortificationis, & exercitationis reliquarum virtutum, quas ipsa charitas vrget, & impellit.*

QVONIAM CHARITAS IN HAC VITA SEMPER perfici potest: ideò admiranda consilia & efficacitatem adhibet in quærendis medijs ascendendi ad culmen vitæ cœlestis, quam desiderat: efficiens in ipsa anima cordiale desiderium & famem insatiabilem crescendi & proficiendi in obsequio Diuino, nullo constituto termino aut limite huius desiderij. quemadmodum enim a *ignis nunquam dicit: sufficit*: ita amor nunquam satiatur amando, & operando; sed quotidie vellet

a Pro 30. 16

proficere & excellere, nulla prætermissa sui profectus occasione, magna aut parua: ideoque omnes virtutes ad id coniungit & excitat; & nominatim integram mortificationem suiipsius & suarum facultatum, ac sensuum in rebus omnibus, quæ illud incrementum impediunt; orationum & frequentem cum suo Domino familiaritatem; cantando, aut orando, meditando aut contemplando; dexteritatem in bene examinandis & purificandis suis actionibus; & in vnaquaque coniungendis multis virtutibus, vt in singulis actionibus omnes crescant, humilitatem cordis, diffidendo sibiipsi, soli autem Deo confidendo: cuius esse debet vniuersa gloria; ac denique constantiam & firmitatem in continuandis status sui exercitijs, cum omni plenitudine, quam illorum singula petunt. Ex his alijsq; virtutibus adeò admirabile sequitur incrementum, vt ipsemet DEVS, eius aspectu recreatus, dicat illud canticorum: b *Quæ est ista, quæ ascendit per desertum sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ, & thuris, & vniuersi pulueris pigmentarij* periti, arte confecti? In quibus verbis præclarè proponitur prædicta celsitudo feruentis incrementi: quod anima Religiosa profitetur: cuius proprium nomen est: *quæ ascendit*: nam semper ab inferiori gradu ascendit ad altiorem; à temporali ad æternum; à creaturis ad Creatorem. c *disponens* (vt ait Dauid) *ascensiones* & incrementa præclara *in corde suo*. Nam à custodia præceptorum ascendit ad obseruantiam consiliorum; & ab vno consilio ad alterum præstantiùs; à paupertate ad Castitatem; à Castitate ad Obedientiam; ab vno gradu Obedientiæ ad alterum excelsiorem; & ab vna virtute ad aliam magis heroicam; pergens in hoc incremento quamdiu viuit *in valle lacrymarum in loco, in quo illum posuit Deus*, in deserto scilicet sacræ Religionis: quam vocat desertum, aut solitudinem: quia feruens Religiosus deserit ac reijcit quicquid potest ipsum ab ascensu adeò glorioso retardare. Et (vt ait Sāctus Gregorius) quamuis corpore habitet cum alijs in hoc mundo: animo tamē ita viuit, atque si esset in deserto: euellens seipsum strenua ac vehementi mortificatione à personis & rebus, quas in seculo habebat; & à diuitijs, honoribus, ac voluptatibus: quæ affixum illum tenebant ad terram: &, quod ampliùs est, quo modo potest, fugit seipsum, & carnem suam; vt secundum leges spiritus viuat. Ac propterea comparatur *virgulæ fumi* rerum fragrantium, ascendentis per aerem, quasi fugiens terram, & substantiam terrestrem, cui erat immersus; spargens suauissimum valdeque confortantem odorem, ob ingentem ædificationem, & admirationem, quā huiusmodi ascensus adfert: in quo non minus elucet animæ humilitas, quàm magna eius fortitudo. Ad significādam humilitatem dicitur, *ascendere sicut virgula fumi*: quæ (vt notat Rupertus) in specie videtur exigua; &, licèt multùm crescat, videtur sibi parum crescere iudicat enim, se deformem & nigrā, sicut ipse fumus: cū in rei veritate sit fumus fragrās: cuius color nō offendit oculos Dei; & suauis eius odor

b Cant. 3. 6.

c Psal. 83. 6.

In eum locum.

cum placat, tanquam sacrificium, quo valde delectatur. Sed, vt eius fortitudo ostendatur, alia versio habet: *ascendit sicut columna, aut palma fumi*, quo significatur, ipsum crescere & ascendere rectà instar palmæ; & firmiter, instar columnæ: ita vt nec venti tentationum in varias partes spargant, aut distrahant: nec eius in virtutibus profectum impediant, sed ascensionis & incrementi huius palmam ferat. Ad hæc omnia plurimum iuuat myrrha mortificationis, & pœnitentiæ; & thus orationis vocalis ac mentalis: quæ adeo sunt in Religiosa vita frequentes. Ac propterea nominatim earum meminit, sine quibus conseruari non potest; cum illis autem suauiter & efficaciter conseruatur; crescit, & perficit ipsam mortificationem; quæ licet amara, præseruat tamen à culpis; carnisque virorem consumit, ne spiritus volatum impediat. Orationi ex officio (vt ait Sanctus Ioannes Damascenus) incumbit: vt sit ascensus spiritus ad Deum; in cuius conspectu se collocet, ad vires necessarias cum gemitibus obtinendas, ad reliqua exercitia Religiosa; aut ad cōtemplanda & meditanda mysteria Diuina; vt suauitate, quæ in oratione percipitur, dulcescat mortificationis amaritudo. Cum hac myrrha & thure coniungi debent reliqui pulueres fragrantes reliquarum virtutum, tritarum & contusarum in modum gummi, donec in pulueres redigantur.

Vide Mart. Delrio. ibi.

NAM (vt ait Sanctus Gregorius) vir feruens non aggreditur, aut suscipit virtutum opera confusè; sed magna discretione ac prudentia examinat, & penetrat omnia, respiciens finem, tempus, & locum, reliquasque circumstantias: quas opera illa habere debent; nulla, etiam paruula, prætermissa. quiuis enim in his defectus displicet Deo, qui est in rebus omnibus perfectus. In cuius rei figuram iussit olim Deus, vt d *thymiama*, quod erat mixtum *ex myrrha, thure & aromaticis* alijs speciebus, valde puris ac nitidis, *cōtunderetur vsque ad tenuissimum puluerem*: & hoc modo poneretur coram tabernaculo testimonij, vt suo tempore in ignem mitteretur thuribuli. Qua ratione significabat: tunc maxime sibi placere opera nostra, cùm in eis variæ virtutes miscentur, & coniunguntur: bene examinatis & ad particularia deductis, quæ ad singula pertinent. Quare quodcunque opus Religiosus perfectus præstet, esse debet tamquam thymiama quoddam, & mixtura myrrhę, thuris, & vniuersi pulueris fragrantis. Ita vt siue ieiunet, siue cantet, studeat, aut concionetur: in omnibus debet splendere mortificatio, Oratio, Obedientia, patientia, humilitas & fortitudo, zelusq; proprij profectus ac perfectionis. & in singulis operibus crescat in omnibus virtutibus: quia omnes comitantur singulas.

Ibi & lib. 1. mora. c. 19.

d Exo 30.35

SED hoc totum vnde tanquam ex origine prouenit, nisi à feruente charitate, quæ est sanctuarij ignis, quo offeruntur Deo omnia sacrificia, ac thymiamata? nam quemadmodum pulueres fragrantes neque ascendunt,

neque odorem emittunt, nisi conijciantur in prunas, quarũ igne subtiliores redduntur; & afflant suauiolentem fumum; & hoc modo sensim ascendunt: ita omnia opera studiosa non possunt ad cælum ascendere sine charitate: sine qua apud Deum nec meritum vllum est, nec incrementa; nec alicuius sunt momenti: res etiamsi alias valde videantur splendidæ. Siquidem, vt Apostolus dixit c *Si linguis Angelorum loquar, & si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum ita vt ardeam: charitatem autem non habuero*, nihil sum, *nihil mihi prodest*: vt vitam æternam promerear. Et fumus ex his flammis prouenjens ordinariè non est fragrans, sed inanis: fumus enim erit Vanitatis, cuius radix & origo est pestilens ignis amoris proprij, expellens ex anima ignem amoris Diuini. Si tamen hic ardeat in prunario & thuribulo cordis cum accensorum affectuum prunis, purificat & attenuat omnia virtutum opera: vt tanquam fragrans odor ascendat in cælum. Tunc mortificationis myrrha fragrantiam suam spargit, & thus orationis ascendit, & peruenit ad conspectum Dei; Obedientia ordinarium terminum transcendit, crescit patientia, eminet castitas, & omnes splendent virtutes ob stupendam coniunctionem, quam efficit in eis charitas. Non ascendunt aut crescunt tumultuariè, & cum aliquo impetu; sed sicut virgula fumi sensim ascendens, & ita continue, donec tota mixtura consumatur, ex qua prodit. Perfecta enim charitas, etsi feruens sit, non tamen est furiosa; sed prudens valde ac ordinata; disponens ascensiones moderatè & per gradus suos, quamuis valde instanter & continuè pergat in bonis operibus, donec cum omni perfectione eas perficiat.

c 1. Cor. 13. 1.

NECESSE tamen est inducere nos generosum quoddam & magnanimum cor: quicquid enim est excellens, & præclarum, simul est difficile; & quod pretiosum, rarum. Et in ipsa Religione etiam inuenitur vulgus: sed quod in ea est electum, adeò est admirabile, vt iure optimo de sancta hac congregatione Angeli dicant: Quæ est ista, quæ cum vulgo habitans, ambulet tamen quasi per desertum? & induta carne valde onerosa, summa celeritate in altum ascendat: quę est ista, quæ ita nouit myrrham cum thure familiariter coniungere, amarum cum dulci, orationem cum mortificatione, & cum his virtutum multitudinem: nec tamen labore & cura eas coniungendi defatigetur? Quæ est ista, cuius cor est quasi prunarium, aut caminus: in quo semper ardet ignis sanctuarij, qui est Diuinus amor; & disponit suas continuas ascensiones vsque ad cælum, quasi fumum magni & fragrantis odoris; cum tanta humilitate: vt se reputet virgulam; & cum tanta fortitudine: vt sit quasi solida columna, & palma? opus hoc, Deus meus, est tuæ supremæ omnipotentiæ, ad ostendendam tuæ gratiæ efficacitatem in creatura adeò debili, qualis est humana natura. Sed tua esse debet ascensionis huius gloria; tuoque auxilio omnes magnum concipiemus animum, ad eam

perficiendam. De hoc in virtutibus proficiendi modo, cum omnibus conditionibus & proprietatibus illum comitantibus eò quòd omnibus Christianis sit communis, fusè actum est in libro Ducis spiritualis, ad quem nunc remittimus Religiosum Lectorẽ. Ibi enim etiam inueniet, quod Status eius est proprium, & innititur sententiæ Dauidis, dicentis Deo: f *Beatus vir, cuius est auxilium abs te:* qui *ascensiones in corde suo disposuit, in valle lacrymarum in loco, in quo fuit positus: Etenim benedictionem dabit Legislator, vt eat de virtute in virtutem: donec videat Deum Deorum in Sion.* Ex quibus verbis cælesti luce bene perpensis, aduertent valde ignaui in Religione, radices & causas, cur tam parum in virtutibus proficiant: alij quòd non in corde, sed in operibus, & cæremonijs externis crescant, contenti cum ijs, quæ homines vident, & quod bonum apud eos nomen habeant. Quod non est ascensiones disponere in corde proprio, sed fortè in alieno. Alij, quod omnes suas cogitationes ponant, vt studijs & exercitijs scientiarum interiùs crescant in intellectu: obliti affectuum cordis, in quibus virtutes consistunt. Et quemadmodum primi solùm crescunt, sicut hypocritæ, in externa specie: ita secundi, non aliter crescunt, quàm hydropici, haurientes multam aquam scientiæ, de qua Apostolus dixit: g *scientia inflat, charitas verò ædificat.* Alij parum proficiunt; quia non attendunt, nec cogitant, vt proficiant in valle lacrymarum; sed in valle delitiarum. Idque faciunt, vel quòd sint valde addicti delitijs, & voluptatibus carnis; & solatijs, corporisque commoditatibus; fugientes quicquid est pœnitentiæ, mortificationis, & crucis Christi: aut, quòd nimium afficiantur delitijs Spiritûs; nec Deum quærant propter ipsum, sed propter suam delectationem; nec ita se dedant exercitijs contritionis, ac doloris peccatorum, humiliationis, & confusionis propriæ: atque meditationibus rerum iucundarum ac delectabilium: quæ quamuis in se sint valde vtiles: non tamen pro ijs sunt tales, qui proprio amori sunt dediti. Et cum non ædificent super firmam propriæ cognitionis petram; sed super mobilem & instabilem arenam propriarum sensuum delectationum: quæ non durant, sed accedunt & recedunt: ita progressus & incrementum ipsorum, nec firmum est, nec solidum; & quocunque tentationis vento flante, homo deijcitur in terram. Alij etiam non progrediuntur, eò quòd non velint id facere in loco vbi Deus illos posuit; aut quòd non sint quieti & constantes in sua vocatione & Religione, ad quam fuerunt vocati: existimantes, se ampliùs ascensuros in alia: aut quòd in ipsa Religione quidem manentes, non tamen quieti sunt in monasterio, aut officio, & occupatione; in quibus ab obedientia collocantur: quia existimant se in alio loco, aut ministerio maius solatium & vtilitatem habituros. Ex quo fit, vt alij non proficiant: eò quòd non disponant suas ascensiones iuxta leges & Regulas à Legislatore propositas: cuius est aliàs benedictio-

Tract. 4. c. 12. & 13.

f Psal. 83. 6.

g 1. Cor. 8. 1.

nem dare & auxilium: vt verè obediens, qui tales leges & ordinationes sequitur: eat de virtute in virtutem: eandem tamen benedictionem negat ijs, qui proprio iudicio, propriaque voluntate, aut alijs ratiocinacionibus, ab Instituto & Regula suæ Religionis alienis volunt gubernari. Alij denique non crescunt, eò quòd ex indiscreto feruore nolint ascendere de virtute in virtutem, paulatim & per suos gradus progrediendo; sed vno impetu & tractu contendunt ad supremum omnium culmen salire; & fieri priùs Magistri, quàm boni fuerint discipuli; & sese statim dedere actionibus Mariæ, nondum exercitati in actionibus Marthæ; & multum progredi in oratione, non cogitantes de profectu in mortificatione: quæ gradus est ad illam. Ingredere igitur, vir Dei, intra te ipsum ac diligenter examina: quænam ex his sex radicibus sit in te causa non proficiendi, sicut optares, in perfectione, quam profiteris: & stude, valdè seriò eam, quam inueneris, mortificare & euellere: disponendo ascensiones tuas iuxta hæc documenta, quemadmodum in citato loco ea explicuimus: & sequendo omninò supremi legislatoris iussa & Regulas: sic enim licebit ab eius bonitate & liberalitate certò sperare copiosam benedictionem, & auxilium ad h *ascendendum de virtute in virtutem, donec videatur* clarè *Deus Deorum in Sion.* h *Psal. 83. 8.*

CAPVT V.

FINIS ET SCOPVS RELIGIOSI IN OBSERVATIONE *votorum est viuere modo quodam, mundo ipsi aduerso; simili verò, modo, quo Christus vixit: & varij mortificationis gradus, quos Regulæ ad id commendant.*

CVM MORTIFICATIO, vt vidimus, sit instrumentum, & vniuersale medium, ad acquirendas & augendas virtutes in gradibus perfectionis, quos vnaquæque exigit: ac propterea Spiritus sanctus, cùm hanc ascensionem & incrementum commendaret, primo loco eam collocauit, dicens: Quæ est ista quæ ascendit sicut virgula fumi a *ex aromatibus myrrhæ?* a *Cant. 3. 6.* vt in proximo cap. dictum est. Hinc est, quòd cupidi multum proficiendi in virtute, præcipuè debeant respicere, vt multum proficiant in mortificatione; maiori tamen cura in quinque illis gradibus, qui sunt obseruationi votorum intimè cóiuncti; & quorum facta est mentio suprà, ita vt nó desistant, donec ad supremū finē, in quem omnes diriguntur, perueniatur: viuere sc. modo quodam, è diametro repugnante ei, quē mundus seruat; sed ei valdè simili, quo vixit Christus. Finem hūc mirificè declarauit N.P.S. Ignatius in Regula quadā, quā hîc subijciam. quāuis enim mens *Tract. 6 c. 1.*

mea non sit, Societatis nostræ Regulas, sicut nec aliarum Religionum explicare: visum tamen mihi est, hanc declarare, eò quòd sit omnibus communis, sicut ipsa votorum custodia; & vt doctrinam tradam maximi momenti, & in vita spirituali valde pretiosam, in qua cum nostris loquens sic ait: Diligenter animaduertant oportet (magnifacendo, summique momenti id esse ducendo in conspectu Creatoris, ac Domini nostri) quantopere iuuet, ac conferat ad vitæ spiritualis profectum: omninò, & non ex parte, abhorrere ab omnibus, quæ mundus amat, & amplectitur; & admittere, & concupiscere totis viribus quicquid Christus Dominus noster amauit, & amplexus est. Quemadmodum enim mundani homines, qui ea, quæ mundi sunt, sequuntur diligunt, & quærunt magna cum diligentia, honores scilicet, famam, magni nominis existimationem in terra, sicut mundus eos edocet: sic, qui procedunt in spiritu, & serio Christum Dominum nostrum sequuntur; amant, & ardenter exoptant, quæ ijs omnino contraria sunt: indui nimirum eadem veste, ac insignibus Domini sui pro ipsius amore, ac reuerentia; adeò vt, si sine offensione vlla diuinæ Maiestatis, & absque proximi peccato foret, vellent contumelias, falsa testimonia, & iniurias pati, ac stulti haberi, & existimari (nulla tamen ad id per eos data occasione:) eò quòd exoptant assimilari, ac imitari aliquo modo Creatorem ac Dominum nostrū Iesum Christum, eiusque vestibus, & insignibus indui: quandoquidem illa ipse propter maiorem profectum nostrum spiritualem induit, nobisque exemplum dedit, vt in omnibus, quo ad eius fieri poterit, diuina gratia aspirante, eum imitari, & sequi, cùm vera sit via, quæ ducit homines ad vitam, velimus.

Reg. 11. Summarij Examin.

HAEC est doctrina cælestis, quæ meritò esse deberet insculpta in cordibus omnium Religiosorum, profitentium, se mundum fugere, tanquam hostem; recipere verò se ad scholam Christi Domini, cuius imitatio eos obligat, ad detestandum & contemnendum, quod mundus amat, & magni facit. Idque non tantùm in parte aliqua; sed omninò & vniuersim: qualibet enim eius pars est valde periculosa; & qui partem vnam admittit; facilè admittet totum. Quale autem id est, nisi quod Sanctus Ioannes dixit: b *Omne, quod est in mundo, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ*? Ad cuius mortificationem diriguntur tria vota, vt suo loco diximus. Et idem Apostolus præmiserat: c *nolite diligere mundum, neque ea, quæ in mundo sunt. Si quis diligit mundum, non est charitas Dei in eo*: Hi enim duo amores valde sibi inuicem aduersantur. Quod tamen in mundo magis eminet, & præcipuum est eius insigne, est *superbia vitæ*. Quare Antichristus caput mundanorum, in quo mundus detestandum suum spiritum deponet, eam accipiet tanquam suum nomen, & generis nuncupationem. Nam, characteres huius nominis, qui in græca lingua singuli certos numeros signifi-

b 1 *Ioa.* 2. 16.

cant,

cant, ait S. Ioannes, c *numerum esse hominis, & numerus eius, sexcenti sexaginta sex:* qui numerus inuenitur in græca voce *superbia vitæ.* Cui optimè aptatur cognomen hoc, & numerus in eo inclusus; ternaque repetitio numeri *sexti* in centenarijs, decimis, & vnitatibus: nam totus ipse Antichristus erit superbia quædam vitæ in rebus omnibus visibilibus mortalis huius vitæ, quas Deus sex primis diebus condidit: in omnibus enim se plenum existimabit, confertum, & singularem in omnibus, ita vt neque in vnica sola aliquam inueniat quietem, aut solatium: quod significatur per numerum septenarium, in quo c *Deus requieuit*, & cessauit *ab omni opere quod patrarat.* De hoc enim infelici dicitur: d *Omne sublime videt. ipse est Rex super vniuersos filios superbiæ.* quasi diceretur habere oculos valde elatos, nec dignari res inferiores aspicere, sed altiores. Has enim appetit, & in eis vult omnibus præferri: aut certè existimat, quod omnes excedat, aspiciens se in loco excelso; reliquos verò quasi in infimo. ac propterea eos contemnit & paruifacit. Nec satis sibi esse existimat, quòd partem aliquam sublimem aspiciat; sed *omne sublime videt*, volens excellere in omnibus, quæ mundus sublimia reputat: quales sunt diuitiæ, scientiæ, dignitates, imperia, & dominia; splendor in aulis, vestibus, famulis, & ipsa mensa, ac cibis, quibus vescitur: nihil enim illi sapit absque condimento pompæ mundanæ. Et quemadmodum e *superbia eorum, qui Deum oderunt, ascendit semper*, vt dixit Dauid: ita superbia huius hostis Christi Domini ascendit etiam ad aspiciendas virtutes, in quãtum eas excelsas iudicat. quascùm non habeat, vult tamen inanem honorẽ ex eis. Et quod maiorem adfert stuporem, est, quod crescat, & eo vsque ascendat, vt aspiciat ipsum altissimum: quem cùm excedere non posset, vult tamen ei esse æqualis, dicens: f *Ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo.* ad tantam autem adeoque stultam superbiam perueniet, vt g *velit haberi Deus.* Huius capitis membra sunt omnes mundani, qui filij superbiæ appellantur: quam tanquam matrem & Dominam habent; suntque ei dedicati, vt obediant in rebus omnibus, in quibus honorem quærunt, authoritatem, famam, gloriam magni nominis existimationem: aspicientes omne sublime, & contendentes illud assequi. Et quamuis Antichristus nondum sit natus, nec venerit in mundum: iam tamen *mysterium operatur* suæ *iniquitatis*, habetque plurimos sui imitatores, idem sortitos nomen & numerum, *superbiam* scilicet *vitæ*, cordi suo infixam. Quos Apostolus h *inimicos crucis Christi* appellat, *quorum Deus venter est, & gloria* inanis, *qui terrena* tantum *sapiunt*, nec aliud sciunt, aut magnifaciunt. Ac propterea S. Ioannes illos appellat i *Antichristos*, quod significat Christi aduersarios: qui amplectuntur quæ mundus illos docet: Christus verò Dominus noster reijcit ac reprobat.

c Apoc 13 18 Vide Lodou. à Valcaz. ib.

Vide Viegas Apoc. 13 sec. 1. exetica.

c Gen 2. 2.

d Iob. 41. 25.

e Psa. 73. 23.

f Isai 14. 14.

g 2 Tess 2 4 Viegas supr. S Tho. 3. p. q 8 a. 8.

h Phil. 3 19.

i 1. Ioa. 2. 18

§. 1.

Lib. de vera Virgin. INVERSO plane & contrario modo, quàm mundus adeò inordinatus, (ait P.N.S.Ignatius secutus doctrinam S.Basilij) viuere debent Religiosi, abhorrentes in omnibus quicquid mundus tanti facit, & complectitur; admittentes verò & concupiscentes totis viribus quicquid Christus Dominus noster amauit & amplexus est; adhibentes non partem aliquam virium suarum, sed quicquid illæ possunt, ad sequendum & imitandum caput suum; & eisdem vestibus & insignibus Domini sui indui, pro ipsius amore ac reuerentia. Et quæ istæ sunt vestes, quæ insignia: nisi quæ mundus horret ac fugit, eò quòd aduersentur concupiscentiæ carnis, & oculorum, & superbiæ vitæ? quam, si cupis esse perfectus Religiosus detestari debes super omnia, & horrere eius nomen; & numerum, quem in se continet, parui facere; imò & contemnere omnem amplitudinem & splendorem rerum huius vitæ.

1. NON debes oculos altos gestare, aspiciendo quod sublime est, & excelsum in mundo; vt illud concupiscas: imo nec sublime iudicare illud debes; sed vile & abiectum, indignumque, in quod tuos conijcias oculos, tanquam in escam tuæ concupiscentiæ. Nam illud sublime in oculis mundi, stercus est & sordes in oculis Christi: & tale esse debet in tuis. Quod cùm tentator in memoriam tibi adduxerit, quasi sublime: debes tuũ aspectum mortificare, & nec aspicere, nec concupiscere; sed demittere oculos in terram, ex qua fuisti formatus; & in puluerem, in quem conuerteris; & in nihilum, quod ex teipso habes; & in vestes & insignia Ducis tui Iesu: quæ sunt paupertas, dolor, contemptus, & ignominia. De quibus amplius gloriari debes, quàm de vllis alijs rebus. Impensè optans, ad eius imitationem, iniurias & contumelias pati, & stultus haberi, ignorans, improbus, & scelestus: modò nullam des ad id occasionem cum aliqua culpa, & summum reputes gaudium quando tale quid patieris. Nunquam te superbiæ filium appelles, sed humilitatis: eam accipiens in matrem, magistram, ac dominam; obediens ei in rebus omnibus, ad quas illa propendet; & in omnibus, quæ consonant doctrinæ de ea scriptæ. Et quemadmodum superbia semper ascendit, & proficit in peius; peruenire cupiens ad vltimum quod potest suæ inanis excellentiæ: tu contrà semper in eius odio proficere debes, & in abijciendo à te procul quicquid illa appetit; & a *allidere paruulos* huius filiæ Babylonicæ, eorumque violentos motus statim in initio confringere *ad petram* viuam, quæ est CHRISTVS humilis: cuius humilitatem accipere debes tanquam finem & scopum tuæ ascensionis & profectus; optans pro virili tua magis semper crescere, & ad eam accedere. siquidem ipse dixit: b *discite à me, quia mitis sum, & hu-*

a *Psal. 136. 9.*
b *Mat. 11. 29.*

& humilis corde: & inuenietis requiem animabus vestris. Non inuenies requiem, nec saturitatem, nec solatium in superbia vitæ, etiam obtenta quacunque amplitudine, quam optas: omnis enim talis amplitudo & splendor est periturus; & omnis eius computus est per numeros senarios; nec vnquam peruenit ad septimum vel octauum, in quo sit solatium huius & futuræ vitæ. Anima enim tua est spiritualis & æterna; eiusque capacitas immensa: quæ nec satiari potest, nec impleri bonis temporalibus, caducis, ac limitatis adeoque imbecillibus: vt quantumuis excelsa videantur, innitantur tamen pedibus fictilibus, quos vel minimus lapillus confringat; & machinam totam ad terram deijciat.

DEPENDENT quoque à voluntate hominum, qui vt Luna mutantur; & quod hodiè tribuunt, cras auferunt: quorum gloria est sicut flos fœni, qui vel glacie vel æstu marcescit. Si quietem quæris, illam inuenies in centro humilitatis: quod est tuum nihilum; & in imitatione Regis, ac Ducis tui Iesu: cuius nomen (vt Sibyllæ prædixerunt) scriptum est characteribus quorũ numerus non ad sexcentos sexaginta sex; sed ad octingentos octoginta octo ascendit: vt non sine magno mysterio, hoc numero octonario, per centenarium & denarium multiplicato, significaretur: per Messiam IESVM Saluatorem nostrum venturam nobis quietem & solatium hujus vitæ, quod pertinet ad diem septimum; & ascendendum ad æternam alterius requiem, significatam per diem octauam æternitatis: in qua ipse Iesus Saluator noster erit omnia in omnibus, & habebis plenitudinem omnium bonorum. *Viegas & Valcazar. suprà.*

2\.

MEMOR esto, quòd omnes, qui nomen accipiunt Antichristi, & superbiam vitæ acceptant, vt ait sanctus Ioannes, c *non habent requiem die ac nocte; & bibent de vino iræ Dei, & cruciabuntur igne & sulphure in conspectu Angelorum Sanctorum, & ante conspectum agni: & fumus tormentorum eorum ascendet in secula seculorum.* Cur ergo vis gloriari de ea re, quæ te spoliabit æterna requie; teque deijciet in horrenda & æterna tormenta? dele itaque, dele ex corde tuo execrandum illud nomen; nec relinquas in eo vel vnicum characterem, aut numeri eius partem: mortifica quamcumque rem, quæ superbiam vitæ redoleat, & vestigium aliquod habeat pompæ mundanæ: ne ex modico incidas in maximum. Attende d *principem* superbi huius mundi, qui *venit*, vt aliquid suum in Christo Domino nostro inueniret, & tamen in eo *non habuit quicquam*; venturum etiam ad quærendum in te, quòd si aliquid inuenerit: accipiet te in seruum, & mancipium, & pro meritis tractabit. *c Apo. 14. 11* *d Ioa. 14. 30*

3\.

SED quid dices, cùm Saluator iudex viuorum & mortuorum, qui insignia induit humilitatis, vt tibi esset exemplo, ad te visitandum veniens,

indutum viderit insignibus huius mundi? nescis, quàm horrendè sit mina-
e Sophon. 1. 8. tus e *omnibus, qui induti sunt veste peregrina*, extranea scilicet, & quæ ab eorum
Professione & statu degeneret? Quid igitur magis peregrinum: quàm seruũ
Christi, insignia gestare Antichristi? & hominem Religiosum, vestem & ha-
f Mat. 22. 13. bitum secularem? Si is, qui deprehensus est in conuiuio f *non habens vestem
nuptialem*, fuit adeò asperè reprehensus, *vt obmutuerit; & ligatis manibus & pe-
dibus missus sit in tenebras exteriores, vbi fletus est & stridor dentium*: quid tibi eue-
niet viuenti in domo Dei, & frequens accedenti ad conuiuium Sanctissimi
Sacramenti: si te deprehendet hic Dominus indutum veste peregrina, & ex-
tranea ijs, qui in tali domo habitant & tali mensæ accumbunt? An dedigna-
ris indui insignibus Christi, ipsumque imitari in amplectendis ignominijs,
& contemptibus? Caue talé ei inferas ignominiam: pluet enim super te: nam
g Luc. 9. 26. & ipse dedignabitur habere te in sua societate, & postea induere insignibus
gloriæ g *Qui erubuerit*, inquit, *me & meos sermones: hunc filius hominis erubescet,
cùm venerit in Maiestate sua, coram Patre suo & Angelis*. Attende etiam: esse
quoddam genus apostaliæ, quòd non viuas moribus mundo oppositis, sicut
h Rom. 12. 2. initio fuisti professus. Amplexus es Apostoli consilium: h *nolite conformari
huic seculo*, Induentes scilicet eius mores, eumque accipientes tanquam vitæ
vestræ exemplar. Quomodo igitur vis iterum ei conformari? Quicquid
Homil. in eum locum. mundus æstimat (ait S. Chrysostomus) figura quædam est siue pictura: si
cum eo, quod æternum est, conferatur. & hoc nomine id Apostolus illud
i 1. Cor. 7. 31. appellat, dicens: quod i *prætereat figura huius mundi*: quæ igitur prudentia est,
velle induere aurum ac depictum indumentum; & abijcere quod est ve-
Serm. 18. de Sanctis. rum? Incepisti (ait S. Augustinus aut Beda) esse totò mundo maior, & altior
seculo: ponens sub tuis pedibus quod ipse super caput suum collocat: ne igi-
tur abijcias te iterum, vt conformes te mundo, & ponas super caput tuum,
quod prius habebas sub pedibus. Posuisti sicut mystica illa mulier in Apo-
k Apoc. 12. 1. calypsi k *sub tuis pedibus Lunam* inconstantem bonorum temporalium; &
super caput tuum quasi *coronam stellas* fixas bonorum æternorum. Ac pro-
pterea Sol iustitiæ induit te totum à pedibus ad caput seipso, & gloriosa eius
imitatione in vita & moribus tuis: ne igitur ordinem hunc inuertas, sicut
mundus qui Lunam ponit super caput suum; & stellas sub pedibus suis:
contemnens æterna bona, & pluris faciens temporalia. Nam, si ita feceris,
amittes pretiosam Solis vestem, & indueris tenebris æternis, ac dices cum
l Sapien. 5. 6. damnatis: l *Sol intelligentiæ non est ortus nobis*. Iam procul à mundo recessisti, &
quidem tanto feruore, vt nolueris hærere prope Sodomam, nec in finibus
Tract. 4. c. 6 AEgypti, vt supra dicebamus; vt magis Christo Redemptori tuo approxi-
& tra. 5. c. 2. mares: cur ergo retrocedis, & vis seculo appropinquare, à quo procul fuge-
ras? Nam neque mundo, neque Christo quis appropiat gressibus corporis,
sed amoris & imitationis; & ab eisdem se separat, odio & dissimilitudine

vitæ.

vitæ. Quare si iterum induas insignia mundi, iam ei appropinquas. Quando arbor (ait Sanctus Chrysostomus) plantata est prope viam, eius fructus non perueniunt ad maturitatem: citiùs enim eos colligunt aut proijciunt iter facientes: quando autem à via est remotior, fructus eius perueniunt ad maturitatem, & ad perfectum saporem. ita igitur, si mundo appropinques, non euades perfectus: seculares enim homines te trahent post se, & fructus excutient piorum desideriorum, & operum: in quibus te prius exercebas. Et aquila superbiæ, quæ (vt supra dicebamus) volat, vt medullam cedri ex monte Libano deuoret: multo faciliùs cor tuum comedet, quod tam prope mundum versatur. Quare si vis perfectus esse, recede procul ab eo: & tunc maximè procul aberis, quando in omnibus contrario modo vixeris, quàm ipse: induens insignia Saluatoris, vt ea tanquam propriam vestem retineas; mundi verò insignia abijcias, tanquam vestem alienam & peregrinam.

Homil. in Mat. apud S. Bon lib 4. Phare. c. 17.

Tra. 5. c. 8.

§. 2.

Verum, liceat mihi, dulcissime Redemptor, vnum hoc proponere: cur eos reijcias, qui induunt vestem peregrinam: cùm tu ipse videaris eam præ alijs induisse? Nam quid magis peregrinum, quã quòd verus Deus nostram induat humanitatem, a *formam serui accipiens, & habitu inuentus vt homo*? Et animam habens gloriosam & beatam, induisti corpus patibile, miserijs nostræ mortalitatis subiectum? Et nunc existens ad dexteram patris cum tanta gloria, induis te in terra accidentibus panis & vini in sanctissimo Sacramento? Sed hæc vestis, Deus meus, quæ adeò peregrina & aliena videtur, etsi non propria sit amplitudinis & Maiestatis tuæ, non tamen ab immensa bonitate tua degenerat: sed potiùs infinitæ tuæ charitati optime conuenit: qua voluisti ignominias & miserias nostras honorare, vt exemplum nobis dans paupertatis, & humilitatis: ad similia insignia gestanda, mundana verò abijcienda, quæ tuis adeò sunt contraria, allliceres. Quomodo igitur homo non duces tibi honori, quòd ita incedas vestitus sicut tuus Creator, & Rex æternus? Quomodo audebis induere superbiam vitæ, quam author ipse vitæ reprobauit? Propterea (ait Sanctus Gregorius) Deus induit debilitatem nostram, totque contemptus sustinuit, vt Superbum nõ esse hominem, doceret humilis Deus. Aut Christus deceptus est, ait Sanctus Bernardus, induens paupertatem, & contemptus; aut mundus errat contraria sequens. Cùm igitur sit impossibile, Christum sapientiam infinitam decipi: certum est mundum ipsum valde aberrare. Gloriare itaque, quod sequaris eum, qui rectè nouit quæ facit; eiusque insignibus te indue, etiamsi asperiora illa esse videantur. Desidera impensè particeps esse opprobriorum, ignominiarum, iniuriarum, testimoniorum falsorum, & cruciatuum,

a Phil. 2. 7.

Li. 34. mor. c. 18.
Ser. 3. de Natiuit.

quos innocens pertulit. Quod desiderium vult P. N. S. Ignatius esse intensum, vehemens, & iuxta omnes vires nostras possibiles diuina gratia adiutas: vt efficacitatem & fortitudinem habeat in occasionibus, quæ occurrent, similia patiendi. Nam (vt Sanctus Augustinus dixit) vis desideriorum facit tollerantiam laborum, ita vt animo exultes, quando talia tibi eueniunt propter bonum, quod simul accedit; ac dicas cum Apostolo: b *mihi absit gloriari, nisi in Cruce Domini nostri Iesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo.* In quam sententiam ait Sanctus Gregorius: cùm duo sunt simul, si alter viuat, alter verò sit mortuus: viuens videt mortuum; sed mortuus non videt viuum. Quod si vterque sit mortuus neuter alterum videt: & quamuis sint simul idem illis est, atque si essent remotissimi. Ita iustus & Religiosus duplicem solet habere sortem siue dispositionem: nam interdum solùm in se est mortuus mundo, quem nec videt, nec amat, nec eius, aut rerum & splendorum & vanitatum ipsius vllam ducit rationem: & quamuis corpore simul sit cum ijs, qui sunt mundi: idem ipsi est atque si mille miliaribus ab eis distaret. At mundus non est ipsi mortuus: videt enim eum, magnique facit: offert illi honores, ac dignitates suas, etiam nolenti; imò dolenti, suumque periculum timenti: ac propterea alteram quoque sortem desiderat, vt scilicet etiam mundus sit ipsi mortuus: hoc est, vt neque mundus ipsum videat, nec æstimet; nec magis sit ipsius memor, quàm si nullus talis homo esset in terra. Quemadmodum dixit Dauid: c *obliuioni datus sum tanquam mortuus à corde*; eum in modum, quo in mundo non est memoria mortuorum. Cùm autem hæc sors aduenit, eam reputat iustus valde felicem, seq; iudicat magis tutum, & gloriatur in cruce Domini nostri Iesu Christi, quia videt se mortuum esse mundo, & mundum sibi.

b *Gal.* 6.14.
Lib. 5. *mor.* c.3.
c *Psa.* 30.13.

SED vlteriùs progreditur Apostoli sensus, cùm dicit, *se mundo, & mundum sibi crucifixum.* Quemadmodum enim crucifixus reputabatur maledictus, infamis, detestandus, & abominandus, iuxta id, quod in lege antiqua dicebatur: d *maledictus omnis qui pendet in ligno.* Ita, ait, *mundus est mihi crucifixus.* nam quicquid ipse magni facit, omnes eius cupiditates, vanitates, & eius magnalia; ego reputo maledictum, horrendum, & abominandum mihi; & arbitror, vt stercus; & tanquam perniciosum reijcio, vt Christum lucrifaciam, eiusque crucem amplectar. Sed præter hoc ego quoque sum mundo crucifixus: ipse enim mundus me reputat maledictum, infamem, ac detestandum; iniurijs & opprobrijs me persequitur, sicut persecutus est Christum Dominum meum: Et ego non solum obliuioni datus sum, vt dixit Dauid, sed etiam in me experior, quod postea subiunxit: *factus sum tanquam vas perditum quoniam audiui vituperationem multorum commorantium in circuitu meo.* Hæc erat crux Christi: in qua magnus hic Apostolus gloriabatur.

d *Deu.* 21.23. *Gal.* 3.13.

tur. Quæ (vt S. Chryſoſtomus perpendit) duas inſignes mortificationes cōplectebatur: alteram, quòd mundus, eiusque magnalia ipſum tanquam rem mortuam deſerebant; nec ipſum, captiuum poſt ſe trahebant: nec tangebant ſpiritum; alteram, quòd ipſe etiam eſſet illis tanquam mortuus, neque enim ea amabat, nec æſtimabat, nec ſe patiebatur vinciri ab eis. Et concludit idem S. Nihil hac mortificatione feliciùs: hoc enim eſt beatæ vitæ fundamentum. O c *beati mortui, qui in Domino moriuntur* hoc genere mortificationis, *amodò enim dicit ſpiritus, vt requieſcant à laboribus ſuis*. Omnis enim labor & moleſtia ſpiritus ceſſat: cùm felix hæc mors obtinetur. Ad hanc igitur aſpiremus, ad eam contendamus: ſic enim morientes, vitam obtinebimus felicem ac lætam: cùm ſic mori mundo, ſit viuere Chriſto, qui eſt vita, gaudium, & gloria noſtra.

In 6. ad Galat.

c *Apoc. 14. 13.*

§. 3.

SED QVIS ad talem perfectionis gradum in ſpirituali vita tam precioſum poterit peruenire? Idem P. S. Ignatius reſpondet: ad eum obtinendum, maius, ac impenſius ſtudium cuiuſque ſit, quærere in Domino maiorem ſui abnegationem, & continuam in rebus omnibus, quoad poterit, mortificationem: non ſolum in materia votorum, ſed in reliquis rebus, quas Regulæ inſinuant, nulla excepta: ita vt quiſque dicere poſſit illud canticorum: a *manus meæ ſtillauerunt myrrham, & digiti mei pleni myrrha probatiſſima*. Et quænam hæc eſt myrrha adeò ſelecta, & copioſa: vt vtramque manum & vtriuſque digitos impleat, niſi gradus mortificationis, in quibus anima Religioſa ſe exercet? Quinque gradus ad vota pertinentes ſunt ſicut myrrha in quinq; digitos dextræ manus diſtributa, quæ eſt prima ac præcipua in operando: cuſtodia enim votorum eſt ſubſtātia Religionis, & in ea maxima eius fortitudo conſiſtit. Myrrha autem ſiniſtræ manus, quæ ſuis quinque digitis dexteram iuuat, ſignificat alios quinq; gradus mortificationis, ad quos reliqua reducuntur, quæ Regulæ cōmendant, ad ipſa vota melius ſeruāda; & aſcendendū ad perfectionis celſitudinē. *Primus* mortificationis gradus eſt circa perſonas ſeculares, & nominatim circa parentes, cognatos, amicos, & notos, quos in mūdo habuerūt. mortificādi inquā sūt inordinati affectus, qui remāſerint, aut recēs vireſcent; & nimia deſideria cū eis agēdi. *Secūdus* gradus eſt circa perſonas eiuſdē Religionis, & locū habitationis; vt abſcindātur inordinationes, quę poſſunt euenire, aut ex nimia amicitia & cōmunicatione; aut contra ex diſſenſione & diſcordia. *Tertius* eſt circa ordinarias occupationes, officia, & miniſteria: ſiue ſpectēt ad cultū Diuinum & familiaritatē cū Deo Domino noſtro, qualis eſt vſus chori, & cātus, & exercitia orationis; ſiue ad officia domeſtica & temporalia; ſiue ad ſtudia aut miniſteria in bonū proximorū: in omnibus. n. eſt copioſa materia mortifica-

a *Cant. 5. 5.*

tionis, sine qua nunquam rectè fient. Et quoniam possibile non est, vt aliqui defectus non sint in Religione, *quartus* gradus est circa id totum, quod spectat ad correctioné fraternam, tam ex parte correctoris, ne suo officio desit; quàm ex parte corrigendi; vt correctionem ferat, sicut oportet. Denique *quintus* gradus est circa res omnes, quæ in Religione sustinendæ occurrunt, & tolerandæ: quales sunt tribulationes, & persecutiones à sæcularibus; ingenia & mores difficiles domesticorum; morbi, dolores, & mortis pericula: in quæ siue status ipse, siue officium, siue Prælatorum obedientia, aliquando conijciunt: cùm aliquem mittunt ad infideles, vt eos conuertant. Et hic supremus est gradus mortificationis, de quo S. Basilius dixit: Perfecta renuntiatio in eo consistit, si quis id assecutus fuerit, vt ne de vita quidé sua quicquam affectus sit, etsi habeat b *mortis responsum*. Quemadmodum habuit Apostolus. Et in hoc sensu ipse Christus dixit: c *Qui non odit animam suam, non potest meus esse discipulus*.

Regula 8. ex Fusis.
b *2 Cor. 1. 9.*
c *Luc 14. 26*

HI SVNT quinque mortificationis gradus res innumeras complectentes, quibus seruantur omnes ferè Ordinationes & Regulæ Religiosæ, & remouentur omnino omnia impedimenta perfectionis, & ingressus Dei in animam, ad eam donis ac virtutibus suis cœlestibus ditandam. Ideoque cùm sponsa dixisset, quod eius manus ac digiti pleni essent myrrha probatissima, statim subiunxit: se d *pessulum ostij sui aperuisse dilecto suo*, vt ingrederetur. Quodnam autem hoc est pessulum nisi quæuis inordinata ad creaturam affectio, & quodlibet vitium siue passio animæ infixa? Si est in re graui, est ferreum repagulum; si autem in re leui, etiamsi tantum sit aliqua imperfectio contra Regulam sponte admissa, aut etiam in voluntate radicata: est verè pessulus, quo clauditur porta cordis, ne cœlestis sponsus ad illud ingrediatur; vt possideat, & Diuinorum donorum plenitudine ditet. Huiusmodi autem pessuli, & obices non remouentur, nisi manibus ac digitis myrrha mortificationis inunctis: quæ rectà tendit contra illos, vt remoueat. Nec sufficit quæuis myrrha, sed opus est *probatissima*, & purissima: non enim remouentur huiusmodi impedimenta, sola externa mortificatione, aut propter vanitatem, aut impetum propriæ voluntatis; sed tali, quæ fiat pura intentione DEO placendi; & à se euellendi quicquid illi displicet. Sit itaque præcipuum nostrum studium, exercere nos in his mortificationis gradibus, vt paulatim explicabuntur: nobis persuadentes, hanc curam esse quasi summam omnium. Delitiæ enim, & fauores cœlestes sequuntur benè mortificatos, etiam cùm illos non quærunt; fugiunt verò immortificatos, etiamsi maximè illos quærant. Hi enim sunt quasi montes Gelboe, quos Dominus pertransit, nec visitat, nec rorem, nec pluuiam cœlestem eis dat: ac proindè nec sunt agri primitiarum, nec vllos proferunt fructus; sicut Religiosi primi, quos imitantur mortificati: ac

d *Cant. 5. 6.*

propte-

propterea Dominus eos visitat, cœlestesque benedictiones eis indulget, ac fœcundos reddit in operibus sanctis.

CAPVT VI.

Perfectio Ex Mortificatione Inordinati amoris ad parentes & cognatos.

Carnalis Amor Erga Cognatos & amicos, & nominatim erga parentes & fratres, vtpote nobis maximè coniunctos, fuit omnium hostium nostrorum infensissimus, qui nos retardabat ab ingressu Religionis, & audienda vocatione Diuina: quem tamen vicimus illa die, qua cōstituimus, ac decreuimus illos relinquere, vtentes medijs superiùs positis. Sed quoniam amor hic est nostris visceribus ita infixus, nobisque connaturalis, solet post tempus aliquod reuirescere, adhibente illum Dæmone tanquam instrumentum & medium ad conturbandum Religiosum; eumque aut reducendum ad seculum, aut inquietum & inutilem in Religione reddendum. Quod efficit (vt ait S. Basilius) progrediendo per hos gradus. *Tract. 5. c. 3.* *De Const. Monast. c. 21. & Reg. 22. ex fusis.*

Primvm memoriam eius turbat varijs imaginibus & cogitationibus rerum ad parentes & amicos spectantium, vitæ scilicet, sanitatis, bonorum temporalium, negotiorum, & litium; & rationum ac viarum, quibus iuuari possunt, aut in rebus suis retardari. Quibus cogitationibus dant aditum contra præceptum Domini, dicentis: a *Audi filia, & inclina aurem tuam & obliuiscere populum tuum, & domum patris tui.* Et quoniam Dæmon est valde sagax, obseruat commodam opportunitatem ad tales cogitationes suggerendas: quale est tempus otij, pigritiæ, ac tepiditatis spiritualis: proprium enim est tepidorum, & otiosorum recreare se cogitationibus carni iucundis, vt solatium aliquod inde habeant. Ex hoc gradu deducit illos Dæmon ad *alterum*, excitans in eis desideria aliquid sciendi de eis & eorum rebus: ideoque excitat in eis voluntatem scribendi, & literas ab eis accipiendi: vt ex acceptis gaudeant; & non acceptis tristentur: eosque vrget, vt ex patria venientes, de eorum rebus interrogent; & alios, qui informationem aliquam, quam ipsi desiderant, dare possint. Postea inijcit illis desideria eundi ad eos visitandos, aut vt ab eis visitentur; & manendi in propria patria, vbi frequenter possent eos videre & alloqui. Et in hunc finem omnia adhibet media, quæ carnalis amor facilè adinuenit, colorem obducendo & pallium pietatis, aut subueniendi temporalibus aut spiritualibus eorum

1. (margin, beside "Primvm")
a Ps. 44. 11.
2. (margin, beside "alterum")
3. (margin, beside "Postea")

b 1.Thi. 5. 8. necesitatibus: adferens ad hoc persuadendum illud Apostoli: b *si quis suorum, & maximè domesticorum curam non habet, fidem negauit, & est infideli deterior.*

4. CVMQVE Dæmon talem Religiosum iam in suis digitis habet, efficit (ait S. Basilius) vt sensim det locũ in se eisdem mundanis affectibus, quos illi habẽt: vt scil. ex eorũ prosperitatibus gaudeat; ex aduersitatibus tristetur; amet amicos, qui illis benefaciũt; oderit verò inimicos, qui faciũt malè: cum tamen præceptum sit diligendi omnes. Fauet fauentibus eis, etiamsi indigni sint: & hoc nomine præscriptum iustitiæ ordinem transgreditur. gaudet de eorum commodis, officijs, & incrementis ac promotionibus, etiamsi minus rectè obtentis; quæritque modos eas approbandi, & stabiliendi; induit denique ac recipit affectus omnes mundanos, quibus priùs se exuerat. Et hinc fit, inquit, vt veluti statua sit Monachus: quæ solam figuram Monachi circumferat, quæ nusquam virtutibus sit animata: quia non habet nisi externum habitum, quo tegit carnale suum cor, & mundanum, simile ei, quod habent ipsi seculares: ad quorum partes iam ipse affectu transijt, nec procul est, vt etiam effectu & reipsa transeat. Qui enim corde redijt in AEgyptum: propè est, vt pro meritis à Deo deseratur, & ita opere ipso redeat: & qui respexit retrò ad ea, quæ in Sodomis reliquit, non mirum erit, (vt supra est dictum) si vertatur in statuam salis; & vt in eo impleantur tremendæ illæ minæ Apocalypsis: c *Vtinam frigidus esses aut calidus: sed quia tepidus es, & nec frigidus nec calidus, incipiam te euomere ex ore meo.* quasi nominatim tali Religioso dixisset: vtinam sicut seculares non fuisses professus perfectionem; aut cum feruore in Religione eam profitereris. Sed quoniam instar aquæ tepidæ, vtriusque partem aliquam habes: nam professione es Religiosus, vita verò secularis: permittam, te abire ex domo mea: quia dignus non es, qui in ea permaneas. Similiter locum habet & in tali Religioso impletur, quod refert Cassianus euenisse Sancto Antonio, cum quodam Monacho valde tutum se existimante, cum ad suos cognatos rediret: qui cùm interrogaretur an de felicitate illorum gauderet, de aduersitate autem tristaretur: & fassus esset se his varietatibus affici. Sanctus Antonius replicauit, ac dixit: Noueris igitur: te in futuro seculo in sorte eorum computandum, de quorum prosperitate, aut aduersitate lætaris; aut tristaris in hac vita. Et hic modus conuersationis, qui indies ex variorum euentuum mutatione te inquietum & vacillantem reddit, summerget non aduertentem, in rebus terrenis: iuxta illud Prophetæ:

Trac 5. c. 7.
c Apo. 3. 15.
Coll. 24. c. 11

d Ose. 7. 9. d *comederunt alieni robur eius, & ipse nesciuit.*

§. 1.

Ad Haec adeò ingentia damna auertenda, eorumque radicem euellendam affert S. Basilius efficaces valde rationes & remedia, quæ tendunt ad mortificandum cum magna perfectione inordinatum hunc amorem: quorum summam collegit noster P. S. Ignatius in quadam Regula dicens: vnicuique eorum, qui Societatem ingrediuntur, curandum est, vt omnem carnis affectum erga sanguine iunctos exuat, ac illum in Spiritualem conuertat, eosque diligat eo solùm amore, quem ordinata charitas exigit, vt qui mundo, ac proprio amori mortuus, Christo Domino nostro soli viuit, eumque loco parentum, fratrum, & rerum omnium habet. *Reg. 8. summarij ex c. 4 Examin.*

1\. Hinc deducemus omnes huius detrimenti radices, earumque remedia. Et *primum* sit, vt Religiosus persuadeat sibi: se per vota sua mortuum esse mundo; nec solum mortuum, sed etiam crucifixum: ac proinde tanquam mortuus esse debet omnibus mundi hominibus. Et cùm parentes & cognati, quamdiu vitam non mutant, fiuntque Religiosi, sint mundi huius ciues: debet eos fugere sicut ipsummet mũdum. Et ita Christus Dominus noster semel dixit quibusdam suis cognatis: (quos Euangelium fratres eius vocat, eique aduersabantur) a *non potest mundus odisse vos: me autem odit.* Et eam ob causam noluit cum eis ascendere in templum Ierusalem: (postea tamen ascendit cum suis discipulis) eis significans, quòd à partibus mundi starent: ac propterea mũdus eos diligeret; sed ipse eiusque discipuli non essent ex mũdo: ac propterea mundus eos odisset. Cùm igitur ipsi ei aduersarẽtur, noluit eos habere socios in ascensu ad templum; sed suos discipulos, qui erant ipsi conformes. Hac S. Basilij ratione reijci debent cognatorum rationes: cùm absq; causa impellũt nos, vt illorũ negotijs nos immisceamus. Quemadmodum fecit S. quidam Abbas nomine Apollo, de quo refert Cassianus, quòd cũ esset in cella sua reclusus; accederetque frater eius, ac peteret, vt inde exiret, ac iuuaret extrahere bouem ex quodam luto, in quo hæsitabat: ei S. Abbas respondit, vt vocaret ad id tertium fratrem, quẽ habuerant. Et cum is, qui aderat, respondisset: iam ante quindecim annos illum obijsse; ideoque impossibile esse è sepulchro eum educere: tunc Sanctus replicauit: ego autẽ à viginti iam annis mortuus sum, & in hac cella sepultus propter amorem Christi, qui vult, vt non me immisceam, ne quidem b *sepeliendis meis parẽtibus*: quemadmodum enim mortuus non se inserit rebus viuentiũ, nec sciendis nec expediendis: ita Religiosus verè iam mortuus mundo, meritò se excusat, ne inaniter immisceat se rebus & negotijs eorum, qui sunt pars mundi, à quo Religiosi sunt disiuncti. *a Ioan. 7. 7. c. 15. 18.* *Coll 24. c 9* *b Mat. 8 22.*

2\. Hinc secunda deducenda est ratio valdè efficax ad eundem finẽ: nam Religiosus, quòd sit mũdo mortuus, id est, vt vitã quandã nouam instituat,

omnibus,quę in mundo sunt superiorem:ideoque nouos Patres,nouos fratres,Ciuitatē nouam,habitum & conuersationem nouā accepit:in omnibus enim debet esse homo nouus,exutus iā operibus veteris hominis: cederetq; illi male,quòd ad vetera rediret, quæ deseruit: ad conuersandū scil. cū Patribus & amicis antiquis;& ad antiquā, quā cū eis habere cōsueuerat, cōuersationē.Huc respicit insigne illud Saluatoris respōsum ad quendā suū discipulū quē vocabat,vt ipsum sequeretur:qui cū dixisset:c *Domine permitte mihi primū ire & sepelire patrē meū.Ipse Iesus dixit ei: sine vt mortui sepeliāt mortuos suos:tu autē vade, & annuntia regnū Dei.*Quasi ei dixisset:seculares viuūt mūdo & carni,sed sunt spiritui mortui:tu cōtrà mortuus es mūdo & carni,sed spiritu viuis Deo: illi sunt ex Ciuitate mortuorū : eorū.n. vita potiùs mors dicenda est:tu es ex Ciuitate viuentium:quia mors tua potiùs meretur nomen vitæ. Quamobrem sine,mortuos attendere, vt mortuos suos curent: hoc est,seculares curent negotia secularia:nec tu te immisceas eis : sed veni sequere me,impendens te operibus regni mei proprijs. Et (vt perpendit S. Basilius)neque ad punctum quidem temporis ab ipso seiungi permisit, vt se immisceret in rem,quam seculares poterant expedire. vt hinc Religiosi, qui sunt eius discipuli,intelligant:se iam non esse de hoc mundo inferiori; sed spiritu translatos esse ad mundum alium,hoc superiorem. Cuius contrarium si fiat,id verè est retrocedere. Vnde cuidam alteri discipulo volenti redire in domum suam, vt quasi illam lustraret, vt posset illi renuntiare,audiuit tremendum illud verbum : d *nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retrò, aptus est regno Dei* Iure optimo possemus dicere implicanti se huiusmodi occupationibus carnis & sanguinis, quod Sanctus Hieronymus in alia occasione dixit : Quid agis in mundo , qui maior es seculo? Et quod dixit Sanctus Augustinus : cùm cœperimus esse sæculo maiores : nulla sæculi cupiditas progressum & cursum nostrum retardet.

c Luc 9. 59.
d Luc 9.62.
Epist. 2.
serm 2 de omnibus S.

5. PRAETEREA nunquam pax ineunda est cum hostibus quamdiu pugnandi durat occasio:esset enim pax ficta,& causa amittendi victoriā. Hanc pugnam instituit iam Religiosus cum suis parentibus & cognatis, vt impleret quod dixit Christus Dominus:e *nolite arbitrari, quia pacem venerim mittere in terram: non veni pacem mittere,sed gladium & separationem. Veni enim separare hominem aduersus patrem suum,& filiam aduersus matrem suam : & inimici hominis domestici eius.* Cur ergo vult pacem inire cum illis ; & sese immiscere & implicare cum ijs, quos habet hostes suæ perfectionis, & salutis? Si se ab eis separauit, vt Christo meliùs seruiret: cur ad eos redit, qui ipsum separabunt à Christo. Si gladius verbi Dei ipsum diuisit, & separauit à suis parentibus;eiusque corde euulsit inordinatū, quem ad eos habebat amorē:cur non sanctā hanc diuisionē & separationē cōseruabit? ex

e Mat 10.34. Luc. 12 51.

qua pax hæc & vnio cum Christo Saluatore suo dependet? qui etiam dixit: f *Qui amat patrem aut matrem plus quàm me, nō est me dignus.* Plus eos amat, quā Christum, qui eum relinquit, vt eis placeat: qui tamen eos reliquerat, vt Christo placeret. Quod si minus eos amat quàm Christum, semper quod Christi est, præferri debet ei, quod ad illos spectat: Quod vt magis vrgeret, cùm dixisset. g *Si quis venit ad me & non odit patrem suum & matrem,* adiecit: *adhuc autem & animam suam; nō potest meus esse discipulus.* Cùm igitur iam Christi scholam sis ingressus: cur non odis patrem & matrem sancto hoc odio, quod carnalem omnem amorem & imperfectum expellit ex corde? Qui alterum odit: nec visitare illum vult, nec videre, nec audire, nec alloqui, nec literas eius accipere, aut aliqua noua siue nuntium de eis habere: nec gaudet de prosperitate eorum, nec subsidium præbet in aduersis, nec vellet eius meminisse; sed obliuisci, & ex memoria sua omninò abolere, atque si mortuus iam esset ad omnia, quæ illum contingunt. Si itaque tuos parentes odio hoc sancto prosequeris: omnia hæc quantum in te est, erga illos efficies in eo gradu, quo aliter faciens, impedireris, quo minus esses perfectus Christi discipulus: ad hoc enim ad Christi scholam peruenisti. Si eruisti tibi oculum, abscidisti pedem, & manum, qui te scandalizabant: cur vis iterum recipere, tibique coniungere: siquidem non minus te nunc scandalizabit, quam antea? Maneant itaque illi in suo loco, & tu consiste in tuo: & sic sine scandalo poteris progredi in obsequio Christi.

f *Mat.10.37.*

g *Luc.14.26*

4. Memor etiam esto, quid Moyses dixerit declarans perfectionem antiquorum Leuitarum: h *Qui dixit patri suo & matri suæ: nescio vos; & fratribus suis: ignoro vos; & nescierunt filios suos. Hi custodierunt eloquium tuum, Domine, & pactum tuum seruauerunt.* Cùm igitur votis tuis sis obstrictus, implere verbum, quod promisisti Deo; & fidelis esse pacto, quod cum illo inijsti, sequendi ipsum cum perfectione: necesse est non ampliùs cognoscere parentes tuos, nec maiorem amorem aut memoriam eorum seruare, quàm eorum, quos nunquam nouisti: in eo quod ad tua vota Regulasque seruandas est necessarium. Vocatus es, vt Christum verè agnoscas, & familiaritatem cum eo ineas: necesse igitur est renuntiare familiaritati cum eis, qui hanc Christi notitiam, & cum eo communicationem impediunt. Nam (vt ait S. Gregorius) "ille desiderat familiariter agnoscere Dominum; qui ob eius amorem ignorat, quos carnaliter agnoscebat: non enim sine graui detrimento scientia Dei minuitur, si cum carnis notitia coniungatur: & qui optat intime vniri communi omnium patri: retrahere se debet à carnalibus parentibus: memor illius; quod Psalmista dixit: i *Obliuiscere populum tuum, & domum patris tui. Et concupiscet Rex decorem tuum: quoniam ipse est Dominus Deus tuus.* Magna perfectio est non solùm deserere domum patris sui; sed etiam eius obliuisci, & planè horrere: siquidem post hoc tanta accedit virtutum pulchritudo,

h *Deu.33.9.*

Lib.7 mor.

i *Psal.44.11*

quæ sufficit, vt Rex cœlestis illam concupiscat, seseque offerat eam habenti, vt eius sit Deus ac Dominus cum speciali cura & amore: sicut parens curam
5. gerit filiæ suæ; & sponsus sponsæ suæ. Huc accedit præclarum illud
k Matt. 23. 9. mandatum Christi Domini ad suos Apostolos dicentis: k *Patrem nolite vocare vobis super terram: vnus est enim Pater vester, qui in cœlis est.* In quibus verbis duas res valde notandas proponit. Prima est, vt ita exactè amorem & memoriam parentum carnalium deponant, vt nec eorum nomen ore suo proferant. Cuius rei adeò rarum nobis reliquit exemplum: vt in toto sacro Euangelio non inueniatur quod Virginem Sanctissimam Matrem suam nomine matris compellauerit: sed tantum mulieris: vt ostenderet, quàm esset auulsus à nimio naturali amore filiorum erga matres. Et cum ipsa mater
l Luc. 2. 48. cum in templo inueniens diceret: l *Pater tuus & ego dolentes quærebamus te:* ipse quasi extraneum, & alienum reputans nomen Patris, respondit nomen illud reijciens: *Quid est, quòd me quærebatis: nesciebatis, quia in ijs, quæ Patris mei sunt, oportet me esse?* ita insinuans, se non habere Patrem in terra; sed in cœlo: in cuius seruitio sese occupabat. Et iterum, cùm ei diceretur: mater tua & fratres tui quærunt te, respondit extendens manum in discipulos suos:
m Matt. 12. 48. m *ecce mater mea, & fratres mei. Quicunque enim fecerit voluntatem Patris mei, qui in cœlis est: ipse meus frater, & soror, & mater est.* Qua sententiâ sensum suum confirmauit, quod non tanti faceret cognationem carnalem, atque Spiritualem. cuius fundamentum est, quòd quis sit eius discipulus, & faciat
Reg. 33. ex Fusis. Dei voluntatem; quod potest esse omnibus commune. Ex quo infert sanctus Basilius: hoc verbum *meum & tuum* non debere vsurpari in Religione, etiam cùm nominantur Patres, aut fratres: nam in ea omnia debent esse
In Examin. c. 4. §. 7 In Declar. litera C. communia. Et N. P. S. Ignatius in Examine siue Instructione, quam pro Nouitijs instituit, ita loquitur: vt loquendi modus, sentiendi modum iuuet: Sanctum est consilium, vt assuescant non dicere, quòd parentes vel fratres habeant; sed quòd habebant, &c. præ se ferendo, se id non habere, quod, vt Christum omnium rerum loco habeant, reliquerunt.
In hist. Lausiaca c. 41. Et Palladius de S. Monacho Euagrio refert, quòd cuidam dicenti, ipsius Patrem esse mortuum, respondit: noli blasphemare, nec ita loquaris: pater enim meus est immortalis. eo responso insinuans, se non alium Pa-
6. trem in terra agnoscere, quàm Deum. Et hoc secundum est, quod Chri-
n Matt. 23. 9 stus Dominus noster Apostolis suis dixit: *vnus est Pater vester, qui in cœlis est.* Quod magis propriè conuenit Religiosis, Apostolicam sequentibus vitam; & carnales deserentibus Patres, vt Deum tanquam specialem Patrem recipiant. qui singulari protectione ac prouidentia officium hoc erga illos præstat, multò exactiùs quàm erga alios iustos: sic enim implet pro-
o Matt. 19 29. missionem suam de reddendo centuplo o *relinquenti Patrem suum, & matrem suam:* quia tunc succedit ipsemet Dominus in locum Patris & ma-

tris,

tris,excedens millies parentes terrenos,vt supra est dictum. Si enim Dauid dixit: p *Pater meus & mater mea dereliquerunt me: Dominus autem assumpsit me*: Quanto amplius suscipiet & proteget eos, qui non expectarunt, vt parentes eos relinquerent; sed ipsimet eos dereliquerunt: vt reciperét se sub alas sui Saluatoris? Et si Isaias Deo dicit: q *tu Pater noster, & Abraham nesciuit nos, & Israel ignorauit nos*: quanto magis eorum erit pater, qui ipsi nolunt patres suos agnoscere, vt solum ipsum patrem agnoscant? erga eosdem adimplet Deus eminenter, quod per eundé Prophetã dixerat, quòd r *portaret eos in vtero suo, & gestaret* in suis visceribus. *Et vsq; ad senectam, & vsq; ad canos eos ita portaret*, vt vicem obiret domus, cellæ, lecticæ, ac tentorij, rerumque omnium: quia omnes in ipso habent. Ex quo fit, vt Religiosus quicquid amoris erga suos parentes habebat, conuertere debeat in amorem Patris sui cælestis: nec solum amore, quo omnes Christiani tenentur; sed alio affectu centies ac millies teneriori, affectuoso, & efficaci, quàm ille fuerit: quo carnales parentes diligebat, in quorum locum ipsum CHRISTVM in Patrem accepit.

p *Psa.26.10*

q *Isa.63.16.*

r *C.46.4.*

CAPVT VII.

Res Particulares In Quibus Exerceri *debet mortificatio amoris erga cognatos; & quis modus eos amandi.*

EX Dictis in proximo capite sumere debent Religiosi arma quibus sese à tentationibus defendant, quas caro & sanguis adfert, vt eos retrahat ad amorem eius, quod semel reliquerunt: apponentes securim ad radicem earum; vt memoriam & inutilem solicitudinem deponant rerum omnium, quæ ad parentes suos spectant. Nam (vt sanctus Basilius dixit) magnum est perfectionis impedimentum recordatio vitæ superioris, & personarum ac rerum quas in ea deseruerunt. Et donec Sancto quodam earum odio ex memoria deleantur, non est securitas, neque plena perfectio: vt Religiosus (ait S. Bernardus) sit similis Melchisedech, de cuius Patre & matre nulla est memoria in mundo.

Reg. 12 ex Fusis.

In specul. monachorũ.

1. Hoc ostendendum est in primis, deponendo omnem curam, aliquid de illis cognoscendi, illis scribendi, aut literas ab eis accipiendi: dicentes cum Apostolo a *non iudicaui me scire aliquid inter vos, nisi Iesum Christum, & hũc* a *1.Cor.2.2.*

crucifixum. Huius recordor, reliquorum omnium obliuiscor: nec volo memoriam meam illis occupari. Quod si quæ literæ ex patria ad eum mittantur, imitetur saltem affectu & desiderio, quod fecit Monachus ille, de quo refert Cassianus: quòd, cùm per quindecim annos valde fuisset collectus, tandem accepit magnum cumulum literarum à parentibus & amicis suis. & antequam eas aperiret, sic intra se cœpit cogitare: quot cogitationes in me excitabuntur lectione harum literarum, quæ me vel ad inanem lætitiam, vel ad inutilem tristitiam prouocent? quamdiu memoria eorum, qui literas scripserunt, quietem turbabit orationis & contemplationis meæ? Et quando tandem cessabit turbatio spiritus mei, & quietem eius recuperabo, quam habebam, si aditum præbuero cogitationibus ac desiderijs, quæ incident videndi, alloquendi, quos iamdiu reliqueram? Certè parum mihi profuerit, qui illos corpore reliquerim, si corde & cogitatione apud illos maneo. His considerationibus decreuit fasciculum illum nō aperire, sed ita occlusum proijcere in ignem, dicens: istuc ibitis cogitationes de patria mea omnes, istic comburemini: ne me cogatis rerum meminisse, quas dudum fugi. Simile quid fecit N.P.S. Ignatius alia occasione: Et multæ esse possunt, in quibus esset actus valdè heroicus idem facere. Siquidem, S. Hieronymo teste, purus amor nec literas admittit, nec dulces scedas, nec munera, aut donaria mollia.

Lib. 5. c. 32.

S. Bern ser. 61. ad soror.

2. DEINDE ostendenda est hæc auulsio in eo, quod propensio ac desideriū eos visitandi & alloquendi planè deponatur, nec solum facultas ad id petenda non est, sed, quantum in se erit, potius repugnandum: solatium suum in eo solo ponens, quod ipsi incumbit, sicut S. Apostolus, qui de seipso dixit, b *cùm placuit ei, qui me segregauit ex vtero matris meæ, & vocauit per gratiam suam: continuò non acquieui carni & sanguini:* Sed ad id ad quod eram vocatus attendi. Cogitet itaque Religiosus, se mortuum esse parentibus suis, & parentes ipsi; & se mundo crucifixum, & mundum ipsi: & cùm in vita sit mortuus; ne faciat, cum spiritus detrimento, quod post mortem facere non posset. Nam (vt S. Thomas ait) ciuilis mors suæ Professionis, illum ab omni cura parentum excusat.

b *Galat. 1. 15.*

2. 2. q. 101. a. 4. ad 4. & q. 189 ar. 6.

3. ET HINC sequitur *tertium,* in quo hæc separatio est ostendenda, vt scilicet omnes curas, & temporalia parentum & cognatorum negotia à se abijciat, dicens cum Christo Domino nostro: c *in ijs quæ Patris mei sunt, oportet me esse:* hoc est, nolo occupari alijs rebus, quam Dei: qui est vnicus Pater meus. Quod si carnales parentes obiecerint, ipsum teneri illos diligere, respondeat: se magis teneri ad Christum amandum, qui est præstantior Pater, ipsique dicit: d *qui amat patrem aut matrem plus quam me: non est me dignus:* & simul cum S. Ambrosio dicat: tempus amandi & tempus odio habendi: diligam vos in eo quod est Christo conforme; oderim verò quando me ab eius obsequio

c *Luc. 2. 49.*

d *Mat 10. 37.* *Serm 15. in Psal. 118.*

ſequio retrahere voluerîtis. quod ſi obiecerint, teneri cum ipſis obedire; reſpondeat cum S. Petro: c *Obedire oportet Deo magis quàm hominibus*. Et vt S. Bernardus dixit: ſolus ipſe Deus in cauſa eſt, cur non obediamus parentibus, cùm nos ad Religionem vocat; & idem eſt cauſa, ne ad eorum voluntatem deſcendamus, cum detrimento Religionis. Quod ſi conquerantur, dicantque: eſſe crudele, illos contriſtare: reſpondeat cum ſancto Hieronymo: Si triſtatur parens: Chriſtus lætatur; ſi, qui ſunt cognati, plangunt: Angeli lætantur & cantant. Nolo Chriſtum Dominum eiuſq; Angelos contriſtare, vt parentes & amicos exhilarem. Quod ſi etiam pro ſe adferant, ſe indigere ipſorum operâ; eſſeque quoddam genus fidem abnegandi, eos deſerere: reſpondeat cum ſancto Baſilio: Apoſtoli ſententiam pertinere ad viuentes; non verò ad mortuos. Hi enim liberi iam ſunt à cura domeſticorum, cùm alij ſint, qui eam curam gerant. Quod ſi replicent, vt ſaltem accedas ad mortem parentis, & eius funus: reſpondeas cum ſancto Chryſoſtomo, Chriſtum id prohibuiſſe cuidam ſuo diſcipulo. Nam poſt funus aperietur teſtamentum, & agendum de mandādis executioni ijs, quæ in eo ſunt præſcripta de legatis, de bonorum temporalium diſtributione; & ſic immiſceretur in mille alias curas: & negotia huius mundi eius ſunt conditionis, vt vnum alterum trahat; & hoc alia multa. Quare cum Religioſus vnum ſuſcipit expediendum, ſenſim inſerit ſe & intricat reliquis omnibus: nec minùs conqueruntur parentes, ſi vel vltimum negligat expedire; quàm ſi primum prætermiſiſſet. Quare expedit potius omnia relinquere. Ne eueniat quod aſſerit Iſidorus: quod multi Monachi propter amorem parentum ſeſe implicant non ſolum curis terrenis, ſed etiam litibus apud tribunalia: & propter temporalem amicorum ſuorum ſalutem, iacturam faciunt animarum ſuarum; & propter commoditatem cognatorum recedunt ipſi ab amore Chriſti.

c *Act* 5.29. *Epiſt.* 111. *Epiſt. ad Furiam Matronam.* *C.*21.*cit.* *Homil.* 28.*in Matth.* *Apud S. Bonauent. lib.*1. *Pharet. c.*32. *& lib.*3.*c.*27

NON TAMEN exiſtimandum eſt, propter ea quæ diximus, velle nos aliquid contra præceptum naturale amandi & honorandi parentes: vnum enim præceptum non poteſt alteri eſſe contrarium; nec vna virtus alteri aduerſari; licet maior exaltet minorem, & amor charitatis amorem naturæ perficiat. Et qui dixit, vt odio habeamus parentes, non voluit (vt S. Gregorius explicat) hoc mandare: vt mali aliquid illis optemus; ſed vt eos minus quam Chriſtum, & quàm noſtram ſalutem ac perfectionem diligamus: idque non amore inordinato; ſed carnali amore in ſpiritualem commutato: honorando illos (vt ait ſanctus Thomas) more Religioſo, & iuxta noſtrum Statum: orando pro eis, reuerentiam exhibendo, & ſpiritualibus eorum neceſſitatibus, cùm operâ noſtrâ in eis conſtituti indigent, aſſiſtendo: imò etiam in temporalibus, cùm illæ graues ſunt; nec ſunt alij, qui ſubuenire illis poſsint. Id tamen fieri debet cum bona Prælatorum facultate, & purè

S. Tho. 2.2. *q.*101.*a.*4. *Homil.* 37.*in Euangelia.* 2.2.*q.*189.*a.*6.

ob Dei amorem & gloriam; & cum ea decentia, quæ sit Religioni conformis: nam cum eius detrimento nec pedem mouere debet Religiosus in gratiam parentum: siquidem nec pro vita propria tuenda licet detrimentum aliquod in anima pati. Quod confirmat S. Augustinus, dicens: militia Christiana exhortatur nos, vt affectus carnales iugulemus: ita tamen, vt nolit nos esse parentibus nostris ingratos, contemnentes beneficia ab eis accepta. Custodiamus itaque vbique pietatem: hæc enim beneficia suum locum semper obtinent, vbi res maiores nos non obligant. Bonum huius rei exemplum dedit nobis Christus Dominus noster in cruce: vbi pietaté exercuit erga suam matrem & compatiens eius solitudini eam discipulo suo S.Ioanni commendauit: qui loco ipsius curam eius gereret. Non tamé eam vocauit f *matrem*, sed *mulierem*: vt sic perfectioné ostenderet amoris spiritualis, à quo illa cura procedebat. Nec voluit ex cruce descendere, vt illam solaretur: eò quòd pater eius iussisset, in ea mori. Docens Religiosos ita satisfacere obligationi suæ naturali erga parentes, vt non deserant vitam Crucis, in qua Deus illos posuit: nec feruorem spiritûs laxent, facientes per alios, quod iuxta suum statum non possunt facere per seipsos: & ostendentes magnam suam constantiam & animi fortitudinem, neque hanc ob causam emollescant. Meminerint (vt supra cum S.Gregorio diximus) se debere esse sicut illæ g *vaccæ, quæ arcam testamenti* vehebant, quas amor filiorum *mugire* faciebat, non tamen retrocedere, nec ab inuicem separari; sed semper coniunctæ *ibant in directum per viam quæ ducebat Bethsames*, Religiosi enim ob naturalem amoré parentum & cognatorum non solum nõ debent retrocedere, vt quæ reliquerunt recipiant, etiamsi illis hoc valde sit graue; sed neque debent seiungi aut discordiam aliquam propter hanc causam inter se habere; nec flectere viam suæ Professionis; aut voluntatem Superioris, vt eam ad suam trahant; nec sistere in progressu & feruore suorum exercitiorum: sed semper cum magna mutua animorum coniunctione debent in eis progredi, dirigentes iter suum in Bethsames, quod significat domum solis, ad obtinendam perseuerantiam in excelsa & perfecta vita, quam profitentur. Nam de iusto dicitur h *homo Sanctus in sapientia manet sicut Sol*; & semper progreditur in die & cum luce: detestatur enim tenebras & tricas in suis negotijs.

Vide S. Bon. lib 13. Ibat rei c.27.

f Ioan.19 26

g 1 Re.6.12. Lib.7.c 14.

h Ect 27.12.

Ex QVO apparet, quòd negotia cognatorum nullus Religiosorum aggredi debeat proprio suo iudicio: quia facilè potest existimare, amorem naturalem & passionem siue affectum, qui illum comitatur, obscurare iudicium rationis: ne rectè iudicet de necessitate ad ea attendendi: & sæpe necessariam iudicabit suam præsentiam, cùm reuera non sit; sed possit ei negotio per tertiam personam subueniri. Ne igitur in hoc decipiatur, præstat, id committere iudicio & consilio virorum sapien-

tum,

tum, & qui non laborant aliqua passione: & præcipue rem totam committere Prælatis, per quos Deus ipsum gubernet, suamque voluntatem absque deceptione per eos manifestet. Propterea enim competit Religioni, quod sit *domus Solis*: in qua agitur cum claritate, tam ex parte subditi, quam Superioris. Alter enim libenter quærit clarè cognoscere Dei voluntatem; & alter eandem manifestare: quò omnia iuxta illam fiant. Et quoniam Sathanas transfigurans se in Angelum lucis, decipere solet Religiosos zelosos, vt cupiant ire in patriam, consanguineos & amicos visitatum, cum aliqua spe eorum profectum promouendi, & in rebus ad salutem pertinentibus eos iuuandi: neque in his tamen duci debet Religiosus, iudicio proprio: & potius ex parte sua existimare debet, certiùs fore proprium detrimentum, quam aliorum commodum: aut (vt Cassianus ait) si quem fructum in alijs fecerit, fore cum maiori iactura sua: nam potentiores & efficaciores solere esse parentes ad filios post se trahendos, quàm sint filij ad trahendos parentes. Nam CHRISTVS Dominus noster, quamuis tantus esset prædicator, & Propheta; parum tamen fructum inter suos effecit: qui ipsum contemnentes, etiam audire dedignabantur, & scandalizabantur in eo: quare ipse dixit: i *non est Propheta sine honore, nisi in patria sua, & in domo sua*, k *& in cognatione sua*. Et cùm in alijs locis multa edidisset miracula: *ibi tamen non fecit virtutes multas propter incredulitatem eorum*. Si igitur hoc euenit CHRISTO Domino nostro, qui nihil nisi cœlestis sui patris honorem quærebat: quid non potest vereri carnalis homo, qui inter suos cognatos cupit aliquam authoritatem habere, & in honore apud eos esse? facilè credi potest, eum non egregia & magna prodigia facturum, non solùm ex parte ipsorum ciuium qui huiusmodi conterraneos minoris faciunt sed etiam ex parte sui: qui honorem aliquem ambiens, obicem apponit fructui, qui ex verbo suo poterat expectari. Committat igitur id totum prouidentiæ diuinæ, nec tale facinus proprio iudicio ac voluntate aggrediatur; sed Prælatorum. Et tunc poterit ire securus, & incumbet Deo, exitus rationem habere.

Coll. 24 c. 3.

i Mat. 13 57.
k Mar. 6 4.

DENIQVE Religiosus adeo viriliter carnalem amorem erga cognatos suos mortificare debet, vt neque ex eorum nobilitate, aut diuitijs euanescat; neque, quòd illi sint ex communi plebe, & pauperes, erubescat: neque iactet honorifica illorum gesta; nec confundatur nimium ex infelicibus eorundem euentis: sed in vtroque casu studeat se in pace, silentio, & cordis quiete conseruare. Et similiter nec humilia suæ Religionis exercitia negligat ex timore, quòd consanguinei ægre ferent: neq; honorifica munia appetat ob illorũ honorẽ; sed in omnibus se gerat tanquã

carni & sanguini mortuum: eum in modum, quo sanctus Iob dicebat: I *Si despectio propinquorum terruit me: & non magis tacui, nec egressus sum ostium*: quasi dixerit: nihili feci quod mei cognati me contemnerent, eò quòd id facerem, quod debebam; neque quòd illi contemnerentur, & nihili fierent: cuius contemptus particeps ego essem: sed in vtroque tacui, sustinui, nec meam quietem amisi: nam hanc in eo solo collocaui, vt placerem Deo: qui verus est Pater meus. O beatum Religiosum, cuius vita (vt sanctus Ioannes Climacus ait) est continua quædam peregrinatio ad veram suam patriam, hoc est, cœlum: qui tanquam bonus peregrinus nihil aliud curat, quàm vt semper progrediatur; nunquam desiderans in patriam suam & carnales parentes redire: hic enim est modus quidam subsistendi, & retrocedendi, sicut fecit vxor Loth: sed semper vlteriùs progreditur, cupiens ad finem peruenire suæ peregrinationis, terram scilicet viuentium: vbi videbit Patrem suum cœlestem, & gaudebit cum suis fratribus, qui sunt ipsi beati: satians & implens sua desideria in æternum.

I Iob. 31. 34.

Grad. 3.

CAPVT VIII.

PERFECTIO RELIGIOSORVM EX MORTIFICATIONE *excessuum in agendo cum secularibus*.

VLTA EX PRAEDICTIS DE AMORE & familiaritate cum cognatis possunt etiam ad alios seculares extendi, filios huius seculi. Sed quoniam multi Religiosi ratione officiorum & spiritualium, aut temporalium muniorum coguntur cum secularibus agere; &, qui non in eremo, sed in locis vbi est hominum frequentia habitant, sæpius coguntur cum eisdem agere, aut ab eis visitari: visum mihi est operæ pretium aliqua documenta proponere circa mortificationem, & cautelam in agendo seruandam, & de perfectione qua id fieri possit, solùm generalibus allatis; particularibus verò reiectis in eos tractatus, quos de huiusmodi ministerijs inferiùs instituemus. Et hinc discere possunt Religiosi ab huiusmodi obligatione expediti summam curam, qua vitare & horrere debent, agere cum secularibus. Seculares dico non eos, qui æquè sunt Deum timentes & viri spirituales, sicut ipsimet Religiosi; sed eos, qui in vita &

Tomo 4.

moribus sunt filij huius seculi, seruantque exactissime eius leges, & mores. Quamuis Anachoretæ, & qui vitam eremiticā profitentur ab vtrisque debeant abstinere, iuxta illud quod vox cœlestis magno illi Arsenio dixit: Fvge, Tace, Et Reqviesce. Fuge scilicet hominum consortium; tace non colloquendo cum eis; & requiesce in interiori cum Deo familiaritate, qui te tutabitur in abscondito faciei suæ, quò nulla peruenit hominum perturbatio.

Solitariae igitur vitæ cultoribus prætermissis, hoc sit *primum* documentum, & fundamentum reliquorum: quod Religiosi, propriæ perfectionis cupidi (quam non debent, propter officium, quo funguntur, cōculcare) nunquam debeant cum secularibus contrahere amicitiam, quæ non sit valde spiritualis, in Deo, & propter Deum, & in bonum animarum eorum; aut ob alios sanctos fines; nec vllum admittant excessum amoris, qui cor eorum occupet, & à rectitudine faciat deflectere. Si enim Christus Dominus noster dixit: a *Qui amat patrem aut matrem plus quàm me, non est me dignus:* etiāsi huiusmodi amor tantùm habeat in ipsa natura fundamentum: quanto ergo minus Religiosus amans aliquem secularem, plus quàm Christum, dignus erit ipso Christo? Et qui quamcunque creaturam plus amat, quàm Creatorem: non est dignus ipso Creatore; nec meretur ab eo amari, nec ad eius familiaritatem, & solatia, ac bona regni ipsius admitti. b *Nolite* (ait Sanctus Iacobus Apostolus) *amici esse seculi huius, ne inimici Dei constituamini.* nam qui seculi filijs adhæret amicitia tantùm exteriori & politica; seculari & profanæ eorum vitæ sese accommodando, statim euadit eis similis; amans, magniq́ue faciens, quod illi amant, & magni faciunt. Et reuocans in memoriam quæ deseruit: eò peruenit, (vt S. Basilius ait) vt pæniteat ea deseruisse; paruique faciat, quæ nunc habet: lapsus in illud vitium quod S. Bernardus, cordis apostasiam appellat: in habitu Religionis cor seculare gerens; & c *corde rediens in Ægyptum*, vnde exiuerat.

1. | a Mat. 10 37 | b Iac. 4. 4. | Reg. 12 ex fusis & de const. Mona. c. 21. | ser 3 in Ps. Qui habitat. | c Act. 7. 39.

Ex Qvo fit, vt Religiosus agens cum secularibus, quantumuis cor suū habeat reformatum: debeat semper præuenire & præmunire sese sancto quodam periculi sui timore, diligenter seruans insigne illud Ecclesiastici consilium, dicentis: d *Sepi aures tuas spinis: & ori tuo facito ostia & seras.* Neque enim libenter audire debes res profanas, & seculares, quas illi loquentur; nec permittere ita intrare per aures tuas, vt cordi tuo adhæreant. Sed cùm non poteris euitare audire, quæ dicentur: ita age, vt quæ per vnam aurem intrant, per aliam exeant: procurando eorum omnino obliuisci. Habeas quoque os tuum & linguam clausam non vno tantùm ostio, sed multis: ostio scilicet prudentiæ, humilitatis, mansuetudinis, & patientiæ; castitatis, & misericordiæ, & similium aliarum virtutum: vt cùm os ad loquendum aperueris, quicquid dixeris sit eis simile & conforme: ita vt nullum proferas

2. | d Eccl. 28 28

verbũ degenerans à virtute; nec fœtorẽ vitij alicuius, aut mundi præferens.
f lib. 3. Dialog. c. 15. Et quantumuis te præmunieris, timendus tibi est lapsus: nam (vt S. Gregorius perpendit) non sine magna causa Propheta Isaias, cùm tantus esset S., cõqueritur, dicens: e *quia vir pollutus labijs ego sum*: redditque rationem, quod *in medio populi polluta labia habentis habitaret*. Est enim difficillimũ, quòd polluta secularium hominum labia & lingua non polluant animam, quam cõtingunt. Assuescimus enim loqui, sicut illi loquuntur. Et multum (inquit) deorsum ducimur, dum locutione continua secularibus admiscemur.

e Isa. 6. 5.

Et qui Religionem ingressus est: f *vt se leuaret super se* per orationem & familiaritatem cum Deo: si nimium cum hominibus conuersetur, vilescit; & seipsum ponit sub se, rediens minus homo, minus Religiosus, & magis secularis. Et quemadmodum dixit S. Ioannes Climacus: sicut impossibile est altero oculo cœlum, altero terram aspicere: ita non potest quis simul familiariter cum Deo agere, & multum cum cognatis & secularibus versari: nam nõ aduertentibus nobis sensim extinguunt ignem deuotionis & compunctionis; & cor ipsum paulatim arescit: & tunc etiam paulatim remouetur seps spinarum ab auribus, & ostia ab ore: delectantur enim audiendo & loquendo de profanis rebus cum profanis, incidentes in illam miseriam quam insinuauit Sapiens, cùm dixit: g *qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea: & qui communicauerit superbo, induet superbiam.* Conseruet itaque vir Religiosus hanc suam sepem & cautelam in auribus & lingua; quod si de rebus profanis agentes, audierit, studeat (vt ait Sanctus Bernardus) talia colloquia dexterè impedire, inferens sermones de Deo, & qui sanctitatem redoleant: reliquos verò perpetuo silentio sepeliat ita, vt nec cogitationem quidem admittat, (vt ait S. Bonauentura) eos domi alijs Religiosis referendi: nam id esset vices agere secularium, & turbare fugientes huiusmodi sermones.

f Thr. 3. 28.

Grad. 3.

g Eccl. 13. 1.

in Formula honest. vitæ De Inform. Nouit. p. 1 c. 24. & Spec. p. 4 c. 5.

3. SED vlteriùs progredi debet perfectio Religiosorum, etiamsi demus, eos ita sese præparare, vt diximus. Nam, quantum in se est, fugere debent nimiam frequentiam in visitandis secularibus, aut in familiaritate cum eis: si authoritatem suam bonumque nomen sartum tectum seruare velint, & fructum aliquem illis adferre. Vt enim S. Basilius ait: etiamsi Religiosus valde sit disciplinæ obseruans: si tamen multum cum secularibus conuersetur, facilè eo peruenit, vt minoris ipse fiat: nam familiaritas nimia, vt vulgò dicitur, adfert contemptum: eò quòd defectum aliquem proprium prodat, cùm nullus in hac vita sit, qui aliquo non laboret: & hoc adfert facilè minorem de eis opinionem: & multò ampliùs de ijs, qui liberiùs, magisque seculariter cum eis agunt: aduertunt enim: sub habitu Religioso viuere mundum, talemque Religiosum esse sicut vnum ex ipsis; qui tamen deberet esse supra ipsos. Ad hæc (vt S. Gregorius Nazianzenus dixit) quod frequenter & facilè cernitur, parui fit, etiamsi sit pulchrum. Ac propterea reliquiæ & piæ

De Const. Monast. c. 7.

Oration. 16

Sanctorum imagines teguntur.& rarò ostenduntur: Ideoque Religiosi, qui sæpè & absque necessitate per plateas, & secularium domos discurrunt, parui fiunt: si autem rarò & iustis de causis id faciant, maiori sunt venerationi. Propterea ait Sanctus Gregorius, scriptura sacra insinuat Prophetam Samuelem rarò iuisse in Ciuitatem, vt vix spiritualis disceret, rarò prodire in publicum: diu verò esse in occulto. vt quò tardiùs aspicitur, deuotiùs veneretur. Estque hoc consilium valde conforme ei, quod spiritus Sanctus suadet, dicens: h *subtrahe pedem tuum de domo proximi tui*, nec frequenter eam adeas: *ne quando satiatus oderit te*. Et i *aduocatus à potentiore*, ne statim accedas & cum accesseris; expedias te, ac *discede: ex hoc enim magis*, ac libentiùs *te aduocabit*. Nemo tamen existimet, nos propter ea, quæ attulimus, damnare frequentes excursiones & visitationes, quando officium id ab aliquo requirit: ac præcipuè cùm spiritualis necessitas proximorum id exigit; nam tunc, si fiant sicut oportet, potiùs ædificant, ac respectum & venerationem augent, ob charitatem & misericordiam, quæ in eis elucet.

Lib. 4 in 1. Reg c. 9. 12.
h Pro. 25. 17
i Eccl. 13. 12.

4. Qvi autem tutior esse cupit in huiusmodi occasionibus, firmiter statuere debet, seruare fideliter quæcũq; sunt in Regulis cõstituta circa huiusmodi cũ secularibus colloquia & côuersationes. Quale esset nõ loqui cum eis domi absq; facultate; nec solos cũ solis loqui, quãdo Regula iubet sanctimoniales habere secũ aliã, quę colloquio assistat; nõ exire absq; facultate ad eos visitãdos; nõ scribere eis literas, neq; ad se scriptas accipere; nec ingerere se negotijs aut votis ipsorum secularibus. Sed quod maximè refert est: huiusmodi facultatem non petere ob propriam voluptatẽ, aut solatium, vbi nulla alia adest necessitas, aut causa legitima. Etsi enim Prælati concedant facultatem, debilitati nostræ annuentes: tunc tamen totum tribuitur propriç nostræ voluntati, quæ seipsam quæsiuit, dum eam facultatem peteret. Qui autem huiusmodi Regulas, etiamsi paruas, negligit aut conculcat: non sentiet singularem fauorem à Deo in rebus magnis.

5. Deniqve qui cum facultate & causa legitima seculares visitat, vel alloquitur: nõ diutiùs cũ eis hærere debet, quã sit necessarium, & expedit ad negotium, quod habet, expediẽdum: ita vt statim atq; fecerit, quod opus erat, redeat ad suũ angulum, & recollectionẽ. Nã aliàs eueniet ei (vt S. Antonius Abbas dixit) quod piscibus diu extra aquã manentibus: & hæc mora, vbi nõ adest necessitas, in causa erit, vt boni sui Propositi obliuiscatur, aut in eo intepescat. Quibus addit S. Basilius, postquam alia ad hoc propositum consilia & monita posuisset: quando ex necessitate iueris extra monasterium, & Deus Dominus noster ita feliciter adfuerit, vt negotiũ tuũ absq; tuo detrimẽto perfeceris, statim redeas, imitatus columbam: quæ, cũ exijsset ex arca, red jt ad eam k *portans ramum oliuæ virentibus folijs in ore suo*: quare & tu gratiam & gloriam Deo reddes ob misericordias in te collatas: persuadens

S. Athan in eius vit & refertur 16. q 1 c. Placuit Ser. de Abdic. rerum.
k Gen. 8. 11.

interim

interim tibi, te in cella tua tutiorem esse: nisi ipsemet Deus per tuos Prælatos exire inde iubeat: tunc enim Dei protectio cellæ officium obit. Nam securitatem non tam angulus dat, quàm Diuina protectio: quæ nunquam negatur ijs, qui siue tacent, siue loquantur; siue exeant, siue redeant: non seipsos quærunt, sed Dei gloriam, & illi placere.

NON potest tamen negari: quin ad prædicta omnia seruanda summè conferat continuus vsus linguam mortificandi: cuius necessitatem adeò exaggerat S. Iacobus Apostolus, vt dixerit: l *Si quis putat se Religiosum esse, non refrænans linguam suam, sed seducens cor suum, huius vana est Religio.* Ille autem cor suum seducit, qui laxat linguæ habenas: vt loquatur quicquid cor volet. & hac ratione illud seducit: siquidem per laxam & effrænam linguam euacuatur ac perditur totus spiritus Religionis ac deuotionis, quem antea retinebat; nec ampliùs quid remanet, quàm eius quædam species. Contrà verò qui eam continet, ita vt m *verbo non offendat: hic* (ait idem Apostolus) *perfectus est vir.* Signum enim est, quòd omnes habeat virtutes, quæ illam refrænant; ac terminos ei constituunt, vt vel loquatur vel taceat, quando & sicut expedit. Sed quoniam de hac mortificatione fusiùs egimus in Duce spirituali, complectentes quicquid pertinet ad Religiosos: ibi licebit eis media videre, quibus eam consequantur.

l Iac. 1. 26.

m Cap. 3. 2.

CAPVT IX.

PERFECTIO AMORIS, VNIONIS ET PACIS MVTUÆ inter Religiosos, & excellentia qua quisque alios vt seipsum, & vt Christus eos dilexit amare debet.

VAMVIS CHRISTIANA ET RELIGIOSA PERFECTIO, vt supra est dictum, præcipuè consistat in primo ac nobilissimo actu charitatis, ex quo vota ipsa procedunt: dubium tamen non est, quin eadem valde splendeat inter homines per secundum actum huius supernæ virtutis, amorem scilicet proximorum. Quem Christus Dominus noster tanquam insigne & manifestum indicium suæ scholæ designauit, cum dixit: a *in hoc cognoscent omnes, quia discipuli mei estis: si dilectionem habueritis ad inuicem.* Cùm igitur Religio per excellentiam quandam, sit schola Saluatoris, præcipuum eius insigne etiam erit amor & dilectio, quam ad inuicem habent Religiosi. Cuius naturam ait S. Dionysius esse, vnire

a Ioa. 13. 35.

C 4. de Diu. Nominib.

cor-

corda, se inuicem amantium; & quasi bitumine quodam, eorum animas ita agglutinare: vt cùm sint multæ videantur tamen in voluntatibus esse vna. Hæc vnio inter Religiosos in omnibus illis titulis fundatur, quibus innititur illa, quam omnes iusti habere debent. de quibus fusè egimus in Duce spirituali: accedentibus tamen nouis titulis, ac rationibus, quæ vrgent, vt hæc arctior sit, multoque gloriosior. Omnes enim Religiosi membra sunt b *vnius corporis* mystici, hoc est, propriæ suæ Religionis: omnes sunt *vnus Spiritus per gratiam eiusdem vocationis*, ad eundem finem, & per eadem media tendentis; omnes colligati sunt vinculis eorumdem votorum: vt vnio ipsa & connexio sit perpetua; omnes eundem patrem agnoscunt, non solum vniuersalem omnium, qui est Christus, eiusque Vicarius; sed alium etiam specialem Sanctum scilicet sui Fundatorem; & eos, qui ei in gubernatione succedunt: ac proinde omnes sunt inter se fratres; & quidem fraternitate quadam magis speciali, quàm cæteri iusti; omnes etiam eandem custodiunt Regulam, eundem habent gubernationis modum; gaudent eadem doctrina, & eadem frequentia Sacramentorum; eundem gestant habitum; eidem accumbunt mensæ: & in reliquis cæremonijs rebusque externis maximam habent similitudinem, qua amor ipse & concordia crescunt; omnibus denique idem centuplum in hac vita est promissum: cuius præcipua pars consistit in vnione, pace, & concordia cum gaudio, & admirandis alijs bonis ab ea prouenientibus, vt supra est dictum. Omnes hi tituli & rationes obligant Religiosos: vt in hoc amore & mutua vnione studeant excellere. Nam etiam in eo propria illorum perfectio consistit, iuxta illud Sancti Ioannis: c *si diligamus inuicem, Deus in nobis manet, & charitas eius in nobis perfecta est.* Nam illa est indicium, quòd multum diligamus Deum, cuius bonitatem, ait Sanctus Thomas, esse præcipuum motiuum proximos diligendi. Et propter eandem causam dixit Apostolus: d *Qui diligit proximum, legem impleuit; & plenitudo legis est dilectio. nam dilectio proximi malum non operatur*: & e *charitas non cogitat malum, nec agit perperam.* Et vt Sanctus Chrysostomus perpendit: si omnes diligerent ac diligerentur: nullus alteri irrogaret iniuriam; & omnia mala procul abessent, & ad nomen vsque ignotum esset vitium. Præterea: qui alios diligit, sicut debet; ita, inquit, viuit in terra, quasi esset in cœlo: semper gaudens, summa tranquillitate. in hoc enim bono charitatis omnia bona habet; & per eam innumeras obtinet victorias, & coronas, & inæstimabiles thesauros pacis. Et Sanctus Augustinus nunquam finem imponit recensendis charitatis laudibus; & concludens tandem de ea ait: nihil auditur dulcius, nihil optatur delectabilius, nec vtilius possidetur. Quamobrem dixit Dauid: f *O quam bonum, & quam iucundum habitare fratres in vnum* id autem est proprium Religionis. O pacem eremitarum matrem, cœno-

Tra 4. c. 19.

b Eph. 4. 4.

Trac 3 c 10. & 1. & tra. 4. c. 9 & 10. c 1 Ioa. 4. 12

2. 2 q. 2 a. 1 d Rom 13. 8 10.

e 1. Cor. 13. 4 Hom 32 in epist 2. ad Corinth.

Serm 2. ad Frat in Ere & ser 57 de Verb Domi f Psal. 132. 1

" bitarum patrem, Monachorum fororē, vinculum Patriarcharum, Prophe-
" tarum curum, refugium Apoſtolorum, ſolatium Martyrum, Confeſſorum
" cingulum, & virginum gaudium. O Monache, vix in hac vita rem aliquam
" inuenies, quæ ſimul ſit bona & læta: quam tamen ſi vis inuenire, quære pacem, eamq; amplectere. hoc totum S. Auguſtinus: vt nos ad pacem alliciat, proprium fructum charitatis: quæ excellenter efficit in Religioſis duplicē
22. q. 29. a. vnionem, in qua, teſte S. Thoma, pacis eſſentia conſiſtit: alteram vniuſcuiuſque ſecū: ſubijciendo appetitus rationi, vt ſint concordes, eum in modum,
Tract. 1. c 5. quem ſupra explicuimus. Ex quo altera vnio ſequitur, cum alijs: cū quiſq; ſuam voluntatem alijs accommodat in his, quæ ſunt licita, ac Dei voluntati conformia. Vt autem vtraque ſit vnio perfecta, additur continua mortificatio paſsionum, & internorum affectuum; & renuntiatio rerum externarum: quam adeò profitentur Religioſi. Mortificatione enim deuaſtant & profligant hoſtes, qui pacem oppugnant, & internam vnionem; renuntiatione verò rerum externarum, proſternunt eos, qui exteriùs oppugnant. ſic enim reddūt campum planum & expeditum, quo poſsit fraterna charitas exercere in Religione actus ſuos excellenter; & ſic multò perfectiùs, quàm ſeculares conformantur duplici exemplari amoris proximi: quod indicat E-
Tract. 1. c. 5. uāgelium; & quæ ſuperiùs ſunt fuſiùs declarata. vt quiſque ſcilicet alium amet ſicut ſeipſum; & ſicut ipſe Chriſtus Dominus noſter nos amauit.

PRIMVM enim, quò exemplar eſt perfectiùs; eò res, quæ ei conformatur, & in omnibus coæquatur, erit etiam perfectior. Et quemadmodum Sāctus ſuiipſorum amor, qui exemplar & idæa eſt amoris proximorum, eſt ex parte ipſius ſtatus maiori cum excellentia in Religioſis, quàm in ſecularibus: ita amor ſuorum fratrum, qui per eum menſuratur, erit in eis multò perfectior. Et quemadmodum hic amor in eo conſiſtit; vt illis cupiant & velint bonum, quod ſibiipſis: cùm ſibi optent bona multo excellentiora, quàm ſeculares: efficitur, vt excellentiori amore fratres ſuos diligant, quos talium bonorum participes efficere cupiunt. Et quis dubitet, Religioſum diligere ſeipſum perfectiori amore: ſiquidem cupit ſibi perfectionem Euangelicam, & virtutes in gradu excellentiori, quàm ſeculares: non enim præceptis contenti ſunt, ſed ad ipſa etiam conſilia ſeruanda ſeſe obſtringunt: ac proinde ſibijpſis volunt innumerabilia & excellentia bona ſpiritualia, quæ in ſe includit promiſsio centupli, facta ei, qui propter ipſum Chriſtum rebus omnibus renuntiat: temporalia commutans pro alijs incomparabiliter pretioſioribus, & cum ſingulari pignore vitæ æternæ; &
g Ro. 14. 17. poſſeſsione illius g *regni Dei, quod eſt iuſtitia, pax, & gaudium in ſpiritu Sancto.* Cùm igitur omnia hæc bona velint Religioſi pro ſuis fratribus; & ad ea procuranda valde illos iuuent: certum erit, quòd eos perfectè ſicut ſeipſos diligant. Præterea ſibiipſis cupiunt illud ſummum bonum, vt ſint ma-

gis in-

gis intimi Christi D. N. discipuli,& audiat in eius schola doctrinā suæ maioris perfectionis,eamq; custodiant & magis prope sequatur; & cū maiori excellētia illū imitetur. Et quēadmodum Christus D. N. in doctrina & vita sua ostēdit,se tāti facere amorē,& cōstituit se exēplar eius dicens:h *vt diligeremus nos inuicem,sicut ipse dilexit nos:* ita ipsi contendunt excellere in amore mutuo,eodem modo quo Christus Dominus noster eos dilexit, perfectiùs custodientes ipsius amoris proprietates,quas supra attulimus. h *Ioa.13.34.* *Tract.1 c.5.*

Ex Qvibvs concludo:vitā Religiosam esse perfectissimam quandam multorū amicitiam,diligentium se inuicem sicut seipsos, & sicut Christus illos dilexit:mortificantes sese & renuntiātes internis & externis rebus,quæ possunt illam minuere:in qua eminenter cernitur veritas communiū illorum prouerbiorum:*amicus est alter ego;*& *amicorum omnia sunt communia.* Hæc enim amicitia non fundatur in voluptate, aut emolumento aliquo humano;sed in virtute tantùm;& non in qualibet,sed in præstantissima:quia nullum adest desiderium rerum mutabilium,& periturarum huius mundi. Ac propterea,vt Cassianus dixit,amicitia charitatis est perpetua: de qua dixit Apostolus:i *Charitas nunquam excidit:* innititur enim sanctitati, quæ permanet in æternum. Est quoque amicitia valde intima, vt quæ non sit contenta familiaritate externa;sed transit ad interiora, traijciens omnes suos fratres in viscera sua: quasi eos faciat vnum secum; & seipsum etiam mittens ad eorum interiora,quasi se faciat vnum quid cum illis. Ita vt in seipso omnes aspiciat, & seipsum in omnibus: omnia illorum bona & mala tanquam propria accipiens. Ex quo infert Sanctus Chrysostomus: quòd quemadmodum multi Religiosi per charitatem sunt vnus:ita per eandem charitatis vnionem singuli sunt multi:vnio inquit decem Religiosorum efficit, vt vnus sit decem:nam vnus est in omnibus decē, & oēs decē in vno. Quare vnusquisq; habet viginti manus,viginti oculos;& ita respirat per decem animas.tantā .n. curā quisq; gerit de altero,quantā de seipso.Ideoq; oculi, manus,& pedes omniū decē seruiūt vnicuique. nullus enim contentus est cura suiipsius:sed etiā gerit curā reliquorū. Et quēadmodum dixit Apostolus:k *omnibus omnia fit,vt omnes iuuet.* Ac propterea vnusquisque potest multum: quia potest sicut decē.Quod si vnio est centū Religiosorū:vnusquisque poterit quantū centū possunt.Hæc S.Chrysostomus.Quod etiā possumus ampliùs explicare ex ijs,quæ refert Propheta Ezechiel de quatuor mysticis animalibus:de quib. nūc loquitur,quasi l *de multis;* nūc quasi *de vno*, dicēs *eleuata sunt Cherubin;*& statim addit *ipsum est animal:* ad significandū illa tantam vnionē & similitudinē in rebus omnibus habuisse,vt etiāsi quatuor essēt:tamen omnia essent vnum:& ita multa essēt in vno,vt vnumquodque esset in multis. Quorum compositio miro artificio significabat duas vniones pacis & concordiæ prædictas. Nam vnumquodque habebat quatuor facies,

Coll. 6.c.3. i *1.Cor.13.8.* *Hom. 77. in Ioann.* k *1.Cor. 9 22* l *Ezec.10. 15.20.*

bouis, leonis, hominis, & aquilæ; ita in vno corpore vnitas: vt nulla esset inter ea contrarietas: omnia præterea quatuor in eo conueniebant; quod haberent easdem facies & eandem formam, pedum, manuum, & alarum: & omnia simul mouebantur, vnius & eiusdem spiritus impetu: quia coniuncta & vnita erant, vt portarent currum gloriæ Dei. In hunc igitur modum in Religione vnusquisque Religiosus, si est in suo statu perfectus, habere debet vnitas in seipso partes, quæ per quatuor facies significantur: quæ (vt S. Hieronymus interpretatur) sunt appetitus concupiscibilis & irascibilis; & voluntas rationalis ac intellectus: qui est altissima pars spiritus: in qua residet synderesis, & rationis dictamen: & omnes quatuor conueniunt in ea subordinatione, ac subiectione, quam eorum natura rectè ordinata requirit: quam subordinationem obtinent per quatuor virtutes cardinales, quas appellamus temperantiam, fortitudinem, iustitiam, & prudentiam; significatas etiam (vt S. Ambrosius ait) per easdem quatuor facies. Et hinc prouenit, vt omnes Religiosi summam inter seipsos seruent vnionem, propter conformitatem quam habent in ipsismet virtutibus, & exercitijs; & in tollendo super se iugo eiusdem Regulæ: quia omnes eiusdem Superioris gubernationem sequuntur. Et quamuis aliqui (ait S. Gregorius) plus resplendeant in abstinentia, & alij in fortitudine, seu iustitia; & alij in subtilitate contéplationis: semper tamen sunt vniti, &, vt Propheta dixit: m *iunctæ erant pennæ eorum alterius ad alterum*, propter vnionem quam habent in bonis suis affectibus, & conatibus: & ita impletur ad literam Isaiæ Prophetia, quam superiùs attulimus: n *quod vitulus & leo simul morabuntur: & leo quasi bos comedet paleas:* & quod *puer paruulus minabit eos:* quia erit eorum pastor. Nam qui repugnantia habent ingenia, & mores diuersos accipiunt cum magna vnione eundem vitæ modum: ita vt diuites & potentes assuescant ad ordinarios pauperum cibos; ad illos se dimittentes, vt sint cum illis æquales; & omnes sincere obediant eidem pastori.

Ibid.

Li. 3. de Vir.

Quamuis in aliquo dissideat.

m *Ezec 1 9.*

Trac. 4. c. 9.

n *Isa. 11. 6.*

ET HAEC est insignis amplitudo charitatis & vnionis Religiosæ: vt tanquam res quædam superior ac Diuina, potens sit cum Dei gratia ad vincendam & accommodandam diuersitatem appetionum ac voluntatum; contrarietatem morum, & complexionum naturalium; inæqualitatem personarum, ætatum, & talentorum; & diuersitatem nationum valde inuicem repugnantium: quia hæc omnia reducit ad vnionem, pacem, & concordiam. Quemadmodum enim in die Pentecostes, o *ex omni natione, quæ sub cælo est*, collegit Dominus noster primæuam suam Ecclesiam, dans gentibus adeò dissitis p *cor vnum & animam vnam*: ita nunc (ait S. Basilius) cum nō minori stupore renouat hanc vnionem in Religionibus recipiētibus personas variarū nationū, linguarū, & morū naturaliū. Et nostris tēporibus, vt Religionē fūdaret nostræ Societatis (queādmodum perpēdit Summus Pontifex

o *Act. 1. 5.*

44

p *Ca. 4 32.*

De Const. Monast. c. 9.

Paulus

Paulus III. in Bulla Confirmationis eius) elegit decem viros, non eiusdem nationis, quales fuerunt quæ alias Religiones fundarunt; sed ex diuersis, quales erant Hispanica, & Gallica; idq; tempore, quo ab inuicem valde dissidebant, & bella gerebant: & qui erant eiusdem nationis Hispanicæ, aut Gallicæ erant ex diuersis Prouincijs, linguis, & moribus non minus inter se dissidentibus, quàm si fuissent nationum diuersarum: omnes tamen adeò erant inter se eodem spiritu vniti, atque si multa corpora vnicam habuissent animam. Vnde per Dei misericordiam secuta est similis vnio in reliquis eorum successoribus, etiamsi valde diuersarum sint nationum, & morum naturalium valde repugnantium. Ita vt quemadmodum de Ecclesia dicitur, quòd tanquam q *Regina assistat ad dexteram sponsi sui in vestitu deaurato & circundata varietate:* (& vt S. Augustinus interpretatur, varietas est in nationibus & linguis; vnitas verò in auro & vestitu, quæ est sapientia, & doctrina: quia omnes conueniunt in fide, Confessione, & prædicatione eiusdem veritatis Euangelicæ) ita dicere licet, sacram Religionem assistere ad dexteram Christi Domini nostri, hoc est, in optimis gratiæ suæ & perfectionis quam docuit, bonis: cum magna varietate nationum, & personarũ, ex partibus valde diuersis: omnes tamen illæ eundem habent vestitum aureum, vnam scilicet eandemque Charitatem, & amorem; & eundem spiritum suæ vocationis proprium: sequentes in omnibus eundem vitæ modum, ita vt nationum diuersitas in solam vnam nationẽ, & eosdem mores coalescat. De quibus dixit Ecclesiasticus: r *Filij Sapientiæ; Ecclesia iustorum: & natio illorum Obedientia & dilectio.* Hic enim est eius vestitus aureus; linguà ipsius est cœlestis, hi mores & propensiones quasi connaturales, quales sunt singularum nationum. Ac propterea, etsi multæ sint, quoad naturalia: obedientia tamen sub vno Superiore, & mutuus illorum amor, eas facit vnam in Esse gratiæ; & quidem multo magis, quàm essent in Esse naturæ. Cuius indicium est, quòd qui sunt huius nationis spiritualis, multo magis se inuicem diligant, quàm nationis, quæ est vna secundùm carnem. Nam, vt ait S. Ambrosius: non est natura vehementior & efficacior ad amandum, quàm sit gratia. Et par est plus eos diligere, quos speramus futuros perpetuò nobiscum: quàm qui tantùm in hac vita sunt nobiscum mansuri. Et vnitas nationis terrenæ cum morte finitur; spiritualis tamen nationis vnitas perdurare potest in omnia secula. Et qui moriuntur in hac obedientia & amore, erunt æternum in cœlo vnius nationis, quæ est beatorum.

Vide Ribaden lib 1. de vita P. Layney c.12.

q Ps. 44.10. ibid.

r Eccli.3.1.

Lib 1. offic. c.7.

C.12. infra plura de hoc puncto dicentur.

Stvde itaque, ô vir Religiose, celsitudinem status tui, & vnionis, quam profiteris, agnoscere: incumbe valde serio in amorem tuorum fratrum: vt ita illos diligas, sicut te ipsum, & sicut Christus eos dilexit: ita vt amor tuus & vnio verè innitatur communicationi eorundem bonorum spiritualium. Attende, vt in primis bene tibi ipsi sis vnitus: vt possis cum cæteris vnio-

nem & pacem habere; & esse superior ad omnem varietatem inter te & illos: quam diuersitas ingeniorum, & nationum attulit: eam solam reputans nationem tuam, quæ Professioni imitationis Christi cum obedientia & amore innititur. Induas aureum hunc Castitatis vestitum, nec diuidas, nec laceres: si vis, vt anima tua tanquam sponsa cœlestis Regis assistat ad dexterã dilecti sui, fruens optimis bonis gratiæ eius. Memor esto, te *f dedisse quicquid habebas, vt pretiosam hanc margaritam* vnionis tibi comparares: & nõ satis esse, quòd cõparaueris: nisi etiam seruare noueris; ne pereat, aut hostis tuus eam corrumpat. Nam de his margaritis, quæ propter excellentiam vocantur vniones, scribit Plinius, ex vsu, manibus eas cum incuria quadam tractandi, amittere splendorem & colorem, & ardore solis offuscari illarum candorẽ: &, quod amplius est, flauescunt, inquit, in senecta margaritæ, rugisque torpescunt; &, si ponantur in acetum, omninò dissoluuntur; & quæ prius adeò erat pretiosa, euadit inutilis & nullius valoris. Hunc in modum, margarita hæc vnitionis & fraternæ Charitatis, si negligens sis in ordinaria cum tuis fratribus familiaritate (pręcipuè si ardore cupiditatum & tentationum molestia oppugneris) imminuetur eius præstantia, & amittet candorẽ & splendorem, quem habuit in initio, quando Deus cœlesti rore eam in corde tuo produxit. Nẽ existimes te propterea iam esse tutum, quòd sis valdè antiquus Religiosus: sed id potius te magis solicitum reddat: quia pretiosa vnio sensim solet inueterascere, & rugas cõtrahere, ac fœditates culparum venialiũ, & imperfectionum: quæ spendorẽ illi auferunt, quem in primæua Religione habebat; & in teipso ita senescet, vt sensim vigorem illum remittat; quẽ, cùm Tyro esses, habebat. Quod si valdè negligenter in hoc te geras, desque locum aceto iræ, & impatientiæ, & corruptioni Adami terreni tandem corrumpetur omnino, & amittes margaritam tanto pretio comparatam.

f Mat. 13. 45.

Lib 9. c. 33. Vide Ludou. Alcazar in Apoc. 21. annotat. 37.

CONTENDE igitur eam quotidie renouare, ex consideratione titulorum, qui te ad eam comparandum & conseruandam obligant; & excellentiarum, quas in se cõtinet. Aspice illam profundâ valdè meditatione: ac deprehendes, quòd quemadmodum de margarita fertur, quod si aspiciatur ad lumen solis, appareat in medio eius nõ nihil sanguinis, quasi anima quæ circumstanti illam candori elegantiam adfert: ita etiam, si consideres, quæ intra istam vnionem sunt: inuenies in ea ipsum Christum Dominum nostrũ, qui dixit: *t vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum:* & ita in quocunque fratribus eius vnito, & coniuncto ipse est in medio cordis eius, pulchritudinem & vitam ei adferens pretiosissimo suo sanguine, & exemplo amoris sui erga nos: cùm eum pro nobis effudit. Sanguis hic, anima erit, vita, & pulchritudo vnionis tuæ: hic amor Christi tuum stimulabit, ac viuificabit; & eius in amore imitatio faciet te omnino perfectum: præcipue, si oculos conijcias in ãlia exemplaria, quæ idem Dominus tibi

t Mat. 18. 20.

ob oculos ponit: de quibus in proximo capite agetur.

CAPVT X.

VNITIO RELIGIOSA AD SIMILITVDINEM DIVINAE; *quos gradus, & quas res complectatur; & ad quid inclinet: vt in omnibus sit conformitas.*

ELIGIOSORVM INTER SE CONIVNCTIO & vnitio, quæ adeò perfecta prodit, dum sequitur & imitatur duo illa exemplaria in proximo capite posita: multò altiùs extollitur, si alia etiam imitetur, quæ Christus Dominus noster in Euangelio suo proposuit: amorem scilicet Dei erga nos; & æterni Patris ad Filium suum; & coniunctio, quam Filius habet cùm æterno suo Patre, tresque Diuinæ Personæ inter se: vnde ipsemet Christus Dominus noster, quà homo amoris sui hausit perfectionem: quemadmodum ipse insinuauit, cùm suis Apostolis dixit: a *sicut dilexit me Pater, & ego dilexi vos:* Multo tamen ampliùs id significauit in oratione, quam ad Patrem suum fudit in ipsa nocte vltimæ cœnæ, petens ab eo admirandam hanc vnitionem pro ipsis discipulis, similem illi, quam ipse cum Patre suo habebat. Et vt manifestaret magnam opinionem & æstimationem suam de illa, magna consideratione & rationibus repetijt quinquies verbum illud: b *vt sint vnum:* quasi significare volens, hanc vnitionem quinque gradus præcellentes habere; & omnes illos, se optare, ac petere pro suis discipulis: sicut sensim iam declarabimus.

a *Ioan.* 15.9.

b *Ioa.*17.11.

§. I. *Quinque gradus vnitionis.*

PRIMA VNIO SIVE PRIMVS GRADVS vnitionis, quam petijt ipse Christus fuit intellectus & iudicij, propter vnã & eandẽ fidem: desiderans omnes conuenire in credendis eisdem veritatibus, & admittendis eisdem præceptis: sentientes, iudicantes, & loquentes bene de eis. Quamuis enim verum sit, vt ait S. Thomas, absque læsione Charitatis posse esse diuersa iudicia in materia opinionum, & rerum agibilium: Perfectio tamen huius vnitionis in hoc primo gradu, refugit iudiciorum contrarietatem, quæ prodijt à proprio iudicio cum proteruia, & contentione. Hæc enim solet esse mater discordiarum, inimica vnionis voluntatum, & Christianæ pacis venenum. Ideoque Apostolus hanc vnitionem in suis epistolis valdè seriò cõmendat; & nominatim Corinthijs, qui aliquas habebant diuisiones: c *obsecro, inquit, vos fratres, per nomen Domini nostri Iesu Christi, vt idipsum dicatis oẽs; & non sint in vobis schismata: sitis autem perfecti in eodem sensu, & in eadem sententia:* hoc est, procurantes summam conformitatem, quæ vobis erit pos-

1.

2.2 q.9 a.3. ad 2.

c 1.*Cor.*1.10

sib.lis;

sibilis: atque si omnes eandem scientiam haberetis; & secundam epistolam
d 2.Cor.13 11 ad eosdem sic concludit: *d de catero fratres, idem sapite, pacem habete, & Deus pacis, & dilectionis erit vobiscum.*

Ex Hoc *primo* gradu progreditur ad secundum, qui est magis substan-
2. tialis, & cōsistit in vnitione cordium, & voluntatum, ratione eiusdem charitatis: quæ illos impellit ad se inuicem amandos, quasi multa corpora animam vnam haberent; & multæ animæ cor vnum: ita vt conueniant in diligendis, & odio habendis eisdem rebus, iuxta Dei voluntatem. Eum in modum quo S. Lucas refert: *e multitudinis credentium fuisse cor vnum, & animam*
e Act.4.32. *vnam.* Hanc vnitionem coniungit Apostolus semper cum prima. Nam ad Romanos dixit: *f Deus patientia & solatij det vobis idipsum sapere in alterutrum*
f Rom. 15.5. *secundùm Iesum Christum: vt vnanimes, vno ore, honorificetis Deum, & Patrem Domini nostri Iesu Christi.* Sed maximè scribens ad Philippenses aperuit quanti hanc vnitionem faceret, dicens. *g Si qua consolatio in Christo, si quod solatium*
g Phili. 2.1. *charitatis, si qua societas spiritus si qua viscera miserationis: implete gaudium meum, vt idem sapiatis, eandem charitatem habentes, vnanimes, idipsum sentientes; nihil per contentionem, nec per inanem gloriam facientes; non quæ sua sunt singuli considerantes, sed ea quæ aliorū.* Non potuit Apostolus amplius exaggerare desideria quibus tenebatur, vt hæc vnitio inter fideles floreret: quàm reponendo in ea omne suum solatium, & gaudium; & tanquam certa indicia eam proponens, amoris & cōmiserationis, quam illi erga ipsum haberent. Et quid aliud est desiderare, vt omnes eandem habeant charitatem: quàm quod suprema hæc virtus eosdem in omnibus fructus & effectus proferat, atque si illa sola omnium voluntates dirigeret & gubernaret?

Ad Hanc secundam vnitionem perficiendam petijt Christus Domi-
3. nus pro suis discipulis *tertium* gradum, cui illa inniteretur. est autem gradus hic, vnitionis omnium cum ipsomet Deo. Si enim omnes cum Deo sunt vniti, etiam erunt inter se; & si humanæ voluntates cum Diuina coniunguntur, erunt etiam coniunctæ & vnitæ inter seipsas. Vt autem celsitudinem huius vnitionis significaret, voluit tertio ob oculos proponere supremum exemplar, quod habere potuit, dicens: *h sicut tu Pater in me, & ego*
h Ioa.17.21. *in te: & ipsi in nobis vnum sint.* quod significabat, quemadmodum Pater & filius summam habent vnitionem in sensu, & voluntate, & in executione earum rerum, ita vt nulla sit in eis diuisio: & hæc vnitio oritur ex vnione siue vnitate, quam habent in vna eademque essentia: quia sunt vnus & idem Deus: ita proportionaliter iusti haberent summam aliam vnitionem in sentiendo, volendo, & operando, siue exequendo quod Deus vult. Idque ex eo oriatur, quòd omnes sint cum Deo vniti; vt vnus spiritus cum eo per hunc amorem perfectum. Ita vt eorum vnio non sit humana, sed diuina; neque innitatur titulis carnis & sanguinis, sed sanctitatis ac Diuinitatis: accipi-

entes tanquam exemplar ſummam illam vnitionem, quam Diuinæ Perſonæ inter ſeipſas habent.

SED vlteriùs progreſſa eſt miſericordia Saluatoris petenti pro ſuis *quartam* aliam vnitionem, magis ſpecialem in ipſomet Chriſto vero Deo & homine, ratione eiuſdem carnis cum Diuinitate vnitæ: quæ datur omnibus in cibum in Sanctiſſimo Altaris Sacramento. de qua vnitione intelligunt SS. Cyrillus & Hilarius, quod Chriſtus Dominus quarto loco dixit: i *Et ego claritatem, quam dediſti mihi, dedi eis: vt ſint vnum ſicut & nos vnum ſumus.* Quaſi dixerit: dedi eis in cibum, corpus meum coniunctum cum Diuinitate, quam tu mihi dediſti: vt in virtute huius cibi ſint vnum mecum, & inter ſe, imitantes vnionem, quam nos habemus. Idem ſignificare voluit Apoſtolus, cùm dixit: i *vnus panis, vnum corpus multi ſumus, omnes qui de vno pane participamus.* Quid eſt multos eſſe vnum panem, niſi eſſe vnum Chriſtum per imitationem? Nam quemadmodum omnes iuſti realiter ac vere vnum eundemque Chriſtum ſumunt, latentem ſub diuerſis Sacramentalibus ſpeciebus, quę etſi ſint multæ, quod tamen latet, non eſt niſi vnum: ita omnes ſunt vnum in ipſomet Chriſto, participes eius ſpiritus, eiuſque cœleſtium proprietatum. 4.

Lib. 11. in Ioann. c. 26. Lib. 8. de Trin. Vide ibi Toletum.
i verſ. 22.
i 1 Cor. 10. 17.

VLTIMA magiſque ſpecialis vnitio eſt propter vnum eundemque ſtatum perfectionis, in quo diſcipuli Chriſti fiunt vnũ inter ſe, vt eum cum ea excellentia ac perpetuitate imitentur, quæ poſſunt illam in terra imitari: & de hac dixit *quinto*: k *Ego Pater, ſum in eis ſicut tu in me: vt ſint conſummati in vnum: & cognoſcat mundus quia tu me miſiſti, & dilexiſti eos, ſicut & me dilexiſti.* Et quid eſt, eſſe conſummatos & perfectos in vnitione, niſi, vt omnes hos quinque gradus in ſe coniungant cum magna conſtantia & perpetuitate, ad ſimilitudinem perfectæ vnitionis, quam Diuinæ Perſonæ inter ſe habent? ſicut ipſi Apoſtoli coniunxerunt, & perfecti Religioſi coniungunt: qui perpetuis votis ſeſe dedicant ad procurandam & conſeruandam vnitionem hanc in omnibus ſuis gradibus: donec in ea vitam hanc finiant. Hæc ipſa vnitio teſtimonium præbet præſentiæ Chriſti Domini noſtri inter illos. l *Nam vbi ſunt* (ait) *duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum*: vt eorum vnitionem conſeruem, eiuſque feruorem perſiſtiam. Eadem etiam vnio teſtimonio eſt, quòd filius Dei miſſus fuerit in mundum à Patre ſuo: talis enim vnitio non potuiſſet fieri in terra poteſtate tantum humana: niſi ipſemet Deus eam inſpiraret, & adiuuaret. Eadem quoque eſt indicium amoris Dei erga nos: quia vult nobis ea bona, in quibus magis ſumus ſimiles filio eius; & in vnione, quam cum ſuo Patre habet. Eadem etiam efficit homines conſummatos, obſignans in eis virtutes Chriſtianæ perfectionis. Vnio enim multorum obligantium ſe ad manendum perpetuò in diuino obſequio, remotis perſeuerantiæ obſtacu- 5.

k verſ. 23.
l Mat. 18. 20.

lis, causa est, cur cum magna suauitate obtineatur vltima victoria, & [illegible] na. Id quod est in Religione valdè facilè: Nam in ea profiten[illegible] magis attentè ac solicitè quinque illa, quæ hi gradus vn[illegible] subiectionem scilicet proprij iudicij; abnegationem pr[illegible] & familiaritatem cum Deo per orationem; & frequentia[illegible] piam sacræ Communionis; & renuntiationem reru[illegible] & [illegible] torum ad eas affectuum: ex quibus dissensiones om[illegible]. Cum igitur vocatio re[illegible] eò dirigatur, vt hæc vnio p[illegible] in omni sua excellentia: non est parcendum labori, quo ea obt[illegible] b oculos habendum, quod Apostolus dixit: m *Super omnia charitatem habete, quod est vinculum perfectionis. & pax Christi exultet in cordibus vestris, in qua* [illegible] *vocati estis in vno corpore.* Attendite, inquit, quod vestra vocatio sit, vt sitis vnum corpus mysticum, cuius partes sunt inter se summa cum p[illegible]ce & concordia vnitæ, sicut sunt partes ipsius corporis naturalis. Quamobrem super omnia contendite, vt in charitate excellatis: quæ vinculum est pe[illegible]mum, quo virtutes omnes inter seipsas colligantur; & caro cum [illegible] spiritu, & spiritus cum Deo, & voluntates omnium inter se mutuò colligantur: & sic partes corporis mystici Ecclesiæ & Religionis sunt sibi magna cum lætitia coniunctæ. Memento Religiose, ait S. Bernardus: quod venen[illegible] ad Religionem, vt esses negotiator, & pretiosas mar[illegible], [illegible] scilicet, & bona spiritualia quæreres. nec contentus es [illegible], [illegible] inferiora bona [illegible]; sed summa quæque & excellentiora perquire. Nil autem [illegible] inuenies vnitate. non igitur parcas omnibus cæteris propter eam obtinendam: sed ieiunijs, vigilijs, & orationibus audacter præfer vnitatem. Volo autem vt in ea quoque sic maneas: non quasi vnus ex omnibus; sed quasi cum omnibus vnus. Latum expande sinum, & ex omni genere [illegible] claude intra viscera tua. vt omnibus omnia fias; & congaudere paratus & compati: gaudere cum gaudentibus, & flere cum flentibus: vt amorem & vnionem cum omnibus habeas.

m Col.3.15.

Ser.26.parv.

§. 2. *Alia etiam complectitur Vnitio Religiosi.*

EX DICTIS licet aliqua magis particularia deducere, quæ Religio[illegible]rum coniunctio siue vnitio complectitur; & conferunt, vt ill[illegible] seruetur inter subditos & Prælatos antiquis & nouis, & [illegible] inter maiores, minores, & æquales, cum vera & solida Charitate. C[illegible] *spiritus*, vt ait Sapiens, *vnicus est, & multiplex*: sed eius mult[illegible] vnitatem: ad quam in singulis Religionibus es[illegible] tus. Spiritum scilicet filij humilis, obedientis, suisque [illegible] iecti; spiritum Patris zelantis, ac soliciti de bono m[illegible]; & spiritum veri fratris, affabilis, & iucundi cum suis æqualibus. Et hac ratione [illegible] iunctos illos retinet, vnumquemque cum omnibus, & om[illegible] vnoquo-

a Sap.7.22.

quos tanquam patres, filios, & fratres in Christo: cuius gratia & cognatio spiritualis non est minus efficax ad vnienda corda, quam ipsa natura & cognatio carnalis.

Praeterea Charitas omnium Religiosorum [illegible] quendam valde zelosum rerum communium, in quibus omnino [illegible] esse concordes. Ligat enim eos funiculo triplici, qui valde fortiter illos [illegible] stringit. Nam ligat illos obseruantia votorum eiusdemque Professionis, & Regulae: & illi colla sua dimittunt, vt idem iugum sumant. Et quemadmodum idem iugum boues vnit qui illud portant: ita lex & Regula corda vnit, eam obseruantium. quia omnes opponant humeros ad eadem onera portanda. iuxta illud cuiusdam Prophetae dicentis: b *seruient ei humero vno*. ita vt nec discordent, nec alter ab altero se separet. Etiam illos facit conformes, vt accurrant ad omnia opera ipsius Communitatis Religiosae, non quaerentes priuilegia, aut exemptiones pro libitu suo: & ita conseruatur omnium coniunctio, & vnio. Nam vt alius Propheta dixit: c *nunquid ambulabunt duo pariter nisi conuenerit eis?* hoc est, non poterunt multi simul esse, qui non sint concordes. Ac denique illos inducit, & facit esse contentos loco, officio, & occupatione quae cuiuis euenerũt in cõmunem omniũ vsum: magis attendẽdo ad cõmune bonum, quàm ad propriã vtilitatem. Nam vt S. Augustinus dixit, charitatem de qua dicitur, quod non quaerat quae sua sunt, praefert communia priuatis; & non contrà propria communibus. Et quando omnes Religiosi in his tribus conueniunt, sunt perfectè inter seipsos vniti, ob integram conformitatem in eodem modo vitae. Quam vnitionem declarauit Spiritus sanctus tribus similitudinibus valdè iucundis in libro Canticorum, loquens de partibus sponsae suae Ecclesiae, quae sunt maximè vnitae, quales sunt Religiosi. *Primum* eas confert cum d *crine colli*, siue lintheo quodam capillari, quod tanquam collare circumdat collum eius. In quo, si bene attendamus, duplex est vnio: altera naturalis omnium capillorum, qui in eodem capite sunt radicati: quam tamen seruant etiam cum sunt sparsi: ac propterea altera additur coniunctio artificialis: qua coniunguntur, & colligantur aliqua vitta sericâ, aut alij cum alijs contexuntur, & insertis gemmis aliquibus, & pretiosis lapidibus, efficitur pulchrum quoddam collare, cuius olim erat vsus. Propter primam vnionem insti seculares conferuntur cum crinibus, quatenus vniti sunt capiti suo, qui est Christvs: &, hac vnitione seruata, sparguntur in varios status, & officia, voluntatemque obtinendi multa bona temporalia. & ita ait Ecclesiae: e *capilli tui, sicut greges caprarum, quae ascenderunt de monte Galaad.* greges caprarum sunt iusti, qui pascuntur in monte Galaad, doctrinâ scilicet Christi Domini nostri: quamuis instar caprarum non semper sunt ita coniuncti, vt non se ab inuicem separent, & ad varia

b Soph. 3. 9.

c Amos 3. 3.

In Reg. c. 27.

1.
d Cant. 4. 9.

Vide Martin. Del Rio.

e Cant. 4. 1.

Nr a animum adijciant. At Religiosi comparantur cum lintheo capillari: nam supra coniunctionem & vnitionem, quam habent cum capite suo Christo Domino, aliam addunt specialem, magisque arctam. cùm ex gratia vocationis Religiosæ ligant sese vitta Professionis ac Regulæ: quod vinculum est perfectionis, sicut ipsa charitas; & sese alij cum alijs texunt per auxilium, quod in suis exercitijs mutuo sibi impendunt. Et ex omnibus conficitur collare quoddam, quod Ecclesiæ collum admirabili Obedientia, & subiectione, gemmisque variarum virtutum exornat. Ita vt cœlestis sponsus dicat: f *vulnerasti cor meum, soror mea, sponsa; vulnerasti cor meum in vno crine colli tui*, siue lintheo capillari, quo circumdatur collum tuum. Summè enim placet mihi vnio, quam video in tuis Religiosis; & pulchritudo, quæ ex ea tibi accedit. Etiam dicit eidem Ecclesiæ: *vulnerasti cor meum in vno oculorum tuorum*: quam enim æqualitatem & conformitatem natura dedit oculis: dedit etiam Diuina gratia Religiosis, qui sunt perfecti. Vterque enim eundem occupat situm, & locum in alto; habentque idem operculum & clausuram similem, magnaque conformitate munus suum exercét; easdem res aspiciunt, & idem de illis sentiunt ac iudicant: simul aperiuntur & clauduntur; vigilant, aut dormiunt; eleuantur aut demittuntur; & ad idem latus simul se vertunt, vt nulla inter eos sit dissensio. Quid igitur aliud est Religio: nisi vnitio multorum oculorum valde sibi conformium in habitu & professione; adeoque inter se concordium, vt statim atque signum datur, aut pulsatur campanula, omnes surgant aut incumbant; eant ad chorum, ad triclinium, ad sua officia? Quæ quamuis distincta sint & varia: ad vnum tamen omnes finem tendunt. accurrunt enim omnes simul, quisque cum eo, quod ad ipsum spectat, vt illud obtineat: ita vt inter eos non sit iudiciorum diuersitas, quæ turbet cordium vnitionem, & pacem conscientiarum. Et quemadmodum quęcunque festuca etiam minima in altero oculorum existens tantam adfert inquietudinem, vt donec extrahatur, nulla sit requies: ita quæcunque adsit in vno Religioso turbatio, ita omnes torquet; vt non quiescant, donec illud offendiculum remoueant.

f Cant. 4.9.

2.

3. AMPLIVS hoc explicat tertia Spiritus sancti comparatio, qua dicit: *Dentes tui sicut greges tonsarum* ouium. Per dentes intelligens, vt ait S. Bernardus g ordinem Religiosorum, propter magnam similitudinem, quam in rebus Religionis suæ cum eis habét. Quemadmodum enim duo sunt ordines dentium, alter in parte inferiori, qui mouentur ad cibum masticandum, & terendum; alter in superiori parte, qui quiescút: & in vtroque est magna dentium varietas: alij enim sunt maiores, alij minores, aut æquales; & quisque proprium locum occupat valde firmiter, & cum tanta inter se vnione, vt nihil pati possint inter vnum & alterum, donec extrahatur: Ita in ipsa Religione ex Diuino Consilio sunt varij ordines personarum, quæ aut guber-

g Serm. 63. ex paruis.

nant,

nant, aut exequuntur: & [illegible] suam sta[illegible] occupet, tenetque cum magna a[illegible]mi quiete & [illegible], ita vt [illegible]. Et quælibet occasio alicuius offend[illegible], aut [illegible] in-quietudinem ac dolorem; nec qui[illegible] donec illam re[illegible]. [illegible] propterea non comparauit dentes sponsæ gregibus caprarum [illegible] ex pascuis, nonnihil spar[illegible]arum; sed *gregibus tonsarum* [illegible] *a[illegible]dentium de lauacro*: quæ valde se coniungunt, & qu[illegible] co[illegible] fo-ucant, vt super us dicebamus. & *omnes*, [illegible], *a[illegible] fœtibus, & sterilis non est inter eas*. Vnusquisque enim Religiosus, si sit qualis esse debet, [illegible]tendit, vt in duobus actibus amoris, Dei & proximi, excellat: qui sunt quasi vterini fratres, & semper simul incedunt. Exercent se etiam in actibus aliarum virtutum, quæ animam & corpus perficiunt; & in operibus, quæ sunt de præcepto, & de consilio; ac denique in bene agendo semper coram Deo & hominibus. Et cum hac fœcunditate suam conseruant vnionem: sicut cùm adest sterilitas, facilè illa læditur, ac sensim perit. Charitas enim non vult esse otiosa; &, si perfecta sit, non patitur horum gemellorum & fructuum diuisionem, quando vterque pertinet ad perfectionem status, vt iam videbimus. *Tract 3. c. 11. & 12.*

CAPVT XI.

PERFECTA CHARITAS OPPONIT SE DISSENSIONIBUS, *& inordinatis amicitijs, quas falsa & imperfecta fouet.*

VAMVIS VERVM SIT, OMNES IVSTOS obtinere posse & conseruare perfectam vnionem, quam Saluator noster pro illis petijt: negari tamen non potest, quin sint in seculo multæ occasiones eam discindendi; & in Religione multo plures ad eam conseruandam. Cuius rei mirabilis præcessit figura in solenni illo sacrificio, quod Abraham obtulit Deo Domino nostro: ex eius mandato accipiens tria animalia a *vaccam* scilicet, *capram, & arietem, &* duas aues, *turturem & columbam. Et animalia ipsa diuisit per medium, & vtrasque partes contra se altrinsecus posuit*, vnam scilicet ad vnum latus, alteram ad alterum: *aues autem non diuisit. Cumq; descenderent volucres* aliæ rapaces, vt corui & vultures *super cadauera, abigebat eas Abraham*. Est autem verisimile illas accurrisse: vt cadaueribus animalium maiorum, & a[illegible]torum cibarentur; aut certè maiori impetu ac celeritate ad ea descenderent, quàm ad auium corpuscula, quæ & *a Gen. 15. 10.*

Lib 16. de Ciuit. c 24. parua erant, & integra. Quod totum S. Augustinus accommodat diuersis hominũ generibus, qui erant in antiqua lege, alij carnales, significati per tria animalia diuisa; alij spirituales, significati per duas aues integras. Iidem autem sunt homines etiam in Ecclesia: coniugati enim diuites, & potentes sæculi, diuisi sunt in varios affectus, desideria, curas & negotia: quod status illius conditio, vt suprà est dictum, requirit. Qui quamuis Deo offerant integros sacrificia: id faciunt tamen cum diuisione quadam ac distractione ad multitudinem rerum terrenarum: Cùm etiam de b *Martha* dicatur, quod esset *sollicita & turbaretur erga plurima*. Ex quo prouenit, vt magna cum difficultate conferuent vnionem, & pacem mutuam. nam c *concupiscentia carnis & concupiscentia oculorum & superbia vitæ*: quæ etiam significantur per tria illa animalia, sunt radix magnarum diuisionum, ac dissensionum: quia vnusquisque vult pro se voluptates, aut diuitias, aut honores alterius: cupiditas enim non est proprijs contenta: sed cupit habere aliena. Ac propterea S. Iacobus Apostolus dixit: d *bella & lites prouenire ex concupiscentiis* hominum. Incurrunt enim aues rapaces, hoc est, Dæmones, vt cibētur ex eis. At viri spirituales (ait S. Augustinus) & præcipuè Religiosi, tam solitarij qui per turtures significantur; quam viuentes in communitate, significati per columbas: has diuisiones non admittunt; sed eis strenue se opponunt: eligentes VNVM illud, quod Martha non est assecuta, Maria verò elegit: offerentes integrum suiipsorum holocaustum Deo, vnico suo & summo bono, cui placere cupiunt in rebus omnibus. Qui cùm innitantur huic cum Deo vnitioni; & amplectantur humilitatem, paruitatem, mansuetudinem, ac sinceritatẽ turturum & columbarum: facilè vnionem cum omnibus seruant; & facilius resistunt oppugnantibus hostibus: eò quod radices euulserint discordiarum. Et quamuis oporteat etiam in Religione aliquam esse diuisionem, ac distributionem in rebus externis, quibus Religiosi vtuntur; & in varijs officijs, quæ obeunt: non tamen propterea quicquam detrahitur cordium coniunctioni & vnitioni. Et hoc modo explicat Sanctus Bernardus, quod dictum est de Abrahamo. quòd animalia quidem diuisisset, sed aues integras seruasset: nam *Spiritus*, inquit, *Sapientiæ est vnicus & multiplex*: qui res internas reducit ad vnitatem; externas verò diuidit prudenter. Hunc in modum, quo primi Christiani e *habebant cor vnum*, ne aues diuiderent; *diuidebant* verò *vnicuique prout opus erat eis*: quasi diuiderent animalia. Et Christus Dominus noster, etsi permisit externas suas vestes inter milites diuidi: non tamen permisit interiorem f *tunicam inconsutilem* diuidi. Ex quo prouenit, quòd quemadmodum homo naturaliter desiderat omnes suas partes vnitas habere; & resistit cuiuis earum diuisioni: nam si aliqua ei auferatur necessaria ad ipsius conseruationem, statim moritur; si verò ex alijs, manet mancus, & imperfectus: ita charitas,

b Luc. 10. 40.
c 1. Ioa. 2. 16.
d Iac. 4. 1.
Serm 2. in Septuag.
e Act. 2. 44.
f Ioa. 19. 24

ritas, quæ est animæ vita: summe optat vnionem actuum suorum circa res omnes, quas vult diligere; resistit autem [illegible] diuisioni. Si enim diuidatur: aut omnino perit, aut remanet [illegible] imperfecta. Et ex his cognoscitur ac distinguitur charitas vera a falsa, & perfecta ab imperfecta: falsa enim & imperfecta admittit & [illegible] tas diuisiones, quibus veram & perfectam impugnat. Eum in modum, quo duæ illæ mulieres (vt Sanctus Augustinus ad hoc propositum perpendit) contendebant coram Rege Salomone circa infantem, cuius earum ille esset. cumque neutra sufficientem probationem haberet, iussit Salomon diuidi infantem: & quæ vera erat mater respondit: g *obsecro date illi infantem viuum, & nolite interficere eum*; sed, quæ vere non erat mater, dicebat: *nec mihi, nec tibi sit, sed diuidatur*. & Rex Salomon ex eius responso, quæ cupiebat infantem viuere, iudicauit eam esse veram matrem. Et ex eodem indicio cognoscitur vera charitas, quæ cupit filium suum, amorem scilicet Diuinum, non diuidi, ne moriatur: falsa verò charitas, quæ est propria voluntas, sub larua virtutis vult illum diuidi: dicitque neque amemus quicquid Deus iubet; neque tamen amorem eius prætermittamus in omnibus, sed diuidatur: & ego partem vnam mihi accipiam, tu alteram tibi accipe. Sed hac diuisione amor Diuinus iugulatur: quia diuisus non potest viuere: & qui filium occidit, etiam matrem necat. Charitas enim est virtus supernaturalis & indiuisibilis: quam quodlibet mortale peccatum totam extinguit, & vnitionem aufert animæ cum Deo. Iuxta illud Isaiæ: h *iniquitates vestræ diuiserunt inter vos & Deum vestrum*; & Oseas dixit: i *diuisum est cor eorum: nunc interibunt*. Non enim potest vita gratiæ, & charitatis conseruari in corde contrarijs affectibus contra Dei iussa diuiso. Ex quo fit, vt quæcunque amicitia & vnio inter peccatores & iustos non fit ex parte peccatorum amicitia, nec supernaturalis vnio charitatis; sed coniunctio quædam humana: & ex hac parte est minus firma: licet generali nomine vocari posset vnio fraterna, similis ei quam efficit charitas.

Ser. 200 de tempore.

g 3. Reg. 3. 26.

h Isai. 59. 2.

i Ose. 10. 2.

§. I.

PRaedicta intelligentur melius, si referamus diuisiones, quas falsa charitas facere contendit. *Prima* diuisio est, qua diuidit amorē Dei ab amore proximi; iactans se, quod amet quidē Deum, & cultu ei debito eū veneretur: sed non vult amare proximum, quem [illegible] persequitur. Quæ diuisio etiam Dei amorem extinguit. nam (vt S. Ioannes dicit) a *si quis dixerit. quoniam diligo Deum; & fratrem suum oderit: mendax est. Qui enim non diligit fratrem suum, quem videt, Deum, quem non videt, quomodo potest diligere? Et hæc* 1.

a 1. Ioan. 4. 20.

man-

mandatum habemus à Deo: vt qui diligit Deum, diligat & fratrem suum: Cum igitur amoris præceptum diuidat, non diligens proximum; nec Deum diligit verò amore, quem idem præceptum iubet. Quare citò diuidet, quod superest de amore Dei: amabit enim, & honorabit Deum, cum aliqua beneficia ab eo acceperit; sed amare desinet, quando ille miserit aduersa.

2. ALIAS falsa charitas diuidit amorem proximorum: amando quidem amicos, sed odio habendo inimicos. Quemadmodum faciebant Pharisæi, quorum diuisionem reprobauit Saluator in Euangelio, dicens: vt omnes diligamus sicut Pater noster cœlestis, qui non diuidit lucem & pluuiam, vt Sol oriatur super bonos, non autem super malos; & pluuia descendat super iustos, & non super peccatores: sed omnibus hæc beneficia præstat, dans ea hæc sui amoris indicia. Ita & vos non debetis diuidere vestras orationes, & salutationes & reliqua bona communia, dando ea amicis, & excludendo inimicos. b Mat 5. 46 b *Si enim, inquit, diligitis eos, qui vos diligūt: quam mercedem habebitis* in cœlo: *nam & Publicani hoc faciunt*, diuidentes amorem proximorum, prout sibi commodum est. Sit itaque amor noster plenus, adeoque vniuersalis: vt omnes complectatur, etiam inimicos: in eum modum, quo id suprà declarauimus. Trac. 1. c. 6.

3. TERTIA diuisio, quam falsa charitas efficit, est inter ipsosmet amicos & fratres: fingens in eis falsas rationes inimicitiæ, propter quas eos odio habet: & ita efficit inter illos discordiam. Quæ duplex est: quædam vniuersalior, qua lædit, imò destruit vnionem & pacem communitatis; altera est magis particularis, qua destruit vnionem cum vno vel altero eius communitatis. 2.2. q. 29. a. 1 & q. 42. a. 1. ad 1. Prima proculdubio pernitiosior est, & vocatur schisma, aut seditio: quarum differentia, vt ait S. Thomas, consistit in eo: quod schisma lacerat spiritualem Ecclesiæ vnionem tam illam, quam ipsa membra inter se habent, quàm cum capite suo. hoc est Christi Domini nostri Vicario in terris. Et suo modo etiam in Religione inuenitur schisma, cum spiritualis vnio, quæ in ea est, dissoluitur: Seditio autem conturbet communitatem, & factiones in ea excitet, ita vt etiam ad manus veniatur, aut alia grauia damna oriantur. Et vtrumque hoc vitium oritur ex superbia & ambitione, cum pertinacia in proprio iudicio, & infernali quadam Furia ad vindictam sumendam; aut, quod intendit, obtinendum. Cùm enim id non possint per media pacifica obtinere, clamant libertatem; & ita conculcant bonum totius communitatis, vt ipsi proprium obtineant. Nec aduertunt miseri homines, se per talem diuisionem, quantum in ipsis est, propriam suam matrem, hoc est, Religionem destruere. Nā, vt Christus Dominus noster dicit: Luc. 11. 17. *omne Regnum in seipsum diuisum desolabitur.* Quod si vnus Dæmon non oppugnat alterum Dæmonem, ne suum regnum desoletur: Dæmone peior est,

qui

qui diuidit regnum Ecclesiæ,& Religionis:cuius ipse est membrum: eam enim diuidere, est, velle destruere. quamuis id non obtinebit: quia Deus prodibit in eius defensionem; & ipse potius destruetur: manebit enim diuisus à corpore mystico,à quo eius vita dependebat. Hoc significabat mos ille Hebræorum,cùm pactum aliquod,aut amicitiam mutuam inibant: diuidebant enim vitulum quendam in duas partes, & transibant per medium,quasi sibi imprecarentur:ita ego fecer, & moriar sicut hic vitulus: si pactum hoc fregero,& amicitiam hanc rupero. Ac propterea dixit Deus per Ieremiam c *viros, qui non obseruauerunt verba fœderis, quibus assensi sunt in conspectu meo dabo quasi vitulum, quem conciderunt in duas partes, & transierunt inter diuisiones eius:* hoc est: ego eos diuidam inter suos hostes, vbi secabuntur & conturbabuntur. Et in sacrificio, quod paulo ante retulimus, Abrahami, ad confirmandum pactum,quod cum illo inibat Deus, facta diuisione animalium,d *apparuit Libanus fumans, & Lampas ignis transiens inter diuisiones illas.* ad significandum (vt ait Sanctus Augustinus) horrendum supplicium,quod illaturus esset ijs,qui pactum illud violarent: diuidens eos in die iudicij à bonis;& proijciens ad furnum siue clibanum inferni. Hunc igitur in modum qui pactum inierunt cum Ecclesia Catholica,aut cum Religione: debent semper vniti cum illa esse, debitamque ei obedientiam & fidelitatem conseruare. Quam vnionem si diuiserint, & ipsi diuidentur & separabuntur à bonis, diuisione quadam adeò horrenda,quam nisi tempestiuè reficiant per veram pœnitentiam; non poterunt illam posteà reparare. Meminerint Dathan & Abiron,eorumque complicum: qui ambitione sua excitantes schisma & seditionem in populo,se ab alijs separauerũt:& e *terra aperiens os suum deuorauit illos; sed & ignis egressus à Domino interfecit* reliquos schismaticos.

c Ier. 34.18.

d Gen 15.17. Lib.16. de ciuit.c.24.

e Nu 16 32.

Nullus tamen mirari debet, quòd Deus Dominus noster hæc schismata in Ecclesia sua,& in Religionibus permittat: illis enim probat, exercet,suosque electos perficit iuxta illud Apostoli ad Corinthios:f *Conuenientibus vobis in Ecclesiam, audio scissuras esse inter vos, & ex parte credo: nam oportet & hæreses esse, vt & qui probati sunt manifesti fiant in vobis.* Hæreses autem hic vocat in genere omnia iudicia erronea & pertinacia iudicij proprij eorum, qui separant se à communi sensu Ecclesiæ;& causa sunt diuisionum,quæ in ea excitantur; quibus oppugnantur cæteri iusti ac Religiosi, seruantes & sequentes vnionem communitatis. Qui conqueruntur de eis, dicentes illud canticorum:g *Filij matris meæ pugnauerunt contra me.* qui autem filij sunt matris eius,nisi Ecclesiæ & Religionis eiusdem,qui degenerarunt à filijs patris cœlestis,& oppugnant bonos qui gloriantur se tales esse, & velle matris suæ vnionem conseruare? In quæ verba S. Bernardus ad suos Monachos sic loquitur. Longe quæso à vobis facite semper hoc tam abominabile & detesta-

f 1.Cor. 11.18

g Can. 1.6.

Serm 29 in Canti.

h Psal. 132. 1. bile malum: vos qui experti estis & quotidie experimini, h *quàm bonum sit, & quam iocundum habitare fratres in vnum*: si tamen in vnum, & non in scandalum. Alioquin nec iocundum plane: nec bonum; sed pessimum ac molestissimum. Væ autem homini illi, per quem vnitatis vinculum, iocundú turbatur. Iudicium profectò portabit, quicunque est ille. Ante mihi contingat mori, quàm audire in vobis quempiam iustè clamitantem. Filij matris meæ pugnauerunt contra me. Nonne præsentis congregationis tanquam vnius matris filij omnes vos estis: singuli alterutrum fratres? Quid ergo à foris vos conturbare, aut contristare possit: si intus bene estis, & fraterna pace

i 1. Pet. 3. 13. gaudetis? Denique i *quis vobis nocere poterit* (inquit) *si boni æmulatores fueritis*?

k 1. Cor. 12. 31. Quamobrem k *æmulamini charismata meliora*. vt bonos vos probetis æmulatores: charisma peroptimum charitas est. Hoc igitur est, quod dico. Pax vobis à vobis sit: & omne, quod extrinsecùs minari videtur: non terret: quia non nocet. Nam è contrario, quicquid foris blandiri apparet, nulla est profectò consolatio: si intus (quod absit) seminarium discordiæ germinauerit. Proinde, dilectissimi, pacem habete ad vos, & nolite lædere inuicem. Non facto, non verbo, non signo qualicunque: & ne quis fortè exacerbatus & præoccupatus à pusillanimitate Spiritus, & tempestate, Deum interpellare cogatur aduersus eos, qui se læserint, aut contristauerint; & prorumpere in verbum graue contingat: *filij matris meæ pugnauerunt contra me*. Sic enim

l Mat. 25. 40. peccantes in fratrem, in Christum peccaretis, qui ait: l *Quod vni ex minimis meis fecistis: mihi fecistis*: contra quem nimirum Christus anxiè clamet de pectore fratris tui, quem contristasti: *filius* (inquiés) *matris meæ pugnat contra me*; & qui simul mecum dulces capiebat cibos repleuit me amaritudine. Hæc Sanctus Bernardus: qui adeò vnionem communitatis commendat, vt suadeat, ex ea omnino dimitti eius turbatorem: nisi, post admonitionem &

Epist. 103. correptionem, sese emendet. Nam meliùs inquit est vt pereat vnus, quàm vnitas, quæ est bonum omnibus commune. Et quoniam communitatis discordia inchoari solet à discordia particularium: quisque quantum in se est, studere debet huius vnionis conseruationi; & peccata omnia fugere, quæ illam dissoluunt: de quibus paulo post agemus. Neque contentus esse debet Religiosus, quòd non det alijs culpabilem pacis amittendæ occasionem; sed

Serm. suprà etiam cum talis ipsi ab alijs data fuerit. Tu (inquit S. Bernardus) accepta fortè iniuria (quod quidem interdum non accidere in his Conuentibus difficile est) non continuò more secularis alicuius obliqua referire fratrem responsione festines: sed neque sub specie quasi corripiendi, verbo acuto transfigere audeas: sed patienter eum tollerare, vt ibi commotio tua moriatur, vbi oritur. vt dicere possis cum Propheta:

turbatus sum & non sum locutus.

§. I. ALIAS

§. 2.

ALias Divisiones magis tectas efficit falsa vel imperfecta charitas, non odio aperto, sed minoris amoris indicijs: contrahit enim peculiarem cum aliquibus amicitiam in detrimentum aliorum, quos æquali amore tenebatur diligere. Qui, cū aduertāt, se minus diligi, iudicant se odio haberi, ac reijci. Et qui hac ratione amant, excedūt limites cōmūnis amoris, cū non exiguis damnis, & inordinatione suæ Professionis ac perfectionis. Primùm enim certum est, eos non fundare amorem suum rectè in Deo, neque in virtute; sed in motiuis mundanis carnalibus, & quæ aliquod emolumentum amanti adferunt: & impingit in illud vitium, quod *acceptionem personarum* in amore appellamus. Amant enim hos, plus quàm illos propter aliquem titulum indignum maioris amoris. Cuius vitij damna retulimus supra: estque valde pernitiosum in Religione, vbi amor debet esse communis; eiusque motiuum non nisi vnū, absque diuisione in motiua particularia, quæ possent pacē turbare; sed omnes suos fratres amando in Deo & propter ipsum Deum. Quod si peculiarem aliquem amorem habeant: is debet esse talis, vt amentur magis, qui sunt meliores; aut eo fine, vt tales euadant: quia Deus ita vult. Quod si humanum aliquod motiuum admittant, id adeò cautè fieri debet, vt reliquos non commoueat, aut contristet. Si enim Apostolus dixit, vt abstineamus à cibo aliàs non prohibito, cū frater noster contristatur, aut scandalizatur videns nos eum comedentes: etiā volet proculdubio, vt particularem amicitiam omittamus, propter quam turbantur & scandalizātur multi: a *Si enim* (ait) *propter cibum frater tuus contristatur: iam non secundū charitatem ambulas. Noli cibo tuo* aut priuata etiam amicitia *illum perdere, pro quo Christus mortuus est.* Hoc confirmat S. Basilius præclaris his verbis: charitatem quidem habere inter se mutuam fratres debent: non ita tamen, vt duo tresue seorsum à cæteris sodalitatem inter se coeant. Quādoquidem hoc non charitas est, sed seditio, & diuisio: & eorum, qui sic coeunt, improbitatis indicium. Si enim Communis decus disciplinę charū haberent, qui tales sunt, sine dubio communem æqualemque aduersus omnes charitatem tenerent. Si verò ipsi à reliquis sua sponte abscisi, disiunctique in cœtu cœtum efficiant, vitiosa huiusmodi amicitiæ conciliatio est. Quocirca danda studiosè opera est, ne vllus omnino in Conuentibus sodalitatibus istiusmodi locus detur. Et Sanctus Dorotheus Monachis suis suadet, huiusmodi colloquia & amicitias fugere, vt amicitiam diaboli; quæ spiritum corrumpunt, suique profectus zelum extinguunt. Si autem proficere cupias: vnicū habeto socium, vnicum amicum, Devm; & qui Deum timet: & cum eo loquaris, & conuerseris: Et is in domo Dei inops sit & tenuis; in mysterijs autem diuinis, diues & plenus. Superioribus, Præfectis,

Tom. 2. trac. 3. c. 14.

a *Ro. 14. 15.*

De Const. Monast. c. 30

" & Ducibus suis subditus esto; & nimiam illorum consuetudinem deuita: " est enim laqueus quidam, qui desides & vecordes in perditionem & in inte- " ritum adducit.

2\. Lib 3 mor. c 24 & lib. 34.c.4. ET vniuersim verissimum est, quod dicit S. Gregorius: quòd quantùm bona vnio & coniunctio bonis ac feruentibus prodest: quia se mutuò iuuãt in sanctis exercitijs: tantùm improba nocet improbis, & ignauis: per eam enim euadunt valde pertinaces in suis consilijs, vt suorum votorum fiant compotes. Et quemadmodum graue crimen est, zizania inter bonos, qui rectè concordes sunt, seminare: ita est magna prudentia, diuisionem excitare inter bonos, qui malè sunt vniti, vt mali eorum conatus retardentur & impediantur; & ipsi redeant ad vnionem cum communitate in rebus Diuini obsequij; aut saltem ne feruentium profectum ipsi impediant. Nam quemadmodum, mari rubro in duas partes diuiso, poterunt Israelitæ absque impedimento ad terram promissionis transire; ita (ait hic Sanctus) si diuidatur praua vnitio improborum, manet transitus expeditus: vt boni benè coniuncti & vniti obtineant finem perfectionis, ad quam tendunt. Nec sine mysterio Patriarcha Iacob, cùm in hora mortis vellet filijs suis benedicere: perueniens ad Simonem & Leui, qui coniuncti fuerant & vniti ad quandam crudelitatem perpetrandam: loco benedictionis dixit illis Spiritu Prophetico aliquas maledictiones. Ne tamen sine aliqua benedictione, etsi tecta & quasi laruata, manerent adiecit: b *diuidam eos in Iacob, & diuidam eos in Israel.* Quæ etsi primo aspectu videbatur esse maledictio, in pœnam delicti eorum: erat tamen figura beneficij, quod malè vnitis præstat, qui eos diuidit ac separat: vt ita non pergant in malo, quod praua sua vnione sensim afferunt, saltem sibiipsis, ex iactura charitatis & perfectionis, quam profitentur. Nam, vt Sanctus Laurentius Iustinianus ait: qui hoc modo diligunt se in Religionibus, libentissimè simul manent; & seorsim colloquuntur, quærentes angulos & loca abscondita, vt liberius id faciant. In qua re solent transgredi & conculcare duas Regulas magni momenti: alteram de silentio, in locis & temporibus præscriptis seruando; alteram de non ingrediendo aliorum cubicula, aut loca alia prohibita: ex qua transgressione damna illa incurrunt, quæ solent ex huiusmodi defectibus prouenire. Quod si dixerint se colloqui de rebus bonis: respondebit eis Psalmista: c *silui à bonis.* Silentium enim Religiosum etiam obligat ad abstinendum à bonis colloquijs, certis temporibus & locis, ad tacendum constitutis. Et, vt Sanctus Augustinus ait: propterea Dauid silebat à bonis: ne laberetur in mala, transiens à verbis bonis, sed tempore prohibito dictis, ad otiosa & inania; & ex his etiam ad noxia. Quod si dixerint: etiam benefacere sibi mutuò, & bona præbere consilia: respondebitur eis,

b Gen. 49.7.

Lib de disc. Monast. conuers c. 22.

c Psal 38 3.

In eũ Psal

quod

quod quemadmodum Deo *non placebat sacrificium, quod alieno igni offerebatur:* ita non placent Deo bona ista opera: quia non coniunguntur cum igne Diuini eius amoris, nec puri amoris proximi; sunt amoris proprij, & affectus inordinati: qui talibus operibus miscentur. Purificent igitur in primis amorem, & in rectum ordinem amicitiam reducant: & tunc placebit Deo bonum, quod ex ea prouenerit. *Leuit. 10. 1. Num. 3. 4. & c. 26. 61.*

CAPVT XII.

QVAENAM SINT DISSENSIONIS *ac discordiæ inter Religiosos radices; & qua ratione mortificandæ.*

EX OMNIBVS QVAE HACTENVS DIXIMVS clarè satis constat, quàm vera sit celebris illa S. Gregorij Nazianzeni sententia, quod optimum & pulcherrimum in Ecclesia & Religionibus, sit ipsa vnio, pax, & concordia; pessimum verò & turpissimum, esse disiunctionem, pugnam, ac discordiam: Ac proinde omnibus viribus conandum est religiosis, vnicuique in seipso mortificare quicquid hanc vnionem impedit: remouendo & euellendo discordiarum radices. De quibus fusè actum est tractatu 3. secundi Tomi. eò quòd illæ omnibus Christianis sint communes. Hic autem adferemus sex quæ solent vnionem Religiosorum facilè perturbare. *Prima* & præcipua radix est *superbia*, & propriæ excellentiæ appetitio, & arrogantia suijpsius, proprijque iudicij. qui .n. singularem se reputat inter multos: nō potest pacē habere cū eis. Ac propterea dixit Sapiens: a *inter superbos semper esse iurgia.* Et superbia fuit causa primæ discordiæ, quæ fuit in cœlo Empyreo, turbans b *Religionem Angelorum:* sic enim eam Apostolus appellat, cùm voluit Lucifer sedem suam super sidera collocare, & similis esse Altissimo. Hinc *secunda* oritur radix, ambitio scilicet ac desiderium honorum, dignitatum, ac Prælationum super alios. Hæc turbauit Religionem Apostolorum, c *cum facta esset contentio inter eos, quis eorum videretur esse maior.* Nec tamen dicit quis eorum esset maior sed quis videretur. Huiusmodi enim contentiones sæpe innituntur appræhensionibus, & ijs quæ apud homines talia videntur: ideoque quisque cupit videri maior, quamuis reuera talis non sit. Eadem ambitio turbauit quoque Leuitas antiquos, vt etiam *Sacerdotium sibi*, suisque familijs *vendicarent.* Et vniuersim iactantia, & inanis gloria, & reliquę filię superbiæ disiunctionem adferunt ac dissensionem. Et hinc prodit *tertia* radix, quæ est *inuidia*, cuius tanta est feritas, vt quamcunque vnionem etiam inter fratres, siue carnales, siue spirituales dilaceret: vt apparuit in Cain, & in fratribus Io-

Orat. 21.

1.

a *Prou. 13. 10*

b *Colos. 2. 18*

2.

c *Luc. 22. 24*

Num. 16. 10.

3.

ſeph,& in ipſis Apoſtolis:cum videret filios Zebedęi attentaſſe,vt omnibus ipſis præferretur:& in his ipſis duobus,cùm ſuſpicati ſunt,S.Petri maiorem
4. rationem haberi,quàm ipſorum. *Quarta* radix eſt,cupiditas ac deſiderium propriarum commoditatum in habitatione, cella, veſtibus, & reliquis ad corpus ſpectantibus. Cùm enim aditus datur vitio proprietatis: mox periculum imminet fraternæ charitati. Et,vt S.Baſilius dixit, Societatis expli-
De Conſt. Monaſt. c. 35. latio eſt, cuiuſcunque rei in priuatum vſum ſeuocatio. Nam ſtatim oriuntur querelæ,& murmurationes: eò quòd non habeant quicquid habere cupiunt,iuxta illud Dauidis: e *Si non fuerint ſaturati,murmurabunt.* Et quamuis
e Pſal. 58.16. Num. 11.1. primæui Chriſtiani adeò ſtupendam haberent mutuam coniunctionem, vt
f Act. 6.2. dictum eſt: cœpit tamen turbatio, & f *murmur* inter aliquos *eò quòd deſpiceretur in miniſterio quotidiano ſua nationis vidua.* Et fortè illa querela cœpit ab ipſis viduis: nam in huiuſmodi caſibus turbatio incipit à minoribus, & imperfectioribus: nec deſunt illis aliqui ex maioribus, qui eis patrocinentur,
5. foueantq; diſcordiam: niſi remediũ adhibeatur. *Quinta* radix eſſe ſolet,ingenium & conſtitutio naturalis, cholerica, impatiens,& nihil aduerſi ferre volens; & quacunq; occaſione irritata reliquos turbans. Ac propterea talis naturalis conſtitutio eſt noxia & incommoda, vt in aliqua habitet commu-
g Pro. 29.22 nitate:iuxta illud Salomonis:g *Vir iracundus prouocat rixas:* & h *ſpiritum ad in-*
h cap 18.14. *dignandum & iraſcendum facilem,quis poterit ſuſtinere?* Neque enim ipſe pacem
6. in ſe habet, neque alios habere permittit. Omnes has radices fouet *vltima,* tepiditas ſcilicet ac negligentia in obſeruatione Regularum, & parua cura profectus proprij: vbi enim ignauia hæc & ſomnolentia præualet, ſtatim multiplicantur occaſiones diſſenſionum. propterea ſiquidem dixit Salua-
h Mat. 13.25 tor: h *Cùm dormirent homines, venit inimicus, & ſuperſeminauit zizania in medio tritici,* vt intelligatur,quòd quando Prælati Eccleſiæ & Religionum,aut ipſimet Religioſi dormiunt, ſomnum ſcilicet pigritiæ & incuriæ, accedit dæmon & zizania ſeminat diſſenſionis: quamuis id non ſtatim aduertatur.
S. Chryſoſt. Homi 47. in Matth. Quemadmodum enim zizania,cùm primum prodeunt, ſimilia ſint tritico: ita diſſenſio non ſtatim in principio talis eſſe apparet: eò quòd Religionis pallio,aut neceſſitatis alicuius, aut finis boni tegatur: cùm autem creſcit, laruam deponit,& ingentem facit ſtragem.

QVARE in Religionibus ſummo ſtudio vigilandum eſt, tam Prælatis, quàm cæteris Religioſis,in agnoſcendis ſeminibus diſſenſionum, vt cauſas earum remoueant; & portam occludant tentatori, ne accedat ad ſeminandum zizania:quod ſi quid tale ſeminatum aduertent,tempeſtiuè illud euellant:antequam creſcat & propagetur damnum.Eum in modum,quo Chriſtus Dominus noſter ſtatim atque contentionem aduertit inter ſuos Apoſtolos,quis eorum videretur eſſe maior: eam intercidere ſtuduit,anthidotum
i Mat 20.25. Luc. 22.25. applicans humilitatis,dicens: i *quicunq; voluerit inter vos* verè *maior fieri,*

ſit

fiat ficut minor, & qui voluerit primus esse, fiat ficut ministrator, & seruus. Et Apostolus exhortans Philippenses ad mutuam inter se vnionem, dixit: vt k *nihil facerent per inanem gloriam, aut contentionem: sed in humilitate superiores sibi inuicem arbitrarentur: non considerantes singuli qua sua sunt, sed qua aliorum.* sic insinuans; per huiusmodi media conseruari vnionem, quam eis tantopere commendabat. Sed præter hæc media addit Cassianus sex alia valde vtilia. k *Phili.* 2.3. *Collo.* 16. c. 6.

PRIMVM est, cõtemnere rem quamcũque temporalem, quæ possit eam vnitionem imminuere. Qui enim rebus omnibus renuntiauit, vt Christo Domino in Religione seruiret, non debet coniunctionem & vnitionem illam, in qua ipsa Religio consistit, dissoluere propter vllam rerum, quæ sibi ad solum vsum supersunt. ita vt l *si quis ei auferat vestimentum, aut pallium, non prohibeat, accipere etiam tunicam:* ne litibus & contentionibus aditum præbeat. eligens potius etiam corpori necessaria dimittere, quàm vnionem cum proximo lædere. Qui enim hac ratione rebus omnibus sese spoliauerit; non habebit alios turbandi occasionem. Ideo enim S. Lucas commendans hanc primorum Christianorum vnionem, & coniunctionem, subiungit: m *nec quisquam eorum aliquid esse suum dicebat, sed erant illis omnia communia.* vt intelligeretur, quàm essent in ea vnione firmi, & constantes. *Secundum* medium est strenuè mortificare propriç voluntatis affectus, ita vt libentiùs aliorum, quàm propriam faciant voluntatem; & abnegent proprium iudicium; vt alienum in rebus licitis sequantur. Qui enim negat sibi quod aliàs valde placet, vt alijs se accommodet: non deseret coniunctionem cum illis. *Tertium* est, tantam huius vnitionis opinionem & æstimationem habere; vt statuat, eam omnibus mundi rebus præponere, etiam ijs quas maximè sibi expedire, aut necessarias esse existimat. Qui enim tanti eam initio fecit, vt vendiderit, aut abiecerit quæcunque habebat; vt vnicam hanc margaritam sibi compararet: non debet minoris eam facere, vt possit eam conseruare. *Quartum* est certò apud se constituere: nullum iræ aditum in se dare ob vllam causam, etiam quæ ex ipsius parte iustissima videatur; ex proximi verò iniustissima; sed ferre cum hilaritate quamcumque iniuriam & molestiam; vel eo nomine, ne propria charitas, aut aliena lædatur, aut imminuatur. Et hic locum habet, quod dixit Saluator: n *Si quis te percusserit in dextrã maxillam tuam, prabe illi & alteram:* vt is intelligat, te non retinere iratum & auersum ab eo animum, ob illatam iniuriam. Sed vlterius progredi debet charitas adhibito *quinto* medio: curando scilicet mitigare iram & indignationem, quam frater tuus habuerit contra te; etiamsi nullam tu ei, ad eam excitandam dederis occasionem. Hic enim sensus est illius, quod Saluator dixit: o *si offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris; quia frater tuus habet aliquid aduersum te: relinque ibi munus tuum ante altare, & vade, priùs reconciliari fratri tuo:*

Margin: 1. — l *Luc* 6. 29 *Mat.* 5. 40. — m *Act.* 4. 32 — 2. — 3. — 4. — n *Mat.* 5. 39. — 5. — o *Mat.* 5. 23.

& tunc

& tunc veniens offeres munus tuum. Neque ab hoc præstando erit sufficiens excusatio, quòd nullam tu contra eum iram habeas: si enim ille re ipsa iram contra te habet; facileq; posśis mansuetudine & humiliatione tua eum placare; sed id facere nolis ex superbia, aut pertinacia: signum est, te parum illum amare; paruique æstimare ipsam vnitionem, & charitatem fraternam: cùm in ea procuranda adeò sis ignauus & negligens.

6. VLTIMVM remedium, quod vniuersim omnia vitia destruit ac repellit, est, ita vitam tuam componere, atque si hoc ipso die esses moriturus. Morte enim temporali accedente, omnes inimicitiæ, rancores, inuidiæ, & contentiones cessant. quare si semper cum hac persuasione viuas, quod fieri posśit, vt tali die moriaris: facilè omnes discordiarum radices euelles: nec patieris in corde tuo rem aliquam, quæ placeat Principi huius mundi. cùm ipsa mortis tuæ hora accedet, vt aliquid suum in te quærat. Quid autem magis ipsius esse potest, & magis illi placere; quàm ipsa discordiæ causa? Nam (vt S. Gregorius ait) quemadmodum nihil apud Deum est preciosius virtute charitatis: ita nihil magis dæmonem delectat, quàm eius læsio ac destructio. Et qui ad id magis iuuat, discordiam seminans, est ipsi omnium amicorum charisśimus: cuius operâ vtitur ad impediendum ascensum hominum in Paradisum, vnde ipse excidit. Cùm igitur profitearis, te inimicum esse dæmonis: æquum est, mortificare & repellere, quod eum adeò recreat; & summè amare vnionem & charitatem, quam ipse tantopere detestatur.

3. parte Pastor. Admonit. 24.

HISCE sex remedijs extrahuntur sex manifestæ radices dissensionis iam positæ. Sed præter illas possent adhuc aliæ esse occultiores, & disśimulantes, ne cognoscantur. Aliquando occasione specialis amoris, quo se prosequuntur Religiosi eiusdem nationis, aut Patriæ; aut qui sunt eiusdē Prouinciæ, aut domus siue Monasterij. hi enim vniunt se, vt priuato illius bono attendant: & ita mutuò se iuuent. Quod quidem in se malum non est, sed bonum: si tamen ex hoc occasionem acciperent auersionis alicuius, aut dissensionis ab ijs, qui alterius sunt nationis, aut Prouinciæ: ita vt propterea aliqua inter illos esset discordia: id iam non esset ex spiritu charitatis. Nam (vt ait Apostolus) p *Deus noster non dissensionis Deus est, sed pacis*; eius verò hostis est q *scissuras ponere in ciuitate Dauid*, & introducere diuisiones, factiones, & dissensiones in Ecclesiam & sacram Religionem: in qua varietas nationum prouinciarum, ac domorum, quas complectitur, non debet esse quasi multæ partes eiusdem vestis diffutæ, & ab inuicem separatæ: sed sicut vestis, quędam polymita variorum colorum, & auro charitatis contexta. In qua re omnes (vt supra est dictum) esse debent quasi eiusdem nationis, aut patriæ; & tanquam filij eiusdem Prouinciæ, aut domûs, summa vnione coniuncti, & absque vlla discordiæ radice, quæ eam laceret aut imminuat. Nec mirum, quòd hoc à Christianis, & Religiosis exigatur: siquidem Alexāder Magnus

p 1. Cor. 14. 33.
q Isa. 22. 9.
C. 9.
Lib. de Fort. Alexandri.

(vt re-

(vt refert Plutarchus) dicere solebat: ad pacem & concordiam Reipublicę conseruandam inter nationes adeo diuersas, & ex se adeò sibi repugnantes, atque illæ erant, quas ipse expugnauerat: maximi esse momenti: vt mundum pro Patria; castra pro arce; bonos pro cognatis; malos pro peregrinis agnoscerent. Hunc ergo in modum Christiani, multoque magis Religiosi, vt vnionem charitatis conseruare possint: habere debent totum mundum pro patria, & natione sua; & totam Religionem suam, etiamsi amplissimam valdeque extensam, pro vna Prouincia, ac domo vna: ita vt se gerant tanquam fratres, & eiusdem matris filios. Aut, si magis proprie loqui velimus, cum S. Gregorio Nanzianzeno: adeò viriliter & strenuè mortificandæ sunt particulares hi affectus: vt nobis omnis terra, & nulla terra patria sit. Ita vt hinc omnes diligamus, atque si eiusdem nobiscum essent nationis, & patriæ, inde verò viuamus in hoc mundo, quasi peregrini, aut quasi in exilio: neque est aliquid quòd id non quærentes excuset: siquidem vocationis nostræ gratia, vt supra est dictum, ad id nos adiuuat. *Orat. 28. 35.*

POSSVNT aliàs exurgere dissensiones aliquæ, præferentes speciem cuiusdam zeli, consulendi bono communi, aut obligationi Officij, aut tuendi veritatem. Nam in Religione (vt ait Cassianus) hostis turbat vnionem aliquorum debilium, ex occasionibus rerum temporalium; & speciatim, vt eas custodiant, quæ ad ipsorum pertinent officium: id quod dissensionē adfert etiam inter grauiores ob diuersitatem iudiciorum, aut in doctrina, aut in negotijs quæ agunt: existimantes, se tueri veritatem, aut virtutem. Et hoc euenit inter eos, qui sunt eiusdem Religionis & multò ampliùs, si sint diuersarum. Quemadmodum enim cuiq; sua placet: ita solet displicere, quod videt in altera. Dicentes autem sicut Corinthij *r ego sum Pauli, ego verò Cephæ;* diuidunt Christum: quasi non idem esset in Cepha, & in Paulo: cuius spiritus est, vnionem ponere in omnibus suis membris, & in omnibus officijs, & occupationibus temporalibus, aut spiritualibus in bonum proximorum. Et quamuis difficilis sit vnio inter literarum peritos, qui attendūt disputationibus, ob diuersitatem sententiarū, quæ occurrunt in scientijs & doctrinis: Deo tamen Domino nostro id est valde facilè: tribuitq; sibi honori, quod eam vnionem etiam inter eos pro gloria sua faciat. Quod insinuauit in illis verbis, quæ dixit S. Iob, spiritualiter acceptis: *f nunquid coniungere valebis micantes stellas Pleiades,* siue Pluuiæ? loquitur enim de septem stellis, quæ sunt valde coniunctæ in cœlo: &, quando apparent, magnam efficiunt pluuiam in terram, & referunt (vt S. Gregorius ait) viros Sanctos: qui tanquam stellæ splendent ob lucem vitæ ac doctrinæ. Qui etsi in diuersis sint locis & stationibus: sunt tamen sibi valdè propinqui & vniti in prædicanda ac docenda veritate fidei, & sanctitate legis Euangelicæ. quam vnionem non lædunt propter diuersitatem, quam in rebus aliquibus habent. Gratia enim & cha-

C 10. *Collat. 16. c. 8.* *r 1. Cor. 1. 12.* *f Iob 38. 31.* *Lib 29. mor. c. 16.*

ritas cum septem Spiritus sancti donis, potens est eos tenere coniunctos adhibitis medijs prædictis, & alijs magis particularibus, quæ proponentur in tractatu de Magistris & Doctoribus.

CAPVT XIII.

PERFECTIO RELIGIOSORVM IN SVIS OFFICIIS, *& nominatim circa res temporales; & alacritas in eis Obeundis.*

VEMADMODVM CONSERVATIO ET PERFECTIO humani corporis multum ex eo dependet, vt diuersæ eius partes, quas inter se coniunctas habet, suis officijs perfectè fungantur; efficiantque singulæ proprias actiones, ad quas in bonum totius corporis ordinantur: ita perfectio Religionis, & Religiosæ vnionis conseruatio, potissimùm dependet & consistit in eo, quod Religiosi exerceant, sicut oportet, ministeria, officia, & exercitia, quæ ad singulos spectant, in bonum totius Religionis, iuxta suum Institutum. Quæ ministeria siue officia ad tria genera reduci possunt: *Primum* est eorum, qui occupantur in operibus vitæ actiuæ corporalibus, quæ communitatem iuuant in rebus temporalibus, & ad conseruationem humanæ vitæ, corporisque leuamen necessarijs. quales sunt Ianitores, Sacristani, Infirmarij, Hortulani; ac reliqui, qui emũt & præparant cibos, & vestes. *Secundum*, eorum est, qui occupantur præcipuè in operibus vitæ contemplatiuæ, & exercitijs vocalis aut mentalis orationis: quales sunt dedicati ad assistendum choro; aut ex speciali vocatione diẽ consumunt, agendo cum Deo Domino nostro, aut in exercitijs speculationis & studiorum. *Tertium* genus est eorum, qui vitam ex vtraque mixtam sectantur, cõiungentes orationi spiritualia actiuæ vitæ ministeria in bonum animarum. Quales sunt Concionatores, Cõfessarij & omnium scientiarum Magistri. Et ad hoc genus reducuntur Prælati, qui reliquos gubernant, & conseruationi ac perfectioni attendunt communis boni totius Religionis, & particularium eius Religiosorum. Quamobrem dicere possumus: Religionem esse domum illam, siue a *Castellum* Bethaniæ, *in quod* (vt ait S. Lucas) *Christus Dominus noster* cum suis Apostolis *intrabat*, *& Martha satagebat circa ministerium* ipsi Christo & Apostolis exhibendum; *cuius soror Maria sedens secus pedes Domini audiebat verbum illius.* Qui enim ministeria obeunt temporalia, sortem habent Marthæ: quia seruiunt Christo Domino nostrõ in eius discipulis: qui autẽ attendunt operibus cõtemplationis, sortẽ habent Mariæ, audientes doctrinã cęlestẽ in oratione & lectione; & suorũ Magistrorũ, cũ de studijs agunt. Qui cum proximis occupantur, sortem sequuntur Apostolorum

a *Luc.* 10.38.

lorum

lorum: quorũ vocatio fuit ad eos iuuandos. Prælati aũt repræſentant perſonam Chriſti D.N. eos in ipſorũ officijs gubernantis. Omnes tamen, vt in ea parte & occupatione, quæ eos contingit, perfecti ſint, debent eſſe in Bethania, quæ ſignificat domũ Obedientiæ: non. n. propria voluntate ad hæc munia accedunt; ſed ex obedientia & voluntate Dei, quæ innoteſcit per eum modum, qui ſeruatur in Religione: illos ſcilicet eligendi, vt ſuo loco videbimus. Et omnia præterea quatuor hæc perſonarũ genera officia ſua obeunt in domo obedientiæ, ordinem ſequentes ab ea præſcriptum: ita vt etiã ipſimet Prælati in ſua gubernatione obedientiam ſeruent: non enim gubernant aut iubent aliquid pro ſuo arbitratu, ſed iuxta Religionis leges; & prout intelligunt Deum velle, & conſtituere. Ex quo fit vt Religionum perfectio potiſsimum conſiſtat in prędictis duabus rebus exactè cuſtodiendis: vt omnes ſcil. ad officia & miniſteria ſua accedant ex obedientia; ita vt non adſint deſideria, nec ambitioſæ tractationes publicæ, vel occultæ: ſed vt quiſq; eo officio ſit contentus, quod ex obedientia ei obtigit, etiamſi minus honorificũ; illudq; ex eiuſdem præſcripto exerceat, horrens (vt ſupra eſt dictum) in vtriſque his rebus, proprij iudicij ac voluntatis conſilia; & in eo voluptatem & ſolatium ſuũ ponens, vt ea ſorte ſit contentus, quæ ei obtigit; ſuamq; perfectionem quærens in reddenda bona ratione officij & miniſterij ſibi commiſsi. Et quoniam de ſpiritualibus erga proximos miniſterijs ſpeciales poſtea inſtituentur tractatus: nunc ſolùm de corporalibus agemus.

§. I.

QVI SORTEM habent Marthæ, ſi ſuam perfectionem aſſequi volunt, debent in primis magni eam facere, ſibi omnino perſuadentes: in domo Dei nullum eſſe officium vile, aut contemnendum, ſi Deus illud imponit. Nam vel ſolum, quòd Deus id iubeat ſufficit, ad illud nobilitandum: nulla. n. nobilitas, aut honor maior eſſe poteſt: quã facere quod Deus præſcribit. Et viri ſpirituales, qui claros & perſpicuos habent oculos, ad rectè iudicandum de rebus: non tanti eas faciunt propter id, quod ex obiecto ſuo habent: quanti propter Dei voluntatem in eis ſplendentem. 1.

CVIVS rei apti teſtes ſunt Angeli cuſtodes: qui etſi adeò ſint nobiles & inſignes: non tamen dedignantur homines cuſtodire: quia Deus id eis iuſsit; & æque libenter Angelus cuſtodit aliquem ſeruum; atq; Principem. Non. n. tam ſibi honori ducunt, quòd talis perſona ipſis obtigerit: quàm quòd Deus velit, vt eam cuſtodiant. Et S. Raphael, a *etſi vnus eſſet ex ſeptem, qui aſtant ante Deum:* induit tamen formam peregrini, & comitatus eſt Tobiam; eique in itinere, quaſi ſeruus eius eſſet, miniſtrauit. 2.

a Tob. 12. 15.

SED maiorem adfert ſtuporem, quòd ipſemet Angelorum Dominus, propter nos homo factus, exercuit vſque ad trigeſimum annum fabrilem 3.

autē; & alia temporalia ministeria: & in quibus ita libenter sese occupabat, sicut postea in prædicatione,& miraculis edendis: eò quòd in his omnibus voluntatem æterni sui Patris agnosceret: nec sua maiestate indignū iudicauit,quòd iamdiu in officio ex se adeò humili occuparetur. vt sic nos docere, contentos esse debere quocunque officio nobis à Deo commendato, etiamsi in oculis mundi non adeò honorifico.

4. HANC viam tenuerunt multi sancti valde insignes, virgo sacratissima, eiusque sponsus sanctus Ioseph; & post eos Apostoli, & quamuis S. Paulus adeò esset in prædicando occupatus,non tamen negligebat propterea certis temporibus mæchanicum officiū exercere, artis b *scenofactoria*, qua cibum cum sudore vultus sui compararet; & alios vilium aliorum officiorum gnaros,animaret:ne ea exercere dedignarentur.

b *Act.18.3.*

5. HVC accedit,quòd mysticum Religionis corpus,varijs opus habeat personis, ad varia eius ministeria attendentibus: quæ tamen omnia in totius corporis commune bonum cedunt. Cui non minus pedes sunt vsui, quàm manus;nec manus,quàm oculi:quia cuiusque opera cedunt in vtilitatem omnium. Quare æquum est,vt qui officia obit temporalia, valde sit contentus sorte, quam Deus illi tradidit: vt cum ea vniuersæ Religioni seruiat. cùm enim,quod est temporale iustis præbet;ab eis accipit spirituale;& particeps est fructûs Concionatorum,docentium,ac gubernantium; *propter* vnionem,quam cum illis habet.

6. AD hæc eius status in Religione multo est securior ad salutem obtinendam,eò quòd sit humilior: maior autem humilitas maiorem adfert securitatem: quia talis status est magis expeditus ab occasionibus & periculis cadendi: quàm eorum, qui versantur circa res literarias & gubernationes: & forte si in illis occuparetur ministerijs, non bonam eorum redderet rationem. Et Sapientia Diuina præuidens omnia, quæ euenire possunt, voluit paterna sua prouidentiâ præcauere illud damnum, assignans ei officium magis tutum. Horum omnium plures rationes pro solatio eorum qui talia officia obeunt propositæ fuerunt in secundo tomo, quò remittimus Lectorem.

Tract.1.c.7.

7. AD eadem officia,vt par est,æstimanda, & qui illis fungitur bene sit contentus,iuuat etiam sanctitas:quam per illa possunt obtinere,exercentes corporalia misericordiæ opera, quæ Christus Dominus noster tanti facit. qui non à Maria, sed à Martha fuit cum suis Apostolis in domum suam exceptus. nam illa valde solicite omnibus ministrabat. cuius laboris pijque ministerij copiosam postea accepit mercedem. Nec parua censenda est felicitas, quòd possit quis Christo Domino eiusque discipulis seruire, cibos eis quærens,ac præparans;totamque domum bene componens.

8. ET quamuis Martha esset solicita,& nonnihil turbata,ac de sorore Ma-

ria

ria conquereretur:cuius tamen ſortem Saluator ipſe prætulit: in Religione tamen bene poteſt vtraque ſoror conuenire,& ita Marthæ occupationes obire,vt Mariæ non deſit locus. Imò cùm Deo Domino noſtro chari ſint humiles,& *cum ſimplicibus* ſit *ſermocinatio eius*:ſolet donum orationis mentalis illis communicare,qui huiuſmodi obeunt officia: quia non ſunt adeò curioſi,atque ſunt viri literarum periti; nec eorum occupationes ita intellectum abripiunt, atque ſcientiæ.Ideoque faciliùs poſſunt orationem cum occupatione coniungere;laborando quidem manibus,ſed corde orando;& laboribus corporeis promerētur,vt ſuis temporibus Dominus det eis quietem,& ſpiritualem portionem. *Prou. 3. 32.*

9. AC DENIQVE, vt loco proximè citato dictum eſt:quamuis is gradus & officium minus ſit perfectum:qui tamen illo occupantur poſſunt maiorem obtinere perfectionem, quàm alij perfectius officium obeuntes. Nam (vt Caſsianus dixit) etſi qui miniſteria obeunt ſpiritualia multum lucrentur:multum tamen etiam expendunt, & abſumunt: varijs enim occupationum occaſionibus quaſi canalibus effluunt lucra, quæ acquirunt. Qui autem humilia obeunt miniſteria,etſi non multa lucrentur: quia tamen intra ſuos limites ſe continent,pauca etiam abſumunt.& ita lucra ſua melius cōſeruant:quia paucioribus ea imminuendi occaſionibus diſtrahuntur:etiamſi enim lucrum ſit exiguum, quotidie tamen continuatum, ac diligenter conſeruatum,creſcere ac proficere multum poteſt. *Tom 2. Tract 1.c.7. Coll.24.c.13.*

§. 2.

PLVRIMVM AVTEM AD ID refert,quatuor illa, quæ ſuperiùs inſinuauimus,diligenter obſeruare:*puritatem* ſcilicet *intentionis* in officijs ſuis,vt Deo ſoli placeant,non hominibus ob humanos reſpectus; *Obedientiam* in eorundem executione iuxta Regulas, à quibus non diſcedant propter carnem & ſanguinem,aut aliquod terrenum commodum; *Charitatem* & *vnionem* cum omnibus: præferentes eam rebus omnibus temporalibus domeſticis;& *Orationem* frequentem, quæ exteriora omnia opera comitetur:& ſimul præſcriptum ſpiritualibus exercitijs tempus dantes, ſicut reliqui Religioſi. Hæc quatuor ſunt quaſi alæ,quibus officium,quod terrenum videtur,ad cœlum extollitur; ſuntque inſtar rotarum trahentium currum externarum occupationum cum magno ſolatio & profectu; & eiſdem diſtinguuntur Religioſi à ſecularibus. Nam(vt S. Gregorius ait)iuſti non diſcernuntur aliquando à ſecularibus in operibus exterioribus, ſed in modo ea faciendi. Vtroſque enim videmus concionari, eleemoſynas facere,pauperibus miniſtrare,variaque negotia cum proximis agere: ſeculares tamen & mundani homines ea faciunt ob fines mundanos & terrenos, honoris,lucri,aut delectationis: quia ipſamet inquietudine, quam hæc varie- *Lib.22. Mor.c.25.*

tas secum adfert, ipsi oblectantur: Iusti autem feruentes eadē externa opera præstant, eò quòd Deus id præcipiat; spiritu tamen ac desiderio, aspirant ad vnionem cum ipso, conseruantes internā quietem, etiamsi onus ferant multorum operum externorum. Ex quo, ait iste Sanctus prouenire, vt interdū ciues Ierusalem seruiant inuiti, & angarias soluant Babyloniæ; sicut ciues Babyloniæ inseruiunt Ierusalem: quia secularis, qui bona hæc opera ob inanem gloriam præstat, videtur ciuis Ierusalem: cùm tamen reuera sit Babyloniæ, ob ingentem interiorem confusionem, qua laborat: contrà verò qui eisdem externis operibus purè propter Dei gloriam occupatur, videtur quidem Babyloniæ ciuis, cùm reuera sit ciuis Ierusalē, ob internā, qua fruitur, quietem: suspirans æterna, acceptans verò cum resignatione; & quia aliud facere non potest, multitudinem occupationum temporalium. HINC quoque prouenit Religiosos Sacerdotes, aut choro destinatos, & reliquos, etiamsi officijs & externis operibus distinguantur; non tamen in virtutibus internis eiusdem Professionis, in quibus possunt esse æquales; imò minor potest magis proficere, quàm maior; potestque subditus, esse non minùs perfectus, quàm ipse Prælatus; & ipse cocus, quàm Concionator. Quod si Deum & proximum plus dilexerit, erit ipsius vita gloriosior in spiritu: quamuis exteriùs vilior appareat. non enim officij; sed charitatis celsitudo efficit Sāctitatem. Nec sine mysterio S. Ioannes in visione, qua vidit Christum Dominum, ait: a *oculi eius tanquam flamma ignis, & pedes eius similes auricbalco, sicut in camino ardenti.* Significabat autem (vt alibi perpendimus) partes corporis eius mystici, hoc est, Ecclesiæ & Religionis, tam qui in sublimioribus officijs, quàm qui in inferioribus sunt constituti: ardere in amore Dei; eumque magis acceptum Deo futurum qui vehementiori arserit igne. Ac proinde si pedes plus quàm oculi arserint, pluris fient & magis diligentur. Et cùm ex hac vita vtriq; recesserint, commutabunt loca: nam, qui in hac vita inferiorem habuit locum, ibi obtinebit altiorem, iuxta illud Saluatoris: b *erunt nouissimi primi, & primi nouissimi.*

a Apoc. 1. 14. Tom. 2. trac. 1. c. 2.

b Mat. 20. 16.

NON igitur est cur Religiosus anxius sit propterea quod in hac vita sit inter nouissimos, cū videt se officijs vilioribus occupari: sed soletur potius seipsum, animumque sumat ad ea cum perfectione, quam diximus, obeunda: vt excellat in charitate & obedientia. quarum hæc vis est, vt extollant à terra ad cœlum quamcunque actionem, quam illæ comitantur; quasi aliqua esset virga, quæ quicquid tangit, conuertit in aurum.

EST nihilominus necessarium, vt Religio eiusq; Prælati, qui meritò alias debent esse perfectiores: singulari cura attendant, vt eos, qui inferiora officia obeunt, adiuuent, consolentur, & foueant: nullo modo eos contemnentes, aut parui facientes; sed potiùs vt Apostolus dixit: c *eiusmodi cum honore habentes*: quibus verè opus habent. Quorum officium, quo abiectius est

c Phil. 2. 29.

& mole-

& molestiùs, eò ampliùs ei est fauendum: proprijs siquidem expensis, hoc est, sollicitudine & labore, & absque magno apud mundum applausu, sunt pedes, qui totum corpus sustinent. Hoc confirmat S. Gregorius illa S. Iob sententia, d *quando lauabam pedes meos butyro*, applicans eam Ecclesiæ & Religioni, quarum pedes ait esse eos, qui temporalia negotia tractant. Qui, quòd in terra versentur, vix euadere possunt, quin aliquod vulnus accipiant, aut aliquo luto aut puluere inficiantur. Ideoque necesse est Prælatos & seniores, qui meritò esse debent maiori deuotione & interiori igne repleti, ob frequentiorem cum Domino nostro familiaritatem: applicent se ad huiusmodi pedes butyro lauandos: communicantes eis aliquid deuotionis, quam habent, crebris admonitionibus, cōsilijs, & monitis spiritualibus: vt ad sua interiora ingressi, sua opera examinent, culpas defleant, ac diuina mysteria meditentur: vt sic nouum recipiant feruorem, ad progrediendum in suis laboribus. Cùm enim sint vnius corporis membra: æquum est, inquit, vt sicut eorum ministerijs nostra externa fulciuntur, ita nostris studijs illorum interiora repleantur. Ad idem iuuerit non parum: (quod noster P. S. Ignatius in suis Constitutionibus præscripsit) vt ipsimet Prælati, & seniores exerceant aliquando eadem ministeria. vt hoc exemplo alios stimulent, opere ipso ostendentes, se non contemnere aut dedignari quod illi faciunt. Quamuis enim verum sit (vt idem S. Gregorius ait) eos ordinarie occupari altioribus ministerijs: tamen etiam vult Christus D. N. vt ipsum imitentur, humiliantes seipsos ad abiectiora exercenda, cùm opus fuerit: memores quod eisdem manibus & faciem lauemus, & pedes induamus: nec propterea spiritus celsitudine frustrabuntur: quòd se ad humilia officia exercenda dimittant.

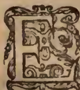
d *Iob. 29. 6.*

Parte 3. c. 1. § 19.

Lib. 19. c. 14.

CAPVT XIV.

RATIO ET MODVS TEMPORALIA MVNIA *cum Spiritu & perfectione obeundi.*

EX DICTIS IN PROXIMO CAPITE deducemus aliqua documenta, ad reparandos defectus, qui maximè nocere solēt huiusmodi Religiosis. quorum defectuū potissimus, & quasi fundamentalis, est inquietudo ac desolatio in sua vocatione & statu: quæ oritur ex Superbia & ambitione. quæ tamen prædictis considerationibus reparatur, plurimi faciendo statū suū: siquidē maximè contēptus in domo Dei, multò honoratior est in eius oculis, quā sit maximus eorum, qui habitant in tabernaculis & aulis huius mundi. Qui tamen non propterea vel punctū humilitatis &

reueren-

reuerentiæ ſubtrahere debent ei quæ altiorem locum occupationibus debetur. Humiles enim, cùm extolluntur, non euaneſcunt;ſed magis ſeſe dimittunt;nec ſe dignos reputant, qui Dei ſeruis miniſtrent:ſed potius gaudent,quod vltimum occupent locum,& ad pedes omnium ſe abijciant: ſequentes Apoſtoli Regulam,dicentis:ſi a *ſeruus vocatus es* ad Religionem, & vt alijs in ea ſeruias:*non ſit tibi curæ: ſed etſi poſſis fieri liber*, & ſtatum ſeruitutis relinquere:*magis eo vtere*:vt ſic in maiori humilitate viuas. b *Humilitas* enim (vt ait Eccleſiaſticus) *coram Deo inuenit gratiam,qui ab* humilibus *hominibus honoratur.*

a 1 Cor. 7 21

b Eccl 3 20.

DEPOSITA igitur inquietudine per conſtantiam & firmitatem in ſua vocatione:ſumma etiam diligentia conari debent, imperfectiones exuere, quæ ſolent externas occupationes comitari. vt apparet ex eo quod Marthæ euenit,cum Chriſto Domino noſtro,cùm dixit:c *Domine, non eſt tibi curæ,quòd ſoror mea reliquit me ſolam miniſtrare? Dic ergo illi, vt me adiuuet. Cui reſpondens dixit Dominus: Martha, Martha ſolicita es, & turbaris erga plurima Porrò vnum eſt neceſſarium.* In quo colloquio quatuor inſinuantur magni defectus, qui in huiuſmodi Religioſis poſſunt inueniri.

c Luc. 10. 40

1. PRIMVS defectus eſt, quòd quemadmodum Martha ſororem ſuam Mariam iudicauit otioſam, ideoque conqueſta de ea eſt, quòd ipſam non iuuaret;imò ipſum Chriſtum quodammodo incuriæ notauit, quòd id non iuberet:ita hi Religioſi ſolent alios temere iudicare,quaſi otioſos;& neque charitatem,neque commiſerationem erga ipſos habentes;neque in occupationibus & laboribus ipſos iuuantes.Ipſi enim, vtpotè imperfecti, nullam occupationem iudicant laborioſam,niſi corporalem,quæ affligit,ac defatigat corpus.Ex quo prouenit:vt ſemper ſint pleni,querelis & murmurationibus contra alios; imò interdum contra ipſos Prælatos,quos notant negligentiæ, in attendendo ipſorum leuamini;& iubẽdo,vt alij eos iuuent. Quid autem hoc eſt aliud,ſi rem bene perpendamus:niſi temere iudicare ac murmurare de ipſomet Chriſto:cuius nomine Prælati ipſos gubernant; & improbare,quod ipſemet Dominus approbauit, defendens quietem illorum, qui rebus ſpiritualibus attendunt?Sic enim multò magis ipſos iuuant,quàm ipſi reliquos iuuent temporalibus ſuis occupationibus:eò quòd multo excellentiora bona illi ipſis communicent. Nam licèt pedes ſeruiant,& multum iuuent cor, cerebrum,& oculos:multò tamen plus pedes accipiunt ab eis,ad conſeruandum eſſe,quod habent, & bene ſuo munere vtendum. Et quamuis maiores,qui de rebus ſpiritualibus agunt, deſint nonnunquam officio ſuo;nec præſtent minoribus, quod aliàs deberent: debent tamen ſibi perſuadere,huiuſmodi defectus eſſe quaſi d *feſtucas in oculis alienis*; ipſorum verò temeraria iudicia, & murmurationes eſſe quaſi *trabes* in *ipſorum oculis*, quas præſtaret flere,& à ſe eijcere,ad amouendum dolorem, quem adferũt;

d Luc. 6 41.

& impedimentum, quod ponunt: siquidem cum e[illegible] querelis nunquam bene præstabuntur illa officia. e *Impleant* [illegible] (vt dixit Apostolus) *legem Christi, portantes alter alterius onera*, cum patientia & [illegible]. Nam ordinariè si ipsi aliquid ab alijs tollerant, etiam habent in se, quod alij tollerent. e Gal.6.2.

QVOD SI altiùs harum querelarum radices respiciant, inuenient, vt plurimùm eas prouenire ex eo, quòd non sint satis [illegible] sorte contenti; aut quòd refrixerit pristinus vitæ feruor: & ideo horrorem laboris conceperint. Sicut Israëlitæ conquerebantur & f *murmurabant contra Moysen*, eo quod illos per viam adeo asperam & labosam duceret. Est autem res certa, displicentiam & tædium in officio; & ignauiam ac torporem in vita efficere, vt locustæ videantur gygantes; & labores ac difficultates paruæ, concipiantur vt intollerabiles. Quam tamen prauam radicem, si mortificent, & euellant: statim quies & tranquillitas in officio & feruor vitæ tantum illis animi addet, vt vel ipsos Gygantes deuorent, sicut famelicus aliquis panem deuorat: esuriunt enim laborare, & pati pro Christo: cuius amor efficit, vt vel grauissimum onus, illis videatur leuissimum. Studere etiam debent: vt mortificent modum quendam inuidiæ, quem illis adfert eminentia, honor, & quies, quam in alijs apprehendunt: quemadmodum filij Iacob magnum odium, & inuidiam conceperunt in fratrem suum Ioseph, cum audiuerunt g *manipulos, quos ipsi in agro [illegible]abant, adorare manipulum ipsius Ioseph.* Cumq; hi Religiosi vident, suas in Religione occupationes multo inferiores esse, quàm aliorum: quod est quodammodo illas adorare, & quasi prostratas ante eas iacere. Hinc inuidia oritur, turbationes & querelæ. Humilitas tamen & charitas Religiosa animum ei addet, ad huiusmodi inuidiam mortificandam, dicendo [illegible]bus cum [illegible] Baptista: h *Illos* fratres scilicet meos, *oportet me crescere, me autem minui.* Illis locus excellentior competit, mihi inferior; gaudeo, me esse [illegible] Religionis partem, & fratrem horum Religiosorum, quorum occupationes adeo sunt præstantes: vt dignæ sint, quas homines venerentur & adorent. Eroq; particeps earum, cum non paruo honore meo; si [illegible] meis occupationibus etiam humilibus. Sint felices fratres mei [illegible] pedes Christi, quandoquidem ipse Dominus ita vult; [illegible] [illegible] eis [illegible] turbare: sed, quo potero modo sicut Martha, illi seruiam. Cumq; non possim ad pugnam prodire, in qua licet animas lucrari [illegible] domi hæreo, vt laborem & sarcinas seruem eorum, qui ad pugnam prodierunt: scit enim Dominus legem illam custodire, quam per [illegible] Dauidis constituit in Israel: quod i *æqua sit pars descendentium ad prælium, & remanentium ad sarcinas & similiter diuident spolia.* His igitur & similibus alijs considerationibus primus hic defectus reparatur. f Num. 11.1. & c.14.10. 27. g Gen.37.8. h Ioan.3.30. 24. i 1.Reg. 30.

AD ALIVD extremum declinant reliqui defectus: nam cùm hi Reli-

giosi cum voluptate quadam applicent sese ad officia temporalia, incidunt nonnunquam in secundum defectum obeũdo sua ministeria cum nimia sollicitudine, anxietate, & turbatione. Quæ non a bono Dei spiritu, quo officiũ acceptarunt; sed ab alijs vitiosis & imperfectis radicibus prouenit. Interdum quidem à naturali cõstitutione nimis solicita, inquieta, & anxia; interdum etiam oritur à proprio amore, qui se his operibus facile immiscet: dum aliquod emolumentum, aut vanum finem respicit. Nimia enim desideria hominibus placendi, aut honorem aliquem ex eis consequendi, aut nimij timores eum amittendi, in causa sunt nimiç solicitudinis & anxietatis in ipsis actionibus: ita vt interiorem defectum potiùs admittant, quàm [illegible] in exteriorem. Quare dixit Apostolus: k *si hominibus* cum nimia hac solicitudine *placere* vellem, *Christi seruus non essem.*

k *Gal. 1. 10.*

3. HINC *tertius* oritur defectus, cum se nimijs, & supra vires occupationibus onerãt: ita vt multitudo spiritum obruat, contra consiliũ Sapientis, dicẽtis: i *fili, ne in multis sint actus tui*: & k *qui minoratur actu*, & suas occupationes moderatur, *percipiet Sapientiã*. Nimiæ enim occupationes ineptum hominẽ reddunt ad orationem & familiaritatem cũ Deo: quia replẽt spiritu curis pungentibus, & valde turbãtibus. Hæ nimiæ occupationes oriuntur interdũ ab aliqua vanitate: qua quis vult hominibus satisfacere; & obtinere apud eos opinionẽ diligẽtis, & soliciti. Interdũ nimia illa cura oritur ex indiscreto zelo, quo indicat, se Deo placere, si multum laboret, suisq; fratribus in multis rebus inseruiat. Sed certũ est, nimietatẽ illi non placere: quã reprehendit in Martha, cũ ei dixit: l *turbaris erga plurima: cùm tamen vnum sit necessarium.* Vt sc. omnes occupationes in eum finem dirigantur, vt soli Deo placeant; eiusque solam voluntatem exequantur: sic enim sese mortificant, & radices euellet vtriusq; defectus. Cauendum tamẽ est: ne, vt hoc multarum occupationum extremum euitent, incidant in alterum otiositatis: quod est multo deterius. Nam prætextu non se nimium onerandi: nec sufficiens suscipiẽt onus; & hinito sui officij pẽso, etiãsi valdè limitato: hærebũt iunctis manibus [illegible], vt fugiãt laborẽ: nec sint memores admonitionis Salomonis, dicẽtis: m *vade ad formicam ò piger, quæ cùm non habeat ducem à quo vrgeatur: congregat in messe quod comedat.* Et, vt Plinius ait, ferunt sæpè pondus corpore suo grauius, quamuis cum magna sua quiete, & voluptate naturali, vt in alio loco exposuimus.

i *Eccl. 11. 10.*
k *Cap. 38. 25.*
l *Luc 10. 41.*
m *Pro. 6. 6.*

4. VLTIMVS defectus est, cùm pax & concordia cum reliquis Religiosis turbatur ex occasione rerum ad ipsorum officia spectantium, præsertim scilicet eas conseruandi; ostendunt se enim arctiores & parciores, quàm expediat in eis distribuendis, aut in modo eas concedendi. Qui defectus contingere solet, aut ex cõditione, & moribus strictioribus, aut colerico; aut ex nimis prudẽti zelo, cooperto colore & specie paupertatis, aut obediẽtiæ. Ea tamẽ

Tom. 1. tra. 2. c. 9.

(vt S.

(vt S. Dorotheus ad hoc propositum ait) est manifesta ignorantia, & cōtra Dei Domini nostri ac prudentum Prælatorum voluntatem: insignis enim est deceptio: iacturam facere eius, quod est maius: vt, quod minus est, conseruetur: multoque maius bonum est pax propriæ conscientiæ, & vnio earum ipsis Religiosis: quàm conseruatio rerum temporalium, & executio eorũ officiorum in rebus huiusmodi. Nam primum est bonũ spirituale; secundum autem corporale & temporale; primum Religionis ipsius substantiam conseruat; secundum vero est accessorium; primum est tanquam pars quarta eius ad quod tendimus: secundum autem quasi octaua aut trigesima. Non itaque erit prudentia iacturam facere rei adeo pretiosæ, vt vilior alia conseruetur. Et contrarium (ait idem Sanctus) indicium esse, eos facere officium suum ob inanem honorem, aut vt placeant hominibus; aut quòd vitiosam aliquã proprietatẽ in res illas habeant. Cauendum tamẽ etiam illis est ab altero extremo, negligendi suum officium: vt aliquid prætermittant, quod ratione ipsius, aut ex præscripto Prælatorum seruare debent; sub eo titulo, vt vnionem cum omnibus seruent. Non enim est vnio veræ charitatis, quæ conseruatur conculcando obedientiam, aut contemnendo bona communitatis. Et qui non posset pacem & concordiam cum alijs seruare, nisi ipse debito suo deesset; det saltem operam, ne ex parte ipsius desit interna pax animæ, & charitas quam debet suis fratribus exhibere. Et sic satisfecerit omnibus, quæ statui suo Religioso debet: adhibitis etiam medijs alibi insinuatis.

Serm 4.

Serm 15.

Tom. 2. tra. 3. c. 14.

Hos quatuor defectus vitabunt facilè Religiosi, si persuaserint sibi, suscipere se hæc officia & occupationes externas, tanquã media propriæ suæ perfectionis iuxta naturæ suæ talenta & propensionem. Quamuis enim Religio quærat etiã aptam horum officiorum executionem, in totius Cōmunitatis vtilitatem: præcipuè tamen intendit spiritualem suorum filiorum bonum: neque cum animarum eorum detrimento vult aliquod augmentum rerum temporalium. n *Quid enim prodest homini si mundum vniuersum lucretur: animæ verò suæ detrimentum patiatur?* Et (vt S. Laurentius Iustinianus ait) inde ob tus nihil proderit, monasterij reditus auxisse: si diruit aliqua spiritus iactura. Nam vt temporalia emolumenta quæruntur: debent etiam spiritualia quæri, iuxta illam Saluatoris nostri sententiam: o *hæc oportuit facere, & illa non omittere.* Attendendum scilicet est temporalibus: non prætermissis spiritualibus. imo hæc primo loco tanquam magis necessaria & præstantiora collocari debent: cùm ipse DOMINVS dixerit: p *Quærite primum regnum Dei & iustitiam eius: & hæc omnia adijcientur vobis.*

n Mat. 16. 26
De disc. Monast. conuer. c. 21.
o Mat 23. 23
p Mat 6. 33.

EX QVO fit, vt huiusmodi Religiosi talia officia obeuntes, debeant quotidie tempus orationis & recollectionis accipere, quod erit necessarium ad

spirituale animarum suarum bonum conseruandum; & præcipuè diebus festis, in quibus studiosè intendere debent exercitijs deuotionis, [illegible] omnibus temporalibus omnibus, quæ non sunt præcisè necessaria. Omnino enim tempus proprium habent. Itaque Religiosus aliquo tempore debet se ostendere laboris amicum; alio verò studiosum recollectionis. Quod suadet Hugo de Sancto Victore, dicens: quò magis decens videtur otium in diebus festis; eò magis laudanda est occupatio in cæteris per hebdomadam dieb. Ita vt qui in diebus festis non amat quietem, indicium det suæ leuitatis; sicut qui alijs diebus amplectitur occupationem, dat indicium ignauiæ suæ, ac torporis. Leuitas enim in causa est, cur carnales nunquam quærant Sanctam quietem: & ignauia efficit, vt nunquam amplectantur bonam occupationem. Quamobrem studiosè distinguenda sunt tempora. vt enim opus prauum nunquam est laudabile: ita bonum opus extra tempus factum, est vituperandum. Decens itaque erit, vt huiusmodi Religiosi diebus profestis maneant in suis officiis; festis verò, quando sunt ab occupationibus liberi, sint frequentes in templo, glorificantes Deum, ob accepta ab eo beneficia, simul cum reliquis, qui ex officio sunt ad templum frequentandum dedicati.

De Instit. Monast. c. 4.
S. Bonau. in spec. disc. c. 5.

CAPVT XV.

PERFECTIO RELIGIOSORVM IN ORATIONE *mentali, & studium Recollectionis cordis in omnibus exercitijs spiritualibus.*

QVI SORTEM ET PARTEM MARIAE IN RELIGIONE sequuntur: duplici via pergere solent iuxta duos modos Orationis, mentalis scilicet ac vocalis. Aliqui enim vel ex Regulæ Instituto, vel ex Dei speciali vocatione aliquot horas expendunt in oratione mentali: quæ complectitur meditationem & contemplationem Diuinorum mysteriorum, rerumque omnium affectus deuotionis excitantium. Quæ oratio adeo est propria Status Religiosi, eò quod sit Diuino obsequio mancipatus: vt Sanctus Ioannes Climachus hunc statum definiens dixerit: Monachum esse, qui semper habet spiritum in Deum eleuatum; & orat in omni loco, tempore, & negotio. Oratio enim, teste Sancto Chrysostomo, est anima & spiritus vitæ Religiosæ, ac perfectæ; quæ conseruat, auget, ac perficit Castitatem, Paupertatem & Obedientiam, & mutuam inter oēs coniunctionem, ac reliquas virtutes huius status proprias.

Cap. 1.
Lib. 1. de orando Deum.

Et S.

Et S. Bonauentura ait: Religiosum non frequentantem huiusmodi orationem, gestare animam mortuam in corpore viuente; aut esse tanquam corpus mortuum habens quod externum est in Religione absque eo quod est internum. Sed quoniam de præstantia orationis mentalis fus[illegible] in tribus alijs nostris libris, id nunc solum adferemus, quod Cardinalis Caietanus ad hoc propositum adfert. Is enim in cera Scholasticæ Theologiæ inueniens mel Theologiæ mysticæ, ex vtroque fecit fauum dulcissimum, quem proponit omnibus Religiosis; eosque ad gustandum & in opus deducendum inuitat, his verbis: Deuotio (vt S. Thomas ait) duas causas habet intrinsecas: alteram ex parte meditationis Dei & beneficiorum eius; alterã ex parte meditationis propriorum defectuum. In prima sunt bonitas, misericordia, charitas, &c. Dei erga hominem, & me; beneficiaque creationis ad imaginem suam. Redemptionis; baptismi, inspirationum, vocationum per se vel alios, expectationis ad pœnitentiam, Eucharistiæ, præseruationis à tot periculis animæ & corporis, Angelicæ custodiæ, & reliquorum beneficiorum singularium. In secunda sunt defectus culpæ & pœnæ, tam in præterito, quàm in præsenti, labilitas ad peccandum, dissipatio propriæ substantiæ, assuefaciendo cogitatus & voluntates & inclinationes aliarum suarum virium ad malum, habitatio in regione longinqua ab amicitia & conuersatione Diuina, peruersitas affectus magis temporalia quam Spiritualia commoda, vel incõmoda sententijs; nuditas a virtutibus, vulnera ignorãtię, malitiæ, infirmitatis, & cõcupiscentiæ, vincula manuum & pedum, operum scilicet & affectuum, in tenebris, in fœtoribus & amaritudinibus esse, nec horrere: vocem pastoris interius nõ agnoscere: & quod omnibus peius est, Deum pro inimico & hoste toties elegisse, mortaliter peccando, & propterea tantam eidem iniuriam fecisse, vt pro Deo refutatus sit, factusque noster Deus sit venter, aut pecunia, aut delectatio, &c. Ex huiusmodi namque meditationibus quæ quotidianæ esse debent Religiosis, & Spiritualibus personis, omisso vocalium orationum multiloquio voluntario, deuotio aliæque consequenter gignuntur virtutes: nec Religiosi, aut Religiosæ, seu Spiritualis etiam nomine vocari potest, qui saltem semel in die ad huiusmodi se non transfert. Quomodo namque effectus absque causa, finis absque medio, insularis portus absque nauigatione haberi nequit: sic nec Religio in actu absque frequentatis actibus suarum causarum, mediorum, ac vehiculorum. Hæc vir ille doctissimus, in quibus non se minus pium ac deuotum ostendit, quàm in alijs locis subtilem & acutum. Docet enim hic Religiosos studijs valde deditos vt etiam quotidie scientiæ & exercitio orationis ac deuotionis diligenter studeant: nam sine oratione ac deuotione vana esset eorum Religio.

Opusc. de perfect. vit. c. 5.

S. Tho. 2.2. q. 80. a. 3. Caiet. ibi.

IN eundem scopum tendit etiam illa pars orationis, quam dicimus vo-

calem, in qua Religiosi sese exercent, dum Canonicas horas persoluunt, siue priuatim sicut alij sacris ordinibus insigniti: siue eas in choro cantantes, sicut Ecclesiastici ad id constituti: à quibus laudabilem hanc consuetudinem acceperunt, tanquam medium suæ perfectionis. Eritque talis oratio eis vtilissima, si conentur tali spiritu eam exercere, vt etiam ignis deuotionis eos inflammet. Nam (vt S. Bonauentura ait) omnes externæ cæremoniæ chori, officij diuini, & aliorum sacrorum ministeriorum, nisi cum debita deuotione peragantur, sunt quasi murus ex lapidibus absque calce, aut bitumine illos coniungente, confectus; & tanquam lampades virginum stultarum, non habentes oleum, quo lumen foueatur. Arida est omnis Religio, quæ non oleo isto saginatur, instabilis est bonorum operum structura, quæ deuotæ orationis frequentiâ non compaginatur: nam, oratione deficiente, facile ruet. Et quicunque multum intepescit in huiusmodi exercitio, magno se periculo exponit deficiendi à sua vocatione. Nam, vt Propheta dixit, a *paries erectus absq; temperatura*, qua lapides coniunguntur, cito *casurus est*; & b *domus fundata super arenam cùm descendit pluuia, & flant venti*, facilè *cadit*.

Opusc. de sex alis Seraph. c. 3.

a *Ezec. 13. 11.* b *Mat. 7. 26.*

§. I.

SED QVONIAM de horis Canonicis proprius instituetur tractatus in quarto tomo, eò quòd magis propriæ sint Ecclesiasticorum: nunc eam tantùm cordis recollectionem proponemus, quam adhibere debent Religiosi, qui a *elegerunt optimam* illam *partem, & VNVM* illud, quod *Maria elegerat*: in quod omnes suas intentiones & conatus dirigere debent: renuntiantes, & strenue mortificantes omnem solicitudinem, turbationem, & effusionem cordis, quæ huic VNI aduersantur. Nam (vt S. Dionysius ait) eorum vocatio est: VNVM *ipsum ambire, & ad sacram monadem cogi*. renuntiantes non solum vitæ diuisæ coniugum; sed etiam imaginibus & phantasmatis cordis, quæ sunt domestici deuotionis hostes; & fures eam deprædantes & è domo sua expellentes. Ipsa enim experientia nos docet, quòd etiam dum sumus in occultissimo loco recollecti, solet cor nostrum fieri Marthæ simile, solicitum, turbatum, & in res plurimas effusum. Quemadmodum ait sanctus Iob: b *cogitationes meæ dissipatæ sunt, torquentes cor meum* excitantes me à spirituali meæ recollectionis somno. Nec tamen propterea animus illis abijciendus est, sed magna vi & fortitudine eas omnes reducere debes ad VNVM, qui est Deus: totam tuam attentionem & intentionem collocans in eo.

a *Lu. 10. 39.*

Ecclesf. Hierarch. c. 6.

b *Iob. 17. 11.*

1. EST AVTEM summi momenti, vt semel tibi persuadeas: hanc attentionem valde tibi esse necessariam. Primum, propter infinitam Dei Maiestatem, in cuius conspectu versamur, & cum quo loquimur. Est enim summa inciuilitas, cogitare coram Deo, quod puderet coram hominibus loqui aut

cum

cum Deo loquentem; eum, semiuerbo prolato, deserere: & conuertere te ad loquendum cum vili mancipio. Quid igitur dices, si aspicias extremã tuã vilitatem? Hæc enim cogit, coram immensa Dei magnitudine te ipsum contrahere & prosternere; nec c *audere*, sicut ille Publicanus, *oculos ad cœlum leuare.* Quomodo igitur audebis effundere oculos spiritus ad ea, quæ geruntur in terra? Seraphin velant faciem, & oculos suos in conspectu Dei, ob summam reuerentiam, quam ei exhibent: & tu non velabis tuos, ne ad rem aliquam eos conuertas, quæ te separet à Deo? d *Elias operuit vultum suum pallio, cùm audiuit Dominum venientem.* Et non operies tuum, ac te recolliges, videns ipsum Dominum esse, cum quo loqueris? Huc accedit dignitas & excellentia ipsius operis: nihil enim est in terra præstantius, quàm familiariter cum Deo agere, eum diligere, laudare, & cum illo se vnire. Quare per excellentiam vocari potest opus Dei, & oratio Dei: vt propterea deceat eam fieri attentione ac reuerentia, qua par est: ne noxia tibi reddatur. siquidem e *maledictus est, qui facit opus Domini negligenter.* Quod si operis excellentiæ adiungas necessitatem eius, qua tu laboras: hæc te multum impellet ad eam, vt oportet, faciendam. Mendicus enim, qui fame premitur, nec potest manuum labore cibum sibi acquirere, nisi mendicando: ipsa necessitate feruens efficitur in mendicando: & qui nouit suas necessitates & pericula spiritualia, exiguas etiam vires, & fortitudinem ad ea reparanda: is valde impellitur ad feruenter orandum: ne ipsa f *oratio*, qui in remedium suæ miseriæ dirigitur, *ei fiat in peccatum* Si vitæ breuitatem respicias, & agoniam, qua orãt qui sunt in mortis periculo constituti: hoc etiam permouebit te ad orandum cum spiritu: cum nescias, an hæc sit vltima tuæ orationis hora. Et quamuis non sit: satis est magna miseria, non te continere intra teipsum breui illo tempore, quod accipis ad orandum. Et iure optimo reprehendet te Dominus, & obijciet: g *sic non potuisti vna hora vigilare mecum*? Attende, quàm multas horas CHRISTVS Dominus noster expendebat in oratione, nec qualicunque, sed h *in oratione Dei*: digna scilicet eius, qui orabat; & cui offerebatur.

2.
c Luc. 18. 13.
d 3. Re. 19. 13
3.
e Ierem. 48. 10.
4.
f Psa. 108. 7.
5.
g Matth. 26. 40.
6.
h Luc. 6. 12

Et semel quidem cum tanto feruore i *orauit*, vt cum summo suo gaudio fuerit *transfiguratus*; & iterum k *factus in agonia, prolixius orans, sanguinem* sudauerit. Cum igitur id totum factum fuerit in tuum exemplum: ne tum ignauia ac tepiditate facias, quod Saluator tuus cum tanto fecit feruore, non suæ, sed tuæ voluntatis causa. Attende item: quam multas horas expenderint sancti in hoc fruenti exercitio, ob ingentem eius æstimationem. Nec solum præcedentes respicias sanctos, sed etiam multos præsentes: qui, dum tu in choro, aut in cella es totus distractus: illi sunt quidem corpore in eo loco, sed corde sunt in cęlo. Excitent igitur te hæc exempla, vt tuas cogitationes recolligas, dum oras; saltem ob tuum propriũ emolumentũ; &

7.
i Matt. 17. 2.
k Lu. 22. 43
8.

vt cœlestibus delitijs fruaris: quibus præcedentes Sancti, & nunc etiam feruentes tui socij fruuntur. Posito enim tibi esse orandum, magnæ prudentiæ est conari talem orationem habere, vt obtinere possis centuplum, quod in illa communicat Deus. Labore etiam, quem initio orationis adhibueris ad te recolligendum, obtinebis ad eius finem magnam refectionem spiritus.
l Eccle 7.9. Propterea enim dixit Salomon: l *Melior est finis orationis, quàm principium.*
9. Quod si miserum est, non euadere hominem peritum eius scientiæ, aut artis, cui das operam: quanto erit maior miseria, quod quis à Deo ad hanc artem & scientiam scientiarum, ad orationem scilicet, & familiaritatem cum Deo vocatus: sit tamen semper quasi Tyro, eò quòd non bene recolligat cor suum? Quod si initio tuæ conuersionis Deus hoc te affecit beneficio, vt esses in oratione collectus ac deuotus: maior miseria est, quod tua culpa tanto bono sis priuatus: quemadmodum illi, de quibus S. Augustinus, quod primis diebus orent feruenter; deinde, tepidè; postea, frigidè: ac denique negligenter. Denique ad hoc studium & solicitudinem impellere te debet, quòd videas maximam attentionem & conatum: quo Dæmones impedire te & retrahere ab oratione contendunt. Est autem iustum, & æquum, te esse prudentem sicut serpentes: vt quemadmodum ipsi inuigilant ad te effundendum ac distrahendum: ita tu omnem adhibeas diligentiam, vt mentem tuam collectam & stabilem serues. Decem his rationibus persuadere tibi debes, quanti sit momenti hæc mentis recollectio; & omninò credere, quod teipsum effundere, sit te odisse; recolligere autem, sit te amare. Id enim significauit Salomon, dicens: m *Qui possessor est mentis, diligit animam suam.* plurima enim bona sibi comparat, qui potestatem ac dominium super suas potentias habet. Contrà verò *anima dissoluta semper esuriet.* Non enim habet vitalem cibum. Et n *cor fatui est quasi vas confractum, & omnem sapientiam non retinebit.*

In Psal 65. 10.

m Pro 19.8. 5.

n Eccli 21. 17.

Ex Qvo fiet, vt si fueris prudens, ita exerceas reliqua tui status opera, vt cor tuum semper maneat integrum, non diuisum; & suarum cogitationum Dominium retineat, vt eas applicet ad familiaritatem cum Deo habendam, statim atque constituta hora imminet, dimissis alijs omnibus occupationibus: vt huic familiaritati te totum tradas. Eum in modum, quo Maria, etsi occupata esset cum multis, qui venerant ad ipsi condolendum ob mortẽ fratris; statim tamen atq; soror Martha ei dixit: o *Magister adest & vocat te: illa surrexit citò &*, hospitibus relictis, *venit ad Iesum, & cecidit ad pedes eius.* Quare etsi valde sis cum hominibus occupatus, debes eos deserere: (præcipuè cum tales occupationes tantum sint ob ciuiles mores) & ad tuam orationem, ad eloquium, & reliqua spiritualia exercitia, in eo momento te conferas, quo Deus te vocat: siue id fiat signo campanæ, siue à Religioso ad id constituto; aut interna inspiratione, quæ te ad id faciendum mouet efficaciter.

o Ioan.11.29

citer.

citer. Nec vacat mysterio, quod Martha solicita & turbata erga plurima vocet Mariam, vt accedat ad pedes Christi. significat enim, quòd ipsæmet occupationes nos prouocent, vt ipsis ad tempus relictis, accedamus ad agẽdum cum Domino nostro: nam ipsimet occupationi valde expedit auxilium, quod ab ipsa oratione ei accedit. In eo quoque aliquid latet mysterij, quòd hospites, qui Mariam occupabant, videntes eam, ipsis relictis, abire ad Christum, secuti sunt eam: quæ tamen, nulla illorum ratione habita, cum peruenit ad Christum, ad eius se pedes prostrauit. Naturale est enim, vt cùm deseris occupationes, orationis habendæ causâ, illæ etiã te sequãtur, & occupent memoriam tuam; ita vt vix euadere possis earum importunitatem. Debes igitur viriliter eas fugere, & nihili eas faciens, proijcere te qua poteris quiete ad pedes Dei tui, cui tuas proponas necessitates. Quòd si adhuc fuerint importunæ, vt non pergas in oratione: non debes feruorem relaxare; sed earum potiùs importunitate prouocari, ad clamandum maiori feruore ad Deum, vt tibi subueniat. Eum in modum, quo sacrum Euangelium ait de quodam cæco clamante ad Christum transeuntem: p *Fili Dauid miserere mei.* Et *quamuis qui præibant increparent eum, vt taceret. Ipse verò multo magis clamabat: Fili Dauid, miserere mei,* donec ipse *Iesus iussit, illum adduci ad se,* fecitque eum sui voti compotem. Quemadmodum autem cæcus ille non voluit disputare cum illis, nec audire eos, qui ei dicebant, vt taceret; sed nihil eis respondens, vocem magis extollebat: ita non debes cum tuis cogitationibus & importunis imaginationibus disputare; sed, illis prætermissis & contemptis, orationis tuæ filum continuare: ex earum importunitate occasionem accipiens ad orationis feruorem magis augendum. Nunquam enim cogitationum agmen tibi nocebit, etiamsi tanquam q *muscæ* accedant ad *perdendam suauitatem vnguenti* fragrantissimi ac pretiosissimi deuotionis: si eas semper abigas, nec pacem vllam ita cum eis ineas; vt aduertens eas patiaris in corde tuo hærere. Quòd si eis resistendo, perseueres: Deus laborem tuum remunerabit: r *abscondens te in abscondito faciei suæ.* quò non peruenit *conturbatio hominum. Et proteget te in tabernaculo suo à contradictione linguarum:* quia earum murmur non inuenit ibi aditum. Opus enim est eius omnipotentiæ ac misericordiæ, præsentiam suam & amicam iucundamque faciem orantibus ostendere: dans eis tantam quietem, vt nihil tunc eos perturbet. Et hunc fauorem exhibere solet Religiosis: qui, vt ipsi cum quiete seruirent, mundi strepitum reliquerunt: modò tamen ipsi, quantum in se est, abscondant se ad orandum eum in modum, quem Christus Dominus noster insinuauit, cùm dixit: f *cùm oraueris, intra in cubiculum tuum, & clauso ostio, ora Patrem tuum in abscondito.* quod aiunt SS. Patres fieri posse, siue in cella, siue in choro, siue in campo: modò tuũ ingrediaris cor; tuorumq; sensuũ ostia claudas; ac solùm respicias Deũ tecũ ibi pręsentẽ. Cũ eo loquere, tuasq; propone necessitates; supplex orans, vt abscondat te intra se, ne quid accedat, quod te perturbet.

p Luc. 18. 38.

q Eccl. 10. 1.

r Psal. 30. 21.

f Matth. 6. 6. SS. Hilar. Can. 5. in Matth. Aug. con. io 2. in Psal. 3. Ambros. 6 de Sacram. c. 3. Cass. coll. 6 c. 32.

§. 2. *Aliæ deuotionis exercitia.*

EADEM QVIES & recollectio procuranda etiam est in reliquis vitæ contemplatiuæ exercitijs, quæ comitantur & fouent ipsam orationem; suntque valde propria Religiosorum sequentium partem Mariæ, de qua dicitur, quòd a *sedens secus pedes Domini audiebat verbum illius.* Id quod teste S. Thoma varijs perficitur exercitijs. *Primum* est, audire conciones aut exhortationes spirituales, quæ fiunt de more in Religionibus, accómodatę ipsis Religiosis. Quemadmodum enim Christus D. N. duobus concionũ generib⁹ vtebatur; alijs toti plebi cõmunibus, quibus & ipsi Apostoli fruebantur; alijs verò specialibus ad solos discipulos spectantibus, in quibus ea docebat, quę ad ipsos spectabant: vt videre licet in prolixo illo sermone, quẽ habuit in cęnaculo: quo eos est cõsolatus, animauit, ac docuit quę pertinebant ad b *mutuam inter se dilectionẽ*, ad custodiã mandatorũ suorũ, ad fiduciã, & frequentiã orationis, aliaq; valde perfecta. Ita etiã præter publicas cóciones, quæ ad populũ Christianũ habentur in Ecclesijs, refert plurimũ, esse alias magis particulares pro solis Religiosis, siue viris siue fæminis: quibus stimulentur ad proprij status perfectionem; & nominatim ad eam, quam Christus Dominus noster in prædicto post cœnam sermone commendauit. Et huiusmodi exhortationes ita sunt audiendæ, quasi ipsemet Christus eas haberet. Ipse enim ad cor loqui solet verba, quæ aure percipiuntur; & seminat semen suum in terra bene culta, vt fructum proferat centuplum, proficiendo quotidie in ea perfectione, quam profitetur.

2. AD idem exercitium spectat etiam familiaris cum Prælatis, aut Confessarijs, aut spiritualibus Patribus collatio & cõmunicatio: quæ vtilior esse solet; & quasi gradus quidã ad familiaritatẽ cũ ipso Deo. Nam (vt S. Greg. ait) generales sermones & exhortationes, quæ habentur ad multos simul, nõ semper sunt adeò accommodatæ necessitati cuiusque: sicut illa, quæ fit priuatim ab eo, cui talis necessitas est nota, suamque exhortationem dirigit ad subueniendum ei. Quamobrem Christus Dominus noster non solùm prædicabat in Synagogis, in montibus alijsque publicis locis; sed accedebat etiã interdum ad particulares domos, vbi documenta & consilia tradebat valde proportionata eorũ necessitati. Et ipse Apostolus fatetur, se c *docuisse publice & per domos, nocte ac die; & monuisse vnum quemq;* prout cuiq; expediebat. Huiusmodi. n. particularis instructio est, quæ procul dubio maximè prodest ad vitia ex radice curanda, & virtutes eius status proprias inserendas. Ex quo apparet ingens Religiosorũ bonũ: vt qui intra domũ suã medicum habeant, qui eis medeatur; Magistrum, qui doceat; Consiliarium, qui consulat; Confessarium, qui eorum peccata audiat, & ab eis absoluat; & spiritualẽ Patrem, à quo in ijs suis exercitijs dirigantur. Et quod seculares ex domibus suis ad Religionẽ accedũt, in qua sunt viri eminentes ad hæc officia prætãdã, vt cũ

a Luc. 10. 39.
1.
a 2. q. 180. 4. 3. ad 4.
b Ioa. 13. 34.
3. par. Past. 6. 1.
c Act. 20. 20. 31.

eis de suis necessitatibus agant: id inquam Religiosi habét intra suas portas, & ad manum. Semper enim & in singulis Conuentibus habet prouidentia Diuina aliquem, vel aliquos: qui Duces aliorum esse posśint, cum illorum magno solatio. Esset autem valde dolendum: si domestici non vterentur bono, quod externi apud ipsos quærunt, & inueniũt. Quibus aptatur quod Saluator noster dixit suis ciuibus in Nazareth: d *multos leprosos fuisse in Israel sub Elisæo Propheta & neminem eorum mundatum esse*: quia nemo ad eum accessit: *nisi Naaman Syrus*, qui à remotis Syriæ partibus venit, vt sanitaté peteret, quam obtinuit. Ita vos non vultis fructũ ex mea doctrina capere: quem homines reliquarũ ciuitatũ cum magno suo cõmodo accipiunt. Agnoscat igitur Religiosus bonũ, quod intra suá domũ habet; audiatq; cum spiritu doctrinã Patris, & Magistri, qué Deus illi asśignauit; & cõfidat Sapientiæ diuinæ: quòd per eos docebit ipsũ, quod magis ei expediet, vt perfectus euadat. d *Luc. 4. 27.*

3\. Aliud spirituale exercitium, in quo etiam auditur verbum Dei, est lectio sacrorũ ac piorum librorum: quæ etiam est valde propria Religiosorũ æquumq; est, eos habere destinatum tempus ad eam, sicut ad orationem. Iuxta sententiam. n. Sanctorũ: quemadmodum in oratione nos cum Deo colloquimur: ita in lectione Deus loquitur nobiscum: & quod liber omnibus dicit, sensim applicat & accommodat interné ei; qui, vt oportet, ipsum legit. Et quemadmodum valde periti & eruditi viri quotidie aliquid legunt in libris suarũ facultatũ; vt vel aliquid discant, vel memoriã renouent eorũ, quæ didicerunt: ita & multò ampliùs perfectionis studiosi debent quotidie in libris spiritualibus legere. Et quamuis id non faciant, vt veritates aliquas nouas addiscant: cõferet tamé lectio illa ad nouas illustrationes, noua sensa, affectus virtutum, nouam famem ac sitim rerum æternarũ à Deo obtinenda. Meminerit Religiosus, quod hoc ipsum nomen monet, quantam huius exercitij curã habere debeat. Nam (vt S. Isidorus ait) illud nomen deducitur à relegédo: quia (vt explicat S. Thomas) frequenter debet legere, & in corde suo ea euoluere, quæ ad cultum Dei & propriam status sui perfectioné pertinent. Legat igitur primùm in libris; & postea, quæ legerit, ruminet ac meditatione digerat; & ipsa imitatione in cor & viscera sua immittat. *D. August. in Psal. 85. D. Isid. lib. 3. de summo c. 8. S. Bern. ser. 50. ad sorores. Lib. 10. Ethimol. c. 17. 2. 2 q. 81. a. 1.*

4\. Veniamus ad alia exercitia circa Sanctisśimum altaris Sacramentum: quod est supremus deuotionis ac perfectionis fons; quam tribus vijs cõmunicat: per ipsam sc. sacrã cõmunionem, per Sacrosanctũ Missæ Sacrificiũ, & per visitationes, quæ fiũt in ipsa Ecclesia: cùm nos in eius cõspectu collocamus. In omnibus aũt his modis præferuntur cęteris Religiosi, et ã nõ Sacerdotes: eò quòd supremũ hunc Dominũ habeant hospité, & cõtinuum habitatoré intra domos suas: vt nõ sit eis opus, sicut secularibus, ex proprijs domibus exire, vt ad templa se conferant. Ideoq; Religiosi possunt facillimè sacrũ Missæ quotidie audire; & sæpius in die visitare, & orationé suã coram

Sanctissimo Sacramento habere, & diutiùs in Ecclesia hærere, ac frequentius, quàm seculares, communicare: castitas enim & eius status perfectio ad id inuitat, vt expressè S. Dionysius docuit, dicens: monachis dari consueuisse sacram Communionem in ipso suo ingressu: vt intelligerent: alio, quā sanctus Populus, modo, ad Communionis Diuinæ participationem admittendos, hoc est, quòd debeant frequentiùs communicare, quàm iusti Seculares. Si enim adeò fuit fortunata domus Zachæi, propter vnicum Christi Domini nostri in eam ingressum; & castellum Bethaniæ, domusque Marthę & Marię, ob frequentem ad eam accessum eiusdem Domini: quantò felicior erit domus Religiosorum, ad quam idem Dominus quotidie ingreditur; & continuè in ea habitat cum eadem charitate, & omnipotentia, qua ad illa loca accedebat? O quàm aptè Religioni accommodatur, quod sit domus Zachæi: quod significat iustificatum, iustum aut purum: est siquidē domus animarum iustarum, mundarum ac iustificatarū per diuini huius Sacramenti præsentiam: cuius virtute e *salus huic domui facta est*, & habitantibus in ea, qui ipsum honorāt, & venerantur, eiusq; regia præsentia fruuntur. f *Beatus*, inquit Scriptura diuina, *homo qui audit me, & qui vigilat ad fores meas quotidie, & obseruat ad postes ostij mei. Qui me inuenerit, inueniet vitam, & hauriet salutem à Domino.* Quomodo igitur non erit beatus Religiosus, qui potest quotidie vigilare in ipsa domo, in qua Sapientia incarnata habitat: licèt velo Sacramenti tecta? Nam verè, qui viua fide eam visitat, & inuenit, eiusq; præsentia fruitur: inuenit vitam & salutem spiritualem, fitq; omniū suorū votorum cōpos. Gaudeat igitur Religiosus, bonaq; sorte, quæ ei obtigit, fruatur tribus illis modis, quibus sanctissimū Sacramētum dona sua communicat. De hoc. n. iustitiæ Sole intelligitur, quod dixit Ecclesiasticus: g *tripliciter Sol exurens montes, radios igneos exsufflans, & refulgens radijs suis, obcacat oculos.* Montes sunt Religiosi ob Sanctitatis celsitudinē, quā profitentur: hos exurit Sol iustitiæ radijs accensi sui amoris tripliciter: nunc per ipsam cōmunionem; cū eam suscipiunt; nunc per sacrū Missæ: cū eam audiunt; nunc per orationē: cum ipsum Sacramentū visitāt, & in eius præsentia se cōstituunt. quod licet tectum nube specierum Sacramentalium: tantum tamen ex se mittit splendorem cœlestibus suis illustrationibus, vt intellectûs obumbret, & oculos curiosos obcæcet: vt sese dedāt & subijciāt, credēdis eius diuinis mysterijs.

c 6. de Eccl. Hierarc. p. 3. — *d Hieron de nomi. Hebr. in Matth.* — *e Luc. 19. 9.* — *f Prou. 8. 34.* — *g Eccl. 43. 4.*

5\. SVPEREST adhuc exercitū aliud spirituale valde vtile: *Examen* sc. cōscientiæ quotidianum: est. n. hic modus quidā practicæ orationis: cuius finis est cognitio suijpsius, suarūq; culparū & imperfectionū; vt altiùs in humilitate fundetur, & cordis puritatē obtineat, vt se ad Confeßionē præparet, & admissos defectus emendet, & in futurū abstineat, & in suo profectu spirituali vlteriùs progrediatur. Et sic executioni mādatur, ꝙ faciebat Dauid: h *meditatus sū nocte cū corde meo, & exercitabar & scopebā spiritū meū.* Hæc enim medi-

h Psal. 76. 7.

tatio-

tatio non ſiſtit in inueniendis peccatis;ſed cor ipſum exſtimulat,ad ſentiendum dolorem ac deteſtationem eorum,& ad purgandum ſpiritum:eijciendo ex eo huiuſmodi ſordes, vt ita mundus remaneat. Quod ſi adſit ad culpam aliquam valdè addictus affectus,vt ſolet ærugo ferro adhærere: alia lectio habet:*limabam ſpiritum meum*: ideoque talem affectum limare debet, & à ſuo ſpiritu euellere,adhibita lima mortificationis: ne nouas iterum culpas eructet. Hic orationis modus eſt accommodatus tempori veſpertino,finitis ſcilicet totius diei actionibus.Quamuis maioris eſſet perfectionis, ſi adhiberetur ad finem actionum præcipuarum:quaſi illas reuidendo, vt defectus in eis admiſſi faciliùs deprehendantur. Aut ſaltem bis,aut ter in die, ad maiorẽ puritatem conſequẽdam.Sed quoniam pro his omnibus exercitijs alibi tradidimus documenta magis particularia: ibi licebit Religioſo Lectori ea videre,ſi cupiat vtiliter ea peragere.

CAPVT XVI.

PERFECTIO RELIGIOSORVM IN CORRIGENDIS *aliorum defectibus, & acceptanda ſuorum correptione.*

EDIORVM, QVAE RELIGIO, AD SVI CONSERVATIONEM, & filiorum ſuorũ perfectionem obtinendã,habet;illud eſt vſitatiſsimum, valdeque neceſſarium: correctionis ſcilicet,ad reparandas & præueniendas culpas ac defectus contra votorum ac Regularum obſeruantiam, de quibus hactenus egimus.Quamuis autem de hoc medio fuſiùs actum ſit in Tomis præcedentibus, eò quòd omnibus Chriſtianis cuiuſuis ſtatus commune ſit:nunc tamen id præponemus, quod eſt Religionum, magis proprium: in quibus ordinariè ſunt conſtitutæ Leges ac Regulæ obſeruandæ in ipſa correctione,& punitione defectuum : eò quòd,attenta humana imbecillitate,illa ſit valde neceſſaria:cùm Sapiens dixerit:a *Septies* in die *cadit Iuſtus*; Et S.Iacobus Apoſtolus dixit : b *in multis offendimus omnes.* Sed quoniam huiuſmodi Regulæ,& conſuetudines pro varietate Religionum,variæ ſunt ac diuerſæ: operæ pretium erit vnam quandam hic ponere ex ipſo Sacro Euangelio deſumptam: in qua minimùm debent omnes conuenire; & ex eadem deduci poterunt particularia, quæ ad ſingulas Religiones pertinent. Ita igitur Chriſtus Dominus: c *ſi peccauerit in te frater tuus, vade,& corripe eum inter te,& ipſum ſolum:ſi te audierit, lucratus eris fratrem tuum: ſi autem te non audierit,adhibe tecum adhuc vnum vel duos:vt in o-*

Tom.1 tra 3 c.9 & To 2 tract.3 c.5. ac ſequ. & Tract.4.c 6.

a Pro 24.16
b Iac.3.2.

c Mat.18.15

re duorum vel trium testium stet omne verbum. Quòd si non audierit eos: dic Ecclesiæ. si autem Ecclesiam non audierit: sit tibi sicut ethnicus & Publicanus. In quibus verbis triplicis modi correctionis fit mentio: vnius secretæ; alterius publicæ coram alijs; tertiæ, quæ fit Prælato. & omnes hi modi sunt in vsu in Religionibus, speciali, magisque perfecto modo, quàm inter seculares.

§. 1. *Qui corripere debent.*

PRIMA CORREPTIO est quam vulgo fraternã appellamus, eò quòd spirituali fraternitati innitatur, quam omnes Christiani habent eo nomine, quod sint filij eiusdem Patris scilicet Dei & eiusdem Matris, quę est Ecclesia. in cuius initijs omnes Christiani se fratres appellabant; & nunc eodem nomine se appellant Religiosi, vtpotè fratres in Christo, & filij vnius Matris, hoc est, Religionis, cuius Regulam sectantur. Voluit autem Saluator noster, fratres appellare corripientem & correptum: vt intelligatur, correptionem non ex odio, ira, aut fine alio minùs recto; sed ex spiritu fraternitatis, hoc est, charitatis & misericordiæ debere procedere: cuius actum

2.2.q 33. a.1 ait S. Tomas, esse ipsam correptionem. Si enim charitatis est infirmum curare, nudum vestire, & egeno eleemosynã facere: multò maioris erit, ægrotantem in anima curare, & virtute induere ab illa exutum; & spiritualem eleemosynam indigenti elargiri. Ac proinde ipsa quoque correptio competit omnibus, quibus nomen fratrum applicatur. Quare primus locus corripientis competit Prælatis, & senioribus tanquam fratribus natu maioribus: & hoc nomine præcipuè ad illos spectat officium & munus corripiendi minores. Nam licet ratione officij aut senij censeantur esse Patres: id tamẽ potius auget titulum & ius reliquos corripiendi, quasi filios suos. Quamuis etiam

a.3.4. & 5. è contra (vt ait idem Sanctus) minor possit maiorem corripere, cum debita tamen humilitate, & reuerentia conuenienti. Si enim Prælatus aliqu d fecit dignum correptione: charitas incitat subditum vt eum moneat, & ab illo animæ detrimento eripiat: sicut etiam eundem impellit, ad suum Superiorem iuuandũ, & à corporis detrimento eripiendum. Ex quo fit, vt etiam peccator, qui non propterea desinit esse frater, corripere possit in aliquo deficientem: modò id cũ debita humilitate faciat, & à charitate stimulatus: agnoscens (vt ait S. Augustinus) suam propriã miseriã; & quod ipsemet eius

a Nu 22.28. remedio opus habeat. Et cũ vnus a *Angelus* reprehenderit *Balaam* per *os asinæ*: non mirum est, si etiam peccator instrumentũ fiat, ad corripiendũ peccantẽ. Quamuis si peccator sit publicus, eiusque improbitas manifesta: non ei cõ-

b Mat 7. 4. Luc 6 41. petat munus corripiendi: poterit enim redemptor ei dicere: b quomodo dicis fratri tuo: sine eijciam festucam de oculo tuo: & ecce trabs est in oculo

c Cum ex iniuncto de Hæretic. tuo: c *hypocrita eijce primo trabem de oculo tuo & tunc videbis eijcere festucam de o-*

cul

culo fratris tui. quasi ad rẽ nostrã diceret: qui in anima sua habet scãdalosi peccati trabẽ, non habet aspectum sufficientẽ, nec iudicium tranquillũ, quale opus est habere, ad aliorum peccata corrigenda: prius itaque agat de sui ipsius curatione: & tũc licebit etiã reliquos curare. Aptè autẽ tali conuenit nomen hypocrita: quia talium correctio non prouenit ex charitate; sed ex superbia: & quia cupiunt haberi iusti, cùm peccatores reprehendunt: aut certè verbis, quæ proferunt, ostendunt se iustos: cùm tamen sint cæteris peiores. In qua re (vt ait S. Augustin.) vsurpant sibi munus iustorum, quibus incumbit vitia reprehendere. *Li. 2. de ser. Domini in monte c. 29 tom. 4.*

§. 2. *Quæ sint corrigenda.*

MATERIAM Correptionis proposuit Christus Dominus noster, cũ dixit: *si peccauerit in te frater tuus* &c. in quibus verbis omne genus peccatorum continetur. quamuis, si literæ corticẽ inspiciamus, videatur solũ loqui de illis peccatis, quibus infertur iniuria ipsi corripiẽti: de quibus potest ipse delinquentẽ corripere: nõ animo honorẽ suum præcipuè tuendi; sed desiderio lucrandi animã fratris sui: eum impellendo ad pœnitẽtiam & satisfaciendum pro sua culpa: vt eius veniã obtineat. Et hũc sensum videtur S. Lucas respexisse, cũ dixit: a *si peccauerit in te frater tuus increpa illum: & si pœnitentiã egerit, dimitte illi. Et si septies in die peccauerit in te, & septies in die cõuersus fuerit ad te, dicẽs: pœnitet me, dimitte illi.* In quæ verba SS. Ambrosius & Chrysostomus aiunt: Christum D.N. voluisse nos permouere ad cõdonandas iniurias, quibus ab alijs sumus affecti: monentes cũ charitate afficientem nos iniuria: vt illũ peccati sui pœniteat, & se emẽdet. Et in eundẽ sensũ ait S. Augustinus, quare illũ corripis? quia tu doles quod peccauerit in te? absit. Si amore tui id facis, nihil facis. Si amore illius facis, optime facis. Vt autẽ maiorem in eum charitatem ostendas, dixit Saluator: *vade, corripe eũ:* hoc est, ne expectes donec ille ad te veniat petere veniam; sed vade tu, & illum quære: sicut medicus ad infirmũ accedit; & corripe eum, vt à vulnere, quo seipsum læsit, sanetur: nã iniuria, qua te affecit, seipsum læsit: tu autem, si patienter iniuriã tulisti, mãsisti illæsus. Et ipse æquiori animo feret priuatã tuã admonitionem; attẽdens, te seruandi eius honoris causa nõ manifestare eius culpam. Et cũ dicit Dominus: *vade:* etiam insinuat, non semper expedire fratrẽ corripere statim, atq; ille peccauit: quãdo scil. adhuc furor passionis feruet: sed tũc expedit tacere, & iniuriã tollerare; & parũ expectare, donec motus exacerbationis cõquiescat; tempusq; habeat, pacatè aduertẽdi iniuriã nobis illatã: & tunc opportunè quærendus est, vt corripiatur. Eum in modum, quo Deus D. N. cùm peccauit Adamus, expectauit, donec ille aduerteret, se b *esse nudum*; & nuditatem suam erubesceret, & *cooperiret se folijs ficus:* vt postea eum pro meritis corriperet, vt se emendaret. Et quamuis non parua sit

a Luc. 17. 3.

In Luc. c. 17. Hom. 6. in Mat. tom. 2. S. Hieron. Mat. 2. 10. 9. Salm tom. 4 part. 2 Tr. 11 Serm. 16 de Verb. Dom. tom. 10.

S. Aug. li. 1. de Ciuit c. 9. S. Dorotheus serm. 7.

b Ge 3. 2. 7.

virtus,

virtus, patienter tolerare iniurias; easque condonare petenti humiliter veniam: Religiosi tamen, maioris perfectionis sectatores, non debent hoc solo esse contenti; siquidem in eodem conuentu habitant, aguntque inter se mutuò tanquam fratres: sed qui iniuriam accepit, misereri debet animæ eã inferentis: & si intellexerit, beneuolam suam correptionem fore aptum medium ad eum lucrandum, debet illum quærere; & hoc antidotum applicare, ne pereat.

SED vlterius progreditur vis huius præcepti fraternæ correctionis: extendit se enim ad omnia peccata, quæ fiunt contra Dei Maiestatem: cuius iniuriam, si perfecta eum charitate diligimus, debemus propriam nostram reputare. Si enim eius erga nos amor in causa est, cur dicat: c *qui tetigerit vos, tangit pupillam oculi mei*; & qui vos persequitur, persequitur me; & qui vos contemnit me contemnit. Æquum erit, nos ita esse cum Deo charitate cõiunctos vt qui ipsius honorem tangit, aliqua eum iniuria afficiendo: iudicemus etiam eum, oculorum nostrorum pupillas tetigisse; & qui ipsum contemnit, reputemus, etiam nos contempsisse. Et eandem ob causam (vt ait S. Augustinus) quodcunque peccatum in proximos admissum, censendum est etiam commissum contra nos: siquidem amor facit nos vnum cum illis, & omnes sumus eiusdem corporis membra. Et vt ait Apostolus: d *si quid patitur vnum membrum, compatiuntur omnia membra.* Ex quo fit, vt cùm peccatum est contra bonum commune: multò ampliùs censendum sit esse contra nosipsos. Nam (vt ait Sanctus Thomas) bonum communitatis est bonum meum; & nostrum dependet à bono communitatis, cuius nos partes sumus.

c Zach. 2. 8.

Serm. 16. de verb. Domi. sam. 10.

d 1. Cor. 12. 25.

2. 2. q. 47. a. 10. ad 2.

OMNIA hæc peccata continentur illo verbo *si peccauerit in te frater tuus.* Nam quicunque peccat contra Deum, aut proximum, aut contra bonum commune Ecclesiæ vel Religionis, *peccat contra te*: & omnia illa sunt materia correptionis. Sed voluit Dominus noster hac loquendi forma vti: *si peccauerit in te*: vt doceret (ait Sanctus Augustinus) certò sciendum esse, quòd peccatum corrigendum, sit admissum. Idem enim est dicere *in te*, quod in oculis tuis, aut in conspectu tuo, aut te sciente: sic enim culpa sua te afficit iniuria, quasi in despectum illam inferens in oculis tuis. Et quoniam Christus Dominus noster loquebatur de occulto peccato, dixit tantùm: *si peccauerit in te*: nam qui in præsentia multorum peccat; in multos peccat: & culpa sua multos offendit, sicut dictum est.

Ser 16. cit.

DENIQVE licèt præcipua correptionis materia sint peccata lethalia cõtra Præcepta aut vota, ob graue damnum, quod adferunt: est tamen etiam correctione digna, præcipuè inter Religiosos, frequentia peccatorum venialium, defectuum, & imperfectionum contra Regulas; & multò ampliùs, quando ex eis feruor imminuitur; & obseruantia ac disciplina Religiosa: nã

tunc iam damnum esset graue, contra commune Religionis bonum. Quamuis enim non multum noceat, quod vnus aut alter silentium frangat: si tamen is defectus in omnes irrepat: id verò valdè perniciosum esset toti communitati: nam huius Regulæ cótemptus sensim introduceret contemptum reliquarum, & Religiosam relaxaret disciplinam.

§. 3. *Quando occultè, & quando publicè correptio sit adhibenda.*

CORRIPIENDI modum præscripsit Saluator noster, cùm dixit: *corripe eum inter te & ipsũ solũ*: non manifestãdo alijs peccatũ, quod tu solus nosti: quia vel te tantum præsente, vel sciente factum est. Ea enim est Christi Domini nostri voluntas: vt omnes studeant seruare in magno secreto aliorum delicta; & magnam habere rationẽ honoris proximorum; & quidem multò maiorẽ, quàm bonorum eius fortunæ. Cũ etiam dixerit Salomon: a *melius est nomen bonum, quã diuitiæ multæ.* b *& quam vnguenta pretiosa*; Et Ecclesiasticus, c *curam habe de bono nomine: hoc enim magis permanebit tibi, quã mille thesauri pretiosi & magni.* Nominatim autem in Religionibus plurimi fit bona fama & opinio: tam ad frenanda vitia, quàm ad excitandum animos ad virtutes; & ædificandos ac promouendos alios in bono. Quare, qui occulta correptione mederi potest culpæ, quam solus ipse nouit: nó debet eam cum infamia delinquentis, alijs manifestare: id enim non esset mederi, sed deteriorem, magisque noxiam eam reddere. Qui enim culpam admisit, vt suum tueatur honorem, negabit culpam, cuius eum mones; & irritab tur cótrate, quasi eum infames. Est quoque lex naturalis: d *quod tibi nos vis fieri, nec tu facias proximo.* Cùm igitur in hoc casu, iure tuo nolles, alterum manifestare tuos defectus: nec tu debes aliorum defectus manifestare.

a Prou.22.1. b Eccl.7.2. c Eccl.41.15. S. Tho. 2.2. q.33.a 7. d Tob 4 16

HINC excipiendi sunt particulares aliqui casus, qui magis hoc declarant, & moderantur. In primis enim (vt S. Augustinus ait) obligatio hæc non habet locum, quando ipsum peccatum est publicum: nam qui coram multis peccauit, ideoque illos offendit: dignus est, qui corripiatur & reprehendatur in præsentia omnium: iuxta illud Apostoli: e *peccantes coram omnibus argue: vt & cæteri timorem habeant.* Et in Leuitico dixit Dominus: f *non oderis fratrem tuum in corde tuo, sed publicè argue eum, ne habeas super illo peccatum.* Quamuis verum sit: quòd etiam, cùm peccatum est publicum, correptio sit vtilior, quæ fit in occulto: vt peccantis emẽdatio sequatur: licèt, quando etiam quæritur aliorum timor, & profectus, aut peccator est obstinatus, meritò debeat publicè corripi. 1.

Ser. 16. sup. c.1. e 1.Ti 5 20. f Leu.19.17.

HINC etiam prouenit, vt quando priuata correptio non sufficit ad emendationem delinquentis: progrediendum sit ad publicam, vt *corripiatur coram* 2.

vno vel duobus testibus: vt ipse Dominus dixit; aut manifestando ipsum peccatum alicui, maiorem authoritatem ac dexteritatem habenti, ad eum corripiendum: quamuis hinc aliqua sequatur honoris & opinionis eius iactura. salus enim spiritualis animæ, pluris facienda est, quàm honor & opinio hominum: quare, si vtrumque non potest conseruari simul: primum est secundo præferendum. iuxta illud Christi Domini dictum: g *quid prodest homini, si mūdum vniuersum lucretur: animæ verò suæ detrimentum patiatur?* Cùm igitur ipsemet in causa sit, non acquiescens priuatæ correptioni: æquum est pœnam subire infamiæ, quæ oritur ei ex eius culpæ manifestatione, cùm eius remedium hac ratione speretur.

g Matth. 16. 26.

3. QVARE, qui sciens fratris sui delictum, non habet talentum & necessariam aptitudinem ad eum corripiendum & potiùs existimat, admonitionē suam nihil profuturā: is, inquā, potest ac debet id alteri significare, de cuius prudentia & animi robore speret, quod possit hoc officio cum fructu fungi. Quamobrem licet Religiosis, in hoc casu rem totā ad Prælatum deferre: non tanquam ad iudicem, sed tanquam ad patrem. Nullus enim aptiùs poterit reparare defectum, aut occasionem, & radicem eius remouere. Ita expresse S. Basilius docuit his verbis. Quicquid est, in quo peccetur, referri ad Antistitem debet, siue ab eo ipso, qui peccatum admisit; siue ab ijs, qui illius conscij sint: si illud ipsi curare nō possint, & mederi eo modo, quo præceptum est à Domino, &c. Nemo sit ergo, qui peccato alterius latebras quærat, ne pro amore quem fratri debet, exitium illi conciliet. Quibus S. Thomas & graues alij Doctores addunt: quòd si is qui alterius peccatum nouit certò existimet: Prælatum multò melius, tutius, & efficacius quàm vllus alius, posse peccatum corrigere: poterit, nulla alia via quæsita, statim ipsi Prælato rem manifestare: ordo enim correctionis prædictus seruandus est, quatenus à charitate, quæ ipsius ordinis est Regula, depēdet. Eius autem perfectio exigit, vt maius spirituale bonum fratris præferatur temporali eius damno. Eum in modum quo medicus adhibet medicamenta acerbiora: eò quod ea sint efficaciora ac tutiora: licet potuisset tentare, adhibendo alia molliora.

D Doroth. serm. 4.
Reg. 46 ex Fusis.
Quodl. 11. a. 13 Sylvest. Correct. q. 7. S Bonauent. in Luca 17. Gabri Lect 71 in Cano. lib. 5 Gers 2 p. q. de Correct. proximi Tract. 54. S. Ant 2. p. tit. 9 c. 6 & alij

ES T autem adhuc magis certum, quando culpa aut defectus cedit in aliorum detrimentum; & multò adhuc magis, si in boni cōmunis damnum, bonamq; Religionis opinionē. Vt enim ait idem S. Thomas: in tali casu culpa nō est cōtra ipsum solum, ideoq; præceptum non loquitur de illa, vt seorsim corrigatur. Bonum etiā cōmune præferri debet particulari; & vt multorum bonum securum sit ac tutum, eligēdum est optimum & efficacius medium: siquidē hoc ipsum cedit in maius spirituale bonum patiētis damnum temporale. Estq; rectum, vt peccans idipsum velit; & Religionis honorē particulari suo anteponat. ita enim S. Augustinus: turpis est pars, quæ suo toti nō conuenit; & quæ nō se exponit cuicunq; periculo pro totius cōseruatione. Et

4.
2. 2. q. 33. a. 7
Li 3. Confes. c. 8 tom. 1.

idem

idem amplius cōfirmatur. nā qui Religionem ingreditur, sicut est Dominus bonorum tēporalium, ita est etiā honoris ac famæ: ac proinde potest in ipsam Religionē, dominium suæ famæ trāsferre, sicut bonorum temporalium. Et, cùm ordo fraternæ correctionis sit cōstitutus ad eius famā conseruandam: potest ipse iuri suo cedere; & offerre Deo suo ac Religioni generosam hanc voluntatē: vt oēs sui defectus possint Prælatis manifestari, per quemcunque qui illos extra Confessionē cognouerit, in eum finē, vt illi ipsos corrigāt, ac dirigāt, sicut ad obsequium Diuinum magis expedit. Quare in quacunq; Religione talis esset Regula, tenētur Religiosi eā seruare, eiq; acquiescere: gratias Deo agētes, quòd talē ipsis dederit voluntatē ad consequendam maiori cum excellētia humilitatē, puritatē, & Euangelicā perfectionē. Omnia prædicta debet etiā intelligi, quādo materia est grauis: nā de leuioribus defectibus dubium non est, vt ait S. Thomas, quin sit valde laudabilis consuetudo Religionum: vt in suis Capitulis, & locis ad id deputatis, etiam nulla præcedente admonitione priuata, manifestentur huiusmodi defectus ad maiorem humilitatis exercitationem, & mortificationem propriam. 5. 2.2. q. 33. a. 7. ad 4.

CAPVT XVII.

Ob Qvas Rationes Teneatvr Qvis Cvm *charitate corrigere aliorum defectus; & ipsam correctionem cum humilitate acceptare.*

X Dictis In Proximo Capite deducere licet summam quandā rationum ac titulorum, quibus Religiosi tenentur in suis Religionibus adhibere cum charitate hanc fraternam correptionem; cuius eadem esse debet pręcipuus finis, nec alius ei contrarius vllo modo quærendus.

Prima Ratio siue *primus titulus* est, bonum spirituale fratris peccantis. Si enim a *vnicuiq; Deus mandauit de proximo suo*, id est, cōmendauit, rationem boni eius habere: quātò magis idē cēsendus est, cōmendasse de eo, qui tot titulis est proximus & frater noster? Et cū correctio sit opus amicorum, dicente Ecclesiastico b *corripe amicum:* quò amicitia est maior: eò magis correptio est adhibenda. Cùm igitur Religiosi arctam adeò inter se profiteantur amicitiam: æquum est, vt eam ostendant, & exerceant in defectibus mutuis corrigendis: vt sic magis conseruetur amor, cum morum probitate. Et qui omittit corripere amicum prætextu pietatis: hæc ipsa pietas & mansuetudo, ait Sanctus Augustinus, 1. a Eccl. 17. 12. b c. 19. 13. Cap 21 Reg. habetur 5. q. 5. c. 1. Epist 50. ad Bonif. refertur 2. q. 4. c. ipsa pietas

 ingens

Reg. 46. Fus. ingens est crudelitas: sicut crudelis est, qui negligit ægrotum curare, ne illũ contristet: ac propterea ille mor atur. Ita ait S. Basilius: qui omittit corrigere fratrem suum, crudelis est: cum enim potuerit spiritualem eius mortem impedire, id non fecit.

2. SECVNDVS *titulus* est, propter honorem ipsius Dei, & vt eius patrimonium ex lucro animarum augeatur. Filij enim consulere tenentur honori c Exo. 23. 4 parentum; & attendere ipsorum bonis & facultatibus. Si videres c *ouẽ aut iumentũ* amici tui *errare*: curares *reducere ad eum*, quod in lege veteri iubebatur, etiãsi iumentum esset *inimici tui*: si igitur vides Christi Domini ouem errantẽ: iustum & æquum est, vt studeas, eã ad suum gregem reducere: id enim est quasi eam lucrari, & iterum reddere Domino suo. Ex quo fit: vt, qui negligit peccantẽ corrigere: ipsum Deum afficiat iniuria: quam obiecit ipse Deus d 1 Reg. 2. 29. Heli Sacerdoti: eò quòd filios suos, non vt oportebat corripuisset: d *magis* (inquit) *honorasti filios tuos, quàm me*: cùm non impediuisti dedecus, quod ipsorum causa in me redundabat.

3. TERTIVS *titulus* est ingens detrimentum, quod euenit alijs Religiosis: qui facilè vnius peccato inficiuntur; nisi correctio adsit, qua illud emendetur. Nam, vt ait S. Chrysostomus, modicum fermẽti totã massam corrũpit; Hom. 15. in 1 Cor 5. & improbus aliquis, qui permittitur impunitus, reliquis nocet; & scabiosa In Iosu. c. 7. ouis, nisi separetur, totum inficit gregẽ: ita, inquit Origenes, vnus qui in aliquod impingit delictum, inficit tanquã pestis totã plebẽ: & multò magis improbus aliquis Religiosus nocet toti Conuentui, ob maiorẽ Communicationẽ, quã Religiosi inter seipsos habent: & quia imperfecti liberiores fiunt, vt audeant in multos defectus prolabi, cùm vidẽt, neminem adesse, qui corrigat. Et vt S. Bernardus ait: vbi non timetur reprehensor, securus accedit Cap. 8. de interi. domo. tentator; & faciliùs perpetratur iniquitas. Et licèt ita esset, quòd vnius peccatum non inficeret reliquos: est tamen adhuc necessaria correctio: vt euitentur damna, quæ adfert contra honorem, aut pacem, aut quietem, aut commoditatem reliquorum.

4. HINC *quartus* titulus, & quidem præcipuus oritur: obligans ad corripiendum propter bonum scilicet totius Religionis, quod pendet ex bono particularium Religiosorum: & hoc etiam dependet ex communi omnium bono, absque læsione conseruato. Et ita veri Religionis filij tenentur zelare bonum matris suæ; & hoc medio reijcere quicquid illi nocet. Nemo Serm. de S. Ioa. Baptist. (ait Sanctus Bernardus cum fratribus suis loquens) vitia palpet; peccata dissimulet nemo. Nemo quod in se est æquanimiter ferat, cùm viderit " ordinem deperire, minui disciplinam. Est enim consentire, silere, cum " arguere possis. Et cum Religiosi adeò sint coniuncti, & inter se vniti: peccatum vnius non solùm reliquis domesticis nocet; sed etiam, si innotescit, scandalizat seculares: nam malum, quod vnus facit, attribuunt

omni-

omnibus, vt S. Augustinus perpendit: & sic adfert Religioni ignominiam & bonum eius nomen læditur & obscuratur. Idque totum tribuitur potenti adhibere correctionem, nec facienti: & quod maximè terret est, quòd propter furtum solius Achan in exercitu Israel dixit Deus: *c peccauit Israel, & præuaricatus est pactum meum.* Quod peccatum cùm esset occultum, grauissimè tamen illud in toto exercitu puniuit: vt tandem manifestaretur; &, qui reus erat, puniretur; si enim ille fuisset impunitus; lepra illius reliquos infecisset. Quanto igitur ampliùs id est timendum in Religione, cuius milites adeò sunt coniuncti: vt vnum quid esse censeantur? Quare si quis eorum est proprietarius, aut inhonestus; nec tamen corripitur: hæc culpa quodammodo inficit & maculat omnes. *Epist. 87. ad Hypolit. S. Bonaue. q. 16 super Reg. c Iosue. 7. 11.*

5. Ex HIS omnibus deducitur *quintus* titulus, qui obligat ad vitia corripienda: in bonum scilicet ipsius corripientis: vt pericula ac damna euadat, quę suo silentio incurreret; vt impleat, quod Deus in suo Euangelio iussit; & Religio in suis Regulis constituit: & sic se ostendat etiam in hac Regula obedientem, etiamsi in ea seruanda aliquam sentiat difficultatem. Nam, vt S. Augustinus monet; sæpe iusti negligentes correptionem peccatorum, easdem pœnas subeunt, ac difficultates temporales; quas ipsi, qui peccauerunt. Ad incutiendum verò timorem: sufficiunt illa eiusdem Sancti verba: si neglexeris corrigere: peior factus es eo, qui peccauit. per illam enim negligentiam aut legis contemptum, oneras te peccato alieno: quod quasi proprium tuum fecisti, non impediens illud, cùm posses: & charitatis legem conculcas, quæ iubet, fratri tuo prospicere, ne periret. *Lib. 1. de ciuit. c. 9. Serm 16. de verb. Domi. S. Thom. 2. 2. q 33 a 3.*

§. 1. Excessus in ipsa correctione.

SED QVONIAM excedere potest corripiens terminos charitatis, dum suæ obligationi vult satisfacere: operę pretium erit aliquos tales excessus intimare. *Primus* est: si quis solicitus esset in quærendis peccatis, aut defectibus aliorum, zelo quodam indiscreto remedium eis adferẽdi. Quod est contra mentem Christi Domini nostri. Vt enim ait S. Augustinus: voluit Christus Dominus, nos non obliuisci correctionis: non quærendo, quid reprehendas: sed videndo: quid corrigas: cùm id occurrerit. Vlteriùs enim progredi, esset aliorum vitam velle scrutari, contra præceptum Spiritûs sancti dicentis: *a ne insidieris, & quæras impietatem in domo iusti, neq; vastes requiē eius.* Quod tamen censendum est dictum de subditis, quibus ex officio non incumbit, alios regere, aut adiuuare. Prælati enim bene possunt, imò tenentur inuigilare, & attendere: an inter suos subditos aliqui sint defectus reparandi, siue id faciant monitis generalibus, quemadmodum fecit Patriarcha Iacob conuocata omni domo sua, cui dixit: *b abijcite Deos alienos, qui in medio vestri sunt.* quam sententiam suo loco explicuimus: siue etiam in particulari, *Serm. 16. de verb. Domi. S. Thom supra a 2 ad 4. Lib 1 de Doctr. Christia. c. 28. t. 3. a Pro. 24. 15. b Gen. 35. 2. Tom. 2. trac. 3. c. 5.*

inquirendo de vita & operibus aliquorum, cum sufficientia adsunt indicia, ad huiusmodi inquisitionem.

ALIVS etiam esset excessus: si quis vellet omnes defectus corrigere, cum deprehenduntur: non attenta qualitate ac dispositione personarum, nec habita ratione loci, temporis, & opportunitatis, aliarumque circumstantiarum: quas prudentia obseruat, vt correptio fiat sicut oportet; & nominatim, an sit spes fructus, & emendationis? quæ omnia simul obseruare adeo est vulgaribus hominibus difficile, vt S. Augustinus dixerit: raro, & in magna necessitate obiurgationes adhibendæ sunt. Ita tamen, vt in ijs ipsis, non nobis, sed Domino, vt seruiatur, instemus. Ac propterea, ordinarie loquendo, præstat recurrere ad eos, qui possunt rectè cum zelo ac prudentia peccantem corripere. Quales sunt Prælati, Confessarij, & Seniores, ac viri Spirituales. Quemadmodum Apostolus insinuauit Galatis dicens: c *Fratres, etsi præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto; vos, qui spirituales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis: considerans teipsum, ne & tu tenteris.* Spirituales vocat, viros perfectos & bene instructos in rebus Religionis, & habentes cœlestem Dei lucem, ad rectè de rebus omnibus iudicandum. vt idem Apostolus alibi insinuauit, dicens: d *virum spiritualem iudicare omnia:* rectè scilicet discrimen rerum ac personarum obseruantem; sicut, qui sanus est corpore, rectè de saporibus iudicat. Ne autem spiritus feruens aliquem præcipitet, adiecit Apostolus: instruite in spiritu lenitatis, e *misericordia* & mansuetudinis: ita vt memor sit corripiens suæ imbecillitatis: ob quam & ipse eisdem tentationibus subiectus, labi potest.

Lib. 1. de ser. Domin. in mont. c. 19. ad finem tom. 4.

c Galat. 6. 1.

d 1. Cor. 2. 15.

e Psal. 140. corripiet me Iustus in misericordia.

DENIQVE omnes prædictæ rationes suadent: Prælatos seueriùs obligari ad corrigenda vitia suorum subditorum: siue id faciant tanquam Patres, aut priuatæ personæ, sicut hactenus diximus; siue tanquam Prælati & Iudices, punientes vbi opus erit ipsos delinquentes, vt emendentur; & alij cautiores fiant: sibi persuadentes, multùm ex hac ipsorum cura, & vigilantia dependere bonum Religionis. Nam, vt S. Bonauentura ait, discrimen inter laxas & reformatas Religiones non tam in eo est, quod in alijs sint defectus, & non in alijs: nam ordinariè defectus inueniuntur in omnibus: sed in eo, quod laxæ, defectus dissimulent; & peccantes non corrigant, nec puniant: ex quo defectus sumunt incrementa, donec ipsam Religionem destruant. At reformatæ, statim atque defectum aduertunt: remedium adhibent, & puniunt delinquentem: quod est proprium munus Prælatorum: vt fusiùs dicemus in speciali tractatu de eis instituendo.

S. Thomas supra a. 3.

Opusc. de sex alis Seraph. c. 4.

Tom. sequen. tract. vltim.

§. 2. Ob

§. 2. *Ob quas rationes correctio sit æquo animo tolleranda.*

QVINQVE supra positæ rationes, quæ obligant ad correptionem faciendam, etiam habent locum in ipsis corripiendis: vt correptionem admittant, & fructum ex ea capiant, propter eosdem fines & motiua. *Primum* igitur motiuum est, bonum spirituale animæ propriæ: quemadmodum (ait sanctus Basilius) ægrotus medicamentum etiam acerbum acceptat, vt sanitatem obtineat; neque irascitur in medicum aut chyrurgum: potius enim gratias illis agit, ob acceptum ab illis beneficium, quo est à periculo, in quo versabatur, liberatus. Ac propterea dixit Ecclesiasticus: a *quam bonum est, correptum manifestare pœnitentiam! sic enim effugiet voluntarium peccatum*, hoc est, sponte commissum. Tom. 1. Tra 3. c. 9. actum fusius. 1. Reg. 52. ex Fusis. a Eccl. 20. 4.

HIS accedit, quòd correctio non solùm à culpa liberat; sed occasionem præbet magni emolumenti: incrementi scilicet humilitatis, patientiæ, & charitatis. Quare qui cupit esse perfectus, correptionem, vt ait S. Bernardus, reputare debet portionem de cœlo sibi aduenientem, quasi studium, & beneuolum Dei fauorem: ac propterea meritò deberet obsequium aliquod & operam suam corripienti offerre, in signum animi grati. Neque est paruum indicium, quod correptio sit magnum Dei beneficium: siquidem in magnam pœnam, eam prohibet fieri ijs, qui parum ex ea proficiunt. Et ita minatus est per Oseam Prophetam, dicens: b *vnusquisque non iudicet, & non arguatur vir; populus enim tuus sicut hi, qui contradicunt Sacerdoti. Et corrues hodie, & corruet etiam Propheta tecum*, qui tibi blandiebatur. Et per Ezechielem ait: c *auferetur zelus meus à te, & quiescam, nec irascar amplius in te*. Sed hæc est summa Dei indignatio, quæ tendit in iram & supplicium æternum; & pro reprehensione, quam nunc non permittit; adhibebit seuerissimam in die iudicij nouissima, coram mundo vniuerso ad confusionem & cruciatum intollerabilem. Ac propterea Ecclesiasticus eo vsque peruenit, vt diceret: d *qui odit correptionem, vestigium est peccatoris*, hoc est, Dæmonis: signum est enim, quòd ipsum Deus dereliquerit; & quod breui eo perueniet, vt æternum sit eius in inferno socius. Contrà verò, qui eam humiliter acceptat, Deum honorat: quia pœnitentia ei restituit honorem, quem peccando abstulerat; eiusque amore humiliat se corripienti. Ædificat etiam valde fratres suos, damnumque reparat, quod illis & toti communitati malo suo exemplo attulerat. Etsi enim imbecillitatem suam prodidit, impingendo: ostendit tamen humilitatem, & patientiam tolerando reprehensionem; & fortitudinem, vincendo seipsum: ne quid ad suam excusationem loquatur, sed per emendationem resurgat. Quod si honorem aut opinionem peccando 2. In doct. spir. habetur ad finem operũ. 3. b Osee 4. 4. c Eze. 16. 42 d Eccl. 21. 7. 4. 5. 6.

amisit:his virtutibus,quas exercet, dum corrigitur: illam recuperat. Et in hunc sensum dixit Ecclesiasticus: c *meliorem esse iniquitatem viri, quam mulierem benefacientem.* Vir enim feruens,si peccat,ex suis culpis occasionem accipit magnorum meritorum, exercens varios valdeque heroicos actus, in correptione, & Confessione earum. Nec minus honoris f *Moyses* obtinuit, quòd se subiecerit correctioni Soceri sui *Iethro:* quàm in tot præclaris facinoribus,quæ ediderat in AEgypto. Et, si g *Dauid* magnam fecit iacturam propter *adulterium & homicidium*; non tamen paruum acquisiuit honorem, cùm adeò demissè *Nathan Propheta* correptionem acceptauit. Et sæpe Deus permittit huiusmodi lapsus ac defectus in seruis suis: vt harum virtutum alijs præbeant exemplum; & eisdem exercendis ipsi proficiant. In hodiernum vsque diem (ait S.Chrysostomus) perdurat in Ecclesia Dei bonus sanctorum horum virorum odor:qui ex reprehensionibus adeò bene profecerunt. Et vt suprà dicebamus:antiqui Patres solebāt exercere Monachos, etiam seniores huiusmodi reprehensionibus,etiam ob leues defectus: vt & ipsi proficerent, & alios humilitatis & patientiæ suæ exemplo ædificarent. Sicut enim h *Nardus* vsitatum *suum* emittit *odorem*:ita(ait S.Bernardus)Religiosus reprehensus emittit ex se suauem odorem,humilis confessionis, mitis responsionis,aut verecundi silentij: quibus valde confortat circumstantes.Sicut è contra, qui ægrè fert correctionem, ostendens impatientiam, & adferens excusationes, aut insipida responsa: suas culpas auget, & scandalum fouet;prauusque odor, quem ex se emittit, contristat feruentes, animum aufert corripientibus,& ipsos cruciat Prælatos: &,quantum in se est, bonum commune destruit. Nam (vt ait S.Chrysostomus) maximum Religionum & Ecclesiæ damnum prouenit ex non bene acceptatis correptionibus:& ex eo quòd propterea non fit,qui audeat corripere:memores eius, quod dixit Sapiens: i *noli arguere derisorem,ne oderit te*;& medicinâ reddatur deterior. Nec tantum detrimentum accipit Religio à culpa, quantum ab hac repugnantia & incorrigibilitate: quæ suprema existimatur miseria. Ex quo fit,vt qui grauiter fert reprehensionem,quasi volens suum tueri honorem; maiorem eius iacturam faciat. contrahit enim magnam notam,non solùm ob suum peccatum;sed maximè propter obstinationem. Et quamuis hæc resistentia fiat occultè,& inter paucos:idem tamen sequitur detrimentum.Tunc enim locum habet obligatio Euangelici præcepti, dicentis: *si te non audierit:dic Ecclesiæ.* hoc est, Prælato, tanquam Iudici, qui Ecclesiam & Religionem ipsam repræsentat. Cui si fratris peccatum hac ratione dicatur: idem est,atque si toti Religioni manifestetur.Nam,cùm agitur via iuridica, & per informationes,ac testes:necesse est culpam promulgari: & ipsa pœna eam facit magis manifestam: qua pœna illata, ille manet infamis adeò, vt habeatur *sicut Ethnicus & Publicanus*; & quasi ab ipsa Ecclesia ac Religione

alienus,

c *Eccl.42.14.*

f *Exod.18. 18.24.*

g *2.Reg.12. 13.*

Hom. de ferendis reprehensionib. tom.2.Trac. 5.c.4.

h *Cant.1.12. Serm.40.& 42.in Cant. & Ser.4.de Assumpt.*

7.

Supra.

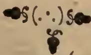
i *Prou.9.8.*

8.

alienus,& infamis peccator:vt etiam ab ea dimittatur; & quasi incorrigibilis eijciatur: aut permittat Deus ipsum tanquam Apostatam habitum Religionis abijcere.

AB HIS omnibus miserijs & alijs, (quas fusè proposuimus in Tomo primo Tract.de Confess.) liberatur, qui correctionem amplectitur; & sic se ostendit filium Ecclesiæ & Religionis,quam vt matrem agnoscit:consulens eius honori: vt locum in ipso habeat promissio Dei facta per os Zachariæ Prophetæ,dicentis: k *Dominus proteget habitatores Ierusalem,& erit qui offenderit ex eis,quasi Dauid* Qui,cùm corriperetur,sese humiliauit,culpā suam agnouit,& pœnitentiam egit:*& domus Dauid,quasi Dei, sicut Angelus Domini in conspectu eorum omnium.* Familia enim huiusmodi Religiosorum,qui cadunt, sed postea surgunt, erit quasi domus Dei in terra, digna eius amplitudine & magnificentia: quia ostendet in eos magnam suam liberalitatem & misericordiam: & cauti facti ex lapsu, euadent tanquam Angeli Dei,puri,obedientes,fortes,& constantes,ac perseuerantes in custodia Votorum suorum:idque cum tanta perseuerantia, & firmitate,vt condant cœlestem Ierusalem;fiantque viua,æternaque Dei domus in societate Angelorum eius, regnantes cum ipso in æternum. k Zach.12 8.

FINIS TERTII TOMI.

INDEX RERVM PRAECIPVARVM HVIVS TOMI TERTII.

A.

B.

C.

tas

V.

Z.

F I N I S.

